RAJZOLATOK

A'

TÁRSASÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL

SZERKESZTI

'S NEMZETI-KÉPTÁRRAL

KIADJA

MUNKÁCSY JÁNOS.

Harmadik év' Második fele.

PESTEN.

Nyomatott Füskuti Landerernél. Hatvani utcza Horváth ház.

1837.

304256

A' dicsőség' fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

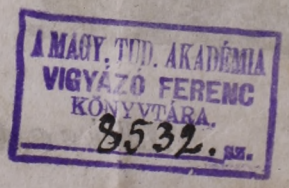

RAJZOLATOK

A'

TÁRSASÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL

SZERKESZTI

'S NEMZETI-KÉPTÁRRAL

KIADJA

MUNKÁCSY JÁNOS.

Harmadik év' Második fele.

PESTEN.

Nyomatott Füskuti Landerernél. Hatvani utcza Horváth ház.

1837.

304256

A' dicsőség' fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

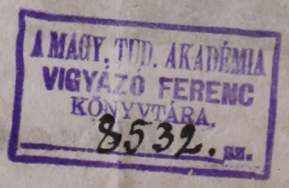

Pest.
Julius' 2kán

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
58dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

AZ ÁL-SAPHIR,
VAGY
MIKÉP' VESZTÉM EL SZERELMÉT?

TRAGICOMICAI TÖRTÉNET SZERELMEM' NAPLÓJÁBÓL.

FRANKENBURG ADOLFTÓL.

És mondja nékem valaki —

Megállj, vakmerö! ki látott elbeszélést 1837ben *motto* nélkül kezdeni? Őrült vagy-e, hogy a' mostani divatot halhéjas szoknyába akarod ölteni, miután a' felséges párisi *cul* olly czélirányosan pótolja ki annak helyét? — A' halhéjas szoknya azonban méltó helyettesre talált a' párisi *cul*-ben, de hány eredeti elbeszélésünk büszkélkednék elmés ötlet-pótlékkal, ha homlokán *mottot* nem hordozna! — Minden időnek megvannak bizonyos szakaszai, szellemhirnökei; minden irónak bizonyos' sajátságai, mellyekkèl az okos olvasó legelébb megismerkedhetik. A' szeretni kezdő leány' szivéhez hasonlít az időnek mostani szakasza, szép olvasónőim tudni fogják milly veszedelmes időszak ez! 's a' ki betekint irói világunkba annak figyelmét a' már közönségessé vált *motto*-láz èl nem kerülheti. Minél ritkább kezd lenni irásainkban a' jó gondolat, annál inkább szaporodnak idegen jó gondolatok citatumai, 's minél rövidebb és érdeketlenebb maga az eléadott tárgy, annál hosszabb és kikeresettebb annak ajánlása, melylyel egy, néha több, hírneves szerző bevezeti elmeszegénységünket a' publicumhoz. Sokszor egész érdemünk csak abban áll, hogy az ajánlót megtudjuk keresni, bár pygmaeus személyünkhez ugy illik, mint ököl a' szemre, vagy az iskolaport még czipöiről le nem rázott gyermek a' tudósok' névsorában! —

Balga szándék volna a' folyam' ellenébe úszni, ha elég erönk nincsen avval megmérkőzhetni. Ki közszokáshoz nem alkalmazza magát, nem közönséges ember; de nagy elmének sem mondható mindegyik, ki túlcsapongást színel mindenben. Ez rövid kimentésem a' mindjárt következendő *Mottok* iránt, ha kinek eszébe jutna, mért én, az eredetiség' ki kiáltott vadásza, épen itt az egész magyar-irói világ' motto dühét követem? — Szolgálhatnék itt ugyan az érdemes olvasónak más kedvencz homálymondásokkal is, mellyek fölett öt, midön teljesen soha ki nem világlanak, kétes tudatlanságban hagynám, ha annyi időm volna, mint némelly ujságirónak az előfizetés' beszedésekor, vagy ha az olvasó arczát, ki nem meri maga magának megvallani, hogy nem érti a' mysticus mondalmat, még igen mindennapias tárgynak nem tekinteném, hogysem élesebb gúnyomnak kitenni akarnám.

Egész mottosereget idézhetnék ide, hogy elbeszélésem hosszú és *elmés* legyen, mi nálunk nagyobb ritkaság, mint egy elbeszélést irni: azonban csak kettővel vélem ez úttal kielégíthetni a' finomabb izlés követelését; 's ha ki már ezekből az egész elbeszélés' tartalmát föl nem fogá, vagy azt az elbeszélés' végénél sem tudná, arrul nem tehetek: az olvasó az ujságot megfizette, ön vétke, ha annak, mellyért pénzét kiadá, hasznát nem veheti.

> Motto. Láttam öt! — az ég mondá: legyen szépség! és ő lett! az ég mondá: legyen világ! és szeme lett! az ég mondá: legyenek rózsák és liliomok! és arcza lett! az ég mondá: legyen kellem! és mosolyja lett! az ég mondá: legyen zene! és szava lett! és az ég látta öt, és mondá: jól van! és megáldá művét, és az egész világ köröskörül térden feküvék előtte és az első imádás lett, és fölszentele minden szivet a' szépség' religiója, és mennyet, földet és minden teremtményt átrezge a' kellemnek isteni jelentése!

Ez minden esetre hősném' személyleirása; az el nem fogult olvasó tudni fogja, hogy hősném, személy-

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

leírása szerint, csak egy *ideál*: mert élő leány után, ki tízezer férfiszemet elvakított, négyezer elmét, bár a' nyereség nem olly nagy, elrablott, ugyan annyi szivet feldult és hamuvá égetett, illy nyomozó levelet küldeni, nem egyéb mint őt biztosítani, hogy az egész világot beutazhassa a' nélkül, hogy a' reáismeréstől legyen mit tartania!

A' második motto, mert kettőn alúl meg nem szabadúl a' türelmes olvasó, *engem* illet: ebben kérem kegyeteket, hogy külhelyzetemről a' belsőre következtetést ne tegyenek, ha csalatkozni nem akarnak. A' legnagyobb képmutató vagyok a' világon: arczám mindig mosolyog, mint szép leányé, ki a' tükör előtt áll rút barátnőjével, viseletem sima és örökegyenlő mint az udvaroncznak, midőn belsőm — —

Lustig nennen sie mein Wesen
Weil ich bunte Dinge schreibe!
Der Humor in meinem Herzen
Ist nur eine bunte Schreibe.

Nach hinaus scheint er ganz helle
In des Lichtes bunten Garben;
Und es flackert durcheinander
In dem Spiel der lust'gen Farben.

Doch hinein schaut durch die Scheibe
In des Herzens tiefe Hallen,
Da ist's öd' und todt und finster
Und das Gottbild ist zerfallen.

Idegen nyelvü, de rokon lelkű barátom, a' cziprus és vadrózsák' kellemes énekese, te szerelemdús szíveddel révpartot nem talált hajós, ki vezérképem voltál egy nemes tett' kivívásánál 's a' szerelem' rózsakoszorúja helyett a' lemondás' kínkoronáját tűzöd jutalmúl a' küzdő' homlokára; ime, baráti kezet nyújtok a' megbékülésre. Te fölöttem állasz, magosan és elérhetlen; de szerencsétlen vagy, szerelmed elismért és jutalmazatlan mint az enyém: az örömnek határszélén, a' búgazdag jövendő' nyílt kapuja előtt, hol kielégítetlen vágyainkkal összejövünk, nyújtom baráti kezemet a' megbékülésre. — Elméd gazdag kincstár, de geniusod gondatlan őrzője kincseidnek, elhagyja rabolni legdrágább ékszereidet, és kincsszomju és telhetlen a' világ, mert mindent magáévá szeretne tenni, bár minden gyémánttal kebledből, annak ugyan annyi életét is kiráncana: mélyen elrejtvék legbelsődben tehetségeid' ritka gyöngyei, mellyekért szerelmed' búvárharangjával leszállasz szíved' fenekére, 's felhozod a' sokáig eltemetteket az éltető napra. Leszakasztád életfádról a' könyázott, csillámló zöld levelet, hirnökül Hertádnak, hogy az még egészen el nem száradott. — Megbocsájtok, te nagy szerencsétlen! én igen szegény vagyok, elmém porszemecske, melly a' tiédnek fényében sütkérzik, de nem ismer rang- és ész különbséget a' szerencsétlenség' szellemi alkotmánya. Érzékenyebben szenvednek a' nagy lelkek, hogy a' kisebbek 's parányi bajakban elcsüggedők reájok símulván, azt könnyebben türhessék! —

És mondja nékem valaki, hogy a' jótétemény gazdag kamatot hajt; a' legbalgább ábrány ez, melly egy szegény ördög' fejében támadott, midőn a' gaz uzsorás visszadobá néki rongyos ingét, mert nem használhatá. Szerelem és jótétemény leginkább hasonlítanak egymáshoz; minél nagyobb, annál kevesbé ismertetik el, 's minél kisebb, annál nagyobb lármát csinál.

A' városnak azon környékén, hol laktam, igen közönséges emberek laktak. Egy kapitánnő és én a' legokosabbak voltunk közöttük, bár több tudósok is voltak szomszédaink. Az olvasónak, kinek szerencséje akad engem közelebbről ismerni, következést lehet tenni környékemre, a' kapitánnőt ráadásul veheti — azonban majd elfelejtém, kiről mindjárt akartam szólani, 's kiről egész elbeszélésemben fogok szólani, mint kinek kedvéért az egész elbeszélést irtam, a' kapitánnő' kellemteljes leányát, Mirabellát. Mirabella mindkettőnknél okosabb volt. Az igazságot, bár hiuságom' rovására is —

's ezen hiúság, mit tagadjam, bennem is megvan —

Bajza, kritik lap. VII. füz. 138. l.

ki kell mondanom, 's tán nem annyi önmegtagadásomba kerül, mint ellenimnek a' rólam teendő jónak elismerése.

Meleg idők jártak, midőn először láttam őt: ‚es war ein heisser Tag, der Tag des ersten Treffens' a'színház tömve volt nézőkkel. Némelly udvariatlan színbirálóink a' ‚tömött nézők' kitételt is szeretik használni, ha sok nőnemet látnak a' zártszékek és páholyokban. A' ‚franczia országi tündérnőt' adák, a' számos műértő publicum' 's a' finom izlésű negyedik emelet' tapsai szü-

netlenek voltak; ámde én mindjárt az első felvonás' elején mit sem láttam és hallottam többé, midőn a' közellévő páholyban egy gyönyörű leányfejecskét vettem észre holló setét hajfürtökkel és két szemmel mint az égi csillagok. A' természet mindig a' művészeten szokta nálam kivívni az elsőséget, 's így történt, hogy mindent elmellőzve, a' lármás hangászatot, melly főkép' a' couplettek' éneklésénél kitünő, 's a' rosz mozgonyokat, nem válhattam meg ezen guidoreni leányfőtül: mint örökvirító, illatdús centifolia — ezer kellemeivel arczáján — emelkedett ki a' többi igen közönséges hónaprózsák és tulipánok fölött. Hófejér kezében csillogott a' színicső, mellyel az alatta zajongó néptömeget, mint a' fényes diadaláról már eleve biztosított tábornagy, vizsgálgatá, csakhogy ez kész győzödelemre vezeti embereit, midőn *Mirabella*, ki nem tudá még, hogy a' gyönyörű fejecske' és hófejér kéznek birtokosnője a' kapitánangyal volt? tökéletes csatavesztést hirdet a' zászlója alá esküvőknek.

Sok gyengeségeim közé, kinek nincsenek még gyengeségei? egy színi cső és egy ebecske tartozik: a' színi cső olly szép kézben mint Mirabelláé, és aggszűz' ölében az ebecske. Mindkettő egyenlő foganattal bír reám nézve; az első szívemet, a' másik gyomromat hozza mozgásba: a' szívnek épen ugy mint a' gyomornak szükséges az emésztés, de ha szép kezek és ölebecskék nem volnának, valljon mit emésztene el némelly szív és némelly gyomor mint az enyém? Tisztelet minden aggszüznek és ölebecskéjének, mivel elősegítik emésztésemet. —

Szemeim mindig Mirabellán csüggtek, 's nem kis örömmel láttam, hogy a' leány' csillagszemei is a' színi csőn ált hoszabb ideig nyugvának zártszéki személyemen. Ő sem látszék kedvetlenül venni, midőn nyakamon fityengő *lorgnett*omat — (bocsánat ezen korcs kitételért az olvasónál, de a' zsebszótárban a' német ‚stecher'-nek *szúró bökő* és *döfő* jelentését az illedelem' tekintete végett itt ugyan csak nem használhatom) — kirántám és egyenesen reá fordítám. Szemüvegeink' külön nemei kaczérkodának egymással 's a' francziaországi tündérnő bizonyosan még senkinek sem tetszett olly rövidnek és mulatságosnak mint nekem; tanácsolnám is minden színjáték', kivált szomorujáték' irójának, hogy darabja' előadásánál illyen leányt ültetne szemközt szigoru recensensével és Heinet adom akármellyik verskönyvünkért, hogy lássák milly bizonyos vagyok felőle, ha a' bírálónak nem leend a' legkedvezőbb véleménye a' nyomorúlt férczműről.

A' játéknak, mint minden szépnek és dicsőnek, vége volt. ‚Nem mondhatná meg kegyed azon dámának nevét ott a' harmadik páholyban?' szólítám meg induló szomszédomat egy felforditott kérdőjegyet violaszínű ábrázattal és ízetlen köntössel. ‚Lényai Bella!' monda ő, nem kevés szánakozással méregetvén személyemet, mintha Napoleonnak visszajötte után Elbából Párisba, valamelly öreg granátostól tudakoztam volna kit illetnének a' nép' örömkiáltásai?

Ne csudálkozzanak a' kegyes olvasók, ha néhány sor után már meg fogják tudni, mit sokszor egy három kötetü divatromán' végénél sem tudnak meg, hogy ezen Lényai Bellába nyakig szerelmes lettem; se rosz neven ne vegyék ha a' növekedő szerelem és viszonszerelem' minden óra negyedéről szoros számadást nem adok: a' történet valamint igen mindennapias úgy fölötte unalmas is lenne. A' szerelem hasonlít egy régi kedvenczdal' thémájához, változatjait csak az előadási bravour teszi érdekessé: azonban a' hallgató egyedül a' themát jegyzé meg magának, midőn a' változatokról csak azt mondhatja hogy jól játszattak. — Tudós iró nem vagyok, tehát nincs szabadalmam az olvasót unalommal megölni: ez moralis következménye a' iró' hatáskörének, mit az orvos physice szokott gyakorolni: de olly szerencsés hitü emberke sem vagyok, azt hivén, hogy szerelmes kalandomból, mint melly az egész világot érdekli, egyetlen egy nádméz-édes *ah!!* vagy china-keserű *oh!!!* felkiáltást sem szabadjon kihagyni, mintha Europa' súlyegyene veszedelembe forogna, vagy a' baadeni katonaság egy gombbal kevesebbet kapna formaruháján miatta. Előadási bravourom épen nincsen, mert rosz hangász vagyok és magyar eredeti iró, a' magyar eredeti irónak pedig ön kutjából kell meriteni, és hol van több szárazság, mint egy magyar eredeti irónak kutjában? Vannak ugyan visszaállító intézetek, szivesen engednek bőségekből valamit, de a' balga iró — Bürgert követve — inkább kiszomjuhozni mint kikoldulni akarja magát a' világból. ‚Igy nem sokra jövünk' — súgja fülembe egy practicus iró — ‚nem illik büszkének lenni ha szegények vagyunk!' Igen is, ő lelki és testi szegény, mert *fordító;* életében még egy be-

csületes gondolatra nem tehete szert, mert mindig fordított annélkül, hogy hirén és sorsán csak valamit tudott volna fordítani. — Nálunk a' fordító practicus irónak nevezi magát 's bizonyos elmeválasztások és osztályzásoknál annak is nézetik: de a' kik annak nézik, azok két egésséges szemmel semmit sem látnak, mert egy majomképet Raphael' madonnájának tartanak 's a' divatos szalmakalapos főre tüzött festett virágokból olly illatot várnak, minő az isten' szabad ege alatt felnövő 's ezer nemű virágok' seregéből kitündöklő diadalmi rózsáé.

Koromban és véralkatommal igen könnyü szerelmesnek lenni, és mellyik férfi tagadja meg természetét, önszeretetét, hogy szenvedélye' viszonzását nem reméllené? Elmetehetségeim' fényes vitorláit felhuzám a' remény és önbizodalom' sima tengerén, teljes nappal elérni hivém azon veszélyes kikötőt, a' leányszívet, mellyet olly igen szeretünk biztos kikötőnek tekinteni, bár előle sok idő alatt gyüjtött tulajdonunk mentesítve nincs. Később egy bölcsnek vélt számolásra épült előóvás' javaslata szerint a' rablás ellen biztosítani akarjuk magunkat és megházasodunk: áruink most biztositvák ugyan, csak az a' különbség, hogy azokat elébb inkább elhagytuk rabolni, mint később feleségeink által gondosan őriztetni. —

(Folytatás következik.)

CZIVAKODÁS

A' RAJZOLATOK' BETŰI KÖZT,

VAGY:

MIRE JUT AZ INVALIDUS UJSÁGÍRÓ?

Egy vasárnap volt, 's hogy nyiltan megvalljam, utósó vasárnap a' mult félévben, azaz: ma egy hete. E' vasárnap ugy érzém magam', mint ki egész héten semmit sem dolgozik, 's ráadásul a' hetedik napot is elheveri, mert ugymond: az Ur' parancsolatja, hogy megülje a' hetedik napot, 's ő e' megülést heverésnek tartja.

Közel vala déli 11 órához, hogy hazulról a' typographiára ballagék. A' betük reggeli sétáról már mind haza tértek; a' typographiában pedig senki sem volt, csak az öreg *Berger*, *Landerer*' philosophus szedője. — „Jó reggelt, *Berger* ur," moudám; ő köszöné, 's megszokván az egész világgal semmit sem gondolni, tovább rám sem ügyelt.

Landerer' typographiája' hosszában, az alföld felé, délkeletre, hol t. i. nekem csaknem valamennyi Előfizetőim vannak. Legelől állnak a',*Rajzolatok*',„ betüi; utánok jő meghitt barátival, szüntelen munkás betűivel az öreg *Berger*, a' harmadik betü fiókhoz most magam álltam. Ki tudja, gondolám magamban, az emberből minő szerencsétlen invalidus ujságíró lehet, akkor jó ha ért a' betüszedéshőz, 's egy a' harmadik betüfiókon kipeczkelt munkából szedni kezdék.

Az óra épen tizenegyet ütött; kevés perczczel utána valamelly tompa zaj, érthetlen hangokban ömlengő hallaték. Ugy hivém, az utczán rajoskodó nép zajongása, melly lármájával felénk mindinkább közeledik. — Azomban az öreg *Berger* nem sokára felém fordult 's mondá: „Uram! junius' vége felé, egypár nap óta már gyakran hallám, hogy a' „*Rajzolatok*'" *betüi* zajonganak 's néha ugy tetszék, mintha czivakodtak volna is, de biz én rájok nem ügyelék" 's az öreg *Berger* ezzel tovább szedett.

Meghökkentem az öreg szedőtárs' figyelmeztetésén, 's a' helyett, hogy tovább szednék, alig tudám magam összszeszedni. A' zaj mindinkább nevekedék; közelebb vonultam a' „*Rajzolatok*" *betűihöz*, 's most kétségtelenül hallám, hogy *egymásközt* czivakodnak.

* * *

Először is a' jól kihizott nagy B megrázta termetes vállait 's boszonkodva imigyen szólt: „Legyen a' szerkesztőnek bolondja továbbá is, ki akar, részemről nem leszek! egész mult félévben, Békát, Borjut, Bábéltornyot, sőt Bolondot is csinált belőlem, egypárszor Bakot is lőtt velem, 's még csak annyi Becsülete sem volt, hogy legalább egyetlen egyszer hivott volna ebédre." —

„Oh, Oh! csak ne olly tüzesen édes B ur" — mond a' nagy O; győzne is egy szegény szerkesztő olly két nagy hasu betüt mint ön, ebéddel tartani."

B. „Csak ön ne beszéljen O ur; az igaz önnek csak egy hasa van, de felfujja magát mint a' duda, 's ez egy has, csak vallja-meg ön, felér az enyeimmel mind a' kettővel."

Cz. „ Nekem a' hasam szinte hátamhoz száradt, de azért még sem panaszkodom mint B ur.“

„Könnyü olly czingár legénynek nem panaszkodni mint Cz uram,“ — mond a' nagyhasu D.

Cz. „Kérem, csak ne puffaszkodjék édes D ur, önnél nincs nyomorultabb ember az egész betüvilágban; hiszen ha jól megnézi az ember önt, ön csak abból puffaszkodott össze, — mi nekem a' hátamhoz száradt.“

Most az egész betüvilág hangosan kaczagni kezdett. —

„De már milly idétlen kaczagás ez!“ fölkiált T ur,'s mind a' két oldalról keresztbe veté füleit mint az okos szamár ha a' zápor bele csap. — „Én csak tudom mi illik, én Tudósok feje vagyok, de nem állhatom, hogy e' sületlen kaczagást tátott száju V uram kezdé, 's kiért miért? — bizonyosan a' szerkesztő kedvéért, hogy hizelkedhessék neki, mert azt gondolja, minden idétlen beszédben, mint Vitz, ő tátottszájusága, V uram legelső betü 's mi felettünk Tudós betük felett áll.“ —

„Nem kellene az olly keresztbe vetett fülü tudósnak mint T uram, — mond a' nagy U — az én régi becsületes szomszédomat megsérteni 's őt tátottszájunak csúfolni; mert ha őt annak nevezi ön, minek fog akkor ön engem mondani? engem is tátottszájunak? Nagyon korán tudóskodik édes T ur, — tudjuk ám mi tátottszájuak is, mit ér egy olly keresztbe vetett fülü tudós mint ön. Vallja-meg inkább ön, azon boszonkodik, hogy ha mind a' két fülét összecsapná is feje fölett, még sem tudna egy Vitzet csinálni, mint az én vigszeszélyü szomszédom V.“

* * *

Most az öreg betük után, a' kis betük, vagy betü urfik kezdének égymásközt szót váltani:

„Ejnye, szekeren ment gyalog jött! — fölkiált a' kis ö 's az ablakhoz ugrott — be csinos leányka mentel itt az ablak alatt: (utána néz) a' legujabb divat szerint van öltözve, bizonyosan a' franciskánusokhoz megy déli misére; barátim! menjünk utána.“

„Hadd lám,“ — mond a' kis ű 's félretaszitja az ablaktól ö urfit; — „pajtás, nem tagadhatni, két szemed van ugyan mint nekem, de kurta látásu vagy, ugyan hová néztél? hisz az a' kis lány olly egyenes mint az s.“

Hosszu ű urfi mondására a' kis g tele torokkal kaczagni kezdett.

„Amice g, — mond boszonkodva az s — csak te ne nevess! Nézd körül csak jól magadat, nimö idétlen pápaszem formád van, 's ha megkurtítnak, maholnap, magad is olly kusza lehetsz mint az Athenaeum' g-je.“ —

„Csendesen, csendesen! — mond piszegetve a' kis á — „nézzétek csak a' szerkesztő épen hátunk mögött áll.“

„Ejnye de buskomor képet csinál, mintha ma reggel a' macska megette volna előle a' meleg kását;“ — mond egy zugba vonulva a' kis z.

„Ha egy szememmel jól látok — megjegyzi a' kis i tán épen a' kása égette-meg száját.“

„Ne csúfolkodjatok — mond a' cs — hát ha meghallja“.....

„No 's hát ha meghallja! — fölpattantak a' betü urfik — aztán mi lesz? — Nekünk nem urunk, nekünk csak a' szedő parancsol!“

„Szeretném még is tudni — kérdi gunymosolylyal a' k — mi lesz egy illy előfizető nélküli ujságíróbul?“

„Mi lehetne más, mint invalidus ujságíró;“ — feleli az f.

„De csak felviszi mégis káplárságig?“ — kérdi ismét a' k.

„Azt tartom — mond a' t — éppen mikor káplár lenne belőle akkor belehal.“

„Hadd haljon bele!“ kiáltá most az egész betüvilág — „akkor legalább nem fog bennünket, hetenkint kétszer, a' szedővel kinoztatni, 's a' nyomókkal, még a' lelkünket is kisajtoltatni. Ugy akarjuk, haljon-meg ‚Rajzolatostul' együtt!“

* * *

Igy akarják a' betük tisztelt Olvasóink, kérdés: „rá állának-e kegyetek is a' betük akaratjára?“ — A' feleletet minél előbb elvárjuk. — Lehet pedig felelni *minden postán 5 pengő forintért.* —

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

Bevezetés. Midőn az ember új hivatalt nyer — beiktattatja, midőn pedig valamelly új házzal ismeretségbe akar lépni, bevezetteti magát; kiváncsi vagyok már most, ugyan minő beiktatást vagy bevezetést irandok én a' pesti hirekhez, gondolám magamban, midőn a' Rajzolatok' májusi hirdetéséből megtudám, hogy ezek az én szakmányom leendnek e' félévben. Két hónap folyt el azóta, 's biz én semmi beiktatást vagy bevezetést nem irtam, azon egyszerű okbul, mivel kegyetek, drága „pesti hirek"! már a' mult évi nyár óta vannak beiktatva a' Rajzolatokba, én pedig a' Rajzolatok' nyájas olvasóinál új év óta bevezetve. 'S így, nyájas olvasóink sem kivánják, hogy magunkat ujra beiktassuk vagy bevezessük, sőt hiszem, hogy többen vannak, kik kegyeteket a' Rajzolatokból inkább kiiktatni, engem is inkább kivezetni jobban szeretnének; teszem azt némelly ujságszerkesztők.

Tehát minden bevezetés nélkül a' legujjabbat:

1.) Legujjabb ujság Pesten. Ugyan kitalálnák e nyájas olvasóim, ezt a' legujjabb ujságot? Segítek egy kevessé: „Ez a' legujjabb ujság egyszers'mind legrégibb..." Micsoda? legrégibb! 's mégis legujjabb! Ugyvan, nyájas olvasóim, régibb mint a' Hazai Tudósitások, 's mégis ujjabb mint a' Hirnök, mert épen ma ujjult meg a' — hold.

2.) A' nemzeti musaeum ujra felépittetése. Ujság az is, hogy a' pesti magyar nemzeti musaeumnak ujra felépitése már nem ‚álom', nem ‚kegyes ohajtás' többé. A' pesti polgár' épitő szelleme a' korszellemet is, ugy látszik, megkapá, 's rövid idő alatt egy Ludoviceát hozott 's egy magyar szinházat 's egy musaeumot hozand létre. Ez utóbbinak alapásása tegnap, az az jul. 1jén kezdetett.

3) Gőzhajóink' juliusi pályája. Indul a' Nádor Bécsbül Pozsonyba 's Pestre egy nap alatt jul. 4, 10, 16, 22 's 28; Pestrül Pozsonyba 's Bécsbe 6, 12, 18, 24, 30. Árpád: Bécsbül Poszonyba 's Pestre egy nap alatt, — körülmények által határozva. — Zrinyi Pestrül Zimonba 's Drenkovára: 11 's 23; Zimonbul Pestre 5, 17, 29; Drenkovárul Zimonba 3, 15, 27. I. Ferencz: Pestrül Zimonba 's Drenkovára 5 17, 29. Zimonbul Pestre 11 's 23. Drenkovárul Zimonba: 9 's 21, Argo Szkela-Gladovárul Galaczba: 10 's 22; — vissza: 3, 15 's 27. Pannonia Szkela-Gladovárul Galaczba: 4. 16, 28, vissza: 8 's 20. V. Ferdinand Galaczbul Konstantinápolyba: 8 's 20; — vissza: 3, 15 's 27. Maria-Dorothea Konstantinápolybul Smyrnába, és vissza; hetenkint egyszer. Metternich Kelemen hg. Konstantinápolybul Trapezuntba és vissza: minden két hétben.

4.) A' hid' megbomlása. Tegnap, jul. 1jén hidunk ismét kiüttetett tengelyéből, azaz gerendáiból, egy ölfával terhelt hajó által. Éppen jókor; mert most ül együtt az állandó hid iránti országos kiküldöttség, csak most bomoljon, hisz majd kiráutják alóla a' gyéként. *Garay.*

KÜLHIREK.

1.) Maltitz nincs többé! — Dresdában jun. 7kén holt meg e' lelkes iró barátjai szivének, 's az igazságnak és nemeslelküségnek sokáig pótolhatlan kárára, életének 43ik évében, rövid betegeskedés után. Temetési szertartása felette pompás volt. Waschman, az ismert novellista, ki őt egész betegsége alatt barátilag ápolta, szép és megható halotti beszédet tarta barátja fölött.

2.) Scheffer hires parisi festő megbizatott az Orleansi herczeg' menyekzőjét ecsetével örökítni a' festő-müvész azon pillanatot választá képjéül, mellyben Helene herczegnő a' királyi családdal találkozik.

3.) Maj. 23kán Parisban annyira esett a' hó mint marcziusban esni szokott, 's a' nyilvános épületeknél dolgozó napszámosok felette szenvedtek a' hideg által. Egész déli franszia országban panaszkodnak a' károkról, mellyeket ez idén hideg és hó okozott a' vetésekben. Mindenfelé azt gondolák, hogy tél közepén élnek.

4.) Folyó hó 13kán ment végbe Molière' karszékének árrverése; egész előtte való napon nyilván vala látható ezen sok félekép emlitett, leirt, elbeszélett, kihiresztelt bútor. — Mennyiért adatott el, még nem tudhatni.

5.) A' déli tengerben, angol lapok' bizonyitása szerint, lassankint egy új szárazföld (continens) képeződik, mert egymásután kelnek ki szigetek az oczean' öléből 's a' mindinkább kiemelkedő korál-csúcsok nem sokára össze foglalandják őket. A' déli Neu-Galles birása ez által nagy fontosságúvá válhatik.

6.) Tudva van, hogy a' franczia király Taylor bárót küldte Spanyolországba, hogy ott a' festvényeket, főleg spanyol mesterekéit összevásárolja, mellyek a' kolostorok' elpusztitása 's elkótyálása után nagy számmal, 's igen olcsón adattak el. A' báró fényesen megfelelt követségének, mert négy szász festvényt vásárlott be, mielőtt spanyol országban az illy művek' kivitele megtiltatott volna. A' parisi musaeumban most minden spanyol festő iskolákat feltalálhatni; köztük husz remekmű Murilló-tul. Ollyak is vannak köztük, mellyek a' külföld előtt egészen ismeretlenek. A' festvények a' 13, 14, 15, 16, 17, és 18 századból valók.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.
Julius' 6kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
54dik szám.

Kiőfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugara
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

AZ ÁL-SAPHIR,

VAGY

MIKÉP' VESZTÉM EL SZERELMÉT?

(Folytatás.)

Nyolcz és kilencz óra között estve, — midőn világosabb volt még, hogy sem két csillagnál többet látnék fölöttem, és setétebb hogy sem bizonyos itatópapiros-ujság' jelentéseit elolvasni tudnám, — tevém Mirabella' arasznyi *lábára* első szerelmi vallomásomat. — ‚Lábára? quell' effronterie!' kiált föl a' nevelőházból haza jött olvasónő és mamája' parancsára gyengén elpirúl; ‚*lábára?*' pattog egy morálhős az érzékeny Grandison-iskolából, ki tíz esztendő alatt csak kétszer csókolta meg imádottja' kezét, de arczát még nem látá és huszonnégy sonetben éneklé meg ezen kézcsókpárnak üdvteljes negyedperczét; ‚*lábára?*' sziszeg a' kritikus és tollhegyével piszkálja fülemet: ‚mi joga van kegyednek egy becsületes leány' lábára?' Igen is, kedves elpiruló olvasónőm, Grandison-korbeli huszonnégyesem és sziszegő birálóm, *lábára!* 's ha megkövetztetném is, nem húzhatom vissza szavamat. — Mirabella a' pamlagon ült a' zsámolyon lábát, a' legkisebb lábat az egész világon, tartván. Szükségtelen említnem, hogy a' szerelem, mellyet a' lábnál kezdünk, gyorsabban halad, bár nem mindig tartósabb is annál, melly a' kéznél vagy szájnál kezdődik; a' kéznél a' szívhez, a' szájnál az észhez esik igen közel, és szív és ész nem épen legjobb szomszédai azon szerelemnek, mellyet kedvező körülmények szerint a' lábnál is lehet megkezdenünk.

Mirabellán ezen nevezetes órában igen szép linonruha volt; ezüst forintjával vette rőfét Burgmannál; rajtam nanking nadrág volt a' babérkoszorútól a' váczi utczában. Ha varázsolni tudnék, szeretném azon festőt, ki a' babérkoszorút tartó Merkurt olly kövérnek föste, három esztendőre magyar költővé átvarázsolni, hogy nyulánkább fogalma legyen ő istenségéről.

‚És kegyed szeret engem?' kérdeze Mirabella, 's hajaimat borzongatá selyemujjaival.

‚Mint életemet, mint jövendő boldogságomat,' felelék és olly erősen nyomám kezeimben megmelegített kezét szívemhez, hogy a' leány bizonyosan elsikoltaná magát, ha mamája nem lett volna a' mellékszobában.

Ne csudálkozzék senki azon, hogy a' kapitánnő magán hagyja leányát egy fiatal férfiúval nyolcz és kilencz óra között estve: ezen időpont a' többinél szerelmesebb és merészebb szokott közönségesen lenni. A' szerelemnél és a' népeknél mindig legveszedelmesebb a' *félhomály*; teljes világ és teljes setétség kevesbé ártanak mindkettőnek. De itt az anya maga nevelte leányát és annak erényéről kezeskedvén gond nélkül adá át a' világnak, mint elmegyermekét az ismeretes és jóhírű iró, a' nélkül, hogy homlokára egy hosszú előbeszédet tűzne, melly a' színlett szendeség alatt az ügyesen elpalástolt gőgöt mutatja. Mirabella' nevelése nem volt ugy nevezett leányintézeti nevelés, mellynek fölényegét három idegen nyelv, klavír-csörömpölés és különféle lábikra-gyakorlatok teszik; hanem életjózan, tiszta, asszonyi háznevelés, elfogúlatlan és szabad; nem szorgosan féltő a' kávéskör 's a' gyengefejű szomszédok' világnézeteit, kik jajgató átkaikkal szokják kisérteni a' közönséges határon túlmenőt és kirekeszteni imádságaikból, mint bizonyos hétköznapi törpék cselekesznek, ha piszkos társaságukban egy vasárnapi köntösbe öltözött óriáselme jelenik meg. Mirabella' lélektehetségei valának előbb, mint az újjak', nyelv' és lábok' mechanismusa kimíve l-

ve, 's azért eszét nem is hordozá ujjhegyein, sem idegen nyelven szivét, és nemzetiségét lábában!

‚Tudja-e, — monda két perczi csend után — hogy attól, kit szerelmemre méltatok, igen sokat szoktam kivánni?'

‚A' lehetetlent is csak gyermekjátéknak hinném, ha urném kivívni parancsolná.'

Nem, lehetetlent nem kivánok' — nevete Mirabella. — „Vitézemnek nem kell tüzes lidérczekkel küzdeni, sem tíz csatából mint győző visszatérni, hogy nagy hírével szerezze meg szerelmemet. Gyenge és hiú asszonyok szeretnek olly férfit, kit előbb az egész világnak kell csudálnia, mig tőlök észrevetetik, valamint a' képtárba belépő mű-nemértőnek bizonyosan csak azon kép fog leginkább tetszeni, melly előtt legtöbb ember áll és fölkiált: „oh milly szép! milly remek!" midőn a' valódi szép és remek festés előtt álló válogatottabb kicsiny körön átszökik, melly érdeme szerint méltatván a' ritka mestermívet egykedvűleg tekinti a' tudatlan seregtől fölmagasztalt, néha igen közönséges álcsudát.

Ekkor lenyújtá kezét és pamlagra intett melléje ülni. —

‚Szerelmet, igaz, valódi szerelmet kivánok,' susogá ő, szinte innepélyes komolysággal: ‚de ezen szerelmet nem mindennapi kötelességnek, hanem szabad szenvedélynek akarom tartani, mellyet sem tűz- és vizpróba által bebizonyítani, sem gyanu és féltés között őrizni ne kellessék, mert hol illy szerekhez készülök folyamodni, ott szerelmem azonnal meg is szünt.'

‚Kötelesség? — kinek Mirabellát szabad szeretnie, ismer-e az kötelességet a' világon? — Leányom, égi leányom! — sohajték fel, és hónyakára tevém égő fejemet — én kimondhatatlanúl szeretek: szerelmem és életem olly szorosan eggyéforrottak, hogy kitépvén az egyiket szivemből, vesznie kell a' másiknak is. Örök hűségem —'

Mirabella erősen köhögött. ‚Örök hűség! monda mosolygó gunynyal — ez a' fatalis köhögés, melly mindig a' férfihűség' említésénél lep meg engem!' — A' szerelemtelt, mély érzésű leány egyszerre dévajkodni és nevetni kezdett, mintha önérzelmeiből, mellyek előttem már jobban fölfedezék szivét, — mint ő maga ohajtotta volna, tréfát akarna üzni.

‚A' férfiak' örök hűségéről csak álmodni lehet, a' való élet csak agyrémnek tekinti azt.'

‚Az álom, drága barátnőm! mindig tükörképe az életnek; *egész* lehetlenséget nem mernék léteztetni a' világon. A' mit képzelni tudunk magunknak, ha csudásat és rendkívülit is, annak a' természet' titkos működése által létesíthetőnek is kell lennie. És a' férfiak hűsége nem épen a' legérdekesebb ritkaság a' föld hátán, mert Mirabella' bája sokkal felül múlja azt, 's így egy ritkaság ugyancsak megérdemli a' másikat.'

* * *

Nem, — szót sem többé ezen boldog perczekről nyolcz és kilencz óra között, hol szerettem, és szerettettem. Szívem örömestét ünneple 's minden zugát kivilágítá a' magas és drága vendég' méltó elfogadására. Engedjétek ezen szerelmet édes titkomnak lenni, mellyet magamba rejtvén a' világ' szeme és nyelve ellen gondosan őrizzek. A' boldog szerelem hallgatni parancsol, mert szellemkéjű, és fölemeli az embert a' csillagok' csudalakához: és nincs szava a' szellemi kéjnek; csendesen és némán járnak fölettünk az örök csillagok, 's szerető szemmel néznek keblünkbe 's kikaczérkodják belőle szép titkunkat, irigyek a' földre, melly azt bírja!

Csak a' boldogtalannak szabad panaszolni, ki szerelmét elveszté 's rokon szívvel véli oszthatni búját. — Sértett kebellel énekel legszebben a' fülmile, a' költő, ha nem szerettetik. Bennünk ég olthatatlanúl 's örökké a' szerelem keserve, és lerágja mint Prometheus' varjúja életünk örömeit a' nélkül, hogy elemésztené a' szenvedő szívet. Nem tudni, mellyik nagyobb kín és epesztőbb fájdalom, viszon nem szerettetni, vagy már egyszer szerettetvén, ezen szerelmet ismét elveszteni?

Két hónapig; még sehol sem állottam ki illy sokáig, szerettük egymást; napról napra mindinkább növekedni érzém szerelmemet:

Von Liebe bis zum Wahnsinn
Gibt's wenig Schritte nur!

Mirabella tizenkilencz esztendős volt, én hattal idősebb. Tieck' Fantasusát és Hoffmann' Serapiontestvéreit olvastam neki; a' kapitánnő igen szívesen hallgatá, ha olvastam. Órákig ültem itt sokszor a' könyvvel kezemben; ha a' nap szemembe sütött, Mirabella a' zöldselyem gördfüggönyöket félig leereszté, 's ha a' kanári madár czirpelésével alkalmatlankodék, darabka

czukrot dugott a' kalitka' rostélyai közé. A' kapitánnő igen szívesen hallgatta olvasásomat, szavamat igen érthetőnek és kellemesen csengőnek mondá, pedig becsületemre állithatom, szavam minden inkább csak kellemesen csengő nem volt, nem lehetett tudni mit kellessék abból csinálni: darabos volt mint egy történeti értekezés, elkopott mint egy béresiró' köntöse, mellyen minden szálat kívonni lehetett, ízetlen mint egy vasárnapi kalmárlegény és unalmas mint két szerelmes egy nagy társaságban. — Azonban a' mamának és leányának tetszett, és szavamnak *kellett* kellemesen csengőnek lenni. — Most, miután a' legszebb leány' szerelmét elvesztém, kétségbe esésemben Tieck' Fantasusa és Hoffmann' Serapiontestvérei helyett a' kritikai lapok mind a' hét füzetét elolvashatnám, hogy hoszszu álom után elfelejtsem nagy veszteségemet!

* * *

Az alduna-soron, épen a' gellérthegy' átellenében lakott egy szatócs, — kérem a' minden rendü szóbetüzőket, tudósokat és tudatlanokat, kik az érintett szatócsot és lakását mindjárt ki akarják találni, hogy ez úttal megfejtő tehetségökkel ne hirtelenkedjenek, mert a' Duna' hoszában elég szatócs lakik 's a' gelérthegyi vis à vis alatt a' margitai szigetet is érthetem. A' szegény ördög különféle bal esetek és szerencsétlen nyereségpróbák által egészen tönkre jutott. Munkás felesége halála után, kit a' rosz világ' állitása szerint még most is gyászol, öt vegyes gyermek maradott nyakán és mindennapi kenyerét kérte. Mellyik házi atya nem tudja, hány kenyeret emészt el öt gyermek! Áruit kíntelen volt leszállított áron elvesztegetni, hogy vevőket kapjon, mert a' balgának senki sem mondá meg, hogy mostani divat szerint az el nem kelendő portékák' árát még inkább fölebb kell emelni. Példák vannak, csak a' magyarázat szülhetne rosz vért!

Jól ismertem én ezen szerencsétlen házi atyát öt gyermekével és egy agárral. A' legidősbik egy alig tizenhat évű leányka volt, ritka fogaiból itélvén, piros szemmel és kék arczczal; kedvező ajánlatok tétettek iránta a' szatócsnak sok oldalról, kivált a' főnemességtől, az agár iránt tudniillik, de még eddig egyikét sem fogadá el, miután agarától semmiképp' sem akart elválni. Valamelly titkos viszonynak, vagy különös vonzalmon épült érzékrokonulásnak kellett itt fenforogni az agár és a' szatócs között, azonban ez nem tartozik hozzánk, hagyjuk minden embernek meg a' maga titkait.

Mirabella is ismerte ezen családot, és szíves részvéttel beszélé el nekem annak szerencsétlenségét, hozzá tevén milly igen kívánna a' szegény embereken segiteni, ha tehetségei engednék. A' szép leány ekkor kezét vállaimra tevé 's a' gyalogezred' hangászai esti zenével tisztelték meg a' közel lakó őrnagyot. Fejemen egy terv villant keresztül, egy gondolat-ötlet; melly azon pillanatban legalább többet ért, mint húsz hasonló, hideg órákban. — A' szatócsnak ismèti fölsegéllésére mintegy tizenhat félévi posta-előfizető kellett, azaz: kétszáz forint váltóban; ‚Dem Manne kann geholfen werden' mond a' haramia Moor, és én utána mondom 's az *utánmondás* egy nemes tettet *előz* meg, mit az után*irás*, jelennen egyike igen kedvencz szenvedélyeinknek, soha nem szokott kieszközleni.

Pénzem ugyan nem volt, ki is keresné azt magyar irónál, ez épen olly balgaság volna, mint egy kritikust, ki Lessinget választja mottónak, azonnal Lessingnek tartani. Szerelmem felülmulá gazdagságomat; átkozott elintézése a' mostoha természetnek, melly a' szegény ördögnek több szívet ad mint pénzt, 's ki olly igen kivánna bőkezűnek láttatni kedvese előtt. — Azonban a' felvillant terv agyamban, üres tehetségeim' éjébe egy marok papirospénzt dobott, melly nagylelkűleg kezeskedék tervem' véghezviteléről.

A' tervet Mirabella előtt titokban tartám, mert egyszerre hivém öt csudásan meglepni annak nagyszerüségével, 's bár máskép' tettem volna.! — Okos és meghitt asszonynyal mindig közölhetjük terveinket: az asszonyi észnek keresztül kell menni minden müveinken, mint a' szorgalmas javítnoknak, ki nem adja elébb az *inprimatur* az iró' munkájának, mig azt nyomtatási hibáitól teljesen ki nem tisztitá. Sok nagy és nemes tettek' főrúgója egyedül a' lelkes asszony, valamint sok káros következmények' elhárítója is, 's ha futásunk a' hir' és dicsőség' pályáján észrevétlen maradott, annak nincs más oka, hanem hogy asszonyok nem tüzték ki a' pályabért!

(Folytatása következik.)

*

BUCSÚVÉT.

Nem tudja más, szivemben
Mint fáj a' kin,
Mint sír a' köny szememben,
Az árva búcsuszónak
Véghangjain.

Ki engem eddig ösmert,
'S most látna meg;
Szánná a' bút szememben,
Látná az ifju embert:
Minő beteg.

Fáradtan indulok - meg
'S szerelmesen.
A' szép leány honántul
E' dalt viszem barátul —
Búsédesen.

ERDÉLYI JÁNOS.

A' BUVÁRHARANG.

Ez a' mód a' víz alá ereszkedni, 's bizonyos ideig ott maradni, a' lég' rugalmasságán alapul. Mivel az ember hosszú gyakorlat által is alig mehet rá, hogy csak néhány perczig maradjon víz alatt, több idő telék el, míg föltaláltaték azon mód, melly lehetővé tevé a' tengerek' fenekére szállni, 's ott több ideig életvesztés nélkül maradni. De az emberi elme előtt nincs semmi lehetlen. 1538ban két görög merült a' Tajó' habjaiba, egy nagy, harangidomú üst alatt; 's több idő mulva életben 's szárazon huzattak föl. Mivel az a' müszer, melly *búvárharang*nak nevezteték, használhatónak találtatott, javításáról gondolkoztak. Hosszas próbák után éreték el, hogy most napokig lehet víz alatt maradni, falat épitni, sziklákat törni, 's tb. 's tb.

A' búvárharang' legjobb eszméjét adja, ha egy poharat szájára fordítva teszünk vízbe, 's egyenesen lenyomjuk. 'S meg látjuk hogy a' víz csak néhány vonalokig hat a' pohárba, 's többi üregе, a' benszorult lég' rugalmassága miatt, szabadon marad, bár mi mélyen nyomassék.

A' búvárharang egy vas — vagy faszekrény; körzetére elegendő súly tétetik, hogy a' ben szorult léggel lesüllyedhessen, 's biztositva legyen felfordulástól, hahogy, mint később látandjuk, a' láncz nélkül emelje föl a' lég. A' műszer egyik oldala átlátható; belüregét vízhatlan (wasserdicht) padlat két részre osztja, 's fenn a' padlaton rovatékok vésetvék. Ha a' műszer a' lánczon vizbe eresztetik, a' harang' két üregét lég tölti el, 's ezért vízhatlan marad. A' harangba helyzett lóczán ülő emberek, kik fényt néhány sürü üvegnyiláson kapnak, bár lehelhetnének a' beszorult légben némi ideig, de mivel a' csekély mennyiségü lég csak hamar elfogyna, 's a' harangot fris lég miatt gyakran kellene a' fölületre húzni, e' végre a' láncz mellé egy vízhatlan tömlő eresztetik a' legalsóbb üregig, melly által egy szivattyú segélyével mindig friss lég nyomatik be: a' szerfeletti lég a' harang' alsó üregén, vagy a' padlat' közép oldalára helyzett ventil által eresztetik ki. — A' felsőbb részletben egy nyilás van, melly alól a' vízben a' ventil által nyittatik föl. Ha ez megtörténik a' lég felül kitolúl, 's a' víz a' rétezetek által behat' 's a' harang sebesebben süllyed alá. Ha a' csatorna bezáratik, 's a' ventil által más nyittatik föl, melly az alsó üregből a' felsőbe megy, a' szivattyú által jövő lég' egy része a' felső ürbe megy, 's a' vizet a' rétezetek által ismét kitolja, 's a' harang fölemelkedik. Ha csatornát bezárják, a' harang azonnal megáll, és sülyed és emelkedik, a' mint az egyik vagy másik ventil kinyittatik.

Már 1687 fölhozá a' skot Philips, a' még akkor igen tökéletlen búvárharang' segélyével, egy részét azon kincsnek, 4 millio tallér becsüt, melly Mull szigetet mellett a' spanyol armadia' elrombolt hajóival elsülyede. Később Halley a' műszert igen megjavitá; de a' leirt készületet Spalding találá föl Edinburgban. Most a' búvárharang többnyire egy hosszas öntöttvas-szekrény, 's olly nagy, hogy több munkások dolgozhatnak egymás mellett a' víz alatt épitendő falon. Egy más készület is találtaték föl, mellynek segélyével a' harangon kivül is mehetni egy darabon a' tenger' fenekén. Ez egy neme a' sisaknak, vízhatlan szemüvegekkel ellátott; 's vizhatlan kötelékkel a' nyakra kötve, veszély nélkül mehetni a' harangból vezető lég csatorna' segélyével.

Tiszta vízben 's napfénynél a' harang annyira világos, hogy kényelmesen lehet benne irni és olvasni. Hogy a' fenlévők értesítessenek bizonyos jelek vannak; ezek határzott száma kalapácsütésekből állnak, mellyeket fenn tisztán hallhatni. Ha többet akar mondani a' bú-

vár, mint mennyit jelek által tehet, ólommal irja föl egy fadeszkácskára, 's a' harang' körzete alatt a' vízbe ereszti, 's az nyilsebesen föltünik. Felülről jelentések ugyan illy ólomsulyú deszkácskákon sinoron eresztetnek le, melly a' harang' körzetén függ.

SZERÉNYI GYULA.

LEVÉLTÖREDÉK.

. . . . . Mint mikor valamelly tündéres melodrámában a' kárpit felvonul, ugy nyilt ki egyszerre szemeink előtt a' gyönyörű látkör. Hazánk' tengere, a' háborgó Balaton, a' partok' szép koronái, a' távolas szőlőhegyek, váltogatva az előttek fekvő dús rónával: mind ezek fölségesen hatának reám egy olly kinos éjnek sanyarai után, minőt Akarattyán vala szerencsénk kiállni. E' regényes kilátást még az is igen emelé, hogy az út néha néha lejtőkön menvén alá: a' Balaton el-elvész az útazó' szemei elől, majd ismét kibukkan, hasonlón a' szemérmes de mégis kiváncsi leánykához, ki be-behúzza magát ablakába, a' vakmerő uracsok' szemüvegei elől; azonban más felől csak hamar ismét kikacsint 's ragyogó szemeivel az elmenőknek kivilágit utjára. — Szóval a' vidék felséges és bájoló; de mind ezek közt a' kis vidám *Füred* az, mellynek Párissal az aranyalmát minden habozás nélkül oda nyujtom.

Leereszkedvén egy csinos kis liget mellett 's Kemniczer' házát jobbra hagyván, a' Horváth-ház mellől egy csinos sétahelyre érkezém, mellynek közepette oszlopokon nyugvó fedélzet alatt a' híres savanyú víz forr ki. Milly élénk ez a' fürdői élet! Milly változatosság! Mennyi ember sürr forr itt együve! Itt egy csinoska unokahúg, ki hon nagynénje' leczkézéseit megunván az egésségi kút' ürügye alatt itt jövend össze — hadnagyával; ott egy mindennapi henye urfi, ki megúnta pamlagán az örökös ásitást; amott egy tudós, ki asztala mellett görbévé ülte magát 's most egyenesedni kiván; emitt egy fiatal özvegyke, ki a' világgal tudatni akarja, hogy férje már — meghalt, 's ki tudná előszámlálni mindnyáját! 's ezek között a' korsókkal és palaczkokkal fegyverkezett füredi és szomszéd falusi pórnymphák, kik az istenitalt szemérmes hebei vagy hecubai tekintettel nyujtják a' szomjas utazónak — mig az alatt a' hírneves *Bunkó* hévütötte barna bandája zengedezteti a' szomorgó nemzeti melodiát, melly mellett egy pár neki türőzködött, barkós uracs hangosan eléneklé:

„E' szép szóra juratus,
Oh, be ráillik a' tus;
Többet ér ez mint a' jus."

A' Balaton felé mentem. Jobbra egy kis kápolnával 's a' sétányon kivül az erdőcske szélén a' — ha ugy szabad magamat kifejeznem — *nemzeti játékszinnel* találkozván. Ez utóbbi zárva volt.

Sötéten állt a' népkerűlte színhely,
A' nesztelen ház' néma csarnoka,
'S halványan mint a' művész' kőalakja
Nehéz keservben árva Thalia;
A' barna fürtök fátyolkint boríták
Az istenarcznak halvány ékeit,
'S mint szirt-patak' vizét a' bús viránytér
Heven nyeldeste keble, könyjeit.
Előtte dúlt laut, 's a' tépett Cothurnus
Sirjel gyanánt fekvék a' szinpadon,
'S hervadt borostyán 's lankadt pálmaágok,
Halál 's enyészet puszta kárpiton;
'S mint száraz ágon nyögdelő galambpár
A' szép magyar nyelv 's nyelve' pártfogója
A' kéthazának nemtő-angyala
Rideg bujában hangosan sira.

Megborzadám a' képtől, 's szorult lélekkel siettem Balaton' partjára. Milly kilátás! Egy egész tenger fekvék előttem haragos-zöld pompájában, mellynek ellát-hatatlan sikja, mint valamelly véghetetlen shakespeare-i remek-gondolat nyult-el előttem egyik végével a' poklokat nyomván, a' másikkal a' felhőkbe verődvén, 's közepette e' tengernek mint valamelly két fejű fekete sas, felnyult nyakú két tornyával a' méltóságos Tihony.

Mikint az ujkorú lelkes festész midőn a' képcsarnokban számos számtalan kontárzatok közepette reá bukkanik Angelo' vagy Corregio' egyik remekművére, a' kép előtt bámulva megáll, hogy annak minden egyes szépségeit, mellyet egy-egy más állás, más oldal, más világosság adhat neki, felfoghassa, miképpen ő kéjvágyát a' levégső gyönyör' pontjáig hagyja hágni, mig megengedi magának, hogy attól távozhassék — ugy álltam és késelkedtem a' természet' e' gyönyörű tájrajza előtt, igéző szépségeit minden fordulatban iparkodám felfogni, 's mindegyiket csak *egymás után*

szörbölém magamba, mig az egész benyomásnak átengedhetém magamat.

A' füredi vendégek csoportosan szoknak itt áthajókázni Tihonyba, 's mint tengerhez illik, — mert hiszen már *Virág* mondta: „Festeticsünk' Balatonja tenger" — *vitorla hajókon*. Valódi öröm ez a' vitorlahajózás! A' hajó olly sebesen halad, mint a' kent prókátor' pere. A' vitorla' szárnyán verseket pillanték meg; csak a' nevezetes rímek végett is érdemes lesz, gondolám, hogy őket kegyeddel közöljem. A' rigmus igy szól:

Hallod-é kormányos néked mit mondjak:
Aluvást, szunyadást tőled nem kívánok;
Hanem népeimet vig szívvel kormányozd,
Igy kaphatol tőlük egy kis ajándékot."

A' kis félóra alatt, mellybe átevezésünk került, kormányosunktól, egy tenyeres talpas, félrőf bajuszú Dentumogertől, azt tanultam, hogy ez a' Balaton igen-igen nyugtalan viz, 's kivált zivatar' idején nagyon háborog, 's ki illyenkor az átjárást merészlené, az minden irgalom nélkül leszáll oda: „hol a' harangok zúgnak." Itt is, t. i. mint hazánk több részeiben divatozik azon rege, hogy a' tó' fenekén egy város vagyon, 's fenekéről a' harang-zúgás maig is kihallatszik. Ezen zivatart — folytatá jeles kormányosom — előre meg lehet tudni, ha a' mèntshelyi 's balatonszentgyörgyi hegyek füstölögni kezdenek; ellenben a' jó időt, ha szélcsillapodta után a' víz még is háborog: mert ‚ekkor a' szél bele vész a' balatonba.' Illy beszédek közben a' partra értünk, 's onnan felcsavarodánk az ős Tihonyba.

Tihony, e' mind kellemes fekvéséről, mint régiségéről nevezetes félsziget, a' Balatonba egy és fél órai térségre terjed-be. A' kolostort még első Endre királyunk alapitotta, ki itt el is van temetve, mint kegyed Virág' századjaiból emlékezni fog. Hallott kegyed alkalmasint a' hires ‚tihanyi viszhangról' is. Ezt a' templomnak éjszakra fekvő oldala hangoztatja az „Óvár sánczairól," t. i. a' félsziget' legnagyobb része Óvárnak vagy Oroszvárnak neveztetik, honnan? azt az antiquariusoknak hagyom megvizsgálásra. Különös mulatságul szolgálnak itt a' falubeli gyerköczök, kik csoportosan lepik el az idegent 's szolgálatjukat ajánlják az „Echó" megszólítására, mellyen azután különféle, sokszor legfásabb rigmusokkal szólítanak, 's ha a' szerelmes Nympha még kővé nem vált volna, ennyi fásságokra bizonnyára fabábbá kellene válnia. Mind itt, mind Füreden a' Balaton olly formájú kavicsokat vet ki, mint a' juh vagy kecskeköröm. Az illy kecske körmökkel is annyira kedveskednek e' rigmusos Ciceronek, 's eredetükről olly csudálatos dolgokat tudnak elbeszélni széles-száraz-hoszasan, mint csak isten igazában egy unalmas Cicerone-től várhatni.

Általánosan véve nézeteim Füredre nézve nem a' legkedvezőbben ütének-ki. A' kis piszkos falu néhány alacsony házakból 's nem szép épülelekből áll; de ez még mind hagyján, csak a' fürdőházak volnának jobb karban, mit az utazó méltán megkiván, miután annyit hallott a' szép Füredről beszélni, 's a' fürdők egész ‚Pannoniának' legelső 's leggyakorlottabb fürdőjének nevét viselik. Azonban, nem mehet mindenki Badenbe, 's minden helynek találkoznak látogatói. A' nagy Pestet is le lehet egy körömre festeni, 's a' világ mindenhol világ marad.

GARAY.

WAERINGI HÁZIASSZONYOKAT NEVELŐ INTÉZET.

Dreger Therezia szül. báró Menszhengen assz. Bécsben egy intézetet állított fel, tulajdon Waeringi, la belle vue nevű házában, az 59-ik szám alatt, sétáló kerttel, szölőhegygyel, szükséges majorral, ló és szarvasmarha istállóval, juh és disznó akollal, tyukóllal és méhházzal: a' ház belsőjében műszeres tűzhelyeket, mosó és sütő konyhákat, füstölő és pálinka égető kemenczéket épitetett, házában két teremet és számos szobát elrendeltetett, 's azokat téli ablakokkal, fütéssel és kettős ajtóval, a' legzordonabb időben is lakhatóvá tette, prést, bor és tej pinczét, cséplőpajtát, szekérhelyet, széna és gabona csűröket czélirányosan egyesített, és közelfekvő földeket is vett: hogy tanítványai a' házi és mezei gazdaságnak minden ágaiban gyakorlatilag és alaposan tanítathassanak, melly tanítást ezen intézet az asszonyi nemre nézve nagyon szükségesnek tart, 's azért azt az elmebeli miveléssel összve köti. A' tudományos oktatás: vallástanítást, olvasást, számvetést, német nyelvtudományt 's stylust, föld és történet leirást, természet vizsgálatot és esmértetést, olasz és franczia nyelvet foglal magában, melly utolsó mint egyedüli társalkodási nyelv házában tett-

leg gyakoroltatik. Többen lévén az intézetben *magyar születésüek* 's magyarul tanulni kivánók a' magyar nyelv különös tanító és tanítóné által tanittatik 's gyakoroltatik. Hogy pedig a' felsőbb tudományokban a' csupa száraz könyvnélküli tanulás számüzéssék, inkább a' leányok gondolkozási tehetsége gyakoroltassék, ez a' tanítás Wilhelmnek természet tudományi képgyüjteménye, ásvány és physikai gyüjtemények, továbbá összehajtható föld abroszok, és hogy mint egykori asszonyok minden a' háztartáshoz szükséges tárgyak esméretével birjanak, minden gazdasági szer 's kézmüvészi tekintetben 3000 számmal többre menő minden készítményeknek 's házi szereknek gyüjteménye által, legkellemesb módon mintegy szemeik elibe tétetik. A' mezei gazdasági tanítás, a' rét és mező mivelésnek, gyümölcsös és virág növesztésnek, istállói dolognak és marhával bánásnak ön látásból szerzendő tudományból áll; továbbá a' zöldség termesztésre minden kisaszony tulajdon, az üres órákban mivelendő kerti ágyot kap, vetéskor és aratáskor pedig a' mezőn a' munkákat nézi és ismerni tanulja. A' házi gazdasági tanítás végre a' tettleg gyakorlandó főző mesterség, a' kenyérsütés, húsfüstölés, szappan és gyertya, vaj, sajt, és zsir készítés, étel tár elrendelés, eledel fentartás mindennapi eléadás, asztali elrendelés és szolgálat, minden ruha tisztító mód, házi számkönyv' vitele', 's a' pinczére ügyelés' ismeretét foglalja magában, melly házi dolgok hetenkint a' kisasszonyok között, gondviselés végett felosztatnak, 's egy a' bal karonlévő tiszti szalag' viselése által megjegyeztetnek. Ehez járúl még minden közönséges s divat kézi munkákbani oktatás, a' miben főképpen arra ügyelnek, hogy a' kisasszonyok magok készítsék fejér 's egyéb ruháikat. Ha megkivántatik még a' hangászatban, éneklésben, rajzolásban, festésben, 's az angol nyelvben is alapos tanitás adatik, a' leczkét 20 p. krba számítva.

A' fenemlített osztályokbani kimivelésre 12 — 15 esztendős leányoknál, három év tartatik szükségesnek; fiatalabb leánykáknál, ha az intézetbe adatnak, több idő kivántatik meg. Ebből az következik, hogy ez az intézet minden rangú és idejü 5 — 19 esztendős leányokat, előleges próbatétel útán felvesz, a' miből az osztályok kivilágosodnak.

VALAMI AZ ARCZKÉPEK' RÉGISÉGÉRŐL 'S A' FESTETEKNEK HIÚSÁGÁRÓL.

A' romaiak szereték nagy férfiak' képeit bírni, az tudva van; de azoknak valódi mivoltukról, semmi bizonyost nem tudunk. Azon képmások alkalmasint puszta vázolatból állottak. Atticus, Cicero' lelkes barátja, és Varro, e' tudós polyhistor jeles férfiak' élet irásait adák, 's mindenki munkáját arczképekkel csinositá. Plinius a' természet vizsgáló, e' munkákat istenek' játékszinének nevezi. *) A' költő Martialis, Virgilius' munkái első kötete elébe a' szerző arczképét tevé, 's alá e' következő epigrammot irá:

Quam brevis immensum cepit membrana Maronem!
Ipsius vultus, prima tabella gerit **)

Némelly emberek minden érdem nélkül gyakorta hagyák magokat lefestetni; némelly érdemtelvék vonakodnak tőle. Azoknál rendszerint mértéketlen rúgója a' hiúságnak, ezeknél ál szerénység, vagy nagyon is sok kevélység.

Midőn Montesquieu egy mivésznek nem akart ülni, ez végtére őt, csak e' mondással inditá készségre:

„Nem hiszi, hogy vonakodása több kevélységet árul el, mint kérésem' teljesitése?“

*) Természet története' 35d. könyvében.
**) 14d. könyve' 186d. Epigrammája.

HERSCHEL' HANGÁSZATI AKADEMIÁJA.

E' hires csillagvizsgáló, eleinte hangász volt, 's mivészetéből élt. Genuába tartozkodása alatt, pénzszükségben látá magát, melly őt hátrálá, Angliába czélzott viszautazásában. — E' zavarban M. Langlehöz a' genuai nemeség felálitott hangversenyek' Igazgatojához fordúlt. — Langle megszerezte neki a' helyet: Herschel hallatá magát, az egész orchestrát maga személyében egyesitve, egy trióval, mellyet ő *egyedül, három* müszeren adott elő, egy hárfán, 's két francz tárogatón, melly utólsokat, válaira tartósitott. E' különsége a' hangászati előadásnak, olly számos közönséget hoza, hogy a' lángeszü müvész sokkal többet vett be, mint az utazási költségek födezésére szüksége volt.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' m. színház közel van az elkészüléshez. Czukor-édes ujság! Magyar szinházunk közel van az elkészüléshez! Milly szépen hangzik! éppen olly ellenállhatlanul, mint a' menyasszony' fülébe, teszem ez: a' vőlegény úton van már karjaid közé röpülni! De félre ne értessen, uraim! a' szinház nem röpülend kegyetek karjai közé, mert szárnyakat készakarva nem csináltatánk neki, nehogy tán valamikor eszébe jusson régi természete 's vándor szárnyakra keljen; hanem önök repüljenek az ő ölelésére Pestre, minél számosabban. Az évrész kedvező, az idő bizonnyára, 's az út hihétőleg jó, a' szinház pedig készen lesz, vásárkor, az az jövő augustusi vásárkor. A' kőmivesek ezen alap tudósok már egészen ki nevelék őt 's mondhatni szilárdabban áll lábain, mint sok ugynevezett tudós. A' doctorkalapot is feltevé már fejére az érdemes ács-czeh, 's egyszersmind széket készíte neki a' teremben. Az asztalosok is megjelentek kritikai gyalujokkal, 's az ácsok által készitett székeket részint simára gyalulták már, részint bedeszkázták. Látni ebből, hogy nagyából a' kisasszony' nevelése be van fejezve; 's még csak holmi az elegans neveléshez tartozó csicsomák, hiányzanak még rajta, teszem: a' bemeszelés, a' kifestés, a' diszitmények; öltözetek, bútorok, hangszerek 's több effélék. Már mechanikai mesterségekben is veszen leczkéket, még pedig bizonyos Schütz müncheni erőművésztől, 's nem kételkedünk, hogy nagy előmeneteleket teend a' kisasszony e' — nem-szellemi-tudományokban.

2) Napi jegyzetek. Mult vasárnap egy öreg kisasszony unalmában, — ölebecskéje t. i. a' szobalánynyal a' svábhegyre ment setálni, — míg a' kis kutya 's szobalány odajártak, Pestről illy statistikai számadást csinált. — Pesten életunt és zsémbes agglegény van: 1999., elcsigázott fiakker ló 456. — fiatal ugrifutó (Springin'sfeld) legényke, van: 555., mindegyikre, egybemásba véve, két paripát vetve, 1110 ló. — Desperatus iró van: 13. — (Megengedjen édes kisasszony ez egy kisse' kevés, mert 13 éhenhalhatna, 's még is maradna másik 13.) — Desperatus szerelmes: volt egy szabó legény 's azis agyon lőtte magát. Boldog szerelmes van: 0.

3.) Szerencsétlenségek. A' tisztes kisasszony által említett szabólegény nem agyon hanem oldalba lőtte magát. E' szerencsétlen tühős t. i. szerelmesével a' városligetbe ment. Czélja volt e' vékony czéruáju világból előbb szerelmesét, aztán magát kivégezni; egyik pisztolyát, mellyre azonban elfelejte kapcsot tenni, kedvesére elcsattantá, de az el nem sült, 's a' leány szaladásnak eredvén 's lármát ütvén a' bőszült szerelmes másik pisztolyát oldalának szegezé; 's a' lövés belsejét összeszaggatván, csérnaszálon függött szerelmének undorító öngyilkolással vete véget.

Ugyanaznap hárman fürdés közben, a' Dunába fultak; egy őrmester pedig a' Duna' hullámaiba ölé magát.

KÜLHIREK.

Cochinchinában egy keresztény missionarius, nem regiben olly kinos vértanú-halált szenvedett, minőt a' kereszténység első századaiban szenvedtek a' hitökért buzgók. A' rajta elkövetett kegyetlenségek azon kinokra emlékeztetnek, millyeket egy Diocletian 's a' t. alatt a' proconsulok gondolának ki. A' jámbor missionarius, kiről szólunk, egy kis kalitkába záratott, mellyben sem egyenesen állnia, sem lábait kinyujtania nem lehetett; e' helyzetben két hónapig sinlődött. Tüzes fogókkal szaggatának ki húsdarabokat testéből; megholt szegény 1836 novb. 30kán.

2.) A' midlessexi (francz. orsz.) törvényszék előtt egy fiatal leányzó panaszoltaték be, mint ki Saverlane Tamásnak orrát harapta el. A' dolog igy történt: Saverlane a' bevádlott' nénjénél vala. Ez nevetve elbeszélé, miképpen ma megigéré férjének, hogy semmi férfi által meg nem csókoltatja magát. Saverlane ezt serkentésnek vevé 's a' menyecskét megcsókolá, mit amaz elszívelt; de huga, a' bevádlott, annyira felpattant az illetlenségen, hogy Saverlane hasonló csókkal fenyegeté őt, ha el nem hallgatna. A' leány védelmezé magát, 's midőn már másképen nem lehete, a' csókrablónak orrához kap, 's abból egy darabot elharap. — A' törvényszék a' bevádlottat azonnal szabadnak nyilatkoztatá, 's a' vádlónak értésére adá, ha máskor rózsákat akarna szedni, legyen elkészülve reá, hogy a' rózsának tövisei vannak, mellyek az orzót megszurhatják.

3.) A' franczia consul Odessából francziaországba több fiatal olajfát külde, mellyek 14 foknyi fagyot kiállnak.

Figyelmeztetjük azon tisztelt Előfizetőinket kiknek nemzeti-képtárukból hat képpel szolgálandunk, hogy e' képeket f. hónap vége felé, midőn nyomás alól kikerülnek, meg fogjuk küldeni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Julius' 9kén
1837.
55dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatnjság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára
Második fele.

AZ ÁL-SAPHIR,
VAGY
MIKÉP' VESZTÉM EL SZERELMÉT?

(Folytatás.)

A' mult esztendőben Bécsben lévén, meglátogatám Saphir' felolvasását, és tanuja voltam, mikint annak mindinkább növekedő érdeke illő méltánylással és szép sikerrel jutalmazza magát. Egy kétes asszonyság zörögő ruhában, hamvadó szemekkel és vasúti nyelvvel ült mellettem, 's miután csak igen hamar kitudá, hogy idegen vagyok, — még akkor somogyi lakos voltam 's a' somogyiak homlokukon hordozzák útilevelöket — szives készséggel ajánlá magát az összegyült kiszemeltebb közönséggel engem megismertetni: azonban jobban, és, mint most sem vethetem szememre, illőbben valék elfoglalva a' szokatlan ujság' kellemétől, hogysem a' véletlenül nyert bemutatónénak néha feleletet is adnék. Különféle gondolatok szöktek keresztül fejemen, 's már akkor veté homályos előérzetem alapját azon tervnek, mellyel esztendő után Pesten nyilván föllépjek: egy magyar felolvasásnak!

Felolvasásom: az ‚álló hídról, és az emberek' légvárairól, a' nemzetiségről és a' harlequinnok' eltörléséről,' a' szükséges lépések már mindenütt megtétettek, a' város' néhány lelkes és jelesebb müvészei segéd kezöket nyujták, Mirabella' angyalképe, a' fényes dicsőség' reménye, és hálaérzete a' felsegéllett, szegény családnak édes-csudásan vegyültek össze keblemben, mint *három* német iró *egy* magyar költeményben: igazi kéjgyönyörben usztam, vagy jobban mondva bőrömbül kiugorhattam volna.

Azonban ezen bőrömbül kiugrás nem volt állandó, még estvéig sem tartott azon napnak, mellyen a' felolvasás történt. Nem gondolám meg, hogy nem közönséges tehetségűeknek kell lennünk, ha szokatlant merészelünk, 's hogy Saphirnak, ki egyedül bírja csak ama titkot minden dolognak legérdekesb oldalát kiemelni, és a' mindennapinak is különös ujságot adni, sokkal könnyebb egy annyira mívelt és finom izlésü publicumnak felolvasni; mint nékem, az ő színetlen déli árnyékának, ugyan-azt Pesten, mellynek közönsége koránsem hasonlít a' bécsi-vagy párisihez, megkezdeni akarni. — A' pesti közönség' izlését elkényeztett gyermeknek mondhatnám, ki maga sem tudja, mit akar; egy viselős asszonynak, kinek minden óranegyedben más kivánatai vannak; kielégíthetlen mint a' tudós gög: europai hirünek és elszántnak kell lennie a' müvésznek, ki egy maroknyi ember előtt itt bátran föllépni kiván, nem mintha tudja isten! milly müértőkből vagy dologhoz tudó szigorú birálókból állana, mellyek' izlésének olly igen nehéz eleget tenni, hanem inkább azért mert ezen különös szeszélyeivel könnyen felszólíthatná őt, hogy előadását, a' helyesebb foganat' kedvéért, majomöltözetben adja, sőt Paganinit és Saphirt magát is előbb rézdróton szeretnék táncolni látni mielőtt meghallgatnák. — Vannak ugyan emberek, kik ha könnyebb testtel és hajlékonyabb tagokkal birnának, valamellyik szinpadon becsülettel vihetnék a' mostani divat' kivánata szerint a' majom' szerepét; ezeket többnyire az irók és magyar piperőczök között lehet keresni: de vannak rézdróttánczosok is, kik a' súlyegyent bekötött szemekkel, azaz: arcznélkül is mindenkor megtartják; ezek a' sima padlaton kövérré hizott tálpeszérek! — Kalapot föl előttük ti nemesebb lelkű embertársaim, a' kalap a' szabadságnak jele, és ki akarna ezekkel rab lenni?

A' városnak és embereinek rövid müvész-vázlata után szükségtelen lesz említenem, milly fölötte merész gondolat volt gondatlan magamtól *magyar* felolvasást tartani; bizonyára merészebb vállalat, mint akármellyike nagyszerü vállalatainknak a' színház' épitésétől kezd-

ve, a' lófutatási páholyok' kibérlésén keresztül egészen le a' ‚Figyelmező' megindításáig. Ujabb tünemény volt, mint magyar divatujságra képek nélkül, előfizetni, szokatlanabb, mint a' harminczat túlhaladó gőgös leány, és czéliránytalanabb, mint pártfogást keresni a' tudós világban úgy mint a' közönséges életben, ha csúszni és hízelegni nem tudunk.

És ezt mind a' szerelem okozá. Nem volt szikrányi más gondolatom is mint Mirabella' szerelmét dicsőségem' növekedésével öregbíteni, mindinkább megérdemleni és magamnak biztosítani. Szerelem volt főrúgója merényletemnek; a' szerelmes mindent könnyűnek szokott nézni, boldog, ki nem elég későn tudja meg, hogy könnyű dolognak rosz a' jutalma. A' teve sokkal okosabb állat, mint az ember; ha hátára nagyobb terhet raknak, mint elbírni tud, nem kel föl; de a' szerelmes meggörbed szertelen vágyai, és telhetetlen kivánatai terhe alatt, 's még is futni akar!

Olly szépen rendelém már el a' jövendő számokat 's olly sikerbizonyosan, mint kaczér leány a' győzelemre pillantatjait és erkölcs-aphorismáit. — Először az *ouvertura* don Juanból három klavirra és tizenkét kézre, azután *szavallása* Vörösmarty' rablójának, ismét *változatok* hegedűre egy Schuberti themára, melylyet Mercatande' Pesten elhiresült, nagy dala követend, ezután ismét *szavallás* és egy *rondo brillant* Kalkbrennertől ügyes unokahúgom által zongorán eljátszva: végre a' tőlem tartott *felolvasás*! 's ezt mind csak két váltó forintért lehetett a' kisebb városi redoute-teremben hallani; két váltó forintért, Saphir' felolvasása' majd nem negyed dijáért.

Valahára elérkezett a' tőlem olly régen várt nap, mellyen Pestet e' szokatlan élvezet meglepje. Minden utczaszögről alá mosolygott felolvasásom' hirdetése röfnyi betükkel, nyomatott törzsökös magyarnevemmel: megtudá Pest és Buda, milly szellemi ebéddel vendégelem közönségét a' kisebb városi redoute-teremben a' déli órákban, 's milly figyelemmel tartoznak az iránt hozzám lenni, legalább annyival, mint két harmada az országnak, ha némelly ujságirók nevök' kitűzésével elegendőnek vélik, azt *előfizetőjökké* átvarázsolhatni. Büszkén mint egy új huszárhadnagy, sétáltam föl és alá a' váczi és úri utczákon; hiában festeném le önérzetemet *annak*, ki még felolvasást nem tartott, vagy akármelly más módon híres nem akart lenni. Hol több embert láttam együtt állani és olvasni a' hirdetést, tüstint hozzájok közeledém, gondolván, hogy a' felolvasásról beszélnek; 's mint bosszonkodám, ha némán távoztak el, mint ülésről a' hazafi, és legkevesb csudálkozást sem mutattak; elömbe jövő ismerőseimet sokat jelentő mosolylyal köszöntém, sajnálván egyszersmind azokat, kik nem voltak ismerőseim és elmentek mellettem a' nélkül hogy tudnák, milly *nevezetes* embert szalasztottak el vigyáztalanúl. A' kávéházakba is betértem,'s nem foghatám meg, mikint találtam itt mindent mindennapi fásságban. A' tekeőrök még mindig ásítozva számlálák a' megcsinált labdákat, a' vendégek pohár czukorviznél minden külső változás nélkül olvasák ujságokat, a' kávés kisasszony még most is nevet, ha csipetik és kevesebb czukrot ád a' kávéhoz, 's az öreg pénzbeszedő úgy, mint tegnap és ezelőtt, sepri be egykedvűleg a' biliárd-és kávédíjat, sőt a' lámpák is tisztogatlanok 's az asztalkák porosak, mint mindig: valóban nem foghatám meg ezen közönséges csendet részvétlenséget, szokott mindennapiságot, érintetlen-'s ha magamat szabad igy kifejezni, hanyagságot az öltözetben; midőn én néhány óra mulva felolvasást tartandok. —

Rappo és majomcsaládjáról a' napi és kávés közök nem tudtak eleget beszélni, *Romanini*' lábikrái egész értekezéseket szültek a' divaturacsok' üres fejében, a' báléji nagyfejű *előtánczos*' mintája a' czukrászboltokban három pengőért árultatott, egy *tűhős* agyonlőtte magát és száz szakácsnő-szem könyben ázott mint harmatos akáczlevél; 's *rólam* szót sem hallottam; — de nagy lelkek sokat tudnak eltürni: két szomorú játékot egyszerre, egy czigarót szívó leányt és három ölebecskét.

Mirabellához a' felolvasás után akartam csak menni, nem is kételkedvén, hogy az abban jelen leendő ezerek között, átkozott rövid szemeim' daczára is, föl nem lelhetem. Mintha magnesi közösülésben állanék hozzá, ugy érzém kellemes meglepetését, midőn a' hirdetést olvasta és nevemet felül mint árboczon lobogó zászlót ragyogni látá. Érzém büszke megelégedését is, mellyet szerelmemben helyezett, 's az egymást felváltó különféle kiáltások és fényes remények elfelejteték velem azon bosszúságot, mellyel a' város ellen viseltettem, midőn felolvasásom végett súlyegyenét legalább szempillanatokra nem akarta elveszteni.

(Vége következik.)

LEHETETLEN!

A' *lehetőség*' országa olly igen nagy, de abbeli tudásunk, mi *lehetséges* vagy *nem*? olly parányi, hogy nagyon nevetségesen hangzik, ha sokaktól olly gyakran hallja az ember e' szót „*lehetetlen*" kimodani, vagy felkiáltatni. Hiszem, hogy mi emberkék nem vagyunk képesek meghatározni, mi *lehetlen*.

Elfolyt századokban, olly sokat tartottak *lehetetlennek*, mellyeknek *lehetőségén* mai nap egy gyermek sem kétkedik; 's némellyek most is *lehetlennek* jelentnek ki valamit, minek *lehetőségéről* már a' legközelebbi szempillanat bizonyságot szolgál. De a' *lehetetlen* alatt minden ember ért valamit, mi *nincs*, és soha sem *lehet*, 's nem *történhet*; 's még is gyakran kitetszik, hogy ugyan az, mit *lehetlennek* tartánk, nem csak nagyon *lehető*, hanem még *hihető is*.

Nézeteinket, a' *lehetőség*, 's *lehetlenről*, éltünkben többször mint egyszer változtatjuk. Mit, 10., 20., 30 éves korunkban *lehetlennek* hittünk, azt 40., 50., vagy 60 éves korunkban nagyon *lehetőnek* tartjuk. Egy europai *lehetőnek* tart valamit, mi egy afrikai előtt *lehetlennek* tetszik. Hát ha még a' *lehetlennek* superlativet is adnak, 's mondják: „tiszta *lehetetlen*, bizonyos *lehetetlen*, egészen *lehetetlen*!"

Az iskolásgyermek állitja, „lehetetlen, e' feladottat egy óra alatt megtanulni" — Atyjától nyujtott reménye a' büntetésre, megmutatja a' véghezvitel *lehetőségét*. Egy kis lányka erős hittel állítja anyjának, „lehetetlen egy óra alatt, annyi, 's annyi sokat kötni." Az anya fenyeget vagy igér, 's megvan a' *lehetőség*. A' beteg sohajt: *lehetetlen*, hogy valaha tökéletesen felegészedjem!" A' nyugtalan mondja; „*lehetetlen* hogy ezt, vagy amazt elvárjam, vagy elérjem." — A' beteg fölegésségesedik, a' nyugtalan elél: a' *valóság* bizonyságát adja a' *lehetőségnek*.

„*Lehetetlen*!! nem élhetek *nélküle*" igy kiáltának fel ezen szerelmesek, kiknek szülőik, ez vagy amaz házasságrészt el nem fogadák; a' kétségbe esők másokkal esküdtek meg, 's lehető módon nagyon szerencsésen éltek. „*Lehetetlen*!! mondja egy fiatal költő e' regénynek furoret kell csinálni!" — A' könyváros megmutatja *lehetőségét* — a' takaró papirosnak.

Mind e *lehetetlenségek*, elfogultlan nézőnek sok tréfát csinálnak. Sőt vannak emberek, kiknél valósággal fel lehet fogadni, hogy ők azt, mit ma *lehetlennek* jelentnek ki, legközelebbi nap magok teszik *lehetővé*. Milly gyakran halljuk: „lehetetlen valami szebbet, lehetetlen valami csúnyábbat gondolni". — De — a' legközelebbi óra hoz már bizonyosan valami szebbet, vagy csunyábbat; mert a' szépség' országa nagy, még nagyobb a' csunyák' országa!!....

Néhány század előtt lehetetlennek tartották, hogy ellenlábasok legyenek, vagy hogy földünk a' nap körül forog, *'stb.* mint akkor a' természet tudományban ment, úgy megy most az erkölcsi életben. Egyik mondja: „*lehetetlen* hogy magam édesgetések, vagy pénzek által elcsábitathassam!" — Másik „*lehetetlen*, hogy elveimhez hűtelen maradjak, vagy hogy e' jó tettet elfeledjem, vagy hogy ollyas valamivel okoztathassam!" *'stb.* — Ah! kevés órák nagyon is bizonyitják illy *lehetetlenségek*' *lehetőségét*. Ha valamit lehetlennek tarthatnék, legfeljebb azt mondanám: *majd nem lehetetlen*, hogy az emberek elmulaszszák aranynak, 's érzékiségnek szolgálni, szerelmeseket 's barátokat elválasztani, jó házasságokat alá ásni, az igazságot fölingerleni, az erkölcsöt kétségbe hozni, vagy széttapodni, felebarátikat szidalmazni, az önségnek *mindent* föláldozni, szenvedélyeiknek vakon engedelmeskedni *'stb.*

Nagyon érdekes lenne, egy történetet, a' külön úgy nevezett *lehetetlenségekről* birni: azt a' resultatumot adná az, hogy majd minden, mit az embereknek *lehetetlenek* tetszett kijelenteni, — mint azt a' tapasztalás bizonyitja, — lehető, és igaz, mialatt közönségesen csak azt, mit nem értenek, vagy teljesitni nem akarnak, *lehetlennek* jelentnek ki.

Németből.

B. BARKÓCZY FERENCZ.

AZ ASSZONYI SZIV.

GARAY-TÓL.

Szóltam előttetek, szép olvasónéim, az asszonyi szemről, 's lelkem csudabámulattal telt el, ezen bájoló, földi ég' tündér országába tekintvén; szóltam az asszonyi szépségről, 's tisztelet-ahítat fogott el a' teremtő' legremekebb művének ellenében; szólok ma az asszonyi szivről, szint azon érzelemmel 's tisztelet-ahitattal, de kevesebb bátorsággal, mert nagy a' feladás,

mellyet meg kell fejtenem 's csekély a' szó, melly azt teljesitni igyekszik.

A' szó egy gondolat-gránnak ezeredik részecskéje, egy homoeopathiai parány-lapdacs; a' sziv egy mérhetetlen világ-tenger, melly parttalan özönével a' legélesebb láthatáron túlnyúlik. A' szó egy gyámoltalan iskolamester, ki szakmányát *á*-tól *z*-ig betéve tudja, de a' világért sem képes egy jottával is többet mondani, mint a' mit *á*-tól *z*-ig megtanult; a' szív egy kezdet 's vég nélküli örökszám, melly a' végtelenségek' végtelenébe kinyúlik. A' szó egy hangya-mankó; a' szív egy világölelő óriás. 'S ti e' hangya-mankóval akarjátok vezetni az óriást? az együgyű iskolamesterrel akarjátok magyaráztatni a' végtelen számot? a' parány-lapdacscsal kristályozni az elláthatatlan tengerözönt?. — Kérlek ne tegyétek magatokat nevetségesekké!

Szív! igen, ez azon mélység, mellyet még senki ki nem kutatott, ez azon magasság, mellyet még senki meg nem mért, ez azon titkos mysterium, az egyiptomiak' és zsidók' Jehovája, mellyet senki helyesen kimondani nem tudott még.

Bölcsek fáradtak el kutatásában, 's tértek vissza szomjoltatlanul, e' tengerről; mert minden felfedezett 's kivizsgált egyes cseppje egy egy uj tengerré vála vizsgálódásuk alatt, ismét ezer meg ezer egyes cseppekből állóvá.

De ők álösvényen indultanak; mert a' hideg ész' bonczkésével taglalák azt; szót adának annak, minek szava nincs. A' szív' elrejtett tündérhonához csak egy kulcs vagyon, 's ez — a' szív!

Keblemben is dobog egy; meleg, és érező; megértett ez már szíveket és megértetett szívektől. Volt e' szívek között egy *asszonyi* is 's melly hangok annak tündérhonából lelkem' országába áthangzottak, egy kimondhatatlan bájzenéhez hasonlíthatók, mellyet megmagyarazni nem; de érteni tudtam.

Asszonyi szív! igen, ez az, mellyet magyarázni nem; csak érteni lehet; de megint, csak szivvel.

Élete' legszebb szakában, fejledő tavaszában áll a' leányka, egy mosolygó rózsa, olly ifiú mint szép 's olly szép mint jó. Azon korban áll, midőn a' gyermekded-nyiltságú szem' pillantása szemérmes-félénk kezd lenni; a' kebel dagadó, vágyódó, szorongó; 's már nem az; nem tud az lenni, ki eddig volt; az a' bátor, elfogulatlan ‚kis-pajkos,' ki mindenkivel egyiránt beszélt, nevetkezett, enyelgett, a' nélkül hogy eszébe jutott volna: „ez férfi.“ Tudjátok mi mozdult meg kebelében? a' szív. Még eddig csak tudá hogy van szíve, de most *érzi*, 's ezen érzeményben annyi mondhatatlan édesség, annyi magyarázhatatlan üdv fekszik! ez érzemény olly tiszteletessé olly szentté teszi keblét! — Egy tiszta, szent oltár az, mellyet angyalalakok térdelnek körül, egy oltár, az istenség' dicsőitésére teremtett, a' föld fiai' megtisztulására rendeltetett.

Magasan és tisztán lobog e' szent oltár közepén, egy égi láng fényesen mint a' napsugára 's melegen mint maga az örök nap, rejtetten de annál jóltévőbben, szerényen de annál bájolóbban: a' — szerelem. És eljő a' föld fia, fáradtan és lelankadtan a' távol uttól, mellyen a' hir' és dicsőség' lég-alakjait üzé, a' háborgó élet' küzdelmei közt nyugpont után sovárgó; 's a' jövő' elébe mennyei fénykint lobog a' földilány' angyal szerelme — és a' föld' fia leborul a' szent oltár előtt, meggyújtja lobogó tüzénél sovár szivét; a' láng édes-borzalommal végig fut erein. — A' leányka szivén pedig egy mondhatatlan örömrezgés vonul el — *ő egy lényt boldogitott.*

Boldogitni csak isten tud és az — asszonyi szív!

Egy bőség tömlő az, megtöltve az örömnek, és idvnek aranykalászaival, mellyet az érzelem' napja nevelt és szivjóság osztogat ki. Egy feneketlen mélységű tenger, mellybe minél mélyebben szállasz, annál drágább és ritkább igazgyöngyöket fedezsz föl, 's mellyet felülegesen ismerve, csak fanyar viznek tapasztalsz. Egy a' természet' urától irt bíblia, mellynek lapjain mint a' sz. atyák irta szent könyvekéin a' legszentebb igazságok irvák, de a' mellynek tartalmát valamint amazét, a' hány a' felekezet, annyiféleképpen magyarázza.

LITERATURA.

Bezerédy Gergely' versei. Budán. Magyar kir. egyetem betűivel. 1836. 8drét. 124 lap. Ára 1 for. 20 kr. pengőben. (!!)

E' könyv' tartalma eredeti dolgozatok, forditmányok 's némi magyarázatok. Birálónak a' forditmányokkal kevesebb baja lesz, mint az eredetiekkel, mellyek elébe hosszu jelmondatok bigyesztvék. Lamartine, Tied-

ge, Walter Scott, Shakspeare 'stb. költökből, talán — purpureus, late qui splendeat, unus et alter adnuitur pannus — csillogóvá tenni a' hitvány eredetiséget. — Biráló máskint nem nézheti e' verseket, mint házi szükségből — unalomból — irottakat, millyek nem bántani az izlés' barátit rakással maradnak sok nap ölő irónak könyv- és papirszekrényében; ugyanazért sajnálja Biráló meg jelentöket, 's még jobban sajnálná, ha nem lenne azon hiedelemben, hogy kevés napokkal sirba szállandanak. Római mérték, 's rimes dalformába öntvék; két darabot választ biráló az egész' versgarmada' képviselöiül; a' *pinczedalt* (4k lap), és *Tekintetes Hajnik Károly urhoz mint gyorsiróhoz*; amaz rímes, emez hexameter. Pinczedalban humorisál a' szerző:

Föld fölött minden konok,
Hordó, mell, és fő konog.
De a' pincze kiadja,
Ha jót csavarunk rajta.

Mit ad ki a' pincze, és hogy csavarunk jót rajta? értse, a' ki értheti.

Rózsaszinü kedvünkbe
Minden jót rekeszszünk-be.
A' szerelem-iszólag
Öleljen kéj-fogólag:

Igy csak egy második Berei irhat.

Vig piros lány, lelkes bor
Által derül kedv-bibor,
Az élet' éghajlatán
Kedves e' két szivárvány.

A' lány és bor az élet' éghajlatán — climáján — két szivárvány, 's általok kedv-bibor derül. Hol itt csak egy porszemnyi jele a' gondolkozásnak? Igazán konog itt mell, és fő; szó és hang; mert mi az a': *lelkes-bor*, *kedv-bibor*, *szerelem-iszólag*, *kéjfogólag*, *élet' éghajlata*, mikép lehet *szivárvány* a' *lány* és *bor*? vagy csak rimcsöngedezés, bongadozás a' czél, 's ez a' költészet?

A' szép 's jónak lugosán
Nő az öröm-borostyán,
Induljon bár enyészni,
Lehet még is bengézni.

Lányunk' rózsakelyhére
'S a' szölő lánglelkére
Ászokon azt esküszszük,
Hogy mind kettőt öntözzük.

Tulipiros vig kedvünk
Végre igy kiált bennünk:
„Hazának egyességet,
Honfinak egészséget.“

Fájdalom, hogy csak akkor kiáltunk honnak egyességet, mikor már tulipiros jó kedvünk van. Miért ott az a' *végre*? utósó a' haza? vagy függelék? vagy másképen föl sem jöhető, mint rózsaszinü kedvünkben. Gyalázat, ki igy mer dallani, fejére! Egyébiránt Bezerédy' versei általánosan büdöslenek a' bortól; mert 36 eredeti közt 15, bordana, 's egyik a' másiknál csapongóbb modorban. Sőt 49 forditmány közül 22 szinte bort énekel, ha nem egészen is, de a' deus ex machina, mindig bor és bor. Hogy pedig kiegyenlitessék a' boros dolgozatok' száma a' nemborosokéval; függélékül jő egy kilencz lapnyi *Bohózat*; történik *Pesten*, Péter Pálnál tartott éjfélutáni mulatságban, midőn *a' zöldbe menő arany szinü tiszteletes agg somlai borba viz töltetett*, a' bor és viz közt verseny szóváltás; az ó és uj világ némelly classicusainak rólok mondott dícsérő magasztaló szavaikkal. Mint előre tudható, a' bor lesz győzedelmes. — Ne zengjük többé borainkat, tudja azt egész világ, vagy csak erről legyünk mindig hiresek?

Minő allegoria: a' szép 's jónak lugosán örömborostyán nő, mellyet, bár veszni indul, lehet bengézni? — Mintha felakarná forgatni a' szerző eszünk' 's gondolkozásunk' törvényeit; — azonban bengészni rókafiú szokott.

Lányunk' rózsakelyhére, 's a' szölő lánglelkére azt esküszszük az ászokon, hogy mind kettőt öntözzük! — Doromb kezébe, nem lant a' kontárnak!

Mi a' római mértékü verseket illeti; poros iskolaiság, toldás, foldás, hat lábig kiverni a' sort, haszontalan szószaporitás (virtutem verba, ut lucum ligna) általános charakterök e' neműeknek is. — Álljon itt „T. Hajnik Károly urhoz“ taglalgatva:

Árnyos völgyekben mulató, 's kosarakba virágot
Játszva szedő, rózsás ajakú, deli lesbosi szépek!,

Ezen két sor ugy áll, mint kiirám, magánosan, páratlanul, a' magyar literatura' mezején; egy szó elébe tizenegy szó, mind csupa epitheton! — Honi bőség!

'S az égszin'
Hétszinü abroncsban harmat fénylette szivárvány!

A' harmat fénylette szivárvány egy égszinü abroncsban, mellynek hét színe van. Hát az millyen szófüzés „harmat fénylette szivárvány!“ korán sem olly jó, mint B. faragta versek; mert harmat soha sem fénylétte a' szivárványt, de B. faragott verseket; *fénylik* közép, *farag* cselekvő ige.

Ismét: Általad a' külegen nött csillagzatka kikelt itt,
'S a' honi ismeretek' kisded boglárja is egy szép
Fürttel gazdagodott, szaporodván tanköri kincsünk.

Egy csillagzatka a' külegen megnőtt, azután itt kikelt. Talán kül-föld-egén? 's miért fenebb halmozni, most már sajnálni a' szót! A' csillagzatka, mint valamelly vetemény, kikelt, fürt lett, 's ezen fürt hozzá járulván egy kisded boglárhoz, ez a' boglár gazdagodott, több lett. E' szerint a' honi ismeretek' *csak kisded boglár*, a' gyorsírás *egy szép fürt!*

Ismét: „A' tüzes ész gyorsabb mindennél, eszminek árja
A' csaposó villám röptét megelőzi suhanva,
'S a' rohanó tigris, Amazon' hulláma csodálja
A' felleng sassal, kerecsenynyel, förgetegénynyel,
Mint csap az ész délről kisuhanva az éjszaki sarkra."

Minden képek' képe! A' tigris, és amazon' hulláma csudálja a' tüzes észt, (van vizes ész is!) melly, ha még eddig nem tudók földirati helyzetét, délről csap kisuhanva. — *Csaposó, villám;* hol a' *d? csapdosó*, helyett, nemde? Az a' sok nyekegő *ny* betü párosával szinte kedvetlen.

„Élj; rózsák lepjék pályádat 's égi szivárvány
Ive mosolygja reád kegyeit szép lányi szemekből."

Égi ('s nem földi) szivárvány' ive lányszemekből kegyet mosolyg. Hallatlan szép! De ki kell irnom még egyet, az idézett darab hatalmas végzetét:

„Kössenek óh néked koszorut szép Hunnia' kedves
Gyöngyei, a' kiktől tanulá a' rózsa' szemérme,
'S a' szép kek ibolyák' nyájas nevetésü seregje,
Mint szokik a' bájas szépség pirosodni magától,
Kiknek ezer gyöngéd ajakán a' nőtelen ékes
Narcissus, bár rajt' minden nymphának igéző
Bájjai eltüntek, vérszín bársonyra feselt-ki,
Kikre midőn Zephirus langyos szellője lehellett
Kékbe borult hyacinthjától elvála azonnal —
Füzzenek illy Szepek koszorút neked éddel ajánlva.

Kegyetlen szép! ki jelen sorok' szerzőjén kívül illy tiz sort fogadni, és tiz sorban illy semmit, de tudva, de akarva; költönecznek fogom tartatni nagynak és hallatlannak, sött nagyobbnak B.....dynél, ki fülbe zugó 's fejszéditő bombasztjával mestermüvét adá a' tökéletlenségnek. Az egymásután tolakodó hang és szófelhő, a' képtelenségek' tarkasága, az üres mértékcsöngés, az a' kovácsmühelyi pöröjözés lelket fárasztók, 's figyelmetigázók az értelem ki puhatolásában. Ezeket nem máskép csinálta a' szerző, mint megeresztvén tollát, ira össze viszsza mindent, mi alá jött; hajlékony nyelvünkön ugy is nem olly ördögség rögtön mondani egy pár hexametert, még pentametert is mellé, kivált ha nem gondolunk vele, üresen e, vagy nyomosan, világba e, vagy istenadta ész' szabálya szerint irjunk. —

Hát ha még elmondanám ama nagy mondatok' mondatit: *„Hullámzom ereimben az aetna tüzét. Kinizsi' magash elkeivel ropni a' tánczot.* 22. lap. *Ti vendégek! arannyal hullámzó gyöngyü tokajink' tölcséri.* 45. lap *Tüzlángszikla, nefelejcs-szobor,* 10. lap. *Verbungjáró hat lábos (Hexameter), fürge bokáju pörge ötös (pentameter;) dosztig, önzés-iszony idve* 55. lap. más számtalan illyek, — mik bőven, rakással ötlenek szembe minden lapon. —

A' forditmányokban nincs meg egyéb a' rimnél, 's prósai áttételnél. Uhland' *vadászdala* fordítva is nyolcz sor; de azért nincs visszaadva az eredeti' rövid tömöttsége, bája, lelke. Egyébiránt is nem azon dalát látjuk itt a' nagy dalköltőnek, melly lelke' szépségét leghivebben tükrözné; pedig ugy tartom, nem azért fordít bár ki is, hogy ügyességét mutogassa, hanem izlés' példányit állítni elénk, 's megösmertetni a' külföld' jelesbjeivel; különben gúny a' fordítás, 's mi lenne abból, ha a' magyar literatura roszabb termékeit, hova Bezerédy' versei is tartoznak, valami elméncz magyar-német, nyugoti szomszédink' nyelvére tenné? —

Roszul vannak irva *nőjjön*, nőjön h. 10. l., *tappok*, a' többes szám végzete nem pk, ha jó lenne is a' szerző' véleménye *tap* tactus helyett 12 l. *Varró fő lyukán*, nyomtatási hiba, *varró tő* helyett, de ez is rosz, mert *tő*-radix, *tű*-acus. 14. l. *követjeket*, követjöket h. *Füzettet*, füzet h. 18. l. *bölts* 18. l. de másutt jól *Fennyen* fen. megint a' nyekegő nny! *bájjai*, bájai h. 27 l. *elvála*, elválék h. 27. l. *eszminek*, eszméinek h. *regg*, reg h. 112. l. *Zephirus* 12 lapon görög-magyar-diákul irva. *Kegyeit*, *Szépek*, *Libani Cédrusok* 17. l. *Vérháború*, *Satok*, *Egyiptomi* 19. l. *Viléz Rend*, *Neked Oszlop* st. 20 l. miért irvák elől nagy betükkel? szemet rontani? vagy micsoda aristocratiája van egyik szónak a' másik felett? Szépliteraturai műben kiállhatlanok: *Pantheismus*, *Batteria*, *Guilotin*, kirívó nyugottiság: *opponálni*, *repellálni*, *novisálni*, *excipiál*, *condescendál*, *ingessio*, *praescriptioi*, *rescriptio* 15. l. Róma hajdan fegyverével, majd nyelve' hatalmával ült 's ül a' nemzetek nyakán; 's vannak szeszerencsétlenek, kik örülnek a' kukoricza diákságnak.

El kell ösmerni a' fordítva-szerző érdemét külföldi nyelvek' ösmeretében; történettudomány szikráji is villannak-föl dolgozatin, olvasotság jelöli kivált a' bohózatot, mellynek végzete csipő szavakban hangzik el igaztalan, részrehajló bírák ellen. Német, ángol, frank, 's görög nyelvekből fordítani, nem kis dolog, 's minden esetre dicséret a' fordítónak, — szobája négy falai között, de világ elé lépni velök, rosz forditmányokkal, nem tanácsos. A' fölebb említettem ösmeretek sokasága sár sárra esősidőben, meglábolhatlan zür—rudis indigestaque moles, mellyet sem úszni, sem járni: ha egy isten, — az ész, nyilt gondolkozás — pert nem oszt köztök, külön nem választ szárazat és vizeket. De a' szárazat még virággal fölékesiteni, éldelhetővé tenni, teremtéshez tartozó munka, istennek is külön munkája. Izlést tegyük még fenebb művészetünk birájául, ki tudománnyal izlést nem párosíthat, vesse el a' tollat, a' hijába rágondót, mert izlés, hogy iró lehess, nem studium', de jobb természet' adománya.

Biráló bátor jövendölni e' versek' állapotjáról; elébb utóbb elvitetnek a' boltba, —

„ — in vicum vendentem thus, et odores,
Et piper, et quicquid chartis amicitur ineptis.

ERDÉLYI JÁNOS.

HELMECZY UR

MINT

SZERKESZTŐ ÉS PUBLICISTA.

Egy publicistának magas hivatása: a' közvéleményben magasan és mocsoktalan állani; egy szerkesztőnek — a' közvélemény' kormányzójának, — legfőbb kötelessége: a' közügyet, minden elfogultságtól mentten, elősegélni és pártolni.

Mikor egy a' közügyért fáradozó rokontárs, az egész Haza, az egész elfogultalan világ előtt nyilvánosan kénytetik szavát fölemelni 's megvallani: Ime ezen *Helmeczy* ur, mint publicista, magas hivatásában, nem áll tisztán és mocsoktalan; — ime ezen *Helmeczy* ur, mint szerkesztő, legfőbb kötelességét a' közügyet elősegélni 's pártolni nemcsak vonakodik, hanem *‚ismételve'* nem akarja, mikor mondom egy rokontárs, *kényszerítetik* illyesekre fakadni, akkor: jaj neked, oh közvelemény! melly illy szerkesztő tolmácsolására szorultál; jaj neked, oh nyilvánosság! melly illy publicista mocsoktalan tetteiben keresed menedéked.'

Itéljen köztünk a' Haza. Enügyemben biró lenni nem akarok. —

* * *

E' hó' 6dikán, a' *Jelenkorral* járó *Értesítőbe* iktatás végett, ez egypár sort küldém *Helmeczy* urhoz:

„*Figyelmeztetjük* azokat, kiknek a' „*Rajzolatok*"-ra előfizetni szives szándékuk volna, hogy teljes számu példányokkal még szolgálhatunk.

Munkácsy."

* * *

Miután *Helmeczy* ur, ez év' kezdetén, a' „Rajzolatokrul" a' Közönség' tudomására juttatni akart jelentésemet, egyszer már visszavetette 's akkor hallgattam, most, a' fenidézett sorokkal, másodikszor tevé ugyanazt *Helmeczy* ur, 's most már ismét hallgatni, gyávaság volna.

Most már nem kérdem, mint ez év' folytában egyszer már *Helmeczy* urtól kérdeték: „*ki ő?*" mert én ismerem *őt* 's ez okból csak a' Hazának akarom megmondani, hogy *ki ő*. —

Azonban, hogy tudhassa a' Haza: mi inditó okbul cselekheté ezt *Helmeczy* ur? ime egy rövidke utalás azon kutforrásra, mellyből *Helmeczy* ur cselekvési határozottságát meríté:

A' mult év' vége felé, a' Bakonyban haramiáskodott *Sobri Józsira*, (kinek híre utóbb valamennyi europai journalokon keresztül futott,) legelőször is a' „Rajzolatok" tevék a' Haza' Közönségét figyelmessé. Ezen haramiáról szóló czikkelyt *Helmeczy* ur, a' „Rajzolatokbul," szórul szóra *Jelenkorába* iktatta, de tettszett *Helmeczy* urnak elfeledni, hogy kijelelné, honnan vevé e' hirt? Melly szives elfeledésére midőn a' „Rajzolatokban" csak hamar figyelmessé tétetek, holmi, a' nevezett haramiáról szóló ócska szűrös okoskodással, sziveskedett *Helmeczy* ur, a' „Rajzolatokat" bepiszkolni akarni 's az egész hírt, költeménynek, hazugságnak kiáltani-ki. — Hallgattam akkor, hanem szánakozám egy szerkesztőn, ki valamelly journálból egy rettentő hazugságot kivesz 's nincs annyi vigyázatos esze, hogy e' czikkely után tüstint oda tenné: ime e' rettentő hazugságot a' *Rajzolat* hazudta! — De *Helmeczy* ur, nem elégedék-meg ezen, úgy hiszem, józan hallgatással, hanem kimondá akkor: *hogy soha a'* „Rajzolatokrul," *mint rá nézve többé nem létezőkrül, semmit tudni nem akar.* — Ez tehát *Helmeczy* ur' indítóoka, melly miatt a' „Rajzolatokrul" a' Közönség' tudomására adandó jelentéseket, az *Értesítőbül ismételve* visszaveti.

Kérdés: „Szabad-e *Helmeczy* urnak, és ha igen, minő jogon szabad neki, egy olly lapból mint az *Értesítő*, mellynek kiadására legfelsőbb engedelmet csak azért nyert, hogy azon lapban minden a' köztársaságot nem háborító, egész testületek, vagy egyes személyek' becsmérlésére nem czélzó, 's *akárki* által, köztudomásra juttatni szándékozott jelentést, pénzért kiadni köteleztetik, szabad-e *Helmeczy* urnak, a' kijelelt kivánatokkal megegyező akárminemü jelentést vagy hirdetést, az *Értesítőbül* visszavetni?"

Feleljen-meg *Helmeczy* ur e' kérdésre. Egy publicista, egy törvénytudó, egy ujságszerkesztő köteleztetik e' kérdést a' Közönség előtt megfejteni, ne hogy mások is, kik tán hirdetéseiket, jelentéseiket, nyilvánositani szándékoznák, azon kellemetlen helyheztetésbe jussanak, hogy törvénynyel egyező hirdetéseikről végre is ne tudhassák: valljon *Helmeczy* ur, önnézete szerint, azokat nyilvánositani fogja-e, akarja-e vagy sem?

Feleljen-meg *Helmeczy* ur a' kérdésre, és ha nem tetszik, vagy nem akar, akkor örökös szégyen bélyegezze az olly publicistát, az olly ujságszerkesztőt, ki magas hivatását nem érti, ki kötelességét nem tudja. —

Munkácsy.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

A' pesti magyar szinészeti pénztár pénzbeli öszvesége következő:

	ft.	kr. váltóban.
1) A' régi tőkepénz idő-közi kamat szaporodásával együtt .	44520.	55 1/40
2) Az 1810-ben aláirtt de be nem fizetett ajánlatok	260.	—
3) Az 1808. és 1810-dik esztendőben kötelezvényekben 's kamatfizetés igérete mellett tett ajánlatok	3707.	39 2/40
4) Azon ajánlatok, mellyek 1818. apr. elején tétettek . . .	7722.	30
5) Pest vmegye Rendeinek 1816. évbeli ajánlata	5000.	—
6) Ujabb ajánlatok	82950.	55 1/2
Öszvesen .	144161.	59 23/40

BUDAI HIR.

Közös volt eddig a' panasz, Buda utczakövezete' zökögtetősége ellen, melly azonban nem sokára elnémulni leend kénytelen, mert a' várban a' főőrhely előtt már megkezdék annak gyökeres orvoslását, az egész utczát t i. feltöltik, hogy a' viznek, melly eddig olly gyakran megrongálá a' kövezetet, rendesb lefolyása lehetvén, a' porondat minden zápor ki ne moshassa, a' házak mellett pedig négyszögű kövekből, Pest példájára, kényelmes járdákat (trotoir) készítnek. A' czélba vett munka igen terhes és költséges ugyan, de álhatatosság minden nehézségen győz, a' költséget pedig kipótolandja a' házak' nagyobb értéke, mellyet az épülendő állóhíd nem sokára jóval magosabbra rugtatand, mit némelly nyerészkedők, mint látszik, előre használni akarnak; mert a' hídügy' legutóbbi komoly megpenditése óta többen keresnek Budán házat 's a' Duna mellet lakók vonakodnak előbb szabott árért házaikból megválni. (Jlnkr.)

HONI HIREK.

1.) Emlitettük a' multkor az első rózsa-innep' létret keltét hazánkban, Posony megye Nádas nevü falujában, 's ohajtottuk hogy vajha ezen erkölcsiségre serkentő, szép és hasznos intézet vajha több 's minélelőbbi követőkre találjon, 's ime már is kellemesen meglephetjük olvasóinkat, a' másodikkal: Benkovics Mihály Posony megyei táblabiró ennek alapitója, ki F. Szely helység' hajadoninak 1000 forintot hagya végintézetében még 1834-ben, egy illy rózsainnep' alapítására. Ebben is, mint a' nádasiban, a' tőke' kamatja évenkint azon leánynak adatik ki szavazattöbbséggel legerkölcsösebbnek nyilatkoztatik; 's szintúgy nyer egy rózsakoszorút, megtiszteltetést 's a' t. mint amabban.

2.) Az erdélyi összesbányászat, az utósó évi általányos felszámitások szerint, bányáiból, hámórjaiból és aranymosásaiból évenkint 1177 márk finom aranyat és 870 mark finom ezüstöt. Az olvasztó hutákhoz szállított ezüst részes érczekből 897 márk finom aranyat és 2962 márk f. ezüstöt, 2672 márk f. arany és 3,832 márk f. ezüstöt nyujt. — A' mult 1836. év ezen általjában felvett calculuson felül sokkal malasztossabban ütött ki, 's noha egész pontossággal nem állithatni, de közel 3348 márk finom aranyat adott.

KÜLHIREK.

1.) Egy fiatal angol egyik gőzhajón hazájába akarván visszautazni Oportoban egy kis, három evezővel ellátott csolnokot alkudott ki, melly őt a' gőzhajóhoz viendő vala. Sok idő 's jóforma erő kellett hozzá, mig pogyászait, de főleg igen nehéz szekrényét felrakhatták. Ez 's azon körülmény, hogy nem volt vele inas, elhatárzá a' három gazembert, egy gyilkolás megpróbálására. Miután tehát portugal nyelven, mellyet az angol nem érte, tervöket egymásközt elvégzették volna, neki estek 's evezőikkel néhány csapást adának fejére, hogy azonnal kábultan összerogyott. Most mindenét a' mije volt, óráját, ruhait 's a' t. elszedék, 's a' tetszholtat minden teketória nélkül a' tengerbe veték, 's visszaeveztek. A' rögtön nyert hidegfürdő 's viz hidegsége azonban a' tetszholtat ismét feleleveníté, ki, gyakorlott uszó levén, csakhamar összeszedé végerejét 's szerencsésen egy nem messze lobicskoló franczia fregátanak tartott, szünteleni segitség után kiabálás között. A' fregata hajósainak sikerült őt kiszabaditni 's életet megmenteni. Legott másnap vissza hajóztak tehát vele Oportoba, hol alig alig haladt az ifiú angol a' fregáta kapitányával egy pár lépésnyire legott ráismert az első egyik matrózra, ama' három közül, ki már az ő ruháiba vala öltözve. A' gonosztevő megragadtatott 's az ifiú ember egész vagyonját kevés hiával visszanyerte.

2.) A' tengeri életből vett románok egyidő óta az orosz literaturában is, az angol és franczia példányok által serkesztve, a' már kedveltebb termékekhez számitatnak. Igy jelent meg nem régiben: „Kronstatszkija Sceny" azaz „Jelenetek Brassóban" az ismeretes Dawidoff-tól.

3.) A' toulouse-i kir. törvényszék nem régiben törvényt hozott, mellynek erejénél fogva egy polgárilag meghaltnak neje, férjének természeti halála előtt is férhez mehet.

DIVATOK.

Mint mai bécsi divatképünkön láthatni, divatos öltözet a' virágokkal himzett organdi ruha, legkapósabb hozzá a' fejér organdi amerikai borsó virággal veressel vagy feketével himezve.

A' legkecsesebb divatszeszélyhöz tartozik az ugy nevezett Algérien öltönyke, mellyet a' nagy világi dámák játékszin, vagy bál után szoktak, mint szinte mai képünkön láthatni, ruhájok fölibe ölteni. A' czipők selyem 's különféle szinü kelméből legdivatosbak. A' legyezők igen nagy becsüek szoktak lenni.

DIVATKÉP.

19. sz. Bécsi divatöltözet, mint feljebb leirva

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Rajzolatok 19.

Pest 1837

Pest.

Julius' 13kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

56dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugara Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

AZ ÁL-SAPHIR,
VAGY
MIKÉP' VESZTÉM EL SZERELMÉT?

(V é g e.)

* * *

Nyilt levél. Tisztelt szerkesztő úr! Az embernek titoktartónak kell lenni szeszélyes viszonyai körül, ha ezek kedvezőbb befolyást szülhetnének másokra nézve is. Mindig nagyobb mesterség, jókor *hallgatni* mint jókor *beszélni* tudni; lám édesem! midőn kegyed' két ízbeli jelentését eltitkolták, az csak azon egyszerű okból történt, hogy az *ártalmas* titok, mikint kivánna egy ujságszerkesztő, ki önhasznát mindig kész volt a' közönség iránt tartozó figyelemnek feláldozni, magának több előfizetőket szerezni, ne jöjjön az emberek közé. Ki merné ezen finom elszigetelését a' felebaráti szeretetnek, mint nemtelen, és fukar elbizottságból származott tettet, korholni? A' rhoduszi colossust eldültnek mondják, de nincs híja azért a' világ hét csudáinak, mert az ujságirók titoktartókká lettek és nagylelkűleg elnyomják egymás' gyengeségeit, vagy nem gyengeség-e, magyardivatujságra sok előfizetőt kivánni, és nem a' legnagyobb gyengeség-e, azt eszközölve hinni egy olly *lapba* adott figyelmeztetés által, melly felsőbb helyen csupán azért nyerte megindíthatását, hogy önfeleinek ügyét négyszerezett díj mellett nyilvánítaná, midőn ellenségeiben is becsülvén az érdemet, nem akarja köz *részvét* tárgyává kitűzni ezek gyengeségeit!

Csudák történnek; a' mythosz' szép világa ismét alászáll a' halandók közé, 's mi eltátott szájjal bámuljuk a' rendkivülieket. A' kávé-morálhősné szelidebb véleményt rak az emberiség' mérlegserpenyőjébe, mivel erkölcse az istentelen férfiak által hajótörést szenvedett, 's az ujságiró kit *ragadós* nyavalya gyötör, eltávoztatja ágyától közeledő tisztársait, hogy veszélyes láza reájok ne ragadjon. Milly nemes öneltagadás! mellyik misantropus akarna a' dolog mélyéig hatni, és annak mellék czéljait kikutatni?

‚Az emberek úszni tanulnak, mond egy német iró, hogy szépen felül maradjanak; 's azért egész életükben felületesek maradnak:' minden tett felületes átnézetet kiván, hogy becsét el ne veszítse; az emberszeretetnek és önzetlenségnek fájós szemei vannak 's azért kötőt hordoznak azokon: pokolba kell űzni a' tudatlan orvost, ki egyszerre leráncja a' szemekről a' kötőt, és egészen elvakítja azokat. Csak mi ne legyünk az orvosok, kedves szerkesztő úr! mert pokolba üzetnénk, 's ott nincsenek, időpróféták, ujságirók, vén asszonyok, fordítók, majmok, tudósok, gőz-és szélmalmok, költők és úritolvajok, kiken néha itt igen jóizüen szokjuk elnevetni magunkat, hogy egész testünk, hasunkat mondhatnám, de mindkettőnké nem tesz egy becsületes egészet is, vaczog belé. — Adjon isten jó türelmet nekünk!

* * *

Ezen nyilt levelemet előre akartam bocsátani, hogy az olvasók és a' szerkesztő ne nehezteljenek reám, ha felolvasásom' további folyamatát titokban tartom előttük. —Hagyják meg e' dologban fejességemet, melylyet a' sok titoktartó emberek' mindennapi társaságának köszönhetek, és higyék el, hogy önkénytes átugrásom a' felolvasáson nem azért történt ugyan, mivel elég szerény 's egyszersmind elég hiú is vagyok, a' jót és rosszat abban ki nem kürtölni, hanem inkább mert hosszu leirás-és magyarázatimmal már is unalmasnak félek nézetni. Egy merész átugrás az elbeszélésben és egy merész lépés a' szerelemben, néha többet használnak, mint az elbeszélő' rendes előadása és a' szerelmes' elhatározatlansága.

Dobogó szívvel siettem Mirabellához néhány órával a' felolvasás után. Milly szépen kiszámolám szerény-

ségemet a' dicséret-halmozásokra, és a' forró kézcsók alatt helyesen ejtett válaszomat, hogy a' tőlem imádott leány buzdíthata csak ezen merényletre, mellynek némi érdeme egyedül őt, mint főokot, 's nem engem illet. — Szép álmaim kevés idő mulva örökre elosztottak. -- Az előszobába lépvén senkit sem találtam, 's midőn a' mellékszobába nyiló ajtón kocogognék, a' kapitánnő jön előmbe azon kéréssel, hogy addig, míg leánya, ruháját váltaná, annak dolgozó szobájában mulatnám magamat. Örömest hajolván a' szíves engedelemre, oda mentem. Milly csinos rendben találtam itt mindent; régen ismertem a' körülem lévő tárgyakat 's még is új varázsa volt mindeniknek előttem, hasonlók a' szép leány' arczához, mellyen napról napra újabb és igézőbb kellemeket veszünk észre, a' nélkül hogy egyike megkárosítaná a' másikat. A' képeket, a' kicsiny de válogatott irókból álló könyvtárt, az angolpapiron elkezdett finom himzetet, és a' zenézeteket áttekintvén, szemeim egy a' pamlag előtti asztalkán felnyitott könyvre estek. Kiváncsi egész éltemben nem voltam, de egy felnyitott könyvet és félig eltolt mellkendőt nem hagyhattam a' nélkül, hogy tartalmával meg ne barátkoznám. — Csinos, asszonyi kéztől láttam a' könyvet irva, mellynek hátlapján e' czímet olvastam: „Jegyzetek az életből 's az életnek.' Nem kételkedém, hogy ez Mirabella' kézirása, 's azért igen érdekesnek is tartám, a' leány' itt nem léte alatt, szellemileg mulatni annak izlésével. — Valamelly titkot nem őrize a' könyv, melly igy bizonyosan az asztalon nem felejtetnék: általjában, a' leányok vagy szívökbe temetik titkaikat, vagy barátnőjökkel közlik, de le nem irják, miután ha leirják, *az* már elveszté kellemét előttök, 's azon perczben megszűnt titok lenni.

Minden más leánynál, kit nem ismerek úgy mint Mirabellát, jóval eleve tudnám ezen életből és életnek nyújtott jegyzékek' tartalmát: hasznos házi kivonatok, egyhónapi czukor-, kavé-ris és húsfogyasztás, a' szobaleányi bér, utasítás a' szilva befőzésre, az uj ruha mikor jött meg a' szabótól 's a' harisnya mikor toldatott meg, mikép' irják ki a' büdös férgeket 's mennyi pénz kellett a' piaczra, egy új cul-re és gyapot a' ruha' előrészéhez 's a' t. Ezt, mondám, minden egyéb leány' jegyzeteiben keresném, csak Mirabelláéban nem, hol mindjárt az első lapokon igen kellemesen jutalmazva látám bizodalmomat.

Régi meghitt barátokra akadtam itt és szíves köszöntéssel nyujtám nékik jobomat. Vörösmarty, Schiller, Kölcsey, Byron, Uhland, Garay, Kunoss voltak itt egy illatgazdag füzérbe kötve; a' kellemes gyűjtőné' szép elméjét dalaik' szorgalmas és igen szerencsés izlésű szemléje árúlá el. Mirabella' lelke volt a' költeménybe fonva, szivét a' remek ének tolmácsolá: magosan dobogott keblem, fölemelkedve érzém magamat, hogy ezen leány engem megértett, 's hogy nékem őt szeretnem szabad!

És *te* is itt vagy, láthatnak-e ismét szemeim kedves, születésedkor már annyi bajt indító, számkivetett, pelengérre állított és még is legjobb gyermekem, szeretett*) *apotheosisom!* hattyudala kétszáz aranynak, szeszélyeim' bábjátéka, te csörgő sipkával futkosó bohócz a' halhatatlanság' csillagtemplomában, és keserű szoptató-szilkéje az álhirétől elkényesztett gyermeknek! — Pasquillusnak átkoztatál olly embertől, ki *Heine*' útiképeit és *Börne*' párisi leveleit is annak mondaná, ha szabadalmozott személyét érintenék. — *Virgilius*' Aeneisét átöltöztették, 's milly remek parodia *Mallitz*' országgyülése Schiller' keztyűjére, mellyben a' kigúnyolt követeket bizonyosan jobban ismeri egész Németország, mint a' háladatlan magyar közönség Bajzát és társait; és kinek jutott eszébe a' vers' parodiáját vagy átöltöztetését pasquilusnak, 's az epigrammát, ha velőig hat is, rágalmazó iratnak korholni? A' jobbitás' reménye megengedi a' nevetségessé tételt és ütni, agyonverni nevetve szabad!

Büszke örömmel futottam végig költeményemen, Mirabellától már az által nemesítve, hogy illy jó társaságba helyeztetett. Ezt ismét egy más dal követé czím és szerző nélkül, mint pár darabja apotheosisomnak, mellyet nem minden érdektelensége és jelenkori czélzásai végett leirván, az olvasóval itt szívesen közlök:

Midőn először láttuk őt,
Fenn hordozá a' büszke főt!
'S a' mint világra jött dala,
Szánk és szemünk elállt vala:
Midőn először láttuk őt!

Hogy most utószor látjuk őt,
Elhagyta már a' hírtetőt!

*) L. Trattner-Károlyi ‚Koszorúja' 1836. 173—176d. lapon.

És lehullott győzelminél
Hő lángja keblünknek fölél,
Hogy most utószor látjuk őt!

Ha majd többé nem látjuk őt,
Remélhetünk egy szebb időt;
Hol lyrahangok zengenek
'S méltó babérok termenek;
De rá nem fénylik bájsugár,
Kit sötét sírnak éje zár,
Ha majd többé nem látjuk őt!

* * *

A' következő lapokat prózai remekművek foglalák el. A' legigénytelenebb leány' öltözése is tovább tart egy óránál, 's így egész kényelemmel elégíthetém ki minden lapnál növekedő érdekem és figyelmemet: néhol Mirabella' észreveteleire, birálatira és nézetire is akadtam, mellyek annyira művelt izlése és finom tapintása iránt mindinkább nagyobb és nagyobb tiszteletet gerjesztének bennem. Valóban ennyi józán élet philosophiát, ember- és világismeretet, igaz és illő fogalmat mindenről még egy leányban sem találtam. — Itt minden természet volt, tiszta, egyszerű, szende, egésséges természet, ezernemü virágokkal hímzett, harmatcsillámos, illatozó virányéden, az isten' szabad ege alatt; sehol sem kandikált ki az általtermészet' tarka köntöse alól az ügyetlenül elrejtett mesterkélés, nem volt a' kaczér tettetés' béfödve a' szerénység' kérgével.

Még mindig tovább forgattám a' leveleket, midőn egyszerre egy félig elkezdett 's csak most írva látszott értekezésre akadtam e' czím alatt: ‚Az ő felolvasásáról.' — Nem kell mondanom, milly feszült figyelemmel és kiváncsisággal kezdém el annak olvasását, bizonnyára nagyobb vágygyal és mohósággal, mint akármellyik műveimről birálatot. Ime tartalma:

„Épen most jövök a' felolvasásról, melly egyel több, nevezetes bizonyítványát adja annak, minő álláspontról kellessék a' magyar irók' charakterét megitélni, hogy önhitségök és hiuságokról igazibb fogalmunk legyen. ‚Egy szegény család fölsegéllésére!' ez állott gyérített, rőfnyi betükkel a' hírdetés' homlokán, és teljes joggal, mert valódi szegénység lebegé körül a' felolvasást, a' képezet rokonúlt a' tárgygyal, sőt még a' csekély hallgatók' száma is sokkal nagyobb volt a' jó gondolatok' számához mérve, miután húsz hallgatóra, ennek fele szabad bejegyet kapott, alig jött két jó gondolat. ‚Theilet friedlich Euch und ohne Groll; auf jeden Hörer kommt ein Zoll! — A' jótétemény itt nyilvánosan elintéztetett, mint valamelly angolpör; a' szerénység' csendes virága a' kiáltó pipacsot választá érdemei' hírnökének: az egész világnak tudnia kellett, hogy egy balga irócskát a' jótét' láza lepett meg, 's ő az által hírneves akar lenni; mintha a' nemes tett, melly tiszta, emberszerető szívből ered, mellékczélokat ismerne, 's *az* vívná ki magának az érdem' pályalombját, ki rövidebb túlutakon előzé meg egyenes úton haladó vetélkedőtársát. Nem kell az akaratnak, segíteni embertársainkon, önhaszonnal összekapcsolva lenni; hogy tiszteletet érdemeljen, ne követeljen a' nagylelkü segéd többet azon jutalomnál, mellyet néki védenczei' örömkönyei, a' szerencse' kieszközlése, és önmegelégedése kitűz; csekély és kis lelkek jutalma az, mellyet az önszeretet' és hiuság' rózsaszinü szemüvegeivel keresünk a' sokaságban, a' világ' ábrányitéletében. — Balgaság volt, megbocsájthatlan rövidlátás, érzelmeit szája' kapujára pépezni mint házczédulát, jeléül, hogy mindennap kibérlelhetők; vétkes gyengeség a' szerencsétlenséget megfizetni, mert zsámolyúl szolgált fölemeltetésünkhez. Igen is, a' szerencsétlenségnek segéd-kéz ajánlás itt nem egyéb mint finomul eltakart csel, mikép' egy kedvencziró' nevét elejére nyomják a' rosz románnak, hogy vevőket kapjon, egy fátyollal bevont dob — — — —"

Itt az irás félbe volt szakaztva — és Mirabella belépett az ajtón. Rezgő kezemben tartván a' könyvet elébe mentem, és fájdalmamtól elfojtott hangon kérdém: „Mirabella! kegyed irta ezt?" A' leány futólag tekintvén az irásra a' nélkül, hogy meglepetve vala, igenlé kérdesemet. — Többet nem hallottam, mint őrült rohantam ki a' szobán és le a' lépcsőkön, még csak az utczán kezdvén kissé magamhoz térni. — Ő soha sem szeretett engem! — A' szatócs huszonnégy forintot kapott, leánya' aszkórságos holdképpel pocsétapillantatott vete reám, a' többi malozsás kölykek kezeimet nyalták, és az agár szívemre borúlt; de szememben egy könyü csillogott, mellyet senki sem értett körületembül, ez tőlem ismét elbucsúzott szerelmemet illeté!

Szerkesztő úr! tartsa meg jelen elbeszélésem' díját mert az egész világért sem akarnám kifizettetni magamnak, általa nyert búmat és tapasztalásomat.

FRANKENBURG ADOLF.

VÁZLATOK GVIANÁBÓL.

Gvianának termékeny földe 20,000 □ mérföldeu nyulik el, keletről: a' nagy tengertől, éjszakról, délről, 's nyugatról: három folyótul, Oronoko, Amazon, 's Rianegerótul körítve, de levegője igen egésségtelen. Az évnek ott csak két szaka van; a' nagyobbik félben megszünés nélkül esőz — neve tél —; kisebb felét kiálhatatlan hév aszalja. Az egyik szakból a' másikba való átmenetet iszonyú viharok jelentik. Ha azon végetlen erdők kivágattatnának, mellyek a' part' közelétől a' tartomány' belsejéig nyúlnak; azon borzasztó posványok kiszáritatnának, mellyek' gőzölgése, a' levegőt elmérgesíti, 's csak számnélküli mérges bogarak', kigyók', 's békák', 's más undok állatok' tenyészésére szolgálnak, ha a' folyamok bizonyos utakba szabályoztatnának, a' légkör csakhamar jótékonyan változnék meg, 's veszély nélkül hagyná azon javakat éldelni, mellyeket föld dús kezekkel nyújt.

A' két Ind-ország' legbecsesb növényeit Gviana mind tenyészti: a' czukrot, kávét, cacaot, vanillt, gyapotot, indigót, kázsiát, roucout, szekfűt, borsót, fahéjt, pisangot, 'stb. igen jó festék- 's épületfákat, gumineműket, többféle használatúakat, 's illatosokat. A' legkövérebb mocsárföld tenyészti mind a' növényeket; de a' természet sehol sem tölté ki olly nagy mértékben szeszélyét, a' legocsmányabb férgek' és bogarak' teremtésében, mint itt. A' léget szárnyas állatok töltik el, mellyeknek határzata: a' tartomány' emberi lakosainak kipusztitása. Ki tudná mind megnevezni, azon ökölnyi nagyságú, veszélyes csipésü pókokat, skorpiókat, zarkudákat, mapeukat, maringangokat, muskitokat, darázsokat, legyeket, méheket, mellyeknek csipésök itt még mérgesb, mint akárhol. 'S a' mocsárok, ocsmány kétlakiaktól hemzsegők, a' harmincz láb hosszú, 's deréknyi vastagságú oriáskigyótul (abona) kezdve, át a' galád gilisztaférgekig, mellyek a' vándort egy pár lépésnyire a' parttól már halálveszélylyel fenyegetik. Milly iszonyatos gyíknemek, borzasztók nagyságuk 's erejök által; milly ocsmány elfajzásai a' békanemnek! Egy szóval, e' tekintetben is egyetlen Gviana. Négylábúakat 's madarakat csaknem azokat tenyészti, mellyeket Peru' kiirthatlan rengetegei.

A' föld' szükségből lakható részeit ind törzsek foglalák el, kik közt első helyen a' *gálibik* állnak; a' parti részeket europaik ülék meg, kik pénzszomj miatt egésségöket 's életöket veszélyeztetik. Az őslakók, hajdan számos nemzet, most csekély számu cseportokra olvadának. Nevök: *galibik*, *kussanok*, *maronok*, *arowankák*, kitetszők szépségök's erejök által; *akagvonok*, kik arczaikat átfurják, hogy papagájtollakkal czifrázgassák föl; *palicusok*, megismerhetők fülöktől szájokig nyuló metszett vonalukról. Általános hasonlatosságok el nem ismerhető. — Testalkatok nem magos; fejéren születnek ugyan, de idő mulva testök veresréz-szint kap. Minden szőrt még a' szakált is kiirtják. csak durva fekete hajok marad, 's rövidre vágatva. Mind a' két nem meztelen jár, csak ágyékokat fedi állatbőrből készült kötény, mellyrül a' férfiaknál hosszu bőrczafrangok nyulnak le; az asszonyok korallokkal himzik magokéit. Kajaput-olajban föleresztett roucouvali kenés által szinök sötétebb lesz ugyan, de ugyan az védi a' bogarak' csípései ellen, mert a' kenőcs' szaga kiálhatatlan. —

(Vége következik.)

NYILTLEVÉL.

Szerkesztő ur! nem fojthatom el kegyed elleni boszankodásomat a' „vaeringi háziaszszonyokat nevelő intézet" czikk közléseért. Nehogy e' levelet elsikkaszsza kegyed, világosan kikötöm, hogy lapjaiban közölje, hadd lássa a' „Rajzolatok"at olvasó magyar kis világ, hogy vagynak még, — hála a' Magyarok' védistenének — olly hazafiak, kik a' miveltségnek fenfoka felé, óriási léptekkel haladó magyar nő olvasó közönséghöz, illetlennek hirdetik a' kegyed' érintett rút czikkelyét.

— Boldog isten! mivé akarja kegyed lapjait lealacsonítani?! — Talán szükségen felül sok előfizetője van kegyednek, 's igy, illy undok czikkelyek közlése által akarja kegyed a' föles számot megkevesiteni? illy czikkel kell e a' szép 's gyönyörü izlésü olvasókat, azaz olvasónőket megsérteni?! Társas élet és divatvilágrul szóló lapokba illy szavakat tenni: ló, szarvasmarha, istálló, juh? disznóakol, tyukól; prés, borpincze 'sa't: kérdem, ugyan hová tevé kegyed eszét. — Ha sokalja kegyed előfizetőinek számát, adjon egypár százat a' Regélőnek, egy másik pár szá-

zat az Athenaeumnak és igy tovább, de illy illetlenül akarni tőlük megszabadulni, már az csak szörnyüség !!!

Alulirt ezennel solemniter protestál az emlitett czikk ellen, sőt még az intézet' fölállitása ellen is, és siet az olvasó közönségnek az emlitett intézet gyámolitására már talán kész szándékát megmásitatni. 'S tudtára adja a' nagy érdemü olvasó közönségnek, hogy maga szándékozik inkább egy más intézetet állitani, csakhogy a' szépre termett magyar nőifjuság az emlitett intézetben el ne parasztosodjék, hanem akadályozatlanul és sebes léptekkel haladhasson magas rendeltetése felé. —

Ha most — a' pörge 's fekete bajszu szerkesztő ur — nem! nem méltó, hogy urnak mondjam — ha most a' szerkesztő itt volna irasztalom mellett, kitépném bajuszát. — Szegény humorista vagy vizenyős szerkesztő, hát azt sem látja kegyed, hogy az egész intézet csupa satyra? Ej ej, a' kisasszonyok majd — kenyérsütéssel, husfüstöléssel, szappanfőzéssel, gyertyamártogatással, zsirolvasztással fognak piszkolódni, melyllyik uracsnak volna kedve illyekkel foglalkozó lánykáknak kezeit megcsókolni? Éppen bizony, majd én engedem ám, hogy nemzetem' drága kisasszonyai vetéskor aratáskor és takarításkor kün a' mezőn süttessék a' naptól gyöngéd arczaikat! Ez megjárá a' mi vad őseinknél, de a' finomult ivadéknál nem megyen. Sok munkájukba és fáradságukba került a' mostani rendszerü leány-nevelő intézeteknek a' durvaságból annyira kiemelni a' nőnemet, 's milly rettenetes gondolat! abba ismét őket viszszataszitani akarni! Mit tevők lennének a' szakácsnők- és mind azon személyzet, melly az emlitett czikkben elszámlált foglalatosságokat végbevitte, — ha a' kisasszonyok teljesitenék ezután ama' kötelességeket? Nem, nem, abbul semmi sem lesz. De térek czélomhoz.

Az alulirt által fölállitandott intézet illy szerkezetü leend:

Először: A' ház — az intézetet alapitónak nem tulajdona — de Pesten a' váczi és nagy hid utcza' sarkán leend.

Másodszor: A' ház elrendeltetése: Udvarra semmi ablakok sem lesznek, ellenben utczára csupa ablakokbul álland. A' földszinti szobákban lesznek a' legidősebb kisasszonyok, az első emeletben az ifjabb lánykák 24 től 18 évesekig, a' második emelet a' leggyöngébb lánykák számára rendeltetik. — *Jegyzet:* Az ablakokon rostélyzat nem leend, hogy ha valamelly veszély találná érni az intézetet p. o. gyuladalom, vagy pedig más okbul szükséges leend, az ablakon is hirtelen ki lehessen menni. Értem a' földszinti ablakokon.

Harmadszor: Angliából hozandott legdrágább és legnagyobb tükrök fogják az intézetnek minden teremeit és szobáit ékesiteni.

Negyedszer: A' szakács, tánczsmesterek, 's divatlapok magából Párisból megrendeltetni.

Ötödször: A' mellyik nevendék légkésőbben fog lefeküdni és fölkelni: jutalmat nyerend; a' jutalmak Clauren 's más jeles irók munkáiból fognak állani. A' kik ebben magokat különösen kitüntetik, honi termékekkel is — mint versek, szindarabok 's a't. — meg tiszteltetni.

Hatodszor: A' napi foglalatosságok kinek kinek tetszésétől függendnek, mert e' szabad szellemü korban nem illik valakit kiszabott munkához kötni.. Kivevén az ebédet, erre minden nevendék kényszeritetik pontban négy órakor az ebédlő teremben megjelenni. A' ki ezt elegendő ok nélkül elmulasztja, annak csekély büntetése leszen, t. i. két operára nem szabad neki menni. Nagyobb büntetést nem illik e' fölvilágosodott században a' törvénytáthágó lánykára szabni. Egyébiránt a' reggelizést ágyban elkölteni javasoltatik.

Hetedszer: Az intézethöz mellék épületek is lesznek ragasztva, mellyekben Afrikábul hozatandott papagályok 's gyönyörü kis majmok tartatni, hogy foglalatosságban ne szükölködjenek a' nevendékek.

Nyolczadszor: A' tudományoknak legszükségesebbei t. i. minden europai nyelvek szorgalmasan tanitatni; kivevén a' magyart, mert vétek volna a' drága időt erre vesztegetni, minthogy ezt ugy is jól tudják a' kedves nevendékek.

De hiszen nem czélom itt a' fölállitandott intézétnek egész miségét és millyenségét előterjeszteni, azt majd később különösen erre szánt hirdetésben teendem, hanem csak arra akarom a' „Rajzolatok" olvasóit jó eleve figyelmeztetni, hogy el ne hagyják magukat ámitatni. Emlékezzenek meg ázsiai dicső szittya származásukra! —

Kegyed pedig szerkesztő ur, ne batárkodjék e' levelet, e' méltán dorgáló intést lapjaiba föl nem venni, különben, jam ego — — —

TESZÉRI

A' SZEGEDI BÉKEKÖTÉS.

TÖRTÉNETI DRÁMA EGY FELVONÁSBAN.

SZABÓ DAVIDTÓL.

Személyek:

Első Ulászló.
Hunyadi János.
Caesarini Júlián, bibornok.
Brankovics György, szerviai deszpót.
Hédervári, nádor,
Rozgonyi, egri püspök.
Dominis, nagyváradi püspök.
Palóczi, } ország'
Zudar, } zászlósai.
Al Ogli, török követ.
Uráldo, szerzetes.
Görög követ.
Szerzetesek. Törökök. Nép.

Történik Szegeden, a' sz. Ferencz-szerzet' monostorában 's udvarán. 1444dik évben.

Első Jelenés.

(Terem Hunyadi szállásán)

Brankovics (egyedül).

Had lenne hát a' foglaló törökkel?
'S én lángoló torkában mindenemmel,
Holott a' béke áldást hintne rám? —
Nem! — Brankovicsnak dombos homlokán
Azért borongna hosszu kor' redője.
'S szürkülne dér hajának fürtein,
Hogy hadszünést, olly hasznosat magának,
Ne tudna bár mi móddal eszközölni? — —
Szirtváraim, hatalmam' hirdetői,
Félhold-czimerrel vagynak meggyalázva,
'S egész országom reszket elbontó
Hullámitól az áradó töröknek. —
E' sok veszendőt meg köll mentenem,
'S megmentem azt, ha béke lesz tanácsom.

Második Jelenés.

Al Ogli. Brankovics.

Al Ogli. Mint láttam, itt közelget Hunyadi. —
Tartsd emlékedben, deszpót Brankovics,
Uram' kegyelmét; mellyel úgy elárasztt,
Ha, mint igérted: béke' szónoka
Léssz. Vannak immár többen is barátim.
Brankovics Légy nyugtan; úgy teendek, mint igértem;
Barátotok leszek. De Hunyadit,
E' szikla keblet, meg ne merd kisértni,
Mert fontol ő 's nem tántorítja szó.

Harmadik Jelenés.

Hunyady, a' voltak.

Hunyady Szerencse hoz lakomba, Brankovics,
Al Ogli, jó hogy eljövél te is.
Brankovics Udvarlatodra jöttünk hős vezér.
Hunyady. Itt a' gyülésnap, mellyet jó királyunk
Kegyes volt kérésemre megjelelni.
Hogy értekeznénk béke-'s háborúról.
Mint békebajnók jöttem én ide;
'S im újolag setét hír szálla hozzám,
Hogy dúlva szaguld szerte Szenderőből
Az ottomán 's a' védtelent zsarolja;
Hogy a' görögre újolag veszély forr;
Hogy új hadakra készül ősz Murad.
És mindez akkor, a' midőn közöttünk.
Esdekletére béke fejlenék ki! —
Játszodni merne a' török velünk?
Al Ogli. Ne higy, oh győztes bajnok, a' hazugnak;
Csaló hír ez. Hitemre mondhatom.
Pihenni vágy 's pihen most a' török kard.
Murád is a' kormányi sok vihart
Megúnta már 's vágy karja megpihenni.
A' zendülést ha megtöré, leszáll
Fényszékiről, 's országi' gondjait
Fiára bizza. Hidd, uram, Murád
Akként cselekszik 's gondol, mint beszél
Hunyady Ugy lenne hát?
Brankovics Vezér, én is honomból,
A' merre hold a' czimer, most jövék,
Mindent nyugalmban, csöndben hagyva ott.
Jól sajganak még villámfegyvered'
Csapási rajtok 's Nissza' emleke;
Heverniök kell miglen meghegednek.
Hunyady. A' hír csak mendemonda volna?
Al Ogli. Úgy van, hatalmas úr; a' mellyre nézve
Ismételem, mellyet világoson
Kegyes valál bíztatva hallani,
Kérésemet: koronázd meg várvavárt
Véggel követségem', szólj béke mellett,
Melly áldást hintne a' magyarra is.
Csak önmagában is szeretni méltó

A' béke-isten, ám úgy öltözötten,
Mint azt Nagyúr ajánlja nemzetednek,
Kitárt karokkal érdemes fogadni.
Fordits ügyemre, óh uram, figyelmet.

Brankovics. Aztán meg' annyi háború viharban
Meglankadott 's erőt meritni vágy
Honod' hatalma nyugvás' lágy ölén.

Hunyady. A' vett hirekre harczvágy gyujta engem:
De költemények 's vágyam hülve már.
Gyülésbe, Brankovics, követ te is.
Eldöntetendik ott ez ügy, 's hiszem,
A' béke meglesz, ozmán, számotokra.
Rég fő agyamban már e' gondolat,
Nem sürgetéstek, hon' sugalma győzött.

Brankovics. Bizzál Al Ogli.

Al Ogli. Már enyém a' béke.

Negyedik Jelenés.

(Udvar a' ferenczieк' monostorában. Középen szárnyas nagy asztal, melly körül az ország' Nagyai részint ülnek, részint még álva csoportoznak. A' király' számára biboros magas ülés. Távulabb körösleg nézők, közöttök szerzetesek és néhány török.) Palóczi, Rozgonyi, Zudar, később Dominis, előbb állnak egy csoportban.

Palóczi. Mi suttogás, mi szándék titkolózik
Az összegyült Uraknak ajkain?
Hogy béke köttetnék az ozmanokkal?

Zudar. Hogy béke *köttessék* az ozmanokkal.

Palóczi. Mi? béke? hát érezhet igy magyar?
Szent békeszó nyelvére kelhet-e,
Midőn törökre gondol?

Dominis. És miért ne?
Csak ment legyen szűd' zord indulatától.

Palóczi. Palóczi méltán illyen érzeményű. —
Én hű baráti kart 's testvért veszíték
Ozman düh által, — 's mennyit veszte
honnunk!

Rozgonyi. 'S hát nemzet' ajka szülte végezés
Olly könnyedén szellőre bizható?

Zudar. Az idő azóta más, más a' körülmény.

Palóczi (gúnynyal) És más sok ember' lelke is.

Zudar. Palóczi.
A' bölcs' szemében fő pont a' körülmény.

Rozgonyi. Ki tükörérez utát tisztának érzi,
Nem ingadozva vándorolja azt
Nem változik kigyókint korszakokban.

Zudar. Az egri főpap' nyelve karczol is.

Palóczi. Kinek keblében szent nagy gondolat
A' honszerelem ápolta hon' java,
Nem hajlik az békéhez, a' midőn
Borostyánt érdemelhet a' honért..

Dominis. Bár milly buján teremjen is borostyánt
A' had, de illatosb a' bék' olajága.

Rozgonyi. Had kell nekem. Nagyvárad' püspöke.
Eltespedett fajt 's gyáva csillogást
Szül a' dicsért olajágnak százada.

Palóczi A' munka érlel, az fejt a' kebelből
Világ csudálta fényes tetteket;
Az edzi a' puha szívet érczkeménynyé.

Zudar. Az érczkemény szív embernek nem érdem,

Dominis. 'S csak háborúnak véres művei
Méltók a' munka tisztes szép nevére?
A béke meddő minden téteménytől?

Palóczi. Csak asszony ember bábja az. Ki férfi,
Csatában él, világa harczvihar.
Ott nyitja kelyhét a' dörgő mezőn
A' tettek' és magas dicsnek virága;
Ott vívja fel magát a' földi féreg,
Erőt fejtvén ki, istenek' sorába.

Zudar. Mit ér örökké vérengző hadakban
Koczkára tenni mind mi kedvesünk?

Palóczi. Gyerekbeszéd! ha minden harcz kivész is
De a' törökkel, a' ki nemzeteknek
Fején tipor, ne szűnjön a' csata.
Én ismerem, mi szörnyű förgeteg
Forr ott egész keresztény félvilágra.
Forgottam ott, hol Strymon' habja zúg.
'S arany belsőjű Pangeosz mered,
Harcztérin a' népdúló ottománnak,
Látám a' lángot, égig lobbanandót,
Melly jajt sütend a' népek' homlokára. —
Had ellenök, had míg karunk feszül.

Rozgonyi. Úgy van had ellenök!
(Hátul zajognak): „Jön a' király."
(mindnyájan asztalhoz járulnak.)

(Folytatása következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Iróistatistika. A' pesti magyar irókat következő három osztályba sorozni talán nem legszerencsétlenebb felosztás volna: 1.) Despoták, kik akaratjokat és nézeteiket legfőbb törvény gyanánt kivánják tekintetni az egész irói és olvasó egyetem előtt, 's igy korlátlan egyedüluralkodást gyakorolni. 2.) Mérsékelttek, kik vakhatalmat sem gyakorolni nem kivánnak, sem annak hódolni. Felsőbbséget elismernek ugyan, de csak a' közügyéét, 's közérdeket. 3.) Elégedetlenek (Mal-contents) részint megcsalatkozottak a' hir' 's dicsőség' (általuk kaczérnak nevezett) istennéjében; részint igen sokat tudni vélők 's éppen ezért keveset tudók. — Mint férnek össze ezen egymástul mérföldnyire elütő érdekek, azt nyájas olvasóink' képzelő tehetségére bizzuk.

2.) Müvészi meteor. Annak nevezhetjük bizton azon mű-tüneményt, mellynek városunk folyó hó' 9kén vala tanúja. A' világ legnagyobb dramatikusának legóriásibb műve, Shakespeare „Lear királya" volt ez, a' pesti német szinpadon előadva, ugy, mint azt egy emberéletben tán kétszer sem láthatni, Anschütz bécsi cs. k. udvari szinművész által.

KÜLHIREK.

1.) Hirlelik, hogy az orleani herczegné Parisban egy igen fényes gyermekbált szándékozik adni, melly minden e' nemben látottat felül fog haladni.

2) Egy londoni hirlapban következő házassági ajánlatot olvashatni: Egy közép korú 's valódi vadász-természetű gentleman, ki angolország' legjelesb vadásztájékain lakik 's kinek főszenvedélye 's foglalatossága a' vadászat, kivánna egy hasonló szenvedélyű némberrel házasságra lépni. Szépséget és gazdagságot nem vesz tekintetbe. Az első, ha vele a' dáma birna, maradjon tulajdona; a' második, nem kellemetlen ugyan, de nem szükséges. Legyen jó kedvű, kis lába, gyakorlott lovag 's a' lovat könnyüséggel és szilárdsággal ülje vadászat közben, ezek a' fő feltételek mellyeket az ajánló tesz. — Minthogy ezen ajánlat egy vadász — de nem szerencsevadásztól ered, remélhetni, hogy csak kivánságból venni akarni róla tudósitást senki sem fog. — Utóirás: Egy vereshajú bátran megkiméltheti magát a' bejelentkezéstől, valamint a' felette szókék is bizvást hon maradhatnak. A' jelentkezési órák reggeli 10—12; délutáni 4—6 óra. Az utczán senkinek sem vagyok hon, azaz szolgálatjára.

3.) Genfben nem rég egy a' belga katonaságnál szolgált franczia holt meg. Alig hültek meg tetemei, midőn legott három asszony jelent meg a' hadi törvényszéknél, egy német, egy olasz és franczai nő, kik mint a' boldogultnak törvényes hitvesei nyugpénzt kértenek. Míg a' tárgy bővebb vizsgálat alá bocsátatnék, az igazgatóság időközleg annak rendelt ki némi segedelmet, mellynek legtöbb gyermeke volt.

4.) Bizonyos angol lord, ki ugyan elég gazdag vala, de guineaival nem a' leggazdaságosabban bánt, nem régiben St. Omerben tartozkodott. Ismetetségei között * * * asszonyság egy ravasz hölgy, első helyet foglalt el. A' lord minden istenadta nap az asszonyságnál volt, 's családjához legjobb indulattal viseltetek. Egyszerre csak félbe szakasztatva lönnek e' látogatások 's az asszonyság igen aggódott: valjon beteg-e az öreg ur, megholt 's a' t.? 's ha igen, mi jól tenne, ha legalább végintézetében megemlékeznek jó barátairól. E' gondolatokkal megy a' lordhoz, ki valóban nehéz betegen fekvék, 's a' többek közt igy szóla a' ladyhez: „Itt ime, egy pecsétemmel lezárt csomó, kivánom, hogy az holtom után a' közönséges formalitások utján bontassék ki." A' lord megholt másnap, 's az asszonyság törvényszék elébe vivé csomóját, hogy ott a' közönséges formalitások szerint kibontassék. Az elnök felteszi szemüvegeit, komoly arczot ölt, 's a' csomó' kibontásához kezd. Még egy pecsét... és meg egy... és megint egy... a' gyülekezet olly kiváncsi, hogy egy légydongását hallhatni ... az utósó pecsét egy csinos szekrénykét rejt, 's a' szekrény — egy marok homokot. — Az egész gyülekezet hangos kaczajra fakadt.

5.) Valaki megfigyelé, hogy junius 4kén, midőn Helene herczegnő fényes bemenete történt Parisba, kilenczven keresztelés ment végbe, mellyek közül 30 leányka Helene, és 25 gyermek Ferdinand névre kereszteltetett.—Napoleon menyekzőjekor csaknem valamennyi akkor keresztelt leány Marie Louise nevet nyert. —

6.) New-Yorkban egy hét alatt 5 öngyilkolás történt, melly rendkivüli esetet a' kereskedési crisisnek tulajdonithatni. — Londonban Rutland hôtel felügyelője egy kádba fojtatá magát, melly 500 gallone serrel volt tele.

7.) Május hónapban a' parisi szinpadon 2 vigjáték, 8 dráma, és 15 vaudeville, egészben 25 új darab adatott 40 szerzőtül.

8.) Egyik amerikai hirlap, melly a' holtak jegyzékét közleni szokta, rövid idő óta mindegyik halott mellett annak orvosát is megnevezi, ki betegségében gyógyitotta.

9.) Guttenbergnek Thorwaldsen mintája után Crozatier által Parisban érczbeöntött emlékszobra megérkezett rendeltetése helyére, Mainzba, a' könyvnyomtatás feltalálójának születése helyére. Lefödésének innepe f. é. augusztus 25kén fog innepeltetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Julius' 16kán

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
57dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

A' SZEGEDI BÉKEKÖTÉS.

TÖRTÉNETI DRÁMA EGY FELVONÁSBAN.

(Folytatás.)

Ötödik Jelenés.

Ulászló, Hunyadi, Júlián, Brankovics, Héderváry, Al Ogli, Kisérők, a' voltak.

Ulaszló helyét elfoglalja, a' többiek is az asztal körül. Csend.

Ulászló. Ti kardra 's észre lelkes honfiak,
Királyi székem' bíztos oszlopi!
Magasra lobban keblem' röjtekében
A' szívöröm, ha jobra 's balra nézvén,
Nagy fényü rendetekre száll szemem.
Oh vajha minden honfiat lehetne
Együtt karolnom! bár ne dúlna párt!
'S ha fölkel a' hont boldogítni hívó
Királyi szó, mind jőne a' Magyar
És hozna honnért lángoló kebelt!
Mi lenne olly nehéz, mi lenne olly nagy,
Mit a' Magyarnak egyesült erője
Igába fogni képes nem lehetne? —
De félre bú. — Hol ennyi hős fiak
Hozák honáldozatra szent tüzök',
Fényes remények' napja kelhet ott. —
Nem rég ülénk magas Budán tanácsot,
'S érzelmeinknek lelkesült tüzével
Fogadtuk a' fejdelmek' dicsfüzérit,
A' bajnokok' fürteire fontakat;
E' tisztelet 's erőnknek érzete
Új harczra gyujták a' Magyar' szivét,
'S irtó hadat végeztünk a' törökre.
De győzödelmink' hőse, Hunyady
Most újolag gyülésre kért föl engem.
Mert, monda, nemzetérdeklő dologban
Jár itt Muradnak küldöttsége. Halljuk
Mi szándék küldi hozzánk ősz Murádot.

Többen. Beszéljen a' Szultán' küldötte, halljuk.

Al Ogli. Üdvözletet küld a' Nagyúr Tinektek,
Nagy fejdelem 's ti szomszéd Magyarok,
'S elkülde, fölruházva kegygyel, engem,
Hogy értekezném bék iránt. Imitt
Nagyúri bő kegyének szent jele;
(Veres bársonyba takart hatalomlevelét a' királynak nyujtja)
És a' hatalmnak, mellyel mindenekről
Teljes jogom van rendelést tehetni. —
Sok háború dörgött le már közöttünk,
Mellyekben ő csodálva érezé,
Mint sujt a' felboszontatott Magyar;
Most ősz fejét immár ohajtaná
A' békesség' ölére hajtani.
Csak ez tehát, nem lankadott erő
Határozá őt békekérelemre.
Engedjetek szavának, oh király,
Engedjetek ti ritka fényü Rendek!

Júlián. Fölséges úr 's ti Rendek! hogy Magyar
Nyugonni hagyja napkelet' fejét,
És kardja szennyes rozsdafog között
Málljék 's ne szálljon csattogó hadakra,
Az nem lehet, most immár nem lehet.
Ellenzik isten, fejdelmek 's az ország.
Már elvetők a' koczkát. Fen lobog
A' háború' vérnapja, mellyt magunk
Gyujtánk föl Európának égi boltján,
És fénye sok Hatalmat fellovalt,
Hogy a' nagy Istentől szentelt kereszt
Frigykarjaikban gyámolát találja.
Országi szóra készült had, maradjon.

Brankovics. Az ország hozta végezést az ország
Jogos, ha tetszik annak, visszavonni.

Rozgonyi. De annyi népek' indulatjait
Csak puszta szóval, okra nem nyugodva,
Majd lángba hozni, majd fagyasztani,
Deszpót, 's ti Országrendek, úgy hiszem,
Országnak is lehetlen tennie.
Egész Európa ugy van elhitetve,
Hogy a' magyar vitézség a' törökre
Holdjára mostan föllegéjt boríthat;
Megcsaljuk e' dicsérő véleményt?
A' karjainkra szenderült szerencsét
Hült gondolatlansággal elröpítnők?
És a' mi félig immár víva van,
Egészen azt nem küzdenők ki könnyen?

Ulászló. Derék pap, úgy van; veszteglés nem olly rút,
Mint díszes munka' félig végezése.
De, hogy ne mondja a' világitélet:
Hős a' Magyar, de a' félénk Ulászló
Penésznek adja; hah! hogy azt ne morgja,
Karomra véve hordlak, oh Magyar,
Arany borostyán' csattogó utára.

Palóczi. Fölséges úr, mint szoktad tenni azt,
Harsogja Szerviának tére, melly
Tanúja már hatalmas fegyveredtnek,
Az látta, mint fut és hull a' törökség,
Holott Ulászló csattog a' Magyarral.
Tanúja Belgrád 's harczi védapánk,
Hunyad, ki jobjával törend utat
Nekünk, az Ozman eltörlésire.
Nem úgy-e, bajnok? (Hunyadihoz.)

Hunyadi. Mondhatom, Palóczi,
Karunk' megáldja néha Istenünk. —
De hagyjuk a' küldöttet elbeszélni,
Mit hallanunk talán nem hasztalan.

Ulászló. Mondd el, követ, ha mit még mondanod van.

Al Ogli. Szultánom a' békét — bár nektek is
Ohajtható — olly dolgokért kivánja,
Miket veszéllyel küzdve adna csak
A' harczi sors, vagy kérdés, adna-e?
Elsőben is bocsássátok honukba
Fő emberinket, Hasszánt és Karámot;
'S szultánom érttök bőven megfizet.
A' békeért, melly tíz évig maradjon,
A' fényes Úr sok harcza' hasznait
Kezetekbe adja teljes birtokúl.
Albániát és Szerviát 's Oláh-hont
Sértetlenül hadd bírja a' Magyar,
Ragyogjanak hatalmas birtokában
Szendrő; Galambocz; Ostrovicz' 's Krusócz'
Sok háború rengette tornyai;
Sőt szép hazátok' őre, Nándor is,
'S a' dús erű Sztrebeniknek kincsei
Hódoljanak magyar királyi szónak. —
Oh fejdelem 's ti e' hon' Nagyjai,
Hallátok ezt, jó választ adjatok.

Hunyadi. Felséges úr, 's ti honfi társaim;
Ha ajkaimról olly szó hangzanék,
Melly ellenmondna nagy reményiteknek.
Ellen török kitörlő vágyaimnak,
Mit eddig elfolyt forró napjaimban
Gyakorta volt fő gondom megmutatni,
Ne hozzatok szigorú ítéletet. —
Vért sír szemem, ha végig gondolom
Nándor körötti harczaink' sorát.
Mint hordta hátán, vérrel undokítva,
Az eltökélt vitézek' testeit,
Halaknak étkül ott a' nőtt Duna,
Hogy megszerezzük a' magas fokot. —
Milly küzdelemmel vívtuk annyiszor,
Vérvesztegetve, büszke Szenderőt.
Zsigmondot is mi romlás zúzta meg,
Küzdvén Galambocz' gyászos ostromában;
A' poshadott sánczok betöltetének
Halálsujtotta bátor bajnokokkal
'S kaczagva álltak a' víhatlan ormok. —
Most mind kinyílnak harczi koczka nélkül
'S több tartomány vér nélkül hódoland. —
Megfontolásra 's engedésre hív ez. —
De mért keresnem szívható okot
Olly messziről? Szivünket, honfiak!
Dúlt min szivünket nyomja számos ok!
Veszélytenyésztve lakja kebleinket
A' pártdüh, és *egy* honnak emlején
Ápolt fiak, természet-szégyenitve,
Feszítnek egymás ellen gyilkokat,
Külföldi álnok suttogásra hajtva. —
'S ezért, királyom, ing fejdelmi széked.
Szilajmerészen dúlja szép hazánkat
A' vérszemet vett Giskra' gaz hada.
Aztán setét szándéku czimbora

Szaggatja a' testvér Lengyelhazát is,
A' mellynek éje vagy szép arczu napja
Örök kötésben áll hazánk' ügyével. —
Mind ezt az orvos idő, ha hathatósan
Segéljük őt eszünkkel 's karjainkkal,
Javítja. Inghatatlan mélyre ver
Gyököt királyi széked' és hatalmad.
És akkoron felrobbanunk. Kivillan
A' megpihent vasaknak ifju fénye,
'S mit tenni képes harczi kar, teendjük;
De most nyugalmat engednünk javasolom.

Ulászló. Hunyad, beszéded szentigaz; de mégis
Mit karjaink' hatalma megszerezhet,
Mért szemszuró ajándokúl fogadni?

Brankovics. Nagy lelkü fejdelem, hallj ősz fejemtől,
Mellyet csapások edztenek, tanácsot,
'S fogadd el azt, fogadd tenüdvedért,
És üdvökért szeretted népeidnek. —
A' háború ámbár emel gyakorta,
De még gyakortább sujt le gyászosan;
'S fon bár borostyánt a' csatás' fejére,
Vihar füzé, vihar szaggatja azt le.
Csöndesbek a' szent béke' művei,
De biztosabb alapra nyugszanak;
Rak polczot ő, de nem nemzetjaion,
'S az áll daczolva ezredek' dühével, —
Pihend ki harczaidnak fáradalmit,
Fond büszke cserfüzérid' lombja közzé
Az édesen szelíd olajlevélt. —
Vad szélveszek csatáztanak velem,
Míg hetvenöt tél zúga el fölöttem,
Történetekkel teljes hetvenöt tél,
Tanúja voltam, mint sujt és emel
A' sors! kesergve ismerém az Ozmant
'S nem fogyható hatalma' bő erét.
Vészt szórva tör ki zaklatott erője
A' nyári porkint számtalan töröknek,
És az fölött és közte, mint tüzoszlop,
Ragyogva és égetve áll Murád,
Ki gazdagon lélekkel és erővel,
Békes napokban gondos észt mutatva,
Harczförgetegben bátor értelemmel
Vezérli, bírja, őrzi népeit. —
Oh fejdelem becsüld az égi békét.

(szünet.)

Ulászló. Csak béke hát, csak béke kölletik?! —
Hát nem beszél már senki? Férfiú nincs,
Kinek szivében hősi tűz lobogván,
Szavát emelné a' koszorús csatáért?
Oh Július, te bölcs agyú bibornok,
Ki jó tanácscsal sokszor emberem vagy,
Mért zárja ékes ajkad' némaság?

Július. Uram királyom, elhal itt szavam,
Holott a' béke illy nagy szónokoktul
Pártoltatik.

Hunyadi. Ha háború gyulaszt,
Nyakunkon a' cseh 's más avatkozó
Szomszéd, tapossuk itt e' hydra-főt.
Melly helyzetünkre méltán rettegettebb.
Mert kard kezeben, ajkain kiáltás
Töröknek; ez titkon 's hizelgve dúl.

Hédervári. E' harcz királynak 's népnek üdvösebb.

Ulászló. Lelkemre mondom, minden tettemben
Vezérvilágom nemzetem' java.
A' harczot én ohajtom, mert dicsőit,
'S mert az Magyar' vonzalma 's általa
Csudája lész a' bámuló világnak.
De hogyha a' Törökkel köttetendő
Fegyvernyugat hasznosb lesz a' hazának,
Mit hinni hajlom, álljon a' kivánt bék. —
Követ, hogyan könyörgi a' Nagyúr,
Szólj, mekkorig nyugodjék fegyverünk?

Al Ogli. Tiz évig, óh király.

Ulászló. Tedd a' kötést
Irásba, Nagyváradnak püspöke!

Dominis. Nagyobb örömmel tollat nem fogék még.

(pergament vesz elő és ír.)

Ulászló. De tíz nagy év! hol egy is olly tömérdek.
Ti híveim, nem örökre vágyna-e
Karunkat a' Török lekötni? — Tíz év! —
Tíz év, letiltva tettpályárul, egy
Nagy élet.

Hunyadi. Óh királyom, Istenünk'
Kegyelme biztosb a' Magyarra nézve,
Hogy tettid' ösvényét ne nyujtaná még
Sok évtizednek elfolytán keresztül.

Ulászló. Ki tudja, Hunyad? sűrü éj' ölében
Fonatnak életünknek szálai.

Hunyadi. Aztán karunkat itthon addig is
Nem fogja lepni tespedés' pora.

*

Ulászló. Jó, álljon a' megígért hadszünet.
Brankovics. De eskü légyen a' kötés' pecsété.
Hédervári. Úgy van, midőn Törökkel alkuszunk,
Keményen álljon eskü őrt frigyünkön,
Hogy azt törés ne merje sérteni.
Ulászló. Mi esküszünk hitünk' szent kútfejére.
Al Ogli. Én esküszöm Mahmudnak szent nevére.
(Rozgonyi int egy hátulálló szerzetesnek, Al Ogli egy Imánnak 's azok bibliát és koránt hozzák.)
Hédervári. Ez jó kötés, ez álland bonthatatlan.
Mert, ugy hiszem, mit nemzet' érdeke
Országosan végezve köt, nem ing az.
Dominis. (a' bevégzett irományt a' királynak nyujtva.)
A' megkötött frigy' pontjait felírám.
Ulászló. (áttekintvén az irományt.)
Jó; légyen őre a' királyi név is. (aláírja)
Követ, nézd. (Al Oglinak nyujtja.)
Brankovics. Most az eskü.
Ulászló. Légyen ugy.
(az egész gyülekezettel együtt feláll 's kezét a' Dominis tartotta bibliára teszi.)
Az örök titkú Szentháromságra eskem,
Hü őre lészek e' kötésnek. Ugy
Fordítsa rám kegyelme' szent szemét
Forrón szerettem népem' istene,
Mint azt megőrzöm. Esküszöm!
Al Ogli. Szultán uramnak fényölelt nevében
Letészem esküm' én is.
(egy Iman tartja elébe a' koránt, mellyre kezét teszi.)
Proféta' szent sírjára esküszöm,
'S angyal sugalta üdvadó hitére.
Ugy fogja pártját a' hü Ottománnak,
Ugy nyissa lelkeiknek édenét,
Mint e' kötésnek őre lesz uram.
Hunyadi. Hallotta a' magas menny eskütök',
Lövelje rá áldása súgarát.
Ulászló. Most tedd le már főrendü foglyaim'
Váltságit a' Nádor' biztos kezébe,
'S menj jó hireddel boldogúl hazádba.
Al Ogli. Szent béke légyen, fejdelem, veled,
És népeddel a' nemes Magyarral,
Én indulok legitten és örömnek
Szárnyain repülve járok. (el.)

Ulászló. Most tehát
Isten velünk szerettem híveim! —
Elvégezők, miért Szegedre gyülénk,
Oszoljatok csöndes hajlékitokba,
Vivén a' béke' ápoló malasztját.
Csak kebletek' hazáért gyúlt tüzét
Ne hűtse az, 's ne csalja tévutakra.
Ha újra bölcs tanácstokért epedne
Hazánk, szent czélért lángoló kebellel
Testvér kar öltve jőjetek színembe.
Sokan. Éljen dicső fejdelmünk!
(Eloszlanak, Júliánon és Rozgonyin kivül.)

(Vége következik.)

VÁZLATOK GVIANÁBÓL.

(Vége.)

— Egyszerü, durva életmód, 's mesterkéltlen nevelés, csaknem egészen a' természetre hagyott, tartós egésséget 's ügyességet ad az embereknek. — Hamar felfogják mind azt, a' mi szükséges életök' fentartására. A' franczia Pitou, ki büntetésül viteték oda — nyomán irjuk ezt — 's szabadulása után az ind törzsök közt éle, igy irja le a' lakosokat: sasszem, hallás mint a' vaké, a' szarvas'sebessége, 's a' kutya' tanithatósága — tulajdonaik. Vendégszeretésöket, 's a' barát iránti szivességöket elcsúfítja restség, gyanakodás, dühösség, 's boszuvágy, melly semmi módot meg nem vet, gyilkolást, mérget és nyilat, hogy kielégitessék. Milly biztossá tudják tenni a' sértőt 's barátságos lakomára csalni, hogy orozva elgyilkolhassák.! A' hévitalok szeretete nálok is, mint a' természet' gyermekeinek legnagyobb részénél, el nem oltható szenvedélylyé válik, 's kútfejévé minden büntetteknek. Józanon igen békeszeretők, 's tisztesek az asszonyokkali társalkodásban. Mindenki annyit veszen nőül, mennyit kaphat 's találhat. Nejeik' hüségére igen féltékenyek. A' házasság' szentségének megtörése vérbün, csak halállal engesztelhető. Pitou több példákat hoz fel szavai' igazlására.

Erős lakaik magas karókon állnak, 's a' bejárást csak egy létra teszi. Deszkákból üttetnek össze; födelezetüket pálmalevelek teszik. Az pitésnek ez a' módja

a' hirtelen kiáradások 's vadállatok miatt nagyon czél-irányos.

Az ind törzsek földmüvelést is üznek, de parányi mértékben, 's pazarolva. A' földet csak egyszer ássák föl, 's a' helyet aztán örökre elhagyják, 's falvaikat másutt épitik föl. Az europaiaktól állatbőrökért késeket 's fejszéket cserélnek, 's vadászaton láncsát és nyilakat használnak; de a' lőpor sem ismeretlen előttök. Canotjaikat (csolnakok) tüzkiégette fatörzsek teszik.

A' férfiak a' nap nagyobb részét függőágyaikban heverik el, minden egyéb dolgot a' szegény, ott valóban gyönge, aszonyokra hagyva. Nagy mesterséggel készült kosarakban hordanak ezek mindent elő, 's gyermekökre is anyai szerelemmel gondoskodnak. Kosaraikat magok az europaiak mint remekeket csudálják; 's ép olly jól készültek 's használhatók fazékaik is, melyleyknek még a' mázat is megtudják adni.

Ezen kis számú ind csoportok, mint minden amerikai rokonaik, igen babonások, 's könnyen hivők, 's tárgyai a' varázslók' csalásainak. Gyermeki buzgalommal imádják a' *jó istent* (Tamonzy) 's rettegik az *ördög*' (Hironka) hatalmát. Tamonzy a' holtak' birája 's vagy magához fogadja, vagy örök kinokra átkozza Hironka' hatalma alá. — Holtaikat eltemetik, 's a' sírt fölfüggesztett fegyverek jelelik. Gonosztévők nem kapnak sírt; testeik a' vadonokba löketnek, élelmül az erdők vadainak.

SZERÉNYI GYULA.

RÓZÁHOZ.

Kicsinke rózsabokrom
Örömnek bokra lett,
Kedvem telik rózsáján,
'S ő kedvel engemet:

Megnyílik hő dalomra
A' zárt bimbó-kebel,
'S szerelmet 's kéjt mosolyg rám
Az elpirult level.

'S nekem könyüm harmatkint
Keblére permetez, —
A' meghallgattatásnak
Örömkönyüje ez!

GARAY.

LEVÉLTÖREDÉK.

Mosolyogva 's derülten ragyogott a' nap az égről; a' pusztai haranglábon éppen tizenkettőt csendíte az uraság' hajdúja, midőn K**-n az uraságí tágos kapuba egy vándor bevágtat 's ez én voltam. „Itthon az uraság?“ kérdém az elébem jött szolgát. A' felelet tagadó volt 's kocsim az udvar' egyik facsoportozatja alá, magam pedig a' kastély melletti kisebb épületbe utasittatám addig az irnokhoz. Azonban csaknem üveggé meredtek szemeim, midőn a' legközelebb ért ajtót benyitám. — —

Egy szerzetest találni itt, nekem éppen olly váratlan eset volt, mint a' „Beszélgetéseknek“ a' lefoglalás, 's nem voltam jobban megdöbbent, mint azok, midőn a' bibliopoliumba belépтökkor egy posgás úrra bukkanlak ki erősen szembe szálitá őket, — 's azt sugá fülökbe: „ hogy az embernek politicusnak kell lenni; mert mondj igazat betörik a' fejed, közmondás“ sipegé kegyesen. Oh bizony a' posgás urnak soha sem fog betörni a' feje!... Mondom, meglepetve voltam egy szerzetest látván előttem állni a' breviariummal kezében, 's szinte kétleni kezdtem, hogy kocsisom jó lelkekkel van szövetségben, 's ha pater L** magyarul nem szól hozzám, kész leendettem elhinni, hogy kocsisom spanyol országba vitt 's én román vagyok.

Az utazónak mindent föl kell jegyeznie a' mi jó, roszat lát. Mennyi roszat láttam már 's mennyit mondandok még el! — de ideje van hogy egyszer jót is mondjak, még pedig — meg ne ijedjen kegyed — a' mezei gazdaságról; mert ha az ember ollyan rosz félékről ir, sokszor boszuságba esik, 's akkor a' szegény tollat ugy az asztalhoz vágja, mintha szegény ő volna oka, hogy ez és ez illyen rosz verseket irt, vagy ez és az illyen istenadta sült szamár; ha pedig az ember tollát az asztalhoz csapja, bizony akkor egészen végig hasad, 's az ember kimegy az utczára 's megszólitja a' kis Palit: „Hallod-e te Pali hozz nekem tollat, adok egy pár piros krajczárt!“ 's akkor a' kis piszkos Pali elmegy a' mezőre 's a' szegény ludakat árokba szorítja 's valamennyi tollait kiszedi... a' mint mondám tehát sajnálom a' jó ludakat ... 's aztán nem ollyan gazdaságról szólok ám, hol kasznár uramra vagy éppen a' pusztán született, pusztában megvénhedt és pusztában meghalandó Péter bátyóra bizzák

az egész teleket 's a' Tekintetetes ur kifekszik ablakába 's pipájából — melly nem egyéb mint Aethna miniaturban — olly kényelmesen eregeti a' füstfelleget 's olly meghitten mondogatja „maradjunk a' régi mellett.“ — Boldog idők! midőn még a' földet lánczczal nem mérték! 's a' békés embert álmából az átkozott ujitók kába lármája föl nem lármázá, 's békében hiheté hogy ősei vérökkel *neki* szerezték e' szép Magyarországot; *reménylé*, hogy még nyolcz száz esztendeig alhatik, *szerelé*, hogy az isten a' parasztot nyereg alá teremté. De most, oh most! egészen másképen van!

„Nem ugy van most mint volt régen.
Nem az a' nap süt az égen!“

Az unokák elkorcsosultak, a' kellemes béka tavakat kiirtogatják, a' csinos süppedékeket termékenyekké teszik, a' gyönyörü parlagok' hasát kegyetlen ekével felhasogatják 's bele mákony helyett észvirágot ültetnek.

De félre a' satyrával! mert még felre értethetném. ** birtokosa valóban tisztelést érdemel azon nemes hazafiui törekedéséért, mellyel a' mezei gazdálkodást minden ágaiban nemesítni, terjedtebbé 's tökélyesebbé tenni igyekszik. Ennek szép következményeit az utazó minden lépten látja. Szép, nemes és követésre méltó példa!

Tudom szeretné már tudni kegyed, mit ettem illy diszes uri házban? mert ki a' haranglábok kongásakor hajtat egy magyar nemes' udvarába, azt csak nem eresztik üres hassal tovább. Ugyvan! és mégis ah mégis hallgatnom kell ezen érdekes czikkelyről; a' világért nem vehetem reá magamat, 's ennek következő kis eset az oka. Oh ugy emlékezem reá, mintha csak tegnap történt volna.

Gyermek-koromban búcsura voltam egykor anyámmal a' szomszéd faluban. Búcsúkor az atyafiak jó szoktak főzni, 's ángyom asszonyék asztala csaknem leroskadt a' sok étel alatt. Én egy pofók kis ficzkó a' turós réteshez — mellyet jobban szerettem mint katekismusomat — jól hozzá láték, 's nem is várva a többit, fölkeltem az asztaltól 's szájamat asztalkendőmbe törülvén; „hálá istennek — fohászkodám tele hasamból, — most az egyszer ugyancsak jól laktam,“ 's anyám, kinek éppen kezet akarék csókolni, ugy meg czibált, hogy csaknem ujra megéheztem. „Gazgyerek — mondá — hát otthon soha sem laktál jól?“ 'S ez időtől fogva mindig restellem valakinek mondani, hogy jól laktam....

Inkább elmondom asztali társaságunkat... De oh! az átkozott diák iskolák! mi haszna hát, hogy fejemet annyira tele tömték a' *régi* világgal, ha az *ujvilágban*, — mellyben pedig társalkodnom és élnem kell — még azt sem tudom, mikor kell szomszédnémnak vizet tölteni... Pedig olly szép volt az a' kisasszonyka, és olly jó!.... 's én némán ültem oldala mellett, mint a' hal, 's olly átkozott ostobán!.., 's ennek — mind az a' diák iskola volt az oka... mert, ha a' Clarissimus megtudta, hogy az ember valami más könyvet olvas, mint Ovidius' tristiumjait, mindjárt levetette, az eminentiáról,... a' ki pedig nem eminens az mind sült szamár. Aztán, a' világért sem volt szabad leányokkal társalkodni.. De tudom én a' Clarissimus mért tiltotta-el mert — —. Ugyan ne czibáljon meg, édes kisasszonykám, hiszen nem mondottam most, hogy jól laktam hanem inkább, hogy diákságom mellett — éhen maradtam.

A' szép kisasszonykán kivül még pater L**, egy tisztes öregasszonyság, egy huszár őrnagy valának asztaltarsaim, vagy inkább én valék asztaltársuk.

„Tehát Füreden volt kegyed?“ kérdé ezüstszávával, melly szivem minden erein végig futott, a' szép kisasszonyka. „Igenis,“ mondám szemeimet reávetve 's mintha lépen ragadtak volna róla többé le nem vehetve, mialatt kezem a' palaczkból szüntelen tölté szép szomszédném' poharát.

Egy sikoltás 's szép szomszédném felugrása magamhoz térit. Az egész palaczk víz az asztalon 's szép szomszédném ruháján volt.

GARAY.

(Vége következik.)

AZ ELVESZTETT PARADICSOM.

Milton ifiukorában szembetünő szépséggel birt. — Midőn Cambridge-ben még tanuló vala, egykor több barátjaival 'a' város környékén sétálni ment, 's minthogy igen elfáradt, egy fa' árnyékába ült, közel a' város' kapujához, 's ott elszenderedett; pajtásai alunni hagyák őt 's tovább mentek. Kis idő mulva közel Milton mellett egy csézácska vágtatott el. A' benülők,

két asszonyság, kiszállottak 's gyönyörködve nézék a' szép ifjat. Az asszonyságok' egyike most egy szelet papiroskát vesz elő 's rajzónnal egypár sort irván, azt az alvónak kezébe csusztatá. Az asszonyságok ismét kocsira ültek 's a' kocsi elvágtatott. Barátai, kik ezt a' távolbul nézék, kivánesian tértek vissza 's a' levelkén Guarini' „Pastor fido"-jából következő verseket olvasának:

„Mulhatlan fényü szemek
Kínaim ti szerzitek,
Alva, zárva fenyegettek
Hogy elkerülhetlen megöltek.
Ah de ah! mit várhatok
Hogyha egyszer nyitva vagytok"

Miltont, természetesen, legott felébreszték 's elbeszélvén neki a' történtet a' levelke kezébe adatott. — A' dáma' szépségét olly elragadtató szinekkel irák le, hogy az ismeretlen nem sokára valóban nyugtalanitni kezdé Milton' szivét. Fáradhatlanul keresé mindenütt, hasztalan járá be hazáját, 's mivel a' versekből gyanítni kezdé, hogy a' szép alkalmasint olasznő, belső nyugtalanságától kisztetve, olaszhonba utazott. Nem találta ugyan itt sem a' forrón szeretett hölgyet, de igen a' tárgyat az ő: „Elveszett paradicsomához"

FIGYELMEZTETÉS

E' hónap' kezdetével, a' ***„Rajzolatok"*** létrejöttüknek **hatodik** évfelét érték; melly idő alatti pártfogó részvéte a' t. Közönségnek, bizonysága, hogy lelkes fiai- 's lányainál, tetszést és helybenhagyást nyert nem minden küzdés nélküli iparkodásunk. E' részvét lesz jövendőben is ösztönünk: még nagyobb és szüntelen nevekedő szorgalommal, a' t. Közönség' tetszését mindinkább megnyerhetni.

Divatujságunk eddigi czikkelyeim, mint: elbeszélések, regék, novellák, költemények, életirások, humoristika, *minden magyar lapok felett, lapjaink' egyedüli sajátja*, ország- nép- 's tájismertetés, természeti történet, tudomány, szorgalom, a' szép müvészet' minden ága, 's több e' nevezetek alá tartozó 's különféle czikkelyeken kivül: — különös figyelmet forditandunk még a' társasélet és divatvilágból a' legnevezetesebb 's legujabb *dolgok, események, hirek, tünemények*, **rendkivüli gyorsasággal** adandó közlésére; melly sok oldalu érdekes munkát külön külön irótársaink valának szivesek maguk közt felosztani, illy módon:

1) A' két fővárosi élet' mozgalmait, minden érdekes oldalával, napi történeteivel, ***Garay.***

2.) A' literatura' egész kiterjedtségét, figyelemre méltó müveivel, hireivel, történeteivel, ***Kunoss.***

3.) A' hangászatot 's szépmüvészetet illető legnevezetesebb ujságokat, tüneményeket, egész nagyszerüségével, ***Ney.***

4.) Az egész nagy külvilágnak, a' társasélet és divatvilághoz tartozó rendkivüli, érdekes eseteit, tüneményeivel, találmányaival, ***Frankenburg.*** Végre:

5.) A' szinészetet illető minden nevezetességek' közlését és kritikáját, ***Aggfi*** vállalta magára.

Iparkodtunk magunkat olly helyzetbe tenni, hogy lapjainkat, **„divatképeinkkel, nemzeti-képtárral, 's muzsikai mellékletekkel,"** c' félévvel, a' lehető legszebb, legcsinosabb alakban adhassuk; de mindezen tetemes javitásaink 's költséges előkészületeink mellett is, lapjaink' *eddigi árát*, melly minden hasonló lapoknál **olcsóbb**, megtartottuk, fő gondunk egyedül az levén, hogy a' honi elmeszüleményeknek, a' külhoniak felett, egyszer valahára az elsőséget kivíjjuk.

Felszólitjuk tehát a' t. Közönséget, lapjainkból teljes számu példányokkal még szolgálhatván, méltoztassék azt előfizetésével segélleni 's díját irott vagy nyomatott czimmel együtt, egyenesen hozzánk, ujvilág utczába, dr. Reisingerházba 554dik sz. a. küldeni; lapjaink' félévi ára jövendőre is postán küldve 5 p. fr., helyben pedig 4 forint pengő.

* * *

Azon t. Pártfogóinknak, kik lapjainkért az előfizetési díjt, *egyenesen hozzánk*, a' most említett helyen szerkesztőségi hivatalunkba küldendik, 's a' lapjainkkal adott nemzeti-képtár' képeit nem birnák, 's erről minket az előfizetéskor szivesen értesitendenek, a' *nemzeti-képtárból* **hat** *finom rézmetszetü képpel* **ingyen** szolgálandunk, 's e' hónap végével megküldendjük. — Pest julius' 16k.

Munkácsy János
a' „Rajzolatok" szerkesztője.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Nemzeti szinházunkhoz Rézler István, pesti lakatos és polgár 100 zártszék' minden készületének ingyen elkészitésére ajánlkozék; 's e' hazafias tette 120 for. kiadástól kiméli meg a' színházépitési pénztárt.

2.) Gőzösink juliusi pályájához pótlékul jelentjük, hogy a' 80 ló erejű Árpád' kapitánya S. Pohl, már eddig tett két utján kivül, Bécsből Posonyba 's Pestre egy nap alatt f. h. 14. 20. 's 26-kán, Pestrül Posonyba 's Bécsbe pedig 16. 22 s. 28-kán induland. (Jelenk.)

3.) Talált levél. A' napokban a' sors következő levelkét ejte kezünkbe, mellyet nyájas olvasóinkal közleni sietünk. A' levelke csinos rózsaszínű papirosra vala irva 's legkellemesb módon összehajtogatva, de pecsétlen 's czimzet nélkül. A' mi bennünk illy forma gondolatokat gerjeszte: a' mi nincs lepecsételve, az nem titok 's igy ujságban közhirré tenni azt, nem lehet titokszegés. A' levél szórul szóra igy következik:

„Tudod, édes jó Manczim, hogy még soha sem voltam Pesten, 's megigértem, hogy egykor oda elmegyek, neked mindent megirok.

De jaj! hogy is kezdjem, vagy hol végezzem azt a' sokfélét a' mit láttam; nekem minden, minden tetszett, csak az emberek ollyan furcsák, én soha sem láttam illy embereket. Hallod annyi nép pezseg ott szüntelen az utczán, mintha mindig búcsú volna. Aztán ollyan furák! az utcza közepén megállnak, 's az emberre úgy rá bámulnak, mintha soha sem láttak volna leányt, 's aztán még sincs egynek is annyi becsülete hogy az embernek kalapot is emelnének. —

A' boltok előtt sokszor csoportosan megállnak 's mindent megbámulnak, mint itt **halmán a' görög boltos előtt, az iskolás gyerekek, ha valami figurát akaszt ki.

Hát még az asszonyok és leányok, azok ám a' furcsák. Mikor az ember mellettök elmegy, csak fél válról nézik, 's ha a' sok férfi rájok bámul, nem hogy lesütnék szemeiket, hanem ollyan merészen néznek szemeik közé, mint a' katonák. Aztán az a' putz! az a' pipeskedés! az a' lábujhegyen szökdellés! te agyon nevetnéd, édes jó Manczim, magadat, ha ezt látnád. Aztán, gondold, azok sem szégyenlik magokat a' boltok előtt ácsorogni. Én nem tudom micsoda nép ez.

Magyar szót igen keveset hallottam az utczán.

Hanem hallod, akkora zaj van az utczákon, hogy az ember, sokszor a' maga szavát sem érti. Örökös zörgés, kiabálás, tolakodás! a' legszegényebb targonczás is, nem hogy kitérne; hanem még jó oldalba lök, ha az ember nem vigyáz magára.

De a' házak, édes jó Manczim! ezek ám a' házak! a' fejem is szédült ha csak rájok is néztem ollyan magosak 's aztán nem mésszel vannak ám befehérítve, hanem minden szinű festékekkel, 's ez megvallom nekem tetszett, 's aztán az utczák mind kővel kirakva, sem sár, sem por nincsen.

A' vendégfogadó, a' hol szálva voltunk, hallod én ollyat soha egész életemben sem láttam! Az ajtóban portás áll, mint a' mi herczegünknél, ha itthon van. A' vendégfogadós és a' pinczérek előtt pedig nincs kék kötény, mint nálunk, hanem ollyan szép uri ruhában vannak, mint a' jurátus bátyám. Én nem is mertem nekik parancsolni; de parancsolás nélkül is készségesebbek mint a' mi durva pinczéreink.

Templomban is voltunk édes mamával: de biz azokat mód nélkül üresen találtam; én azt gondoltam, hogy majd itt látom csak a' szép világ' színét. Az ám! hétköznap még templomba sem járnak, — no pedig a' sok dolog végett ugyan reá érnének; jobban mint mi.“ 's a' t. A' többi hiányzik.

HONI HIR.

Debreczen, jul. 1837.

Sietek szomoru állapotunkat a' t. Szerkesztő urnak bejelenteni. E' szomoru állapotunk pedig a' szegény ujságok körül állapodik. Gondoljátok meg csak a' ti szerkesztó urak: kis városunk e' második félévben csak félannyi ujságot járat, mint elsőben járata! Nézhetnek egymás szemébe, de ugy van az. 'S mi az oka? Azt én nem tudom. — Szerkesztő Urak sem tudják, de kétségkivül tudják a' magyar tisztelt olvasók vagy inkább nem-olvasók erszényeikkel együtt. Az ujságok ugyan mind meglehetősök, sőt nagyon jók is; sok jót, szépet és hasznost lehet azokban találni — mondják az olvasók, kivévén a' szabókat, kik az ujságot nem olvassák hanem csak varják. A' szabók t. i. azon közmondással állnak elé: „sokat igér, keveset ád.“ — 'S különösen egy szabó a' Spiegel ellen kikelt állitván, hogy az valami nagyot igért volt 's nem adta meg. Pedig ha megolvasták volna a' Rajzolatokról tett számadást, meggyőződhettek vala arról, hogy az ujságirók erejök fölött sokat adnak. Az igaz, hazánkban az ujságok annyira elszaporodtak, hogy az ember nem tudja mellyiket válaszsza közülök, 's addig válogat bennök míg végtére egyet sem választ. A' „Kémlő“, melly a' múlt évi nagy szárazságot kiállá, de ez idén a' nagy vizbe kelle fúlnia, elmaradásával sok kárt okozott az ujságiróknak. Sokan kik eddig a' Kémlőt 's mellette még egy két ujságot járattak, most annak megszüntével, örömükben a' többiről is lemondának. Nekem az idén — mondja valaki — az árviz háromezer forintnyi kárt okozott, 's azért nem járathatok ujságot. Egy két esztendeig — szól a' másik — mesterséges ujságot olvasék, de már felhagyok vele, visszatérek a' természethez, 's abból olvasok ismét ujságot. Ha az ujságirók — igy okoskodnak némellyek — megirnák, hogy kellessek a' vizet medrében megtartani, 's szőllőinket hidegtől jégtől megoltalmazni, úgy készek volnánk továbbra is járatni 's a' t. — A' diákok nem térének most legatioról terhelten vissza mint karácsonkor; a' többiek a' casinóba járnak. — Köszönjük a' t. Szerkesztő urnak a' Rajzolatokról tett számadását. O háláadatlan nem-olvasók! kőszivetek mért nem olvad aranynyá, ezüstté, hogy papirért adnátok 's olvasnátok? — Én pedig most egyebet nem tudok kivánni a' t. Szerkesztő urnak, mint egy szép arathematikai progressiot, mi szerint Szerkesztő ur e' második félév végén 52 f. 40 kr. — tiz év mulva pedig 1600 f. tiszta haszonnal — mint utolsó taggal — léphessen fére a' rajzoló asztaltól. Vagyok 's a' t.

G. A.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Julius' 20kán.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
58dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugara
Lengjen a' Magyarhazara

Második fele.

A' SZEGEDI BÉKEKÖTÉS.

TÖRTÉNETI DRÁMA EGY FELVONÁSBAN.

(Vége.)

Hatodik Jelenés.

Julián. Rozgonyi, később Uraldó.

Julián. Rozgony, egyszót!
E' frigy' kötése nincs inyem szerint.
Rozgonyi. Nekem sincs.
Julián. A' szerencse' csillagát,
Melly a' Magyarnak vad pogány-zuzásra
Egére kelt, igy hagyni elborulni!
Rozgonyi. Hát mit teszünk az ellen, bölcs bibornok?
Julián. Hogy mit teszünk? Nézd, Róma szent fejének
Hatalma is reng a' török miatt,
És ép' azért küldött el a' Magyarhoz,
Hogy fegyverökből érczpajzsát csináljam.
Az úgy is harczra kész királyi szivet
Föltépem én nyugalma' karja közzül,
Hogy hadra gyúljon. Im ezen levél
Fölkelti őt. Tanácsod' kérem erre.
Rozgonyi. (átvevén a' levelet elolvassa)
Alattomost mivelni nem szokásom, –
De illy körülmény menthet. — Jó leszen. —
De hogy fogod kezébe játszani?
Julián. Van emberem (szétnéz). De mért is nem jön immár?
Ahá jön; (egy útilag öltözött szerzetes jő)
Igy Uraldó, helyesen.
Uraldó. Kellek, kegyelmes úr?
Julián. Im e' levél,
Vidd a' királyhoz, 's légy kigyóokos.
Mint oktatálak, úgy viseld magad'.
Uraldo. Bizd, szent atyám! rám, értem én utam' (el)
Rozgonyi Jó ötlet. — Elmenjünk mi is, bibornok,
És szítsuk a' majd lobbanó tüzet. (elmennek)

Hetedik Jelenés.

Terem a' királyszállásán.

Ulászló. Hunyadi, később Uraldo.

Ulászló. A' béke hát ozmannal kötve már, —
Oh vajha, János, tudna az foganni
A' honban is! — De gondom lészen arra.
Mig nyugszom. E' lekötött tíz éveken
Vidor virágos lábra állitandom
Országimat. — Most már e' hős kar is,
(Hunyadi jobját megfogva.)
Melly — mig mi hon setét viszálkodással
Küzdénk — mint isten rakta hegygerincz,
Őrül emelve állott a' határon
'S török zuzólag, majd belsérveinket
Segéli hasznos irral orvosolni?
Hunyadi. Mindenhol a' tiéd ez, oh királyom.
Ulászló. Minél szemesben fontolom kötésünk;
Annál erősben szokja keblem azt.
(Uraldo bejő 's a' király elé térdel)
Mit hozsz, te tisztes férfiú? mi kell?
Álj fel 's beszéld, mi kiszte lábaimhoz?
Uraldo. Üdvözlek, oh pogány irtó király!
'S üdvözletet küld általam tenéked
Alberti a' tenger lepő hajóhad'
Vezére 's e' levélt. (átadja.)
Ulászló. Levélt? tekintsük.
Mit írhat a' harczkedvelő bibornok?
(olvas — meghökken.)
Hunyadi. Mi meglepő hirt vőn Felséged itt?
Ulászló. (indulattal) Hah, vak futás! — én ingó gyönge nádszál!
Alberti tengeren! Nézd Hunyadi. (a' levelet átadja.)
(Uraldohoz.)
Követ, csigával útazott követ,
Most kelle jönöd? A' ki szirttetőről

Reménye húnyva dobta önmagát le,
Vak mély 's ködlepte fent közt hull alá,
Sikoltva nyujtsd utána karjaid',
Őt visszavonnod immár nem lehet.

Uraldó. (zavarodva) Mit szűle itt a' történet?

Ulászló. Nagyot.
De tudd meg, immár kötve fegyverem,
'S lekötve harczi népem' fegyvere.
Albertinak segélye hasztalan. —
De hah! (egy perczig eszmélődik) Nem oszlék szerte még a' Főrend: —
Fiú! (csenget 's egy apród bejő) a' nádort kéretem, Palóczit
És Juliánt 's a' többi Főurat
Vezesse hozzám. Menj, járj szárnyakon.

Nyolczadik Jelenés.

Július, Rozgonyi, Görög követ, előbbiek.

Ulászló Hah Július, te bűnös, néma ember,
Mért hallgatál? Mért hagytad esküm által
Szereznem a' törhetlen hadszünést?

Július Rozgonyi. Hogyan? mi történt?

Ulászló. Vedd ezen levélt,

Kilenczedik Jelenés.

Brankovics, Hedervári, Palóczi, előbbiek.

Brankovics. (mohón) Királyom, úgy beszélik 'a Görögtől
'S Albertitől fölségedhez követ jött.

Ulászló. Albertitől, György, hah, Albertitől. —
Halljátok a' levélt; kezdd, Július.

Július. (olvas) „Fölséges király! Győzhetlen fegyvereid és Budán tett igéreted mozgásba hozták a' Török ellen keresztény Európa' nagy részét. A' szentséges Atya különösen pártolja üdvös szándékokat. Saját tengeri erejével egyesíté Genua' és Velencze' vízi hatalmát. A' vitorlák felhőkint borítják és zárják el Hellespontot, várván a' már azóta bizonyosan útban lévő seregeddeli egyesülhetést. Murad minden hadaival Ázsiában van, kemény hadtól elfoglalva, 's miattunk lehetetlen európai népe' segitségére jönie. —"

Ulászló Hagyd abba, hagyd! — Mondjátok mit tegyünk?

(Mindnyájan megütközötten hallgatnak)

Hunyady. (eltökélten) Tegyük, királyom, a' mit esküvél.

Ulászló Még itten egy idegen kér szólhatást,
Királyom, a' Görög követje, hozzád,
Mint mondja.

Ulászló Hah, idegen? Most borzadok
Minden követtől, hogy vádterhesen jő
De állj elő (a' követ elébe térdel), hogy a' mi szívzuzólag
Még hátra van, mind egy időben érjen.
Mi jót hozál?

Görög. Im e' levélt. Sietnem,
Sőt szálnom evvel, volt parancsom otthon,
És látja isten úgy tevék. A' hold —
'S nap-bujdosás utamban lelt 's hagyott;
Patak' viránya 's lombok' árnyi csalták
Pihenni fáradt testemet; hiában.
Meghoztam én, felséges úr, fogadd.

Ulászló (a' levelet átvevén fölkelést int neki)
Mit vágya olly sietve közleni
Paléológ, tekintsük. (olvas)
„Paléológ Ulászlónak köszöntést!
„Bajnok király, igéreted sokára
„Nyer teljesítést, bár mint várom is."
Halljátok? ez megint vád ellenem.
Hah, vak szövetség, mint levél kigyómmá! —
„Reményemet, mellyt ültetél szivembe,
„Tán tenmagad kitépni szándokod?
„'S hősség czimezte népedet kegyetlen
„Itéleteknek vetned áldozatra? —"
Hah, gyáva ember! a' magyar királyról
Te igy itélsz? — Ulászló nemzetét
Nem hordaná szivén, 's nem vágyakodnék
A' napba tüzni, azt, hogy járna avval
Körülte millió világcsoportnak?
Kemény itélet! —
„Sőt tán, oh fájdalom, hitetlenül
„Adád keresztény lelkedet pogánynak?"
(felcsattanva elzúzza a' levelet)
Pokolsereg! hát keblén versz vala
Tanyát, hogy illy szidalmat szórna rám? —
Én lelkem a' pogánynak! — Kardra, népem!
Fel, szerte rontó kardra a' Törökkel!
Hogy rágalom ne szálja a' királyt.
Fegyverre mind, ki arra kelni képes.
Üres maradjon itt e' föld, — vigyük
Kitépve tőből szirtes bérczeinket

Az ellenség' fejére. Frigybe szőve
Villámival, szelével, záporával.
A' természet' haragját hordjuk el.
Zúzzuk le a' meggátolt félholdat,
Le avval még az ég, holdat is,
Hogy hold ne légyen ozmant czímezendő —
(szünet)
Hogyan? — te itt szivemnek rejtekében
Lakó szellem, te lenge képedet
Leverve öltöd czélom' ellenébe?
Te élsz? 's lekötvén esküm tégedet,
Kötözve tartnád jobbomat te is? —
Nem eskümet megszegni nem birom! —
Oh szóljatok, ragadjátok ki most
Királyokat setét örvénytorokból;
Hisz' ő is ember, csak hitvány teremtmény!

(Gondba sülyedten jar alá 's fel, úgy hogy csak Júlián megszólalásakor kezd figyelni)

Rozgonyi. Mi, oh királyom, hirtelen cselekvénk.

Palóczi. Érzettem én, hogy olly ajánlatokra
Csak rendkivüli baj birá az ozmant.
De semmi; törjük össze lánczainkat.

Hunyadi. Való, pokolkint forr a' honfi' keble,
És lángoló pirúlat csapja arczát,
A' szégyen' és boszú' pirúlata,
Ha gondol e' történet' estire;
De, honfi társim, szent az esküvés,
Szent a' becsület és nem sérthető.
Főképp Magyarnál mind ez szent legyen

Július. A' nemzet adta szó szent, úgy vagyon.
Ha frigye méltó nemzettel kötődik.
De ottomán, a' kárhozat' fia,
Vak éje' rabja, kelhetett-e frigyre
Olly fejdelemmel, a' kit istene
Örök kegyére méltatott bünéből,
Kinek fején a' menny' malasztja nyugszik?
Nem! e' kötés olly hittelen pogánynyal
Erőtlen; annak nincs sem itt e' földön,
Sem a' romolhatatlan égi honban
Uralkodásra szörnyi jussa is. —
Rabláncz nyakára, mint vak rabja lelke
Sötét hitének. — Aztán, fejdelem,
Te régiebb frigy által kötve vagy,
És kölcsönegyezéssel, mellyet újabb
Nem ronthat el. — Czél 's eskü szentesíté
Világ' láttára megkötött frigyed',
Üdvös hitednek sorsosaival, azt
Szentségtelen nem semmisítheti. —
Reád, erős Jagellók' sarjadéka,
Király, 's reátok, hírre büszke nép,
Mint hitnek védfokára tisztelettel
Tekintenek föl népek és Hatalmak,
Most becstelen elhullanátok-e?
Az ősitek' sirjaiba fogna hatni! —
Nem; a' hadat, melly szirtfoku Budán
Rendöltetett az ozmán' vesztire,
Melly Krisztusé a' hitlen fajzat ellen,
Gyújtsuk fel újra, — irtsuk a' pogányt,
Hitünknek és honunknak ellenét.
Irtsuk *ki*! ennek lesz hír 's üdv jutalma.

Palóczi Keljünk csatára.

Rozgonyi. Menjünk a' Törökre.

Hunyadi. Szentségtelennek látom e' csatát;
Ne kezdjük azt, mert szenny tapad ne-
vünkre.

Ulászló Mint szállanék, — mint a' boszús egeknek
Villáma száll pusztítni! — ah de esküm,
E' tátrasúlyu eskü szívemen,
Ez lázadoz 's kinozza lelkemet.

Július Feloldlak én jó istenem' nevében.
Nagy czélod, a' melly istened 's hitednek.
Népednek és magadnak olly becses,
Hullámait lelkednek csöndre bírja.
De Róma is vallásunk' szent feje,
Örömmel oldja esküd' lánczait,
És harczi lángod' részeit megáldja

Ulászló Itt van királyi jobbom és szavam,
Előbb mint a' hüs ősz-szél felsüvöltne,
Én fölkelek 's a' hadnak izzadó
Pályája látja harczi népemet.

Hunyadi. E' szándokon nem nyughatik meg e' szív. —
Fölséges úr, veszélyes vállalat
Ez ütközet; ne nyujtsd ki karjaid' rá.

Rozgonyi. Palóczi. Hedervári (a' királylyal kezet fognak)
Mi esküszünk, czélod segédi lészünk.

Ulászló Csak Hunyadink szorong a' kétkedésben,
'S nem nyújtja jobját a' közügy javára?

Hunyadi (jobját nyujtva) Borongva köt le aggalmam.
De még is,
Uram királyom, hol dicső fejed,

Édes honunknak napja töndököl:
Lelkével és karjával ott vagyon,
Bajt és veszélyt megosztva Hunyadi.

Ulászló. Igy bajnok. Oh csak biztosan, barátim!
Köz egyezés szentelvén végzetünket,
Vér-és dics-útunk majdan megnyilik.

Brankovics. (felre) Halálnak úta nyíljon meg tinektek!
'S az nyil meg, az; már látom a' veszélyt
Melly szörnyü képben dördülend le rátok,
És honnotokra gyászos éjt borítand.

(A' kárpit leforog.)

SZABÓ DÁVID.

NEVEZETES KÉTLÉNYÜSÉG

AZ EMBERBEN.

Midőn egy elmés irónak legelmésebb és legvigabb helyeit olvassátok, vagy midőn egy vidor komikus' kicsapongó tréfáin egész lelketekből nevettek, bizonnyára azt gondoljátok; milly boldogok lehetnek ez emberek, hiszen egész életük nem egyéb egy szakadatlan nevetésnél! De nem tudjátok, milly keserü könyük rejtvék sokszor e' görcsös nevetés megett. Ezer példákból csak néhányat említünk meg, mellyek állitásunk' igazságát a' világ' minden phrasisainál inkább bizonyitandják.

III. Fülöp, spanyol király, egykor kün állott erkélyén, 's ime szemébe ötlik egy fiatal spanyol tanuló, ki az árnyékban, folytonos nevetés alatt, valamelly könyv' olvasásával foglalatoskodék. Minél tovább olvasott ez ifiú ember, annál hangosabban kezde nevetni, mig végre olly vig lön, hogy könyvét kezéből kiejtvén félörülten a' földre veté magát kaczagásában. A' király, ki csudálkozva látá ezt, udvarnokihoz fordulva: „Ez ifiú ember — ugymond — vagy megőrült, vagy Don Quixoteot olvassa.“ Egy apród legott leszaladt a' palotából, 's felvevé a' könyvet, melly valóban egy példány Don Quixote volt.

Ugyanezen órában midőn az Escurial előtt ez történt, valamelly sokkal szomorúbb eset történt Madrid egyik homályosabb uteczájában, egy kis házban. Egy eset melly az előbbivel éles ellenmondásban látszik lenni. Egy 50 éves férfiú, kinek szakálla már egészen megfehéredett 's kinek vonásait a' fájdalom és nyomorúság egészen elkorhasztá, fekvék valamelly rosz, elko, ott derékaljon. A' beteg nagy megerőtetéssel támaszkodék erőtlen karjára 's gyenge szóval egy végső búcsu- és hálalevelet dictált gróf Lermeshez, ki neki épen ezelőtt külde némi segedelmet. Másnap egy jóformán egyszerü temetést lehete látni a' házacsból kiindulni, 's az elmenő, ki a' megholtnak nevét tudakolá következőt nyert feleletül. Ezen ember egy szegény iró volt, kinek egész élete szakadatlan szenvedés és szerencsétlenségből állott. Éhsége először inasi szolgálatba kiszteté állani; azután katona lön. Mint katona a' lepantoi harczban megsebesitetvén a' korsarok fogságába esék, hol öt évig kinlódott egy rettenetes börtönben. Midőn ismét visszatért Spanyolországba, egyszerü só-árnoki segéd lön; de nem sokára e' hivatalát is elveszté, sőt hamisan bevádoltatván fogságba is tették. Ezen szerencsétlen időszakban iróvá lett, melly minőségében legalább annyit tudott szerezni, hogy éhen nem holt, 's ma végre véget vete a' halál szenvedésekkel és csapásokkal terhelt életének. A' neve *Miguel Cervantes de Saavedra!*

Legelmésebb 's leggyönyörködtetőbb levelei az egyetlen románnak, mellyet francziaország a' spanyol Don Quixote ellenébe tehet, a' Gilblas, Parisnak egyik legszegényebb házában irattak. Itt volt az, hol *Lesage* belsejében gyötrődve a' Comédie Française előkelői gőge által megsértve, 's a' nyomorúságnak minden aggodalmai's szenvedéseinek kitétetve ama' bizarr lelkezeteket festé, mellyek által Gilblas öregnek, ifjúnak kedvencz könyve lön.

Scott Walter felette szenvedett a' köszvény által 1818ban, a' mi azonban őt semmiképen sem tartoztatá vissza szellemi munkásságától. Két legremekebb művét Ivanhoet és a' Lammermoori menyasszonyt éppen ezen betegségében dictálta. Közepette a' legtréfásabb jeleneteknek, midőn p. o. Caleb Osbaldistone burlesk lelkezetét rajzolá, vagy ezen különcznek nevetséges párbeszédét dictálá, gyakran legnagyobb fájdalmak lepék meg 's neki félben kelle szakasztania szavát; midőn a' fájdalom elmult, megmondatá magának az utósó szót 's tovább dictált.

Ezen humor, melly a' legsúlyosb physicai szenvedéseken keresztül törik, *Scarron*ra is emlékeztet bennünket, azon szegény bénára, ki egész életét egy zselyeszékben tölté, 's ki hasonlag, románjának leg-

tréfásabb 's legszebb helyeit két rettenetes köszvényroham' időköze alatt készite; midőn aztán *Mainsenon* asszonyság gyengéd fehér ujjai a' szegény szenvedőnek homlokáról az izzadás cseppjeit letörlé, iparkodék Scarron fájdalmait erőszakkal visszanyomni, 's tovább folytatá Ragotin mester kalandjai' leirását.

De nemcsak irók és költők; színészek is birtak 's birnak e' nevezetes kétlényüséggel. Azon számos parisi komikusok közül, kiknek minden este egy 800,000 lakosokból álló várost kell mulattatniok, elég van, kik az ön maguk által előhozott vigságban sokszor legkisebb részt sem vesznek.

Nézzétek csak meg *Bouffé*-t; csak igen ritkán huzódik el beteg, bágyadt arczán egy mosoly és *Perlet* ki egykor 15 év elfolyása alatt egész Parist megnevetteté, 's most csupa mogorvaságból lépett le a' színről, kit ha a' Theatre des Variétés egyik bohózatában nézőül megpillanhatni is, előbb hinni róla, hogy Angolország legnagyobb hypochondristáinak egyike, mint a' Théâtre de Madame egykori hires komikusa. A' théâtre français két komikusa *Samson* és *Monrose* csak hét órától 11ig komikusok 's *Debuseau*, a' hires bohócz és kötéltánczos, mihelyt a' lisztet letörli képéről, a' legszomorúbb 's legmogorvább ember az egész város részben.

Záradékul még egyet!

Egykor valamelly ember Páris leghíresb orvosai egyikéhez ment, 's kéré őt szabadítná meg bajától. Az orvos kérdezősködék baja' miségéről 's az ismeretlen azt válaszolá, hogy egy kimondhatatlan sötétségü melancholia az életet előtte kiállhatlanná teszi. „Ah akkor igyék kegyed jó bort" — mond az orvos. „A' legjobb boraim vannak pinczémben — felelt amaz — semmit sem használnak." — „Próbáljon utazni."— „Egész Europát benjártam 's búsongásom nem gyérült." — „Lehetetlen! már ez sok! azonban, van még egy mód! menjen kegyed minden este az olasz komédiába, ott ama' hires *Biancolelli* harlekint fogja játszani látni, az ő tréfái 's bohózatai bizonnyára földerítik kegyedet." — „Ah uram — felel a' beteg — látom már, hogy búskomolyságom gyógyithatlan; — mert én magam vagyok *Biancolelli*.

UTIRAJZOK.

Péczelen, julius' 10kén 1837.

Nem csak a' bőséges vagyon boldogít bennünket, hanem a' független lét is és szabadság.

A' minap eszembe jutott a' Duna balpartán Bajáig rándulni le, honnét egy kanyarodást téve más uton sétáltam viszsza Pestre: most pedig ismét kisétáltam a' fővárosbul más irányzatban, 's Péczelen megnyugodtam, és irom e' levelemet, a' „Rajzolatokban" közlendőt, ha más hasznosabb vagy gyönyörködtetőbb czikkelyek neki hiányában hely engedtetik bennök.

Felséges érzet, valamit gondolni, akarni, 's azt azonnal végre hajthatni. Kár, hogy az ember, ki olly nagy valami, olly kicsinynyé, sőt semmivé, vagy még a' semminél is kevesebbé alacsonul le, az ember, ki mindenható lehetne, csak akarni tudna.

Buda' vidékének kéklő hegyeit mindig látom lakásomrul, ez nem kis gyönyörömre szolgál, de már nem új, már megszokott; tehát uj vidéket, még nem látott tájot vágytam látni. — Tegnap, azaz folyó hó 9kén reggel sötét felhők tolódtak öszsze Budapest fölé, mellyek esővel, megáztatással fenyegettek, de én botomat kezembe vevén, az indulásra készen valék. — Ha megázom, ismét meg száradok gondolám. — Én akartam, 's akaratom valósult, mert utban vagyok. — Oh édes embartársaim tanuljatok akarni, 's probáljátok az akaratot cselekedetre változtatni. Igaz, hogy roszat is lehet akarni 's cselekedni, de mégis csak akarjatok, és ne légyetek a' mozdulhatlan közönséghöz hasonlók.

Szokásom nekem, midőn Budapestről valamerre elutazom vagy ha csak kirándulok is, az elhagyandott városra' viszsza viszsza tekinteni, mig látkörömbül elenyészik, azt tevém tegnap is. Öt óra elmult, 's a' nagy város lakóinak legalább fele még aludt. Ha hoszas nem akarnék lenni annak megmutatásába ereszkedném, mellyik része boldogabb az elhagyott város lakóinak, az e, melly még aluszik, vagy az, melly már ébren van ugyan, de csak minden valódi czél nélkül mozog?

Csak három ezüst huszas vala zsebemben, és mégis a' kőbányai halmokrul a' városra utolszor tekintve viszsza olly boldog valék, millyen sem a' még alvók, sem a' már ébren levők közt a' városban alig vala. Pest lakosai egy részének több, sokkal több pénze van zse-

bében vagy ládáiban, mint az én három huszasom, másik részének kevesebb, 's ollyan is lehet, kinek éppen annyija van mint nekem, de még sem volt senki olly boldog mint én. A' több pénzüek vagy hivatalaiknak, vagy az előitéleteknek, vagy hibás neveltetésüknek, magok járni nem tudván — vagy más egyebeknek rabjai, pedig a' ki rab nem boldog, ha gyöngyökkel van is kirakva lábain csörgő, vagy ha ugy tetszik nyakán függő, aranyláncza: a' kevesebb pénzüek pedig nagyobb részint amazoknak és nyomoruságaiknak rabjai. — Körültem a' szőlőkben sok emberlény mozgott már, ők velem együtt a' szép természetben kün valának, a' városra viszsza tekintgethettek mint én, de azért nem boldogok; mert a' még ben alvók' sorsát irigylik, ők szegények mincsenek megelégedve, vagy ha igen, de hiányzik nekik valami, hiányzik az, mi a' boldogságnak főlényégét teszi, a' felvilágosodás, a' tiszta, 's mocsok talan lélekismeret.

Oh szabadság leborulva imádlak téged bálvány istenünk. Neked köszönöm eddig lefolyt életemnek legédesebb részét. Körülnéztem a' kőbánya egyik magasabb halmárol, 's iszonyu kőmenyiséget láttam lábaim alatt, mellyből olly nagy házok emelkednek Pesten. Ti Pestnek lakosai, kik telket birtok, buzduljarok religiora 's imádjátok azt, ki olly sok követ teremte ide közeli szomszédságtokba. — Én részemről mindannyiszor tiszta religiora olvadok, valahányszor a' nagy természetet illy csudálatosan és remekül elrendeltetve lenni látom 's szemlélem: ugy akkor is, midőn a' kőbányai szőlők alatti iszonyu mennyiségü köven elnéztem, mellyből Budapest olly óriásivá nevelkedendik, ha lakóit 's az egész hon lakóit a' viszszavonás lelke el nem enyészti, ha akarni megtanulandanak.

Elhagyva a' szőlőket a' Rákos folyó melletti réteken Kereszturba értem. E' helységnek lakói kis számu németekkel vegyülve tótok. Különös, hogy akármelly irányzatban megyünk ki a' Magyarhon fővárosából, mindenütt idegen nyelvü lakosokra találunk, Dunakeszit kivevén.

Ha nem csalatkozám, a' helység evangelikus predikátora tót literáror', 's nemzete nyelvének csinosítására a' pestivel együtt segédkart nyujt. Talán a' „Zóra" czimü tót zsebkönyv kiadásában is munkás volt. Dicserét és köszönet neki értte; mert minél több nyelvet tudnak a' Magyarhon lakosai; annál boldogabbak. — Podmaniczky bárónak nem annyira czifra, mint csinos kerte van, itt a' kis Rákos patak mentében. — A' falu csinos, főkép egy nagy utczája rendszabályosan van épitve, de nekem az a' hibám és különös természetem van, hogy a' legrondább falut is jobban szeretem ha lakosai magyarok, mint a' legcsinosabbat, mellynek lakói idegen nyelvüek.

Ide t. i. Kereszturhoz igen közel van Csaba, melly nem olly csinos, de a' fölebb mondott okbul nekem mégis jobban tetszik. Laffert bárónak laka.

Kiérvén kérdém egy asszonytul, messze van e még Péczel? azt felelé: „nem messze csak itt vannak a' vőgyben." Csudálkozám, mért tevé a' többes számba, gondolám talán nem tud jól magyarul; tehát egy másiktól is kérdém kivel szemközt találkoztam, 's az ugyan a' többesben beszélt az egy falurol. Máshol is tapasztaltam már ezt, de a' nagy országnak mellyik tájékán, bizony elfeledtem, ugy hiszem ezt kegyesen elnézik az olvasók; és ha ennek igen nagy haszna volna, bizonyosan meghatározva a' tudományos társaság által kiadandott „tájszótárba" tetéthetnék.

Péczelre érvén Szemere Pál urat meglátogatva, itt maradtam, mert olly szives elfogadást és nála marasztalást nem használni, vétek leendett. Sok magyar iró tölte itt már el néhány boldog órát.

Még egy levelet irandok innét most csak azt jegyzem meg, milly gyönyörü utat lehetne innet egész Pestig huzni, ha e' helységek több birtokosai, Ráday gróf, Laffert és Podmaniczky bárók, és Pestnek tanácsa akarni tudnának 's cselekedni akarnának. Péczel vidéke olly dicső, megérdemelné, ha innét a' kis Rákos patak mentében elnyuló rétek mellett egész Pestig két fasor ültettetnék a' készülendett ut mellé. Ez sokba nem kerülne, 's mégis idővel a' birtokosoknak gazdagon kamatozna. Oh csak akarni tudnánk milly könnyen létesülhetne sok ollymi, mit lehetlennek tartunk.

TESZÉRI.

AZ EGYETLEN VIGASZTALÓ.

VOLTAIRE UTÁN.

Kytophilos, a' nagy philosoph, igy vigasztalt egy búslakodó nőt, kinek fájdalma őszinte vala: „Asszonyom, Angolhon' királynéja, a' nagy IV. Henriknek lánya, ép olly szerencsétlen volt, mint te. Biralmából

kiűzeték, 's élte a' tengeren veszélyben vala, 's királyi férjét bakó ölé el.“

‚Ezen, miatta sajnálkoznom,‘ felele a' nő, 's tovább siratá szerencsétlenségét.

„De, folytatá Kytophilos, emlékezzél Stuart Máriára. Ő igen ártatlanul szeretett egy jó tenoru dalnokot. Férje kivájatá a' dalnok' szemeit, 's őt barátnéja, a' magát szűznek hirlelő Erszébet, tizenkilencz évi fogság után, vérpadon gyilkoltatá meg.“

‚Ez igen nagy kegyetlenség volt,‘ felele a' nő, 's elsülyede bánatában.

„Tán hallád hirét,‘ folytatá a' vigasztaló, „a' szép nápolyi Joannának, ki megfojtaték?“

‚Félig meddig emlékszem rá,‘ felelt a' kesergö hölgy.

„El kell mondanom,“ mondá a' philosoph, „egy más fejdelmi nő kalandját, ki már az én időmben vacsora után a' trónról lelöketék, 's éltét egy puszta szigeten veszté el.....“

‚Én az egész történetet tudom,‘ mondá a' bánatos nő. „Ugy hát azt mondom el, mi történt egy más királyi nővel, kit a' philosophiára én oktaték. Neki mint minden nagy és szép fejdelmi nőknek, egy kedvese volt. Atyja egyszer véletlenül lépe szobájába, 's ott kapta az ifjut, kinek arczai lángoltak, 's szemei karbunkuluskint fénylettek. Az ifju' arcza annyira nem tetszék az atyának, hogy rá olly csapást teve, mint millyet biralmában még soha senki sem kapot. A' szerető egy fogót kapott föl, 's az atya' fejéhez vágá, ki sebéből nehezen gyógyúla föl. A' herczegnő, az ijjedés miatt magán kivűl, az ablakon ugrék ki, 's lábát eltöré, 's még most is láthatólag sántit, bár többi tagjai a' legkecsesb arányban vannak. A' szerető felett elmondaték a' halál, mert merészkedék bezúzni egy nagy király' fejét. Gondolhatod, asszonyom, a' herczegnő fájdalmát, midőn kedvesét akasztófára látá vitetni. Én többször meglátogatám fogházában; — nem beszélt másról soha, csak szerencsétlenségéről.“

‚'S ezért mikép akarhatod, hogy én a' magaméról ne gondolkozzam?‘ kérdé a' hölgy.

„Azért, mert az illyenről nem kell gondolkozni,“ felele a' philosoph, „'s mivel általa olly nagy nők lönnek szerencsétlenné, te ne légy az. Gondolkodjál Hecubáról, Nioberől....“

‚Ah,‘ felele a' hölgy, ‚ha én azon sok szép herczegnők' korában éltem volna, vigasztalásokból te az én viszályaimat mondanád el, hiszed, hogy meghallgattattál volna?‘....

— Másnap a' philosoph elveszté egyetlen fiát, 's 's csaknem elhala fájdalmában. A' hölgy megiratá azon királyok' lajstromát, kik gyermeköket elveszték, 's a' philosophnak küldé. Az igen tökéletesnek lelé, de fájdalma nem enyhült. —

Három hónap mulva ismét találkozának, 's csudálattal vevék észre jó szeszélyöket. Szobrot emeltek az *időnek*, illy fölirással:

Az egyetlen vigasztalónak.

SZERÉNYI GYULA.

HIRLAPI FURCSASÁGOK.

1.

Tiszta magyarság. Az Erd. hiradó jul. 8ki. számában ezt olvashatni: „A' fiscalis directoratus mellett eddig volt fiscalis cancellista Solymosi József a' szebeni archivum mellé promoveáltatván ez által a' fiscalis direct. cancellistai statio ürességbe jött.“ Ez már csakugyan többet tesz, mint a' minden béketürések' béketűrésével, még a' magyar béketüréssel is visszaélni! 1500an ha tisztábban nem, bizonnyára zagyvábban semirtak, 's milly különbség van 1500 és 1837 között!“

2.

A' költői fülek. Egyik magyar szépművészeti folyóiratnak, melly már némi remeket adott a' költőség' mezején, egyik legközelebbi versében következő gyönyörü 's legtarkább váltogatással gördülő szép rímeket olvashatni:

Mit játszod én elém
E' bájló termetET
Mellyet bár kergetek
Elérnem nem lehET!
O, hagyd csak éjen át
Pihenni szívemET,
Ne verd föl érzeni
Sulyos keservemET
Szálj inkább ő felé
Ki megvet engemET
'S homályba burkolá
Tündér reményemET 's a' t.

Oh Amphion, Amphion; te szegény flótás! ki csak köveket és fákat tudál lantod' zenejével megindítni! jer, tanulj rythmust, tanulj széphangzást, tanulj mennyei harmoniát!

3.

Feledékenység. A' Regélő legközelebbi 56ik számában Magyar Herkuleseket közöl „Andorást és Botondot pótlékul az 1833. R 48ik számához. Figyelmeztetjük a' jóakaratu de rosz emlékezetű Regélőt, hogy ugyan e' Herkuleseit mi már 1834en olvastuk, ugyancsak saját Regélője 25ik száma 205—6 lapjain.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Nemzeti szinházunk felől ismét egy ujságot vettünk. Szándéka t. Pest vármegyének a' színteremben szintugy mint a' szinpadon is a' kellemetlen büzü 's mégsem elég világos olajvilágitás helyett a' legszeszkivilágitást (Gas-Beleuchtung) használni, mi már magában is szép, de annál örvendeztetőbb, mivel azt pesti hazánkfia Weber Antal fogja készitni.

2.) Nemzeti játékszin. A' pesti szinház épitésére ügyelő küldöttségnek, a' szinészeti pénztár mibenlétéről kiadott jelentésében, nyomatásakor a' részletes sommák hibásan adatván össze, Nyári Pál ur, ns Pest vármegye 's a' küldötség jegyzője, szives volt velünk a' nyomatásban ujra kijavitott számokat közölni, 's e' végből az 55d. számu „hir 's divatlapunkon" közlött szinészeti pénztár összeségét oda javitjuk;

Ajánlott mennyiség összesen 157,158 fr. 59 23/40 kr. váltóban.
Befizetett „ „ 104,635 fr. 15 21/40 kr. „

E' jelentésből lapok' száma szerint, a' hőkeblü magyar nőnembül ide jegyezzük azok' neveit, kik a' nemzeti szinházra adakoztak:

Tokody Mária özvegy Nagy Istvánné. — Báró Nostitz Jaenkendorf, özv. báró Podmaniczky Károlyné. — Özv. Gosztonyi Mihályné. — Klupp Anna. — Béni Erzsébet, özv. Czolner Mihályné. — Az abonyi földes Asszonyságok. — Özv. Majthényi Pálné. — Földváry Amalia kisasszony. — Rudácsy Erzsébeth és Therezia kisasszonyok. — Harlikovits Istvánné. Harlikovits Mária és Sidonia. — Farkas Eva. — Izsák Therezia asszony — Földváry Karcsi kisasszony. — Ilkey Józefa kisasszony. — Végh Katalin kisasszony. — Orosz Susanna, Madarassy Lászlóné — Tisztelet a' Nőnemnek!

3.) Öngyilkos. Lapjaink' olvasói tudni fogják, fővárosunkban az öngyilkolásoknak, mellyeket mindenkor híven följegyezgeténk, évenkint milly különböző nemei mutatkoztak, 's az emberi észtévedésre nézve elég sajnos, hogy e' bőszültség még mindig különböző alakokban terjed. Mult héten a' budai hegyek közt az ugy nevezett „szép juhásznénál" egy budai lakós agyon lőtte magát. Ezen ember néhány évvel ezelőtt korcsmáros és szorgalmas gazda volt; a' cholera idejekor elveszté feleségét 's ekkor, ugy látszik elveszté örömét is az élet' munkásságához. Felesége halála után felhagyott keresményeivel 's a' boldogulttal szerzett vagyonából, mint egy hat ezer forintból élt, élt pedig mindaddig míg e' sommát egy krajczárig elköltötte; utósó pénzén golyót 's lőport vett 's éltének öngyilkolással vete véget.

4.) Véletlen gyilkolás. Korosabbak' kezében gyakran kártékony a' fegyver, gyermekek' kezébe juthatástól a' fegyvert őrzeni szigoru kötelesség. E' napokban a' kerepesi uton egy falusi molnár a' sorompóhoz nem messze egy fogadóba szállott, vele volt kis fia is, ki hazulról titkon atyja pisztolyát magával hozá, 's mig atyja a' városban dolgai után látott, verebekre lődösött. Egy a' molnárral jött parasztnak fiacskája is osztakozott a' molnárfiu' mulatságában. A' fogadó kutjához közel egy csapat veréb szállott-le, a' molnár fiu oda küldé pajtássát — hajtaná fel a' verebeket, hogy rájok lőjön; a' fiucska teljesité társa' kivánságát, a' molnárgyerek fegyverét eldurrantá de játszópajtása éltébe került, kit homlokba lőtt 's ki azonnal életnelkül rogyott össze. Szomoru tanuságul szolgáljon ez eset a' szülőknek, milly lelekismeretesen őrizzék gyermekeiktől az öldöklő fegyvereket.

KÜLHIREK.

1.) Kiszámolák, hogy évenkint 5 millio font sterlinget költenek el azon britt családok hazájokon kivül, mellyek Franciaországban, Belgiában 's a' szárazföld egyéb részeiben tartozkodnak.

2.) Egy fiatal menyecske Manschesterben nem rég a' legnyomasztóbb nyomorúság által sarkalva ön gyereket adá el, 25 frankért, hogy magának kenyeret szerezhessen. A' vevő azomban nem sokára megbáná, hogy olly sokat adott a' gyermekért 's az asszonytól a' pénzt visszakérni ment. De már ez lehetlen vala, mert az asszony a' pénznek egy részét már elköltötte, igy a' vevő őt törvény elébe idézé. A' törvényszék a' szivetlen anyát egy hónapi fogságra itélé, de egyszer'smind lépéseket tett az alsóbb néposztály' leirhatlan nyomorúságát tekintetbe venni.

3.) Az orleáni herczegnek Parisban Hôtel de Villeben adott fényes bálja alkalmával a' tolvajok sem voltak tétlenek, 's mint mondatik egy pár éppen olly elmés mint merész tolvajságot követtek el, mellyekről a' főváros lapjai bővebben szólanak.

4.) Junius 15kén reggel igen tiszta idő levén Dieppe éjszaki láthatárán gyönyörü légtükrözetet láttak, mellyben angolország tengermelléke szépen le vala rajzolva. Ezen tünemény, melly leginkább nyaranta jelenik meg, megfejti azon körülményt, mellyett régibb tudósok állittottak, hogy t. i. St. Jacques' tornyáról a' britt tengerpartokat láták. Egyebiránt a' természettudomány ezen törvény csudásságát 's hihetetlenségét már kétségkivülivé tette.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest. **1837.**

Julius' 23kán **59dik szám.**

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára. ***Második fele.***

HA HA HA HA HA HA!

NOVELLA

NAGY IGNÁCZTOL.

I.

Ah!

Hugo Victor.

Még csak három napot tölték Londonban, 's már unatkozám. A' nagy világváros óriási tömérdeksége elzsibbasztá érzékeimet, 's olly parányinak érezteté saját csekélységemet, hogy félve 's szégyenpirú arczczal, mint csintetten kapott gyermek, sompolygék utczáról utczára! 's szemeimet is alig merém a' tarkavegyületü hullámzó népfolyamra emelni. Hogy e' gyávaságomat számtalan oldaldöfés 's több száz tyukszemtaposás jutalmazá, könnyen képzelhetni; kénytelen valék tehát végre a' Bowstreet szögletén kissé pihenni, 's egész férfiasságomat segédül hivni azon nyomasztó érzékmerevültség elháritására, melly minden élvezettől elzára. Körültekintvén, egy képárus boltja előtt lelém magamat számos dologtalan bámésztól környezve, kik szünni nem akaró kaczajjal függeszték szemeiket egy a' képbolt előtt álló gazdag készületü wiskhire. Oda tekinték én is kiváncsi ujvágybul e vagy szorakodottságbul, máig sem tudom meghatározni, de annyi bizonyos, hogy egy futó pillantat minden elfogultságot 's búskomorságot távol üze tőlem, 's mogorva arczredőimet olly tükörsimává varázsolám hasrázó kaczajjal, hogy kiki bizton Comus örökös esküdt barátjának tarthatott volna. Mi nevetségest láttam? megmondom! A' wiskhibe egy gyönyörü angol sárga mén volt fogva, melly nyugtalanul kapálá a' kövezetet 's a' bámészok csoportjábul nem egyre röpíte tajték-habocskát fényes zablájárul, 's a' gyeplüt egy a' wiskhi job oldalán ülő hatalmas — uszkár tartá fogai közt; a' kutyának komoly feszessége 's büszke ünnepélyes tekintete valóban sajátságos volt a' maga nemében 's kaczaj nélkül bajjal nézhető. Minden nagy városban, ha három ember megáll az utczán, azonnal rajkint csödülnek össze a' dologtalan kövezetrontók, vagy rövidebben pipások, 's szintugy Londonban is; pár percz mulva már ló, wiskhi 's bolt annyira körülvétetett emberektől, hogy mozdulni is alig lehete, 's én aranyórámmal fizetém a' tréfa dijját, melly zsebemből valamelly ügyes csenész birtokába surrant.

Eleinte sajnálám veszteségemet, mert az iró nem olly könnyen jut aranyórához, de később őszintén örvendék rajta, gondolván hogy legalább nem fog többé a' délre emlékeztetni ollykor is, midőn a' magyarirónak hiában harangoznak délre; aztán minek tudjam épen én: hány az óra? midőn ez egész ország sem tudja igazán, hogy hanyadán van. Igy vigasztalám magamat zsebeim sikertelen fürkészete után, 's még hihetőleg több épületes gondolatot is szült volna vigasztaló elmém, de az eddigi zajos kaczaj hirtelen megszünte elszakasztá okoskodásom fonalát, mint malom megállta a' molnár álmát, 's magamból kilépvén, ismét a' körültemi kültárgyakra fordítám figyelmemet.

Látnom az előbb láttatokon kül egyebet még nem lehete, de hallanom igen; 's mit hallék? lódobogást, melly a' City felső részébül közelíte. Pár percz mulva a' poroszkálás lépéssé változzék, mert az összetolult bámuló néptömeg az egész utczát elfoglalá, 's szemeim egy angyali hölgyet pillantának meg két egyszerü öltönyü lovásztul követve. A' hölgy felénk fordítá arczát, 's a' csöndet egyhangu „Ah!“ szakasztá meg, melly után több száj isméti becsukásárul megfelejtkezének ármányos arczizmak, 's mit tagadjam, az én állam is csak nem mellemre függött bámultomban. Ennyi szépséget, ennyi kellemet, ennyi..... nem, szót sem többé; nézzen kegyed tükrébe tisztelt olvasó-

ném, 's látni fogja, milly ellenálhatlan szépségü volt az angol hölgylovag. „Ki ez isteni szépség?“ — Kérdém egy mellettem álló szikár dandytól, ki bágyadt önkörü szemeit ökölnyire mereszté a' gyönyürü alakra. „'S nem isméri kegyed miss Jennit, a' dúsgazdag Goldschmith egyetlen gyermekét 's Lyndhurst lord menyasszonyát?“ — Kérdé felelet helyett a' hamvadó ködszigeti gentlemann, 's már ujabb bövebb magyarázatot ohajtó kérdés lebege ajkimon, midőn a' szép miss lova ágaskodni kezde. Segitségire akarék azonnal rohanni, de sürü embercsoporton keresztül törni csak egy pár ritkitó ágyulövés után lehetett volna; tehát minden fontolgatás nélkül a' wiskhibe ugrám, tulsó oldalán a' veszély szinhelyére sietendő, de mi történt, — véletlenül lábára találék hágni az uszkárnak, 's ez, ó kegyetlen sors! iszonyu orditással felszökvén ültéből, engem igen kellemetlenül leültetett, még pedig nem legfestőlegesb helyzetben, mert fejem foglalá el azon helyet, hol közönségesen a' lábak szoktak pihenni. Fölugrani 's kalapomat fejembe csapni pillanat műve volt, de miss Jenni már a' Royal place körül vágtatott, 's ügyessége szükségtelenné tevé fáradságomat és segélyemet, mellyre most magamnak kezde szükségem lenni, mert a' sárga mén horkolva hegyesité füleit 's vészt jóslólag rázá szép hullámzatú sörényét.

II.

Hah!

Cooper.

„Hah! uram, kegyed megsérté kutyámat, ez elégtételt kiván,“ — dörge mögöttem egy mély szózat, 's én ..... de nem; hogy olvasóim jobban képzelhessék az egész szövevényes történetet, dramai alakban adandom elé. Tehát a' szinhely az uteán, egy wiskhin 's mellette a' kövezeten. Személyek: *Én*, sovány, középnagyságu, ritkahaju, pörge bajszu, vékony lábu, barkós 's a' t. 26 esztendős ifju; *a' mély szózatu*, kövér, pohos, kis pufók 50 esztendős férfi; szőrtelen arcz, élénk tekintet, különczre mutató öltözet; *az uszkár*, becsületes közönséges tekintetü német uszkár, hasonló a' többihez, mint egyik tojás a' másikhoz; *bámészok*, *nép*.

Én. (Kalapomat billentvén 's meggondolván, hogy bajt bajjal tetézni nem jó, 's nevetséges helyzetben a' nevetőket részünkre kell hódítani, szinlett alázattal.) Bocsánat, sir, ha ez' érdemes gentlemant (az uszkárra mutatva) szerencsétlen valék megsérteni, kész vagyok neki elégtételt adni.

Bámészok. Ha ha ha ha ha ha!

Nép. Hurrah!

Uszkár. (Első jobb lábát rázva).....*)

A' mélyszózatu. Uram, ez gúny; Rusztánom nem tud lőni, 's kardforgatáshoz sem ért. Kegyednek tehát velem kell verekednie.

Én. (Komolyan.) Bocsánat, Sir; én Rusztánt sértém meg, 's igy csak neki tartozom elégtéttel. Ámde Rusztán nem ért a' harcz véreszközei használatához, mondá kegyed? Jól van, ugy tehát ebbeli elsőségemet nem kivánom fölötte használni, hanem más elégtétet adandok neki, mellyel bizonyosan kibékitendem őt.— (Kalap levéve, az uszkárhoz.) Igen tisztelt érdemes sir Rusztán, szerencsétlen valék kegyedet megsérteni, de durva tettemet őszintén szánom, legyen kegyed nagyszivü 's nyujtsa becses lábát baráti békülésre. (Rusztán lábát gyöngéden szoritva, a' mély szózatu urhoz). Uram, Rusztán megbocsátá botor tettemet, nézze kegyed mint csóválja felkiáltó jelét engeszteléssül. Reménylem, hogy megelégszik velem kegyed?

A' mély szózatu. (Kitörő kaczajjal.) Meg, uram, az ördögbe, meg. (Felül a' wiskhibe). Reggelizzék kegyed ma velem; hiszem, hogy jó barátok leszünk.

Bámészok. (Tapsolva.) Ha ha ha ha ha ha!

Nép. (Ujongva.) Hurrah! Long life the wit! (A' függöny legördül, vagy is akarám mondani a' wiskhi elgördül.)

III.

Oh!

Jules Janin.

E' fejezet fölirása sohajtásokra mutat, 's valóban kellene is benne sokat sohajtanom, mert szerelemrül, oh! az első, oh! a' legboldogabb szerelemrül fogok szólani; azonban sohajtásoknak soha barátja nem voltam, 's azért most sem sohajtok, 's ezen „Oh!“ csak azért díszelg soraim fölött, mivel minden novellában, mostani divat szerint, felirásokat vagy idézeteket kell annak külön részei fölé tüzni; 's ugyan tüzhettem

*) Bocsánat, hogy szavait nem közlöm, örömest tenném, ha értettem volna azokat.

volna-e szerelemről szóló fejezet elé ennél czélszerübbet? „Ezen oh!“ kétes értelmü, igy például szoktuk sokszor mondani: „Oh be szerencsés vagyok!“ — 's viszont ezt is: „Oh, én boldogtalan!“ — 'S illyen a' szerelem is, először boldog, azután pedig — — nem mondom ki, nehogy a' szépnem megbecsülhetlen kegyét elveszítsem; hanem felfogom kalandom megszakadt fonalát. — Nyájas szóváltás közben a' mélyszózatu ur pompás, azaz igen pompás palotájába értünk; 's vig robaj közt a' reggeliző terembe sieténk. „Miss Jenny jöjön 's édesitse theénket!“ — mondá az öreg ur, 's kiképzeli édes meglepetésemet, midőn a' nagy szárnyajtón szép Jenny, a' gyönyörü Goldschmith Jenny belépett? Oh! nem; belejtett, beröppent be..... ármányos toll olly hamar kifogytál. „Leányom Jenny,“ — szóla elégülés mosolyával Goldschmith 's bemutata az angyali teremtménynek. „Már volt szerencsém,“— rebegém elég botorul 's elbeszélém, mikint akarék a' wiskhin át megmentésére rohanni; mire az öreg zsidó, (mert Goldschmith csakugyan sörtéshust kerülő,) elbeszélé furcsa párviadalomat Rusztánnal, 's ez mint látszék, a' vidor kedélyü Jenny előtt inkább szolgált ajánlásomra, mint káromra. A' reggeli órák repültek, 's e' látogatásomat több követé; — egykor gyönyörü est vala, a' hold édes ragyogása szerelmi aléltságba szenderité a' természetet, — és — de minek mind ez, röviden megmondom: szeretém, imádám Jennyt, 's oh! én boldog halandó, viszont szerettetém tőle.

E' néhány szóban minden foglaltatik, mit némellyek pár száz lapon mondogatnak. Szerelmünk nem volt egészen remény nélküli, mert Goldschmith mindig jelentőleg mosolyga, midőn egymáson andalgó szemeinkre emelinté keskeny pilláit. Azoban boldogságunk rózsáit hamar elfagylalá a' szigoru végzés kemény tele, értem az öreg ur ősz fejét. Egykor a' Hydeparkban lovagolván t.i. velem, igy szóla komoly tekintettel; „Uram, kegyed Jennymet szereti, kérem ne szakassza félbe szavaimat; Jenny hajlandónak látszik kegyed iránt, 's az elég mert hogy kegyed keresztény én pedig zsidó vagyok, az nem árt, birok én eszközzel ez' akadály elhárítására; Lyndhurst lordnak megigérém féligmeddig leányomat, az igaz, de ha Jenny inkább kedveli kegyedet, ugy....“ — „Oh! kegyed engem égbe emel...“— kiálték elragadtatva örőm mámortul. „Azt nem cselekszem mert akkor nem lehetne kegyed vőm, — vigyázzon, uram, bizony leesik a' lóról. — Azomban egy föltétem van, mellyet....“ — „Mindent teljesítek...“ — „Jól van, elhiszem; — de uram, elragadtatásában leejté kegyed kalapját, William, vedd föl a' Master kalapját. Uram! hallja kegyed föltételemet...“ — „Egészen fül vagyok.“ — „Azt Jennym bizonnyára nem szeretné; tehát én leányomat nőül adom kegyednek, ha ki tudja eszközleni, hogy holnap nem Burdettet hanem Leadert válasszák Westminster képviselőéül. Bámul kegyed? Nem tehetek róla, nevezze kegyed bár különczségnek föltételemet, de én attól el nem állok. Mi angolok ki vagyunk hiresztelve különczködésink miatt, vigye kegyed is annak egy nem megvetendő példáját Magyarországba. Ajánlom magamat, holnap, a' választás után, ha Leader lesz követ, aláirjuk a' szerződést, ha Burdett, — ugy jó utat kivánok kegyednek a' magyar hazába;“ — mondá 's ezzel elvágtatott.

(Vége következik.)

KESERGÉS.

Föltünt nekem ő, az angyal
Éltem puszta éjelén,
'S fényt deríte bánatomra,
És imádtam hiven én;

Hajnalajki egy mosolyja —
Mennyem, üdvem, mindenem!
És a' trónok' csillogását
Megvetette hű szivem,

És szerelmem' tünde kéje —
Kába en úgy gondolám! —
El nem mulható virágú, —
'S ah! mint megcsalattatám

Sirba tünt szerelmi mennyem,
Büszke kény ledúlta azt,
Álmaimnak szivvirágit —
A' viruló szép tavaszt!

Összezúzva fenn reményim,
Sir fogá-el angyalom —
'S nem maradt egyéb sajátom!
Mint a' bú és fájdalom!

B. BARKÓCZY FERENCZ.

PINELLI.

(EGY CSOPORTULAT A' TERMÉSZET UTÁN.)

„Nem ohajt kegyed *Pinellivel* megismerkedni?“

— „„Kicsoda ezen Pinelli? én még soha sem láttam e' nevet egy váltólevélen is!““

„Annál többet láthatta kegyed azt számos rézmetszvények alatt. Nem ötlöttek fel kegyednek az ő műremekei, mellyek szintugy ékesítik a' bibornokok' és nagyurak' szobáit, mint a' műárosok' boltjait? Én őt Angelo és Raphael elébe helyzem. Pinellit én korunk első rézmetszőjének tartom. Senki sem tudta a' nép erkölcseit ugy eltalálni mint ő. Az ő, trastevetini tánczosai' bájolóbbak mint azon lebkelábú tánczosnék, mellyeket Pompejus temploma' falain látni. A' Dante poklából festett ördögök nem viselnek e magukon valami csipős gúnyt? Ő ezeket kölönös szorgalommal, mondhatnám atyai gyengédséggel dolgozá ki. Ott látni őt magát is műve előszinén, mialatt egy tutzet daemon körülötte legrémesebb fintorgatásokat tesz, őt lelkesítni. Pinelli a' festészetnek Faust-ja!

„„Göthe' Faustja a' könyvárosoknak sok pénzt hozott be!““

„És Pinelli a' műárosoknak. Ő maga nem igen gondol a' pénzzel; ő büszke, 's én becsülöm. A' városrészben hol lakik, egy kis földes urnak mondhatni őt várában; mindenki bókol neki. A' művész uralkodik, de szeretettel, nem hatalom által. Jóakarata sokszor felette eredetiképen nyilatkozik. Ha valamelly barátjával találkozik, e' szavakkal üdvözli őt: addio vasallaccio! (Jó napot sepredék!). Fesztelen jár 's mindig két Bravival, azaz két igen nagy angol ebbel.“

„„Ezen charakter nekem tetszik.““

„Akarja kegyed ezen nagy művészt még ez este látni az ő legszebb helyzetében, egy korcsmában?“

„„Legyen; várakozzék reám kegyed szállásán, együtt menjünk hozzá.““

A' szépművek' barátja megvált a' kereskedőtül, miután egymásnak kezét búcsura barátilag megszoriták.

A' művész, kiről a' most beszélt két angol értekezett, jó formán ollyan vala, minőnek őt az első festé. Az olvasó meg fog róla győződni, ha bennünket lakába kisér Trastevere nevü város részbe. Egy kis ajtón lépni be, melly egy falépcsőhez vezet. Az első emeletben egy jókora szoba van; itt ül Pinelli a' széken, a' vésü kezében, a' réztábla térdein, 's keze mesterileg vési reá az alakokat, mellyek lelke előtt lebegnek. Scaevola, ki kezét a' tüzbe tartja, azon tárgy, melly egész lelkét elfoglalja. A' vésü sebesen mozog 's merész éle alól első rendü szépségek jönek világra. A' hősnek vonásai és állása egészen hasonlók a' művész lelkesedéséhez. A' mü készen van, 's a' teremtő művész' szeme örömtül sugárzik. Szájában pipa van, 's időrül időre füstfellegecskéket fú el magától, mellyek őt körülburkolják 's mellyektől alig látszik a' férfiú, ki mozdulatlanul és némán áll ott csudálkozásában. Pinelli végre megszakasztja a' csendet.

„No mondj már valamit, Cencio; biz isten ugy állsz itt mint valamelly szobor!“

— „Félek, hogy megzavarom Önt; e' munka...“

„E' munka nekem nem munka! A' római történet minden esetre szorgalmat és türelmet kiván, de hisz ha bele fáradok egy darab agyagot veszek elő 's Fantoccikat (bábokat) csinálok belőle. Az utazók, egymás kezéből kapkodják ki őket, annyira szeretik. De igaz! hova lett barátod a' lord?“

— „Lord Hawey, a' derék ur! Csak ő teheti egyedül boldoggá a' művészt. Már több napja jár nyakamra, hogy kegyeddel megismertessem.“

„Ha látni akar, jöjjön az Osteria della stellaba; oda utasitom minden látogatóimat.“

— „Eljövend ez este, de gondolja meg Ön, ő nagy ur!“ —

„Annál roszabb, azokat én nem szeretem. Emlékezel azon nápolyi marches-re, ki egykor bejött hozzám, lovagvesszeje nyelével egyik rajzomra mutata, 's azt korholni akará. Istenemre! ha legott az ajtót nem kereste volna..... megjárandottam vele a' lépcsőugrást.“

Közben beestveledett; a' művész fölkelt 's barátjával az Osteria della stella korcsmába ment.

Itt egy füsttől kormos nagy szobában látjuk őket; középett egy nagy asztal áll, melly körül az ugy nevezett tösvendégek ülnek. Sebesen töltetnek meg és üritetnek ki a' fogliettik (kis messzely). A' camericrik (pinczérek) Cavoli strascinatit és abbacchio-t hordanak fel, (olaszkáposztát és borjúhust). A' kandalló mellett e' szókat hallhatni.... három, négy, nyolcz; ez a' morajáték. Bortul feltüzesedett asszonyok állnak a' fér-

fiak körül. Most hirtelen belép egy leányzó, 's egy ifiu embert, ki szeretője, arczul csap; ez karon fogja őt 's kivezeti. Ez idő alatt két kutya mászott az asztal alá 's a' jelenvoltak lábai körül szaglalódik. Ezek Pinelli' ebei. „Ő jön!“ kiált több szózat.

Valóban megjelenik urok, legott a' legjobb hely adatik neki. Pinelli leül, kalapját maga mellé veti 's egy sas pillantással keresztül futja a' társaságot, homloka két oldaláról két hoszú fürt folyik le; inge galléra hátra van hajtva 's a' nyakkendő pongyolán csak rá téve. Frakja 's hosszú bugyogója is megkülönböztetik őt a' többitől, kik dolmányt 's rövid bársony nadrágot hordoznak, 's szeretik lábikráikat 's fehér harisnyáikat láttatni. Pinelli kedveli a' mulatságot e' néposztálylyal 's köztük a' legjobb tárgyakra lele képei számára. —

Egy szép leányka, mellynek mestersége abban áll, hogy a' műmhelyekben mintául szolgál, kérdezi őt: „No's, Pinelli ur, mikor fogom kegyednél Cleliát képezni?“

„Hallgass, locska. Ha Scaevolámmal egyszer készen leszek, majd meglássuk.“

— „Ah Pinelli ur — kiált az asztal végéről egy herkulesi termetü suhancz, — beszéld el nekünk a' történetet tovább; tegnap azt beszéléd, hogy Tarquint ki a' rómaiaknak királya volt, mivel még akkor nem voltak pápák, meg akará ölni, nemde?“

„Igen éhezem most; majd aztán.“

E' pillanatban belép Cencio a' két angollal. Minden szem a' két idegenre fordult 's minden arczra némi gúny huzódék. A' korcsmáros nagy szemeket csinált, örömében kezeit dörzsölé 's az angolokhoz ment; Cencio őt könyökével hátratolá 's a' két Signori Milordit Pinellihez vezeti, ki a' nélkül hogy az idegeneket felvenné dörgő hangon kiálta: „Pinczér! hozz már egyszer valamit, mert éhen halok meg!“ Cencio megszólítá most, Pinelli pedig, miután az idegenekre egy tekintetet vetett, csak bajjal tuda elnyomni egy gúnymosolyt, olly nevetségeseknek tetszék előtte magatartásuk, vonásaik és ruházatjuk. Pinelli mozdulatlan figyelmező maradt 's minden jelenvoltak kaczagtak képe' furcsra kifejezésén. Végre ő szakasztá meg a' csöndet, midőn a' szögletben a' morajátékosok között szóvita kerekedett. Kiabálának, öklözések váltogattatak, a' török villogtak.... A' két angol nyulsebességgel ugrik ki az ajtón. Cencio utánok akar menni, de Pinelli viszatartóztatja 's kaczagva mondja: „Ezen két original nekem tetszik, hozd el őket hozzám!“

Teta — a' művész leánya — ezalatt otthon édes anyja' engedelmével egy nápolyi marchese-nek, ki a' leányt imádá, egy ablaktalálkozást engede meg, 's ezt édes atyja' műteréméből, mivel hivé, hogy már atyja haza nem jön. Az anya leánya' háta megett állott 's tanúja vala a' szerelmi sohajtozásoknak. Mint tudva van Rómában nem ritkaság, hogy sokszor házasságok is köttetnek illy ablak-rendezvous-k által. Teta az ablakot félig kinyitá, 's félig félénken, félig örvendezve tekinte ki azon, 's ajkainak mosolya napvilág vala a' marchese-nek.

E' pillanatban érkezék vissza Pinelli, az angolokat elfogdandó. Egy tekintet mindent megfejte néki. Belépve leveté a' hóna alatt hozott földabroszt, villám sebességgel bot után nyúl, 's a' szegény asszonyoknak neki esik. Az ütlegek Vittoriára az anyára hullottak, aztán a' leányra, melly utóbbi anyja' veszedelménél a' magáét elfeledve azt karjaival átkulcsolá. Mind a' kettő hangosan kiáltozott 's futni akart, de ruházatjokba bonyolódva mind a' kettő csaknem aléltan elesett.

A' művész haragja' egyszerre megszünt 's bámulatba ment által. „Melly szép csoportulat!“ mondá magában, „megérdemli hogy ecsetem örökítse!“

Az anyja mellett fekvő Teta amazt átkulcsolva tartá, mialatt eltolt nyakkendeje gyönyörü vállait láttatá. Vittoria, kinek haja felbomlott, egy székhez támaszkodék, 's feje hátra felé hajlott. Pinelli rögtön rajzón után nyult, egy pár lépést hátrált 's kezdé a' képet festeni.

Ezen foglalatosságában lepék meg őt Cencio 's a' két angol. Ezek bámulva állának meg a' két asszony' kinos helyzete 's szépsége 's a' művész' hidegvérüsége előtt 's egymásra tekintgetének. Pinelli nem soká gondolkodék, csoportulatához a' két angolt is oda festé, 's egy pár nap mulva mosolyogva nézék a' rómaiak e' képet mint Pinelli legujabb rézmetszvényét.

G. M.

UTIRAJZOK.

Péczelen, julius' 11kén 1837.

Ez csak folytatása, előbbi levelemnek. Tartalma: Megérkezés. Tudományosság' bélyege. Ismerkedés. Tagosztályozat. Ebéd. Olvasás. Sétálás. Kilátás. Emlékiratok. Részbirtokosok. A' helység' csinosulása. Irók. Nevetés vagy inkább rettenetes hahota, 's a' t.

Miután e' levél tartalmát elérebocsátám, nem felette szükséges többet mondani, kiki tetszése szerint elgondolhatja a' textus bővebb magyarázatát; de mégis néhány szót.

Tiz óra lehetett, midőn Péczelre érkeztem, frakkom pálczára akasztva vállomrul függött le; egy ideig töprenkedtem, valjon nem leend e illetlen igy menni be egy ismeretlen helyre? 's nem találtam illetlennek.

Egy cseléd a' kertbe igazit, „ott van a' kerbe a' tens ur" ugymond. Én a' hoszu kerten végig sétálok, 's nem látok senkit, végre csakugyan megpillanték egy aranypaszományos sapkáju embert Schlafrockban. Találkozám már ezelőtt Szemerével, 's természetesen őt ismertem, de ellenben ő engem nem ismert meg. Ennek igen egyszerű okát könnyen kitalálhatja az olvasó, ő hires, azon felül czéhbeli tudós, én pedig hirtelen vagy hiretlen, 's nem vagyok tudós. — (A' tudományos társaság majd meghatározza, hirtelen vagy hiretlen jobb e?)

Ha sohasem láttam volna is az előtt Szemerét, a' Schlafrokrul gyanitottam volna, hogy csakugyan ő az. Ugy vélem, az olvasók ismerik a' köntösöknek ezen legkényelmesebb nemét. Minden eddigi találmányok között kevés van olly derék, mint ezen emlitett Schlafrok. Ha ki az ágybul reggel kibuvik 's illy Schlafrokba belebuvik, az tüstént kész tudós. Valóban semmi sincs, mi a' tudóst igy charakterisálja vagy beljegyezze — akár pedig küljegyezze — mint e' dicső ruha. A' valódi azaz czéhbeli tudósok iránt viseltető szörnyü respectusbul azaz viszszanézésből azon inditványt bátorkodom javasolni; hogy illy Schlafrok-viselésre a' czéhbeli tudósok szabadalmat kérjenek, 's tiltatnék meg minden más irónak illy szent köntöst viselni mert csak illik, hogy illy derék emberek a' néptől meg és a' többi nem valódi azaz: czéhetlen iróktul megkülönböztetve legyenek. A' megkülönböztetés legczélszerübben történhetnék illy Schlafrok által. Ez persze csak házi vagy otthon megkülönböztetés lenne mégcsak, tehát kellene még más valami jegyet is kigondolni p. o. egy Minervát vagy illyesmit kellene kinek kinek hátán viselni. Készakarva mondom, hogy hátán, mert elől, azaz szemközt mindenki ráismerhet illy tudósra; mivel képe sokkal felfujódottabb, mint másé, 's magossabban hordozza orrát. — Minthogy a' tudományos társaság egyetlen kötelessége a' magyar nyelvet csinositani, nyesegetni 's a' t., utóbb ez érdeklett Schlafrok szóbul az *l* betüt kiis fogná hagyhatni, mert nem szép olly sok mássalhangzó egymás mellett. — (Hogy félre értés ne legyen, én a' tudós társasághoz tartozóknak nézem ugyan mind azokat, kik tagokká kineveztetének 's diplomával megtiszteltettek, de mégis különösen csak némelly pestitagokat értek, legkülönösebben pedig két három tagot értek, kik magokat a' tud. társaság' repraesentánsainak tartják.)

Engedelmet kérve a' hosszú kitérésért most már a' dologra. Én bizonyos félelemmel közelitettem Szemerehőz, mert tudniok kell olvasóimak, hogy én teljes életemben minden tudóshoz valamelly szent rettegés és tisztelet közt léptem. Igaz ugyan, hogy mióta őket közelebbrül ismerem, — „Seit ich ihr Treiben und Wesen sehe" mond egy iró — a' szent rettéges el kezd enyészni, 's a' tisztelet legfinomabb homeopathiai adagokra olvadozott le.

„Kegyed az, ki a' „Literaturai Lapok"ban az Athenaeum ellen irt?" kérdé tőlem Szemere. Igen, felelém. Ime az ismeretség. Mint a' kis cziknek iróját mutata be nőjének és másoknak is. — A' Nyelvészetről vagy Rényképekről, 's a' t. éppen nem ismertetetni!!

Péczelen a' sokaktul annyira ohajtott tagosztályozat megtörtént, de csak egy vagy kettő van megelégedve. Ez szomoru, mert a' megelégedetlenek majd másokat is viszszaijesztenek ezen egyébiránt igen hasznos 's előbb utóbb csak áldást hozó ujitástól. Ugy hallom, hogy van a' Péczeli közbirtokosok közt olly nagylelkü is, ki azt igérte, hogy fél holdnyi földet enged át a' többieknek egy holdért, csak az ő része lakához közel essék ki; ez megtörtént az igéret valósult e?—

Semmit sem szeretek én ugy utazás közben mint az ebédet vagy szabottabban mondva: az evést. Derék ember volt, ki ezt föltalálta; ha ki puhatolhatnók hogy magyar volt, emlékoszlopot kellene neki állitani. Arról nem untatom az olvasókat minémü ételekbül állott az

ebéd; ezeket kegyetek mind jobban tudják mint én, nagyobb gyakorlásuk levén bene mint nekem.

Én indulni szándékoztam ebéd után, de a' valóban igen szíves marasztásnak engedtem.

A' délest gyönyörü vala, hárman sétálni menénk. A' föllebb említett nagy lelkü birtokosnak azon telkén vitt utunk keresztül vagy végig, melly az uj elszurásnál fogva lakához közel esett. Szép darab föld, Péczel határának legdicsőbb része, de én nem igen gyönyörködhetém benne, mivel mindig az forgott eszemben valjon az igéret teljesülende? — Ah mikor leszen az embernek kimondott szava igaz és szent!? 'S oh mikor fognak az emberek olly szépen cselekedni is, mikint beszélnek?! Az erdő sarkán éppen a' falu fölött egy hegyre kapaszkodtunk fel. Innét a' kilátás, főkép Budapestre felséges. Itt egy esernyő alaku védfa van emelve, mellynek oldalán különféle emlékiratok vagynak. Én ezt irám föl: „Nem beszéde után hanem cselekedete szerint kell az embert megitélnünk;" e' gondolatra e' hely tulajdonosa adott alkalmat.

Péczel főbb birtokosai, 's zálogtartói vagy haszonbérlői, Ráday gróf, Nádasdy grófné, Kovács Zsigmond, Fáy familia, Szemere, Jakabfalvi, Eckstein szolgabiró, Hőgyészi 's a' t.

A' Ráday grófi kastély és Kovács Zsigmond szép laka különös diszére vagynak ez egyébkint rendetlen 's csinatlan falunak. Ha a' birtokosok ipara és izlése csak fele annyit tenne is a' helység' csinosítására, mint a' mennyit a' természet ennek fekvésére tön: akkor Péczel a' főváros Budapesthez közel fekte miatt a' honnak legszebb lakhelyei közé tartoznék, sőt az ipar olly kedvesé és kellemetessé tehetné, hogy hozzá hasonló kevés lehetendne. Néhány fát ültetni a' földek közt kanyargó ut mellé, 's az erdőben némelly tisztitást csinálni, némelly ülhelyeket készíteni, székeket rakni még nem elég. Hazánkban eddig minden felé azt tapasztaltam, hogy minél több közbirtokos lakik valamelly helységben: annál rondább, rendetlenebb 's csinatlanabb az; ezt Péczelre is némileg alkalmazhatni. Egyesült erő, 's összetétett többes akarat milly könyen tehetne minden megerőtetés nélkül egy helységet széppé! — Én részemről a' legpompásabb palotában sem érezném magam jól, nem gyönyörködhetném benne, ha körületét vizmosta mély árkok, sürü burján, bozót, hitvány kunyhók, koldus kalibák tennék.

Nevezetessé teszi Péczelt az; hogy itt több jeles magyar iró tartozkodék hosszabb vagy rövidebb ideig, vagy legalább megfordult itt, mint: Kazinczy, Horvát István, Döbrentei, Vörösmarty, Vitkovics, Kölcsey, Szontag, Szalai László, Vajda, 's a' t. — Nincs ugyan e' hely ollyformán az emlékek lánczára róva, mint Széphalom, Gomba 's a' t. de azért a' literaturai világban hires marad.

Vasárnap levén az egyházba mentünk. A' prédikátor ezen textus felett beszélt: Minden jól van ugy a' mint van; de én nem valék a' textussal egészen megelégedve, mert ha olly jószágocska birtokosa volnék, mint az ki mellettem ült, 's ha olly szép menyecske nőmül simulna hozzám, mint a' ki velem szemben ült, kire szokásom ellen többet pillogattam mint a' szónokra, akkor igazán meg volnék a' textussal elégedve; oh milly szép mily édes volna akkor literatoroskodnom.

Délután a' Tudományos Gyüjteménybül Schedel Ferencz által magyarra átvitt vagy áthurczolt, „Haramiák"ra készült recensiót olvastuk, mellyre szörnyüket nevettünk. — Többet most nem irok, reggel tovább folytatom utamat.

TESZÉRI.

TÖRÖK KÖZMONDÁSOK.

Egy kis kő nagy sebet csinálhat. — Egy balga barát több kárt okoz az embernek, mint az okos ellenség. — Kiálthatja az ember: méz! méz! a' mennyiszer akarja, 's még sem fog édes száját kapni. — Ki hibanélküli barátot keres nem fog soha barátot lelni. — Egy ember a' másikát meg csalja, de egyszer. — Nehéz egy farkast fülénel megfogni. — Hogy békesen éljen az ember, vaknak, siketnek és némának kellene lennie. — Nem lehet két dinnyét egy hónalj alatt vinni. — Egy csepp mézzel több legyet foghatni mint egy kanta eczettel. — A' balga szivét nyelvén viseli; az okos nyelvét szivében hordozza. — Jó bor és szép assonyok két kellemes méreg. — Minden eset, melly könyükre fakaszt egy mástul követtetik nyomon, melly mosolygást gerjeszt. — Tégy jól 's vesd a' tengerbe; ha a' halak nem értik is meg, megérti az isten. — Ha ellenséged nem nagyobb is egy hangyánál, mindig elefántnak képzeld őt. — Egy asszony vagy szerencséje, vagy romlása a' háznak. — Az is ki mindent tud, sokszor megcsalódik. — Ki mindenért könyűre fakadna, hamar elvesztené szeme világát. — Beszélgetésből többet tanulni mint olvasásbul. — Egy barát többet ér mint egy rokon. — Több láthatlan mint látható dolog van. — Ne higy turbánja fehérségének, a' szappant hitelre vette. — Ha vakot látogatsz meg, hunyd be szemeidet — Ha bár nincs csont a' nyelvben, még is csontokat őröl meg. — A' szív gyermek, reméli azt a' mit óhajt. — A' halál egy fekete teve, melly minden ajtó előtt letérdepel.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Buvárharang. Gróf Széchenyi István egy buvárharangot készittetett Angolországban, melly Zimonbul Zrinyi gőzössel mult szerdán Pestre hozattott.

2.) Gőzhajóink' augusztusi pályája. Induland a' Nádor Bécsből Posonba és Pestre aug. 3. 9. 16. 23. 31kén, 's Pestről Posonba és Bécsbe 5. 12. 19. 26. — Árpád Bécsből Posonba és Pestre 1. 7. 13. 20. 27. 's Pestről Posonba és Bécsbe 3. 9. 15 22kén. — Zrinyi Pestről Zimonba és Drenkovára 4. 17. 31; Zimonbul Pestre 10. 24; Drenkováról Zimonba 8, 22kén. — 1 Ferencz Pestről Zimonba és Drenkovára 10. 24. Zimonból Pestre 4. 17. 31. Drenkováról Zimonba 2. 15. 29kén. — Argo Skeláról Cladova és Galaczra; Galaczról Skelára és Cladovára 3. 16. 30kán. — Pannonia Skeláról Cladova és Galaczra 9. 23; Galaczról Skelára és Cladovára 1. 14. 28kán. Mária Dorothea Galaczról Konstantinápolyba 1. 14. 28án; Konstantinápolból Galaczra 9. 23án. — 1. Ferdinand Konstantinápolból Trebisondba és Trebisondbul Konstantinápolyba 4. 18kán. (Ismert.)

3.) Nemzeti szinházunk. A' Jelenkor 57ik sz. ezt irja: „Már szellemi tekintetben is szépen haladnak színészetünk elömunkálati. Igy többi közt, mint halljuk, a' részvényes társaság igazgató küldöttsége most czélszerü rendszabályok fölött tanácskozik a' színészek, rendelők, ügyelők 's t eff. számára, mi elkerülhetlenül szükséges, mert jó rend nélkül rövid idő mulva szükségkép ismét tönkre jutna az intézet; de még itt nem állapodik meg az előrelátó csüggedhetlen buzgalmu igazgató küldöttség, hanem hazánk iróit is fölszólitani szándékozik, hogy eredeti dramai müvekkel 's remek külhoni szinmüvek forditásaival, illendő tiszteletdij mellett ápolják hazafiui buzgalommal e' nemzeti közérdekü intézetet, melly első gyermekévében sirba szálland segélyük nélkül, onnan pedig aztán csak századok ércz tárogatója ébreszthetné föl ismét. A' tisztelt részvényes társaságnak nem lehet eléggé köszönnünk fáradhatlan munkásságát, melly olly czélszerüleg törekszik tökélyre 's áldozatot nem kimél. Mivel pedig már az elő munkálatok kezdete is illy igen helyes, mennyi jót és nagyot várhatunk tőle még jövendőre e' nemzeti szent ügyben!

4.) Hazafiui áldozat. — Klaszy Venczel pesti magyar szabó mester, és polgár, a' nemzeti szinház számára, tulajdon költségén vásárlott anyagokbul, ingyen készit egy pompás királyi vagy herczegi szerepekre használható magyar öltözetet, melly már munkában is van, — Továbbá 12. hós szerepekre használható magyar disz öltözetnek az Igazgatóság által vásárlandó anyagokbúl, ingyen leendő elkészitését szintén, önkint megajánlotta.

5.) Városunkban f. h. 19kén este 8 és 9 óra között valamelly fényes az éjszaki fényhez hasonlító égi tüneményt vettek némellyek eszre, melly délkeleti irányban mintegy látszólagos 6 — 8 ölnyi nagyságban villant meg 's egy pár perczig tartott.

KÜLHIREK.

1.) Hugo Victor az „Orientales", „Fenilles d' automne" és a' „Chants du crépuscule" szerzője, egy új lyrai verssel lépett fel, mellyekben sokkal inkább tünik fel költői valódiságában mint regényeiben 's drámáiban. Dalainak e' legujjabb könyve „Voix interieures" (belső szózatok) czimet visel, 's azon kivonatok szerint itélve, mellyeket a' franczia lapok belőle mutatványokul közlenek, sokkal dúsabb poetai virágokban mint akármellyike az előbb megjelent köteteknek.

2.) Gremet ki nem rég Párisban koldulás miatt befogattatott, megvallá, hogy ő e' mesterséget csupa izlésből, vonzalomból űzi, 's hogy neki már 10,000 frankot hozott be. Ő egyébiránt földbirtokos, van felesége, gyermeke, bejárja váltogatva a' fővárost 's a' kerületeket (departemens) 's igen csinosan öltözködik. Ha Párisban van, egy igen pompás házban lakik a' d' Orsay utczában.

3.) Érdekes statisticáját adák minap az angollapok az asszonyszemélyek számára rendelt fékházak Londonban. Szerintök a' nevezett városban 80,000 elvetemedett 's 15,000 szolgálat kiviili nember van; a' szolgálók közül, mellyek 150,000en felül vannak, naponkint rendesen 258 bocsátatik el; a' szolgálat nélküli tengés vagy is faczérkodás a' bünnek legtöbb áldozatot vezet karjaiba. A' fennevezett intézet 1836 folytában 34 személyt kibékitett családjával, 46ot jó szolgálatba helyzett 's 52őt (mert ennél többre nem terjedhet az intézet) az intézetbe fölvett; de micsoda aránylagosság ez az emlitett sokakasághoz! — Egy illy szép intézetet a' közönségnek valóban élénkebben kellene pártolnia.

☞ Szives emlékeztetés.

Az 1838dik HAJNAL iránt.

Tisztelettel emlékeztetjük hazánk' n. é. Iróit, kik **Hajnal**unk' jövő 1838d. folyamára ügyünket becses hozzá járulásukkal elősegitni *igértek*, hogy a' beküldési határnap sebes léptekkel közeledik, másokra kikhez netalán bizodalmas felszólitásunk *el nem jutott* volna, hogy becses küldeményeiket csak aug. 31kig fogadhatjukel.

Költ Pesten, jul. 18kán 1837.

Trattner-Károlyi s. k.
(Uri-utcza 612 szám.)

Garay s. k.
szerkesztő.

Mai számunkkal küldjük t. új Előfizetőinknek az igért hat arczképet.

Rajzolatunkra folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Julius' 27kén
1837.
60dik szám.
Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.
Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

RAJZOLATOK
A'
TARSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára
Második fele.

ÉLETKÉPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.
I.
RONDAHÁTI UR,
VAGY:
A' PIPASZÁRNYI HOSSZU FALU.
MUNKÁCSYTÓL.

Van a' töltöttkáposzta' és túrós csusza' híres neves hazájában, — az olvasók e' leirás' kezdetéből bizonyosan azt gondolják: Magyarországban; — az olvasók akármit gondoljanak, én azzal semmit sem gondolok, — hanem még egyszer mondom, van a' tajtékpipa' és tele kulacs' nevezetes hazájában egy falu, 's mivel ezen falu, ugy hasonlít valamennyi magyarfaluhoz, mint egyik ripacsos pujkatojás a' másikhoz, tehát e' falut *Rondahát*nak nevezhetni.

Hogy e' falu terjedelmes lehet, az olvasók abból képzelhetik, mert ha a' falu' végén, nem annyira diszelgő, mint inkább tántorgó lakából az uraság, Rondaháti ur, e' tántorogó lakának görbeszáju ablakán kikönyököl 's hosszuszáru pipáját az ablakon kiteszíti, az épen a' falu' másik végére nyúlik; 's mivel a' falu másik végén, illő távulságban az urasági laktól, a' faluvégre teremtett czigányok laknak, e' czigányokra Rondaháti ur' gondoskodásából azon jótétemény hárul, hogy a' pipa füstöt egész nap ingyen szíhatják.

E' jótéteményén kivül Rondaháti ur a' falu' czigányait minden urbéri tartozásoktul fölmentette, egyedüli kötelességük, ha a' tekintetes ur, ebéd után pipáját kinyujtva, szundikál, a' pipa tüzét örökké lobogó Veszta tüzkint szítani, 's minthogy illy módon a' falu' czigányai Rondaháti urral mintegy pipaszártelegraphi összeköttetésben állnak, kötelességük egyszer'smind, e' telegraphi úton, Rondaháti urat szundikálása közben, meséikkel altatni.

Ez egyedüli urbéri szolgálat után, Rondaháti ur' kegyéből a' czigányok még néha bizonyos ünnepnapokban is részesülnek. Ezen ünnepnapokat azonban a' czigányok nem számlálják a' keresztény anyaszentegyház' kalendárioma, hanem az uraság sipkája szerint. Néha néha, megtörténik tudni illik, hogy bár mi okbul is, Rondaháti ur, midőn már a' nap magasan futja pályáját, rózsaszínű kedvvel ébred föl; ekkor aranynyal himzett veres sipkáját szokja föltenni, hosszukat ásitva az ablakon kitekint, 's ha a' faluvégi lakosok veres sipkával a' tekintetes urat megpillantják, jele, hogy ez nap ünnepet fognak ülni. Szokása illy napon Rondaháti urnak basadohánynyal vegyitett finom döbreit színi, 's ez a' faluvégi lakosoknak izletes pipafüst éldeletü ünnepük.

Lélekismeretes dolognak tartanám a' faluvégi lakosokat ez izletes ünnepüktől megfosztani, ha tudnám, hogy a' tekintetes ur *„életképeimet“* olvassa, 's ekkép tudomására jutna azon titok: mikép használják a' szegény czigányok a' veres sipkás ünnepet. — Hanem mivel tökéletesen meg vagyok győződve, hogy a' tekintetes ur, a' *„Hirnök“*-ön kezdve a' *lőcsei kalendáriomig*, semmit sem olvas, felfödözem azon titkot, mikép használja Pharaónak faluvégi nemzetsége, a' veres sipkás ünnepet. —

Ezen ünnepnek bizonyos, meghatározott napjai nincsenek; felőle csak annyit tudhatni, hogy a' keresztény időszámlálás szerint, Rondaháti ur, veres sipkáját, nyolcz nappal a' megyei nagygyülés előtt szokta feltenni; és ha a' megyei nagygyülésen Rondaháti ur hatalmas dolgokat vitt véghöz, azaz hatalmasan szundikált, post tot discrimina rerum, azaz: annyi sok vendégeskedés és borozás után, Rondaháti ur, nyolczad napra a' gyülés után, veres sipkáját, örömében, ismét felszokta tenni. Mert tudni kell, hogy Rondaháti ur, minden a' gyülésen határozott dolgot magának szok tulajdonitani. Rondaháti ur tudniillik azt hiszi, hogy minden a' gyülésen tett

inditvány' sükeres kivívásához, ha ő (természetesen szundikálása közben) — fejével nem biczczentene, mint egy helybenhagyólag, hogy ugyvan biz az mint a' szónok beszéli, semmi bölcsen és okosan el nem határoztathatnék.

Midőn tehát Rondaháti ur, bizonyos de épen e' bizonyosság miatt meg nem határozható napon, mintegy regeli kilencz tíz óra tájban, tisztes személye fölött a' magasan és hosszan puffaszkodó dunyha alól kiüti fejét, és e' boglyas fő a' duzzadozó párna 's dunyha tengerbül, ugy magaskadik ki, mint borzas bojtorjánok közül egy hatalmas czinkefogó, midőn mondom: Rondaháti ur fölébred és hajduját kiáltja, kit ezennel, izmos fogdmeg-i tulajdoni tekintetéből, *Körmös Marczi*nak fogunk nevezni, Marczi ki kora reggeltül a' küszöbön ül 's urának idéző kiáltására fülel, ha ollykor a' küszöbön unalmában el nem alszik, ura rikkantására csakugyan a' szobában terem, 's illykor első hozzá intézett kérdése Rondaháti urnak: „no Marczi mint állunk a' világban?"

Marczi ki hajdanta Rondahátán bíróviselt ember volt, 's kit utóbb Rondaháti ur hajduvá 's házmindenessé léptetett elő 's kinek a' szomszéd falu' kántora gyakorta szokta a' „Vasárnapi ujságot" olvasni, Rondaháti ur kérdésére bölcsen elbeszéli mit a' világrul tud: — „Hogy a' franczia *orozlán herczeg* (Orleansi hg.) megházasodott, hogy *Ilona* herczeg kisasszonyt vette feleségül, 's Rondaháti ur kérdezve: micsoda Ilonát? Marczi ráfogja, hogy *Tündér Ilonát*; — hogy az angol király hat héttel ezelőtt meghalt, éppen két nappal utána, hogy Napoleon császárt megverték, mellyre Rondaháti ur kétkedve, mintha tudta szerint Napoleon már rég meghalt volna, Marczi disputál, hogy ő azt jobban tudja; mire midőn Rondaháti ur ismét kérdezi: „honnan tudod mind ezt Marczi? — Marczi ugy felel, az ujságokbul. — „No Marczi, mond illykor Rondaháti ur, bölcs rendőkbe szedve homlokát, a' jövő félesztendőben az ujságokra előfizessünk:"

És huszonnégy félesztendő mult azóta, mióta Marczinak Rondaháti ur mindig ezt mondja, de Rondaháti ur nyáron az ujságot ugy szeretné, ha jó melegczipót boritanának belé, télen pedig csak akkor hordatná, ha jó hízottsertést küldenének vele.

(Folytatása következik.)

HA HA HA HA HA HA!

NOVELLA.

(Vége.)

IV.

Hm!

de Balzac.

Mintha égbül csöppentem volna le, ugy ülék lovamon 's csak a' növekedő kaczaj 's embercsoport ébreszte föl feneketlen bámulásombul. Lehet e ennél iszonyubb helyzetet képzelni? Én, ki a' politikához csak annyit értek, mint a' hajdan hires magyar politikus csizmadia, én, ki csak pár hét óta tartózkodám Londonban, 's a' westminsteri választásról még soha szót sem hallottam, most egy annyi ezer főbül álló szilárd elvi testület szellemét irányozzam? Nem, valóban, enné óriásibb következetlenséget még az ezer egy éjszakában sem találhatni. Azonban, kénytelen valék a savanyu almába harapni, mert ismerém az öreg Goldschmith hajthatatlan vas akaratját, 's mi több, még Jennymmel sem tanácskozhatám, a' vén sárkány keményen őrizé a' szelid báránykát.

A' választási nap fölviradt 's én szomoruan lépdeltem az e' czélra készitett téren föl 's alá. Kétségben utoljára verseket kezdék csinálni, de fájdalom ez sem használt. Ekkor O' Connel neve villant véletlenül agyamon keresztül, 's tudván hallomásbul, milly nagyjelentésü férfi ő Angliában, legott egy közel hozzám álló férfit igy szóliték meg: „Uram, nem tudja kegyed, hol beszélhetnék O' Connellel?" — gondolám t. i., hogy az talán segitendhet szomoru sorsomon hatalmas befolyásával. „Sir, én vagyok O' Connel költő 's nyilvánvalóan szavaló," felele feszes hajlással a' megszólitott. „Nem kegyedet gondolám, — szólék udvarilag, — hanem, hogy is hijják csak különben, igen, az irlandi vastag koldust..." — „Uram, kiálta mérgesen a' költő", — sz. Patrikra, ez elégtételt kiván; én is irlandi vagyok 's nem engedem gyaláztatni a' derék izgatót." — Nagy bajjal lecsöndesitvén végre a' fölindultat, unszolásira megvallám bajos helyzetemet 's tanácsát kérém; — „Uram, mondá ő komoly fontossággal, — a' ravasz zsidó megcsalá kegyedet, jól tudja ő, hogy az angol nép nem szellőtül ingadozó nádszál. Uram, Angliának csak én parancsolok. Igen is én, uram, 's irótársim; kegyed mereszti szemeit, bámul! véli ta-

lán, hogy Bedlamból szöktem ki? Csalatkozik, uram, ha azt véli; még egyszer ismétlem, csak általunk hajtható Anglia ércz akaratja, 's mikép? azt egy rövidke példázatban megmondom. Tudja kegyed, ki parancsol egy hajóhadnagynak? a' kapitány; a' kapitánynak az admirál, az admirálnak az ádmirálitás, ennek a' statustanács, a' statustanácsnak a' parlament, ennek a' nép 's a' népnek? — a' sajtó. Ez uton eszközölhetett volna kegyed valamit, egyébkint nem. Ajánlom magamat. Jó utat Magyarországba!" — Hm! gondolám, 's zomoruan térék szállásomra, hm! szépet mondott a' öltő, bár hasonlót mondhatnék. —

V.

— ! ! ! —

George Sand. (Mdme Dudevant.)

A' költő jól jóslott, Leader keresztül esett, 's Burlett követ lett, reményim pedig mély sirba hullottak, le a' szerelemnek hosszu kezei vannak, 's a' fenetlennek látszó örvénybül is kiragadják hódolóikat. — Illy szerencsés valék én is. — Jennymmel pár nappal a' szerencsétlen válosztás után Drurylane szinházban találkozván, rendes összejöveteleket rendelénk l, minek végre — szökés lön következménye.

Sokáig tanakodtunk e' merész terven, de végre csakugyan győzelmeskedtünk minden elönkbe tornyosuló nehézségen, 's esti 11 órakor, midőn az öregGoldschmith első mélyálmában szenderült, kocsira ülénk, 's Greetna-Greenbe, a' hires boldogitó kovácshoz hajtatánk; — valóban, szinte büszke valék azon gondolatban, hogy a' capuai herczeg és a' szép Penelope nevei alatt diszlend saját nevem, talán az egyetlen magyar név, kivevén Jósika Serédiéjét; az egész vastag 's százados jegyzőkönyvben. Igazlásomul említenem szükséges, hogy Jenny elragadását épen nem tarthatom véteknek, mert az öreg Goldschmith úr játékot üze velem, szerelmemet látá, akadályt nem gördite elébe, 's végre még is olly ocsmányul kigúnyolt, lehetlenség' teljesitését kivánván tőlem. Kérdem már most, érdemlett e részemrül kiméletet az, ki szivem nyugalmát örökre eltemetni törekvék? Valóban nem, 's hiszem, hogy helyzetemben minden 26 éves férfi ugy cselekedett volna. Aztán, minő hévvel szerete engem az angyali Jenny. Hah, Idali bizonyára nem szereté tüzesben Serèdit. Hallja Magyarország, Europa, az egész világ; Jenny, a' milliók birtokosa, a' hatalmas Lyndurst lordot megveté, 's egy magyar iróval megszökött. Fölszólitok minden irót, van e köztük egy, ki illy szerencsével kérkedhetik? 'S e' forrón szerető angyali lényt hagytam volna egy zsarnok apa kezeiben? Nem, azt nem tehetém, el kelle őt szöktetnem. Lelkiismeretem parancsolá e' tettet, 's annak kiki engedelmeskedni tartozik. —

A' greetna-greeni kovács teljesité kötelességét, 's pár percz mulva ismét kocsiban ülék Jennyvel, most már nőmmel, 's Hullba hajtaték, onnan „Union" gőzhajón tova röpülendő a' kedves zsákmánynyal. Miről beszélgetének a' kocsiban, valóban nem tudom már, annyi azonban bizonyos, hogy az éj igen hamar következék, 's minthogy a' levegő csipős kezde lenni, 's üldöztetéstül félvén, megszállni sehol sem mertünk, kénytelenek valánk a' zöld függönyöket lebocsátni kocsinkon. Ekkor a' kocsi nagyot zökkent, 's véletlenül ajkim Jennyéire találának lapulni; hah milly boldogitó az első csók, mellyet a' szemérmes nő pirulva nyujt férjének — !!! — Vén legények, ha tudnátok, ha csak fogalmatok volna, bizonyosan Dunába ugranátok, bútokban, hogy a' mennyet már földön élvezni mulasztátok! — !!! —

VI.

Huh !!

Marryat.

Utazásunk folytárul többet nem irok; elég legyen annyit mondanom, hogy szerencsésen Hullba érkeztünk 's „Union" gőzösen Jennym vala a' legszebb nő 's én a' legboldogabb férj. Az indulási harang harmadszor konga, a' horgony-láncz csörögve simult csigatörzséhez, az ágyuk dörögtek, 's a' matrózok háromszori harsány „Hurrah!" után „Rule Britannia" büszke nemzeti dalra nyiták ajkikat. A' födözet tömve volt utasokkal, a' part pedig nézőkkel, kik kendőkkel integetének távozó kedvelteiknek; nekünk nem integete senki, de nem is volt reá szükségünk, mert magunkban fölleltük mind azt, mit halandó e' földön ohajthat; — de huh! milly iszonyu csattanás következék most. Az erőmüvész otrombasága által a' gőzös szétpattant, a' gyönyörü „Union" légbe röpült 's vele én is, fiatal nőmmel együtt. Hogy a' légbül ismét lejöttem, szükségtelen mondanom, mert hiszen különben nem irhat-

*

nám e' sorokat, de huh! milly iszonyuan zuhantam a' vizbe, — a' hideg elfojtá mellemet, lélekzetem elállott, az elemek gúnykaczajja hangzék füleimben, még egyszer fölnyitám szemeimet, 's mit láték? — Szobácskámban fekvém ócska zöld pamlagomon, körültem régibb 's ujabb politikai lapok, mellyek olvasása közt elszenderültem; mellemen egy virág poharat tarték, mellyet a' pamlag előtti kis asztalrul lerántván, a' víz mellényem és ingem közé ömlött, 's okozá fölébredtemet tarka álmimból, 's az elemek helyett, előttem álló nőmet hallám folyvást kaczagni, kivel ugyan meggyült bajom, mert álmomban többször édes ömlengéssel sohajtám Jenny nevét, 's már most erősen hiszi, hogy nem londoni, hol soha sem voltam, hanem valamelly budapesti Jennyrül álmodtam.

NAGY IGNÁCZ.

LEVÉLTÖREDÉK. *)

(Vége.)

Még nem volt délutáni két óra midőn már ismét kocsimban ültem, megkönnyebbedett szívvel, mint a' pesti philosophus, ha az examenen keresztül úszott. Puszta volt a' vidék, éjszak felől hideg szél süvölte, a' ló serénye fütyölve suhogott a' gyors futók nyakszirtein, 's én bundámba burkózva huh! kegyetlenül fáztam! De juliusban? Igen, igen! juliusban! — kegyetlen hidegláz borzogatott 's zavarodott agyam' tüzkatlanában ezer meg ezer rémalakok hajhászák egymást, vihogtak és cziczáztak, 's köztük egy csudaszép leány halványan és sápadtan áll vala; aléltan és vizesen — éppen most huzták ki egy gyüszü vizből, mellybe beléfúlt szegényke....

Végre elszenderedék, 's nyugalmas csendes álomba merültem. Aludni! hogy mi emberek' az aluvás nélkül el nem lehetünk! Ha az ember alszik, álmodik is; kivált, ha olly szeliden ringattatik, mint engem a' német hexameternél nem göröngytelenebb országút ringatni méltóztatott.

Aludtam és álmodtam.

Elejénte ugyan a' képek igen zavarosak valának, 's ki nem vehetém őket tisztán; mert az egész határon iszonyú sötétség vala; csak itt ott fénylett előmbe egy-egy torony a' sürű ködfellegből, a' levegőben iszonyú rémek röpdestek, minők a' babona, vakbúzgóság, előitélet, 's több e' félék, mellyek a' levegőt mint valamelly sáskacsapás éji sötétségbe boríták, mi pedig térdig vaczogtunk a' sárban. — Most egy kevessé pirkadni kezde, ugy tettszett „Világ" volt és ime most az előbb fényes tornyok lönnek setétek, a' levegői rémek mind inkább ritkultak, a' sár felszikkadt, 's gyönyörüséges szép vidékbe értem.... a' patakok vidoran csergedeztek, a' szellők szerelmi hangon susogtak, a' hold' világa csaknem versenyt ragyogott a' nappal, a' virító bokrok közül pedig édes zengzetü fülmilék hangicsáltak.... itt kocsim egyet roppant 's én felébredtem....

Hah! csaknem újra kirázott a' hideg. Kocsim tengelyig vizben járt, 's ez lehetett a' patak' csergedezése; kocsisom' ostora irgalmatlanul pattogott, suhogott a' lovakon és lovak felett, 's ez lehetett a' szerelmi hangon suttogó szellő; a' zöld bokrok közül pedig azaz a' nádberekből olly kellemesen hangicsáltak a' fülmilék:

„Brekeke, brekeke, brekeke
Koáx koáx tuú!
Brekeke brekeke
Koáx koáx tú
Tui."

Végre — egy kis folyószorosba értem, oda t. i. hol a' Sió és Kapos olly forró hidegséggel ölelkeznek összesze mint két, egy más ellen pert vesztett prókátor, 's a' várost (Simontornyát) mint amazok az alperest, közbe szoritják.

Elmondhatnám ezen kis magyar mezővárosról, hogy ez hajdan igen-igen híres vár volt, hogy a' többi közt Vajdafi Györgynek Zsigmond király ajandékozta — 's a' t. De részint, hiszem, hogy kegyed mind ezeket a' magyar történetkönyvekből már ismeri; részint pedig, isten engem, jobb, ha a' régiségeket nyugodni hagyjuk.

*) Hogy ezen levéltöredék egy egész hétig törötten, azaz: csonkán maradt, minden félreértés elkerülésére szükséges megjegyeznem, hogy annak csakugyan, mit a' nyájas olvasók alkalmasint már sejditettek is, csak ugyan az iró ur' kényelmessége, hogy ne mondjam restsége az oka.

Coram me Garay. A' betüszedő jegyz.

Simontornyán — mert ez a' városka neve — az emberek' egyik része ‚jó napot' kivánt, a' másik ‚dicsértessék'kel üdvözölt... én körül nézém magamat, 's valóban két templomot láték, különböző toronyjelekkel.

A' mi még szemembe tünt, az volt, hogy a' szőlőhegy a' várostól egészen el van különítve. Hajdan, a' mint mondjak, békesen együtt élt az öreg szőlőhegy a' vén várral, 's a' vén apók sokszor leitta magát; Sió és Kapos ezt irigyelték, 's összebeszéltek, hogy a' vén urat megtréfálják, 's valóban egyszer mint valamelly tenyeres talpas útonállók utját állván, őt balra, a' szőlőhegyet jobbra utasíták, 's most mint két elválasztott szeretők állnak a' tulpartokon, 's olly sovár-édes pillantatokkal néznek át egymásra, mintha, isten bocsássa! az egyik 16 éves leányka, a' másik 18 esztendős fiú volna; pedig — köztünk legyen mondva — már bizony mind a' kettő elég vénecske.

GARAY.

A' ZSEBKENDŐ.

Az öltözetnek e' parányi 's csaknem felesleges része, a' fényüzésnek legfelsőbb fokát érte el. *Austriai Anna* minden öltözködési piperékben de leginkább fehérnemüjére olly hiú volt, hogy Richelieu cardinal róla azt mondá: „Ha a' purgatoriumba jutand, büneiért kiszenvedni, bizonyosan hollandi vászonban fogna aludni," pedig egy XIII Lajos alatt irt kiadási jegyzékből kitetszik, hogy a' királyné zsebkendői csak 18 livresbe kerültek. *Marie Antoinette* alatt a' zsebkendőkkeli fényüzés kevés előlépéseket tett; az ő zsebkendői csak 24 livresre becsültettek. Ettől fogva egészen a' császárság' időszakáig e' fényüzés mindinkább növekedett. Napoleon egykor a' császárnénak egy zsebkendejével játszott, gondosan megnézdelvén a' finom szöveményt 's a' himvarrásokat rajta, kérdezé, ugyan mit ér az. „Sir — felele egy udvari dáma — ő felségének egy egy zsebkendője 80 frankba szokott kerülni." — „Nyolczvan frank! — viszonzá a' császár mosolyogva akkor nem cselekedhetik kegyed jobban mint, ha mindennap elvisz egyet magával; bizonyára többre menend az, mint fizetése." Jelenleg az elegans hölgyek nagyobb része, kik távolról sem császárnék, 200 frankos zsebkendőket visel. A' himvarráson kivül még csipkék is jönnek hozzá, mellyek még drágábakká teszik őket. Láthatni Parisban 400 frankos zsebkendőket. Meglehet hogy ezen zsebkendő-fényüzés is sok ifiú embert vissza-ijeszt a' házasságtól. Ismerek egy embert, ki házasodni szándékozék. A' menyasszonynak ajándékozandó csipkeruha nem ijeszté vissza, nem a' bársony, sem a' cashemir, sőt még a' gyémántok sem, de midőn a' zsebkendők kerültek elő — tizenöt lépéssel visszalépett: három tuczet zsebkendő 6200 frank! Az ifiú ember nőtelen maradt.

VÁGY.

Öledbe puszta sir
Hőn vágyok-én,
Mert érni jobb jövőt
Már nincs remény.

Elhalt az érdemesb
Szent szózata,
'S szivbe érzetet
Nem fujhata.

Szeretni nem hajol
A' jég-kebel,
Magyar csak egy honát
Felejti-el.

Ragyogni tud — de nem
Erenyivel.
Szerez — de kéjt 's gyönyört
Ezüstivel.

Szép nyelve' zengzete
Halál harang,
Szivének vágya — pénz
'S ál-fényü rang

Homály borult reád
Te büszke hon!
Keservem vészedért
A' sírba-von.

Te, égnek Istene!
Mondjad, mikor
Virul nekünk megint
Szebb pálya-kor!

SUJÁNSZKY

AJÁNLÁS.

Sebesen előre haladó *Pest* városnak nevezetességei közé tartozik a' *Vogel*-házban, *Dorottya*-utczában lévő műtár-intézet, mellynek jóizlésü 's kimivelt tulajdonosa, *Grimm* Vincze ur, sem fáradságát sem költségeit nem kiméli, hogy müárú-raktárát kitünő polczra emelje. E' szépen elrendelt boltban találtatnak:

1.) A' leghiresebb hangköltőknek, mindennemü hangeszközökre alkalmazott munkái, hanggyakorlatok 's ugynevezett hegedü, gitár, zongora 'stb. iskolák, 's ebbéli raktára talán leggazdagabb egész birodalmunkban.

2.) A' legkiválogatottabb angol 's franczia réz 's kömetszetek és nyomatok, mellyek más újabb müdarabokkal hónaponkint fel fognak cseréltetni.

3.) Olaj 's fénymázú föstések, 's jól eltalált képek' mellyek szinezetök' szépségénél 's olcsóságuknál fogva méltán ajánlhatók.

4.) Mindenféle játékok 's képek a' gyermekek' számára, mellyek katonai, természettudományi, technologikai és más tárgyaikra nézve mulatva tanítanak; — az utóbbiak olly tisztán 's mesterileg vagynak rajzolva, hogy nem csak tökéletesen szem elébe terjesztik a' tárgyakat, hanem szépségök által is mintegy kézen fogva vezetik a' gyermeket a' rajzolás' próbálgatására 's alapos megtanulására; a' mellett kevésbe kerülnek, u. m. egy szinetlen 3 kr., — szinezett 4 kr. p. p.

5.) Továbbá ugyanezen mü 's ipartárban megszerezhetni minden kereskedői 's házi számadó-könyveket, lineázva, szép papiroson, jó kötéssel, mindenféle formában, mellyek vörös lineákkal czimeztetve, a' harántosak kék szinnel az irásra alkalmazva, a' gazdáknak és gazdasszonyoknak könnyebbségül szolgálnak számadásaik' pontos vitelében.

6.) Ugyan az említett müáros ur birja 8 hét óta a' *Trentsenszky* féle művészi intézetet Bécsben, mellyben a' legizletesebb, diszesebb 's czélirányosabb müdarabok találtatnak.

Egyszer'smind ezen mü és ipar-raktárral azon intézet is egyesítetett, és akárkinek megrendelésére, rajzolatokat, kö és rézmetszeteket, kép-szinezést, fénymázolást 'stb. kevés idő alatt 's olcsón magára vállal.

Mindezeknél fogva ezen honi 's külföldi remek mü 's ipardarabokkal gazdag tárt a' tárgyak' ritkasága', különfélesége', szépsége' 's olcsósága' tekintetéből, minden az effélékben gyönyörködő honfiaink' és szépeink' hathatós és sükeres pártfogásába méltán ajánlhatjuk.

LEVELEZÉS.

Bécs, julius' 17.

Tegnap tartaték a' nagy népünnep a' Brigitta-ligetben számtalan sokaság' tolongása közt. Tudva lévén, hogy az idén tartatik utóljára illy alakban, a' miveltebb rendek is szokatlan sokaságban gyültek össze, a' népnek korlátlan vigságát megtekintendők. — Három nap óta mindinkább gyorsabban haladnak elő a' vasuti munkák, mellyeken már most 6000 személy dolgozik, és mellyek már a' Leopold-város' határába értek. Kétséget nem szenved többé, hogy még az őszszel járandnak rajta. Ausztria törte meg a' német vasutak' ösvényét, mert a' *budweisz-linczi* volt Németországban az első, valamint most megint a' „Ferdinánd császár éjszaki vasut" az első az ausztriai birodalomban, mellyen gőzkocsival járnak. Ezen vállalat a' népességnek minden osztályánál a' legélénkebb részvétre talál. — A' hannoverai hirek itt is nagy behatást tesznek; biznak azonban *Ernesztkirály'* szilárd akaratjában és igazságszeretetében, hogy mint valódi német fejedelem népének boldogságánál egyebet nem kivánand. (Hirnök.)

KISDEDÓVÓ INTÉZET.

A' Kisdedóvó-intézeteket Magyarországban terjesztő Egyesület választottsága, éppen hirdetendő vala, mi olly rég feszíti a' t. közönség' várakozását, midőn a' felől értesíttetik: hogy tolnai képző intézete közbejött sejditetlen épitési akadályok miatt a' kitüzött határnapon meg nem nyittatik. Valamint azonban egyesületi igazgató gróf Festetics Leo úrnak hazafi buzgalmát, 's szilárdságát ismeri, úgy ezeknél fogva biztosan reményli: hogy az akadályoknak minnél előbbi legyőztük után, 's rövid

idő mulva valósul a' közóhajtás, 's az említett intézet megnyitva mindenkinek alkalmat nyujtand magát a' kisdedóvási pályára kimivelhetni. Ki a' folyó évnek példátlan változékonyságát kezdete óta figyelemmel kiséré, ki a' múlt tavaszi essőzéseknek az épitésre kedvetlenül ható akadályaira emlékezik, tudván ezen felűl, hogy már födél alatt lévő intézet egyedűl belső kipadozását 's elszerkesztését várja: az bizonyára méltatni fogja azon mentséget, hogy a' késedelemnek főoka a' szerződését megszegő asztalos; mellyeknél fogva a' választottság annyival inkább reményli a' t. közönség megnyugvását, minthogy a' tisztelt igazgató gróf is, ki múlt évi közrebocsátott ajánlatánál fogva az épités egész terhét költségestül magára vállalni szíveskedett, újabbi nyilatkozása szerint ez áldozatot tiszta szívből ohajtván a' Haza' oltárára tenni, a' czélbavett intézetet olly karban akarja átadni, hogy azzal az egyesület a' tisztelt közönség előtt soha se piruljon; addig pedig 800 p. ft. fizetéssel immár meg választott intézeti igazgató Varga István úr előbbi pályáján szerzett nevelési ismereteit, 's valamint közrebocsátott munkájában (Mi kell a' magyarnak?) úgy próbatéti irott feleletében különösen kitüntetett tapasztalásait a' budapesti kisdedóvó intézetekben gyakorlati ügyességgel is bővitendheti. Költ a' f. év' 's hónap 16kán tartott választottsági ülésből.

EGYVELEG.

1767ben angolországban a' divat 'törvényei ugy hozván magukkal, a' mesterséges hajék, az ugynevezett czopf, kiesett a' divatból 's az emberek saját hajat kezdének viselni, t. i. kiknek volt. De minthogy a' legnagyobb résznek volt saját haja, a' hajfódrászok és vendéghaj készitők Londonban munka nélkül maradtak. Darab ideig fűnek fának panaszolkodának, hogy az emberek álhaj helyett természetest viselnek; de csak hamar azon gondolatra jövének, hogy az embereket amannak viselésére — kényszerítsék. Azonnal egy petitio készült, melly 1765 feb. 11kén St. Jamesbe viteték a' királynak III Györgynek átadatandó. Midőn igy a' városon keresztül menének, elvevé a' nép, hogy a' hajfodrászok legnagyobb része maga nem viseli azt, mire a' népet kényszeritni akarák; ezen fellázadva neki esék a' hajmüvészeknek, 's minden irgalom nélkül megfosztá őket fejékességeiktől.

GONDOLATFÜZÉR.

1.

Az a' példabeszéd: „Mond meg kivel társalkodol, 's meg mondom hogy ki vagy," sok kivételnek van alávettetve, mert csak a' nagyon független ember választhatja egészen maga izlése szerint társalkodását, igazabb példabeszéd lenne tehát: „mond meg millyen vagy!" — Ebben is lehetnének ollykor kivételek, de egészben bárki visgálja meg ismerősei lakó szobáit, 's ugy fogja találni, hogy a' lakó szoba phisiognomiája tökéletesen hasonlít a' benne lakóéhoz.

2.

Bár sok veszélyek közt foljon is életünk, azt szeretni ne szünjünk, és ha mostoha sorsunk nem is változhatlan, a' természetes halált mégis férfiassan legyünk készek elvárni.

3.

Ki jó tételével sokakat pazarképpen felsegitett utóbb úgy jár, mint a' ki facsart czitronyból: hálatlan lábok alá pottyan.

RUEHIETL MIKLÓS.

HIRLAPI FURCSASÁGOK.

Mi a' „*Rajzolatok*"-rul sohasem tagadtuk, hogy gyöngélkedő állapotban van, 's ezért is, hogy némi uj egésségre kapassuk, az uj-világ-utczába, egy tisztes Orvos ur' házába költöztettük által. Ekkor jó barátaink, a' tudósok, azt mondák, (a' *Figyelmezőben*, maj. 23kán,) hogy a' „Rajzolatok" *hártyán* nyomatnak, 's gyöngélkedő állapotunkból hihetőleg azt gyaníták, hogy nem sokáig élünk. Most, két hónappal e' barátság után, az *Athaeneum* azt hirdeti: „hogy szerkesztő hivatala, a' hatvani-utczába, az orvosi kar' épülete szomszédságába tétetik által." — Tán beteg az *Athenaeum*, hogy olly közel költözött az ispotályhoz? —

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

A' mult héten városunkban egy emelcső készitőnek, az egyetlennek városunkban, leánya szerencsétlen szerelmi lázában a' Duna hullámaiba ölé magát. A' szerencsétlen apát több napokig félbódultan lehete a' partokon fel alá járni látni.

HONI HIR.

Fiume, julius' 16ikán 1837.

Folyó hónap' 5ikén tartotta ünnepélyes bejövetelét városunkba méltóságos nemeskéri Kiss Pál úr, cs. kir. aranykulcsos, 's udvari tanácsos, a' fiumei 's egész magyar tengermellék kormányzói, Fiume' 's Buccari szabad tengeri 's kereskedői városok, kerületek 's kikötők' kapitányi hivatalát átveendő. Fényes küldöttségek fogadák a' mlsgos érkezőt a' szomszéd nemes megye' határszéli helységiben, mint szinte a' fimarahídnál is, az ez' alkalomra készült 's repkénynyel díszesített boltozat alatt; 's szakadatlan ünnepélyek között folytak megérkezte óta napjaink szinte tegnapig. Pénteken ugyan is, a' f. honap' 7ike' estéjén, fényesen ki volt világítva városunk, mit az előbbi esteken tennünk, az e' hónapokban szokatlan szél akkorig akadályoza; az ezernyi lámpa — fáklya, — szurok — 's gyertyavilágtól tündöklő utczákat, méltóságos kormányzónk 's kedves hitvese, az őket szüntelen követő tömérdek nép, öröm-éljen-kiáltási közt nézdelé meg. Szombaton (8ikán) egy itteni műkedvelő készítette tűzjáték mulattatá Ő méltóságukat, kiknél ez estvén az itteni királyi 's nyilvános tisztviselő urak közül számosan jelenének-meg, a' kormányzói lak tágas erkélyéről az ezelőtt fekvő kőszárnyon (molo) adott tűzjátékot szemlélendők. —

Varárnap, (f. Julius' 9kén) a' Szent-lélek jöveteért a' Mindenhatónak bémutatott pompás mise-áldozat után, vevé-át a' honunkszerte szokásban lévő tisztelkedések 's ünnepélyek közt, említett Ő Méltósága kormányzói; — hétfőn (10ikén) buccarii kapitányi fényes hivatalát. — Hétfőn egyszer'smind a' városi hatóság illő pompáju tánez-mulatságot adott méltóságos új kapitányának tiszteletére a' már most városi szép szinházban, ennek nappali fénynyel vételkedő kivilágítása mellett, dij nélküli bemenettel, mellyben a' méltóságos kormányzó szeretetre igen méltó hitvesével, a' kormányzói páholyban megjelenvén, a' számtalan sokaságtól éljen-kiáltással, 's ezen alkalomra készitett igen derék olasz versezettel üdvözöltetett; később lejövén a' mulatók közé a' méltóságos pár, példás nyájassága 's kegyes leereszkedése által mindenki szivét meghódítá. —

Mint engedé-át magát ez alkalommal a' fiumei népség valódi szűbeli örömének teljesen kitetszik abból, hogy épen hétfőn este kettős dijmentes tánczmulatságon kivűl, melly mint emlitők, a' színházban, 's ezenkivül ennek tágas teremében adatott, azok kik ezekbe nem juthattak, az Ürményi piaczra sereglettek össze, itt több csoportozatban vigadván és saját nemű hangászatuk mellett tánczolván. Ő méltósága a' kormányzó 's érdemteljes neje, minekutána a' fennérintett két tánczmulatságot megtekintették, elmentek az Ürményi piaczra is, személyökkel az ottan vigadozó népséget megörvendeztetendők.

Csütörtökön (f. hónap' 13ikán;) adatott a' második fényes tánczmulatság az új Casinóba; 's tegnap estve a' harmadik a' tengeri-kereskedőiben, mellyeket Ő méltóságuk szinte személyes megjelenésökkel megtisztelni kegyeskedtek.

Berti Gertrúd kisasszony, ki mint közlők, az idei tavaszi évszakban szinpadunkon olly jelesen éneklett, jelenleg a' velenczei közönséget készti tapsokra művészeti jártasságával, a' san-bendetto nevezetű szinházban, hol eddig mint Norma éneklett. Musich Jenő tenorista, mint Pollione társaságában.

Tengeri.

KÜLHIREK.

1.) Parisban ugy látszik, felette tőzsérkednek a' szinházakkal, mert rövid idő alatt tizenkét szép szinház felállíthatásáért adattak be kérelmek a' ministeriumnak; noha mint tudva van, már jelenleg is huszon egy szinház áll Párisban, még pedig egyik sem üresen.

2.) A' német természet visgállók és orvosok idei gyülekezete Prágában fog tartatni september 18ikától 26ig. A' részvenni akarók ezennel lapunk által is megkéretnek, hogy ott felfogadni szándéklott szállásaik iránti rendeléseiket irásban, vagy Sternberg Gáspár grófhóz, vagy nemes Krombholz József urhoz intézzék 's ugyanazokat értekezéseik felől is, mellyeket a' gyülés alkalmával előadni szándékoznak, előlegesen tudósitsák.

DIVATKÉP.

20. sz. A' hölgy mull ruhában; az uracs zöld kaput- 's nyári csikos nadrágban.

Rajzolatunkra folyvást előfizethetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Rajzolatok. 20.

Pest 1837

Pest.
Julius' 30kán
1837.
61dik szám.
Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.
Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára
Második fele.

A' JÖVEVÉNY.

(NÉPMONDA.)

ERDÉLYI JÁNOSTÓL.

T. falu alant terül el a' völgyben, elszórt viskóin régi — szerencsétlen — fenállásnak hordozza bélyegét; fölette a' hegy oldalán kiemelve áll a' hajdan földesuri ház, 's lenéz a' vidékre, melly neki hódol. E' faluban mulattam egy pár órát, mint az átmenő szokott mig vendégtelen fogadóban meg állapodik, utát ételtel enyhitendő. — A' szoba' hált levegője, 's a' kemény ráfűtés gorombán csapott érzékimre; elhagytam a' fogadót, menék a' dombra szellőzni, hol isten verőfénye már füvet költe, mert tavasz felé járt az idő. — Szép kilátás onnan a' vidékbe, — el messze a' látkört záró hegyek' fokáig, mint egy csészében látám a' völgyi falukat tornyaikkal, a' fejérlő országutat egy két jövő-menővel. A' hely, hol állék, sáncz és keritésnek mutatta nyomait, mint valami elpusztult kert, mellyet bérlő zsidó vagy más élösködő bitangolt szomorúvá. — Néhány szelid gyümölcsfa, igaz, még most is tengődik hantjain, de legbujábban üté-föl magát a' terepély cser, 's a' t. Tompa döbögést hallék; millyen a' földé, ha döngetik. Im a' sárga cser közül egy paraszt botlék ki fejszével vállán; 's mint észrevevém, gyökeret szaggata 's kórhadt tuskókat a' félfagyott földből viskója melegitésére.

Jó napot földi,

„Fogadj isten, édes uram!“

Mély e még a' föld' fagya?

„Majd csak kimegy apránkint, bár hozná hamarább isten a' tavaszt.“ Az ember egy tuskóba vágá fejszéjét, leült és veve elé sovány ennivalót, a' legjobb izüleg falatozott. — Ezen csere közt kigyódzó út vive föl a' hegy' felébe, hol a' kis kápolna áll; százlépésnyivel hátrább és fölebb pedig, az erdő, mint száraz koszorú rezgeté kopár bogait a' hegyek' szellőiben. Mig erre arra fordultam elvégzé a' jámbor kenyérebédjét.

„Itt édes uram, monda ajánlkozó hangon, hajdan temető volt,“ pipáját veregeté tenyeréhez; tudtam mit akar; — egy szivat dohányt adék.

Sok helyen mondhatnók ezt, jegyzém meg magamban, mert az egész haza temető, 's minden hantot csöppvér melegít apáink' harczaiból.

„Ez a' kastély, édes uram! földesuraink' lakhelye volt; — a' kert és kis kápolna is hozzátartoztak.

Hát most kié?

„Majd csak akad az országban egy atyafi....

És régi birtokosai hová lettek?

„Már ennek hosszu a' sora; estve volna mikorra elbeszélném.“

De beszélt ő, mert a' tudomás eleven vala lelkében; én hallgatám, mint egy papot, ki az egyszerű természet' nyelvén szólal-meg.

„Látja édes uram! ezt a' keritést, már vöröslik a' tégla belőle, 's kóbor ebek ugrándoznak be rajta.“

Szélyelnéztem; 's látám, mikép igaza van. A' kőfalon rések törődtek, körül pedig vadcsipkék nőttek fel, mikről, mint bogyók, fejérlenek a' rongyok, melylyekben a' bárgyu köznép mentőszereket hányt-el, betegségek távolitására.

„Ez a' kástély nagy szerencsétlenséggel jár, monda ő, nem mernék benne hálni, ha nekem adnák is. Ott megkisértik, meghurczolják, vagy elkinozzák az embert hogy reggelre alig van-el.“

És való volna az?

„Mint a' hogy engem' lát édes uram! — Az öreg nagyságos urnak három fia volt; az idősb testvérek nőtelen haltak-el. Nem akarván bontakozni ősi fészkükből, kárpótlás fejében épiték ezen kastélyt a' legkisebb urfinak, kire nézett az apai ház. A' másik öreg

kastélynak már csak hült helye. Mikor azon nagy árvizek voltak, leomlott, 's a' habok elseprék követ is. Még én is emlékezem egy nagy áradásra; midőn kisgyermeket bölcsőjében vitt-el az árviz. Mert édes uram! ha esővel jő az olvadás, szomszéd hegyekről öszvefut a' zaj, 's olly hirtelen lepi meg falunkat a' veszedelem, hogy isten a' megmondhatója.

Itt, hol állunk temető vala; de mikor e' kastélyt kezdék építeni, félbeszakadt a' temetkezés. A' völgybe visszük azóta halottainkat — Ott fekszik az én nagybátyám is — hol pedig, ha csak nagy szárazság nincs, már négylábra felázik a' sír, hideg viz fogadja a' koporsót, — bajos itt még temetkezni is!

A' legkisebb urfi megházasodott. Elvett egy közel rokonát. Az illy házasságon ritkán van isten áldása. Az öreg nagyságos urak testamentomban hagyák igy, hogy az ősi jószág idegen kézre ne kerüljön. Már négy esztendeig éltek együtt, mégsem volt gyermekök, 's ez nem kis bánatot gyűjte az ő fejökre. Hogy is ne! a' gazdagnak, ki becsületesen, uri módon nevelhetné kis fiát, kis lányát: nincs gyermeke nincs öröme. Nekem hálá istennek! két fiam, egy leánykám; véres verejtékkel keresem ugyan élelmöket; de élni sem tudnék nélkülök.

A' kuruczvilág után, mikor a' nemesek haza jöttek, — tudja isten, mellyik ország szegletről — egy magas sötétragyás képü katona is jött azokkal. Az egész faluban senki sem tuda nyelvén, a' földesuron kivül, mert igen sebesen beszélt. — Ez a' katona bejáratos vala az udvarba; néha néha elrándult ugyan a' faluba, hol a' másik nagyságos ur lakott, de testvére már is volt Tevernyén. Hijában édes uram! ez a' mi falunk akármillyen szegény, a' ki egyszer megkóstolja vizét, nem könnyen hagyja el. — Az én katonám unalmas volt a' tevernyi udvar nélkül. Itt esett neki legjobban a' vacsora. Tudhatni: mindennap kész asztalhoz ült; — dicsérte is a' konyhát, és mindig arról beszélt, hogy sok földet bejárt, de olly jó izü ételeket sehol sem emlékezik hogy evett volna, mint ebben a' kastélyban: annyi igaz is, hogy egy falusi asszony főztjét sem eheté undortalan.

A' házi ur harminczadik esztendejében járt 's őszülni kezde. Mindig mindig sápadtabb lett. Sokan mondják, a' szalábi család természeti hibája volt ez; közönségesen pedig azt hitte egész Tevernye: neki nagy szívbeli szomorúsága van azért' hogy nemzetsége vele kihal, 's még csak nevét sem fogja senki emliteni. Pedig, édes uram! mái napig is emlegetjük őt, mert olly földesur nem volt e' széles Magyarországon. Száz esztendővel ezelőtt, a' nagy pestisben — mikor csak kilencz férfi maradt a' faluban, néhai nagy bátyám, az isten nyugtassa-meg, már érte azt, ő tőle tudom az egész történetet, — a' nagy pestisben isten után udvara segíte legtöbbet az ügyefogyott jobbágyokon. Nagy hire is volt akkor a' mi urunknak, annyira, hogy a' király nagyságos urnak nevezte. — De ez sem enyhíté bánatát magába zárkozott leve, és mindent kerülő. Igen keveset beszélt jobbágyaihoz is. Minden parancsolat az emlittettem katonától jöve ki. Nem a' régi lábon állt a' világ, mert sokszor az illy magamforma iskolátlanok, nem érték meghagyásit, egészen mást tettek mint kelleték. Hátunk mögött e' romladózó kápolna házi kert vala; a' katona, kit a' nemesek vitéz kapitánynak, a' parasztok rendesen nagyságos urnak neveztek — abban tölte egy nyarat, télére pedig behurczolkodék a' kastélyba, 's ott megöröködött egész halálaig." —

Itt a' pór, szeme elébe tartá kezét, és nézé a' napot, melly délről jól elhajlott.

Még magasan a' nap édes jó emberem, folytassa folytassa; nagyon szeretem hallani. —

Szívesen, felelt ő, úgy is a' hold jókor feljő, kipótolhatom, ha mit elmulasztanék, most jobb szeretek kicsint sütközni a' tavaszi napfényen.

„Mondtam már, ki volt a' háziasszony?" kérdé ő folytatólag.

Igen! Halábi' úr közel rokona.

Hm! a' javát elhagyám. Csak úgy édes úr, mint kegyelmed és én testvér volnánk — 's a' mi gyermekeink együvé házasodnának. El, ama harmadik faluban lakott az öreg Halábi Zsigmond, az ifju asszony' édes atyja. A' kastélyt, mellynek ott sötétlik bedölt fala — ama két fa közt tessék elnézni — magtárul használták még az én tudtomra is.

Mikor ide hozák az ifiú asszonyt panaszkodni kezde, miképen a' ház egészségtelen, koronkint büszhödt gőz, és rosz levegő tolódik-ki a' földből, régi temetőre lévén építve. Gyakran egész éjszakán keresztül zörgeték a' falat, mellynél ágya volt, hideg kezekkel markolászák feje' párnáját, egész szál gyer-

tyákat égettek el az emeleti szobákban és mindig egy könyvet hagyának kinyitva az asztalon, meglepő csudálkozására mindennek. A' szobák ajtaji, mimódon este bezárattak, ugy álltak reggel is — csukottan. Kik az országuton jártak bámulattal nézék, hogy a' kastélyban mintha valaki fölött virasztanának, mindig világ égett, a' hajnal csillag föltüntéig. Ekkor távozának el a' lelkek, mert ez az ő órájok, 's lefordítván fáklyáikat, eltüntek pihenni, hogy estve ismét feljöjjenek. Hidje el, édes uram! azoknak lelke járt és jár fel ezen palotában, kiknek testét meghaborgatták az alapással, 's nem engedék nyugodni a' temetőben. Ugy fújt a' szele, hogy a' katona is tudna ebben valamit, mert sok ezüstöt, drágaságot találtak utána, mind a' mi urunkéból. —

Sokan javaslák a' házi urnak: szenteltetné föl a' házat, mert még nem volt elégtéve a' temető megbántásaért: „Semmit nem használ, mondá, de még is megteendem barátim és ösmerősim' kedvökért, hogy el ne idegenüljenek szerencsétlen házamtól." Legközelebbi urnapon elhivaték tehát a' szomszéd tisztelendő ur, ki el is végzé hivatala szerint a' kivánt szertartást. Háromszor mentek-körül az egész telken, tömjényt égettek és imádságot mondottak. A' szentirásból kikeresett szavakat vésének az ajtók fölé; — még most is jut eszembe a' csarnok bemeneténél ez állt: vigyázzatok és imádkozzatok. A' kerti kis ház kápolnává fordittaték — addig nem volt egyház a' faluban —; a' régi temető sirjai megáldattak, és ökölnyi röget, törött keresztből darabkákat szedének össze a' látogatók a' szerint, mint kiki gyanitá, hol nyughatik atyafia vére, barátja. —

A' háznak egy éjele sem volt a' szentelés után is hogy meg nem kisérték volna. Az ur fenjáró betegségben sinlett; húzamosan emészté valami szívbeli sors, de nyavalyája még sem állt azon veszedelmes ponton, hogy mindjárt meghaljon, mert egy tudós orvos hat hónapot igért még életének.

Ő és felesége soha sem érezék a' házasság' örömét teljes mértékben. Az ur futá nőjét, futott tőle nem titalmas szerelemben, de kétségbe esés karjai közé. Egyik egésséges, a' másik beteg volt; mit a' férj szeretett, a' nő utált; még a' kápolnába sem mentek együtt, hanem külön; végre felesége soha sem. — Mindkettőnek fájt szíve valamiért, mit reménylettek, 's nem értek-el a' házaságban. Különös isten csudája! ők más urak közt, ösmerősökkel ki nem mondható jól barátkoztak; csak egymásnak nem voltak jók soha, de soha. — Én édes uram! örökké azon hiszemben vagyok, az ur, ha mást vesz feleségül, boldog mint az asszony is, ha ösmeretlen ifjúval mondja el az esküvést. A' vér a' vértül mindig borzad.

Elég az hozzá Halábi nagyságos ur, hirtelen kiköltözék ez árnyékvilágbul, és lőn köz hirül, miképen a' régi nemesség utósó ivadéka mag nélkül elhala. — Mindenki hallá, tudá, hogy beteges volt; esze ágába sem jött senkinek is tudakozódni kimulta' okáról. Ezen kápolna romai közt láthatni még ma is sirköve maradványit, — itt nyugszik az köz tisztelet helyén. Az özvegy gyászba öltözék, 's néhány nap imádságot járt mondani férje koporsójához, de csak hamar lehányá a' fekete szint; ugy tetszék egész világ előtt hogy más: ujra született. Vig volt, mint tavaszi hóvirág, bár busúlni hozá is az illendőség. Gazdálkodott erősen mindenfelé, mintha örökké akarna élni. — Édes uram! a' természet örökké meg tartja a' maga rendét, ha isten megőrzi fiamat, kieresztem szárnyaim alól, mint a' madárt; nézzen magának a' világon, kibe szive megnyugodjék. Nekem gyermekim' kiházasításában, mert szegény vagyok, semmi közöm az atyai áldás rájok adásán kivül. —

Az asszony mint mondám vissza ifjudék, szakadatlan felügyelésben, szorgalomban tölté magányát. — A' katonának jó somma pénzt ira-át fáradozásiért, 's 's egy kis jószágot jelelt ki mint örököt, sajátot; innepélyesen kinyilatkoztatá azt, mit az illendőség parancsolt, az özvegyi tisztesség kivánt, hogy szóba ne jöjön a' világ előtt özvegysége. — A' katona morgott.

Uram' fia! kevés időre az asszonyság is meg hal. Egy kő alatt nyugszik férjével, mert úgy hozza magával a' temetkezés törvénye, hogy a' házastársak egymásmellé temettessenek.

Vármegye' urai jöttek vizsgálatot tenni nemes — vagy minő — levelek iránt, hihető az ur és asszonyság' végrendeletük körül is tettek egy két lépést. A' falu emberei gyanuba vették már a' sötétragyás idegent, féltek hogy majd nyakukra ül. Nem kürtölék-ki gondolatjaikat; hanem két bátor legény, ördögűző szerekkel szentelt gyertyákkal kezökben, fölkeresék a' kápolna kriptájat. Nem szólva, nem látva semmit, a' törvény

elé idézék a' barna embert. Megdöbbenté kebelét a' rosz lelkiesméret, mielőtt minden történtek rá sültek volna, erőszakos módon végzé ki magát e' kápolnában. A' bünnyomozó igazság nem nyujthatván k irá fegyverét, elhallgatott —, csak a' vidék' lakosinál maradt még fenn a' szörnyü gonoszság szóbeszédben. Mit gondol édes uram! az illy emberről; — veszett volna országába! — Azóta a' kápolnát elhagyók, 's szomszéd faluba járunk vasárnapi imádságra.“ —

„Szerencsés utat édes uram“ !

Isten áldjon meg jámbor felebarát! Ő munkáját, én utamat tovább — folytattuk.

A' FRANCZIA VÁM NAPOLEON ALATT.

Egyike Napoleon' legnagyszerübb gondolatjainak kétség kivül az ugynevezett szárazföldi rendszer vala, 's azért a' dugár (contrebande) ellen mindig kérlelhetlen szigorúságot gyakorlott. Igy egykor Reilhou, a' marseillei vámigazgató utasitást kért, mivel azt gondolá, hogy egy bizonyos esetben a' törvény kivánatait el lehet mellőznie. Három tuczet cashemirshawlról volt t. i. szó, mellyek Konstantinápolbul Josephine császárné számára küldettek. Reilhou rögtön parancsolatot kapott a' shawlokat lefoglalni 's elégetni.

Huszonnégy óra múlva a' parancs megérkezte után Josephine' 3 tuczet cashemir shawlja a' marseillei vásárpiaczon minden szemek láttára valóban elégettetek.

Napoleon azt ohajtá, hogy udvaránál a' dámák a' franczia cashemir shawlokat tegyék divatosokká, de nem tudott kifogni a' pipere-dámák' izlésén. Sokszor megbaraguvék, midőn külerszági szövetbül készült ruhákat látott az asszonyságokon; illyenkor mindig rendőbe vonult homloka 's elégületlenségét hangosan hallatá. Josephine őt mindig hitegeté, azt állitván, hogy ezen szövet St. Quentini, amaz Lyoni 's a' t. Napoleon illyenkor kezeit dörzsölé mondván „no lássa az ember hogy a' franczia gyárok *amazokéival* vetélkedhetnek, ha akarjuk.“

Az angolokat t. i. soha sem nevezé máskép mint: Amazok.

Tudtára adák neki egykor titkon, hogy különféle ékszerek szállittatnak be a' hollandi határon át, noha az antverpi vámigazgotónak Collinnak szigorú parancs adaték, mindent lefoglalni, mi gyanus volna, 's valóban nem sokára e' vámtiszttől hivatalos jelentés érkezék be a' császárhoz, hogy egy angol árúkkal telt láda, köztük 12 fátyol tüllből lefoglaltatott 's azonnal elégettetett. A' jelentéssel együtt minden leveleket 's adatokat beküldött, ezek között egy, persze aláirás nélküli, levél is volt, mellyből nyilván kitetszék, hogy egy láda a' császárné' számára vala rendelve, még pedig maga a' császárné által.

Napoleon ezen felette felháborodott, de elhallgatá nejének, várván az alkalomra, mellyben a' császárné, ha a' láda be nem érkezését eszreveendi, majd maga fogná a' dolgot előhozni. 'S valóban igy történt.

Egykor reggel, midőn együtt reggeliztek, Josephinét igen nyugtalannak 's aggodalmasnak találá, mi nála szokatlan dolog volt. Legott eltalálá a' bibét 's beszélni kezde:

„Mi bajod ma, kedvesem — kérdé szemrehányás' hangján — ugy látszik hogy neheztelsz valamiért?“

Josephine egykedvüleg válaszolt, hogy egy pár nap óta valóban rosz kedvüvé lön egy különféle tárgyakkal megrakott láda kimaradásáért, mellynek Lyonbul kellett volna érkeznie.

„Ha csak ez, ugy nyúgodjál meg; a' láda majd megérkezendik.“

— „De már itt kellene lennie.“

„Olly rosz az időjárás, 's az országut.“

— „Bizony, azt kell hinnem.“

„Persze — folytatá Napoleon iróniával — a' ládá tolvajok' kezébe is juthatott; kitudja?“

— „Oh nem, de előbb azt hiszem, hogy.....“

„Hogy az *antverpi* vámhatóság lefoglalá? — félbeszakasztá őt a' császár, ültéből felszökve. — Nem jöhetett oda ollyasni, mit te *Lyonból* vársz? Valld meg őszintén, 's többé egy szó se legyen róla.“

Ez utósó szókat olly hangon ejté ki, melly semmiképp sem vala kellemeztető.

Szegény Josephine lesüté zavarodtában fejét, a' nélkül hogy felelt volna. Napoleon közelebb ment hozzá, kezénél fogá, 's szerettel szóla:

„Halld, édesem! Tudod hogy soha sem hazudtam; tudom azt is, hogy a' legnagyobb kedvetlenség, melyet férj feleségének okozhat, az, neki kalapjait, ékszereit 's a' t. elvenni. Nekem mindent elárultak, 's én

az említett ládát lefoglaltatám, melly minden benne találtatóval együtt elégetteték."

A' császárné közel volt az elájuláshoz.

„Igen, az én parancsomra égetteték el — ismétlé Napoleon. — Most az egyszer még meg akarok bocsátni, de csak egy feltétel alatt. Ha még egyszer igy történik, gondatlan biztosaidat befogatom 's azon pillanatban elitéltetem. 'S aztán próbáld meg, 's kérj tőlem kegyelmet nekik! meglássuk, ugyan megadom e?"

Egyszer azonban, (talán az egyetlen egyszer) becsuká szemeit a' császár a' vámtörvények' megszegése felett.

A' tilsiti béke után 1807 a' régi testőrsereg' granátosai kik a' császárt ama' nevezetes táborozásban kisérék, Soules tábornok vezérlete alatt visszatértek franczia honba. Midőn Mainzba érkezének, Lamor, a' vámigazgató, hogy kötelességét olly gyengéden mint csak lehet teljesitse, a' tábornokhoz ment, megmondani neki, hogy a' törvény értelme szerint a' társzekereket 's lőporkocsikat meg kell vizsgáltatnia.

Soules' felelete a' megnyitásra rövid és szabatos volt:

„Ezen törvény — mondá — engem nem illet, 's ha csak egy merészkedik is a' kegyed emberei közül granátosaim' holmijához nyúlni, valamennyiteket a' Rajnába fúlasztlak, mint macskakölykeket."

Az igazgató elcinte vonákodott; a' vámfelügyelők azonban számosan valának 's elhatárzák a' vizsgálatot megtenni. Megjelentek azon pillanatban, midőn a' granátosok a' várost elhagyni készülének; de a' tábornok katonáival, bajonnet-kört formáltata a' kocsik körül. A' vámosok, kik nem mertek tovább menni kénytelenek valának a' katonák fütyölése és kaczaja közben visszavonulni.

Lamor azonnal a' fővámigazgatósághoz irt Parisba a' megtörténtteket körülményesen előadván; e' jelentés, még mielőtt a' testőr granátosság Courberoieba, rendeltetése helyére, megérkezett volna, a' császár kezeibe jutott.

Napoleon nagy zavarba jött; a' dolog fontos volt 's minden más esetben dühöngött volna; de épen most tartá fényes bemenetét a' fővárosba 's a' nép által zajosabban mint valaha fogadtatott, melly büszke volt fényére és hatalmára. És aztán, a' derék testőrség olly nemes sebekkel volt rakva, Eylaunál olly jelesül viselé magát. Tábornoka olly vitéz, olly derék bajnokságot bizonyita be! Mennyi ok, a' császár' haragját lefegyverkeztetni! Büntessen ott, hol csak jutalmaznia kellett? Nem; de Soules tábornokot mégis elhivatá.

A' tábornok megjelent a' császár előtt, ki őt igen nyájasan fogadá, 's miután néhány érdektelen szót váltának, hozzá tevé Napoleon:

„De hallod e te szép dolgokat vittél végbe Mainzban.—"

Soules egyike volt azon keveseknek, kiket Napoleon tegezett.

„Mit? te az én vámtiszteimet a' Rajnába akarád vetni? Szólj őszintén; megtetted volna azt?"

— „Igen, Sire, tábornoki szavamat adom reá!" felelt Soules.

„De te még sem tetted volna!"

— „Sire, megsértése lett volna az egész testőrségnek, ha kocsijait kivizsgálták vala; én ismétlem felségednek, meg tettem volna, katonai parolámra, megtettem volna."

„Bah! mondom neked, csak tréfálni akartál — tevé hozzá Napoleon, igen jószeszélyt mutatva — tudom már mért, dugár volt veled."

— „Velem, Sire?...."

„Igen veled. Te Vestphaliában vásznot vásárlottál, hogy itthon házodat elláthasd, mivel ugy vélekedél, hogy visszatérvén Senatorrá teszlek."

— „Sire....."

„No nem is csalatkozál. De eszedbe ne juttasd máskor vámtiszteimmel hasonló tréfát üzni, mert császári parolámra, katonai törvényszékem elébe fognálak idézni, 's egész testőrség' szeme láttára fejbe lövetni. Most menj 's készitesd magadnak el senatori ruhádat."

ANDALGÁS.

Mosolygni látom a' napot,
A' fölkelőt;
Bucsúzni és szomorgani
Az elmenőt.

Rejt, oh! rejt hát a' túlvilág
Kéjnélkülit,
Melly elrettenti a' halót
'S marasztja itt?

PÁJER ANTAL.

ÉLETKÉPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.
I.
RONDAHÁTI UR,
VAGY:
A' PIPASZÁRNYI HOSSZU FALU.
MUNKÁCSYTÓL.

(Folytatás.)

Miután Marczi a' nagy világrul, össze-vissza beszélte Rondaháti urnak az ujságokat, mellyeket előbbi lapunknál fogva köztudomás szerint, a' szomszéd falu kántora a' „Vasárnapi ujságból," össze-vissza olvasott Marczinak, most a' kérdés, Rondaháti ur' részéről, a' gazdaságra kerül, illy formán: Mint vannak a' malaczok? — Melyik határba hajtották a' birkákat? — (Pedig köztünk legyen mondva: *Rondaháti*nak csak egy határa van, 's a' szegény birkák azon sem lelnek már rágni valót; mert Rondahati ur ellensége az ujitásnak, a' lóhernek pedig és bükkönynek még csak hirét sem hallotta.)

Marczi, ki Rondaháti urnál, — kinek soha éltében gazdatisztje nem volt, — ha reggel komornoki 's huszári tisztében eljárt, vagy inkább elsántikált; — mert Marczi ballábára sántít, jobszemére pedig kandít, Marczi, mondom, ha mindezt elvégzé, ispányi foglalatosságot visz, szükségből kasznár, még nagyobb szükségből számtartó, azaz: Rondaháti ur' pipáit számon tartja; végre legnagyobb szükségből knecsár, azaz: reggeltül kora éjfélig, szüntelen hordja a' bort lőrével váltogatva, Rondaháti ur számára a' pinczébül.

Midőn Marczi, Rondaháti urnak reggeli kérdéseire, a' délutáni feleletet is előlegesen és pontosan megtevé 's csak egy éji kérdés marad még hátra, mellyet éjfél tájban, Rondaháti ur, a' tele kancsó mellől idéz hozzá, ez tudnillik: „Marczi, mennyi bor van még a' pinczében?" Marczinak első kötelessége mindjárt a' reggeli kérdések' kezdeténél, a' még dunyha alatt nyujtózkodó Rondaháti urnak, a' fegyvertárból töltött pipát hozni 's a' nyujtózkodó tekintetesnek nyujtani. —

Az olvasók hihetőleg vágynak tudni, minő fegyvertára lehet Rondaháti urnak, hogy az még a' pipáknak is tárháza? Ezen vágy' kielegíthetésére, kéntelen vagyok az olvasók előtt, Rondaháti urnak curiáját, vagyis: nemesi telkét, hozzá tartozandó ingó és ingatlan javaival együtt lerajzolni. —

Igazán megvallva, Rondaháti urnak ingatlan javai nincsenek is; mert nemesi telkén álló háza mód nélkül ingó, az udvar' jobszárnyán álló üres góré, még ingóbb, az udvar hátulsó részén elterült kocsiszín pedig és gazdasági épületek, a' legingóbbak mindazok közt, miket Rondaháti urnak ingatlan javaihoz számithatni. Az egész nemesi telket egy a' legkisebb széllegyintésre ide-oda ingó nád sövény köriti, a' házkapu pedig, mindezen földi ingatagságtul búcsut vön, és a' sövény mellé terítve, mozdulatlan nyugszik: — De annál hatalmasabban ing, a' nemesi telek' több mint két harmadrészét köritő, 's messze kiterjedő mocsárban, a' csaknem százados ingovány. —

Ez Rondaháti ur telkének rövidke rajzolatja; azonban hogy tudhatnők Rondaháti ur házának mellyik részében fekszik, vagy a' többi házrészszel együtt mellyikben ingadozik a' fegyvertár, szükséges volna leirni, hol fekszik tulajdonkép Rondaháti ur háza? mivel annyi bizonyos, hogy Rondaháti ur' háza tulajdonkép sem a' faluban, sem a' falu végén, sem a' falu' derekán nem fekszik: mert a' falu szabályozatlan levén, annak sem vége, sem dereka; — sem utczája, sem piacza.

Rondháti ur háza tehát, a' szó legtisztább értelmében, mondhatni, a' világnak egy mocsárlepte részében, a' maga ártatlan együgyüségében, fekszik; száját a' düledező tornáczczal együtt a' kelőnapnak, hátát pedig a' nyugvó holdvilágnak fordítva.

Bátor nem tagadhatni, hogy Rondaháti ur házának több nyillásai vannak, mellyeken az éléskamarába, a' cselédházba, a' konyhába, sőt maga' Rondaháti ur' szobájába is bejuthatni, azonban e' nyillásokat mindekkorig, csak az éhes házi ebek használjak, főkép ha sült szagot éreznek, a' házba való kényelmes becsúszhatásra; maga Rondaháti ur házába, mindeziderig, illőleg, csak az ajtón szokott ki- 's bejárkálni.

Rondaháti ur hosszan nyuló 's düledező házának tornáczán, csupán egy ajtó tátog, melly a' még magát egy kissé egyesen tartó ház eleje, de annál inkább görbedező ház vége közt, ugy fekszik, mint egy tántorgó négyszög, egy gondolatvonal 's egy megfektetett kérdőjel közt, illy módon: ·—· □ ∞ a' gondolat vonal előtt, után 's a' kérdő jegy alatt fekvő pon-

tok, egyszer'smind képezhetik azon lyukakat, mellyeken a' házi ebek szoktak ki- 's becsúszkálni.

Ezen gondolatvonal, és megfektetett kérdőjel közt tátogó nyillás tehát az ajtó, melly Rondaháti ur' házának belsejébe vezet. Ezen ajtóküszöbrül egy lábnyira lelépve, a' konyhában leljük magunkat, hol akár sütnek-főznek valamit akár nem, a' tűz szünetnélkül lobog.

A' konyhába lépve, jobrul a' cselédház és éléskamara, balrul pedig Rondaháti urnak szobája: Istennek hála! hosszas ingadozó viszontagságink után, végre csakugyan ide is eljutottunk. — Most már, szabadabban lehelve, bizton mondhatom, hogy nem messze vagyunk a' fegyvertártul.

Kövessenek becses olvasóim csak engem, tüstint Rondaháti ur szobajában leszünk, de kérem, egy kissé vigyázzanak, hogy meg ne botoljanak, mert az ajtóküszöbrül itt ismét egy jó lábnyira kell lelépni, hogy Rondaháti ur szobájába jussunk, mit maga Marczi is igen vigyázva szokott tenni, kinek tudniillik joblába hosszabb levén a' balnál, a' küszöbön ballábára áll, 's legelőször is joblábát szokta a' tekintetes ur' szobájába küldeni, míg jobszemével, mellyről tudjuk, hogy keresztben áll, a' küszöbön nyugvó ballábára kandít, hogy azt veszély nélkül vonhassa maga után a' mélységbe. —

Rondaháti ur szobája' joboldalán, közel az ágylábhoz, egy ajtó nyillik, melly a' fegyvertárba vezet; ezen fegyvertár Rondaháti ur házának hátához van támogatva, melly egyszer'smind okozza, hogy Rondaháti ur' háza púposhátu.

Betekintvén a' fegyvertárba, homlokfalán egy hatalmas, egészen vasbul öntött buzogány csügg, mellynek nyelére, domboru fejér betükkel irva van: „*ne bántsd a' Magyart!*“ Marczi azt állitja, hogy ezen buzogánynyélnek falhozlapuló 's e' szerint nem látható oldalán, néhány, ez olvasható nyélirattal összefüggésben álló „czifra teremtette“ van irva, azonban — fides penes auctorem, — hitelesen nem állithatom, a' buzogányt pedig a' falon megmozgatni, felette veszélyes dolog volna, mert az egész fegyvertár könnyen ránk omolhatna.

Ezen hatalmas és szörnyü mérges „ne bántsd a' Magyart“ buzogány mellett, a' falhoz támasztva, nyugszik egy hosszu puska, mellynek kakassát Rondaháti ur, még az utósó insurectiónál, haza felé futamodásakor elvetette, nehogy e' kakas odahaza, a' franciákról neki valamikép kukurikolhasson. A' buzogány mellett csügg, egy rémitő nagyságu dohányzacskó, mellynek czafrangjáról szörnyü aczél, pipaszurkáló, tűzfogó 's a' t. vasszerszámok lógnak le. E' mellett egy karikába dugott 's a' falról szinte lecsüggő hatalmas bunkósbot, mellynek bunkókörületén e' fölirás olvasható: „*gerundium.*“

E' gerundium mellett lóg két rosdás pisztoly; aztán az insurectionalis kard, penésztül alig ismerhető tarsolyostul; aztán néhai maradványa egy csákónak, mellyet Marczi szokott föltenni ha Rondaháti urat a' megyei nagygyülésre kiséri. E' csákónak, az idő' foga, tollát legjobban meg ritkitotta, ugy annyira, hogy a' belőle kimagaskodó halhéjon, már ma, csak imitt-amott lebeg egy tollacska.

Ezen csákótul illő távolságban, 's a' fegyverek felett jóval kiemelkedő magasban, csügg a' tekintetes ur veres sipkája, melly alatt nyugszik egy nagy élesláda, mellyben jelenleg Marczinak huszár öltözete tartatik. —

Ez élesládával szemközt áll, egy szájára fordított rakláda, (Verschlag), mellyen Rondaháti ur pipái tartatnak; e' rakláda fölött, csirizzel a' falra ragasztva, *Zöld Marczi'*, *Becskereki'* és *Palatinszki'* kifőstett képe. A' rakláda közelében, ásó, kasza, kapa, fejsze 's eke maradványok. — Boldog Isten! a' barátoknál épen tizenkettőt harangoznak. — Most már megengedjenek becses olvasóim ha Rondaháti ur' fegyvertárába hagyom mindaddig, míg hazajövök, tekintsenek addig is maguk egy kissé a' fegyvertárban körül, mert ha azon kurtakorcsmába, hová enni járok, pontban tizenkét órakor nem megyek, bajosan adnak enni; — tehát addig is mig ebédről hazajövök:

(Folytatása következik.)

GONDOLATFÜZÉR.

Hir az erényt és gonoszt szokta szárnyára felvenni, amazt, hogy magasztalja, emezt, hogy gyalázza.

A' jóltevő természet csak felületessen osztogatja ajándékát, mi gondunk azt lépcsőnkint nemesiteni.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

A' Pesti orthopaedi privát gyógy intézet értesíti a' közönséget, hogy e' f. év sz. Mihály havában, egy új osztály nyittatik meg, mellyben 10 mirígy kóros (scrophulás) elgörbült, 's a' t. 59 — 125 p. fr. évnegyedi díj mellett vétetik fel.

A' tapasztalás a' reményen túl is bizonyítja, hogy némelly nagy elgörbülések is idősb individiumokon az Intézetben (különösen a' gyengébb termetű nőnemből) elégséges maradás által tetemes segitséget reménylhetnek.

Ezen legolcsóbb osztály (a' nyájasan-gondos szülők teljes megnyugtatására) barátságos felvételben a' tanitás lényeges tárgyaiban, ugyan azon külső erőszak 's fájdalomnélküli, a' gyengéd, 's lágy test kifejezését eszközlő gyógymódban, 's ugyan azon örömökben részesül, 's olly hamar 's alaposan gyógyíttatik, valamint azon osztály, melly évnegyedre 150 — 180 p. fr. fizet. Melly az intézet tulajdon gyógyelveiből megkivánt szelid orvosi 's emberbaráti bánásmód, immár sok jeles embertől az ország minden részében annyira tudva van, hogy az Intézet azon reménynyel éldeltetik; hogy majd nem sokára, mind azok, kik benne segítséget keresnek, némi felette hosszas gyógymódróli tudakozások helyett, teljes bizodalommal fognak közelitni; — nem felvén, hogy egy orvosi Intézet gyenge betegeket, vagy kéz és láb csontjaiban szenvedő gyermekeket orthopaedi test gyakorlatokkal fogja orvoslani!

A' fenemlitett olcsóbb osztály, csak korlátozottabb lakhelyére 's franczia nyelvi oktatására nézve fog amazoktól különböznì.

Minthogy az intézetbe, nemcsak félre nőttek, hanem ép csontú mirigyesek is vétetnek fel: egyes individiumok (talán eddig titkolt) növés hibái az intézetbe való béadás által, annál kevésbe fedeztetnek fel.

Az Intézet szabott díjai minden kiadásokat magokban foglalják, a' ruha és mulatságok költségit leszámítván.

Ide járókra (betegek, kik az Intézetet csak látogatják, nem benne lakoznak) következendő rendszabály tartatik: évnegyedenkint fizetnek:

1ör. Kik egész napot az intézetben töltik el 75 p. fr.

2or. Kik kétszer látogatják naponkint az orthopaedi gyakorlásokat 55 p. fr.

3or. Kik naponkint csak egyszer teszik ezt 40 p. fr.

Ezek a' megkivántató 's gyakran elháríthatlan kötegeket (Bandage) az intézetből kaphatják.

KÜLHIR.

Maestricht közelében egy szerencsétlen hölgyre bukkantak, melly már 18 hónap óta tartózkodék egy barlangban, a' vadságnak 's elme bódultságnak tökélletes állapotjában. A' szerencsétlen tisztességes házbul származik Piemontból; de árvaságra jutván, Maestrichben rokonainál fölvételt remélt, mit azonban nem nyert, sőt elszedetvén irományai, a' házbul kigazittaték. A' szegény, most egészen elhagyatott bujdoklásnak eredt 's alkalmasint fergeteg ellen magát óvni vonult a' barlangba, hol bú 's bánat elmejétől fosztá meg 's a' leirt siralmas állapotra juttatá. — Az atyafiak!

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

☞ Szives emlékeztetés.

Az 1838dik HAJNAL iránt.

Tisztelettel emlékeztetjük hazánk' n. é. Iróit, kik **Hajnal**unk' jövő 1838d. folyamára ügyünket becses hozzájárulásukkal elősegitni *igérték*, hogy a' beküldési határnap sebes léptekkel közeledik; másokat, kikhez netalán bizodalmas felszólitásunk *el nem jutott* volna, hogy becses küldeményeiket csak aug. 31kig fogadhatjuk el.

Költ Pesten, jul. 18kán 1837.

Trattner-Károlyi s. k.
(Uri-utcza 612 szám.)

Garay s. k.
szerkesztő.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.

Augusztus' 3kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

62dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

A' SÜVEG.

NOVELLA

NÉMETBŐL

B. BARKOCZY FERENCZ.

Éjszakangliának egy magányos völgyében állnak döledékei egy apátságnak, folyam' partján, mellyet a' táj' lakosi *fekete tónak* neveznek, habjai sötét szine miatt, mellyek olly nehéz, és mély álomban látszanak nyugodni, hogy csak az éjszak' szele verheti föl. Sürü gőz szál fel szüntelenül a' tó' öléből, 's sötét szürke fátyol' homályával leplezi el az eget. Puszta homok partjait csak bogácsok lepik el, 's a' mérges vizből soha sem iszik élő állat, 's a' víz éjtükre felett nem röpül madár. A' tó, monda szerint, fenéktelen, 's kisértetek járnak az éj kezdetével a' viz' szine felett, 's az apátság' döledezett csarnokain. Fél órányira a' rettegett tótól, mellyhez csak eltévedt vándor vagy vadász, és utazó közelg, a' természet szépségeit fürkésző, vagy a' rövidebb utat a' jobbnak elébetévő, áll egy kis falu, 's végén egy nyomrú vendégház. Az öreg szives gazdák, az egész háztartás' ügyeletét egyetlen gyermekökre, egy 18 évü lányra bizák, kit ők az ég' valódi ajándékának néztek.

Mari, e' volt a' lány' neve, öröme büszkesége, és vigasza volt szüléinek. Magas, izmos 's még is karcsú alakja, a' készakaratút alkalmatossá tevé a' legnehezebb házi ügyek' 's munkák' sebes és könnyü elvégzésére. Egészségtelj nem csak ügyes testi erőt adott neki, de egyszer'smind fris életkedvet is, 's vidámságot, a' nyomort is könnyitőt. Ha e' jó tulajdonok a' falu' minden lakosának, 's azon vendégeknek, kik a' fogadóban száltak, általános becslését meg szerzék: viruló arcza' szép vonalai 's lelkes nagy szemeinek tisztasága, az első perczben, 's szónál, melly legbensőbbjét tükrözteté, bizalmat, 's vonzalmat nyerének. Beszédes vidorsága, 's jó ötletei sok vendéget egypár orával tovább tartának a' fogadóban.

Hogy többen ohajták nőül e' derék lányt, nem hibázhatott; de legnagyobb bényomást tett a' rókavadász Richardra, és a' bérlő' fiára Williámra; de az első volt a' boldogitott, sőt kezének odaigérését, 's szép tarka bokrétát is nyert, süvegéhez.

Richárd szép ifjú vala, még is kevesektől szeretett, mert vadan forgó szemei, és arczvonalainak büszkesége, 's viseletének gőgje mindenkit eltola töle. William tökéletes ellenképe volt a' hirtelen, 's gyakran czivakodó, 's durva Richardnak. Szelid, békes és szives, szivesen társult magával hasonlókhoz; nem volt szép, de vonalai olly lelkesek, 's szivesek, hogy a' szerény ifjut mindenki kénytelenitették szeretni. Mari is csak azért ada elsőséget a' tüzes Richardnak, mert parancsoló viselete nem hagyott időt meggondolásra, 's szokott hirtelenséggel sürgeté a' feleletet ajánlatára, mielőtt a' szerény, félénk William ön magával megegyeznék, valjon merészelhetné e ohajtását nyilvánositni.

Richárd reggel tarsaival vadászatra ment, igérve, gazdag prédát hozand. Hasztalan várá Mari egész nap. Már szállott a' sürü őszikör, 's Mari félni kezde. Az éj' kezdetével erős vihar emelkedék, melly hatalmasan veré ajtait, 's ablakait, a' minden oldalról szabadon álló fogadónak, fenordítva, mintha a' megakadályzott bémenet miatt haragudnék.

A' hosszú asztal' végén ült Williám 's gyakran tekinte az ügyes Marira, ki serényen iparkodék vendégeit hamar kielégitni, de bizonyos elfogultságot, és zavart nem rejthete el.

Nem messze a' csendes Williámtól ült John, és Perci, két legvagyonosabb parasztja a' falunak, a'

meleg szobába kéjelmesen szipákolók, mialatt az elfujt füstfelhők játszva eloszlanának, illy beszélgetés erede köztök.

— Nézd csak a' derék lányt! Máskor olly fürge és pontos, ma egészen zavarodott, 's nagyon erőködik, hogy dolgait végezze. Ennek Richárd az oka.

— Csak megérdemlené! Én sajnálom az elvakitott Marit.

— A' fiú nem érdemes rá; a' lány vad ficzkónak nagyon is jó.

— A' derék Williám volna neki való; ezzel szerencsés lehetne.

— A' ki mint vet, úgy arat.

Mind ketten tovább izlelék serőket. A' vihar perczenkint növekedék.

— Milly jó a' fütyülő vihar zugását hallgatni, kéjelmes szobában, 's barátságos pohár mellett.

— Ez alkalmas idő volna, az apátság' romait meglátogatni.

— Ki azt merészlené, annak bátorságát kényteleníteném meg süvegelni.

— Őszintén, megvallva, miattam abbahagyhatnád, ha az ősz fenyő vén fejét felettem megrázná, reszketni kezdenék mint az iskolás gyermek, 's azt képzelném, hogy egy vén apát dühös szelleme már nyakon ragadott.

— Olly szélvész is ez, melly felijeszthetné a' holtakat sirjokból.

— Mi gyáva vén asszonyok vagyunk. Nézd csak miként nevet bennünket a' bátor Mari.

— Fogadok is egy fél guinébe, a' lánynak több bátorsága van, mint mind kettőnknek.

— Bizon elvesztenéd fogadásodat. — Én fogadok ellenkezőleg, bár melly bátor is itthon, még is éjjel a' szabadban, minden fejér tehenet, melly elejébe jön, léleknek néz.

— Mari! magadon hagyod e' gyalázatot?

— Ha egy ágat hozasz a' vén fenyőről, melly az apátság' romainak bal szárnyán áll, még ma meg kapop a' fél guinét. —

Mari, ki kisértetről mit sem tuda, 's bizék jó lelkiösméretében; a' mellett minden jó alkalmat, hol valamit csekély birtokának növesztéséül szerezhete, szivesen használt, az asztalhoz lépett, 's mondá „ha áll a' fogadás, egy kis óra mulva meg kapják kezemből a' kivánt ágat.“ —

Perci felelé: „itt kezem, 's a' pénz!“

Mari megfordúlt, 's kirepült az ajtón; A' vendégek először némán csudálák az elszánt leány' bátorságát, 's később hangos bámulásra fakadtak. —

.... Az alatt Mari bátran lépdel előre; a' nedves hideg őszi szél süvöltve kapkodá ruháit, bal kezével fökötőjét fogá, jobját a' zivatar ellen küzdve előre tartá, magát a' fába ütéstől oltalmazandó. Néha borzadás fogá el, de irtozását elüzé ezen gondolattal: „Én semmi roszat nem cselekszem; 's isten sem hagyand el!“ —

Igy ért az apátságba, mellynek romtömegei, ha a' halvány újhold itt, ott, egy pillanatra a' szétszakitott felhőkből kilépe, az éjt még feketébbé látszottak tenni. A' szél hallgatott; csak a' fekete tó tompa zugása hangzék iszonyatosan a' távolban. Már a' széles kapun lépdele, 's a' romok' vész ingatta bogácsain, 's elért az apátság' balszárnyához, mellynek boltozatában mély sircsend uralkodék. A' puszta tornácz bémentén állt a' vén fenyő, melly hosszú száraz ágait váz' karaiként fenyegetve terjengeté el. Mari balkezével a' faderékbe fogózék, 's a' jobbal egy ág után nyúlt. Míg töré, átható jajszót hitt hallani. Meg állott, 's reszketve hallgatózék, a' letört ággal kezében; szive fenn dobogott. A' szél fölsüvíte, a' repkény levelek sohajtva susogtak a' romokon, az őszszakálu bogácsok süvitve tárogatták fejeiket, a' meztelen faágok mint halálcsontok kopogva ütődtek össze. Mély csend következék. Mari mozdulatlan álla: most nyilván hallá a' lépések' mindig közeledő hangozását.....

Megmerevedék, a' kétségb'esés végre vissza adá erejét, néhány lépéssel oldalra ingott, leskődve, lehajolva egy mohbenőtte 's régi oszlop mögé rejtőzék. E' pillanatban szétrepeszte a' vihar egy felhőt; 's a' hold ki lépett. Halvány fényénél két férfialakot láta meg Mari, egy holttestet vivőket. A' rettegő lány' vérét halálijedés fagylalta meg erejiben. A' vihar ismét felsüvite, az egyik férfi süvegét lefuvá; 's épen Mari lába elébe. Ő érzé az ütést, 's hitte hogy hal. Amaz le akará tenni a' testet 's kalapja után menni; de társa dühhel rivaszkodék rá „vigye ördög süvegedet! nincs veszteni való időnk, sietnünk kell a' hol-

tat vizbe lökni; 's a' prédát megosztani, mielőtt a' kisértetek a' fekete tavon szállonganának."

E' szavakkal a' fekete tó felé siettek, 's eltüntek Mari' szemei elől. Önkénytelen, határozott szándék nélkül fogá meg a' süveget 's futott a' romok közül. A' félelem hogy magát elárulá; a' gyilkosoktól utóléretend, szárnyakat ada futásának.

Elkábulva, 's az irtozástól magán kivül rohana, egy kezében az ág, másban a' kalap, megállapodás 's viszatekintés nélkül, odább, és odább köveken, és sirokon, homok, 's posványon keresztül. Végre elérte a' fogadót, 's beomlék az ajtón, pihegve, vadonforgó szemekkel, 's röpülő hajjal. A' vendégek felugráltak székeikről 's félrevonultak ezen irtózatos arcz elől. Csak a' jó Williám merészelt hozá közeledni 's meg fogni. A' szerencsétlen leány mind két kezével az asztalra támaszkodék, a' fesz-erő megtagadá szolgálatát; ájulás oldá meg az inakat, 's élet és szó nélkül rogyott a' földre....

— A' vendégek egymásután tavozának; csak Williám maradt. Nagy bajjal sikerült végre neki az eszméletnélkülit mély ájulásából ismét életre hozni. Midőn magához tért 's erejét összeszedte, sok megszünéssel elbeszélé a' borzasztó jelenést, mellynek tanuja vala. A' hozott ágat keresve, szemei a' süvegen akadának meg. Williám fölemelé a' földről, Mari elborzadva sikolta fel — Richárd süvege volt, a' lakodalmi bokrétával, mellyet ő adott néki, 's szalaggal, mellyre nevét tűzé. Fájdalom villámlék szívén át; szemei görcsösen bezáródtak, 's halál sápadtan leesett a' székről. Csak másnap mutatá ismét élet jeleit; forróláz vad képzelgésekkel beteg ágyba veté. Szüntelen a' fekete tavat látta, 's a' holttestett, 's a' két gyilkost, 's a' süveget, veres izzó névvonásokkal, 's hallá az ordító éjzivatart és a' halálkiáltást. — Richárd érdemlett jutalmát vesztőhelyen lelé, mielőtt Mari felgyógyult. Williám a' süveget, 's fenyő ágat a' fekete tóba merité. Ifju erő megmenté Marit a' közel sírtúl; hónapok után ismét visszanyeré elébbi teljes egésségét, 's szive nyugalmát. 'S egy év múlva az érdemlett boldogságot is, midőn a' jó Williám mint menyasszonyát vezeté az oltárhoz, 's minden vendég menyekzői ajándékot hoza.

SHAKSPEARE' DRAMÁINAK MU'SIKAJA.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

Most, midőn az erkölcsek' idomulása, és szokásaink' simulása okvetlen magok után vonják a' mu'sika iránti vonzódást; midőn széles e' világon mindenütt, hol csak a' polgárosodás' szelleme lebeg, a' magasztaltságnak kisebb vagy nagyobb fokára van az emelkedve anynyira, hogy vannak dalnokok és énekesnék, kiknek évi bérök kétszerte felülhaladja az amerikai szabad statusok' főnökének fizetését; midőn honunkban is nem csak több áldozat szülte hangászi egyesületek, és dalszinészi társaságok léteznek; hanem majd majd a' Dunanyalta főváros is megnyitandotta szeszvilágított nemzeti színházát; most mondom, midőn már van hol 's mint sokan követelik, van is kik énekeljenek: nem lesz tán érdektelen olvasóinknak, a' Rajzolatok' gyámolainak, néhány lapot, egy két, a' hangművészetet érdeklő, nézetek' elmondására szentelni:

Vannak honunkban is, nem kétlem, még többen leendenek ezután, kik saját hangműveikkel gazdagíták, gazdagítandják a' magyar Euterpét. Magam ismerek néhány fiatal honfit, kiknek keblök rejti a' mennyei szikrát, 's ki tudja, szellemök mennyi el nem mondott édes gondolatoknak tárháza; de kiknek kebleikhez a' résttörő elem, és dús tárházukhoz az éltetadó nélkülezhetlenség még el nem érkeztek. Nem kétlem, hogy jövend óra amazt lángra gyújtandó, hangokat átadandó ezeknek. Miért is ne lehetne — ha nem volt is eddig — a' magyarnak is egy Weberje avvagy Bellinije? Hiszen vannak jeles irói, festői és szobrászai! A' felületes itélő azt fogja mondani: mert nincsen nekünk sam Jachinardink sem Rubinink, 's azoknak én azt felelem; hát Jósika Miklós' Abafija — melly németre már át-téve 's meglehet francziára is majd majd átviendő, avvagy Barabásunk' jobb jobb képei, Ferenczi eprészleánya, és Szentpéterink utánozhatlan remekü *basreliefje* csak és csupáncsak magyar szemekkel láthatók?.....

Mi tehát e' kis czikket nem csak e' lapok' kitöltésére szenteljük; hanem nemesb szempontokbul kiindulva létesítettük. A' müvész helyes tanulmányt, a' műkedvelő lelkesítő ösztönt tatáland benne; a' szép nem pedig hozzá illő gyönyört, és élvezetet.

*

Ezeket előre mertük bocsátni; mivel e' czikkely' szerzője Páris' lelkesb iróinak egyike 's a' *Werner* nevezet állításunk igazságának kezesse. A' közlő ritkán tért el a' közlendőnek eredetiségétől, azt itt ott csak összehúzta, néhol pedig saját gondolatival magyarázta. Minden érdeme tehát, — ha mit csak ugyan talál benne az engedékeny olvasó — csak annyi, hogy tárgyának megválasztásában a' műveltebb közönségnek izlését vette sinórmértékül.

A' költészet és hangászat között olly mély, szoros, 's természetes a' rokonság, mikép en lehetlennek látszik egyikének mente a' nélkül, hogy azt másika ne kövesse. Ott, hol a' poësis járt, alatta meghajlott ágak fel sem emelkednek, a' fűszálak megtartják a' konyulást mit az velök felvétetett; mert az ágak és fűszálak tudják, hogy előbb hátrább jönnie kell egy szint' olly hófehér, és könnyed lebegésü nympának, gyöngéd lábaival, ugyanazon nyomot követendőnek.

Égnek e' két leánya örökösen szólítják egymást; 's mihelyt megszólal, vagy énekel egyike: azonnal felel neki másika mennyei nyelvén. Nézd *Shakspearet;* vedd dramáinak valamellyikét, engedd magad' egészen át ama' nagy Mester' gondolatjának, képző szeszélyének: 's nem soká, ha lelkedben a' világosságnak csak egy szikrácskája lappang, min áthathat reád a' költői sugár, nem soká, mondom, egy ismeretlen világba lészesz átvive. Nincs ott szó több, csak hangok, szózatok, és csudás karénekek. Ha Júlia az, kit kisérsz, szedd össze jól magad', fülelj azon lélek és bánatteljes harmoniára, ama' szenvedély' és busongás' énekére; tanuld meg, mikép' szellemezi magát az emberi elme, lerázván magáról az őt béleplező formát; mint leendett a' szóból egy hang, egy dal, egy *ombra adorata!* — és minő titkos munkálat által lehelli ki illatját a' virág. Ha az, kit követsz, Titania, minő új zenék, minő varázs öszhangok a' felhőkben! A' nap, sugári pengetik meg a' liliomok' kis harangjait, a' víz és a' galy, a' gabnák, minden susog énekel, vagy panaszkodik, 's különző szózatiból csupán egy egészet alkot össze az átlengő esti szél. 'S íme kiindulva a' költészetből észrevehetlenül a' hangászatnak legmagasb kéjéig érkezel. 'S ekkor, ha ember vagy, boldognak érzed magad', egyedül élvezel, 's pedig lélekfurdalás nélkül, 's melled ama' tisztán rezgő lélekzésektől tágúl, mellyekről nem kelletik számolnod.— De ha ellenben, a' zseni' boldogtalan felelősége van rajtad nehéz sulyával, ha egy Beethoven, egy Weber ha vagy, ah! akkor minden rezgés egy gyilok, minden hang egy tövis homlokodat vérző, munkásságra gerjesztő.

'S ezért — ha szabad e' szót hajdani értelmében használnom — nevezném *Shakspearet* hangásznak, ollyannak, mint Pythagorást, és Platót. 'S nem habozok kimondani, egy húsz éves ember' számára, kit lelkesít, és nyugtalanít a' melódia, az ihlésnek csak két forrása létezik: természet és *Shakspeare.*

Két egymástól igen különböző mu'sika van: egyik határozatlan és habozó, tele melancholia és merengéssel; néha vaktában ömlengő. Egy nagy harmonia tenger, mellynek szinén ezer panaszkodó szózatok lebegnek, mindnyájunktól ismerttek, 's mellyeket az általunk elállott partról néha kikérdezni szeretnénk, mint kikérdezte Dante a' Purgatorium' galambjait; egy rengeteg lánghorizon, hol mindenki látja álmait a' biborfelhő' szeszélyes hajlásiban. A' mu'sikának e' neme egy határozatlan ingatag érzéstől lelkesül; de mindenek felett a' természet zsibajjától. Ime *Beethoven* leül a' nyirkos völgyben, 's virágok és zuhatagokkal énekel. Harmoniájának folyamát a' harmat táplálja.

Másik neme a' hangászatnak tüzes, és sebes; a' cselekvés muzsikája ez, melly nem téveszthetí el magát teljesen az égbe, mert földhöz köti őt mindig mi — szeretet, féltés, vagy boszú táplálta — emberi szenvedély. A' hangművek' e' neménck, főbb feltételül amaz olly mély, olly igaz charakterekkel kell birnia, mellyek *Shakspeare'* kezétől olly mesterileg rajzolvák.

Ama' bámulandó embernek olly különféle művei között alig lehetne találni ollyanra, mellyet a' hangászat magáévá nem tehetne; 's nincs miért magunkat altatni; de ha *Shakspeare* olly nagy hangművész, az onnan van, mert ő a' dramai költészet' minden feltételeinek eleget tett.

Mint mondók imént, a' költészet és hangászat között a' szövetség örökös. E' mennyei virágok' mindketteje ugyanazon egy száron lebeg, 's a' nedv egyikből a' másikába száll. Nem is bizonyítja nagyságát vagy pulyaságát egy műnek semmi ugy, mint azon átalakulás (*transfiguratio*) mi rajta a' hangászat által történik. Hadd csókolja meg Júlia' homlokát egy *Mozart*, hadd bocsásson le hószín vállain egy új öl-

tözetet, nem lesz ám azért megváltoztatva rajta semmi Júlia mégis az maradand, a' ki volt; t. i. *Shakspeare'* bájoló szüze, Romeo' kedvese, fogytig szép, ártatlan és isteni; csakhogy szólás helyett énekel. Nem tudom, de ugy tetszik nekem, el jő az idő, midőn hangokra teendik át Hamletet, amaz érdekes charaktert, melly andalgó járása, kétkedései 's örökös reflexiója által, kirekeszlőleg a' költészeté lenni látszik.

Mi *Shakspeare*ben minden felett meglepő, az a' színeknek, képek' és hangoknak ama' pazarja, melly műveiben ugy annyira a' felszínen lebeg, hogy a' hangászatnak csupán kezét kell kinyujtnia, hogy magához ragadhassa azokat; fenekén van, a' phylosophia 's az elvonult eszmélet; mert azon embernek művei ollyanok mint a' föld: Színén a' virágok, és gabnakalászok; fúrd meg azt, 's megtalálod a' gyémántot, érczeket, és lángot.

(Folytatása következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

Voltak, kik azon munkakört, mellyet a' Rajzolatok szerkesztője számomra kijegyzett, 's mellynek idő 's körülmény szerinti kidolgozására, mennyire ezt egyéb foglalatosságim engedik — megkért, fölöslegesnek, hálátlannak, sőt veszélyesnek mondák, 's annak teljesitésirül le akartak beszélni. Fölöslegesnek mondák azért, mert, szerintük, a' Rajzolatok jobbadán csak nőkezekben forognak, 's ezek nem nagyon törődnek a' literaturai dolgokkal, nem a' megjelenő munkákkal, mert, ugymond, sokkal örömöstebb olvassák hódolóik számát; az ezeknek ujjain csillogó gyürüket, beléjök foglalt gyémántok vagy rubinok mennyiségét; barátnéik nyakán csüggő igaz-gyöngy füzér szömeit; hódolóik epedő fohászait 's az ezek által kezeikre tűzött csókokat 's a' t. 's a' t., mint akár egyik akár másik irótársam versét, beszélyét, regényét, ide értve saját dolgozatimat is. Hálátlannak mondák azért, mert az itt 's ott netalán elmondandott alapos megjegyzések 's pártatlanul nyilványitott igazságok, az álhirbe nyakig mérült szerzőt, jobb utra nem téritendik, sőt mégcsak elmélkedésre, önvizsgálatra sem birandják; végre még veszélyesnek is, mert ugymond a' sértett gőg, a' nevetségül tüzött büszkeség, vagy hidegen visszataszitott indulatosság legjobb igyekezetem mellett is gonosz szándékrul vádoland, 's vagy martalékul adand boszszuságának, vagy legalább üldözőbe veend, 's alkalom adódván, kiméletlenebbül bánand velem, mint az igazságtul elszoktatott spanyolok, a' keserü igazságot kimondani merészlő hirlapszerkesztőkkel, t. i. jól elbotoz, vagy, mi még gonoszabb, jól megis *kapanyelez*.

Ne gondolják azonban kegyetek, szép olvasónéim, hogy én olly könnyen el hagyom magamat ámítatni, 's hogy talán e' miatt nem közlöttem egész egy hónap lefolyta alatt semmit a' literaturai világbul; holott olly szörnyü sok történt mostanában. Koránsem! Tudom én, hogy kegyetek édes örömest olvassák, sőt kiirogatják 's még könyvnélkül is megtanulják a' sziv mélyibül származó költeményeket, minők például Vörösmartyé, Kölcseyé, 's a' t.; tudom, hogy tanuságot vonnak magoknak az olly beszélyekbül, minők p. o. Stancsics-é, Vajdáé, Csatóé, Frankenburgé; tudom, hogy életirányt választanak az olly regényekbül, minők Józsiká-é Vajdá-é, 's hogy jó izüen mosolyganak a' helyesen előadott elmésségeknek, minők Aggfi-é, Garay-é 's a't Mondom, én mindezeket tudom, 's azért a' fönebb ellenvetést rágalomnak tekintem, és sem a' foganatlanság sem a' veszélyesség által vissza nem hagyom magamat rettentetni, a' literaturai világ időnkinti tükrözésétől. Egészen más volt tehát oka eddigi hallgatásomnak; 's ez — a' literaturai világ zavargása.

Hallottak vagy olvastak kegyetek mostanában valamit, szép magyar hölgyek, az amerikai pénzviszonyokrul? Mennyi bukás! mennyi csökkenés! mennyi fizetés-szünet!! A' szegény tőzsérek, kivált az ollyanok, kiknek hitele csak szinleges volt, azaz semmi bizonyos alapon nem feneklett: csak azt vették észre, hogy váltólevelök senki patvarnak sem kell, sőt, hogy még azok is örömest visszaadták volna, kik azokat előbb (midőn hitelük jobb lábon álla) elfogadák. Mit volt tehát tenniök? Bukást kelle hirdetni; mellynél mégis ők magok vesztettek legkevesebbet. 'S e' balviszonyoknak még nincs egészen végök!

Illy gonosz időszaka volt legközelébb a' honi literaturának. A' Kémlő megbukott, az Athenaeum 's Figyelmező csökkent; a' könyvárusok fizetésszünetet nyilatkoztattak, azaz kijelenték, hogy ők egyetlen egy

iró kéziratát sem veszik meg; legalább egy ideig nem, mert ollyanok munkáiba vesztettek bele, kiknek országszerte megkongaták a' hirharangot, 's kiknek munkáit a' közönség még sem találta olly remekműveknek, mellyekért másodizben is örömest megadta volna az árt; sőt — az egyszerit is sajnálta. Ezt látták, vagy inkább tapasztalák a' könyvárusok, 's hogy némileg mégis jövedelmezzen nekik a' drága külsejü 's olcsó belsejü könyv: árcsökkentést gondoltak ki. Ezért jelenék meg mostanában a' Jelenkor majdnem mindenik számával egy egy könyvárusi hirdetmény, melly félíven, jó vastag szembetünő betükkel hirdeté, hogy többi közt Bajza versének ára is lejebb szállittatik. Nemde megütköznek kegyetek szép olvasonéim, hogy e kikiáltott is olly hirtelen veszti becsét? Egy cseppet se csudálkozzanak. Azok, kik Bajza verseit a' mult évi főjutalomra (200 darab arany) érdemetlennek vallották, jobban ismerték azoknak belbecsét, mint ama' szegény vagy akarám mondani szánandó könyváros, ki azokat méregdrágán (ha egyébiránt nálunk magyaroknál valamelly munkát drágán eladhatni —) megvevé, 's belőle 1,500, mondom *ezer öt száz* példányt nyomatott, 's mind eddig négy százat is alig adott el. Lám, mennyire bal hiedelmet vonandott a' körülmény (az árcsökkenés) az egész tud. társaságra, ha annak néhány tagja diadalmaskodhatott, 's a' 200 d. aranyat Bajzának csakugyan kivíhatta volna. Ime, most a' következés bizonyolja, hogy azok, kiket akkor némelyek gonoszkodóknak, antiakademikusoknak 's a' t. kiáltottak: lélekismeretesebb, tántoritlanabb hivei, jóakarói valának a' tud. akademiának, mint azok, kik e' szint e' látszatot ölték magukra. Ugyan megjárta volna a' tudós társaság eddig fönálló hitele, 's azon tisztelet, mellyel iránta országszerte viseltetnek, ha csakugyan Bajza nyerte volna a' főjutalmat!!!

(Folytatása következik.)

GONDOLATFÜZÉR.

Ne késsél: hagy el ne maradj; ne siess: hogy másokat el hagy. Ha igy élsz ember vagy.

Ki nálánál kevesebbre nézett emberek füleit is idétlen, 's fonák beszédeivel tölti be, attól bizvást lehetne kérdezni: hányot ütött az óra?

ÉLETKÉPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.
I.
RONDAHÁTI UR,
VAGY:
A' PIPASZÁRNYI HOSSZU FALU.
MUNKÁCSYTÓL.

(Folytatás.)

Reméllem, hogy becses olvasóim az alatt, mig én e' folytatással bibelődtem, Rondaháti ur' fegyvertárában egész vigyázati szemességgel szétnéztek 's hihető, tán többet is láttak mint én, 's Rondaháti ur házában nélkülem is, igen jól mulatták magukat; minek szivembül örvendek, annál is inkább, mivel az *Athenaeum* azt mondja: „hogy nem sokára minden atya, ki gyermekét becsületes mesterségre akarja nevelni, egész buzgalommal fog mindennap könyörgeni: „Jó istenem, oltalmazd gyermekemet, hogy humoristává ne váljék!“ A' becsületes (,) jámbor falusi olvasó pedig valahányszor ujságot veend kezébe, előre felsóhajt: „Ments meg uram minket a' humortól!“

Látják édes olvasóim, milly okosak az *atheneumi magyar tudósok?* Ez ám a' *Saphiri* emberisméret; a' *Jean Pauli, Lichtenbergi* humor; a' *Rousseaui* mély itélet. Mindig mondtam én, ha már Istenben boldogult apám, becsületes mesterségre nem akart, — nem ugyan mint a' tudósok mondják, *nevelni*, — mert mesterségre nem *nevelik* az embert, hanem *tanítják*; — ha már apám mesterségre nem akart tanítatni, mindig mondtam, 's most is mondom, mai napig is bánom, hogy tudósnak nem állottam: pedig hajlandóságom volt reá, mert most is jóizűen emlékezem, szegény apám sokszor megnadrágszíjozott, ha „*Sármány Király*“ vagy „*Schuster Lipli*“ olvasásánál lepett meg: Hát ha még *Schedel* ur' „*Haramiáit*“, vagy Bajza ur' „Külföldi játékszinét“ találta volna kezemnél, mi történhetett volna akkor? —

Igy történik sokszor egy pár szörnyü nagy talentomu emberrel, hogy „elhagyja a' mezőt és ekét 's *beáll* a' *tudósok* közé,“ épen olly formán, mint az *Athenaeum* mondja, hogy beáll a' *humoristák* közé. — — Azért szerettem én Rondaháti urat eleitül fogva, hogy ő tulajdonkép semminek sem állótt be; nem tagadhatom ugyan, hogy insurgensnek beállott, de mint be-

cses olvasóim látták, ott sem állott meg, hanem szépen haza futott 's annélkül, hogy lábát vagy nyakát törte volna, mai napig is él és uralkodik — *Rondahátán.*

Az alatt mig becses olvasóim Rondaháti ur' fegyvertárában szétnéztek, Marczi, Rondaháti urat bizonyosan fölöltözteté; *Juczi* kisasszonyt is hallom már, hogy kergeti a' macskákat a' konyhából, a' reggeli tej mellől, azért bátor leszek becses olvasóimnak Rondaháti urat, 's az egész házszemélyzetet bemutatni. Marczival ugy hiszem, már jóformán megismerkedtünk, 's e' szerint, őt csak ott fogom előhozni hol szükségünk lesz reá.

* * *

Egy a' szobaközépen álló, 's magát a' földdel vert szoba' területébe jóformán befészkelt, 's félig teritett nagy tölgyfa asztal mellett, egy hajdanta egészen bőrrel borított, 's most már imitt amott különféle színü posztóval foltozott nagy karszékben, mint egy reggeli kilencz óra tájban, ül egy tenyeres-talpas magyar ember. Előtte egy tegnapsült pujka pecsenyének hatalmas két czombja egészen lerágva; jobkezénél egy kisded, négy szegletü, már már kiüritett három itczés flaskó. Az asztal mellett ülő ur, épen most törli meg zsiros száját az abrosz' egyik végével és — *„kávét!"* kiált.

A' kávé behozatik egy kis csuporba, melly nagyon hasonlít egy két itczés fazékhoz; egy valamit borító, de bekötött asztalkendő, 's egy vaskos kerületü, nagy tejeslábos tétetik az ur elébe. — Az ur legelőször is az asztalkendőt kibontja, szétteríti, 's most ebből a' részint egészben, részint darabokban heverő kalács, 's a' kalácsok között elég sűrűn rejtező töpörtős pogácsák, láttatják magukat. Az ur, egy kétfülü 's ugyancsak nagyra domborított csésze segedelmével, egy egy darab kalács' kiséretében elkölti kávéját; végre az egész izzasztó munka után, néhány töpörtős pogácsát írt ki az asztalkendőbül, a' még sértetlenül álló kalácsok közül.

Most az ur, az abrosz' végével még egyszer megtörli száját, karszékében egy szörnyü nagyot nyujtózik és föláll. A' szoba baloldalán, egy madzaggal a' falhoz illesztett deszkadarabrul, az ur pipát vesz le, kicsihol és rágyujt.. Az ur, a' szó' tegkihozottabb értelmében, egy tenyeres-talpas magyar ember, fekete sinorral kihányt magyar nadrágban, melly hajdanta búzavirágszinü lehete, de mellyet az idő, az urral együtt, annyira meghurczolt, hogy már ma, csaknem olly fakó, mint ama' jámbor állat, mellyet közéletben szamárnak szoktunk nevezni. Az ur' válláról egy hasonlóul meghurczolt dolmány csügg le, mellyet az ur, a' reggeli izzasztó munka közben nem szok felölteni, hanem csak vállára vetni. Sarkantyús csizmája hajdan kordovány bőrbül lehete, de most már az is olly fakó, mint a' vargacserezte bocskor. Az ur fejében veres sipka.

És ezennel van szerencsém, becses olvasóimnak, ez urban, *Rondahát*ról czimzett tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő ***Rondaháti*** urat bemutatnom. Egy tisztes, városias legény, **30** egynéhány, és **49** egynéhány esztendő között, természetesen nőtelen, tehát minden leány' közelében egy felkiáltás jel, mellynek neve: „ne nyulj hozzám!"

Rondaháti urat veres sipkában láttuk, melly rendkivüli jelenetre, kün a' faluvégen örömzaj hallatik; ez a' czigányok' zaja, kik ma, a' veres sipkás ünnepet fogják megülni. Rondaháti ur, az első kiszitt pipa után Marczitól hosszu száru pipát kér, mellyre Marczi, a' fegyvertárból, a' *familiai pipát* szokta előhozni, melly mint láttuk basadohánynyal vegyített döbreivel van töltve. Most Rondháti ur az ablakhoz ül, pipáját az ablakon kinyujtja 's a' czigányok azonnal a' pipa mellé telepednek. A' veres sipkáról a' czigányok már előre tud ják, de a' pipafüstről meg inkább izlelik, hogy Rondaháti ur, ma igen finom dohányt szí.

A' czigányok kánya szemmel lesik a' tekintetes urat, mikor biczczent fejével egypárszor, ez jele, hogy a' tekintetes ur igen jóizüen 's mélyen szundikál; ekkor a' czigányok a' pipának esnek, szárából lassan kiveszik, belé saját kurta szarukat illesztik, 's mig a' mese mondó czigány a' tekintetes urat most a' legszebb mondákkal altatja, egypár percz alatt Pharao' nemzetsége a' finom dohányt kiszíjja, a' pipát kapadohánynyal megtömi, előbbi szárába illeszti, 's midőn Rondaháti ur fölébred, 's a' családi pipát kiszítta, ugy szokja Marczinak mondani: „No Marczi, e' pipadohányt, nem adtam volna, a' török császár legjobb pipadohányaért."

(Vége következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

A' pesti magyar szinház megnyitásának ideje mind inkább közeledvén, a' t. részvényes igazgatóság szinészeti választottsága julius 26-kán és 27-én tartott üleseiben, dramai igazgatónak t. Bajza József urat, dal- és tánczjáték 's hangászat igazgatójának a' Regélő' kiadóját, szinházi titoknoknak Szigligeti Eduard szinész, pénztárnoknak pedig Gerendai urat választá. — Első játéknak a' szinház megnyitásakor „Belizar" szomorú játék határoztatott. Ezt azonban egy ugyan ez alkalomra Vörösmarty ur által jambusban irtt előjáték fogja megelőzni. — Neefe ur, a' német szinházi festő, már elkészité a' szerződés által magára vállalt 24 diszitményt 's függönyt. Otto ur, Londonból jött művész, most festi ama' függönyt, melly uj szinházunk homlokzatát tárgyazza, 's az emlitett előjátékban fog használtatni. — A' szinpadi előzet fölébe óra is tétetik, mellynek számlapja üvegből lesz, 's rajta a' számokat szeszvilág teendi láthatókká. H.

HONI HIR.

Szilas julius' 20án 1837.

Tegnap önt szemtanunak óhajtám közünkbe, hogy szük Torna megyénk örömünnepét legalább élénk eredetiséggel lett volna képes le rajzolhatni; mivel aztán mint honi hirrel vágyait nyájas olvasóinak kielégitheti vala. Azonban nem lesz tán felesleg, ha a' látottakról — tollat ragadva — tudósitom önt, mit egyedül azért cselekszek, hogy ön is tudhasson valamit sajátságinkról; meg' aztán tudhassa minő irányban állunk, mi felső magyarok, az alsókkal; szóval: ébredünk 's haladunk-e?

Megyénk nem casinot nyitott, sem stratfordiak példájakint elhunyt költők hamvainak emlékoszlopot nem állitott; — éppen nem! — szeretve tisztelt főispányának szolga-egyházi Marich István Dávid, cs. kir. kamarásnak, uj hivatalába lett fényes beiktatása alkalmával örömunapot inneple.

A' tisztelt főispány — Székes-fejérvár megyebéli fényesuti társaival — e' hó 17én esteli orákban Rosnyóra a' püspöki residentiába érkezett. Édes álmaiból kifejlődten, másnap megyénk' küldöttsege által üdvözölteték. A' főpásztor asztalánál eldelt izletes ebédje után számos kisérőktől környezve — kikhez magát a' tisztelt főpásztor is csatlá — megindulván, megyebeli Görgő helység mellett elvonuló országuton már reá várt, és egy járásbeli szolgabiró' által vezérlett búzavirág szinü gyolcs inget, gatyát 's nemzeti kis süveget (tán csalmát?) öltött, összesen 100 száguldó nemes lovag sereg kiséretében, délutáni 6 és 7 óra közt nemzeti 's tábori hangászat és taraczkok dörgése közt, pompás kocsijával Tornán a' helybeli földesur' kastélya udvarába tért be, hol ujolag megyénk 's négy szomszéd megye fényes küldöttségei járulanak elibe, neki üdvözlő hódolatokat mondók.

Ezen nemzeti ünnepre Ujfalusi igazgatása alá szegődött magyar Thalia papjai sem kimélék vándor botjukat idáig czipelni, kik nem éppen kevés mivészi-gyakorlattal elő adott „Gróf Szapári Péter" néző játékkal a' feles számu közönséget kielégiték. Meglehetősen játszott darabjuk után ők tápsot, erszényük pedig pénzárt nyert jutalmul. Szinteremüket a' vendég fogadó szekérállása pótlá ki.

Még nyomtatott versek sem hiánylának, mellyekkel a' székesfejérvári növendék papság „örömemlék" czim alatt buzgó szivéből kedveskedék.

Igy ment végbe nálunk parányi Tornánkban a' főispányi beiktatás — jólehet tánczvigalom nélkül — azonban a' vendégeket kedv 's vidámság szállá meg. Végzetül Virágnak ezen egyszerü verseit el nem hallgathatom.

„Annak ki honját tiszteli,
Elég ha polgár társai
Ismerik 's becsülik."

Ruehietel.

KÜLHIR.

1.) Az Asiatic journal szerint a' Siami király' fehér nőelefántja' betegsége által az egész ország dolgai megakadtak. A' király senkit maga elébe nem hocsát; minden Herczegek és ministerek, valamint az országos tisztviselők is kötelesek a' fenséges beteget éjjel nappal ápolni; sőt a' király maga kétszer teszi naponkint hódolatát, 's királyi saját kezéből nyujtván neki eledelt kéri őt, ne távoznék el tőle, hanem maradjon vele, itt ez árnyékvilágban, és segitse őt az országot kormányozni. Ő siami királyi felsége, mint mondják, a' szomorú esetnél valóságos könyeket is öntött. Az elefánt ezeken kivül szüntelen körül van véve papokkal, kik megegésségesüléséért szakadatlanul imádkoznak; ha egy rész belefárad, másiktul váltatik fel, 's e' lárma, mellyet ütnek, egy egésséges elefántot előbb tehetne beteggé, mint egy beteget egésségessé. Tudva van olvasóink előtt, hogy Siamban a' fehér elefántok — nagy ritkaság 's első személyek szoktak lenni; saját pomgás lakásuk, cselédségök, sőt még egy elefantministerük is van.

☞ Mai számunkhoz van csatolva Fő-Méltóságu gróf **Cziráky Antal** Ország-Bírájának 's a' t. arczképe.

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Gróf

Czirákÿ Antal

Magyarország Birája sát.

Pest. **1837.**

Augusztus' 6kán — 63dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

Tekintetes Szerkesztő Ur!

E' figyelmeztetésnek, legközelebbi lapjaiba leendő felvételére bizodalmasan kéretik az alá irottak által.

FIGYELMEZTETÉS
a' drámai jutalom iránt.

Minden testületnek, főkép pedig a' nemzet szellemi müvelődését előmozditani szándékozó testületnek hatását, csak az biztosithatja; ha a' kitüzött czélnak nem csupán tettleg, hanem a' külső szint tekintve is szigorun megfelel; ha a' közvéleményben homálytalanul áll. Mihelyt ez, hiteli szentsége, a' közvélemény előtt ingadozni kezd, ohajtott czélérése is ingadozává lesz. Illy veszély látszik fenyegetni hazánk egyik legüdvösebb intézetét, a' tud. akademiát, az által, hogy annak képviselőségét, tettleg gyakorló néhány férfi, mellékes tekintetek által vezéreltetve, ollyasokat követ el, mik ámbár nem az egész testület' cselekvényei, még is az egészre vannak kártékony hatással. Igy p. o. legközelébb az jutott köztudomásra, hogy a' drámai jutalom elitélésével megbizott nyilványos rendelet' ellenére, tagtársuk által önkezüleg leirt drámat *Kuthen* czimüt, fogadtak el 's vettek birálat alá, egy pár másikat pedig ollyat, mellyeknek szerzői már jó eleve tudattak 's tudatnak. Sőt Kuthenre nézve még az a' furcsa körülmény is van, hogy a' darab' szerzője, egyik 's másik tagtársát, mint ez évi drámabirát, megkérte levél által, darabjárul kedvező veleményt adni. Igy állván a' dolgok, felszólitjuk a' drámabiróságot kinyilatkoztatni: van e tudva előtte e' hir? 's ha igen, valljon alapos e az, vagy csak pártoskodók fondor koholmánya? egyszers'mind pedig arra, hogy a' hir igaz volta esetében, minden általuk ismért darabot szerzőikkel együtt megnevezzék. Szükségesnek tartjuk azonban komolyan figyelmeztetni a' mondott biróságot, hogy olly nyilatkozást tegyen e' felszólitás' következtében, minőt részrehajlatlanul tennie kell; mert meg történhetnék, hogy ellenkező esetben, olly adatokkal, sőt oklevelekkel állhatnánk elő, mellyek az igazságot déli napfényben mutatnák. Egyszer'smind e' körülmény által serkentetve, czélszerünek tartjuk a' jövő nagygyülést figyelmeztetni, hogy a' nyilványosság' tekintetéből, 's minden gyanu elháritása végett, jövendőben, a' kéziratokkal beküldeni szokot pecsétes levelkék ne égettessenek el, hanem adassanak vissza a' kézirattal szerzőjöknek ugy, (azaz sértetlenül, felbontatlanul) mint azok a' titoknok kezéhez jutottak. Ez ugyan ellenkezik az eddigi szabálylyal, de valamint más egyébb szabályokat meg lehete józanul változtatni, ugy ezt is meg lehet, sőt a' szerzők teljes megnyugtartására szükségkép meg kell; mit a' társaság saját érdekénél fogva, a' legközelebbi közgyülés alkalmával tüstént megtörténendőnek hisz 's reményl is,

Több igazságbarát.

SZERELEM ÉS LEMONDÁS.

NOVELLA

NÉMETBŐL

SZERÉNYI GYULA.

Az ifju Cenci gróf olaszországi müvészutazásában Bayaeba érkezék. A' hajdani római dics büszke omladékai közt egy lak előtt álla meg. Nagyobb volt mint a' többi halászkunyhók, mellyek itt, a' Scipiok' márványromain függnek, 's még is halászoké, mert ajtaja fölett hálók valának szétteregetve. Kopogott; 's ajtót egy lány nyita. A' gróf csudálattal nézé a' tünde hölgyet. Büszkén állt az, mint istennő, melly e' tájt uralá, 's fájdalomban, 's hallgatva, mint szent árny Elysion*) csendes térein, honán kis lakának.

A' lány' öltözete szegény vala, de tiszta és egyszerü; az öltény' idoma, a' kecses hajfürtözet, 's az arcz' gyöngébb, fejérebb színe, 's a' termet' fensége, mutaták hogy e' pórlak nem hazája. A' grófot magán kül ragadák a' lány' bájai; 's hogy zavarát rejtse, régi pénzek, lámpák, 's apró érczképek után kérdezősködék, mellyekkel e' tájon a' halászok kereskednek. 'S utána tevé: a' fehér kar nem teremteték romokat ásni.

‚Oh, uram!' mondá a' lány, 's lassan ég felé fordítá a' szög szemeket, jelével titkos fájdalomnak; de összeszedve magát, eléhozá a' kivánt apróságokat. A' gróf néhány aranyat teve a' tiszta, gyékénynyel boritott asztalra.

‚Az sok,' mondá a' lány; szelíd de szaggatott hanggal. ‚Oh, uram, folytatá fájdalomnal, a' szerencsétlen nem lökheti el magától a' segélyt.....máskép sok az. De nekem van egy atyám, igen szerencsétlen atyám, ez legyen segélye.' 'S ezt a' lány mind lassan, 's csaknem akaratja ellen mondá. Ugy tetszett, mintha jótéteket osztani született volna 's nem elfogadni.

A' gróf atyja után tudakozódék, 's azon viszályt kérdezé, melly őket érte.

‚Uram, felelé a' lány, ha abból valamit elmondanék. De nem, nem; hallgatok.' A' gróf elérzékenyülve esdett. Kezével az egykori dics' romaira inte, 's lassan sugá: ‚ez képe történetünknek!' Azon perczben jött atyja, halakkal egy fonottkosárban. A' lány elébe sietett, megmenteni terhétől. Az ősz közelge. Sötét, villámló 's átható tekintetet vete a' grófra. A' táj képe volt az ősz arczának: nemes és büszke, mellyre a' nyomor és szükség üték bélyegöket. Idvezlé vendégét, 's önkényt akará mímelni a' pór' nyelvét. A' gróf jobban megindult hogy sem hallgathatott volna. Megfogá az ősz' kezét. „Kedves öreg, mondá, te szerencsétlen vagy, de nem paraszt. Lányod elárult."

„Julia!' mondá atyja hangban és tekintetben szemrehányással.

„Uram," felele Julia: „kegyetlenség, szerencsétlent gunyolni."

‚Gunyolni? kérdé a' gróf 's atyja! Gunyolni?' viszonzá a' gróf, 's az öreg' kezét keblére szorítá. Segélni akarok, ha lehet. Én gazdag vagyok, 's családom Nápolyban vagy tekintetü. Cenci gróf vagyok. Ez mind kevés, kedves öreg, folytatá hévvel; de nekem szívem van keservetüket megosztani. Barátságom, könyöröm, enyhitendik sebeiteket. Többem van rátok nézve — keblem; érzeni tudó a' bánatot.....'

Az ősz sötéten hallgata; a' lány szeretettel függesztve szemeit atyjára. Egy intésre visszatért a' lakba Julia, 's egy háló mellé dologhoz ült. Az atya hévvel szoritá a' gróf kezét, 's lakába indulva, mondá: „nekem semmire sincs szükségem, egyedül magányra 's eltitkolásra. Egyébre semmire sem. Én halász vagyok, mint a' többi, 's a' mit rólam többet tud, kérem, hallgassa el. Ez az egy szolgálat az, mellyet ön adhat nekem, 's mellyre egy szerencsétlen kéri."

Az ősz ezt igen komolyan, 's méltósággal mondá, 's bement lakába, 's maga után csuká azt. —

A' gróf sokáig üle egy borostyán árnyában, 's elgondolá a' különös esetet. Elhatárzá, hogy igy nem idézteti el magát. Bennök egy pár szerencsétlent képzele, kik nem illy állapotban születtek. — Midőn az ősz halójával ismét a' tengerre ment, követé, megszolitá. Az ősz kérlelhetlen maradt. Nem fogadá el a' grófnak semmi ajánlatát. „Jó, mondá a' gróf, ha szivedet a' sors győzhetlenül elszigetelé az emberektől, 's nyugalmasb élet' örömeitől: legyen! de mit tön lányod, hogy atyjától, e' sivatagba számüzve, büntetessék elsirni életét?"

‚Halla ön lányomtól panaszt?' kérdé hidegen az öreg. ‚Ha igen, ugy kész vagyok megtenni gróf ur' kivánatát. Halla-e?'

*) Puzzuolo közelében van az Elysion, 's a' régiek' alvilágának bejárása.

„Ha tőled elrejti is könyeit, de azért nem sirhat-e? Ki mástól tudhattam volna meg, hogy szerencsétlenek vagytok, mint tőle? — És ha te elhalsz' 's ő egyedül álland az életben....."

„Ő megtud halni!" mondá hévvel az ősz. A' szerencsétlen legalább megvetni tudja az életet ha nem tarthatja meg. Ön nem ismer bennünket, gróf ur, tevé hozzá a' kétségbesés' mosolyával! És itt, folytatá, mintegy tréfálva, mert a' grófot iszonnyal tölték-el szavai, itt, ép' az alvilág' bemeneténél, nagy sirkövei közt az elsülyedt római fénynek, meg lehet tanulni, tréfálni a' halállal."

A' gróf elérzékenyüle. „Engedd meg hát, atyám, mondá, hadd tanuljak én tőletek halni, ha meg nem engeded, hogy élni tanitsalak." 'S keblére húlt, 's könytele szemeit ráfüggeszté. 'S ölelésre nyiltak az ősz karjai, hévvel szoritá keblére az ifjut, 's ellöké, de karjai válán maradtak. Rá szögzé szemeinek villámait 's „mit akarsz te, ifju?" kérdé. „Ha jól értelek pénzt ajánlasz, hogy kéjelmesben élhessünk. Jó, tehát adj: de ha értte valamit kivánsz, csalatkozol. Én tizenöt év óta nem lelék senkit, ki bennem az embert megismeré. Te vagy az első, ki e' mellett nyugszol. Igen, én a' legnagyobb nyomorban élek. Elfogadom a' pénzt, de csak egy föltét alatt: soha nem kérdezended ki vagyok; Hallod ?"

A' gróf megegyezék, 's mindketten Juliához tértek. A' gróf az egész napot és estét a' szerencsétleneknél tölté a' kunyhóban, 's bizalmat gerjesztő részvéte, 's azon tisztelet által, mellyet a' nyomor iránt mutata, az ősz' bizalmát igen megnyeré. A' tájon maradt, 's szerencsétlen barátját minden nap' meglátogatá. Csudálá közelbi ismeretségnél e' két ember' szivének magasságát. Mennél több időt vala velük, ugy növekedék a' kölcsönös bizalom. Végre elvoná az ősz a' leplet azon esetről, melly őt nyomorba buktatá.

(Folytatása következik.)

MI KELL SZINÉSZETÜNKNEK ?

NAGY IGNÁCZTÓL.

Százados ohajtásink egyike végre teljesült; nemzeti szinházunk fölépült, 's számos hiányunk egygyel kevesbült, hogy mindenek fölött fővárosi állandó saját szinházra volt leginkább szüksége nemzeti Thaliánknak, az bizonyos; itt csak azt czélom tehát röviden érinteni: „Mi kell szinészetünknek még ezenkül ?" Érzem e' kérdés fontosságát, 's hogy erőm annak kimerítő 's alapos megfejtésire elégtelen; azért hallgaték is mindeddig, várván 's remélvén, hogy a' dologhoz inkább értő kielégitő ügyességgel penditendi meg e' közérdekü 's haladásunkhoz olly szorosan, sőt elválaszthatlanul kapcsolt tárgyat, reményem azonban nem teljesült; szinházunk megnyitása gyors léptekkel közelg, 's kivevén az akadozásokat, még alig olvashatánk valamit e' tárgyrul, mi annak tág körét legalább csak egy oldalról is, egészen kimeritette volna. A' „Honmüvész" ez évi egyik száma igen helyes észrevételeket közle ugyan a' szinház megnyitása iránt, 's az előadandó első színdarab választásáról; de ezen valóban igen érdekes tárgyon kivül még más is van, miről szükség szólani, ha akarjuk, hogy a' termékeny földbe vetett magból, idővel ne gyom 's dudva, hanem illatos virág növekedjék. Ez' okbul tehát legjobb tudomásom és lélekismeretem szerint röviden elmondom e' tárgyruli véleményemet, melly, őszintén megvallom, kevés könyvből tanult szinészeti ismereteken, hanem leginkább tapasztalaton alapul, mellyet budai szinészink előadásai folytonos 's más nagyobb német szinháznak gyakori látogatása által szerzék magamnak; 's csak valódi örömet érzendek, ha már a' dologhoz jobban értő véleményemet alapbul fölforgatja 's helyesbbel lép föl, mert nem magányos egyoldalu nézet, hanem a' haza' e' szent ügye vezérli tollamat, 's czélom csak hasznost eszközleni, akár sáját véleményem által, akár pedig más jobbnak fölébresztésivel.

A' szinház fölépitése után szinészetünknek leginkább pénzre van szüksége, fogják hihetőleg sokan mondani, 's ezt csakugyan nem is tagadhatni, de koránsem mindegy: mikép jöjön birtokába a' pénz; mert legyen bár egy szinháznak milliónyi tőkéje, járjanak négylovas hintóban próbára a' szinészek, huzzanak tanácsnoki nyugdijt, 's vegyenek jószágokat maguknak, elérjük e ezzel a' szinészet czélját, ha fáradság nélkül ujjainkkal megszámlálhatjuk szinteremünkben a' nézőket? bizonyára nem; mert nem azért épiténk szinházat, hogy polgártársink egy müvész-osztályát, melly különben, ha magos hivatásának megfelel, egész tiszteletünkre érdemes, föltétlenül gazdagitsuk, hanem

*

hogy nemzeti nyelvünket idegen ajku polgártársainkkal megkedveltessük, 's a' társalkodási termekben honosithassuk, hogy sarjadó ifjuságunkban őseink lélekemelő példáival, nemes vágyakat ébresszünk, 's kebleiket minden nagyért 's szépért hő lángra gyujtsuk; ezeket pedig csak ugy érhetjük el, ha számos, minél számosb, közönség látogatja szinházunkat, 's ha ez megtörténik, ugy pénze is lesz; intézetünknek tehát jelenleg számos közönségre van szüksége, még pedig ollyanra, melly nem csupa hazafiui szalmatüzü buzgalombul, hanem szükséggé vált kivánatbul látogassa szinházunkat. Illy közönsége a' magyar szinészetnek még fájdalom nincsen, vagy csak olly igen csekély számu, hogy alig nevezhetjük annak; ha tehát virágzásban akarjuk látni mindeddig mostoha karokkal ápolt Thaliánkat, teremtenünk szükség illy közönséget számára, mert nélküle soha el nem érhetjük kitüzött czélunkat, a' szinház becsukását pedig alig kerülhetjük el. Hogy illy közönségünk még nincsen, mi magyarok vagyunk leginkább okai, hogy pedig végre csakugyan legyen 's meg is maradjon, azt csupán ezek eszközölhetik: a) a' magyarok' lelkesb része; b) iróink; c) játékszinünk igazgatói 's d) a' szinészek 's birálóik.

Hogy saját fonákságainkat illő világban tüntessem ki, az iskoláig kell visszamennem, mellyekben első csirája támad idegen ajku polgártársink szivében az iránt unki gyülölségnek, vagy legalább idegenkedésnek. Menjünk csak a' mezőre 's figyeljünk egy csoport labdázó iskolás gyermekre, 's mit fogunk látni vagy hallani? Ha a' gyermekek egy része magyar, a' másik pedig német, vagy magyar, de még magyarul tökéletesen nem tudó, ugy bizonyosan folyvásti ütlegektől kisért e' szavakat fogjuk hallani: „Eridj te német, hallgass te sováb, üssed a' czudar svábot 's a' t.“ E' bánásmódnak következése idegenkedés 's utóbb gyülölség, mellyet kiirtani utóbb csaknem lehetlen, ha még a' hajlékony gyönge gyermekben gyökeret vert. Első munkálatink tehát itt szükségesek; csöpögtessük jókor gyermekink fogékony elméjébe, hogy mind magyar az, ki szép hazánk áldásival él, ha idegen nyelven szól is, 's hogy nem hátbaverés vagy gúnyszavak, hanem nyájasság 's kimélet által tehetjük őket nyelvre nézve is rokoninkká. A' gondatlan gyermekkort a' nyers ifjuság követi, 's ez fájdalom nálunk igen is nyers. Ha budai földszinünkre, nem karzatunkra, hanem *földszinünkre* (Parterre) gondolok, milly kábító lódobogást, ismétlem lódobogást, 's fület repesztő bőgéseket vivének gyakran véghez ifjaink, pedig ollyanok, kik magukat a' legmüveltebbek közé szeretik számitgatni! 's minő ocsmány beszédekkel undokiták ajkikat, hogy a' zártszékek szélein ülő hölgyek arczai harag 's szemérem tüzében lángoltak! nem is emlitvén a' durva tolongást, játék közti illetlen kaczajt, háborító beszélgetést 's t. eff. Mig ezekrül el nem szokik ifjuságunk, addig müvelt, válogatott közönséget ne várjunk szinházunkba, hölgyeket pedig épen ne. Ha mint magyarok, birunk csakugyan hazánkban elsőséggel, német 's a' t. polgártársink fölöttt, helyezzük azt szellemi müveltségben, de nem betyárkodásban, mellynek csak a' bugaczi csárda szunyogjai közt van helye, a' tizenkilenczedik században. Szavaim élesek, —bár elévenre hatnának! Sok nézőt ezen körülmény is idegeníte budai szinházunktól: Sokszor páholyban több zsiros subás, szürös és ködmönös magyart lehete látni, 's gyakran a' földszinen is. Ez átalányosan nem válik szégyenünkre; mert jele hogy legalsóbb rangu hazánkfiai is szítnak a' müvelődéshez, 's hogy legalább van fogalmuk a' játékszinrül; mivel hasonló lépcsőn álló egyébb lakosi honunknak épen nem dicsekhetnek, de a' dolog nincsen rendén. „Ha megfizet, miért ne mehetne oda, hová akar; — egyik ember ollyan mint a' másik,“ 's a' t. — igy fognak sokan szólani; 's betü szerint csakugyan igazuk van; de az is igaz marad ám, hogy jó nevelésü hölgy, minden ember-szeretete mellett sem képes közelében eltürni az avas zsir, — hagyma — 's egyéb orrtekerő büzt, 's nem szereti, ha a' különben derék magyar subájárul mellette elmentekor, egy font régi szalonazsirt selyem ruhájára dörgöl; 's valljon kárhoztathatjuk e ezért szépeinket? — Igen kivánatos, hogy jövendőre az illyen nézők a' karzatra utasittassanak, azért ők még is jó polgár társink maradnak, 's emberi becsükből mintsem veszitendnek, minket pedig senki nem fog kárhoztathatni, mert rendnek mindenütt kell lenni; ki pedig ezt tagadja, az menjen Diogenes' hordójába. Ez rövid vázlata azon fő 's lényeges okoknak, mellyek miatt szinházaink eddig jobbadán üresen állották; 's minő könnyü ezeket elháritni! Hazám lelkesb ifjai, fékezzétek nyersebb társitok zabolátlan kifakadásit, mert csak ezáltal alapithatjátok meg e' számtalan hasznu nemzeti intéze-

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

tet, melly örökre sirba száll, ha most szilárd fenállást nem nyerhet! —

Azonban némileg iróinkat is okozhatni szinházunk eddigi gyér látogatása miatt. Irtak ugyan sokan drámákat 's vigjátékokat, de éldelhetőket vajmi kevesen. Már pedig idegen nyelvbül forditott szinmüvekkel akarni a' magyar színészetet megalapítani, olly fonákság, mintha valaki nappal az utczán gyertyát gyujtana, hogy a' napvilágát elhomályosítsa; 's főleg itt nálunk, Pesten! A' szinházat látogató közönség hir-'s divatlapokat olvas, 's ezekbül, vagy mások szóbeli előadása után, figyelmes lesz ez vagy amaz külföldi drámai remekműre; darab idő mulva olvassa a' német játékszini hirdetményen, hogy a' magasztalt darab színpadra kerülend, este tehát elmegy a' német szinházba, 's ha tetszik neki az előadás, másodízben is meglátogatja. Most egy pár magyar forditó neki esik a' darabnak lefordítja, 's számtalan akadály leküzdésével, 2—3 hónap mulva, a' német előadás után, magyar szinpadra kerül a' ritkán jó fordítás, 's mi aztán haragszunk, ha nem özönlik szinházunkba a' közönség, melly a' német színpadon már rég megunta a' nálunk csak most uj színdarabot. Milly fonokság! Eredeti darabokra van tehát szükségünk; de itt meg kell jegyeznem, hogy nem csak a' kard-csörömpöltetés, bajusz, kócsagos kalpag és sárga csizma teszi az eredeti drámát, hanem magyar lélekhez szóló szellem, mellyet fájdalom alig tudunk egy két ujabb eredeti drámánkban föllelni, hol pedig csakugyan föllelhető az, ott meg a' színi hatást hiában keressük, a' nélkül pedig közönséget soha sem szerzendünk magunknak, akár mennyit regélgessünk is a' magos classicitásról, 's akár mennyit pöngetgessük is az életben nem alkalmazható e' feszes és bölcs mondást: „Javítsuk meg a' közönség rosz izlését, emeljük fel magunkhoz!“ — Elhiszem, cselekedjünk csak ugy, 's bizonyosan fél esztendő mulva könnyen fölemelendhetjük a' közönséget, mert vajmi kevés számu leendne az! Nem akarom én ezzel mondani, hogy csupa lármás, bohócz 's czifra vasárnapi darabokat irjunk, ó épen nem; irjunk mi, ha lehet, Schakspearei remekeket, de irjunk vegyitve Scribe felé könnyü társalkodási darabokat is, valamint szinte Hugo Victori borzadalmasságokat, Lumpacivagahundusokat, énekeljünk, tánczoljunk, 's a't. 's majd ha egyszer számos *állhatatos* közönséget *biztositottunk* magunknak, akkor kezdjünk lassan, *de igen lassan* izlést javítani; mert: „saltus in natura non datur,“ mi magyarok pedig azért nem mehetünk semmire, mert mindent ott szeretünk kezdeni, hol mások végezték. Leginkább jó vigjátékra van szükségünk, 's fájdalom épen ezzel nem birunk. Bár szivükre vennék jelesb iróink e' hiányt, 's bár buzdítatnának betöltésire. Egy könnyü eredeti társalkodási vigjáték jobban segítene színészetünkön, mint *tiz* peczkes versü, czifra szótorladékbul 's végtelen ki-'s bejárkálásbul álló, egy két sohajtásokkal, tördöfésekkel 's orditozásokkal fölcziczomázott ugy nevezett dráma vagy szomorujáték, mellyet helyesebben lehetne párbeszéd-tömkelegnek nevezni. Szerencsésb izlésü drámairóink már kezdenek mutatkozni, kiktől teljes joggal remélhetünk jót, de ujabb vigjátékink közül csupán Fáy András „Külföldiek“ 's Gaal „Király Ludason“ czimü darabjai maradhatnak sükerrel színpadon. Valamint tehát azon régi római minden ülés végén mondá: „Ego autem censeo Carthaginem esse delendam;“ ugy én is szüntelen ezt ismétlem: „Sok vigjátékot ' 's érdemes buzditást irásukra.“

(Vége következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Amice! — Bocsássanak meg kegyetek, drága hölgyek, e' megszólitás nem kegyeteket illeti. Ezt egy tudós intézi hozzám, ki mindent csupán kor, és örökösen csak kor szerint becsül, 's ennélfogva a' nálánál fiatalabb irót, csak amugy félválról, — mint principalis patvaristáját szokta — Amice, Barátom, vagy ha igen nyájas és leereszkedő akar lenni, tehát — Édes Barátom vagy Barátom-Uram szólitással tisztel meg. *Amice!* ugymond e' tudós, lássa *maga* (milly szépen hangzik ez a' *maga!*) vizet akar zavarni. — Ollyant össze vissza beszél, a' mi igaz is nem is; vagy legalább ha igaz, tehát többeket illet, nem csak azt a' szegény Bajzát, kire Barátom-Uram is ugy fulaszkodik. Miért nem gunyolja hát Kölcseyt 's a' Közhasznu Esmeretek Tára iróit? hisz ezeket is leszállitott áron hirdeték: Vagy talán, maga is irótárs volt ezen utóbbinál, 's talán épen maga irta a' „Pasquill“ czikket?— Illik e' már igy pártoskodni? —

Tehát pártoskodás, midőn az ember valakinek szemtül szemébe megmondja az igazat. Ezt valóban csak akkor hihették, midőn még irótárs uram ifjusága viritott; 's mint látom, e' hit önben kiirthatlan gyökeret is vert. Ám legyen ugy; mi az igazságot mindig csak igazságnak nevezzük, 's a' cselszövényt, a' sántikálást nevezzük pártosságnak v. felekezetességnek. De, hogy a' fönebbi kérdésekre megfeleljek: Igen jól tudom, hogy Kölcsey verseit 's az Esmeretek Tárát is hirdeték leszállitott áron; de ez nem azért történt, mintha egyik vagy másik, belső becsénél fogva meg nem érné azon árt, mellyet neki a' tulajdonosok eredetileg szabtak. Kölcsey versei azért nem keltek, mert a' kiadó tulajdonos, Kölcseynek minden munkáit igéré, 's igy fölötte számosan voltak, kik a' megjelent első vers kötetet, azért nem szerezték meg magánlag, 's elölegesen, mert az *egészet* 's egyszerre szerették volna birni. A' könyváros azonban kis lelkü volt. Hogy mindjárt az első kötetnél nem kapott néhány ezer forint tiszta jövedelmet, fölhagyott a' többi kötetek kiadásival; minek szükségkép az lön következése, hogy a' várakozásukban megcsalatkozottak, mint hogy az egészet nem birhaták, egyes részét sem vették meg. — Mi pedig az Esmeretek tárát illeti talán Ön is egyike volt ama' sirásóknak, kik azt még mielőtt világra jött, már el akarák temetni, 's midőn ez nem sükerült, bosszuvágybul minden roszszat kiáltottak ellene. Mi csuda illy agyarkodások után, ha nem talált méltánylót, mennyit érdemlett, 's érdemel. Hogy pedig valóban méltánylást érdemel, azt Önök, ennek legkérlelhetlenebb ellenségei is elismerik az által, hogy mindeddig nem bátorkodtak világ elibe lépni azon eltipró iszonyu kritikával, mellyel olly dörgő hangon fenyegeték. Három éve már, hogy a' munka egészen elkészült. Időközben a' „kritikai lapok" is elhaltak, 's mégsem jelent meg csak egy hangnyi birálat is. Vagy elég volt e róla ama birálat, melylyel sajtolák, még mielőtt szülemlett volna? Iparkodni kell, még mig a' Figyelmező él; mert majd nem lesz ügyes szerkesztő, kinek ama' roppant tudományu birálatokat kezére lehetne bizni! Lám mi jó volna ha az egykori üres lárma mögött csakugyan némi kis cselekvés is rejtőzött volna. Milly jó volna most, az Esmeretek tárának czikkelycire még *akkor* készitett birálatokat előszedni, 's vele a' Figyelmező lapjait érdekesekké 's tanuságosakká tenni, a' helyett, hogy idegen nyelvü munkárul irt birálatok magyarra *fordított kritikájával* tömik meg annak hasábjait! Vagy még nem multa idejét? Ugy bocsánatot kérek. Igaz nálunk minden csigalábon megy; mert közönségesen gyakorlott életelv, hogy mit ma megtehetnénk, azt örömest holnapra halasztjuk, 's min már holnap áteshetnénk, arra azt gondoljuk: esztendő illyenkor ráérünk; elég korán lesz még akkor is összezuzni rajta orrunkat. Az összezuzásról jut eszembe, mikép' porrá akart tenni egy nevetlen *) kritikus, nagy részint mémetből forditott birálatával bizonyos Freumundot, azért hogy magyar születésü lévén, honunk német ajku szépeiben, anyanyelvükön, magyar érzelmeket iparkodott gerjeszteni; Palocsayt pedig, ki szinte némétül irt, magyar báró létére, megdicsérte azért, mert semmi másra nem akará a' szépnemet buzdítani, mint — mit annak idejében, ugy is mindenik tud; azaz — szeretni. Én, igazán mondom, sajnálám Freumundot, nem azért, mintha az eszközt, mellyet czélérésre választott kifogástalannak tartanám; hanem mivel eszköze mellett a' czélt, mellyet ő magának kitüzött, birálója egészen figyelem nélkül hagyá. Aztán azért bánni vele olly gonoszul mert a' szépnemnek tetszeni kivánt! Lássák kegyetek drága szépeink, milly furcsa ez a' literaturai világ: ezek az istenadta ránczos homloku kritikusok még azért is meg akarják az embert kövezni, ha kegyeteknek kezet csókol.

(Folytatása máskor.)

*) Valamikép egy l-lel és e-vel többet ne szedjen!

(Jegyzés a' szédő számára.)

SHAKSPEARE' DRAMÁINAK MU'SIKÁJA.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(Folytatás.)

Irva van a' Velenczei kalmárban, hogy: „azon ember, kiben semmi mu'sika nem létezik, kit az édes zenék' harmoniája meg nem indit, árulás, cselszövények, és gonoszságokra képes; lelkének mozdulati tunyák és sötétek mint az éj, 's szenvedelmei feketék mint pokol. Ne bizzál illy emberben." Lehetne tán mondani, a' költő' szavainak lényeges változtatása nélkül. Hangmüvész, ki *Schakspearet* nem érti, kit Júlia' szerelmei, avvagy Lear király szenvedései meg nem indit-

nak, lelkesedésre képtelen. Ne várj tőle egy műt se; harmoniája nem egyébb, mint csupa hangok, és hangszerek zagyva melódiája, egy haszontalan zsibaj, melly cseng ugyan néhány óra perczig a' fülekben, de aztán enyészik, és elhal a' nélkül, hogy valaha lélekre hatott volna. Ne bizzál illyen hangászban.

Schakspeare' drámái között különösen három van, mikből meríteni örökre legszentebb ihléseit a' musika; *Romeót* értem, *Othellót*, 's *Lear királyt*. Julietta' szüz és anda szerelme, a' Maurus' nyugtalan és féltékeny szenvedélye, az agg király' ősz fejére szálló végnélküli szenvedések, íme úgy vélem, elég pompás symphoniai tárgyak. Mert e' drámáknak már természetük az, hogy egy képzelt világba ragadják az embert. Felettük egy a' közös fülekről felfoghatlan nem tudom minő zene hangzik, egy csudás zene, csupán a' művész által érthető, 's másoknak átadható. A' léleknek legválogatottabb érzeményei vannak egyről egyre beírva azon könyvbe, 's föltedezvék legmélyebb titkai. Nem kell egyéb, hangászok! csak áttenni a' szókat mennyei nyelvetekre! az oceanok' mélyébe hatott le a' buvár, kihozta ő a' rejtett gyöngyöt, a' ti kötelességtük csak átvenni, 's ujra foglalni azt annélkül, hogy fényétől megfosszátok. 'S csak azt ne mondják nekem, hogy *Shakspeare*' dramái igen gyakran jelennek már meg a' szinpadon, hogy húsz hangmüvész, mindenik a' maga modorja szerint, felhasználta légyen azokat, hogy annyi szeretők' lehelete már lefutta légyen róluk az ártatlanság' és szüzesség' virágait, mellyekbe azok, mint arany' porába pillangó, öltözve valának. Ne mondják nekem: hogy *Shakspeare*' tárgyai elhasználvák; haszontalan beszédek ezek 's üresek, miknek lehet tán mi becsök egy színház' bérlőjének bureaujában, de korán sem itt, hol művészetről van szó. *Skakspeare*' költészete szeplőtelen, 's az ő bájoló teremtései ama' kies kertben, hová a' nagy Művész helyzé őket ábrándozva, vagy panaszkodva várják hangászaikat, mikép sovárogja fiatal férjét a' zsenge szűz.

Azon műveknek — mikről mi szólunk — elfonyasztására, kizsarolására nem elég ám, hogy mi középszerű hangművésznek csak úgy eszébe jusson *Romeót* írni. Közelíthet ugyan tanítvány is a' mennyei vászonhoz; de ha szinei nem jelesen készítvék, felpattogzanak azok és lehullandanak. Minden, a' mi felüleges, elenyészik; mint lehellet a' tiszta kristályról; megmarad csak azon szép és mély vonás, mellyet bölcs kéz metsze lelkesített isteni mintájáról.

Zingarelli Romeót irá. Egykedvüleg kezdi müvét, 's két húzamos szakaszon áthurczolkodik vaktában, és sötétségben a' nélkül hogy az öt vezérlendő csillagra ügyelne. Vége felé azonban egy hirtelen fény borítja el a' teremet, 's ím ekkor látja előbszer maga előtt Romeót. 'S e' halvány ifjúnak ellenében, ki liliomként hajolt-le Júlia sírjára, 's szembe amaz ábrázattal, mellyen egy kétségbe esett léleknek magasztaltsága terül szét a' könyükkel: elfogódik a' müvész, zongorájához rohan 's énekli: „*Ombra adorata*“

'S minő csudás, mi különös egy musika! Fájdalom és szerelem hymnusa! Hattyudala egy húsz tavaszt élt léleknek, mellynek legédesebb csalódása letünt, 's melly legédesb álmai után repülni vágy. Ime mind az, minek Zingarellitól hátramaradnia kell; mert halhatatlan e' dal, mig Romeó' partiturája nem létezendik többé. Más jelesbbé a' gond és a' dicsőség *Shakspeare*nek e' remekét kiegészíteni, 's a' lapon, mellyre finom arany vignettét nyomá az olasz müvész, elég hely maradt még az utána következendőknek is.

'S pedig minő daljátékot irhatna egy genialis ember Romeóból, ama széles és mély tárgyból, melly Cimarosának minden andalgó kedvességét, 's Webernek egész phantaziáját egyedül kimeritené. Minő gyönyör volna össze illeszteni ama két fiatal és félénk hangot, melly zenéjét a' tánczteremben kezdi, éjen át a' virág bodros fák alatt folytatja, 's egymásnak felelgetni csak a' koporsó köve alatt szűnik meg. Oh költészet! költészet! mi lesujtva és megdöbbenve állasz te illy egy jelenés előtt! Nézd ama gyönyörű két lényt, mint regélik-el szerelmeiket egymásnak, 's te még csak egy szócskát sem adhatsz azon vallástétekhez, miket ők egymásnak amaz éjszakán tesznek, míg szerencsésb húgod a' hangászat, szépitni jő a' kört mellyben élnek, mondván nekiek: „általam nyer mennyei vibratiókat a' hold' nyirkos világa, — ismeretlen sohajokat a' virág, — szókat a' lélek, csillagokba emelkedőket.“ 'S a' többi charakterek is be hármoniateljesen veszik körül a' két fiatal házast! — Mi naïv 's nyiltszivü lenne a' mu'sika a' dajkával, finom és választékos Mercutioval“ Be gyönyörüséges párdalok lennének a' szerelmes vágytársokéi.

(Folytatása következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Azon hirdetés, hogy Viktoria királyné személyesen fogja eloszlatani a' parlamentet, a' roppant fővárosban olly érdeket gerjeszte, minőt e' fejdelmi cselekvény' gyakorlása talán egy egész század óta nem szokott volt gerjeszteni. A' lordok házának karzatira 's teremébe vivő bejárások kora reggeltől fogva mind tömve valának emberekkel, kik a' 12 órára határozott bebocsátást feszülten várták. A' bebocsátási jegyekért olly nagy volt a' lord főkamarás' hivatalszobájában a' tolongás, hogy többek közt egy kabinet-minister' nőjét is vissza kellett utasitani. A' népsokaság, melly az ut' hoszában, hol a' királyné kocsijának kelle felmennie, foglala helyet, példa nélküli volt. Ő felsége a' palotát 3 óra előtt egy negyeddel hagyá el. Elől három hatlovas kocsi ment, udvari tisztviselőkkel, a' testőrség kapitányával 's tb. A' negyedikben, mellybe hat fekete ló vala fogva, Lansdowne marquisné, Sutherland herczagné, Argyle herczeg mint lord steward 's a' szolgálattevő kamarás arany pálczájával, ülének. Azután a' király szolgák következének statuscselédruhában, kettőnkint, 's egy osztály testőrség diszöltözetében; ezután a' királyné' statuskocsija, hat hófejér ló tul vonatva. A' fölovászmester Albemarle gróf 's Mulgrave grófné, mint szolgálattévő fő udvari dáma, ő felségével szemközt ülének, Sir F. Bow-Sreet fő tanácsnoka, két tiszttársával a' statuskocsi mellett lépdelt. Egy osztály testőrség zárta be a' menetet. A' királynét lelkesült ‚éljen' kiáltással üdvözlé a' nép. — 12 órakor nyiltak meg a' felsőház' ajtói. A' karzatok és terem' hátrésze tüstént megtelének kandiakkal, kik között igen igen sok dámát lehete látni, mindnyájan gyászruhát 's fejökön fekete tollakat viseltek, ugy hogy ruházatjuk, a' pairek hoszu statuskönẗöseivel 's az idegen követek', kivált az ausztriai követ Eszterházy Pál herczeg' csillogó öltözetével, szembetünő ellentiséget képezett. — H.

2.) Egy gazdag gyár tullajdonos Champagne-ban, kinek a' környékbeli szegény emberek körülményeik 's állapotjuk megjavultát csak nem egyedül köszönheték, a' kereskedési crisis következetében fizetni képtelen lön. Ezen valamennyi munkásai elhatározák egy szivvel és lélekkel 's ön indulatokbul, hogy jótévőjük iránt részvételüket és hálájukat bebizonyitandják. Jöttek elő önmegtagadás és feláldozás példái, mellyek valóban nagyszerűek. Néhány munkás egy egész hónapig ingyen dolgozni ajánlkozék; a' takácsok mindegyik egy egy vég szövetet pénznélkül készite neki. Egyike a' gyár tálajdonos egyik hitelezőjének 200 frankot ada, mivel ez azt mondá, megelégednék vele, ha csak annyit kaphatna a' gyárostól. Egy factornak 3,900 frank járandósága vala még uránál, 's a' nemes lelkü ura szemei előtt tépé szét a' számadást, könyező szemekkel azt állitván, hogy neki csak munka kell; elélni, kevésből elél. Egyetlen egy dolgozó sem voná ki magát e' nemes tett alól, 's remélhetni, hogy a' derék emberen igy segitve lészen.

3.) Nevezetes, hogy az orosz románliteraturában a' legkedveltebb legtiszteltebb nevek — asszonyok! a' legközelebb lefolyt időszakban a' literaturának e' nemét valóban csaknem egyedül a' szépnem mivelé. A' regényes eposban is tett próbát egy pár orosz hölgy, 's mondhatni igen dicséretes sikerrel; köztük néhány magas születésüek is találtatnak.

4.) Egy Frankfurtban lakó angol valamelly gazdag izraëlitával fogadott, hogy ő t. i. az angol, nyolczszor 24 óráig képes lovon tartani magát, a' nélkül hogy csak egyszer is leszállna, vagy lábával a' földet érintené. A' fogadást az angol nyeré meg, kinevetve beszéllé el, miképen ő a' nyeregben némelly édes álmocskát aludt, mialatt az izraëlita ki az egész fogadási időt átvirrasztotta, szemét sem zárhatá be 's felül reá még 150 aranyat fizetett.

Figyelmeztetés.

Egy fiatal gyermektelen nemes házaspár a' belvárosban egy 5 — 12 esztendős lyánkát kiván kosztba fogadni. A' gyermek magyar 's német nyelven irni 's olvasni, 's mindennemü asszonyi munkákra fog tanittatni. Bővebb utasitást e' lapok szerkesztőségétül kaphatni.

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. 1837.

Augusztus 10kén — 64dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

SZERELEM ÉS LEMONDÁS.

NOVELLA

NÉMETBŐL

SZERÉNYI GYUL'A

(Folytatás.)

Mola, Romának nagy hirü ügyésze volt. Egy lányt szerete és imáda minden lángjával az olasz éghajlat' hevének. Szerelme legyőzé azon akadályokat, melylyek czéla' elébe tornyosultak, 's végre boldog lőn, a' lányt mint nejét ölelni keblére. Szerelme 's boldogsága kimondhatatlan vala, de nem hosszu. Egy duzs kéjfi látá nejét és megszereté a' szép hölgyet. A' tisztalelkü megvetéssel igazitá el minden ajándékait, 's a' gyáva, hatalomhoz nyúlt..... Erőszak adá meg azt neki, a' mit női hüség megtagada. A' nő visszatér férje lakába. Halovány 's jéghideg arczczal mondja el férjének a' történtet 's boszut esd, 's három nap mulva nem él. Méreg ölé el.

Mola hidegen nézi az imádott nő' hült testét, 's letérdel 's kezét keblére teszi, 's érthetlen szavakat ejt. Birtokát pénzzé teszi, 's lányával elhagyja Rómát. Nápolyban paraszt öltözetben halászkunyhót vesz 's lányát egy özvegy halászné fülügyelete alatt hagyja, 's Rómába visszatér.

Neje' elcsábitójának palotája körül leskődik. Végre egy este jő, csak egy cseléd kiséretében. Mola hozzá vonúl, 's kiált: ‚én Mola vagyok 's te nőm gyilkosa!' 's a' nyomorút két gyilkszurással ledöfi. Mola szerencsésen megmenekült. A' meggyilkolt' családja iszonyú boszut esküszik, 's nagy dijt tesz a' gyilkos' fejére, de Mola eltünt. Banae mellett éle, ismeretlenül, a' legtitkosb magányban, gyülölve minden embert, gyülölve az életet, mellyet lánya miatt kénytelen türni. Az élet e' megvetésben, 's embergyülöletben neveli föl Juliát, anyjáért égő szerelmének leirásával, 's azon hűségnek, mellyel az függe rajta, élte' vég perczéig; 's igy lehelt a' lány keblébe lángszerelmet 's gyülöletet, 's megvetését az életnek; mikor gróf Cenci rájok bukkant, 's megnyeré az atya' barátságát, 's a' lány' szerelmét.

Csakhamar szereté a' gróf Juliát, 's ez az első perez óta szive' minden érzelmeivel függe rajta. Végre Julia' lábaihoz hült Cenci, 's megvallá szerelmét, 's Julia, a' boldog Julia, elpirulva simult keblére 's szivök' minden érzelme egy hoszú csókban csattana el.

‚Cenci!' sugá halaványajakkal, ‚te enyim! örökre enyim! — Örökre tevé hozzá, 's merőn néze szemeibe! Cenci, örökre?'

„Örökre, Julia, örökre tiéd!"

‚Hol van atyám?' kérdé Julia, 's tárt karokkal röpült a' kunyhó felé. Cenci vissza akará tartani, figyelmezteté, megnyerendik-e atyja egyezését? Julia rá néze, 's kihivta atyját, 's mindent elmonda.

Az öreg homlokára tevé kezét. „Cenci, szőla komolyan, én viszaadom önnek szavát. Julia te hirtelenkedél. Ő szeret téged, de te nem ismered a' világot. Julia atyjára nézett 's a' grófra; Cenci a' lány' lábaihoz hült, 's Julia fölkiálta: „látod atyám! 's diadallal foná Cencit dobogó keblére."

‚Mondanom kell neked, Julia, szólt az ősz, halgass meg? annyira elszédite kora örömed?'

‚Igen!' monda Julia, azon öröm, hogy lelék szivet, melly örökre enyim!'

„Tiéd?" szólt az atya, „tudasd a' gróffal, mit hiszesz te hűségnek. — Cenci gróf folytatá, „ön veszélyes játékot játszik itt, olly szivvel mellyet nem ismer. Ön nem ismeri Julia' szivét. Ön szerettetik, mint még férfi soha sem szeretteték, de hogy Julia' szerelmére érdemes legyen, szeressen úgy, a' hogy talán férfi nem szerete. Gondolja ezt, Cenci. Ön olly szivet kér mellyet a' legkissebb hütlenség eldúl."

‚Igen!' felelt Cenci, ‚ép e' szivet, ép e' szerelmet kérem én. Én méltó vagyok rá. Julia, ha lesz éltemben olly percz, midőn kevésbé szeretendlek mint most, büntess meg a' legiszonyúbbal, mint képzelhetek — halj meg!'

„'S véled" kérdé Julia, nemes büszkeséggel, „hogy e' perczet túlélném? Istenre, nem!"

‚És ha még is megtörténnék,' mondá az atya, ‚ha e' szerelem' daczára hütlen lenne?! Még van idő, gróf. Ön nem ismeri Julia' szivét, mellyet az én fájdalmam, 's kétségbeesésem nevele; az csak szeretni tud, 's halni, ha önt elvesztené.'

„Julia!" mondá a' gróf, ha ez megtörténnék, ha ez a' lehetlenség lehető lenne, tudok még egyet — veled halni!"

Julia keblére hult, 's „a' halál" mondá, „megszabadítná szivedet, hüségedet, 's az én boldogságomat."

(Vége következik.)

MI KELL SZINÉSZETŰNKNEK?

NAGY IGNÁCZTÓL.

(Vége.)

Ha már szerencsések valánk szinházunknak állhatos közönséget szerezhetni, 's vannak iroink, kik czél-'s *korszerü**) elmeműveikkel csakugyan nélkülözhetlenné tudák tenni nemzeti szinházunk látogatását a' nem *egészen* magyarnak is, akkor a' teremtés korszakának vége van, 's kezdődik a' fentartás nem kevesbé fontos ideje; akkor t. i. már minden, ismétlem minden csupán a' játékszini igazgatótul függ, mert rosz igazgatás három hónap alatt a' legvirágzóbb játékszint is tökéletesen tönkre teszi, 's aztán a' legjobb igazgatás sem emelheti fel többé, vagy legalább csak évek mulva 's óriási fáradsággal 's erőködéssel. Szomoruan bizonyult be ez' állitásom, budai szinházunknál, miután Döbrentey az igazgatásrul lemonda. — Nem czélom itt részletesen elmondani, minőnek kellene véleményem szerint játékszinünk igazgatójának lenni szinészetünk tartós megalapitására 's föntartására; részint mivel a' hely szűke tiltja, részint pedig, mivel a' részvényes társaság már kinevezé az igazgatót, 's igy attól tartok, hogy legőszintébb 's talán nem helytelen észrevételim is tolakodó leczkézésnek fognának tekintetni 's mint ollyanok, megvetéssel vissza utasítatni. Szives olvasóimnak azonban még is megmondom, pár szóval, mikép igazgatnék szinházat, ha egykor csakugyan az reám bizatnék valahol.

Terhesebb 's hazánkra nézve e' jelen időszakban fontosabb hivatalt a' játékszini igazgatóságnál keveset ismérek. Rendkivül terhessé teszi azt főleg azon körülmény, hogy szabályait csak egy könyvben találhatni, 's ez: az élet könyve. Ki ezt nem forgatá keresztül, ki a' tapasztalás 's emberisméret tág mezején nem eléggé jártas, az soha nem lehet, legtisztább szándéka mellett sem, jó játékszini igazgató. Szilárd elvek, elhatározottság, mély tudomány, mindez igen keveset ér. Itt csak változékonyság győzhet, mert az igazgatónak nem csak a' szinészekkel van dolga, hanem egyszer'smind az egész közönséggel, ez pedig nádszálkint hajladoz; ha tehát az igazgató, föltett szilárd elvei szerint, mindig jobbra tart, 's e' tartása mellett akkor is makacsul megmarad, ha a' közenség balra hajlik, ugy rövid idő mulva bizonyosan be kellend a' szinházat csukni, vagy üres padok előtt játszani. Ebből azonban épen nem azt szándékom következtetni, hogy az igazgató rabja legyen a' közönségnek, épen nem, hanem csak azt akarom érinteni: az igazgató élet 's világ embere legyen, ismérje a' közéletet, ismérje a' középosztály időnkinti szellemi változását, 's legyen bejárása magasb köröknél is, hogy azok kivánati irányát kipuhatolhassa. Ezeket tudván: igyekezzék az intézet hatását ugy intézni, hogy a' különböző vágyakat megelőzze vele; igy aztán, ha az igazgató elég éles látásu 's finom tapintatu, mindenkor oda hajlitandhatja ügyes kiszámolása által a' közönséget, hová az intézet java kivánja; 's a' be nem avatott még is hinni fogja, hogy *ő* bókol a' közönségnek; ez pedig, megelőzve látván, habár némi módositással is, még alig gondolati szárnyra kapott vágyait, az intézet helyes rendezetérül tökéletesen meg leend győződve, 's ha igy egyszer látszatunk neki hódolni, érette bizonyosan legalább háromszor saját intézvényinket a' maga vágyai gyanánt fogja tekinteni 's bennök tökéletesen megnyugvand. E' szerint 's csupán csak e' szerint parancsolhat közönségének az igazgató, máskép soha; de

*) Korszerü, mondom, mert némelly iróink mindent csak a' jövő századnak szeretnek irni. Hagyjuk azt, a' jövő század irói hihetőleg jobbat fognak irni, mint mi most irhatunk. Tehát csak jelennek, a' jelenuek!

mennyi fáradsággal 's önföláldozással van ez kapcsolatban, könnyen képzelhetni. Az illy igazgatónak ma tanulnia kell, hogy holnap a' tanultat gyakorlatba hozhassa, 's igy folyvást; élete tehát csupa tapasztalati tanulásból 's annak tettlegi mèg pedig azonnali alkalmazásábul áll.

Hazánkban, 's főleg itt Pesten még súlyosb lesz a' játékszínigazgató hivatala azon körülmény által, hogy az itt rendkivüli fontossággal párosul. Jelenleg hazánk szerte mindenütt kisebb nagyobb lelkesülettel e' szót hangoztatják: „Haladás!" —, 's korszerübbet hallani ohajtani valóban nem is lehetne. E' „haladás" kétértelmü, t. i. szellemi 's anyagi; az utóbbi a' kereskedési 's ipar-világ teremtő jelszava, vele tehát itt semmi dolgunk, de annál több az elsővel. Szellemi haladás az iró vezércsillaga 's éltető fénypontja a' színészetnek. Hazánk áldásit nem' csupán magyar élvezi, hanem mellette több külön nemzetbeli polgártárs, ezeket rokonokká 's egy czélra, valódi boldogságra törekvőkké varászlani, ez ama' nagy föladat, mellynek elérése után minden valódi hazafi körekszik, 's miben az egész haza Budapestet tűzi ki magának példaképül. E' föladat leginkább teljesithető nemzeti nyelvünk megkedveltetése által, 's hol tehetni ezt inkább, mint játékszínen? Azonban még ez nem elég, mert ha minden honfitársunk beszéli is nyelvünket, még abból nem következik, hogy érzelme is magyar legyen; szükség tehát, hogy a' nemzetiség szelleme buzdítsa szivét, mert csak ugy munkálhatand aztán köz nemzeti jóletre 's valódi boldogságára. 'S e' fontos 's századokra ható eszköz sükere *egy* embertől, az igazgatótul függ. Milly iszonyu felelősség! Ép érzelmü nemzetbül mindent csinálhat a' játékszíni igazgató, — ha hivatalát lélekismérettel teljesíti.

Ez rövid vázlata a' játékszíni igazgatóság rendkivüli fontosságának, 's ebbül egyszer'smind következtethető, hogy száz ember közül kilenczvenkilencz bizonyosan összeroskad súlya alatt, vagy az intézet megsemmisül. Ha e' nagy föladatnak meg tudnék felelni, még következő rendszabályokat követnék mint igazgató. Jelszavam lenne „Párttalan részrehajlatlanság," 's ennek paizsa alatt bizonyosan szerencsésen végezném tisztemet. 'S e' jelszót először az irókra alkalmaznám 's aztán a' szinészekre. Ugyan is, minden dráma- vagy vigjáték-irót, ha mindjárt a' literatura mezején fegyverzetten állanék is előtte, megelőzőleg buzditánék munkálatra, müve előadására pedig minden kitelhető figyelmet fordítanék, mert az első előadás többnyire eldöntő határzatu szokott lenni az egészre, 's ha első előadáskor valamellyik szinész gondatlansága, rosz akarata, vagy szerepek hibás kiosztása által a' mü megbukik, igen igen nehéz leszt ismét megorvoslani a' kárt. Ezek elháritására ügyes rendelőket 's ügyelőket iparkodnám szerezni, 's szoros szigoru fenyitéket gyakorolnék a' szinészek fölött; mi azonban épen nem durva *gorombaság*bul állana, mert a' müvészetet a' mümüvészben kell tisztelni, hanem azok közönséges megtartása követelésiben, miket az intézet haszna mulhatlanul kiván. A' pöffeszkedő gőgöt mindig gondosan kerülném, de egyszer'smind vigyáznék is, hogy helytelen összevegyülés által a' szükséges tekintettől magamat meg ne fosszam; gondom lenne ezenkül még; hogy semmi tekintetben némi gyöngeséget vagy habozást ne mutassak; mert csak egyszer mutasson kétkedő ingadozást az igazgató, azontul minden tettét bonczolgatni fogják a' színészek, 's legczélszerübb intézvényi iránt is kétkedendnek, bizodalmukat elveszitik, önfejük után indulnak, 's az intézetet veszélyeztetik. Mindig szilárdul lépjen föl az igazgató, 's jelenlétét a' legkétesb helyzetben is ügyesen iparkodjék föntartani.

Az igazgató törekvésit igen sükeresithetik a' színészek, ha magukat bizalommal álkalmaztatják rendelkezésihez. Sokat szólni kötelességükről fölösleges. Rég ohajták ők már valahára letehetni vándorbotjukat; e' pillanat végre megjelent, 's már most ki képzelhetné, hogy nem fognak mindent elkövetni sorsuk itteni állandó megalapitására? Teljesitsék betü-értelem szerint kötelességüket, mellyet igazgatójuk elibük szaband, olvassanak, tanuljanak, 's mindent tegyenek, mit tőlük kivánni lehet. Csak egy tárgyról tartom itt szükségesnek a' szólást, t. i: próbáikrul, mellyekkel soha meg nem barátkozhattam. Mert ugyan próba e ez: a' szinészek, többnyire szereppel kezükben, föl 's alá járnak vagy ülnek, 's a' sugó után elhadarják szerepüket; lehet e ennek sükere? Itéletem szerint, nem. Jó rendezett színházban, három próbát szokás tartani mellynek mindegyikét szükség esetén többször ismétlik. Első a' felolvasó próba, midőn t. i. szerepeiket elolvassák együtt, hogy az egész darab tartalmával megismérkedjenek, 's a' kiirott szerepek hibátlanságáról meg-

*

győződhessenek; második a' felmondó próba, ekkor már kiki kivülről (könyv nélkül) tartozik sugó után elmondani szerepét; végre, harmadik a' szavaló, vagy is nagy próba, mellyen szavalva, szini öltözetben (Costume) 's a' diszitvények tökéletes használata mellett, egészen ugy játszatik el a' darab minden tekintetben, mint az előadási estén a' közönség előtt. Ez utóbbit eddig színészink nem gyakorlák, pedig milly számithatlanok hasznai! A' gyakorlatlanabb színész tanulhatna, mert ejtendő hibáját a' gyakorlottabb megrónà, holott azt most a' közönség kénytelen tenni kaczajjal vagy pisszegéssel, mi sokszor a' legremekebb 's jól előadott szomorujáték hatását is igen botránkoztalólag zavarja. De még a' gyakorlottabb színészre nézve is igen hasznos lenne ez, mert a' földszinti első padokban mindig ülhetne illy próba alatt néhány iró, ki jártassággal bir a' drámai világban. Ezek észrevennék a' hibákat, 's figyelmeztetnék rájuk a' színészeket, mit kitünő sükerrel tehetne az eredeti iró vagy darab fordítója, igy aztán kevesebb keserü birálatra lenne szükség. E' szavaló nagy próbák tartatásai elkerülhetlenül szükségesek, kivált nemzeti játékszinünknél, hol még annyi a' javitást 's pótléket váró hiány.

Az egészre nézve még fölötte nagy befolyást gyakorol a' *czélszerü* színészeti birálat, 's valamint nehéz játékszint igazgatni, ugy szinte nem könnyü föladat, mint annak birálója föllépni. Sokan mondják, hogy színészink még nem érettek birálatra 's rettegnek tőle. Ez állitást alaptalannak tartom, meg kell a' dolgot különböztetni; annyira már jutottak színészink, (értem a' budapestieket,) hogy a' józan 's okokkal támogatott birálattól éppen nem rettegnek, sőt tisztelik azt, 's intésiket követik, de félnek a' részrehajló gáncsoskodástul, 's méltán félhetnek is, mert sokan olvassák a' birálatot, kik az előadáson nem voltak jelen, 's tökéletesen hiszik a' biráló pártszellemü, 's többször — mi még roszabb — magányos mellék érdekeiből folyt birálatát, mi a' legiparkodóbb színész becsületét is megcsonkitja a' két haza előtt. A' birálónak első 's mulaszthatlan kötelessége: igazságszeretet 's részre hajlatlanság: mert hogy a' birálatra megkivántató tudományokkal birnia kell, az már magától is értetődik. Eddig kimélettel kelle birálnunk színészinket, mert ugyan mit kivánhatunk olly művésztől, ki mindennap e' sohajtással alszik el este: „Uram istenem, mit eszem holnap, valjon lesz e kenyerem?!“ — E' nyomasztó körülmény valahára csakugyan megszünt; 's már most teljes joggal kivánhatjuk színészinktől, hogy szép hivatásuknak minden tekintetben megfeleljenek, mire kötelességünk, szükség esetén, szigorú birálattal sürkenteni őket; 's ők ezt, ha müveltségre számolnak, bizonyosan mindig köszönettel fogadandják, — csak a' birálat mindig a' maga korlátai közt maradjon; legyen tudni illik oktató, kimeritő 's mivelt hangú. — Ha nevetségessé tesszük a' színészt, vagy elkedvetlenitjük öt pályája 's a' haladás iránt, vagy pedig végre annyira eltompitjuk becsület érzését, hogy majd legjobb tanácsinkat is kaczagni fogja, 's az elégületlenség magvait társai közt elhintvén, őket is érzéketlenekké teendi a' biráló észrevételei iránt. Oktassuk a' színészt, de ne tegyük gúny 's kaczaj tárgyává, 's kerüljük a' részrehajlást, ugy bizonyosan a' leghegyesb tollu birálót is tisztelni fogja az 's józan intésit mindenkor örömmel követni. —

'S ez az, mi színészetünknek csekély belátásom szerint kell, hogy valahára csakugyan fölemelkedhessék szomoru helyzetéből. Megtörténik e ez a' jelen körülmények közt, — az idő fogja kitüntetni. Bajza József igazgatója lett színészinknek, 's igy sikamos pályára lépett, mellyen azonban dicsőséget aratható, 's a' magyar nemzetet hálára kötelezheti maga iránt. Igazgatása sükeréről szólani előre, még mielőtt munkálni kezdene, nem lehet; a' haza isméri öt, 's tudhatja, mit *reménlhet* tőle, egyébiránt lépteit azon élénk figyelemmel kisérendjük mindig, mellyet a' tárgy nagyszerü fontossága kiván, 's szoros kötelességünknek tartandjuk időről időre az intézet mibenlétéről szigoru részrehajlatlansággal értesiteni a' tisztelt közönséget. Jósolni nem akarunk, de *magyar nemzeti* szinházat *németből* forditott *ismeretes*, untató szinmüvel megnyitni, valóban óriási botlás; kié? nem tudjuk, — legyen utolsó! —

SHAKSPEARE' DRAMÁINAK MU'SIKÁJA.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(Folytatás.)

Csak egyetlen egy embert ismerek ma illy tárgy' felvállalására alkalmast: *Rosini* az. 'S bizonnyal, ha szelleme még nem hagyta el, ha benne még a' zseni'

lángja, 's a' nyugalom, mellynek régóta él, a' gondolkozásé — meditative — úgy kétséget nem szenved, miképen felébredése' napján az neki bizonyosan eszébe jutand. Nem is olly egykedvű ám Rossini, mint ő azt vélünk elhitetni szeretné. Mikép' minden igazi hírnévnek — öntudatja lévén — nem sokat hajt ő a' hírlapok magasztalásaira, 's birálataikat teljesen megveti. De azért nem mondhatni, mintha jövendő dicsősége' gondjaival nem volna elfoglalva, Rossini az égtől nyerte a' termékenység' ájandékát, azt tőle senki meg nem tagadhatja; mintegy harmincz daljátékot írt. Azonban e' nagy számból nem hozhatni fel egyet sem, a' szorgalmatlanság és szétömlengéstől, eleitől fogva végeig, mentet; egyet sem, hol a' hangszerkezet (instrumentatio) mindig tiszta és tartós, a' melódia pedig érzékeny és egyszerű volna; szóval ollyant, mi külön bétanulva, remekműnek tartathatnék, 's szerzőjének egykori dicsőségét ugy alapíthatónak mint millyen p. o. *Euryanthe*, vagy *Oberon*. 'S ezért tehát én imígy szólnék hozzá: „Mester! te az életkor' és zseni' erettségében vagy siess egy új műben annyi szépet összehalmozni, mint mennyit a' többiekben elszórtál; mert ha széthintve hagyod őket, nem ügyelend rájok a' jövendő. Mindenik századnak elég dolga önmezejével, 's nem tarlózand a' múlt' rónáin. Összeszedve, és kévékbe kötve kell a' kalászoknak számára megtartatniok. 'S ezért tanácsolják dicsőségedre gondosok, hogy gondolataid' és phantaziád' minden gazdagságát egy felséges költeményre forditsd."

'S Rossini bizonyosan előbb utóbb megirandja ezen partiturát; ő ezzel tartozik, ha másért nem, már csak azért is, hogy *Shakspeare*-el kibéküljön, kivel olly méltatlanúl bánt Othellója' két első felvonásiban. Valóban ezen egész dalmű hihetlen szorgalmatlansággal van írva; személyeinek mindenike vak sors' kényére látszik szólni, és cselekedni; stiljéből pedig annyira hibázik a' szilárdság 's compositiojában az egység, hogy ha egykor Rodrigónak talán eszébe jutandna a' Maurusnak valamellyik dalát elénekelni, senkinek sem jutna eszébe félreverni a' botránkozás' harangját.

Mint *Zingarelli*, ugy *Rossini* sem értette *Shakspeare*' művét az utósó jelenésig. Legyen akár felejdékenység, akár erőhiány az oka: de *Rossini*-is a' kidolgozás' mentében, soha nem vette fel tisztán a' Maurus charakterét, se' nem tapogatta ki Jágo' lélekismeretének sötét mélységeit, nem Desdemona' lelkének nyájas, csendes derültségét. De utóbb bezzeg mi szép, mi mennyei könyűket sírat vele! 'S íme a' fájdalom' legfelsőbb csúcsán találjuk őt' egyszerre. Mikint érkezett ő oda, senki sem tudja; csak ő érzette ama' titokteljes hanglépcsőzetnek fokonkinti emelődését, de bennünket annak közlésére méltóknak nem tartott. Pedig költőnek is van némi számadolni valója. Az ihlés után nem szabad nekie lelkében visszatartóztatni egy szálát sem azon arany szövetnek, melly gondolatait leplezi; különben műve nem tökélyes 's hasonlít ama' szoborhoz, melly maga után érczet hagyva jönne ki mintajából. Minő egyszerüség, andalgás, és mennyi borzasztó van ezen utósó felvonás öntésében. Kezdetén mindjárt azon a' hangkarban hömpölygő mogorva, és siket zene, melly a' habok' zajával szüntelen visszatér, szivedet áthatja, és megfagylalja, reszketsz azon kedves teremtésért, ki mielőtt meghalna, mint madárka a' hálóban, ugy vergődik az orchestrum' és égiháború' kettős hármoniája alatt. A' vihar lecsendül, Emilia megnyugtatja asszonyát, 's már ama' keserves két verset elkesergő csolnakosnak szava is elelhalt az éjbe; 's midőn ekkép lön kimedrezve a' könyük forrása: akkor kezdődik ama' gyönyörü, ama bájteljes ének a' ‚*búsfüzről.*' Desdemona nyug helyén elszenderül, 's alig enyésztek el fohászinak gyöngéd hangjai; már az orchestrum sötétté, 's rettentővé válik. Egy mérges bévezetés jelenteni Othello' érkeztét. De oh bámulás! miután mécsesét, kardját letette, 's a' színpad' elejére lépett, íme a' Maur egészen átváltozott. Nem egy feketével bemázolt komédiás áll többé elötted, nem egy nagy bravour-áriák' közönös énekléje; sőt, ama' barna palást alatt valójában *Shakspeare*' Maurussát találod. Már maga a' recitatif-is költészeti és mogorva mint ama' magánbeszéd:

„It is the cause, it is the cause, my soul,
„Let me not name it to you, you chaste stars!
„It is the cause . . . ."

(Vége következik.)

GONDOLAT.

Belső tökéletesedés természet szüleménye, külső reánk van bizva, e' nélkül amaz börtönbezártan — sinlődik.

A' RAJZOLATOK 58dik ÉS 59dik SZÁMAIBAN MEGJELENT 'S PÉCZELT ÉRDEKLŐ UTIRAJZOKNAK MEGCZÁFOLÁSA, A' PÉCZELI KÖ - BIRTOKOSSÁG ÁLTAL.

Sokan vannak igazság papjai, kik tele torokkal apostoloskodnak, a' nélkül, hogy önmagok csak egy jó példával is képesek volnának másokat serkenteni; sokaknak ellenére vannak a' napnak tiszta sugárai, 's felhőkkel törekednének azokat homályosítani; többek azok, kik másokat akarnak attól megfosztani, minek ők magok szűkibe lehetnek (értjük a' jó hirt, becsületet egyenes lelket); legszámosban pedig azok kik nem tudván az időt máskép vesztegetni, ollyan tárgyakba avatkoznak, mellyekbe tudatlanok; ebbe a' nagy seregbe tartoznak azok is, a' kik jámbor vendég módjára koczogatnak ugyan be, de a' vett szivességet vagy vendég szeretet, a' mint szájokat megtörülvén a' kapu fél fától búcsút vesznek, embertelenséggel viszonozzák. — Az illyen emberek moralizálnak, okoskodnak, javallanak, ábrándoznak — de még ez hagyán lenne minden nevetséges fonákságaik mellett, ha más részről fondorkodásaikkal nem botránkoztatnának. — Ezek mindennapi dolgok, 's reánk nézve legérdeklőbb példát nyujtott Teszérinek a' Rajzolatok 58ik és 59ik száma alatt Uti Rajzok nevével megjelent levele. Ezen vándor literator, mint leveléből tetszik, arany szabadságát használni akarván, mellyel leginkább dicsekedhetnek azok, kiknek semmire semmi gondjok, kalapját 's pálczáját véve, minden valódi czél nélkül, folyó évi Juliús 8kán jókor reggel elkezde Pestről Péczel felé mozogni. — Itt a' már elakadt tollának elindítására ujabb tárgyakat keresett 's talált is. — Illyen a' bogáncs vagy ragadvány, illyen a' csipke fa — ez megszaggatja a' mellette elmenők ruháit — amaz belé ragaszkodik a' birkák gyapjába, hogy annak becsét veszithesse, noha még veszedelmesebb az illyen lábon mászó lelkes bogánts, a' melly az őt kikerülő jó lelkű embereket is szántszándékkal felkeresi, hogy őket boszonthassa, — Szemere Pálról tett megjegyzései, mellyeknek egy része csak nevetséges hitvány szószátyárság — fecsegés, — a' nagyobb azonban epés gúnyolódás, vitatást sem érdemlenek annyival inkább: hogy Teszéri, mint czéhetlen tudóska szeretne minden czéhbelit, — mint ő mondja, — a' kontárságra lerántani, 's ha ezt nem teheti is, legalább kapkod, morog sziszeg feléjek. De a' mi még valódibb, méltán szemére lehet lobbantani Teszérinek, hogy ő, a' ki Szemere Pálnak szives vendég szeretetét, 's barátságát önkint elismeri, és a' ki a' jó lelki ismeretet annyira magasztalja, nem tartja lélek háborító dolognak, a' vendég szeretetet illy nyilván meg bántani. — Vagy talán az leve sérelme, 's epéskedése oka a' pálczára akasztott frakkal hirtelen beköszönő tudóskának, hogy illy formába inkább egy szegődséget kereső pesti facirt ábrázolván, mindjárt fel nem ösmertetett; és méltán is, mert egy valódi tudóst modestia, világhoz való alkalmaztatás, szerénység, becsület tudás, valódiság, 's igaz mondás bélyegez, 's olly módon mint ő Kazinczy, Horváth István, Döbrentei, Vörösmarty, Vitkovics, Kisfaludy Károly, Kölcsey 's a' t. Péczelen nem köszöntek bé, 's ezek becsülettel fogadtatván rágalmazás nélkül hagyák el helységünket. — Ezek követő például szolgálhattak volna kiket is közöttünk mindenkor örömmel szemlélendenénk, 's az elhunytaknak kedvesek emlékei.

Beszél ő a' csinosodásról, hasznos út készitésről, a' tag-osztályról, a' mellyről csak jártasabb tapasztalatú emberek szólhatnak érdekesen — nem pedig Teszéri, a' ki nyilván csak azért dicséri, hogy még ujság előtte. Helységünk nem a' legrendesebb, már természeti fekvése és a' sebes esőkben a' hegyekről hirtelen le zuhanó vizek kártékonysága miatt, de a' közép rendet méltán megérdemli; az illyen környülállásokról Teszéri semmit nem tud, csak a' kilátáson ábrándozik (a' melly különben innen valóban gyönyörködtető) 's még is, hogy talán a' Furortol elragadtatva valami félre helyen gödörbe botlott, vagy hogy Pestről Péczelig töltött uton, 's enyh árnyékot nyujtó fasorok között nem sétálhatott, tanitgat, javal, még pedig nála tapasztaltabb, józan gondolkozású, 's a' közjón igyekező férfiakat. — Nincs könnyebb mint gazdaságos planumokat, egyenes asztalon kártya házat csinálni; tapasztalat 's próba nélkül terveket adni; e' már nevetni való dolog, kivált egy olly embertől, a' ki a' mások dolgaiba igazgató is lenne, öntettet, 's környülményeit pedig miképen tudja el rendelni, irásából eléggé észrevehető. — „Minden lehet csak akar-

ni tudjanak, 's cselekedni akarjanak," e' szép mondás literator urtól, kivált ha egy czélirányos akarat végre hajtása olly könnyű volna, mint ő néki kalapját 's pálczáját véve, illy könnyű szerrel, egy utazási kalandhoz fogni. Istók módjára betekinteni Péczelre, 's megelégedetlenségét rikácsolni a' köz Birtokosságnak szinte nevetni való dolog; mert ki a' péczeli határ hegyes völgyes, oldalos, lapályos, egyenes fekvését a' termékeny, szélhordta homokos, és agyagos földét megtekinti, 's ezen sokféle 's nagyon különböző tulajdonságait, és még e' mellett a' birtokosok számosabb létét, tekintetbe veszi, nem ütközik meg annyira, ha némellyeknek egy két nehezségei akadnak, — de Teszériről hisszük, hogy ennyi megelégedésünkre sem tudott volna osztályos tervet adni. — Mind a' mellet azonban ez bizonyos, hogy kiki mostani összvekapcsolt birtokát többre becsüli az előbbi széljel szórottnál.

Illyen uti rajzok tiszta elméből nem folyhatnak, 's az efféle irásmód magát az irót, munkájával együtt, érdemetlenné teszi a' feleletre, mert ezen iró meséi nem ugy charakterizálják személyét, hogy a' jó szó foghatna rajta; nem is vitatkozás eddigi soraink czélja; hanem hogy a' Rajzolatok olvasóival óvásul közöljük ezen tüskés tudóska-kép rajzát, a' ki az emlitetteknél még többre is vetemedett, és képes lőn, egy helybeli Köz-Birtokos társunkat, kit egyenes lelkéért, valódi charakteréért mindenki becsül, 's szeret, — ki hazafiságáról mind a' két magyar haza előtt ismeretes — ki barátságát szivességét mind ennel megosztja, ki neki azt viszonozza, 's arra érdemes — ki az egyenes utat szereti, és szava szegéséért meg nem pirulhat, illusiókkal, gunynyal elég gyáván megtámadni, mintha igéretét megmásolta volna (Igy ugatják az ebek az előttök fel foghatlan holdvilágot). — Teszéri azt adja elő — de zavartan, — hogy azon ur, csak hogy commoditását elérhesse belső telkében, minden egész hold helyet, fél hold föld elfogadására, vagy még világosabban 20 hold belső telki illetősége helyett, 10 holddal való beelégedésre ajánlotta magát, ha azt residentionalis fundusa mellett kaphatja meg. — Igazábban pedig a' javallat nem is ez vala az ujonnan osztandó belső telkekre nézve, hanem hogy a' melly bizonyos tér többek előtt is becses lenne — az licitatio utján a' többet igérőnek, azaz annak essék, ki azt minél több négyszeg ölekbe p.o. 100 □ ölet. 150. vagy 250. □ ölben fogad el, a' melly darab föld annak illetőségébe e' szerint számitatnék bé. — Bár mint lett légyen azonban a' javallat, Teszéri az adott szó megtartását annyira feszegeti, mintha reá lenne bizva, vagy őt is érdeklené, 's több izbe kérdi, valjon az igéret teljesülend e? mire rövid az értesítés, de ismét nem Teszérinek, hanem — becsült Birtokos társunknak a' méltatlan rágalomtúl való kitisztitása tekintetéből — a' Rajzolatok olvasóinak: hogy Teszérire bizva, ki az illy alacsony nyerekedésre magát késznek lenni érthetően kifejezte, az ajánlat teljesedni fogott volna, de mi tisztább lélekkel lévén — 's előre látva, hogy ezen javallat mellett azon birtokos társunk szenvedne legtöbbet, sőt talán csak egyedül, 's hogy a' nélkül is a' lehetségig ki ki commoditássát elérendi, a' javallatot el nem fogadtuk, 's igy nem leve szüksége azon urnak az áldozat tételre, ki a' tudóska emlék iratát nyugottan szemlélheti. — Rágalmazásaival szíveskedő házi gazdáját is, de önmagát csúfosan compromitálja Teszéri, az elsőbbet azért, beszédiből ugy tetszik, mintha Szemere Pál panaszképpen 's békételenkedve adván ezeket elő, az ő szava után tette volna ezeket papirosra, — önmagát azért, mert Szemere Pál, ki maga sem kivánt nyerekedni, 's ellene vala a' javallatnak nem fogadja el, hogy ő tőle illy méltatlanságok eredtek volna, 's ő hitelt érdemel — igy Teszéri két személyt sértve, kettős gyalázatba maradt, a' rágalmazásáért, — és nem lehet kimélőbben kitenni — a' hazudozásért. — Ezek szolgáljanak Teszérinek recommendatiójául minden Hazafinál, kikhez ő be térvén a' szivességet mardosással viszonozza — a' bizodalmas körben hallott egy pár szót epés tollára mohón felkapja, azt fekete lelke képzetivel még feketébbre árnyékozza 's ugy hirdeti.

Hisszük végre: hogy a' péczeli prédikátor is, ha még valaha Teszéri hallgatója leend a' textust imigy módosítja: Minden jól van ugy a' mint van, de hogy az illyen tudóskák Schlafrokkban jelenvén meg, hát megett azonban vonitanak, érdemes személyek becsületébe gázolnak — hazudoznak — ez nem jól van.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) T. Szerkesztőség! A' Rajzolatokban az áll, hogy Pajor Antal katonai Biztos ur a' magyar színházra 1000 fr. v.cz. ajándékozott, holott számadási jelentésében t. Pest vármegye szinészeti Kiküldöttségének csak 500 v.cz. ft. van feljegyezve. Melly nagy különbség mivel szembeötlő, nehogy a' publicum olly legkissebb gyanúba essék, mintha nem legtisztább lélekkel közöltetnének az adakozások, ezennel felszólítom a' t. Szerkesztőséget, hogy azon hamis forrást, mellyből a' fentírt 1000 frtos adakozás lapjaiba csúszott, *) nyilvánítani, 's ezen megkeresést, a' valóság' igazolása végett lapjaiban közre bocsátani első alkalommal legyen szives. Tisztelettel maradván. — Pesten aug. 6án. 1837.

Balla Károly, t. Pest vmegye kapitánya.

Pest, aug. 5kén 1837.

2.) Barátom! Naponkint de óránkint közeledik reményünk' teljesülése. A' mit századok elmulasztának, azt nemzetiségünk' előmozditására mármár befejezve bámuljuk. Hol ezelőtt 16 hónappal szomorú üresség komorúlt, itt áll most egy gyönyörű alaku 's nagy reményű nemzeti színház, mellynek bámulásától most jövök.

Hogy ennek minden része a' bevégzéshez közelg, azt ujságlapjainkból olvashatád: de azt nem, mi érzés lepi meg az embert beleptekor.

Képzelj vőlegényi reményt, az imádottali eskü közelgésén; kényt ifjuságunk' reggelén felhőtlent; szivet, melly a' boldog jövendővel csordúltig teli; érzést, melly a' mecsetté bálványított Sophia templomába lépő istenes görög' mellében gyulong; és láthatd a' hazafi' lelken mindezeknek boldogitó ömlengését. —

Igaz, hogy még ehhez és ebbe sok kell; de kezdetnek enynyi, illy erővel; (jól meg gondold!) valóban sok, 's felülmúl minden várakozást. — 'S bizni lehet, hogy ennek alkotója meggyőzend minden akadályokat, és képes bele fenmaradást 's életet is lehelni.

Azonban mig az egyik fél magasztal benne mindent, a' másik nem szünik becsmérleni: 's minthogy édes mindnyájunké, mindnyájan is szórják 's vesztegetik reá a' sok és könnyü tanácsot. Van ollyan kinek semmi ivadeka sem adott rá fél krajczárt: van ollyan ki ha felszólíttatnék, kész volna inkább kalmuk czimzetet vállalni mint adni, — van, ki adna ha volna; van ki nem adott, nem ád, 's nem is fog adni; de azért különbhazafinak tartja magát mint akárki; mert ő észszel 's jó tanácscsal tud segíteni; ő meg tudja itelni, hogy ebbe szinészek, hangászkar, igazgató, függöny, diszitmény, székek, ablak sőt ajtók is szükségesek. Van ollyan ki Grimmre akarja bizni az igazgatóságot, hogy az egyszer'smind nyelvünk' tökélyitésére 's csinositására is ügyeljen — akár tud magyarul akár nem. Van, ki olasz opera társaságot javasol hozatni mint Bécsben 's a' t. !! Infandum jubes renovare dolorem, trojanas ut opes et lamentabile Regnum eruerint Danai etc. Van, — ki 100 aranyat tesz fel uj és először játszandó szinműre azon pénzből, mellyet ő, és a' hozzá hasonlók nem adtak. Van ki szinészeket nevez, kik hazafiuságokból tenort énekeljenek. Van ki még meg is dicseri magát, hogy a' magyar szinművészet' javára sokat megpenditett már, mi részint teljesülésbe ment, részint teljesülőben van, 's reményli, hogy az elszámított jó tanácsainak is foganatja leend — akár igaz, akár nem. — 'S több ezek 's effelek kik részint a' marczangolás szónokai, részint az egyűgyüség Salva Gvardiájának képviselői. — Csak jól mondja a' Zsebtükör:

Egy sem tudja, mennyit nem tud
A' dolgoknak sorában;
Még is csak olly könnyen fitymál
A' más' jó tanácsában:
Mellyet az okos sohasem
Tol a' mások' nyakára,
'S mellyet a' bolond sohasem
Fordit maga hasznára.

Be sok egyűgyü, 's czifra lélekismeretü emberek hányják vetik a' kormányok' 's országok' dolgát! mellyet mivel rájok senki sem bizott, magok bizzák magokra, nehogy nem gondolkodni láttassanak.

3.) Midőn hazafiúi öröm árjába süllyed az álmélkodás, szivünkön a' legszentebb érzés, 's nyelvünkön a' szó elakad. — Én valóban nem tudom, min kezdjem? 's hol végezzem? mert a' nemesség' tisztasága szent aléltságba bájol minden keblet, — kivált nemzeti tárgyakon. —

Mikor a' fondorkodók 's kis lelkűek azt hivék, hogy gróf Széchenyi csak azt kivánja pártolni a' nemzeti ügyben, mi egyenesen és közvetlenül az ő műve, ütött a' megczáfolás órája, 's beteljesült: hogy az ő nemessége a' legtisztább, 's hajthatatlan és ragyogó mint gyémánt. — Ő mindazt ohajtja, védi — mindazt segélni 's előmozditani ég, mi előtte közvetve vagy közvetetlen közjó.

Kétszer nézé már a' nemzeti színházat 's mindenkor gyönyörködését jelentve, 's tegnap lelkes Grófnéjával harmadszor: Ezzel, kinek hazafiúi szép érzései csak példánynak valók. — De már! hogy rendületlen charakterét, 's nemessége' szilárdságát bebizonyitsa, az első emeletben a' 6 páholyt az épen jelen volt igazgatónál évenkint előre megrendelé azon nyilatkozással, hogy tisztelt családjával folytonosan kivánja azt diszesiteni. — Ki ne ohajtaná, hogy számos évekig!!!

Balla.

*) Mi ugyan rég nem olvastuk a' „Rajzolatokat," azért is tudjuk bizonyosan, hogy lapjainkba semmi a' színházra tett 1,000 forintnyi adakozás bele nem csúszott; hanem ha valakinek csakugyan szándéka volna, lapjainkba ezer forintot csúsztatni, nagyon szívesen vennők: most azonban egyedül csak collegáinkat figyelmeztethetjük, hogy a' lapjaikba csúszott 1,000 frtból, 500 frtot vegyenek-ki, 's adják vissza annak, a' kié volt.

A' szerk.

Javitás. A' „literaturai világ" folytatásában *Freimund* helyett olv. *Treumund*.

☞ Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.

Auguszt. 13kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK

A'

TÁRSAS ÉLET

ÉS

DIVATVILÁGBÓL.

1837.

65dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

SZERELEM ÉS LEMONDÁS.

NOVELLA

NÉMETBŐL

SZERÉNYI GYULA.

(Vége.)

Mola gonddal tele rázá fejét, de Juliának 's Cencinek egy új szép élet nyilék föl. „O, mi csudákat valósit a' szerelem!“ mondá boldogsága' érzetében a' gróf, Julia keblén, Julia' karaiban, az ő olly hév szivén!“ Julia a' nap sugáraitól irigylé szerelme' imádott tárgyának látását, 's Cenci' szíve, e' lény' keblének lángjain érzetekben olvada föl, tisztákban, mennyeiekben. Ő kimondhatatlan boldog volt azon ideálvilágban, mellyet Julia szerelme varázsola elő, kinek hona mindig ábrándainak fényvilága vala. —

A' grof Julia' atyjának Puzzuoló' közelében egy szép lakot veve, 's velök éle ridegen. A' tünde táj érdemes temploma volt az égő, csudás szerelemnek. Julia' karán nézé a' környet' a' boldog Cenci. Hol Pausilippo' barlangját nézék meg, hol Solfatura' lángtéreit. Julia merészkedék a' gróf karján azon vékony héjra lépni, melly a' lángok' torkolatát fedi. Cenci reszkete, 's Julia ohajtva sugá: „ha mi most leomlanánk, így, kar karban, mell mellen, ajak ajakon, a' tüzözönbe!“ — A' lány' égő képzelmének kéjei megreszkedteték a' grófot; lépteik' viszhangzása megfagylaltatá a' vért ereiben. Akkor a' boldogok' téreire tértek, 's az Orcus' sötét barlangjaihoz. Itt, a' szeretett' keblén, ünneplé meg Julia' lángképzelme az alvilág' orgiáit, 's ha a' gróf esde, ne iszonyítsa, így felelt: „O, a' szerelem, Cenci, az alvilágot a' menny' minden bájaival tölti el! A' te karodon rettegés nélkül lépnék én az Orcus' barlangjaiba!“ —

— A' lánynak ez a' kimondhatatlan szerelme a' gróf' boldogsága volt, mig szivében hasonló hévben ége. E' szent érzelmeknek, Julia' e' mindent föláldozó szerelmének körében a' legboldogabbaknak hitte magát; reszkete kéjben, ha Julia az ő karaiban nyugvék, 's igy szóla: „O, milly végetlen boldogtalan volnék én, ha te engem elhagytál, 's mást szerettél volna!“ — 'S fejét kezében nyugtatá, 's merengve idézé lelkébe a' fájdalmat; miként áradozék szivére minden mennyje a' szerelemnek, a' szerető hölgy' öleléseiben! — „Julia; mondá, miként birhatja ezt meg a' szív? O, fussunk az Averu' barlangaiba, hogy csak halljalak, 's ne lássalak!“ — Mentek, 's a' grói szerelme magasb lángokban gyúla föl.

Titokban egyesíté őket össze örökre az eskü; ugy akará azt Julia. A' gróf diadallal akarta vinni hölgyét Nápolyba. „Diadal!“ mondá Julia, „ez az én diadalmam!“ 's térdre húlt férje előtt. — Igy éltek a' boldogok, míg végre a' grófot családi ügyek Nápolyba hivák, hoszabb időre, mint másszor — egy hónapra.

Cenci nem emlékezék eskeire, 's Julia' fogadalmára, midőn új szerelem' kötelékeit foná hűtlen szíve körül. A' gróf meglátá Nápoly' legszebb lányát a' dalszínház' egy énekesnéjét; 's látá, és mindennap látá, 's a' Juliának igért hűség' kötelékei megszakadtak az énekesné' buja karaiban. Elhalasztá visszatértét Puzzuoloba, 's midőn visszatért, Julia karaiban nyugtalan 's elszórt vala, Julia ismét visszaragadá magának férje' szivét. De csak órákra, hév, mennyei perczekre, mellyekben önmaga viszonzá a' hölgy' egykori fogalmait. — De hütlen képzelme ismét Nápolyba voná, 's a' szép énekesné mindig erősb köteléket fona szíve körül.

Julia látta férje' változását, 's reszkete, 's figyele rá, 's elveszté magát a' hüségbeni kétkedések' tengerében 's elcsukott fájdalmában keblének. De hallgata. Csak szemeit tölték el könyek, kezei összecsukva fekvének ölében, 's a' merő szemek földre szögezvék; de mosoly' sugára röppent arczára, ha Cenci közeledék.

Most hala meg atyja. Nyugodtan rendelé el temetését, 's Cenci' keblére hult, 's mondá: „Cenci most egészen tiéd, vagyok! Vagy....." 's hidegen folytatá: „vagy ha ez nem volna, 's én nem volnék egészen tiéd, 's te nem enyím: ugy engedj atyámmal menni, Cenci!" — A' gróf keblére szorítá, de utazásai Nápolyba, gyakoribbak lönnek, 's Julia' fájdalma titkosb, emésztőbb. Még egyszer szólt vele. Bayaeba vezető sétányon Agrippina' sirboltjához értek. Julia elfáradva ült a' szobor' talapjára, 's fejét a' kövön nyugtatá. A' gróf előtte ált. Az ő szemei a' fellegeken függének. „Miről gondolkozol Júlia,?" kérdé szünet után férje.

„O," mondá Julia, 's sírva ölelé át, Agrippina nem szereté annyira fiát, gyilkosát, mint téged én. Cenci, ne csald meg e' szivet!" Reszketve ált a' gróf, 's Julia térdre hult a' sirbolt előtt, 's könyekre olvada. És nyugodtan álla föl, és ment, a' nélkül, hogy magyarázatul egy szót szólt volna. Cenci jól ismeré gondolatait. Őszinte fájdalommal látta azon keservet, melly keblében dult. Elhatárzá, meg nem csalni Julia szivét. Több ideig maradt Puzuoloban, mint máskor.

Julia megtudá vágytársnéja' nevét, 's elhalaványodék, 's hallgatott.....

Cenci ismét a' szerencsétlen Nápolyba ment, 's midőn több idő mulva sem téré meg, Julia követé. Megtudá az énekesné házát, 's fölment, 's kinyitá az ajtót..... 's Cenci a' lány' oldalánál ült, 's karai ölelék. Julia halvány lőn; a' gróf elijedve ugrék föl. „Nem!" mondá Julia, „férjem, kedvesem, olly hűn, mint én, ő nem szeret téged." — Magán kivül borult lábaihoz. A' gróf fölemelé hévvel szoríta keblére, 's erővel vitte el a' vágytársné' iszonyú jelenlétéből. Visszatért Puzzuoloba.

Julia égő szerelemmel függe mellén; ajkaira nem jött szemrehányás, de szemei könyekben usztak. Más nap az agnanoi tóhoz vezető utra indult. A' gróf követé, 's ismét hűséget esküvék.

Merőn néze rá Julia, „Hihetek én neked Cenci? Hű léssz hozzám, nem hagysz el többé soha."

„Soha, Julia, nem az életben, nem halálban!"

„Viszonozd ez igéretet, Cenci," mondá Julia lágyan, „mert éltem örömvirági elhervadának. Örökre!" — A' gróf nyugasztalni akará. Ő fejrázva nemelé. „Az élet hervada el!" mondá's odább mentek, mig közelében valának a' Puzzuolo melletti úgy nevezett *kutyabarlangnak*.

Cenci még egyszer fogadá, el nem hagyni nejét, sem életben sem halálban. „Már egyszer igéréd, felesé Julia szeliden, „'s megtöréd esküdet. Ah, ha egykor szerelmem ölt volna el, boldog volnék! Most! most!... Az élet csak halálkín, Cenci én soha sem leszek többé nyugott. De folytatá villámló szemekkel, „ha nem szerethetsz, légy boldog, 's ha szeretsz, el nem hagysz. 'S vad hévvel szorítá keblére. Cenci, én szeretlek téged!" kiáltá, 's villámsebesen rohant a' méreg-barlangba. „Cenci!" hallá a' gróf kiáltani. Vad iszony földre veré. Fölugrék, 's kétségbeesve kiáltá: „Julia! Julia!" 's a' barlang torkolatához rohant, de a' fulasztó gőz visszaüzé. Kezeit töré, 's kiálta, míg emberek jövének. A' szerencsétlen nő veszve volt, a' mérges gőz régen megfulasztá....

Cenci erőszakkal viteték visza Puzzuoloba. Hév láz ragadá meg; soká küzdött halállal 's őrüléssel. Pompás sírboltot emeltete Juliának, 's kolostorba ment, hol a' bú néhány év mulva elölé. Ő volt családja' utósó sarjazata.

Julia' emléke még él Puzzuoló' táján. Romok' düledékei még most is *a' hű Cenci grófné sirjának* neveztetnek.

RÓZÁHOZ.

II.

Leirtam szép neved',
Szerelmemül;
Leirtam önnevem',
Tudtom kivül;

'S andalgásom között,
Melly megkapott,
Egymásra hajlitám
Az irt lapot.

Együve jöttek ott
Neved 's nevem, —
'S ah láttad volna, milly
Szerelmesen:

Egymásra forrtak ők
Mint két ajak,
Szerelmi csókokat
Ha váltanak.

GARAY.

ÉLETKÉPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.
I.
RONDAHÁTI UR,
VAGY:
A' PIPASZÁRNYI HOSSZU FALU.
MUNKÁCSYTÓL.

(V é g e.)

Az már csak mégis szörnyüség attól a' Munkácsytól, hogy két számban egymásután nem tudta összefirkálni annak a' szörnyen untató Rondahátinak végét. „Hja, hijában! rég megmondtam már én azt, kiirta magát a' humorbul;“ — azt mondja *Bajza*. — Mi több, édes barátom! „sőt még a' magyar humor' classicus remeke is: Munkácsy János Karczolatai, mellyekből nem kevesebb mint *kétezer* példány nyomatott,“ leszállított áron adatik, azt mondja *doctor Schedel:* — Oh, doctor! — oh, *„Haramiák' fordítója!!!“* Jer, jer de hozd magaddal méltó társodat is, a' híres *historicus Bajzát;* segítsetek rajtam: A' nagy kandúr, Rondaháti ur' házánál, a' tornácz' párkányzatán állott, aludttejes fazakat feldöntötte, Rondaháti ur rettenetes lármát üt, majd felforgatja a' házat; — oh, Haramiák' doctora! segíts e' feldöntött tejesfazakon; — oh, historicus! mond meg, mi történik e' kiömlött tejföllel és aludttejjel? —

.....Ti hallgattok? És ime jő két házi komondor, és szépen elintézi, min a' *doctor* és *historicus* segítni nem tudtak. — Az egyik komondor, mohón neki esik a' szétömlött aludttejnek és felhabzsolja; a' másik komondor, a' fazakban kereskedik, beledugja fejét, de belőle ismét kivonni nem tudja; mire rémülten 's természetesen vakon, egyenesen a' kapufélfának iramlik, rajta a' tejesfazakat összetöri 's ijjedtében, — még tán most is fut. — Rondaháti ur, boszuságából e' látványon, egyszerre szörnyü kaczajra fakad; Juczi kisasszony pedig, látván, hogy legkedvesebb tejesfazaka igy vön a' kapufélfától örökre búcsút, szörnyen boszonkodik, szidja az ebeket, és Rondaháti urat detto, hogy mikép tud illy dolgon kaczagni: „Azok a' maga átkozott kutyái, — kiált Juczi kisasszony — nem csinálnak a' háznál egyebet, mint kárt.“ — „De, édes Juczikám lelkem, hiszen a' maga kandurja mindennek az oka;“ felel szelidítő hangon Rondaháti ur.

Mert tudni kell, midőn Juczi kisasszony a' háznál felzúdul mint zivatar, akkor Rondaháti ur azon kevés lélekjelenségét is elveszti, mellyet az insurectiobul megmentett, és Juczi kisasszony elől, még csak — szaladni sem tud.

* * *

Juczi kisasszony, mint a' krónika mondja, Anno 801ben született; e' szerint Juczi kisasszony, 36 esztendős volna; hanem ha Juczi kisasszonynak ezt szemébe mernők mondani, szemünket ásná ki érte; mivel pedig különösen nekem, szint' ugy mint bár kinek szemeimre mindennap felette nagy szükségem van, a' publicumnak nem merem mondani, hogy Juczi kisasszony 36 esztendős, hanem ha a' publicum el akarja hinni, azt mondom, hogy Juczi kisasszony jelenleg 22 esztendős; az igaz, hogy ez is egy kissé sok, hanem annyival bátrabban lehet állítani, mivel 5 — 6 esztendő mulva, Juczi kisasszony, ugy is megint majd csak 20 esztendős lesz.

Juczi kisasszony mint szokták mondani, *hirtelen magos*, azaz: nem fölfelé hanem lefelé nőtt, mint a' kis j; minthogy pedig Rondaháti ur annál termetesebb 's hasának egyik része, nadrágszíjával, ugy föl van puffasztva melléhez, hogy testének törzsöke módnélkül hasonlít két kecskelábra állított nagy B-hez, ha Juczi kisasszony és Rondaháti ur egymásmellett állnak, mint egy illy formájuk van: B̂j.

Juczi kisasszony máskülönben karcsu is lehetne, ha dereka volna; hanem Juczi kisasszonynak dereka, mindjárt hónaljához van nőve, 's mit a' természet Juczi kisasszony' derekából kiszabott, azt nyakához toldoldotta, ugy, hogy nem mondhatni ugyan, mintha Juczi kisasszony hattyunyaku volna, de azt igen, hogy Juczi kisasszony libanyaku.

Juczi kisasszonynak arcza sem volna nagyon rút, ha tudniillik arczán a' ragya, egész kényelemmel nem ostáblázna; ezt szegény Juczi kisasszonynak persze nem lehet hibául tulajdonitni, mert eleget ócsárolja a' patikást, hogy minden mosdó vizei nem érnek egy fapótrát. —

.....De, kérem édes olvasóim, már nem szörnyüség ez, hogy Rondaháti végét még sem végezhetem el; épen most hozza *Kunoss* a' „literaturai világot,“ többi derék dolgozó társaim minduntalan egy halom munkát

*

küldenek, mellyek szegény Rondahátit szüntelen szorongatják a' „Rajzolatokbul" kifelé. Most már bocsássanák-meg, nem tehetek róla, azonban addig is, míg becses olvasóim megharagudnának, — Rondaháti'

(Végének vége következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

Esetleg történt, hogy nem rég egyik pesti könyvárussal több izben szemközt jövék, 's tapasztalám, hogy mielőtt találkoztunk, mindannyiszor a' másik utczafélre ment át, vagy ha már közelségünk miatt nem cselekheté, mindaddig a' tulsó félre nézett, mig egymás mellett elhaladtunk. Én megállottam, 's utána néztem; de ő a' világért sem tekintett vissza. Elsietett, mint adós, hitelezői mellett. Pedig mi nem tartozunk egymásnak; 's igy nehéz volt kitalálnom okát, hogy az ember, ki egyébkor megelőző nyájassággal üdvözlött, 's boltját egész könyvtár gyanánt használnom szívesen engedé, most egyszerre megváltozott, 's ismerni sem akar. Kegyetek sejteni fogják talán mi baja lehetett. Én csak mostanában tudtam meg, 's mondhatom, a' mennyire sértő volt eleinte, illy maga viselete, annyira kedves az most előttem. — Tudta ugyanis a' derék férfi, hogy némelly kéziratim vannak, mellyeket örömest látnék könyvárusi kézben. Gondolá hogy őt e' kéziratnak valamellyikével akarom megkinálni, 's ő majd kénytelen olly választ adni, hogy a' literaturai világ mostani zavargása miatt el nem fogadhatja; mert neki nem csak az irói díjt 's nyomtatási költséget kell az általa kiadott munkákbul bekapnia, hanem ezen fölül annyit nyernie, menynyi ön élelme, ruházkodási, segédfizetési, házbér 'sa't. költségeinek pótlására megkivántatik; mi, ugy szólván, teljes lehetetlenség. — Ezeket ő nekem e' napokban beszélé, midőn véletlenül könyvboltjába toppantam, 's ő illedelem sértés nélkül sehova sem illanhatott. Üdvözlete után tüstint panaszszal állott elő, a' könyvek rosz keletérül, 's a' körülmények szigorúságárul, mi szerint most semmi vállalatba nem bocsátkozhatni, 's a' legjobb kéziratot sem vásárolhatni meg az irótul, belevesztési félelem nélkül. — Ekkor minden világos volt előttem, 's megfejtve a' talány; miért került olly gondosan. Lám milly kimélők, milly gyöngédek literaturai világban is az emberek! Csak az elkedvetlenités sejtése is milly vigyázatra készti őket! És én mégis elég kegyetlen voltam e' jámbor, jólelkü embert néhány perczig kinpadra állitni. „Ez — mondám — ugyan rosz hir; 's kivált reám nézve." A' könyvárús egészen zavarba jött. — Leányszív meg sajnálta volna, 's egyenesen azt függesztette volna utána: mert épen munkát nyomatok. — Azonban én tovább kinoztam. „Egyik kéziratomat — folytatám csak e' napokban vettem kézhez a' censurábul" Hh! Hh! volt a' könyvárus minden válasza; de láttam, hogy szavakat vadász, 's a' kifejezésen rágódik, mikép mondhatná legkevesbé sértőleg, hogy azt (t. i. kéziratomat) illy viszonyok közt el nem fogadhatja. „'S épen ezért jövék, hogy kegyedet" — (itt egy kicsit elhallgattam, 's vigyázám, milly harczát küzdé a' jó ember az álszeméremnek,) „eladó biztosomul megkérjem, minthogy már nyomtatás alatt van." — Ekkor egyszerre földerült a' könyvárus arcza, 's ismét csupa nyájasság, megtestesült szivesség lön. Biztatott, hogy tartalma szerint itélve jó kelete leend a' munkának, 'sa't. 'sa't. csak, ugymond, magas árt ne szabjak neki, mint számos iró és journalista ön kárával szokta cselekedni. Én helyeslém megjegyzését, 's hosszas beszélgetésbe ereszkedtem a' könyvek árárul! minek sükerét majd más alkalommal kegyeteknek is elbeszélendem. Most nyomosabb literaturai ujságot szándékom kegyeteknek megsugni, 's ez — hogy *Landerer* előfizetést nyitott a' szini czédulákra. Kérem ne vegyék tréfa-mosolylyal ezen ujságot. Mondhatom, én nagy nyomosságot látok e' vállalatban: *először* mert gazdaságos, mind részünkre, mind a' szinházi költségekre nézve; *másodszor*, mert fáradságkimélő; nem kell ugyanis az embernek, ha előfizet, kávéházba vagy utczaszögletre mennie azért, hogy megtudhassa: valljon a' *Gyürüt* játszák e ma, vagy — *Gallotti Emiliát*; *harmadszor*: mert statistikai gyüjteményét birja az ember abban a' nemzeti szinháznak, 's belőle egy kis összeadás után megtudhatja, nem csak azt, hogy a' szinész társaság, az igazgatót is ide értve, hány tagbul áll; hanem, mennyi eredeti és fordított darabot játszanak hetenkint, hónaponkint, évenkint, s' milly viszonyban áll az eredetiség a' nem eredetiséghez szi-

nészetünk körül. Hordhatnék föl még több okot is a' vállalat nyomossága mellett, ha meg nem volnék győződve, hogy budapesti magyar közönségünk e' hármot is elégnek tartja. Részemről, megvallom örömöstebb fizetek elő a' színi czédulákra, mint p. o. Bezerédy Gergely, vagy más illy XIXik századbeli versfaragó' munkájára.

(Folytatása következik.)

SHAKSPEARE' DRAMÁINAK MU'SIKÁJA.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(Vége.)

Rossini valóban mély és titokteljessé tette e' szavak értelmét. Az új tanban, vannak némelly szerzők, kik gondolatot fordítni képzelnek, midőn a' költőnek betüszerinti rímeit mu'sikára tették. Az agyatlanok kétség kívül nem tudják: miképen a' két müvészetnek e' szövetségében egyikének mindig uralkodnia kell a' másikon, 's nem veszik észre, hogy parasitai mu'sikájuk csak akadály a' költészetnek 's egy nehezen hurczolandott ruha, mellynek redői őt akadályoztatják, 's mit ő nem soká az út' galyai közé fogott dobni. A' költött gondolat, mielőtt magát hangok avvagy szózatok által kijelentené: a' művész' agyában előbb egy tökéletes transformátión, átalakuláson menjen keresztül; 's midőn újra születvén ezen uj alakjában jelenik meg a' világra, többé nem szó által jelenkezik, 's nem is kell azt immár a' harmonia' felszinén keresni: hanem annak mélységes fenekén, hol, mint világító csillag, ragyog ama' csengő ködnek alatta melly őt' körüskörül leplezi.

Avvagy ha Romeo' zsenge szerelmei nem lelkesítnek, ha mint *Beethoven*ben, a' pompásnak érzete lakik te benned: tekintsd Lear király' magasságában annak epicus alakját. Minő tárgy ama' tulajdon gyermekeitől elűzett ősznek őrültsége! Minő mu'sikát nem álmodhatni jajgatásainak! Beh! szeretném a' három őrültnek hallani énekét. Minő hangászi hatás hasonlíthatna azon nyomorultak közötti hármas dalhoz, kik mindnyájan kivettetve az emberiség' kebeléből, együtt ordítandanának a' rengetegben az éji viharral. Vajmi csudás harmonia jönne ki ezen nyomorúságok' öszveütközéséből! Be szépen ellenkeznék ama' királyi szenvedés a' csörgős bolondnak*) szemtelen csúfondárosságával. — Mindenik ön modorja szerint énekelne; a' vén Lear' szakmánya mindig felemelt, 's óriás volna; őrültségében is, mint értelmes korában uralkodó. — 'S hát még Cordelia! Ugyan hol találhatni teremtést imádásra, édesb hangot szép melódiák' enekelésére méltóbbat?

Hadd legyenek hát mindnyájan az ifju hangászok áthatva ezen igazságtól: miképpen a' költészet' forrásaiból kell nekiek lelkesedésöket meríteni; 's én ime krisztálytisztákat, 's kimeríthetleneket mutaték nekiek

Mindenkinek kötelessége tehát ezentúl helyreutalni az eltévedt mu'sikát, 's ekkép' kiáltozni az útvesztett ég' leánya felé: „Azon ösvény, mellyen indultál, a' semmiségbe vezet!“ Valóban soha sem is bántak vele szemtelenebbül a' compositorok; nem látták őket soha kevésbé bajlódni kifejezés meg' érzéssel, mint e' jelenkorban; sem kevésbé aggódni a' két művészetnek isteni öszveolvasztásával; pedig csupán ebből credhet a' hármónia. Vannak ollyanok is, kik üres óráikban írják hangműveiket; a' kifakadó gondolat-zsibony, szökdécsel fejök' lágyán a' nélkül, hogy tudnák minő eszmén fog megállapodni. Az idea megjelenik, 's azonnal leszáll, mint madár az ágra. De hogy miért választá egyikét inkább a' másik felett, nem is sejti. Hólnap ha kénye ugy tartja, máshová repülendő. Im ott hevernek *Shakspeare*' művei hang- és hármónia-dúsan, 's feléjök senki nem közelít. Sőt a' fiatal hangmüvész a' helyett, hogy a' szent erdklyébe bémenne megcsókolni a' márvány oszlopokat, 's kiszemelve meglesni ama' rezgéseket és bájhangokat, mellyek annak boltozatai alatt éjelenkint öszvetalálkoznak: a' helyett mondom siet a' fiatal hangász litteratori udvarnokok' ajtóin kopogtatni, onnan nem távozandó, míg egy pár silány jelenésekre szert nem teendett, nyelvére átviendőkre. 'S íme! mint dolgoztatik a' mai világban egy hangmű!... 'S valljon minő magasb ihlés jöhet ki hasonló tárgyakból, mik rendesen egy *boudoir*' vagy hálóterem' cselszövete körül forognak? Minő levet várhatni rosz és és még csirájában megromlott gyümölcsből. A' hangmű-iró — bár mit is tegyen — csak utánzója a' gondolatnak: 's ha e' gondolat silány' bizonyosan a' mu-

*) Minő kár, hogy a' közelebbről olly művészileg adott Lear király' bolondja, olly minden kritikán alól lön személyesítve.

'sika is részesülend természetéből; mert kettőjük között a' kötél feloldhatlan. 'S miért csaljuk meg ennmagunkat? De ha nem létez is mu'sikában franczia iskola; annak oka nem más, mint ezen veszett egység. Melly napon hangászaink átlátandjak, hogy vannak némi közönös, mindennapias tárgyak, semmi jó melódiát ki nem gözölghetők, azonnal gazdagabb forrást keresni, 's tán szerencsésbek is fognak lenni. A' végzet ugy akará, miképen mi francziák legyünk a' föld' népeinek leglelkesbike; fájdalom! hogy igen gyakran az ész kirekeszti a' költészetet. Lássuk egy franczia operairónak mire van mindenek felett szüksége? egy érdekes drámára, azaz hogy váratlan események sebes rohanással egymást felváltsák. Ne adj neki se költészeti szenvedélyeket, se charaktereket, hangművében visszaadandókat, kifejtendőket; ez mind csak hiu luxús, mit ő neked szívesen elengedend, csakhogy a' versek' és dalok' sokszorozására elegendő gondot fordítottál légyen. Színházainkban mindennap láthatni minő remek munkákat kovácsolnak hasonló darabokból! A' németek ellenben, mindig tartalommal elfoglalvák inkább, hogysem a' formával; egy gondolatot, egy csirát kérnek ők a' költészettől, mi hő lehelletök alatt nevekedhessék, egykor egy idealis teremtménynyé alakulandó. Nem szólok Don Juanról, a' charaktereinek mindenikében *Shakspeare*éivel rokonosról: nézd Oberont. Minő csudálatos alkotásu mű, nincs abban ügyelet sem expositio, sem peripetiára; a' valószinűség' szent törvényei minden felől megsértvék ugyan, de az mindegy; mert e' formátlan drámának alatta egy derengő gondolat lakik, e' chaosnak közepette a' világosságnak egy sugara reszket, mellyen *Weber*' szelleme a' hold' sápadt fényköreihez repül, ottan Titaniának 's az angyal Árielnek bűbájos énekeit meglesendő.

'S már most mindnyájan ti, kikben siket, és még zavart hangok zsibonganak, kikben rángatódzik a' hármónia — zongoráitokhoz fiatal müvészek! Énekeljetek, 's a' költő' szűzei meghallgatandják panaszaitokat; 's könyeiteket a' hószín elefántcsontokon remegni látván, azoknak öszvegyüjtésére sietendenek. — Mert, oh! mellyike amaz istenangyaloknak tagadta meg valaha ihlését azon társaitoktól, kik szeretet és bizodalomteljesen járultanak hozzájok! Énekeljetek csak, 's Júlia látogatástokra jövend; 's majd ha lehellete homlokaitokon elsimulandott, midőn hófehér kezébe szorítandotta reszkető kezeiteket, midőn szája Romeót emlegeti, hadd olvadjon akkor lelkeiteknek minden szava egy isteni hangversenynyé, hadd kezdődjenek ama' kimondhatlan szerelmek, mellyeket a' hajnali pacsirta viszhangzó dala többé meg nem zavarand. Gondoljatok csak mindig Beethovenre, együtt *Adelaide*-del a' virágos pamlagon heverőre, avvagy az éjeleit *Annája* mellett elálmodó Mózartra. Mindenek felett pedig óvakodjatok elesüggedni; énekeljetek, 's ne mondjátok nekem többé soha, hogy a' költészet kihalt a' földön; hogy már ezután minden nemesded próbának megbuknia kelletik; haszontalan beszédek, nem egyébre czélzók — ismétlem nektek — mint tehetlenség' leplezésére. Ha lakik bennetek gondolat, egyszer csak ki kell hogy üsse az magát; nincs joga a' sokaságnak, sem késleltetni fejlődését, sem pedig módosítni formáját. Ama' szentek' szentje; mellyben az isteni mű kidolgozódik, sokkal rejtettebb, hogysem a' helybeli hírek odáig juthatnának. Azonban tudom én azt igen jól, hogy rosz idejök van most a' lélekismeretes embereknek. Hogy a' költészet mindenünnen számüzetve, 's csak silány haszonlesés most a' jelszó. — A' lélek' és szenvedélyek' nyelvének — a' mu'sikának — nem tudom, micsoda ostoba pantomimeket és buja tánczokat akarnak adni kiséretül! Mint kinzották fajtalan dévajkodásaikkal rabszolgáikat ama' római Caesarok: ugy fertőztetnék meg némellyek ama' halhatatlan szüzet, őt illy becstelenségekre használandók; de ő elszaladott, nem hagyván hátra kezeikben semmi mást, mint ruhája' szegélyét a' föld' szennyeiben hurczalódottat. Ma már földrészeg a' Bachante, 's nem soká elpusztnland a' nélkül hogy valaki figyelne rá! de majd midőn kitisztulva a' lég, midőn újfüszálak virágzandottak az általa legázolt réteken, majd akkor fog megint leszálland bérczekről a' kegyes nympha, szüzei' chorusának kiséretében 's mint ama' hajdankorban, esődülendenek elejébe a' népek örökre zöld koszoruikat lábaihoz vetendők, 's érkeztének tapsolandók.

GONDOLAT.

Szív titkaidat soha senkinek ki ne tárd, mert idején korán keletlenné válsz. Ki fitogatott kártyával senki sem szokott játszani.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

Nyilvános próbatét a' pesti angol-kisasszonyok' nevelő intézetében aug. 9kén. E' jeles intézet, melly egyike a' legczélszerûbb 's legsikeresb leány-nevelő intézeteknek fővárosunkban, próbatéteit mindig nyilvánosan szokja tartani; mivégre nyomtatott meghívó levelkéket küldöz szét, még pedig magyar nyelven irottakat, mindkét nembeli közönségünkhez. Csak javalva szólhatunk az intézetnek e' dicséretes elvéről. Egy nevelő intézet, melly magának a' nyilvánosságot vezérelvül kitűzi, két igen üdvös dolgot mozdít elő: először nevendékeinek kettős ösztönt ad az iparkodásra, haladásra 's maga kitüntetésére; másodszor tanitói 's nevelői rendszere iránt, ha jó, a' közönségben bizodalmat 's hitelt gerjeszt; ha rosz, nyilvános itéleteknek levén kiteve,—javitásokat, tanácsokat hallhat, mellyek után lépteit irányozván sokkal előbb jöhet tökélyességre, mint akármelly magába zárt, üvegház-szerü ‚ne nyúlj hozzám'-nevelőintézet, minő, fájdalom, fővárosunkban is elég van még.

Második, mit e' jeles virágzatú intézetben különös és méltányos dicsérettel kell említenünk, az, hogy benne nemzeti magyar nyelvünk különös szorgalommal ápoltatik; annak nemcsak grammatikája tanitatik, hanem több tudomány is e' nyelven adatik elő; mi az intézet' igen nagyérdemü előljárónéjának, ki szép nyelvünk' szeretete által buzditva egy pár évvel ezelőtt magyarnyelvtanitónékat képeztetett ez intézetnek egy különösen e' czélra fogadott hazánkfia által, ki akkor (183²/₃) az intézet számára egy magyar grammatikát *) is dolgozott ki, szintugy dicséretére válik, mint az annak tanitásában fáradozó szépkeblü tanitónéknak.

A' nemzeti nyelven kivül német és franczia nyelv tanittatik még az intézetben.

A' tudományok közül: hittudomány és bibliai történetek, számvetés, földleirás, 's hazaitörténetek tanitatnak. Az igen női, ártatlan, 's szép foglalatosságú rajzolás, 's a' még nőibb him- 's diszvarrás hasonlókep gyakoroltatik 's mint alkalmunk vala látni, igen szép sikerrel.

Megnyitá a' próbatétet délutáni 2½ órakor egy csinos, és velős idvezlő beszéd, nemzeti nyelven egy; szép magyar kisasszonyka által előadva; befejezé esti 7½ órakor egy hasonló csinú köszönő beszéd, német nyelven; megint egy magyar kisasszonyka ajkairól. Az egész négy órai próbatét alatt legszebb rend, 's csin uralkodék; a' kisasszonykák értelemmel és nyiltan feleltek az általok csaknem kivétel nélkül igen jól tudott szakmányokbul. Dicséret és méltánylás a' széplelkü tanitónék' fáradozasainak, 's életbevágó, czélszerü oktatasának! Dicséret és méltánylás a' szépiparkodásu nevendék-kisasszonykáknak, kik jeles magukviselete által nemcsak előjároikat, tanitóneikat, szüleiket és öveiket; hanem minden jelenvolt jóérzésü keblet örömmel tölték el.

A' válogatott mindkét nembeli vendégek olly számmal valának, hogy többen alig lehettek volna. Különösen a' nőnembeliek (nagy része ezen intézetnek egykori nevendékei) közül gyült össze diszes koszorú, — a' nyár' virágainak minden szineiben és kellemeivel, mint rózsa, liliom 's a' t., kik közt a' szelid háziúrnék nyájas és szives vendégszeretettel kertészkedének. Sorainkat azon igaz és buzgó ohajtással zárjuk, hogy vajha minél tovább virágozzék e' szép intézet, 's hazánknak minél több rózsákat teremjen! G—y.

*) Kérdezősködő magyar nyelvmester. K. Cs. D. magyar nyelvtanitó által. Pest, Trattner-Károlyi. 1833.

HONI HIREK.

Fiume Julius 31kén 1837.

1.) Nemes Zágráb vármegye' KK. és RR. legújabbak tartott kis-gyülésökben küldöttséget neveztek, tek. Raizner Nep János úr harmadik alispányuk' vezérlete alatt méltóságos nemeskéri Kiss Pál cs. kir. aranykulcsos 's udvari tanácsnok úr ő nagyságának, mint Fiume 's az egész magyar tengervidék' új kormányzójának a' nemes megye' örvendezési érzéseit kifejezendőt. Ezen nemes, több megyei tisztviselőkből álló küldöttség, az itteni, ugyan zágráb megyebeli táblabirákkal szaporodva folyó hónap' 27iken üdvözlé említett kormányzó úr ő méltóságát; ki is, ezen atyafiságos megtiszteltetést érzékeny szívvel fogadván, fényes lakomára hitta meg a' ns. küldöttségnek az ugyan azon napon tartott kapitányi tanácsban fiumei Patricius Consiliáriusokká kinevezett tagjait.

Ebéd után, melly alatt a' barátságos szomszédság' 's atyafiságos érzetek' további állandó fenmaradására számos pezsgő poharak ürítettek, kellemes sétára hivá-meg ő méltósága a' kormányzó nemes vendégeit a' közel Abatin' regényes olajbabér-gesztenyefa berkibe, 's szeretetre igen méltó hitvese született Csapó J. asszonyság lelkes társaságával fűszerezé a' mulatságot, 's ezen kedves nap' emlekére babér-gajjal diszité a' társaság' egyes tagjait, kik esti 11. órakor hajókáztak vissza a' csöndes Adrián Fiumébe.

Hirlik nálunk, hogy a' triesti Lloyd-társaság, melly különösen a' kereskedési munkálatok' 's közlekedések' könnyitésére gőzhajók' építésére forditja tőkéit, nem sokára egy

gőzöst létesít a' dalmatiai 's quarnirói partokat rendszeresen meglátogatandót. Bár valósulna e' nemes szándék, belőle tán nem csekély haszon háramlanék kikötőnkre is!?

A' magyarhoni gyorsszekerezési egyesület hatáskörét ismét tágasbra vivé; kocsijai már Pest és Zágráb között; Fejérváron, Veszprémen, Keszthelyen, Nagykanizsán 's Varasdon keresztül hetenkint kétszer rendszeresen mennek 's jönnek. Most azon igyekezik e' derék hazafiú-egyesület, hogy szekerezését, Károlyvároson keresztül Fiuméig, 's Triesztig kiterjeszsze; legalább e' czélból küldötte a' folyó hónap' közepén egyik ügyvivőjét ide 's Triesztbe, kinek is, mint értenünk lehetett, nem volt éppen sikeretlen fáradozása, minthogy a' Szeverini 's Delnicsey, vagy Merzlja vodiczai állomásokra vállalkozó társakat talált. — Adja az ég, hogy létre jöjjön 's gyarapodjék.

Tengery.

2.) Füredről a' „Hirnök" egy igen érdékes uti rajzot közöl, Harsányi Páltól, melly uti rajzból itt egy pár szakaszt mi is közlünk. Harsányi ur hosszas ideig hallgatott a' literaturai világban; pedig Harsányi ur mennél többet irhatna; illy irónak hallgatása, a' literaturára nézve veszteség. Im az uti rajz' egy pár szakasza:

„Kigyönyörködvén magamat a' kies tájékban, mellyhez a' természet mindent, de az ipar mit sem adott, gazdaságos szemmel tekintém meg a' szőlőket, Füredneк halmos vidékén. Itt elősször az ötlék fel, hogy a' karók divatlanok. Hamarjában azt hittem, az aranykor bujt meg itten, 's ingyen önti a' bő áldást, mert az emberi iparnak nem sok nyomát szemlélhetém. Gyom közt bujik fel a' szőlő, mellyet nem gyámolít karó, 's még is gazdagon terem, sőt a' mi több, jó bort terem. Oh édes kedves természet, melly e' szőlőkben csudát téssz, maradj nálunk, szépen kérlek — ekként esdeklém előtte — mert ha te nem gondolsz velünk, iéhen szomjan meghalunk. — Pinczében akartam látni milly sok bort ad ez a' szőlő, de pinczét nem leltem. No no! meg ne ijedjen, azt vélvén, itt hát nincsen bor; mert itt igen is sok a' bor, de az gátorban tartatik, melly ha még is hives volna, megfejthetővé tenné a' csudát, melly szerint e' vidéki bor több évig is jó bor marad, de igy, mint összehányatott 's fagyott hőséget befogad, irgalmatlan a' csudája. Azonban találkoztam én, mint szokatlan, ritkasággal, néhány karós szőlővel is, és magasztalám gazdáját, ki ugy kitünt a' többi közül goudosb iparkodásával.

Még egy tapasztalásom volt Füreднek nyájas vidékén. A' szomszéd elszórt falukban egy újítás jött divatba, melly a' politechniába szembetünő változást tön. Itt a' házakon k é m é n y van. Azt gondolja csak tréfálok? Nem, ez szórul szóra igaz, kivévén azon házakat, mellyeken még nincs kémény. Hajdanában e' vidéken hire sem volt a' kéménynek; a' magyar patriarchalis gazda együtt lakott füstével, 's a' patriarcha és füst békeségkben laktak együtt, és mindketten kényelmesen megférték a' házikóban. Okos volt a' patriarcha, e' közmondás tette azzá: Fogadd be a' tótot, kitúr a' házadból, — 's okossága azt hozta magával, hogy ha a' füst vérszemet vett, 's elnyújtódzván a' szobában, a' családot ki akará turni, felnyitá kormos ablakát, és goromba füst uramnak, mint csak befogadott tótnak, kitette szürét. Igaz hogy ollykor füst ur is nem hagyott magán paczkázni, boszút állott e' bánásért, az ablakon kivetetni nem olly könnyen hagyván magát, mint hajdan ama' követek a' csekorszagi gyülésen; a' család szemének esett és sok szemet ki is körmölt.

Illy tapasztalások között ki unhatná meg Füredet?! Az unár tőlem távol volt, de minthogy eléббutóbb is csak el kellett volna jönnöm, előbb eljöttem mint utóbb, és búcsut vevén Füredtől, ott hagyám, a' hol találtam. Vissza más utat választván, Lovas-Berénynek tartottam, hol valamit látni reménylék, mert a' látás nagy éldelet, annak, ki szerencsésen lát. Láttam is egy csinos kastélyt, melly az ország birájáé, 's egy csinossabb templomot, mellyet ő szentelt Istennek; azon kivül angol kertet, mellyet ama' sziuház mellé Füredre szeretnék tenni. Ezen három tárgy Berénynek müvészeti becset szerez, 's jó a' rendelt gazdaság nagy érteket ad hozzá 's a't.

Harsányi Pál.

DIVATKÉP.

21. sz. Bécsi divatöltözet mullbol.

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

Figyelmeztetés.

Egy fiatal gyermektelen nemes házaspár a' belvárosban egy 5 — 12 esztendős lyánkát kiván kosztba fogadni. A' gyermek magyar 's német nyelven irni 's olvasni, 's mindennemü asszonyi munkákra fog tanittatni. Bővebb utasitást e' lapok szerkesztőségétül kaphatni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.

Augusztus 17kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

66dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

KÜLÖNÖS SZERENCSE.

VIGELBESZÉLÉS.

GYÖRGYI SÁNDORTUL.

Wir fassen ein Gesetz begierig an
Das uns'rer Leidenschaft zur Waffe dient.

Goethe.

Nőm bosszusan mene ki szobámból; én elkomorodva dőlék pamlagomra; agyom zavart, vérem felháborodott vala. Péter lassan nyitá föl az ajtót; belépett, pecsétes levelkét tarta kezében, és sokat jelentő mosolylyal nyujtá át. Hevesen ragadám a' levelkét, körültekintém külsőjét: „Péter, mondám — te ujra boszantasz; már ma kétszer rászedél: hajnalban tenyerem viszketett, 's mondád: pénz, szerencse vár reám, 's én könnyen hivő, szokásom ellen, korábban kelék föl, 's nyolczig majd agyon unám magam; ekkor ujra viszkete tenyerem, 's te másodszor ránczolt homlokkal pénzt, szerencsét jövendöltél; 's én, esztelen, feledve az elébbi csalatást, örömemben a' szabó' kontóját, melly évet haladott, kifizetém. Kevés percz mulva nőm boszusan lépe szobámba, szemrehányólag fedde meg tettemért, 's mint jött, kiperelve magát, ugy hagya el; mert, Péter jól tudod, minden az övé, nekem fillérem sincs. És most ujra — boszantasz, akarám mondani; de hirtelen tenyeremhez kapék, melly viszkete. Péter, vénsége ellenére, nagyot ugra: „Három az igazság — kiáltá ő — pénz és szerencse! E' szavakra mindent feledék; kábutan törém föl a' levelet; olvasom és ujra olvásom, Péter arczvonásimat lesé.

„Ki hozta — szólék — kihozta e' levelet?“ — ‚Egy Nagysás ur inasa‘ — felelé Péter — „Honnét tudod“ — ‚Mert ruhája szép és hajtókás volt‘ — „Hol van?“ — Erre Péter közelebb simula hozzám, ne valaki meghallaná beszédét: ‚azt mondá az inas, ki ezen levelkét az utcza ajtóban adá át, hogy ha a' tensur teljesiti, mi benne irva van; ugy ő negyed óra mulva az utcza szögletén, a' zöld emeletes ház előtt, várakozik a' tensurra‘ — „Jól van, elmehetsz“ — ‚De nem szabad-e tudnom, mi benn irva van?‘ — „Miért nem — mondám — A' levél tartalma ez: „Néhány fontos szóra méltoztassék az ur az alólírthoz elfáradni; tettét, fogadom, meg nem bánja, az urra nagy öröm vár“ — ‚Öröm pénz, szenrenese! — kiáltá Péter — és az aláirás?‘ „Az elmaradt. De Péter — szólék kis szünet mulva — nőmnek erről mit sem szabad tudni, mentség' okáúl, hazudjál valamit, de okosan.“ —

* * *

Kinos várakozás után a' jelelt idő elérkezék. Éppen kilenczkor menék el hazulról nőmtül nem láttatva. Az inas a' zöld emeletes ház előtt várakozék reám, nevemen szólita; őt előre bocsátva követém lépteit. Időm volt visszatekinteni a' multakra.

Atyám református lelki pásztor, egy silány falu lelkeit őrizé, hol őket alig lehete egyébtől félteni — mint az éhen halástól. A' nép szelid, 's jámbor volt; mert minden falat kenyér veritékbe került: ez a' vétkek kutforrását bedugá. Ámbár a' szegénység a' lopásra hajlandokká teszi öket, ha mindenki, a' földes urtól kezdve az utósóig, nem szegény és igy nem vala kitől mit lopniok. Atyám majd minden vasárnap a' béketűrésről papolt; volt is ám erre szükség! és a' jövendő élet boldogságát föstegeté, melly sokszor olly lelkesedést okoza, hogy az egész falu földes urastul szeretett volna meghalni.

Itt nevekedtem föl tiz évig. Életem ez idő szakából nem emlékszem egyébre, mint: — ettem, ittam, nőttem; 's legkissebb csinyért mostahám istenesen megkinozott. Atyám néha fogta pártomat, mellyért volt neki mit hallani; gyakran hallék köztök lármát, 's vesze-

kedést. Mostohám a' gyermeki nevelést a' nő nemnek tulajdonitá; ki is nevelte belőlem a' sok ütéssel a' lelki ébrendséget; alattomosá teve. Ha igy megy ez sokaig, tán haramia válandott belőlem, de atyám könyörült rajtam: iskolát járni a' szomszéd városba külde egy barátjához, ki jó szivből, nagy lelküségből, mint mondogatá, ingyen veve magához. Elébb hálából csak ruháját kelle tisztitnom; de hétről hétre szaporitá kötelességemet, 's végre nem valék több, mint egy inas. Nem volt kinek panaszkodni: atyám ritkán jöve a' városba, mostohám pedig majd minden héten, 's ritkán mult el az első üdvezlét egy pár arczcsapás nélkül. Végtére, midőn hallám mostohám jöttét, elbúvék, 's még a' városban mulatott, nem merék el éjönni; ez által meg szabadultam ütlekétől; de gazdám, a' nagylelkü fogott illyenkor elé, kötelességemet, mellyet elmulaszték, vastagon juttatá eszembe. Iskoláimat csak jártam; de nem tanultam.

Négy évet tölték el igy, meguntam az illy nevelést sorsomat végkép egy eset hatarozá el. — Emlékezem vasárnap volt. Gazdám', ki e' nap a' szelidségről papolt több vendégei közt, anyám is jelen vala. Én asztalt teriték, 's a' beszédre figyelve véletlen megbotlám, és kezembe levő tányérokkal a' földre zuhantam. Jaj, és jaj volt nekem! elébb gazdám, utóbb mostohám fogott elé, 's körmeik közül a' vendégek szabaditának ki. — Futottam, ki a' házból, ki a' városból. Atyámhoz szerettem volna menni, de féltem: hogy régi sors vár réám. Az istenre bizva magamat, a' közellévő falú felé vevém léptemet. Tarlókon menve keresztül; csizmám talpa lukas volt, 's lábom nagy kint szenvedett; 's e' fájdalmak közt százszor ezerszer esküdtem boszút mostohám ellen. Fáradtan érkezém a' falú korcsmájába. Egy hosszukás asztalnál, nővel vegyitett, férfi társaság ült, legkülönösebb, mellyet életemben láték. A' férfiak kurta szárú veres pipából iszonyuan eregették a' füstöt 's kiki szomszédnéját szabadon ölelgeté, mindenik előtt egy palaczk bor, ruhájok rongyos, és piszkos, hajok borzos, szurtos, mellyet a' férfiaknál sapka fedett el. Én remegve ülékle, evém. Ők dalolni kezdének; 's nagy zaj közt pohár bort üritének ki. Egyik, ki az asztalnál legfelül ült, magához szólita, kikérdeze: én nyiltan elmondék mindent; ők nevettek. „Hát mi tevő léssz most már?“ Kérdezének könyökre téve állokat — „csak nem mégy katonának?“ — „Magam sem tudom mi leszek — válaszolám — hát ketek kiosodák?“ — „Fattyu! — szóla nyersen egy veres órrú — mi nem vagyunk ketek, mi urak vagyunk“ — „Micsoda urak“ — kérdém félénken — „szinjátszó urak, mi theatrumot játszunk“ — „komoediát! — kiáltám, szinte bajomról feledkezve — én is komoediás leszek“ — „Nem bánom — mondá a' másik, kinek pipa szára többiénél hosszabb volt egy ujnyival — de sok tulajdonság kivántatik egy szinészben“ — „És mellyek azok?“ — kérdém kivánesilag. — „*Először:* — mondá az nagy auctoritással — szükséges, hogy tudjon egy nagy pohár bort egy huzomban kiinni; mert ez által probáljuk meg, valjon ki tudja-e tartani sokáig a' lélekzetet. — *Másodszor:* erősen, 's vastagon kiábaljon; mert a' publicum gyakorta zajoskodik, a' szinésznek lármáznia kell. *Harmadszor:* az éheséget napokig eltürni; mert sokszor nincs jövedelem. *Negyedszer:* bolonddá tenni magát; mert egyébkint nem fizetnek“ — Én mindenre késznek vallám magam: ki is ivám a' pohár bort, tejem szédelgett tőle, hangom megvastagodott, 's olly erősen kiábáltam: hogy mindenki bedugá fülét. Az éhséget gazdámnál megtanultam. A' bolondságba pedig bele szokom a' városi emberek között. E' szerint megtörtént a' fölvétel; 's még e' nap tovább utazánk. A' bor 's vigtársaság között megfeledkezém mostohamról.

Félévet tölték itt el; az élet tettszett nekem, a' bornak nagy barátja levék, a' lányokat, ha szerét tehetém sorra öleltem 's csokolgatám; de egyszer megadtam diját. A' felügyelőnek csinos amorosája volt, kit többiektől igen féltet, 's vele senkinek sem volt szabad enyelgeni. Ez fájt nekik, rábeszéltek egy este: hogy a' szinen csókolnám meg; mert ő a' herczegnét és én fiát játszom. a' csók pedig a' szerepben van. Én megigérem; a' búcsuzó scénában, midőn megölelne, őt erősen magamhoz szoritám, 's csókot nyomék ajkára. A' felügyelő, ki szokásakint, midőn a' lány a' szinen játszott, a' kulisszák közül leselkedett; rám mereszté szemeit, 's mérgében bajuszát pödré. Én elmosolyodva a' lányt ujra megcsókolám. Erre a' felügyelő kiugrott a' kulisszák közül, engem, a' futót, galléromnál meg ragadott, és a' szinen istenesen elvert; hiában kiáltám: hogy ez nincs a' szerepben. A' publicum tetszését jelenté, tapsolt t. i. és nevetett. A' többiek, hogy megboszulják a' rajtam elkövetett sérelmet összeesküdtek a' felügyelő ellen, ki egyébkint sokszor elvonta a' fizetést, és hármojoknál

több bort ivott—éjjel felpakoltak mindent, és meg szöktünk, magára hagyva a' felügyelőt, kit a' vendégfogadós, mivel nem tudott fizetni, másnap becsukata, tovább mi történt vele nem emlékezem. Mi tovább ballagánk, az amorosával.

Utósó darab, mellyben fellépék a' „Kisértő Lelkek" voltak. Néhány velem egy koruak a' lelkeket játszodtuk. Másnap az egyikkel a' piaczon összevesztem a' felett, hogy ki vitte jobban szerepét, mivel nem akará nekem hagyni az elsőséget, öklömhöz nyultam, 's véres volt köztünk az ütközet, 's mi, a' tegnapi lelkek, egy rakás népet csődíténk össze; végre hajba kaptunk. A' nép nevetett, 's elválasztani nem engede bennünket; de egy öreg ur lépe közéjök, előtte szétoszoltak kalap emelve. Ő mellém lépe, mosolyogva fogá meg kezemet; én, mihelyt megpillantám az ősz hajakat, bár az előtt milly daczos valék, megjuhászodva sütém leszememet. Ő a' nép kisérte mellett lakásába vezetett, 's a' nélkül, hogy szót szólott volna, egy meglett koru asszonynak ada át, ki azonnal megmosdata, bekötözé sebeimet, csinos ruhába öltöztetett. Egészen megváltozám, tükörbe tekintve alig ismerék magamra. Ebédnél az öreg ur, ki a' tájék első gazdagai közé tartozott, ajánlatot teve: ha jól viselem magam', iskolában fog jártatni, 's fiának fogad. Ő, mondá, ismeré atyámat, én egészen ráütöttem. Ő egy lányt, kit atyám viszonozva szeretett, vezete az oltár elébe, kivel házassága szerencsétlen 's magtalan volt Hogy némi kárpotlás lenne, atyámon okozott sérelmét, rajtam akará megjavitni, és igy nem is álmodva érkeze a' mentőkar, melly nélkül már már el vesző valék. Én mindent felfogadtam az öregnek. csak egyet kérék, engedne hadd búcsuznám el a' szinészektől; ő hajla kérelmemre. Még azon nap mene végbe a' búcsuzás; mindnyájokat sorra ölelém, az amorosa egy pár könyet is hullata érttem.

Megváltozék életem modja: ur lettem. Az első iskolákat az öreg oldala mellett végezém el; a' pénzt, melyet szinész koromban megkedveltem, bálványozám; mert itt ott már kezdém tapasztalni varázs hatalmát. Kezeim szüntelen zsebben hordozám, nem azok szokásakint, kiknek semmiök sincs benne; mert mindig tele volt. Az öreg ur büszkélkedve tekinté naponkinti fejlődésemet. Éltem korát, mellyet hon, atyám barátjánál, 's a' szinészek közt tölték, *forrásnak* nevezé, melly valamint a' bornál, mennél tovább tart, annál jobb 's tartosabb a' férfi kor, és több salaktól tisztul meg. — Mielőtt a' főiskolákra menék, kérésemre az öreg urral meglátogatám atyámát. Mondhatatlan édes volt, mit keblemben érzék. Mostohám, ki néhány év előtt hosszadalmas prédikátiókkal és ütéssel kinozott; félve 's alázódva közelede felém; de én megfeledkezve a' futásom közt esküdt boszúról, keblemre kúcsolám. Ez által inkább meg lön büntetve előbbi tettéért. Atyám elbeszélé aggodalmait, 's én könnyel hálálám meg. Nevetve emlité, a' falu közönsége milly gyászba borult, midőn hallá megszökésemet, azon aggódtak: ki lesz atyám halála után lelki pásztoruk; mert a' szegény lelkek őrzésére nem akad egy hamar ember, ki azt felvállolná.

Főiskolákat jártomban a' megye alispányánál volt lakásom; néhány hónapig jól ment a' tanulás; de a' szerelem, mitől az öreg ur leginkább intett, hogy ónám magam, egészen ellepett. Házunk ellenébe lakott a' postamester; husvét tájban érkezett haza a' pesti nevelőből 16 évü leánya.

Én égtem egy látására.

(Vége következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Kérdhetné valaki kegyetek közül, honom szépei, mi okozhatja literaturai világunkban, hogy olly emberek is előállanak 's munkát bocsátnak közre, kikben, elmeszüleményeik szerint itélve, legkisebb irói hivattatás, legcsekélyebb tehetség nincs. Vagy, mikép lehet az, hogy illy embereknek, egyetlen egy jó barátjuk nincs, ki nekik megmondaná: unalom-üzésből, nehéz izzadtság közt összeférczelt műveik nem közönség elébe valók. Mert hisz ahhoz, hogy valaki ezt megmondhassa, nem szükség Schlegelnek vagy Menzelnek lennie. Egy kis természeti ész, kis finom tapintat és olvasottság elég arra, hogy valaki a' sületlenséget sületlenségnek ismerhesse; ahhoz pedig, hogy azt szemtül szembe meg is mondja: csupán egy kis igazságszeretet kivántatik. Honnét van hát, hogy p. o. Bezerédy Gergelyt sem Bajza, sem Czuczor 's a' t. nem

*

figyelmezteté versei silányságára, — fogja ismét némelly budapesti kérdezni, ki előtt tudva van, hogy ők naponkint együtt társalkodtak, 's igy Bezerédy verseit lehetlen volt nem ismerniök, nem roszalniok. —

Kegyetek, ugy e, tudják: mi a' hirvágy? mi az irói hiuság? Vegyenek kegyetek csak példát a' társas életből: Nemde tapasztalák kegyetek saját körükben, hogy vannak leányok, vannak hölgyek, kik nem elégesznek meg azzal, hogy önmagok tudják, miképen ők némelly jó tulajdonokkal birnak; hanem errül szüntelen beszélnek, 's azt kivánnák, hogy az egész férfivilág hódolva boruljon eleikbe. Tapasztalák kegyetek, hogy vannak emberek, nők és férfiak, kik örömöstebb vannak rútabbak 's miveletlenebbek társaságában, mint az ellenkező tulajdonokkal birókéban; végre, hogy vannak, kik azt követelik, hogy őket, érdemlik vagy nem — az egész világ süvegelje, látogassa, dicsérgesse, 's még isten tudja mit cselekedjék, 's kikben az önhittség, elbizottság ollyan mély gyökeret vert, hogy ha találkoznék is valaki, fogyatkozásaikat szemökre lobbantó, 's mások iránti követeléseiket feddő: azokat nem csak figyelemre nem méltatják, sőt üldözik, 's ha lehet megbuktatják. Lássák kegyetek, mindezek a' gyengeségek megvannak az irói világban is. — A' hirvágy amaz irtóztató bálvány, mellynek iróink nagy része tulságosan áldozik. Ez okozza, hogy minden tehetség nélkül is, hegyeket akar némellyik mozditni; hogy nem tudja hinni, ha neki azt mondják, hogy ő sem lyricus, sem novellista, sem kritikus, sem historicus; szóval: hogy ő nem literatornak született. Ez okozza még azt is, hogy literatorok, kik irótársaik gyengeségét fogyatkozását igen jól látják, csak azért sem figyelmeztetik őket azokra, csak azért sem ügyekeznek oktatni, vezetni, — mert azt hiszik, hogy ők annyival inkább szembetünnek, minél csekélyebbek amazok, 's igy az ő dicsőségök annyival biztositottabb; 's mert félnek, hogy a' figyelmeztetett, a' gyámolitott irótárs, ma-holnap erősebb lehetne mint ők; ekkor pedig az ő hirük homályt szenvedne. Láthatják kegyetek csak e' kevésből is, milly veszedelmes lélekbetegség irónál a' szertelen hirvágy 's az elbizottság. Nem csalatkozom talán, ha azt állitom, hogy Herostratus, ki a' világcsudái közé számlált ephesusi Diana-templomot, neve örökithetése végett fölgyujtá (noha őt a' görög emlékiratok csupán ephesusi polgárnak mondják) valamelly ócska, de annyival hirvágyóbb versfaragó volt, ki költeményei által maradandó hirnevet szerezni nem tudott, 's ama' gonoszság által igyekezett azt magának biztositni. A' mi literaturai világunkban is vannak illy emberek, 's a' német Gutzkow mellett, ki hasonló czélbul az erkölcsiség (moral) templomát akará halomra dönteni, ki a' szüzi szemérembül gunyjátékot üzött, 's a' tiszta szerelem szent oltárát az állatiság tivornyahelyévé akará czégérezni: fájdalom! néhány magyar iró is helyet akart 's akar magának szerezni, a' halhatatlanság czsarnokában. Nem herosztratusi hirvágy lépteté e föl ez előtt néhány évvel Harsányi Pált, hogy Kisfaludy Károly emlékalapitásának olly nevetséges önhittséggel ellene mondjon, 's a' boldogult férfiutól minden magasb irói tehetséget vak tudatlansággal megtagadni merészeljen. Nem illy indulat szállotta e' meg szinte akkortájban Papp Ignáczot, hogy Vörösmartyt, megtámodni vakmerősködék; őt, ki literaturai világunk egén mindeddig homálytalanul ragyog, 's ki iránt, minden eddigi literaturai harczban méltó tisztelettel viseltettek irótársai; 's kinek megtámodtatása, czáfolat nélkül is boszulva lön Papp Ignáczon a' közvélemény által. Nem Herosztratuskodás volt e Ponori Tewrewk Velenczei Szappanpora, 's Bajza József gáncsoskodásinak nagyobb része? Nem Gutzkovi dicsőségszomj, vagy rendkivüli észnek mutatkozni akaró hiuság volt e mindazok ösztönzője; kik a' kritikai lapokban 's egyébhol az erkölcsöt, a' morált, nevetségessé tenni, kigúnyolni iparkodtak. Jaj lesz az emberiségnek, de jaj lesz különösen nekünk magyaroknak, ha oda jutunk, hogy iróink nem csak szántszándékosan bünt követni, de bűneikben önmagoknak még tetszeni is tudnak! Jaj lesz, ha dicsőséget olly eszközök által ügyekeznek szerezni, mellyekkel, midőn magoknak használnak, — egy egész nemzetet rontanak meg!

Nem hasonlithatom a' literaturát semmihez jobban, mint egy szép lányhoz, kit egész sereg imádó vesz körül. Mindenkorra nyilatkoztatom kegyetek előtt, hogy én *szép* alatt mindenkor egyszersmind *jót* is értek; (mert a' szellemi 's erkölcsi világban, a' szép és jó elválaszthatlan.) Azt gondolják e kegyetek, hogy mind az, ki kegyetek körül udvarkodik, terjeszkedik, ki kegyeteknek 's kegyetekrül minduntalan szépségeket beszél, azért cselekszi ezt, mert valósággal szereti kegyeteket? mert birni akarja kegyeteket? mert ke-

gyeteké akar lenni testestül, 's lelkestül? Igy van a' mi szegény literaturánk is. Imádói közül legalább is két harmad rész csak azért hódol neki, csak azért foglalkozik vele, mert saját személyét (nem pedig a' literaturát) szereti. — A' lányka grófi ágybul való, a' grófság pedig sokak előtt igen nagy becsü czim; 's 's már ez gyüjt a' lány körébe néhány imádót. A' lánynak pénze van, 's a' többség azt hiszi: pénzen mindent megvásárolhatni. Csudálkozunk e hát, ha e' leánynak még ruhája szegélyit érinthetni is boldogságnak tartják? De a' leánynak pénze 's grófi czíme, 's mi több — viruló arcza és deli termete is van; pedig hányadik ember kiván ennél többet, ha szinte végtelenül nagyot akar is kivánni? hányadik kiván főleg szivet és lelket? Igen természetes hát, hogy kielőtt csak a' grófkisasszony ajtaja teljességgel zárva nincs, érdemli meg őt vagy nem, alkalmas e házasulásra vagy nem, — egyiránt ohajtja nőül, 's befoglalja reggeli és esteli imádságba. — Igy van a' dolog literaturai világunkban is. Tisztelet, haszon, külön vagy együtt véve, azon hatalmas rugonyok, mellyek a' gyenge embert is literatori pályára csábitják; 's a' szegény literatura csak teng, csak sinylődik az illy kontár vagy tisztátlan czélu bajnokok kebelén 's tolla alatt. Legyen meg kinekkinek illő jutalma 's méltányoltatása! de ez következménye legyen a' szorgalomnak 's maradandó becsü munkának; ne pedig előzmény, mellynek elfogadása előbb utóbb ugy is csak szégyent von maga után. Nem utasitanák e kegyetek méltó haraggal 's megvetéssel vissza azt, ki mielőtt arra érdemesnek mutatkozék, elég szemtelen volna kegyetektül ‚igent' esdekelni? Hizelgés nélkül mondom, hogy e' pontban számos literatornál magasb fokon állanak kegyetek. De el ne bizzák kegyetek magokat dicséretemben. Az elbizottság veszélyes dolog. Egész életére boldogtalanná teheti az embert. Literaturánkban ez nem valami ritka tünemény; többen martaléki lettek már annak, még pedig sokkal hamarább, mintsem gyanithaták. 'S ennek ugy kell lenni. Fájdalom volna, ha csupán a' literaturában hiányzanék igazságszolgáltatás; ha ez menedékhelyül szolgálhatna gőgnek 's méltatlankodásnak, mellyeket társas étetben is utálat 's viszatorlás szokott követni.

(Folytatása máskor.)

DUNAI GŐZHAJÓZÁS.

A' dunai gőzhajózás' későbbi időben tett előhaladásáról következőket tudhatni: A' mi az utazás' gyorsaságát, a' társasági gőzhajók' csinosságát és jó elrendelését, az utasokkali megelőző bánásmódot illeti, mindent elkövettek, hogy a' közönség' várakozásának a' lehetőségig megfeleljenek. Bécsből Konstantinápolyba majus, junius, julius, nyári hónapokban 11 nap alatt érhetni — bele számítván a' közben eső állapodáspontokoni késést — melly idő, meggondolván a' szárazoni 's vizeni huzamos és fáradságos utazás' terheinek kikerülését, bizonyára nem igen hoszas. A' későbbi hónapokban ugyan, ezen kiszabott időt egyké nappal meg kell toldani, mivel a' rövidebb napok, és setét ködös éjszakák miatt olly gyorsan nem utazhatni. Konstantinápoly középpontul szolgál a' társaság' tengeri gőzhajóinak. Innen rendesen *Smirnába* f. e. julius hónaptól fogva hetenkint egyszer indúl a' Triestben nem rég készitett „herczeg Metternich Kelemen" nevü pompás gőzhajó, melly junius' 11 én hagyta el Triestet és 8 napi rövid utja után, Corfuban, Athenében 's Syrábani stb. késését is bele számitva, ért Smyrnába, mindazokat csudálkozásra indítván, kik alkalmat nyertek ezen, minden részeiben jeles hajó megnézésére, melly minden órában többet halad 11 tengeri mérföldnél. Ezen összeköttetést több évektől fogva a' 70 ló erejü „Maria Dorothea" gőzhajó eszközlötte. Ámbár ezen igen csinos gőzhajó szerencsés utazása által még a' legdühösebb viharok között is magát általában kitűntette, mindazáltal nem volt elég téres a' smyrnai kereskedés' minden szükségei' kielégitésére. Ez okból vette által, mint megjegyzettük, „herczeg Metternich Kelemen," — melly tulajdonkép a' Konstantinápoly és Trapezunt közti vonalra van szánva, — „Maria Dorothea'" szerepét. — Hogy pedig „herczeg Metternich Kelemen" eleve kimutatott hatáskörébe minélelőbb beállhasson, egyszersmind a' Konstantinápoly és Smyrna közötti vonal alkalmasan betöltessék, az ausztriai első dunagőzhajózási társaság' igazgatósága jelenleg egy új „Stambul" nevü 160 lóerejü hajót csináltat a' trieszti hajómühelyben. Ennek készitésében már jóformán előhaladtak 's f. e. obtober' végével e' hajó a' Konstantinápoly és Smyrna közötti vonalon kimért helyét elfoglalandja.

Az összeköttetést Trapezunttal, következésképp Ásia' és Persia' belsőbb részeivel, a' 100 lóerejű „I Ferdinand“ nevű gőzhajó rendesen minden 14ik napon teendő utja által pótolja ki. Ezen hajó, melly belső térének mult évi czélirányos felosztása által igen sokat nyert, első rendes utját Konstantinápolyból Trapezuntba julius' 7kén már el is kezdette, miután valamint most, ugy szinte a' mult évben már néhány rendkivüli utazást tön igen szerencsés sükerrel. A' Konstantinápoly és Galacz közötti rendes összeköttetést, melylyet eddig „I. Ferdinand“ gőzhajó eszközlött — ezután „Maria Dorothea“ veszi által —

E' szerint a' Bécs, Galacz, Konstantinápoly, Smyrna és Trapezunt közötti vonalokra nézve minden meg van téve, 's az utazó közönség' 's kereskedőség' szükségei a' lehetőségig elláttattak. Bécs és Pest között minden harmadnap jár juliustól fogva a' 42 lóerejü „Nádor“ és 80 lóerejü „Árpád“ gőzhajó; — Pest és Drenkova közt járnak a' 60 lóerejü „I. Ferencz“ és 80 lóerejü „Zrinyi“ gőzhajok minden hatod nap egyszer. — A' *Drenkova* és Skela-Cladova közötti összeköttetést kisebb könnyü gőzhajók eszközlik, mellyek mindazáltal czélirányos szerkezetüek és tapasztalt 's az igazgatóság által fizetett hajóslegényektől 's kormányosoktól igazgattatnak. Skela-Gladova és Galacz között a' folyam' oláh (bal) részén az 50 lóerejü „Argo;“ a' török (jobb) részen a' 36 lóerejü „Pannonia“ gőzhajók járnak. Galacz és Konstantinápoly között, mint már mondatott, a' 70 lóerejü „Maria Dorothea.“ A' társaság' minden hajóin tulajdon vendéglők vagynak, mellyeknek kötelessége, az utasoknak mind étellel, mind itallal teljes készséggel szolgálni. Az egész vállalat még ezen évben az austriai dunagőzhajózási társaság' gőzhajóinak a' bajor-würtembergiekkel leendő egyesülése által bevégződik, mellynek valósulása f. évi augustus hónapban remélhető. Akkor Regensburgtól, Linz, Bécs, Galacz, Konstantinápoly, Smyrna és Trapezuntig a' gőzhajózási összeköttetés szakadatlan folytattatik. Már junius' 24én az ausztriai gőzhajózási társasághoz tartozó Bécs és Linz közötti összeköttetés eszközlésére rendeltetett „Maria Anna“ gőzhajó az ó-budai hajóépitő mühelyben vizre eresztetett; 60 lóerejü erőmüvének behelyhezésén serényen dolgoznak, 's aug. végével Linz az első gőzhajó' megjelenését várhatja, hanyan a' hidakoni munka addig az általmenetet megengedendi. Egyébiránt a' ó-budai hajómühelyben a' gőzhajók' készitésén folyvást dolgoznak. Igy egy 140 lóerejü szállitót (Remorqueurt)a' portékák' szállitására és 60 lóerejü utazó-hajót vettek mindjárt munkába.— Szükség ez uttal még azt is megemliteni, hogy a' pusztitó dögvésznek a' Duna' mentében elnyuló török birtokbani elharapódzása miatt „Pannonia“ ideigleni szabályokhoz képest kénytelen utját a' tenger' bal partjára általtenni, minek következtében a' Konstantinápolyból érkezett utazók Galaczban vesztegidőt tartani kötelesek. Ezen a' Duna' job partjáni hajózás félbeszakasztása szigorú törvény ugyan, de az a' vigasztalás, hogy a' ragály, terjedelme által hihetőleg erejét vesztendi 's azután e' gonosztól minélelőbbi megszabadulást várhatni.

H.

DUGÁROSKODÁS A' FRANCZIA-SPANYOL HATÁRON.

Miután részint egy barátom kieszközlése, részint kész pénz 's még több igéretek által egy baski dugárossal ismeretségbe jöttem, utra indulánk ketten a' hegyekbe kirándulást teendők. — Igy szól a' Morning-Chronicle' egyik levelezője, ki a' franczia kormánynak szemére veté, hogy az a' dugároskodást a' Carlisták' iránti kedvezésből megengedi, miután a' határon idestova utazott 's itt is ott is adatokat szedegetett össze. — Társam 's vezetőim hősi testalkotásu, szép férfias vonásokkal 's nyilt ésszel biró 38 éves férfiú volt. Beszélt francziául mi a' baski parasztok között ritkaság, 's a' hegy szorosokban, mellyekben jártunk, minden követ ismerni látszott. Miután mintegy félóráig mindenféle általános dolgokrul elcsevegtünk, a' beszédet lasankint látogatásom' tulajdonképi czélja felé kezdém terelni, 's nem sokára nagy örömmel észrevevém, hogy jobb kezekbe alig juthattam volna; meglehet, hogy igen bőkezü embernek vélt engem, vagy tán azt hitte, hogy egy angol előtt kevesebbet koczkázhat, elég az hozzá, hogy mielőtt három óra mulnék; mindent megtudtam mi ezen ember' életében érdekes és a' dugárosok cselekedeteivel egybefüggésben volt. Emberem e' foglalatosságban minden hegy szorosokat kiesmert, már 8 éves korában kezdé el mesterségét 's igy 30 év óta üzé azt; tudta a' dugároskodásnak min-

den rejtélyeit tökéletesen, 's a' veszélyek' legnagyobb részét mellyeknek ki van téve, ismételve és ismételve kiállotta. Előszámlálom már most a' kaptam tudositásokat, olly pontosan 's hiven, 's mint levelem szükköre engedi.

A' Francziа- és Spanyolország közti dugároskodás nem uj, 's részint a' francziа határok' sajátságossága részint a' baskok' bátor független szelleme által igen jövedelmező. Mint látszik az egész St. Jean de Luzi határon üzetik egész Bellegardeig, de mégis a' baski tartományok 's névszerint a' bastani kerület volt és most is a' tulajdonképi középpont. Mintegy 5,000 ember táplálja magát belőle 's a' gyermekek már zsenge korukban tanítatnak reá. Francziaországból Spanyolhonba kevés dugár vitetik, de annál több Spanyolországból Franczіahonba, mert, mivel a' baski fuerok miatt minden nemü árúk vámmentten szállítathatnak a' baski kikötőkbe, olly nagy a' nyereség mellettük, hogy a' kereskedés mindig igen élénken üzethetik, 's habár a' franczia hatóságok' rendszabályai még olly szigorúak is volnának, a' mik azonban jelenleg nem, mégis aligha lehetne a' dugároskodást megszüntetniök. A' hadi szerekkeli dugároskodás mint látszik csak négy hónap óta kapott lábra, először Paù közeletében, de most már öt állomáson teljes folyamatban ban van. Mindegyikén ezen helyeknek egy rendes szállító van, 's az igazgató személyekről itélve igen jeles kereskedő házakat számlál részvevői közt. A' tábori holmira nézve a' dugárbandák nem kereskednek saját számadásukra, mint minden más esetekben ki, 's a' lefoglalás esetében csak béröket vesztik el. Nagyobára 12—20 emberbül álló bandában mennek, jól felfegyverkezve, a' határon át 's mindegyik 40—60 fontot hord magával. Igen kevés lőpor szállitathatik illykép által, minthogy igen nehéz a' rendőrség' figyelmét magára vonás nélkül sok lőport vásárlani, de kén és timsó özönnel vitetik át, mert minden szálitó bureau ellenében a' spanyol határon, egy lőporgyár állitatott fel, hol az emlitett anyagokbul aztán lőport készitenek, 's az ország' belsejébe tovább küldözik. Kén és timsón kivül kovák, pistolyok, puskacsövek 's nem régóta ágyúgolyók is vitetnek Spanyolhonba, valamint gombok, posztó, 's egyéb e' félék; czipők is vitetnek át neha, de nem nagy mennyiségben. Mihelyt a' spanyolhatáron a' meghatározott ügynökök az árúkat tértetvény mellett átveszik, mellyet előmutatván az ember Francziaországban az által dugott árú, mennyiségéhez képest kifizettetik. A' bér egy egy fontért 5 sous, de ez csak akkor jár neki joggal, ha dugáruját 24 óra alatt átszállitotta. Azon esetben, ha a' városok elfoglalják a' mi azonban ritkán történik meg, mint mondva volt, csak bérét veszti el a' dugáros. Ha egy illy ember Spanyolországban áruját lerakta, onnét bizonyos thea, czukor vagy dohány mennyiséget visz magával Francziaországba vissza, azokat ott saját számodására eladandó.

Ezen leirt mód jelenleg teljes gyakorlatban folyik, 's a' dugárosok annyira tudják a' kerülendő helyeket 's ismerik a' hegyiutakat, hogy lefoglalást felette ritkán vagy soha sem hallani. Bukkannak ugyan néha néha egy két czirkáló vámosra, de ezeket csekély ajándékkal könnyen kielégithetni, mit ellenben a' szegény vámosoknak sem lehet egészen rosz néven venni, mert ha erőszakoskodnának, bizonyára minden teketoria nélkül összelődösnék őket. Nincs tán békesebb 's csendesebb nép a' világon mint e' baski dugárosok 's csak a' legnagyobb szükség' idejében nyulnak erőszakhoz. De ha sem rábeszélés, sem pénz le nem csendesit egy egy hányaveti vámost, akkor bizony nem sokat gondolnak vele, egy nyulat vagy egy vámost lőnnek e agyon. A' távolság melly a' dugárosok kiindulta és megérkezte pontjai közt fekszik 4—6 lieunél nem kevesebb 's nem több, 's e' tért 40—60 fontnyi teherrel, bár nem legkényelmesb úton 's körülmények közt, 4—5 óra alatt haladják meg. Egy osztály, né· ha kettő, mindennap elindul, 's az egymást felosztás olly szabályosan történik mint a' katonaknál az őrség. Nincs ezen dugárbandáknak sajátképi vezérök, de a' tisztelet, mellyet a' baski tartományokban a' kornak és tapasztalásnak adnak, mindig a' legkorosbnak adja e' tiszteséget.

GONDOLAT.

Kényére fal ott a' farkas, hol félénk ebek az őr állók. Az ingatag nád szál ég felé emelkednék, de a hatalmas szél azt le konyitja.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

1.) Bizonyos, hogy nemzeti magyar színházunk f. e.' 22kén fog megnyittatni; 's a' hirt annál bizonyosbnak vehetni, minthogy már játékszíni czédulákra is hirdettetik az előfizetés, még pedig e' hónap második felétül végéig, továbbá nem csak mindennémü belső szükségek' legnagyobb része kész, hanem a' színház előtti oszlopcsarnok is legfölebb egy pár nap alatt kész leend; más oldalról nyakrafőre dolgoznak a' szinházhoz vezető úton az utczakövezet javitásán, 's pár nap mulva a' kerepesi ut' egyenetlen kavicsos, göröngyös házmellékei olly csinos járdákkal (trotoir) fognak diszeskedni, szép, 's kényelmes négy-szög gránitból, mint akár a' hatvani vagy úri és váczi utczábaniak. Ohajtható volna továbbá; hogy miután az utcza tisztitásához hozzá fogtunk, az éppen a' „fehér hattyú" előtt tanyázó 's igy nemzeti színházunkkal éppen átellenben bohoskodó „Policinello" ez utczából eltiltassék, mert lázasztó volna minden jobb érzésü magyar kebelnek, a' színészetet és komédiát olly közel egymáshoz sőt csaknem egymásmellet virágozni látni; alkalmatlan finomabb nagyainknak és szépeinknek, midőn színházunkba jöttükkor a' lelketlen bábokon röhögő népalj által botránkoztattatnának. De még sok egyéb javitásokat 's diszesitéseket lehetne 's kellene e' környékben tenni, mellyeket azonban az idő folyta, lassankint úgy is teljesitend. Igy. p. o. nehezen számolganta roszul azon speculans ki ott, hol most tivornyázó cselédek 's párok kurjogatnak, a' fehér hattyuban, pompás nagyszerü kávéházat nyitna, melly színház közelében olly szükséges, mint kert közelében a' kút mert az a' Zrinyi igen kisszerű, 's kikiáltott. Egy másik vendeglőt 's azzal egybekapcsolt csemege-tárt nyithatna; milly alkalmas, szép és kényelmes volna ehhez például, az egykor olly hires vendéglőhely, a' Beleznai kert. Alig van városunkban, de nincs is tágosabb kertszerű tér, hol szabad ég alatt olly számosan lehetne estelézni, mint e' kertszerü udvarban, ha kissé helyrehozattatnék, 's körülete narancs czitrom-oleander platánus és egyéb exoticus fákkal megrakatnék, mint az belvárosban néhány vendéglő 's kávéház előtt pár év óta olly sikerrel mint csinnal gyakorlatban van. — A' bérkocsikra 's azok' álláshelyére is figyelmet forditani kérjük városunk' nemes-és nemzeti gondolkozású tanácsát, melly színházunk létrekelésére 's csinositására már is sokat tett; sokat tesz az, ha jókészületü 's csinos bérkocsi áll a' szinház vendég szolgálatára; ez éppen olly középpont lehetne a' bérkocsikra nézve, mint a' másik játékszini tér, annál inkább mivel két országut keresztutján állnak, 's a' maholnap virágzásban jövendő Ludoviceába 's Ludovicea-kertbe, melly bizonyára egyik legnépesebb mulató-kert leend, mondám az Orczykertbe menendőkre nézve is igen alkalmas középpont lehet, 's hiszem azt, hogy egy pár év mulva ugy indulandnak innét társasági kocsik oda, mint most a' m. királytól a' városligetbe, sött magába a' városligetbe, vasfürdőbe 's a' t. sokkal alkalmasabb 's közelébb volna, a' belvárosi közönséget i n n é t szállitani, mert, hogy még egyet emlitsek; nem kényelmesebb, nem alkalmasabb volna a' széles háromdob-utcza a' keskeny göröngyös király utczánál illy kocsizásokra 's gyalogsétákra? avagy olly kicsiny e közönségünk, hogy annak szükségképen csak egy utczában kelljen össze tolulnia: hogy sokaságot mutasson? En részemrül erősen hiszem, hogy egészen új élet, új zsibongás kezdődendik e' városrészben nem sokára 's szintolly kellemes séták teendhettetnek arra és ide is, mint a' német sziuház felé melly Pestnek, ezt pirulva mondom, egyetlen egy gyülhelye! illy nagy város, illy nagy közönség! 's még is a' ki látni akarja, egyetlen egy helyre mennie elég, hogy láthassa. Szétterjeszteni! a' setákat, a' gyülpontokat, nagy szerübbé teszi a' várost is, népet is. G—y.

KÜLHIREK.

1.) P a r i s b a n a' Varieté-szinház gépelmestere, mint mondják, azon rég keresett módot fölfedezte, mellyel a' szinházokat tüzveszély ellen biztosithatni. A' rendőrségi elnök legott megbizottságot (küldöttséget) neveze ki a' találmány megvizsgálására, mellyről amaz igen kedvező véleményt adott; remélhető hogy ezen igen elmés és egyszerü készületet minden szinházok megszerzendik maguknak.

2.) Acigne-ben egy juhászlegény gyanuba esek gazdája előtt, hogy 15 sous-t lopott el gazdájától, de a' tettet igen tagadá. A' haszonbérlő nem vélt sikeresb módot gyanuba vett szolgáját vallomásra birni, mint a' szolgát a' tüzhely fölébe akasztatni 's alatta egy csomó venyigét meggyujtani. A' szerencsétlen szolgának egész alsó teste összeégett; — de a' kegyetlen ur már a' törvényszék kezeiben van.

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

S z e r k e s z t i M u n k á c s y.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. Auguszt. 20-ik

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837. 67dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

KÜLÖNÖS SZERENCSE.

VIGELBESZÉLÉS.

GYÖRGYI SÁNDORTUL.

(Vége.)

A' postamester üldözé szerelmemet, gyámomnál szörnyü szinekkel föstett le 's nem sokára egy levelkét vevék, melly rövideden az öregnek gutaütés által történt halálát adá hírül. Végrendelést nem hagya hátra, mert bár öreg volt, mindig hoszú életet reménylett; 's igy szépen ujra egyedül maradtam a' nagy világban. — Elhagyám a' várost, mellyben ugy sem volt mit reméllenem 's Pestre kerültem. Ez idő tájban halt meg atyám, 's felküldötték a' rám maradt csekély örökséget. Inast fogadtam, csinos ruhákat csináltaték, hogy külsőm sokat mutatva a' belsőtül megvonja a' figyelmet.

Egy aranymives lányával köték ismeretséget, ki szüntelen a' költőkről, könyvekről, játékszinről, concertekről, bálokról beszélt. Egy délután legújabb köntösbe öltözve, csinosan felpiperézve indultam el a' lány megkérésére; mivel tudám, hogy ő a' költészetet szereti, nagy erőködéssel egy sonettet késziték, melly kis laudatoriummal kezdődött, szerelmi nyilatkozás volt közepe, 's rövid megkéréssel végződött. De örökre megátkozám a' költészetet: mert mig másfél hétig törém agyamat a' sonetten, a' lányt egy urficska elkapá. Még azon nap más szerencsétlenség is ért: uj köntösöm felette roszul állott, ugy hogy nevetség tárgyáúl szolgáltam a' lány 's vőlegénynek; ezért boszumban elüztem inasomat, 's Pétert fogadám helyébe, 's általa köntösemet, zsebébe felejtve a' sonettet, a' szabóhoz vissza küldém. Péter, nem tudva, 's nem kérdezve, kivel dolgoztatok, más helyre vitte. Mikor meghozák keresém zsebében a' sonettet, hogy feláldoznám a' tüznek; de hült helyét találám, már kezdék lármázni; midőn Péter, a' hátulsó zsebet kutatva egy asszony kézzel irt versezetet vont elő: olvasom, és bámulok; sonettemre legszerencsésebb válasz: a' laudatoriumot, megköszönés, a' szerelmi nyilatkozást, szerelmi nyilatkozás, a' megkérést rövid elfogadás váltá fel. Péter a' szabó nevével megfejté a' dolgot, én a' lányt, kinek ablaka alatt gyakorta eljárék, ki 20000 forinttal — notandum pengőben — birt a' hir szerint, — ismerém látásból. Különbféle ürügy alatt meglátogatám az atyát, 's nem sokára személyes ismeretségbe jövék Ágnessel, ki mind bel, mind kül tulajdonira sokkal felűl haladá az ezüstmüves lányát. — Ágnessel egy házat kapék, mellynek évi jövedelme félig meddig kielégitheté pénzszomjamat.

Éve mult már 's a' mai nap az, mellyben Ágnessel az oltár elébe járulék, 's e' nap is komoran kezdődött, mert a' szabó kontóját fizetém ki azon pénzzel, melylyet nőm más czélra adott kezembe.

* * *

Az inas, ki a' zöld emeletes háztól kezde vezetni, alig futám végig történetimet, egy csinos ház előtt álla meg, mellynek külsője sokat gyanítata. Dobogó szivvel kisérém föl az inast a' lépcsőkön, ki engem várakozásra kért. Kevés idő mulva ajtót tára, 's ő kinn maradva, szabad utat engede a' bémenetre. Alig lépék be, gyanitám a' nagy ellentétet, melly a' hajtókás inas, a' pompás sejdités, 's a' házi butorok közt vala. A' szoba nem lehete több hosszában 3., széliben másfél ölnél; az ablakokon félig zöld lepel vonula le; a' faltűkör, közép nagyságú, majd elnyujtva, majd elszélesitve tükörözé vissza arczomat A' három lábu asztal a' falhoz támasztva, mellette a' szék az összeroggyanástól, félthető egy irói szobára emlékeztete; az ágy ócska, a' szú itt ott jelét hagyá. A' kanapén, — ha annak lehetne nevezni, — melly századokat lát-

szott át élni, és a' szőr össze gomolyodva állt felette rongyos boríték alól, 's majd mindenütt kifityegett; ezen a' tisztségben elvénült kanapén ült egy alak, melly beléptemkor midőn felálla, olly magasra nyult, olly sápadt vala: hogy csontváznak mondhatnám. Szinte megcsalatva reményemben, nevetni kedvem jöve; ha az alak komoran nem mereszté reám szemeit. Ő felém lépe, megfogá kezemet, 's némán a' kanapén ülésre intett. Péterre emlékezém, boszankodtam, miért hivék az átkozott tenyérviszketésnek.

Leültem az alak mellé, ő könyezni kezde; ezen exordium megrázá lelkemet. Végre megszólamlott: hangja olly rekegő, és kisértetes vala, szinte fülem fájt belé. Keservesen adá elé szegénységét, melly a' szobából világosan kitündökölt, elmondá: hogy szülei elhaltak 's árván maradott; — pedig ha arczvonásaiból itélnem szabad a' 35ötrégen elhaladta—súlyos betegsége utósó fillérét megemészté. Én izzó vason ültem mert most jöve a' kinos „tehát." De még elébb hosszú dicséretet monda rólam, vagyonomról is teve emlitést, 's csak eztán szólita fel segitségre. Én, ámbár szivem egész folyásig felolvadott, hidegen, ne eláruljam, hogy nőm a' *cassa curator*, 's rövideden válaszoltam: „Jaj — mondám — most az egész világ szegény; talán ez a' korszellemtől van, 's én nem lehetek olly szerencsés, hogy kegyeden segithessek" — „Csak ne vonakodjék — felelé több erőt adva szavának — ki segithet jobban rajtam mint kegyed? kit vérség csatol hozzám?" — „Vérség?" — mondám csak félig hallhatón, felemelkedve ültömbül; ő szemembe mosolygott, kezemet két kezébe kúcsolá, 's melléhez szoritotta. Geneologiámat kezdé fejtegetni; atyám testvére lányának mondá magát. Én bár milly járatlan valék atyámfiai közt, még is jól tudám; hogy testvére nem volt: 's igy ellent mondék a' vérségnek. Ő megfordítá a' köpönyeget, zavartan atyám helyett anyámat substituálta. Könyörgött rimánkodott: segitném őt, ne hagynám e' nagy városban, mint idegent, éhen veszni. Elébb, nem lehettel mentegetőzém, utóbb, mivel mindinkább szorongatott, szerényen mondám: hogy pénzt magammal nem szoktam hordani; mert az ember gyarló, könnyen költ, keresni pedig nehéz. De mind ez nem volt elég: kereszténi kötelességet emlegete. Végtére, csak hogy meg menekedjem töle, kegyesen igérém délutáni jöttömet, segedelemmel együtt. — Nem sokára egy csinosan öltözött asszony személy lépe a szobába; 's kit ismérek meg benne fagy 's borzalom' között? Emiliát, ki miatt a' kalmár elüze házától. Először nem látszott észre venni, a' házasszonyának beszélgetés közt nyujtva át valamit; utóbb rám ismerve az öröm jelei mutatkoztak arczain.

Pirulva állék, keblemben nyugtalanságot érzettem; ő sokkal szebb volt: mint utósó látásomkor. Ámbár tekintetén szemre hányás nem, inkább részvét sugárzott: menni szándékoztam — „ugy is olly gyenge vagyok, mondá ő, légyen kisérőm." — Akartalan fogadám el a' kérelmet. —

Elérve szállását válni szándékoztam; mert az óra tizenegyet ütött 's nőmre emlékezém: igértem másszor tenni látogatásomat; de ő kért: 's nem tudék ellenállni.

Lakása több egymásba nyiló szobából állott; az ajtónál hajtókás inas fogada. Házi butor szép és pompás vala, a' padolat kifényitve, a' falakat felnyuló tükrök ékesiték, 's egész ellentétben állott, az atyámfia szállásával. Valamint ott, ugy itt is bámulék; nem tudva megmagyarázni honnét vagyon: ott sokat várva szegénységre, itt keveset reménylve gazdagságra akadtam.

Leülénk, 's Emilia megvallá, hogy bár választalanul hagyám leveleit, azon tűzzel szeret, mint az atyámtól észre vett csók lepattanásakor. Nem tudék mit válaszolni. — „Nem felel?" — kérdé, 's szeme mély lánggal, szemembe ütközött. Gyorsan forditám el fejem: „nekem nőm vagyon" — mondám szinte fuldokolva, — 's tébolyodottkint, elgondolván nőm részéről a' vallatást, rohantam-ki a' szobából 's szédelegtem a' városban.

Nyolczat harangoztak; 's igy reggel 9től eddig, nőm sem nem láthata, sem nem hallhata rólam. Már nem valék messze lakásomtól; midőn egy durva kéz erősen megragadá nyakam csigáját. Borzadva tekinték hátra: a' felügyelőt az amorosával szemlélém. Erőködtem kiszabadulni: „Hó hó! — kiáltá a' felügyelő — olly könnyü nem lesz a' menekvés, tudok mindent, az ur megsérte engem." Én szótlan állék; de mit is tudtam volna felelni; fejem kábult vala, és szinte eszméletem vesztém el. Meg nem tudám fogni: mikép kerültek össze ma régi ismerősim, kik össze meg össze kinoztak. A' felügyelő még a' multakra is emlékeztetett, 's most egy uttal kijelenté, hogy boszut áll rajtam:

tehát minden vonakodás nélkül menjek lakásába, csak erővel menekedhetém ki körmei közül 's szörnyü kinok közt érkezém haza.

A' kapu zárva volt: az ablakból gyenge világosság hata ki. Csengeték. Péter felnyitá az ajtót 's elszörnyede látásomon. Nőm betegen feküdt ágyában; megszabadulva terhétől, mellyet orvos barátom beszéde szerint, még fél hónapig kell vala hordoznia—fiu gyermeket hoza világra. Péter elmondá: hogy nőm igen boszus, sok látogatója volt, kik magok után új epét hagytak; ezek mit beszéltek, mit nem, azt nem tudá, csak hogy nőm hüségtelennek nevezett; és néhány nap nem vala szabad hozzá mennem.

Nőm testi bajából naponkonkint gyógyult; de a' lelki baj t. i. megrögzése hüségtelenségem hivésének, komorrá 's buslakodóvá tevé. Én igyekezém őt mind szóval, mind tettel, ujra magamhoz hódítani. Egy délután Ágnes mellett ülék; Péter vendégeket jelente be. Nem igen örvendék ennek; mert nőmmel fontos dolgokról beszélénk. Péter ki sem ment a' Szobából, már bejövének a' vendégek; sorra hajtogatták magokat. Én csudálkozásomban nem tudék hová lenni. A' vendégek azok voltak, kikkel a' tenyér viszketés napján olly furcsán, jövék össze. Itt volt Emilia Szélházival; az amarosa a' felügyelővel. Az öröm jelei mutatkoztak arczaimon; mert hat tanu is vala jelen, ki hüségem' bizonyithatá. — A' vendégek kört formálának 's Emilia bámultomra a' tenyér viszketés napján történt kalandot, nem véletlennek, de általa koholtnak mondotta; ő intézé el a' személyeket, hogy tőlök késő estig meg ne szabadulhassak. Szélházival ismerkede meg, kihez férjhez ment, Pestre jövének lakni. Itt halla felőlem, kitudá házi körülményeimet; a' boszut, mellyet, midőn választalanul hagyám levelét, esküdött, igy vivé végbe. Ezek kifejtése után nagy lön örömem, és szerencsém, nőm elpirult gyanujáért 's ezentul hitt hüségemben és megbocsáta.*)

*) Bocsássanak meg becses olvasóim nekem is ez elbeszélésért; megvallom, kéziratban nem olvastam el egészen, 's mikor már eleje kijött, kénytelen valék végét is közölni. Igy legalább azzal vigasztalhatjuk magunkat, hogy mindnyájan megcsalódtunk.

Munkácsy.

HŰSÉG.

Mint az ormot estsugár;
Mint fuvalm az illatot,
Mint virág a' harmatot,
Melly az éji holdból
Könyükint aláhúll:
Ugy szeretlek tégedet.

És lehúnyt az estsugár
Felborong a' barna éj,
Illatát röpíti szél,
És a' harmat elhúll —
Még is állandóúl
Én szeretlek tégedet! —

ERDÉLYI JÁNOS.

ÉLETKÉPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.
I.
RONDAHÁTI UR,
VAGY:
A' PIPASZÁRNYI HOSSZU FALU'
(Végének vége.)
MUNKÁCSYTÓL.

Egy kellemes nyári este volt, midőn Rondahátán, a' szem' látkörét határzó mocsárbul — a' holdvilág *felkelt*: Meddig *feküdhetett* e' mocsárban a' holdvilág, azt nem tudom, annyi bizonyos, hogy a' kiállhatatlan meleg miatt, egész nap benne heverhete, mert elég mocskos fekete foltokkal kelt-fel belőle.

Csöndes nyári este volt; egyedül egy fáradt drótos tót biczegett Rondahátán keresztül — a' *kutyakaparási csárdába.* — Az est olly csöndes olly szenderitő leende, ha e' szegény biczegő tótot, az uraság' kutyái, in complexu omnium falusi kutyárum, meg nem ugatták volna. —

Andalitó nyárest vala. — Ez andalitó nyárest hűsében Rondaháti ur a' tornáczon ült, mellette Juczi kisasszony, 's e' nyárest' hűsétől legyeztetve, Rondaháti ur — hatalmasan hortyogott. Juczi kisasszony pedig kisded, tatárszemeivel édesen merengett a' távolkelő hold' sápadt képén; Juczi kisasszony olly boldognak érzé magát; mert hiszen mellette hortyogott azon fér-

*

fiu, kinek vágyai, Rondaháián túl nem röpködének. Juczi kisasszonynak, édes ömlengésekben duzzadozó kebléből, néha néha, egy hosszu sohajt, az esti magányban nyivákolót, lehete hallani, mig Rondaháti ur, e' vékony hangú sohajokhoz contrabassust hortyogott. Juczi kisasszony boldog volt!

Most Rondaháti ur nagyot horkantott, de lélekzetében lassudan fuldokolni kezde, midőn e' lépcsőnkinti fuldoklás között lélekzete egyszerre mintegy megszakadt. — Juczi kisasszony első rémültében megrázta Rondaháti urat 's kétségbe eső hangon kiáltá: „Rondaháti, Rondaháti! Az Istenért, mindjárt megfúl.“ — Rondaháti ur pedig mellének egész mélyéből, még egyszer, egyet horkantott — és fölébredve mormogá: „De, a' patvarban, ugyan mit lármáz ugy, mintha a' sátányok úznék? — Hagyjon békén szunnyadnom, ha megfultam, majd akkor lármázzon fel.“ —

„Rondaháti!—szóla most Juczi kisasszony sírva fakadtan, — hát ez a' respectus mellyel maga nekem tartozik?“ És Juczi kisasszony keservesen sírt. Rondaháti ur pedig, e' sirásra egyszerre felrémült; mert tudta már, hogy Juczi kisasszony csak egypár perczig szok sírni, aztán irtóztató méregbe jő, 's ha Juczi kisasszony mérges, akkor Rondaháti urnak, ha még megannyi szeme leendene is, egy sem volna Juczi kisasszony' körmeitől kármentesítve.

„No, no csak ne sirjon, édes Juczikám lelkem, — szól nyugasztaló hangon Rondaháti ur, — holnap bemegyek a' megyei közgyülésre, készüljön fel, magát is elviszem. És meglön a' béke. Föltételei pedig valának: Juczi kisasszony a' városban egy ujdonuj kartony ruhát kap; egy még ujdonujabb topánkát borjubőrből; egy riskása szalmakalapot gaz szalaggal. — Juczi kisasszony tudni illik risszalmakalapot értett gaze szalaggal; — egy fekete csipkegallért; egy arany homlokassecuratiót sárgarézből; három pár finom kesztyűt szarvasbőrből; egy fekete böröet sárgarézcsattal, aranybul; három font finom debreczeni szappant; egy kanári madarat, egy szalontai malaczot, és ha lehet, egy kis kutyát, ollyat tudniillik, minőt Juczi kisasszony *Bányainé* asszony' ölében látott, a' „politikus csizmadiában.“

Mit volt tennie szegény Rondaháinak, a' béke' föltételeiben megegyezett, Juczi kisasszony pedig egész éjjel a' holnapi utra készült.

* * *

A' nap korán fölkelt, de annál tovább hevert Rondaháti ur. A' háznál nyakraföre sütöttek-főztek, egész Rondaháta mozgásban volt; mert híre futamodott, hogy a' tekintetes ur, közgyülésre megy — Zajlakra. — A' czigányok illő tisztelkedésül, nyolcz órakor már a' puszta kapufélfa előtt állottak, 's mint illy esetkor, ismét urbéri tartozás gyanánt, szokás volt, hangszereikkel: két hegedős czigány, egy klarinétos, egy trombitás, egy tányéros, kinek tányérai vas tepsi födőbül voltak, egy brúgós és egy czimbalmos, mindössze: kilenczszemü hét czigány, a' tekintetes urnak urbéri szolgálatba muzsikáló bandája. A' konyha ajtó előtt, botjukra támaszkodva, állottak a' falu birája és kisbíró, kik szájtátva álmélkodtak a' sütés-főzésben zajgó konyhába 's várták a' tekintetes urat.

Marczi, a' konyhától nem messze, a' tornácz' egyik szegletében, a' nagy kakast mellezte; de koránsem pecsenyének, hanem mint becses olvasóim tüstint látni fogják, más valaminek. Marczi huszár-ruhájában volt öltözve: kék dolmán, kék nadrág, fejér 'sinorra; fejében az insurectionalis csákó, mellyet a' fegyvertárban láttunk. Minthogy gedig ezen csákónak bokrétája, mint elevenen emlékezhetünk, tollátul nagyon meg volt ritkítva, 's belőle csak a' halhéj magaskodott ki, Marczi a' nagygyülés előtt mindenkor a' nagy kakast szokta elővenni, a' szegény rikácsoló kakas' tollát kiránczigálni, és czérnával a' csákóbul ki magaskodó halhéjhoz illeszteni, ugy, hogy a' megyei nagyülést, a' szegény nagy kakas, mindig legnagyobban szokta megsínleni. —

Marczi okos ember volt, őt a' szükség és még is az uraság' közelében megkívántató diszes huszári viselet, nagy dolgokra tanította. Tizenkét éve hordozta már ugyanazon huszári öltözetet. A' dolmány és nadrág' posztója még csak daczolt volna az idő mostohaságával, hanem a' fejér 'sinór mindkettőről foltonkint leszakadozott: Marczi ezen is tudott segíteni: a' leszakadozott 'sinorok' helyét, Marczi gondosan és ügyesen, krétával kiszokta czifrázni 's ezt olly fáradhatlan szorgalommal tevé, hogy mihelyest a' leszakadt fejér 'sinor helyéről a' kréta is tünedezék, azonnal kivevé zsebéből a' fejérsinór surrogatumot — krétáját, és a' 'sinor helyét ismét és ismét kiegészítette. — A' dol-

mánnak veres kilátszó bellése volt; nagy részint már összeszakadozott: Marczi ezen is tudott segíteni. Titkon belopózott Juczi kisasszony szobájába, az öltöző tükörfiókot kinyitotta, itt egy csomó veres rongydarabra akadt, melly rongydarabokat Juczi kisasszony pirosító mesterségéhöz használt, Marczi magát a' pirosító golyót is elővette, e' rongydarabokat még pirosabbra föstette 's velök dolmánya veres bélését kifoltozta.

Marczi, minden tekintetben nagy ember leende, ha egyik lába kurtább nem volt volna a' másiknál.

Mintegy tiz óra tájban lehete, midőn Marczi a' nagy kakasnak utósó nagy tollát kiráutotta; a' szegény kakas nagyot rikácsolt 's mindjárt utána hallani lehete a' felébredő Rondaháti urnak „Marczit" kiáltó hatalmas stentori hangját. A' falu birája 's kisbiró, kik botjukra támaszkodva, még mindig a' konyha ajtó előtt állottak, tüstint levevék kalapjukat: Marczi azonnal elereszté a' nagy kakast, kiáltott a' czigányoknak, hogy a' tekintetes ur fölkelt és ment — a' tekintetes urat öltöztetni.

A' kapu előtt ácsorgó czigány banda most belépett a' curiára; a' tornácz nyilásánál kört formált és tüstint elkezdé a' tekintetes ur' felkelő nótáját húzni:

„Megvirad még valaha,
Nem lessz mindig éjszaka
Eszemadta."

E' nóta után mindegyik czigány egy kis pohár pálinkát kapott, melly kis pohár pálinkáról, a' nagy brúgós, azt szokta mondani, hogy félfogára sem elég. — Ezután jött Juczi kisasszony' nótája:

„Kisütött a' napsugára
A' szeretőm ablakára."

E' nóta után, Juczi kisasszony, mindegyik czigánynak egy darabka cselédkenyeret adott. E' darabka kenyeret a' trombitás czigány egyszerre szokta lenyelni, a' nélkül, hogy fúvó gégéjének ártana. — Ezután jött Marczinak nótája:

„Túl a' Tiszán van Derecske
Szeret engem egy menyecske."

És a' mint e' nótát Marczi meghallja, tüstint szalad a' pinczébe, a' legjobb borbul egy nagy kancsóval csapol-le, és a' kört formáló czigányok elébe, a' tornácz hágcsójára teszi; és Marczi az ő nótáját legjobban meg szokta jutalmazni.

Hosszas reggelizés után kijő végre a' tekintetes ur, a' konyha ajtóban megáll, mire a' falu birája imigyen üdvözli: „Isten éltesse a' tekintetes urat!" a' czigányok pedig e' jelszóra harsogó ‚éljent' kiáltanak és hosszu tust huznak rá, melly hosszu tus közben a' czigányok egyre kiábálják az ‚éljent' de a' trombitás és klarinétos czigány nem érkezhetvén rá az ‚éljent' egészen elorditani, ez okbul egyet-egyet dörmögnek és tovább fujják.

A' muzsikaszóra Rondaháť lakosi is a' curia elébe szoktak csődülni és nézik a' nagyszerü dolgokat, a' curián történendőket. Most a' falu' birái, a' két forspontossal, közelednek a' kocsi színfelé 's a' kocsi szinben neki gyürkőznek egy irtóztató nagy csézának. Ezen csézának hátulsó kerekei csaknem egy öl magosnyiak, mivel pedig a' düledező kocsiszín olly arczot csinál, mintha hosszas ásítás után szájat mindjárt be akarná csukni; a' csézának, — ezen irtóztató nagy castrum dolorisnak — legelőször is kerekei szedetnek ki, azután a' kocsiszín' keskeny száján nagy erőködéssel, kibujtatják a' csézát az udvar közepére, 's ott ismét kerekeire állitják; 's míg a' két forspontos a' kerekeket keni, addig a' kis bíró, az öregbiróval, az uraság kutyáit és a' faluból a' kerékhájra összesereglett kutyákat üzik a' cséza' kerekeitől.

Fenáll végre a' cséza dicsőségében, és most kezdődik a' rakodás.

A' hátulsó bakba, mellyen egy terjedelmes és magasra felnyúló kas áll, Marczi legelőször is egy nagy pinczetokot tesz; e' pinczetok mellé, a' fegyvertárbul jő azon rakláda (Verschlag), mellyen mint láttuk, a' pipák állanak, de most szájával égfelé forditva; ezen rakládába alapkövül tétetik három nagy sonka; e' sonkák' fölibe jő, egy ugyancsak derekasan felnőtt, szalontai sültmalacz; e' malaczra tétetik két vaskos és jóforma hosszu henger gyanánt, két foghagymával bélelt és kisütött fejérpecsenye; e' fejérpecsenye fölibe jő kilencz sültcsirke, 's e' sültcsirkék közti üresség töpörtős pogácsákkal béleltetik ki. Az egész befödetik egy abroszszal, melly, szinte mint ez uti készület közelében álló pinczetok is, szénával takartatik be.

Most a' cséza belsejében kezdődik a' rakodás. A' cséza ajtó' egyik oldalzsebébe, szinig dohánynyal tö-

mötten, Marczi, nagy ügygyel bajjal, begyűri azon hatalmas dohányzacskót, mellyet a' fegyvertárban láttunk; a' másik oldalzsebbe rakja a' pipákat. A' cséza baloldalára, hol tudniillik Rondaháti ur ül, jő az insurrectionalis kard és a' kakastalan puska, mellyet becses olvasóimnak ismét a' fegyvertárban mutattam. A' cséza joboldalára, hol tudniillik Juczi kisasszony űl, jő egy nagy zacskó; e' zacskóban van: czukor, kávé, gyömbér, bors, paprika és só; külön külön papiroskákba takargatva. Lábtul jő egy nagy fazék, kovásszsal savanyított ugorkával, egy másik még nagyobb töltöttkáposztával tele; e' fazakakat födi egy nagy tarisznya, tömve kalácscsal és töpörtős pogácsával, a' fazakak mellé támasztatik végre, három, szalmával körültekert rozolisos üveg.

Végre, be van fogva: Az egyik forspontos az előbakban, a' másik, csak ugy memoriter az első lovon űl, és szakadatlan vissza tekint. Most jő a' házbul, legelől, Rondaháti ur; utána Juczi kisasszony; azután Marczi. Az öregbíró, kisbíró és Marczi beemelik Rondaháti urat nagy, ügygyel-bajjal, a' csézába; azután Juczi kisasszony kapaszkodik Rondaháti ur mellé, végre: Marczi felköti az insurrectionalis kardot, méltóságos komolysággal az előbakba űl, és kiáltja „hajts!" — A' két első lovat a' curián és kapun keresztül az öregbíró 's kisbíró vezeti; a' czigányok hármával a' cséza' két oldalát foglalják el, a' cséza után sántit a' vén brúgós. A' mint a' kocsi megindul, a' czigányok tüstint rákezdik a' tekintetes ur' induló nótáját:

„Este jött a' parancsolat,
Violaszín pecsét alatt;
Mikor bús trombita szóra,
Űlni kelle mindjárt lóra,
Elindulván a' törökre;
Jaj, talán elvált örökre!" —

Igy kisérik ki Rondaháti urat muzsikaszóval a' czigányok a' faluból, elég keservesen, mert azon kivül, hogy szünetlen huzzák a' tekintetes ur nótáját, a' cséza hájas kerekeit ellepő kutyákat is, az utból, minduntalan rugdosniok kell. — Megy szegény Rondaháti, megy —

'S elindulván a' törökre,
Jaj! talán elvált örökre. —

CSALÓDÁS.

Hír-füzért fejemre kötni
Istenülten vágytam én,
Más fölött fönnen ragyogni,
Nincs dicsőebb élemény!
Küszködém — 's hajamba szőttem
A' kivánt virág-füzért —
Jött a' szélvihar — 's lesodrá
Percz alatt a' nyert babért.
Forrt a' kéjpohár 's az ajkhoz
Lányka nyujtá kegygyel azt,
Dúlt szivemben egy mosolyja
Annyi érzetet fakaszt.
Mint szerelmem! martaléka
Benne éltem, haltam én,
Ah! de kárhozó veszély ült
Barna rém gyanánt szemén.
Tört fogott kezébe, mellyet
Kőszivén tett élessé
'S átdöfött, szerelmi álmom'
Hitszegőn, hogy meglesé..
Hű baráti sirra véltem
Néma könnyet önteni.
'S fülmilétől „hűtlen" szót
Hallék fájva zengeni.
Messze szállt hűség e' földről,
Hű csupán a' sír marad,
Melly a' csalt sziveknek enyhet,
'S ott szünetlen üdvöt ad.

SUJÁNSZKY.

UTIRAJZOK.

Lőrinczkáta, nyárhó' 13d. 1837.

Az olvasók nem fogják tudni, melly tájáu van a' hazának ezen hely, hol utirajzomat irom, tehát előbb megmondom, aztán fogok iráshoz. E' hely közel Jászberényhöz a' Zagyva folyó jobpartján fekszik; az emlitett folyó azonban itt koránsem képez folyamot, hanem inkább egy szép nagy-szerü nádostót vagy pedig egy gyönyörü mocsárt, de erről majd későbben.

Péczel előbbkelő lakosai, vagy inkább utóbb azaz később kelői még aludtak, midőn a' helységet 's a' valódi magyar vendégszeretetről nevezetes Szemeréházat elhagyám. — Ohajtanám hogy költészszé változtam volna, hogy Péczelnek Sáp felé terjedő dicső vidékét méltólag festhetném. Nem tudom a' megtörtént tagosz-

tályban kinek jutott e' gyönyörü táj, de bizonyosan az is megelégedhetnék, két hold helyett egy holddal, kinek itt juta ki. Vagy talán ezen szép rész mindnyájuk közt van fel osztva; de akkor ismét nem tökélyes a' tagosztály, ha kinek kinek mindene nincs egy darabban. —

Lassan ballagtam e' gyönyörü erdős völgyön végig, hogy minél tovább éldelhessem kinálkozó gyönyöreit. Ezen erdős halmok az ugy nevezett Cserhátnak ide nyuló végét teszik. A' dombokra érve föl Sáp felé, balra a' Mátrahegyek látszanak; délkeletre a' jászberényi nagy térség nyilt meg előttem; délre 's nyugotra több faluk' tornyai emelkednek; a' látvány mind szemnek mind pedig léleknek kedves vala. —

Igen szép illy magasabb helyrül a' tágos láthatárban messze terjedő sikra' tekinteni le; de nem annyira édes és gyönyörködtető azt tudni, hogy ezen magasztalt extra Hungariam-nak illy tágos ölén 's termékényíthető lapályain olly sok ezer emberlény éhezik, éhezni kénytetik, akár maga, akár pedig mások' hibája miatt! — A' derék mocsárokban élő viziállatok, a' légben repkedő szárnyasok, 's a' föld' gyomrában lakó férgek nem éheznek; 's az ember éhezik! ez, furcsa. Ennek okát fejtegetni 's magyarázni üdvös leendne, de részint azon lapok' körén kivül esik, mellyekbe e' levelem menend; részint nem is kedves az olvasók nagyobb része előtt illyesek fejtegetése; részint akadályokra is találandana. —

Sok olly gondolat közt, mellyek most ki nem áradhatva csak belsőmbe rejtvék, elértem Sápot, melly mély gödörben vagy inkább árok alaku völgyben fekszik rendetlenül, dicséretes magyar szokás szerint, mivel e' helynek több birtokosai vannak. — E' falunak szinte végén délre egy csinos ház áll, mellette kert, P* urasági. Egy vén izraëlita, ki ott ácsorgott, értvén' vágyomat, azonnal igéré, hogy a' kertbe vezet. De szabad e? kérdém tőle: „Én ugy jövök e' házhoz mint haza" mond ő sokat jelentőséggel. Ugy tetszik, ő ez urasági háznál szokás szerint mindenes; mert hihető zsidó-keresztényi kötelességből sokszor segitett az uraságon jó magyar szokás szerint. — A' kertben körültekintvén a' háznak erre nyiló egyik ablakából zongora hangzék le; ez igen derék dolog, gondolám, illy korán, mivel még csak kilenczedfél óra körül vala az idő. —

Elhagyván a' helységet egészen más természetü világba értem; homokországba. Lassan ballagván, még ma könnyen elérhető czélom felé elég időm vala arról gondolkodni, mikép lehetne olly gépelyt kigondolni, melly ezen homoktért virágos kertté és termékeny szántóföldé változtatná át? — A' resultatum lön: „Mivel mi akarni nem tudunk 's cselekedni nem akarunk, angol lovászokat, olasz sajtosokat, franczia szakácsokat és vivómestereket, cseh-angol kertészeket, helvetiai majorosokat 's a' t. kellene ide varázsolni tudnunk, kik e' hont azonnal paradicsommá változtatandnák; vagy pedig az angoloknak kellene irni, hogy találjanak fel olly csudagépelyt, melly Angolhonbul magától *hozódnék* ide; melly azonban ugy lenne alkotva —, hogy magától a' homoktérnek neki állna, azt fölszántaná, magától lóher- vagy luczernamaggal bevetné — de majd elfeledém a' javát, előbb jól megtrágyázná —, vagy gyümölcs- és más fákkal, de nagyokkal, hogy mindjárt árnyékot vetnének, beültetné, a' termesztményt mindenkinek szűrüskertébe takarítaná, elnyomtatná, megőrölné, megsütné, az asztalra föltenné és — de ez már talán nem volna szükséges, mert mit csinálnának a' franczia szakácsok? Megkivántatnék még, hogy a' feltalálandott gépely olly tulajdonságokkal is birna, hogy az, e' téren útat is csinálna egyszers'mind; — vas — vagy kőút lenne e az, nem kellene világosan kikötni, hanem a' feltalálónak mély belátására bizatnék —; ellenben azt világosan ki kellene tenni, hogy a' csudagépely ugy lenne teremtve, hogy a' *csinálódandott* útra kocsikat is varázsolna, még pedig rengőket 's ollyakat mellyek magoktul és sebesen futnának, 's olly szerkezettel birnának, hogy a' rájok felülni szándékozókat karfogva segitenék föl. Miért kellene sebesen futniok, azt a' mély belatásu honfiak jól tudják; egyik ok lenne, hogy a' magokkal viendett pénzt valamelly utonállók el ne rabolhatnák, mert mi kellemetlen dolog volna pénz nélkül külföldön utazni! ! — Azt ugyanis semmi jó lelkü ember nem kivánhatja, hogy pénzesebbeink a' külföldi utazás' kényelmei nélkül ellegyenek. A' feltalálandó, fáradságának jutalmaul minden homokot elvihetne, ugy hiszem ezzel meg is elégedhetnék.

TESZÉRI.

(Vége következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Bristolban nem rég versenyfutás történt három személy között. Az egyik felfogadott, hogy 24 óra alatt a' másik kettőt 25 angol mérfölddel megelőzi. A' legcsekélyebb tehetségű 75 (angol) mérföldet haladt e' 24 órában; a' második 6 mérfölddel többet, a' harmadik pedig, 100 ½ mföldet, ugy hogy a' fogadást megnyeré. Az utóbbi a' végső 14mföldet részint futva részint járva csak két óra' rövid időköre alatt haladá meg. —

2.) Parisban Cousin ur, a' hires tudós, a' franczia akademiával a' julius 3kán tartott ülésben igen nevezetes literariai felfedezést közlött. Angolországban t. i a' nagy Newtonnak több hiteles kézirata találtatott, mellyek személye, élete és irására egészen új világot vetnek. Azon e' férfiúra fogott szemrehányás, hogy az asszonyokat megvetette, egészen elhárul most, minthogy saját kezével irt levelei között egy valódi 's felette érzékeny szerelemvallás is találtatott; egészben véve, Newton charaktere még sokkal több nemesebb oldalakról mutatkozik, mint mellyek eddig róla ismertettek.

3.) A' tavaszkor, ez idén, Angolországban tetemes ködök uralkodtak, 's főleg a' tengermellékeken; hol iszonyú károkat okozának. Nevezetes vala, hogy illyenkor a' világító tornyokhoz mindig olly sürü madár seregek csoportozának össze, hogy a' felvigyázóknak egész nap csak ezek elüzésével vala dolguk. Az őrök szinte hihetetlen számú mennyiséget öldösének le, 's állitják, hogy p. o. a' Gallowayban álló fénytorony' őre egyetlen egy napon 600-at, a' Pladda-i fénytoronyé pedig 1200-at fojtott meg. A' madarak részint pacsirták részint rigók, fenyümadarak, seregélyek és a' többi voltak.

4.) A' Versailles-i musaeum, mellyet Lajos Fülöp király rendeztetett el, 's jelenleg naponta 10—15000 ujságvágyó által látogattatik, egészben 3,286 tárgygyal b r; — t. i, 2745 festvénynyel és 541 szobormüvel. A' festvények között 1030 különböző tárgyúakat számlálni, mint harcz, táj - rajz, történeti jelenet, életkép, nemescselekedet 'sa't; 60 királyi palotákat képez és 543, arczképet ábrázol: t. i. 70 királyi; 62 admirali; és 75 nevezetesb hősi arczképet.

5.) A' nemzeti gárda Parisban most jóformán szigorún bánik azokkal, kik szolgálatot tenni vonakodnak. E' szigorúság következő esetet is szüle. Mad. Dudevant, a' hires iróné, ki a' közönség előtt csak Georg Sand akar lenni, minap ezen névvel jegyzett őrségre meghivó jegyet kapott: az asszonyság nem ada választ 's a' parancsnok büntetéssel fenyegetődzek; ekkor Georg Sand kinyilatkoztatá, hogy ő — csak a' literaturában tartozik a' férfiakhoz,

6.) Egy ifiú asszony a' hires fenevadszelidítőt, Martint is felülhaladja. Ő orozlánja' és tigrise' kalitkájába akkor megy, midőn ez állatokat etetik. A' fenevadak olly engedékenyek iránta, hogy eledelöket tőle elvenni hagyják 's hunyászkodva simulnak urnejok' lábaikoz. Mi által sikerült neki, illy hallatlan hódolatot gerjeszteni magairánt, azt még senkivel sem közlötte.

7.) Parisban egy ágyat mutogatnak, melly jóforma nagyságú, faragott fából készült, 's Piccolomani palotából hozatott Sienából. Ezen ágy corinthiai oszlopzatu templomot ábrázol; az oszlopok szőlőágakkal diszesitvék. Ezen szép műremek a' 16. század' elejéből való még 's ugyan azon szobrász készitménye, ki a' sienai főtemplom faragványait készité.

8.) Donizetti, „Anna Bolena" szerzője, neveztetett ki Zingarelli helyébe a' nápolyi conservatorium' igazgatójának

☞ **Rajzolatunkra folyvást előfizethetni. Uj Előfizetőinknek, kik szerkesztői hivatalunkban fizetnek-elő, hat finom rézmetszetü arczképpel ingyen szolgálunk.**

Figyelmeztetés.

Egy fiatal gyermektelen nemes házaspár a' belvárosban egy 5 — 12 esztendős lyánkát kivá kosztba fogadni. A' gyermek magyar 's német nyelven irni 's olvasni, 's mindennemü asszonyi munkákra fog tanittatni. Bővebb utasitást e' lapok szerkesztőségétül kaphatni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Augusztus 24kén
1837.
68dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugara Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

Szép világ az álom-világ! —

Mi irók, azaz: mi szegény irók mindjárt készek vagyunk álmainkkal, mint a' nagy urak igéretükkel, ha semmibe sem kerül. Az ábrány' sürüiben fekszünk, álom födi be szemeinket és frigyesei kötve tartják az értelmet. Milly szokatlan látvány tünik föl előttünk! Ezer világot látunk körülöttünk forogni, csillagseregek táboroznak a' földön, a' nap játszva kergeti a' holdat, 's a' sajátságos színü égboltozaton ismeretlen virágok buján teremnek. Millio ágai vannak a' képzelmény álomfájának, minden ágnak ezer és ezer gyümölcse és levelei. Szomorú, víg, érzékeny, szilaj és félelmes jelenetek egybeolvadnak, a' nap rájok lövelli sugarait: de íme, kétes homály födi ismét azokat, más színek tolódnak elő: a' lég' közepén bájvirág és napsugárból alakul egy gyönyörü látvány, melly csak hamar ismét, mint a' polypus, új kezeket, új karokat és uj alakot nyer, és eltünik, szétfoly, elhal — más. csalfa tüneményen — és álomrémeknek engedvén helyet

Gyakran, és mondhatnám mindig csak tőlünk függ, hogy jól álmodjunk; de nem kell háton fekünnünk és nyilt homlokkal kihívni az álom' édességeit, mert fölötte megcsalatkoznánk azokban: a' reménlett bájképek helyett sötét rémek ijesztenék nyugtalan álmunkat, 's a' tarka színvegyület, átláczatlan gőzgomollyá változnék, mellyben rosz lelkek üzik félelmes játékukat. És ki merne a' való életben is szabad homlokkal ellenszegülni a' gonosz tett és jogtalanság' hydra-természetének, ki merné az emberi szabadság' sirján termő nyalakodó növényeket kiirtani, — és szétdulni a' lelki rabság' hangyafészkét? — A' homlokegyenesség sem a' való sem az álomvilágban nem használható: oldalast kell fekünnünk és a' világban egyoldaluaknak lennünk, hogy az élet' és álom' kellemetlen jeleneteit kikerüljük. — Nézzétek a' diszelgésnél (parade) vitézei' fényes sora előtt az ezredest, kitéve az ablak hölgyek' epedő szemeinek; gondoljátok, hogy most előállana, ha a' csatában is mindig szemközt állott volna az ellenséges ágyúkkal, és nem inkább oldalvást az árkok' és mellvédfalak' biztos óvalma alatt: nézzétek szétterpesztett lábakkal és tátott szájjal a' nyilvános élet' rangasztalánál ülni azon pelyhes uracsot, ki borbélyával szüntelen alkudozásban van szakálla iránt; milly nyomorult szerepet játszanék ez darócz ruhában, és — oldal szobák nélkül! és hány iró tudna magának publicumot szerezni, ha lemondván egyoldaluságról, mást is irna mint minden öt év alatt *egy* szomorújátékot? — Azonban most látom csak, hogy e' czikkelyt czim nélkül kezdettem; minő elszórottság, mintha a' ‚Rajzolatok' szerkesztőjével kellene ma [1]) augustus' 20 d. 1837 lépnem szabadságomat zálogba adni, melylyet utóbb, minden honi törvényeink ellenére, két annyi értékkel sem lehet vissza váltani. Baráti kezemet derék szerkesztő! Te most egy édes álmat indulsz alunni, háromezer tiszta előfizető csügg felhőtlen egeden, a' szerelem' geniusa gyöngén szorítja fejedre Hymen töviskoszorúját — aludjál édesen, bajtárs! a' mézes hetek multán ismét látjuk egymást!

A' czím magában véve ugyan keveset mozdít a' dolgon, mert az okos olvasó — én igen csekély számu embereknek szoktam irni — néhány sor után mindjárt megismerkedhetik valamint a' darab' tartalmával, úgy az iróval is; 's ez azon egyetlen eszköz, melly által az asszonyt is, ha *iróné*, ki lehet *ismerni*. Nem akarok mélyebben betekinteni a' női természetbe, de annyi bizonyos, hogy több asszony-mint leányiróné van, 's ez onnan következtethető, mert a' leány férjhez menetele előtt nem szereti magát kiismertetni. Azonban a' dolog' rende, az izlés' kivánata, a' szokás' istene, melly czifra szavakat ád a' hazafinak, érdemet és tekintetet a' pénznek, emberi nyelvet a' hízelgőnek és finom ézt a' boltoslegénynek, úgy kivánja, hogy min-

den értekezésnek címe is legyen, és ki merné, tullépve a' közönségesség' határain, a' mindenütt honnosított szokásnak nem mindenét föláldozni, a' humoristicus író még eszméjét is, melly nálunk olly valóban csekély áldozat!

2) Nincs szükség humoristának — mond Bandi — sok észre; Bandi tehát köztünk főhumorista lehet!

Íme tehát, hogy különcznek, vagy inkább mivel nagy úr nem vagyok, *bolondnak* ne nézettessem, pótlékúl az elfelejtett czím! Elég tarka, a' kegyes olvasó választhat egyet helőle;

3) ÉN, A' DRESDAI KÉPTÁR, CLAUDE LORRAIN, AZ ANGOLNŐ, A' VERES ORR, ÉS A' RAJZOLATOK.

(AZ OLVASÓ CSINÁLHAT BELŐLE, A' MIT AKAR.)

FRANKENBURG ADOLFTÓL.

Claude Lorrain híres tájfestő volt; a' nagy úr jobban megfizeti képeit, minthivatalában kiérdemült hív szolgáját mert a' nagy úrnak sok pénze van, 's a' sok pénzhez egyszer'smind elegendő ész és szív is járúl, azt illő szenvedelmekre költeni tudni. A' dresdai képtár két képet bír a' remek festőtül: sokáig állottam azok előtt; gyönyörű virágtáj volt csillámló reggeli harmattól csalékonyan átnedvesítve, szemem egy emlékhelyecskére akart találni édes házamból; oh de még sem azon tiszta, vidámég csókolja a' hegyek' taréját; melly egykor csendes lakhelyemre mosolygott azon alak ott a' facsoportozatnál nem — Melánia! Emlékezet, oda adlak egy philosophiai értekezésért vagy írói híremért — az ár isteni csekély — mert kínos vagy is türhetlen! — Mellettem egy érzékeny angolnő sohajtozott obligat hangváltoztatásokban, míg férje unalmas hosszu kabátjában és eleven veres nyakkendővel, mint egy magas szárú felkiáltó jel két rekesz között (!), mászott fel és alá a' gazdag képtárban.

Szenvedhetetlen tekintete volt ezen angolnak, 's azért hasonlítám őt felkiáltó jelhez két rekesz között, mert az életben olly tekintetű embereket, 's irásainkban, kivált ha bírálókká avattuk magunkat, illy rekesz közé jutott, felkiáltó jeleket, leginkább utálok. Útálom a' rekesz-embereket, mert nincs szabad véleményük, nincs akaratjuk; titkon sírnak és titkon nevetnek, de sírásuknak és nevetésöknek láncszaga van, mellyet már világra hoztanak mint a' Norderney sziget' asszonyai a' halszagot: és az író vagy biráló, ha elakad beszéde' fonala, egy felkiáltó jelet bigyeszt oda két rekesz közé; és hatalmasan elneveti magát, és semmit sem jelentő, 's még is sokat mondani látszó arczot csinál minek okát a' világért sem tudná adni. — Szabadíts ki némelly embert lelki börtönéből, ő bottal fogja meghálálni fáradságodat, 's a' rekeszjel alatt álarcza lappang, mellyet megforditva a' rókával a' mesében üresnek fogsz találni.

Senki sem vetheti szememre, hogy goromba vagyok, mert éltemben még egy polemicus czikket sem irtam, pedig a' polemicusnak nálunk hivatalból gorombának kell lenni, ha egyébkint olly vékony és síma is, hogy őt minden erőtetés nélkül egy tűfokon keresztül lehetne hajtani; szerelmes sem vagyok, mert ha valamelly leányt szeretni kezdék, a' jövő negyedben már ismét megszüntem őt szeretni; de elbizott sem vagyok, miután a' vak szerencse még nem helyezett egy nagytervű vállalat' fényfokára, honnét tisztem lenne szüntelen lekiabálni, hogy a' vállatat nagytervű és — sok pénzbe kerül, mi ugyan semmit sem adunk hozzá, de reméllyük sőt várjuk, hogy adasson: és ha magamat Claude Lorrainhez hasonlítom, bizonyosan fenhéjázó sem vagyok, mert minden esetre csakugyan ismét emberhez akarok hasonlítani, 's emberhez akarni hasonlítani olly időkorban, hol az imádás végett az istennek sok embereivel kell vetélkednie, nem szokatlan vakmerőség, nem rendkívüli szenvedelem! — Vestris híres tánczos volt, eszét lábaiban hordozta, a' lengyel királyt „mon ami le roi de Pologne"-nak hítta: és azt állíttá, hogy a' tizenyolczadik század kivüle még csak két nevezetes embert számlál: Sonntag a' kellemes énekesnő, ki egy grófot énekelt meg magának, 's kinek tiszteletére több sonettek gyárattak, mint költők vannak Németországban, sok ideig őrangyalát képezé egy roppant birodalomnak, annak közfigyelmét és *közjavát* magára fordítván és egyiránt hatva az erszényre, a' sajtókra és titkos kabinetekre: sőt még egy bizonyos holdalatti országi parasztot is, a' közönséges hasonlítási láztól elkapatva, azon gondolatra vetemedett, hogy *emberhez* hasonlítaná magát, mért nem volna tehát nékem szabad, némi szellemi rokonságot Claude Lorrain és magam közt találni? — A' ter-

mészet festő és az iró leginkább hasonlítanak egymáshoz: mindkettő tiszteletet érdemel, ha szép hivattatásának megfelel, megvetést, ha ellenkezőt cselekszik. A' festő a' természetet, az iró annak commentáriumát adja; de sokszor ügyetlen kéz bemázolja a' virágtájakat és a' kontár iró természetlenséggel tölti meg commentáriumát. A' festőnek azonban nevetve lehet szájához fenni pamacsát, de a' természetleni irót, ki inkább készakarva mint tulajdonságból hagyá el a' természetet, a' becsület' és szelid emberiség', az igazság' és józan szeretet' egyenes de keskeny útját, hogy kényelmesen tántorogna a' gazság' széles és bátor országútján, — kíméletlenül meg kell támadni 's az országút melletti posványárokba dönteni!

‚Természet, édes szent természet!' sohajtozék az angolnő Stolberg után, annélkül hogy kútfőit megnevezte volna, — és puha kezét vállamrá tevé, melly olly átlátszó volt mint egy angol papír: ez alkalommal mellkendője eltolódott, 's én szerencsés kézzel fogható bizonyítványát nyertem annak, hogy az angolnőnek teljes joga van a' természethez felsohajtani. — Szeszélyem egyszerre ironiai lőn, 's ha az angolnő azon negyedóra alatt, midőn Claude Lorrain előtt állottunk, hirtelen kérdezett volna: ‚mit tart Kegyed az én természetemről?' minden udvariságom mellett is ezt válaszolnám: ‚mit Claude Lorrain' emberalakjairól!' E' mellett azonban mélyen meghajtanám magamat, egyik tavaszzöld szememet az eltolt mellkendőre vetvén, melly nem olly veszedelmes mint a' sáisi fátyol, a' másikat nehéz selyemmel bévont legitimitására. Az angolnő kifejezésemet bizonyosan szépsége' rovására mérné, mert mit nem mér mindent az asszonyi hiuság arra? én egy érzékeny, elhaló, köszönő pillantatot, és Anglia azon meggyőződést nyerné, hogy a' magyar is tud *udvarias* lenni. De rosz ember én igen jól tudom, hogy Claude Lorrain' emberalakjai semmit sem érnek; ezt a' művész maga is igen jól tudta, 's azért azokat többnyire ráadásúl szokta adni a' vevőnek.

A' felvigyázó más kabinetbe vezete bennünket; az angol fogpiszkálta magát 's én a' gyönyörű képek között jobban mulattam, mint akármelly könyvtárban, hol a' művészet disznóbőrbe van kötve, 's némelly remek goudolat, melly feledékenységből kinyomatott, a' molyok' prédája lesz.

* * *

Jegyzés.

1.) Esztendőt és napot azért tevék ki olly világosan, hogy Munkácsy, hat hét mulva, ne gondolja magát csak egy napi, és esztendő mulva, már tiz esztendei házasnak.

2.) Ezen epigrammára az Athenaeum' minapi számában megjelent e' című értekezés adott alkalmat: „A' mai humoristák, eredeti plagium." A' plagium jeles, de az eredeti, keveset ér benne.

3.) E' címet csupán azért választám, hogy a' ‚Figyelmező'-ben minden hónap' végével megjelenő ‚literaturai szemle' foltozóját önként felmentsem elbeszéléseim' besorozásától: a' czím hosszu, 's helyesen nem is közölhető, és így, ha ezután mint eddig történni szokott, elbeszéléseim meg nem említetnek, azt senki nem fogja alacsony személygyülölség' vagy fondor pártoskodás' rovására mérhetni.

(Vége következik.)

RONDAHÁTI LEVELE*)

MUNKÁCSYHOZ.

Domine Spectabilis!

Mielőtt levelemet kezdeném, arra kívánom emlékeztetni Domine Spectabilis, hogy én már éltes legényke vagyok, 's azért levelem folytában Domine Spectabilist majd csak amugy jó magyarul, uram öcsémnek fogom szólitgatni. Tehát uram öcsém, tudja meg, én igen örvendek, hogy maga engem 's házam környékét olly igen jol ismér, csak azért az egyért haragszom, hogy nem látogatott meg, holott olly sokáig mulatott Rondahátan, pedig bár inkább együtt ettük volna meg a' kövér szalontai malaczot, ugy Juczim még —; de hogy egyik szavamat a' másikba ne öltsem, tehát ujra elején kezdem. Uram öcsém akkor látott engem utoljára, midőn Rondahátrul elindulék közgyülésre, hallja tehát a' többit, a' mi velem történt. Alig értünk a' kondás' putrijáig, — itt meg kell jegyeznem, hogy ezen jó ember már kétszer gyógyitá ki epesárgaságból szegény Juczit, — 's ime a' brúgós czigány megbotlik, a' bőgőre esik, annak lyukán beleesik, a' klarinétos segitni akarván utána esik, a' trombitás pedig keresztül esik rajtuk 's Juczinak szíve megesett rajtuk szánakoztában,

*) E' levelet az „Arany sas" közelében lelé, 's a' szerkesztő ur kezeibe szolgáltatni, szoros kötelességének tartja,— Nagy Ignácz.

nekem pedig kaczagtomban a' pipa kiesett számból. E' sok baleset okozá aztán, hogy szegény czigányim nem teljesitheték urbariumjokat, 's nem kisérhetének el egészen a' szomszed határig. Ez azonban még nem sokat jelentett volna, de most jön már az igazi baj, még pedig csoportostul. Az első kutnál, mellyet értünk, kifogtak a' frospontosok 's itattak. A' szegény marháknak olly jól esett a' viz, tehát én 's Juczi is a' pinczetokhoz nyúltunk, azonban az italra megéheztünk, 's kénytelenek valánk falatozáshoz fogni. Juczi szeldelni kezdé a' szalontai malaczot, én pedig az egyik sonkát ragadám meg első lábaimnal. Most jő már a' szomoruság! Juczi patvarkodni kezdvén mondá, hogy a' malacz elromlik ha meg nem esszük, 's mivel én makacsul megmaradtam a' sonka mellett, mérgében az egész malaczot eltevé, azaz megette. Alig váltottunk néhányszor lovakat, 's Juczi nyögni kezde, még pedig olly keservesen, hogy a' lovak is rémülve hegyezgeték füleiket. Mit volt mit tennem, Pesthez közel valánk, tehát elhagyatám az országutat 's tüskén bokron egyenest Pestre hajtaték; de mind hiában, Juczi, oh szegény pára! poros mellemen kihörgé lelkét épen midőn az „Arany sas" kapuja alatt megállottunk. A' zajlaki gyülés közelitvén, sokáig Pesten nem mulathattam, tehát szegény Juczi temetését a' becsületes korcsmárosra biztam, 's mivel lovakat mindjárt nem kapháték a' kávéházba sompolyogtam. De uramfia, mi történik! Alig lépek be 's egy valaki egy másik valakihez igy szól: „Olvastad e Rondaháti ur végének végét?" Uram irgalmazz, gondolám, talán csak azt hiszik ezek az urak, hogy már én is meghaltam Juczi után búvomban; „Domini Spectabiles! — mondám olly hangon, mint midőn czigányimra mennydörgőráztát kiáltok, — nekem még nincs végem, azt pedig be is bizonyitom, ha tetszik;" 's itt botomat emelintém, minek azonban rettegés helyett csak nevetés 's e' szavak lettek következményi: „Ihol van, olvassa maga Rondaháti ur, ha csakugyan kegyed az, kiről Munkácsy beszél." Én olvastam, 's már most csak azt mondom, hogy uram öcsém csakugyan ármányos egy ember; de Marczit bizonyosan kalodába záratom, mihelyt Rondahátra érkezem, mert csak ő mutathatta meg tudtom kivül uram öcsémnek a' fegyvertárt, de még a' czigányokra is lesz gondom, hogy többé jó dohányomat föl ne cserélhessék. Hej, örülhet uram öcsém, hogy Juczi meghalt, mert ugyan jaj lenne most szemeinek, a' három rozsólisos üvegért, mert, köztünk mondott szó maradjon, Juczi nem szerette, ha valaki megtudta, hogy a' boron kivül a' palinkácskát is szereti. Hanem igazán megvallom, uram öcsém, nekem az tetszik ám, hogy annyi ember olvasta a' nevemet, 's azért a' megmaradt két sonkát elküldöm Marczi által uram öcsémnek 's kérem, irjon még többet is rólam, mert bizony szeretnék nevezetes ember lenni. Én pedig annyi ostobaságot fogok elkövetni, hogy arra bizonyosan méltó leszek. Midőn Marczit a' sonkákkal küldeni akarám uram öcsémhez, lakását kérdezém a' korcsmárostul: „Nehezen találand ott most valakit a' huszár, mondá fejcsóválva az öreg Palaczkosi ur, — mert Munkácsy ur épen most esküszik meg a' Leopold városi templomban." Micsoda? gondolám, de már ugy fölkeresem azt a' templomot, 's mindjárt meghivom 's beajánlom magamat számfölötti násznagynak. Azonnal tehát tükör elibe pattantam, 's bajszomat kezdém pödörgetni; de uramfia, akkor láttam meg, hogy fátyol van kalapomon 's ugy pedig menyegzőre menni illetlenség sőt veszélyt is hozható az uj frigyre. Le kelle tehát előbbi szándékomrul mondanom, 's e' levelet irám uram öcsémnek, mellyet már végeznem kell, mert a' frospont megérkezett és sietnem kell Zalajkra; csak annyit mondok tehát még: az Isten éltesse uram öcsémet tisztelt élete párjával sokáig, áldja meg, szaporitsa, gyarapitsa 's a' t.; engem pedig a' keresztelőbül ki ne hagyjon uramöcsém, azért mivel most a' gyász miatt kénytelen voltam elmaradni, mert ha kihágy, bizonyosan kalodába tétetem, mihelyt ismét Rondahátra jő!

Pesten auguszt. 20kán este.

Rondaháti, s. k.

EGY ÖSSZEESKÜVÉS.

XV. LAJOS ALATT.

Egy nap 1758 évben lihegve jött egy szegény napszámos a' rendőrség' ministerének házába, 's ezzel szólni kivánt, de a' szolgáktól eligazittaték, mivel épen ebéd' ideje volt. Csak miután erősitné, hogy a' király élete forog veszélyben bátorkodék egyik inas őt a' ministernél bejelenteni, 's azonnal be is vezetteték.

E' szegény ember egy házban, hol a' padlatot dörzsölé, a' vékony közfalon keresztül valami halk beszélgetést halla, két udvari személy közt. A' király' gyakori említése figyelmessé tevé az embert, ki a' fal mellet hallgatózék 's mindent világosan megérte. Azon bokréták közül, mellyeket ezen este szokás szerint a' királynak kelle átnyujtani, egyik olly erős méreggel mártott leend, hogy a' király ha szagolni fogja, azonnal halva fog lerogyni. A' munkás ember ennek hallására ott hagyá dolgát jelentést teendő.

A' rendőrség hasonló jelentések iránt darab idő óta igen bizalmatlan volt, azonban a' jelentést tevő ember nem látszék hazugnak, sőt biztos őrizet alá ajánlá magát mig jelentésének igaz volta bebizonyodnék.

A' rendőrnagy azonnal elment ez emberrel Versailles-ba, 's a' királylyal sokáig értekezett. A' munkabéres az őrkatonák szemügyelésökre bizaték. Este 8 óra után XV Lajos mosolygva foglalá el helyét a' palotában az udvar' hódolatit elfogadandó, oldalán álla a' pompás mozaikasztal, mellyet az előtt a' velenczei köztársaság nagy Lajosnak ada ajándékúl. A' király legkevesbé sem látszék háborodottnak, néha még kegyes pillantásokat vált Pompadour asszonysággal, 's kezével kedvencz ebét simogatá, melly lábainál ült.

A' szertartás kezdődék, 's a' király egy bokrétát a' másik után elvevé, a' mint neki nyujtattak, de azon ürügy alatt, mintha az ebbel játszanék, mindegyiket az állat' orrához tartá, 's csak ezután tevé az asztalra.

A' diplomaticus kar' tagjai először tevék hódoló tiszteletöket; következék a' királyi család, melly ez alkalommal önkényt engedé a' diplomatikusoknak az elsőséget. Mindjárt az első bokrétánál, melly neki adaték, 's mellyet hasonlólag a' kutyának orra alá tarta, ez halva rogyott össze, Pompadour asszonyság elhaloványult, 's felakara kiáltani, de a' király halkan így szólt hozzá: „ez semmi; vegyen erőt magán és takarja el kegyed mennyire lehet ruhájával a' szegény állatot.

A' szertartás végével a' király magához hivatá az rendőrségi tisztet, 's igy szólt: Ön helyesen volt tudositva; taval Damien' tőre most a' bokréta, — 's mind ez ugyan egy kútfőből. De nem tudok 's nem szabad büntetnem. Megtiltom önnek valami lépést tenni a' titok' felfödözésére. De azon embert ki engem megmentett, látni akarom; vezesse elömbe. —

— Ő itt van; de egészen zavarodott nyomorú mű öltönyében. —

— Annál jobb; a' műöltöny a' nép becsület-ruhája. Csak vezesse be az embert, jobban fogom fogadni, mint valami udvaronczot. —

A' rendőrségi tiszt távozék, de nem sokára visszajöve védenczét kezénél fogva vezetve, ki nem merészle felütni szemeit. XV Lajos jó szívű volt; szeme könyezett, 's a' szegény emberhez közelébb lépvén mondá: „öleld meg királyodat derék ember; ez legyen első jutalmad“ —

„O, Felség! felele az ember, a' király előtt letérdelni akaró, — érdemes vagyok e ennyi kegyelemre ennyi becsületre?“ —

A' király megölelé őt, 's megcsókolá homlokát.

„Mit kivánsz?“ — kérdé végre Lajos, miután első megindulása egy kisé csöndesült.

— „Semmit, felség semmit; én boldog vagyok.“

„Kivánj, mit akarsz, én megadom.“

— „Jól van tehát, Felség, egy nagyon kicsi házikót, ön közelében, a' mulató erdőben.“

„Ez minden? —“

— „Ugy van, ez minden; és ha néha megengedi felséged önt láthatnom, ugy mindig boldog leszek. —“

„Megkapod a' házat, derék ember; két hét alatt Trianon mellet készen alland, 's minden reggel egy bokrétát hozandsz nekem ez szolgálatodra meg fog emlékeztetni. Rendőrnagy ur, én ezen embert magamnál fogom; az alatt lakás adassék neki; ő pénztáramból havanként 100 Lajosaranyat nyer, — 's ön iránt ismétlem parancsomat hogy a' titkot megőrizze. — “

A' király megtartá szavát. Két hétre ez esemény után kész vala a' ház a' mulató erdőben, 's a' napszámos, ki a' királyt csak néhány hónappal élé túl, azt még 1770-ben is lakta.

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Látogatóbul jövök, hol — — Kegyetek csudálkoznak, hogy azt mondom: látogatóbul jövök; mintha a' literaturai világban nem volnának látogatások. — Én ugyan nem illy, hanem társas köri látogatásbul; jövök

de mivel tudom, hogy kegyetek kiváncsiak; a' literaturai látogatásokrul valamit hallani mielött megfejteném kegyeteknek, mit jelent a' „hol“ után ama' két gondolatjel: megismertetem a' literaturai világban divatozott ('s még néhanéha megújoló) látogatásokat. Boldog isten! azok valának csak az arany idök, midőn még a' literatori látogatások divatoztak! Igy kiált föl némelly iró, ki országos hirt vásárla magának egy pár alázatos literátori látogatás, vagy néhányszori lakmározás által. Ha egy illy iró őszintén le akarná kegyeteknek irni a' literaturai világnak ezen oldalát: nagyon mulattató lehetne általa. Én csupán hallomásbul adhatok némelly jeleneteket 's szokásokat, ennélfogvamulatságos alig ha leszek.

Szokás volt hajdan, hogy a' vidékrül Budapestre jött iró, hazánk itteni literátorait sorban eljárja, 's nekik alázatos hódolatát megtegye. — Szigoruan kellett azonban vigyáznia, hogy ezt jó renddel cselekedje; azaz először is ahhoz menjen, ki ezt legjobban érdemelte vagy legmakacsabbul kivánta; mert ha az illy ember valamikép megtudá, vagy talán maga a' tisztelkedő feledségbül neki egész ártatlansággal megmondá, hogy már ennél 's ennél is tette tisztelkedését 's alázatos udvarlását: nem számolhatott kegyes fogadtatásra; 's még igen jó volt, ha hideg és megvető hangon azt nem kényteleniteték az illy hiusága-sértett embertül hallani, hogy olvasta ugyan ezt 's ezt a' munkácskáját, de abban semmi jelét nem látja az irói hivattatásnak, 's ennélfogva tiszta lélekbül, 's a' legjobb szándékbul eredő szives tanácsa az: hagyjon föl az irással, 's használja idejét valami jobbra; mert a' literaturai pályán ugy sem boldoguland. Igy némelly fiatal embert visszariasztottak már azon pályárul, melylyen idővel sükeresen haladhatott volna.

Ha a' látogató épen jó kedvében találta a' főnök irót 's jó mély bókolatot és csupa alázatossággal és szolgálatra készséggel teljes szavakat tanult be jó előre: számolhatott rá, hogy a' corifeus maga mellé fogja ültetni a' pamlagra, 's megismerkedteti önnön munkáinak senki által föl nem födözött, 's még a' kritika által sem eléggé méltányolt jelességeivel; sőt reménylheté, hogy talán meg is ajándékozandja belőle egy példánynyal. De azt nem volt szabad sejtetnie, hogy azokrul talán mit sem tud, 's hogy azokat egyáltalán nem olvasá. Legfölebb annyit mondhata, hogy szük körülményei nem engedék annak megvásárolhatását, vagy hogy még fejletlen észszel olvasta, 's igy annak mélységes szellemét fölfogni képes nem vala. 'S ez utóbbi hazudsággal legtöbbet nyert; alkalmat szolgáltatván a' szerzőnek, munkája remekhelyei fölolvasására, 's a' bennek rejtező nagy eszmék kifejtésére, magyarázgatására. A' ki valamelly régi irónak illy boldog órát szerzett, az bizonyos lehete, hogy mihelyt csak egy bor-dalocskát ir, ha egyébiránt pincze-dal volna is az, tüstint borostánykoszorút küld neki a' Helicon valamelly múzsája által. Az illy boldog órákat vajmi nehéz elfelejteni! Olly nehezen esik az embernek, hogy a' régi szokást abban kell hagyni, 's az ember életében csak ez egy öröm sincs, melly a' literaturai pálya göröngyeit némileg kiegyenitené. Tudom, némelly látogatás-barát haldoklását nehezitni fogja az, hogy rég ápolt *ideája* ellenére nem ugy mulhat ki, mint szertartásokhoz ragaszkodó agglegény, ki fiai helyett fogadott gyermekeit gyüjti össze ágya körül, 's atyai áldást osztogat nekik.

Visszatérek, elől megpendített tárgyamhoz. — Látogatóbul jövök, mondám, hol magyar literaturánk egész belletristicai része fölött szemle tartaték; mert azok, kiknek társaságában valék, főkép csak szépmüvészeti olvasmányt kedvelnek; de fájdalommal kelle tapasztalnom, hogy ez olvasmányok nem magyar irók munkáji voltak. Mi természetesb, mint hogy én ezért szemrehányást tevék. De merészségemet csak nehezen tudám igazolni. A' kisasszonyok magyar munka nem létével mentekeztek, 's fölszólitának: mondanék nekik elbeszélési vagy drámai munkákat, mellyeknek olvasása kedvesen mulathatná őket. A' föladás szintolly váratlan volt, mint nehéz. Nem jutott hirtelen más eszembe; 's a' ‚Pillangókat‘ ajánlom nekik. De pirulnom kelle, midőn az egyik kisasszony, ki minden alkalommal igen örömest emlékezteté az embert, hogy ő nem csak magyarul 's németül, hanem angolul is tud, — azt mondá hogy ő azokat már eredetiben olvasá, társnéi pedig nem kis szerénységgel azoknak német ferditményaira utaltak, sőt az egyik még azt is mondá, hogy bátyja állitása szerint, a' ‚Pillangó‘ elbeszéléseinek ketteje (egyik — ha nem csalódik más czim alatt) a' „Rajzolatokban“ sokkal előbb láta napvilágot, mint a' Pillangó sajtó alul kikerült. Örömest mentettem volna a' szegény Pillangót; nem ugyan szerzőjeért, mert nekem, a' literaturai világban, mint embernek, sem barátom, sem ellenségem nics; hanem magáért az ügyért, legközelebbrül pedig honi literaturánk becsületéért, mellynek lehetlen nem sülyednie, midőn olly férfiai is apró fordításokkal bibelődnek, kiktől a' közönség *nagyot* 's *eredetit* reményle; — örömest mentettem volna, mondom, de az egyenes lélekkel nem tehetém; 's ezt anyival kevesbé, mert némi kis boszuság fogott el a' miatt hogy országos hirü iró forditmányt képes eredeti irónak példányul kitűzni, 's hogy fölteheti még ma is irótársainkról a' németül sem tudást, mellybül az elbeszélések forditvák. Igy nem volt egyéb hátra, mint a' beszédnek más fordulatot adni az által, hogy Kovács Pál Thaliáját, 's a' tudós társaság által kiadott eredeti 's külföldi játékszineket, 's a' drámai egyesület szinműveit ajánlám nekik.

(Folytatása következik.)

A' MAGYAR SZÍNHÁZ MEGNYITÁSAKOR.

1837. AUGUSZTUS 22.

Itt hol magaslik a' vén Budavára,
'S irígyként nézi Pest' virányait,
Vitorlás Zrinyik keltek a' Dunára
Meghódoltatva büszke habjait:
Tündér paloták égig épülének:
De mind ezekről nem zeng itt az ének.

Egy gyöngéd arczu épület szerényen
Nyúlik fel a' kevély házak között,
Mellynek formája túlhat minden fényen,
Mit csak magára pompa öltözött:
És díszjeléül *if*ju homlokának
Honérzelemből bájrepkényt fonának.

Körűlövedzik vágyba kelt alakját
A' honfiak' szent gerjedelmei,
És csókra csókkal öntik hajnalajkát
Az újult élet' láng szerelmei.
Itt hinti báját a' hon' szép leánya
Mint a' magyar száj' 's szív' szent hagyománya.

Ki kent fel tégedet hon templomának —
Kiadta néked birodalmadat?
Hogy gyermekein a' vén Hunniának
Villámként gyujtsd varázs hatalmadat,
Ha majdan sírból ősink létre kelnek,
'S a' lelketlen vérbe lelket lövelnek.

Egy **Nemtő** szál ki kebleď hajnalából,
Derűlve arczán nyelvűnk' nappala;
Melly szerteszélyel messzi szétvilágol,
Mint a' jövendő' boldog angyala:
Egy koszorút tart **Földváry** nevének
'S mindenfelé 's mindenha zeng az ének,

* * *

Nem Megye — nem Haza — csak **Földváry** hozott vala létre,
Most Megye, most Haza már édes övére mutat.
Ekként mind Megye mind Haza látja fijának erényét,
Jőnek századok is — látni — de érteni is.

Zádor.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

I.) Augusztus 22. éjfélkor. Itt ülök végre homályosan pislogó olajlámpám előtt, fáradtan, izzadtan, de még is olly derült megelégedéssel, minőt eddig még nem igen ismért keblem. Megtörtént tehát valahára az, mire csaknem évezred óta várakozunk, 's mit hihetőleg még huzamos ideig kelle nélkülöznünk, ha Földvári Gábor lelkes munkássága 's vasakaratja az eddig lelhetlennek véltet, rövid idő alatt, mintegy varázsveszső-intéssel létre nem hozza, 's igy a' legmerészebb várakozást is százszorta túl nem haladja. Nemzeti színházunk megnyílt! Hol kezdjem az ünnepély' leirását, valóban nem tudom! — az örömhevület annyira lázongásba hozá elmémet, hogy csak töredezve 's összefüggés nélkül fogok szólhatni. Hogy legalább két három ezer nező szomorúan távozek a' színház elől, mivel már a' fölemelt belepti ár mellett is annyira dugva volt az, hogy bejutniok teljességgel nem lehete, azt ugy hiszem említnem fölösleges; következő furcsa jelenetet azonban nem hallgathatom el. 21én este: tehát a' megnyitás előtti napon, mintegy 10 óra után, midőn már minden dolgozó, fölvigyázó 's a' t. kitakarodék a' színházból, egy ur föl-bukik a' földszinti padok közül, kabatját a' padra teriti 's lefeküdni készül; pár percz mulva egy második ur bukkan elő a' zártszékek alul 's igy rövid idő alatt nyolczan, kik mind azért rejtőztek el, hogy az első előadásból valamikép ki ne maradjanak; tervüket egymással közölvén, kaczagva falatozni kezdének a' bevitt ennivalókbul. Sikerült e' ármányuk, nem tudom. A' szinház belseje czélszerüleg világittatván, mindenkit kellemesen meglepe 's a' boszúsokat is lecsilapitá, kik megúnták délutáni háromórától este hatig a' földszinti ajtók előtti ácsorgást, minek az volt oka, hogy a' czédulán a' megnyitás' órája nem neveztetek, kedvetlen következménye pedig az, hogy az ajtók (de előbb csak a' balfelőli!) végre hat óra után megnyittatván, a' berohanó tömérdek sokaság, többnyire férfiakból álló, belépti jegyeit sem vala képes az illető személynek átadni, 's a' padokat rögtön elfoglalá, a' később vagyis utánuk bejött szépek pedig ittott állongottak a' padok végein 's összekuszált öltözeteiket rendezgeték, mik a' rettentő tolongásban tetemesen szenvedtek. Ha a' színház félórával előbb nyilik meg, e' zavar 's kellemetlenség nem történendett! — Azonban, csakhogy bejuthatánk. Az első a' mit halláuk, a' muzsika volt. Hogy Budán rosz hangászkarunk volt; azt csaknem minden lapjaink rovogaták annak idejében: pesti hangászkarunkról bizton reménlljük, hogy a' jeles hangismérő Rothkrepf Gábor ur hova hamarabb iparkodni fog azt ujjá teremteni 's még azonfelül kissé megerősbitni is. A' Heinisch karmester szerzette nyitvány után következék Vörösmarty „Árpád ébredése" czimü előjátéka.

Ezután Szőllőssy ur Szathmáry Karolinával 's hat tanitványa nemzeti tánczot jártak, mellyet minden szépsége mellett is máskorra ohajtottuk volna halasztatni, minthogy a' többi is már elég sokáig tartott. Végre mindezt Belizár zárá még pedig fényes pompával, illő méltánylást azonban nem tehete, mert szörnyen terhelé a' jelenvoltak sziveit azon szomoritó gondolat, hogy egész Europa kigúnyoland bennünket e' fonák választásért. Evezredig készülgött magyar nemzeti színház, 's németből fordított Belizárral nyitjuk meg! — A' diszitvények valóban gyönyörük 's Neefe urnak becsületére válnak. Ismért régi szineszinken kivül, mint uj tagok ezek léptek föl: Heténvi, Hubenay, László, Szerdahelyi, 's Déryné, kit nem azért nevezünk utoljára, mintha nem őt illetné az első hely, hanem; mivel — a' legjobbat mindig utoljára szoktuk hagyni. Kántorné ellenben két-szeri meghivatás után sem jelent meg, sőt válaszra sem méltatá azt, mi rá is kedvetlen következményü leend ugyan, ha már most az igazgatóság őt talán nem kivánná többé meghini, de mindenesetre a' közönség is veszítne. Egyébiránt az egész előadás rendesen ment véghez, 's az illedéket semmi helytelenség nem háboritá, noha a' karzatok leszakadásig tömve valának. Ennyi elég lesz e' valóban nemzeti ünneprül, még pedig két igen fontos okbul: először, mivel egyszerü pesti hireink nem birálatok; másodszor pedig mert éjfél már elmúlt, 's igen igen elálmosúlt.

Aggfinak egy társ.

2.) A' vásár ritkán jár tűzveszély nélkül fővárosunkban. Illy szomorú veszélynek valánk ismét tanúi f. h. 21kén, délután 1 órakor, midőn a' Leopoldvárosnak azon táján, hol a' deszkakereskedők telepszenek, olly erőhatalommal és gyorsasággal kezde magakörül harapózni e' dühös pusztító elem, hogy három óra elfolyása alatt kilencz házat, a' szó legszorosb értelmében elhamvaszta. A' rekkenő melegség, 's az ez által kiszáradt faneműk gyors éghetősége az oltást csaknem lehetlenné tevék eleinte. A' kár felszámíthatlan 's mint mondják a' deszkakereskedőkét legalább 200,000 forintra tehetni.

3.) Vásárunk, ugy látszik, a' legnépesebb 's legnagyobbak egyike leend; az ország' minden részeiről; 's a' külföld' számos pontjairól összesereglett idegenekkel már minden vendéglőink tömvék. A' por terhes ködfelleg gyanánt ül városunk felett 's olly sürü mint a' londoni gőz. Mikor szabaduland meg városunk e' tikkasztó, kellemetlen porözöntül? országutaink még mindig kövezetlenek!

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.
Augusztus 27kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
69lik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

ÉN, A' DRESDAI KÉPTÁR, CLAUDE LORRAIN AZ ANGOLNŐ, A' VERES ORR ÉS A' RAJZOLATOK.

(Vége.)

Hin ist der Traum — und doch, ich lass' ihn nimmer;
Als Jungfrau wirst du meiner Phantasie
In ewig frischem jugendlichem Schimmer
Vorschweben wie die heilige Marie:
Wie einst ich zitternd dir in's Auge sah,
So bleibst du mein, so mein, — Melania!!

Egy szerencsétlen ifju' hattyuéneke volt, ki másnap a' Rhénusba fullasztá magát. Az esthajnalt igen szerette. Ha az ég bimbózott és veresen kihajtott, a' szerelem' tavasza szálla szivébe. Ha az ég lángoló rózsákat hinte körül, a' leglángolóbb, keblére esett; azonban a' rózsák az égen előbb elhervadnak mint a' földön, 's néki az a' rosz szokása volt, hogy utánok hervadott. — Szeretett ő egy szép leányt, angyalnak is szokta elnevezni, de szerelme viszonozatlan marad, 's azért volt olly szomorú a' szegény ifjú, 's azért irt olly szép költeményt: azt hivé, hogy ezen angyal csak az ég' számára virágzik és illatozik, de csalatkozott: két esztendő után férjhez ment. — Ki többet kívánna tudni, annak az ‚állatkör általi utazások'-at ajánlom, mellyben az egész történet bővebben eléadva. Gyönyörü könyv.

A' könyvet zsebemben hordoztam, midőn a' képtárt elhagyám és a' széles lépcsőkön le az utczára kiléptem. A' palota előtt pompás négylovas hintó állott, mint helyesen gyanítám, a' szeretetre méltó angolpár' tulajdona; a' bakon ülő kocsisnak arcza kimosott keztyűhöz hasonlíta, szemei mint egy mimosa pudica szerényül visszavonták magokat két rubinthalom' árnyéki alá, és szárai vékonyak voltak mint angol kétszersült pálinkában áztatva: a' kocsiajtón grófi korona alatt fénylett ki egy aranyozott M! — Bolondot üzött belőlem a' valóság, és elkényesztett gyermeknek nézett, kinek a' gyenge anya visszaadja bábját, ha sírni kezd? — Oh igen, ezen M betűt más kocsiajtón is láttam már, és midőn utólszor láttam, egy magas tölgyfa alatt állottam, és a' hold épen két elszakasztott felhő közül kibukott, mint a' leány hófehér válla rongyos inge alól; sokáig néztem a' haladó kocsi után, 's midőn szemüvegeimmel többé ki nem vehettem, frauenhoferi csőmet használtam, azután a' holdra és a' csillagokra néztem, és a' csillagokat könycseppeknek véltem, mellyeket a' hold lesír, mivel napszeretőjét elvesztette. Ekkor kiragadám levéltárczámat, 's még akkor magyar költő nem lévén, ugy mint most sem vagyok, e' szép véleményemet a' csillagok és a' hold iránt németül irtam egy üres lapra, jóformán olvashatlanul:

Helle Thränen sind die Sterne,
Die der Mond hernieder weint;
Weil ihn mit der Sonngeliebten
Schicksals Tücke nicht vereint.

Két körmőczit tehetsz egy angol schillingre, Melánia! hogy szerettelek; de most már minden elmúlt, mert balga szerelmem elkésett; midőn t. i. hő lángra gyúlt az enyém mint a' kifakadó rózsa, a' tiéd leszállott, mint a' hanyatló nap, vagy mint Bajza' Aurorája. — Kegyetlen játék volt ez tőled, Melánia! — Nékem nem kell többé a' báb, mert nincsenek könyeim — ah! egy országot egy könyért!

‚Punschot' kiálték, a' közellévő kávéházba lépve, 's a' szép kávésleány jó illatu kezét homlokomra tevé 's kérdezé, mitől olly forró az? Haha! a' pandemiai Venus forrónak találta homlokomat, 's én pokollángot ihattam volna, olly jéghideg volt belsőm. A' leány szeretett engem, de én őt nem szivelhetém, mert kurta és a' mell körül igen kikerített ruhákat viselt. Melániához ellenkező viszonyban állottam; ott én szerettem őt, és —

— ‚Punschot!' kiálték még egyszer, és a' márványasztalkára nyolcz garast dobtam szászértékben: szemeim vadul forogtak fejemben, és a' meleg ital gőzölgött előttem.

A' tekeőr a' rézgyűrüs lökcsővel kezében fejét mellére hajtván, aludt, néha f ölveté ugyan a' játszók' kérdésére kinyomásnélküli szemeit, elmereszté és újra becsuká azokat. Különös orra volt ezen tekeőrnek, szinte emberi fogalmon túl: széles és veres. Poharam félig kiürítve már 's én mindig bámulva néztem ezen orrot, mint mellytől, varázserő által lelánczolva, többé megválni nem tudtam. Vannak különféle orrok a' világon: a' bajori alkotmánynak görög orra és az e-i eleségvámi irnoknak, ki derék Máltitzom' mézeskoczkáit kiszagolta vizslaorra volt. — A' lengyelek sasorrot viseltek, 's a' ki jogot, igazságot keres, az kék orrot nyer. — A' vad embereknek rézkarika csüng orrukban, az europaiak burnótot tömnek belé, és fejöket és szivöket arany karikával abrincsolják körül. Hegyes orral csörtet le az utczán a' három napi huszárhadnagy, és ezüst pápaszemet tesz orrára a' biró, ha a' pört elvégzendi. A' laplandiai és magyar parasztnak orra be van nyomva, a' koros férjet, kinek ifju felesége van, erős nátha bántja, fitos orru egy tudatlan, tudós lapos a' tányérnyalóé, és római a' magyar felirásoké. A' subalternus gyakran hosszu orrot kap előljárójától, és az emberiségnek, a' nyilványos véleménynek és felebaráti szeretetnek napról napra jobban meghajlik orra, és szaglás organuma élesebb és válogatottabb leszen. — Oh de mind ezen orrok nem hasonlítanának a' tekeőr orrához, melly egyetlen vala a' maga nemében, és messze túlhaladott minden más nemű és osztálybeli orrot valamint neveletlenségökkel és roppant balgaságokkal diadalmaskodnak néhány polemicus lapok valamennyi lapok fölött. Szappanbuboréknak lehete nézni, melly léghajói nagyságra nőtt és tarka színvegyületével bántá a' szokatlan szemet, egy elorozott felhődarabnak a' szelet hirdető napnyugoti égből; világító toronynak, vagy veres halomnak magyalbokorral elültetve: egy óriás babérfüznek az ágaiban rajoskodó darázssereggel, vagy izzó kályhalemeznek.

Végre az ‚Abendzeitung' akadván kezembe, azt készültem olvasni, és szemeimet elfordítván azon rémletes orrmatadortól. Helyzetem egyszerre igen kényelmes lőn, minél inkább olvastam az ujságot 's minél kevesebb punsch maradt poharamban. A' megcsinált lapdák' egyhangú számlálása, a' fel és alá menő pinczérek' czipőrecsegése, a' mellettem csüngő falóra' egyenlő kettyegése, a' fizetni akaró vendégek pohárhangája, a' kávésleány' szerelmes pillantati és hosszú ásitozása, különös benyomással, hatottak reám: szemeim önkénytelenül béestek 's ha erőködtem is azokat kitámasztani, mihelyest az ujság első két sorát elolvasták ismét újra béestek. Puncs, kávés findzsák, a' veres orrú tekeőr, az ujság, az angolnő és a' képtár tarka egyvelegben futottak keresztül agyamban: a' billiárd, — sakk — és dominojátszók mindig kisebbek, a' kávésleány' ásitozásai mindig homályosabbak, a' veresorrú tekeőr rézgyűrüs lökcsőjével mindig átlátszóbb és az ujság kezemben mindig vizesebb lőn; a' gyertyák leégtek, a' falóra rendetlenebbül ketyegett és a' puncs pohár tánczolt előttem. Felakartam ülésemből kelni és kimenni az üvegajtón, de hijában; le valék a' székre lánczolva, mint hajókötél a' czövekhez, tagjaim nem tudtak megmozdulni, szivem és minden érzésem össze volt nyomva mint egy kisajtolt czitrom, alakom törpévé változott, fejem nem birt józanúl gondolkodni, szóval én innepélyesen elaludtam.

Kevés idő mulva ismét fölnyitám szemeimet 's milly különös látvány tűnt föl előttem! Mahomed elragadtatása nem tudott illy képekkel vagy jelenetekkel kérkedni. A' falóra Straus' legújabb keringőit játszá, olly praecisióval és pontossággal, mintha maga kormányozná lábébresztő hangjait a' nagy mester; ki nem hallotta őt a' historiai nevezetes Donmayer-cassinóban, vagy az arany kőrtvélyben és a' Sperl-teremben működni, hol a' vigéletü bécsiek olly szivesen megmutatják, hogy úgy tánczolnak, mint ő nékik hegedül? Itt is minden lábra ugrott a' hangok édes megzendülésénél; lelkes és lelketlen dolgok, minden rangkülönbség és tekintet nélkül: szekrények játszó asztalkák, karszékek, tükrök, szőnyegek, vánkoshátak billárdlapkák, lökcsők, baráti kezet nyujtának egymásnak és kiki párjával colonne-ban állott. — Hahaha! ott egy érzelgős pakfong-gyertyatartó udvariasan meghajtá magát egy lorgnetirozó koppantó előtt, 's egy víg kávésfindzsa olly merész és elhatározott ugrásokat próbál egy szemérmes, szemeit földre sütő limonád pohár előtt, mellyek Taglioni és Perrotnak is

becsületére válhatnak: rézgyűrüs lökcső jaquemari keztyűjét feltolván kezére lökcsői finomsággal kiemel sarkaiból egy vonakodó üvegajtó szárnyat, és előtánczosnak áll, utána egy bőrvánkos üget kicziczomázott pökőláda kedvesével, kiket nyomban egy andalgó czukorszelencze követ egy kiégett debreczeni pipával.

Chaine, ronde, balançe a' legnagyobb renddel és pontossággal történt: egy kis baleset azonban a' heves tánczolókat némi zavarba látszék hozni, minek, szerencsére, nem nagy következése lévén, az előbbi rendet csak hamar ismét helyre hozá. Egy szorgalmasan kisikárlott biliárd-láb t. i. a' chaine-adásnál tüzes punchspohár-tánczosnéjával megbotlott egy a' lábait szemtelenül kiterpesztő szini rámában 's mindketten épen nem nagy kiméléssel egy a' porban heverő fidibusra estek: ez, mellyen *Kritik.. ki.... Baj...* lehete olvasni, iszonyú lármát ütött, mire közönséges csődülés lön! — Egy hosszu és száraz lökcső, noha rokona a' biliárdlábnak, és egy beletristikai dohányszelencze, régi ismeretség' okáért hatalmasan védék a' fidibust 's elégtételt kivántak a' hirtelen talpra álló biliárdlábtól; de a' többség' ennek a' részén volt, eleget lökdösködött ugyan az unalmas másodóriás és fecsegett a' tudós dohányszelencze-pártfogóné, mind hijában: később a' fidibus is bölcsen elhallgatott a' többiekkel, ki különben is csak akkor tud tüzeskedni, ha meggyújtatik. Egy távolabb álló büszke theacsésze közönös akarván e' pörben maradni a' karán csüngő porcellánedény' fülébe sugja: ma chere! milly lárma egy fidibusért!'

Mint egy varázspálcza' ütésére egyszerre minden megváltozott, az alig lihegni tudó tánczosok fáradtan tértek előbbi helyökre, és mozdulatlanok és lelketlenek lőnek. De a' falóra még mindig szünet nélkül hangolta alá a' bécsi keringőket. Most a' kerekasztal mellettem óriás tánczteremmé nyúlt, a' gyertyák elaludtak 's a' magas boltozatról mágusi világ térjedvén el, részegítő gyönyör és édes elfogultság özönlék minden szivbe. A' kettős márványoszlop-rend kétfelől, a' lebegő üveglámpák sokasított fényökkel a' kristáltükrökben; indiai szövetek a' falon, gazdag függönyök, 's ezernemű kül és belföldi virágok elláthatlan sorban e' mellett a' bájos illatok, és Itália' narancslége soha nem érzett benyomást szültek bennem: de mért nincs tiszta öröme lelkemnek, mért vonulnak ismét felhők isteni gyönyöreim' egére? Síró geniuszom halkan lehajola hozzám és fülembe sugá: ‚ez a' tauriai Pantheon télikertje!' — Milly szép kert ez, milly sokkal szebb, mint emberi elme képzelheti magának; haj! de örök tél van azon kertben és csipős szél fúj keresztül, az ember' lehellete megfagy, a' fák' levelei mesterséges fűtés által zöldellenek, a' természet erőltetett, szolgai munka csikarja ki jóltévő ösztönét: pedig nem kellene a' szabad természetet korlátozni akarni, mert önkint szokott munkálódni, és emberi erő nem varázsolhatja rózsahalmokká a' havasokat, és nyáribimbóvá a' hóvirágot. Idvezlek az oszloprend között kitünő képcsoport, kincse egy eltiprott nemzetnek, hatalmas önkénytől elrablott népőrség! Tisztelve idvezlek téged Laokoon, téged alvó Cleopatra, Juno, Amor és Psyche: én könyeket látok remegni arczatokon, oh! könyeket már régen nem láttam a' tauriai téli kertben; 's mélyen meglepők ezen könyek, mert egy kőarcz sírja azokat olly éghajlat alatt, hol emberarczok könyezni nem tudnak. — Beteg lelkem, mért mutatsz lelánczolt karomra?

Íme mi tűnik ott fel a' kristáltükörben, mint kárt jósló üstökösillag, és kilép az aranyozott rámából a' terem' közepébe, hol ég és föld között lebegvén félelmet egyszer'smind és lassú kaczajt is gerjeszt? A' tekeőr' veres orra ez, mellyre most kirántott csömet irányozám, és mindea nézés után uj utálatra és új nevetésre fakadtam. Nem tudom legjobb akaratom mellett is leirni kegyes olvasóimnak ezen orrót, miután kész vagyok sápadt arczamból kitépni arányzatos orromat, 's annak helyébe ezen minden józan méregyent kigúnyoló tarka orrgöröngyöt örök válaszfalúl szemeim között felragasztani, ha leirása után is világos fogalma leend arról kegyeteknek. Képzeljenek egy kiaszott rétdombot, mellyen a' számtalan virágok' elhervadt vázaira a' forró nap lövelli estlángjait; képzeljék a' pesti vásárpiaczot veres posztóval behúzott kövezetével, 's rajta azon nevezetes rendőröket düledezni csákánykapáikkal, kik előtt a' vásári tolvajok leginkább mentesítve vannak; képzeljenek — a' mit akarnak, hiszen magyarok kegyetek, 's mennyi képzeletben él a' magyar! Szavamat adom, hogy itt legalább nincs szükség annyi képzeleterőre mint Tihanyban, hol a' szigeten álló tócskát az egész Balaton' kisebb mintájának kell képzelnünk.

*

Most az orr körül homálykék gőz támada, a' márványpalota szétfolyt mint felolvasztott czukor és közönséges magyar tánczteremmé változott. A' természet rémletes látványa, a' tekeőr' veres orra, lesúrolván magáról minden természetlensége, emberi alakot vőn fel. Hajai angolsárgák voltak 's kétfelé elosztva, mint magyar fashionablek viselik, szemei kétesek, mint harminczesztendős leány' szemérme, szája szerényűl nyítva állott, mint vendégfogadói kapu, fülei nagyobbak ugyan mint más emberéi, de ezt fejéről is lehete állítani, melly pályajutalomért vívhatna egy becsületes vízcsöbörrel, orra sokkal kisebb az eredetinél, de veres színét meg nem tagadá, többi testalkatja inkább balra mint jobra hajolt. Kezeit zsebbe dugta, mint ki Heine szerint kérdezi a' pinczért: ‚mit fizetek?'— Úrilag körülnézé magát, ha rangjához illő tánczosnőt talál-e, vagy egy alacson származásu hókeblet, mellyet kényelmesen szeművegelhessen? 'S íme az *Abendzeitung* kezemben a' Rajzolatokká változott, és kicsúszott kezemből. Csínos volt de módnélkül szemérmes, mint egy bimbósodni kezdő leányka, ki minden férfiúban egy kérőt lát. Az orrnak kétes szemeit azonban ki nem kerülé a' feltünő ibolya, ki egyenesen hozzá fordúlt 's kezeit zsebéből kihúzván tánczra kérte. A' Rajzolatok szerénykedtek ugyan eleinte, mint minden elkelni akaró leány' szokása ez, de utóbb tánczosára reá simulván elkezdék a' tánczot. A' falóra egyre a' legigézőbb zenéket hangozá alá, és az életvidám pár mintegy örűlve tánczolt, 's tán leromlott szerencséje' halmain új tánczterмet építene, mellyben itéletnapjáig látszanék szenvedélye' torontálpók - csipésétől üldöztetvén eltánczolni, 's a' nagy biró' széke előtt egy újonan betanúlt cotillonfigurával megjelenni; de a' lábak felmondák a' szolgálatot, izzadva, kifáradtan, ellankadva 's erejöket vesztve ölembe készültek esni, mit én kikerűlni akarván hirtelen félre ugrottam, — 's ezen pillanatban hangos kaczajt hallottam körülöttem — a' a' furcsa képek egyszerre mind eltüntek egy villám czikázott keresztül a' sötétben — 's én szemeimet fölnyitottam. Ki gondolhatja el kellemetlen fölébredésemet, midőn a' padozaton lelém mágamat az álomtól hasonlóan meglepett és földresújtott tekeőr' társaságában, kinek rézgyűrüs lökcsője kiméletlenül hadarázott orrom körül.

* * *

MORÁL

Szép világ az álomvilág! De álmodni aluvás nélkűl nem lehet, és mi azt hisszük, hogy ébren vagyunk, mert igen nyugtalanúl aluszunk és sokat álmodunk.— Álmunk ugyan nem ijesztő, és aluvásunk hosszú; azonban senkinek nem tanácsolnám, hogy felálljon és fülünkbe lármázza, hogy sokáig aluszunk, hogy az aluvó embernek nincs akaratja, és mint Prometheus a' szírthez, le van bilincselve a' lelki erő. Tudjuk-e hogy önkénynyel nem birunk, és hogy képzeletünk munkálódik csak, midőn cselekvésünk munkálódni látszik? — Sok országutainkon, kivált a' csinálatlan homokutakon, mozogni érezzük ugyan a' kocsit, de lelkemre mondom csak igen parányival halad tovább!

FRANKENBURG ADOLF.

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

A' beszéd most Kovács Pál müvereirül folyt. Én nem akarám öket véleményemmel megelőzni 's ez által elfogulttá vagy hallgatékonnyá tenni. Azért eleinte puszta figyelmező valék. Thaliáját csak kevesen ismerék; de zsebkönyveinkben kijött darabjait nagyobb részt mindnyájan, 's igy a' vélemény-nyilatkoztatások főleg csak ezeket tárgyazák. Ketten nagy hévvel magasztalák azon élénkséget, melly a' nevezett iró beszélyeit bélyegzi, 's azon leleményességet 's meglepő fordulatokat, mellyekkel darabjait bonyolitja v. fejti. De a' többi e' sajátságokat csak korábbi müveire, 's az utóbbiak közül a' Polgár-lány czimü aurorai elbeszélésre szoritandónak vallotta, azt jegyezvén meg, hogy ő sokszor ismétli magát, 's hogy személyeit nem csak az egyformaság hanem bizonyos mértékben a' póriasság is untatóvá teszi. Helyesen jegyzék meg, hogy Kovács Pál igen kis körre szoritkozik, 's embereit majd mindig ugyanazon osztálybul választja; minek szükségkép az a' következése, hogy — kevés árnyéklatot 's mellék cselekvényt kivéve, csak nem mindig ugyanazon eseteken kénytelen azokat keresztül hurczolni. Én pedig azt mondom: ő nem csak személyeit válogatja kis

körbül 's szinte kizárólag egy osztálybul, hanem azok tulajdonságait is igen egyoldalulag tükrözi. Igy p. o. neki kedvencz személyei a' simulatlan, nyers egyszersmind pedig botor személyek. De nyersességet, e' botorságot olly egyoldalulag olly ismétlő azonossággal fogja föl 's tükrözi vissza, hogy három egészen külön elbeszélésében is folyvást ugyanazon egy személyt véljük előnkbe állitva. Hányszor elő nem fordult már elbeszéléseiben a' lábra-lépés, a' leöntés, asztalboritás, félreismerés, véletlen személycsere 's a' t. És mindig olly igen egymáshoz hasonló körülményekkel! — Ha valakinek különös kedve van botorság által mulattatni akarni olvasójit: ám tegye; de ne mindig egyformán! Hisz a' botorság is annyifélében mutatkozhatik mennyiben az ügyesség, a' furfangosság, a' hősiség 's a' t., általában mindenütt, hol cselekvőségre kerül a' dolog, — még csak a' szerelemben is! Miért nem ügyekeznek tehát vig elbeszélőink e' sok-vagy legalább több-oldaluságra!? Miért kell épen minden botor személyüknek Tollagi képmását viselnie? Ezt én literaturai ragálynak (ragadó nyavalajának tekintem) mellyet ha valaki megkap, igen nehezen menekhetik tőle. Jó tehát attul korán őrizkedni, 's nem fölösleges dolog kezdő iróinkat figyelmeztetni, hogy attul őrizkedjenek; mert holtig elnyavalyoghatnának benne. Példánk legalább van rá egy igen érdemes középkoru irónknál; ki tétényi éjszakáját egészen azon modorban irá mellyben már annyi magyar beszély készült, 's még annyi fog készülni, hogy olvasó közönségünk nagy része a' csömörletig bele unand. — Fontolják csak meg kegyetek szavaimat komolyan; vessenek részrehajlatlan tekintetet a' külföld vig elbeszéléseire; sőt néhány — ujabb szellemben irt magyar elbeszélésünkre is: és látni fogják (mert nem látniok lehetlen) azon különbséget; melly az ó és új modor között van; látni fogják, milly korlátolt milly szük köre van annak, midőn emez előtt határtalan mező terjed el. Nem lehet végre még érintetlen hagynom a' szinte ósághoz tapadó amaz iskolaiságot, melly elbeszéléseiben a' személyt az ügytül, 's az egyes embert az egész társas körtül és viszont, megkülönböztetni nem tudja vagy nem akarja. Az illy elbeszélés sem mulattató, sem tanuságos nem lehet; mivelt embereknél bizonyára nem. Szavaim fölvilágitására nem lesz helyen kivül idéznem illyféle elbeszélések példánya gyanánt azt, melly legközelébb e' lapok 66dik és 67dik számaiban megjelent. Abban a' szinészet csupa gondatlanságbul, — rosz akaratnak nevezni nem akarnám, — megszentségtelenitetik az által, hogy a' magokat arra áldozó, 's legnagyobb részt a' hazától köszönetet érdemlő személyek, ugyan csak neveletlenül piszkoltatnak, 's mint az ügy képviselőji, közutálat tárgyaivá alacsonyittatnak. — Nem ismerek nagyobb vétket a' társas élet viszonyai ellen, mint midőn egyes személyek botlásai, jókora nagyitással, egy egész osztálynak tulajdonittatnak! Illy iró nem legtisztább belsőt árul el, 's a' méltányos olvasó előtt olly gyanussá teszi magát, hogy más alkalommal nem könnyen szánja idejét elbeszélései olvasására. Hasonló müveket legfölebb is azzal lehetne menteni, hogy olly vastagon van az ócsárlás benne szétmázolva, mi szerint kinek kinek nyomon szemébe tünhetik annak valótlansága. De hát miért kell illyet papirosra tenni, miért közre bocsátni? Hisz az olvasónak valóság vagy legalább valószinűség kell; rágalom és gonosz hazugság csak unalmat vagy bosszuságot szerez neki, éldelet és öröm helyett. — Csudálkoztam e' lapok szerkesztőjén, midőn a' fölhozott elbeszélés első szakaszát olvasám, hogy ő (ki mint tudom jó féle dolgozatok bőségében van) ez aljas darabot fölvételre méltatá; de biztatám magamat, hogy az elől elmondott vádak 's hogy — miket az iró mint gyermek gondolt 's hitt, — azokat utóbb, férfi korában, alaptalanoknak elismerendi, maga fogja értte önmagát megdorgálni, 's javult nézeteirül vallomást tenni: de fájdalommal tapasztalám ebbel csalatkozásomat; mitől hogy jövendőre mentek lehessünk, megkérem a' szerkesztő urat: olvassa át máskor egészen az ismeretlen kéztül hozzá utasitott elbeszéléseket; mert az ember nehezebben bocsátja meg a' második botlást az elsőnél.

(Folytatása következik.)

VIRÁGBESZÉD.

Hozsz ibolyát, lánykám? Kérlek mennyföldre, ne mondd ki,
Hogy mi titok lappang kék ibolyáid alatt.

ERDÉLYI JÁNOS.

UTIRAJZOK.

(Folytatás.)

Lőrinczkáta, nyárhó' 13d. 1837.

Elhagyván Szecső nevü falut — ej beh jó, hogy még idéjen eszembejutott hibámat kijobbitani, mert hiszen a' falut előbb elérni kellett aztán hagyhatám csak el, mint megkorholhattak volna a',,Figyelmező" logikus-kritikusai—mondom elhagyván a' falut, gyönyörü fehér homokhegyeken eviczkéltem át 's haladtam mint lehetett. A' dél közelgetett, a' fölöttem álló nap igen érezhetőleg melegíte, 's félni kezdettem, hogy a' saharai sivataghoz némileg hasonlító síkon a' szomjuság elér, de végre egy ugyan még jó távol fehérlő csárda megvigasztalt, mellyben délelni kieresztettem.

A' csardás felföldi azaz Komárom megyei ember a' kis csárdához tartozó földeket is birja haszonbérben. Szegény megcsalódott számításában, mint némelly ki Amerikába költözik; azt hitte ő t. i. hogy ezen a' nagy térü alföldön dolgozni sem kell, hanem csak száját kell eltátatni, 's a' sült verebek belerepülnek, vagy legfölebb a' lehullott mannát szükséges csak összegereblelni. Franklinnek *) a' tengeren tuli Canaanba költözni szándékozók számára irt utasitás és egyszer'smind intés' némelly helye jutott ez alkalommal eszembe, 's ha az igen kényelmes de azért dolgoztatni mégis szerető kegyes olvasók meg nem haragusznak, közlök legalább egy helyet: „Amerika a' munkasság' hazája — mond ő egy helyen, tehát a' magyarok ne ohajtozzanak oda; nem emlékezem már tisztán mellyik lapon, 's nem is szórul szóra, hanem csak értelmét adom: — „Amerika munkásság hazája, nem pedig mint az angolok nevezik *Lomhahon*, vagy mint a' francziák mondják *Kalácshon*, hol az uteczák czipóbul vagynak kirakva, a' házak lepénynyel födve, a' sövények kolbászbul fonva, 's hol a' tollas állatok sülve készen röpködnek kiáltozván: jertek egyetek meg." Igazán mondom kár hogy nincs valahol illy boldog haza, beh megnépesitené azt e' mi nagyra magasztalt honunk! —

*) The Works of Dr. Franklin with his Life, written by himself. London. 1819. Ha e' könyv le volna forditva magyarra 's ugy olvastatnék mint érdemli, 4 — 500 száz magyar könyvnél nagyobb hasznunak állitanám olvasóimra nézve.

Csak magányosan levén a' csárdás egy kisded gyermekével, kérdém hol van nője? „Atyafiakat látogatni ment" ugymond; de egy éppen ekkor belépő vendég később megsugá, hogy a' haztól elkergeté. Mint látszék, itt sincs házi boldogság. Midőn illy eseteket tapasztalunk mintegy önkint jőnek a' nősödést vagy nőtelenséget illető 's érdeklő gondolatok.

Megnősödni is baj, meg nem nősödni is baj, csak azt kellene tudnunk, mellyik nagyobb baj, 's a' kisebbet választanunk. — Igen nagy hévség levén időztem 's ráértem azon törni fejemet, hogy okosan tesz e' ki megnősödik. Több szempontbul tekintvén ez igen fontos tárgyat az összehasonlitgatásbul az világlott ki, hogy sokkal czélszerübb nősödni. E' resultatumért ugy hiszem a' kisasszonyok nem fognak rám megharagudni, főkép ha arra volnék képes birni a' férfiakat, hogy erre magokat elhatarozzák. — Elhallgatom a' többit, csak egy nézpontot veszek itt föl. Moráli tekintetbül, e' jelen polgártársasági alkotmányunk következetében, kötelessége minden férfiunak megnősödnie, miután nem spártában élünk. Ezt ki kell fejtenem.

De a' nap már hanyatlik, a' hévség szünik, tehát mennem kell, hanem holnapra hagyom a' megfejtést. — A' csárdából indulva két magos torony tünék szemembe: ezek a' sz. Márton-kátai kereszténynek ájtatosságának jelei. Itt több Káta létez egy csoportban: Lőrinczkáta, Nagykáta, Egreskáta, Mártonkáta, Boldogkáta 's a' t. Ez utósót különösen vágytam látni, 's sohajtottam tudni, valljon honnét vevé e' szép nevet, de egy becsületes jó képü ember ezt mondá: „Ne menjen biz' oda ifj' uram, mert ott sem boldogabbak az emberek mint másutt." Én hittem neki, pedig szkeptikus természetemnél fogva nem egy könnyen hiszek nem csak illy gatyás, hanem posztóruhàju vagy szőrkötösü embereknek sem. Most mégis sajnálom, hogy a' boldog helyet tulajdon szemeimnel meg nem néztem; nem azért mintha magam vágyakodnám oda lakni menni, hanem hogy a' helyet körülményeivel kitudtam volna, főkép kiterjedését, hogy pontosan tudosíthattam volna magyarpolgártársaimat, mert tudom hogy legalább $^9/_{10}$ rész csak ott remélne boldog lehetni.

Elérvém czélomhoz, a' régen látott de nagyon ohajtott lelki rokont ölelve, elvetém a' tollat; de holnap ha isten fölviraszt ismét irok vele.

* * *

Lórinczkáta nyárhó 15d. 1837

Engedelmet kérek az olvasóktul, hogy igéretemet tegnap nem teljesitettem, ugy hiszem csak ennél nagyobb hiba ne volna polgári társaságunkban, ugy még csak boldogulhatnánk; azonban félre ne értsenek az olvasók, nem az igéret nem teljesitését akarom csekély hibának mondatni, hanem ánnak egy nappal későbbeni teljesitését.. — Ah! ki lehetne olly érzéketlen azt kivánni tőlem, hogy a' régen nem látott, szeretett lányka mellett, a' viszonlátás első napjában száraz utirajzot irjak? —

Előbbi levelemben igértem hogy kifejtem, miért 's minélfogva kötelessége minden férfiúnak morálilag megnősödnie. — Egy kis levelezést tartok szükségesnek, mielőtt a' nősödési kötelességről szólnék, mit talán nem unandnak meg a' jobb érzésű olvasónők.

Nincs semmi a' nagy természetben, a' tiszta kebelt melegitő morálon kivül, mi egy remek asszonynak hiányát kipótolhatná. Ha valaki éjjeli nappali ipara 's szorgalma által annyira tökélyesiti magát, hogy korabeli minden embertársait felülhaladja, csak akkor érzi ezen tökélyesültségének igazi becsét és gyönyörét, ha midőn egy olly szép nőalaknak keblére borulhat, ki azt érezni, érteni, 's benne méltányolni tudja. Ha ezen valaki hivatalokra szánja magát 's ügyessége által a' legalsó lépcsőrül a' legfelsőbb polczra emelkedik, mi lehet törekedésének és fáradságainak egyéb czélja, mint hogy akkor egy hív nőnek karjai közt kinyugodja magát, 's a' törekedés után elnyert dicsőség' gyümölcsét éldelje? Tekintsünk körül e' küzdhelyen, mi czélja 's bére akármelly küzdésnek is? egy szép 's tökélyes aszszonylény. Megelégszik gyakran a' nyertes pályázó vagy küzdő egy rideg zöld galylyal, de csak azon reménytől lelkesülve, hogy a' cserágat majd egy hölgynek lábaihoz teheti le. — Szép, ó igen szép és dicső müve az alkotásnak egy tökélyes nőlény! Sok felségest láthatni a' természetben, de olylyat nem többet mint egy remek nőalak, egy szép 's tökélyes asszonyi lény. — Hasztalanul sirnak az ártatlan gyermekek egy vérengző zsarnok előtt: sirásuk nem hat a' kegyetlennek kőszivébe; hasztalanul borulnak lábaihoz engesztelésül: érzéketlen szive indulatlan marad; maga az isten hiában csattogatja fölötte menyköveit: határtalan dühében nem tud rettegni, mondom mind ezek haszontalanságok rája nézve, de azért még nincs minden elveszve; mert egy szép nőalak lábaihoz esve gyöngynél nagyobb becsü könyeivel a' kegyetlent megengeszteli, ha nem mindenkor is de legtöbb esetben a' vad dühöngőt megszelídítve emberi érzelmekre birja. Kimagyarázhatlan erő lakik egy bájló alaku szűznek kebelében.

A' tökélyes nő egy férfiúra nézve olly valami nagy és dicső, hogy vágyainak határai tovább nem terjedhetnek. Illy egyetlen egy lény kipótol mindent, kipótolja a' jóbarátot; mert lehet e a' hiv feleségnél jobb barát? — Azt nem mondom hogy a' nő a' morált is ugy ki pótolja mint a' jó barátot, hanem azt állithatom, hogy más módon sohasem juthatni a' moráli tökélynek felsőbb fokaira, ha csak a' tiszta szerelem' lánczaival egy nőhez nem csatoltatunk. Lehet valaki jogos, erényes, sőt némileg morálos nőtelenül is, de még e' mostani természettel bir, a' morálnak minden követeléseit be nem töltheti. Bár milly sok jótéteménynyel halmozza ő embertársait, bár milly magos fokára emelkedett ő a' tökélynek, bár mennyire segitette elő másokban a' moráli miveltséget: ő maga nem egészen morálos; mert megnem nősödve olly valamit mulasztandott el, mit ha mindenki elmulaszt, megszünik az embernem, következőleg a' morál is. — Csak az valódi 's moráli jótett, mellyet tétetni minden embertársunktól kivánnunk lehet sőt kell: ugy de kivánhatjuk e azt minden férfiútól hogy nőtelen maradjon? A' józan ész szerint nem.

Ne kivánják kegyetek hogy a' meg nem nősödésnek, 's a' buja feslettségnek egész nemzetre és századokra ható legszomorúbb következéseit rajzoljam; fátyolt vonok inkább a' rémítő képek elébe, hogy a' még egészen el nem romlottakat ne botránkoztassam. A' meg nősödés szülte feslettség által kifogy az emberi erő, pedig a' hol erő nincs, nincs ott semmi. Vagy inkább van sok minden, de nincs benne köszönet! — Nincs semmi az emberi gyarlóságok és gyöngeségek között mi olly rettenetesen pusztitana, 's a' nemzetet ugy tönkre tudná tenni, mint az általános meg nem nősödést követé feslettség.

TESZÉRI.

(Vége következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' pesti vakok intézete' növendékeivel tegnap a' vármegyeháza' nagy teremében nyilvános próbatétel tartatott, miről jövő lapunkban bővebben.

2.) Nemzeti színházunk, megnyittatása óta, mind a' helybeli, mind vásárra összesereglett hazafiak által szorgalmasan látogattatik, 's mindnyájan megegyeznek abban, hogy a' színház a' legnyájosabb, 's legczélszerübb épitkezetü színházoknak egyike, mellyeket akár Bécsben, akár némethon más városaiban láthatni. Az eddig adatott négy darab Belizár, Griseldis, Pajzán ifjú, és Csalódások voltak. A' három első fordités, ezek' utóbbika Kotzebui mű; a' negyedik eredeti 's mint olvasóink tudják Kisfaludy Károlyé.

3.) ***Kovacsóczy*** Mihály' „Nemzetek' története' tára," czímü 's előfizetés utján megjelent nagyszerü munkájából éppen most kaptuk meg az első kötetet illy czím alatt: „Anglia' története" Kassán, Werfer könyvnyomtató intézetében. 8adrét 1838., nyolcz hétig az előfizetési áron, 3 pengő forinton, árultatik, mellynek lefolyta után az árfölebb fog emeltetni; ugyszinte ***Kunoss*** Endre „Honi törvénytudomány"-ának első osztályát illy czimmel: Polgári magánjog, az 1836-i országos végzeménybeli változások szerint irta Kunoss Endre kir. táb. hites ügyész, 's t. ns. Vas megye táblabirája. Pest. Beimelnél, 8adrét 1837.

KÜLHIREK.

1.) Konstantinápolyban az europai szokások naprul napra mindinkább honosulnak; igy például a' jó társasági tonushoz tartozik, egy vagy több idegen nyelvet beszélni. Byron, Chateaubriand és Walter Scott minden előkelő háznál találhatók.

2.) Vicennes erdőcskéjében e' napokban két hölgy párviadalt vitt; valjon kitalálják e' nyájas olvasónőink miért? Ah bizonyára egy szeretőért! Ugy van a' két szép egy nem szép férfiu miatt összeharaguvék. A' kölcsönös lövések nem pistolyokkal, hanem csak kisded mordályokkal tétettek; 's igy szerencsére nem esék kár egyik félen is; alkalmasint mind a' kettő reszketett, midőn fegyverét kisüté — mert egyik sem talált.

3.) Lestelle környékén, melly a' Pyrenäusok végcsúcsaihoz tartozik, nem régiben egy barlangot fedeztek föl, melly az ismert világnak legnagyobb csudái közé méltán számithatik. A' bejárás igen szük 's mindennémü nehézségekkel összekötött; de minél beljebb ér az ember, annál inkább terjedelmesb leszen a' hely, annyira hogy eddig ismert hosszát 10,000; szélességét pedig különböző helyeken 4,000 metres-re teszik. Ha a' barlangot fáklyafénynél tekinti meg az ember, kimondhatlan nagyszerüségben 's fényben tünik elő belseje, melly csupa csepegő kövekbül áll. A' viz is, melly részint szökő kutak, részint zuhatagokban omlik, nem közönséges hegyiviz, hanem mész-szerünek látszik lenni, 's mint mondatik, nemsokára chemiailag is meg fog vizsgáltatni; általában mondhatni; hogy a' lestelle-i barlang több tekintetben sokkal érdekesebb, — hogy rövid idő alatt számos és különféle látogatókat ne gyüjtsön magához.

4.) Archengelből érkezett tudosítások emlitik, hogy junius közepén a' fehér tenger egészen el volt boritva jéggel, mi igen sok károkat okozott. Mondják, hogy néhány hajót egészen megrombolt, néhányat pedig végkép elsülyesztett.

5.) Valamelly fiatal asztalos legény Poroszországbul, ki azonban darab ideig Parisban dolgozott, nem rég azon hirt vette, hogy mátkája hozzá hivtelen 's egy másiknak felesége lett; a' hír buskomolylyá tevé őt, melly utóbb halálos betegségbe ejté; de mellyből szerencsésen kigyógyult. Mint lábbadozó meglátogatá egyik barátját, kinél egy „Pryamus és Thisbe" történetét ábrázoló rézmetszést látott. Miután kérdezősködésére a' képen ábrázolttak' története neki elbeszélteték, megragada egy közel fekvő szeldelő kést, 's mielőtt meg lehete gátolni, torkon metszé magát, ugy, hogy egy pár óra mulva halva rogyott össze.

6.) Szászországban nem rég egy asszony halt meg életének 103dik évében, 77 eves leányánál laktában. Ez asszony 1734-ben született 's születésekor olly gyenge volt, hogy a' házban kelle megkeresztelni, mert nem hivék, hogy a' templomig életben maradhasson; később még néhány igen terhes betegségen ment keresztül. Mindezek ellenére az öregasszony élete végén csaknem ifjui élénkséggel 's derültséggel birt.

7.) Julius 4ikén Stockholmba olly nagy hó esett, mint tél' közepén, 's másnap reggel a' viz befogyott. 6kán a' szél olly hidegen fújt, hogy fütött kályához kelle menekedni.

8.) Mont d'Orygnyben, Franciaországban nem rég egy Boucheux nevü asszony ötgyermeket szült egyszerre, három fiút és két leányt; a' szülés perczenetében mindannyi élt, de kevés pillanat mulva rendre elhaltak. Ugyanezen asszony 1836ban két figyermekkel betegedék le; tehát mintegy 18 hónap alatt 5 fi és két leányból álló családot alkotott.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Augusztus 31tén

1837.
70dik szám.

Megjelen a' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger ház 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

Második fele.

BÁTORITÁS.

Sötétlő szárnyakon
Fölleg tolul:
Nyomában a' világ
Elzordonul;

Villám villámot űz
A' légkörön,
Lángtenger árad el
Hegyen völgyön,

'S a' bosszu-rémes ég
Dörgő szaván
Remegve áll a' szirt
A' bércz fokán.

Mért lányka arczodon
A' félelem?
Angyallal nem csatáz
A' bősz elem.

Az ég csak bünt boszul,
'S jégszíveket.
Ment az villámitul,
Ki — hűn szeret.

KUNOSS.

A' SZARVAS KAKAS.

(ANGOLBÓL.)

Bizonyos előkelő régiséggyüjtőt, — egyikét azon bölcseknek, kik tudós névre igényeiket a' természet szörnyeinek gyüjtésén épitik, a' nélkül hogy valaha eszükbe ötlenék kikémleni a' bölcseséget és erőt, melylyet az müveinek rendes folyamatában kifejt, — egy férfi látogatott-meg, ki értesitetve ő lordsága ebbeli izléséről, azt hasznára forditani föltevé magában. Ezen ember a' környékben baromfit vásárolván, hogy azzal London' piaczát ellássa, egy szép vivó kakast szerze, 's lemetszvén egy más kakas igen hosszú sarkantyúit, azokat a' vivó kakas' fejére, taréjának két oldalán, hegyeiket hátrafelé fordítván, 's kecske-szarvakkint egymástól elhajlítván, viaszkkal jó erősen ugy ragasztotta oda, hogy természetileg nőtteknek látszottak.

Mihelyt látta, hogy tervét a' sikerülés hihetőségével megkisértheti, a' régiséggyüjtőhöz ment, 's tudtára adván hogy valami különös közleni valója van, tüstint bebocsáttaték ennek tanuló szobájába. Most tudositá ő lordságát, mikép egy meghitt barátja által értesitteték, hogy a' felföld' egyik legtávolabb részében, bizonyos, a' baromfi nevelésbeni ügyességéről elhiresült vén asszony' birtokában, egy igen nevezetes kakas van, fejének hátulsó részéből nőtt bámulatos szarvakkal; 's hogy ő annak előszerzésére szolgálatát ajánlja, hogy ha ő lordsága uti költségeit megtéríteni 's fáradozásit némükép megjutalmazni akarná: 's annak jeléül, hogy ő lordságát megcsalni nem szándéka, kész a' maga rovására tenni az utat, 's ha dolga nem sikerülne, nem kiván semmit.

Egy illy különösségnek már csak megemlítése is magán kivül ragadá régiséggyüjtőnket; karjai közé szorítá a' legényt, 's égre földre kérte, egy perczet se veszitsen, 's egy hangot se ejtsen élő ember előtt a' dologról, mig neki a' kakast el nem hozza: 's hogy hűségéről magát biztositsa, előrántá erszényét 's tiz guineát nyomott markába, még más ötvenet igérvén, ha a' kukurítót sértetlenül adandja kezéhez. A' fiezkó mindent igért, mit ő lordsága kivánt 's tervének sikerültén örömlepetten távozék. Most tüstint elhagyá az ország' azon részét, 's gondoskodván hogy ő lordsága kémlelődéseit kikerülje, szokott foglalatossága után látott annyi ideig, mennyit hogy vállalatára forditott, lehete feltenni. Ez alatt a' régiséggyüjtő nem titkolha-

tá-el lelkének, illy nevezetes szerzeményi kilátásából eredt kevélységét, 's homályos czélzásokat hintett philosophiai levelezőjihez intézett minden leveleiben, valami rendkívül szép, ritka és természetlenről, 's az illy kincs' birtokának tagadhatlan fontosságáról.

Végre megérkezék a' pillantat, melly boldogságát kiegészítendő vala. Éjjeli tíz órakor szállott-le a' tyúkász ő lordsága kapuja előtt, 's bejelentvén magát, tüstint a' tanuló szobába vezetteték, hol ő lordsága a' legnagyobb türetlenségtől hevült vele találkozhatni. — Mihelyt az ember sártól lucskosan 's a' lankadtság minden jeleivel belépett, „Ah jó barátom — monda legnagyobb hévvel régiséggyűjtőnk — mi sikerrel járt? részesülök-e a' boldogságban, azt birtokomban láthatni?“ — „Milord (válaszolt amaz) egy pillanatra bocsánatot kérek, egészen ellankadva, nem vagyok képes szólani; — igen, az éjjel-nappali utazás 's virasztás halálig lankasztott —“ „de hol a' madár?“ 's aztán milly ajánlatokat utasíték-el magamtól! igaz teljesen biztam lordságod bőkezűségében, mert soha sem lesz több olly alkalmam szerencsém' megalapitására. A' dolognak híre ment, 's ím a' herczeg ő magassága és sir Thomas' emberei, 's még más huszan élet halálra nyargaltak megpróbálandók ki nyerhetné-el; azonban én megelőztem őket, 's a' csinos állattal kebelemen vissza jövőben valék; őket azonban mindnyájokat hagyám menni bolondos járatukban (foolt errand) 's egy szót sem szóltam, tudván hogy talán meg is ölnének, hogy elvehessék tőlem.“ — Végezvén e' beszédet, kigombolá lovagköpönyegét 's legnagyobb vigyázattal húzta-elő a' csudálatos teremtést, mellynek feje és nyaka, nehogy szarvaiban kárt szenvedjen, gondosan egy szekrénykébe volt dugva.

Leirhatatlan ő lordságának a' kakas meglátásán elragadtatása. Azonnal kiráńtá erszényét, 's lefizetvén az igért bért, birtokába vette azt, felszólítván hozóját menne 's frisitené-fel magát ez éjjelre a' legjobbal mit a' ház nyujthat, ő reggel meggondolja mikép jutalmazhatná-meg becses szolgálatihoz illendőbben. De a' ficzkó feltette magában, hogy a' mennyiben tőle függ, ő lordsága soha sem néz többet szemébe, 's háladatossága számos nyilatkozatival távozván, tüstint elhagyá a' házat 's az ország' azon részétől örökre búcsut vön.

Idő közben ő lordsága tudósíttaték, hogy a' vacsora felvan adva; de uj szerzeményének szemlélésében annyira el vala merülve, hogy — bár első rangú társaság volt házánál — azt izené, mikép hirtelen roszúl levén, lehetetlen udvarlását tennie; — ez után több szolgáit szétküldözé tudós barátihoz, kikérni más napra jelenlétüket, hogy lássák a' természet legcsudálatosabb mivét, mellyet az az állatok' országában valaha teremtett, —'s az éjnek hátralévő részét, ezen bámulatos szarvas kakas' pontos leirásának vázlatára, szarvai lényegének természettudományi visgálatára's egy — ezen rendkivüli terményről számotadandó — philosophiai próbaértekezésre fordítá. Midőn e' nem közönséges tudományu munka bevégezteték, nem tagadhatta-meg magától, hogy ujra meg ne nézze kedvencz madarát, azután átszállítatván egy szép kalitkából két chinai fáczánt, abba tevé, 's muzeumában egy füles bagoly mellé helyezé.

Reggeli hat óra lett mi előtt nyugodni ment, a' midőn is agya annyira tele volt uj szerzeményével, hogy tudós barátinak délben lett megérkeztükig, szárnyas ökrökkel, griffekkel, sphinxekkel, 's egyéb mesés állatokkal álmodék. Megérkeztük bejelentetvén tüstint fölkele, 's a' nélkül hogy időt venne megnézni a' kakast, mellynek mult este elegendő árpát adott, eleibök ment. Több rendbeli tudakozás után olly rögtöni 's elhatározott előidézés okárul, a' régiséggyűjtő, fontosságának, mellyet neki olly megbecsülhetetlen szerzemény nyujta egész érzetében, előmutatá reggeli tudományos munkáit, 's midőn azokat elegendőké en átgondolák, 's megvizsgálták, ezen páratlan lényhez vezeté őket. — „Im, uraim (monda önérzésü kéjben) im, barátim, tekintsék a' legmegbecsülhetetlenebb ritkaságot, melly valaha egy bölcselkedő gyüjteményét gazdagítá. Itt tekintsék kétségtelen bizonyságát azok tévedésének, kik azt állítják, hogy a' természet szilárd határt vont a' négylábuak és szárnyasok között, tekintsék itt az elégséges serkentést, melly habnök, centaurusok, harpiák, 's mind azon szörnyetegeknek, mellyek a' tudnivágyó philosophicus szellemnek olly kifejezhetetlen gyönyört szereznek, fáradhatlan keresésére ösztönözze önöket.

E' beszéd folytában a' társaság közelíte az aranyozott kalitkához, mellyben a' természet ezen csudája tartaték, 's lehajolván azt megtekinteni, bámulva lá-

ták, hogy egyik szarva leesett, a' másik pedig tetemesen el vala mozditva azon helyezetből melly nekik leíratott: mert fájdalom! a' kakas, melly az igazi vivó fajból való volt, szerencsétlenségre megboszonkodott szomszédjának a' füles bagolynak tekintetén, 's igyekezeteiben a' kalitka rostélyain keresztül hozzá juthatni, szarvainak egyikét leütötte, másikát kimozdítá helyéből. — Lehetetlen a' tulajdonos rémülését és zavarodását leirni, midőn ezen sajnálatos szerentsétlenségről értesíteték. Hirtelen lehajolt, hogy az igazságról meggyőződjék, 's látván a' kipótolhatlan romlást, iszonyu nyögés közt ájulva rogyott a' padozatra.

Míg szolgái őt magához hozni törekedtek, egyike a' bölcselkedőknek kinyitá a' kalitkát, 's kivevén a' kakast, mindnyájan illy rendkívüli tüneméný' vizsgálatába ereszkedtek. Sok tudós és elmés megfejtés után, egyikük azt nyilatkoztatá: mikép mindig az volt véleménye, mellyben e' jelen eset teljesen megerősíté, hogy minden szarvas állat, mint a' szarvas évenként elhányja szarvait, 's hogy a' jelen eset nem egyéb ennél; a' miről tökéletesen meggyőződék, ujjával nyilvánosan érezhetvén a' növő szarvat, melly e' szerint a' régit létaszítá; ugy hogy, mylord, (monda a' tulajdonoshoz fordulva, ki az alatt felocsódván észrevételeiket hallgatá) „a' helyett hogy töprenkedjék ez eseten, minden oka van örülni rajta, minthogy az egy igen nehéz pontot világosít fel, 's önnek most alkalma lesz figyelemmel kisérni a' szép csuda növését. —

Ezen bölcs megfejtés némi vigasztalást nyujtott a' régiséggyüjtőnek, ki azonnal kezébe vevén a' madarat, 's megtapintván a' viaszkot, mellyel az állszarv megerősítve volt, meggyőződék barátja észrevételének igazságáról, mellyben még jobban megerősíté magát, azon észrevételt tevén, hogy a' szarv, miután az elszakadást semmi vérzés nem követte, kétségkívül már magától, a' kakas erőszakoskodása (mert ezen munkájánál kapták rajta) nélkül is leesett volna, minthogy a' más szarv elmozdulása mutatja, hogy az érettség azon fokán, 's ennél fogva ellenállott az erőszaknak. Ezen észrevételbeni éleselmüségének tudata némikép ujra felélesztè, 's folytatandó vala beszédét, midőn egy a' társaságból, ki a' leesett szarvat felvevé 's megvizsgálta, 's a' dologról még semmi véleményt nem közlött, őt szárazon félbeszakasztá mondván, hogy a' hypothesis bizonyára igen elmés, de ő azt hiszi, hogy a' dolgot könnyebben is meglehet fejteni: mert megvizsgálván a' vélt szarvat azt csupán kakas-sarkantyúnak találja, melly az állat fejére viaszkal volt megerősítve, mint az a' sarkantyú végén való viaszkmaradványokból világosan kitetszik; 's ha megengednék a' másikat is levennie; kész a' csalást olly világosra hozni, melly semmi kétséget sem hagy fel. —

E' nyilatkozás mindnyájukat zavarodásba hozta, minthogy véleményüket — mellynek dicsőségétől megfosztá — mindnyájan határozottan adták volt elő, 's mivel még sokkal többet, mit előadni készek valának, kurtán eligazított: ennélfogva egymásra bámulva állottak, mig az kinyujtá kezét, a' másik szarvat letörendő, a' mikor mindnyájan közbe vetették magokat, főképen a' tulajdonos, 's általánosan vitatták, hogy jobban meg kell győzetniök állításáról, mielőtt illy hirtelenkedő próbatétet megengedhetnének. Azonban a' madár maga vetett véget a' vetekedésnek, mert a' társaságban némellyeknek történetből burnótjok lévén ujjaik között, az a' kakasnak szemébe ment, 's olly erőszakkal rázatta meg vele fejét, hogy szarva elrepült a' tulajdonos képébe. Az, ki a' fölfedezést tette, tüstint fölemelé; 's a' csínnak olly világos jeleit mutatta meg, hogy az többé nem vala tagadható.

Lehetetlen leirni a' szégyent és boszuságot, melly e' siralmas eset után minden philosophicus arczokon mutatkozék. Különösen a' rászedett vevő csaknem megőrült: mindazáltal érett megfontolás után abban egyeztek meg, hogy inkább hallgatva tűrjék el a' csalást, mintsem a' zsebelőn elégtételt keresvén, magukat a' tudatlanok nevetségének tegyék ki. — Mi a' kakast illeti, az haladék nélkül megöletett, hogy kudarczuknak egy illy tanuja lábalul eltétessék. De hiában volt minden elővigyázatuk. Az, ki a' csalást első fedezte fel, nem tagadhatta meg hiuságától azon gyönyört, hogy éles elméségét ne hirdesse; 's a' ficzkó, ki a' nemes régiséggyüjtőnek a' madarat eladta, látván, hogy csinja büntetlenül mulik el, nem fojthatta el azzal való dicsekvését, 's vevőit mái napig a' szarvas kakas' történetével mulattatja.

KLI. LS.

*

BIÁKDAL.

Öröm dereng
A' kék egen,
Vig kedv győz a'
Szivföllegen.
'S a' merre csak
A' szem tekint,
Szabadságunk'
Üdvpercze int.

Diák élet
Isten veled!
Keblünk soha
El nem feled,
Bár ollykoron
Megis csalál,
Nekünk vidám
Többször valál.

Isten veled
Szép kedvesünk,
Te pályatárs!
Kiáltsd vélünk.
'S ha volt talán
Egy angyalod;
Mondd-el neki
Hattyúdalod'.

Hogy tőled ő
Most elszakad:
Azért agyon
Ne öld magad.
Mivel sorsod
Bár merre vet,
Lelsz mindenütt
Rokonszívet.

'S értünk viszont,
Ti szép szemek!
Örökre ne
Könyezzetek.
Mert ez csak egy
Kis változás:
Mi elmegyünk,
Fog jöni más.

Nyugat felé
E' széles út
Elkergeti
Tőlünk a' bút.
Lágyan fuvall
A' lenge szél,
Nincs messze már
A' pályaczél.

'S hová mostan
Vigan megyünk,
Nekünk ottan
Van mindenünk:
Rokon, barat,
Apánk, anyánk,
'S szép lány fog ott
Mosolygni ránk.

A' nap leszáll
Hegy' ormirul,
Lányérzetünk
Magasra gyul.
'S keblünk dagad,
Szivünk eláll
Szülőföldünk'
Határinál.

BÉRCZHAVI.

SZEMŰVEGEK

DÜCSHALMI SZÁMÁRA.

Dücshalmi barátságos ember: Mulató társaságokban egész készséggel megjelenik, 's igen szivesen részesül néhány tölt serleg' kiürítésében, mellyekért azonban nem ő, hanem a' vele lévők fizessenek, kik, mint ő állítja, szerencséjöknek tarthatják köztük megjelenését; pedig ő pénz nélkül soha sem jár; csak hogy mindig nagy banknótákat hordoz magával, mellyeket nem örömest váltogat fel minden hiábavalóságokért. — A' kávéházakban gyakran találhatni, hol ő ki tesz magáért, mert annyi kávét — meg'mindent — iszik és eszik; hogy szinte kétfelé állanak fülei; — de csak külön szobában — senkitől sem láttatva, azaz hogy bátran mondhassa: ezt ettem, és azt ittam! ha mindjárt nem ugy van is. — Neve napját különösen megszokta tartani: meghivja ösmerősit, kik midőn az általa elrendelt órára hozzá mennek (mert Dücshalminak mindig előre el vannak szabályozva napjai, órái, mellyekben bizonyos dolgok' végrevitelét határozza) otthon nem találják. — De ezt megengedhetik neki ösmerősei mert épen ollyankor ollyas foglalatosságai adják elő magukat, mellyek ez egyébkint szigorúan megtartott szabályzatok ellenére is hazulról elkiszteték.

Dücshalmi az újságlapokat nagy szenvedélyel olvasgatja, 's azokbul naponkint újabb, és újabb történeteket hirlel, még ollyakat is; miket eszük' ágában sem volt az fróknak irni. Ki újakat akar hallani kér-

dezze, vagy ne kérdezze, hanem csak hallgassa Dücshalmit (mert ő folytonosan beszél mindig, mint a' száz évi naptár) mindjárt annyit hall, hogy szeme szája eltelik újakkal; de jól meg jegyezzük — ezek néha néha lesznek csak igazak. — Dücshalmi nagy bátorsággal is bir; mert olly tüzesen szokott beszélni holmi dolgokrul — hasonszőrű társai közt, mint hajdan Czirus, vagy nagy Sándor félénk katonáïnak, de mikor tettre kerül a' dolog; akkor hallgat mint a' néma hal.

De ki birná az ő sok szép tulajdonait harsogni? lapokat, 's iveket kellene tele írnom, mégis hiányos lenne festésem. Ne sajnálja hát a' kegyes olvasó közönség Dücshalmira más oldalrul is figyelmét fordítani; mert ő nagy könyv' és nyelv' búvár — 's a' tudományok majd minden nemében jártas.

Dücshalmit dücsvágya költővé is tette; és pedig olly költővé — hogy minden eddig őt megelőzőtt, 's talán utána következendő költők is elbujhatnak előtte. Ő ismeri hazánknak minden iróit — a' mi több még az is szemébe tünik, ha közülök valamellyik valami más könyvből valamit magáénak tulajdonít, mi azt mutatja, hogy ő a' világ minden könyveit átforgatta. — Anyai (magyar) nyelvén kivül tud, és beszél: németül, diákul; 's ha volna kivel más idegen nyelveken is beszélhetnie, ugy is szolgálhatna, mert ő előtte minden nyelvek' megtanulása gyerekség volt; Dücshalmi hát felül haladja a' nem rég fölfedezett párisi böleset Mentellit is. Joghallgató nem volt, sem gyógyász, még is érti a' törvényeket, — 's a' betegeknek gyógyszereket is rendel.

Írni többnyire magyarul szokott. — A' halhatatlan Berzsenyit utánozza ódáiban, még pedig ugy, hogy ki e' dicső hazafi verseit összehasenlítja Dücshalmiéval, mintha maga Berzsenyi irta volna ezeket is, ugy megegyeznek egymással; 's ezen ódáit azért nem tetszik neki krisis alá bocsátani, nehogy mint ő mondá; az ehhez nem értő magyarok őt plagiáriusnak nevezzék; melly névre ő egészlen érdemetlen! Dücshalmi dramát is írt már! még pedig mint ma szokás ötös jambusokban; de csak ritkán mutatja valakinek. Én szerencsés valék általvasni, de belőle mit sem valék szerencsés érteni! Iridoma olly szép, olly fellengős, hogy földön lakó magyarjaink alig fogják kiismérni az egész darabnak tervét. De nehezen is a' földiek kedvecért irá Dücshalmi e' remek müvét, mert mi földiek csak mulékony dicsőségét adnók, örök dücsre sovár lelkének; mit, ha az égiek drámaját megkedvelik, ott fenn fog találni, nem itt alant, hol költeményének lényegét, mint hajdan Gordius csomóját, senki fel nem tudja oldani. — 'S ez okozza hogy kinyomatni nem engedi, hanem ollyanok előtt, kik annyit tudnak a' dramához mint Miska hajdú a' harangöntéshez, — égiekhez tartozó imádság gyanánt, elolvassa — 's ekkor örül ha dicsértetik — ellenkező esetben hallgatóji ellenségei lesznek.

Egykor nekem Dücshalmi sok versezetit mutatá, — mellyeket általvasás végett elkérék töle, de csak olly feltétellel engedé meg elvihetni; ha azoknak nálam létét mások előtt titkolandanám. — Én neki mindent igértem, 's kéziratit haza emeltem. 'S oh! mennyit tanultam én az ő remek müveiből? tele volt minden sora csillagezredekkel, mintha a' csillagok között iródtak volna. De Dücshalmi szerencsétlenségére valahogy eltaláltam őket veszteni, mellyek, minthogy nála másа meg nem volt; örökre elvesztek. Sajnálni lehet, hogy nem világíthattak a' földön Dücshalmi csillagezredei! de talán még valaha világítandnak, ha valakitől megtatáltattak! 'S ekkor a' sok csillagezredi fényár miatt éjjel gyertyák nélkül is fogunk látni.

Dücshalmit könyv nélkül senki sem látja. Ő mindig olvas, de csak németül, mert a' magyar könyvek méltatlanok olvasására; (itt ha igaz, ő magával, egészlen ellen kezőleg cselekszik — mert írni magyarú', olvasni németül szeret! de tudja ezt Dücshalmi mért cselekszi; magyarul azért ír, mivel nála jobb magyar könyvékben semmi sincs ollyan, mit már ő ne tudna.) A' magyar könyveket csak akkor veszi elő, ha azokon pihenni, vagy inkább aludni szokott kritikáját akarja gyakorolni. — Uraim! bezzeg ekkor szenvednek a' szegény magyar írók! — Én egykor hallám őt, könyveinket birálni, 's megfogadám, hogy ha Dücshalmi szavait, a' magyar olvasók előtt valaha elhangzatná, inkább saruvarró lennék, mint író! de birálati párolgó gőzkint elenyésznek a' légben!

De talán már megis haragszik reám ön, édes Dücshalmi ur? 'S azt mondja nincs szemüvegekre szüksége — azért azokkal elmaradhattam volna! no no! kérem engesztelődjék meg! hiszen tudja hogy mostani ifjainknak sincs szükségök rájok, még is divatból — el hordják! Ön pedig már a' sok könyv olvasással sze-

meit annyira meggyengítette, hogy igen közelről is ismeri a' betüket, mellyeket szemüvegen keresztül bizonyára jobban ismerendhet; mire nézve illessze orrára, 's hordozza békével e' szemüvegeket édes Dücshalmi ur! 's ha majd meghomályosodnak, adja tudtomra én mindenkor kész leszek azokat újakkal felcserélni.

SPETYKÓ GÁSPÁR.

JAVALLAT-TÖREDÉKEK.

Eszébe juthatna talán valami gonosz elméncznek, e' czim alá helyzett néhány sort Töredék-javallatnak nevezni, mint mellynek csak annyi haszna lehet, mint törött fazéknak; ez mindazáltal meg nem gátolhat észrevételinket kimondani.

I.

Legyen szabad pótlékul a' Hirnök 12. számában az Athenaeum 12ik számából idézett circulus vitiosusra tett észrevételhez némit mondanunk. Ugyan is azt véli a' Hirnök, hogy nem egyedül a' színészek gyöngébb játéka okozza a' esekély számu látogatót; mivel a' főváros sok müvelt lakosai a' középszerü előadásokat is gyámolítnák — ha más nem tartóztatná. 'S ezen *más* a' nézö közönségnek gyakori viselete (értetik: illetlen). Ezt ugyan tagadni nem lehet; azonban nem csak az említett taps, midőn azt t. i. nem értők és módon felül vad orditással üzik, az egyetlen illetlenség, mert a' Rajzolatok 63. számában Nagy Ignácz is szólt több illyes hijányokról, de egy fő baj a' játék alatti hangos lármázás. Igaz ugyan, hogy a' müveltnek és műértőnek kiállhatatlan azt látni 's hallani, mint nyernek illetlen tapsot a' leghibásabb előadások: de véleményünk szerint még kiállhatlanabb, ha a' talán valamivel jobb előadásból semmit sem éldelhet, semmit sem érthet öt hat ifjunak hangos zsibaja 's kaczagása miatt. Mert vannak ifju urak, kik azt képzelik, hogy a' színház csak számukra épült; 's a' mint belépnek, kirekesztőleg ott uralkodhatnak, 's ha lármájuk miatt bedölne is a' ház, hisz' 1 forintot fizettek; azon föl lehet építni. Itt azonban nem csak ez ősi pusztákról jötteket kell érteni, mert fájdalom, gyakran épen ollyak teszik, kikről születésöknél fogva több nevelést lehetne várni. — De azt tapasztaltuk, hogy mind ez, mind az illetlen taps, a' játék alatti hangos zsibaj a' német színházban is történt, 's ez még sem ijeszte senkit vissza annak látogatásától; mire nézve is azt kell hinnem, hogy soknak ez csak kifogásul szolgál a' magyar házba nem menésért. De sokan csak ugyan minden palástolás nélkül egyenesen kimondják: hogy vélemény' kedveért nem fognak unatkozni. 'S így ugyan csak az előadásban kell feküdni a' főhibának; 's ez tagadhatlan, azonban az előadások az eddigi körülményekben, mint már több helyütt szó volt róla: jobbak alig lehettek. Azért, midőn e' körülmények most kedvezőbbekre változnak, reménylhetni, hogy a' szinészek több gondot fordítandnak a' müvek' életbe ébresztésökre. Más részről azonban az elfogultság, előitélet, szokás, hatalmas ellenségei a' nemzeti színi mutatványoknak. Volt alkalmam jelen lenni magyar előadáson, mellyet az elfogult szörnyü rosznak 's untatónak kiáltott, holott bizonyos, hogy ennél rosszabb német előadást (mert azok sem a' szinészet istenei ám, kivált a' pestiek) jónak talált, csak — mivel német. Sokat segit a' német szinpadon a' daljáték, — ez a' korszellem' kivánata.— Azért jó volna bizonyos rendszabások által az illetlen viseletet biztosítni, a' szinészeknek a' nyilvános véleményen, kritikán, 's a' t. mű szerzője észrevételein kivül legalább *egy* tanitót rendelni, ki a' charakter felfogás- és szavallásról a' szinészeknek tiszta fogalmat adhatna. 'S ha e' módon a' dolog állása lehetőleg javítva lesz, ki fog tetszeni, kit tart műértelem kit ellenséges előitélet távol a' magyar színháztól?

I

Olvastuk a' Rajzolatok 65ik sz. a' rendkivüli Hir- 's Divatlapján G—y urnak érdekes közlését a' pesti angol-kisasszonyok nevelő intézetében tartott próbatétről 's igen örültünk, hogy már valahára illyes lányintézetekben is lábra kap a' honi nyelv; azonban nem hiszszük, hogy egyátalában minden pesti lányintézetben ez volna a' szokás. De e' mellett figyelmeztetjük G-y urat egy más érdekes intézetre, a' vakok' intézetére, 's barátilag kérjük, látogatná meg azt is egyszer, hol minden hónap végével próbatét szokott tartatni. Különösen figyelmezzen pedig a' magyar nyelvtanitásra, valjon még most is a' régi mód szerint megy e az, mint én egyszer hallottam. Bajos, ha illyes intézetekben a' tanitó saját utját követi, melly minden egyéb

elfogadott módtul elüt, 's a' dolgot még nehezíti. Igy tapasztaltam, hogy a' magyar ejtegetés 26 esettel tanítatik! Ugy hiszem, illyes nyilvános intézetekre kellene leginkább kiterjeszkedni a' köz-ügyelésnek.

Nagy-Mihály, aug. 20d. 1837.

NEY.

UTIRAJZOK.

(Vége)

Lőrinczkáta, nyárhó' 15d. 1837.

A' hely több közbirtokosé, rendrül és csinrül nem szükséges többet mondani. — Érintettem másik levelemben, hogy e' falu mellett foly a' Zagyva, melly itt inkább igen derék kiterjedésü mocsárrá 's nádas ingoványnyá változott és a' helységet keletrül 's délrül fél körül védi a' hozzá juthatástul. — Olly gyaloghidat széles e' hazában alig láthatni többet mint a' millyen ezen mocsár-tó-folyón van építve. A' ki ezeni átjáráshoz szokva nincs, igen jól teszi ha előbb meggyónik és ugy lép rá, mert én jót nem állok, hogy a' ferdén álló 's igen ingadozó oszlopoku hidrul le nem rogyik. Csak egy ember mehet el rajta, 's csak némelly helyen lehet a' szemközt jövő elöl félre állva kitérni. A' deszkák hintálóznak, semmi karfa vagy fogódzó nincs rajta, juj! még most is borzadok rágondolva. Hoszát e' valóban igen nevezetes hidnak nem tudom, de a' budapesti dunahid felénél bizonyosan hoszabb. Mennyi alkalmatlanság a' lakosakra nézve, mert szekérrel szomszéd faluba kell kerülniök mind azon munkák végbevitelére, mellyeket a' vizen' túl fekvő földek megkivánnak. — Azt beszélé egy barátom, ki hasonlag itt birtokos, hogy 1834ben és a' mult nyáron azaz 1836ban, a' mocsár szinte egészen kiszáradt, csak a' középen folydogált a' Zagyva és igen könnyü lett volna örökre kiszárítani, de hibázott olly gépely, melly magától neki állva egy árkot 's kétfelől töltést csinált volna. Hogy a' birtokosak azt magokban elhatározva tegyék, azt még álmodni is kábaság volna. Egyébiránt részint igazságok is van, ha a' tót vagy mocsárt ki nem akarják száritani, mert hol vennének aztán olly szép nádat, mint millyen ebben terem? Azon kivül hogy egy igazi magyarhoz illő legszebb mulatságtul a' kacsavadászattul — mert itt ugy látszik tartozkodnak — meg volnának a' kiszárítás által fosztva, ama gyönyörü muzsikát sem hallhatnák, mellyet ennek lakosai naponkint tesznek. Pedig milly bájoló ez, mint már Kazinczy is bebizonyitá: Koáx, koáx, tui, tui, brekeke, brekeke tui. Ha a' kis folyó néhány ölnyi széles árok közé szorítatnék itt, sok hasznot és kényelmet okozna az igaz, p. o. a' folyó mentében leendett réteken bőséggel teremne széna, a' keskeny folyón kevés költséggel könnyen lehetne szekerek átjárhatására is hidat csinálni, a' lég is egészségesebb lenne, nem kellene szomszéd faluba kerülve sok időt veszteniök 's a' t., de mik mind ezek ama' fölebb emlitett haszonnal és gyönyörrel összehasonlitva?

Reggel elhagyám a' kedves helyet, mellyet azonban még gyakran láthatni remélek. Többet irhatnék még innét; de a' mellyek az olvasókat semmiképen nem gyönyörködtetnék; azok csak engem érdekeltek, 's ah menynyire érdekelnek! — Most már késő éj van, aludni fekszem le, de előbb köszönetemet és hálámat mondom el ama' derék férfiunak, ki az alvást föltalálta. Milly nagy érdemet tön az minket illetőleg, kik találmányát éldelve olly jó izüen szunyadozunk annyi század óta.

TESZÉRI.

EGYVELEG.

Lipcsében *Brand* A-nál Guttenbergnek igen jól eltalált arczképe jelent meg kőedzésben, egy 1446ban készült eredeti olajfestvény után. Ajánljuk e' szép munkát a' nagy férfiú minden barátainak. Árra velinen 12. szász garas, chinai papiroson 16.

Az angolországi korona 54,000 font sterlingre becsültetik. IV. György volt az, ki először viselé; az előbbeni felényivel sem volt illy nagyértekü, 's azt hiszik, hogy igen sok hamis kő találkozék rajta. A' peerek 's feleségeik pompaöltözete nem kevesebbe, mint 4—6000 tallérba került.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' pesti vakok intézete' növendékeivel tartott 's mult lapunkban emlitett nyilvános próbatétel f. h. 26kán válogatott vendégek jelenlétében, délelőtti 9 órától 12ig, mint emlitettük a' vármegye háza' nagy teremében, olly szép rendel és pontossággal ment végbe, hogy a' jelenvoltaknak nemcsak közvárakozása elegitteték ki, hanem gyönyörködtetésökre is szolgált. Valóban szivemelő 's megnyugtató vala látni és hallani ezen szerencsétlen kisdedeket nemcsak a' hittudomány' magyar és német nyelvészet', számvetés', természettörténet', technologia', természettudomány', diaetetica', földleirás', hazaitörténet' és hangászat theoriája' ágazatiból szerzett ismereteiket előterjeszteni hallani: hanem őket mindenféle kézimunkákban 's kölönféle hangeszközök' játszásában is jártasoknak tapasztalni, és látni. Nem lehet eléggé nem dicsérnünk 's méltányolnunk ebben t. Dolezsálek Antal igazgató urnak valóban példás és fáradhatlan szorgalmát, ki azon egy pár évben, melly óta e' szép és hasznos intézetet kormányozza, annyi üdvös és czélszerű javitásokat tett, hogy minden elfogulatlan emberbarátnak méltó becsülésére, nevendékeinek, kik iránta valódi gyermeki szeretettel viseltetnek, szeretetére 's hálájára 's hazánknak méltánylására méltán számolhat. Ohajtható, hogy vajha ez intézet 's annak czélirányos, korszerinti, jeles elrendelését bár minél többen ismernék 's méltányolnák hazánkban. Helyszűke tiltja, erről itt bővebben értekezni, de meggyőződésünknél fogva bizton utaljuk olvasóinkat egy könyvecskére, melly a' mult évben jelent meg itt Pesten, 's az intézet mivoltáról, bő és elégséges felvilágositást nyujt. A' csinos nyomtatásu, három képpel diszes könyvecskének czime ez: Tudositás a' vakok intézete' alkotmányáról Pesten, ez intézetbeli nevendékek' imádságaival 's énekeivel együtt; továbbá értekezés egy vaknevelő intézet' szükséges voltáról, annak hasznáról és fömegkiváutatóságáról, kiadá Dolezsálek Antal József, az intézet' igazgatója. — Ára 48 kr. 's a' bevétel alapitványra forditatik egy szegény vak gyermek' számára.

2.) Gőzhajóink' septemberi pályája: Nádor Bécsbül Pozsonyba 's Pestre: 5. 12. 19. 's 30án; Pozsonybul Pestre: 6. 13. 20. 's 27én; Pestrül Pozsonyba 's Bécsbe: 1. 8. 15. 22. 's 29én. Árpád, Bécsbül Pozsonyba 's Pestre: 3. 10. 17. 's 23án; Pozsonybul Pestre: 4. 11. 18. 's 25én; Pestrül Pozsonyba 's Bécsbe: 6. 13. 20. 's 27én. Zrinyi Pestrül Zimonyba 's Drenkovára: 14 's 28án; Drenkovárul Zimonyba: 5. 's 19én; Zimonybul Pestre: 7. 's 21én. I. Ferencz, Pestrül Zimonyba 's Drenkovára: 7. 's 21én; Drenkovárul Zimonyba; 12. 's 26án; Zimonybul Pestre; 14. 's 28án. Argo, Skela-Gladovárul Galaczra: 13. 's 28án; Galaczrul Skela-Gladovára: 4. 19én. Maria Dorothea Galaczrul Konstantinápolyba: 4. 's 18án; Kostantínápolybul Galaczra: 13. 's 27én; V. Ferdinand, Konstantinápolybul Trapezuntba: 1. 15. 20án. — A' f. hónapi magas vizállás mindig kedvező vala gőzösinkre nézve, a' mostani nagy szárazság okozta apály azonban 's a' víz medrének előbbi több rendü áradás miatt történt porondositása sulyosbitni kezdi pályájukat, főleg a' fel-Dunán, mellynek szabályozása több vidra erőmüvet látszik kivánni. A' közeledés Bécs 's Pest közt mindazáltal még folyvást szakadatlanul fennáll.

KÜLHIREK.

1.) „Sun" ezimü amerikai hirlap következőt ir: „A' napokban egy iv papirost láttunk melly mintegy 100 láb hosszú, és 2 láb széles, 's mind a' két lapjára bizonyos erőmü által egyszerre történt a' nyomtatás. Ezen rendkivüli találmány lehetségessé teszi, hogy egyetlen egy individuum, minden más segedelem nélkül, egy bármelly hosszaságú ivet készithet 's azon egy könyvnek vagy folyóiratnak másolatát adhatja. A' munka, mellyet ezen nevezetes könyvnyomtató intézetből láttunk, Robinson Crusoe' története volt, 260 lapból álló, 12-tben. Ha valakinek kedve volna a' papirosmalomban netalán ingét benyomtattatni, csak le kell vetnie, 's az erőmü egyik végén álló dolgozónak odanyújtani, 's azt egy ott nyomás alatt lévő ivvel egyszerre visszakaphatná. Ezen typographiai csudamünek feltalálója bizonyos Frenck Tamás nevü utikai születés.

2.) Folyó évi junius hónapban a' vágószékek' számára beszállitatott 5316 ökör, 1623 tehén, 6869 borjn, és 28,011 juh; ezek 392.727 kilogram fadgyút adtak. 1836ban ellenben ugyan ezen junius hónapban 4786 ökör, 914 tehén 6539 borjú, és 25,014 juh szállitatott be és ezek 405,045 kilogr. fadgyút szolgáltattak. Tehát az idei évben a' tavalihoz képest 530 ökörrel, 709 tehénnel, 1330 borjuval és 2997 juhval szaporodott a' marhák' száma; csak a' fadgyú lön aránylag kevesebb. — Ezen szaporodását az emésztésnek az Orleani hg. házassága okozhatá, melly egyszersmind mutatja, hogy a' kereskedési krisisnek a' dolgozó néposztályra nézve semmi következése nem lett.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest.
September 3kán

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
71dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi díja 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

ABBAZIA.

UTI RAJZ.

Míg a' Gyula-havasok' hosszú láncza kopár sziklagerinczeivel komolyan nézdell a' felséges *Adria*' azon éjszak-keleti öblére, mellyet ma *Quarnero*nak nevezznek, de mi tán *magyartenger*nek is hihatnánk; 's míg délre, átalában homokos, köves 's csalitos szigetek zárják-el az éjszaki partokról a' magas tengerre a' kilátást; nyugati vizei addig bájolólag tükrözik vissza napalkonyúlatkor a' babér-, olaj-'s gesztenyefákkal dúsan koszorúzott partokat, 's *Monte-maggiore*' kettős púpja, mellyet méltóságos koronaként tűze a' természet *Isztria*' hegysorára, kéjelgve tekintget le az alatta, 's gyakran olly rettenetesen hullámzó jegyese' partjain búján virító völgyekre. — Szembeötlő a' természet' ezen contrasztja. Amott örök halál lepi a' vidéket, 's a' munkás lakosok' vas szorgalma is csak nehéz fáradsággal hozhat reá valamillyes tenyészetet: — itt, egy jóltevő tündér' országa látszik örökös, vegyes szinű zöldben pompázni, mellyet a' tél' fagyasztó szelei sem képesek elölni: minthogy a' babér-, olaj- 's fenyűfák még akkor sem vetkezik le egészen reményszin ékitményeiket; egyébiránt a' telek' minéműsége itt és amott csak annyiban különbözik egymástól, hogy a' sziklapartokat, mellyek szakadatlanúl nyúlnak el az egész quarnerói öböl körül, Monte-maggiore alatt egypár újnyi magasságu, kődarabkákkal vegyített vörös agyag fedi mellyet a' gyulahavasok' Adriára dűlő halmairól, tán még a' világáradat majd nem mindenütt teljesen lemosott. —

E' kies völgyek' egyikében fekszik a' takarékos kis *Abbazia*, nyelvünkön: *Apátság*, Fiumétől nyugatra, 's tengeri úton nem egész két órányi távolságra. Megismertetését a' pontból vélem valamennyire érdekesnek, mivel ezen apátság, a' mennyiben a' fiumei társas káptalan' főesperességével van összekötve egy a' honunkbeli valóságosak közül. — Alapításáról, 's arról, mikor jutott a' Magyarországi apátságok' sorába, bizonyost nem mondhatok. Hogy 1506ban már létezett, 's a' Monte-maggiore alatt keletre fekvő több regényes helységeket bírt fiumei Jezuiták' tulajdona nem volt, azt egy alább felhozandó felirás meg fogja mutatni; hogy pedig 1777 előtt a' magyarhoni apátságok között helyt nehezen foglalt, onnan hiszem, mert ezen év előtt, mellyben *Fiume*, 's vele a' hajdani *Liburnia*' egy része hazánkhoz csatoltatott, a' magyar koronának *Recine**) folyón túl, tudtomra legalább, semmi birtoka sem volt. **)

A' fiumei kőszárnyakról ***) regényesen tűn fel *Abbazia*, sürű fák közül kifejérlő házikóval a' nézellőnek, ki azon csalóka közelség miatt, melly kivált alkonyatkor derült időben a' tengerpartok közt mutatkozik, kész hinni, hogy alig lehet többre félórányi távolságnál a' kikötőtől; de sajkába szállván odaevezendő, hacsak fürge matrózokra nem akad, vagy kedvező szellő nem fuvall, majd két óra kell neki az oda jutásra. Szép júliusi délután volt az, mellyen nekem alkalmam esett Abbaziát meglátogatni. A' kormányoson kivül tiz csinosan öltözött izmos matróz emelgeté az evezőket, egyszerre csattantak azok a' tükörsima hullámokban 's húzódtak vissza a' sebesen haladó láncsa ****) után. Az alkonyodni készülő napnak

*) Ezen folyam választja el Fiumét 's kerületét éjszakra Zágráb vármegyétől, keletre pedig a' buccarii kerülettől; ezen épült Smith és Meynier urak' fiumei papirgyára is, melly azonban a' buccarii határban áll, Fiumétől éjszak-keletre mintegy óranegyednyi távolságra. A' gyárral átellenben nyugatra ered egy magas kőszirt alatti, örökké nyugvó, 's vizzelteli medenczéből a' Fiumára, mellyel egyesülvén Recine, nevet elveszti, 's úgy ömlik a' város' keleti részén a' tengerbe.

**) Bár mint ohajtám is megszerezni 's olvasni Praynak Fiume' történeteit érdeklő értekezését, mellyben megmutatni igyekszik, vagy tán meg is mutatja, hogy e' város és környéke, már a' 14ik században Frangipanok' birtoka levén, Dalmátország által, mellyel Liburnia egyesítve volt, a' magyar koronához tartozott, ebbeli ohajtásom mindeddig nem teljesült; 's azért, mig ellenkezőről meggyőző adatokat nem látok, okokon alapúlt véleményem az, hogy a' magyar korona' joga a' Recinén túl csak 1777ben terjesztetett-ki.

***) Igy, vagy kőgeréb-bel gondolom az olasz molo-t a' tárgynak legmegfelelőbben kifejezhetni, melly nem egyéb a' partról tengerbe több ölnyi hosszaságban benyúló keskeny kőfalnál. — A' ponsale-t hidfőnek nevezném, mert valóban hidfő-alakban épitetik; ez kétszerte, sőt háromszorta olly széles mint a' kőszárny, 's nem is szokott olly messzire tengerbe ereszkedni mint ez. Mindenik a' végből készítetik, hogy kisebb hajók megközelítve azokat, mellettük kényelmesebben rakodhassanak.

****) Lancia olaszúl, tágas, hosszú alakú 's csinos sajka, nyolcz, tiz, tizenkét evezőre készítve.

perzselő sugarai ellen sátor fedé a' sajkában ülőket, melly annak Isztria' halmai mögé vonúlta után levétetett a' láncsa fölül. Este homályban borongott előttünk a' virító part, 's mi szende szellővel a' fölöttünk álló magas bérczek' árnyékában úszánk már, midőn Fiumét, 's a' dalmacziai hegyormokat a' leáldozó' végsugarai még biborfénynyel boríták mögöttünk, 's délre, a' *Cherso* és *Promontore* között már most egészen kinyúlt magas tenger' láthatárán egy alig sejthető pontonként lebegett a' csillogó hullámokon egy nagyobb hajó. — Még néhányszor csattant a' tiz lapát, 's mi Abbazia alatt valánk, mellynek partjain, kivált apálykor, sajkából is nehéz a' kiszállás a' tenger' csekély mélysége, vagy meredek sziklapartjai miatt: azért is a' lakosok vakolatlan kőkerítést emeltek egy helyt a' valamennyire mélyesített tengerben, hogy ezen belül a' nyugtalan hullámok a' parthoz könnyebb jutást ne akadályozzák.

Kiszálltunknál tüstént egy természet alkotta babérfalugos fogadott, 's egy reánk bámészkodó gyermekcsoport. A' homályos 's kellemes illatú, de rosz kövezetű lugosból kiérvén, egy pár ház elébe jutánk, mellyek' ablakait szinte aggokkal vegyes fiatal nők és gyermekek' kandi serege lepé el. Általában figyelmet gerjesztő környülmény itt, 's a' körül-belől fekvő helységekben az, hogy több némbert lát az utas mint férfiút; mi egyébiránt majdnem minden partvidéki helységben észrevehető, hol a' házi 's mezei munkákat is többnyire némberek végezik' a' nagyobb részint tengerészet-'s hajózással foglalatoskodó, 's azért házaiktól majd mindig távol lévő férfiak helyett.

Abbaziának rendes utczája nincsen; 's kalauzunk' egy odavaló birtokos állítása szerint, mintegy hatszáz lélekre menő lakosi, kik általában illyr 's olasz, vagy inkább e' kettőből vegyített zagyva nyelven beszélnek, széllelszórt, majd nem egyenként emeletes, búján virító borostyán-'s gesztenyefáktól, és magasra növő szőlőtőkéktől környezett 's árnyékozott, köből épült 's cseréppel fedezett házokban laknak. — Érdekes valóban egy itteni, kivülről olly regényes helyzetű házikó' belsejét látni. — A' bemeneti ajtó, melly előtt többnyire egypár durván faragott sziklalépcső fekszik, a' kémény' daczára is igen kormos konyhába vezet, melly majd mindenütt a' ház' földszinét egészen elfoglalja, ennek egyik szegletében, az ajtótól közönségesen balra, van a' tűzhely, csak egy lábnyira magasodó a' tiprott föld felett, 's körüle a' télen, nyáron rongyba burkolt porongyok: másik szegletében pedig tehenek, 's néhány fekete, bozontos birka, mellyek' gyapjából az asszonyok magoknak 's az egész családnak, minekutána az önkezőkkel gyártott daróczszövet, a' fiumei kerületet öntöző Recinén épült kallókból kikerül, egész öltözet-ruhát készítenek. — Ezen földszinti térből, ingadozó falépcső vezet az emeletbe, melly két legfelebb három, a' ház' építésekor kifejérített szobácskából áll, 's ezek egyegy magas széles nyoszolyával, egy simára gyalúlt, piszkos fenyűfaasztal- 's lóczával, és egypár szalmaszékkel bútorozvák a' repedezett falakat hol több, hol kevesebb czifra képek borítván. Egyébiránt, mint mindenütt, úgy itt is vannak kivételek. A' magokat jobban bíró hajóskapitányok' vagy hajótulajdonosok' házai egészen városiasan vannak építve, 's általában még bútorozva is; következőleg itt a' házi állatok saját, elkülönözött hajlékokba szorítvák, 's a' lak' egész belseje vidámabb színt mutat; a' sok czifra szalagos viaszgyertyákkal közbe aggatott képek azonban itt sem hibáznak.

Abbaziában, mint a' mondottakból látszik, minden lak' külső tekintete olasz villához hasonlit. A' házbirtokosnak szőlőkertje házával egyesítve van; a' tehetősbbek mindazonáltal bírnak még egyebütt is szőlőt, erdőt 's réteket, mellyek' mindenike saját különnév alatt lévén a' telek lajstromba bévezetve, némelly lakosnak húsz és több külön elnevezésü birtokrésze is van ugyan azon határban; 's ki nem tudja, minő terjdelmüek, az illy telekrészek, dúsnak tartaná azilly birtokost; de meg kell ám gondolnunk, hogy itt, mint szinte a' quarnerói szigeteken 's partokon mindenütt, tiz, tizenöt szálfát erdőnek, 's egypár négyszeg ölnyi, csalittal vegyes gyepet kaszálónak szoktak nevezni. — Nem hallgathatok itt el egy Abbaziához közel helységben *) néhány év előtt tett végrendelményt melly kezem között is megfordúlt. Ebben ugyan is a' rendelkező **) *egy tölgyfájából* két hagyományt csinált: törzsökét tudniillik és derekát, egyik unokájának, ágait pedig 's leveleit fiának hagyá. Ez tett-dolog, 's e' vidéken nem is igen felötlő; én csak azért említem meg, hogy olvasóim lássák, miképen itt minden, a' bűja tenyészet' daczára is! csupán kisfestésben van meg.

A' mezei gazdaságról, minthogy e' helyet csak futtában láttam, keveset mondhatok; ez mindazonáltal hasonlítni fog mindenben a' körülfekvő helységeihez, 's fiumeihez; hol azt gyakrabban vehetém szemügyre. — Fő ága annak e' tájékon a' szőlőmüvelés. — A' szőlőtők magasra növesztetnek, 's vagy karókból készült állasokra eresztve lugost képeznek, vagy olasz szokásként fák mellé ültetve, azok leveleivel egyesitik gazdag övéiket, 's közönségesen bőven teremnek; késő hideg, vagy jégesők igen ritkán semmisitik meg a' gazda' szép reményit, kinek saját szükségén kivül még is csekély bora marad itt a' kivitelre. A' lugosok közt mintegy három lábnyi szélességü szabad tér hagyatik, 's ebbe vagy törökbúza, vagy csekély gabona vettetik, burgonyának is engednek benne néhol helyt, 's kevés zöldségnek. Olajat, bár az olajfák nem igen ritkák, Abbaziában keveset sajtolnak, annyit sem, mennyi saját szükségökre elég volna, 's

*) Castua, hajdan a' fiumei Jezuiták' birtoka.

**) Chicovich, ha jól emlékezem, keresztnevén János.

VÁLASZ*)

A' MAGYAR AKADEMIA DRÁMABIRÁLÓ KÜLDÖTTSÉGE'

HELYBELI TAGJAINAK FELSZÓLITÁSÁRA.

Alulirottak, midőn először f. h. 11kén minden budapesti szerkesztőséghez megküldött, de a' Rajzolatokén kivül egy által is el nem fogadott felszólítást intéztünk a' drámabirósághoz, ugy véltük, hogy egyedül azt cselekvők, mit hasonló körülmények közt minden elfogulatlan 's igazságszerető embernek tennie kellett; 's első felszólalásunkkor meg sem neveztük magunkat, mert azt hittük, hogy a' drámabiróság' meggyőződése is: nem ki, de mit?

Mivel, azonban, e' felszólítást, noha igen kényes tárgyban történt az, a' drámabiróság felelet nélkül hagyá; ismétlendőnek véltük azt, még pedig nevünk' aláirásával, hogy tudhassa az illető drámabiróság, mikép az nem véleményzavaró, 's rágalomköltő névtelen izgatóktul származott; hanem olly férfiaktul, kik szellemi előhaladásunkat 's literaturánk' folyamát vigyázékony szemmel 's lélek ismereti gondossággal kisérve, mindenkor nyilt homlokkal 's nem tétovázó tekintettel szállottak 's szállandanak szembe bárkivel is.

Az ismételt fölszólítás el lőn sikkasztva, és csak utóbb jelent meg a' Jelenkor', Hazai Tudósitások' 's Athenaeum' f. h. 26. 's 27ki számában, kisérve a' drámabiróság' ellenfelszólitásától, melly az alulirottakéval ugyanaz nap költ. Mit kelljen a' datumok' azonosságárul 's az ellenfölszólításnak mégis illy késő megjelentérül tartani: nem fejtegetjük; hanem először is magát a' drámabiróság fölszólitásának *tartalmát* veendjük vizsgálat alá, azután pedig a' benne kifejezett ohajtásnak eleget teendők, közlendjük *azon* (mint a' drámabiróság kivánja **„eredeti és csalhatatlan“) oklevelet**, melly bennünket a' kérdés vagy fölszólitás' tételére egyszer'smind pedig a' pecsétek iránti javaslat előterjesztésére birt.

Legyen szabad e' drámabiróság' felszólitását először logicai, másodszor társasélet 's polgári helyeztetésbeli, harmadszor jogossági 's végre negyedszer igazságszereteti szempontbul tekintenünk. — E' drámabiróság felszólitásunkat nemcsak felszólitásnak, hanem vallatásnak is nevezi 's azt mondja: „nem tartaná válaszra méltónak, 's az igazság' mind elhallgatott mind megnevezett barátait olly férfiaknak, hogy *akármi* tetteiért is számadással tartozzék nekik.“ Most kellene következnija' „ha“ vagy „hacsak“ kapocsszónak; de ő igy folytatja: „azonban mivel kétszeri felszólitás**Ok**“ 's a' t. — E' soraiban két logicátlanság van; egyik ez:

---

*) Egyéb hirlapokban megjelent válaszunk azért rövidebb, mert az illy terjedelemben az illető szerkesztők felvenni nem akarák.

„nem tartaná válaszra méltónak, azonban mégis tartja; a' második: méltónak tartja válaszra, 's *válasz* gyanánt *felszólít*" 's a' t. Méltónak tartani 's mégsem tartani méltónak; felelni 's még sem felelni, — furcsa logica! —

Második szempontbul tekintve épen nem felel meg e' drámabiróság' hangja azon hangnak, mellyet illy férfiaktul várni lehete 's kelle. Mikor fogunk valljon odajutni, hogy necsak szóval 's irományainkkal mutassuk az emberi érzelmeket, a' kölcsönös becsülést, egyenlőséget és méltánylást, hanem cselekedeteinkkel is bizonyitsuk azt? Mikor fogunk fölülemelkedni, a' nagy tömeg' előitéletein, mikor vetkezendjük le végkép az önáltatást? mikor utatsitjuk vissza, sőt tiltjuk el a' bálványozást? — Fájdalommal tapasztaljuk, hogy ezen ohajtásunk még mindeddig csak álom; álom ollyanoknál is, kik ébrenlevőknek hiszik magukat 's az álomban tespedőket ébregetni akarnák! 'S e' keserű tapasztalásnál fogva kérdezzük e' drámabiróság' tagjaitul: kik ők? hogy minket válaszukra méltatlanoknak tartanak. Hallachorák vagy pariák vagyunk e mi? 's ők Braminok? kikkel semmi érintkezésbe jönünk, 's kikre még csak fölpillantanunk sem szabad? —

A' drámabiróság legfölebb jogatlanoknak (de nem méltatlanoknak!!) mondhatott volna bennünket válaszában. Mi azonban azt nem ismerjük el, hogy jogtalanok volnánk a' drámabiróság' cselekvényeit, mint országos intézet' választmányáét kérdés alá venni 's iránt uk fölvilágositást kérni; mit azonban jelenleg mégsem cselekedtünk, mert a' választ nem egyedül minmagunknak kértük, hanem azoknak, kiknek e' drámabiróság egyenesen számolni köteles: a' nemzetnek. Vagy az intézetalapító nemzetet sem tartja e' drámabiróság válaszára méltónak?

Mi azt szeretjük hinni, hogy e' drámabiróság' tagjai baráti a' nyilvánosságnak. A' nyilvánosság véleményünk szerint abban áll, hogy minden, kit valamelly ügy közvetve vagy közvetlen illet, mindannyiszor felszólalhasson, valahányszor ezt üdvösnek látja 's valahányszor felszólalásának okát tudja adni; tehát feltesszük azt, hogy e' drámabiróság' tagjai csakugyan baráti a' nyilvánosságnak: föl kell tennünk, hogy a' nyilvánosság' természetében fekvő jogot tőlünk sem akarhatják megtagadni. Minthogy pedig minden jognak kötelezettség felel meg: ha nekünk a' nyilvánosság elvénél fogva jogunk volt kérdést intézni e' drámabirósághoz, — nagyon természetes hogy neki kötelezettsége volt, arra felelni. Ezt azonban nem teljesítvén 's őszinte válasz helyett, hozzánk fönhangu ellenfelszólítást bocsátván: nem lehet cselekedetét puszta kitérésnek 's jogellenes hallgatékonyságnak nem tekintenünk; 's mint illyet, az egész haza' színe előtt nyilván nem roszalanunk. —

Hogy végre a' drámabiróság' ellenfelszólítása igazságszereteti szempontbul tekintve is viszáson és soha nem igazolható rejtélyeskedéssel történt: senki nem vonandja kétségbe, ki a' viszonyos igazság' határait ismeri. E' drámabirósságnak, mint igazságszeretőnek azt kelle válaszolnia: „Igen, mi hozzánk Horváth Cyrill önkezűleg leirt darabot külde. Igen, ugyan e' Horváth Cyrill levelet irt hozzánk drámája' ügyében. Igen, mi még más egypár darabnak szerzője gyanánt hallottuk ezt és ezt neveztetni 's erről bizonyosat tudunk, vagy — nem tudunk" 's a' t. szóval: meg kellett volna e' drámabirósságnak nyiltan mondania az *igazságot*; nem pedig hallgatnia 's visszatorlási módon minket szólitnia fel azok' elmondására, miket neki kellett volna fölfedeznie.

Mivel tehát a' drámabiróság a' közönséget e' kérdéses ügyben fölvilágositni elmulasztá: kötelességünknek tartottuk mi, nem véleményzavarás, hanem az igazság' napfényre hozatala' tekintetéből, — annak lehetőleg végére járni, 's mind azt, mit hitelesen megtudhatánk, a' közönség elibe terjeszteni.

Nyilatkoztatjuk ennélfogva, hogy „Kuthen" Horváth Cyrill' darabja; mellyet ő, *az alapszabályok ellenére*, a' drámabiróság' némelly tagjai tudomása szerint is, *önkezüleg irva* külde megbirálás végett, egyszersmind *levelet* is intézvén iránta egyik kinevezett, időközben mindazáltal lemondott birótaghoz, Döbrentei Gáborhoz.

Igy állván a' dolgok, nem volt-e nekünk méltó jogunk 's kötelességünk kérdezni a' drámabiróságtul:

van-e tudva előtte e' hir? 's ha igen, — valjon alapos-e ez vagy csak pártoskodók' fondor koholmánya? 's nem volt e méltó jogunk annak őszinte válaszát ezekre a' nemzet előtt nyilván követelnünk?

* * *

A' pecsétek iránti inditvány' tételére pedig a' titoknok dr. Schedel Ferencz aláirásával költ azon „eredeti és csalhatatlan" oklevél szolgáltata okot, mellyet mi, némelly visszaélések' fölfödözésével együtt, a' m. tud. társaság' tisztelt elnökének, gr. Teleki József ő excjának, elibe terjesztettünk, 's melly eredeti hasonmásban, kőre edzve, körülményes fölvilágosítással a' mai 71ik számunkhoz mellékelve szemlélhető.

Ez oklevél eredete következő: A' drámák beküldésére kitüzött határidő martius 24ike után, mint maga az oklevél tanusítja, ötödnapra összeakarván a' titoknok irni az addig beérkezett drámákat, előhozatá azokat az academiai javitnok Matics Imre által, 's miután lélekismereti felelősség alatt ismétlőleg megkérdezé: valjon nem érkezett e egyik vagy másik darab a' kitüzött határnap után: a' hasonmásolatu drámajegyzék irásához szólitá őt. Miután az első dráma czimét vele leiratá, a' második darab számára helyet parancsolt hagyni 's tovább irátá a' 3ik 4ik 's a' t. beküldve volt darabot egész a' 14ik számig: (a' bevezetésnél kijegyzett *13mas szám* az eredetiben ki van vakarva, mit kőre edzetni nem lehete.) E' szerint tehát 14 drámának kellett volna a' titoknoki hivatalhoz érkezni, mint azonban az oklevél 's az ujságokban akkor megjelent academiai hírdetések bizonyitják, csak 13 van megnevezve, a' 14ik elmaradottnak megjelenendését tehát, mellynek a' 2ik szám alatti hely üresen hagyaték, a' titoknok szükségkép tudta, mert *arra időn túl is várakozott.* Ez azonban, minthogy a' 29ikén tartott acad. kisgyülés órajáig meg nem jelent, hatalán azután beküldeték is, szükségkép kihagyandó volt az eleve készitett drámajegyzékből, 's a' számoknak, egy gyel kevesitve olly módon kelle kijavitatniok mint ez az oklevél hasonmásában szemlélhető. Mit kelljen e' dologrul tartani, midőn a' titoknok épen azon pillanatban, mikor egy másodikat lélekismereti felelősség alatt igaz nyilatkozásra szólit, ő maga lélekismeret elleni dolgot cselekszik: annak elitélését az igazságszerető közönségre bizzuk. — Költ Pesten nyárutó 26ikán 1837.

Munkácsy János.
Stancsics Mihály.
Kunoss Endre.
Kovacsóczy Mihály.
Frankenburg Adolf.

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

Fiume, augustus' 21kén 1837.

A' folyó katonai év' harmadik negyede' végével készitett hajózási 's kereskedési hivatalos tabellák következő eredményét adják az itteni hajókázási 's kereskedési mozgalmaknak ezen évnegyedben: üres hajó 725., terhelt pedig 566., 's így összesen: 1291. érkezett, mellyek 360,463. p. fr. értekü árunemet hoztanak. — Távozott ellenben üresen: 706. hajó, 's terhelve: 545., mindössze: 1,251. 's ezek 796,729. p. f. értekü árunemeket vittek ki. A' forgásban volt pénz, és pénzérték tehát majus, junius és julius hónapokban, 1,157,192. p. fnyi volt városunkban, 's az úgy nevezett kereskedési mérleg 436,266. p. fban, — 's ennél fogva tehát 234,729. p. fban többel mint a' f. év' második negyedében — volt tettleges részünkre.

Glegg úr, angol útazó — a' chelsea-i katonakórház' káplánja — ki tegnap múlt egy hete olly porúljárt Merzljavodicza körül a' ludovicea-uton, *) már csötörtök óta nézdelli városunk' 's partvidékünk' csekély nevezetességeit. Ott volt tegnap fiával, a' derék pisztolyhőssel együtt a' pompás isteni szolgálaton is, fekete selyemkendővel bekötött fővel, mi nyilván mutatja, hogy a' kőesső okozta sebek' hártyái még nem száradtak le egészen szegényke agyáról.

Minthogy a' szomszéd Buccari város- és szabad kikötőben alapitandó Casinót illető kir. kegyelmes helybenhagyás felsőbb helyekről már megérkezett, reményljük, hogy ezen új intézet' létesülte 's megnyitása felől rövid idő mulva többet közölhetünk.

Mennél inkább izzaszt, 's tikkaszt bennünket naphosszat a' július' utólja óta folyvást tartó derült napok' perzselő melege; annál nagyobb enyhülést nyújt esténként egyre csöndes kristálytiszta hullámu 's azért kellemes fürdéssel kinálkozó tengerünk. Alig áldozik le a' nap 's partjai hosszában már is kokálokként **) bukdácsolnak, uszkálnak aprók, nagyok, ifjak, öregek, férfiak 's némberek, egymást locsolva, kiabálva, rikogatva; nem is volt 1834. óta fürdésre olly alkalmas időjárás mint e' hónapban. — Idegenek azonban, kevesen látogatják városunkat tengerbeni fürdés miatt, bár annak nyugati részén, a' hajdani czukorgyár' pompás kastelyával átellenben, ez idén egy igen csínos, 's czélszerű házikó épitetvén kötelekkel a' parton faoszlophoz erősitett, 's négy kerekén a' vizbe, annak mélysége, 's a' vendégek' kénye szerint béereszthető, vagy külebb vonható, az elég kényelemmel ajánlkozik a' fürdőt használni akaróknak; egy fürdés' díja benne 10. p. kr., 's minthogy tengerbe nyúló részén felható, vagy leereszthető sátor van alkalmazva, szinte a' tengerbe ható, ez alatt naphosszat asszonyságok is bátran fürödhetnek.

Tengery.

*) Nem messze az ogulini határszéli ezred' kebelében álló magas, nevéhez olly igen hasonlító Kleck bérczhez.

**) Borús, viharos időt jósló tengeri madarak, feketével vegyes fejér tollakkal, a' hajósok coccale-nak nevezik.

KÜLHIREK.

1) Egy földesur Stamford közelében birtokában valamelly árkot ásata, a' végre hogy abban a' rókák, menyétek 's e' féle ragadozó állatok önmagukat megfogják. Nem régiben ezen árokban egykor reggel egy férfiút, egy fiatal leányzót, 31 patkányt, három macskát és két ebet találtak, kik az egész éjet együtt tölték 's úgy látszik jóformán békesen viselék magukat egymás ellenében.

2.) Vevay környékében a' Schweiczban f. é. julius 21-kén vizoszlop (Wasserhose) mutatkozék, az egész környéket igen nagy félelembe ejtő. Utjában egy hatalmas diófát tekert ki gyökeréből, 's egy homokot hordó embert terhével együtt a' földre sujta. Ezen ember félvén hogy a' levegőbe fogna felkavarítatni, olly erőhatalommal ragaszkodék egy hid gerendájába, miután a' vésznek vége volt, csak bajjal lehete őt róla elszabadítni.

DIVATKÉP.

22. sz. Parisi divatöltözet fejér nyári szövetek.

☞ **Figyeltetés *a' Hirnökre.*** Elkésvén első előfizetési jelentésünkkel, értesitjük a' nagyérdemü közönséget, hogy most az egyszer egy évnegyedre, is elfogadjuk az előfizetést első octoberig, helyben 2 forinttal, postán pedig 2 forint 24 kr. pengőben. — Azoknak pedig, kik egész félévre előfizetnek, még elejétől fogva szolgálhatunk néhány példánynyal.

☞ Mai számunkhoz van féliven mellékelve: a' magyar akademia drámabiráló küldöttsége helybeli tagjainak felszólitására adott „Válasz.“

E' „Válasz“ mellé csatolva szinte félíven kőreedzetten azon oklevél' hasonmása, mellyre az akademia' titoknoka, dr. *Schedel Ferencz* által, a' jutalomért pályázó drámadarabok jegyzettettek.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Rajzolatok. 22.

Pest 1837.

Pest.
September 7kén

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
72dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

Második fele.

NYILTLEVÉL
MINDEN RENDŰ ÉS RANGÚ
MAGYAR KISASSZONYOKHOZ.

Levelemet nem zárja édes szívtitkokért remegő, vagy bizodalmas-édes vallomásokat avatlan szemek elől rejtő pecsét; mert köztünk, nyájas kisasszonykák! illy édes viszonyok nem levén *), *zárttan* leveleznünk nem szabad: levelem *nyilt* — 's igy tétovázás nélkül olvashatja el önök' legszemérmesbike is, — hisz édes önök is mind nyilttak, azaz: kinyilt virágok az élet kertében; violák és rózsák, szemgyönyörködtetők és szívvidámitók.

Önöknek, nyájas kisasszonykák, holnap *nevenapja* van. Mert nem hijják-e mindnyájokat — „kisasszonynak?“ Neve napja van mindannyinak, Amaliától kezdve Zsófiáig, mindannyinak! még azoknak is, kik a' Rajzolatokat nem olvassák, — mindannyinak! 'S micsoda névnapi ajándékkal szolgájanak önöknek, azaz önöknek, kik a' Rajzolatokat olvassák, a' Rajzolatok e nevezetes napon? Ah nekünk, iróknak, mi sincs ajándéhozhatónk az egy — szivünkön kivül; ez pedig igen olcsó ajándék volna sok drága kisasszonynak.

Egy szép köszöntőt is mondhatnának önöknek a' Rajzolatok, tele szépségekkel és édességekkel; egy alkalmi beszédet, csupa díszmondásokkal és szerencsekivánatokkal özönlőt: ha az alkalmi beszéd és a' köszöntő *egy* gonosz dologban nem hasonlitanának annyira egymáshoz, t. i. abban, hogy bár mind a' kettő *alkalomra* szokott készitetni: mégis többnyire *alkalmatlanokká* válnak.

Vannak azonban, nyájas kisasszonykáim, alkalmi beszédek és névnapi köszöntők, mellyek igenis *alkalmasak*.... ha nem is idő-, de legalább puska-töltésre. És illy egy puskatöltés-kilátású beszéd és köszöntő legyen, ha isten ugy akarja, e' jelen nyilt levél is.— Nem ismerek t. i. dicsőségesebb könyv- vagy újságczikkelyhalált, mint a' puskatöltés' utján történőt; a' sajtos boltba jutástul ellenben és a' kalács alá kerüléstől — rettegek! Az elsőtül azért, mert könnyen witzet csinálhatnának elmeszülöttemre, mondván: „hogy sajtó alul sajt alá került;“ a' másodiktul azért, mert a' régi sz. Martyrok' életébül tudom, milly iszonyú kín lehet — elevenen megégettetni! De ha az embert, azaz irását puskába töltik, az egészen más, nyájas kisasszonykáim, egészen más! mert ekkor az embernek még legsületlenebb gondolatja is — elsül.

Azonban nem olly sürgős ám a' dolog, 's én éppen nem haragszom meg, ha puskába nem töltetem; kivált ezen nevezetes előestén.

Ah, szép 's fölséges est ez! Nyájas-szerelmesen mosolyognak ablakomon át reám a' föllegtelen éj' tündér csillagai; a' halvány-epedő hold kandin tekint vállaimon keresztül a' papirlapra, mellyre tollambul kis fekete manókkint szökellnek elő egymás után a' gondolat' némán-hangos tolmácsai; a' szeszély egy pajkos ugrással falórám' kettyegőjére szökik 's azt megállitja, tintatartómon pedig két tündér ül: — a' játszi-ság tintabajuszt fest komoly gondolatim' orra alá; a' komolyság káplárpálczával áll mögötte 's azt riadja: „játszilag élesen, de ne durva pajkosan.“

Szép és fölséges est! a' hold éppen ma este kap — szarvat! az első negyed beállott. De a' hold nem azért kapott szarvat, nyájas kisassonykáim, hogy netalán kisasszonynapját felöklelje; hanem a' kisasszonynap tett e' vén agglegény' fejére szarvat: miért annyi epedése 's szerelmeskedése után is már egyszer valahára

*) De már ezt bajjal hihetni, édes Garay ur; ez a' szerénység' legnagyobb foka, melly csaknem a' hihetetlenséggel határos. Iró! szerelmi viszony nélkül! ..... higyje, ki akarja!

A' betüszedő' jegyz.

meg nem házasodik. — Az agglegénység és kisaszszonyság, nyájas kisasszonykák, mint önök legjobban fogják tudni, kérlelhetetlen ellenzésben állnak egymással; — a' házasulandók, ezek a' kisasszonyok' barátai. Mert ha az aggfiság lábra kap, akkor az aggleányság elkerülhetetlen. Már pedig magam is, ha kisasszony volnék, egy fejkötőért húsz pártát adnék oda.

A' kisasszony mig kisasszony, egy ékes virágfonadék, — de a' férfi' keze azon szalag, melly e' fonadékot koszorúvá köti. A' kisasszony, mig kisasszony, egy drágakövekkel kirakott rendcsillag, aranykereszt, *) érdempénz; de mellynek valódi becse csak akkor van, midőn rendeltetése helyét foglalja el, — egy reá érdemes férfi-mellet. A' kisasszony, mig kisasszony, egy szerelmes levél, rózsapapirosra irva, csinosan összeillesztve, tele édes érzelmekkel, fellengő gondolatokkal, ábránddal és szerelemmel, — de czime hibázik. A' kisasszony, mig kisasszony, egy gyönyörü dal, melly — nem énekeltetik; egy hangszer, melly még ki nem bontatott szekrényéből; egy festvény, melly — nincs berámázva. A' kisasszony, mint neve is mutatja még kis, kicsiny, kis korú; a' férfi közbe jő, a' két szót elválasztja 's a' *kisasszonybul* önálló — *asszony* lesz. A' kisasszony, mig kisasszony, egy *elkezdett* mondás, mellynek még másik fele *hiányzik*, 's mig ez hozzá nem adatik, nincs világos értelme. Nem kivánják-e tehát a' kisasszonyok méltán hogy a' férfi házasodjék? — ki szeretne önkint illy bevégezetlen lény maradni?

De azért a' kisasszony, mig kisasszony, mégis egyik legszebb virága az életnek, az égből e' földre átültetve, 's mi, örömérzetében annak, hogy az ég számunkra illy szép 's nemes virágokat teremte, e' szép virágokat, önöket nyájas kisasszonykák, fendobogó kebellel idvezeljük.

Üdvözlöttek legyetek tehát, ti lelkes magyar kisasszonyok, az erény' ösvényén, az agy-világ' pályáján: szívben szelidek, jók és üdvárasztók; lélekben szépek, nemesek és világosak legyetek!

*) Kérem alázatosan ez sértés! mert az aranykereszt is csak kereszt 's leányokra éppen nem illik e' hasonlitás; na hisz ha asszonyokrul mondatnék, akkor nehezebb volna ellentmondanom; mert nekem is van egy arany, akarám mondani: házikeresztem.

A' betüszedő' jegyz.

Üdvözlöttek legyetek hazánk' hajnalpirulásnak indult egén! legyetek annak napja, melly mindent a' mi nemzeti, melengető szívsugarakkal érlelésre hozzon; a' mi korcsos, kiszárasszon.

Üdvözlöttek legyetek a' társas élet' pályáján; hintsetek gyönyört és kellemet a' föld' fiaira, 's ki egykor keblére tüzend benneteket, legyetek neki méltó büszkesége, öröme, boldogsága, — mindene!

Levelemet azon őszinte 's forró ohajtással zárom, hogy mind azon *kisasszonyok*, kik e' levelet olvassák, esztendőre illyenkor a' „*kis*“ szó nélkül álljanak malaszthintő geniusokkint a' föld fiai között!

GARAY.

A' GYUJTOGATÓ.

MISS MITFORD UTÁN, ANGOLBUL.

Mayne Richard igen vagyonos haszonbérlő volt, a' régi mintára, erős és szilárd lélekben, vaskos és egészséges testben; heves, nyájas, és nemeslelkü, 's nagyobbrészint jókedvű, de koronkint szeszélyes és önfejü, 's néha pénzbüszke — azon emberek' módjakint, kik saját fáradozásuk és okosságuk által maguknak valamicskét megtakarítottak. Már jó későcskén 's rangja felett házasodott 's most két, három év óta özvegy volt, egyetlen egy leánya maradván, a' tizenkilencz éves Lucy, kit csaknem annyira szeretett mint agarát Mayflyt, 's jó formán ugyanazon okbul — mivel t. i. mind a' kettő szép és jó nevelésü 's főkép mert az ő *sajátja* voltak, 's mások által csudáltattak és ohajtattak, mivel Mayfly már három díj-billikomot nyert a' fogadás-vadászatokon, 's Lucy négy kérőt útasitott el.

De kedves, deli egy teremtmény volt is ez a' Lucy. Édes szüléje, egy mind lélekre mind szivre mivelt asszony, leánya egy szegény falusi papnak, talán a' nélkül is, hogy maga tudta volna, izlés módjából sokat hagya Lucyra örökül. Az ifiú hölgyek' legnagyobb része, még *az ő* rangjabeliek közül is, bizonyára csak vállhegyről nézendették Lucy talentomát, mert ő sem zongorát játszani, sem rajzolni nem tudott, szóval az ugynevezett divatos miveltséggel nem birt; de Lucy e' helyett Shakspearet és Miltont olvasá, 's a' költőket és porsaicusokat Jakab 's Károly királyok idejéből olly értelemmel, 's szépségeiket annyira érezé,

miképpen azt husz hölgyecske közt egynél alig találhatni fel; 's ha apja dicsekvék vele, hogy Lucynak tiz mérföldre nincs párja, nem lőtt olly távol a' czélponttul, mint hallgatói közül talán sokan hivék.

Legtöbbet köszönhetett azonban Lucy' nevelése egy rokon néninek, kit férjének halála két gyermekével együtt a' legnagyobb szükségben hagyott 's kit Mayne Richard könyörületességből majorjának egyik osztályába telepített, melly mintegy félórai távolságra fekvék a' régi, roppant uraságlaktul, hol Richard maga lakott. Az özvegy és családja iránt valóban példás rokon szeretetet mutatott e' jó ur; 's mistress Owen egy gyengéd érzelmű hölgyecske, ki valaha jobb napokat látott 's most egy beteges leánykával és egy nagyreményü fiúval bizonytalan tartóságú kegyre szorult, a' bőkezű, jó szivű haszonbérlőben 's annak szeretetreméltó leányában egyetlen egy vigasztalását lelé. Sőt visszaadaték neki ezáltal azon, egy érzékeny anyára nézve olly boldogító érzés, hogy fiával ismét együtt élhete, ki eddig kenyerét irnoksággal keresé egy szomszédvárosi ügyviselőnél, de kit most a' gazdag úrbácsi hozzá hazahozott, 's a' helység' mostani tanitójának jelenleges segédül 's jövendő követőjéül az ottani diákiskolában kijegyzett, minthogy Mayne ur, mint tudni kell, az iskola-alapitványnak egyik előkelőbb gondviselője vala 's a' többi alapitók előtt nagy tekintetben álla; az eddigi tanító pedig olly siralmas egészségi állapotban vala, hogy biztossággal lehete előre látni e' hivatalnak nemsokára megürülését.

Az ifiu Owen György deli magaviseletű, nyájas, igaz, és jó ember volt — szóban és tettben. Okos is volt, igen okos, különös talentummal felruházva a' tanitásra, mint azt mind a' szülék, mind a' tanitványok kölcsönös megelégedésükre nem sokára tapasztalni kezdék; mert hat hónapi tanításai annyira sőt tovább vivék a' helység' gyermekeit, mint a' régi tanitásmód tizenkét hónap alatt. Igen nagy előszeretettel viseltetek is — azt kelle róla feltenni — a' tanitás iránt, mert a' fáradságos napi munka után a' diák és angol nyelv, irás és számvetés 's egy gyermekiskolában előforduló mindennemű fáradalmak után, még egy három óra negyednyi utat szokott tenni haza, hogy ott Mayne Lucyt a' franczia és olasz nyelvekben oktassa. Annyi bizonyos, a' jó Györgynek felette nagy hajlandósággal kelle birnia a' tanitáshoz, különben illy nagy utat nem tett volna csak azért, hogy Fénelont és Alfierit olvashassa Lucyval.

Így folytak a' dolgok két boldog éviglen. Ezen évek multával, éppen akkor, midőn az öreg tanító, kit saját vallomása szerint csak egyedül György gondos ápolása tartott illy sokáig életben, kétségtelenül halálos ágyán feküdt, éppen ekkor, mondám, történt hogy Mayne ur mistress Owent, fiával és beteg leányával együtt rögtön udvarából — elüzé; 's kinyilatkoztatá az egész világ előtt, hogy valamig ő csak egy hold földdel birand e' jószágban, Owen György soha tanító nem leend a' diák iskolában — olly fenyegetés, melylyet végre hajtani elég önfejű és hatalmas vala Richárd ur. Az ifiú ember azonban, szilárdan helyt állott; anyját és hugát Walesbe küldé egy nagybátyjához, ki nem rég barátságos levelet irt nekik; maga pedig a' faluban egy szobácskát bérlett ki magának, erősen eltökélve, a' dolgot választásra juttatni, minek okvetetlen be kelle következnie, mivel az öreg tanító halála kétségtelen volt.

Mayne urnak engesztelhetlen neheztelését egy olly férfiúra, kit maga olly melegen pártolt, 's kinek magaviselete, 's lelkezete, hol csak ismerteték, mindenütt jóakarókat szerze, — senki sem tudá igazán vagy csak némi hihetőséggel is megfejteni, megmagyarázni. Talán vigyázatlanságbul a' kedvencz agárnak lábára hágott, vagy csiklandós pártfogójának valamelly előitélete ellen kelt ki — azonban az ifiunak mindigi gondossága, senkit meg nem sérteni, csak hamar elhárították róla mind e' két gyanút; — vagy talán a' haszonbérlőnek másik kedvencze őt igen is szeretetre méltónak találta; igaz az illy tanitási órák veszedelmes dolgok! 's midőn az emberek láták, miképen Lucy halovány arczczal és veresre sirt szemekkel templomba jött, 's a' földesuraság' fiának *Hawkins* squire' nemes vadászparipája napról napra Mayne haszonbérlő, ajtaja előtt állott, mindenütt az a' hir terjedt, hogy az egész összezördülésnek semmi egyéb oka nem volt, mint a' két fiatal közti szerelmeskedés, mellynek a' haszonbérlő röviden akart véget vetni, hogy leányát az ifiú földesuraságnak adhassa.

Igy álltak a' dolgok mintegy tizennégy napig, 's az öreg tanító éppen elszenderedett az urban, midőn Farley-Courtban, — igy nevezik Mayne urnak bérjószágát — a' széna- és gabona-szinben egyszerre tüz tá-

madt 's Owen György mint gyújtogató befogaték 's tömlöczbe vetteték! Az egész környéknek álmélkodása határtalan volt; a' mester 's a' helység' fele kezesül ajálkoztak érette; azonban a' kezesség elnem fogadtatott, 's igy a' szerencsétlen ifjú' barátjainak csak még azon egy vigasztalás maradt, hogy az ifiúnak perbe idéztetése nem fog sokáig késleltetni, valamint azon meggyőződésük, hogy szabadon bocsáttatása *el nem maradhat.*

Időközileg, azonban, bizodalmuk mindinkább csökkent. A' vádteher felette erősen fekvék rajta. Egy fiatal suhancz, Mayne ur' szolgálatában, ki a' tűzveszély' kiütése előtt egy órával a' szérűskertbe ment volt, marhái számára szénát viendő, Owen Györgyőt égő lampással látá ott félénken czirkálni. Tizenegy órakor a' pajta már égett 's tizkor Doyle Robert, Mayne' ur egy másik cseléděnek azt mondá, hogy Owen György urat a' nagy kazal megett látá. Mayne ur a' b***i vásárról hazatérvén maga is találkozott 11edfélkor Owennel az úton, 's eszre vevé, hogy valamit az árokba vetett. Hepton Harris, egy drabant, kit további kutatásokra kiküldöttek, a' következett reggel a' Doyle Robert által leirt lámpáshoz egészen hasonlót huzott ki azon árokból, mellyet Mayne ur említett, 's a' lámpásra felül reá Brown Tamás, a' falu' szatócsa mint tulajdonára ráismert, mellyet ő a' mult éjjel Owen urnak kölcsönzött. Egy ezüst tokos rajzón, melylyet Owen ur egyik tanitványa' anyjától ajándékban kapott, 's mellyre egész neve ki vala irva, a' tűzvészhelyéhez igen közel találtatott meg; — 's hogy semmise hibázzék, maga a' falu' káplánja, — ki az ifiú Owent lelki és érzelmi tulajdonaiért nagy tiszteletben tartá, kentelen vala nehéz szivből azon vallomást tenni, miképpen Owen egykor azt nyilatkoztatá neki „hogy hatalmában volna a' haszonbérlőn nagy boszút állni", 's vagy legalább *illyesvalamit*; mialatt egyszersmind egy saját kezével irt levele hozaték elő, mellyben világosan ki vala téve, hogy a' rajta elkövetett igazságtalanságot még csak egy napig tűri. Ezen két utóbbi körülményre felette nagy fontosság helyezteték; azonban nem kevesen találkoztak mégis, kik azt gondolák, hogy mind a' kettőt igen könnyen lehetne magyarázni a' bevádlottnak előbbi körülményeiből, a' nélkül, hogy legkevesbé kelljen pajtagyujtáshoz járulni. De az ifjú ember igen aggodalmasan kérdezősködék a' tüzről, kérdezé valljon emberi élet nem veszedelmezteték e, méginkább Miss Lucy hogyanlétéről; 's midőn meghallá, hogy legott azon gyász eset után forró lázba esék, félre beszél 's ágyban fekvő beteg — méla hallgatásba merült 's nem látszék pere' folyamán többé sem részt venni, sem azzal törődni.

Mindezek ellenére nem késtenek egy pillanatig is barátai védelmére, jószándékú 's gyors eszközökhez nyulni: jeles ügyvédeket fogadának, a' tanúkat hajszálhasogató szigorúsággal vizsgálák meg, 's biztos hiedelemben levén ártatlansága felől egyetlen egy gondolható módot sem hagyának próbálatlanul a' valódi gyujtogatót fölfedezni. De fájdalom semmit sem lehete fölfedezni, mi a' tanuvallomás' erős lánczát meggyengithette, vagy a' tanúk hitelességét kétségesithette volna, kik, kivévén az egyetlen egy haszonbérlőt, mindnyájan jóindulattal viseltetének a' vádlott iránt; sőt igen nagy szivfájdalmukra vala, hogy ellene kelle tanúskodniok. A' törvényszék előtti napon már legmelegebb pártolói sem reméltek; és Lucy, az egyetlenegy, ki után a' fogoly kérdezősködék, rosszúlléte miatt még mindig a' szobát őrzé.

A' birák jöttek —; a' bevezetés' szokásszerinti ünnepélyei lefolytak; az ügy elővéteték. Midőn a' vádlott ön védelmére felszóllitatott, ujra kérdezé, valjon Mayne Lucy jelen volna e? 's midőn hallaná, hogy folyvást betegen fekszik apja házában, vonakodék legkisebb védelmet is előhozni. Közben védők állottak fel mellette, — előbbi ura, a' pap, a' káplán, a' fél falu, szóval: minden ember, kinek alkalma volt vele megismerkedni, sőt még — hirszerinti — vetélyes társa is, Hawkins ur, ki maga is azt állitá, hogy György egy rosz cselekedet végbevitelére képtelen — olly bizonyitvány, melly Györgyöt minden eddig történttekénél inkább megrázott, 's mélyen érdekelni látszott; — még számos bizonyitványok jöttek elő, jeles magaviseletét és gondolkodás módját bizonyitók — de hasztalan! az ellene mutató tett dolgok' olly erős 's következetes lánczát ez meg nem bonthatá 's az elől-ülő biró már éppen egybe akará foglalni az eseményt 's a' közbiráknak olly' tekintete vala, mintha az itéletet már kimondották volna .... midőn egy hangos sikoltás hasitá keresztül a' törvénykezési teremet és halálsáppadtan, és ingadozó léptekkel, felbomlott haj-

fürtökkel rohan Mayne Lucy atyjának karjaiba 's a' kétségbeesés borzasztó hangjain sikoltja, hogy o, Lucy, volna az egyedüli bűnös; hogy a' kazalt ő gyújtotta meg; 's hogyha Owen Györgyöt az ő vétkeért megölik, vétkes gyilkosságot követendenek el.

A' közönséges megütközést, névszerint az atyáét, ki leányát csaknem öntudat nélkül szenvedő betegágyban hagyta volt, 's azt még mostis félre beszélni hivé, könnyen képzelheti az olvasó. Azonban késedelem nélkül érkezék legott orvosi segély, 's ekkor kisült, hogy a' mit a' leány mondott, az tökélyes igazság vala. Hogy a' szeretők, — mert csakugyan azok voltak — levelkéket dugdostak egymásnak ama' szerencsétlen kazalba, hogy Lucy ablakából látta Györgyöt a' kazaltól távozni, 's hogy legott egy gyertyával odaszaladt a' levelkét elhozandó, de éppen akkor hazaérkező atyjának szavát hallván, megijedt, a' gyertyát ott feledé, 's midőn mögötte a' kazal lángolni kezde, öntudatát elveszté, mig ma meg nem hallá, hogy az ő gondatlansága miatt Owen, élete veszélyben forog, 's hogy most — maga sem tudja hogyan — védelmére ide szaladt.

A' többi könnyen kitalálható: György, mint illett, szabadon bocsáttaték; mindenki, még az elölülő birót sem véve ki, közbenjárólag szólott a' szerelmesek mellett az atyánál, az ifiú földesurfi, 's nemeslelkű vetélytárs hasonlag szólott — 's Farley' tanitója és szép fiatal neje a' mai napig legboldogabb házaspár a' három egyesült országban.

HAJNALKOR.

Éj' sötét szakáról hajnal
Gyász borúkat űz,
'S szét ömöl a' láthatárra
Szét az égi tűz:

az élet szép világa
Földre röppen át,
'S ez, — a' dult halálon látja
Kelni szebb korát.

E' szép hajnal bár föl-fölkél
Szép hazám fölött,
Mellyért ezrek szive, lelke
Eg hév láng között.

Az uj élet' szép világa
És egy boldog kor, —
Bús hazám számodra tün-e
'S mellyik hajnalkor?!

ROMVAY.

A' HÁZASSÁG ALGIERBAN.

A' „Moniteur Algerien"bül következő érdekes részleteket közlünk olvasóinkkal a' maurok' házassági vagy inkább menyekzői szokásairól, mellyek, reméljük, nem lesznek egészen érdekteleneK. Azon ifiú ember, ki házasodni szándékozik, akár saját, akár atyja' ohajtásai szerint indul, megkéri rokonai' egyikét; hogy az általa kijelelt vagy választott személyhez menjen el, 's annak erényeit és hibáit a' lehető legnagyobb pontossággal kutassa ki. Erről tudosítatván már most formaszerint 's innepélyesen megkéri a' leányt jövendő ipától, ki vele vagy rokonaival a' dolgot előbb jól meghánytorgatja. — — Ez alkalommal meghatároztatik a' hozomány mennyisége és mibenléte, melly közönségesen ékszerekbül, gyapjuból, házieszközökbül 's kevéske pénzből áll. A' vőlegény hűsége' bizonyitványául átad ipának egy gyűrűt, vagy más egyéb ékszert a' menyasszony' számára. Miután igy a' főegyezkedés pontjai iránt egyetértésben vannak, a' két család barátai 's rokoni összegyülekszenek a' moscheában, hol két *Adul* (tanácsnok) a' szertartást következőleg hajtja végre. A' leány násznagya igy szól az adulhoz: „Én átadom leányomat." A' másik azt feleli: „Én átveszem őt!" Ha igy a' viszontagos egyezés megtörtént, a' házassági szerződés pontjai hangosan elolvastatnak, 's ha még a' felpénz meg nem adatott, most kell lefizetni, mellyre az Adulok jó forma hosszú beszédet tartanak, mellynek végezetével a' gyülekezet szétoszlik.

Az ifiú embernek első gondja és első kötelessége a' templombul kiléptekor az, hogy menyasszonyának ajándékokat küld, mint ruhákat, szöveteket, himzett czipőket 's a' t. mihez még mindenféle enni való is járul. A' leány hasonló szorgoskodással készíti az ebédet, mellyre az ifjú pár rokonai 's barátai megjelenendők. A' két násznagy meghatározza hol és mikor tartatik a' menyekző. Ha az ifiú ember menyasszonya házába megyen, akkor kijeleltetik neki a' nap, mellyen

az innepiségekben részt vennie lehet. Itt már eleve össze vannak gyülekezve a' ház mindennemü asszonybarátai 's rokoni. Az udvar táncz teremmé tételték, hol a' tánczosnék sokszor a' legbotránkoztatóbb tagmozdulatokkal lejtenek. A' frissítők 's eledelek keleti pazarlással hordatnak fel: közben panaszos és szelíd, majd vidám majd kétértelmű énekek zengedezvén, de fülkinzó egyformasággal.

Mint valamelly áldozat, mellyet az oltárhoz vezetnek, ül a' menyasszony felpiperézve 's virágokkal koszorúsan a' gazdag öltözetű asszonyok között, némán és gondolatokba merülve, 's roszúl rejtegett nyugtalansággal várja a' pillanatot, mellyben a' vőlegény elébe vezetetendik.

Ez végre megjelenik éjjel a' menyasszony szobájában, hol a' leány részéröli násznagyot leli, kivel darabig elmulat. Ezen pillanatban érkezik meg a' menyasszony ének és hanga kisérettel; a' vőlegény feláll, elébe megy menyasszonyának, lábát a' leány' lábára teszi 's maga mellé ülteti. Egyik énekesné előlép most 's a' menyasszony' markába narancs-virág-vizet tölt. Ez vőlegényének nyujtja át hogy inná meg, de markát kiegyenesíti azon pillanatban, ugy hogy a' vőlegény ajkai elől elfolyik. E' jelenet még egyszer ismételtik, de most a' vőlegény által. Ezen szertartás után a' hivatalos, és eddig fátyol alatt volt asszonyok a' menyasszony vetkeztetéséhez fognak' egyike barátnéinak elveszi ékszereit és pomparuháit 's oda vezeti a' nagy pazarral felékesitett menyasszonyágyhoz. E' jelenetben valóban valami igen innepélyes fekszik. Erre mindnyájan eltávoznak: az uj pár együtt marad; de a' hanga, táncz és vigalom reggelig tart.

A' WAERINGI HÁZI ASSZONYOKAT NEVELŐ INTÉZET.

Szóltunk már ezen szép czélú 's jeles virágzatú intézetről lapjainkban, melly Bécsben a' szép lelkü tulajdosnénak, Dreger Therezia született báró Menszhengen asszonyság' saját házában 59 szám alatt áll fen, 's mellyet a' tulajdonos báróné most legujabban — mint azt az első és hiteles forrásbul tudjuk — annyira terjedékenyitett, hogy egészben mintegy 70 kisasszonyt foglalandhat magában ez intézet, mellyben ez ujjitások' alkalmával az ottani érsek megegyeztével most már egy igen díszes és izletes házi kápolna is vagyon. Hasonló terjedéket nyert az intézet szellemi tekintetben; egy magyar születésű hölgy, egy middlesex-i angol 's egy a' franczia Schweizból származott franczia hölgy vétettek fel a' házba gouvernante-oknak, leginkább az illető nyelvek' gyakorlására nézve; az olasz nyelvet maga a' tulajdonos báróné és férje, ki sok ideig volt Olaszországban 's most Bécsben a' cs. könyvtár mellett hivataloskodik, gyakorlatilag 's mintegy játszva tanitják a' nevendékeknek. A' mi a' külső gazdaságot illeti 8 leányzó szüntelen foglalatoskodik ennek tanitásában; itt vajat készit az egyik; amott tejet szűr a' másik; ez gyertyákat önt, amaz a' virág ágyok vagy vetemények körül foglalatoskodik 's a' t.

Mennyire hasznos, és üdvös egy illy intézet, ugy hisszük nem szükséges hosszasan előszámlálnunk, azt minden józan gondolkozású és el nem fogult egyszerre átlátja, 's mi csak azt fájlalhatjuk, hogy még hazánkban nem birunk illy jeles intézetet; de addig is, mig egy illyen közöttünk felállhatna, ujlag ajánljuk a' nemes magyar közönségnek csak azért is, mivel benne édes hazai nyelvünk 's a' magyar gaszdálkodás is szorgalmasan tanittatik. Már több magyar kisasszony, minők egy Péchy consiliarius, Fekete, Kendelényi, Gudics leányai 's a' t, találkoznak benne, 's ohajtjuk bár minél többen vegyenek részt, kivált főbb rangú kisasszonyaink közül *e' háziasszonyokat nevelő intézetben!*

MAHOMET' DALA.

GOETHE UTÁN.

Nézd a' szirt' folyamát
Öröm-tisztát,
Mint csillagtekintet;
Fellegek felett
Éleszték ifjukorát
Jó szellemek:
Rengeteg' sziklái közt,
Ifju hévvel
Fellegekből tánczol a'
Márvány szirtekre le,
Ismét fölzajg
Ég felé.

Halmon és tetőn
Tarka kövecseket kerget,
És kora vezéri lábbal
A' rokonfolyamokat
Magával ragadja.
És a' völgyben len virányok
Kelnek lába alatt;
És a' rét
Lehelletétől él.

Ah: de őt nem tartja semmi
Aranyvölgy és viránysereg,
Melly öleli térdeit,
És hizelg szerelm-szemekkel?
Tér felé siet futása,
Kigyó-tekervényesen.

És hozzá híven simulnak
Folyamok. — És most a' térre
Lép, ragyogva mint ezüst.
És a' tér ragyog vele.
És folyók a' völgyekből,
És patakcsák a' hegyekről
Fölzajongnak és kiáltnak:
„O, rokon, vidd-el a' rokont
Vidd magaddal ős atyádhoz
Okeánhoz, az örökhöz;
A' ki szétnyitott karokkal
Vár reánk,
Mellyek, ah, hijába nyilnak
Bezárni a' vártakat;
Minket puszta sivatagban
Fölfal éh homok: 's a' nap fenn,
Térünket kiszívja, egy
Kis halom tavakra gátol! —
O, rokon, vidd el magaddal
A' rokont a' sivatagból,
A' rokont a' rengetegből
Magaddal atyádhoz el!" —

„Jertek el mind!" —
'S most magasban
Áradoz fel, 's egy egész nem
Fennhordozza fejedelmét!
És az áradó diadalomban
Országoknak ad nevet,
'S városok kelnek lábainál

Tartozhatlanúl odébb
Reng; 's a' tornyok' lángtetőjit
'S márványházakat, teljének
Magzatit, hagyja maga után.

Czedrusházakat az Atlas
Oriási vállakon hord,
Zajgva zúgnak feje fölett
Millió zászlók a' légben,
Mint dicsének jelei.

És rokonjait 's kincseit
'S magzatit ingyen viszi
A' váró atyának
Keblére örömzajongva.

KAZINCZY GÁBOR.

HŐS HALÁL.

Jäger érdekes „utazásaiban Krimmbe és Kaukasusba" egy Tscherbine nevü orosz hadnagynak hőstettét említi, melly halhatlanságra méltó, 's a' Termopylai hősöket hozza eszünkbe. — 1819ben egy kis-Tschirasch nevü — orosz várat 12,000 tatár véletlenül megszállott. Illy nagy csoporttal a' várbeli kis számu őrsereg szembe nem állhatott, 's az oroszok meggyőzettek. Tscherbine hadnagy heves ellenszegülés után kevés emberével egy magos toronyba vonta magát, hol végsőig viaskodott, a' közelfekvő orosz őrseregtől segedelmet remélve. Reménye nem teljesült; a' legtüzesebb ellenvéd után, végre a' torony feltöretett, és az ellenségtől minden embere megöletett. Midőn az utósó elesett, Tscherbine a' torony' csucsába vonult, karddal fegyverkezve, 's ellenségeinek, kik a' szük lépcsökön csak egyenkint hathatának fel, sorra üté le fejeiket. Két egész napig ostromolták öt, mit ő *koplalva*, holt testek' és folyvásti viaskodásnak közepette, kiálla, mig a' tornyot *alááták*. A' romok között veszett el Tscherbine, 's vitézsege miatt a' hőst becsülni nem tudó durva elleneitől illy kinos halálnak adatott martalékul.

TALÁLMÁNY.

Smith angol tengeri kapitány egy elmés eszközt találá fel, mellynek segedelmével tudositást lehet adni gőzhajónak sürü ködbeni közeledéséről. Ez az ülővasnak egy neme, mellyen egy kalapács minden 10 percz alatt a' hajó gyorsaságához szabott bizonyos számu ütéseket tesz. Hasonló eszközt (tán trombita által) vasutakra is lehetne alkalmazni.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Az ismeretes arab, Jussuf, jelen volt a' legközelebbi parisi innepélyeknél, 's egy általa kiejtett szó eléggé bizonyitja a' hatást, mellyet polgárisodásunk az ő délileges érzelmeire tett. Kérdezék tőle, mi tetszik neki Francziaországban legjobban. „Az asszonyok és a' hanga" mondá. Egyébiránt asszonyainkróli nézeteink felette furcsáknak tetszenek neki, 's Afrika' szokásait élénken pártolja. „Ti minket korholtok — ugymond — hogy asszonyságainkat vásároljuk; de mi miveltebbek vagyunk mint ti, mert nálatok az asszonyok vásárolják a' férfit. Ha mi megnősödünk, bizonyos mennyiség pénzt adunk; a' mi bizonyitja, hogy a' választottban bizonyos értéket helyzünk. Franciahonban, ellenben, az asszony hozománya hozatik cseréül a' férfiért, kit őt feleségül veszi. 'S ez annyit tesz, mint magát az asszonynál többre becsülni? Valóban miveltségtek különös!"

2.) Angol ujságok Ballingaryban (Irhon) végbement rettenetes történetet beszélnek. Két asszony, egymással szomszédok, egykor reggel összepereltek. Egy órával később az egyiknek gyermeke, szokása szerint, látogatóba ment a' szomszédasszony' gyermekeihez. Ez, azonban, hogy a' gyermek' anyján boszút álljon, a' kis fiút égő kemenczéjébe veté. A' kiabálásra segitség futott ugyan össze, de fájdalom, már késő; a' gyermek rettenetes fájdalmak közt adá ki lelkét. A' bőszült furia legott befogattaték.

3.) Emlitettük, hogy Francziaországban egy ifiúember kijátszatta magát. A' loteria csakugyan végbement. B. Euphrosine kisasszony Lyonban, volt a' szerencsés, ki a' nagy sorsot nyeré. Mindjárt a' húzás után, mielőtt még a' nyertes szerencséjét tudta egy özvegy jöve hozzá Carcassonneból, ki az ifiú embert szenvedélyesen szereté, 's bár 30 sorsával sem lehete nyertes, kérvén a' kisasszonyt sorsáért. De a' leány tudta, hogy, ha a' nyertes az ifiunak nem tetszenék vagy viszont az ifju nem volna tetszére, a' 200,000 for. egymásközt felosztatik, 's megtartá sorsát. Egyébiránt megérkezvén a' vőlegény a' fiatal pár egymásnak annyira megtetszék, hogy azonnal házasságra léptek, 's igen boldogul élnek Narbonneban 10,000 franknyi jövedelmükből.

4.) Belly környékében a' dugárosok egy rémítő gyilkosságot követtek el. Három magát hajósnak valló ember egy fiatal leányzónak holt testét hozá a' Savoyi határon álló egyik franczia vám házhoz a' Rhone partján. A' vámtisztek nem akarák elfogadni a' holtat 's kérék az embereket, vinnék halottjokat a' legközelebbi faluba. De a' gyilkosok a' legközelebbi falu helyett Bellybe mentek, hol azonban, nagy meg ütközésükre a' törvényhatóság a' leányzó felbontatását rendelé! Az egyik gyilkos azonnal eltávozott 's nem sokára utána egy siró asszony jöve, ki leányát látni akará, 's esdekelve könyörgött, adnák neki által a' holt testet, hogy eltemettethesse. De a' törvényszék ezt nem engedé 's egy pár óra mulva, az orvosok, kik a' testet felbontották: azt nyilatkoztaták hogy a' leány kétségen túl vízbe fúlasztatott, de holtteste azután irtózatosan összebonczoltatott; minthogy a' gyalázatos emberek dugárnikat abba rejték. Mind a' három, valamint az asszony is a' törvényhatóság' kezeiben van most.

5.) Noha Görögországban a' polgárisodás naprul nap terjed, mégis lelni ittott eseményeket, mellyek a' legnagyobb vadságra mutatnak. Mainaban nem rég egy belhoni törvényszék elébe idézteték, miért hogy egy embert meggyilkolt. A' vádlott habozás nélkül megvallá tettét, 's nyilatkoztatá, hogy a' gyilkosságot csak azért követé el, mivel a' meggyilkolt ezelőtt egyikét az ő rokonainak ölé meg, 's igy amannak nemzetsége egy fejjel több vala, 36, t. i. 's az övé csak 35; ő tehát a' számot egyenlővé akará tenni.

Emlékeztet ezen eset bennünket egy skót falu' közönségire, melly egy nevezetes gyilkost azért nem akart felakasztatni, mivel egyetlen egy kovácsuk vala az egész környékben; ellenben két szabót ajánlottak a' bitóra.

☞ **Figyeltetés a' Hirnökre.** Elkésvén első előfizetési jelentésünkkel, értesitjük a' nagyérdemü közönséget, hogy most az egyszer egy évnegyedre is, elfogadjuk az előfizetést első octoberig, helyben 2 forinttal, postán pedig 2¼ forint 24 kr. pengőben. — Azoknak pedig, kik egész félévre előfizetnek, még elejétől fogva szolgálhatunk néhány példánynyal.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Septemb. 10kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
73ik szám.

Kifizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

TENGERI UTAZÁS.

TÖRTÉNET LEVELEKBEN

NÉMETBŐL

EGY DEBRECZENI ASSZONYSÁGTOL.

1.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Ostende julius 16d. 18 . . .

Itt vagyok már, kedves Emmám, 's egy kedvező zephirre várakozom, melly óhajtásom' czéljához vigyen. Ha a' mord Aeolus kedvkereső vólna a' dámák iránt, csak azon sohajtásoknak kellene szabad játékot engednie, mellyek St. Domingóról előmbe szállongnak, 's ugy bátran átengedhetné magát a' két *Capricieuse* minden szeszélyeivel együtt a' még szeszélyesebb elemnek. — Bizonyosan ki találtad, hogy a' hajó melly engem St. Domingóra viendő, druszám, mert hiszen engem is *Capricieusenek* hívnak ragalmazó ellenein. és én bűnbánva verem mellemet, és megösmerem hogy valamennyire igazuk van, 's még is annyira meg vagyok átalkodva bűnömben, hogy mégcsak nem is kivánok megtérni. De csak mond meg magad kedves Emmám! lehet e unalmasabb dolog a' világon, mint mindig egyforma meggondolt, okos, és komolynak lenni? Igen, ha olly szerencsés volna az ember mint az én Emmám, ki a' szív' és észnek minden tökélyeit, a' legnagyobb szeretetre-méltósággal egyesíti! — De két illyen Phoenixet nem állíthat egyszerre elő a' természet, — 's minthogy igen egykorúak vagyunk, nem illik zúgolódnom, hogy vélem egy kissé mostohán bánt csak véled össze hasonlítva, mert különben elég önhitt vagyok, hogy kis személyemmel alkalmasint meg legyek elégedve. Ha olly szerencsés lehettem volna, téged előbb ismerhetni kedves Emmám, ki tudja, nem egészen más lény vált volna e belőlem.

Pyrmontot nehezebb szívvel hagyám el, mint oda értemkor gondoltam. Nem képzelhettem, hogy ott fogom fel találni a' kit jobb, nemesebb részem olly rég óhajtott, a' mi után könnyű vérem, és elmém mellett is annyit sovárogtam — egy barátnét. — Nem kedves érzés egyedül, magunkra hagyatva lenni, és mindig magunk állani azon gyenge szálak' közép-pontján mellyek bennünket, másokhoz kapcsolnak, mint a' póknak hálója közepén. — Én ugyan nem állok éppen olly nagyon elkülönözve; mert rövid időn egy olly férfinak fogom kezemet adni, ki szívemet már rég bírja. De az a' férfi esztendők óta távol van tőlem, és olly messze, hogy sokszor fájdalmasan érzem, hogy magamat egy részvevő, barátságos valósághoz csatoljam — és ezen baráti szívet csak akkor lelhetém fel, mikor tengereknek kell közöttünk elterülni — De hiszem szárnya van az időnek — (bárha ollykor meg esküdnék is az ember, hogy ónból,) 's csak elterjegeti bár mi nehezen is, és az esztendő mellyet más világ résziben akarok tölteni hamarább el fog telni, mint ketten gondolnok: — Jó éjszakát kedves barátném! már késő az idő.

Ostende jul. 24én.

Csak elhagyhatnám már ezen átkozott helyet minél hamarább! Minden nap azzal bíztatnak, délben, estvére, meg kell a' szélnek fordúlni, 's már nyólcz dél, és nyólcz estve mászott el, hogy még sem fordúlt meg. Hasznomra kellene itt tartózkodásomat fordítani, 's a' látásra méltó dolgokat megnézni jól tudom; de nincs semmihez kedvem, nincs nyugtom, inkább érzem mint valaha azon nyugtalanító ösztönt melly mintegy űz a' világon keresztűl. Mosolyogni fogsz erre, és azt gondolod, természetes, hogy az ember óhajtással néz azon pillanatra melly szerettével örökre egyesítendi, ugy van és reménylem is, hogy útam végével feltalálom azon szerencsét mellyet mind eddig hijjában kergettem, 's

szeretett Valmontom karjai között kipihenhetem a' zivatarok töredelmeit. — De, ugy veszem észre, érzelgő is kezdek már lenni! — Őrizzen Isten! nekem az épen ugy illenék mint papagájomnak egy pár nagy fekete szárny; legfelebb is csak azon zivatarokat fogom kipihenni, mellyek ne talán reám Neptun' országában várakoznak. Ugyan jó, kedves Emmám, hogy tovább nem maradtam veled, mert bizony reám ragadt volna az érzelgés. Nefelejts szemeid, és holdsugár tekinteted ingerlök, és csábítók ugyan, de az én állhatatlan, fekete szemeim bizonyal nem nyernének vele ha érzékenykedők akarnának lenni, ezt Valmont is ugy találja, 's ugy szeret mint vagyok. Kivánnám, hogy ösmernéd öt kedves Emmám, melly szeretetre méltó ő; már két esztendeje hogy tőle el vagyok szakasztva, és utolsó levele éppen olly hévvel tele, mint az első volt. Ugy e bár hogy ez ritka? A' férfiak rendesen csak magokat szokták szeretni, még akkor is mikor velünk el akarják hitetni, hogy csak érttünk élnek.— Némellyek ugyan azt is szükség feletti fáradságnak tartják, 's tartózkodás nélkül eredeti formájokban mutatják magukat. — Sok időbe került még Valmont szerelme, és hűsége meg tudta győzni egy új egybeköttetés iránti idegenkedésemet. Szerettem ugyan őt, de szabadságát, hajlandóságait, kívánságait, egy férfi zsarnok akaratjának alá vetni, az embernek másodszor alá vetni, csakugyan hős elszánás. — Végre engedtem sürgető óhajtásainak, decsak azon feltétel alatt, hogy két esztendőt, tőlem messze, más világ-részben töltsön, a' hová különben is körülményei hívák. — Most már itt az idő melly hűségét megjutalmazza. Megvárhattam vólna ugyan vissza jöttét hazámba, vagy az övébe, de e' hazát annyira ismerem, hogy semmi újságot nem nyújthat már többé egyik is; Amérikának pedig olly szépnek, annyira másnak kell lenni, hogy ott várhatom örömöm', nyugalmam'. — Megérkeztem után mindjárt meg üljük St. Domingóban összekelésemet. Esztendeig meg próbálom hogy az új világban kevésbé unalmas e az élet mint az óban, azután visszatérek Németországba, és tőled tanulok boldog lenni.

Éppen most rohan be hozzám komornám, és mondja hogy minden a' kikötő felé siet, mivel a' szél megfordúlt; Isten hozzád kedves Emmám! Majd el is felejtem mondani, hogy idegen név alatt útazok, mivel családi tekintetekből jónak látom, hogy útam csak akkor tudassék meg, mikor már mint Valmont hitvese térek vissza Amerikából. Engem itt Mildenné asszonynak hívnak, egy kalmár özvegyének tartanak. Végy ismét egy szíves Istenhozzádat tőlem, légy örökké nagyon bóldog!

Julius 23kán.

Itt ülök szük hajó kamrámban, és olly szorgalommal írok, mintha valamelly szíveskedő delphin, posta hívatalt volna kész vállalni magára kedvűnkért, és naponkint folytatni fogom írásomat, bárha nem reménylem is hogy soraim mostanság hozzád jussanak. Mit is tehetnék jobbat, mint hogy najádi életem üres idejét barátnémnak szentelem. Tengeri nimphának csak nevezhetem magamat, mert azon jó teremtmények azt hiszem, épen illy unalmas életet élnek. Syrenné ezen útamban aligha fel fogok emelkedni, mert a' mord hajós kapitánytól fogva az utolsó útasig nem láttam csak egyet is, ki méltó volna, hogy varázs hangokkal elcsábítassék. Noha ki tudja? épen most jut eszembe, hogy a' kapitány ma asztalnál mondotta, hogy egy útas társunk beteg, 's szobáját nem hagyhatja el, ki tudja nem lesz e ez érdekesebb mindazon mindennapi ábrázatoknál mellyeket eddig láttam.

Hogy az úti társasággal megismerkedjem a' közönséges asztalnál ebédeltem, 's most már a' nap' hátra lévő részét veled fogom tölteni drága Emmám 's Valmontommal, hogy is rekeszthetném kellemesebben bé? A' te képed 's az övé, ékesítik szobácskámat, kedvenczem pedig szűnetlen azt kiabálja: „Eugene t'adore, l'aimes tu?“ Bizonyosan érted, hogy papagájomról beszélek, Valmont küldte azt nékem, miután a' kellemes szerelem követet érzései' tolmácsává tette. Nem szép gondolat ez? szeretem is az állatocskát, 's nincs olly ár, mellyért tőle megválnék. Én is megpróbálom rajta paedagogicai tehetségemet „Emma“ lesz legelső a' mire tanítom. Mindjárt kezdődik a' leczke — elválok tőled, hogy véled foglalatoskodjam.

2.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Ostende jul. 20án.

Gyakran unszoltál, kedves baratném! hogy életem történeteit beszéljem el. Megvalljam e? hogy előbb meg akartam szívedet nyerni, mi előtt balgatagságaim-

mal megösmertetnélek. — Csak hetek olta ismerjük ugyan egymást, és én még is olly szerencsés vagyok hogy barátnémnak nevezhetlek a' szó igaz, mély értelmében és annál fogva testvéri türelmet várhatok tőled hibás lépteim megvallásakor. Meg fogod látni mint kénszeríteték egy jó indúlatu teremtés fonák, kiméletlen bánás-mód által olly cselekedetekre, mellyek más körülmények között nagyon kárhoztatásra méltók vólnának.

Engem Buchwald Grófnő név alatt ismersz, ez születési családom neve: de olly szerencsétlen voltam, hogy 2évig más nevet viseljek.

Atyám sok esztendeig követségi hivatalt viselt Franczia országban, hol meg is házasodott. Csupán hivatalának élvén kevés ideje maradt mellyet kis Hortensiája nevelésire fordíthatott, bár mint szívén feküdt is boldogsága. Anyám, maga a' jóság, még talán jobban szeretett atyámnál, de a' mulatságot is szerette, 's szokás szerint igen korán nevelő intézetbe adattam, hol csak hamar bálványa lettem a' nevelőnének, mert senki sem tánczolt módosabban, zongorázott, ügyesben, énekelt és rajzolt szebben mint én. Minden barátnak, látogatónak bemutatták a' csuda-gyermeket, minden vizsgálatkor én nyertem el a' jutalmat, 's én el nem mulattam jeles tulajdonaim érzetében magamnak olly szabadságokat vennem, mellyekért tanúló társaim bizonyosan megbüntettettek vólna; annyira, hogy a' 7 éves Hortensia nem sokára uralkodott kokomoly, tekintet-tartó mesternéjén. Tartózkodás nélkül átengedhettem magam rosz kedvem' minden kitöréseinek, társaim ingerlésinek, egy szóval: egy eleven, elkényeztetett gyermek minden helytelenségeinek. Ügyességeim kimivelésére a' lehető legnagyobb gond fordíttaték de szívem' és eszemmel senki sem gondolt, és szerénytelenség nélkül mondhatom, egyedül magamnak tulajdoníthatám, hogy azok egészen parlagban nem maradtak.

Elértem 14dik évemet, 's anyám égett a' kívánságtól, hogy magához vehessen, 's tanúja lehessen győzedelmeimnek. Gondólhatod kedves Emmám, melly örömest odahagytam a' nevelő intézetet, hogy azon fényes kör hodolatait elfogadjam mellynek napja anyám volt. Melly károsan hatott hiú fiatal természetemre a' nagy világi élet, örökös zajos mulatság, nem szükség említenem.

Atyám, ki beteges és anyámnál sokkal örekebb volt bele fáradt a' lármás mulatságokba, mellyekbe akaratja ellen vonatott, 's nyugalom után óhajtozott, régen visszatért volna már Németországba, ha anyám akaratjával nem kellett volna küzdenie, ki rá nem tudta magát határozni Paris elhagyására..

Alig töltöttem esztendőt az atyai-háznál, hogy anyám egy meghűlés miatt beteg lön és minden elkövetett orvosi segedelem mellett is, csak hamar meghalt. Lelkemből szeretém öt, és elvesztését mélyen érzettem.

Nehéz szívvel hagytam el a' szép Parist, melly egyetlen fényes pontja volt reám nézve az egész teremtésnek, hogy ifjúságomat egy régi sziklavárban gyászoljam el. Mit érzék mikor egy komor novemberi nap útunk czélját elértük, lehetetlen szavakkal előadnom; szürke havas fellegekbe burkolva állott előttünk a' régi épület, sötét falaival nyájas fogadást nem igérve. A' szél süvöltött a' barna tölgyek között, mellyek szomorúan, és helybe nem hagyva látszottak magas fejeiket csóválni, hogy rajtok kivül még más teremtmények is vannak, kik itt a' hatalmas elemekkel daczolni mernek. Bézörgött úti kocsink a' hoszszú sötét kapu boltozaton, 's köny-özőn omlott szemeimből. Ott voltunk, 's új életmódomba kellett magamat alkalmaznom, de annyira nem tudtam magamat erőltetni, hogy tetszést találjak benne. Jó atyám ezt igen megfoghatónak találta, 's a' farsanggal vigasztalt, mikorra meg ígérte, hogy a' fővárosba fog vinni. Azt sem titkolta előttem hogy nem sokára férjhez szándékozik adni, és hogy egy régi barátja fija, ki nem sokára vissza térend utazásaiból, van férjemnek szánva. Számláltam a' napokat, órákat, mellyek múlva ú Eldorádomba juthatok, végre eltöltek azok is és csakugyan el útaztunk. — Nem volt ugyan Paris a' főváros, de régi szikla várunkhoz képpest tündéri mulató hely.

Nem sokára megérkezett leendő férjem is, nem vonakodott kezét a' gazdag örökösnek nyújtani; szíve nem volt elajándékozni való, mert talán soha sem is vala. Egyébiránt külseje kellemes volt, 's magaviselete olly könnyű, és ügyes, hogy semmi kívánatom nem maradt, bárha nem dicsekhetém is, hogy nagy figyelemmel lett volna irántam. Nem szerettem ugyan, de még is tetszett annyira, hogy atyám kívánsága sze-

rint neje legyek 's házasságunk a' legfényesebb szertartásokkal megtörtént Vőlegényem még csak könnyedén bánt, férjem pedig épen semmit sem gondolt velem, a' mi hiúságomat nem kevéssé sérté. Minden, a' ki csak valamenyire miveltnek kívánt tartatni, körűlem zsibongott, 's férjem mindnyája között a' leggallérozottabb hideg vérrel lenézett. — Keservesen sértette ez önérzésemet, e' győzedelmet tartottam volna leghízelkedőbbnek, e' nélkül nem akartam tehát lenni.

Közelíteni kezdtem férjemhez, 's mindent elkövetek hogy megnyerhessem. Eleinte úgy látszott hogy nem veszi észre fáradozásaimat, utóbb gúnynyal viszonozta. — Voltak ugyan ollykor pillanatok, mellyekben szerelmet véltem szemeiben olvashatni, de mindig csak hamar kivett tévelygésemből egy egy csípős elmésség által, 's ismét vissza esett hidegségibe Képzelni sem tudtam, hogy egy férfi illy ellentállással lehetne irántam, 's abbeli fáradozásom közben, hogy magam előtte érdekessé tegyem, napról napra érdekesebbé lett szívemnek, 's a' legjobb útján voltam a' legvalódibb beleszeretésnek, mig ő szerelmem hidegen csúfolta, sőt irántami szeretetlenségét önkint kimutatta, semmi titkot nem csinált belőle, 's vele kérkedni látszott. Az is tudva volt előttem, hogy egy játékszíni tánczosnő különösen kedvében áll. Soha sem volt dámák iránt megelőzőbb, udvariasabb, mint jelenlétemben, és — melly kölönösen játszik szívünk velünk gyakorta! — éppen a' minek el kellett volna engem tőle idegenítni, az vonzott hozzá leghatalmasabban. Komolyabbá lettem, gondolkozóvá 's apródonkint szívem lépett hiúságom' helyébe. Többnyire otthon űltem, foglalatoskodni kezdék de mind hijjában, foganat nélkül maradt minden igyekezetem. Végre az utósó eszközhöz nyúltam, szerelem féltését akartam felingerleni. Vakmerő próba az igaz, de 17 éves voltam, 's mi tetszik ollyankor nehéznek? Nem volt nehéz egész csoport imádót gyűjteni körűlem, 's minthogy ez sem tett férjem maga viseletében változást, fájdalommal kell megvallanom, hogy utóbb szerepemben mellyet játszottam elvesztém szemem elől a' czélt, miért játszom, 's férjem' hidegségéért elégtételt kezdtem találni a' férfi sereg hódolásaiban, és Valmont szerelmében, mellyet az hijjában igyekezett legyőzni.

Valmont marquis egy kiköltözött franczia már előbb hozzá csatolta magát férjemhez, némelly utakat is tett vele legmeghittebb barátja volt férjemnek, 's hijjában igyekezett azon indulatot szívében elnyomni, melly azt legelső meglátásomkor elfoglalá. Nem maradt el rejtve előtte mennyire nem érdemli barátja irántai hajlandóságomat, 's reményeknek kezdett helyt adni, mellyeknek most kell már teljesülésbe menniök. Mind a' mellett mindent megtőn, hogy férjemet a' jóutra térítse, ki most, már minden kicsapongásoknak tartózkodás nélkül átengedé magát Nevezetes summákat vesztett kártyán, pénzét lovakra, kutyákra, 's egyebekre vesztegette, 's irántam, durva volt ha nem voltam hajlandó esztelen költségeit teljesíteni. Rajtam való durva uralkodásá most már mindennapi dologgá vált. Az előtt csak fel sem vette néki tetszeni vágyásomat, most már vadúl kivánta, hogy értte áldozatokat tegyek, hogy magamat vonjam meg, hogy zsebpénzemet mellyet atyám bőven ki szokott adni a' maga helytelen költségeire fordíthassa. Nem tetszett néki hogy mások szemembe tüntek holott ő minden módon visszataszított magától, pedig bíztosan állíthatom, hogy magam viselete soha át nem lépte az illendőség határit' még csak Valmont sem dicsekhetett soha semmi különös kedvezésemmel. Ez szakadatlanul elválhatlan kisérője vólt, és maga feláldozásával igyekezett gondolkozása módját megváltoztatni, mert ah, engem a' leg forróbb indulattal szeretett! de úgy látszott hogy fáradozásának éppen ellenkező következése lett, mert barátja napról napra kiállhatatlanabbá vált El kezdett szerelem féltésivel felette gyötreni, pedig melly csudálatosok a' férfiak! — hiszen nem szeretett. — Kicsinységekben is minden módon boszantott, 's a' zsarnokot játszotta. — A' papagájokat, például, mindig különösen szerettem, 's volt egy birtokomban melly sok gyönyörüségemre vála, de annak kiáltása sértette *Uramnak* felette finom hallását: 's minthogy mind a' mellett sem akartam rajta kiadni egyszer üressen találtam kalitkáját, 's azt mondták hogy elrepült, azonban mint a' marquistól meg tudtam, a' szép tánczosné mulatozott véle.

Valóban, jó, kedves Barátném, hogy nem előbb írtam le ezeket, mert talán vissza tértem volna Ostendeböl, és lemondó leveleket küldöttem volna Valmontnak, olly elevenen állott előttem a' férfiak durvasá-

ga, és következetlensége. Valmontot ugyan elég hosszú próbára tettem, de ki láthat szívökbe? Nem kívánok ma többet irni el vagyok kedvetlenedve, talán el űzi komorságomat az álom valamelly kellemes látásokkal, talán meglátlak téged azon szeretettel teljes kifejezéssel arczodon, melly a' szívhez vezető útat soha el nem téveszti.

(Folytatása következik.)

EMLÉNYEK ÉS KÖNYVIRÁGOK RÓZÁNAK.

SZERÉNYI GYULATÓL.

IV.

Keblemnek temploma
Egy kirablott tanya,
'S mi benne lakozott:
Szívemnek bánata.

Oltár hideg kövén
Öröklő mécs gyanánt,
Keservem gyúla föl
Nap és éj egyiránt

'S elzenge ég fölé
A' fájdalom dala,
Nem hallgatá meg azt
Könyörnek angyala.

És sirtam, 's a' könyük'
Forrása kiapadt,
És búban lelt az éj,
'S a' nyugat 's támadat.

— És Téged láttalak,
Egemnek angyalát,
És létre virasztád
A' szív' örömkorát;

Virágot föjlesztél
A' tar kebel' honán,
'S örömnek napja gyúlt
A' bánatéjszakán.

'S oltár' szentségibe
Szép arczod tettem én
'S imádva hultam el
Templom' hideg kövén.

'S letéptem a' kebel'
Örömvirágait,
'S velök diszesítém
Arczodnak bájait.

'S imádva hullok el
Templom' hideg kövén,
Mert, o, lány! istenül
Téged szeretlek én.

V.

Lezeng a' dal, letűn a' rozsapálya
Mint elcsillámló fény tó' tükörén,
Nap' végsugára alkony' fellegén,
És összedulva a' lét rózsafája.

Kihúnyt reményem, elzendült imája,
'S örömvirágim' eltarlott terén,
Egy sirszoborkint állok 's sírok én;
Rám nem virad föl a' remény' koránya! —

És ott reményim 's álmaim' honában,
Tar, puszta-téren, a' sirok' fia,
Örömkoromnak hullok hantira.

'S a' fájdalomnak fölsiró dalában
Búm' könyvirági létre fejledének;
'S örök keservben zeng feléd az ének.

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Bocsásanak meg kegyetek szép olvasénéim, hogy e' folytatást illy hosszassan félben szakasztám. Nyiltan megvallom: restecske valék. — Mert ne gondolják kegyetek, hogy a' literaturai világban is otthonos ne volna a' restelkedés, sőt maga a' henyeség is; 'mi több,' — nem is igazi magyar literator ki henye nem tud, vagy nem akar lenni. Lássák kegyetek, mi irók olly sok szépet, olly sok üdvöset tudunk mondani az időgazdálkodás jótékony voltárul, az ember életperczei megbecsülhetlensége, az elszalasztott pillanat visszavarázsolhatlansága 's több illyesek felül; mondom olly sokat tudunk mondani; de ha gyakorlatra kerül a' dolog; ha szavainknak uraivá kellene lennünk, ha az időtékozlóknak jó példát

kellene mutatnunk: oh! akkor mi sem igen vagyunk jobbak a' diákné vásznánál; örömest átengedjük másnak a' dolog végét, 's hagyjuk őt izzadni, véres veritékkel; ellenben ha gyümölcsét kell szedni a' munkának akkor mi is rézsen állunk, 's ha nem elsőséget legalább is józan középlétet követelünk magunknak.

Igaz vannak köztünk is kivételek; de azokat kevesen akarják tudni, ismerni; még kevesebben követni. A' mi literatoraink közönségesen azt tartják: elég ha az ember minden három esztendőben egy szindarabot fordít, vagy minden öt esztendőben egy románt ir; kik egy kissé többet akarnak tenni, azaz, kik meg akarják magokat erőtetni: három — négy darabka verset irnak évrül évre valamellyik zsebkönyvbe.

De kérem minek magát ennyire megerőtetni! hiszen csak egyszer él az ember; 's miért ne fordítaná élete legnagyobb részét saját gyönyörüségeire?! — Ugy van; én is azt mondom fordítsa saját gyönyörűségeire. De valljon mi a' lelkes a' valódi iró gyönyörűsége; sőt mi minden becsületes emberé a' világon? Nem az e, ha hivatásának minél szigorúbban megfelel, nem az e, ha magát iránta leghivebbnek bizonyithatja? — 'S ugyan kit tartanak, kegyetek szép olvasónéim hivebbnek, azt e, ki kegyeteket évenkint csak egyszer kétszer látogatja meg, vagy azt ki hetenkint egyszer, kétszer, háromszor, vagy talán éppenséggel mindennap? Nem azt e, ki minden órában, minden pillanatban kegyeteknél ohajtana lenni, kinek maradása békéje nincs, ha kegyeteket csak ablakrul is nem üdvözölheti, vagy legalább házuk táján minél gyakrabban meg nem fordulhat? Nem az ragaszkodik e kegyetekhez leggyengédebben, egyszersmind azon legelválhatlanabbul, ki annak, hogy kegyetekkel örömest gondolkozik még tanujeleit is ügyekszik adni. Igy p. o. ha lakomán van, csemegét; ha kertben, virágot; ha erdőn vagy mezőn, lombot vagy köszorút viszen magával kedvese számára; azaz vonzalmát nem puszta szavakkal, hanem tettel bizonyitja, melly szinte a' legaprolékosabbig terjed; de még ezekben is olly kedves, olly megbecsülhetetlen, hogy arany ajándékok sem érnek föl vele, — legalább olly rokonlelkü előtt nem, ki ezeket méltányolni tudja. —

Mint kegyetek a' férfiakkal, egészen ugy van literaturánk az irókkal. Beh! kevesen vannak, kiknek kebelét e' szent, e' gyengéd vonzalom csatolná a' literaturához, kik az eziránti hűség teljesitését tartanák legfőbb gyönyörüségöknek! Ez, a' nagyobb rész előtt szokatlan hang; ismeretlen világ, mellyet ők soha föl nem födözhetnek az érzelem nagy tengerében. — Ha egyszer valaki egy füzetke verssel, egy két idegenkéz segitette értekezéssel, elmefuttatással, sőt talán épen csak egy pár alkalmi verssel a' közönség, vagy inkább irótársai figyelmét magára vonhatta, 's *azt* miután lelke olly zahra-fövény módjára szomjuzék, a' rangot és czimet (vagy talán még fizetést is) elnyerheté: aztán kényelmesen nyugalomnak adja magát, 's csak néha néha vesz ismét kezébe tollat, hogy egy egy nyugtatványt, vagy más utasitása szerinti veleményadást irjon 's a't. De mi szükség ezt másoknak tudni? elég ha őt senki nem zavarja édes henyeségében; gondoljon a' világ mit akar; ugy is meg van győződve, hogy ha leggonoszabbat gondol is, mégsem gondolja el a' valót. 'S vajmi nagyon igazuk van az illy embereknek! A' jámbor világ azt gondolja, hogy a' literator nem is tesz mást, mint csak ir, olvas; annyira, hogy sem evésre sem alvásra elég ideje; hogy az iró magát egészen a' hazának szenteli tudományaiban. — Pedig milly másképen van ez! Az irók nagyobb része épen ugy kaczérkodik a' hazával, mint számos szerelemhazug férfi, — ugy nevezett imádottjával. Minduntalan ajakin forog neve, ábrándos hevültséggel kiáltoz hozzá, neki ajánlja mindenét, ő utána eseng, őt bálványozza; de meddig tart mind ez? csak mig vele, vagy annak képviselőivel szemben áll; mert ha nekik hátat fordithat, — akkor egészen más; akkor ismét új szerelmese, új imádottja van, ki előtt szintazon édességeket, érzetsovár ömlengéseket elmondja; sőt késznek ajánlkozik őt amannak kétségbeesésével, oltárhoz is vezetni. — Szerelmes és iró, — milly iszonyu hasonlatosság van köztetek!

Minden kornak meg van saját bélyege, melly az abban élő nemzedék jó vagy rosz, helyes vagy helytelen sajátságainak tulnyomóságából ered, 's anyja az ugynevezett korszellemnek. E' bélyeg az irókon szintugy meg volt és van mint más egyes emberen, 's kitünteti magát azoknak müveiben annyira, hogy szerinte a' literaturát harczira, érzelgőre és természetire osztályozhatni.

Illy szempontbul indulva ki, meg kell vallani, hogy a' literaturai világban egyik tulságot szintugy másik

tulság követé, mint a' társalkodási köz életben, t. i. a' nyers hősiségre, hizelékeny udvarioskodás, a' harsonya és tárogató riadozásira pedig idétlen siránkozás és gerliczei fölületes nyögdécselés következék, annyira; hogy e' két tulság időszakában csak alig volt iró, ki a' helyes középutat a' természetiséget eltalálá. A' tulságos időszak bélyege, ugy látszik egészen elenyészett már. Csak néha ismerhetni még az utóbbinak, az érzelgőségnek, némelly maradványira; mi azonban koránsem homályositja el az általányosan uralkodó szellemet, a' természetiséget; 's bátran elmondhatni, hogy a' mostankornak jutott a' literaturai világ tulságoskodási közt az igaz utat föltalálni. De van még egy másik ismertető bélyege is az ujabb korbeli literaturai világnak, melly a' mostani irókat az előbbiektül nagyrészben megkülönbözteti. Ez: a' cselekvőség, melly munkái által minél többet 's minél gyakrabban igyekszik hatni, 's igy ellene tör ama' régente alapigazság gyanánt föllállitott mondásnak: kilenczed évig hevertesd munkádat irópolczodban.

(Folytatása következik.)

DIVATOK A' KERESZTNEVEKBEN.

Egész a' 12d. századig Németországban nem voltak egyébb keresztnevek divatosak mint az eredetileg-német ősi nevek. Ezen században azonban és a' rá következőkben ez ős nevek bibliai 's egyéb szentek' nevei által visszatolattak. Cromwell korában már nem elégedtek meg csupán a' bibliai névvel, hanem egész *mondások* választattak kereszt nevül. Igy például, mint Hume említi, bizonyos Barbone, buzgólkodó következő kereszt nevet viselt: Lauda Deum in Christo; nam sine eo damnatus fuissem. (Dicsérd az Istent Krisztusban; mert nélküle kárhozott volnék.) A' 17d. században föleg faluhelyt, a' vidéken, 's nevezetes Lipcse környékén is egy név sem vala annyira divatos mint: Valpurgis.

Egész a' 16d. század' elejéig Németországban egy egy gyermek csak *egy* nevet kapott; azonban későbben tiszteletesnek találtaték a' gyermeknek több nevet adni, 's ennek következésében 1794ben egy spanyol Infans nem kevesebb mint 54 mond: *ötven négy kereszt nevet* kapott.

Jelenleg időnkben is nagy befolyása van a' korszellemnek és divatnak a' keresztnevekre, 's már ritkán hallani, még az alsóbb rendűeknél is, hogy majd ez majd amaz uj név ne divatoznék; sőt beszélik, hogy a' politikai zavargások idejekor 1820ban egy prédikátor leányát *Rebelline* névre keresztelte.

A' régi magyarok, a' kereszténység kezdetekor a' 8d. és 9d. században, hol csak lehetett igen ragaszkodának ősi pogány nevekhez 's azokat sokáig nem hagyhaták el. Midőn később csakugyan meg kelle keresztelkedniök, 's bibliai és szent neveket felvenniök, ezek közül is ollyakat választottak, mellyeket vagy egészen megmagyarosíthattak, vagy a' németeknél nem igen találtak fel. Igy mintegy saját magyar neveik voltak ismét: minők Imre, László, András, János, Lajos 's a' t. A' reformatio különösen bibliai neveket választott, 's még most is nem ritkaság a' legtörzsökösebb reformatus magyaroknál a' Mózes, Abrahám, Judith 's a' t. neveket hallani. Vannak nevek továbbá, mellyek a' magyarnál soha sem honosultattak-be, minők Fridrik, Maximilián 's a' t.

Eleinte a' magyarok is *egy* nevet viseltek; később a' főbb rangúak a' németek példájára *több* nevet adattak gyermekeiknek a' keresztségben.

A' legujabb időben ismét a' régi ősnevek kezdettek divatba jönni, 's már minden rendűeknél számossan hallani a' Gyula, Géjza, Béla, Gizela, Izabella, Árpád, Etelka neveket.

Egészen más izlése volt egykor a' keresztnevekre nézve Schweiznak: t. i. a' franczíák' királya I Ferencz a' schweizi köztársaságot hitta meg komáúl fiának, a' komaasszony a' neki szánt tiszteletet elfogadá ugyan, de azon kikötéssel, hogy az uj herczegnek nevet ő választhasson 's adhasson. A' király ki azt gondolá, hogy Lajos, Henrik, Károly 's efféle nevek közül leend a' választás, legnagyobb zavarba jött 's a' komasággal felmondott, midőn megérté, hogy a' koma asszony a' Daniel próféta 1, 7. versében előfordúló: *Sadrach Abednego Mesach* neveket szánta a' csecsemő hereczegnek.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Nagy Ignácz következő eredeti 's fordított színműveit, a' másolati költség megtérítése mellett, kész a' magyar színész társaságoknak előadásul átengedni: 1.) Vasorrubába, tüneményes dalljáték 3 felv. 2.) Básó Mátyás, történeti dráma 3 felv. 3.) Caraffa, szomorújáték 4 felv. egy előjátékkal. 4.) Sobrivigj. egy felv. 5.) A' vetélytestárs, vigj. egy felv. 6.) Tudor Maria, dráma 4 felv. 7.) Fiesco szomorújáték 5 felv. Schiller után. 8.) Morus Tamás szomorujáték 5 felv. Pellico Silvio után. (Értekezhetni eziránt lakásán: Országut 665 sz. földszint.)

2.) Megint egy új gyorsutazás! még pedig Pesttől egész Fiumeig! Magyarország egyetlenegy tengeri kikötőjéig; magáig a' tengerig! Már Erdélylyel egybeköttetésbe tett bennünket a' vállalkozó pesti gyorsutazási intézet, abba hozott felső Magyarországgal is, 's most már szinte Fiumével, azon szép és sokatigérő egyetlenegy kapuval, melly tán egyedüli idvességünkhez, ha ugyan a' magyar valaha kereskedővé lesz, vezethetne még! — Mi azonban, e' késő jelen fiai, ha e' gyors kocsiba, melly f. e. septemb. 15kétől kezdve minden kedden és pénteken esteli 5 órakor induland el Pestről, még pedig minden tekintet nélkül arra, van-e, nincs-e útazó, 's minden szombaton és szerdán délelőtt érkezend meg Fiumében: mi mondám, ha e' gyorskocsiba csak mulatságbul 's utazás vágybul ülnénk is, már azzal is sokat nyertünk; mert 22 fr. 22 krajczárért pengőben hat rövid nap alatt megbámulhatjuk azon kaput, mellyen kelet' kincsei egykor beszállítatandnak — maradékaink számára. A' kocsikra azonban nem csak utazók vétetnek fel; hanem árúk és holmik is szallítatnak. A' fő állomások (statiók): Pest, Sz. Fehérvár, Veszprém, Nagy-Kanisa, Varasd, Zágráb, Károlyvár, Fiúme. —

KÜLHIREK.

1.) Havreban egy kereskedői hajó építtetik jelenleg 900,1000 tonna terhet elbirandó; a' legnagyobb, mellyet eddig ezen kikötőben látni lehetett.

2.) Azon személyek' száma, kik julius hónaphan a' parlalamenti galleriákat Versaillesben meglátogaták, mint mondatik, 134,000re ment; juniusban ellenben még nagyobb vala ezen szám, t. 245,000! mennyi hallgató, milly publicum!

3.) Közel a' vámházacskához a' des Arts hidnál Parisban ül egy koldús, minden társainak és sorsosinak irigysége. Ezen koldus soha sem kéreget, csak midőn valaki a' hídon átmenvén 's vámpénzébül a' visszaesendő kis mennyiséget visszsza nem veszi, huzza le süvegét, 's az átmenő belé ejti a' pénzt. Ezen gyakorlat olly jövedelmes, hogy a' koldus 15—20 frankot bevesz naponkint. Azért már társaitól több ajánlat tételték neki e' helyért, 's köztük valóban fényesek; de ő jó érzi magát helyén — mosolyog — 's marad.

4.) Midőn nem rég Pont-à-Moussonba katonaság szállíttaték, a' lakosok mint történni szokott, ágyakat adni felszólíttattak. A' többek közt egy gazdag fukarditól szalmazsákot kértek. Minthogy a' házi ur nem volt éppen otthon, mindenesnéjéhez, egy szolgálóhoz, ki már félszázad óta vitte a' házbeli gazdaságot, fordultak kérésökkel. Ez reá emlékezék, hogy urának egy régi-régi szalmazsákja van ágyában és egy ujjabb ő tehát a' régibbet adá oda a' kaszárnyába. Este midőn az öreg fösvény haza jött, elbeszélé neki szolgálója, milly okosan 's gazdaságosan cselekvék; de gazdája elsápadt, elkékült, 's a' szolgálót tüstint visszaszalasztá a' szalmazsákért. De késő! a' kaszárnya' kapuja már be vala zárva. A' fösvény kétségbeesve hagyá oda házát 's az egész éjet a' kaszárnya ablaka alatt egy padon tölté ébren, 's alig kezdett pirkadni már lármát ütött szalmazsákjáért. Aggodalmas féleiemközt szaladt vele haza egy olló után nyúlt 's hangos örömriadásra fakadt, midőn reszkető keze egy csomóra talált, mellybe ő 40,000 frankot vart részint banknótákban részint aranyban, mivel nem hitt ennélbiztosabb helyet az egész házban, mellyet ő felül reá éjjel saját testével őrzött.

5.) Paris városa jelenleg több hires személyek sirjait ujitja meg Père Lachaise temetőben; ezek közt jelesül Lafontaine és Moliere sirköveit. Abelard és Heloise mausoleuma tökéletes kijavitást fog, nyerni 's egészen új állapotba helyeztetni.

☞ Azoknak, kik lapjainkat évnegyedre szándékoznák megrendelni, jelentjük, hogy lapjainkra évnegyedre is előfizethetni 2 fr. 30 krral pengőben. Kik pedig lapjaink' ez egész félévi folyamát kivánnák megszerezni, azoknak is szolgálhatunk.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.

Septemb. 14kén.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1837.

74dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarházára. — *Második fele.*

SZERKESZTŐ UR!

Talán nem fogja tőlem rosz néven venni, ha én nálánál fiatalabb és nem Literator létemre, *Rondahátiról* a' minapi lapjaiban közölt elbeszélésére nézve, nem birálatomat (mire mint nem tudósnak jogom sincs) hanem csak általános észrevételemet ezen levelembe egész őszinteséggel közölni bátorkodom. — Ezen merényre egyedül kötelességem érzete ösztönözött, az a' kötelesség, mellyel én mind Kegyed mint Iró és egy köz becsben álló Divatujság tulajdonosa, mind pedig a' közügy iránt egyformán tartozom, és a' melly kötelesség nékem szint olly jogot ád mint másnak akárkinek, valamelly munka iránti véleményemet, korán sem sértés vagy kissebbités, hanem csak figyelmeztetés tekintetéből őszinte szembemondani.

Olly hosszas nem akarván lenni, mint a' kegyed elbeszélése vagy Rajzolatja, mit kegyeddel tudatni akarok e' néhány soraimba foglalom. Kegyed folyó-irásának czimje ez: „Rajzolatok a' Divatvilágból" csekély bélátásom szerint ezen czim alatt (és a' szó *divat*, melly ezen szóval *avult régi* ellentételben áll, csak a' jelen időre értetődhetvén) egyedül ollyan Rajzolatokat lehet és kell érteni, mellyek a' jelen időben élő emberek charaktereit, szokásait, erkölcsi állapotjokat, szellemi müveltségök minőségét, vagy azoknak e' részbeni hijányait, 's fogyatkozásait, mint egy jól eltalált kép, müvészileg, hiven, pontosan lerajzolva elönkbe terjeszti: — Kegyed folyó-irásáról, vagy is annak czimjéről ez a' megfogásom lévén (legalább nékem, de gondolom másnak is) igen különösnek tetszik előttem, hogy kegyed még is e' czim ellenére, különben igen jeles Divatujságában; ez előtt tán két század müveletlen korában élt honfia rajzolatjával kedveskedik, mert hogy illyen vagy ahoz hasonló ember, mint a' milylyent kegyed Rondaháti képében elönkbe lerajzolt, hogy jelen korunkban e' divatvilágban, találkozzék, azt csak felteszem kegyedről hogy maga sem hiszi. Igaz ugyan és fájlalva kell megvallanunk, hogy vagynak hazánkban még olly helyek, hol a' tudatlanság setét köde, az avult és a' korszellemével ellenkező szokásokhoz ragaszkodás, vastag bárdolatlanság, uralkodnak, hová a' pallérozódás jótékony sugarai eddig fájdalom annyira nem juthattak, hogy egy falusi nemes embert, ki mezei jószágában magát elkülönözve, távol a' nagy világ pallérozott köréből kirekesztve, csupán magára a' természetre hagyatva, a' maga együgyü természeti eredetiségében él — egy pesti müvelt Uraeshoz hasonlitni nem lehet; de még is el merem mondani, hogy olly rongyos házikóban lakó, here életü, csupán testi gyönyörüségeknek élő, nemesi, sőt ugy szólván emberi méltóságáról annyira megfelejtkezett, faragatlan durva Táblabirót, mint a' millyent kegyed Rondaháti képében leirt, e' mái divatvilágban, még a' Nyiren vagy a' Tiszaháton sem lehetne keresve találni, — ezért mernék kegyeddel (bár nálamnál tapasztaltabb lehet) akármennyiben kezeskedni.

De erre talán azt mondja kegyed: az én Ujságom nem szent irás, okos ember ki azt olvassa, nem vesz mindent betü szerint mint ha az, mi abban előadatik, valósággal mindugy volna, — e' mellett mindenki elismerheti és tudja ha legkevesebb tapasztalása van is hogy ha éppen ollyan Táblabirák, mint Rondaháti nem találtatnak is jelenkorunkban, de vagynak sokan igen sokan, kik hozzá kissebb nagyobb mértékben hasonlitnak, az illyeneket pedig gunyolni, korbácsolni nem árt, hogy feleszméljenek 's elhagyván durvaságokat, az idő szellemével a' müveltségben előre haladjanak, — és midőn az Iró a' mulattatás czéljával ama' hasznos és dicséretes czélt iratai által egyformán elérni igyekszik, ki tilthatja meg azt (kivált egy humoristát) hogy valamit ne egyszerü mezitelenségben, hanem

nagyitásokkal, elmés hozzáadásokkal 's czifrázatokkal (mellyek az olvasót inkább gyönyörködtetik) adjon elő, hogy rajzolatja egy olly mindennapi akármelyikyik szemét dombon találtató és látható embernek mint Rondaháti, annál nagyobb kedvességet találjon és nyerhessen? — Oh Szerkesztő Ur! a' mellett hogy tagadom azt, hogy gunyirataival a' közügyre nézve jelesen kitüzött hasznos czélt valaha elérhesse, — irásbeli szabadságát én éppen kétségbe nem hozom, mert tudom Horatiusból, hogy cuncta licent..... poëtis, éljen kegyed bizvást ezen jogával, szurjon, csipjen, marjon, de szeszélyi, mellyeket fegyver gyanánt használ taplra esettek, és minden tekintetben olylyanok légyenek, millyeneket csak egy jó humoristától várni lehet, hanem csak arra az egyre kérem, hogy ezen fegyverével ügyesen és vigyázva harczoljon, és ne fordítsa azt méltatlanul, kiméletlenül és érdemetlenül ollyan ellen, kinek megsértetése az egész nemzet sérelmét maga után vonja. Mert én ugy tartom, hogy Rondahátyba az egész nemzet sértve vagyon, a' mennyiben az ő képében több nemesek képöket gunyfestéssel lerajzolva látják, és olly testület mint honunk Karjai és Rendei testülete, méltán egészben kigunyoltatva érzi magát, mikor egy Individuumot közüle szégyen padra, guny kaczaj tárgyává, kitétetve szemlél, — annyi mint ha Rondaháti rajzolatja' végére, ezt tette volna kegyed: „Illyenek a' magyar nemesek, illyenek a' magyar korona tagjai, illyenek a' mi Táblabiráink.“ — Nemzetünk vagy annak egyes individuumi hibáit fogyatkozásit, mellyek eddig sok különbféle akadályok miatt nem orvosoltathattak csak érezni, tudni és azokat czélirányos módokkal elháritani 's helyrehozni kell, nem pedig kigunyolni 's nevetség tárgyává tenni. Elég ha a' külföld ocsárlásait melly szellemi müvelödésünkről (miben ugyan még keveset is haladtunk) semmit sem tud, kéntelenek vagyunk eltürni, elég ha sok idegenekkel még most sem lehet elhitetni azt, hogy mi ember - hús evők nem vagyunk; — mi szükség magunkat magunk által durvábbaknak miveletlenebbeknek festenünk, mint a' milylyenek valósággal vagyunk? — mi szükség egy Táblabirót (mert valami ollyast kell és lehet képzelni Rondahátiba, mert csézája, huszárja volt, forsponton járt 's. t. e' f) mikor gyülésre megy egy egész Verschlag élelemmel, pinczetokkal 's t. elkészülve rajzolni. — Juczi kisasszonyt, (már a' millyen ollyan, de csak kisasszony, vagy legalább fejérszemély) borral pálinkával holtra itatni? — (Már illyen Táblabirák, kisasszonyok, honunkban csakugyan nincsenek.) — Mindezek olly botránkoztató festmények, olly undoritó rajzolat, hogy ennek olvasása, lehetetlen hogy émejgést, csömört ne okozott légyen egy finom izlésü férjfiban is, annyival inkább egy sokkal finomabb 's gyengéd természetü némberben. És kegyed olly gondolatlan, olly kegyetlen tuda lenni (a' férjfiakat nem kimélte vagy kimélni nem akarta) a' szépnem 's kivált a' pesti szépnem ellen, hogy öket másfél hétig kinozta, gyötrötte, untatta, Rondaháti rongyos házával, sipkájával, pipájával, czigányaival, rakásra halmozott büdös sonkáival, csirkéivel, 's a' mi legszörnyebb Juczi kisasszony gyalázatos kimultával. — Ez utolsóval kivált, Szerkesztő Ur! valójába megkimélhette volna szép olvasónéit, (kik Juczi kisasszony charakterizálása által méltán megsértetteknek érzik nemöket) ezt hozta volna magával a' hálás tisztelet, mellyel kegyed azok iránt (köztünk legyen mondva kiváltképpen való pártfogói iránt) különösen tartozik.

Én azt tartom bár Iró nem vagyok, hogy az Irónak minekelőtte iráshoz fogna meg kell fontolni mit ir, és kinek ir, millyen publicumot akar iratával mulattatni? — Ugyan azon darab, melly némellyek által nagy kedvességgel fogadtatik, más finomabb izlésü 's neveltetésü publicum előtt legunalmasabb, legkedvetlenebb. A' kegyed „Garabonczás Diákja“ a' Budai színházba talán 20szor is adatott, 's Megyeri a' jeles comicus mindannyiszor nagy tapsok közt dics-koszorut aratott; de honnét? — bizony nem a' páholyokból és földszintről, hanem mindig az ugy nevezett ökörállásról. Igy ha Rondahátit is az a' publicum olvasná, melly a' kakasülőbe járni szokott, tökéletes megelégedéssel volna iránta, ugy hogy tán némellyik magát holtra is nevetné (melly dicsőség kegyednek, könnyen még költségbe is kerülhetne, mert legalább egy pár misét szolgáltatni kellene szeszélyi áldozatjai lelkeiért) — ellenben a' müveltebb fél undorodva olvassa és sajnálkozva ezt mondja: ugyan miért mázolja be az a' Munkácsy azokat a' szép Rajzolatokat, illy ocsmány rajzolattal? miért nem választ inkább mást szeszélye tárgyául? hogy illeszti össze e' rut festményt a' mellé adott szép divatképekkel? és az ki mindenkor

és mindenben a' divatot és jóizléssel választja, miért teszi elbeszéllése' hőséül még az avult világból került szurkos piszkos Rondahátit? különben is ha minden Ronda, Ocsmány, Durva, Darabos 's kitudja micsoda — háti nemes családok életét, charakterét, még annál undoritóbb formába öntve adná is elő, az által nemzeti pallérozodásunk előmenetelén mit sem segitene, sőt rontana inkább mint épitene; — hiszen Munkácsy olly kitünö olly ritka elmetehetséggel sokkal szebbet jobbat is irhatna (!)

Illyen és több illyen megjegyzések 's illetőleg panaszok tétettek nem csak általam, hanem többek által is Rondaháti olvasása után, és megvallom munkába került magamat kegyed ellen megbékéltetni, miglen lapjainak most nálunk utolsó számában azt nem olvasám, hogy kegyed *megnősült.* Ez a' környülállás Rondaháti rondálkodásiért kegyedet tökéletesen kimenti 's ezért én kegyednek ez uttal többekkel együtt megbocsátok; de egyszer'smind nehogy a' még hátralévő criticus hetekbe a' szép Rajzolatokat valami Rondaháti féle nemzetségből való valahogy be mázolja, a' jó tanácsot adom kegyednek, hogy jelen paroxismusa ideje alatt rajzolni megszünjön.

Az a' szép hölgy pedig, kinek kegyed most birtokába jutott tegye kegyedet és kegyed is öt olly boldoggá, mint a' millyen boldogoknak érezték magokat akkor, mikor Hymen oltáránál egymásnak örök hüséget esküdtek, — a' most német ajak magyarul tanitsa beszélni leendő kisdedét, magyar honban, magyar férjnek legyen magyar nője, 's szüljön magyar honfiakat, kik legyenek idővel a' nemzet, a' haza dicsőségére!

Melly kegyedhez intézett szives kivánásomhoz, szabad légyen még szeretett hazámhoz is e' forró ohajtást az egek egébe felbocsátanom: Adja Isten, hogy minden ollyan Rondaháti féle család (millyeket kegyed hazánkba még jelenleg is tán létezni képzel) levetkezvén pallérozatlan durva állatiságát, a' miveltség fő polczára minél előbb eljusson, hogy ne légyen többé alkalma 's oka kegyednek vagy másnak Noé fiaikint feltakarni 's gunyos ecsettel rajzolni nemzete mezitelenségét; szóval kegyed mottojakint *a' dicsőség fénysugára lengjen a' Magyar házára!!!* — Éljen szerencsésen kivánja

Szekszárdrul Kegyednek

ismeretlen öszinte f. barátja

Rátzkövy János.

KIRÖPPENÉS

A' BUDAI HEGYVIDÉKBE — MARIA-REMETEI BUCSÚ — ÉS MÉG VALAMI.

Bizodalmasan ültünk együtt a' négy szalmaszékkel körülövedzett kerek-asztalnál, a' barátságos lugas-ernyőben, melly alatt már egész nyár folytában emésztgetjük a' „vas fürdő" ezüst-fehér túrós réteseit és arany-sárga kőbányai borát, én t. i. és az én barátom; és a' másik két széken, két vendégünk, az én és barátom' barátjai, mind a' négyen együttvéve négy „fidelis lélek" mint a' német mondja; mind a' négyen ugyan azon mesterséget üzök, 's igy mind a' négyen „fratres in Christo", mint a' diák mondja; mind a' négyen irók 's igy „haszontalan emberek" mint a' magyar mondja.

„Hol töltsük — kérdé tőlem a' legvastagabbik közöttük, villáját szánakozás nélkül az előtte gőzölgő csirke' szivébe szúrván, — hol töltsük a' mai délutánt?" Én éppen az utólsó húzomot tevém poharambul 's mintha a' Hetumogerek' vérébül iandottam, lelkesülve kiálték fel, mint egykor öseim Álmosnak kiálták: „A' merre téged sorsod elhiv, mindenüvé veled megyünk" — „Jól van — monda harmadikunk, az általam kiürített pisztolyt — meg ne ijedjenek nyájas olvasóéim, ez csak egy neme a' félmesszelyes palaczkoknak — maga elől eltolván, minthogy homoeopathiája még a' bor *szagától* is tiltja, — „jól van; nekem mint májbetegnek orvosom' tanácsából ugyis sokat kell járnom, — tegyünk egy nagy sétát, — a' budai hegyek' közé; Leopold mezején bucsú van." 'S egy óranegyed mulva mind a' négyen úton valánk.

Gyönyörü, világos, félig nyári, félig őszi septemberi délután volt; a' nap a' derült tiszta égrül nyájasan mosolyga le ránk 's hevét egy délnyugati szellőcske mérséklé, olly gyenge, olly enyhes, mint egy szép hó kéz által lebegtetett legyezőnek varázs szellője! Valami fölséges egy illy őszileg-nyárias innep-délután, egy nagy város' utczájában, egy és két óra között! midőn már az emberek hazatakarodtak templombul, és még ki nem jöttek az ebédlőbül. Minden zaj, tolongás és foglalatosság eltünve — el messze a' szobákba, konyhákba vonúlva; a' keresetmódnak minden nemü fáradalmai kalapácsolások, pakolások elcsukva a' zárt boltok' és raktárok' vas ajtai megett; a' sok targonczát, lovat, kocsit, embert 's azon egész

*

zagyvalékot melly egész héten által fültompító zajjal özönlék el az utczákon, mintha a' garabonczás diák kalapjával seprette volna el! Mindenütt csend, nyúgalom! 's az ember egymásra néz, bámul, 's azt látszik társától kérdeni, valjon ugyanazon város, ugyanazon utcza-e ez, mellyben csak ma reggel is olly élet, olly zaj zsibongott? — Ah, ma reggel itt egészen más volt, egészen más! az egész utcza rajkint zsibongott a' búcsúra és szabadba takarodóktul. Ezen szabad-levegő-barátok, ezen aludttej-emésztők, ezen kulacs-pártfogók, ezen tivornya szeretők és táncz kedvelők már kora hajnalban négy, öt és hat órakor indulának ki két három, öt, hét főbül álló csoportonkint, hosszú lépésekkel, tetemes botokkal, 's szabad levegő - éhes pillanatokkal, kulacsokkal és kalácsokkal 's bodorfüstöt eresztő pipákkal ellátva, - és hogy semmi se hibázzék, asszonyokat és gyermekeket is magukkal hurczolva. A' kedves élettárs rendszerint egy vánkust, 's egy irgalmatlan esernyőt visz, mellyet az egész család nap ellen használ; a' fiú gyermek hátára egy sz. János áldásával tölt kulacs van csatolva, a' kisebbik egy bútyort vagy kosarat emel felváltogatva a' nagyobbik leánynyal, mellyben, t. i. a' bútyorban vagy kosárban a' napi eleség, pogácsa, sódor, lúd, vagy csirkesült, kenyér, só, paprika, alma és körte és kenyér és kalács és tudja isten mi nincsen, kellemes rendetlenségben egymásra halmozva. Mesteremberek, kik egész héten által alig látnak egyéb eget, mint azon egy pár ölnyi nagyságút, mellyet műhelyök' ajtajából látnak; külvárosiak, kik egész héten által a' legkeményebb munkákban izzadának; mosónék, és tejes leányok, kik egész héten talpviszketegben szenvedének 's tegnap késő éjfélig tanácskozának a' tánczról, mellyet Leopold mezején fák árnyékában a' rozzant „Werkli" mellett ellejtendők; kapás és napszámos legények; faczér kocsisok és szolgálók, 's kitudná előszámlálni a' tarka tömeg' sokféleséget, melly egy tömeggé olvadva a' természetbe hempelygett kifelé, a' hídon, végig az Attila utczán, ki Leopold mezejére és remete Mariára a' természetet éldelni; pipázni, inni, enni; tivornyázni, henyélni, szerelmeskedni, tánczolni, lerészegedni vagy veszekedni, ki mint szokta.

Képzeljen az olvasó magának egy virúló völgyterületet egyenes síkon mintegy órányi távolságra nyulni, képzeljen azon magának három utat; egy kocsi utat és két gyalog ösvényt végig szaladni, és képzelje ezen három utat délutáni két órától kezdve egész késő estig váltogatva ki- és be- menő emberekkel 's kocsikkal ellepve 's fogalma leend azon óriási ember szivárványról, melly itt ezer meg ezer színeket játszva; hullámozva, a' zöldszőnyegen elterült.

Mi a' legszélső ösvényt választottuk, a' vizivárosi szőlő hegyek hosszanta bal felől a' szép svábhegyre 's a' regényes Jánoshegy völgyeleteire, jobra a' szépen karózott 's érésnek induló szőlők terülvén. E' kettős kilátás, 's egy néha néha visszavetett tekintet a' mindinkább távolodó 's ezáltal mindinkább regényesebbé 's szebbé váló Budapest' háztáborára, 's az előttünk és velünk háromágulag hullámzó embervonal 's fölöttünk a' tiszta, derült, nyájas ég, melly világos kék szemeivel mint egy gyönyörködve látszék ezt nézni mindezek összevéve melly gyönyörü képet adának! melly kecsegtető annak, ki az illy képeket érti és érzi, magunkat, négyünket gondolom, és a' délutáni publikumot, melly ugyan e' kettős czélbul jött ide ki; mert a' reggelidejöttek legnagyobb része, már ekkor oda adá magát vad örömeinek, a' tivornyázásnak.

Miután mi is néhányszor végig mentünk a' bucsúvölgyben összesereglett 's letelepedett csoportok között; néztünk, 's nézettük magunkat; szép lányokat és jó cigarókat kerestünk; keringőket és vágtatókat láttunk, minőkhez képpest a' pesti reduote-terem' keringői és vágtatói csak csigafutás! pollicinellokat és szerencsejátékokat bámultunk; szóval miután mindent megnéztünk, a' mit sorsunk megnézni engedett, még azon nagy kopár sziklát sem kivéve, „Amália-bércz"ét, melly mint valamelly diplomaticus tudós, kiemelkedve a' „profanum vulgus" közül, hidegnyugottan néze bennünket föld' fiait, kik az életnek örülni és örülve élni szeretünk és tudunk. Miután tehát, mondám, mindent megnéztünk és láttunk, mi is letelepedénk egy kinálatos asztal mellé, hol 20 jó krajczárért olly rosz bort ittunk, mellyhez homoeopathicus barátunk tejszine nektár volt — volna, ha nem volt volna vizesebb a' mi borunknál.

GARAY.

(Vége következik.)

TENGERI UTAZÁS.

TÖRTÉNET LEVELEKBEN

NÉMETBŐL

EGY DEBRECZENI ASSZONYSÁGTOL.

(Folytatás.)

3.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Ostende julius 27kén.

Nem csalt meg reményem Kedves Emmám! Gyermekeid körében láttalak. Mosolyogtál engem meglátva, 's a' hajó felé intettél sokat jelentőleg, melly friss koszorúkkal ékítve, az esthajnal rózsa pírjától sugározva vígan vitt feléd, mi alatt Valmont hijjában küzködött mozdúlni nem akaró csolnakjával, hogy nevetnem kelle rajta, bár ha más felől boszankodtam is ügyetlenségin. Vidámon ébredtem fel, 's most már hozzá látok kedvetlen történetem végzéséhez.

Egy rendes komornám volt a' ki iránt igen jó indulattal viseltettem, 's ki egész bizodalmam' bírta. Férjem' velem való bánása belsőm előtt titok nem lehetett. Úgy látszott hogy érzé igaztalanságát férjemnek, 's hozzám egész lelkéből ragaszkodék. Azon pillangók között mellyek körültem repkedtek, volt egy a' kit úgy látszott hogy nem csak múlékonyan érdeklék, bárha egészen hideg vérrel voltam is iránta, mert csak Valmont csendes tűrése hatott szívemre. Látván melly hijában valók csdeklései, más módon akart megindítni. Érzékeny hangzatkákba öntötte szerelme kínjait, 's a' leg indulatosabb prózával kísérte azokat. Engem az mulattatott, 's levelei elfogadását nem tartottam semmi helytelennek. Komornám volt a' szerelem posta. Véletlen belépett egykor férjem mikor egy illy érzelgő epistolát olvastam. A' legdurvább kifejezésekkel kívánta, hogy adjak számot magám viseletéről, kikapta kezemből a' levelet; szemrehányásokkal halmozott 's a' legnagyobb megvetéssel beszélt erkölcsömről. Én helytelen magamviseletét nem érezve, 's ifjúi gondolatlanságomról magamat férjem irántam való maga viseletivel mentve, éppen olly hangon feleltem. Mindinkább felboszankodott, annyira hogy végre válásról ejtett el egy szót. Én megijedtem, mert féltem hogy atyámnak bánatot okoznék, a' ki már régen viszszatért jószágaira, 's nem is gyanitotta hogy én olly békétlenségben élek férjemmel. — Különben zsarnokomtól való elválás a' legkívánatosabb lett vólna reám nézve, mert a' milly hajlandó voltam az előtt őt szeretni, olly közeljárt most iránta váló indúlatom a' gyűlölséghez, még is engesztelni kezdtem, 's férjem úgy látszott hogy alkalmasint meglágyúlva távozott el. De nem soká tartott a' fegyver nyugvás. Éppen farsang volt; én egy éjszakát egy barátnémmal álöltözetben a' redoutban töltöttem, csak reggel felé menék haza, 's alig szunnyadtam el, hogy férjem kezében egy levelet tartva dühösen berohant a' szobába, 's mondá, hogy végre van bizonyitó tanuja hűtlenségemnek kezeiben, most már ismeri mellék útaimat 's tulajdon maga volt tanúja gyalázatjának, mert követett midőn ez éjjel egy ismeretlen álarczossal felsuhantam egy bérkocsira, 's elmentem, hogy hová? azt nem szükség hogy ó mondja meg nékem. Meg nem foghatom hogy mit akart férjem 's álmos fővel mindaddig egy nehéz álomnak tartottam az egész jelenést, míg a' levelet olvasni nem kénszerített. Az valóban úgy látszott hogy nekem szól, de az irás egészen ismeretlen volt előttem, tartalma pedig olly nemű, hogy pirúlnom kellene ismétlésén, 's egészen meg egyezett azzal mit férjem szűnetlen előmbe menydörgött. Természet szerint tagadtam a' levelet minden előzményeivel, 's akkor azt kérdé férjem gúnykaczajjal, hogy barátnémmal hagytam e el a' redoutot? Erre nem felelhettem igennel, mert az ő hintaja előbb eljött, 's én soká hijjában várakoztam a' magaméra egy mellék teremben, míg végre egy álarczos nyugtalanságomat látva ajánlotta hogy bérkocsiról gondoskodand, a' mit el is fogadtam, mivel úgy látszott hogy cselédeim rólam elfelejtkeztek. — Hát hintaja hol maradt aszszonyom? kérdé férjem mérgesen. Azt nem tudom felelém szelid hangon, én hát tudom, folytatá, oda ment a' rendelt órára, 's egy álarczostól azzal igazítatott vissza, hogy az asszony már elment. Azt az álarczost az asszony bizonyosan jobban ismeri nálam. — Én hallgattam mintha kővé váltam volna, mert láttam, hogy romlásomra van az egész terv és a' külső szín ellenem bizonyít. Férjem hallgatásomat megvallásnak vette; 's azt mondá, hogy reményli bírok még annyi becsület érzéssel, hogy elválásunkban megegyezzem. Atyám iránt való titszteletből lehető kiméllessel fogja a' dolgot elrendelni. Én ártatlanságomat állítottam, 's atyámhoz kívántam tüstint utazni, a' miben nem is akadályoztattam.

Nem sokkal azután hogy férjem elhagyott, Valmont jött hozzám képiből egészen kikelve, 's mondhatni hogy épen elszakasztotta magát barátjától, mivel már tudja, hogy minden rám fogott vádak tulajdon gonoszsága cselszövényei, hogy komornámmal egyetértésben van, 's hogy minden csak azért történt; hogy belőlem az elválásban való megegyezést ki csikarják; eleget küzdött már, eleget beszélt barátja mellett, de most már semmi sem kötelezi, hogy indulatját elnyomja. Én szinte magamon kívül valék, és egészen vezetésire bíztam dolgomat. Komornám mindjárt el bocsátatott, 's én néhány órák múlva elhagytam azon házat, melly reám nézve pokollá vált. Atyámat betegesen találtam, 's kedvetlen dolgaim elbeszélésivel nem akartam terhelni, kivált hogy betegsége veszedelmesebb kezdett lenni, 's utóbb inhideggé vált, melly 14ed napra sírba is döntötte.

Ah kedves Emmám! milly egyedül voltam most, milly elhagyatva. Az az egyetlen valóság a' kit enyimnek mondhattam elragadtatott tőlem, egyedül, egyesegyedül állottam az egész teremtésben. Csupán Valmont képe világosította ollykor a' sötét kört mellyben búsongva állottam; ő szeretett, ő volt egyedüli gyámolóm. Nem sokára el is jött, 's igyekezett bánatomat enyhíteni 's szerelmében igéré minden elvesztett boldogságomnak kipótolását.

Váló perem azonban folyt, 's Valmont esdeklett, kénszerített, hogy ne tagadjam meg tőle kezemet. Dolgai véletlen Párisba hívták. — Régen kért hazájában valamelly hivatalt, 's most reményt nyújtottak neki hozzá, de jelenléte okvetetlen szükséges volt. Nem örömest hagyott el, de nem volt mit tenni, kénytelen vala. Egyedül maradtam régi kastélyomban, a' hová más érzésekkel, más tapasztalásokkal tértem viszsza, mint belőle elmentem. Magánosságomat lelkem mívelésire kezdtem fordítani 's kivált a' német nyelvben kezdtem magamat tökéletesíteni, mellyel addíg mit sem gondoltam. Atyám könyvtára melyben minden meg van mit csak íróink jelest mutathatnak, kedvet gerjesztte bennem, hogy kincseivel közelebbről megösmerkedjem, 's utóbb nagyon megszerettem azon nyelvet mellyet eddig olly durvának tartottam.

Jul. 28kán.

Néhány hét múlva hírt vettem, hogy váló perem szinte bé van végezve, csak személyes jelenlétem szükséges még, a' dolog végbe menetelére Elfogúlt kebellel hagytam el csendes tartózkodó helyemet, minden oltalmazó nélkül menvén új zavarok', kedvetlenségek' elibe. Természet szerint hogy azon háznál, melly többé enyim nem volt, nem szállhattam meg, 's nem is akartam szállani, de a' fogadóban előtte vitt útam, 's szemmel látó tanúja lettem annak a' mit Valmontól már hallottam vólt. — Lakásom' ablakai mind ki voltak nyitogatva, 's a' balkonon üldögélt a' legszebb virágoktól körül illatozva, volt komornám, mostani nyilvános parancsolója a' háznak, és urának. Úgy látszott, hogy nyilvánságosan várt, mert mind azon apróságok, mellyek egykor kedvesek voltak előttem, önkényes rendetlenségben voltak körüle elrakva. Megvallom, hogy igen gyülöletes érzések hasogatták belsőmet, és szükségem volt könnyű vérem' minden hatására, hogy e' benyomás nagyon tartós ne maradjon lelkemben. Dolgaim' végződésével siettem azon helyet elhagyni, melly annyi kedvetlen emlékezetet nyújtott; elhatároztam magam' hogy útazni fogok, és csak ott mulatok, a' hol különös tetszésemet nyerendi meg a' hely. Jövedelmem ollyan hogy nincs miért költséget kímélnem, vagy magamtól az életnek akármelly kényelmét meg tagadnom, 's örömeit, gyönyöreit korlátolnom. Első útam egy igen sürün látogatott országba vitt, a' hová nem sokára Valmont is követett. — Közel volt hozzá, hogy egy St. Domingói küldöttségnél valamelly nevezetes hivatalt nyerjen, de jóvá-hagyásom nélkül nem akarta el fogadni. Nékem tetszett az ajánlás, bárha a' marquisnak jobban tetszett volna azt el nem fogadni, és vélem mindjárt egybekelni, de tervemben éppen nem volt, hogy magamat olly hamar azon járomba hagyjam fogni, mellyből csak alig szabadúltam ki. Szerettem ugyan Valmontot, de szabadságomat is szerettem, és magam szíve szerint kivántam azt használni. Egy két évig útazni kivántam; 's gyönyör közben gyüjtögetni tapasztalást, ismereteket, 's azután nyújtani kezemet Valmontnak ha a' próbát kiállja. Minden módot elkövetett határozatom megváltoztatására, de látván hogy az rendíthetetlen viszsza tért Párisba, hogy a' dolgot tökélletességre vigye. 'S én sem mulattam el azon helynek melly életem legszebb emlékezeteit magában foglalta meglátogatását.

Alig mulattam ott néhány hétig, hogy Valmont, e-

lőbb mint gondolta volna, parancsolatot nyert az el útazásra. Közelgett a' pillanat mellyben elkelle válnunk. A' búcsú keserves volt, de magam nem akartam máskint. A' marquis el hagyott, miután ünnepélyes fogadást vett tőlem, hogy a' háború végződésivel hűségét haladék nélkül megjutalmazandom. — Gyakran írt Valmont, és leveleire valódi szüksége volt szívemnek; de gyakran hónapok teltek belé mig azokat vehettem. Sokszor szív szakadva meg bántam, hogy olly könnyelműleg el idéztem magamtól és olly veszedelmes útra engedém, de már késő.

Állhatatlan lelkemtől üzetve keresztül útaztam Franczia- és Németországot, 's gyakran mélyen érzettem állásom', létem' üres voltát Valmont emlékezete szólt egyedül szívemhez, és bárha víg természetem, és mulatságos élet módom mellett ritkán vethettem is egy egy komoly pillantatot szívem' belsejébe, még is voltak olly idő pontok, mellyekben igen nyomónak tetszett annak tudata, hogy így elkülönözve, illy egyedül vagyok a' nagy mindenségben; két esztendő múlva írta Valmont, hogy vége a' táborozásnak. Határozatom, hogy Amerikában fel fogom keresni, rég készen volt, 's csupán ezen hirre és az útazásra kedvező időre várakoztam. Éppen Pyrmont vidékén lévén, elhatároztam magamat nehány hetet ott tölteni. Szerencsés csillagzatom ott találtatta fel vélem, mi után olly rég híjában óhajtoztam, a' mit utóbb elérhetetlen kívánságnak tarték — egy barátnét egész életemre — téged kedves Emmám! —

Most már mindent tudsz — és még is jó maradsz irántam úgy e? de ne is már egy szót is a' múltról. A' jövendő homályosítsa el eleven zománcz színeivel a' múlt' halovány színeit, és új idő szaka kezdődjék életemnek azon naptól fogvu, mellyen nyájas nemtőm hozzád vezetett.

4.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Julius 27kén.

Kivántam hogy okosabb gondolatja lett volna nagy bátyámnak, mint engem Santa Cruzba idézni. Megholt ugyan már a' jó ember, 's a' holtaknak tulajdonkép nem is szoktak gondolatjaik lenni, sőt ha jól veszszük fel a' dolgot, még is a' jó gondolatok közé tartozik, hogy az embert valaki, ki soha nem ösmerte szép vagyonának örökösivé tegye, csak azért mivel az testvérje' fija, 's nem is bánnám ha több atyámfiainak is jönnének illyen inpromtujai.

Tulajdonkép azt akarám most neked mondani, hogy beteges vagyok, 's meghalok unalmamban, 's a' helyett hogy nagy bátyámnak tartanék halotti prédikátziót nem sokára felettem kell tartani. — Már Ostendében sem igen jól voltam, 's ez az átkozott ringatás egészen kifejtette a' gonosz csirát, 's tengeri betegségbe ejtett. Hogy is várhattam volna egy *Capricieuse*től jobbat, minthogy kínozzon, nyomorgasson, mert e' nevet viseli a' hajó mellyen vagyok. Már ugyan jobban érzem magamat, 's reménylem, hogy egy két nap mulva elhagyhatom szobámat, de azzal sem sokat fogok nyerni, mert a' kiket még eddig a' hajóbeli társaságból láttam, nem igen ingerlik az embert közelebbi ösmerkedésre. Velem van ugyan Náncsi; ez a' jó leány mindent elkövet felvídámitásomra; de te talán még jobban tudod nálam, hogy szép lárvácskáján kivül kevés gyönyörködtető eszközök vagynak hatalmában. Tulajdonképpen csak itt tettem ezt a' fölfedezést, bárha gyakran voltam is már hozzá közel hogy megtegyem. Soha sem érzettem még eszének olly szük határok közé szorított, és egész valóságának olly póri voltát mint most. Haragszom magamra, háládatlannak mondom magamat, de ez mind el nem üzi unalmam' iránta. Szegényke kimeríti magát, a' maga módja szerint kedvem keresésiben, 's én még is hideg maradok, 's mindenütt híjját érzem bizonyos valaminek, a' mi mindazoknak becset tudna adni: sőt azon gondolatot sem tudom magamtól elűzni, hogy mindezen szerelem bizonyságai erszényeméi, nem enyéim. — Volt olly idő a' mikor Náncsi kitudott elégíteni — de milly hoszszú 3 év, és 3 nap tengeri betegségben töltve megint tesz három évet, 's gondolj végig annyi végetlen időn — 6 esztendőn! melly tág mező a' fölfedezésekre; Columbusnak alig kellett fél annyi, hogy egy világrészt fölfedezzen. — Nem elég hogy még most is szépnek találom? és ezen érdemét egész, teljes mértékében méltánylom? Éppen theámat hozza; melly csintalanúl mosolyog — gyönyörü, kellemes! — a' szépségnek sokat kell engedni; csak a' szárazon volnék már ismét. —

(Folytatása következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

1.) Auguszt' 31kén tartatott Sátoralja-Ujhelyen, a' Casinoi teremben, fényes tánczmulatság, a' kórház tőkéjének gyarapitása javára. Belépti díj egy pengő forint, 's az ezen mulatsággal összekötött sorsjátékos sorsjegyek egy egy pengő húszas. Nyerő tárgyakkal a' környék asszonyságai ajándékozák meg a' játékot 's illy tárgy több hetvennél gyüjtetett össze, részint a' tisztelt hölgyek saját kézi munkáik, részint más ékitvények. Sorsjegy közel 12 százhoz adatott el; a' húzás a' szünórában tartatott: a' hely diszesen vala elrendezve, 's jó világitással ellátva. Bunkó bandája derekasan játszá a' legvigabb kéringőket. Nemzeti tánczban is három pár követé egymást, 's uj meg uj ügyességgel lepé meg a' nézőket. Jobbára magyar szó hangzott nem csak a' férfiak de a' szépek ajkaikról is. Még reggeli öt óra után sem távozának mindnyájan a' mulatók 's egyébkint is igen élénk vala a' társalkodás. — A' megjelent vendégek száma ötszázhoz közel ütött, 's Zemplén 's a' szomszéd megyéknek számos nagy rangu személyeivel diszelgett. A' megye Alispánja, több herczegek és grófok ékiték a' társaságot jelenlétükkel. Többek' vallomása szerint ennél fényesebb bált Ujhely még alig látott, kivánjuk szivünkből, hogy minnél inkább gyarapodjék événkint ezen a' szenvedő emberiség javára czélzó intézet.

N.

KÜLHIREK.

1.) Parisban jelenleg 601 sütő (pék) 600 épitőmester, több mint 1,100 ötves, vagy is aranymives, 215 olvasóterem, 680 könyváros, 800 limonade vendéglő, több mint 1,750 literator, 1,300 orvos, 572 gyógyszerárus, 1480 saruvarró és több mint 4000 borkereskedő van.

2.) Az egyesült országokban igen különös kereskedés üzetik, kereskedés asszonyi személyekkel. A' new-yorki ujságokban e' felől következőt olvashatni: „Néhány nappal ezelőtt egy fiatal leányokkal terhelt kocsi ment Northampton-on keresztül Massachusettsban, Chicogába, nyúgaton, hol ezen czikkely igen kapós.“

3.) D..... váltólevél-ügynök egy pár hónappal ezelőtt bizonyos B..... gazdag tőkepénzessel fogadott, de amaz a' fogadás ideje alatt meghalálozott. Az utóbbi tehát nem régiben elmegy D..... özvegyéhez, mondván, hogy férje vele 16,000 frankban fogadott de fogadását elveszité; azért tehát, ugymond, kérdeni jövök kegyedet, ha a' férje által tett lekötelezésnek eleget akar e tenni vagy nem. Az özvegy azonnal erszénye után nyúlt 's a' pénzt ki akará fizetni; de B. őt vissza tartóztatá: „Minthogy kegyed — ugymond — a' fogadást érőnek (érelmesnek) véli, tehát itt van a' 16,000 frank; mert a' fogadást én vesztém el.

4.) Egyik amerikai hirlap említi, hogy a' törvényhozó gyülekezet Kentuckyban olly törvényt alkotott, melly szerint az, ki ellenfelét párviadalban megöli, annak adósságait kifizetni köteleztetik.

5.) Jauffret könyvtárnok Marseilleban, az ottani könyvtár' kéziratai közt egy irományt talált, melly Napoleon Bonaparte saját keze irása, 's az egyptomi táborozás leirását foglalja magában. A' kézirat legott a' kir. könyvtárba küldetett.

6.) Mint mondják Engenia Garcia, a' hires Malibran testvér huga, a' parisi nagy operaházban nem sokára föllépend.

7.) Konstantinápolyban az ön gyilkosság botránkoztató könnyelműséggel üzetik mindinkább naprúl napra. A' minap Mahomet Effendi a' Bosporuson sétálni vala 's a' nagy hőség felette nagy alkalmatlanságára kezde lenni. Először köntösét veté le, hogy enyhüljön; de ez mit sem használván csaknem egészen levetkezék, de minden jobb siker nélkül! végre türhetetlenül felkiálta; „noha ez sem használ talán megenyhit a' tenger“, 's mielőtt a' hajós meggátolhatá, a' hullámok közé ugrott, többé soha belőlük ki nem kelendő.

8.) Egy angol orvos, dr. Irving Smith, egy 25 éves asszonynál opium általi megétetést vön észre, 's mindenfélét próbált a' tetsz-halottat életre hozni; végre mesterséges lehellet gerjesztéshez folyamodott. Száját tehát a' vélt holtnak bedugák és egyik orralyukát; a' másikra fujtató alkalmaztaték; a' mell ez által levegőt nyert, melly a' csipelyek és altest nyomása által ismét kihajtatván', igy mint egy óra hosszig mesterséges lélekzés utján a' sziv végre mozdulni kezdett 's rövid idő mulva a' már holtnak vélt életre serkent!

☞ **Azoknak, kik lapjainkat évnegyedre szándékoznák megrendelni, jelentjük, hogy lapjainkra évnegyedre is előfizethetni 2 fr. 30 krral pengőben. Kik pedig lapjaink' ez egész félévi folyamát kivánnák megszerezni, azoknak is szolgálhatunk.**

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.

Septemb. 17kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

75dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

SZELLEMEK' DALA VIZEK FÖLÖTT.

GOETHE UTÁN.

Ember' lelke
Vizhez hasonló:
Égből jő-le
És égbe száll-föl,
És vizsza ismét
A' földre jő,
Örökké változva.

Ha lezúg magas,
Sik szirtfalról
A' tiszta sugár:
Szépen porzik-el
Felleghabokban
A' sima szirten,
'S könnyen fogadva,
Elfátyolozva,
Csendben rezegve
A' mélybe reng.

'S ha szirtek nyúlnak
A' rohanásnak elébe:
Lépcsőzve 's boszúval
Lezúg.
Lapos ágyban
Vonúl a' rétvölgyön át,
'S a' sima tóban
Arczáikat legeltetik
Minden csillagzatok.

A' szél a' habnak
Kedves szerelmese,
Szél kever-föl fenékkel
Tajtékzó habokat.

Embernek lelke
Mint hasonlítsz a' vizhez!
Embernek sorsa
Mint hasonlítsz a' szélhez! —

KAZINCZY GÁBOR.

TENGERI UTAZÁS.

TÖRTÉNET LEVELEKBEN

NÉMETBŐL

EGY DEBRECZENI ASSZONYSÁGTOL.

(Folytatás.)

4.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Julius 30kán.

A' philosophusoknak a' tengerre kellene tanitó termeiket tenni, akkor bizonyosan tanulni kívánókká lennének tanítványaik. Sokrates bizonyosan sok utazásokat tett tengeren, nem is képzeled melly kedvezők azok a' bölcsesség' kifejtésire. Ha igy úszkálok egynéhány honapig, legbölcsebbjévé leszek idő-koromnak, örökségemen egy hajót veszek egy durva köpönyegbe burkolom magam', viszsza megyek Europába, megrakom bölcsesség iskolámat tanúlni kívánó ifjusággal, 's elárasztom a' világot philosophusokkal. De téged fel nem veszlek iskolámba, mert neked nincs oktatásomra szükséged. — Melly sokszor igyekeztél hijában, engem arról meggyőzni, a' mit ugyan nem akarok még most is egészen megvallani, ha szinte ollykor keservesen érzem is, — hogy egyedül vagyok a' világon: és nem vagyok boldog — és hogy szíves kapcsolatokkal kell valamelly szeretett valósághoz kötetve lennünk, hogy boldogok lehessünk.

Nevettem nagy bátyám' vég rendelete' azon czikkelyét, mellyben kötelességemmé teszi, hogy nevelt leányát, vagyonja' másik fele örökösét meglátogassam és ha hajlandóságaink az ő kívánságával meg egyeznének kezemet neki nyújtsam. Most már felényire sem tetszik előttem nevetségesnek a' feltétel, és ha tudnám, hogy az a' leányka mindenben éppen ellenkezője az europai leányoknak, valóban azt az ostobaságot tenném hogy rendeleti kívánságát teljesitsem bátyámnak. — De az asszonyok bizonyosan mindenütt egyformák:

's mind az új, mind az óvilágban a' kétségbeesésig kínozzák a' szegény férfiakat, kiknek sorsuk szerencsétlenségökre, azokéhoz van lánczolva, könnyelműségök, tetszvágyuk, következetlenségök, szeszélyeik, sokat kívánásuk által. Kedves uram bátyám abból bizony semmi sem lesz, sokkal okosabb öcsese, hogysem nyugalmát ismét egy asszony' változóságának, és hűtlenségének tegye ki martalékúl. Melly elevenen elömbe állítja az emlékezet erkölcsösségét. Te ösmered sorsom' körülményeit barátom, 's tudod hogy házasságom' szerencséje csak abban állott, hogy kevés ideig tartott, 's hogy azon kis idő is tökélletes fogalmára segitett annak, millyenek lehetnek a' pokol' kínjai. Nem volnék e bolond, ha ismét önkint gyötörtetném magamat? — Jobb nekem Nancsi! ő boldognak tartja magát azon bőségben, melly mellettem környezi, kedvem' keresi, mert sorsa kezemben van, 's a' mi pallérozottság hijjával van, azt másoknál keresem, 's fel is találom. Csak a' szárazon volnék már, semmitől sem kellene úgy a' szegény lánynak tartani, de a' viz — nem eleme.

Jul. 28.

Nevesd ki bölcs barátodat August, nem tudja unalmát jobban elüzni, mint hogy álmait elbeszélgeti, 's még pedig nem valami kellemes álmait, hanem — feleségérőlieket — zavaros tarka képekben lebegett körül alakja, 's hogy az az alak, kedves, vonzó, azt tudod. — Felébredtem, 's a' múltról elmélkedém, 's megvalljam e gyengeségemet? — hogy vissza kívántam. — Mind az átkozott tengeri betegség következései ezek — hogy menthetném ép elmével! Mert ha szinte okot adtam is neki a' megelégedetlenségre, azért még sem volt joga, hogy annyira elvetemedjék, 's mind a' maga, mind az én becsületemmel nem gondolva annyira átengedje magát zabolátlan indúlatjának. Nem! egy szót sem többé róla; egy olly aszszony, ki magát annyira el tudá felejteni, nem érdemli, hogy róla emlékezzem, még az unalmas hajó kamrában is, legyen az akármi szép és eszes.

5.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Julius 29kén.

Mit fogsz hallani Emmám! kit láttam! alig hivék szemeimnek 's még is ő volt, nem más mint Steinau az én kinzóm, a' kit egykor olly szerencsétlen valék, hogy férjemnek kénytelenitettem nevezni. Egészen zavarodott vagyok, azt sem tudom hogy mit mondok, de csak hallgass-ki, igyekszem magam összeszedni.

Azon beteg útasról, kiről első nap irtam, nem volt többé semmi szó, 's már én egészen el is felejtkeztem róla, mikor ma délben a' kapitány 2 tányérral többet parancsolt tétetni, minthogy a' beteg gróf már meg gyógyúlt, 's feleségével együtt az asztalnál kíván ebédelni. S' képzeld bámulásomat, ijedségemet! Steinau lépett be azon gyalázatos teremtéssel, ki egykor komornám volt. Elenyészett eszméletem, ájuláshoz érzettem magam közel, 's hirtelen eltávozám. Nem hiszem, hogy a' belépők rám ösmertek volna, mert úgy állottam, hogy kimentemben csak oldalt láthattak. Melly kínzó helyzetem! mit cselekedjem? melly elhagyatva érzem magamat. Mért nem maradtam nálad kedves Emmám! nem irhatok tovább, — fejem szédül.

6.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Julius 30kán.

Örvendj velem barátom! meg kezdem szeretni a' tengeri útazást. Nem leszek már olly foglalatosság nélkül mint gondoltam, vagy nagyon csalatkoznom kellene. Halld csak. Tegnap, hogy már egészen jól érzettem magamat a' kapitány asztalánál kivántam ebédelni. Beléptem Náncsival, 's azon pillanatban látom, hogy egy díszes, csínos termet hirtelen meg fordúl, tántorog, és a' szobát elhagyja; ábrázatját nem láthattam. Kérdeztem, hogy ki az ki fejemet annyira szerencsélteti, hogy azt Meduza főnek nézi, 's megtudtam, hogy nagyon hízelkedtem magamnak, mert nem az én meglátásom, hanem egy hirtelen roszúl levés kérszeritette Mildenné asszonyt, hogy a' szobát elhagyja. Az egész társaság kellemei' dicséretére fakadt, ugy hogy kíváncsi lettem olly nagyon szeretetre méltó, 's annyi sok dicséretre érdemes asszonyt megösmerni. Azt mondták, hogy vacsorálni is kinn szokott, el nem mulattam a' megjelenést. Ő nem volt ott. Másnapra bíztattak, a' dél eljött, még előbb kimentem a' kapitányhoz mint tegnap. A' társaság egybe gyülekezett, minden belépőnek elibe repültek tekinteteim, de hijjában; végre kérdeztem hogy hová marad Mildenné? 's azt a' feleletet nyerém, hogy roszul érzi

magát 's nem akarja szobáját elhagyni. Az orvos ki jelen volt, csudálkozott rajta, hogy hozzá nem folyamodik, én is csudálkoztam 's megmutogattam neki hogy kötelessége segedelemmel lenni ott is, hol nem láttatnak kívánni.

Az én okaim meggyőzték, elment Mildennéhez, 's azzal a' hírrel jött viszsza, hogy betegnek állítja magát, de orvosságot nem akar venni, hogy rózsa arczai helyeselik is azon feltételt, de hogy egész mintléte valamelly különös lelki nyugtalanságot mutat, mellyet valamelly előtte ösmeretlen oknak kellett benne támasztani. — Mit mondasz hozzá August? nem azon az úton vagyok e, hogy valamelly furcsa kalandba egyveledjem? Mert hogy eltűnését én okoztam azon alig lehet kételkedni, bárha meg nem foghatom is, hogy mi oka lehetett Mildennének tőlem meg ijedni. Meg kell látnom, minél előbb meg kell látnom. Hidd el barátom, hogy felényire sem olly unalmas a' tengeri útazás mint gondoltam.

7.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Augustus 1jén.

Határozatom meg van téve; szobámat el nem hagyom: az a' győzedelme ne legyen, hogy engem lásson. — Felesége! azon alávaló teremtés felesége! — hihetetlen! ki gondolhatta volna valaha. De nem vagyok e esztelen, hogy rajta tűnődöm? mit árthat az nekem. Csak tekinteteit ne kellene eltűrnöm, így egyedül, óltalom nélkül. Egyedül azt tehetem hogy rabnak tekintem magamat, míg a' hajót el nem hagyja. Talám csak egy darabig fognak velünk utazni, ez egyedüli reményem. Meg nem foghatom hogy hová szándékozik. Steinau az előtti körülményei, és élet módjához képpest, találós mese marad előttem, mellynek megfejtése csak azért érdekel, mivel tudni kívánnám, hogy mikor lélekzhetek szabadon. Csak képzeld el Emmám! még ma csak 7ed napja útunknak, pedig ha jól foly is, el tart 2 hónapig. Melly gyönyörűséges életet fogok élni papagályommal, de az legalább ne legyen rab; minden nap ki kell vinni komornámnak a' fedezetre, hogy egészen el ne felejtse Steinau milly kellemes a' papagály beszélgetés, reménylem, hogy ezen állatok iránti gyűlölsége még él. — Gyermeki módon örülök rajta, hogy Jacquot büntetetlen hasgatandja gyenge füleit.

8.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Augustus 4kén.

És pedig meg kell látnom, ha mindjárt Gyges gyűrűjével bírna is. Tegnap, és ma hajó törést szenvedtek ugyan az ujságkívánás' próba tételei, híjjában jöttem mentem ajtaja előtt még csak meg sem pillanthattam. Ha rút volna az az asszony meg fogható volna előttem láthatatlansága; de szép, nagyon szép a' mint hallom, 's kerüli tekintetemet. A' jó asszonynak egészen viszszás fogalminak kell rólam lenni, de jó útra kell vezetnem; még ma. — Egy hajós legény szokott ivó vizet vinni szobájába. — Ez éppen ollyan nagy mint én, már meg van vesztegetve ma estve én fogom szerepét vinni. Az az időt választom mikor majd vacsorál, akkor legkönnyebben észrevehetetlenül maradhatok. — Még ma csak látni akarom, hogy mit akarok ez után majd meg tudod, ha magam is tudni fogom.

9.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 5kén éjjeli 10 órakor.

Elhiheted e Emmám! hihetetlen, pedig ugy van. Steinau itt volt. Ma estve, szokásom szerint egyedül üldögéltem, 's olvastam. Végre el ütötte a' 9et 's béhozták vacsorámat. Szomjas voltam 's a' hajós legény a' ki vizet szokott hozni késett, mindig az ajtó felé néztem; megnyílt az, 's első tekintetre megösmertem Steinaut, ki a' hajós legény ruhájában vizet hozott. Akaratom ellen befedeztem mind a' két kezemmel ábrázatomat; 's abban a' szempillantásban ő is eltűnt. Hogy megösmert, bizonyos, mert igen megütközöttnek látszott. Mi tévő legyek? Nem azt fogja e hinni hogy félek tőle, ha tovább is el vonom magam tekintete elől. Nem azt fogja e hiúsága vele elhitetni, hogy még veszedelmes reám nézve személye. — Már az sok volna, másról kell meggyőznöm. — De hogy viseljem el azon teremtésnek szemtelen tekinteteit a' kit feleségének nevez? Oh tudtam volna e csak képzelni is, hogy egy áskálódó daemon ezen emberrel illy módon fog a' legkínzóbb helyzetbe hozni. Még semmire sem határozhatom el magamat, nagyon meg vagyok indúlva.

*

10.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Aug. 5kén.

Nevess velem August, nevess, nevess, soha sem volt nagyobb okod a' nevetésre. Kit gondolsz hogy az újság kívánó hajós legény látott? Nem, álmodni sem lehetett volna bolondabbat — senkit mást mint Buchwald grófnőt. Most már megfoghatom miért játszotta a' szép Mildenné asszony a' láthatatlant. Van rá oka, hogy tekintetemet kerülje. De ugyan széppé lett, csudaszéppé, ezt meg kellene vallanom, még ha férje volnék is. Megnőtt, telt, 's termete igen sokat nyert vele. Náncsi azt hiszi, hogy történetből láttam meg, 's ugrál örömében. A' bohót itt feleségemnek tartják, 's volt asszonyán való győzedelmén örvend. Ez úttal a' román kiféjlődése megelőzte annak összebonyolódását. Az újság érdekét nem lehet tőle megtagadni, ha különben semmi jelessége nem volna is.

Aug. 6kan.

Mildenné ifjú asszony jónak látta ismét láthatóvá lenni. Ma a' fedezeten találtam papagályával. Még sem unt rá azon átkozott állatokra. A' papagályok hihetően állandó érzéseket szoktak magok iránt gerjeszteni, mert az a' jó asszony különben változó szokott hajlandóságaiban lenni. És melly ízlés nélkül öltözik, mindent vissza húzok a' mit szépségéről mondottam. Azaz útálatos sárga, mellyet ugy látszik, önkint választott, hogy azon bényomást elrontsa, mellyet szépsége netalán tett, tökélletesen elérte czélját. Meg nem foghatom, hogy találhattam tegnap' olly szépnek. 'S az a' sok gyűrű, fogadom hogy mindjárt húz egyet orrába is, mihelyt a' vadaknál azt a' szép divatot meg látja. Tudod mennyire gyűlölöm a' gyűrűket, a' legszebb kezet is el rútítják Mildenné asszony is tudja azt, tökélletes emlékező tehetsége van. Mikor felérkeztem az egész társaság egybe volt gyülekezve körűle. Tollas kedvenczével mutogattatta mesterségeit. Az a' kedves állatocska ugy sivalkodott, rikóltozott hogy a' fűlem is bédugult belé. Bizonyosan nem volt 10 tengeri mérföldnyire körül, belől, ollyan czet, és fóka, melly részt nem vett volna a' gyönyörben. Én el siettem. Most már Náncsi kér hogy vezessem fel, meg nem tagadhatom tőle ezt a' győzedelmet.

6kán estve.

Átkozott egy kalandor asszony, hogy gyönyörködött zavarodottságomban. Igaz hogy sok ostobaságot is öszve beszélt Náncsi, 's komolyan megtiltottam neki, ezentúl olly dolgokrul beszélni mellyekhez nem tud. Dámát akart a' bolond játszani 's az oroszlánbőrrül való mesére emlékeztetett. Igen rosz kedvem van, boszús, nagyon boszús vagyok. 'S melly ravaszúl ki tudta mutatni éles elméjét, melly szépen fejezte ki magát, melly lelkesen beszélt. Nem kívánok róla emlékezni; talán ki alszom kedvetlenségemet.

(Folytatása következik.)

DALOK.

MAJLÁTH UTÁN.

I.

Nyugalmat 's írt e' szivre hol,
Ah, hol találok én?
Utána, érte úznek vágyaim,
Fájdalmak tengerén,
'S vérző kebellel küzdök rajta át
Keserve mennyem' 's vágyaim honát.

'S ismét busára, 's ismét vérzeni
Int mennyem' távola:
'S föl csillog kínok' éjiből
Szerelmem csillaga,
'S a' messze égnek kék ölén
Őt, őt, az egy angyalt látom én! —

És küzdve ismét egy szerelmemért
Meg állok sírokon,
'S eldűlt kebellel dőlök el
A' lantvirányokon,
'S a' mint könyűim húlnak, érezem:
Az írt nyugalmat én itt lelem! —

II.

Ók már feledve rég
Hivék fájdalmaim,
Hogy néha bús öröm
Zeng a' lant' hurjain;

Feledve képzelék
E' szív' örök sebét,
'S nevetve halgaták
A' lant' vig énekét.

Nyugodtnak látszanak
A' vulkán lángjai,
Öblén mosolyganak
Tavasz virányai;

'S ki sejt virág alatt
Fölgyúló lángokat,....
Ki szívem mélyiben
Eltitkolt kínokat?

SZERÉNYI GYULA.

KI LESZ A' BIRÓ?

I.

A' ki bolond, az okos.

∞ Valjon ki mondja-meg, hol a' határ, mellynél azt lehessen mondani: „ez bolond!“ „amaz pedig okos?!“ Annyi bizonyos, hogy magát „bolondnak“ senki sem tartja; valamint az is, hogy minden ember jó adag okosságot tulajdonít magának, — ha nyilván nem is, de titkon bizonyosan.

Az emberi nemzet annyi részre szakadozott ugyan szét, hogy azt sorra elő-számlálni csak nem lehetetlen volna. De van az emberi nemzetben két olly nagy felekezet, melly egymással, mióta áll a' világ, soha sem tud kibékülni. Ez semmi bizonyos jegy, vagy hatalom által külön választva nincsen; mert a' földön ebben eldöntő zsinór-mérték még nem akadt.

Ez a' két osztály az emberek közt igen nevetségesnek látszik! Mert egyik a' másikát bolondnak, magát pedig okosnak tartja. Ki lesz a' biró köztük?!

A' ki iszik, azt mondják neki a' bornem-iszák, hogy bolond; ez meg' gondolja magában a' bornem-iszáról: „bolond! — bort nem iszik!“

A' lejtőt-járókrul azt mondja magában a' nézö: „bolondok, hogyan forognak előre hátra!“ A' lejtőt-járó pedig: „bolond vagy te földi, hogy nem járod!“

A' ki önkint koplal, azt vetik neki a' zabálók: „sült bolond ez! mikor nem kénytelen vele, akkor éhezik.“ — Ez meg bolondoknak mondja őket, hogy a' zabálásban lelik kedvöket.

Egyik mondja, nézd azt a' majmot hogy magára aggat mindenféle kendőket, szalagokat 's a' t. Ez pedig: „látod-e azt a' bolondot, hogy öltözött-fel, mint ha a' régiségek kabinetjéből jöne!“ — —

Számtalan illyes viszásságokat hallunk életünkben. Ki lesz köztük a' biró?

II.

A' ki okos, az bolond.

Hányszor nem mondják a' ravaszt és álnokot okosnak! az okost pedig bolondnak! — ó ti okosak, meddig fogjátok még tűrni hogy a' ravaszok bolondoknak tartsanak, sőt bolondokká is tegyenek benneteket? De nem vagytok-e ti valójában bolondok? Ki lesz a' biró közöttetek!

Mikor egyik azt veti, nézd mint tanúl, mint töri elméjét, mint görnyedezik az irásban amaz ember, a' bolond! Majd felkopik álla nem sokára, és meg szünik bolondozni! —

Másik ismét fej-csóválva mondja magában: soha illyen bolondot? — — — pénze van és dolgozik; 's ollyanoknak ad belőle a' kiknél elveszhet örökre! Mások' bajával tépelődik, harczol, viv és küzd mellettük a' bolond!

„Hallottad-e, szól egy ujabb, ez 's ez meg-házasodott! Majd meglátja; mit tett, ha körüllepi a' sok gyermek, hogy szinte a' fülét rágják el! Hát okos az ollyan?“

„Ez meg szerzetbe ment!“ 's a' t. 's a' t. — — — Ki lesz biró közöttük?

Majd megvizsgáljuk jövő sorainkban. Hol majd jelen ∞ bélyegünkről is szólandunk.

Toldalék.

Erről a' szélről, melly ma, sep. 15kén Pesten kerekedett, ne szóljak-e? szörnyű vész! Ha az ember a' n Cassinó ablakán kinéz, el bámul bele, midőn látja, mint kapja meg a' rohanásnak eredt elem a' gyalog embereket! Eláll szeme szája, hogy a' megindúlt szél feltartóztat mindent! 's kit megakaszt, kit meg állit, kit visszanyom utjában egészen! — hogy hátrálni kénytelen vagy akarja vagy sem!!!

Illyen az emberi lélek! igy magamban. Ha csendes, azt vélnéd erő sincs benne; ollyan mintha nem is

volna. Illyen a' levegő is! igy magamban. Ha csendes, azt vélnéd ereje sincs, 's ugy tetszik mintha nem is volna! De ha egyszer „*megindúl*“, — — — ki mondja-meg, hol, millyen következése lesz, hol állmeg, 's mikor szünik-meg rohanása! ó emberi indulat! — A' szélvészhez mennyire hasonlítasz te!!! Ha te egyszer neki kerekedel, vajmi nehéz megküzdeni véled! — Ha az indulatok dűhösködnek, — — — — — — ki lehet biró felettük! — — —

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Ne következtesse a' mondottakbul senki, mintha a' mostani irói korszellem oda törekednék, hogy minél éretlenebb dolgokat terítsen a' közönség elébe. Azt szokták ugyan mondani, hogy a' mi hamar készül, rosszul készül; de ez általában szintugy nem áll, mint ama szójárat, mellybül magát az irói világ kiszabaditni akarja, 's valóban nagy részt már ki is szabadítá, t. i. hogy az legjobb, mi legkésedelmesebb. Ennek alaptalanságát példailag is bebizonyitandónak, legyen szabad fölhoznom többi közt Vörösmarty Zalánfutása és Horvát Endre Árpád czimű hőskölteményeit! rövid ideig készült amaz, milly számos évig ellenben ez, ,s még is mennyire fölmulja az ezt minden eposi megkivánatban! Vagy, tekintsük előbbi 's mostani elbeszéléseinket; midőn ollyan beszélyt minők az ó Aurorában (értem a' régi alakban megjelenteket) találtatnak, a' minők többi közt a' Vándor, a' Ludczomb, a' Péntek Ottillia 's a' t. mellyek mindnyájan a' szülemlés keserű pillanatait 's a' sűrű veríték nyomait viselik magukon, midőn mondom egy illy munkát elolvasunk 's elolvassuk ujabb elbeszélőink közül p. o. Csatónak, Frankenburgnak, Nagy Ignácznak, Vajdának 's a' t. zsebkönyvben vagy zsebkönyvön kivül megjelent beszélyeit, mellyekrül tudjuk, hogy alig egy pár héti munka gyümölcsei, vagy ha összevetjük Jósika közkedvességü regényeit Fáy András Bélteky ház czimű regényével: önkénytelen fakadunk ama' kérdésre, mikép kötheté olly sokáig az emberiséget puszta közmondás, a' cselekvőtlenség' korhadt zsámolához anynyira, hogy előhaladni törekvőket mint éretlen avatlanokat még kárhoztatni is bátorkodék.

— — Valóban mind a' fön nevezett irók, mind pedig literaturánk ujabb korszakabeli némelly más irók olly jeles dolgozatokat nyujtanak, korábbi irók munkaidejéhez szabva rövid idő alatt, minőket számos gőzlepte homloku, de már elavult literaturai csiszár, egész életfolytában nem tudott volna előteremteni —

Ugyanezt látjuk a' külföld literaturai világában is, hol azonban e' cselekvőség, melly nálunk csak egy pár év óta kezdődik, — már napi renden van, 's nem csak dorgálást nem, sőt méltánylást von maga után. Nem az idő válogatja tehát a' művet, hanem az ember; 's nem a' kidolgozására fordított órák fölszámított mennyisége, hanem a' benne foglalt velősség 's művészi tökély teszik annak valódi becsét. Nincs ennélfogva nevetségesebb dolog mint midőn valamelly biráló ezt vagy amazt a' munkát főleg időszámolati szemppotbul akarja megitélni! Igaz, hogy bizonyos életkor, tanultság, tapasztalás 's munkaidő mindenkinél kivántatik, hogy valamelly munka kidolgozásához illetményesen foghasson, 's azt jó sükerrel végezhesse is. Ezek mindazáltal olly bizonytalan dolgok, mellyekre nézve általányos szabályt nem alkothatni, 's egyedül az iró önbirálatára kell bizni annak elhatározását, mit birnak meg vállai, 's mialatt görbedeznek; egyébiránt pedig a' kitűzött czélhoz jutásban mindig inkább elősegíteni 's bátorítni kell, mint gátolni vagy elriasztani. És épen ez az, mire literaturai világunkban legkisebb ügyelet volt 's van egy idő óta, mióta t. i. a' kritikai lapok birószéke, tekintet nélkül az enyhitő vagy sulyosító körülményekre (mit egyébiránt még a' vérhatalmu bíróságok is lélekismeretesen cselekszenek), halált 's kárhozatot dörg mind azokra, kik némi önerő érzetében, nyilt homlokkal indultak meg literaturai pályájokon, 's neki sem csatlósul nem szegődnek, sem nyakukat diktátori hatalma alá görbeszteni, vagy éppenséggel járomba szoritni nem engedik. Az volna még csak hátra, hogy a' literaturai világban is meggyökerezzék a' papucs kormány, melly alatt olly számtalan férj, család, sőt egész ivadék szenved. Félre az asszonyi bábhatalmassággal, mit lelkes hölgy sem akarhat soha gyakorolni, mert közte és férje közt, ha a' legfőbbnek, —

tehát csak egyenlőségnek szabad uralkodnia; félre, mondom, illy szappan buborékvilági pöffeszkedésekkel a' literatura körébül, hol azokat az ész leggyengébb lehelete is szétpattantja. Nem jön vissza többé a' pusztában bolygott izraelitáknak amaz szánandó kora, midőn az *emberek* arany *borjut* imádtak. 'S hogy ez vissza nem jön, kezeskedik értte a' literaturai világ növendékeinek józan iránya, melly szemvakító fény helyett valóságot, lelketlen anyag helyett szellemiséget keres, puha kényelem helyett pedig a' cselekvőség mezején lép föl.

Illy szent igyekezettel, illy elfogulatlan nézettel szállott ki a' literaturai világ térmezejére számos hő keblű fiatal, kik a' honi nyelv mivelésére alakult társaságok szabályainak megkivánatihoz képest, költői művek kidolgozásával foglalkoztak, 's ezeknek válogattabbit összegyűjtvén, munkálkodásuk gyümölcsével olvasó közönségünket megajándékozák. Illy becses ajándékok valának a' debreczeni Lant, az eperjesi Jáczint, a' sopronyi Virágfüzér 's a' sárospataki Parthenon. Mennyi szép bimbó, sőt fejledésnek indult virága van itt elhintve a' költészetnek, csak az nem fogja látni, ki ön müvein kívül semmit költőinek nem hisz, 's kit irigység 's konok elbizottság fogékonytalanná tön minden ifjui elmeszülemény kellő méltánylása iránt.

E' lapok alaptervével nem egyeztethető, hogy itt a' főnebb érintett munkák részletes birálásába ereszkedjem. Olly időszakiratnak kellene ezt cselekedni, mellynek egyenes rendöltetése, 's kizárólag feltüzött czélja ez; melly nyilványos igéretet is tön, hogy semmi megjelenendő elmeszüleményt, mi bármilly szempontbul figyelemre méltó, emlitetlenül nem hagyand. Én, e' helyen elégnek tartom csupán ama' szellemi sajátságot kitüntetni, melly azoknak legnagyobb részét bélyegzi; 's ez a' szerelmies dalokban szintugy kitünteti, mint a' honfiérzelmektül átömlöttekben. Olly bélyeg ez, melly nem hagy csüggedeznünk, hogy az erkölcs és jogosság szent fáklyája kiolthatlanul van meggyujtva a' költői lelkekben, mellyek annak örökös ápolására Vesztaszüzek gyanánt maga a' természet által vannak fölkenve; olly bélyeg, melly biztos reményt nyujt, hogy a' testiséghez tapadók az önségnek, hir- és kincs-vadászatnak mindent, még emberi társaik böcsületét is föláldozni akarók, a' vezető karra szorult igazság hiveit soha ki nem irthatandják, 's nem üthetendik föl diadalmas zászlójukat a' megdöntött szellemiség' romjain.

(Folytatása következik.)

CSALATÁS.

Hűs pataknál kis madárka
Egy virágra jár gyakorta
'S dalban elmerül.
Ah de! mig dall igy bizottan
A' galy eltörik legottan,
'S vizben elterül.

A' madár szivem' reménye,
A' virág és csalfa fénye
Csábhited vala;
Meg szegéd ezt 's szűm' reménye,
Oh hitlen! — búm' tengerébe'
Sirva elhala.

SÓSRÉVY.

ANEKDOTA.

„Ugyan mi csint követett-el e' jámbor leányasszony, hogy Ide az üveg-kalitkába zárták," mondá fejcsóválva a' pesti színház mellet elmenő négy paraszt' egyike, midőn az ottani Za..... szabónak divatboltját megpillantá. „Biz ő kegyelme nagyot véthetett" — felelé a' másik, — különben nem csukták volna üveg alá a' népnek csúfságául, mint nálunk kalodába a' vétkest. „Az már igaz — viszonza a' harmadik — de ez mégis nagy bolond, hogy gyenge áristoma' üveg táblait ki nem töri, 's el nem szökik." — „Bolondabb vagytok ti mindnyájan — felrival a' falubiró — hát nem látjátok, hogy e' személy csak hozzátok hasonló szörű tolvajok ellen örzi a' bal oldala mellett lévő ruhákat, valamint falunkban örzi a' mákot, a' makföldek közt felálitott madárijesztő."

Ifj *Kúlkey Vilmos*,

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' magyar tudós társaság idei vagy is 7-dik nagy gyülésében tárgyait sept. 9-kén elvégezvén, más napon, 10-kén, tartá t. n. Pest vgye házának nagy teremében nyilvános vagy is 6-dik köz ülését délelőtt 10—1 óra között. Az 1836-ban megjelent könyvek közül a' 200 aranyból álló jutalomra Kazinczy Ferencz poetai munkáji érdemesitettek. Dicséretre méltattak mellette: Czuczor Gergely (poetai munkáji), Fényes Elek (magyar orsz. stat.), Gaal (Szirmay Ilona) b. Józsika Miklós (regények), Szlemenics Győry, 's a't. A' történetirási osztálynak 1834-ben másodszor kitett jutalom kérdésére bejött négy felelet között legjobbnak találtatott, és 100 darab aranyra érdemesittetett Heténi János ekeli ref. predikátor 's lev. tagnak értekezése. — Az 1835-ben kitett történetirási kérdésre bejött 8 felelet közül legjobbnak találtatott 's igy 100 aranyra érdemesitetett Kossovich Károlynak Nyitra megyei aljegyzőnek értekezése; Horváth Mihály váczmegyei papé 's kecskeméti káplányé pedig, mint ahhoz legközelebb állóé, tiszteletdij mellett fog világot látni. — Az 1835-ben kitett mathematicai osztály kérdésére semmi felelet sem küldetett-be. — Végre az 1837-ki drámai jutalomra a' bejött 13 szomorú játék közül egyik sem találtatott méltónak; Tóth Lőrincz lev. tagé azonban (mellynek czime „az atyátlan") a' második dijra, még más három pedig dicséretre tartatott érdemesnek. — Az ez évi uj jutalomkérdések: 1) a' nyelvtudományból: — „mellyek a' két hazában és hajdani magyar tartományokban részint fenn levő, részint régi emlékekben találtató, azon magyar hangzatú helyirási (topographiai) és családnevek, mellyeknek eredeti jelentését bizonyossággal, — vagy legalább hihetőséggel meghatározhatni?" — 2) A' Philosophiából: „nyomoztassék-ki a' pantheismus természete, eredete, szülő okaival 's elágazásaival együtt; 's adatassék elő, millyen befolyása volt a' régi, közép és ujabb kori philosophiai rendszerekre. — Mindeniknek jutalma 100 arany. — A' béküldetési határnap 1839 márt. 24-ke, melly-lyen túl semmi felelet el nem fogadható. Az értekezéseket, irójoknak nevöket lepecsételt levélre hivatkozó jelmondattal, a' titoknok veszi által. A' beküldött munka, melly ki nem adatás esetében is ezután a' tudós társaság levéltárában marad a' nélkül, hogy a' szerző a' munkának sajátsági jogát elvesztené — idegen kezzel és tisztán irva, lapozva 's kötve küldettessék-be. Ha a' jelmondatos levélnek felbontása után kitetszenék, hogy a' munka a' szerzőnek saját kézirása, ő akkor elesik a' jutalomtól. — A' 100 arany jutalmon kivül másod, sőd harmad karbelinek találandó felelet is kiadathatik, ivenkint szabandó tisztelet-díj mellett.

2.) Ugyan e' nagygyülés alkalmával, mint hiteles kútfőből tudjuk, következő hazánkfiai lettek a' társaság' ujtagjai:

Brassai Sámuel.
Fényes Elek.
Gaal József.
Jerney János.
Kacskovics Lajos.
Kerekes József.
Tanárky Mihály.
Vajda Péter
Vállas Antal.
Zsoldos —.

HONI HIR.

Körmend Vasvármegyéből, őszelő 2án 1837.

Nem lesz érdektelen, ugy vélem, hazánk' virágkedvelő közönsége 's természet barátjai előtt azon ritkaság, mellyet ez egy pár sorban közleni szándékom. Mezővárosunk' egyik díszében Batthyány Fülöp hg. gyönyörű kertében egy körülbelől 80 éves aloe (agave americana) miután rögtön két ölnyinél magosabbra kihajtott, több mint ezer virágbimbóval lepeték el. Ezen olly szép, mint a' botanicus világban ritka tüneмény méltán jegyeztethetik fel, mint emlékezetre méltó dolog.

P.

☞ **Azoknak, kik lapjainkat évnegyedre szándékoznák megrendelni, jelentjük, hogy lapjainkra évnegyedre is előfizethetni 2 fr. 30 krral pengőben. Kik pedig lapjaink' ez egész félévi folyamát kivánnák megszerezni, azoknak is szolgálhatunk.**

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

MAGYAR

Pest.
Septemb. 21kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
76dik szám.

Előfizethetni uj-világ uteczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

TENGERI UTAZÁS.

TÖRTÉNET LEVELEKBEN

NÉMETBŐL

EGY DEBRECZENI ASSZONYSÁGTOL.

(Folytatás.)

11.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 7kén.

Czélom sikerült kedves Emmám! meg akartam Steinaunak mutatni, hogy tekintetétől nem tartok, 's egyszersmind egy kis bosszúságot is akartam neki csinálni. Szerencsémre van egy egész sárga öltözetem, azt a' színt, mind a' mellett is, hogy hajdani törvény adóm nem hajlandó iránta, magamra vettem, újjaimra annyi gyürüt füztem a' mennyi csak fért, mert azokat sem szenvedheti, magamhoz vettem papagályomat, 's a' fedezetre mentem, hol szép időben esténkint össze szokott a' társaság gyűlni. Az én Jacquotom különös jó kedvben volt, fecsegett; minden kis mesterségeit lehető készséggel, és furcsasággal mutatta, minden oda tolult a' kedves kis állat körül, 's halmozta nyájaskodásaival. Ekkor meg jelent a' gróf, meghökkent látásomon, beszélgetést akart szömszédjával kezdeni, de úgy látszott, hogy azt jobban érdekli Jacquot' beszélgetése, másokhoz fordúlt, de ott sem boldogúlt jobban, minden dicsérte neki a' kedves kis papagályt, 's figyelmeztette reá, Steinau össze harapta ajakát, 's el nem tudta kedvetlenségit titkolni. Sokkal inkább el voltam kedvenczemmel foglalva, hogy sem gondolhatták volna, hogy rajta kívül egyebet is láthatok; de bizonyosan tudod tapasztalásból kedves Emmám, hogy mi asszonyok azzal a' tehetséggel birunk, hogy szükség esetében még behunyt szemmel is látunk; egy tekintetét sem szalasztottam el. Végre elment; 's én szabadabban lélekzettem, de nem soká, mert egy óra negyed múlva vissza jött feleségével karon fogva. Nehezen tudtam felindulásomat el titkolni. Egy drága shawlt viselt, az én egykori jegy ajándékomat, mellyet ott hagytam volt, egyéb öltözete is igen megválasztott volt, csak ékitményei halmozottsága árúlta el, hogy mellyik osztályhoz tartozik. Nagy tisztelettel adtak helyt a' cziſra grófnénak, míg én boszszúságomat nagy erővel tudtam elnyomni. Szerencsémre már az előtt érdekes beszélgetésbe húztam a' kapitányt, most nagy tűzzel folytattam azt, 's az alatt vissza nyertem fogúlatlanságomat, a' beszélgetés közönségessé lett, német országra fordúlt, 's Náncsi a' leg nevetségesebb módra kezdte a' fővárost és az udvari életet, mellyet most el hagyott, kimeríthetetlenül dicsérni. Annyi ostobaságot ösze beszélt, hogy a' grófnak több ízben kellett pirúlva helyre hozni, az alatt a' szín alatt hogy nem jól emlékezik a' multakra. El nem tudtam egy kis gúnyos mosolyodást nyomni. Steinau észre vette, 's nyájaskodással halmozta feleségét, mellyet az otrombán viszonozott. Végre azon aggodalmát jelentette, hogy a' hűs esti levegő megárthatna neki, és elvezeté. Igy végződött első össze jövetelünk, reménylem hogy a' többi türhetőbb lesz, az első lépés mindig legnehezebb. Jó éjszakát kedves barátném; örülök hogy ez a' nap is el múlt.

12.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 11kén.

Jobban megy a' dolog édes Emmám! mint reményleltem volna. A' minap ólta nem láttam az asszonyt. Minden nap kimegyek a' fedezetre, noha arra még rá nem tudtam magamat venni, hogy ebédelni ki menjek, a' hol mindig jelen szokott lenni. Első nap el nem jött Steinau, következő dél után eljött; erőltetés nélkül belé elegyedett a' beszélgetésbe; 's egy rövid óra

ra alatt több észt, és ösméreteket mutatott, mint ama hosszú két év alatt alkalmam volt benne csudálni. Ma korábban megjelent, literaturáról beszélgettünk; én egy könyvet említettem mellyet ő nem ösmert; az orvos egy igen mivelt ember, hasonlóúl dicsérte, 's mind ketten különösen dicsértük benne a' szó foglalást, és versek könnyüségét. Az orvos bizonyságúl elő vette zsebéből a' könyvet, 's egy különösen jól sikerült helyet ki keresvén nekem által nyújtotta, hogy olvasnám fel, zavarodva vonakodtam; gúnyos moselygás vette körül Steinau ajkait, ezen meg bosszankodtam, bizonyosan azt hiszi, hogy nem olvasok jobban mint hajdan. Elvettem a' könyvet, és olvastam. Steinau csudálkozva látszett hallgatni, 's mikor elvégeztem, az orvostól kérte a' könyvet; ez azt felelte hogy az enyim, 's kérdezett, hogy oda adhatja e a' grófnak, én igennel feleltem, Steinau elvette, 's egy pár szóval megköszönte. A' beszélgetés folyt 's kellemesen eltelt egy pár óra. Steinau nyert pallérozódásban. Kellemes társalkodású mindig volt, de több nem.

13.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Aug. 11kén.

Csak azt szeretném tudni, hogy hová útazik; addig nem nyugszom, mig nem tudom. Minden nap látom, és nem is gondolnád barátom, melly kellem van egy ollyan asszony látásában, a' kitől el vagyunk válva. Valljon mindig illyen volt e? vagy csak azon 3 szótagban van a' különbség, nem tudem. Hogy szerelemre méltó, azt meg kell vallanom, hogy mindig az volt e, azt azok határozzák el, kiknek soha sem volt feleségük. Minden estve látom a' fedezeten, 's ha nem nagyon hízelkedem magamnak, úgy veszem észre, hogy apródonkint élibe kezdi beszélgetésemet papagályáénak tenni. Mindig megjelenő ugyan tulajdonosnéjával a' papagály, de úgy látszik inkább csak mint alsóbb rendü szerep vivő; — a' fő szerepet legalább már nem viszi, mert mindenkor kegyetlenül hallgatás parancsoltatik neki, valahányszor egy érdekes beszélgetést félbe szakaszt.

Nagyon kipallérozta magát Hortensia; nyelvünket tökéletesen tudja. Ez előtt 4 esztendővel, csak türhetően is alig beszélt. Igen helyes érzéssel is olvas. Éppen üt az óra mikor össze szoktak gyülni, megyek.

Aug. 12én.

Kívánj szerencsét Wellenberg, tökélletes győzedelmet vettem Jacquoton és olly észrevételt tettem, melly hiúságomnak igen hízeleg. Úgy fel fúvalkodtam mint valamelly tábornagy, nyert ütközet után; halljad, és csudálkozzál. Igen módos pongyolában, mellyet igen gyönyörűnek mondhatnék, ha csunya sárga öv el nem rútította volna, találtam Hortensiát, társával a' vállán. Egy pár módos szóval egy könyvét adtam vissza, mellyet kölcsönözött. Ő hasonlóúl felelt, további beszélgetés közben kérdeztem, hogy ösmeri e et... barátom' költeményeit. Igen, volt a' felelet, sokak azok közül mu'sikára is vagynak téve. Az asszony is énekli úgy e bár? — Igen, felele röviden. Az estve olly kellemes, nem tenne e benünket olly szerencsésekké asszonyságod, hogy szép hangját csudálhassuk?

Az egész társaság kérte, ő vonogatta magát, de az orvos elmene guitárjáért, komornája elhozta, még mind vonakodott, a' társaság ostromolta kéréseivel, végre elvette a' leánytól a' guitart 's szótlan oda adta a' papagályt, de hirtelen gyenge pír futotta el arczát mintha megbánta volna, de a' leány már el ment. Késedelemmel húzta le kesztyűjit; egyik kezén egy egyszerü karika gyürü volt, másikon egy lazúr foglalású nagy gyöngyös, mellynek fejérsége vetekedni látszott a' kéz havával. Most hát tsak 2 gyürü volt a' kezén, mit mondasz hozzá barátom! Kellemmel futották át a' szép újjak a' hangok országát. Ollyan kifejezéssel énekelt el egy pár dalt, hogy egészen meg voltam lepetve; már régen el végezte, 's én mind csak álmélkodva állottam vele szemközt. Minden köszönte, és csudálta szép hangját. Én is közelítettem hozzá, 's azt mondtam lassú hangon: Boldoggá tett egy embert grófnő, barátom még nem ösmeri költeményei becsét, mert nem hallotta még nagyságod lelkes éneklését. Úgy tetszik barátom mintha látnám mint vonod gúnyas mosolyra szájad, nagyon helytelenül barátom! Hát mulattam én el valaha a' dámák iránti módosságot? 's talán azért kellett volna a' grofnő iránt durvának lennem, hogy egykor feleségem volt? Már nem az többé, hálá az egeknek! 's éppen olly joggal megkívánhatja tőlem a' módosságot mint más, akárki. Részre hajlás nélkül! — kellemesnek találom társaságát, noha talám kevésbé találnám annak, ha

egy hajó szűk körébe nem volnék rekesztve, a' hol nem veszi az ember a' dolgot olly szorosan! 's mindent örömmel fogad mi a' fárasztó egyformaságot megszakasztja. — Jó éjszakát, August!

14.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 17kén.

Már ez sok Emma! ezt el nem tűrhetem! Velem ezt tegye az az elvetemedett teremtés! — 's ő pedig elég alacsony lelkű hogy annak olly győzedelmet készitsen. — A' szín-mutató! melly gonosz mesterkedéssel igyekezett bátorságba helyheztetni, hogy anyival bizonyosabban gyönyörködhessen szégyenülésemen. Nem, olly, alacsonynak nem tartottam volna. Anynyira reszketek hogy alig tudom a' tollat tartani, de ki kell elszorúlt szivemet öntenem.

Az utóbbi napok szokás szerint teltek; minden nap láttam a' grófot, 's megelőző udvarisága bizodalmat gerjesztett bennem iránta — Én eszteleu, hittem szavainak, 's köszönettel vettem tőle, hogy a' múltról soha nem emlékezett, sőt kikerülni látszott az alkalmat reá. Ma dél előtt meg látogatott a' kapitány vagy két uti társunkkal, a' mint gyakran történni szokott. Az orvos is ide jött, 's kérdezte hogy gróf Steinaunak nem volna e szabad hozzám jönni. Nem lehetett meg tagadnom, minthogy eddig minden látogatást el fogadtam. Eljött, 's a' szokottnál komolyabb volt; hihetően mivel azon cselszövényen törte fejét, melly fájdalom igen is jól sikerült neki. Az ebédre hívó harang meg kondúlt. A' kapitány és a' többek sürgettek, hogy ebédeljek együtt velek, a' gróf is kért, de én vonakodtam. Végre arra fakadt, hogy vigasztalhatatlan, ő lévén oka hogy az asztalhoz többé menni nem akarok, minthogy hallja hogy addig mindig kinn ebédeltem. A' ravasz — ki tudta forralt gonoszságát vinni, mert ezzel meggyőzte felingerült érzékenységem, nem akarásomat, 's elmentem. Mi voltunk az elsők, 's én szokott módon a' felső helyre ültem, a' nélkül hogy észre vettem volna egy aranyos evő eszköz ott létit. Alig ültem le, hogy egykori komornám belépett, hozzám jött, szemtelen tekintetekkel le nézett, 's gúnyosan rám kiáltott: „Ez az én helyem, ifjú asszony; ösmerhetné a' gróf Steinauné evő eszközeit.“ Egy pillantatig szótalan ültem; de azután össze szedtem magamat, felkeltem, 's azt mondtam: „Igaz hogy *nékem* ott nincs helyem a' hol *maga* van! 's egy meg vető tekintettel a' grófra elhagytam a' szobát.

Oh kedves Emmám! melly szerencsétlennek érzi magát szegény Hortensiád, melly elhagyatva! minden sértegetéseinek kitéve egy szemtelennek! hol van Valmont? mikor áll oltalmazva mellettem? — Mit hoznak nekem? Steinautól egy levelet. El olvassam? —

15.

Gróf Steinau Buchwald grófnőhöz!

Aug. 17kén.

Engedje meg nagyságod, hogy kinyilatkoztathassam mennyire kedvetlen volt reám nézve a' mai történet, és mennyire fájt nekem azon tekintet, melly előttem a' nagyságod belsejét fel fedezte. Én nem vagyok házas, és a' szemtelen, ki merészelte sérteni Nagyságodat, keservesen meg fogja vétkét bánni. Ne tartson Nagyságod látásától, mert el nem fogja többé kamráját hagyni. Egy nyilvános ki jelentés fogja azt mindennek tudtára adni, és Nagyságodat ha ugyan megengedi, azon rangfokra viszsza emelni, melly Nagyságodat illeti. Méltóztassék egyetlen egy szóra, melly nekem meg mondja hogy szabad e tennem, és ne haragudjék reám! inkább érdemlem szánakozását mint haragját.

16.

Buchwald grófnő, gróf Steinauhoz!

Aug. 17kén.

Köszönöm a' grófnak figyelmét, melly meg nyugtatott, 's életem legkínzóbb érzetét enyhítette. Nevezzen annak a' kinek akar. Még egyszer köszönöm.

17.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Aug. 18kán.

Tegnap egy zivataros nap volt, bárha a' nap vidámon sütött is. Nancsi, kit a' minap ólta különféle színek alatt, igéretekkel, söt tilalommal is, el tartóztattam, hogy Hortensiával a' fedezeten össze ne jöjjön, hihetően féltékenységből felingerelve gorombán megsértette, 's Hortensia engem egy olly tekintettel büntetett meg, mellyet holtomig el nem felejtek — Valóban egy illy tekintet minden bünösöket meg jobbít-

na; ezután minden dorgáló predikátziókat csak tekintetekkel kellene tartani. Melly nagy következései lettek ennek az egynek. Náncsi megszünt grófné lenni, 's mint fogoly lakja szük hajó-kamráját. Mildenné asz. Buchwald grófnő lett, gróf Steinau pedig még ez ideig megmaradt a' mi volt, de maga sem tudja tulajdonkép' hogy mit akar.

Gondold el Wellenberg, tegnap Hortensiánál voltam, 's mi volt első a' mi szemembe tünt? Valmont szinte meg szóllaló képe. Hogy került az, az ő szobájába? gyülölte őt Valmont, ő nyitotta fel szemeimet, ő tett figyelmessé maga viseletére. Ki fogja nékem azt meg magyarázni, talám az idő, melly minden talányokat megfejt.

Aug. 20kán.

Váltogatják itt egymást a' zivatarok; tegnap előtt az indulotok lázádtak fel, ma az elemek, 's az mind a' két neműben meg van, hogy igen kellemetlen. Azt ne várd tőlem, hogy a' szélvészt leírjam, csak hogy el múlt! bár következései is elmúltak volna már. Hortensia tengeri betegségben van, az egészségesek pedig meghalnak unalmokban. Náncsi is nagyon roszszúl van.

Aug. 23kán.

Hortensia jobban van, de Náncsi napról napra roszszabbúl; az orvos sokat jelentő ábrázatokkal forgolódik körülte, ő észre vette, és vigasztalhatatlan; és szánom, igyekszem megnyugtatni a' hogy tudom.

Aug. 25kén.

Mit hallottam Barátom! Hortensia Valmonthoz utazik; ki férje leszsz! — nem! az lehetetlen — csak álom. Valmont a' ki esmeri, a' ki mindent tud, kezeibe akarja szerencséjét tenni — Ő barátom volt, Hortensiát soha sem szenvedhette, és még is — de Hortensia mondja. Miolta Francziaországot elhagyta, semmit sem hallottam felőle. Az orvos, a' kit kértem, hogy vigye Valmont képére a' beszédet, hozta ezt a' hírt. Beszélnem kell Hortensiával. Mindent meg kell tudnia.

(Vége következik.)

KI LESZ A' BIRÓ?

III.

∞ Előzés!... A' jelen figuráról jövő sorainkban. Mert ott lesz helye csak. Most egyedül annyit, hogy valjon miért nem választottam én más valami jegyet, hanem épen ezt a' két-hasu csudát, a' fekvő ∞? — —

De, hát kérem szeretettel a' kegyes olvasót, mit-is választhattam volna egyebet? Tán az égnek tizenkét Jegyei közzűl valamellyiket, — a' vagy: egy iszonyú tubust (csőt)? Ah, nem. Mert én astronomus nem vagyok. Én a' csillagokat nem lesem, nem vigyázgatom. Nem, én azokból háborúkat, pestist árvizeket 's utolsó ítéletet, vagy: hogy ez vagy amaz ember-társam mikor hunja-be két csillagát, jövendölgetni nem szoktam! Nem nem nem!!! —

Hát talán ‚*kardot*' 's más egyéb efféle fegyvereket? — — — Nem! — — — Illyen czőgért nem tűzhettem czikkelyeimnek! Isten ments! — Ezt épen nem! Mert én ‚*békesség*' embere vagyok. 'S ugy látszik, angyal szájába illőbb szavakat alig adhatni, mint ezek: „dicsőség Istennek a' magasságban, és békesség a' földön a' ‚*jó-akaratú*' embereknek!"

Óh, miért-is nem vagyunk mi földiek mindnyájan „jó akaratúak?" — — —

Vagy tán arany ráspolyt, ezüst rostát, és aczél kefét javasol valaki? Köszönöm; nem lehet el-fogadnom. Mert én sem critikus, sem recensens, vagy mese-iró nem vagyok. Minek-is lennék? Mikor a' meséknek el-áradt tengere a' mi időnk ugy-is. Mellyben a' mese már új nem lehet. Mert mi olly mesésen születünk, még mesésben élünk, és a' leges-leg-mesésben halunk-meg!!! — — — („Quid rides, inverso nomine de te Fabula narratur!" — — — azaz: „Mit nevetsz, valtoztatott név alatt rólad szól a' mese!") — — —

Szarvakat? — — — Nem választhattam. Mert ökrös gazda nem vagyok; sem „papucs" alatt nem állok; noha feleségem van! (Ezt nekem ugyan kevés férjfi hiszi-el. De én arról nem tehetek. Ők lássák, miért?)

Dorongot és *bariskát?* — — — szinte nem. Mert én pásztor nem vagyok. És ha szinte az volnék-is, — — — „bottal" nem forgolódnám juhaim körül, midőn „*meg-téritni*" ügyekezném őket. De különben — is nálunk még igen sok a' farkas; nehéz pásztornak lenni.

Hát talán a' bádjadt „*holdat?*" Mindent inkább, mint ezt. Mert én picziny szerelmeket nem nyögdellek „halvány" fényénél, hogy az alvó ebeket fel köl-

sem, 's ők aztán hol engem, hol a' holdnak ártatlan képét ugassák mérgökben!

Tán egy „*kulcsot*,“ avagy egy „sarkantyút?“ — Egyiket sem! Pénzes ládám — — akarom mondani, pénz-kereskedésem nincs. Tehát kulcsot nem választhatok. Sarkantyú pedig minek? ha paripám nincsen! Vagy tán azt a' tátos pegazust emlitik az olvasók? Minek nekem pegazus? Kell-is nekem pegazus! Kell is nekem sarkantyú! — — —

Titkom sincs. Hát minek a' zár, minek a' kulcs hozzá? De fuvaros sem vagyok, sem posta-legény! Hát minek nekem a' sarkantyú? Aztán, én gázolni nem akarok, se gyalog, se lovon; hát minek nekem a' sarkantyú?

„Lassan *siess*, tovább mégysz!“ Ez nekem kedves mondásom. Hát nekem illy sarkaló, oldal- borda-furó eszközök nem kellenek. —

Czitarát függesszek-e soraim elibe? Lehetetlen. Strauss, Lanner és Morelli kiráutanák kezembül. Én pedig szivesen oda-adom nekik, csak minálunk ne bájoljak mély álomra, nehéz és terhes álomra geniuszunkat.

„Aludj magad, ne altass!“ Ez nekem igen kedves nótám az illyenekre. 'S ha ringató muzsikát hallok, ásitó-formában fel-sohajtok, és magamban „ad notam“ Ha meg-halok se bánom“ — csendes hangon dúdolom: „Aludj magad, ne altass!“ — Próbálják-meg csak, drága olvasóim 's olvasónéim, vagy egyszer ha Zöhls urat 's egyebeket a' széditő húrokan hallandják el-fordúlni egykicsit, és ásitó-formában fel-sohajtva dúdolgatni amúgy igen-igen csendeskén: „Aludj magad, ne altass!“ 's e' mellett egykicsit érzeni és gondolkodni; — — — meg-lássák, milly máskép fog hangzani a' bóditó muzsika! — — — Ébren lesznek mellette és „vigyázók“ kivált nappal! — Mert az éj perczei alvásra voltak szánva mindig; hanem a' nap „világának;“ vigyázott az okos mindenkor, hogy megsejtsen mindent; különben bajba kerülhet, még pedig sokkal könnyebben, mint éjjel; mert nappal „jobban látni“ mindent.

Ugy van, kedves édes olvasónéim 's olvasóim! Nap világon vigyázott az okos mindig, a' bolond pedig nem! — — — És ime, itt vagyunk ismét a' kérdés tárdjánál; fejtsük-meg hát.

A' kik nappal vigyáznak, éjjel pedig nem, azok *okos-bolondok*; 's meg-forditva: a' kik éjjel vigyáznak; nappal pedig nem, azok *bolond-okosok*.

De, kik hát az „okos-okosok?“ Azok kedvesim, a' kik nem csak nap-világnál, de éjjel, is vigyáznak, és az éj setétjét „*pótolni*“ tudják. A' kik pedig sem éjjel sem nap-világon nem vigyáznak, azok, kedvesim, „bolond-bolondok!“ —

Hanem vannak még „okos-okos-bolondok is,“ valamint: „bolond-bolond-okosok is!“ — — — Ezt ugyan könnyen kitalálnák az olvasók magoktól, de nékem ki-furná az óldalamat, ha meg nem irnám. A' kik éjjel nappal vigyáznak ugyan, de nem „*mindig*“-azok, kedvesim, okos-okos-bolondok; a' kik pedig csak „*néha*“ vigyáznak, azok bolond-bolond-okosok. — Hogy igy, egyedül az okos-okos okost lehet, a' szónak „teljes“ értelmében, okosnak tartani.

Ugy ám, drága kedves olvasóném 's olvasóm, — — — „*háromszor*“ okos, az az igazi okos csak, és ki „*háromszor*“ bolond, az az igazi bolond csak. Óh bolondok bolondja, vagy is akarom mondani, *bolondok' bolondjának-is bolondja te*, a' ki „*soha*“ nem vigyázol!!! — — —

Mit választottam jegyül? Máskor jő-elő, valamint az-is: ki lesz a' biró? —

Toldalék.

∞ A' napokban „*Don Juant*“ adták. Végig hallgattam 's néztem. Néztem, mondom. Mert a' diszitmények (decoratiók) csak-nem a' természeten ki-fogtak! Hát a' Mozart muzsikája! És *Carl Henriette* benne! — — — Benne, mondom. Mert ő valójában „benne“ volt a' dicsőült Mozart lelkében, 's a' Mozart lelke viszont Carlnak dicső lelkében!!! — — —

Hát nem „rokonok-e“ az elmék?... Illy diszitmény, illy muzsika, illy éneklő Isten-asszony! — — — Mint vágnak ezek egymásba, mint értik egymást, milly bájjal édelegnek egymással! Óh elme, te több mint csudálondó, te ki — mondhatatlan, — — — te isteni!!! — — — Oh Don-Juánok, menjetek: az felsőbb szellemü harmoniákat hallani-, látni-, és érzeni! — — — Engedjétek-oda rokon-hivatású elméteket e' tündér hatalmaknak, 's térjetek-viszsza eltelve szerelemmel iráutok; 's utálattal, és keserves

bánattal nézzetek-viszsza Don-Juáni kalandotokra! szünjetek-meg az lenni, a' mit némelly tisztább perczenetekben, magatok-is undorodva néztek!!! — — — Éljenek Thaliának külföldi gyermekei-is! — — —

Még egy toldalék.

∞ Nem győzöm tóldani közléseimet! — — Carl Henriette a' Magyar Thalia templomát- is meg-kereste! Nekem szerencse jutott ismét hallani és látni ötet! —

Ő ma, a' mennyei harmonia hangjait előbb mint nőalakú, utóbb pedig mint ifjú énekelte nékünk! Óh Carl, én te-benned láttam leg-először, hogy az isteni elmében *„férfiúság,“* vagy *„asszonyság“* nincs!!! —

Kedves nyelve nemzetemnek, te a' tiszta psiche' tolmácsa! A' te ízed meg-különböztetni nem tudja. Te azt mondod a' férfinak-is, hogy *„ez a'“* férfi, és a' nőnek-is, hogy *„ez a'“* nő!!! — — — Carl remek-játékából elevenen ki-tetszett ma, hogy a' magyar szó-beszédnek ebben „igaza“ van! Carl fel-tünt mint asszony-alak, 's az isteni elme ott volt benne *„asszonyi“* alakban; és csak-hamar mint ifjú (Romeo) jelent-meg Carl, 's ugyanazon isteni elme ott volt benne ismét *„férfi“* — alakban! — Óh örök elme nem vagy te se férfi, se asszony; — — — te egy isteni valóság vagy. Üdvez-légy isteni elme, és látogass-meg bennünket illy tündér hatalmakban-is mint Carlnak angyali személyében!!!

Carl, a' melly koszorúkat a' szinhelyen nyertél, tartsd-meg; 's füzzd hozzájok ezt azt enyimet-is.

MENTSÉG.

Lányka, imádottam! ne gyanúskodj' érzeteimben,
Hallani majd ha fogod, hogy könyüm árja elállt.
Nem hidegült szerelem, nem a' vérző szívnek üdültte;
A' természetnek mostohasága teszi:
Mert a' mit elsirnék búmban; vígsági könyüm nincs,
'S fájdalmim könyüit már kisirák szemeim.

KUNOSS.

KIRÖPPENÉS

A' BUDAI HEGYVIDÉKBE — MARIA-REMETEI BUCSÚ — ÉS MÉG VALAMI.

(Vége.)

Asztalunk' egyik végén leirhatatlan gravitással ült egy leirhatatlan száraz férfiú, kiről legjobb fogalmat adhatok olvasóimnak, ha azt mondom, hogy jobfelőli szomszédjának egy fuvat pipa-füstje elég vala az egész ember' massáját láthatatlanná tenni; balja felől egy kellemes nőalak ült, balon-gömbölyűségű arczczal, 's egy pár hókacsóval! mellynek egy-egy ujja becsületesen fölért a' szomszédur' tajtpipájával, nem mondom fehérségre hanem karcsuságra nézve, és a' pipa, bizony a' pipa, nem akarok hazudni — no hiszen kiki tudja mekkora szokott lenni egy tajtpipa. Nem nagy elmeél kivántaték hozzá, első pillanatra kitalálni, hogy a' vékony ur a' vastag leánynak édes atyja vala, a' szomszédur pedig, azzal a' tajtékpipával, a' kisasszonynak, azzal a' kerekarczczal, — imádója.

A' társalkodást megkezdeni nem valá óriási munka, 's mind össze is egy szivbátorító köhintésembe került, mellyet rögtön e' szavak követének:

Én (a' kisasszonyhoz fordulva) Ma igen szép idő van.

Ő (nyájosan nevetve, ugy hogy mind a' két sor fogát látni lehete) Igen szép.

Én (keble' virágaihoz) Melly gyönyörű virágok ezek!

Ő (ugy mint előbb) Magam szedtem ott a' völgyben.

Én. Boldog virágok! milly kéj lehet illy kedves, piczi ujjaktól leszaggattatni!

Ő (szemét lesütve) Oh kérem. — (Atyjához sugva). Nem kináljuk meg ezt az urat hideg pecsenyénkbül?

És a' vékony ur hideg pecsenyét és bort; a' kisasszony kimondhatatlan édességü mosolyt, és a' pipás ur egy leirhatatlan savanyu tekintetet raka elömbe; mit én egy pohár jó kedvbe összetöltve kimondhatatlan gyönyörrel — lenyeltem.

Mellettünk a' fogadóban keringő tánczoltaték, egy kézi orgona' sipító hangjai mellett. Melly jeles publicum vala itt együtt! azon ártatlan jámbor osztályból,

mellyből ha száz leányt megszólítasz, mind a' száz ugyanazon szókkal 's ugyanazt feleli; ha száznak mondasz valami szépet; mind a' száz sajnálja, hogy zsebe nincs, mellybe „complimentedet" eltehetné; ha száznak mondod kezét csókolni, mind a' száznak nincs megmosva keze! 'S a' Seladonok! azok! ki sarkantyus csizmában, ki rétingre vetkezetten, ki báránysapkában, hosszú pipaszárral, sallangós dohányzacskóval, 's annyi édes kincsem galambocskám, a' mennyi csikos bőrös kulacs a' környületen. A' többi közt egy ficzkó Turandotjának egy pohár punchot adatott; 's a' kis libácska nem ihatta meg máskép, hanem hozzá — zsemlyét kért.

Oldalaslag a' fák között az istenadta földre fák alá telepedve ült egy bizodalmas csoport köröskörül sánczolva eleségi bútyorokkal, közepettök pedig mint egy imádkozó israelita csoport között az egyptomi pusztában a' rézkigyó — mindannyioknak bálványa, egy tiz iczés kulacs, melly sorra járt mint a' harczi bíróság, míg végre valamennyit sorra leejté lábáról. És a' lábaikról leejtettek még hevertükben is hivek valának hozzá; és csókolák a' vesszőt, melly őket leveré.

Még tovább egy pár fa alatt egy czukor sütemények kel rakott üvegszekrény előtt egy csoport szájtátó. Az ujságiró, mi tagadás benne, kiváncsi, 's mindent szeretne látni és tudni 's mielőtt eszrevevém magamat, én is ott voltam — szájtátani. Különös figyelemmel néztem éppen egy kis Amorkát, kit egy pár fehér galambka vont ékes készületű kocsiján. „Vajha sohajtám mindig galambkák vonnák Amor kocsiját 's hollókká, varjakká ne válnának gyakran, midőn Hymen veszi át a' kis kocsi' kormányát — —." De itt félbeszakasztatám az iszonyú tolongás által: egy embertengertűl vagyok körül hullámozva! Elhallgatom, hogy ez, vagy amaz, erre vagy amarra mint nyomott, tolt, taszított; csak azt akarom feljegyezni, hogy miután már magamat ízzasztó tolongás után a' tömegből félig meddig kifacsarám, hátom mögül valamelly éles sikoltás csapódék füleimbe. Csak egyik szárnyát kelle még kabátomnak kiszabadítni, 's én ment vagyok; de a' sikoltó' hangja olly szépzengzetű, olly czüstcsengésű, volt, hogy kabátom' egyik szárnya' koczkáztatása mellett is — hátratekinték — 's ime egy gyönyörű szőke leánykát látok a' sokasságtul félig agyon szorítva. Nem kelle több; két könyökömet hátraszorítván kézzel, lábbal útat feszegeték magamnak a' szép leányka felé.

Két percz mulva mint egy második Theseus karomon hozám ki a' megmentett leányát, kinek arczaira az eltávozott rózsaszin kelő hajnalkint huzódék most vissza 's a' gyönyörű alakot még gyönyörübbé tevé De már ekkor oldalunknál termett az édes mama is, majd szivességemet köszönő; majd a' leányka' homlokárul az ízzó cseppeket finom rumburgi gyolcs zsebbelijével aggodalmasan törülgető. — Az édes mama sokfélét vásárlott volt, 's e' csomóbul nekem egy díszes — czukor-pipával kedveskedék, mellyet, mikor barátimmal ismét össze jöttem, hogy mind a' négyünknek, mint igaz magyarokhoz illik, pipája legyen, oda-ajándékozék homoeopathicus barátunknak — talán csak nem haragszik e' tettemért reám orvosa.

Hogy beestelídvén a' bucsúhelyéről mindnyájan megindultunk; vissza oda, honnét kiindultunk, BudaPestnek, mint édes anyánknak szerető kebelébe, azt nyájas olvasóm, ha nem mondom is, tudni fogod. Valamint azt is, hogy az ösvény melletti árkoknak is vala szerencséjök egyik másiknak, „kinek feje nehezebb vala mint lábai," éjjelli szállást adni. De azt nehezen fogod tudni, hogy három éjjel háromszor egymásután álmodám kalandos délutánomrul, a' szőkécskérül és a' czukorpipárul.

Nagy nénim éppen a' barátok' templomából jött ma haza vecsernyéről, midőn neki e' hármas álmomat elbeszélém. — A' jó lélek megütközve hallgata mind végig, bal kezéről kesztyűjét levonván, 's nagy olvasójával együtt csendesen lerakván maga elébe az asztalra; homloka mindinkább összeránczosult: kesztyűtlen ujja az olvasóval játszadozott. Midőn elvégzém beszédemet, másik kezét, a' kesztyűset, föl emelvén, mutató ujját kiegyenesité 's mosolygásomat dorgálva: „Fiam — ugymond — az nem szép, hogy te az álmokkal tréfát üzsz; vigyázz bár reá! — 's itt burnót - szelenczéjébül egyet szippanta — vigyázz reá bizvást, ennek valami jelensége lesz."

Miről én neked nyájas olvasóm, ha csak ugyan lesz következése álmomnak, elhihetd, bizonyára hirt adandok.

GARAY.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

Budapestnek egy igen jeles, és minden tekintetben remekműnek nevezhető tájleirása jelent meg Vasquez Károly gró, által a' legnagyobb pontossággal és szorgalommal rajzolvaf —132 pompásan kifestett aczél metszésben. Ezek kisebb mellék-képek, mellyek mintegy rámáját képezik a' testvér-városok gyönyörű táj-abroszának, magokban foglalják mind azt; mi szépet csak Buda-Pest akár természetbáji, akár pedig épitészi tekintetben előmutathat, 's azon nagy hiányt pótolják, mellyet a' már már számosabban hozzánk utazó külhoniaknak e' részben eddig érezniök kellett. Ezen remekmű öszvesen hét royalivból áll. A' czimlapok a' legnagyobb csínnal és mügondal aczélba nyomtatvák felülhaladnak mindent, mit honunk e' nemben eddigelé látott. A' czimlapok a' magyarországi megyék' czímereivel diszitvék, valamint azon részint kül, részint belhoni pártfogókéival is, kiknek az egész munka ajánltatott. A' már megjelent első nyaláb ajánlását elfogadók' nevei között olvasható: a' Luccai és Würtembergi herczegek, Széchenyi István grófok, Zichy, Eszterházi, Károlyi, Andrási, Hunyadi grófok, Orczi bárók, Szerencsi, Plathy, Lónyai, Szögyényi, Rudics urak 's a' t. –

Az egész tájleirási munkának előfizetési ára 40 pengő for. A' három első lap tizennégy nap mulva ifjabh Kilián György' könyvkereskedésében megvehető.

KÜLHIREK.

1.) St. Etienne, franciaországban, melly már 1834ben is igen nagy károkat szenvedett áradás által, nem rég ismét árviz által egészen elboríttatott, a' várost keresztül metsző nagy folyó Jurens felhőszakadás által meg telvén 's medrébül kihágván. Az árviz 10 óra hosszig tartott 's töméntelen kárt okozott; mellynek bizonyára legnagyobbika az, hogy 20 ember veszté el életét a' ragadozó árban.

2.) A' már régen kihirdetve volt gyémánt-árverés csakugyan végbe ment Willis Roomb Kingstreetben St. James piaczán Londonban. Volt ezen drágaságok között egy kő XVI Lajos idejéből a' sz. lélek rend-diszjeleibül, 40 gran nehéz, melly 450 font sterlingért adatott el; Maria Antoinette királynénak egy pár fülfüggője 100½ gran nehéz, 1175 font sterl; — egy igen szép rózsa gyémántból, 64 gran, melly Selim Szultáné volt, 1300 font sterl.; — végre egy gyönyörű gyémánt 108 gran, melly Bounaparte József tulajdona volt, 2100 font sterlingért.

3.) Parisnak több részeiben e' napokban olly nagy mennyiségű szürke pillangó mutatkozott, hogy sokan fellegnek nézék azt. Mintegy esteli 9 órakor emelkedtek fel, mint látszék, a' Pont Royal egyik bolthajtása alul.

4.) Duval, Bouilly, Bayard, Mellsvilles neves és jeles költők, és a' híres pianista Herecz A. urak a' minap a' becsület rend vitézeivé neveztettek ki; a' két első tiszti ranggal.

5.) Londonban a' légi séták annyira divatosak, hogy a' minap egyetlen egy napon három léghajó szállott fél tele utasokkal; ketteje ezeknek Green testvérek, az egyik Graham ur vezérlete alatt.

6.) Próbákat kezdenék tenni azon vasútat légszesszel kivilágítani, melly Antwerptől Mechelnen keresztül Brüsselbe 's azt, melly Lüttichtől Lövvenig vezet; a' próba olly jól ütött ki, hogy sikere, ugy látszik biztosítva van, Századunk' két legjelesb találmányainak a' gőznek légszesszeli egyesülése által e' szerint az egyetlen egy félbeszakasztás is, mellyet csak az éj tehetett, elleszen hárítva 's a' közlekedési sebesség igy kettőzött haladással gyarapszik.

Igazitás. A' Rajz. 75 sz. 596 l. álló két dalnak csak elseje van Majláth János gr. után dolgozva; a' második eredeti. Az elsőben busába h. olv. tusába, 's lejjebb: lantvirányokon h. olv. hantvirányokon.

☞ Mai számunkkal a' ***pesti magyar nemzeti Szinház'*** rajzával kedveskedünk t. előfizetőinknek.

☞ **Azoknak, kik lapjainkat évnegyedre szándékoznák megrendelni, jelentjük, hogy lapjainkra évnegyedre is előfizethetni 2 fr. 30 krral pengőben. Kik pedig lapjaink' ez egész félévi folyamát kivánnák megszerezni, azoknak is szolgálhatunk.**

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Nemzeti Szinház.

A Rajzolatokhoz 187

Pest.
Septemb. 24kén
1837.
77dik szám.

RAJZOLATOR
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

SZERELMI HIT.

Hősére várt a' lány,
Várt rája évekig;
Nem jött a' várt vitéz. —
De ellen érkezik.

„Hősödre vársz-e, lány?“
Szól az ellen-követ.
„Hütlen lett hősöd ah
Hiven, hiven feled!“

De visszaszól a' lány:
„Nem az, te rút, te gaz!
Ő hütlen nem lehet, —
Az eskü szent 's igaz!“

És szólna többet is; —
De bong a' barna föld,
Kard villog 's lobogó
Piros, fehér és zöld.

'S kard- 's lándzsa-lárma közt
Kiált egy ifju hős:
„Az eskü szent 's igaz!
Leányka, légy erős!“

Szól és csatára száll —
Diadal harsadoz;
'S hősének karja közt
A' lányka vígadoz:

„Ki ingadozni nem
Hagyád hüségemet,
Oh szivek' istene!
Mint áldasz engemet!“

GARAY.

TENGERI UTAZÁS.
TÖRTÉNET LEVELEKBEN
NÉMETBŐL
EGY DEBRECZENI ASSZONYSÁGTOL.
(Vége.)

18.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 26kán.

Több egy hetinél, hogy egy szót sem szóltam barátnémmal. Rettenetes napok voltak ezek. — Steinau elküldötte azon irásba tett nyilatkozását, mellyben Buchwald grófnőt, (a' ki nem tartja többé szükségesnek incognitó maradni) a' rajta esett sérelemről megköveti. Különféle körülmények kénszerítették, igy folytatja tovább, hogy úti társának feleségi nevet és jogokat adjon, de minthogy az, illetlen magaviseletivel ezen nevezetet meg hazudtolja, nem tartja magát tovább kötelesnek, hogy éidemlett keménységgel ne bánjon vele, 's a' t. A' kapitány ezen nyilatkozást közönségesen felolvasta. Ugy e bár hogy jová tudja tenni Steinau a' dolgot? nem nemes indúlatot mutat e hogy magát megszégyeníti, csak hogy másnak elégtételt adjon, a' ki iránt pedig hideg vérrel viseltetik. A' nagy megindulás igen meghatott, roszszúl érzém magamat, 's lefeküdtem. Másnap elborúlt az ég, minden a' legkínosabb, feszült várakozásban volt: szélvésztől féltek. Csakugyan ki is tört a' legirtózatosabb orkán, melly mindnyájunkat vég veszélylyel fenyegetett, rettenetes volt az elemek küzdése, rettenetesebb mint könnyelmüségem képzelte. A' hajónak követni kellett a' szél ragadását, melly sok mértföldekre el verte kimért útjárol, 's ezzel nagyot késleltetik útunk, kivált hogy a' szélvész után nagy csendesség lett, melly még Isten tudja meddig el tarthat. A' félelem, a' rázkódás, mind az a' mi előbb történt, erős hideglelést hozott reám, mellyhez csak hamar, ten-

geri betegség jelei is járultak; ez erősen fogott de nem veszedelmesen, 's nem sokára fellábadtam. Steinau, a' mint komornám mondja, igen eleven részt vett állapotomban, sokszor ide jött, 's nyugtalanúl tudakolta mint létemet. Megvallom hogy megindúltam rajta. A' mint mondják úti társa is beteg, 's igen roszszúl van. Steinau engedelmet kért a' hozzám jövetelre, el jött. Kímélőleg nem tett említést a' történttekről, de tisztelettel tellyes maga viselete nyilván meg győzött felőle, hogy igazságtalanúl bántam vele. Komolyabb volt a' szokottnál, 's úgy tetszett nekem, hogy sokszor nézett igen neheztelve Valmont képére. Végre tétovázva el ment. Végeznem kell, fejem még gyenge, Jacquot még szünet nélkül kiabál, el kell innen vitetnem.

19

Gróf Steinau báró Wellenberghez.

Aug. 28kán

Láttam tegnap A' betegség meg sápasztotta, 's ez vonásainak igen érzékenyitő kifejezést ád Azzal az erős feltétellel mentem hozzá, hogy mindent kinyilatkoztatok. Hogy az melly kiméletlenség volna, még akkor érzettem, mikor előtte valék; a' fájdalmak komolyabbá tették, nem volt vídám; egyszer Valmont képén nyúgodt tekintete, 's gyenge pír futotta el halvány képét. — Csak nehezen tudtam magamat tartóztatni, azzal a' feltétellel hagytam el, hogy irni fogok neki. Éppen már el is végeztem. Nancsi ma jobban látszik valamivel lenni.

20.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz.

Aug. 28kán.

Az Istenért Emmám! mit fogsz hallani! Erővel el szakasztva mind attól, a' mi előttem kedves volt, egyedül a' Te barátságod az, mi az élethez kapcsol. Ha téged nem birnálak kedves Emmám! hogy tűrhetném el a' létet? Éppen most olvastam irtózással, a' mi a' te résztvevő szivedet is meg fogja illetni.

21.

Gróf Steinau Buchwald grófnőhöz!

Aug. 28kán.

Miért kárhoztatott engem a' sors arra, hogy Nagyságodnak fájdalomnál egyebet ne okozzak! higyje el Nsgod, hogy vérzik szívem: nem könnyelműleg ütöm a' tört keblébe; éretten megfontoltam ezen lépést, a' kötelesség parancsolja, szólanom kell. Valmont nekem barátom volt, most a' Nagyságodé, szereti őt, kezét akarja neki nyújtani. — De ösmeri Nsgod, tökéletesen? Tudja e hogy ő volt ki én előttem Nsgod minden cselekedetét a' leg gyülöletesebb színbe állította: engem olly lépésekre birt, mellyek különben soha sem történtek volna· Boldognak kivánnám tudni Nsgodat, ez a' kivánság ragadtatott velem tollat. — Félre ne magyarázza cselekedetemet, ne jutalmazza ezt gyűlölséggel. Hortensia! el nem viselhetném gyülölségét.

22.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Aug. 29kén. reggel.

Náncsi nagyon roszszúl van, az orvos félti életét. Rettenetes görcsei vagynak, el nem hagyom ágyát. Úgy látszik szúnyad — nem éppen hív.

Estve.

Görcsei szünet nélkül újulnak. Nincs segedelem. 'S irtózatos alakban közelit halála. Óh Wellenberg! a' ki az életet komoly oldaláról nem esmerte, menjen az, egy haldokló ágyához.

23.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Aug. 20kán. reggel.

Kedves·Emmám! Meg vagyok igazúlva. Steinau tudja hogy ártatlan vagyok. Minő bájt rejt magában annak tudása! Éppen most hagyott el. Lélektelen rohant volt be hozzám, 's mondotta. hogy Náncsi haldoklik, mindent meg vallott Egyet értésben volt azon gyalázatossal, kinek képe már a' tenger fenekére van el rejtve Szörnyen terheli lelkiesméretét bűne súllya; bocsánatomat kívánja, sietek hozzá.

Délben

Náncsi haldokló ágyától jövök. Igazán mondja a' nagy kötő ‚Das Leben ist der Güter Höchstes nicht, der Übel gröstes ist die „Schuld.“ Szegény teremtést megnyugtatám. Steinau el nem hagyta ágyát, lélek rázóán hatott mind kettőnkre a' látás. Jó ember ő Emma! A' ki meg akarja az élet' sokat jelentő voltát fogni, a' halálnak nézzen szemébe; mennyire más ábrázatban jelenik meg akkor minden!

24.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Aug. 31kén.

Náncsi nincs többé! Melly angyali jósággal ment hozzá Hortensia, hogy fogadta el bűne megvallását, hogy nyújtott neki bocsánatot, vigasztalást! A' gyalázatos Valmont vette reá Náncsit, hogy Hortensiára mindazon útálatos cselekedeteket költse, ártatlan létire! mellyek engem olly erőszakos lépésekre vittek. Szelíden, szeretettel vigasztalta a' boldogtalant, ki a' megbánás legirtóztatóbb kinzásai között küzdött a' kétségbe eséssel. Bátorította, az Isten kegyelmességivel bíztatva, 's véle könyörögve. Náncsi nyúgodtabb lett, 's gyónni kivánt. Hortensia egy szempillantásig sem hagyta el, 's éjfélkor kimúlt a' szegény leány, mind Istenével, mind magával ki békülve. Jóltévőnéje áldása volt utolsó szava. Nagyon meg vagyok indúlva August! Mik a' testiség' ösztöne, mik azon egybeköttetések, mellyeket csak az szerezett! A' halál' hideg lehellete el tépi a' bájló virágot, 's egy csontváz int felénk dorgálva. Soha nem néztem még a' lételt ezen szempontbul, óh még csak most kezdem az élet becsét ösmerni. Melly örvendetes, melly vigasztaló lehet egy szerető kéztől vezettetni által az életen, a' halál' setét kapuján. Igazad volt neked Wellenberg, az élet soha sem jelent még meg előttem igazi komoly alakjában.

25.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Sept. 2kán.

Vége van a' lélekrázó szertartásnak. Szegény Náncsi már a' kedves sírban nyugszik. Az alatt nálam volt Steinau, mind a' ketten egy köny cseppet szenteltünk az elhúnytnak. Én nem ösmértem Steinaut, Emma, vagy nem az, a' ki volt.

Sept. 6kán.

Még most szedhetem magamat annyira össze, hogy az utóbb történtekről, és sorsomrul gondolkozzam. Az Isteni gondviselés iránti buzgó hálával tölt el sorsom' meg gondolása. Egy örvény szélén állottam, 's csudásan mentett meg ugyan azon kéz, melly erőszakkal taszított volt el. Ártatlanságom kivilágosodott, egy barátot szerzettem magamnak. — Igen Steinau szavai, és maga viselete kezeskednek előttem tiszteletéért, és barátságáért. Van egy barátném, a' szerelemre nincs szükségem. Az első hajóval vissza térek hozzád, 's nyugalmat, 's boldogságot találok a' barátság' karjai között. Mennyit emlegetlek, drága Emmám! Steinau nagyon kivánja azon tökéletes valóságot meg ösmerni. Megengeded ugy e bár, hogy egyszer meg látogasson. Közel hozzád van egy jószága a' mint mondja.

26.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Sept. 7kén.

Gondold el, August! melly csudálatos, Hortensiának egy barátnéja van, kinél ezután élni akar, 's az én Lindenfelsi jószágom, határos barátnéja jószágával. — Az első hajóval hozzá szándékozik; el végzem olly hamar mint csak lehet dolgaimat, 's visszakisérem. Levontam egy méltatlannak álarczát, kit ő barátjának tartott, annak kipótlásával tartozom neki. Óltalmazni fogom illy egyedül mint ő van, szüksége lehet egy barátra olly veszedelmes úton. Általában egészen új élettervet készitettem magamnak. Az esztendő nagyobb részét falun fogom tölteni. Nagyon bele fáradtam eddigi életmódomba. Csak egy hosszas tengeri úton tanúlja az ember a' szárazföldi életet becsülni.

27.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Sept. 10kén.

Melly boldog vagyok, édes Emmám! melly nyúgodt! Elhiszem már most, a' mit hijjában igyekeztél velem el hitetni, hogy a' nyugalom, fő megkivántató eszköz a' boldogságra, külső; belső nyúgalom. Steinauval való viszonyom, napról napra kellemesebb; erőltetés nélkül beszélgetünk gyakran a' múltról. Valmont volt az, ki őt tőlem elidegenítette, a' ki csúfolódva elhitette vele, hogy nevetséges, és csak a' köz rendhez illő dolog valakinek, feleségét szeretni. Steinau fiatal, és könyelmű volt; pallérozott ízlésű barátja' helyben hagyása a' fő czél, mellyet elérni igyekezett. A' nyomorúlt meg tudta Náncsit nyerni; ő volt az, kit Steinau az álarczos bálban személyemnek tartott. — Melly boldogító érzés bebizonyított ártatlansagban állani az előtt, kinek tiszteletét becsüljük Ő nem boldog, megérdemlené hogy az legyen — lehetett volna. Sokszor mély gondolatokba merülve függnek szemei rajtam — azon túl vagyunk.

*

28.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Sept. 15kén.

Álmélkodom rajta! telyes két hete, hogy csak egy szóval tudtodra nem adtam hogy élek, — de hogy is volna időm az írásra. Őt látom, őt hallom, így váltja fel egymást a' reggel, az estvével, melly mindig örvendetes előpostája a' következő boldog napnak. —Nem tovább el nem titkolhatom magamtól, szeretem, egész lelkemből szeretem őt. Óh! ha viszsza kívhatnám a' múltat! Az ő oldala mellett vándorlani ált az életen? lehet e annál irigylésre méltóbb sors? —Én esztelen! hidegen, durván taszítottam azt el magamtól. Melly ravaszúl vitte dolgát az árúló, ő ösmerte Hortensia becsét, én boldogtalan! vak voltam jeles tulajdonai iránt. Lehetetlen, hogy nekem megbocsásson, esztelenség volna csak gondolkozni is róla. Viszsza kell vonúlnom.

29.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Sept. 17kén.

Oh Emma! ha parancsolni lehetne a' szívnek. Az eszem mindent el mond nekem mit te el mondhatnál. Küzdöm a' nehéz tusát, de szívem megmarad daczosan jogában. Nyugalmat, vídámságot színlek, ha szinte belsőm keservesen sínli is. Ő neki nem lehet megtudni, ő ne is gyanítsa. — De félő hogy sokkal hízelkedem magamnak, átnézett lelkemen, gyengéd kíméllessel viszszavonúl. Meg akar megszégyenűléstől kímélni, 's módot szolgáltat, hogy kivívhassam magam ellen a' nehéz küzdést. Ritkábban jön, komoly, 's magába vonúlt. Drága Emmám, szánd barátnédat.

Sept. 24kén.

Ne, kedves barátném, ne szánd Hortensiádat, a' leg irigylésre méltóbb asszony ő e földön! Ő szeret, enyim örökre. Legédesebb foglalatosságomnál lepett meg, térdre omlott lábaimnál, 's ugy innepeltük a' szerelem győzedelmét.

30.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Sept. 25kén.

Ő szeret! az enyím! melly boldogság van ezen szavakban. Még soha sem szerettem, most nyilván érzem hogy 'elöször szeretek életemben! mennyire külömbözik ez az érzés attól mit eddig szerelemnek neveztem. — De hiszen el akarom neked beszélni. — — Távol attól hogy szerencsémet csak gyanítsam is, kerúlni akartam veszedelmes társaságát, hogy erőt nyerjek indúlatomon. Ritkábban mentem hozzá. Ő zavarba jött ha oda mentem, 's minden multra emlékezés kikerűlésére való szorgos igyekezet nyilván megtetszett maga viseletiből. Látható volt jósága azon kiméllésből, mellyel viszsza útasított 's tegnap előtt ki nyertem magamtól, hogy hozzá nem mentem. Oh! be hoszszú volt a' nap. Tegnap már lehetetlen volt nem látnom. Szokottnál előbb ajtajához siettem, nyitva volt az, fájdalmas elmélkedésbe merűlve látszott valamit nézegetni, a' mit kezében tartott, egy kép volt az. — Valjon nem a' Valmont képe e? gondolám, 's reszkedve közelíték. Megállottam széke megett, éppen utolsó vonásait tette ecsetjének, egy köny esett reá, nézem a' képet, 's megösmerem tulajdon vonásaimat. Hortensia! fel kiálték meg bocsáthatsz e nekem! 's lába elibe rogytam. Szótlan omlott mellemre 's a' szerelem szövetsége kötve volt.

31.

Buchwald grófnő Rangen asszonysághoz!

Sept. 31kén.

Móricz isméti egyesűlésünket tűstént kívánná, én még határozatlan vagyok, mit cselekedjem? Mihelyt viszsza érünk, szomszédságodbeli jószágára költözünk, drága barátném. Melly nyájasan mosolyog elömbe a' jövendő. Kedves Emmám, mi igen boldogok leszünk.

Oct. 5kén.

Holnap születése napja lesz — nagyon esdeklik hogy ne tartóztassam tovább boldogságát. Ellene nem állhatok kérésének.

Oct. 6kán.

A' kötés újra meg tétetett, fel bonthatatlanúl. Éppen a' kápolnából jövünk. Melly nagy a' különbség, ezen mostani csendes innep közt, mellyben két boldog, szerető szív esküdt egymásnak örök hívséget, és azon fényes, pompás innep között, melly minden zajával, és bőségével sem tudta a' szívek ürességét betölteni.

32.

Gróf Steinauné Rangen asszonysághoz!

Oct. 28kán.

Kimondhatatlan boldog vagyok kedves Emmám, 's Móricz is az, azt vallja szája, szeme, egész valója.

Oh be igazat mondtál, kedves Barátném, hogy csak a' házi életben, egy szeretett férj oldala mellett kell az igaz boldodságot keresni. Melly vídámon folynak egymás után a' napok, pedig melly csendesek, melly egyformák azok, és még is melly boldogítók. Mindennap új tökéletességeket fedezek fel Móriczomban új okokat, hogy szeressem. Millyen kevélyen fogom barátnémnak bemutatni, és magamat a' csendes házi körben a' leg tisztább örömöknek át engedni; a' szerelemnek, barátságnak, és még talán —

23.

Gróf Steinau báró Wellenberghez!

Nov. 6kán.

Ma egy hónapja, hogy Hortensiát egészen magaménak mondhatom; derék asszony az én Hortensiám, hány esztendei boldogságtul megfosztottam magamat önkint. Mikor bizodalmasan egymás mellett ülünk, és a' múlt idők képei el suhannak lelkeink előtt, gyakran így szólok sóhajtva: Hogy volt a' lehetséges Hortensia? 's ő szelíden mellemre hajtja fejét, és ismétli „hogy volt az lehetséges?" Olvasok előtte, és gyönyörrel látom, hogy nézeteink mindenben megegyeznek. Elméje igen ki van pallérozva, izlése mindenütt egyszerre kileli a' szépet. Melly tiszta öröm sugárzik szeméből, mikor éneke könyeket csal ki szemeimből, soha sem téveszti el a' szívhez vezető útat, mert szívből jő. Ismét kezdek én is énekelni; bár ne hagytam volna ugy fel vele. Egész más emberré lettem. — Hol kerestem a' boldogságot? ott találtam meg a' hol nem kerestem, de soha el nem szalasztom többé.

34.

Gróf Steinauné Rangen asszonysághoz!

Nov. 20kán.

Föld, föld! kiáltják minden felől, és én fájdalmas édes érzéssel hagyom el azon helyet, mellyben olly felette boldog voltam. Hol a' legszentebb, legédesebb örömeit a' földi életnek érzettem. — Elértük utunk czélját. Én már elébb elértem, Steinaum boldogító karjai között.

II. AKBAR MOGUL CSÁSZÁR' SZERAILJA.

A' kelet' fejdelmeinél minden országos és házi ügyek' sanctuariuma a' — Serail, ezen minden, a' muselman fejedelmek' cabinetjeiben olly gyakori, cselszövények és összeesküvések' műhe'ye; nehezen lesz tehát érdektelen e' részét egy muselman fejedelem' háztartásának körülményesebben leirni. A' Serailban neveltetnek minden mogol herczegek 's velök a' legelőkelőbb nemes ifjak, kiket az ország' fontosabb hivatalaira szánnak. Nagyobb részint el van választva a' fejedelmi palotától, de olly közel, hogy sebesen 's kényelmesen juthatni hozzá. Senki fiának sem szabad teremeibe lépni; a' császáron 's azokon kivül, kiket szolgálatjok ide csatol és köt. Nagyobbrészint magas falakkal van bekerítve 's terjedelmes kertekkel körülvéve, mellyek a' keleti pompázásnak minden fényüzésével alakítvák. A' serailnak azon lakói, kik a' Nagymogul' hölgykoszorúját teszik, az ország' legszebb lányaiból vannak kiszemelve. A' hímvarrásban, hangában és tánczban koros asszonyoktul nyernek oktatást, kik kizárólag a' czélra fogadtatnak, hogy amazokat a' hizelgés mesterségének minden érzéket és indulatot bilincselhető fogásaiban oktassák. A' szép foglyoknak soha sem szabad e' helyet elhagyniok, csak mikor a' császár utazik, 's ekkor is jól befüggönyözött kocsiszékekben vagy födeles csolnakokban.

A' Serail' teremei mindig legnagyobb fénypazarral diszesítvék; 's a' kegyelt hölgy egy királynénak minden méltóságával 's gazdagságával bir, persze egy fogoly királynénak! Mig szépsége tart, folyvást, csaknem a' bálványozásig menő tisztelettel látja magát körül övezve; de a' szépség' tűnedezésével a' szerelem' lángja is lohad, termete már nem bájol, hangja többé nem varázsol, a' hervadó arcz, az erősebb hang kellemetlen emlékeztetőivé lesznek egy szebb multnak. Nem figyel többé gyönyörrel a' fül az ő énekére vagy hárfahangjaira „mert — mint a' perzsa költő szép hasonlata mondja — ha a' rózsák hervadnak 's a' lomb elveszti kedvességét, nem hangzik többé belőle a' csalogány' dala."

Mig azonban a' kegyelt Szép, parancsolója' szívében uralkodik, az egész haremben legnagyobb tisztelettel hódoltatik neki. Arany szárból és drága kövekkel megrakott szopókábul dohányozza „huka"-ját, 's az oszlopemelte hüvös csarnokban, honnét gyönyörű kilátás nyilik a' császár' kertjeire, a' reggeli enyhes szellőt szörböli — körülvéve szolgáló társalkodónéitól, kiket *csak ő* homályosíthat meg szépségé-

vel. Itt nyugszik ő hátratámaszkodva egy gazdagon himzett szőnyegen feledő álmadozásokban. A' tömjény illatkörében a' boldog Arabiának legválogatottabb fűszerillatjait magába szijja, szóval, minden körülözönli őt, mi az érzékeket kéjbe ringathatja, — 's még is többnyire boldogtalan teremtés ő! a' fénypazarnak közepette keble egy puszta, reménytelen sivatag. A' mit ő érez, — érezhetne, vagy megkövesült, vagy elfojtatott; szíve meg van maszlagosítva; lelke lealacsonyítva; ő nem elegyedhetik *Hafiz*-nak az utolérhetetlennek énekébe, midőn dalolja: „A' nyugati szellő lehellete moschust hintend maga körül; az ó világ ujra fel fog ifiulni;" de ő eleped a' legaljasabb fogságban 's érzi, hogy nyugati szellő' lehellete neki nem hozandja enyhes levegőjét a' szabadságnak, nem az örömnek!

II. Akbar mogul császár' Serailja kiterjedtségére nézve olly nagy, hogy minden hölgynek — kiknek száma jelenleg *öt ezer*, — különös tereme van. Ezen hölgyek „osztályokba" vannak osztva; minden osztálynak meg van a' maga felvigyázónéja (Darogha) de *egy* van mindenek felett főhatalommal megbizva, hogy az ügyek a' Serailban szintolly szabályosan 's jó rendben folyjanak mint az országlás' egyéb ágaiban.

Mindegyik szolgálatához képpesti illendő fizetést huz; a' toll nem irhatja le a' császárnak határtalan bőkezűségét, de némi számadást még is adunk egy-egy hölgynek hónapi járandóságárul. Az első rangú hölgyek 1610-től lefelé 1028 rupiát (1 rupia — 1 fr. 21 kr. e. p.) kapnak hónaponkint. A' legelőkelő szolgálók 51-től lefelé 29 rupiát, 's mások 2-től 40 rupiáig fölfelé.

A' nagy kapunál egy Meschreff vagyon felállítva, ki a' harem' kiadásai és bevételei felett számot visz. Mikor a' hölgyek egyike valamit akar, a' kincstárnokhoz folyamodik, ez a' hölgy' hónapbéréhez szabott váltólevelet ir a' Meschreffhez, ki a' királyi palotába küldi azt, hol azután kifizettetik.

A' haremet belülről asszonyok őrzik, 's a' királyi teremek kapujához mindig a' legmeghittebbek választatnak; legott a' kapun kivül az eunuchok őrködnek, 's még tovább szükséges távolságban a' radschputok állnak, ezeken túl a' kapu őrök, 's a' keritésen kívül az omráhk, ahdeeanok 's egyéb katonai fegyveresek.

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

NEY-TŐL.

I.

Minden időkben 's a' világ minden tájain a' vallás volt azon főtengely, melly körül az emberi életnek lelki ereje vagy is maga a' legbensőbb élet forog. A' vallás azon nagy titok, melly a' munkálkodó észnek első ébredésekor ajánlkozik a' léleknek, világos felhőkint lebeg útai előtt, jótevő csillagkint kiséri őt 's vezérli lépteit, nyilt ég gyanánt nyúlik el felette, egész hona felett, 's ezen végetlen terjedtségű paizs alatt vigan 's nyugodtan végezi az ember terhes napi munkáját; ennek védelme alatt biztosítva látja fáradozási gyümölcseit, 's azoknak éldelhetése reményében boldogul él, megvetve az ellene torló sorscsapásoknak fenyegetéseit; 's végre is, ha az életvihar már minden egyéb védfalakon átrontott, a' vallásnak e' paizsa alatt bátran mérközik a' halállal az ember, 's azt nem rettegve, elhunytában is, a' diadal érzetével nézi az üldöző sors erőködéseit, tudván hogy szebb dicsőség várja őt mint földi pályáján. A' vallás azon fonal, melly az embernek minden érzelmén, cselekedetén, óhajtásán keresztül füződik, ez azon kötelék, melly által a' belső ember a' külvilággal a' multtal és jövendővel a' végetlenség és örökkévalósággal összefügg; ez azon láncz, melly az embert a' világok végetlen sokaságához mint egy tagját az egésznek kapcsolja, de egyszer'smind azon isteni erő, melly őt fentartja, hogy ugyan azon világok töméntelen tengerében a' porszemnél is kisebb ember semmivé ne enyészszék A' vallás azon nagy titok, mellynek érzetét világosan hordozzuk keblünkben, mellynek hatása a' mindennapi tapasztalásban előttünk fekszik, 's melly még is felsőbb sugallás közbenjárása nélkül lényege egész kiterjedésében megfejthetlen, 's az utósó lehelletig titok marad előttünk, épen azért, mivel magossága és szentsége sokkal nagyobb, hogy sem a' gyarló emberi ész ahhoz felérni, vagy azt éppen kimeriteni képes volna.

A' vallás tehát azon fontos nagynemü tárgy, mellyet mindig új figyelemmel 's új érdekkel vizsgálhatni, 's mellynek különböző elágozásai különös megfontolás alá vétetve mindig új és hasznos tanúlságokkal bővitik az emberi elmét.

Az isten bölcs akaratja középrendű teremtményekkel is kivánā népesitni a' világot, — ezeket tehát tökéletességgel föl nem ruházhatá, mert ugy szinte isteneknek vagy legalább angyaloknak kelle lenniek Hogy tehát e' teremtmény rendeltetésének megfeleljen szükségkép gyarlóságok, gyöngeségek, hiányok torlottak össze lényegében, 's e' teremtmény az *ember* lett. —

Ezen emberi gyöngeségnek, melly különböző környülményekben aljasabb hibákká is fajul, az volt természetes következése, hogy az ember a' természet minden javait egyedül csak magáért hivé teremtve, 's minden egyes ismét azokat csak magának kivánā elfoglalni, azokat csak magánosan birni. De mivel az emberi természet meg nem elégszik a' csupa akarattal, hanem kifelé is hat, azaz, az akaratot tetté alakitja, az ekképen ellenkező erők egymást viszonyosan rontották, miből ugyan is közös háború-zavar, egyesnek egyes elleni szüntelen csatázása származék.

Ha ezen surlódás igy tart, az emberi nemzetnek el kelle vesznie. Azért, ámbár ezen, az emberi természetben gyökerezett ellenséges kifelé hatásnak, hacsak az ember meg nem szünnék az lenni a' mivé rendeltetett, örökké kell tartani, — az isten nagyobb tömegeket kivāna szorosabb kötelékkel egybekapcsolni, mellyek azután magát mint egy testet tekintve, legalább magok ellen szüntelen ne dühösködjenek és saját belsőjökben ne dúljanak. Egy érzetet önte tehát az emberi szivbe, titkosat és hathatóst — a' vallás érzetét.

Ennek nyomát feltaláljuk minden idökben, minden népeknél.

A' vallásnak első érzete homályos; azonban már még is olly erős, hogy a' hasonérzetüeket szorosan kapcsolja egymáshoz, 's a' vad állapotban elégséges ok, hogy mindenki ellenség legyen, ki különbözőt érez. — A' vallásnak szüksége és magasabb eredete csak a' felvilágosultabb ész okoskodásinak szüleménye.

A' vallás irányzata mindig a' legfenségesb, mert az ember mindig annak szenteli vallási tiszteletét, mit fogalminál fogva legnagyobbnak ismer vagy gondol, vagy képzel. A' vallás érzete az emberi szivvel ugy összeforrad mint egyéb érzelmek, 's igy annak mozgalmait követni tartozik. Mivel pedig az emberi természet kifelé törekszik mindig hatni, az emberi szív érzéseit kiönteni szereti: a' vallás érzete is külső jelekben nyilvánitja magát, mellyekből vallásos cselekedetek, szertartások, áldozatok 's mindennemü vallási pompa származnak. Gyakran ezen külső jelek annyira összeelegyednek a' belső érzéssel, hogy egyiket a' másiktól elválasztani alig lehet; néha pedig épen a' küljelek elfojtják a' belérzést, hogy ennek csak nyoma és emlékezete sem marad.

Ezen külső jelek által fejezi ki az ember, a' mit szivében érez és vall; a' honnét is ezen szó *vallás* egy a' legjobbak közül nyelvünkben, mert lehet, hogy semmi hite sincs valami népnek, azaz semmit sem hisz e' tekintetben, és még is van vallása

Ezen küljelek és szertartások különböző nemzeteknél különbfélék 's a' vadabbaknál, állatiabbaknál rendszerint durvábbak, kegyetlenebbek; ugy hogy egyéb adatok hiányában ezen vallási cselekvés módokrul következtetést lehet húzni valami népnek belső vallási állapotjára. Mert a' vallás is ugy mint más dolog, emberben csak emberileg támadhat, érzés és eszme által; ezeket pedig közelebbről meghatározzák a' körülmények, mellyeknek tulajdonkép eszmét ébresztő befolyásuk van a' lélekre, és belső müveltségi vagy is inkább kifejlési állapot: mert ugyan azon egy tárgyát, esetet tüneményt különböző fokra kifejlett lelki tehetség különbözőn fogja felfogni 'S igy a' legalacsonyabb legzavartabb 's leghomályosabb eszü néptől egész a' legmagasb legtisztább 's legvilágosb fogalmú nemzetig mindeniknél más más lesz a' vallási főgondolat 's azért mások is a' mellékeszmék, mások a' küljelek, szertartások: mindazáltal a' valódi, magában tökéletes örök 's változatlan eszméhez az emberi lélek saját erejéből föl nem emelkedhetik soha; mert ezen erő sokkal korlátoltabb, hogysem felsőbb közbenjárás nélkül a' legszentebb tárgynak tiszta felfoghatása neki engedtessék.

Ezen igazságnak erősitéséül szolgálhat egy régi nagy nemzetnek a' Góloknak vallási állapotjuk vizsgálása, melly jó és rosz, szép és hibás oldalaival csak ismét azt fogja bizonyitani, hogy csak az isteni nyilatkozás adhat e' nagy dologban eléggé világos meggyőződést, eléggé erős és állandó megnyugtatást.

(Folytatása következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

A' Búvár-harang' első próbája Pest mellett.

Érdekes látás vala e' hónap' 21-kén a' mind eddig ó Budánál veszteglő buvárharangnak próbaútja. Három nap óta állott a' kandiságtól vezérlett néző csoportok előtt a' budai részen horgonyán a' búvár hajó, mig ugyanis a' mai nap dél előtti 10 ½ órakor adatott ágyú jelszó újra még több nézőket gyüjtött ki a' budapesti partokra. Miután Széchenyi István gróf két gróf Waldstein testvérek, londoni építész Clark ur, 's velök magam is a' nevezett hajóra érkezénk, a' kazáni fő mérnök Vásárhelyi urnak kormánya alatt már mindent készen lelénk a' harang lebocsátatására. — 11 óra után lebocsátatván a' harang, ezen első utját utazók nélkül tette, és azt azon helyen körülbelől 36 lábnyi mélységű Dunánk' fenekéig 's onnét vissza 20 óraperczek alatt. A' pesti parton veszteglő „Nádor" hihetőleg azt gondolván, hogy emberek is valának alatta, mind az indulást mind pedig a' visszaérkezést ágyúinak durogtatása által tisztelte meg.

Második útját már vendégekkel tette meg e' viz alatti diligence. Ugyan is gróf Waldstein János, fő épitészi-igazgatósági tag Ásboth Sándor ur, angol búvár Dewar György és Thomek Lajos' társaságában, rá szánta magát ezen általa még ismeretlen utazás' nemére, 's miután mindnyájok e' czélra igen derék flanellből készült ujjas mellényeket öltöttenek, 's a' lég szivó gépely mellé 16 erős karok rendeltettek, búcsút vőnek tőlünk vizfelettiektől, 's egy kis tolvajlámpa' kiséretében — magokat előbb a' harangkocsiban lehető kényelmesen elhelyhezve — lejjebb és lejjebb bocsátkozának. Utjokban háromszor közlekedtek velünk, melly telegraphi közlekedés a' harang alatti kalapács kongások által történik. Első jelük által több levegőt, a' más kettő által pedig megállani kivántak, a' kocsi lógása által háboritott üléseiket előbbi sulyegyenbe visszahozandók. Miután mintegy három ölnyire már lebocsátattak volna, a' gondos Széchenyi gr. részint azért, mert telegraphi közlekedésekből akaratjokat bizonyossággal kivenni nem tudók, részint pedig és kivált azért mivel első kikocsizásra ezen rövid utat is elegendőnek lenni vélte, parancsot adott a' harangnak felvonására. Az utasok azon hiszemben hogy ők lefelé haladnak, feleslegesnek tartván a' további kopácsalást, bonafide várták szerencsés meg feneklésüket, csak akkor vevék észre ellenkező irányukat, midőn már a' napnak sugárai a' harang' fedelén lévő ablakokon át töredezni kezdettek. — A' közlekedésre vannak a' harang alatt több vékony táblácskák hosszú madzagon függők, mellyek végei kün vannak a' hajó fedelén egy arra megbizott személynek kezében. Midőn ezen személy egy olly madzagot meg rándittatni érez, kötelessége azt kihúzni viz alól. Egy illy rándítás történvén ez uttal, mi nevezetes tán éppen természettudományi közlésre várván, igen kellemessen lepettünk meg, midőn a' kihúzott táblán magának a' harangutasok' egyikének Waldstein grófnak jobb kezében ónot, másikban pedig egy illy kicsiny táblácskát tartó jól eltalált — képét szemleltuk illy angol aláirással: „Eljen ős anglia örökre! hurrah!" melly lelkes ötlet mindnyájunkat meg nevettete; Clark urnak komoly tekintetét pedig örvendező mosolyra kiszteté.

Az utasok 14 perczig tartó vizalatti utjokból végre nem csak hogy szerencsésen megérkeztek, sőt midőn függő kocsijokban már a' viz' színe felett lengenének, látogatásokat is elfogadni sziveskedtek. Ugyan is a' hajónkat körözö, számos nézőkkel megterhelt csolnakok egyike a' még mind légben függő harang alá evezvén, néhány perczig kényére társalkodhatott a' felette lebegő búvárokkal. Erdekes látni mint tör magának rést a' harang alól a' felesleges levegő, melly kitörés csaknem minden negyed perczben történvén, látszik minő elég, minő több mint elegendő levegő adatott a' czélszerü szivár által a' harang alatt létező négy személynek 's egy gyertyának — mi két embernek szükséges léget emészt — elelmére. Nem lesz tán érdektelen tudni a' telegraphi elvekre épült közlekedés' módját, mit illyes buvárharangoknál használni szoktanak.

1.	kongás ezt teszi:	. . . .	Több levegőt.
2.	„	„	Helytt állj.
3.	„	„	Húzd fel.
4.	„	„	Alább.
5.	„	„	Jobbra.
6.	„	„	Balra.
7.	„	„	Előre.
8.	„	„	Hátra.

Ezen kongások, vagy is kalapács ütések igaz ugyan, hogy jól kivehetők, kivált alatt a' hajó' fenekén, de hogy a' biztosság nagy legyen, szükseg hogy körül belől mély csend uralkodjék. Azért czélszerűebbnek lenni vélném a' hajó' fedlezetén álló éleshangú csengettyű által, a' mellyhez kötött hosszú madzagnak vége a' búvárok kezében legyen — eszközölni a' közlekedést.

A' Waldstein gróf rajzolta vázolatot Széchenyi magával vitte mint maradandó, példázatbani emléket a' Dunánk' szőke hullámai alatt tett első buvári próbatétnek. Vele volt titoknoka Tasner Antal ur, ki a' közlekedési kongásokat lesegette.

Petrichevich Horváth Lázár.

☞ A' hetenkint négy képpel megjelenendő **Szemlélőre, 's litteraturai lapokra** minden cs. kir. Postahivatalnál, és könyvárusnál lehet előfizetni *fél évre* 4 *fr.* 48 *krval p. p.*

Kovacsóczy.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. 1837.

Septemb. 28kán

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

78dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' diesőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára Második fele.

TÖREDÉKEK A' MAGYAR SZINÉSZETRŐL.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

Valamint minden művészeti teremtményekben üdvös előhaladást, javulást csak kritika szülhet: ugy a' színészet' nemes mesterségében is a' kritika azon gyalú, melly simává, kerekké, finommá teszi a' rögösséget, szögletességet, és durvaságot. Mentől görcsösb, mentől szálkásabb a' gyalulandó: annál élesbnek, annál gondosbnak kell lenni a' gyalúnak. Míg színpadunkon igen szigorú kritika nem létesülend, a' szín-művészet' minden szabályain alapulandó; mig színészeink' működéseinek jobb jobb momentumai, Thaliát követő nőinknek pedig csinos képük, bájteljes formájok, és néha igéző kecseik elfelejtetik velünk amazoknak homályfoltjait, emezeknek a' művészi szépség elleni botlásaikat: mindaddig ne várjunk művészi élvezetet nyújtható színt, ne színészeket a' németekkeli concurrentiát kiállani képeseket, ne hallgatóságot jobbhoz, helyesbhez szokottat, ne actiák nélkül fennállható pénztárt, 's (bár mi csudásan hangozzék is állitásom) ne sok művelt irókat, nemzeti literaturánkat eredeti színművekkel gazdagítandókat. Állitásom' ez utó részét, gondolom, nem fogják tagadni, kik magokat egy drámairó' helyzetébe képzelve, értik egyszers'mind és érzeni képesek ama' kint, mellyet érzenie kell amaz irónak, ki elméjének mügondosan felnevelt kedvenczeit egy olly színpadra felbocsátni kéntelen, hol meg lehetőssé aljasul a' jeles, kiállhatlanná a' meglehetős. Hol a' mű szellemét a' charaktereknek bizonyos pont felé irányukat, a' külön szerepeknek lelkét fel nem fogván, néhány, több vagy kevésbbé rosszúl szavalló személy ama' szellemi részletekből egy több vagy kevésbbé mechanikai egészet alakit, mellynek gőzkereke, vagyis főmozdító gépelye a' sugólyukban rejtődzik.

Csak azt ne mondja nekem valaki, hogy szigoru kritika elöli a' művészetet; hogy kezdőket más szemmel kell méregetni, hogy magyaraink iránt engedékenyebbeknek kell lennünk, hogy egyelőre jó ez is, majd jobb lesz, hogy serkenteni kell a' talentumot, tapsok, koszorúk, és sonnettek által, 's t. e.

Hogy szigoru kritika — t. i. ha igen szigoru — elölője néha olly talentumoknak is, mellyek az engedékenység' melege alatt, tán nem soká jelesekké fejlettek volna ki, az, átalánosan véve, nem tagadható: azonban ez az esef nem mindenben és mindenütt, legkevésbbé pedig jelen állásában szinészetünknek alkalmazható. Egy fiatal iró fellép a' pályára, literaturát álmodozik, múzsáknak él-hal, első próbája gyenge, de tehetségnek sejteti szikráit; előáll a' kritika, és tulzó szigorral sújtja az álmodót, elölve benne az inger' rugosságát: ekkor vétkezik a' kritika; éles tőre kettős gyilkosságtól füstölög, mert megölte a' magzatot még az anya' sötét méhében rejtezőt, a' kis szellem — embryót idő, gond, és meleg ápolás által egykor kifejthetendőt. Mert egy irónak művei' első is másodika között éppen annyi ideje és kénye van, a' mennyi kell, hogy magát kimüvelve, érettebb és képesebbé tehesse jobb, 's szigoru kritikával is daczolni biró munka' létesítésére. Igy a' festő, igy a' szobrász, 's igy sok más művészet' gyakorlója. Színészszel azonban nem igy áll a' dolog Neki minden este meg kell jelennie a' világ előtt, minden este kitennie magát a' birálatok' bonczkéseinek. Neki hát minden nap kell haladnia, és sokat haladnia. Neki — mint egy hiv tükörben — látnia kell reggel, mit vétkezék az előtti este a' művészet' szabályai ellen. Ha e' tükör nem hű, ha hizelgő inkább hogysem szigoru, megmaradnak más nap is az előtte valónak hibái, mindaddig, mig a' rögzött hibák második és soha többé le nem vetkezhetendő természetté váltanak, a' józan, és hideg kriti-

kának szívmarczangló keselyűivé, a' helyes izlésnek csömört okozó boszontóivá.

Hogy kezdőket más szemmel kell méregetni, hogy magyaraink iránt engedékenyebbeknek kell lennünk, sokszor ismételt állítások. Vizsgáljuk meg kevéssé közelebbről azokat. Ez elveknek elsője magában igaz. és tagadhatatlan. Azonban kezdők-e magyar színészeink? Olly felette fiatal-e színészetünk? Nem ütötte-e fel sátrát magyar Thalia hol itt, hol másutt több mint félszázaddal ezelőtt? Avvagy nem örömmel láthatni-e színpadunkon derék és otthonos tagokat is, kik veteráni biztossággal, és gyakorlottsággal mozognak azon? Szünjünk meg hát kezdőknek tartani színészeinket, 's zsenge intézetnek színpadunkat, ha hasonlítni nem kívánunk amaz elaggott világta'an anyához, ki szokás' és rögzött fogalmok' bilincseiből szabadulni nem képes, már ötven egy néhány telet látott fiát mindig „kicsi Pistikámnak" nevezte, minden nap azt prédikálva füleibe: miképen várakoznék a' házassággal, mert az egy soha többé vissza nem húzható komoly lépés, 's mert elég ideje van még nőszülésre gondolnia. — Hogy magyaraink iránt engedékenyebbeknek kell lennünk, nem látom által. Mert ha azt tenném, elismernem kellene azon általam soha el nem ismerendő állítását némellyeknek, mintha a' magyar nem volna alkalmas a' színi művészet' tőkelypontjának elérhetésére Mit én kereken tagadok: olly messze kiterjesztvén — sok ugy nevezett igazhitűeknek daczára — ezen eretnekségemet: hogy azt merem állítani, miképen egy magyar lányból éppen ollyan színésznő, énekesnő, vagy tánczosnő válhatik, minő volt Schröder, Malibran, vagy a' bécsicktől minap lenyereiken hordozott kedvencze a' londoni és párisi Terpsychorenek — Elszler Fanny. Mert sem kevésbbé lelkesb, vagy kimüvelhetőnek el nem ismerhetem a' magyar nőt, sem csengőbb, vagy kellemesbben csattogónak mieinknél az olasz torkot, sem pedig kevésbbé negédes, bájteljes, avvagy kellemesen lejthetőknek a' piczinke magyar lábakat. Csakhogy hasonló okoktúl kell ám várnunk is a' hasonló okozottakat.

„Hogy előre jó ez is, majd jobb lesz"; ezt is hallani sok lassúfinak szájából. De mikor lesz jobb, ha mindennel megelégszünk, mit elénkbe tálalnak? De mi tegye jobbá a' színészt, ha nincs kritika, pedig nem renyhe, vagy emez amaz nézetekből vezérlett, vagy pártkedvelő, hanem élénk szigoru, és független?... Ha mi teszem Lendvainénak nem akarjuk egyenesen felfedezni hibáit azért, mert olly szép szeme van, hogy nem tudja birói szilárdságunk kiállani annak igézve kérlelő pillanatjait, — ha mi a' szabályos szépségü Barthánénak, a' kellemteljes Habenainénak, vagy a' deli termetü Laborfalvi Bózának kecseit, 's valóban csábteljes alakjaikat ellenébe engedjük ama' birói serpenyőnek, mellyben müvészet elleni botlásainknak halma méretik, akkor igaz hogy birandunk színésznékkel szépek, kedvesek és tetszhetőkkel: de valljon igen művésznékkel is Schröderhez, Müller Carolina, Peche vagy Anschützekhez hasonlókkal?

„Hogy serkenteni kell a' talentumot, tapsok, sonnettek, és koszorúk által!" A' tetszésnek különböző fokai lévén, a' tetszés kimutatásának is birnia kell lépcsőzettel. A' taps noha alantabb foku jutalomnak látszik lenni, az voltaképen mégis legnagyobb Mert rögtön, és előre nem számítható lélekindulásnak szokott az lenni szülöttje. Tapsolunk midőn a' színész szerepének egy egy momentumát olly helyesen kitünteti, hogy az belőlünk szinte készakartalan is méltánylást csikar ki. Tapsolunk midőn valósítva látjuk a' személyben a' képet, a' fogalmat, az eszmét; midőn a' természetet épség, erő, és szépségében elénkbe állítatni látjuk. A' taps a' színész' levegője, hangjának ez adja a' frissítő balzamot, mozdulatinak a' rugósságot, lelkének a' derengést, jókedvet. De vajh! hányszor vissza nem él vele némelly hallgatóság? Hányszor nem alljasul a' jutalomnak e' neme pártszellővé irány, állapodottság és józanság nélkül ide 's tova szállongva?... Hányszor nem adja azt a' pór, a' salak, melly zajjal fogad néha éppen ollyast, mitől pirúlva vonul el a' müvelt, a' szellemdús?... Ez a' taps néhol elölője minden haladásnak, 's sok talentom' kifejlödésének akadálya. Hiszen a' pesti német színházban nem kell egyéb, mint pisszegetni valamellyiknek, ki teszem azt igen igen meg is érdemli, 's azonnal zajos tapsözönnel öntik el a' kontárt, annyira, hogy ha nekem lenne kim, kinek megtapsoltatása vagy meg nem tapsoltatása érdekelne. valóban nem tennék egyebet, mint jól lepisszegetném másod vagy harmad magammal a' szegény párát, 's győzelmem kivivandott lenne. Ki nem hiszi, próbálja meg. Illyes taps-zápor rendszerint ün-

nep és vasárnapokon és különösen ollyas darabokban leginkább érezhető, mellyeknek a' maga külön hallgatósága van. 'S innen kitetszik, hogy művelt ember nem tapsol olly hamar, hogy neki a' közepes nem jó a' rosz pedig tűrhetlen. Minő különbség van a' publicum között, annak tanuját nem rég láttuk itt a' német szinházban, midőn minap a' közönségtől mindig zajosan fogadott Wurda lépett fel Zampa' szerepében. Nem csak hogy az első quartettben meg nem tapsoltatott, sőt az annyira szeretett bordal után még le is lőn pisszegtetve mind a' mellett, hogy az éneket a' bordal reménylett ismételtetése' esetében azt magyar nyelven készült elénekelni, 's ezt sokan tudták is. Igaz ugyan, hogy Wurda ur azon este el volt rekedve, és ő magát menteni kéntelenitették: de vajjon ama' minden akadályokon felül? nem tapsoltak volna-e harsány tetszést, ha t. i. azok jelen lettek volna? Vásár lévén, nagy részét a' földszínnek publicumát idegenek tették, idegenek, kik Bécs', Prága', Tríest', és más szép városok' színeit szokták látogatni. Innen a' tapstalanság, innen a' pisszegés, innen a' magát menteni szükségesség .. hinc illae lacrimae .. Mind ezekből tehát csak azt húzom ki, hogy nem minden taps taps, hogy ne higyen annak sokat a' szinész, hogy ne mérje mindig szerinte művészetét, mert ha igen, vajmi csalatkozik néha a' jámbor!...

Belső megelégedéssel kell itt említenem, hogy a' mostani pesti magyar hallgatóság épen nem túlságosan osztogatva tapsait azt tanúsítja, miképen ő a' jó izlés' meg művészeti érdemek' méltánylásában igen nagy előhaladást tőn. — Igy formálják, idomítják, csinosbbítják egymást szinész, és hallgató. — Ez képezi amazt, 's az viszont formálja ezt. — De soha tapsnak hinni nem lehet; lehet az édes hangú sonnetteknek, az illattelljes füzérek és virágkoszorúk' halmainak!! nem akarom e' tárgyban egyszer is másszor is tett széles tapasztalásom' lapjait kitárni az olvasó közönségnek. Tudok pedig példát akármennyit, hol az illyes téjjel mézzel ömlengő sonnettek egy egy Wilhelm Meisteri szent tűz lelkesítette borzasan szerelmes collegistának rímgyártó tollából, avvagy költeni nem tudó prozaikus cicisbeok' erszényéből ömledeztek. Illyen formán áll a' dolog minálunk a' koszorúkkal és füzérekkel is. Nimium ne crede colori!

Mindezekből mit akarok kihúzni? azt, hogy jelen állapotunkban semmi más fogantyúja nem lehet szinészeinknek, mihez biztosan simulhatnának, mint a' kritika; a' helyes, a' párt-és kedvezés nélküli, a' szigoru kritika.

Arra pedig, hogy valaki hasznos birálatokat irhasson, nem szükség — habár nemis felesleges — Schlegel és társainak színészetrűli oktatásaikat könyv nélkül ismernie, sem magának színésznek lennie, hanem kell ahhoz józan ész; művelt izlés, csínos tón, és főkép egy bizonyos sejtelem, egy finom tapintat, melly a' jót rosztól, a' szépet rúttól első tekintetre megkülönböztetni érti. 'S ez a' dolog' theoriája. De kell gyakorlat is. Az az sok jelest kelle látnia, sok europai hírneveket személyesen ismernie, azoknak mutatványaikkal, 's azokról szóló helyeseknek elismert birálatok nagyobb részével szoros ismeretségben lönnie. Ezek kivántatnak meg egy színi kritikához 's nem poros doctori diploma, nem hosszu fodros paróka. —

Azonban még sem ismerek egy nagyobb mesterséget, mint színi birálatokat irni mi nálunk. 'S nem azért pedig, mintha elég ember nem volna az általam szükségeseknek lenni állított tulajdonnokkal felruházott: hanem mivel olly nehéz, szárazon, meztelen megmondani a' néha keserű igazságokat. Hogy félre ne értessek, kevéssé kifecsegem magamat.

Ha az ember a' művészet' ügyének igazán használni óhajt, lehetlen néha nem az elevenig bevágni a' kritika' késével; lehetlen olly dolgokat nem feszegetnie, mellyek habár igen csiklándósak, sőt sajnosak is, fájdalom, mégis igazak, és tagadhatlanok. Ha valaki p. o. azt kezdené rebesgetni, hogy szinészeink, (kivált a' nők) néhány kivétellel, még beszélni sem tudnak, hogy a' természetesség, fesztelenség, társalkodási könnyüség, modorbani kerekdedség, kellem, és uriasság csaknem mindnyájoknál hibázik, hogy szinésznéink' legjeleshjei, legkedveltebbjei prosódiát nem tudnak, illő szavallásról pedig legtöbbüknek majd mi helyes képzetük sincs, hogy állásuk, mozdulataik, és járásukban néha igen távul esnek a' széktől 's t. e; ha, mondom, valaki illyeseket kezdene feszegetni avvagy nem lennének-e ollyanok elegen, kik igy szólnának: „ez az ember elöli az ipart, gátolja az előmenetelt, belőle pártosság szól, affectatio nem egyéb, ő

a' magyar Thaliát nem hordozzá kebelén, ô az ügynek ellensége," 's mit tudom én mi minden? — — Már pedig nincs hamar egy fájósb érzés a' félreismertetésnél, 's bizony tíz közül alig találsz egyet, ki szeretne félreismertetni, 's pedig legszentebb, legtisztább, legforróbban érzett érzéseiben félreismertetni.

De van a' dolognak még egy más elevenebb oldala is, miért olly bajos nálunk a' színibirálat' pályáját futni. 'S ez azon madárijesztői szerep, mit egy szegény kritikusra ráilleszt a' bírálottak' serge. Vagy, hogy költöibb legyek, azon mephistói rém-palást, mellynek sötét redőibe burkoltatnak be a' szegény bírálók, szigoru pályájokon kivül néha éppen olly élni és nevetni szeretők, mint Thalia' papjainak, vagy Melpomene' szebb gyermekeinek akár mellyike. 'S ki szeretne pedig ferdén és kancsalul nézetni olly szép, olly igéző szemektől? Ki akarná maga ellen zúdítni a' nőknek ezen szeretetre legméltóbbjait, a' hölgyeknek czen legkecsesbjeit, legnyájasbjait? Szóval ki szeretne keztyűt vetni e' kellemnyilakkal öldöző hadseregnek, ki vágyna dzsidát törni illy tündér-báju alakokkal? Bizony tizünk közül alig volnánk csak kilenczen, kik ama' syrének' békeüdvös zászlójok alatt ne szeretnénk inkább vitézkedni, hogysem ellenök bizonytalan csatákra szállani....

Ha tehát — mit még nem tudok — én is lennék azon boldogtalanoknak egyike, kik illy kétséges kimenetelü harczjátékra magokat elszánnák, ama' sorsüldözte *Andromeda*, kit a' megrögzött előítéletek' dühének martalóczként odavet a' végzés: ám légyen, kiköttetendeném magam a' rendítlen párttalanság' sziklájához, csendesen bevárandó a' közvélemeny' csajkáján netán szabadításomra sietendő Perseusomat. — Azon öntudat, kogy a' legjobb czél vetette kezembe tollamat elég leendene ennen megnyugtatásomra; azok pedig, kiket legközelebbről fogna illetni őszinteségem, 's kik, legjobban is tudhatják, minő részvéttel és áldozatokkal járult élte' delében az erdélyi Thalia' oltárához az, ki most, élte' alkonya felé is a' magyar színészet' legbuzgóbb barátjainak egyike, és kit atyámnak nevezek: azok bizonyosan félre nem facsarandanák szándékomat, félre nem értenék érzéseimet. Valamint azok sem, kik nézeteimmel közelebbről ismerik, 's kik az édes hon javáért verő erét szivemnek ollykor ollykor meg tapogaták.

Azonban minden esetre, mielőtt egyes mutatványok' részletes bírálataiba bocsátkoznám, nehány általános nézeteket akarnék kifejteni, azokat rendszer nélkül csak ugy, a' mint tollamra ötlenek, távul minden mély tanultság' igénylésétől előgörditendő.

(Folytatása következik.)

KI LESZ A' BIRÓ?

IV.

Kénytelenség.

∞ Ha valakinek azt vetik: „miért tetted ezt atyafi?" 'S még hozzá teszik: „illik-e az, igazság-e az?" 's a' t. 's a' t. Ő minden késedelem nélkül azt feleli rá: „Tja, barátom, mind át-látom én ezt, de felette nagy szorultságban voltam!" — — —

Szóval: „*leg nagyobb része*" az emberi nemzetnek a' „szükség" szerint forgatván köpönyegét, a' szerint kiván itéltetni!

Oh *szükség*, te szükitő, te szorongató, te ijesztő, te bűsitő, csüggesztő, sorvasztó, gyötrő, kinzó, gyalázó, te fosztogató, te izzasztó, gyengitő, lankasztó, bádjasztó, te öldöklő, te kérlelhetetlen, — — — milly iszonyú hatalom vagy te a' földön!!! — — —

Egyik azt mondja: „*ennem*" kell, különben meghalok, vagy nem dolgozhatom, a' járt erőm nem lesz, gyermekem, feleségem hogy' tartom? És ha én nem leszek, hogyan élnek?" 'S kér az Isten-adta! De a' ki a' szükséget „*nevről- is alig érti*" hidegen halgatja a' panaszt, és a' kérelmet nem teljesiti. Ki lesz a' biró?

A' ki egy hajadont ösmér, a' kinek tulajdoni, bájai, és kecsei őtet egészen el-ragadják; 's reá olly erővel hatnak, mellynek ő ellent állni semmiképen nem tud, és a' hajadon' ápolójihoz járúl, kérvén őt magának tőlök, ők pedig nem adják, fel-kiált az ifju: „Oh milly égető vágyam: egy gyermek ezen Isten-asszonytól!" Az ifju' szive szorúl, szűkül! De az öregek hallgatnak. Ők a' szűkség törvényeit vagy nem ösmérték, vagy már el-felejtették. — Ki lesz a' biró felettők? —

A' világ hősei, tele jó akarattal, fegyvert ragadnak és igy akarják a' jobb ügyet ki-vivni! — — — 'S Napoleonnak oda ment minden okoskodása: „*ennek ugy kellett lenni!*" — Apritották egymást egész nemzetek. 'S miért? Ki a' biró?

Annyi igaz, hogy rosszat nem kivánt magának senki, és mindent ugy intézett, hogy jól legyen dolga; „*jól élhessen*“ e' világon! De nem választott-e épen erre rosz eszközöket, mellyek idövel néki-is ártottak? Itt-is hibit a' biró! — — —

A' leg-bizonyosabb a' földön az, hogy minden ember „*jól* akarna *élni!*“ Ó bár „*akarna*“ jól élni. De nem „akar!“ vagy: „akar?“ Ki a' biró?

Jó élet, — — igazi jó élet! — Milly gyönyörün, milly édesen, milly kellemetesen hangzik ez!!! — —

De ki „akar“ jól, — „*igazán jól*“ élni e' világon? Nevetsz ezen kérdésre? kár! — A' vagy nem tudod-e hogy az emberek csak „*szeretnének*“ jól élni, de akarni nem „akarnak!“ — — — Pedig erre kell épen a' leg-különb itélő-mester, hogy „*kívánni*, és *akarni*“ végtelen nagy különbség! Ki lesz hát a' biró?

Én azt kérdeném az illyen birótúl leg-először-is: ha valljon helyes állitás volna-e az, hogy: az ember csak ugy él jól, ha — — (itt különös jö!) — — ha — — „jól él“ Nem egy-e az, *jól élni*, meg „*jól élni!*“ — — — Ez különösnek látszik! Pedig nem „különös“ — sőt világ-szerte-való, nagyon közönséges dolog! Csak „érteni“ kell. Ki lesz hát a' biró?

Az emberek szeretnének jól élni, 's ök valójában igen-is jól élnének, de nem „*akarnak*“. Mert *kivánni*, és „*akarni*“ nagy különbség!!! — — —

Hogy van az, hogy sokan igen jól élnek, 's még sem „*jól?*“ — — — igen — igen „nem jól!“ Mások meg' igen-igen „*jól*“ és még sem jól!? Miben állhat azaz „*igazi jó élet?*“ Ki mondja-meg? ki dönti-el. Ki lesz a' biró? Mi az élet fogalma? 's a' t. 's a' t. No, Biró!?

Most már jelünkön a' sor, a' kéthasún! (Miről jövőre okvetetlenül). —

Toldalék.

∞ A' gőzhajó ment ma! Mellyik? Árpád. Mikor? szerdán. Mikor? Reggel. De mikor? sept. 20kán.

Millyen sok kérdést kell megfejteni a' Földieknek! Csak illyen kis dologban-is! Mennyi béketürés kell hát a' nagyobbakban!!! De, vissza a' gőz-ladikhoz!

Ha az ember a' polgári Casino ablakán annak idejében ki-néz, t, i. mikor a' gőzhajó induló-félben van, sok mindenfélét lát egyszerre!

Innen nézheti, mint siet boldog, boldogtalan, hogy el-ne késsék, — hogy „*ezélt*“ érjen! Láttam, mint tőgyőgött az öreg, a' kit nem követett semmi társ, mint ült-le mindjárt, a' hogy oda-ért, szinte magamnak-is jól esett, a' mint meg-pihent.

Láttam fényes hintókbul kiszállani gavallérokat és dámákat, kik igen könnyü szökésekkel termettek a' hajó fedelén. Az öreg pedig a' második helyen ült, és batyujával küzködött.

Egy anyát-is láttam szoptatós gyermekével. A' kemény szél nem engedte egyenesen menni, csak oldalvást. Melléhez szoritott gyermekével, szinte láttam, hogy alig hitte hogy oda-jusson. Már harmadszor csengettek, mikor fel-lépett. —

Szép volt nézni, milly egyenesen tartott a' kunyhóknak, 's mint rontott-be, ugy szólván, a' viskóba (cajüte) mint valamelly szeliden oltalmazó üregbe!

A' matrózok ellenben, mint futkostak le- 's fel a' köteleken, mint csüngtek az árbocz tetején, mint a' pióczák! 'S a' nagy szélt fel sem vették! Óh ember; te „*szokás*“ embere, igy magamban. Hozzá törödöl te a' világon mindenhez. Te megszokod a' tömlöczöt, és rabságot, a' bút és gondokat!!! — — — a' haragot, és haborút!!!

Buda várának gyönyörün látszottak az ég alatt tornyai és tetöji! Mind ezeket innen jól végig nézhettem! De az óra int. A' matróz még a' hajó orrán, egy hosszú rúdon, végig fut! Odaköti a' párázt, melly az árbocz-fához tartozik. Mire vissza jö, csenget egy másik. — És mikor el-végezte, még hármat csendit; azzal a' gőz-mű vállik a' parttól és a' bucsúzókat „*elszakitja egymástól!*“ Nem nézhettem, mint lengetik a' fehér kendőket. Pusztúltam onnan! Én sajnáltam őket!!! Menet azonban az a' gondolat környékezett: „ki tudja, meddig tart az elválás keserve nállok, és meddig lesznek egymáshoz „*hük?*“ — — — Ki lesz a' biró köztök?

Vigyenek a' habok, igy magamban, addig-is szerencsésen. Hogy „Árpád“ valahogy veletek szégyent ne valljon!!! — — — Vigyázz ó kapitány, és a' kormányt okosan tartsd, ha egyszer kezedbe fogtad! — — Mert te ültetsz zátonyra, 's te süllyeszted-el a' hajót; pedig a' hajón nem a' Csáky szalmáját viszik; de „*emberek*“ vannak rajta!!!

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

NEY-TŐL.

(Folytatás.)

II.

Szükséges mindenek előtt ismernünk a' nemzetet, mellynek sajátságirul szólni akarunk.

A' Gálok vagy Galatok hihetőleg a' régiek' Keltái, 's mivel még czimeriaknak, cimbreknek és kumbereknek is hivattak a' legrégibb időkben, az angolok e' nevezetet egyenesen Gomeranokból származottnak álliták, erösítvén ebből, hogy a' Gálok Gomertől Japhet öregbik fiától eredtek. — Látjuk e' innét, hogy más nemzetek sem menttek azon gyöngeségtől, a' hajdankor homályinak rovására meséket koholni. — De mennél hátrább megyünk a' történetekben annál inkább elmélyedünk a' sürű sötétségbe, 's meg kell vallanunk hogy bizonytalan tapogatásainkra eldöntö határozásokat épitni akarni nevetséges erőködés. A' legrégibb adatok legfelebb is mondákból állanak, mellyeknek alapjok mindig ingadoz; a' régi népekről csak azon időkben mondhatunk valamit, midőn már a' görögök és romaiak előtt ismeretesek lettek.

Azon ország legrégibb nevét nem is tudjuk, 's csak Tarquinius Priscus király idejében hallottak vatamit a' rómaiak a' gálokról 's e' szerént elnevezék azon országot is. Ezen nép igen elterjedt Europában, s különféle nevezetek alatt lett ismeretessé. A' római respublica korában a' gálok a' mai Franczhont, Németföldet, 's a' Lombardiának nagy részét birák; de Németföld felé a' Rajna vetett határt. A' rómaiak egész galiát Cisalpina vagy citerior (havasokon innen) és és Transalpina vagy uterio-ra (havasokon túl) oszták fel. A' Cisalpina magában foglalá a' gálok olasz birtokát, a' másik a' havasokon túl fekvő egyéb egész birodalmat.

E' közönséges felosztás mellett különösebbek is léteztek, 's Caesar idejében az egész Gallia ulterior négy fő tartományra vala osztva; három tevé azon részt, melly még Caesar előtt nem vala római hatalom alatt, 's ez volt Aquitania: Gallia celtika, mihez Armorica is tartozék, és gallia belgica: — a' negyedik főtartomány Provincia gallia volt, melly t. i. már Caesar előtt elfoglaltatott. Strabo említi hogy Aquitaniában husznál több ismeretlen kisebb népek laktak, ismeretes mindazáltal hat vala. Ezenképen a' többi tartományokban is több egyes népek laktak, ugy hogy Gallia celtica 35, Gallia belgica 20, és Provincia gallia 14 kisebb nemzetet foglalna magában, mellyek többnyire fővárosaiktól, fölakhelyöktől vevék nevezetöket — Ilyen egy népág voltak a' Senoniak is gallia celticából, kik Brennus vezérlése alatt 389ben Kr. előtt Rómát elfoglalák és pusztíták.

III.

Bár mennyire különbözének mind ezen népágok egyéb tekintetben, polgári szerkezetre, hadi viszonyokra, müveltségi állapotra, sőt tán nyelvre nézve is, mert ámbár azt sokan egy közös anyától a' kelta nyelvtől származottnak mondják, bizonyára még is a' legtartkább szájejtéseknek és változtatásoknak volt alája vetve olly nagy téren; a' britani szorostól (mai calais-'s német tengertől) egész a' pyrenéokig 's olasz havasokig, — annál inkább, hogy némelly részek már a' római hatalom alatt állván az uralkódó nyelvvel szükségkép összekeveredtek, mások a' közelebbek közül legalább némi érintkezésbe jöttek a' rómaiakkal, tá volabbak pedig még sokáig mentők is —: mindnyájokat még is (t. i. ezen népágakat) egy nemzetté kapcsolá össze egy közös erős kötelék — a' vallás. E' pontban mindnyájan egyet értettek, ez által a' legtávolabbak is megérték egymást, ennek mindnyájan egyaránt hódoltak.

Ki volt légyen a' gál vallásnak alapitója, nem tudni, mert a' görög és római régibb irók semmit sem jegyezhettek fel, mivel Caesar állítása szerint ezen népnél soha semmit nem irtak le mi a' vallást illeté, 's igy a' leghatározottabb tudósítások Caesar idejéből valók, midőn t. i. a' rómaiak személyes összeköttetésbe léptek a' gálokkal, 's igy mit eleven szóbul értettek, azt fel is irhaták.

E' titoktartás koránt sem volt idegen nemzetek miatt a' gálok szokása, hanem magára a' nemzetre, annak belső összefüggésére 's álandóságára, polgári viszonyaira, erkölcsi sulyára és lelki erejére kelle hatnia, mert a' Druidok és Bárdok, a' gál vallás papjai e' titok tartással köték össze a' legfőbb politicai czélt, hogy t. i. az avatatlan, ki előtt a' vallás jelesebb ágazati mindig rejtve maradtak, annál nagyobb tisztelettel teljék el iránták, 's nekik vakon engedelmeskedjék.

'S itt ismét azt tapasztaljuk, mit más nagyobb régi népeknél lehet észrevenni — : hogy a' polgári szerkezetnek, a' politicának alapja a' vallás. 'S ez olly józan szüleménye az emberi észnek, hogy üdvösségesbet alig képzelhetni. Ugyan is jól átláták minden egyes nemzet bölcsebb fejei, hogy a' nagy tömeget fékben tartani 's egy közös érdekre búzdítni 's közös czélra vezetni szükséges, ha boldogságát el akarja érni, és iszonyú zavarban, zabolátlan indulatok dühével ön magát nem akarja fölemészteni De emberi erő ezt nem teheté; mert csak annak enged ez emberi elme, minek felsőbbségét 's nagyobb hatalmát elhatározottan érzi keblében: 's igy isteni lények segedelmével végre hajták ama bölcsek azt, mi csupa emberi erővel lehetetlen maradt volna. Ezen elvből indulván ki a' Druidok senkivel sem ismerteték meg vallásuk titkait mint ki annak szolgálatára életét szentelé Némelyik szinte 20 évig tanult a' Druidoknál míg ő is felszenteltetett, 's azon idő alatt töméntelen sok verset, a' vallás főczikkeit magában foglalót, kelle megtanulnia, mellyek közül ismét neki sem vala szabad legkisebbet is feljegyezni.

Voltak kik a' gálok vallását a' régi Patriarkák és zsidók vallásukkal egybehasonlíták, 's ezzel amazt rokonnak vagy épen ebből származottnak állíták; de bármint erőködtek is állításukat a' legtarkább okokkal, 's néha épen ellenkező dolgokbul meritett csekélységekkel támogatni: hitelt és elfogadást még sem vihettek ki magoknak. Mások meg mindenféle segédszerekből sokat összeszedtek, 's e' bizonytalan alapon nyugvó adatokat saját merész véleményökkel fölékesítették, — de eredeti kútfők hiányában eldöntőn hangzó állításaik még sem győzhetnek meg. Mert Caesar, ki mindent kihúzatott mit csak lehete a' gálok vallásáról, 's azon nép közt sokáig tartózkodék, csak igen keveset tudhata ki a' vallás belső szerkezetéről; mint lehetne tehát azon irókra támaszkodnunk, kik sem az országot sem a' nemzetet nem ismerék? Minden adatok, mellyeket mint bizonyosakat elfogadhatunk, a' vallási tisztelet főtárgyait; az az isteneiket, a' vallás szolgáit, külső szertartásait, és néhány kezikkelyeit foglalják magokban.

(Folytatása következik.)

SIKERES SZÉPITŐ SZER.

Diana Poitiers késő korosságáig mindig szép és élénk volt, 's 40 éves korában még lányi arczával birt. 'S ezen asszony a' legegyszerübb szerrel élt szépsége' fentartására. Mindennemű illatékszerek illetetlenek maradának tőle. De ezek helyett rendesen, még a' telet sem kivéve hideg vizzel mosá arczát és testét 's a' mosáshoz nem szivacsot (spongyát) hanem egy darab flanellt használt. E' mellett mindennap reggel 6 órakor kelt föl, hogy az ágyban sokáig heverés által halványnyá ne legyen 's kirándult a' szabadba. — Madame *Ninon*, ki 80 éves koráig szép és kellemes maradt, ugyan igy bánt magával 's ezen felül minden lefekvés előtt arczát és testét egy darab finom flanellel törölgeté meg szározon.

TÖRÖK ÁGYOK.

Miss Pardoe „The City of the Sultan" czimü legujabban megjelent érdekes munkájában igy irja le a' török ágyakat: A' török ágy több a' földön egymásra helyzett igen drága matráczokbul áll; az enyim sárga atlaczból volt, aranynyal himezve; barátném viola bársonyból gazdag rojtokkal. A' török agy egy pillanatban kész; a' matráczokra lepel terittetik selyem gazeból vagy csikos muslinból; a' fej' alá egy féltuczet vánkos tétetik, minden féle nagyságú és szinü, finom muslin héjakban, mellyeken át a' belső atlacz átlátszik; a' lábakhoz egy pár szépen összehajtogatott selyem paplan helyeztetik. — Minden török szobának alsó végén nagy szekrények állnak ezen ágynemük elrejtésére, mert alig hogy az ember fölkel, a' rabszolgák ott teremnek 's egy pár percz alatt semmi nyoma az ágynak a' szobában. Az ágybul a' török hölgy legott fürdőbe megy, 's ott két óránál kevesebbig ritkán van, 's ezzel be is van fejezve napi foglalatossága. Nem marad egyéb tenni valója, mint a' tandur' mennyezete alatt gazdag szönyegén ülni, fejékességét és öltözetét rendezni és ismét rendezni, a' yashmacot és feridzsot felölteni, 's két három rabnő kiséretében egyik vagy másik barátnéját meghátogatni, akár gyalog egészen a' lábikrakig erő sárga szattyánharisnyákban, mellyeken felül hason szinü papucsot hordoz, akár festett 's aranyzott kocsikban, hol vánkusokon ül 's szemeinek több' használ veszi mint akár melly más lény e' földön; mert olly tökéletes kaczér ságot soha sem láttam, mint az utczán járó töröknéknél.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Az évenkint Rákos mezején tartatni szokott nagy táborozás f. h. 22kén kezdetett el, miről jövő lapunkban bővebben.

2.) A' rendőrség nem régiben egy hamis banknotta csináló clubbot fedezett föl, mint halljuk már több személy elfogadtatott. A' hamis pénz, melly mint sejdíttetik fölötte nagy menyiségben forog közkézen, 5 forintos banknótákbul áll.

3.) Gőzhajóink octoberi pályája. Nádor Bécsbül Posonyba (délután) 4kén, 11. 20. 37; Posonybul Pestre (reggel) 5. 12. 21. 28; Pestrül Posonyba 's Bécsbe (reggel) 7. 14. 23. 30. — Árpád Bécsbül Pozsonyba (délután) 1. 8. 15. 22. 29; Posonybul Pestre (reggel) 2. 9. 16. 23. 30.; Pestrül Posonyba 's Bécsbe (reggel) 4. 11. 18. 25. — Zrinyi Pestről Zimonba 12. 28. — Argo Skela-Cladovárul Galaczra 13. 29; Galaczrul Skela-Cladovára 3. 20. — Maria Dorothea Galaczról Konstantinápolyba 2. 19.; Konstantinápolyból Galaczra 14. 30. — I. Ferdinand Konstantinápolybúl Trapezuntba 13. 27; Trapezuntból Konstantinápolyba .... — Herczeg Metternich Kelemen Konstantinápolyból Smyrnába, és Smyrnábul Konstantinápolyba minden heten egyszer.

HONI HIREK.

1.) Aradrul irják, hogy az ottani conservatorium nevendékeivel nyilványos próbatétel tartatott aug. 28, 29, és 30kán, a' városi hatóság 's igen számos hangászat-kedvelő közönség jelenlétében, 's hogy az általános megelégedést és dicséretet érdemelt 's a't. A' nevendékek száma jelenleg 32, kik a' conservatoriumot fentartó részvényesek' költségei vallás különbség nélkül 3 tanító által ingyen tanítatnak.

2.) Fiume, September' 16kán 1837.

A' pesti gyorskocsi tegnap, délutáni hét óra tájban megérkezett, 's holnap reggel 8 órakor Pestre vissza induland. Reám ezen — magában csekélynek tetszhető, de idővel nagy haszonnal ajánlkozó — jelenet, különös hatással volt. Fiumét, a' haza' végpontját, Pesttel, az olly szépen fejledő ország' szívével összekötve látni, egy itt lakó magyarban édes, kedves érzést gerjesztő tűnemény; 's jóllehet részemről azon arany álmoknak, mellyeket Ön becses lapjai 73ik számában, olly bájolólag rajzola, hogy a' valóra ébredés sziveinket csak szomorítja, magamat még most egészen átengedni nem merem is, — mert, oh be igen messze vagyunk még attól, hogy e' szép kapun kelet' kincsei beszállítassanak, még maradékaink' számára is — azt azonban erősen hiszem, kogy e' gyors kocsizás, ha czélszerűen fog intéztetni; nem csekély befolyással leend a' kereskedési munkálatokra, mellyeket a' közlekedési sebesség mindig, 's mindenütt élénkebbé tesz. A' tárgyba mélyebben akarván bocsátkozni, itt sokat mondhatnék, de miket önnek szép olvasónéi tán unalmasnak fognának tartani; 's Ön az unalomtól bizonynyal örömest megkíméli azokat, 's — én is; ezért ezt máskorra, 's máshová halasztom. Csak egyet mondok; Fiume sziklás határa, környéke magában felette szegény föld, 's még is, a' valóban igen csinos városnak tíz ezerre menő lakosi közt, számos vagyonosokra találni, mit az uj város' tiszta tágos utczáiban diszelgő házak is bizonyítnak; igaz, láthatni teherhordókat 's lazarrini-alakú lényeket is, de illyek a' gazdag Triestben sem hiánylanak. Az egész város teli boltokkal szatócsok- 's egyéb tőzsérekkel, kik áruikból, de többnyire — hitelből élnek, ez tartja fenn őket, ez teszi élenkké a' kereskedési munkálatokra nézve jelenleg olly csekély Fiumét, mellybe a' közel Triestből száll leginkább az életerő. Pesttel nehéz lesz az ittenieknek viszonyokba lépni, 's egyéb városinkkal még nehezebb. Eddig, tudtomra, egyetlen kereskedő volt nálunk, ki egy pesti házzal viszonyban állott, ez meghalt; 's most még Zágrábba is nehéz váltót kapni. — Okát állításomnak, ki Széchenyink egyik munkáját olvasta, könnyen kitalálja.

A' gyorskocsizás tehát, bár a' tökély' fokára vitessék is, de még a' vasúton közlekedés, sem hozhat még most sok gyümölcsöt. Azonban, bimbózás gyanánt lekinthetjük azt, melly után levelezés, virágzás 's érett gyümölcs következendenek; azért is Rottenbiller urnak, 's munkás társainak — kiket szerfeletti nyereségvágyról épen nem vádolhat senki — hálával tartozunk, mert ő nagy lépest tett előre, 's a' ki nemzeti, akármi névvel nevezendő, haladáson őszinte szívvel örvend, köszönetét tőle meg nem tagadhatja. A' nehézségekkel e' vállalatában küzdenie, az akadályok, mellyeket elháritnia kell, szerfelett nagyok, 's azért, ha hiányok mutatkoznak is benne, azokat kiki örömest megbocsátandja, hogy minden kezdet — kivált nálunk — nehéz, 's arra, hogy valami tökélyre jusson, idő kell.

(Vége következik.)

Figyelmeztetés.

Egy nemes magyar úri házhoz, kerestetnek kosztba 's tanításba kisasszonykák. Azon vidéki t. szülők, kik kisasszonykáikat ez úri kázhoz Pestre adni szándékoznák, bérmentett levéllel, vagy személyesen is értekezhetnek a' szerkesztőségnél új világ utszában, dr. Reizinger házban 554ik sz. a.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.

Oktober 1sőjén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

79dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

TÖREDÉKEK A' MAGYAR SZINÉSZETRŐL.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(Folytatás.)

Legelőször is fordítnám szinészeink' figyelmét a' beszédre. Ennek helyessége, talpköve a' színi művészetnek E' nélkül másról még csak szólni sem lehetne. Hogy a' beszéd helyes legyen, arra szükséges

1ször helyes gramatika, és prosodia.

2szor legszebb kimondás.

3szor fesztelen természetesség és folyamasság.

4szer helyes szavallás, azaz declamatio.

Vegyük rendre. A' nyelv, ha tán még tökélyesen nincsenek is megállapítva szabályai, bir még is már annyi határozottsággal, mennyit kivánni lehet azon rövid időtől, melly az áldásait széthintő dús forrásnak — a' magyar akademiának — alapításától fogva e' jelen napig lehaladt. Nem lehet tehát mentséget ez' állapodottlanságban találni a' szinészeknek, kik, mint a' nyelvészet' templomának papjai, kellene, hogy álljanak Thalia' oltára körül, a' leghibátlanabb nyelvnek illatjával tömjénezve a' hiveket 's a' szépség' titkaiba beavatva az avatlanokat. Ki tagadta valaha, hogy a' játékszin a' müveltség' tanhelye? ki tagadná tehát, hogy a' szinész a' müveltség tanítója? Avvagy mikép taníthasson a' tanúlatlan?... Azt mondaná tán valaki, hogy helyes gramatika a' szerzők' elhivatása. Ki drámát ir, tudjon gramatikát, szinész nem alkot más nyelvet, ő elmondja, mit elébe szabnak, 's t. e.

Hogy helyesen irjon, ez tagadhatlan feltétele az irónak. Azonban azt kérdem én, vajjon mellyik szinész mondja el szerépet betűről betüre ugy, mint iratott? Melylyik volna képes egy húsz harmincz évek alatt gyakorlott és még anyatejjel beszivott szólásmódot levetkezni, lerázni, megváltoztatni a' nélkül, hogy ő annak belső okát és szükségességét át ne lássa, az az a' nélkül, hogy átlássa a' gramatikai hibákat?.. Mert mihelyt átlátta, már tudja ă' nyelv' szabályait, 's ha tudja, *eo ipso* nem vétkezik többé ellenök. 'S vajjon nem történhetik az is, hogy illy parlagában a' dramai litteraturának, érkezhetik ollyan dráma is mutatvány alá, melly ha nemis felel meg a' nyelvészet' minden kivánatainak, rejt még is magában annyi érdemet, mennyi elég a' soványka színházi pénztárt néhány száz forintocskával gyarapítani?.. Nem lenne-e tehát üdvös ollyankor a' nyelv' minden szabályait kis ujjokban hordozó szín' embereivel bírni, kik kipótolva a' mű' hiányait, előadásukkal emelnék a' közepest, kitűntetnék a' jelest?.. Hogy az én gyermekkoromban még magyar gramatikára iskoláinkban senkit sem tanítottak, az igaz, 's ha ez eset másoknál is megtörtént, az nagy mentségökül szolgálhat mindazoknak. Azonban egy, ki méltó helyet kiván elfoglalni a' nyelvtanitási cathedrában — a' szinpadon — az vállalja el egyszersmind kötelességeit is, miknek legfőbbike, leglélekbejáróbbika kétség kivül *szabályosság a' beszédben.*

A' szómértéknek helyessége annyira megkivántató tulajdon szín' embereinél, hogy e' nélkül gondolni sem lehet szinészt. Minden más tulajdonokrul szóló birálat, minden egyebet illető dicséret, vagy korholás nevetségessé válik addig, míg ezen hiány kitöltve nincs. Egy német szinész, vagy szinészné, ki nyelvének prosodiáját nem tudva, müveltebb hallgatóság előtt fellépni merne, bizonyosan kudarczot vallana. Jobb szinpadokon olly lényeges hibának tartatik a' prosodia elleni, hogy két három vétek ellene ugyan egy este nevetség' és gúny' tárgyává teszi a' vétkezőt. — E' hibával szinészeinket, átalánosan, vádolni nem lehet. Nagyobb része helyesen ejti ki a' szókat, 's a' hol gyakrabbani hibák követtetnek ellene, azok inkább a' szavallás' nem-helyességéből erednek. Miről alább.

Azonban színésznéinknél — kezet a' szívre, 's valljuk meg — egy átalában nélkülezzük azt. Van-e közöttük bár egy, ki több vagy kevesebbé ne vétkeznék ellene?.. Minő csudás, minő ferde szómértékeket kell gyakran hallanunk ama' gyönyörű ajkakból, mellyeknek gödreiben Amor és Gratiák fészkelnének, ha őket a' hibás szómérték' Satyrusszai kényelmükből ki nem űznék. Azonban csuda-e?.. Tanítattak-e valaha színésznéink, 's egyátalában szép nemünk prosodiára?.. Van-e közöttük egy, ki egy hexametert, egy jámbot, vagy alexandrint ujjain elscandálni tudna? Pedig bizony akár hogy szépítsük a' dolgot, 's mi nevetségesnek is tessék első hallásra ez állítás, de csakugyan elkerülhetlen volna színésznéknél ezeknek tudása. Hogy férfiaink jobban beszélnek, oka az, hogy ők jobbadán iskolát végzett, vagy legalább iskolába járt ifjakból képződnek, kiknek mindnyájoknak legalább a' latán prosodiát kelle tanulniok, melly igen igen kevés módosítással egészen az, mi a' magyar szómérészet. Hányadikának van asszonyink' legműveltebb, legtanultabb, 's legmagyarabbjai közül elegendő ismérete prosodiáról? 's ha találkoznak is Pannonia' előkelőbb női között némellyek, ha számlál a' magyar-ajku kis Erdély sokakat, kiknek ajkaikról bájolólag folyik le az édes magyar szó, azt nem annyira a' honi nyelvészetbeni jártosságuknak, mint ama' köröknek, mellyekhez tartoznak, müveltebbsége, 's a' honi nyelvbeni szünnélküli gyakorlásuknak lehet tulajdonítani. És kérdés, hogy ha szépnemünk' legműveltebbjei, leglelkesebbjei színpadra kiállnának, egy nagy hallgatósággal szembesítendők, vajjon színi deszkákra menne-e velök együtt a' kimondási helyesség is, azon fesztelenség, és otthonosság is, mi őket magok körükben mulatókat annyira bélyegzi, annyira kitünteti?. Ha igen, azt megint csak színen kivüli nagy műveltségöknek, többnyire pedig a' bennök létező bátorság' nagyobb vagy kisebb adagának lehetne köszönni, nem pedig azon ingatlan bizattosságnak, mit csak a' nyelv' tökélyes ismérete adhatandott, 's melly nélkül a' színpadon magát honn érző és szabadon mozgó művésznét sem képezni, sem képzelni nem lehet.

Második kivánatnak tartom a' szép kimondást. A' színész — midőn a' színpadra lép — megszünik lenni jász, vagy hienez, meg székely, vagy palócz. Ő többé nem e' vagy ama' vidék' szülöttje, ő csak és egyedül Thalia' gyermeke. Mint franczia színésznek a' parisi, nancyi vagy lioni kimondást, az olasznak a' római vagy toskánait, a' németnek pedig a' dresdai művelt szóejtést: úgy a' magyar színésznek is a' legszebbet kell magáévá tennie, ha színpadon hivatásának megfelelni kiván. Azonban, hogy honunknak melyik tája dicsekszik legszebb kimondásu ajakkal, azt amúgy elhatározottan kimondani bajos. — Nem azért, mintha meglehetős pontossággal hozzá nem lehetne vetni, hanem mert majd minden táj saját szóejtését tartja legszebbnek. Én azt hiszem, hogy azon sokaktól felvett nézet, miképen az erdélyi, különösen a' kolosvári, tordai és enyedi dialectus a' kimondások' legszebbike, legcsinosbika, csak azon tudósok és hozzáértöktől hozatik kétségbe, kiknek nem volt alkalmuk ezen állítás' igazságáról személyesen meggyőződniek, vagy kik nem vevék magoknak azon jutalmazó fáradságot, mi szerint az édes honi szózatokat Erdély' fővárosának műveltebb asszonyai és leányainak mosolygó ajkaikon kilesni igyekeztek volna. Minden színésznek egyformán kell beszélnie. Mert a' szép, egy és örökös lévén legszebb kimondás is csak egy lehet. Nincs rútabb tarkaság, mint az e' tárgybani. Mert sem Lear királyban a' jászt, sem Othellóban a' hienczet nem keresi a' müvelt hallgatóság. Ő shakspeareileg rajzolt karaktereket művészileg előadva, 's lelket, szívetemelő schilleri érzéseket, mondatokat a' legszebb nyelven elmondva látni, hallani vágyik. Hogy ezen legszebb kimondás mellyik legyen? azt elhatározni nem hozzám tartozik egyes emberhez. A' közvéleménytől vezéreltetendő magyar akademia lesz azt előbb hátrább kimondani kéntelen. Ne is kétkedjünk, miképen azon testület, melly annyi jót tett már és tenni nem szünik a' magyar nyelv' csinosbítása és virágoztatására, ezen korszerű lépést is megteendi most, midőn annak szükségessége is — a' honi szinészet' megállapodottságával — feltünék.

A' német színésznek többnyire két nyelve van; az az: két kimondása. Egyik a' maga szülőföldjének sajátja, 's ez szokott lenni társalkodási nyelve is; másik pedig a' szép németség, az ugy nevezett *hoch deutsch*, melly vele a' szinpadra lép. Vannak, kik midőn cothurnust húznak, ez utósóban; midőn pedig helybeli bohózatokban játszanak, amaz elsőbeni jártasságukat egyaránt bebizonyítják. Nálunk ez a' kü-

lönbség, magyar és magyar kimondás közt noha létezik, de nem olly élénk, olly kézzelfogható, mint p. o. német szomszédinknál, 's épen azért is tán szokottabb egy bécsinek magáévá tenni a' dresdai kimondást, mint teszem egy palócznak a' kolosvárit, vagy debreczenit. Mert e' német dialectusok között a' különbség felette nagy lévén, a' színész kéntelennek érzi magát, studiumává tenni a' kimondást. 'S e' feladat' csomója olly felette nehéz, olly türedelem-próbáló, hogy azt ritka színész szokta tökéletesen feloldani. Magam voltam jelen, midőn egy bécsi születésű igen művelt, igen jeles egy nő lépe fel a' bécsi udvari színpadra, három egymás után következett próba-szerepekben. *Dlle Sicard* előbb igen jeles énekesnéje a' madridi és lisaboni színházaknak, hangja később meggyengülvén, jeles színi tulajdonait színészetre fordítandó, anyavárosába visszatért, tehetségeit az udvari színpadon megkisírtendő. És nem tetszett Pedig formája igen érdekes, tartása mozdulati báj-és felségtelljesek, hangja erős, csengő, 's tragikumra alkalmas, pártfogása hatalmas, és imádói számosak. Mindhiában; kimondása nem tetszett; nem elégítette az ki a' földszin' hallgatóságának finom hallását. 'S pedig több hónapokig tanult ám szavallni a' német szín-művészek' legjelesbjeinek egyikétől, ama' híres *Adambergertöl*: mielőtt fel mert volna lépni az udvari deszkákra épen azon színésznő, ki mind énekével, mind játékával Europa' nagyobb színhallgatóságainak néhányait gyönyörködtetni már értette. — A' magyar színész, újra ismétlem, nem igen gyanítva nagy különbséget kimondás és kimondás között, nemis teszi azt fejtörő studiumává. Ritkának jut eszébe levetkezni szülőhelyének sajátságos szóejtéséből; 's innen a' fülsértő tarkaság kimondásban. Innen szükségessége annak, mi szerint elhatározottan kimondassék, melylyik a' legjobb magyar kimondás?

Továbbá igen lényeges kivánat a' színész' beszédében a' fesztelen természetesség és folyamasság, melly minthogy igen is öszvevág a' szavallás' helyességével, e' rokonos tárgyakról, öszvesen beszélgetünk. Színészeink — a' férfiakat értem — e' tekintetben meglehetősen állanak. Vannak közöttük, kik szép, férfias hangon, érthetőleg és természetesen adják elő az iró' gondolatait. Kik, ahhoz képest, hogy azt tán *ex professo* nem igen tanulták, elég jól szavallanak. Kik helyesen intonálnak, illően kimélik a' szebb momentumokat, szóval ollyanok, kiket ha a' tökélyes művészi nevezettel czimezni még nem lehet is: de kiket igen örömest hallunk; és a' német színészek' jobbjaival megmérköztethetünk. Azonban ezen jelesbeinknél is kitetszik az, miképen nálok az előleges studium' hiányát, a' húzamos műgondot természetes talentum, velek született ritka ügyesség és izzó gyakorlat pótolják ki.

(Folytatása következik.)

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

NEY-TŐL.

(Folytatás.)

IV.

Azon istenek közül, mellyeket a' gálok imádtak, egyik vala Jupiter, vagy is olly egy istenség, mellyet szint azon erőkkel 's tulajdonokkal birni hivének millyeneket a' görögök és rómaiak az ő Jupiteröknek tulajdonitának. Ezt egy cserfának jelképe alatt imádták. Párisban találtak néhány követ, mellyen Jupiter vagy is Jovisnak alakja van bevésve. Abrázol egy koros férfiut, tömött kerek kecskeszakállal millyet t. i. a' Gálok és Németek viseltek — egyik kezében dárdát a' másikban villámot tartva, meztelen mellel és karokkal. A' gálok is valamint a' rómaiak hatalmának különbféle hatásáról vagy tiszteltetése helyeiről többféle névvel nevezék. Van nálok egy Jupiter Taran és Penin. Tarannak neve csak csonkitva találtatik az említett párisi köveken, és származása hihetőleg az volt, hogy a' gálok a' dörgést taramo vagy taran-nak nevezék, 's így a' dörgő istent jelenti, és szint' az, mi a' németeknél Thor volt. — A' penini Jupitert a' hegylakó gálok tisztelék. A' havasok gál nyelven magosságuk miatt Penineknek hivattak, mert kelta nyelven *Pen* főt, ormot jelent. — Egy oszlopon, melly a' kis Bernard hegyén álla, találtatott Peninről szóló föliras. Az oszlopon álló kép maga fiatal ruhátlan férfit ábrázola, a' föliras ez volt: Lucius Lucilius Deo Penino optimo maximo donum dedit. Azt hiszik hogy felső Németországban is ismeretessé lett ezen istenség, 's hogy tiszteletére a' csütörtököt Penin napjának (Penstag) nevezék. —

*

Mars istent is imádták a' gálok, sőt ugy látszik, hogy ez állott nálok legnagyobb tiszteletben, 's hogy ezt tarták nemzetök leghatalmasb védelmezőjének. — Ennek igértek minden zsákmányt, mielőtt csatába ereszkedének, 's némellyek szerint azon esetre ha az ütközetben elhunynának, őt nevezék ki örökösüknek. Ha győzedelmesen tértek vissza, Marsnak áldozák a' fogoly elleneket 's marhájokat; de a' többi elfoglalt jószág bizonyos helyen egy halomba rakatott, 's olly szentnek tartaték, hogy senki sem merészle ahhoz csak nyulni is; 's ha mégis lopás történt volna, az a' legkinosabb halállal büntetteték. Caesar több városban akadt illy szentnemü zsákmány egész halmaira, mit ő mindazáltal minden aggódás nélkül elrablott. — Eleinte Mars egy kardnak jelképe alatt tiszteltetett, utóbb a' rómaiakkali szorosabb ismeretségnél fogva római bajnok alakjában kópjával és pajzszsal ábrázoltaték. Ezen alakban Camulus melléknevet kapott; 's hogy e' nevezet valóban gál volt légyen, erősen állitatik több iróktul, ámbár értelmét ki nem találhatják. Azt hiszik mindazáltal, hogy a' kelta kammawulaisból huzatott össze, melly harczriadást jelentsen. Mert *kammawn* csatát jelent, *lais* pedig szózatot; — 's azt vélik, hogy az utánzó római szapora kimondás által Camulus lett belőle. — Mennyire tudák a' Druidok a' vallás befolyását a' gálok hadi életökre is kiterjeszteni bizonyitja az, hogy a' hadistennek minden zsákmányt ajánlva, ez által egy új czélra is vezetteték a' gál, a' diadal dicsőségének érzete fölébreszteték benne, minél fogva kétszerezett bátorsággal vivott, 's győzvén, készen engedé a' zsákmányt a' Druidnak mint az isten szolgájának; maga pedig megelégedett ellenségeinek fejeivel. Ugyan is Diodorus és Strabo azt irják, hogy leölt elleneik fejeit lovaik nyaka körül akaszták. Valami előkelő ellennek fejét pedig czedrusolajjal bekenék, hogy a' rothadásnak ellent álljon, szekrénybe tevék, 's utódjaiknak hagyák örökségül mint vitézségök jelét. Illy fejek nagy becsben voltak, vendégeknek és barátoknak mutattattak; 's ha a' megöltnek rokoni annyi aranyot igérének is, mennyit a' fej nyom! a' gál nem adá, 's nagyobbra becsülé a' holt főt. — Még említést érdemel, hogy a' fenn leirt Taran neve alatt némelly tudósok nem Jupitert hanem Mars-t akarják érteni, azért, mivel a' gálok, ha csata előtt vagy győzedelem után a' hadistent imádák, pajzszsaikkal dörgő zajt ütöttek, — 's hogy igy ezennemü dörgésről nyerte légyen nevezetét. —

Apollót is nagyon tisztelék a' gálok, minthogy a' gyógyászat istene volt. Némelyek azt tartják, hogy Toulouseban egy nagy 's gyönyörű templom volt neki szentelve. Aquileja lakosai Apollót választák védistenöknek, 's Belenus név alatt tisztelék. Ennek bizonyságául ugyan nem elegendők a' fölirások, melyleyket Aquileja lakosi ezen istenségnek készitettek, mert ugy azt kellene következtetni, hogy más több helyek is Belenust mint védistent tisztelék, minthogy több neki szentelt oltár találtatott egyéb városokban is: de egy hiteles tanú Herodianus, erről világosan szól: hogy midőn 238ban Maximinus császár Aquilejáját ostromlá, a' lakosok nem akarák a' helyet föladni, mivel Belin védistenök segitségébe biztak, — 's ez Apollo volt. — Némelly tudósok szerint a' gálok Apollót az érczek 's főleg a' vas istenségekint is tisztelék, a' honnét is leginkább olly tartományokban emeltettek neki oltárok, kol vasbányák voltak, u. m. Noricumban, a' júli havasokban, hol Aquileja feküdt, Gascogneban 's t. *Fonti Beleno* fölirás is találtatik, — mi alatt hihetőleg értetik, hogy Belin a' vasas savanyúvizek istene is volt Ezek bizonyitásaúl még az is hozatik fel, hogy a' britt nyelven balain még most is vasat jelent. — Fölebb emlitettük, hogy Belino mint a' gyógyászat istensége tiszteltetéték. E' két fő eszme: a' gyógyászat, 's hogy némelly növények gyógyerővel birnak, — és a' vas, 's hogy ez is orvosló hatással bir, — szülé azt, hogy ezen istenségnek egy növénynemet szenteltek, nevéről Belinuncianak nevezettet, mellyet a' rómaiak szinte Apollórul Apollinarisnak hivtak. 'S azt állítják némellyek, hogy azon kelta szótul származott légyen e' fűnek spanyol neve Veleno, sőt magyar nevezete is: Beléndek, mellyet ők mindazáltal csak imigy irnak: Belend. — Még az is említetik, hogy a' gálok ennek levével nyilaikat mérgezék meg, ha szarvas-vadászatra mentek, azt hivők hogy e' gyönge 's nem igen ártalmas méreg husát puhábbá 's izletesbbé teszi. — Jupiternél emlitettük, hogy a' hegyes tájakon Penint imádták, — igy Apollót is a' hegylakók Peninnek nevezék. Ugy vélekednek némellyek, hogy még Dolichen nevet is viselt, de azt nem lehet bebizonyitni: valljon Apolló vagy más istenségnek volt légyen-e a' neve. A' név magában ho-

mályos, — 's ellenmondásba keveredünk ha a' görög δολιχός szótól akarjuk származtatni, melly bizonyos mért teret a' versenypályán jelent, mert semmi említés sem találtatik, hogy Apolló a' gáloknál illyes nyilvános gyakorlatok elnökének tartatott volna. —

Mercurius istennek a' legnagyobb külső tiszteletet szentelék a' gálok, ennek templomokat és oltárokat állitottak 's képszobrokat is említ Caesar. 'S mig a' többi istenségek közül majd egyiket majd másikat tisztelé inkább valami város, vagy népág, Mercurius közönségesen mindenütt imádtatott az egész országban; mert őt tarták a' kereskedés, a' mesterség, művészet és tudomány, utak és utazók istenének. Közönségesen ugy tartják, hogy Teutat név alatt tisztelék, mindazáltal ez nincs eléggé bebizonyítva, mivel mások ismét a' Teutat nevezet alatt Mars-t akarják érteni. Annyi bizonyos hogy a' szó kelta eredetű, mivel Lactantius szerint a' kelták Theut istent imádák. Mercur Plutus-sal is felcseréltetett, mert ő egyszersmind a' gazdagság istenekint tiszteltetek, mi természetesen folyt azon főeszméből, hogy a' kereskedés' védistene. Némellyek azt állitják, hogy a' gálok Herkulest imádák mint az ékesszólás istenét Ogmius név alatt. De mások szerint épen ezen Ogmius volt Mercurius neve, mert néha ez mint egy öreg férfiu ábrázoltatik, ivvel, puzdrával, buzogánynyal és orozlánbőrrel, körülvéve sok embertől, kiknek fülei nyelvéhez vannak lánczolva. — 'S mivel kelta nyelven Oga vagy Ogum tudományt tesz, sőt ma is ir-nyelven Ogum titkos tudományos irásmódot jelent, tehát Ogmius vagy a' tudós Herculest vagy a' tudós Mercuriust jelenti. — Találtatik még Mercurius ábrázolva, ruhátlan és szakáltalan a' szárnyas kalappal, 's körülkigyózott bottal; néha erszény van egyik kezében, 's másikában a' bőségszarva, lábain szárnyak, 's kalapja felett félhold. De ebbeli ábrázolását, világos, hogy a' rómaiaktól vevék, — a' mint utóbb más istenségek tiszteltetését is azoktól elfogadák.

Némellyek Esust vagy Hesust tartják a' legfőbb istenségnek, 's hogy ennek tiszteletéül történtek a' kegyetlen ember áldozatok. — Lactantius, 's már Nero alatt Lucanus emlékezik erről, de Caesarnál Hesusnak nyomát sem lelni. De Caesar egyátalában, nem kelta hanem római nevezettel bélyegzi a' gálok istenségeit: vagy, hogy nem tudta gál neveiket, vagy, hogy a' rómaiaknak világos fogalmat akara adni gál-istenekről, 's azért az ezeknek tulajdonított hatalom hasonlóságáról a' római istenekével, a' hasonló nevezet által azt egészen ki akará fejezni. — Azt hiszik némellyek, hogy Hesus volt légyen azon istenség, mellyet a' cserfa jelképében imádtak. Ugyan is e' cserfa a' legfőbb isten jelképe vala; és sokan ugy vélekednek, hogy a' Druidok e' fő isten alatt az igaz istent értették, 's hogy kisebb isteni lények imádását és képeik tisztelését csak türték volna a' nép között. De ezen legfelsőbb lényről mint igaz istenről fogalom világos ellenmondásban áll mind a' Druidoknak saját kegyetlen áldozatival, mind a' nép között is mind inkább elhatalmasodott embertelen éktelen szokásokkal; mert az igaz istenről fogalom, ha az egyszer szivünk mélyeiben gyökeret vert, olly valami fenséges és szentséggel teljes, hogy minden aljas 's az emberi szelidebb természet ellen vivó cselekvést, főleg vallási tekintetben, önként kizár. — Esus neve alatt sokan Marst értik; de e' nevezet' szónyomozásában olly annyira meg nem egyeznek a' tudósok, hogy épen véleményeik hozzák a' dolgot zavarba; 's habár a' nevezet' értelmét és jelentését ki is találnók az által, az istenség mivoltáról azonban még sem nyerünk legkisebb felvilágosulást. — Ugyan is egyik rész állitja a' kelta *Dhew* szó megcsonkitásából származott volna, mivel a' kelták *dh* hangot gyönge sziszegéssel majd mint az angol *th*, mondották ki, 's hogy ez utóbb épen *s* hanggá változott; 's pedig azért származott ebből, mivel kelta nyelven *dha* annyit jelente mint *jó*, sőt arra is terjed vélekedésök, hogy ezen *dhew*-ből csinálták volt alkalmasint a' görögök is a' *theos*-t és *zevs*-t, 's a' rómaiak *deus*-t. A' másik rész azt veszi fel, hogy a' gálok a' nagyon tisztelt cserfa gyimbort mindent gyógyitónak hitték; mivel pedig britt 's armorika nyelven *jach* orvoslót, *jechid* egészséget tesz, a' kelták pedig az *a* hangot mint *e*, a' *ch*-t mint *s* hangot mondák ki, a' *j* elhagyásával lett belőle Esus. — Nincs nevetségesebb dolog mint mikor két ellenkező véleményt két párt véd mindenféle okokkal 's midőn végre a' diadal büszke érzetével hallgat el mindegyik, csak azon látják magokat, hogy nem tudnak többet, mint mi előtt a' vitát kezdék. —

(Folytatása következik.)

A' BETEG LEÁNY.

Kertében andalg a' leány,
Epeszti nagy baja,
Az esti szelben lengedez
Elomló szöghaja.

'S az ifju lány nem testi kór;
De szerelembeteg,
'S e' bú, e' bánat fogja őt
Még egykor ölni meg.

'S mitől lebeg hóvállain
A' gazdag fürtü haj,
Nem alkony' lágy szellője az,
De vérző — szivsohaj.

BÉRCZHAVI.

KI LESZ A' BIRÓ?

IV.

Szám és Végtelenség.

∞ Ime, milly rettentő jelt választottam czikkelyeimnek! — Ez nem több sem nem kevesebb, mint a' „*végtelenség*“ jegye!!! — — —

A' mathematikusok mértek ezen figurával élni. De ez csakugyan *figura* — dolog- is azután! — Mert olly valamihez fogtak ez által, a' mi „*szám*“ alá sehogy sem jöhet. Holott pedig ők szám nélkül nem boldogúlhatnak. — Az ő boldogságokat „*szám*“ határozzameg! — —

A' philosophusok ellenben, a' végtelenség világában vizsgálódnak. Minden egyébnek elég az „öt érzék“ és az ugy nevezett: „józan értelem!“ — — — csak a' philosophusnak nem .... Ő előtte az, a' kinek mind a' két szeme, füle, orra, szája, tapintása és józan értelmessége megvan, még nem philosophia meg hivottja, hanem más ollyasokra való az csak, hol a' „*szám*“ dönt-el mindent, hol vég és határ van! —

„A' „*czélt*,“ csak egy felső ihletésü tudomány mutatja-meg. Melly magának az Istennek egyenes adománya és világítása. Neve: „*philosophia!*“ —

Ez, egy egészen más világot nyit-fel előttünk! — — hol „*ész*“ a' subjectum (tudó) és objectum (előzmény) maga az isteniség (divinitas), — — az ő mérhetetlen, fejthetetlen, mázsálhatatlan, becsülhetetlen és ki-beszélhetetlen gyönyörüségeivel! Ezeket egyedül „*igék*“ által lehet közleni, mellyek azután, a' hallani tudókat (mert nem minden tud hallani, a' ki nem süket) a' szónak leg-élesebb jelenlétében véve, — — — egészen „*megigézik!*“ — — —

„Szám“ és „végtelenség‘ az, a' miben egymástól „ész“ és „materia,“ — — — test és elme különbözik! — — — Istennél az „ész“ vagy: „logosz! — materiánál: a' „szám!“ — Emberben, elme: az „észnek“ mássa, vagy emberi ész; melly a' végtelenségbe tartozik; a' test pedig anyagi (materialis) melly „szám“ alá van szoritva. Innen, szük- is az, mint a' szám, melly alá szoritatott; és reá nézve az elme szükséget (*szük*-séget) lát! — — —

Mindazok, kik testi vagy anyagi (materialis) tekintetben dolgoznak, — — — „szám“ szerint dolgoznak; és igy: *időben és térben*“ vannak el-fogúlva! — — — Ezeknek elég az öt érzék és az ugy nevezett józan értelem! — — —

Ellenben azok, kik időn és téren túl hatnak, — — azok már a' végtelenség szerint elmélkednek és „közre“ törekeznek! — — — Ezeknek az érzékenységhez még *ész-is* kell.

Amazoknak jutalmok meg van határozva, és „*bérnek*“ neveztetik. Ezeknél: ön-magokban a' jutalom; és ez „kedvességnek“ (charis) mondatik. Melly hasonlithatatlan örömben és gyönyörüségben áll; — — — de, melly onnan ered, ha az ember tudja, hogy ugy tett mindent, mint az Isten! t. i. „*ingyen*“ csupa „észből,“ — — — csupa „*kedvességből!!!*“— — —

„Szám“ és „végtelenség!“ — Ti csudás ellen-tétek a' földön! A' „szám“ nem egyéb, mint hely és óra, tér és idő, határ és vég' jegyző czifrája! — Merő „*töredék!!!*“ — — —

Szám és örökség!

E' kettő szerint oszlik két nagy részre külön az emberi nemzet!!! — — —

A' „végtelenség“ pedig, végre, nem egyéb, mint a' „*köz*“ és az „örökség! — — — a' mérhetetlen „*Egyetem!*“ — — —

Itt el-fogja erőmet a' legbuzgóbb csudálkozás. — Tollam ki-esik!

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Az érintettem szellemi sajátság, melly az ifju irónemzedék munkáiban tükrözik: az ember-és hazaszeretet; az önállóság és ó-szerűtlenség.

Fölösleg volna kegyeteknek magyarázni akarnom, hazánk leányi, azt — mi az ember — mi a' hazaszeretet. Hiszem, hogy ezt kegyetek sokkal mélyebben érzik homályos fogalmuk mellett is, mint ezer meg ezer bölcselkedő férfi, követelt fölvilágosodottsága, 's az ember és hazaszeretetrül órákig beszélni tudása mellett; és hiszem, hogy kegyetek sokkal hivebben is gyakorolják azt, mint számos ollyanok, kiknek hivatalaik méltóságánál fogva kötelességük volna, magukat példányok gyanánt tüntetni ki azokban. — 'S ha mégis nem ugy volna az, mikép én hiszem, ha ti nemes sejtelmeitek közt mélyen, alaposan nem érzenétek mi az: az embert, és hazát szeretni; ha nem gyakorolnátok e' szent, e' sírig tartó kötelességet: oh ugy bizonyára nem ti volnátok annak okai; hanem mi férfiak, kik azt nektek elég szívrehatólag megmagyarázni nem tudtuk, kik példát mutatni képtelenek valánk, kik veletek együtt tévelyegtünk, 's veletek együtt bukánk meg. Szeretnék kegyeteknek sokat mondani e' csudavirágrul, ezen lélek-aloe-bimbórul; mellynek kifejlése 's virágzása nem mindennapi dolog; szeretnék oktatást adni, mikép lehet azt éghajlatunk alatt, melly a' hőbb égövi tartományok növényeire nézve kissé kidegecske, gondosan ápolni 's a' téli fagytul megoltalmazni; de olly szük korlátu czíme van elmefuttatásaimnak, 's olly szigoru műbirók állanak hátom mögött literatori bárdjaikkal, hogy e' kitérést egyátalán nem engedhetem meg magamnak, ha csak a' kritikai tribunál átkát nem akarom fejemre vonni, 's számüzetést nem akarok szenvedni a' literaturai világbul, mellyben eddig a' bölcsesség ajtonállói kegyelmesen meghagyni méltóztattak. Azt azonban minden pisszegetés ellenére is megmagyarázom kegyeteknek, (mivel az valamennyire távolabb esik kegyetek gondolatországától) mi az irói önállóság; 's mi az ó-szerűtlenség?

Önállóság; e' szó kétségkül nem is ismeretlen kegyetek előtt, 's talán kelleténél gyakrabban is hallották azt kegyetek egyik vagy másik emberre tékozolni: mert, higyjék önállóság ritka emberben van. — Fölkészülten a' szív és lélek legjelesb tulajdonival kiállani a' nagy világba és szikla lenni, melly az indulatok, az előitéletek, a' rágalom, irigység, hálátlanság, szóval a' gonoszság minden sarjadékinak ostromereje megtörjék! Ez sok; ez annyi, mennyit nem minden váll bir meg. Mondjátok meg nekem: hány férfiút ismertek illyent? De még az mind nem elég. Az önálló férfiaknak nemcsak sziklának kell lennie, melly a' legkeményebb zivatart, a' valódiság legvégsőbb próbáját kiállja: hanem óriásnak, ki az ellene törő szörnyekkel megküzdjön 's bajnokilag visszaverje őket. Hány illy önálló irót számlálhatni literaturánkban? Az irói önállóság azonban még egészen sajátnemű tulajdonokat is foglal magában, 's ez abban áll, hogy mindenik bizonyos ösvényt válasszon magának, mellyen senkivel nem találkozván, róla se jobra se balra el ne térjen; 's ez az, mi egyszersmind az irói lelkezetet is ábrázolja.

(Folytatás következik.)

DIVAT-ÉTEK, KÉT SZEMÉLYRE.

Nem sokára egy *szakács-könyv* fog megjelenni, mellyből előlegesen következő, igen jeles „két személyre" való étel' készités módját közöljük olvasóinkkal. — Vesz az ember egy ifiu' uracsot és egy deli hölgyet. Az uracs legjobb nyersen, de a' hölgyecske igen-igen finom legyen. Az ifiu uracs teritett asztalhoz ültettetik, 's egy palacz champagneibor töltetik belé, vagy ennek nem létében, jó ménesi. Ha nem akar forrni, még egy palaczk vetetik. Téli idő levén, a' kandalló mellé; nyár levén a' szabad levegőre vezettetik, teszem az ablakhoz, de jócskán távol; a' hölgyecske illendően felczifráztatik virágokkal, a' zongorához ültettetik, 's meg-megrázatik, mig énekelni kezd. Ha az uracs sohajtani kezd hozzá, az igen jó. — Ekkor elveszi az ember onnét 's egy szögletbe ülteti őket, ha van, sakk-deszka mellé, 's egész esten által gyönge forrongásban hagyja őket. Ezt kétszer-háromszor ismételni kell; 's a' fő szempont mindig az, hogy a' tűz valahogy ki ne alugyék. Meddig kell a' tűznél lenniök, az egészen a' körülményektül függ. Ha az ember sok érczet tesz hozzá a' király mell-képével, annál sebesebben melegszenek föl. Banknótákkal rétezve a' tálat igen diszesíti. Igy elkészülve tálal az ember: valódi örömétek két személy számára. Eczetet nem kell soha hozzá venni; mert ez étek a' nélkül is hamar szokott savanyodni.

HIR- 'S DIVATLAP.

HONi HIREK.

1) **Fiume.** 's a' t. (Vége.)

Az útidíj Fiumétől Pestig és viszont, a' 73 — 75. mérföldnyi távolságra, 22 f. 22 kr. pengőben; 's ki a' tengert, magyar kikötőt 's a' felséges Ludovicea-útat még nem látta, örömmel ülhet mulatságból a' kocsira. — Nekem azonban itt egy észrevételem van a' gyorskocsira adandó árunemek' vagy pogyászok' vitelbére iránt, melly tán megérdemelné, hogy a' vállalat' igazgatói is figyelmökre méltassák. Fiumétől Károlyváros-'s Zágrábig 4 latnyi teherre 10 p. kr. vitelbér van határozva, 's tőlünk Varasdig sőt egész Pestig csak 14 kr. Úgy Fiumétől Károlyvárosig 's Zágrábig 12 fonton felül, minden fontért 3 kr. 's egész Pestig 4. kr.; ennél fogva egy mázsa' vitelbére Fiumétől Károlyváros-vagy Zágrábig 5 p. fba; Varasdig pedig 's Pestig 6 f. 40 krba kerül. — Ezen vitelbérben nincsen semmi arány. A' vállalat igazgatóinak lehetnek okai, mellyek őket ezen árszabásra elhatározák, 's távol vagyok attól, hogy azok' fejtegetésébe, vagy csak kutatásába is ereszkedjem; csak azt jegyzem meg, hogy számolásuk roszúl fog kiütni, ha meggondolják, hogy Fiumétől Zágrábig, más alkalommal, egy mázsától csak 1 f. 30 kr. legfölebb 2 f. p. a' vitelbér; ha tehát valakinek felette sürgető küldeménye nincsen, a' gyorskocsival soha sem fog valamit küldeni, minthogy egyéb fuvart is talál, melly öt, hat nap alatt sokkal jutalmasb díj mellett viendi el Zágrábba vagy Károlyvárosba árait; az pedig kétséget sem szenved, hogy a' leggyakoribb árúküldemények, főkép eleinte, e' két városba fognának történni. Minden esetre tehát hasznos, 's azért tanácsos volna ezen árszabaton változtatni, 's azt a' mennyire lehet alább szállítván, a' Fiume 's Pest közöttivel arányba hozni.

A' holnap reggel pontban 8 órakor indulandó gyorskocsi, érkezése után fél órára már el volt foglalva; öt jelenté magát tüstént az utazásra, 's már a' szerdaira is van, mint hallom, jelentkező. Én neki őszinte szívvel kivánom a' gyarapodást 's szakadatlan fen maradást; 's ha a' vállalat' jó rendbe hozására más társak is olly nyereség nélküli lélekkel 's hő részvéttel munkálandnak, mint minővel nálunk Spórer Károly úr buzgolkodik, ohajtásom bizonnyal teljesedni fog.

En most csak kettőt sajnálok; először hogy szép olvasóéimhoz! kik tán a' tengeri fürdőket szerették volna használni, ez idén a' gyorskocsi által sem lehet szerencsém; mert tengerünk már derekasan meghűvesült; — 's másodszor, hogy en Budapestre nem mehetek, 's a' nemzeti szinházban kedves társaságukat nem éldelhetem, mert... mert... mert... De majd máskor megsugom.

Tengery.

2) Szeged.

Nem tudom, miért alig adnak e' lapok tudósítást a' pesti színház' előadásairól? — oka lesz ez annak legalább, hogy én keveset bízva a' szivesen fogadáshoz állok elő jelen és jövendő tudosításimmal, mert könnyen meglehet, hogy a' Rajzolatok, mellyek olly szigorúk voltak hajdan e' részben, most már a' színbirálatokat tán épen feleslegeseknek tartják? — Ha így volna, — ah! ide kell nektek, „in partes" jőnetek, jó barátaim, hogy átlássátok bőségesen, mi töméntelen hasznu volt a' kemény kritika a' budai szinészeknek, mi töméntelen kártokozó ellenben a' vidékieknek a' hallgatás vagy épen oktalan magasztalgatás.

E' napokban vált-fel itt nálunk egy dal- és szintársaság, melly „Hetényi" firma alatt ösmeretes, egy másikat. Abdai" firmával ellátottat. Eddig két előadást láttunk ez uj társaságtól, 's a' kinek több mint csupa harangzugás' felfogására alkalmatos füle van, 's „izlés"ének köre nem a' pecsenyetál' karimájával határozódik, látnia kell a' nagy különséget ez és ama' közt, örülnie a' nyereségnek, mellynek e' társaságot a' másikkal szembevéve nevezhetni. — A' mint tehát a' szinész társaság megindult előadásival, nyomukban fogok járni; tudosításimmal én, előre jelentvén mindazáltal, 's mind végig figyelemmel tartatni kérvén azt: hogy épen helytelennek találnám: ugyan-azon mértéket használni vidéki társaságok' előadásai' birálatában, minőt a' fővárosban létezőnél használhatni, 's ez okbul ha ki dicsérni lát engem ollyast, kit, teszem a' pesti színpadon sem én sem más nem dicsérne, tudva az elvemet, megbocsát nekem: más részről ellenben tudtukra akarom előlegesen adni a' szinész urak' és asszonyságoknak is, mi szerint tudositásaimat épen nem azért irom, hogy dicséreteknek és magasztalásoknak raktárává tegyem azokat, ebből nekik — hiuságuk' kielégitésén kivül — semmi hasznuk; ellenben rajta leszek, hogy minden olly hibát és vétséget előadjak, mellyeknek megjobbíthatását hatalmukban gondolom lenni. Sajnálom azt, kit közülök magasztalások annyira ínbeteggé tettek, hogy a' józanság' szava kellemetlenül ütközik össze szerföletti érzékenységökkel. Mindenek előtt tehát: barátságos üdvözletemet minden iparkodó szinésznek, és barátságomat mind annak, ki művészettel foglalatoskodva, czélját nem veszti-el szeme elől! —

Hangolányi Döme.

(Folytatás következik.)

DIVATKÉP.

23. sz. Nyári divatöltözet Párisból.

Igazitás. A' Rajz. 78ik számában:

619 lap. 1 oszl. 6 sor ‚publicum' helyett: olv. publicum és publicum között.
— „ — 16 sor ‚akadályokon felül' helyett: akadályokon felüli kezek.
— „ — 18 sor ‚a' földszinnek publicumát' helyett: a' földszin' publicumának.
— „ — 35 sor ‚De soha tapsnak' helyett: de ha tapsnak.
619 lap. 2 oszl. 41 sor ‚széktől' helyett: széptől.
620 „ 1 — 34 sor ‚vetette' helyett: vétette.
— „ — 43 sor ‚nézeteimmel' helyett: nézeteimet.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Rajzolatok. 23.

Pest 1837

Pest. **1837.**

Oktober 5kén **80lik szám.**

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben fél évi dija 4 fr., egész évi 8½ fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

N E Y - TŐL.

(Folytatás.)

IV.

A' gálok isteneiről szólván Caesar Minerva istennét is említi azon észrevétellel, hogy a' művészetek kezdetét neki köszönhetni véli e' nemzet. Más istennőkről a' régibb irók nem tesznek említést; ujabbaknál mindazonáltal találtatik Luna, Juno, Venus, Proserpina; némellyek Arduinát tartják a' holdnak. De mind ezen istenségek ha valóban tiszteltettek is a' gáloktól, csak annak következésében történhetett, hogy a' rómaiak saját istennőiket ott honositák; mert a' holdon kivül, valamennyi külföldi istenség; sőt Cybele tiszteletét is divatban voltnak állitják némellyek, 's hogy ennek papjai lettek volna, kik a' férfiúság jogáról örökre lemondtak, 's azért is a' romaiaktól galli-knak neveztettek. — De mind ebben leghihetőbb az: hogy ezen istennők tisztelete gálhonban későbbi időkben ugyan létezett, de nem a' gáloktól hanem az ott lakó számos rómaiaktól gyakoroltatott.

V.

A' vallásnak egyetlen szolgái a' gáloknál a' *Druidok* voltak. E' nevezet a' szent fától származott, 's ez a' cserfa volt, mellynek jelképe alatt a' legfőbb lényt tisztelék a' gálok, 's melly iránt a' legnagyobb ájtatossággal viseltettek. A' sok cser közül mindig a' legpompásabb választatott mint az istenségnek különös helytartója, 's a' körül, annak közelében történtek minden vallási szertartások. E' fa vala az oltár, ennek lombos boltozata képezé a' templomot, ennek legközelebbi környéke zárá körül a' szenthelyet. Minden népeknél a' papok azon helyen vagy legalább közelében laktak, a' hol a' szent cselekedetek véghez vitettek: úgy a' gáloknál is a' papok ezen, az isteni szolgálatra rendelt helyen a' szent cser közelében laktak, részint, hogy minden előforduló esetekben a' szenthelytől messze ne legyenek, részint, hogy azt gondviselésök alatt tartsák, minden sértéstől megóvják, 's arra ügyeljenek, hogy el ne szentségtelenitessék. Ennél fogva a' druidok a' szent csernek mintegy őrei és urai voltak. E' két fogalomból eredt nevezetük' eszméje. Mert kelta nyelven *dar* vagy *derw* cserfát jelent, *udd* pedig urat, — miből is az következett, hogy *derwyddon* a' legmagasb személyeket jelenté a' gáloknál, melly névből idegen népek a' kimondást utánozni akarván druidokat csináltak.

Eredetök ezen papoknak olly réginek mondatik, mint a' brachmanoké Indiában, a' magusoké Persiában, 's a' babiloni 's assyriai chaldaeoké. Mind e' mellett meg nem állhat némelyeknek azon véleménye, hogy e' különböző népek' papjainak tanitmányai közt bámulatos a' hasonlóság, mert ez csak igen csekély számu czikkelyekben 's nem épen csudálatos mértékben találtatik; e' nemű hasonlóságokból pedig éppen azt következtetni, hogy mind ezen druidok, brachmanok 's a' t. tan-elveiket egyenesen Noah-tól vették légyen, teljességgel nevetséges.

A' druidok leginkább azon voltak, hogy a' vallásnak minél nagyobb tekintetet szerezzenek: azért is a' vallási szertartásokat minden nyilvános és házi dolgokba, minden nemzeti 's családi ügyekbe hadi 's béke-érdekekbe, minden külső 's belső polgári viszonyokba bele tudák szöni: úgy hogy a' gál semmihez sem fogott a' druidok jóváhagyása nélkül. Ezen nagy tekintetet még egy ideig fentarták a' druidok akkor is, midőn Gálország már a' római hatalomnak hódolt volt. Nevelé tekintetöket az is, hogy különbféle titkos mesterségek által az alnép' de még a' nagyok' tiszteletét is letudák bilincselni, úgy annyira: hogy bűvö-

söknek 's jósoknak tartattak. Ez átalában a' britt druidokról is értetődik, a' honnét ír nyelven draoithe bűvöst jelent. (Keysler, Antiquit. septremtrional.)

Ezeknek következésében a' druidok a' legnagyobb polgári hatalommal is éltek, mi leginkább abból tetszik ki, hogy mint Caesar említi, a' legmagasb felsőségi személyeket, mellyek királyi hatalommal birtak a' népnél, 's némelly ágainál szinte királyi czimmel is, évenkint a' druidok választák és iktaták be méltóságukba. Mind e' mellett nagyon valószinű, hogy ezen királynemű tisztviselőknek a' polgári hatalomból igen csekély vagy épen semmi sem maradt minthogy azt a' druidok magok a' legkiterjedtebb értelemben elfoglalák. Ők itélének el mindennemű nyilvános és házi viszálkodásokat, a' gyilkosság, öröklés és határ-perek ügyében ők voltak birák, ők rendeltek jutalmat 's büntetést. Ezen itéleteknek mindenki, magas vagy alacsony állásu egyiránt fejet hajtani tartozék, ellenkező esetben átok itéletet mondának rája a' druidok, mi által a' vétkes minden közösségből kirekesztetéték, becstelennek, 's olly nyomorultnak tartaték, hogy senki vele szólni vagy érintkezésbe jőni nem akart, ne hogy, mint valami dögvészestől, ráragadjon társaságában a' tisztátlanság. Ezek szerint igen hihető, hogy az úgynevezett királyok csak hadi hatalommal birtak, vagy is csak vezérei voltak a' népnek háború idejekor.

Minthogy illy nagy tekintettel 's hatalommal birtak a' druidok, közönségesen a' gál tartományok fejeinek ismertettek. Diodorus Siculus azt mondja rólok, hogy a' gál nemzet' philosophusai 's theologusai voltak. Caesar pedig említi, hogy az ifjuság tanitása egyedül az ő vállaikon feküdt, minden tekintetben, kivévén a' hadi tudományokat 's gyakorlatokat. Mert a' druidoknak a' háborúhoz egyéb közük nem volt, mint a' csata előtt ájtatos szertartással, áldozattal, az istenektől segitséget kérni, nyert győzedel után ismétén hasonlag hálákat adni. Egyébiránt fel valának mentve mindennemű hadi szolgálattól, 's adótól. Ez természetesen igen emelé tekintetöket, 's másokban is a' kivánságot hatalmasan ébreszté, szerzetökbe léphetni. Nem is volt semminemű állapotu vagy sorsu kirekesztve ezen jogtól, 's akármi családból származott légyen is valaki, ha a' társaság jóváhagyását megnyerheté, annak kebelébe felvétetett. De nem csak a' szerzetbe lépetteknek érdekeit illeté ezen megkülönböztetés, hanem a' szülők, 's rokonok óhajtásait is hathatósan izgatá; mert noha az ki a' testület tagjává lehetett, a' legkényelmesebb 's legbecsültebb életpályára lépett, a' druidok hatalma még is mindenkinek kivánatossá tevé, hogy közöttök egy fiut, atyafit vagy barátot birjon, hogy ez által valami elő fordulható bajában kedvezőbb itéletet reménylhessen. — Nem tudatik ugyan, e' nagy hatalommal, melynek a' történetben alig van párja, a' régi nemzetek közt, a' nép önkényt ruházta e fel papjait? vagy a' druidok azt saját erejökből ragadták e magokhoz, tán mértéktelen uralkodás-vágyukat kielégitendők? Ez esetben részökről bizonyosan inkább ravaszság mint erőszak munkált. Minden esetre a' nép lelkületében valami ájtatos szellem fekvék, hajlandó magát felsőbb erejű sugallatok által vezéreltetni, melly a' saját erőbeni bizalmatlansággal párosulván azt szülé, hogy bizonyos személyek mint a' felsőbb lények' rendeletinek kiszolgáltatói kezeibe tevék le polgári létők' üdvét. — Nagyon természetes, hogy némellyek, kik az isteni igazgatás szellemétől legmelegebben voltak áthatva, nyilvános véleményt buzgóságukkal még inkább ápolák, 's maguknak egyszersmind az előjáróságot alapiták. Igy történhetett, hogy már a' legrégibb időben is bizonyos tekintetben a' kormányzó hatalmat elnyerék. De annak olly magas fokát csak idők haladtával érheték el, 's azon időszakban, midőn a' gál népek még inkább külországokra terjeszték ki lételök életét, majd hóditó, 's támadó, majd védő 's határtnevelő háborúkban, vezéröket, királyukat bizonyosan a' legnagyobb tisztelettel, következőleg nagyobbal mint a' druidokat, ruházák fel. — 'S azért a' druid hatalom csak azon korszakban emelkedhetett azon olly sokáig tartandó fényes magasságra, midőn a' gál-élet a' nyugottabb polgári lét korlátai közé vonult, 's a' bel-szerkezet erős fentartására egy hatalmas kormányzó kar kivántatott. Ez időpontot kelle leginkább a' druidoknak használni a' főhatalom' elfoglalására.

Ámbár a' druidok' ebbeli uralkodása a' legjobb alapon feneklék, 's a' siker is a' legjobb volt, mert a' gál népet, a' kormányukba közvetve befolyó isteni hatalom' képzelme által fékben, 's mintegy lánczon fogva tartották, mi szerint a' belső nyugalmat fentarták, 's az országot, a' mennyire egyéb körülmé-

nyek engedék, boldogíták. Mind e' mellett szörnyű hibát követtek el épen az által, mire talán hatalmuknak 's az országnak állandóságát akarák építni; 's e' hiba olly nemű, melly egész szerkezetöket, 's vallási intézeteiket homálylyal lepi el. Ők a' vallás által kivánák a' nemzet polgári állását megerősíteni 's biztosítni, 's azt el is érék; de e' czélra olly eszközöket választottak, mellyeket a' józan ész helybe nem hagyhat. A' vakhit, vakbuzgóság még a' gyöngédebbek közé tartoznak, talán leginkább ezeknek köszönheték alkotmányuknak olly erős 's hosszu állását: de a' vak félelem, 's a' vallás lelkületébe beszőtt, 's egész lényegén mint egy főszín elömlesztett kegyetlenség 's vérengzés szelleme alig ha a' gálok' gondolás módját igen el nem korcsositotta; 's minden esetre csak a' gálnak kebelébe belé rögzött 's a' druidok által még inkább ápolt szellemi tespedés, a' polgári szabadság korában — a' római járom korában pedig az ős — 's régihez természetes erőszakos ragaszkodás egy részről, más részről az idegentől: kivált vallás ügyében való irtózás gátolhatá egyedül, ne hogy épen ezen az emberi természettel ellenkező körülmény a' gálokat csalódásuk szendergéséből felijessze, 's más vallási elvekhez folyamodni kisztesse, mi bizonyosan minden polgári viszonyaik' felforgatását maga után vonandotta. E' dolog, e' rút dolog alatt az *ember áldozatokat* értjük, mellyekről alább bővebben szólandunk.

De e' dolognak csak két oldala lehet: vagy magok a' druidok is azon meggyőződésben valának, hogy efféle áldozat az istennek kedves, sőt szükséges a' legmélyebb hódolat' bebizonyításául, vagy ők ugyan átláták viszás természetlenségét az e' nemü vallási tiszteletnek, de a' csalás által a' népet még inkább vakítni 's rabjokká tenni iparkodtak. Az első esetben csak sajnálhatjuk öket, látván, milly elégtelen az emberi ész önalkotta vallása felsőbb világsugár nélkül, 's milly rútságokra téved épen ezen gyarlósága 's elégtelensége által. De ha a' másik eset lehetőségét gondoljuk, méltán boszankodnunk kell, hogy olly felséges tárgy gyámolitására olly alávaló segédszerekhez nyulhattak, hogy az isteni tisztelet' méltóságát olly torz elvekkel elcsufíthaták, 's az emberi elme legdicsőbb szülemenyét, a' vallás' fogalmát olly alávaló 's természet elleni tettekkel bemocskíthaták; 's nagyon kétségbe hozható Diodorus állítása a' druidok philosophusi tisztöl-ről, mindőn ezen a' józan philosophiával semikép sem egyezhető eredményeket tekintjük, bármi dicséretest foglaljanak is magokban egyéb tudományaik, mint alább látandjuk.

A' druidok különös társaságokban éltek az erdőkben 's ligetekben, némellyek vélekedése szerint mindig nőtelen állapotban. Ez azonban még eléggé nincs bebizonyítva. A' mi elkülönözött lakásukat illeti, azt nem lehet úgy érteni, hogy soha sem léptek volna nyilvános társaságokba; mert minthogy az ország-fejei 's főbirái voltak, szükségkép többször kelle a' városokban 's nyilvános gyülekezetekben megjelenniek. Minden druidok egy fő alatt állának, kit nagydruidnak, vagy fődruidnak neveztek. Hihető hogy ennek különös lakja volt, 's a' szerzet legtiszteltebbjei valának körülötte. A' fődruid méltóságát mindig a' legnagyobb tekintetű nyeré el. Ha mindazáltal többen voltak egyenlő tekintetüek 's érdemüek, a' druidok választásra keltek, 's szavak többsége határzá el a' dolgot. Néha még kardra is kelt a' végső eldöntés. — Ezen fődruid elnöksége alatt évenkint mindnyájan összegyültek a' druidok Chartres-nél, melly város gallia középpontjának tartaték, 's ott itéltettek el a' legfontosb perek és viszálkodások mind polgári mind vallási ügyekben; miből láthatni, hogy a' gyülekezet a' legfőbb papi itélőszék vala, mellynek, mint már emlitők mindenki, 's még a' királyok is engedelmeskedni tartoztak.

(Folytatása következik.)

TÖREDÉKEK A' MAGYAR SZINÉSZETRŐL.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(Folytatás.)

Nem ugy áll a' dolog nőinkkel. Ezek átalánosan hibásan beszélnek. Egynél a' prosodia, másiknál a' természetesség a' folytonosság, harmadiknál a' szavallás' helyessége, 's legnagyobb részénél e' tulajdonok' mindenike hibázik. Egy bizonyos éneklés, egy nem tudom miféle cantálás' neme szakadott bé most nem rég óta közikbe; ők nem beszélnek, hanem danolnak, nem ejtik a' szót természetes fesztelenséggel, hanem erőtetett affectátióval. Pedig a' színpadon kivül nem beszélnek ők a' világért sem olly nevetségesen; sőt

kedvesek tudnak lenni, és szeretetre méltók négy fal között. Pamlagjaikon ugy beszélnek ők, mint nőink' műveltebbjei, kedvesebbjei (kivévén a' mindenikének sajátságos kimondást). De mihelyt a' színre lépnek, fájdalom, megszünik a' báj, a' kedves természetesség, a' tetsző fesztelenség. — A' szókat össze vissza harapják, szótagok' utósóit irgalom nélkül elnyeldesik, egész phraseseket elhabarnak, pathost tesznek mindenhová, mint paprikát a' magyar szakácsné; midőn egy levelet olvasnak, azt épen ugy szavalják el, mintha nem volna levél, hanem ön szivükből kitörő indulat; midőn szenvedélyt kell festeniök, kiáltanak a' helyett, hogy hanguk' árnyéklatos színezeteivel festenének szenvedély-árt; szerepeiknek lelkét, az iró' szellemét fel nem fogva, mindenütt gurliskodnak, akár illő, akár nem; szóval igen gyakran fogják — hacsak a' javalás' pályáján iparteljesen nem haladandanak — lelkes Vörösmartynknak a' gúny-ajkaiból gördített e' Shakspeari szeszélyü szavait eszünkbe juttatni:

„Négy kéz-láb jár a' természet, midőn
Ő játsza, 's boldog és boldogtalan
Futásnak indul . * . * . * . .!"

Ezen hibás beszéd, ezen éneklő modor, ezen habari fogások inkább színésznéink' fiatalabbjainál, mint korosbjainál feltalálhatók. Mondhatnám Thalia' legújabb nemzedékének hibája ez. — Mert sem Kántorné, sem Dériné nincsenek ezen éneklésnek alája vetve, (az utóbbi egy kicsit,) noha az elsőnek, mint Kántornénak ennek pedig mint első énekesnénknek ezen cantálási mania tán megbocsáthatóbb lenne. Melpomene' nyugalmazottja, a' maga idejében kedvelt Székelyné sem emlékszem hogy illyképen vétkezett volna a' természet ellen. 'S e' nézet okvetlen ama' másikra vezet, miképen e' tetemes hiba nem sajátja, és természetébe gyökerezett az újabb generátiónak sem — mint tán némelly természet-buvárok gondolhatnák — hanem mi hibás mintánk helytelen utánozásában alapul. Eme' hamis modort, e' helytelen iskolát, kimondom egyenesen, aligha nem Lendvainénak köszönhetni, kinek némelly dicséretes tulajdonai, elfelejtetve néha ezen beszédben, és szavallásbani tetemes hibáját, a' hallgatóság' tenyereit zajos tapsokra gerjeszték, őt versekkel és virág-füzérekkel elhinték, előbb kisebb városok' imádott bálványává emelék, 's utóbb, mint magyar közönségnek kedvenczét minden kezdő magyar színésznének híven követendő példányául, vagyis mintájául kitüzték. Nem kétlem — egy perczig sem — miképen a' kedvelt színésznő átlátva az örvény' mélységét, mellybe magával együtt lehúzni indult a' nemzeti Thaliát, teljes iparral azon fog munkálódni, hogy a' megrögzött szokások' bilincseiből kivetkezve, a' müvészet' láthatárán új alakban feltünhessék, hasonló ama' szép lepkéhez, melly az ő reptét bilincsező fogházának sötétjein áttörve, szabadon járja bé a' virágdús ligetet, aranyporos szárnyainak tükrein az égnek mindig bájos azurját, 's a' földnek örökké változékony képeit mutatva.

Ha itt czélom lenne kimerítő munkát irni színészetről, még sok egy és mást kellene felhoznom. Nem kellene akkor mást tennem, mint azon jeleseknek — kik e' tárgyban nagy hatással és szerencsével fáradoztak — tanitásait kivonatokban előadni. Azonban erre időm nincs. Kik mást a' honi nyelven kivül tudnak, azok olvassák és tanulják meg magok. Azoknak számára pedig, kik nem elég erősek idegen nyelvekben, igen helyén volna csekély itéletem szerint, ha a' nemzeti Academia ahhoz értő tagjainak valamellyikét megbizná, hogy néhány műgonddal irott kötetekből álló magyar munkában mindazt czélszerüleg összesiteni igyekezzék, mi csak jeles a' színi müvészetről angol, franczia és német munkákban újabb időkben iratott. Míg illyen katekizmussal nem birandanak magyar színészeink, mind addig lehetend ugyan elég hibát kapni mutatványaikban, ám de azokat jó lélekkel nekik tulajdonitanunk nem. E' hiányt — addigis, mig az elhárítva nem lehet — pótolja ki szigoru, és semmiben és senkinek nem kedvező kritika. *)

Nem tehetem csakugyan, hogy itt egykét szóval ne érintsem azt is, mit még színészetünk' jelen állapotjának mentségére sikerrel felhozni lehet 's az ügy' párttalan barátjának, kell is.

*) De mellyet olvasni, kellene ám színészeinknek. Nem lehetvén pedig megkivánni tőlük, hogy élelmükre alig jutó fizetésükből hírlapokat tartsanak, ezennel bízalomtelljesen felszólitom a' honi hírlapok' érdemes szerkesztőit, szíveskedjenek színésznéink' jelesbjeinek (legalább) hírlapuk' egy egy példányával: színész, ki olvas, felelhet meghívatásának. — 'S ki ne akarna elősegítője lenni e' szép ügynek?

Ezek közé tartozik legelsőr a' vándor bot, melly eddig nehéz sulylyal nyomta Thalia' gyöngéd vállait. Vándorol a' derék műves, 's danolva összejárja Europa' városait, 's olly soká mulatva itt vagy ott, mig kénye, vagy czélja tartja, tanultan és készülten tér vissza szüléföldjére, megcsókolandó atyja' gunyhójának küszöbét, örökre kifüzendő hü tarisznyáját, műremeket készítendő, 's végre hasznos polgárrá és mesterré válandó. Ekkép a' müves. De nem igy a' művész. Őt a' vándorbot nem deríti: 's a' szün nélkül ki- és befüzött tarisznya súlyos teherrel zsibbasztja. — Ő nem intézi lépteit nagy városokba, hiszen ezek gúnynyal nézik le a' szegény vándort, csak a' kicsiny zugolyoktól üdvözlettet; nem mulat ő kényére, vagy tanulás kedveért amaz istenmentsmeg szinpadokon, hanem az élet legsajgóbb, legdurvább szükségeinek megszerzése végett, és csak addig, mig rikoltásai és bohózatai, mikor ő maga elneveti magát, megfizetik a' mindennapi kenyeret; ő irtódzik egy jelentől habár az neki tapsokat hoz is, de még inkább a' jövőtől, mellynek borongós bizonytalansága borzadással tölti el az érezni tudót. Oh hányszor nem sír az ő szive vérkönyeket, mig furcsálkodó nyelve vigassági könnyeket facsar ki a'megnevettetett hallgatók' mosolygó szemeiből?.. Hol, és hogy, és mikor tanuljon egy illy vándor-martyr, ki alig szegezte le sátrának utósó fáját, már annak elsőjét felszedni kéntelen, tovább, és tovább, és mindig tovább vándorlandó. Nincsen neki megszokott küszöbe, nincsen melengető tűzhelye, nincs felderítő jövője, nincs temetője, szivóhajtott. — Illy tulajdon honukban számüzettektől, illy nemes pariáktól mit lehetett nagyot várni?...

Azonban ezen akadályt legyőzte már a' haladó kor szelleme. Pest megye megbirkozott a' százfejü hydrával, 's mivel egyenesen szive körül kereskedett, le lehullangának egyenkint annak métejt lehellő torkai. Szinészeinknek egy része elvetheté a' vándorbotot, 's lelkeiket reménysugár deríti honszeretet' és nemzetiség' fényes napjából elönyomúló Most már nem chimaera többé azon sejtelem, hogy eljön az idő, midőn magyar szinészeink is *al pari* leendenek más honok művészeivel méltánylás, becsültetés, és mindenek felett egy biztos jövendőre nézve.

Másik nagy mentségét a' magyar szinészetnek találom én azon nagy hiányban, mellyet belévágólag iméntmár érintettem. Tudni-illik olly könyvek' nélkülezésében, mellyek magokba foglalva mindazt, mit színművésznek okvetlen tudnia szükséges, ennek oktató kézi könyvül szolgálnának Erről felebb már emlékeztem, a' magyar Academia teendői közé számítván illy kézi könyvek' létesültetését. Azonban addig is, mig ez óhajtásom létesülendett, míg formalis színészt képező intézetünk — Conservatoriumunk — alapíttathatnék, (miről sokan és sokat szólottak már) addig-is, mondom, méltán reménlhetjük, hogy a' játékszini Választottság által közelebbről megbizott szinigazgató, mindenki előtt ismeretes szorgalmát és fáradhatlan műgondját a' már hála Isten megállapított Thaliától nem csak hogy megvonni nem fogja, sőt idejének, kényelmének, és szenvedélyeinek feláldozásával is mindent elkövetni el nem mulatand, mit csak hon' diszére, nemzetünk' csinosbitására, óráink kellemesítésére, és élvezeteink' szaporitására a' magyar színház által, pedig az nem kevés, eszközölni lehet.

(Vége következik.)

LÁNYKÁM' SZEME.

Mint az ég derű-borútól
Majd sugárzik majd sötét,
Ugy harag vagy kéj borítja
Kék szemed' dicső egét.

Kéje a' gyönyörtül ittas
Szívre zöld tavaszt derít,
De haragtelt pillanatja
Rá halállepelt terít.

Vész után szelíd szivárvány'
Ive leng az ég körén,
'S fensugárzik báj szinekkel
Szebb időről a' remény.

Nem lelek remény szivárványt
Kék szemeddicső bús egén,
Nem derült fel igy szerelmed'
Napja még a' szív' ölén.

Kegytelen! hogy illetődjél
Nem kivánsz csak könyözönt?
Melly keserve tengerével
Egy egész fikort elönt!

Kék szemed remény-sugára
Szerzi meg csak üdvömet,
'S illy borús ha fog maradni
Nem sokára eltemet.

SUJANSZKY.

KI LESZ A' BIRÓ?

IV.

Számok, és örökségek.

∞ Itt megint a' nagy jelentésű bélyeg! A' végtelenség bélyege. Mellyről a' földiek többet nem mondanak, csak azt; hogy: ∞ annyi, mint o! vagy: nulla. (végtelenség - semmi) — — — semmi pedig annyi, mint - 1! — az az: 0 - 1.

Ki hinné? — Ez úgy van! igen is, úgy van. Mert a' ki az öt érzéken, 's az úgy nevezett józan értelem horizonján felül hatni nem képes, — — — az ollyannak „*Egygye*“ még nincs; az ollyan nem tudja, mi légyen az „*Egy*?“ Mert az, a' mi érzék és értelem tárdja, — — — mind „több egynél,“ 's (ki hinné?) még-is kevesebb egynél! — — — Több; mert részekre lehet osztani; 's kevesebb; mert az „Egy:“ a' minden! az érzék és értelem tárdja pedig nem a' „minden.“ — Hogy igy az érzék, 's értelem tárdjai csupa „egygyek;“ de, mellyek még-sem egygyek.

Mik hát? Töredékek az „Egyből!“ Melly töredékek csak „*érzeki csalódások*“ által támadnak! —

Az ész azonban meg-tudja a' csalodást. És az érzék, 's értelem hazugságain „*igazitást*“ tesz, vagy is „*bölcselkedik!*“ — — —

A' philosophus tehát abban különbözik a' számolóktól, hogy nála az egy Egy; amazoknál ellenben, annyi mint semmi. Mert a' számolók az „Egygyet“ nem ősmerik; őszintén állitván, hogy előttök a' philosophusok „Egygye“ annyi, mint semmi. Mert nekik „test“ kell, vagy-is: érzéki 's értelmi tárdjak; milyfyen: a' pont, vonal, lap, és test vagy solidum. —

Innen kap-fel olly nehezen a' philosophus! — Mert ő ott kereskedik, hol az érzék 's értelem ki-kopik; 's a' mindent „*egyesitni*“ törekvő „*ész*“ vizsgálódik, hol számok nincsenek! — — —

A' számolók örökségei tehát nevetségesek. De ezt csak az „ész“ képes felfogni. Melly az „*örökséget*“ nem másban tartja, mint az „*Egyben!*“ — Melly az „*Egynek*“ látszó hat „Egynek“ nem veszi, hanem csak „*töredékeknek*,“ — mellyek az érzékek hazudása által nyernek *egységi - szint*, az értelem hozzá járultával! — — — De az „ész“ tudja, hogy nem „egyek.“ — Mert „Egy“ nincs, csak „Egy.“ Melly számok alá nem jöhet Neve: „örökség“ vagy „ész!!!“

Dissertatio rakéta-formában.

∞ Akarmibe fog az ész birtokosa, az ember, mindenütt jelét adja uralkodó hatalmának. Meg-vigyázza a' törvényt, melly alá az elementumok, és természet vetve vannak; 's általa mint zablán a' lovat, ugy vezérel mindent! — — —

Pestnek egy setálóján mutogatta tegnap a' Bécsi mester *Stuwer* hogy a' tűz, és salétrom által pompás, és nagyszerű formában képes az ész disserálni. —

Ugyan-is. Ő a' város erdőcskéjébe hivta a' két part népeit. Hol nékik olly csillagokat mutatott, mellyeket az egen „*nem láthatni;*“ 's igy a' jól figyelmezővei olly világosan meg-érteté; a' milly világosak voltak csillagai, hogy az ész tudja még *szebb csillagok*, és *dicsőbb világok lételét*, mint ez a' miénk; ő szinte érzékünk, (szemünk) alá bocsátotta, hogy eszünkben meg-van egy „*külömb*“ világ ideája, 's ezt ő nekünk csuda-szépségü, szivet, lelket elragadó csillagaiban a' leg-fényesebben meg-mutatta! — — — Ah!, én gyönyörködöm azokban, még csak élek! — — — Ő értésünkre adta, hogy az ész tudja; miket teremtett az, a' kihez az ember „*hasonló*,“ mellyek azonban e' földi láthatáron tul vannak; de a' Teremtővel rokon elme „*sejti*“ azokat, és le-irja; még pedig majd szinekkel, majd szavakkal, majd hangok, 's egyéb eszközök által! — — —

Alig tűnnek el a' mondott csillagok, nagy ropogás csattogás és durrogások közt jő fényre a' setétből egy „korona.“ — Honunk fölségének dicső jel-képe! — Alatta a' négy folyam, mintegy a' paradicsom négy vizeire emlékeztető! — — — A' hármas halommal együtt, melly felett a' három hires v. v. v. (veni, vidi, vici, azaz: jöttem, láttam, győztem) mintegy lebegni látszott a' historiákban jártas előtt, 's mellyek most mintegy nagy-szerű „*emlékek*“ állanak a' történet képei közt!!! — — — De hova bolyangasz oh toll; — vissza! különben majd azt mondják, hogy te disserálsz, nem pedig a' rakéták! — —

Igen, a' honi czimer, 's korona mellett oldalt mind két részről sárkányok őrködtek, ragyogván magokis, e' honi jel - képek - is! A' két sárkány egyre szorta a' rettentő tüzes bombákat közelre, és messzire! Ugy védték, és ovták a' koronát! — Mintha mondták volna: „a' fölség szent, és sérthetetlen!“ (Majestas

est sancta, et inviolabilis) — — — De hány érti *„mi a' fölség“?* igy magamban; és nehéz gondok fogták körül lelkemet. Mert ugy látszik nekem, hogy addig, még az emberek ide el nem hatnak, boldogság a' világon nincs. „Ajánlom magamat kedjekbe!“ Ezen szavak ragyogtak még a' fény közben. 'S a' Dissertationak vége lőn: de fájdalom sokakra nézve csak puszta rakéta formában!!! — — —

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Képtelenség volna ugyan azt kivánni, hogy ez önállás az ifjuban is szintugy meglegyen, mint egy élemült emberben; 's hogy egy kezdő irónak szintolly kitüzött ösvénye legyen a' literaturai világban, minő p. o. a' literatura elválasztott hőseinek, vagy általában tudományokkal hosszabb ideig foglalatoskodó könyvbarátnak; de az minden esetre követelhető, hogy abban, ki másokkal pályázni akar, bizonyos iránynak, 's legalább sarjadzó erőnek biztos nyoma legyen. És ez az, mit én az ifju irónemzedék dolgozatiban föltalálni sejtek. Az egykorinál merészebb lélek nem igen köti magát holmi idétlen előképhez, hanem önmaga ügyekszik teremteni, 's noha talán nem mindig kedvező sükerrel és kielégitő alakban, de mindenkor előhaladni akarást bizonyitó ügyekezettel, mi annyival ohajthatóbb, igy hamar különválik majd a' valódiság az álerőtül, 's a' hivatottság az ifjui tüz első föllobbantától, melly igen könnyen tollat ragadtat az irásban gyakorlottabbacska ifjuval. A' közéletben ugyan igen sokszor megtörténik, hogy az első tüzeskedés miatt nem nyerheti el a' pályázó a' díjt. De az irói világban egészen másképen van. Itt számos a' díj, (nem az arany-díjt értem) annyira, hogy minden pályázónak kijut, ha ugyanazon jelességgel futják is ösvényüket. Kezdetben mindjárt ki kell tehát tüntetni: mit várhat a' közönség a' pályára lépettül. Legalább tudja, hogy hányadán áll vele, 's nem var, reményl évrül évre hijában, mig utóljára az irónak minden önkimélése 's kiméltetése mellett is csakugyan kisül, hogy a' jószivü közönség hiában várt. Mert nem lehet a' közönségre nézve kedvetlenitőbb dolog; mint midőn valaki középszerü munkácskával lép föl, 's igy folytatja egy kis ideig irói pályáját, mig azonközben folyvást azt riadozza egy kritikus czimbora a' reményben élődő közönségnek: „ez egy lángész, kimerithetlen eredeti kutfő, költői király 's a' t. 's a' t. de mégeddig csupa szerénységbül nem lépett elő ama' mestermüvekkel, mellyek mindenható szellemének olly világos tanujelei, hogy csak az avatlanok tagadhatják meg tőle az örökösen viritandó borostyánkoszorút.“ Mondom, ezek mind haszontalan kürtölgetések; azért ki nem csak kortársai hanem az utóvilág előtt is igazságbarátnak ismertetni kiván 's hirnévben akar maradni, sőt tiszteltetni: az ne áldozza föl az őszinteséget mellékes tekinteteknek; ne tartson nagyitó üveget a' közönség szeme elibe; mert előbb utóbb csakugyan észre fogja ez azt venni, 's az alakosság nyomára jutván, annyival fürkészőbb 's kielégithetlenebb leend. — E' tárgyban ismét csak a' tapasztalásra utalok, melly az életnek legjobb, de fájdalom! néha drágán fizetett mestere. Mivé lettek mindazon férfiak literaturai világunkban, kiket pártosság vagy elfogult értelmetlenség hajdan a' föllegekig emelt? Mivé lettek azoknak annyira magasztalt müvei? A' közönség megboszulá magát. Azok jobbadán feledvék; ezek még csak könyveik számára nempedig tartalmára tekinteni szokott tulajdonosok gyüjteményében (könyvtárában) lelhetők. Igy fog járni mostankorunk számos elhiresztelt literatora, müveivel együtt (t. i. ha mellyek vannak); 's annál hamarább fog igy járni, minél hirtelenebb emelkedéssel juttaták őt azon polczra, hol nimbus-övedzte fővel nézheti a' szolgavilágot, mellynek tudatlan gyermekei hozzá csak bámulat és rettegés közt pillanthatnak föl.

E' szerencsétlenségtül csak a' helyes birálat mentheti meg az irót; helyes birálat, mondom, mellynek napjainkban, az egyenesen erre szánt lapokban is épen semmi nyoma. Mert az nem helyes birálat, ha valamelly rosz munkát egyetlen egy kifejezéssel birálunk meg, 's azt mondjuk: „Ezen munka rosz.“ Illy birálat mai napokban nem elégit ki sem irót sem közönséget. Mind a' kettő szeret kétkedni abban: valljon igaz e hogy rosz; 's szereti tudni ugyan miért rosz. Tehát neki ok, és mindig ujra ok kell. Ne tartsuk a' közönséget mindörökké csak gyermeknek, irótársainkat pedig iskolás fiúknak, kik mesterük szavait szentirás gyanánt tekintsék; 's azokban még csak kétkedni se merészeljenek. Hisz minmagunknak, iróknak is több becsületünkre válik, ha férfiakhoz méltó olvasmányt nyujtunk a' közönség kezébe, mintsem ollyat, melly csak gyermekek számára használható. Vagy azért mondjuk e őt gyermeknek, hogy nem tudunk férfiak számára férfiuhoz méltó munkát irni?

(Folytatás következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Budapest' közelében, Hidegkút mellett, a' „remete barlangban," melly a' kápolna megett folyó hegyi patak' oldalán magasra emelkedő sziklák közt nyilik, a' napokban egy remetére bukkantak, egy szerencsétlen hölgyre, ki magát az emberi társaságbul ide számüzé, 's mint látszik nyomorú vadgyümölcsön és gyökereken kivül, mellyeket bő mennyiségben gyüjtött már össze magának, minden más élemszertől eltiltá. De a' mi őt még szembetünőbbé 's közfigyelemre méltóvá tevé, az, hogy szegény szüntelen sír és kesereg, hogy minden megszólításra csak könyűkkel válaszol — szólni pedig egyátal jában nem akar, noha egyébkint szeliden viseli magát 's őrültségnek semmi nyoma rajta. A' szerencsétlen mintegy 40 esztendős lehet, magas termetű, sovány, 's rendkivül halvány, öltözete noha már igen viselt, városi viseletre mutat, de mindeddig beszédre nem lehetvén birni, kilétét homály födi.

2.) Sept. 2kán, a' látványszerető budapestieket Bécs europahirű lángmüvésze, az ott Strauss vagy Lannerkint szeretett, 's hirben nálunk is jó eleve ismert Stuwer A. tűzi játékkal mulattatá. — A' valódi tűzjátékot egyes lángacsok (rakéták) fölbocsátása előzé, mellyek fön a' légben részint egy, részint több durranásokkal pattogtak szét; részint halk suttyanással világító fényű csillagokká alakultak, mellyek, mint valamelly szomorfűznek alácsüggő ágai, karélyosan hullottak föld felé Legbámulatosbbak voltak az illy egyes lángacsok között azok, mellyek fön lassu pattanás után mint egy alkonycsillaggá idomulva, majdnem perczenkinti szín változtatással, mi közben, piros, zőld, kék, sárga, narancs, viola 's a' t. 's a' t. legkülömbneműbb színeket cseréltek, alig észrevehető mozgással járták meg félkör-idomu pályájukat. Az első nagyszerű látványszakasz hosszú virágfüzérek gyanánt bonyolított lángczifrázat vala, különszinű lángocskákból alakítva, közepén e' fölirattal „Megelégedésüket"; a' második: három külön szakaszra vált, 's szegélye gyanánt egymás ellenébe fordított lángsziporkázó tömlöktül övezett motolya volt, mellynek közepe felé, 's végein különkülön színű fény gömbök lobogtak 's időrül időre durrogva szórták a' sziporkát sebes forogtukban. A' harmadik látványszakaszt, melly az előbbihez hasonlólag három részre volt osztva, 's fél-fél görbe külön kereket látszék ábrázolni, ellentételesen forogtukban, — más nem kevesbbé meglepő szépségű jelenet előzte meg, t. i. szökőkuthoz hasonlító lángoszlop, melly fölszökeltében arany, ezüst, rubin, smaragd 's istentudja mi más tündéralmákat lövelt föl, mellyek aztán, mint a' szökőkut visszahulló csepjei tündérileg szállottak alá a' magasrul; még más lángacsok pedig egyes gomolykint röppentek föl, 's ott mintegy bőség tömlőjévé váltan hullatták földre tündéralmáikat. Negyedik látványszakasz, ismét lángczifrázat volt e' fölirással „Ajánlom magamat kegyeikbe" Magyarország czimerét ábrázolva, mellyet két felül szárnyas óriási sárkányok őriztek, tátott szájjal, mellybül, ismét számtalan, különkülön fénygolyó lövelt elő. Ezt követé nyomban ágyuzás, melly szinte a' földet is megrengeté, 's képe volt kicsinben az ütközeti várostrom szakadatlan ágyudúrrogásainak. — Szinte fölösleges mondanom, hogy Stuwer a' közönség elégültségét legnagyobb mértékben megnyeré. Majd minden mutatványát helyeslő riadozás vagy taps követte; mi annyival kedvesebb lehetett neki, mert a' tömérdek nézőseregetet látva, előre tudhatá, hogy a' méltányló örömriadás mögött, ezrekre menő jutalom várakozik reá; minden költségei leszámolása után is.

HONI HIR.

Szeged. 's a' t. (Folytatás.)

September' 15dikén első előadásra hirdetve volt Bellini' „Romeo és Julia'ja. Az eső azonban okozta, hogy ezt megtekinteni alig jött nehány néző a' színterembe, (melly n. b. a' városházbani redoute-terem). Az esőnek itt — mellesleg mondva — igen furcsa tulajdonsága van, mert alig jő érintkezésbe e' széksóval rakott földdel, azonnal olly csúszós úton útfélen minden, mintha kiszappanozták volna. Igy a' mai előadás elmaradt, 's nekem semmi nem maradt hátra, mint a' mai előadás' elő nem adásáról' mondani valamit. Köztudomás szerint a' társaság szerdán estve érkezett ide 's másnapra már „Romeo és Julia" vala hirdetve! Ez minden hozzá értőkben igen rosz sensatiót gerjeszte. Illy nagy operákat minden rendes színpadon többszöri próba után adnak-elő, bármennyiszer ismételtetett legyen. — Nem elég az, uraim, azzal imponálni akarni a' közönségnek, hogy nagy darabokkal lépünk-fel; mert a' közönség' (kisebb ugyan) de józanabb része bizonyosan a' szerint teendi itéletét, miképen nagy műk iránt az illő figyelmet meg vagy meg nem adatni látja. E' darabnak mára hirdetése azt jelenti csak, hogy a' színész urak nagy figyelemmel vannak a' közönség iránt, mi tán nem egynek hizelegni fog; de midőn e' figyelem a' művészet' rovására történik, hátra akkor a' közönséggel, múzsáké az elsőség! E' megjegyzésemet figyelmökbe ajánlom színész uraknak, 's tartsák szabály gyanánt ezentul azt: hogy nagy vagy új darabok' előadásához mindig figyelem, gond' és szorgalom' fordításával járuljanak.

(Folytatás következik.)

Figyelmeztetés.

Egy nemes magyar úri házhoz, kerestetnek kosztba 's tanitásba kisasszonykák. Azon vidéki t. szülők, kik kisasszonykáikat ez úri házhoz Pestre adni szándékoznák, bérmentett levéllel, vagy személyesen is értekezhetnek a' szerkesztőségnél új világ utczában, dr. Reizinger házban 554ik sz. a.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest. **1837.**

Oktober 8kán

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

81dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele.*

TÖREDÉKEK A' MAGYAR SZINÉSZETRŐL.

PETRICHEVICH HORVÁTH LÁZÁRTÓL.

(V é g e.)

Nagy mentséget találhatnának színészeink azon körülményben is, hogy ők művelődési utazásokat nem tehetvén ollyas mintákban szűkölkednek, mellyek után magokat bíztosan formálhatnák, 's mikkeli szoros ismeretség teszi voltaképpen a' színművészeti theoriának practicus oldalát.*) Azonban e' mentségök, mióta a' pesti német színpadon a' külhonok legjelesb színészei, sőt magának Bécsnek is nagyobb művészei évenkint megfordulnak, nem bévehető. Sőt ha ezen vendégszerepezők nem is lennének, magok a' helybeli németek között is jelelhetnék ki egyet kettőt, kit mintául választani bizony nem szolgálna a' magyar Thalia, kissebbségére. Illyen a' nők között *madame Grill*, kit, akár a' szavallási helyességet, akár a' szerepek' lelkének helyes felfogását, akár a' studiumot és gondolkodó műgondot a' játékban, vagy végre a' finom izlesü és úri tónu magatartást és bájteljes maniereket tekintsük: minden bizonnyal színésznék jelesbjei közé kell számítanunk. A' színészek közül csak egyet tudok kit, kivált társasági darabokban, sikerrel követendőnek lenni állitok, és az *Dessoir*, ki minden fiatalsága mellett is néha olly jelesen, 's mindig olly kitünő műgondolal játszik, hogy őt valósággal azok közé számlálhatandónak tenni vélek, kik sokkal jobb színpadra is, mint a' pesti, sikerrel lépnének fel. — Bohózatokra több derék tagokkal is bírnak ők, azonban ez általam érintett czél' elérhetésére okvetlen kivántatnék színészeinknek a' német nyelvbeni tökélyes jártasságuk, 's meg' azon némellyikével közös hiúságnak levetközése, mintha ők felebb állanának a' művészet' lépcsőzetén hogy sem más ajku színészektől még mit tanulhatnának. Nem tehetem, hogy ne emlitsek itt két valósággal megtörtént anekdotát, ezen gyanakodó előlátásomat-is meg igazalandókat. Több év előtt, midőn az akkor még épülő kolosvári színház igazgatósága az akkori társaság tagjainak egyikét Székelyt (a' híres Székelyné' férjét) Bécsbe küldé a' diszitvények' kifizetése és lehozatala végett, alkalma lévén a' nevezett színésznek a' főváros' udvari színházát mint mondják színről színre láthatni, haza jövén, a' burytheatrum' mivoltáról kikérdeztetett magyar színész illy feleletet adott: *„látám a' híres udvari színháztagokat is. Megvallom mi különöst sem lelék rajtok. Az egy Kornak van egy két jó mozdúlatja. Schröder szép figurát játszik ... ámde ollyan mint az én Anikóm, ugysegéljen egy szál sincs.“* — Egyszer meg nem igen rég, egy jó ismerőm, egyikét az akkor Budán létező magyar társaságnak barátságosan arra figyelmeztetvén, hogy a' nem tudom mellyik szerepben igen jelesen játszó német színész' modorját annak gyakrabbani megszemlélése által magáévá tenni igyekezzék, nem soká ugyan azon szerepben fellépendő: a' magát megsértve érező színészünk ezen épen olly hamis, mint tacitusi tömöttséggel előadott elvvel ripostirozta barátomnak jó indúlat sugalta tanácsát: *„magyar nem tanul, németből soha.“*

Még egy nagy akadály arra, hogy a' darabok színi praecisióval adathassanak elő, az is: hogy a' színészi személyzet igen kicsiny. — Hol ugyanazon színésznéknek minden, vagy legalább majd minden este jó nagy szerepekben kell fellépniök, hol ugyanazon egy tagnak ma Marinellit, hólnap a' ludasl polgármestert, 's hónapután a' 80 évü Dánielt kell személyesitnie, 's még azon felül daljátékban is énekelnie: ugyan hogy lehessen ott jó lélekkel azt követel-

*) Mi nagy haszon van a' színészek utazásában, mutatják azt Egresi Gábor naplójából töredékek. Lásd Honmüvész közelebbi 10. és 14ik darabját.

ni, hogy az előadások legnagyobb praecisioval menjenek? hogy azokat ama' hármoniás öszveség, azon félbe nem szakadt egybevágás bélyegezze, mi egyedűl teszi természetessé a' művészetet, kézzelfoghatóvá a' költést, kedvessé a' dramát, 's meglepővé a' színi működést?..

Ezen akadálynak elhárítója az idő lesz, melly a' nemzetnek pénzt, 's ez által mindent, minek most hiányával van, szerzend. Azonban addig is jó lesz megjegyeznünk, hogy színészeink is mindenkép ügyekezzenek tökélyülésük által tettlegesen szaporítni a' pénztárt, mert hiában, de e' tárgyban csakugyan van egy kis *circulus*, mellyet alig lehetne *vitiosus*nak mondani, t. i. hogy pénz csinálja a' jó színházat, 's viszont: jó színház csinálja a' pénzt.

Érintenem kell itt még futólag azon nézetet, mit sokaknak ajkaikon forogni hallunk, hogy t. i. nem lehet okos embernek azt kivánni, hogy a' nyolczvan, kilenczven, vagy legfelebb száz forintra menő fizetésű színész ugy játszék, mint azok, kiknek évibérök ezerekre megyen. Sok tekintetben igaz. Azonban nem ugy szellemi tekintetben, mert valódi zsenit leplezzen bár durva pokrócz, rést tör az magának mégis az ellenséges elemeken keresztűl, 's diadalma bizonyos. — Avvagy ki felejtette el, hogy Shakspeare, élte' legszebb korában, néhány fillérért az uraságok' lovait jártatta a' londoni színház előtt; hogy Milton, csak 15 fontot kapott *Elveszett paradicsomáért,* hogy a' nagy iró-színész Molièrenek alig volt mindennapi szükségeire elegendő költsége, hogy Camoens, Cervantes, Young, Kazinczy, és több számtalan lángelmék a' zsibbasztó részvétlenség' hidege alatt is hírnevesekké fejlődének?.. Ki ne hallotta volna már eddig, hogy egy alig néhányaktól ismert szegény, és visszavonult ezüst-művésznek családja itt helyben — honunk fővárosában — a' legszükségesebbek' megszerzésével keserüen küzködik, mig utánozhatlan szépségü műremeke a' külföld' legjelesb művészeit csudás bámulásra inditja; ők vetélkedve irigylik mitőlünk azon nagy művészt, kit mi könyek és vérverejték alatt megőszülni engedénk. Avvagy nem kell-e mélyen elpirulnun kmindannyiszor, valamikor csak derék Szentpéterink nevét harsogtatják a' külhoni hírlapok' trombitái?

Ugy van! rést tör magának a' valódi lángelme a' leghidegebb részvétlenség' dermesztő jege alól is! —

Ezekből kifolyólag nem tehetem végre, hogy ezen hatalmas akadályát is a' magyar színészet' előhaladásának, melly t. i. honunk' nagyjainak, és kivált főbb rangu nőinknek részvétlenségéből keletkezett eddigelő okvetlen, mint mentségeiknek egyik főbbikét itt ne említsem. Iró kinek műveit durva kezek forgatják, festő, szobrász, kiknek ecsetét, vésűjét, kontár szemek birálgatják, színész, kit hallgatósága nem ért, bizony szerencsétlen szépségek, és egyaránt szánandók. Volt az az idő — sajnosan emlékszem vissza — midőn főbb rendű nőink, ha politikai nézetektől vezérlett férjeik' unszolásai miatt, mint hirlelé minap a' Hirnök (propter bonum pacis) fennhéjázó nevökre iratták is a' nemzeti páholyokat, és lepcses szobalányaikat küldözgeték, mig magok fehértollas firenczei kalapok alatt mosolygó szemekkel méregeték az idegen ajku színi hősnek néha csalékony idomait, tapsra emelve ollykor bibortakarta szép karjaikat színészek színésznéknek, kik elbeczéztetésük rovására néha inkább kontárkodtanak, mint szekérszini vándor hőseinknek akármellyike. Tudom azt az időt — (dicsekedve mondhatom csakugyan, miképen az hazámban, Erdélyben, olly régi hogy csak alig emlékszem rá homályosan, mig a' testvér haza' fővárosában igen is új) midőn honi nyelven szólani szégyen, magyar könyveket olvasni csuda-tünemény, 's gyermekeket honuk' nyelvén beszéltetni feleslegesnek tartatott. Hálá Istennek! ezen idők mulni kezdenek. Oszolni a' nemzetlenedés' fekete fellegei. Egy szebb, egy dicsőbb nap kezdi szétszórni sugárait Pannonia' halmai felett is, 's nemzetiségünk' ébredtével önméltóságunk érzete, és véle Thalia is kezd ébredezni. A' lelkes a' kifáradni még sem tudó honfinak páratlan kedvességű neje, az idegen ajku szép Széchenyi grófné, íme mi szép példával megyen elő a' honi színészet ügyének pártolásában! Reménlnünk kell hát hogy midőn illy lelkes, illy bájoló képek mosolyganak le páholyainkból, lesznek elegen, kik azon mosolyokat hálatelve és magasult érzések között lesznek képesek felfogni. Mágnesül szolgálandanak azok a' felsőbb körökbűli lelkesbbek' odavonzására egyfelől, mig túlfelűl hatalmas ingerül színészeinknek művészetbeni előhaladásra. — Hála nekik a' lelkes szépeknek; köszönet és hála nekik mindnyájoknak az egész haza' nevében.

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

N E Y - TŐL.

(Folytatás.)

VI.

A' druidok vallási szerkezetök, mennyire azt t. i. a' néppel közleni szükségesnek vélék (mert egyéb titkaikba nem hatott kivülök halandó) főleg három elvre épültnek látszik, mellyről minden a' nyilvánosságra szánt tanitmányaikat egyes fonalokkint kifonák. E' három elvre épiték a' földi életnek egész munkásságát, sőt ezen elvek' hatáskörét még a' túlvilágra is kiterjeszték; 's nem lehet csudálás nélkül ezen alkotmány vizsgálatába bocsátkozni, melly olly egyszerün három oszlopra építtetett, mellyeknek mindegyikén az életnek egy lényeges része nyugott, 's mellynek ormán még egy virág nyujtá fel fejét az örökkévalóság légtengerébe.

Az első főczikk az istenek imádását foglalá magában. 'S ím ezen egy pont mindent kifejeze, mi az emberi lelket a' földi dolgoktól elvonhatá, 's magasabb szentebb tárgyakhoz emelheté, mindent mi a' gált lételének felsőbb lényektőli függésére emlékezteté, mi őt meggyőzé, hogy földi javai 's szerencséje nem sajátjai, hanem ama hatalmasak' ajándékai; mindent, mi az elmének azon irányt adhatá, hogy mindent cseklyebbnek tekintsen az isteni tiszteletnél, semmi kötelességet olly nagynak mint a' háladás érzetét azok iránt, kiktől élete, sorsa, mindene függe Mind ez olly buzgósági szellemet ömleszte el a' gál' egész valóján. olly hódoló készséget lelkületén, 's olly határtalan bizodalmat a' felsőbb erők segélye iránt ása szivébe: hogy minden cselekedetiben magát az istenekre bizá, azokkal mindent, nélkülök semmit végbevihetni vélő. Szóval, ez egy czikk kimerite mindent mi vallási kötelességet szoros értelemben tárgyaza, 's a' vallási rendszernek legfényesb ágát tevé, melly a' többinek mintegy anyja volt. Ez önkényt voná maga után a' lélek' azon erényeit, mellyek saját boldogitását eszközlik, 's minden öngyötrő szenvedélyes háborgásoktól megóvják, — a' nyugalmat, béketűrést, reményt, 's teljes megadást a' felsőbb akaratba. Ezen egy elv olly édes érzeteket csepegtete a' gál' szivébe, olly igézőn hatott vonzalmira, gyermek kora óta, hogy a' férfiúban amazok szinte természetté változva csak egyetlen egy nagy érzetben központosítottak, melly mint egy testté alakulva, öntudatlan minő részekből olvada össze, a' lelket kormányzá minden mozgalmiban — a' vallás leghőbb érzése, — emezek pedig egész életen át az uralkodó elvnek intéseit mintegy önkénytelen 's észrevétlenül követék, 's ismét csak egy vonzalommá fortak össze, a' szent iránti vonzalommá. 'S így az istenek' imádása mint egy szakadatlan fonal szövődött az életen, minden foglalatosságin 's tettein keresztül, 's akármihez fogott a' gál' lelke az istenek, homloka az egek felé fordúlt. — Itt azonban mindenki csak azokat fogja érteni; kik a' druidok tanitásit legtisztábban fogák fel kelkökbe 's ott legbuzgóbban megőrzék; 's ha ekkint talán nem épen a' legnagyobb résznél sikerült a' terhes munka: legalább ezt akarák elérni a' druidok.

De bármilly szép is magában a' vallási szerkezetnek ezen alapelve, bármilly boldogitó befolyással léhetett is az egész életrendszerre egy részről; más oldalról mindazáltal nagyon szűk korlátok közé szoritá az emberi mulkáló erő működéseinek hatáskörét, sőt ezen erőnek szabad vagy épen önkénytes használásától az embert eltiltá; a' saját nézetek 's vélemény követésének jogától megfosztá, 's a' lélekben, minden élet fő feltételét, az akaratnak mindenfelé tova száguldozását, a' szabad mozgás elvét elfojtá, 's még csak azon hitet is, hogy az ember szabadon cselekedhetik, elölé, — a' lelket a' vak engedelemnek tétlenségében peshedni kényszeritve. Nem, mintha az istenekbe helyezett határtalan bizodalom a' saját erőbeni teljes bizalmatlanságot szülte volna azon mértékben, hogy a' gál tán mindent egyedül az istenekre bizna, 's ő hozzájárulni nem akarna munkájával, nem, mert ő fáradott, munkált; de csak istene védkezének árnyékában, 's ez helyes; — hisz az égbe helyzett bizodalom nem is szülhet rosszat: hanem abban fekvék a' dolog hibája, hogy a' druidok megszokván a' gyönge gyermeki lélek hajlamait idomitni, 's fejlődése irányait meghatározni, mozgalmait mintegy békóban vezetni, 's bizván, hogy az illykép képzett lelken teljes mértékben uralkodhatnak, — magokat az istenek legtitkosb akaratjoknak 's czéljaiknak jósszavaivá tevék, mellynek ellenmondani nem lehet, 's mellynek áthágását bizonyos büntetés fenyegeté a' felhők' világából.

*

Igy mindig csak saját czélaikra, vagy legalább az általok jóknak véltekre használák a' nagy tömeget, melyet jobra balra hajthattak teljes kényök szerint. Ez magában rossz nem lehetett, hol közügy nagy kérdéseiben az egyetértés boldogíthatott csak, mellyet más módon talán zabolátlan tömeg közt eszközölni lehetlen maradt volna: ellenben nagyon is sokszor éltek vissza mellékes apróbb érdekeik ápolására e' mindent sujtó jósszavi hatalommal, midőn a' tanácskérőnek olly válaszszal parancsoltak, vagy tiltottak, melly nekik hozhatott hasznot vagy védenczeiknek. De az itéletnek engedni kellett, a' druid szólt, 's az ég szava dörgött. — Ebből világlik ki, hogy azon határtalan tisztelet, mellyet a' druidok arattak, nem annyira a' szeretetten mint a' félelmen alapult: mi az által még inkább bebizonyúl, hogy a' természet titkos erejivel szövetkezteknek, varázslóknak, büvösöknek tartattak. —

Kitetszik ebből, hogy az első vallási elv tulajdonkép a' csupán szellemi tárgyakat foglalá körébe, vagy is, ez volt a' szellemi, vagy is vallási elv.

Átmegyünk most a' vallási alkotmánynak második gyámoszlopára, a' második főczikkre. Ez azon egyszerű mondattal fejeztetett ki. „Ne tégy rosszat, 's kerüld azt minden alkalommal.“ — Milly nagy hatásköre van ezen egy elvnek: milly mély bölcseség fekszik e' kevés szóban! 's az emberi elménck, ha századokon átsülyed is okoskodásokba, lehet e ennél üdvösb szüleménye, az emberi gyarló természetrei befolyását tekintve? — Ezen parancs, ámbár az embert csak a' rosztól eltiltani látszik, de nem egyszersmind a' jónak tevésére kötelezni vagy nógatni, még is azt is kifejezni elégségesen. Mert ha az embert a' rosztól elzárja, az emberi természet pedig a' henye tétlenséggel meg nem fér, hanem cselekedni, munkálni törekszik, önkényt ki van mondva, hogy az ember természeti hajlandóságát, sőt mondhatnók, ösztönét követni kénytelen lévén, az az cselekedni, — jót cselekedjék. — Mondottuk felebb, hogy az első czikk az egész szerkezetnek főága 's mintegy anyja volt, vagy is a' más két czikknek törzsöke, mellyből ezek kisarjadzának. 'S ugyan is, ámbár a' második főczikk a' csupa józan, minden felsőbb világi képzetekről elzárt gondolkodásnak eredménye lehet, még is a' gáloknál bizonyosan azon első fő fogatából származott; mert azon képzet, hogy vannak istenek a' roszat megboszulók, szükségkép azon meggyőződést vonta maga után, hogy a' roszat kerülni kell.

Nem akarjuk itt azonban kétségbe hozni, hogy a' druidok saját elmélkedési emelkedésöknél fogva minden mellékes istenképzetteli összefüggés nélkül is kitalálták volna vagy kitalálták ezen igazságot: de a' néppel melly semminemű okoskodásokba nem bocsátkozott, sőt erre szellemi müveltségénél fogva az akkori századok' embere teljességgel alkalmatlan volt, a' néppel mondám mint ismértetheték meg világosan e' közboldogságot tárgyazó pontot: mint riaszthaták erősen szent értelmét a' tudatlannak lelkébe, ha nem a' vallás hathatós szózata, 's a' még hathatósb menynyei parancs' szava által? Mert a' jóra törekvő szellem a' vallási indulatban rejtezik, annak mintegy egészitő részét teszi, azzal összefüggésben de nem viszonyosban, vagy is inkább attól függésben van annyira hogy magánosan is kifejlődhetik, de ha amaz kifejlődni kezd, szükségkép irányát 's mozgalmait követni tartozik. Mind e' két égi tehetség az ember lelkében szendereg, 's a' mint egyik vagy másik ébred előbb, a' szerint fejlik ki a' magasb, vagy alsóbb jóságra a' lelki állapot. Ha a' helyzet és körülmények kénszerítik egyedül az embert annak megismerésére, hogy bizonyos dolgok önmagának vagy társának ártanak 's azért azokat tenni nem kell, — a' jóra törekvés fog ébredni, de ez csak tettlegi jóság lesz, az az, csak a' valóságos cselekedetre fogja kiterjeszteni parancsoló korlátozását: a' gondolat, a' szándék, csupa akarat, szóval a' belindulat, melly még tetté nem alakul, nem fog ennek kormánya alá tartozni. Ellenben ha a' vallás érzete, felsőbb lények iránti hódolat ébred a' lélekben, már ekkor ez határozza meg a' jóhozi vonzódást, 's a' rosztóli irtózást; ezen érzés azt fogja szegni, hogy nem csupán a' cselekedet, de a' belindulat is rosz lehet, 's ekkor jóra törekvés már ennek parancsszavát tartozik követni. Befolyása van ugyan még erre az értelmi fejlettségnek is, mivel ez kisebb vagy nagyobb mértékben tökéletlen lévén némelly dolgokat nem itél roszaknak, miket más tökélesb értelem mint valódi roszat megvet: de mit ez rosznak ismer, azt a' vallás érzete bizonyosan kerülni parancsolja, 's e' mértékben fogja a' jóra törekvés' irányzatát meghatározni.

A' druidok a' csupán tettlegi jóratörekvéssel meg nem elégedhettek, mivel átláták, hogy ez magánosan a' népet nem bolgogíthatja, 's hogy a' tettlegi jóság sokkal erősben van biztosítva, ha még a' beljóság is törvények alá van rendelve, mert bizonyos könnyűséget szerez a' rosznak kerülésében. De ennek megismerésére az oktalan népet okoskodás, elmélkedés által nem birhaták, 's azért a' két elv szellemi összeköttetését gyakorlatilag is teljesiték, az az a' jóra törekvés elvét a' fő elvtől, függésben létesiték. Ha már arról meggyőzék a' népet, hogy vannak felsőbb lények, mellyeket tisztelni imádni, 's mellyek haragját büntetését rettegni kell, akkor azon mondatnak „az istenek parancsolják, hogy a' roszat kerüld" sikeréről teljesen biztosítva lehettek.

Ezen elvre épiték a' druidok a' gál nép polgári életét, erre alapitának minden törvényeket mellyek a' polgári lét', a' családi viszonyok', az élet' üdvét tárgyazák, erre épiték a' lelki állapotnak azon műveltségét, mellytől a' földi lételnek boldogsága függe, — de egyszersmind ez által is örök viszonyban tarták a' föld lakóját az égiekkel, 's a' gál azt is tanulá megismerni, hogy, ha az isteneknek tetszeni akar, nem elég imádkozni, áldozni, hanem jónak is kell lenni mind tetteiben mind szive belsejében. — Ezen második czikk tehát a' földi élet' a' polgári lét' elve, az erkölcsi elv.

(Folytatása következik.)

KI LESZ A' BIRÓ?

VII

Kivánság, és akarat.

∞ Kicsoda tagadja-el, hogy gondolat: *„jól élni!"* — őt az ő napjaiban egyszer másszor nem kisérgette volna hegyen völgyön, éjjel nappal, társaságban és magányban?

De mit tesz hát: *„jól élni?"* Jól élni látszik az emberiségnek *„nagyobb"* része. Még-is „nagyobb" része panaszkodik. Mint lehet ez? — — — Annyija van hogy ki-jöhet vele becsületesen! Még sincs egészen meg-elégedve. Redős homloka, komor nézése, lomha járása, nem csekély *„fogyatkozásra"* mutatnak. Pedig kenyere, hajléka és ruhája bőven! De ő azért szivesen cserélne sokakkal, — meg-vallja. Mi — is oda mutat, hogy ő nem él „egészen" — jól. —

Hát talán még kenyér, hajlék, és ruhán kivül *„egyébb-is"* kell az embernek?! Mi lehetne az? két ség kivül olly valami, a' mi nélkül az ember egy általjában véve, ugyan el-lehet, — de *„hijányát"* nagyon érzi. Ez nem egyéb, mint az, a' mi a' lelket gyönyörűséggel táplálja; neve *„érdek!"* És egy részről a' butaság' oszlásában, más részről pedig az ösméretek' gyarapodásában áll. De még azok-is, kik illy *„biztos"* és *„érdekes"* életet élnek, mint tudjuk, igen-igen sok *„unalmas"* orákat tőltenek? Nagy hijány van életökben! — A' *„gyermeki"* vidámság, és kellem messze esett tőlök; e' két csalhatatlan jele a' *háboritatlan* életnek!

Ezek *„kétszer"* élnek-jól csak. Azért még *„egészen"* jól nem élnek. A' ki *„háromszor"* jó életet él, az él e' világon igazán jól csak! A' többi csupán napot napután űz, és a' *„földiségből"* ki-emelve még nincs. Ő egy érzékeny plánta, melly járni tud; és egy csudálatos szajkó, mellynek nyelve fel van oldva; és össze vissza beszél mindent; nem tudván: *„honnét"* és *„hová?"*

Ó *„ész"* te tudod ezt egyedül; 's te vagy az, a' mi által *„háromszor jó"* életet élhetnének az emberek, ha *„akarnák!"*

Kivánság, és akarat! Amaz vakon parancsoló, emez ész' világánál vezérlő! Amazt pillanati érdek, 's a' leg-közelebbi inditó-ok; emezt ellenben a' *„leg-elegendőbb"* alaposság, és örökké meg-álló *„következetesség"* intézvén. — Melly az *„egész emberi nem összeségénél"* vagy a' lehető *„leg-nagyobb többségnél"* szokott lenni. Ez volt a' biró mindig, ez most-is és ez leend mindig. Ennél *„csalhatlanabbat"* gondolni nem lehet. Mert Isten ennél *„nagyobbat"* nem teremtett. Ez által beszélvén ő maga-is. — — Ebben az értelemben kell venni az ugy nevezett *„közvéleményt,"* valamint azt is, hogy a' nép' szava Isten' szava! Mert többet az ember annál nem tehet, mintha az *„egész községet"* meg-kérdezi! — — —

És ime, fejtve a' kérdés. Tudjuk: ki a' Biró? Tudjuk: kit kell meg-kérdeznünk; 's tudjuk: kit kell meg hallgatnunk. — Bár engednénk néki!!! — — — Bár *„akarnánk"* engedni néki!!! Bár *„tudnánk akarni"* engedni néki!!!

A' község állitotta-fel a' fejedelmi székeket, és minthogy a' község hódolva tartja-fel azokat, mi *„egygyesek“* tartozunk engedni a' *„községünk szerezte“* rendszabalyoknak! — — —

Nagyobb bíránk nincs, jobb bíránk nincs, hatalmasabb bíránk nincs! — Egyedűl az Isten! De ő ki felette van *„mindeneknek“* igy akarja; és igy van; 's mihelyt máskép akarandja máskép lesz azonnal! Ő azt akarta: légyen világosság, és lőn. Az ő akaratja pedig örökre *„mindenható!!!“* — — —

VIII.

Bé-fejezés.

„Esze“ van minden embernek. De az egyes ember esze csak ugy jó, ha azt a' *„község eszével“* vagyis: annak rendszabályival egyesiti.

Egy csep viz milly hamar szikkad-fel, milly hamar enyészik-el *„magában!“* Ellenben: egy nagy folyam habjai közt a' teméntelen sok csep milly biztosan megmarad! Mert *„egygyesült“* egymással mind. A' melly közülök egyszer partra locsant, az ugyan nem csep többé. „Partok közt“ kell menni a' folyamnak, hogy kevély hullámival folyton folydogálhasson. Ha a' partok közül fel-tolódván, réten, mezőn széledne-el a' tó vize, mintegy vékony hartyácska, — — — vége lenne fényes tükrének azonnal; el-fogná a' homály csak hamar, és mint egy haldokló ugy tűnne-el! —

„Partok közt“ foljatok óh eszek! egyet-értve egyesülve egymással. Térdet fejet hajtva a' törvényeknek. Ezek a' partok! Ölelő karokat a' szeretetnek, és igazságnak! Ezekből áll a' folyam, a' *„nézzel folyó!“* — — — Imádás a' „valónak!“ Ez a' *„forrás!“* neve: egyesült-ész, vagy: község'-esze!!! — — —

Kény! Ez rontja a' partokat, — a' törvényt. Gyülölség, és kajánság. Ezek a' mérgek, mellyek a' folyamot keserűvé tészik. A' folyamból pedig „emberek“ élnek. Ők szenvednek iszonyú kinokat ez által! — — — Az „őnzés' gonoszsága!“ Ez a' méreg-keverő vipera — — — a' konkoly-hintő ördög! — — — Ezt űzzétek, ezt irtsátok ó halandók!!! Mert innen ered minden rosz. Ha ezt le-győztétek, — — azonnal itt a' rég-várt meny-ország, az el-veszett paradicsommal együtt!!! — — — — Mert:

Nincs a' gonosz nép közt maradás; csupa
Vész ott az élet; kűzd a' rosz, és a' jó
Egymással; és nem tudni, mellyik
Lész diadalmas? erő-e, ész-e?

Itt nincs örökség, semmi nem áll soká;
A' nagy hatalmak kétfele válltak itt,
Ugymint „erő,“ és „ész.“ Azért van
Annyi baj, és hiba mindenekben.

Mindig hat, és nem szűn az erő soha,
Mint a' folyó-víz. És valamint emez
Csendes, — de meg-gyűl, és ki-árad:
Ugy amaz-is; de vakon rohan, 's tör.

A' viznek ész vet gátokat, és irányt.
Mellyel dícsően jóra vezérli azt.
És a' mi káros volt, haszonra
Változik általa egy csapással.

És ím, az ész-is, semmi magába' még!
Bár mint világít, 's fénye miként ragyog!
Csak gyenge képesség: erőtlen
És tehetetlen az-is magában.

Ész, és erő rosz, hogy ha külön szakadt! —
Szörnyü, ha el-késvén, vak erő alá
Gőrbúl az ész! — — Áldás: erővel
Észt egyesiteni, ó halandók!!! —

SZÍVES EMLÉKEZTETÉS
A' REGÉLŐNEK.

A' Regélő; vagy is Honművész' jámbor színikritikáji túl akarák még is egyszer eddigi köröket hágni, melly legföljebb a' sárga csizmáig, 's a' személyzet' elmondásáig terjede, 's e' végre hazánk' egyik leglelkesebb irójának vígjáték czím alatt zagyva életünk' mesteri korbácsolását kapák föl. Én a' septemb. 26d. adott *Magyar Babel* czimü vigjátékot értem, 's birálatát vagy is azon üres és alaptalan ömlengéseket, mellyek birálat' palástja alatt a' Honművész' tegnapi, az az 79d. számában állnak. Midőn a' Regélő ki, vagy melly, eddig a' *jámbor* nevet egész érdemmel viselé, illyen húrokat kezd pengetni: lehetlen egy pár szives emlékeztetés nélkül elhallgatnom.

Említettem úr elismeri, hogy a' mü' irányа: „A hazai nyelv' iránti szeretet' fellobbantása, 's az azt meg-

vetőknek sujtása", — 's siralmas kesergésekre fakad hogy iróink' egy része a' gúnyt tűzé ki irányúl, 's mindig egy körben („mint föld a' tengelye körül", mond elmésen ez a' lelkes kritikus) forog, t. i. azokat sujtva, kik a' hon' nyelvét becsülni nem tudják, nem akarják. „Ifjabb iróinktól ugyan", mond tovább, 's mi önszavait adjuk e' pártalan nyelvű írónak, „kiknek a' a' magasabb rangúakkal társalkodás nem adatott, a' szalonok' *cselszövényeibe* (—cabale) nem avatottak, a' *szellemibb társalgást*" *(!!!)* stb. stb. nem ismerik, nem lehet egyebet várni. A' szépnem nem is mer a' színházba jönni, ha eredeti vigjáték adatik, kivévén ha szerzője Vörösmarty, Fáy, Kisfaludik, sőt még Csató is, mert rettegi kigúnyoltatását. Szabályúl szolgáljon az intézetnek, hogy a' haza' egyik néposztályát azért, hogy a' másiknak tömjénezhessen, nevetség és gúny' tárgyáúl ne tegye, *olly móddal legalább ne* mint a' mai darabban. *A' nemzetiségnek tulságos ömledése'(?) épen olly UNTATÓ (!) hiba, valamint vétek' a' nemzetiségnek ellaposása (!!!) 'stb. stb.*"

Illyen leczkét mondani egy nemzetnek, kinek istenei kincsül hagyák nyelvét balsors' annyi csapásai közt híven megőrzöttett, mert jól tudák, hogy egyedüli léte ettűl függ — gyávaság!

— Hadd maradjanak el a' nőnem' azon lelketlen tagjai, kik másolataikat látják illy megfenyitett alakokban. Nincs nekünk rájok és az illy avatlan birálóra szükségünk. De ti hazám' lelkes iróji haladjatok *e'* pályán, fenyitsétek a' bűnt és lelketlenséget, és a' ki mély szerelemmel érzi e' szent ügyet, — nyelvünk' és nemzetiségünk és létünk' ügyét — üdvözölve ölelend benneteket a' honfi kebele: és a' szépnem utálni fogja azokat, kiket ti, lelketlenség', honnemismeret' 's megvetés' példányiúl állíttok föl; — de az, kit gúnyotok' éle érend, megrendülend keblében, és szerelemre gyul a' *hon* iránt! — És akkor érdemlett megvetés fenyitendi az illy korcsokat.

Nem akarom említni, hogy a' Regélő példányokúl egy Blumot (!), Marsanot (!), 'stb. 'S illy szellemrokonait állít föl; nem, hogy az akkor — szokás ellen — szerepét botránkoztatólag nem tudó Fáncsyt magasztalja — hiszen ezek nála mindennapiságok, 's íveket töltetnének el, pedig én csak kis figyelmeztetést akartam adni ismertetéséül az *e'* czéhű hazafiak' egyik új társának.

Ezt most szíves emlékeztetésül a' Regélőnek. — Pest, octob. 2d. 1837.

KAZINCZY GÁBOR.

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Van még egy bélyege az irói önállóságnak, melly azonban már némileg az irónak mint embernek is ösmertető jeléül szolgál. Ez a' *nemes* büszkesség, melly az irót ön nagyitatlan becse érzetében az alacson hizelgéstül, a' csuszásig lealjasodástul megőrzi, 's nem engedi hogy akár hódolati alkalomversek faragója, akár dicséreteket tele marokkal hintő literaturai szörnyeteggé váljon. Mennyire különbözik ujabb literaturai világunk e' szempontban is az előbbitül: csak az nem látja át, ki literaturánk termékeit még csak 10—15 évvel visszatekintőleg sem ismeri.

Hajdan a' költőnek első zsengéji alkalmi versek voltak. Ezekkel tömjénezett, nem a' költészet istenasszonyának, hanem a' tele erszényü pártfogóknak, vagy a' dicsőség fénysugarával övedzett gyámférfiaknak, kik őt gyenge *muzsájával* együtt, vagy — öt a' *múzsák gyenge fiát* (illykép szerették valahogy magokat kifejezni) atyai gondoskodásuk alá vegyék. — Történt, hogy az illy finom nyájasság, vagy igazibban nevezve hizelgés, — mind pénzt, mind hirt nevet, szerze a' költőnek; hirt, nevet, — habár mulékonyt is. — Nem volt azonban példátlan dolog hogy a' tömött erszényü „*Moecenas*" mitsem ügyelt költő uram zengedezéseire, azaz, midaslüleit nem kegyeskedett hozzá lehajtani, — 's ekkor nem maradt fön egyéb, mint a' literatori gyámot magasztalgatni, annyira, hogy utóljára csakugyan kellett annak is magárul valamit hinnie, 's a' muzsák kegyenczével szíves hajlandóságát viszondicséret által kitüntetnie; mi annyira ment, hogy némelly literatori gyám, kegyenczét majomszerelemmel ölelé kebléhez, — azaz el — vagy megfojtott benn minden szellemiséget, 's a' nagyra juthatás minden magvait. Igy törpült el sok nagy elme a' hizelgés észrevétlenül sorvasztó árnyéka alatt, soha el nem érendő ama' nagyságot, melly tulajdonképi rendeltetése volt.

(Folytatás következik.)

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIREK.

Alkalmam vala néhány napok előtt egy régiségre bukkani, mit jelen soraim — tehetségemhez képest — hiven előadni nem késnek:

Megyénk Görgő nevű falujában a' katholicus egyház szük falai közt ötödfél századok óta rejtekben szunyad egy körül belöl 7 láb magasságú — 3 ½ láb szélességű — és ¾ láb vastagságú finom veresmárvány oszlop, mellyet ez előtt mint egy huszévvel a' kath. lelkész az oltár előtti föld felületéről kiemeltetve a' kisded templomnak jobb oldali falába — örökemlék okáért — gondossan berakatott.

Az oszlop ügyes müvész véste pánczélos asszonyalak, melly képet ábrázol — fején koronával, szájában vagy fogai közt pedig két hallal feje fölé konyulóval. — Az alak mellébe — vésett — de fegyveres szem nélkül már nem olvasható betük (mria rgna) tünnek a' figyelmes vizsgálónak szemébe. Az alak alatt egy pólya vagy paizs diszelg, mellyen Magyarország kettős keresztje látható. A' keresztnek felső részéből sugarakat képező vésések konyulnak alá. — Az egész oszlopot goth betükkel ezen sirirás disziti: hic iacet georgius bubeck magr tavarnicorm regaliumq fecit etruere ecclesiam bte vginis fratrib heremitis ordnis sci pli pi heremite anno dni MCCCLXXI.

Görgő a' mellette elvonuló országuttól csak néhány perczynyi tánulságra fekszik. Ne kimélje az utazó idejét 's fáradságát, és térjen bizodalommal a' lelkész udvarába, kihez magát csatolva bátran szemközt állhat egy érzéketlen márványnyal, olly márványnyal t.i. melly őt Nagy Lajosunk boldog korába vissza varázsolhatja! — Mintán figyelemmel meg vizsgálá a' siremléket vésse hiven érzékeny keblébe: hogy a' magyarnak is voltanak érdemes honfiai, kiknek hamvait örök emlék lengi körül, mit fájdalom! a' feledékenység sötét ködéből többnyire későn emelhetünk ki!

Bubeckről következendő mondák szállongnak a' nép közt: Bubeck ő kegyelme (ugymond egy görgői aggastyán) mint juhász Budára a' királyhoz személyesen ment volna — egy kerek sajtot vivén magával a' királynak ajándékban adandót — ha t.i. kérelme teljesítetnék, melly abból állott: engedjen számára a' király két juh kosarat (juhállást) épittetni. A' kérelmét sürgető juhász miután megvigasztaltatott' hontértekor azonnal juhkosarak helyett hét fiai számára annyi várat épittete. Az ajánkékba jutott sajt később feldaraboltatván annak belsejéből tömérdek arany gördült a' bámulók elibe. —

Hogy Bubeck nemzetség duzsgazdag lehetett annyi bizonyos; minthogy az általa épittetett zárdák 's különösen pedig Szádvár egykor dicső lakvárának siralmas üledéki, egyedül őt gyászolják! —

Ruehietl Miklós.

Szeged. 's a' t. (Folytatás.)

September' 17-dikén: „Mátyás király titokban, vigdaljáték 3 felvonásban, muzsikáját irta Zomb, a' miskolczi nemz. játékszín' karmestere. — Szokása volt a' másik társaságnak is a' szerző' nevét legtöbbnyire elhagyni a' czédulákról: ezen amannál dicséretesebb társaság illyesmit nem fog tenni ezentul. Ha lát az ember valamit, kivánja tudni: kitől. — — Az előadás csinos kerekdedséggel ment, rám nézve legalább a' mult hirdetés által okozott nem jó benyomás után, meglepővel. Nem ösmervén még a' társaságot, álljon ebből egész megjegyzésem a' mai társaságra megemlitvén: hogy legszembetünőbbek: Czelesztin, Mátéfi, Zsivora, Szatmárine, Lipcsei Klára voltak. A' hangászat erősebbnek látszik ugyan, mint eddig volt; de kifejezéstelen játszása miatt dicséretet nem érdemel. Még ez egyet: midőn számosabb személyzet tolúl a' szinpadra; mint nem a' király' kisérete, vegyék szabály szerint a' szinész urak, hogy illyenkor — ha t.i. nem hátul hanem a' színfalak' hoszában állanak-meg, — következő állás szükséges: a' legelső legközelébb álljon a' színfalhoz minden egyes személy vonuljon a' közép felé, mint egy nagy V vagy U formán, különben ha ez, mint ma a' nőszemélyek' részéről, viszásan történik, azaz: az előálló messzebb van a' színfaltól mint a' hátrábbiak, a' nézőkre nézve ezek akár ott se legyenek; ezt azon oeconomia kivánja, melly szerint, ha a' dologgal ügyesen bánunk, kevés személylyel is többet mutathatunk a' szinpadon mint rendetlenül sokkal.

A' Rajzolatok' 80dik számában a' 635. lap első hasábjának 18dik sorában: „mikor" helyett olvasd: miken.

Figyelmeztetés.

Egy nemes magyar úri házhoz, kerestetnek kosztba 's tanitásba kisasszonykák. Azon vidéki t. szülők, kik kisasszonykáikat ez úri házhoz Pestre adni szándékoznák, bérmentett levéllel, vagy személyesen is értekezhetnek a' szerkesztőségnél új világ utczában, dr. Reizinger házban 554ik sz. a.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. Oktober 12kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK A' TÁRSAS ÉLET ÉS DIVATVILÁGBÓL.

1837. 82dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

SZERELEM ÉS BOSZÚ.

AZ 1798d. IRHONI LÁZADÁS' IDEJÉBŐL.

(ANGOLBUL.)

Az 1798d. irhoni lázadás előtt csak három ösvényen lehetett Wicklow' rengetegein keresztül hatni; egyike ezeknek éppen azon völgytorkolat volt, melly az Ess' folytában elvonuló hegyek közt nyilik, a' donardi út felől. Ez még a' legjárhatóbb volt a' három közül; mert a' más kettő csaknem áthathatatlan vala. A' szomoru catastropha 1798ban sok honfiút 's derék embert tön földön futóvá; köztük két ifiu' ember is, Dublinból; mind a' kettő jeles származásu 's élete legszebb szakában. Ifjaink eleinte Glenmalure völgyszorosaiba szándékoztak rejtekezni a' donardi ösvényen keresztül; de megtudván, hogy azok már körül vannak véve, jobbra tartának a' Lugnaquilla' tövén, a' grófság' alsó részébe, hol kettejök egyikének igen jómódú rokonai voltak.

A' két ifju, noha eddigelé szoros barátok, vetélytársak valának a' szerelemben; de az elsők annál inkább lehettek, mivel imádottjok, az irhoni lányoknak annyira sajátságos mesterséggel, olly egyformán tudá tartani köztük a' mérleget, hogy egyik sem tartá magát a' másiktul megelőzöttnek. Illy sürgető szükségesetben azonban, mint e' jelen volt, határozat kelle 's a' leányzó nyilván kijelenté hajlandóságát az egyiknek, kinek már elejétől fogva titkon elsőséget ada szivében, 's nagylelkű feláldozással őt futásában követni magát elhatározá.

Az elmellőzöttet bizonyos ovakodás, melly lényének sajátsága volt, visszatartá valamelly férfiatlan indulatot elárulni illy hirtelen és váratlan csapáson. — Arcza elsáppadt, szemét sötét ború foglalá el, 's mérges maszlagkint cseppent szívére, 's ha azonnal barátja karja után nem nyulandot tán földre rogyott volna. A' legközelebbi pillanatban azonban visszanyeré önuralkodását. Nem szabad, mondá és nem lehet a' deli hölgy iránti hajlandóságát roszallnia, 's oda fog törekedni, hogy szerelme' romjait tartós barátsággá épitse föl.

A' három együtt futott. Azon pillanattul kezdve, mellyben Donardot elérék 's a' vad rengeteg mélyébe nyomultak, az ut veszélyei növekedtek, 's a' kegyelt szerető megátkozá szívének önző gerjedelmeit, melylyek őt egy illy bájos, illy gyengéd lényt ez út' megosztására bírni csábiták. Mind a' hárman lóháton voltak; azonban az ifiú hölgy paripája alkalmasint a' gyakorlatlanabb fékvezetés következtében, fáradás' jeleit kezdé magán mutatni 's képtelen lön a' más kettővel együtt haladni. Ezen körülményben a' mellőzött szerető a' legnemeslelkübb haszonkeresetlenség' példáját adá. Oda ajánlá ön deli paripáját szíve' volt urnéjának, 's mivel ennek lova egy férfi megbirására gyenge volt, gyalog teendé utját a' Lugnaquilla rengetegeiben.

Az ajánlat szilárdon visszautasitaték, mialatt ő azt egyszer is, másszor is innepélyes komolysággal ismétlé. — Emlékezteté mind kettejöket, miképen ő gyermek 's ifjúkorát ezen vadonokban tölté, miképpen minden talpallatnyi földet ismer 's hogy ő bizonynyal gyalog is egylépést tarthatand velök. Hasztalan szólott 's egy mély sohajtással, mint eddig a' vezőte levén, előbb ugrata.

Midőn végre a' hegyösvény' végét elérék 's a' mély völgytarkolatban a' *tábla hegy* (Table Mountain) és Carnavally között, hol az Ess zuhogó hullámzással rohan le a' meredek szirtokon, állának, nem maradt már kétség, hogy a' hölgy paripáját mint haszonvevehetlent oda kell hagyniok. A' mellőzött szerető nemeslelkű ajanlatát ujra ismétlé; de hasztalanul, most tehát azt tanácslá, hogy legalább lovaikat cserelnék

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

föl, mert az övé láthatólág a' legerősebbik vala. — Ebben megegyeztek; a' rettegő leány felült kedvese mögé, 's tovább folytaták a' veszélyteljes futást.

Minél mélyebben jutottak a' szorosba, annál sötétebb lön; midőn végre egyszerre a' napvilágról éj sötétbe jutni látszatának. A' bércz-csúcsok sötét alakjai fölöttek borzasztó óriás rémekkint csüngöttek; a' szél nyögve látszék sohajtani a' mint a' szoroson végig süvöltött; 's a' hegyi zuhatag' robaja aggasztó-félelmes hangokkal verődék füleikhez.

Halálos félelemben kapaszkodék kedvesébe az ifju hölgy, arczát amannak köpönyegébe takarva; de erőszakkal visszanyomá az érzelmeket, mellyek félénk asszonyi szívét aggaszták, szavakba önteni, nehogy a' kedvesnek ugy is elég nagy aggodalmait még nagyobbitsa. Ekkor egyszerre a' túl partról puska lövéseket hallának, mi által meggyőződének, milly igazán tudósittatának, hogy a' „lázzadók" még *illy* órákban is felüzettetnek rejtekhelyeikből.

Nehogy lovaik patkó kongásai által elárultassanak, mindenek előtt a' Lugnaquilla mellett elterülő pázsitszéleknek legpuhább helyein kelle haladniok. — Ezek pedig az iszonyú meredekség' párkányain valának úgy hogy szédülő ember könnyen legkisebb vigyáztalanság mellett roluk legiszonyúb mélységbe bukhatnék. — Utasaink' vezetője azonban az utnak legkisebb részeit olly annyira ismeré, hogy még a' fák sem csalhaták meg szemét, mellyek itt ott a' hegypárkányon állának 's ágaikat a' mélység fölé terjeszték. Ő, mint boldog barátja tudá, képes volt a' mélység párkányán sebes koczogva nyargalni, 's azért a' szeretők, midőn magasan a' mélység *fölött* láták magukat — nem tudák 's nem is törődtek vele milly mélység tátong *alattuk* — biztosan kezdék magukat érezni, mi az eddigi valódi, 's képzelt ijjedelmek után annyival inkább kecsegtetőbb vala.

Többször egyszernél kelle borús vezetőjeknek megfordulni, 's őket lépéseik gyorsitásra emlékeztetni.

A' pillantatra engedelmeskedtek; de csak hamar ismét elfeledkezének az intésről 's öntudatlanul késének szelid suttogásban 's szerelmi édelgésben elmerülve. Egyszer vezetőjök szava nyers és parancsoló hangja megdöbbenté őket, de midőn ismét szeliden és lassan haladt előttük csalatkozni vélték magukat. — A' hold közben felbukott; bizton követheték most utjokat, vezető nélkül is, 's bátorságuk együtt kelt fel a' csendes fénygolyóval; melly mindig csillagzata volt a' szeretőknek.

A' mellőzött szerető e' közben több ellenkező érzelmek' alig leirható harczát küzdve, lovaglott, előttük. Az imádottnak eddig védője ő volt. Ő vezérlette híven homályon és veszélyen keresztül, mellyekkel a' vetélytárs a' helyismeret hiányában megküzdeni minden esetre képtelen volt, 's ezen nemeslelkűség gyakorlatában bizonyos keser-édes vigasztalást lelt.

Midőn a' kedves leányt a' kegyelt szeretővel ugyanazon egy lovon, midőn karjait a' nyertes vetélytársra kulcsolva, arczát annak köpönyegébe rejteni látá, kimondhatatlan fájdalom kapá meg szivét, mellyet csak az utána következett veszély szükség-esete győzhetett le.

Valamelly vadság volt e' pillanatban, szava hangjában, 's keserűség szivében; de mind ez lassankint lecsendesedék, 's midőn a' hegyre felmásztak, mondhatnám nyugalom érzete volt keblében.

De ez nem maradhata sokáig így. Lelke érzé, még ezen sötét merevenségen keresztül is a' tört melly az ő megvettetett szerelme érzetét és sértett büszkeségét, amazok' kölcsönös édelgése ellenében, csak még iszonyúbban marczonglá. Ha ők első intésére követék vala, — talán még lecsendesítette volna némüleg zajduló keble rettentő kinjait; sőt, ha második intése teljesítteték, indulatja háborgásait el is fojthatta volna: de midőn most harmadszor kelle szemeivel ama' jelenetnek tanúja lennie, 's kétségbeesésének szentségét a' boldogitott szerelem' vidám hangjai által mélyen sértve, szentségtelenítve látnia, — kétségbeesve oldalába vága lovának, 's csak akkor fékezé azt, midőn az állat, maga is erősen megijedve, az iszonyú mélységnek már csak párkányán állott.

Egy hathatós rándítással vissza helyzé állásába a' bukott lovat, — de nem hagyá előbb megállni, mig egy pillanatot az irtózatos mélységbe nem vetett. — Isten tudja, milly gondolatok szegék keresztül e' pillanatban lelkét, — milly alakok szállottak föl elébe a' borzasztó üregből, milly hangokat hallott abból felbődülni, de agya szédülni kezdett; ugy tetszék neki, mintha őrülés kerülgetné — behúnyá szemeit 's ugy

hátrált az iszonyú látvány elől egy pár fák közé, mellyek a' völgyszorost itt kürülövezék.

A' szeretőket nem láthatá, de igen lovuk' patkókongását hallhatá, miképen lassan a' hely felé közelgének, hol ő állott, 's hol egy pár pillanatig, minden tagjaiban reszketve 's a' hideg verejtékeit homlokárul törülgetve veszteglett. Végre megjelentek amazok. Az ifjú félig visszahajlott, az imádottnak derekát és nyakát átkulcsolandó, emennek fejecskéje gyengéden előre hajlott; felbomlott hajfürtjei az ifjú térdeire omlának, ki hév indulattal nyomá ajkait ismét és ismét a' lány ajkaira. E' képre a' hold csaknem napkint tiszta fénynyel világíta.

Zavarodtan ijedtek föl midőn utjokat a' másik társ által elzárva lelék. Arczát ennek halal-sápadság ülé; feje fölött, mintegy fenyegetésre vagy intésre kinyujtottan, az összeszoritott ököl; a' hold által megvilágositott szem vad, természet feletti fénytől látszék csillámlani.

Bocsás meg barátom! — mond a' boldog szerető — a' völgyből, ugy vélem, már jócskán kihaladtunk, 's ha az útirányt kimutatod, most már mi fogunk elől lovagolni, 's meggyőzni téged, hogy többé nem késleltetünk készakarva.

A' mellőzött szólni akart; de szavak helyett csak egy két fehér hab tajték fecscsent ki ajakából egy hangtól kisérve, melly elfojtott sikoltáshoz hasonlított. —

„Merre megy az út? — kérdé ismétőleg barátja — mutasd meg kezeddel, ha szólni haragos vagy!“ Ez intett 's a' boldog szerető megsarkantyúzá lovát.

Midőn a' halvány lovag mellett ellovagoltak a' leány' ajkaiból egy halk sikoltás szökkent ki, mellyet vagy valamelly rögtöni veszélysejtés vagy csak azon vad kétségbeesést rajzoló ktfejezés okozott, mellyet azon ifjú arcza ekkor mutatott, ki' nemeslelkűségének csak imént annyit köszöntek. Sikoltására egy kaczagás válaszolt, szakaszos rekedt rikácsoláshoz hasonló; 's mi előtt még a' hangot a' völgytorok viszhangjai fölfoghaták, már a' szerencsétlen szerelmes pár nyakra főre az iszonyú mélységben volt.....!

.....LÓRÁND.

RÓZÁHOZ.

III.

Rózsát tűz kebelére,
Fölébredvén az ég;
Rózsát, ha homlokán a'
Nap' búcsu-csókja ég

Az ég az én szerelmem,
A' rózsa hajnalom,
A' rózsa alkonyatkor,
Te — édes angyalom!

IV.

Rózsa lett az én szerelmem,
Rózsa légyen én bálványom
Mig magamról földiségem'
Porbilincseit lehányom.

'S ha letettek szűk síromba
Fejkövem csak rózsa légyen
Melly utánam híven, híven
Hervadozzék keservében.

Szűk sírombul én kilépek,
Fölszedem lehúlt virágát;
Egy meleg könyet sirok rá
'S vele himzem fektem' ágyát

GARAY.

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

NEY-TŐL.

(Folytatás.)

VIII.

Ha a' második czikk leginkább arra vala irányozva, hogy a' góloknak beléletöket, polgári összeköttetésöket, 's egyeseknek egymáshozi viszonyát üdvösen fentartsa, úgy a' harmadik főleg a' népnek mint egy testnek külnemzetekhözi állását tárgyazá. Jól érezék azt minden nemzetek, hogy a' belboldogság virágzására biztosság szükséges kivülről, mivel pedig a' gyáva nép csak hamar más erősebb 's vitézebb martalékává lesz, a' druidok a' hősi szellemet mindenkép törekvének nevelni. Nehogy pedig az lassankint enyészék, ha a' nép a' nyugodtabb polgári élet körébe vonul vissza, — mint azt tapasztalhatni, hogy a' vitézség erénye is tünik, ámbár olly vitézség csak

MTAKADÉMIA KÖNYVTÁRA

álerény, mellyet a' béke elölhet, hogy tehát a' hősi szellem a' gál népben el ne aludjék, a' lelki bátorság- és lélekjelenlétnek minden alkalomkori 's minden körülménybeni bebizonyitására taníták a' druidok népöket. Hogy pedig e' tanitásnak nagyobb nyomóságot szerezzenek ezt egy vallási elvvel kapcsolák össze, s' ez vala *a' lélek halhatatlansága.*

Ők a' lélekköltözést taníták azon értelemben, hogy a' halál után a' lélek más testbe költözik 's ott uj életet kezd. Ezen hit következésében keveset gondoltak a' halállal a' gálok, példátlan elszántsággal, 's megvetéssel mentek a' halál elébe, a' legnagyobb veszélyek közé, ugy annyira, hogy gyakran ruhátlan is harczoltak. Ámbár e' tekintetben jó czélra használt ezen erény, de más oldalról a' halál megvetése a' druidok zsarnoki elvét is támogatá, mert ez által az emberáldozat' kegyetlensége palástoltaték. — Nem volt azonban a' lélekköltözési tanitmány erkölcsi buzditás nélkül, hanem inkább ezen czikk a' második elvnek uj támasza volt; mert nem igérteték közönösen mindenkinek egyenlő boldogság, hanem a' jó magasb helyzetü sorsot a' rosz alábbvaló szerencsét várhatott az uj életben, 's ez által uj oka volt a' gálnak a' roszat kerülni. Más felől pedig az első elvvel is összefüggött e' tanitmány, minthogy a' lélek halhatatlansága, a' lehető jutalmazó boldogabb sors vagy büntető szerencsétlen állapot, ismét szükségkép az istenek hatalmát juttatták eszébe az embernek 's az azok iránti hódolatban megerősité őt. 'S ez vala a' jövő élet elve, a' remény elve.

Kitetszik, hogy mind a' három elv szoros viszonyos kapcsolatban álla, mintegy körben hatott mind a' hárma egymásra vissza, mintegy koszorúvá fűzve lebegett fenn a' gál feje fölött védő pajzskint, 's egyszer-'smind mint életének legszebb virágkoszorúja, mellyre ha tekintett, magasabban emelkedett lelke, szive höbben dobogott, vigasztalást, 's nyugalmat, békét 's boldogságot szitt belsőjébe.

A' lélekköltözésnek hitéből többféle nevetséges szokások háramlottak. Igy Mela említi, hogy számadó 's adóssági leveleket 's könyveket raktak a' elégetendő megholttal a' máglyára, hogy a' túlvilágon hasznokat vehesse. Némellyek a' megholttal együtt önkint magokat, csakhogy a' reménllt nagyobb boldogságot mennél hamarább elérhessék. Sőt Valerius Max. azt is mondja, a' mi éppen hihetetlennek látszik szerfölötti nevetséges volta miatt, hogy sokan pénzt kölcsönöztek, 's visszafizetését a' jövő életben igérték.

VIII.

Említettük hogy a' druidok voltak a' gál nép egyetlen tudósai, mind bölcselkedési mint hittudományi tekintetben. Ezen kivül még csillagászok és orvosok is valának, 's különösen a' csillagászatra, 's földleirasra az ifiúságot is taníták. A' világ nagyságáról 's a' dolgok természetéről beszéltek, de az istenek hatalmáróli szónoklásaikkal azon dicsekvést is összekapcsolák, hogy az isteni akaratot minden különös esetekben tudják, 's a' jövendő eseteket előre látják. Csillagászatukról, különösen a' britt druidokéról, némelyek szinte azt is regélik, hogy látcsöket 's nagyító üvegeket használtak, mellyek segedelmével a' holdat olly közel láták, hogy rajta hegyeket 's kősziklákat különböztettek meg. Azok, kik ezt állitják, Hecatäus bizonyságára támaszkodnak, ki Diodorus Siculusnál azt irja, hogy Gálország ellenében feküdt egy sziget Apollonak szentelt, lakoit, kik tulajdonkép az istenség papjai voltak, Apollo minden tizenkilencz évben egyszer meglátogatá. Itt egy gyönyörü liget 's kerek templom álla. E' szigeten olly jól lehete szemlélni a' holdat, mintha közelebb volt volna a' földhez. E' szigeten Boreadok nevü papok uralkodának. — De ebből csak az tünik ki, hogy a' druidok sokat is akartak elhitetni az alnéppel, mit magok sem tudtak, holott bizonyosan ők sem láttak többet puszta szemmel mint más emberek, a' látcsökröli hir pedig semmikép sem bizonyúlhat be. Legfelebb is gyanithaták, hogy olly nagy testben, mint a' hold hegyek is létezhetnek.

Csillagászi ismereteiket az orvoslás mesterségébe is ügyesen tudák szöni a' nép elámitására. — Nagyon valószinü, minden más bizonyság nélkül is, hogy a' druidok, a' természet-tudományba avatkozván, 's a' dolgok mioltát vizsgálván több növényeknek hasznos és orvosló, mint szinte ellenkező ártalmas és mérges tulajdonaikat felfedezték, 's ezek szerint azokat az emberek javára különbféle nyavalyákban és sebekre használák, 's hogy e' kép a' nép orvosai is voltak; — valószinü az akkori korszellem fogalma szerint is, minthogy más népeknél is a' papok viselék az orvosi

tisztet, de ezenkivül bizonyitja Plinius. — Emlitettük, hogy a' cserfagyimbornak legfőbb 's csaknem határtalan, csudás és szent gyógyerőt tulajdonitának. — A' mennyiben a' növények' és sokféle ereiők' megismerésében, 's azoknak a' szenvedő emberiség segéllésére használásában fáradoztak a' druidok, minden esetre a' legnagyobb tiszteletet 's dicséretet érdemlik. De ők csak hamar az orvoslás által is akarák tekintetöket a' köznép előtt nevelni, 's azt különbnemü titkos 's babonás szertartásokkal 's magával a' csillagászattal is egybe kapcsolák, hogy igy a' balga emberrel mintegy isteni dolgokat képzeltessenek. E' végből a' csillagzatok állása vizsgáltaték, ha gyógyszert készitettek, 's a' legfurcsább feltételekkel járt az egész készület, — igy például bizonyos füveket csak ez vagy amaz kézzel kelle leszaggatni, a' készitő öltényt vala köteles felvenni 's eleve megmosott de sarútlan lábakkal lépe munkájához. Világos ebből, hogy mind ez azon vélemény beoltására czélzott, hogy inkább a' készitéssel járó szertartástól, mint magától a' fütől függne a' titkos orvosló erő. — De ez ismét csak azt bizonyitja hogy az egész gál-életszerkezet a' valláson épült, hogy ennek befolyása módositá minden dolgok körülményeit 's érdemét. — A' druidok szorgoskodása nem csak az emberek sérveire hanem a' hasznos házi állatok bajaira is kiterjedett, mint az ökrök, sertések nyavalyáira. De milly szép ez ismét hogy embertársaik vagyonára is fordíták figyelmöket, olly nevetséges ellentiséget képez más oldalról az, hogy gyógytudományukat még erkölcsi tekintetben is hathatósnak akarák ismertetni, mi által t. i. a' lélek' állapotjára, 's annak belső indulatai idomitására befolyhatni, bűvös szertartásaikkal gyülölséget csillapithatni, barátságot támaszthatni, kegyet ébreszthetni 's a' t. el akarák hitetni a' néppel. Ide tartozik Pliniusnál találtató mese a' kigyótojásról, mellyet számtalan kigyó habjából alakitni házudtak, mellyel csaknem csudákat tenni, 's az embereknek a' királyok kegyelmét megszerezni tudni kérkedtek. — Milly sajnálandó árnyék oldalt képeznek illyes aljas csekélységek a' druidoknak egyébiránt sok bölcs rendelkezésihez.

IX.

Az isteni szolgálatnak személyeihez tartozának azon asszonyok kik *Druidnők*nek neveztettek, a' menynyiben t. i. jövendöltek az áldozott állatok vagy emberek vére 's belei szerint. Illy asszonyok felette nagy tiszteletben állottak a' gáloknál, a' béke 's háború iránti tanácskozásokban részt vettek, 's véleményök gyakran elhatárzó befolyással birt. Különösen a' legrégibb időkben a' legnagyobb hatalommal birtak polgári ügyekben is és viszálkodásokban ők valának az itélő birák. — Jósoltak a' folyók és patakok örvényeiből 's habjaiból, 's a' vizek' zugásából, 's azért a' német népek — (kiknél szinte léteztek a' druidnők, valamint egyéb éjszaki nemzeteknél is) — őket mindig a' hadiseregnél tartották; ezekről különösen tudni, hogy öreg személyek voltak, fehérbe öltözve 's mezitláb, kardot tartva kezökben futának a' hadi foglyok elébe, azokat irgalmatlanul torkon metszették, a' vért egy edénybe gyüjték, 's a' szerencsétlenek' beleiből 's vérökből jósolák a' harcz kimenetelét. A' mi a' németeknél divatozott, azt a' gál druidnőkről is könnyen feltehetni.

Házas vagy férjtelen életmódjokról kétfelé oszlik a' vélemény, némellyek házasoknak, mások szüzeknek nyilatkoztatják őket, 's talán mind a' két félnek igaza van, annyiban, hogy némellyek szüzek maradtak, mások meg férjhez mentek, de még is talán a' legtiszteltebbek 's legszámosbbak szüzek valának. Igy Tacitus szerint a' hires Velleda férjtelen vala, Domitian idejében pedig Gauna szinte híres volt, kit Dio világosan szüznek nevez. A' Caesarnál találtató nevezet Matres, részint azt jelentheti, hogy valóban anyák voltak a' druidnők, de talán főleg mint tisztelet-névvel neveztettek igy, azon anyai szorgoskodás miatt, mellyel a' betegeket ápolák, meg az anyai intések tekintetéből, mellyekkel jóslataikat összeköték, midőn a' jövendőben szerencsétlenséget vagy balesetet közeledni láttak. E' név: Matres, sőt romlott nyelven is Matrae több latin felirásokba találtatik, sőt Matres Augustae is hivatnak, mert sok helyen szinte istennőknek tartattak 's istenileg tiszteltettek. Némelly köveken találni: *Mair*, mert kelta nyelven *Meijar* szüzet jelent, 's kambri nyelven Meirion papnőt fejez ki. Matronae és Dominae nevek is találtatnak a' tiszteltetésök helyéről melléknevezettel. Mind ebből kitetszik hogy mind a' két vélemény bir valószinűséggel.

Ezen druidnők vagy is szent anyák, nagyobb tiszte let-gerjesztésére ligetekben, berkek - 's barlangokban,

hegyeken 's források' kútjainál elkülönözve magánosan éltek; innét olly helyek nagyra becsültettek, sőt a' későbbi korban félelmesekké lettek, minthogy varázsnők és boszorkányok lakhelyeinek tartattak. Vienne közelében van egy sziklahely, fakadó forrás mellett, melly most is tündérkutnak (puit de fées) neveztetik. — Az éjszaki tájak' druidnői közönségesen Alrum — Halrum — 's Alyrunoknak hivattak, mert Hali, vagy Hel (miből a' német heilig származott) tesz szent, Runa pedig jósnőt vagy titkot jelent. Mivel pedig ezen asszonyok sokféle csudás titkot szinlettek tudni, a' babonás világ könnyen talált alkalmat az esztelen boszorkány-mesék' koholására.

Látni ezekből, hogy a' druidok ügyes eszközöket választának czéljaikra; mert hogy nem egyébre, mint hatalmuknak minden tekintetben 's minden néposztály közt mennél gyakoribb 's közelb érintkezések általi terjesztésére állíták ezen asszonyokat, mint akaratjoknak jósszavait a' nép közé, első vizsgálatra kitünik. Tanítmányaikat, 's életök rendszabályait a' druidoktól vevék, mert ha azok saját, minden idegen befolyástól ment szándékuknak eredményei voltak volna, azon szoros összehangzást a' druidok czélaival vak esetnek kellene tulajdonítni. Azon szabályokat pedig ez asszonyok mint észrevehettük, hiven teljesiték, 's igy a' druidi vallás-alkotmányt erejökhöz képest támogaták. Nem is érthetni máskép azon elfajzást, mint vetkezhettek ki minden asszonyiságból, minden gyöngédebb érzésből annyira, hogy öukezökkel mészárolnának *ember* húst, ha csak fel nem tesszük, hogy a' druidok hódolatot parancsoló 's szent titkok köpönyege alá burkolt tekintetök ugy elvakitá őket, hogy végre magok is kedves dolgot hivének tenni az isteneknek, garázda kegyetlenségökkel, ha pedig utóbb történt hogy felvilágosodtak, a' következetesség kedvéért is kelle folytatni a' pályát, vagy talán boszu félelme is tartóztatá a' visszalépéstől, melly a' hütelenek 's a' titok semmiségét a' világnak tán elárulókra bizonyára háramlandott; vagy épen a' megizlelt hír és dicsvágy' hiusága birá már őket a' vakon imádott méltóság' viselésére. —

(Folytatása következik.)

EGY KIRÁLYNÉ' SZERELME.

De Villa Mediana gróf egyike volt a' legszebb férfiuknak a' spanyol udvarnál, midőn Erzsébet herczegkisasszony Francziaországból Madridba jöve, IV. Filepnek felesége leendő; a' gróf őt szépnek találta, 's szerelemre gyúlt iránta. Némellyek szerint a' királyné is szereté a' grófot.

Egykor az Escorial' templomában volt a' királynéval, mint annak első lovászmestere; közeledék az oltárhoz, hol egy arany serlegben jó forma mennyiséyü pénzt pillantván meg, kezébe vevé azt mondván: „Az én szerelmem örök; kinaim is azok 's még iszonyúbbak mint a' purgatoriumban szenvedő lelkekéi.... Én tehát elveszem ez alamizsnát; nekem inkább való.“

Azonban semmit sem vön el onnét; csak a' királyné előtt akart szólni, 's neki azt, mit szenvedett, titkos, elburkolt szavakban megmondani. A' királyné kétségkivül erkölcsös volt, de szívvel bírt, asszonyi szívvel, habár királyné vala.

Nem sokára ezen eset után fényes kocsipályázás (coroussel) adaték, mi akkor igen szokásban volt. A' gróf felette fényes öltözeiben jelent meg, arany kelméből, melly tetőtül talpig kisded *real*-okkal vala himezve. Jelmondata volt: „Mis amores son reales.“ Melly kétértelmü mondat azt is teheté: „én szeretem a' realokat;“ de azt is: „az én szeretőm királyi!“

Ugy vélekedtek, hogy e' merészségre csak a' királyné engedelme bátorithatta a' grófot. — Olivarez herczeg, első minister, és a' királyné' ellensége, valamint a' grófé is, mindkettejökett kémekkel figyelteté, kikutatandó, valjon egyetértésben vannak-e egymással 's a' királyt figyelmessé tevé rájok. A' király szerelemféltő lön 's e' jelenettől óta csak azon gondolattal foglalatoskodék, mint juthat a' titok' nyomára.

Kevés idő mulva a' gróf saját házában igen nagy vendégséget ada, mellyhez magát a' királyt és királynét is meghivá. A' király elfogadá a' meghivást. A' gróf mindent elkövetett ez innepet a' legfényesebbé tenni. A' királynénak valamelly nézőjátékban egy némát kelle játszni, egy arany mennyezet alatt, körülvéve angyaloktul, 's mindeneknek hódolását elfogadni.

Éppen ezen mennyezet alatt állott, midőn az meggyúladt. A' királyné sikoltott, 's minden körülállók zavarodásba jöttek, csak a' gróf nem, mert mindent ő rendelt igy. Minthogy a' királynéval egyátalában nem beszélhete magánosan, ezen mindenesetre veszedelmes eszközt gondolá ki. Az első „tűz" kiáltásnál oda ugrék a' királynéhoz, karjaira vevé 's egy hátulsó lépcsőn levivé a' kertbe. A' ház legalábbis 100,000 tallért ért; a' tűz egészen fölemészté, de a' gróf azt, kit szeretett, karjaiban tartá 's ez neki élég volt; ezen egy pillanat neki egy örökség' boldogságával ért fel. Ő ugyan azt hivé, hogy e' boldogságot csak az isten és ő tudja, de egy apród a' királyné után ment 's mindent elbeszélt a' mit látott, Olivarez herczegnek, ki meg' a' királylyal tudatá a' dolgot.....

La Villa Mediana gróf ezek után többször megtámadtaték órgyilkosok által, a' nélkül, hogy megölhették volna. Ő bátor és vitéz volt, 's azon kivül tudta, hogy ama' tűz veszély óta élete egy más lénynek boldogsága; tehát mindig vitézül védelmezte magát; de végre midőn egykor palotájából este kikocsizott, egy pistoly golyóval leteríttették.

SZÍNÉSZNÉK, KIK FÉNYESEN MENTEK EÉRJHEZ.

Alban herczegné' halála alkalmával, ki egykor Miss Mellon névvel színésznő volt; egyik angollap néhány színésznét számlál el, kik valamint ő gazdag vagy nagy tekintetű férjeket nyertek. — A' sort megnyitja Theodora császárné, ki mielőtt Justinian felesége lett, színésznő volt. A' régi nevek után egészen ujjak jönnek mint p. o.

Mademoiselle *Sontag*, ki *Rossi* grófné lett.

La Sennora *Sala*, *Fuentes* grófné.

Mademoiselle *Leclerc*, *de la Ferte* báróné.

Mademoiselle *Wenzel*, *Orloff* grófné.

Miss *Farren*, *Derby* grófné.

Miss *Burton*, *Crurven* grófné.

Miss *Foote*, Lady *Hurrington*.

Miss Monandote, amaz iszonyú gazdag *Ball* hitvese Londonban.

Miss *O Reil*, Mistress *Belcher*.

Egy színésznéje a' San Carlói játékszinnek Nápolyban Signor Luchesi Pallihoz ment férjhez, Luchesi Palli herczeg testvéréhez, 's igy sogorasszonya Berri herczegnének.

Olaszországban egyébiránt illy házasságok nem meglepők; midőn Zerbi színésznét a' velenczei Doge fia vette feleségül, mindenki igen természetesnek találá e' szövetséget.

NYILATKOZTATÁS.

Messze minden véleményt zavaró szándéktól, teljes szerénységgel bátorkodom jelenteni, hogy néhai Kazinczynk eredeti munkáji első kötetének birálóját, (a' Figyelmező 8ik sz.) nem ámítá sejtelme, midőn a' pontatlan correctségű Ajánlást

AJÁNLÁS.

Az életforrásnál mulattam;
Tenger virág nyilt partjain,
Sokan jöttek 's szedtek miattam,
'S képelgtek színök' lángjain.
'S mint a' virágok' arczai
A' viznek tükrén lengedének,
Szivemben ugy lengett az ének,
Mig felcsattantak szárnyai.

A' szép virágok' tengeréből
Félénken fűzért szedtem én;
Tápláltam keblem mély köréből,
Örültem gyors serdületén,
'S mint a' forrás hű árjai
Zuhogva tőlem görgedének
Velök hangzott a' gyenge enek,
'S most hozzád hajtják habjai.

Evezz, evezz, kis dalfüzérem,
Az időnek hullámain,
'S ha sajkámmal nyugpartom érem,
Mosolygj szűk halmom' ágjain,
Rezgjetek lant' 's szív' húrjai;
Hiszem' lángom, lánykám' diszének
Tanúja e' gyöngéded ének,
'S a' tört szív' búcsu hangjai.

melly a' boldogult koszorúsnak verseivel kiadatott' nem az övének lenni gyanitá. Büszke lévén arra hogy Kazinczynk élt ezen reá homályt vető versezettel, saját munkámnak vallom, (a' mit ha kivántatnék bebizonyí hatok) és mint ollyat az egész olvasó közönség előtt ezennel ünnepélyesen vissza kivánok, nehogy némelly rágalomkoholók egykor ha versgyüjteményem megjelenendene lopással vádolni kegyeskedjenek.

Pesten october 9kén 1837.

KOVACSÓCZY.

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIREK.

Fiume, october 4kén 1837.

1.) „És megint Fiume, 's mindig csak Fiume!“ — fognak felsohajtani szép olvasóneim? — „Annak a' Tengerynek egyéb dolga sincs, mint minket Fiumével úntatni, boszontani; hisz olly távol vagyunk tőle, — vagy inkább az tőlünk; 's nekünk a' tenger úgy sem kell.“ — Oh, ha tudnám, hogy Önök drága hölgyecskék! előbbi sohajtásukhoz ezen kis záradékot is függesztik, bizonyosan elhallgatnék, bár a' sors nem tudom miként, úgy akarja, hogy mióta Önökkel levelezést kezdtem, ebben a' mi takarékos kis városkánkban némi ritka tünemények jelentkeznek, mellyeket az előtt nem igen volt szerencsénk láthatni. — Egyébiránt pedig, ne annyira reám nehezteljenek, mint inkább e' „Hir- és Divatlap“ szerkesztőségére, ki untató, 's boszontó leveleimet lapjaiban közölni, 's tán épen azon okból közölni szíveskedik, hogy Önöket, szép kisasszonykák, a' tengerhez szoktassa; mert higyék nekem, Önök is sokat, igen sokat tehetendnek abban, hogy tengerünk ne heverjen olly parlagon mint most, hanem kékes habjain zöld-piros-fejér lobogókkal pompázó hajók forrva szállongjanak. — Oh, minő szívemelő látomány volna ez!

Lám én majd mindig illyesekről álmodozom; de „szénégetőnek tőkén a' szeme“ — mondja a' magyar példabeszéd, 's én, ki ezt az áldott — vagy inkább áldottalan — magyar tengert olly sok év óta naponkint látom, ki Bindoccit tegnap este egy sajkán, szűk vitorlával a' magyar tengeren Dalmatia felé repülni szemlélém, ne irjak e' tengerről? — „Ne?“ — fogják mondani, „már elég.“ — Hallgatok; 's inkább Bindocci' hevenyészeti akademiájába vezetem szép olvasóneimat.

E' tüneményt Önök kecses hölgyek, már ismérik a' Rajzolatokból. Én tehát Bindocci' rajzával felhagyok, 's csak fiumei akademiájáról szólandok, mellyet tegnap előtt este a' tengeri kereskedési Casino' táncteremében adott. Számos vendég gyűlt össze mind a' két nemből; a' sok feladatott, papirdarabkákra írt tárgyak' választása sorsra bízatott, 's a' szép kezecskék, mellyekre azok' elhatározása hagyatott a' következőket huzák ki:

1. Mellyik nagyobb szenvedély, a' szerelem-e, vagy a' barátság?

2. A' statust érdeklőleg, a' tudós érdemel-e elsőbbséget, vagy a' katona?

3. Hanibal és Bonaparte a' havasokon.

4. Az asszonyok csintalanságai.

5. Checca (Fanni) asszony' kakasa.

6' Lord Byron' búcsúja kedvesétől Ravennában; göröghonbani tartózkodása; 's szomorú halála.

7. Az atya-gyilkos' lelki furdalásai.

(Vége következik.)

Szeged. 's a' t. (Vége.)

2. September' 17-dikén, Angelo, Padova' zsarnoka' Hugo után Ötvös' forditása szerint. A' darab ösmeretes, szintugy a' forditás is. — Angelo Czelesztin' kezében volt. Ezen vidékeken mindenfelé dicséretesen ösmert színész; mint az eddigiek után látszik, első hőse e' társaságnak, kinek közönségünk még a' részben is hálával tartozik, minthogy e' társaság az ő iparkodása által jött ide. Mai szerepe illett kezeibe 's a' közönség tetszéssel fogadá. Én egyet akarok belőle megjegyezni; midőn szenvedelmesen beszél, úgy látszik mintha keble tele volna fohászokkal, mellyek egyenkint lassan vagy sebesebben fakadoznak-fel belőle; ezzel ugyan annak helyén jó hatást lehet eszközölni; de mindenkorra nem való. Ha — mint látszik — játékának érzése nyomja-el őt, igyekezzék erőt venni magán, máskülönben — ha e' fohászkodás keresett — még könnyebben fog szabadulhatni renden kivüli gyakorlásától. — Tisbe: Széppataki Johanna. Elégedettek voltunk az előadással is; kivévén némelly egyes szavakat, mellyekre — mint világosan látszik — a' szerző sokat számolt: igy p. o. eszavak, midőn Rudolfotól elválván kevés időre ismét vissza jő:

„Csak egyet jöttem mondani: szeretlek“

egészen hatástalanul hullottak el. Hasonló történt azzal is, midőn a' második napban az alig elaludt gyertyák felől, utóbb az egymásmellett állott székekről mondá megjegyzéseit. — Angeló neje: Szatmáriné. Hogy e' személyesítő tetsző figyelmünket gerjeszté játékával, most csupán e' megjegyzés által akarjuk tudtára adni; igen hegyesen ejtegetett, e' betűi olly rosz hatásuak ám, hogy azok — mert e' hiba mindenütt egyformán fordult-elő, különben kellemes hangját nem legkedvesebben csöngették füleinkbe. — Homodei: Király. Látszott, szerepének lelkébe bepillanta; vegye tehát ezen iparkodása' jutalmául e' megjegyzésünket: Iparkodjék máskor csöndes nyugodt hangjainak több accentust adni. Mert csakugyan átlátszik ez egész szerepből, hogy Homodeit, bármi nyugodtnak mutassa ő is magát, boszus szenvedély vezérli tetteiben: a' mint átlátszik a' szerepéből, szintugy át kell látszania előadásából is, 's ekkor fog aztán kitünni, hogy a' nyugodt külső alatt szerelemtől és boszutol hevített szív dobog. — Rudolfo: Szatmári hangját iparkodjék csengőbbé tenni, mert szerelmes szerepében legalább — tompa hangja nem a' legkedvesebb. E' részben az éneklést használhatja eszközül. Játékában sem vala kellő kerekdedség, minek mi volt legyen legfőbb oka, következő előadásokban iparkodni fogunk felfödezni, valamint általában igyekezetünk' czélja leszen ezentul tudositásainkat — apróbb részletekbe bocsátkozva — a' kedvesen fogadott társaságnak minél oktatobbakká tenni.

Hangolányi Dőme.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest.
Oktober 15tén
—
Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
83dik szám.
—
Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' | A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára | Második fele.

BAKONYI KALAND A' TENGEREN.

(UTÁNZÁSI PROBA.)

Partján a' földközi tenger' egyik öblének egy városka áll, mellynek lakosi többnyire kereskedést űznek; 's mig magok ifjuságuk' fáradozásinak, vagy a' vak istennő' kegyeinek gyümölcsét kényelmesen éldelik, hajóik azonban, a' két India' kincseit keresők, ezer vész között szegik a' magas tenger' hullámait; 's ügyvivőik a' szárazföldet, 's különösen a' közel Horvátországot, vagy a' téjjel-mézzel folyó Magyar-kanahant futják be minden irányban, hogy árukat szerezzenek, a' mennyire lehet olly silány 's olcsó áron, hogy végre árnak se lehessen mondani, 's aztán úgy adhassák, hogy száztól legalább is ötvenet nyerjenek, 's a' termesztőnek eladott termékiért mije se maradjon. Mert a' mennyire tapasztalhattam; kevés kereskedő van mai világban, ki a' juste-milieunek nagy barátja volna. 'S okosan teszik; mert mellékesen legyen mondva, az a' *juste-milieu* nekem csak azért sem tetszik, mivel valahányszor rá gondolok, mindig azon magyar közmondás jut eszembe, melly a' két szék közt ülőt arra figyelmezteti, hogy valamikép földre ne essék. Azért azt tartják ők: *„aut Caesar, aut nihil!“*

Ez kedves szavajárása a' jelen kaland' hősének, *Signor Granguadagni Frumenzionak* is, ki azt valaha nagyósági Ószágy Joákim nemzetes és vitézlő eskütt uramtól, alsó Magyarországban tartózkodta alatt tanúlta; 's mivel az olasz módra egy-egy *e*-vel toldva: „aut-*e* Cesare, aute nichile“ könyvnélkül szótagolni képes, még, ma is azt gondolja, hogy a' diák nyelv' ismeretében Ószágy Joákim esküdt uramat, ki azt egész tizenhárom esztendeig szakadatlanul tanúlta, utólérte. Ezen Granguadagni — kit kérem a' nyájas olvasót, a' világszerte híres Rontó Pál' gyönyörködtető historiája' irójával a' név' hasonlatossága miatt fel ne cseréljen — ezen signor Granguadagni Frumenzio mondom, *ezen* városkában lakott. Igen, én az általam, annyiak' daczára is olly helyesnek 's jóltévőnek tartott névtelenség' barátja, a' *„nyomtattatott ezen esztendőben“* követésre méltó példájára, hősünk' lakhelyét csak *ezen* városkába teszem; 's tettemnek tüstint okát is adom.. Nem szeretnék tudniillik, azon jólelkű matróz' sorsára jutni; ki az általam elbeszélendő kalandnak szemtanúja lévén, midőn azt egy szép holdas, de késő nyári estve, a' kőszárnyon körüle összegyűltek' mulatságára elregélé, a' hallottakra felbőszült *ezen* városbeliek' dűhe elől kénytelen volt a' tengerbe menekedni, 's hajójáig úszni, hogy meggondolatlan nyilvánosság-szeretetéért veszélyben forgó nyelvét szájában 's épségben megtarthassa. Mert azon fölül, hogy ez évre szent Lőrincz a' vizet fürdésre már haszonvehetetlenné tette a' szabadon, én úszni is csak úgy tudok, mint az öreg fejsze; mivel boldog emlékezetű nagybátyám, midőn Pesten iskoláztomban kérém, hogy úszástanulásra költséget küldjön, azt izené: „maradjak a' száraz földön, 's tanuljak inkább jól gyalogolni, hogy majd haza jövén a' távol munkások után láthassak; 's ha fürdeni akarok, menjek át Budára a' sárosfürdőbe; ő is csak ott fürdött, 's jószágocskáján még is becsületes hetvenhét évet élt; 's minek tanulnék 's tudnék én többet mint ő?“ — E' szerint tehát senkinek sincs oka reám neheztelni, hogy a' város' nevét elhallgatom; mert most is járnak ám ezen városi ügyvivők Magyarhonban, 's ha valami titkos barátom nekik megsugná, hogy én e' kalandot, 's a' helyet, hol annak hőse lakik, egész ország' hallottára kürtölgetem, majd aggkoromban tanitatnának meg úszni; ezt pedig már most, őszintén megvallom, nem szeretném. Az, hogy a' város' nevét ki nem teszem, a' jövő századra nézve semmi veszteség, mert a' kalandnak semmi országos ér-

deke nincs; egyébiránt történet-buváraink még akkor is elég embert találnak majd a' quarneroi öböl körűl, hol annak neve hagyománykint, tán még világpusztulás után is fenn maradand, 's a' kérdezősködőkkel, négy szem közt, a' körűlfekvő helységekben, bizonyosan közöltetni fog.

De most veszem csak észre, hogy még mindig az Előszó' előszavával bibelődöm; pedig higyék el nyájas olvasóim, én rövid vagy semmi Előszót sem akartam írni, hogy annál több szó maradjon a' történet számára. Mivel azonban már többecskét írtam, 's kitörűlni sajnálom, mert mit irtam derekasan megizzasztott, hadd maradjon; 's az olvasó vegye azt, nem *Előszó* — hogy utóljára is szószaporítássá ne legyen — hanem *Bévezetés* gyanánt; igérvén hogy történetem, mellyet én is a' fenn említett matróztól hallottam, annál hosszabb leend, minthogy abba, a' mint illik, az előszót is betudandom.

1.

Signor Granguadagni Frumenzio frioli, 's különösen maranoi születés, bár Adria' partjain látta az első napfényt, tengeren mégis agg koráig nem volt; a' viz iránt már kisdedsége óta némi ellenszenvet érezze; 's azért neki a' száraz, erősen álló föld, 's kővagy fából épült lak, mindig jobban tetszett mint az ingó hullámokon uszkáló törékeny faházikók, miknek ő a' hajókat nevezni szokta. Különösen irtózik Frumenzio a' morgó gőzösöktől, mellyeket midőn először megláta, keresztet hányt mágára, azok' kigondolását egyenesen Belzebub' találós eszének tulajdonítván. Egyébiránt Granguadagni' ezen ellenszenvét aranyhoz szitó hasonszenve akkint szokta ellensúlyozni, hogy mérlegbe tétetvén e' kettő, emez bizonyosan felemelé a' másik serpenyőjét. — Egy más ellenszenvet érezett magában Frumenzio a' mezei, 's általában, minden, munka, 's fáradozás iránt; azért is kényelmes életet élni, 's egyszersmind nagy ember lenni ohajtván, serdülő korában Rinaldini bandita-főnök vitézei' sorába akart állani, mert ezen szabad életre különös hivatást gondola magában észrevenni, minthogy gyermeik játékaiban a' haramiást minden egyéb felett kedvelé, midőn is játszó pajtásait nem minden kétség nélkül bocsátá ki kezei közűl; 's ha a' sors úgy nem rendelé, hogy hősünk szülőiben 's tanítóiban inkább béketűrő 's okosan engedékeny, mint durván mindent megtagadó 's úntalan dorgáló nevelőkre talál, belőle tán idővel Abruzzok' ijedelme vált volna; de így, minekutána az elemi iskolákat tizenhat éves korában ügyvgyelbajjal kitanúlta, kedves keresztanyja unszolásira, kereskedői ügyvivőségre szánta magát, melly életnemet olly szép - szabad - független - jövedelmező- 's egyszersmind veszélytelennek rajzola a' bőbeszédű szomszédasszony is, hogy Frumenzio Rinaldiniról mintegy megfeledkezve, Triesztbe ment, hol alkalmazást nyervén, egypár évi gyakorlat után principálisa által a' közel tartományokba küldetett, 's így ügyvivői pályáját megkezdte.

Azon tartományok között, mellyeket Granguadagni ügyvivői minéműségében beútazott, leginkább megtetszett neki Magyarország, hol ő a' vele érintésbe jött emberek' minden osztályával nebántsdképen tártársalkodván, mindenütt szívesen láttatott; nem csuda tehát, ha gyomrát kedvelő hősünkből egypár év múlva megrögzött magyar optimista lett, 's lelkesülve mondá el az *„Extra Hungariam non est vita“*t. — Az országban hosszabb tartózkodása alatt — mert mindig úgy intézé a' dolgot, hogy principálisának őt hónapokon, sőt esztendőn át ott kelle tartania — a' nyelvet is annyira sajátává tette, hogy kereskedési munkálatinak végzésire tolmácsra nem szorúlt. Fő mulatságot azonban Granguadagninak az azon időben elhíresült Angyal Bandi, Zöld Marczi 's társaik szereztek, kiknek kalandjait midőn előtte valaki elbeszélé, nyelte inkább, mint hallgatta, igen nagy hasonlatosságot találván ezek, 's Rinaldo-Rinaldini' hős tettei között, mellyeket egykor olly nagy gyönyörrel 's szenvedélylyel olvasott. Forrón vágyott Angyal Bandival valahol találkozni. Szeged 's Debreczen között, hol a' nélkül is legtöbb dolgai valának, készakarva gyakrabban megfordult; átjárta a' hortobágyi síkot, át Hevest is; hasztalan, Frumenzionek nem lehetett szerencséje azokkal találkozni. Képzelhetjük tehát valódi szívbeli szomorúságát, midőn egykor Triesztből visszatérvén, hallá, hogy kedvencz emberei hős tetteik méltó díjául felmagasztaltattak. Elenyészvén ekkor reménye azokat valaha láthatni, megvette Angyal Bandi', Zöld Marczi', 's Barna Pista' ezen esztendőben nyomatott kesergő dalait, mellyek czímlapján e' nevezetes férfiak' fábametszett rajzaik

életnagyságban láthatók, 's betéve tanulá meg azokat. —Végre midőn principálisa számára sok évig akkint ügyvivősködött, hogy az, a' több egyszerre jövő bal környülmények' hozzá járulta által is, megbukott; maga pedig annyi pénzecskére 's hitelre tett szert, mennyivel saját hasznára kereskedést kezdhetett, visszavonúlt Magyarországból, 's megtelepedett *ezen* városkában; megházasodott, de hitvese, midőn őt épen egy fiucskával vigasztalá meg, elhala. Frumenzio úr kedves élete párját elvesztvén, hogy gazdagon jutalmazó kereskedési munkálatinak magát annál szabadabban szentelhesse, serdülő Federico-ját — ez volt fia' neve — egy magyarországi barátjához küldötte, kinél az a' kereskedési tudományok-'s munkálatokban elméleti 's gyakorlati oktatást nyert; 's kitől Federico huszonhárom éves korában, a' közelebb múlt — magában olly tömérdek történendőket 's tán kalandunkat is rejtő *) — Szilveszter' éjszakán érkezett meg atyjához.

2.

Farsang' utolsó vasárnapja volt, 's ezen estve Granguadagni úrnál egy kis takarékos vacsora várakozott egy-két meghittebb barátjára. — Rizzati Pasquale, Frumenzionak ügyvivői pajtása, kivel azonban Fortuna asszony mostohácskán bánt, már egész órája, hogy hősünkkel cseveg. A' beszéd egy darabig a' szép külsejű 's nagy reményü Federicoról, 's aztán Angyal-Bandi-'s társairól folyt, kiről Signor Pasquale, barátja' kedvére igen sokat tudott szólani.

„Hanem derék egy ember ám még az a' Sobri is!" szakasztá félbe Frumenzio a' pillanatnyi csendet, melylyet Pasquale' burnót-szippantása okozott.

„Igen, Sobri derék legény" — viszonzá Pasquale. — „Én is hallottam róla beszélni, de nem hiszem, hogy Angyal-Bandinak, vagy Zöld-Marczinak nyomába is juthasson?"

„Mit, nyomába? de fölül is múlta ő azt már kedves komám," — mondá neki hevülve Frumenzio. — „Csak képzelje, kérem, azt a' finom fogást, mellyel N* úr' drágaságait magáévá tette; 's aztán mikint ajándékozá meg a' szegény parasztot, ki ökrőt menvén vásárolni, pénz' szükiben volt?"

„Az igaz, ez mind szép, de nekem a' „haramiacsók," 's a' Diósz...."

„Megengedjen drága komám" — esék szavába Frumenzio, — „hát nem tudja, milly édes csókot kapott Sobri is egy szép kisasszonykától? he, he, he! — De csak mondja tovább."

„Azt akarám mondani — folytatá Pasquale — hogy a' diószegi vásárra indúlt zsidó' kalandja nekem még is jobban tetszik; az menykő egy ötlet volt ám." 'S szavait végezve, redves fogait Frumenzióra vigyorítá.

„He-he-he! bizony szép kis eset volt ám még az is" — mondá megelégűlve Frumenzio; — „hanem majd meglássuk. Annyit azonban merek mondani: halálos vétek, hogy ez a' Sobri spanyolföldre nem megy; ő belőle válna ám még a' derék guerilla-vezér!..."

A' két öreg' kedves themáját a' Federico' karján belépő Palmina, 's az ezeket megelőző *Svagati Gerardo* Palmina' apja, zavará. A' rövid, szíves tisztelkedések megtörténvén, vacsorához ültek. — Federico, a' szép barna fürtű, nefelejcs-szemű 's eperajkú Palmina' tekintetébe merülve, keveset hallott a' reá nézve, mostani helyzetében egészen érdektelen vitákról, mellyekkel az öreg urak bajlódtak. A' christino- 's carlospárti hadfolyamat; Mendizabal' ügyessége a' pénzszerzésben; a' rongy' árának csökkenése; az egyesült statusok' bankjai által rögtön felfüggesztett fizetés 's ebből az európai kereskedési munkálatokra háramlott általányos 's annyira érezhető tespedés, 's más effélék voltak Gerardónak ma össze-vissza taglalt kedvencz tárgyai, de mellyekre az ön magával teljesen elfoglalt ifju párnak ideje sem volt figyelni.

„'S hát ti mit susogtok itt olly bizodalmasan, mintha vőlegény 's mátka volnátok, vagy egymást évek óta ismernétek?" — riasztá fel az édesen andalgókat Frumenzio engedékeny hangon, de mellybe némi elégületlenségi kinyomás vegyült.

Bíbor futotta el Palmina' arczát; szemérmesen tekinte atyjára, majd ölébe szegzé szemeit, 's asztalkendőjével bibelődött.

„Ifjaknak ismérkedésre egypár nap is elég;" — viszonzá Gerardo a' szólni nem tudó ifjak' helyett, mosolygva — „'s a' mi nincs, még meglehet, nem de, Federico?"

„Ahhoz nekem is van szavam;" — mondá elhatározott hangon Frumenzio.

*

*) Megengedjen szerző ur, de e' gondolat nem eredeti.
A' betűszedő' jegyz.

„Pedig nyomos!“ sohajtá atyja' szeszélyeit, 's gyakran konokságig emelkedő szilárdságát ismérveFederico·

„Tölts poharat, fiam; éljen Sobri!“ — folytatá a' borozás közt felhevült, 's beszédesbbé lett Frumenzio.

Palmina' szívét a' szorúltság' 's fájdalom' egy eddig nem tapasztalt nemétől érzé meghatva, mellyet szomorú előérzetek szoktak okozni; szótlan űlt atyja 's Federico között bús tekinteteit majd egyikre, majd másikra vivén. Ő szereté Federicot, 's tőle az ifju szív' teljes tüzével viszonoztatott lángja; 's most Frumenzio' szavai őt nyugtalanná tevék.

„Miattam“ — felelé a' drágai borral teli palaczk után nyúlva Federico, — „éljen, míg fel nem magasztalják.“

„'S pedig az is megtörténik nem sokára;“ — adá hozzá mosolyogva Gerardo.

Rizetti ur a' drágait szörbölé, 's poharába vigyorgott.

„Hallgassatok, ti baljósok!“ — vága közbe boszúsan Frumenzio.

„Bizony, mint egyik levelezőm írja, nagyon sarkára járnak Sobri uramnak,“ — folytatá nyugott hangon, de nem minden ingerkedés nélkűl Svagati. „A' Bakony 's Balaton' vidéke már szűk neki; maholnap bizonyosan kiszorítják ő kelmét Magyarországból. Már is rebesgetik, hogy a' Varasd 's Zágráb közötti hegyekben ütött tanyát, 's szándéka a' Száván átkelni, 's a' bosnyák rablókkal egyesűlve e' részeket nyugtalanítni; vagy partjainkon hajóra szállva, Spanyolhonba vitorlázni.“

„Effelől én is hallottam valamit — szóla közbe Pasquale, — kell valaminek lenni a' dologban.“

„Lehetetlen!“ — felkiálta lelkesűlve Granguadagni, sipkáját örömében az asztalra csapván — „lehetetlen! Tehát még én is találkozhatom vele?“

„Örűljön csak atyám e' ritka szerencsének — monda Federico — majd megsíratja még erszényе.“

„De az már nem, fiam; mert hiszen erszényemet nem akasztom ám orrára, 's a' városban kiki tudja, hogy nincs pénzem: de nem is várom ide — folytatá Frumenzio — hanem elébe megyek e' nagy embernek a' Gyula-havasskon, hol egykor hazám' ostora, a' nagy Attila járt, találkozandom vele; és te — velem jövendesz, Federico.“

„Atyám tréfál“ — felelé erőtetett mosolylyal Federico; 's Palmina' arczain ijedség' nyomai mutatkoztak; 's kérdezőleg pillanta Frumenzióra, 's erről kedvesére.

„Én nem tréfálok, corpo della luna di Giove! 's flú te jőni fogsz.“ Mondá boszúsan Granguadagni, 's olly hangon, melly szilárd akaratát elegendőképen érezteté.

Palmina elhalványult, — reszketett.

„Ne félj leányom, — szóla bátorítólag Gerardo — még nincs itt Sobri.“

„'S nem is fog erre jőni,“ tevé hozzá Federico.

„Ha nem jön ő, megyünk mi — vága közbe boszúsan Frumenzio — úgy is dolgom van Pécsett, onnan vissza Tolnának 's a' Bakonynak tartandunk. Készűlj az utra.“

Palmina' szemei könybe borúltak; Gerardo 's Pasquale hasztalan iparkodtak Granguadagnit balga feltétéről lebeszélni, a' kérések csak nevelék makacsságát. Határozata szilárdul állt; minthogy Angyal-Bandit nem láthatta, Sobrit, bár mijébe körűljön, látnia kellett. Federiconak Palminárol többé szólni sem volt szabad atyja előtt. Azon félénk teremtés nem való egy kereskedőnek, ki, ha ember akar lenni, éjjel-nappal készen legyen az utra, 's a' vele járó alkalmatlanságok- 's veszélyekre; az ő boldogúlt Agathája egészen más asszony volt! — Szóval, Palmina, még ő él, nem leende Federico' hitvese; 's a' Magyarországba indulásra hamvazó-szerda volt határnapúl kitűzve. — De a' sors mást végzett.

Hétfőn reggel vette Frumenzio a' hivatalos tudósítást, hogy testvére, maranoi Granguadagni Benvenuto Maltában meghalálozott, 's hátra hagyott tömérdek vagyona a' végintézet nélkűl elhúnytnak, egyéb örökösök' nem létében, reá, mint egyetlen testvérére, várakozik. — A' körűlmény, hogy a' megjelenésre kitűzött határidőből csak húsz nap hibázott, 's hogy a' nagy örökség átvételére felhatalmazni bizalmatlanságánál fogva senkit, még fiát sem meré, a' magyarországi útat — Sobrit későbben is láthatni reménylvén — jobb időre halasztá; 's hősünk' tengeri utazás iránti ellenszenvét a' tömérdek kincs' szomja, annak minél előbbi láthatása legyőzvén, az uti készűletek Maltába megtétettek, hová őt Federico szinte követendő volt, több okoknál fogva, de főkép azért, hogy Palmináját feledje, 's ha a' környűlmények ugy kivánják, a' Maltában állítandó kereskedőház' igazgatását, állandóul La-Vallettában maradandó, átvegye.

(Vége következik.)

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

NEY-TŐL.

(Folytatás.)

X.

A' másod osztályú rendet a' *Bárdok* foglalák el. Ezek is, kik tulajdonkép a' gálok' költői 's dalnokai valának, nagy becsben 's tiszteletben állottak. Ezek a' nagy hősök tetteit, az emberek erényeit 's vétkeit költeményekbe foglalák, 's egy a' lanthoz hasonló hangszer kiséretével éneklék. Ezek voltak tehát ugy szólván a' szép művészetek gyakorlói 's művelői. Nevök a' *bar* szóból eredt, mi annyit tesz mint dal; 's még későbbi időkre a' németeknél sőt még Hans Sachsnál is találni ezen kifejezést, ki az éneket sok helyt bar-nak nevezi. Innét azután a' hangot, zajt, barrit, vagy bardit névvel bélyegezték, 's különösen a' csata előtti zaj, mellyet a' gálok pajzsokra fordított szájjal, igy kettős viszhangot akarván eszközölni, nagy kiáltásokkal tettek, isbarditnak hivaték. —

A' Bárdok tiszte vala az embereket szép dicső példák előadása által az erényre buzdítni; — a' hadisereget követék a' háborúba, részint, hogy szemtanúi legyenek a' hős tetteknek, részint, a' köz katonát énekök által vitézségre 's lelki erőre bátorítandók. —

Diodorus szerint ítélve ugy látszik, mintha egyszer'smind a' hadi követek, 's hirnökök tisztével bizattak volna meg, kik gyakran az ellenséghez küldettek mint gyakorlott szónokok a' béke helyre állításán munkálandók. Néha, midőn a' két félnek, t. i. mind saját hontársai' mind az ellenek' érdekeibe mélyebben avatva valának, a' kölcsönösen egymásra háramlandó veszélyekről meggyőződvén a' rosznak elejét venni akarák, midőn mind a' két ellenhad a' támadásra készen álla —: a' bárdok a' két had közt termettek, 's a' csatát elháríták szinte mintha dühöngő vadakat volnának képesek szelídíteni. Kitetszik innen, milly nagy hatalommal birt a' bölcseség a' düh 's harag felett a' vad barbároknál is, milly hathatós befolyású volt a' szép művészet 's költészet bája a' vérengző Mars fiaira is; a' honnét is nagyon természetes, hogy a' bárdok olly megkülönböztetést és tisztelettetést nyerének, melly őket a' druidokhoz legközelébb sorozta. A' Bárdok dalai veték meg az első alapot a' történet irásra, minthogy hires embereket, hős tetteiket megénekelék; de épen ez okból lett szükségkép mesés az ó idők történetirása, mert a' bárdi dalok nem elégedhettek meg a' száraz valósággal, a' költészet nem mozoghatott hideg feszességgel a' csupán igaznak korlátai közt; merész repüléssel szálla át a' képzemények országába, 's később századokban a' vizsgáló ész nem tudván az ismeretlen dolgokban meghatározni a' vonalt, hol a' történet a' valószinűbe olvada át, 's igy sokat megtarta mi eredetére a' mesés költeményre emlékeztet.

Voltak azonban más nemű bárdok is, kik koránt sem tartoztak ezen tiszteltek' sorába, hanem ollyak, kik látván milly tetszést nyer a' költészet, azt mindennapi felületes mulattató tárgyakra is akarák alkalmazni, 's magokat azért szinte a' költészetre, vagy is inkább a' dalcsinálásra és éneklésre adák; 's vagyonos emberek mellé állottak élelmöket nálok keresendők. A' közönséges ember ezeket is bárdoknak nevezé, mivel t. i. bart az az éneket csináltak. Az e' nemű bárdok a' nagy tekintetű kelta és gál férfiakat a' csatamezőre követék, 's ott leginkább a' bajoknak vig ötletek 's dalok általi elfeledtetésére szolgáltak, főleg pedig asztal felett, hol is közönséges mulattató szerepet viselve, legtöbbnyire hasonló bánásmódnak valának kitétetve, mint későbbi időkben az udvari bolondok, 's csak szegény élődiket játszottak. —

E' szerint ismét bebizonyúl, hogy a' gál vallási szerkezetnek mindenütt a' legalkalmasb támaszai voltak. A' bárdok ugyan egészen függetlenek voltak a' druidok parancsaitól; mind e' mellett nem hihető, hogy a' druidok csak egyedül ezekre nem fordították volna figyelmöket, hogy egyedül ezekre nem akarták volna kiterjeszteni mindent ölelő befolyásukat, habár észrevétlenül is; meg nem férhete szemes körül-ügyelésükkel, hogy szabad kényre bocsássanak olly számos szerzetet, minden érdek-viszony nélkül, melly ma holnap, ha elhatalmaskodnék, elveiknek homlok egyenest ellene dolgozhatandnék, 's mind művöknek 's alkotmányuknak, mind ön magoknak veszedelmes lehetendne. De szorosabb vizsgálat mellett erről nemcsak a' hihetőség feltételével hanem bizonyossággal meggyőződtünk.

Ugyan is egész tisztök rendeltetésében olly aránylag a' helyzethez mért, 's közczéllali összehangzás létezik, hogy lehetetlen a' legszorosabb kölcsönös egyetértésből nem származnia. — A' magános ájakon közelebb az együgyü pórnép' köréhez a' druidnök tanyáztak, 's csudák hite által hatottak a' művelődésökre bizott lelkekre, és sikerrel —: hasztalan iparkodtak volna ezek cselfogásaikkal a' már még is valamivel szellemibb nemest vagy a' babért szomjuzó harczfit elkábítni; ámbár a' csudás iránti hódolat ezeknek szivébe is be vala oltva, de hol cselekedetre kelle buzdítni, inkább a' szellemibb hatástól lehete várni eredményt. Azért a' dicső erényes példák éleneklése határoztaték e' czélra: 's a' vitézeket a' táborban, a' csatatéren, sőt a' viadal folyta alatt is a' bárdok szava ébreszté szüntelen bátorságra, egy részről a' győzedel' reményével, másról a' váró boldogabb élettel édesgetve a' lelket, 's a' veszély megvetésére biztatva. Uj bizonysága ez a' druidok' bölcseségének, kik minden néposztálynak azon oktatót tudák adni, kinek tehetségei felfogásával legjobban megegyeztek, 's viszont minden oktatót azon hatáskörbe tudák helyezni, mellyben segédszereit legnagyobb sikerrel fejtheté ki.

Nem azt teszi ez, mintha a' bárdok egyedül ez vagy amaz osztályhoz fordúltak volna oktató dalaikkal, mert ezekben a' köz ember is részesült, mint szinte a' druidnök tanácsához nagyobb rangú személyek is folyamodtak, — hanem, hogy főleg mégis és gyakrabban a' műveltebb rendek körül forgott munkás haladások kereke; mert egyébiránt az épen ellenkezett volna a' druidok elvével 's a' józan észszel is, hogy a' szegényebb sorsút nem kell erényre buzdítni.

A' druidok' bölcsesége e' tekintetben sem abban áll, hogy a' bárdokkal lélekemelő és szívnemesitő tetteket adattak a' nép elébe, mert hiszen bizonyosan a' bárdok saját szándékukból is azt tették volna, minthogy az erénynek érzése a' szivet csak ismét erénynek közlésére birhatja, hanem abban, hogy érdekök körébe tudák vonni a' bárdokat, 's e' barátságos összeköttetést olly nagy időkre biztosítni, mert mit nem tudna elcsavarni az emberi elme, ha rosz akarat, gyülölség, vagy más ellenséges mellék-érdek ösztönzi? —

(Vége következik.)

LITERATURAI VILÁG.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Nem kell egyébiránt gondolni, hogy csupán a' verselőket szállotta légyen meg a' tömjénezgetés undok mételye. A' prosaicusok szintugy sinlettek e' bajban mert ez azon időnek korszaki nyavalyája volt. Még él egykét literatorunk, — ha öket egyébiránt mieinknek nevezni szabad, vagy igy nevezni nyereség, — ki, ha csak szerét ejtheté dicsért és magasztalt; nem mintha a' magasztalt személy ezt megérdemlette volna, vagy az ő meggyőződése ugy hozta volna magával; hanem mert ő viszondicsértetni akart. Ha pedig ezt el nem érheté: megelégedett azzal, hogy az általa dicsért 's talán mások által is méltányosan tisztelt férfiakat barátinak, vagy mi több — rokoninak nevezgetheté. — Van, ki ezt még maig is gyakorolja; 's épen ugy nevetségessé teszi magát általa, mint az, ki szószékbe állana 's azt hirdetné, hogy egyik ember teste más anyagbul van gyurva mint a' másiké; hogy a' természet egyikbe végtelenül több magvát hinté el a' tökélyesbülésnek mint a' másikba, hogy vannak büvölők 's boszorkányok, kik valamelly föntebbi gonosz erővel titkos szövetségben állanak 's a' t. 's a' t. Az illy embereknek mindig máshoz kell támaszkodniok vagy nádparipára ülniek, hogy kitünhessenek. 'S ki fogja mondani ezeknek irói önállóságuk van!?

Hátra van még, hogy az előbbiek folytában megfejtsem kegyetenek: mi az ó-szerűtlenség. Ezt általánosan egyszerre kimondani nehéz; sokkal határozottabb fogalmat nyujthatok, ha részletes ábrázolás után fogom a' szó közjelentését kimondani. Ugy vagyunk mi e' szóval a' literaturában, mint kegyetek, hazám szépei, a' divatvilágban. Kegyetek látnak valamelly ruhát, mellynek kelméje, (Stoff) igen becses, szine vagy tarkasága tetsző; melly sem hosszu, sem rövid, sem szük, sem bő; szóval nincs rajta valamelly igen föltünő hiba; de kegyeteknek a' ruha mégsem tetszik, 's csak azért nem tetszik mert az egész nem felel meg azon izlésnek, melly kegyetekben uralkodik, — azaz kegyetekre nézve ó-szerü. — Hasonlókép vagyunk p. o. valamelly épülettel is; ha kérdenének mi baja ez épületnek hogy nem tetszik: alig tudnánk arra nyomon megfelelni; de ha annak egyes részeit vennők vizsgá-

lat alá: ki tudnók lassankint puhatolni azon hibákat, mellyek izlésellenick, 's mellyek miatt aztán az egész épület sem tud tetszeni. Söt — különösen mi az épületek ószerüségét illeti — a' fölhozott példákban majdnem maga az aránytalanság az, mi bennök az ó-szerüséget, a' tetszeni nem tudást okozza. Kinek is tetszhetnék törpe falon óriás tető, roppant házon kalitkaablakok 's a' t. 's a' t.

A' literaturai világban nem lehet illy kézzelfogható elvet állitni föl. Ott sem hosszuság sem rövidség, sem magasság sem törpeség (mennyiben e' kifejezések alkalmazhatók) nem játszik fő szerepet. Van azonban ezeknek megfelelő valami, mi a' literaturai világban tetszést vagy nem-tetszést okoz; 's ez — a' velősség vagy velőtlenség. Igaz, hogy nem soknak van biráló tehetsége: költői műben a' velősséget föltalálni tudni; szerencse azonban, hogy azt mégis mintegy öntudatlanul érzik, 's e' részben mintegy szellemi tapintatuk van. Milly különböző idomban mutatkozhatik pedig a' velősség: tudják azok, kik illy szempontbul indulva ki, csak néhány jelesb irónk költeményit olvasák is figyelemmel. Főkép kitünteti azonban magát a' velősség az alapeszmében, mellyben a' költemény pontosul vagy mellyből az kifonatik. Ugyanis ha az alapeszme mélyen a' szivből vagy természetből van kikapva, ha minden foltozástul, minden raggatástul menten egységgel, — hogy ne mondjam — kerekdedséggel bir; ha továbbá azon szavak, mellyek annak kifejezésére használtatnak nem czifrák, nem halmozottak nem pöffeszkedők, hanem egyszerük, az ábrázolásra épen elégségesek és tárgyhoz tapadók: igy bizonyára tetszést nyerend a' költemény, és soha, még századok mulva sem fogja azt senki ó-szerünek nevezhetni.

Az épen mondott kedvező tulajdonok nagy részint megvannak ifju irói nemzedékünkben: az ellenök itt ott netalán elkövetett hibákat az okos, — nem hizelgő de nem is visszarettentő — kritikának kell kijegyeznie; én ezen állitást csak általányos értelemben hozom föl.

Van még végre az ó-szerüségnek egy szerfölött bizonyos ismertető jele, mi az ifju irói nemzedéken csak igen elvétve mutatkozik; 's ez — a' görögök és romaiak hitregéinek (mythosainak) magyar költeményekbeni használása, 's a' bennök előforduló him- és nőistenségeknek 's egyéb személyeknek gondos beszövögetése dolgozataikba. Ezt én annyival inkább helyeslem, mert meg vagyok győződve, hogy az egyik megkivántatóság ahoz, hogy költeményeinkkel a' nemzetre, t. i. a' néptömegre hassunk, melly egyébiránt bennünket görög 's latin isteneinkkel és istennéinkkel soha érteni nem fog, 's mi soha nem gyujthatandjuk föl ben ama' szent szikrát, melly hazáért és emberiségért élni 's halni kisztet.

Volt idő, midőn a' még ó lábon állott iskolákbul kikerült félmivelt olvasó minden költeményben Jupitert, Venust, Lunát, Apollót 's nem tudom mi más czifra neveket keresett, 's ha ezeket megtalálá: a' verset csak különben középszerü lett légyen is, égig magasztalá. Volt idő, midőn a' költők abban tetszettek magoknak hogy amaz istenségeket magyarul szólassák, hogy az ezekkel ismeretlen nép ámitva, nyistificalva legyen, 's valami nagyot sejtsen ott, hol valamelly hasztalan görög istenség neve állott. Nem akarom kizárólag minden irónkrul mondani, de hiszem, hogy nagy része csakugyan a' rejtélyesség kedveért használá azok neveit; rejtélyességért — mondom és gondolatszegénység miatt; mert nem tudott amaz elkoptatott százszorosan elkölcsönzött eszme vagy kép helyébe más valami újat, eredetit állitni. Ennek maiglan is vannak némü nyomai literaturánkban, 's kik idegen szavakat — mégpedig talán ritkábbakat — szeretnek irataikba vegyitni: bizonyosan ámitni akarnak, vagy nem tudják a' leirt idegen szó jelentését; vagy pedig nincsenek tisztában magokkal azon eszme iránt, mellyet a' különféleképen magyarázható idegen szóval fejeznek ki. Hogy pedig ez mindinkább mulni kezd annyival örvendetesb jelenet, mert látszik, hogy iróink nem csak egyes néposztályra irányozzák mivelő szándékukat, hanem az egész nagy tömeget akarják értelmesitni, nemesbitni, szivben és lélekben; 's ezek nevében köszönet azoknak, kik e' nagy czélt tüzék ki, 's kik czélszerü eszközöket választanak biztos süker nyerhetése végett. Illy irányt, illy szempontot sejtek én az ifjabb irónemzedéknél. — Ha csalatkozom; ha többet sejtek mint, való: mentségemül szolgál ohajtásom tisztasága.

(Folytatása máskor.)

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

Fiume, 's a' t. (Vége.)

Az egymástól annyira különböző tárgyak felett hevenyében készített, 's többnyire éneklett költemények közt, ideák fellengzése', képek' elevensége' 's mély, megrázó érzések' jól talált festése' tekintetében leginkább kitűnt: „Hannibal 's Bonaparte a' havasokon;" itt a' költő testestől olaszföldön — honában — volt. De, hiába; Bindoccinak illy hevenyészetét hallani, látni kell; azt voltaképen leírni, nem hiszem hogy valaki képes volna. Nem szólok tehát a' szerelem 's barátság' szenvedélyéről," mellyben ez utólsó győzött; nem a' tudományos férfi-'s katonáról," mellyben amannak adatott elsőség; nem a' szeszélyes hangzatkáról, mellybe „Checca asszony' kakasát" foná a' hevenyész; 's hallgatok a' mély érzésekkel, gyönyörű képekkel olly dúsan ékesített „Byron-, 's atyaölőről;" csak „az asszonyok' csintalanságait" említem meg, mellyet ritka aesthetikai gyöngédséggel, meglepő könynyüséggel, bájos képekkel 's vig szeszélylyel adott a' hevenyészköltő. Ezt ha Önök, nyájas kisasszonykák, hallották volna, rózsapir futotta volna el kecses arczaikat, 's eperszájacskájok mosolyra fogott volna kénytelenül megnyílni, mint azon hölgyeké, kik jelen voltak; ők e' themát örömest elmellőzék vala, ha azok a' hamis férfiak, kik olly igen szeretik ártatlan pirral elborítva látni a' hölgyek' arczait, örömzajjal nem kivánják a' költőtől annak felvételét; ki is engedvén a' nagyobb 's erősb számnak, nyolczas rímekben, ad notam: „Jo son ricco, e tu sei bella"*) éneklé el felebb leírt versezetét, mellyet zajos, de illendő taps követett.

Bindocci' akademiájából, kinek tetszett, 's késönek nem tartotta, a' f. hónap' elsőjén megnyitott Thalia' templomába mehetett, hol Carani Alajos olasz színésztársasága Scribe-nek egy vigjátékát adá, köz megelégedésre, mint hallám; mert megvallom, Bindoccinak lelkemből visszarezgő hangjait, nem akartam olasz színészek által magamból kilármáztatni. —

— A' gyors közlekedés nálunk mindinkább terjed. Bizonyos kutfőből merítve: megsughatom egyelőre szép olvasóéimnak, hogy a' trieszti hajógyáron jelenleg készülő négy gőzös közül, az ottani Lloyd-társaság' határozata következésében, egy, melly az adriai partok közti közlekedésre fog használtatni, utjában a' fiumei kikötőt is rendesen meg látogatandja. Ha tehát Önök között, szép olvasóéim, találkoznának, kik Romába készülnek: utjokat Pestről Fiuméne vegyék, mert igy legfelebb nyolcz nap alatt Anconán keresztül Romába jutandhatnak.

Tengery.

*) „Il Senatore e la Barcajuola." -- Donizetti „Elisir d'Amore" czimü daljátékából.

KÜLHIREK.

1.) Egyik parisi hirlap nem régiben tréfát csinált magának lapjaiban, azt mondván, hogy Duprez az ő szép tenor hangját egy olasz orvosnak köszöni, ki neki orvoságul valamelly bájerejű syrupot rendelt, melly aztán Duprez torkát olly mézzel folyóvá tette. E' tréfát egyik operaházbeli chorista valóságnak vevé, 's Duprezhez igen patheticus levelet irt, mellyben kéri őt, hogy a' bájerejű syrupot vele megismertetni szíveskedjék. E' levélben a' többi közt igy szól a' chorista: „Ha kegyed velem titkát közli is, minden aggodalmon túl lehet. Én és háládatlan! én és kegyedcel vetélkedni akarni! Nem! soha sem! — Én tisztelem kegyed' felséges tenor hangját, 's szentül fogadom, hogy én — barriton-syrupot fogok bevenni."

2.) Az Orsolya apáczák' régi kertében Amiensben nem rég egy nagy mosaikot találtak, mint egy 18 lábnyi mélységre a' földben. A' tábla' szegélyzete fehér és fekete márványból igen izletesen van elrakva. Néhány emlék pénzről itélve, mellyeket alatta találtak, ezen mozaik fölmegy egésza 261-dik évre Kr. szül. után, melly időtájban Posthumus élt. Ugy látszik, hogy valamelly fürdőhöz tartozott káva volt, valamelly e' vidékbeli Villában.

3.) Parisban a' vétségek és tolvajságok nevezetesen szaporodtak legujabban; a' kamara, melly ezekre hetenkint csak két napot szánt eddig, már most csaknem naponkint kénytelen velök foglalkozni, a' minap még egy más kamarának is kellett egy napot segíteni. A' nagyobb vétségekre nézve alkalmasint egy második ágát kell nyitni az Assiseknek. Nagy fontosságu volna bizonyára, ezeu körülménynek okait pontosan kitudni, 's ellenök gátlólag fellépni.

DIVATKÉP.

24. sz. Bécsi őszi viselet.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Rajzolatok 24.

Pest 1837

Pest.

Oktober 19kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

84dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. Ks minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára; ***Második fele.***

BAKONYI KALAND A' TENGEREN.

(UTÁNZÁSI PROBA.)

(V é g e.)

3.

Gyönyörű tavaszi hajnal volt, — midőn a' hajó Frumenzio úrral 's fiával a' quarnerót elhagyá. Egypár mérföldnyire haladván, a' legkedvezőbb szél támadott, 's a' szép „*Penelope*“ — ez volt a' brigantin' neve — vitorláit fölerésztve sebesen szegte a' csendes hullámokat. Megérkezett az éj 's homályában úgy eltüntek a' partok, hogy midőn Granguadagni hajnalhasadatkor a' fedlezetre lépe, a' kéklő egen kivül fölötte, 's a' fekete-zöld hullámokon kivül alatta mit sem látott. A' neki olly kedves száraz föld csak negyed napra jelentkezett ismét, a' mint Penelope haladtában *Capo di Leuca*, *delle Colonne*, 's később *Motta di Burzano* és *Spartivento* az otrantói 's calabriai partokon egymás után feltünedeztek. Még egyszer kelt a' nap, a' hajó *Capo Passaro* szicziliai fok előtt haladt el; 's mire alkonyult a' nyugvó nap végsugaraiban *Malta*, az ohajtva várt Malta, ködpontkint emelkedék ki a' méltóságos habokból. Azon éjjel azonban a' kikötőbe nem jutottak, mert *Folichon* úr — Penelope' kapitánya — tudván, hogy Malta' megközelitésére nagy vigyázat kell, kis távolságra a' szigettől horgonyt vetett.

Másnap Signor Frumenzio, ha a' tengeri nyavalya' csekély gyötrelmét kivesszük, minden alkalmatlanság nélkül La-Vallettában, Malta' fővárosában volt, 's harmad napra már dolgai után látott. A' szép örökséget, melly egy derék házból, árukkal teli raktárok- 's 80,000 font sterlingből állott, minden hosszadalmas törvénykezés nélkül megkapta, 's már most az újon alapitandó kereskedőház' terve- 's kivételével foglalatoskodott. —

De csakhamar felhagyott Frumenzio e' szándékával. Egy kereskedőnek, kivel kalmárkodási viszonyba lépett, álfogása, mellyet Federico — akarva, vagy nem akarva, nem tudjuk — csak akkor vett észre, midőn azt apjának egypár száz fontja már megsinlette, megerősité hősünket hitében, mellyet a' maltai kereskedők' cselszövényei —, 's felérhetetlen finom kereskedői fogásiról táplála; 's minthogy fia' tapasztaltsága — mint véle — őt a' szép örökségből illy képen nem sokára kipusztitandó vala, tanácsosbnak tartá Máltát inkább egészen odahagyni, mintsem vagyonát ekkint koczkáztatni; Federiconak Palmirátoli eltávolitására alkalmat 's ürügyöt otthon is találandó, parancsot adott a' készületre. Házát 's áruit pénzzé tette, hajót bérlett, 's öt hétre megérkezte után, ugyan Penelopén, melly új rakmánynyal az adriai kikötők' egyikébe visszavitorlázott, La-Valettát, kincsesel terhelve, fiával együtt, odahagyta.

Szerencsésen utazott néhány napig Penelope, 's Frumenzio úr unalmát elüzendő fel-feljött a' meleg tatszobácskából a' fedlezetre friss levegőt, 's a' hajósnép' szeszélyes tréfáit élvezendő.

„Felhők emelkednek nyugatra Checco, — szóla egy délután Frumenzio a' főárbocz kötéllépcsőjén evetkint felfutó matrózhoz, — nem lesz-e szélvészünk?“

„Ne tartson attól, Signor Granguadagni — viszonzá a' hősünk' félelmét 's ellenszenvét ismérő matróz, megállapodva a' kötélen; — hisz' azok nem is felhők; *Ferroraccio*' vitézei raktak tüzet az Abruzzokban, 's annak füstje emelkedik olly magasra, — veté hozzá mosolygva Checco, 's fölebb ugrált.

Frumenzio bámula.

„Nem kétlem, hallotta hirét, Signor Frumenzio, ama' híres bandita-vezérnek, ki olly irtózatosan dúl 's öldököl a' félszigeten?“ kérdé enyelgve Peppo, a' kormányos.

„Nem nagy ember lehet biz' ő — válaszolá amaz megvetést jelentő arcz- 's tagmozdulattal — csak hozzánk sem hatott el híre, pedig mi közel vagyunk a' félszigethez. Más legény Sobri, a' magyar rabló, azt London, Paris, Európa, 's tán egész világ isméri."

„Sobri!" — kiáltának fel egyszerre a' közelb jött kapitány 's matrózok.

„Igen, Sobri," — folytatá Frumenzio. — „Az ám ember a' talpán, ő is haramia vezér, de nem öl, nem pusztít; ő emberbarát; — nagy ember!"

„Olvastam felőle valamit lapjainkban — mondá Folichon mosolyogva — de csak röptében, Marsailleből elindúltom előtt; de bizony már elfeledtem."

„Kár, nagyon kár!" — szóla Granguadagni fejét csóválva. „Sobri megérdemelné, hogy aranybetűkkel véssék nevét a' neki granitból emelendő emlékoszlopra!"

'S most Frumenzio széltiben — hosszában elbeszélé a' hajósnépnek, 's a' velök utazóknak nagy embere tetteit, mennyire azoknak igaz, nem-igaz újságlapi 's levelezési közlésekből ismeretébe juthatott, 's pedig toldva, nagyítva, mint képzelni lehet.

Az alatt az éj beállt; 's hogy Checco tréfált, 's nem abruzzi tűz' füstje voltak a' nyugati eget borított nehéz fellegek, a' következés megmutatta. Szél kezde hatalmasan sivítni az árboczok' kötelei közt, 's az azokon csüggő, a' vitorlák' behuzásival foglalatoskodó matrózok' naptól barnúlt arczaikkal, 's sietö munkájokban magasra nyitott szemeikkel, vicsorogva mutatott fogaikkal, 's szélben repkedő kuszált fürtjeikkel festőileg-rémitően tünedeztek ki a' nehéz felhőket megmegnyitó villámok' fényében a' sötét éjből; a' hatalmas dörgést egyre hatalmasb követte, hullámhegyektől hányatott a' hajó; recsegtek az árboczok, nyögött az egész hajóalkat; egy szélrohanás az elő-árboczot töré ketté, egy másik a' tat-árbocznak felső izét sújtá a' tengerbe, a' kormányt dühöngő habok kiveték, 's az irány 's kormány nélküli roncsolt hajó közel volt a' töréshez. — Federico érzéktelennek látszott a' körűle történőkre, de Frumenzio úrral máskint volt a' dolog; ő sírt, jajgatott, haját tépte; átkozta kincsvágyát, melly kicsalta biztos száraz földi lakából, 's fogadást tön, hogy soha többé tengerre nem szálland 's kincsei' nagy részét, ha a' jelen veszélyből szerencsésen kivergődik, szent czélokra fordítandja 's t. De helyzetét, úgy mint volt, nehéz feladat lenne gyönge tollunknak fejteni; azért csak azt mondjuk el, mi ez után történt.

A' vihar végre lecsillapult, 's a' vészes éjt csendes reg váltá fel. A' hajó, hogy az erejökből egészen kifogyott matrózok magokat valamennyire kipihenhessék, Ossero' nyugati partján, melly biztos természeti kikötővel kinálkozott, horgonyt vetett. Kiszálltak útasaink, 's a' hajós nép, melly illy veszélyes jelenetekhez hozzá szokott, olly vidámmá lön, mintha mi sem történt volna. Nem úgy hősünk, ki alig hivé, hogy a' hullámhegyek közt tátongó sírból kiszabadúlt. A' kapitány, minekutána a' tengeri törvények kivánatának eleget tett, Granguadagni' felvidámitására tengeri pompás ebédet készítete, 's a' nála mindig készen levő burgundi 's campániai hamar eloszlaták Frumenzio' borúit 's rettegését, 's nem sokára az Angyal Bandi, Barna Pista, Terroraccio-és Sobriról ingerkedő enyelgéssel folytatott beszédek közt, hősünk olly bőven szörbölé a' franczia nektárt, hogy végre magán kivül dűlt a' hajó' fölébe vont ponyva' árnyékába, 's mély álomba merült.

Egy hatalmas vállrázással párosított durva "ébredj!" költé fel Frumenziót, ki félig mámorosan, félig álmosan felülve 's szemeit dörzsölve, kérdé alig érthetőleg, „hol vagyok?"

„A' Bakonyban!" felele a' nem gyengéd ébresztő. „Add elő pénzedet!"

„A' Bakonyban?" ismétlé bámulva Frumenzio. „'S mint jutottam én ide?"

„Nekem arra semmi gondom — felelé az álomháborító — „Add ide pénzedet, vagy tüstént ezer darabra zúzom farkasaimmal koponyádat." 'S övéből egy kétcsövű pisztolyt vonván ki, Frumenzio' fejének irányzá azt.

„'S ugyan ki lehet az úr, hogy igy parancsolgat velem?" — kérdé a' már jobban magához térő Frumenzio.

„Nem szokásom ugyan illy nyomorúkkal szót 's időt vesztegetni; de hogy tudd legalább kivel van dolgod, én Répa Marczi, Sobri' vitéze vagyok;" felelé dölyfösen. — Most füttyentésére, mellyet tizszerezve hangoztattak vissza az erdő sziklái', három hozzá hasonló szegény-legény lépe hősünk elébe.

„Mi baj?“ — kérdé egyik az újon jöttek közül, engedékeny hangon, ki iránt a' többiek némi tiszteletet látszottak mutatni.

„Nem nagy; — válaszolá az ébresztő, — egy sehonnaira akadtam, 's pénzét kérem, de eddig semmire sem tudtam vele menni“

„Sobri' vitézei nem szoktak illy durván pénzt követelni,“ szóla a' vezér.

„Tehát Sobri úrhoz van szerencsém? — kérdé felkelőben Frumenzio, de térdei megtagadák a' szolgálatot, 's ő visszarogyott, — örülök, örvendek — mormogá tovább — oh, ig..en...ör..ül...ök....

„No 's hát, csak ide a' pénzzel, kedves Granguadagni uram! tudja, hogy itt a' Bakony körül sok a' szegény ember, tegyünk jót velök, 's osszuk ki közöttök, mi az úrnak fölöslege.“

„Nekem nincs pénzem; 's fölösleges épen nincs;“ dünnyögé Frumenzio.

„Ha szép szó nem használ, az már más. Tudjuk, hogy a' napokban Maltából nagy mennyiségü pénzt hozott, elő vele; 's ha tagadja Frumenzio ur, már akkor megbocsásson, ha máskint bánunk vele. — Legények, szaporán! vezessétek őt a' farkas-völgybe; három golyó röpüljön agyába egyszerre, értitek?“ — 'S ezt mondván, földre üté puskáját, melly elsülvén, durranásával Granguadagni' mámorát annyira eloszlatá, hogy ijedtében talpra ugrott, 's zsebeit kutatva esdeklő hangon szóla:

„Nagyságos Sobri uram, — bizony nincs nálam pénz.“ —

A' vezér inte, 's kettő szorosan kitapogatá Frumenzio' zsebeit 's ruháit, de mit sem leltek nála.

„Ha most nem adhat, írja alá hát hamarjában ezen utasítványt, melly házánál lesz kifizetendő; de szentül, pontosan, mert Sobrival nem tanácsos tréfálni;“ szóla Sobri, egy iratot húzván ki belzsebéből, 's Frumenzionak nyújtá; egyik legénye tintát, tollat tarta elébe: de kereskedőnk olvasni akará elébb az utasítványt, 's pápaszemét keresé.

„Hamar, hamar! nekünk nincs vesztegetni való időnk, — vagy tüstént főbe lövöm az urat, mert már magamat is elhagy a' béketürés.“

„Irok, irok már — monda reszkető hangon Granguadagni, — csak ne heveskedjék Sobri ur; irok, no; 's nevét a' papirra mázolá, 's utána két tanú.

„Igen jól van, Frumenzio ur; hanem szavát tartsa, mert Sobri rettenetesen szokta a' szószegőket büntetni, 's közel lesz, mig nem teljesíti, mire magát ezennel kötelezi. Most igyuk meg az áldomást ezen Tokaiból.“

„Tokaiból?“ kérdé meglepetve Granguadagni.

„Abból ám.“ 'S az egyik legény tarisznyájából palaczkot 's pohárkát vona ki, 's megtöltve ezt, hősünknek nyújtá „tessék!“ — mondván — „Frumenzio ur ugy is, régen nem ivott már magyar bort?“

Hősünk még el nem enyészett mámorát a' jó nedvvel derekasan nevelé, 's midőn Sobri 's társai neki „isten hozzádot“ mondának, emlékezetül egy palaczk Tokait kére magának, melly kérése legott teljesítetett is. — Álma' zavarói most szerencse kivánás közt odább állának, 's Frumenziónk előbbi álmánál mélyebbe sülyede inkább, mint merüle.

Midőn ismét felébredt *ezen* városkában, előbbi lakában és saját ágyában lelé magát. Tökéletesen viszszanyervén eszméletét, nem csak Sobrivali találkozását, de egész maltai útát 's a' szörnyű szélvészt hajlandó vala álomnak tartani; de a' szoba' közepén álló kerekes diófa-asztalon volt a' tokai, 's mellette egy pohárka, mellyen Sobri' neve mesterkézzel metszve vala látható; körülvéve a' Maltából hozott pénzzacskókban 's szekrénykékben. Felkelt, 's a' bort megizlelé, valóságos nektár volt, 's a' pénz, mellyet az asztalra üríte, gazdag öröksége. — Belépe Federico Palminával, 's egy irást nyújta át atyjának; ez felbontá, olvasá. Az utasítvány volt az, mellynek erejével magát, Sobri Jósef 's Répa Marczi tanúk előtt arra kötelezé, hogy fiának Palminávali egybekelésére atyai megegyezését, 's menyének móringképen 50 ezer pengő forintot ad. — Bámulva nézé őket egy darabig, végre még is rájok adá atyai áldását, mert Sobrit közel hivé, 's ez a' szószegőket rettenetesen bűnteti. Federico 's Palmina boldog házaspár lőnek. A' tokait a' nászünnepen üriték ki, 's Granguadagni nem is gyanítá, hogy az egész jelenetet Valentino Svagati, Palmina' testvére, kivel Federico La-Vallettában megismerkedvén, saját 's húga' szomorú helyzetét közlötte, Folichon kapitány- 's egypár matrózzal a' szigetről hozott galyakkal erdőalakra átváltoztatott Penelope' fedlezetén esti szürkületkor eszközlötte. — A' környülmény, hogy Sobri czimboráival a'

Gyula-havasok közt tanyáz, 's a' quarneróí szigeteket is meglátogatja, valóságkint hiteti el Frumenzióval Sobrivali találkozását, ki ennek következésében a' pécsi úttal felhagyott, 's csak azt sajnálja, hogy Angyal-Bandi 's Zöld-Marczival is nem lehetett szerencséje találkozni.

TENGERY.

RÓZSA' SZERELME.

Eped szerelme'
Hő lángitúl
A' rózsa, arcza
El el pirúl.

Égből a' harmat
Susogva száll
'S kitárja keblét
A' rózsaszál:

Dobog sziven szű
És csókra csók,
Szerelmi érzet — —
Ók boldogok!

De ah! szerelmök
Csak pillanat,
Körül lebeg már
A' méh csapat.

Örömtelen áll
A' dult kebel —
A' rózsa égbe
Sohajt emel.

BADACSONYI.

A' RÉGI GÁLOK' VALLÁSA.

N E Y - TŐL.

(V é g e.)

XI.

A' harmadik papossztályt tevék a' jósok, kik az áldozatot leölék, 's beleiből jósoltak, azonkivül a' madarak énekéből 's reptéből, felhők járásából 's a' t. Ezek úgyan a' druidoknak mint az áldozatnáli elnököknek csak mintegy szolgái voltak, de még is nagy tekintetben állottak, részint, mivel az alrendü jóslat is égi titoknak tartaték — (mert az istenekkeli közelebbi közlekedés csak a' druidok' sajátja volt) — részint mivel a' druidok határtalan méltóságuknál fogva mindennek, mi a' vallás dolgaihoz tartozék, tekintetet tudának szerezni, jól érezvén; hogy mind az ismét reájok is visszasugárzik. — Strabo ezeket a' latin Vates nevén nevezi, másoknál pedig Euhages és Evhagis nevezet találtatik. Ennek jelentéséről sok a' vélemény, sok a' kétség; legvalószinűbb az: hogy *eva* és *giesen* szavakból tétetett össze, mellyek elseje vallás, törvény, utóbbi pedig jósolni, a' jövendőt megmondani, jelent, 's e' szerint, már a' nevezet is kimeritené tisztöket, t. i. vallás vagy törvény szerint jósolni.

XII.

Elértünk vegre ezen ponthoz, hol a' gál vallás tökéletlensége, 's gyarló emberkéz faragta eredete leginkább szembe szökik. Bármi szépet rejtsenek is a' druidok elvei, bármint lehessen is a' szerkezet' hijányait, mint gyöngeségeket, emberi hibákat, mentegetni: egy tekintet ezen egyetlen czikre, ezen egyetlen szertartásra minden kimélést megvon itéletünktől. Ezzel a' gyalázat pecsétjét nyomák a' druidok mü vökre, de fájdalom, azon sötét időkben épen ez vala azon pecsét, melly oldhatlan hatalommal zárá súlya alá a' titkok titkát; a' hazugságot, a' csalást. Borzadoz az ember, ha e' szót kiejti: *embereket áldoztak*! de még inkább borzadoz, 's egy kisérteti iszony villan át lelkén, ha halk hangon susogva, félve, nehogy hangja a' közelben egy szörnyeteget ijesszen fel százados álmából, ha mondom remegve, halk hangon rekeszti hozzá, „'s mind ezzel az isteneknek kedveskedtek!“ Jéghideg szorítja össze szivemet — de a' szó kiömlött ajkaim közül, — a' legrettenetesb, mire az emberi ész tévedhete borzadályai éjjelében, ki van mondva! —

Igen is a' druidok embereket áldoztak.

Voltak kik ezen szokást egyenesen Abrahamtúl akarák származtatni, mivel ez teljes készséggel indult saját fiát az istennek feláldozni. De ha feltesszük is, hogy a' gálok egyenesen Abrahamtól szakadtak, 's valami csuda által azon eseményt emlékeztetőkben fentartották volna, (a' mi már magában is nem valószinű, mert alig tarták eszökben ezen esetet mások azo-

kon kivül, kik Abraham házához legközelebb állottak 's családját utódjait képezék, míg Mózes sokkal később irásával azt ismét ismeretessé tevé) — még sem találhattak abba fel emberáldozatot; mert Izsak nem áldoztatott fel; hanem hires ember lett Canaanban.

Meg kell tehát vallanunk, hogy a' gálok az emberáldozatok tekintetében a' legrútabb bálványozók valának. 'S e' hiba már nem a' népé, mihelyt tudjuk a' druidok határtalan hatalmát, hanem az egész terhével a' vallás szolgáira esik vissza, kik azt majdnem isteni tekintetökkel bizonyosan meggátolhaták, elfojthaták, megtilthaták, ha akarták volna. 'S hihetőleg tovább mint más nemzeteknél, divatozott nálok e' véres szokás, mert más népek a' műveltebbségben előhaladván irtóztak isteneiknek embereket áldozni: holott a' gálok azt nem csak midőn a' rómaiak meghódoltaták hazájokat, hanem midőn már a' frankok birták az országot, a' kereszténységre tért frankok, — is üzték titkon, 's egész a' hatodik század' közepéig találtatnak ennek nyomai.

A' mi ezen áldozatokat illeti, csak a' mennyire néha ligeteiken kivül történtek, mondhatni rólok valamit, mert a' mi azokban történt, mindig titok maradt, mivel senkit szemlélésökre nem bocsátottak, a' druidok pedig felvett elvöknél fogva semmit irásba nem foglaltak.

A' nyilván tartott áldozatokra nézve Caesar és Plutarchus adnak némi tudósítást. Ezek szerint tehát —: ha valami nevezetes vagy kedvelt ember súlyosan megbetegedett, vagy az ütközetben, vagy egyéb körülmények által jött tetemes veszélybe, — ugy azonnal egy embert áldoztak, vagy legalább fogadást tőnek egyet áldozandni, ha amaz megszabaduland, mert azt hivék, hogy ember' élete csak más emberélet által válthatik meg, 's hogy a' halhatatlan istenek másal nem engeszteltethetnek. Milly ocsmány tévedés! Tartattak azonkivül nyilvános áldozatok az egész nép javáért. — Ha a' druidok csak illykép tudák a' népet vallási érzetekre gerjeszteni, jobb volt volna semmi isteneket hinni, mint ollyakat, mellyek az emberi véren találhaták gyönyörűségöket, 's csak ezen áldozatot fogadhaták mint a' legtökéletesbet.

A' végrehajtási módról bizonyosat nem tudni; némelyek szerint roppant bálványképeket csináltak, 's az áldozottak elégtek. Mások, mint Strabo, állítják, hogy tömérdek széna kazlok gyújtattak, mellyekre emberek és marha valának hányva. — Azon körülmény hogy haramiák, tolvajok, gyilkosok, vagy más vétkekben bűnösök e'kép kivégeztettek mutatja, hogy a' druidok a' rendőrségre is hatalmasan ügyeltek, 's itt még egy uj hivatalban, mint a' bünösök hóhérjai is, jelennek meg. E' tekintetben azt vitaták, hogy ezen büntetési mód az isteneknek ledkedvesebb. Jol tudák ők, hogy valami nagyobb hatalmu bünösnek elitéltetése könnyen veszedelmes mozgást okozhatna családja tagjai, barátjai között; 's azért a' közbéke és belcsend fentartására ezen dolgokba is ügyesen tudák az isteneket keverni, ez által olly tekintetet szerzendők az itéletnek, mellynek senki ellenszegülni nem merészelne. 'S ha ez csak igy volna, nem lehetne okunk a' gálokat embertelenségről, kegyetlenségről vádolni, mert csak más nemű büntető vesztést pótolna, de tudva van, hogy bünösök hiányában ártatlanoknak kelle áldoztatni.

Egyébiránt az egyes áldozatok vagy nyillal lövettek agyon 's ugy égettettek meg, vagy keresztre feszitettek, melly aztán meggyújtatott. Ezen éktelenség martalékivá lettek többnyire a' hadifoglyok is. — Azon időkben, midőn a' rómaiak a' gáltartonányokat lassankint elfoglalák, a' druidok a' hatalomnak legnagyobb fokán állottak. Ekkor történt, hogy a' római császárok kemény tilalmakat adtak az emberáldozatok ellen; de nem mintha a' szokás éktelensége birta volna őket ezen határozatra, hanem mivel észrevevék, hogy a' druidok az idegen járomnak ellenségei, a' gál népet felakarják lázasztani; törekedtek tehát minden módon a' gálpapok' tekintetét elnyomni 's a' többi közt az áldozatok eltiltásával is. Első vala Augustus császár, Tiberius pedig és Claudius egészen elenyészteték; ezt mindazáltal csak nyilvánosságukról kell érteni, mert hogy illy tilalmak nem voltak átalános foganatúak, kitetszik, mivel még a' hatodik században is, mint mondók, visszamaradtak nyomai. Nem üldözték ugyan a' rómaiak, nem nyomák el erővel a' gál vallást, az emberáldozatokat mindazáltal a' lehetőségig gátolák, a' honnan is annyira megritkultak 's a' nyilvánosság bélyegét annyira elveszték, hogy a' harmadik században is utóbb előfordulók már csak rejtekben, titokban történtek, 's azért nemzeti köz szokásnak ez időkben már nem tartathatnak.

Más nemű áldozatok nyujtattak állatokból, 's egyéb dolgokból, u. m. termesztményekből, házi eszközökből. Különös neme az áldozatnak vala az, mellyet Gregorius Turonensis említ, hogy egy szentnek tartott hegyi tóba a' nép bizonyos időkben posztót, vásznat, böröket, kenyeret, sajtot, viaszt 's egyébféléket vetett áldozatúl a' tóban lakozó istenségnek, melly alkalommal három napi böjt tartaték.

Az áldozatok helyei a' ligetek, a' szent cser-erdők hegyek és berkek valának. Később a' római szokás követvén templomokat is épitettek a' gálok, mellyekben néha az istenek' képszobrai is felállíttattak, 's azokban végezék vallási szertartásaikat. A' szabad ég alatt is találtattak egyes képszobrok, mint Diana szobra, melly töméntelen nagyságunak mondatik, 's a' mai Luxemburg' vidékén tiszteltetek. Az áldozatok helyein iszonyú nagyságu kövek találtatnak, 's néha olly tájakon, hol körülbelöl nincs köbánya, ugy hogy a' nép istenféle szellemeknek tulajdonitá oda hozatásukat. — Azonban mi czélra voltak légyen illy kövek, bizonyosan nem tudhatni. A' templomok közül némellyek igen szépek és pompásak valának, mint például a' híres Vasso-nak nevezett clermonti templom, mellynek falai 30 lábnyi szélesek, 's külső oldalukon faragott köből rakva, belöl pedig szép apró simított kövekkel kirakva, fenn márványnyal befoglalva, 's rakvány-munkával valának ékítve; a' talaj is márvány, a' fedél ezin volt. Kétség marad mindazáltal, nem inkább az Auvergneben korán letelepedett rómaiak' épitménye legyen-e? mert ezeknek bejötte után a' gál vallás nem vala többé az uralkodó, 's igy alig pompázhatott annyira a' gálnép. — Augustus császárnak is épitettek a' gálok templomot, mellynek oltárába hatvan gáltörzsök nevei vésettek be, ez által hódolatukat a' császár iránt akarván bebizonyítni; miből kitetszik, hogy Augustus nem bánhatott keményen velök 's vallásuk ellen, mert gyülöletes bánásmód soha sem szül gyöngéd szelid érzetü önkénytes hódolást.

A' gálok polgári törvényei is a' vallási elvek szellemét követék, mert a' druidok mindent oda tudtak idomítni, — hogy fáradozásaikkal ellenkezetben ne álljon.

Ha ezen egész rajzot figyelemmel tekintjük át, leginkább két dolog tünik szeminkbe. Először, hogy az emberi elme a' valódi istenséghez méltó fogalmakat, mellyek egész kiterjedésökre nézve közelitsenek a' tiszta világözönhez, teremteni elégségtelen; legfölebb is töredékek lesznek elmeszüleményi, mellyekből itt amott pislog elő egy gyönge égi szikra, — 's midön leginkább erőködik vallás ügyében a' legnagyobbat legbölcsebbet szülni, 's mintegy ön magát felülmulni, agyagi gyarlóságát megtagadni akaró, akkor a' legfonákabb tulságokra téved, mert a' túlfeszitett elme a' nagy tárgyat meg nem birja, 's épen midön legdicsöbbet akar alkotni, osmánységba sülyed, melly azt is elhomályítja, mit előbb szépet müvelt. — Másodszor, hogy bármint törekedjék is az ember valami állandót alkotni, nem képes semmit örök időre felállítni. Minden mit emberi kéz csinál, bár milly sokáig álljon is ellent a' viharoknak, végre leromboltatik, ledöl, — el enyészik.

A' CSÓKTOLVAJ.

Virágbokor mögött
Ült a' leánysereg;
Egy csellel gondolám
Őket lephetni meg.

Mikint tolvaj szokott
Kóválygni éjjelen:
Körükbe ugy szökém —
Orozva, csöndesen.

'S midőn pillantatuk
Boszúsan szálla rám,
Már őket akkoron
Én rendre csókolám.

De hallni kelle most
E' csalfa sereget,
Mint szórta szitkait,
Mint üze engemet!

Ah olly jól tettetik
A' lányok magukat,
Hogy ők nem szeretik
A' férfi csókokat!

[BERCZHAVI.

VÁLASZ

KOVACSÓCZY' NYILATKOZÁSÁRA.

A' Rajzolatok' 82d., számában, Kovacsóczy nyilatkozást tőn, hogy a' Kazinczy Ferencz' versei közt megjelent, 's már Schedeltől idegennek sejtett *Ajánlás* mint „igen hasonlatlan a' boldogúlt' egyéb müveihez, mellyeket világos gondolatfolyam, 's kifejezés' correctsége bélyegeznek," *) az ő (Kovacsóczy') munkája. Azonban mivel nyilatkozásának e' szavaiban: „büszke lévén, hogy Kazinczynk *élt* ezen reá homályt vető versezettel," Kovacsóczy azt látszik hinni, mintha e' verset maga Kazinczy is önmüvének akarta volna vétetni, 's *így* őt — világos szavakkal — *meglopni*: kénytetem a' következők' elmondására. Mielőtt Schedel feljebb közlött gyanúját elmondá, hallám nagybátyám' legrokonabb lelkü barátjától, Szemeretől, kire ezennel az ő megegyezésével hivatkozom: Kazinczy látatván vele 's másokkal 1829d. Kovacsóczy' verseinek kötetét, mellyeket ez neki ítélés végett külde meg, első helyen álla ott a' szóban forgó *Ajánlás*. — Kábaság volna tehát képzelni, hogy azt magáénak akarta volna vétetni, ha nem említjük is, a' mit Schedel, sőt maga Kovacsóczy is szerény volt elismerni, hogy verse nem csak hasonlatlan Kazinczy' egyéb müveihez, de azokra homályt vet. Miután tehát az említett *Ajánlás* a' boldogúlt' életében, tudtomra legalább, neve alatt soha meg nem jelent, 's így vele Kazinczy soha nem *élt*, halála után munkái közt tévedésből történt fölvételét egyedül a' kiadóknak lehet és kell tulajdonítni. A' mit kimagyarázni annak nem nehéz, a' ki tudja, hogy a' boldogúlt barátai' 's ismerősei' föltünőbb müveinek másolatait papirosai közt szokta tartani, 's így az ismeretlen *Ajánlás* övének könnyen vétetheték.

Birtokában levén e' kidőlt bajnok' irásai' nagy részének, e' sorokkal emlékének tartozám, mellyet még egy Horvát Endre is avatlan kezekkel sértegetni büntelenül merészkedett.

De Kovacsóczy köszönetet érdemel nyilatkozásaért, de nem, hogy a' puszta tévedést *így* fedé föl.

Pesten, october 12kén 1837.

KAZINCZY GÁBOR.

*) Schedel' szavai K.' verseinek lelkes birálatában. L. a' Figyelmező' 8d. számát.

HÍRLAPI FURCSASÁG.

October' 10d. a' Figyelmező' 15d. számában *valahára* megjelent ‚*Felvilágositás a' dráma — küldöttség' ügyében*,' több igazságbarát' septemb. 3diki válaszára, mindössze 2971 betüt foglal magában, mellyet a' drámaküldöttség' *némelly* tagjai 37, mond harminczhét nap alatt irtak. Egy szorgalmas számító kiveté, hogy a' drámaküldöttség' *némelly* tagjai e' szerint minden *tizenhét* minutum alatt 1, mondd egy, betüt irtak, egy óra és 8 m. alatt négyet, 's így naponkint mintegy *száz* betüt, vagy *két 's negyed sort*. A' drámabiróság' *némelly* tagjai ugyan csak jól fölfogták Horácznak nem eléggé ajánlható tanitását: ‚Nonum prematur in annum' — Különösnek látszhatik itt egyszer'smind sokaknak azon körülmény is, hogy a' *némelly tagok'* aláirrásával ellátott Felvilágositásnak szerzője, *egy soha meg nem hazudtolható autographum szerint*, dr. Schedel Ferencz, ki azt előbb: ‚*egyik drámabiró*' aláirással akará közleni, mit azonban Bajza Jósef, hit. ügyv. táblabiró 's játékszini igazgató ur helyben nem hagyván, az első aláirás kitörültetett, 's helyette a' ‚*némelly tagoké*' következett. Igy van ez irva a' titoknoki szoba' kéziratai között, hol kiki láthatja, kinek azt a' hosszu utazásból vísszatérő *Schedel* (más fővel-e? nem tudni), megmutatni akarja. — Kérjük szépen dr. Schedel urat, hogy meg ne haragadjék, ha ezután lassu irónak nevezzük mert 17 minutum alatt *egy* betüt irni, ez még is csak szörnyü lassuság. — Und dadrum keene Feendschaft nicht.

Egy olvasó.

A' HAZA.

Minden öröm mi az életnek fölserken őléből
Haljon-el és kebled sír legyen-üdvet ölő!
Hogyha hazád járom nem nyomja, ha hajnali fényel
Ég a' szabadságnak csillaga tiszta egén.
Nincs okod a' sorsnak kezekét átkozni, anyádtól
Nem fosztott meg — ölén virrad ezernyi öröm.

SUJÁNSZKY

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) A' „Messager" következő bibliographiai vázlatát közli egy érdekes őrültnek. Azon férfiú, kit délután 5 órakor 's éjjel 10 és 11 között rendesen a' Boulevardokon a' des Varietes színház előtt láthatni, egykor jobb napokat látott, noha jelenleg a' legszomorúbb állapotban teng, 's magát joggal nevezi „a' rongyszedők' philosophusának." Az egy szép, termetes ember, nemes magatartású; noha rongyokba van öltözve 's vállain egy zsákot visz, mindenfélével rakva, mit neki a' szerencse ad, 's miből eltáplálja magát, mert méltósága alatt lenni mondja a' targonczát tolni vagy napszámért dolgozni. Ifjú korában több Vaudeville-t irt, de soha nevét nem tudatta. Még most is több czikkelyt ir egyik másik kisebb hirlapba, mellyek mind fölvétetnek, de szégyel értök fizetést elfogadni. Szeret fiatal drámairókhoz intő leveleket irni, őket kezdett pályájokrul elriasztandó, midőn saját szomorú tapasztalásából példájával bebizonyitja nekik, hogy a' legjobb esetben semmi, a' legrosszabikban pedig „crises de nerfs" a' jutalmok. Azt mondják róla, hogy szabád bejárása volna több színházba, de ő megvetéssel megy el mellettök, 's „csalás' gyárainak" nevezi azokat. Egy nyomorú kunyhóban él Menilmontant és Belleville között, 's ebédjét, ha egy darab fekete kenyeret 's darabka húst annak nevezhetni, a' mezőre sétálván költi el. Minden segedelmet szilárdon eltilt magától 's legboldogabbnak mondja lenni magát akkor, ha az iszonyú főváros közepette egyedül van és szabadon él. Őrültségének okát egy fiatal színésznő' hivtelenségének tulajdonitják, kit a' szerencsétlen ezelőtt 14 évvel szenvedélyes lángolással szeretett.

2.) A' leggazdagabb leány Europában jelenleg Miss Angela Burdett a' hires tory-tagnak az alsóházlan, Sir Francis Burdettnek legifjabb leánya, Coutts bankir' unokája. Olvasóink korábbi lapjaink egyikébül tudni fogják, hogy St. Albans herczegné, ki egykor mint Miss Mellon a' londoni szinpadon tragikai szerepet játszott, megholt. Ezen Miss Mellon' első férje Coutts gazdag bankir volt, és St. Albans herczeg csak ennek halála után vette őt feleségül. Két nappal halála előtt ágyához hivatá St. Albans herczeget, 's kijelenté neki, ha a' herczeg Burdett Angelát vagy Coutts' akármelly más hugát feleségül veendi, őt egyedüli örökösének teszi, t. i. roppant birtoka csaknem egészen első férjétől maradt reá. A' herczeg ezt nem akarta, 's Miss Mellon egyedüli örökösévé a' nevezett Burdett Angelát tette. Az özvegy herczeg, St. ,Albans, csak 70,000 tallér évi fizetést húz, melly halála után hasonlag Angelára megy által, ki e' szerint több mint tizmillio tallért kap. Ezen roppant gazdagságát a' herczegnénak könnyen megfoghatni, ha meggondoljuk, hogy jövedelmébül évenkint 250,000 tallért tett félre ,s igy Coutts után birt javát csaknem megkettőzteté. Miss Angela Burdett, ki jelenleg 25 éves, e' szerint bátran leggazdagabb leánynak mondathatik Europában.

3.) Egy londoni könyvkereskedő a' napokban végezé be az uj testamentomnak (angol nyelven) kiadását fehér fénymázos papiroson, egészen arany betükkel. Ez az első igy 's illy nagy rétben nyomtatott könyv. Egy példány, londoni első müvészek által bekötve, 130 tallér.

4.) Függő vashidak, 1822ben még Francziaországban nem is léteztek, jelenleg nyolczvan három vagyon.

5.) Pontos felszámolás szerint nagy brittaniában évenkint

bérmentetlen levél	88,600,000
bérmentett „	7,400,000
hirlap	30,000,000

egészben véve tehát 126 millio levél 's ujságlap küldöztetik szét.

6.) Néhány nappal ezelőtt, mond egy utazó, Doverban a' legborzasztóbb látványnak valék tanuja, t. i. egy repülni, vagy inkább egy bercz hosszanta kötélen ellóbálódni akarásnak. — Azon férfiu, ki ezt tenni vakmerőködött, megypiros dolmányát 's fehér czombruhát viselt, melly viselet illy rendkivüli helyzetben, felette nagy hatást csinált. Az ember bátran leugrott felül a' bérczről, de alig volt egy pár ölnyire len, midőn mintegy megmeredve a' két fehér lobogócskát, mellyeket kezeiben tarta; elejté. A' legborzasztóbb helyzetben lebegett itt, mint gondolhatni 's csak nagy fáradsággal huzatott vissza egy kötél segedelmével, mellyet a' feuállók közül néhányan neki levetének. Ennek ellenére sem veszté el emberünk bátorságát 's probáját másnap ismétlé, melly ekkor szerencsésen sikerült. A' kötél, melly őt tartá, csak két hüvelyknyi vastagságú volt. A' két lobogócskát ezuttal vakmerényének egész ideje alatt kezeiben tartá; nézője számos volt.

7.) Nem régiben egy ember Londonban egy 30,000 font sterlinget érő váltó levelet berámáztatott 's szobájában kép gyanánt akasztá föl. Csak örökösei által vétetett az le és váltatott pénzzé. Egy másik váltólevelnek még furcsább körülmény által jutottak nyomára, mellyből a' banknak nem csekély nyeresége volt. Bizonyos házban, — Londonban, egykor este több nemes és más urak között vita támadt egy bizonyos helynek értelmérül a' bibliában. Egyik a' társaságbul, ki a' helyet felhozá, egy esetleg ott jelen volt diaconusra hivatkozék. A' pap, ki életéből nagyobb részt szentelt a' világ' örömeinek mint a' biblia studiumának, azt mondá hogy illy mondat a' bibliában elő sem jő. Ez uj vitára szolgáltatott alkalmat, 's az, ki a' dolgot megpendíteté, tűzzel vitatá, hogy ha neki bibliát adnak kezébe, a' kérdéses helyet azonnal felütendő. A' biblia elhozaték, mellyet a' ház tulajdonos' anyja naponkint olvasott, de melly halála óta több imádságos könyvek között olvasatlanul hevert; midőn a' könyvet kinyiták egy 250,000 tallérról szóló váltólevelet leltek benne a' londoni bankhoz.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
Oktober 22kén
1837.
85lik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. Es minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugara
Lengjen a' Magyarhazára.
Második fele.

ÈLETKÈPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.

II.

MÉZES HETEK,
VAGY:
EGY IFJU HÁZAS' ÖREG GONDOLATAI
A' MULT IDŐRÜL.
MUNKÁCSYTÓL.

Mikor először jöttem világra, olly gyönyörü gyermek valék, hogy a' bába kezeit összecsapva fölkiálta: „Boldog Isten! be irtóztató rút kölök.“ — Mikor másodszor jövék világra, olly csinos legény voltam, hogy a' leányok már tíz lépésről hallhatólag sugdosák egymásnak: „nézd, nézd kérlek, milly rettenetes majomkép!“ — Mikor végre harmadszor, már nem én jöttem a' világra, hanem a' világ jöft rám, akkor — — megházasodtam.

Most már becses olvasóim születésem' rövid történetét tudják. Az semmit sem tesz, hogy születési történetem becses olvasóimat éppen nem érdekli, mert megbocsáthatják nekem azon kis hibámat, hogy születtem. Másik kis hibám az, hogy a' nagy-váradi iskolában születtem; 's e' szerint mindjárt születésemnél fogva iskolás gyermek levén, noha sokat tanultam mégis semmit sem tudok. De e' hibámat is megbocsáthatják becses olvasóim, mert hiszen mindent tudni nem lehet, valamit tudni pedig éppen annyit ér, mintha semmit sem tudna az ember. —

Az embernek legnagyobb baja e' világon az, hogy születik; legjobb dolga van pedig e' világon annak ki nem születik. Az illy boldog ember, ki nem születik, leheveredik a' paradicsomnak valamelly tündérvidék környezte gyepágyára 's csak ugy távolrul neveti e' szegény világ' dús bajait.

Mikor én születtem, nagyon jól emlékezem, hogy a' nap éppen vacatiót tartott; a' hold pedig éppen szarvas levén, egy fölleg mögé bújt, és két hátulsó lábával füleit vakarta; mikor pedig másnap nyolczadfél órakor a' nap iskolába jött, csak elcsudálkozott hogy már én akkor ríttam 's mai napig is azt hiszi, hogy a' mint világra jövék, tudniillik a' nagy-váradi iskolában, professorom tüstint megvirgáztatott.

Bizonyosan nem tudom, de ha emlékezetem nem csal, azt hiszem, a' „bak“ jegy alatt születtem, 's igy nyugodt lélekismérettel elmondhatom, hogy a' természet *bakot lött* mikor én a' világra jöttem. — Szegény apám, ki mindig nagyon örvendett mikor a' természet bakot lött 's neki egy fia születék, e' nevezetes napot igy jegyzé föl: „Anno 802 die 28a Martii, hora tertia matutina, natus est mihi filius Ioannes, sub signo Capricorni. Deo gratias!“ Azaz, — mivel tisztelt olvasóném diákul nem tudnak, — tehát magyarul mintegy illyformám születtem: „802ben martius' 28dik napján, reggeli három órakor született fiam János, a' bakjegy alatt. Istennek hála!“ — Magam is azt mondom, hála Istennek, hogy a' bakjegy alatt születtem, mert ha történetből a' *kosjegy* alatt születék, e' gonosz világ gyapjumat már rég lenyirbálta volna.

Apámnak egy tehene, neve pedig e' jámbor tehénnek, ha még el nem feledtem, „kriska“ volt. A' mi jó kriskánk éppen egypár nappal születésem előtt, azaz 1802diki martius 26kán ellett egy borjut. Ezen borju, ah, milly édesen emlékezem rá! midőn néhány nappal születésem után először meglátott, olly kedvesen mosolyga rám, mintha édes testvérek lettünk volna; bögött is hozzám e' kedves borju egypár szót, de akkor még a' tudós világban a' borjubögés ismeretlen volt, 's igy magam is, mint már akkoriban egy piczi kis ujságiró, e' borjubögést nem értettem. Hová lett utóbb e' nálamnál csak egypár nappal idősebb borju, azt nem tudom.

Ha már az ember e' világra születik és meg nem hal, mit csináljon egyebet, mint mit már annyi ember csinált? Este feküdjék le; reggel keljen föl; délben egyék, ha van mit; alkonyatkor pedig, vagy esti harangozásra, rágjon az ember valamit, ha nincs más, rágja meg az ember egész napi tetteit, és fogadom, mennél többek voltak azok, annál ehesebb marad. — De mit tehetünk róla, hogy kevés ember szokta tetteit megrágni, pedig ez olly étel, melly a' beteget is épületesen gyógyitja, ha különben olly gyomra van, hogy jót rosszat egyiránt, miket ő maga, vagy miket a' világ tálalt elébe, jól meg tud emészteni.

Mikor a' világra jöttem, a' pap, ki beavatott az örökkévalóság' szent titkába, azt kérdé tőlem: „ellene mondasz e az ördögnek, és az ő incselkedéseinek?“ és fogadám hogy „igen!“ mert ki hitte volna akkor, hogy olly nehéz az incselkedéseknek ellenállni? most is egy légy incselkedik velem 's ha nem kellene irnom, hogy megfoghatnám, bizony kidobnám szobámból. —

Milly gyönyörü gyermek valék, azt becses olvasóim a' bába' szájából tudják. A' bábának rám kimondott itélete még csak türhető volt volna, hanem a' tőszomszédságban az asszonyok már azt beszélék, hogy anyámnak egy majomfia született; a' harmadik, negyedik szomszédság pedig éppenségesen azt hirlelé, hogy képemmel hátamhoz fordítva születtem. Azonban a' keresztségi lakomán az egész szomszédság jelen volt, 's a' bábát sem véve ki, mindnyájan dicsértek, hogy egy kedves, gyönyörü gyermek vagyok. Mindezekből már most kiokosodhatnak becses olvasóim, hogy azt higyék, mi valósággal igaz volt.

Gyermekségem leirhatlan édesen folyt; szerettem a' tejeskását, 's ezért a' legelső lény, melly hozzám hőkeblü ragaszkodással viselteték, a' macska volt; én és ez engem olly kimondhatatlanul szerető macska, elválhatlanok valánk. Midőn reggelenkint tejeskásámat a' zsámolyra tevék, én és a' macska mellé ültünk és elégedetten költöttük el a' kölcsönös szerelem czukrozta tejeskását. — A' tejeskása' szép ideje elmult, a' macska naponkint hidegülni kezde iránta, és most először álltam a' világban egyedül, elhagyatva a' legkedvesebb macskától, melly valaha a' leghőbben szeretett. —

Nem sokára tarisznyát akasztottak nyakamba 's iskolába küldtek. — Valóban, minden gyermeket tarisznyával kellene iskolába küldeni; mert az ember nem tudja, hosszas tanulása' gyümölcsei után is öregségében, milly hasznát veendheti a' tarisznyának. — Most már, serdülő korom' szebb napjaiban, hűséges kutyánk — „Hercules“ — osztotta-meg kenyeremet velem. Ha ebéd után, tarisznyámba, könyveim közé egy falatka kenyeret csúsztattam, Hercules híven kisért el az iskolába, lefeküdt az ajtó elébe, megvárta mig iskolából kijövék és ismét hazakisért. De Hercules, nem sokára elvégezte földi tarisznyakisérő pályáját, ő megszünt lenni, 's én másodszor álltam a' világban egyedül, elszakasztatva a' leghűségesebb állattól, hűségesebbtől mint ember, ki a' neki nyujtott falat kenyeremért, soha meg nem ugatott.

Évek multak, és a' serdülő gyermek' érzelmei, az ifjuság' tündérképeitől átderengett korányon, sarjadozni kezdének. Iskolai könyvemet kezembe vevén, gyakran tévedeztem egyedül réteken, mezőkön, a' nagy mindenható Istennek aranyos nappal és ezüst csillagokkal himzett örökbölcseségü könyve alatt. — Nem kötött még semmi a' földhöz. Volt idő, hogy az Isten' mosolygó ege alatt térdeimre hullottam 's lelkem, tán öntudatlanul is, egy jobb világba vonzott. De a' föld' fia valék 's a' földi szenvedések' nagy utja állott előttem, kisajtolandó a' lélekből mindazon keserveket, mellyeket az örökkévalóságban thronoló királyok' királya adó gyanánt vetett ránk.

E' keservek közt az iskolai nyirfavessző tán még a' legtűrhetőbb volt, de ömledezni kezdett a' szív érzelmeinek zuhataga; eltüntek a' földi paradicsomba ringató gyermekkornak szép napjai, soha többé fel nem üdülendők! — Keresztanyám meghalt 's e' gyászrejtő napon ez egy csapás nem volt elég, hanem felül rá, még professorom is megcsapatott; mert hiszik vala az időben, hogy a' gyermeknek használ a' virgás.

Kettős fájdalom' sulya alatt indultam iskola után keresztanyám' temetésére; ott valék, 's keresztanyámmal együtt örökre el lön temetve nyugalmam. — Ott álltam a' koporsófőnél az atyafiság között szótlanúl, könytelenül; keresztapám minduntalan rángatott 's egyre mormogá: „te átkozott csóka mért nem sírsz! tüstént sírj, majd garast kapsz;“ — de hasztalan, könyüimet ez nap az iskolában kisajtolák 's érzelmimen most egy sokkal ünnepélyesebb látvány uralkodott. —

Szemközt az atyafisággal 's igy velem is, állott két lányka, időre, öltözetre, arczra, termetre 's a' legkissebb kicsinységig mindenre, elválaszthatlanul hasonló. E' két lánykába tapadtak szemeim, 's szivem egyszerre olly nagyot ásított, mintha tizennégyévi hosszas szunyadozása után valaki e' szavakkal verte volna fel: Heus, heus Furcifer! ébredj föl, ideje már iskolába menni.

Ah, szegény szív! miért kelle neked, mindjárt minimista korodban, egyben kettőt, és kettőben mégis csak egyet szeretned!

(Folytatása következik.)

UTI RAJZOK.

ZEMPLÉN' 'S ABAUJ' VIDÉKIRŐL.

Szabadon piheghetek egyszer! ezt elgondolva, minden nézeteim arra czélozvák, hogy ezen szabad napok' elfolyta alatt, magamnak legnagyobb éldeletet 's kéjt szerezhessek. És ezek, hol találhatók inkább mint az utazásban. Reám nézve ennek hármas hasznát átallátám; gondolván, a' rideg falak' magányi között is az édes emlékezet' szárnyain kéjteli pillanatait utazásomnak érzendem; másik hasznát utazásomnak abban hiszem lenni, hogy azzal csekély tapasztalásimat bővitendem, 's a' harmadikat, hogy bő tárgyakat találok rajzolásra. — Mert megvallom k. Ol. hogy eddig is sokat rajzolgattam, de meg nem foghatám mi lehete oka: hogy rajzolataim Kegyetek' szemei elébe nem kerültek (pedig a' Rajzolatokba küldöttem) vagy ha került is a' számtalanok közül egy kettő, fájdalommal kelle tapasztalnom, hogy a' köztetszés' század részét sem nyeré meg. — De eszemen vagyok már! Hogy is kerülhettek volna rajzolataim Kegyetek' szemei elébe? mikor azok, olly penészesek valának, mint csendes lakom' tisztes, penészes ábrázatja, 's megvallom az éji bagoly' huhogása néha annyira megborzasztott, hogy még velőm is reszkete bennem, illyenkor pedig minthogy kezem is reszkete, tollam olly szabados vala, hogy rajzolatimat össze mázolta, 's igy a' rajzolatból mázolat kerekedvén, Munkácsy ur azt, fidibus-nak okosan elhasználá.

Megengednek ugy hiszem k. Ol. kiterésemért, mert megvallom magám is két nap alatt sok be- 's kitérések után juthaték kitűzött helyemre. — Második nap vigan 's fönt lövellé a' nap sugarait, midőn fölérheténk az Olaszin tul lévő dombra, honnan bal oldalról hegyláncczal, jobb oldalról a' Bogrod hullámaitól övedzett Sáros-Patak tornyai szép nézetet adának, különösen gyönyörködteti a' szemet a' reformatus templom' bádoggal födezett tornya, melly vakitó fénynyel játszik az utas' szemeiben. Petrahót elhagyván, mindjárt elérők a' gyümölcsös kerteket, mellyek mellett elhaladván csak hamar a' városba értünk. Fő gondunk vala a' vendégfogadó fölkeresése, hol nyugalmat 's utasitást a' város' nevezetességeiről reménylettünk kapni. De minden fáradozásaink után olly helyre jütánk melylyek a' legrondább falukban is számtalanul talalhatók. — És a' nagy városban! Két uradalmú herczeg' városában két rongyos koresma?! hová ha magad nem viszesz enni, hasad requiémet kiált. — Csodálkozásra méltó dolog!! — Nem a' legkényelmesebb helyünk lévén, csak hamar elhagyám azt, 's a' város nevezetességei megtekintésére menék. Legelőször is a' Herczegi-lak tünék szemembe, melly az olly nagy birtoku Rákóczy Ferencz vára' romaiból épüle föl, 's a' jövő éven egészen pompás alakban készen álland, büszkén égbe meredező még fön lévő hajdani tornyával. A' várnak hajdan három tornya vala, mellyek, kivevén egyet, most is fönn állanak. A' lak' diszét nem kissé emeli annak pompás fekvése. — Mellynek keleti részen a' szőke Bodrog kaczérkodva hullámzik el, 's maga a' lak csinos kerttel 's jobb oldalán sánczczal köriteit. Nyugati részen csak most idomitott terjedelmes angol kert terül el az országutig, melly a' kert mellett visz a' városba. A' lak' belseje pompásan, herczegi módon rendezett, diszeskedik szép könyvtárral, 's Rákóczy Fer. idejéből fön maradt ajtóval. — A' herczegi-lak' megtekintése után a' reformatum Collegiumba menék, hol a' csinos könyvtárt annak felügyelői a' legnagyobb szivességgel megmutogaták. — A' könyvek' száma körülbelől huszonnégy ezerre számittatik 's folyton számtalanokkal szaporittatik, legközelebb, gr. Teleki Jósef Fő-Curator nagy becsü könyvekkel vala szives megajándékozni e' könyvtárt. Benne számtalan 14 századbéli kéziratok is találhatók. A' benne uralkodó rend ritka helyen találtatik. Kivülről a' Collegiumon még sok készíteni való van, de mit eddig a' serény adakozás eszközlött, utóbb is eszközlendő. — Áldás a'

hazafiakra! kik fölemelkedvén a' százados sötétségből mindenütt világosságot terjeszteni adakozó kézzel, hazafiui szivvel 's erős akarattal törekednek. Maga a' város nagy kiterjedesű, 's nagyon rendetlen, a' hazák össze vissza szorvák benne, mellyek 6—7t kivéve czondrán néznek ki. Ha kevés eső esik azonnal elmondhatja az ember:

Végig mentem Pátak városában
És bokáig jártam a' nagy sárban

's hihető hogy nevét is a' sár bősegétől kapá. Tudatom még a' t. O. hogy Patak városa 1834ik esztendőben nyilatkoztatá ki kiváltsági szándékát, mellyet is a' birtokos herczeg elfogadott, 's szerződés következetében 300,000 ezret tartoznak fizetni a' birtokosnak pengőben, mellyből is azonnal százezeret tartoztak lefizetni, a' hátra lévő summát pedig 6 esztendő alatt, melly föltételt a' város nem teljesítvén, előbbeni birtokosa kezébe jutand. A' lakosok, száma 6 — 7 ezerre megy.

Patakról szándékom vala elrándulni Telki-Bányára; 's uton valék. Ujhelyt elhagyván, bús andalgásba merültem, 's bus sejtések keletkezének lelkemben; mintha egy olly ember' nyugvó hamvait kellene üdvözlenem, kinek emléke lelkemben szent ereklye. Egy órai utunk után, andalgásomból fölébredék 's szemeim egy kis falu' szélén fákkal körített félromba dült lakon állának meg, 's keves szünet után hogy kocsisom felele kérdésemre a' lak mellett valánk. — És elöttem ála ledult virágaiban „Széphalom"! Melletted egykori dicsőséged, és ten magad rom, egy ország' miliardnyi részecskéje! és romaidon virula föl egy nemzedék ujonnan oltott hasonlíthatlan kellemü virága. Szép virág! kertészed lesujtottan aszik, mig Te milliók' mellére tűzve hasadó hajnalkint nyilongsz, 's mig élend a' magyar, nem sorvadsz le örökre. — Szent megilletődéssel, könyben ázott szemmel zarándokoskodám a' sirhoz, mellynek hideg hantjai takarják a' honért 's boldogságáért hön lángoló szivet. 'S e' puszta, ez elhagyatott helyen nyugszanak „Kazinczink" hamvai. Ki a' honnak erején fölül áldozék; ki pazar kezekkel hinté napokon és hosszú éjeken át viradozásival szerzett keresményit mindenénél jobban szeretett édes hona nyelvének virultáért. — Keserv könyükben hányszor nem uszának szemei, ha szeretett magzatit szemlélvén a' kétes jövön futtatá elméjét. És ő egyszerü sírban nyugszik, 's csak kő kereszt jeleli hol nyugszanak a' porhadásra méltatlan hamvak. — Csend 's béke malaszt veletek szent hamvak, 's te puszta lak, 's bár

Rom vagy most de azért hír csillagod el nem enyészend.
Mig magyar él neved is fönmarad ajkaikon.

igy sohajték föl, 's szomorú érzéssel telve hagyám el az elfelejthetetlen „Széphalmot," még azon egy ohajtásommal, 's reményemmel: hogy kevés idő mulva a' hozzá méltók mellett álland Ferenczink által készült emlék szobor. Csak e' vidék emelheté magas röptekre Kazinczink lelkét.

Esteli imádságra harangozának midőn kocsisom pattogva hajtott be Telki-Bányára, hol szándékom vala megtekinteni a' porczellán gyárat 's a' fürdőt. Este lévén semmi' megtekintésére nem meheték; 's azt más napra halasztám. De mig estel a' mit nem is reménylettem a' gyár igazgatójával (Heisl) vala szerencsém találkozni, ki is miután szándékom hallaná reménységgel bocsátott el magától. — Alig ébredék föl más nap, midőn már szállásomon vala egy, a' porczellán gyár' szolgái közül, ki az igazgatótól küldeték hozzám: hogy a' porczellán kiszedése a' kemenczéből éppen most lesz, azért ha kivánom látni siessek. Én a' legnagyobb sietséggel ott termettem 's a' kiszedésen jelen valék. Az égetés kétszer vagy háromszor is történik; először a' puszta arra használható agyagból készült edények, másodszor a' szélein föstettek 's mázoltak, tétetnek a' kemenczébe 's harmadszor az aranyozottak 's mázra olajjal föstettek égettetnek. Én kimondhatatlanul örülék, hogy hazánkban már ez is létesült, és pedig olly sikerrel hogy ez, a' bécsi porczellánnal vetekedik. — A' gyár hat esztendeje hogy készülni kezdett 's az óta mindig mindig nagyobb reménységgel biztatja tulajdonosát (a' S. Pataki herczeget.) Az épület két emeletü és L idomu, belől mind a' két végén dolgozó szobák vannak, mind az első, mind a' második emeletben, 20 — 30 ember szünetlen munkálkodik a' gyáruál. A' második emeletben van még a' föstő szoba 's a' nyomó-gépely, hol a' legszebb föstett, aranyozott 's tájképekkel diszeskedő porczellán edények láthatók. Erőségére finom csöngésére minden honit fölül halad. Nagy kereskedési ág nyittatott ez által honunkban, 's hány millio forint nem vándorol ki idegen határokra. — Hálá a' jótévőnek! ki

most is saját költségén utaztatja a' föltalálónak fiát, (Hüttner,) Német- Porosz- 's Francziaországokban, hogy bő tapasztalási kincsekkel terhelten térjen édes szülő földe határira, ki is a' télen végzendi be utazását. Reményljük tőle, hogy e' hasznos gyárat mig nagyobb tökélyre viendi. A' gyárban van a' lerakó hely is, hol a' vevők mindenkor kész édényeket találhatnak illő áron. A' gyár' közelében van a' törő malom is; hol hét kerek szüntelen töri a' porczellán készítésre alkalmatos földet.

Ki a' komoly vizsgálatot elunta a' gyárnál, egyet gondol, vagy kettőt ugrik (azaz vagy 52őt lép) azonnal vig társalkodók' körébe juthat. Kik részint egészségök vissza nyeriseért, részint mulatságból az itteni fürdőbe sereglenek. Magam is azokat követvén, egyet gondoltam, kettőt ugrottam 's azonnal a' fürdőben valék, hol nyájas társalkodónékra 's társalkodókra találtam kikkel egypár napot vigan tölték el, még az sem jutván eszembe, minek szüntelen szemem előtt kellett vala lebegnie, hogy: minden farsangnak van egy böjtje. Ha semmi vigalomra nem találna is itt az ember, maga a' fürdő regényes fekvése elég lenne azt kieligíteni. A' fürdő két részről hegyekkel körül vett völgyben fekszik, mellyek egész a' lengyel határokig terjednek el, 's rajtuk a' százados tölgyek 's bükkök mosolyva nézik az idők viharait. A' jobb oldalon elnyuló hegyek' egyike, melly a' fürdőhöz közel van, minden reggel gyönyör teli pillanattal ajándékozza meg tisztelőit. Ennek tetejéről látható a' csudalkozásra ragadó nap' följötte, melly jelenetnél meghatóbbat még nem láték Ugy tünik föl mintegy üdv körözte királyné, kiről a' harmat' csöppjeiben szállnak le az üdv 's a' jótétemények' sugarai. Kinek arcza ezer áldást áraszt, 's jelenléte édes vidámságra ébreszti alattvalóit. Mig a' nap magasabbra emelkedék én terdeimre hullva áldám a' mindenek' alkotóját, kinek imadására serkent mi szemeinkkel látható. — Itt a' természet' temploma, 's benne imádása hallatszik az Alkotónak! Ide jertek meleg szivek, tántorithatlan imádói az Urnak! itt emelkedhettek föl napon, csillagokon tul az imádasra méltóhoz! — És ti hideg szivek! kiket a' künmohosult falak belső czifrázata meg nem indit, jertek találtok itt tárgyakat, melly sziveteket fölmelegiti 's lelketeket forró buzgalommal töltendi el! — Magamon kivül ragadtatva hagyám el a' helyet olly buzgalommal, mellyet eddig csak igen ritkán érzettem. 'S azon kivánat támoda bennem vajha mindennap igy láthatnám a' nap' följöttét, 's első sugarai elömlesiben áldhatnám az Urat. — A' völgy szüntelen zöldellő füvel szövött, mellynek közepén kis csermelye kigyózva futja végig a' völgyet. Szélein kék nefelejtsek virulnak. Az uj fürdő ház a' jövő évben készen álland, melly minden kényelemmel ajánlandja magát. Vize vasas és elég erős. —

Itt elmulatván kiszabott időmet, még egy utam vala teendő a' kékedi fürdőbe, melly egy óra jarásra fekszik Telki-Bányától. — Megint fürdő kérdezik tán k. Ol. biz' az, még pedig olly fürdő, hol sovárgó szivem vágyait ismét kieligithetőnek reménylem. Telki-Bányaról az ut Kékedig szünteleni halmok', hegyecskék' 's völgyek vegyületébül szerkezett, mellyeken fel és le menet, éppen ugy, mint kisiskolás gyermek koromban most eminens, 's kevés időre hol első hol második classisban lelém föl magamat, érők el Kékedet, melly regényes fekvésével egészen bámulatba hozza az embert, körötte magas hegyláncok százados tölgyekkel 's bükkökkel az égbe mereszkedtekkel nyulnak el 's maga a' fördő a' Telki-Bánya fürdő völgyéhez hasonlóan fekszik. A' falutól a' fürdőbe fiatal farsor közt kanyarodott ut visz, 's nem sokára egyszerre föltünnek a' csinos épületek, mellyek lakóul csalogatják a' vendégeket, mig más részről a' fürdő házak egész kényelemmel ajánlják magukat. A' fürdő házak mögött áll szinte regényes alakban a' kut, melly gyönge morajjal buzogtatja erős vasas vizét, mellyet apró leánykák egész szivességgel osztogatnak a' kuthoz sereglett vendégeknek. A' kuton fölül a' fürdő közelében lévő erdőben gyönyörü séta helyek vannak kinyesve, mellyeken a' nyár' forró hevében is hüs árnyak alatt megelégedéssel sétálgathat az ember, vagy az egyszerü faszékeken pihentetheti lankadt tagjait. Az erdő belsejének baloldalán ezüst hullámaiban csillog föl egy kis tavacska, melly két részre oszolva egy szigetet képez, hol a' délutani mulatságokra sereglenek össze. Édes volt itt hallanom milly bájosan hangzanak a' magyar szavak Kassa' lelkes leányinak ajkaikról, 's azon édes kivánat ébrede föl bennem, vajha minden Szittya leánynak magyar szóra nyilnék meg ajka. A' mondottakon fölül még egy gyönyörrel kinál Kéked mindenkit, ki meglátogatja az uraság kertében

lévő halas-tavat 's ugró-kutat, melly két ölnyi magasságra szökteti vizét, hová a' fürdői vendégeknek szabad menetelök van, hol vitorlás naszádokkal várnak reájok a' hajósok, 's perczek mulva számtalanon láthatók mint lebegnek a' viz' sima tükre fölött. — A' számos látogatók közül legtöbb Kassaiak jelennekmeg. Számos tánczvigalmak is tartattnak itten, melylyekre a' közel lévő fürdők' vendégei is megjelennek. Én september elején vettem bucsut a' fürdőtől 's egyszer'smind az utazástól is, és édes emlékkel tértem vissza a' komoly arczu falak' magányi közé, itt ismét egy hosszu időt töltendő.

TARNAVÖLGYI.

LÁNYKA FÁJDALMA.

Lánykám égi szemed könybe miért borul?
Ah e' néma fohász és epedő mosoly
Lelkem mélyibe hatnak
Oh szólj lányka mi háborit!

„E' hant lábod alatt szent nekem oh ifju!
Ne kérd hát mi szememből könyüket sajtól
Ah csak ő vala eltem
'S most itt porlad — ah ez busit!"

BADACSONYI.

A' FÁK' NÖVEKEDÉSE,

AZ ÁLLATOK' 'S KÜLÖNÖSEN AZ EMBEREKÉIVEL ÖSSZEHASONLÍTVA.

Ismereteink' legnagyobb része csak hasonló 's különböző dolgoknak egymás közti hasonlitásából áll; gyakran megesik, hogy a' hasonlók' összehasonlitásában a' különbözéseket, 's a' különbözők' ellenzetében a' hasonlatokat egészen elnézzük; 's itéletünk egyoldalu lesz és hibás. Igy többszer tételték szó, a' fák', legkivált a' gyümölcsfák' növekedésének hasonlatosságáról az emberek 's állatokéival, de a' különbözésről nem. Jelen czikkelyemben a' fák' növekedésének csak történeti eléadását czélozom; a' physiologi magyarázatot, mint nem e' lapok' körébe tartozót, elhagyva.

Ha a' fa' gyümölcse, vagy közönségesben magva, földbe tétetik, belőle más, azonnemű fa növekedend. A' gyümölcsfa' felnövekedésére, neménck különbsége szerint 10—15 év szükséges. A' növés igy történik: a' földbe tett mag, kétféle növekedésének közép — vagy választó pontját teszi; *fej*, vagy *főág* nő, melly évenkint hosszabbodik, 's aztán elágosodik. A' hoszú főág a' törzs' *szárat* (Schaft) teszi, 's elágasodása a' *koronát*. Oldalt a' *fő*- vagy *szivgyök* hajt, de azonnal elágasodik. Mind a' földben lévő szivgyök, mind a' szár, mind a' később magasra terjedt korona kétségkép' nő növekedik: hoszabb és vastagabb lesz. Minden hoszitás *ránövés* által történik, az az, azon növés, melly a' fának szárán, gyökein és koronáján már van, többé hosszabb nem lesz, de minden későbbi növet, minden hosszulás *felülnövés* lesz; úgy hogy egy év' növése mindig felül jön a' mult évire. A' magból első évben kinőtt ág mindig legalsó részét teszi a' fa' szárának, 's magasra nem nő soha. Bár milly nagy a' fa, a' más év' növekedése mindig ránövend, 's igy mindig, míg a' fa él. — A' mit a' korona' és szár' növekedéséről mondánk, az egészen alkalmazható a' gyökök' hosszú növésére.

A' mint a' fa' minden részeinek hosszúra való növése: *felülnövés*: úgy a' vastagságbani növekedése *ránövés* az elébb nőttekre. Mert a' héj és faközt taplónemü valami van, melly közönségesen *szijácshéj*nak (Splint) neveztetik. Ez évről évre sürüdik, mig fává nem változik; — ép' ugy nő ismét uj szijácshéj. Igy lesz a' fa általmérőjében ½ vagy ¼ ujjal évenkint nagyobb, azaz vastagabb. A' fává változott szijács az öregebb fán gyürüforma növeteket hágy, melylyek a' fa éveinek neveztetnek. Azt hiszik, hogy évenkint egy illy gyürü nő a' fa körül; de ez állitást gyakoribb észrevételek 's vizsgálatok igen kétségessé teszik, mert meg van mutatva, hogy a' fáknak egy nyár alatt, ideértve a' tavaszt is, szabály szerint két nő — és csiraszakak vannak, 's ezeken kivül télben is vastagodnak. —

Ha a' fák' növekedésének feljebb említett nemét az állatok, 's különösen az emberekéivel összehasonlitjuk, nagy különbséget lelünk köztök. Az emberi test igen különböző 's külön féle részekre oszlott egész bár, minden részek együtt a' kimért arányban nőnek.

De minden résznek önmagában van mintegy középpontja, mellyből minden oldalok felé nagyobbodik az az nő. Ez a' növés tehát nem csak ugy történik mint a' fáknál, az az külső felül — 's ránövés által; de

mivel minden tag ismét különbféle testi részekből áll, az utolsók tehát nem mivelődnek ki egészen egymás közt, 's a' kimért arányban növekednek.

Igy a' fák 's emberi test' növekedésének különbségét érintők annyira, hogy azt minden gondolkodó olvasó tovább mivelheti. Bár csak egy tudós, a' szükséges ismereteket tapasztalás által növesztő, elhatározná magát, teljes tökélyben eléadni a' fák növekedésének történeti részét, 's különféle szakait, 's ebből aztán a' fák' termesztésének szabályait, legfőkép növekedésök alatt, de mindig összehasonlítva az emberi vagy más életmüves testtel. Hogy isméretekben 's technikában olly parányit haladunk, annak alapja kétségbe nem hozhatólag az, hogy a' tudományok' minden részeiben a' tiszta történetit 's statisztikait olly igen elmulasztjuk.

SZÉPSÉG' ÉS SZERELEM' IDEÁLAI.

AZ ARABOKNÁL, PERSÁKNAL ÉS TÖRÖKÖKNÉL.

Asia' e' három népének, kit századoktól óta köz vallás, nyelv, hadak 's kereskedés erősen egybefüze, még literaturájában lélekmiveltségében, 's költészete' mithosaiban is, több mint egy központ van. A' lovagvilág' dalnokai több izben megdallák nagy Károly tetteit 's a' kerekasztalt (Tafelrunde): úgy e' három nemzet' vagy is inkább a' *kelet*' költői is, mindnyájan egy anyagot választának regényes költeményeik' tárgyául. Szám nélkül éneklék meg a' szépséget és szerelmet, különböző lelki vagy érzéki jelentések alatt, 's történeti vagy sz. irási személyek, vagy a' szép és termékeny természet' képeiben. A' kelet' költőinek szépség - ideálaik többnyire ezek:

Asra azaz a' virágzó; a' persa költők Florája, a' legrégibb persa regények' költőitől megéneklett, de ismét elmúló, 's azért nem tökéletesen bevégzett kép, a' fejlő szépség' első bimbaját jelentő, mellynek az ifju *Wamik* imádattal hódol.

Sokkal biztosb vonalokkal rajzolvák a' korán által idvezített képek. *Balkis*, bölcs királynéja *Saba*nak, ki a' legbölcsebb királyt észszel meggyőzni reménylé, 's bár elszégyenül, de a' kecseinek hódolót lábainál látja; 's az egypti *Jussuf*, az ifju mennyei szépségének ideáljai, ki még a' világ teremtése előtt a' leendő nők keblét kiolthatatlan szerelemre gyulasztá; — *Suleicha*, Potifar' neje, jelképe az asszonyi áhítat' hosszu tűrés után égi szerelemrei átváltozásnak.

Eleitől óta tiszta és szellemi az égő sivatagok' gyermekeinek szerelme, azaz *Medschnun*', vagy a' dühöngő, 's *Leila*' vagy az éji szemöld' szerelme, de ez Medschnunnál, midőn Leilát családi körülmények arra kényszeritik, hogy kezét másnak nyujtsa, dühhé változik, — 's ő valódi orlando furiosója a' pusztáknak. E' hires gyakran megéneklett pár' kora a' két elsőbb sz. irási, 's két persa történet közzé esik.

Azon hét' szépségeknek egyike, kiknek Behram persa fejdelem ép' annyi számú és szinü palotákat épitete, látható az orosz herczegnő *Turendocht*' *) történetében. Gozzi és Schiller szerint Turandocht egy varázs szépségü 's vérszomju hölgy vala, ki rejtényeit megfejteni nem tudó kérőinek fejeit a' palota tornácza elébe függeszteté ijjedelmül; 's végre még is meggyőzőjét vagy jegyesét meglelé.

Európában nem ismeretes annyira *Schirin*, a' szépség' erényeinek legtisztább tüköre, 's legmagasb foka a' női tökélyeknek, több persa költemények' összevetése által.**) Ő a' kelet 's kivált a' persák előtt, ideálja a' szépségnek, 's ifjuságnak. Élte regényes lön a' boldog, 's élvező szerelem' urával 's férjével, a' nagy *Chosru Parivis* király' szerelme, 's végre a' szobrász' Ferhad' boldogtalan szenvedélye által, ki ideálját müvészet által akará örökitni.

Schirinnél még magasb fokon, nem a' földön, de fennebb körökben ragyog *Anachiel*, női védszelleme a' reg' csillagának, ki a' nap' sugaritól ölelve játszik a' lyra' húrain, 's accordai szerint változnak a' csillagok' pályái, annak dijául, hogy a' nagyobb hatalmú, de elbukott szellemek' *Harut*' és *Marut*' — a' viz' és szelek' nemtőji' — cselei meg nem dönthették; sőt a' harmonia' varázsa által magasb körökbe menté magát, hol mint védszelleme a' világ' harmoniájának, a' legtisztább szerelem' diadalát üli, míg Harut és Marut, mint rosz daemonok az itélet' napjáig lánczokon vannak.

SZERÉNYI GYULA.

*) Turandocht' történetét a' persa eredeti szerint l. Hammer: Geschichte der schönen Künste Persiens. Wien, 1816. l. 116.

**) Schirin, persa regényes költemény, kijött Lipcsében, 1800. Episodaiban az emlitett sz. irási anyagok külön kivivék, de Medschnun' dühe azon egy Ferhadával. Leila és Medschnun' történetét persa eredetiből francziára, 's ebből németre Hartmann fordítá.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Emmerling, a' pesti redoute-terem' bérlője, ismét fényes tánczmulatságot fog adni, november 5kén, mind a' két teremben.

2.) A' napokban ismét egy ifiú ember holt testét fogták ki Dunánk' hullámaiból, csinos zöld kapátban, fekete czombruháhan, nagy bokorra kötött selyem nyakkendővel, 's atlacz mellényben; a' szerencsétlen minden zsebeit tele rakta kövekkel, 's két kezeire zsineget hogy alkalmasint úszó lévén, ki ne uszhasson, ha ne talán a' halál félelme arra ösztönőzné. Az ifiú ember mintegy 25 éves lehet, 's ollyas valami boltos legény formájú. Midőn meglelék arcza egészen összevolt zúzva 's felpüffedve.

KÜLHIREK.

1.) Banafro környékén a' nápolyi királyságban valamelly hégyormozaton egy kapuczinus kólostor áll. Lakója négy szerzetes vala, kik jótékonyságuk és jámborságuk által a' vidékbeli pórnép előtt nagy tiszteletben állottak. Egész nap lehete nálok a' harangok' zúgását és a' zsoltárok' zengedezését hallani, 's a' hányszor az ember templomukba lépett, mindig az oltár előtt térdelni látá őket.

F. é. augusztus' elején történt, hogy egy carmelita-szerzetes egy öszvérhajcsárral e' kolostor előtt elhaladt. Az állat mellyen a' szent férfiú ült, ezen felül jócska pénzmennyiséget vitt hátán. A' szerzetes azonban kantárszárát állatjának nyakába veté 's gondolatokba merűlt, midőn azokbul egyszerre vállaira kapott erős ütés felriasztá. Ijedve fordúlt meg a' szerzetes 's ime két ember, közönséges póri ruházatban, őt megragadva tartja, mialatt más kettő nem éppen messzéről puskát szegezett mellének.

Az öszvérhajcsár futásnak eredt, de minthogy nem üzeték, egy fa megett elrejté magát. A' szerzetes megkorholá támadóit, hogy még a' papot sem hagyják bántatlanul; de ezek kaczajt ütének fölötte 's pénzét elsajátiták; egyszersmind kezeit hátra kötözvén a' kolostorba vezeték' 's a' hajcsár' szemei elől eltüntek a' fák között.

Másnap a' szerzetes bátyja, egy vászonkereskedő Nápolyban, levelet kapott, mellyben megkéretik, hogy holnap négy óráig 500 scudi váltságpénzt küldjön a' Banroi kolostor előtti térre, vagy öcsét soha többé életben meg nem látja.

A' kereskedő barátjaival tanácskozék 's a' dolgot egyszer' smind a' törvényhatósággal közli, minek következésében egy csapat katonával a' kijelelt helyre siet. Négy óra elmult már mire oda érkezett, a' helyen négy férfiút talált 's öcscsének holt testét. Legott segitséget kiáltott 's katonái előrohanván, a' négy embert bekerítik és elfogák. — Négy úton álló volt, ki a' népet szerzetes ruhában jámborságával 's áhitatoskodásával elámitá. —

2.) Philadelphiában nem rég meginditák amaz óriási hajót, mellynek neve „Pensylvania", 's melly 3,000 tonna terhet (mintegy 60,000 mázsa) visz, és 28 lábnyi mélyen jár a' vizben. Csak maga horgonya 11,697 fontot nyom.

3.) Angolországban valamelly készületet találtak fel, mellynek segedelmével egy gyenge, vagy beteges személyt a' legkisebb megrázatás nélkül földszíntről vagy valamelly kertbül a' legfelsőbb emeletbe vihetni.

4.) Gyakran lehete már hallani panaszképen említetni, hogy az amerikai szövetséges statusokban kevés a' férjhezmenő leány, 's mégis a' legujabb felszámolás szerint magában Newjorkban 72,000 eladó leány találtatik, kik közül 40,000 a' 18d. évet már meghaladta.

4.) Londonban van egy eczetgyár, mellyben két iszonyú nagy edény szüntelen töltve tartatik; ezek egyike 56,709 a' másik 59,109 akós; mind a' kettő tehát sokkal nagyobb mint a' hires heidelbergi nagy hordó.

6.) Közepette a' politikai zavargásoknak egy szomorú eset közfigyelmet gerjesztett maga iránt a' minap Madridban. Egy év óta bizonyos Buse János német festő tartózkodék ott, a' braunschweigi herczeg számára az ottani Museumban találtató remek festvényt Raphaeltől lemásolandó. Midőn a' művész munkájával készen volt, melly több műismerő itélete szerint nincs tökélyek' hiányával, ő a' másolatot az eredetihez olly hasonlatnak találá, hogy kétségbeesésében öngyilkoságra vetemedék. — Egy illy öngyilkosság bizonyára kerés utánzóra lelend.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. Oktober 26kán 1837. 86dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára. Második fele.

ÈLETKÈPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.

II.

MÉZES HETEK,
VAGY:
EGY IFJU HÁZAS' ÖREG GONDOLATAI
A' MULT IDŐRÜL.

MUNKÁCSYTÓL.

(Folytatás.)

Ha becses olvasóim kitalálták az egyalaku két lány közül tulajdonkép mellyikbe szerettem, annak igen nagyon örvendek; mert megmentenek olly szívtitok felfödezésétől, mellyről igaz vallomást tán magam sem tudnék tenni.

Egy pár hónapja mult már, hogy keresztanyám eltemetteték, 's hogy szívem egy ismeretlen fájdalom' édesen kínzó keserveit érzé; mert nem láthatám ismét az egy alaku két lányt 's csak képük lebegett szünetlen előttem.

A' szerelem egy szenvedő ige, melly sohajt kiván; sohajtani a' szerelemben zajgó szív' első érzelmeivel csak könnyü, de kiért sohajthattam volna? hiszen az angyali két lány közül sem egyik' sem másik' nevét nem tudám; pedig bármilly ismerhetlenül hasonlítának is egymáshoz, de külön nevök lehete.

Egypár napig csak elsohajtottam illy módon: „ah!“ és „ah!“ Az első „ah-t“ tudniillik (az egyikért, másodikat a' másikért,) mind a' kettőt pedig mind a' kettőért; de ez ah! és ah! sohaj név nélkül csak hamar igen üresen hangzott.

Van a' szerelemnek egy varázsihletésü sugallata, 's e' varázsihletésü sugallattól elbájoltatva, nem sokára reggelenkint már így sohajték: „ah, Eulália!“ esténkint pedig így: „ah, Ottilia!“ hogy ha pedig becses olvasóim tán azt gondolnák, hogy azon két angyali lény közül, kiket én egy alakban szerettem, az egyiket Euláliának, a' másikat pedig Ottiliának hívták, nagyon csalatkoznak, mert emberségemre merem állítani, hogy ez egész sohajtásból, nevestül együtt, egy betü sem igaz.

Eulália volt Ottilia és Ottilia volt Eulália, annyi bizonyos; de ki volt tulajdonkép Ottili-Eulália, vagy Euláli-Ottilia, — azt még magam sem tudtam. Szerencsémre ez összebonyolitott szerelem éppen azon időbe esett, mikor Zöld Marczi a' debreczeni erdőkben haramiáskodott. Monda szerint, Zöld Marczi gyakran berándult Nagy-Váradra is, és ez idő tájban hir szerint, a' legszebb leányt kellett elrabolnia. Egy gazdag bojár, ugy regélte a' nép, halálbul beleszeretett a' legszebb kisasszonyba, de reménye nem lehetvén a' kisasszonyt nőül kaphatni, Zöld Marczihoz folyamodott; ezer császári vertaranyat olvasott markába, dijul, ha számára a' kisasszonyt elrabolja.

Ki fösti le a' szerető szívnek minden perczben várt veszteségén remegő kinait? mert hogy a' bojár Zöld Marczival, a' két angyali lénynek egyikét akará elraboltatni az előttem kétséget nem szenvedett, sőt mivel mind a' kettő, ismerhetlenül ugyanazon egy volt, mind a' kettőre ugyanazon sors várhata. Megszabaditni a' rabló' szentségtelen kezei közül szívem' bálványit, vagy érettük meghalni, lelkem' vágya volt. És lelkemnek e' vágyával ezer képekbe alakítva tévedeztem ismét réteken, mezőkön, egyedüli fegyveremiskolai könyvemmel.

Egy szenderedni készülő gyönyörü majusi alkonyat volt; — a' természet édes andalgással mosolygott a' holnap juniusra derülendő nap' végsugaraira; e' búcsuzó majusi nap' nyugatát köszöntő keleti hegyek közül, csupán az ősz bihari havas nem vette le hóbul szövött fehér hálósipkáját, ott állott a' sötétlő alkonyatban ridegül és mogorván, mint egy tekintetében

elsötétült aggastyán, kin minden viszontagsági ez életnek keresztül romboltak, 's egykedvüleg tekinté a' búcsúzó napot, egykedvüleg köszöntendő majdan a'kelőt is.

Délutáni leczkémet a' mezőn már megtanultam, 's igy biztosítva érzém magam', hogy holnap az iskolában verést nem kapok. Éppen indulóban valék hazafelé, mert fejem tele volt ugyan, hanem gyomromrul érzém, hogy egy iskolai modorban jól elvert rostélyos után nagyon éhezett, és igen szomjuhozá a' bölcsek italát, a' vizet. — Mondom, induló félben valék, midőn a' vadaskert felől nyil- sebességgel vágtatott délczeg paripáján egy uri lovag a' Rhédey-kert felé. Egy pillanat' szüleménye volt 's előttem nyargalt el a' lovag; és oh, csuda! e' lovag nem más mint maga a' megtestesült haramia — Zöld Marczi vala. —

Tehát a' rablás' napja?! e' gondolat villant agyamon keresztül a' haramia' láttára; Ottilia vagy Eulália, vagy tán mindketten a' Rhédey kertben sétálnak 's ez alkonyat a' rablást tán örökre boritandó lepel. Alig villant e' gondolat agyamon keresztül 's villanatkint magam is a' Rhédey kertben termék.

Éppen a' vendégház mellett folydogáló Pecze pallóján akarék keresztül menni, midőn a' vendégház előtt a' terebélyes fák alá helyzett asztalok' egyike mellett Euláliát és Ottiliát egy asszonyság', hihetőleg édes anyjok' társaságában megpillantottam, és oh, irtózat! már ekkor a' haramia, Zöld Marczi, élénk beszélgetésbe merülve, figyelmöket mindinkább gerjesztőn állt asztaluk mellett. E' látványra hült vérrel vonultam vissza, egy a' pallón inneni szomorúfüz alá, mellynek lehajlott lombjaitól borítottan észrevétlenül vártam a' történendőket.

Illy hosszas idő után szerelem' 's félelemnek ennyi kínai között, egy a' szerelemben olly egészen ujoncz szivnek, mint az enyém volt, a' viszonlátás szomorú, csüggesztő vala; és uramfia! a' vakmerő haramia, éppen a' városban szárnyaló hirről, a' leányrablásról beszélt: „Oh, édes kisasszonyok, ugymond a' rabló, minden csinos lányka a' városban azt hiszi magáról, hogy ő a' legszebb, 's e' pillanatban, tán egypár száz lányka gondolja magában: ha Zöld Marczinak a' legszebb lányt kell elrabolnia, ugy bizonyosan más nem lehet mint én, — De Ottilia és Eulália kisasszonyok" ..... itt a' lombok közt csörtető esti szél a' haramia' szavait elkapá.

— — Tehát szerelmem titkos ihletésü sejtése nem csalt, ... Ottilia és Eulália neve annak kit imádok? — De mi mozog ott a' sötétben a' fogadó túlszárnyán 's mindinkább közelít az asztalhoz? — hálá egeknek, semmi veszély, — a' fogadós: egy tele tál rántott csirkét tesz az asztalra 's ismét eltávozik; — ah Ottilia! ah, Eulália! 's e' perczben kínosan érzém, hogy rettenetesen éhezem; de a' nagy lelkek szenvedni tanultak, 's mik egy rántott csirkének pillanatnyi örömei a' szerelem' üdvözitő éldetetéhöz képest? A' rántott csirke' izletes szaga, hatalmas erővel vonzott haza felé, a' szerelem tartóztata, 's a' szerelem — győzött.

E' pillanatban egy haramia síp' hasító hangja hallaték; „mi az?!" fölkiáltának egyszerre Ottilia, Eulalia 's az asszonyság. „Semmi, mond nyugodtan Zöld Marczi, a' fogadóst akarám kiáltani 's tévedésből füttyentettem neki," 's most a' fogadóst kiáltá. Ugy tetszett, nem csendesité le a' nőket e' nyugasztalás. Ottilia, Eulália 's az asszonyság láthatólag remegtek. Alig mult néhány percz, nem messze tőlem, lassu suhogást hallottam, visszatekinték, 's oh, rémület! az iszonyatos bojár néhány lépésnyire állt hozzám, 's ugy tetszett a' palló felé közelít.

„Ütött a' szabadítás' órája; most vagy sohasem!" igy olvasám ezt valahol, tán „Vanda krakói herczeg asszonyban," 's igy hangzék vissza lelkemben.

Kigyókint csúsztam bokrokon keresztül a' palló alá, mig a' bojár a' pallóhoz érhetett. Alig pillantá meg Zöld Marczi a' pallóhoz közeledő bojárt, 's diadalmas hangon kiáltá: „Kisasszonyaim vége a' tréfának, amott a' bojár, egyike a' kisasszonyoknak az ő prédája, másika az enyim; mert hallják, és reszkessenek! én Zöld Marczi vagyok!"

És most fölpattant Zöld Marczi délczeg paripájára, „Ottilia, Eulalia! szerelmetes gyermekim!" kiáltott az elrémült anya, a' bojár pedig a' pallóra lépett; de nem tehete három lépést a' pallón, óriási erővel ragadám meg ballábát, félre rántottam, 's a' bojár hanyathomlok zuhant a' Peczébe.

E' pillanatban fegyvercsörtetés hallaték 's e' pillanatban kiugrottam a' vendégház elébe 's teletorokkal kiáltám: „katonaság, katonaság! a' kertet egy egész ezred kerítette körül, Zöld Marczit üzik!" E' perczben akará Zöld Marczi az elrémült lányok' egyikét lovára ragadni, de a' szónál, hogy üzetik, feledé pré-

dáját, 's nyilsebesen ugratott a' Peczén keresztül 's éji sötétben czikázó villámkint tünt el.

— — És most hálásan borult Eulália és Ottilia keblemre, 's az első szerelem mennyei érzete, égi boldogság' üdvével árasztá el keblemet.....

„Jani, Jani, Jankó! —, kiáltá Jóska bátyám, kelj föl menjünk vadászni. — „Istenem, hát mind ez csak álom volt?" sohajtám midőn Jóska bátyám ránczigálására fölserkenék: „ah, Ottilia! ah, Eulália!" Jóska bátyám éppen puskáját tisztogatta. Jóska bátyámnak nem volt kutyája 's engem szokott magával vinni ha vadászni ment. „Ah, Jóska, Jóska, sohajtám, csak most az egyszer ne költöttél volna fel." „Mi bajod te fiú? kérdé Jóska bátyám, tán bizony tejeskásával álmodtál?"

— — És szótlan valék és szomoru, mert legelső földi boldogságom álom volt; álom, hogy olly üdvezítőnek rémlett boldogságunk, az örökálomig kecsegtessen e' földön.

Jóska bátyám' vadásztarisznyáját nyakamba függesztém és mentünk. Sirtam volna keservemben, de a' sors nem adott könyűket a' mélyen érző szivnek, magába fojtja az vérkönyűit 's e' vérkönyűket e' fájdalmasakat, nem hagyja harmatcsöpp gyanánt kicsalni a' csalékony szemtül.

Jóska bátyám kilencz verebet 's egy kakukot lőtt: mert mit lőhet ott az ember egyebet, hol már mindent ellőttek előle. A' kakuk ott maradt a' csatatéren, a' verebeket pedig tarisznyára szedtem. Déltájban indullóba valánk hazafelé, midőn az országúton Jóska bátyám egy hintót megállitott, és oh, bámulat! a' hintóban Eulália ült és Ottilia, Misa testvérökkel, ki Jóska bátyámmal járt iskolában, 's most beszéd közben kijött végre a' nagy titok. Ottilia és Eulália nem volt más, mint Julcsa kisasszony és Borcsa kiszaszszony. Első hallásra ama' regényes nevek helyett igen furcsán hangzott fülembe a' Julcsa 's Borcsa név, de mit tehete róla a' szegény szenvedő szív, hogy bálványa Julcsának és Borcsának hivaték.

Jóska bátyám a' tarisznya mellé nyakamba veté még puskáját is, haza parancsolt, maga pedig kocsiba ült 's nem sokára eltünt szemeim elől a' kocsi, rövid boldogságomat, mert most már valóban láthatám szivem bálványait, álom gyanánt ismét magával röpitő.

(Folytatása következik.)

KIRÁNDULAS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

I.

Úti készületek.

Hozzám! ti szép urak 's asszonyságok!
Nézzük magunknak meg a' világot;
Rétekre, hegyekre leszek vezértek,
Mutatok óriásokat 's törpéket.

Engel Arnold.

Részemrül, nyájas olvasóm, mindig azt szeretém hinni, hogy jobb egy lombozat' hűsében, vagy a' kandalló' barátságos melegénél valamelly „*Neueste Reisebibliotheke*" békes lapjaiból magának tapasztalatokat gyüjteni; — mint Grönlandból elfagyott orrt haza hozni, vagy talán az ujvilág' egyik sivatagján valamelly éhetetlen Eskimó-csoportnak pecsenyéül szolgálni. De mind hiába! Ha az ember, ugy négy falai közé zárkozva, fejét egyszer tele olvasta utazásokkal; ha az iró olly csábító, ékes szinekkel varázsolja elébe az igéret' földét, ha, például, olvassa: mikép' az éjszakamerikai lég olly egészséges, hogy benne még a' tüdő sorvas is szabadon vesz lélekzetet; ha a' szivemelő Schweizot *Tell Vilmos*ával, méltóságos hegyeivel, regényes kilátásaival, szabad levegőjével, 's mit legelőbb kell vala emlitenem, csókolásig naiv alpesi leánykáival, menyecskéivel mintegy varázs-lámpában látja lelke előtt ellebegni; ha a' Szajna melléki lelkes népet az elfogulatlanság' végső fokát elérni 's fen az égben Jupiter Olympiosz' kezébül a' kormányt kiragadni látja, mondom, illyenkor meg nem állhatja a' keresztény ember, hogy Éva nagymamájakint az alma után ne nyuljon. Ehhez egy sebes postakocsi, a' kocsiban társaság, holdvilágos est.... 's milly szép az utazás! milly boldog az utazó!

De itt eszembe juta, hogy tervem' kivitele erszényemmel nem áll párvonalban, 's bár mint törém is számolási tehetségemet, köztük az egyenlitést ki nem vihetém. Vigasztaltam, azonban magamat közönséges magyar orvosságunkkal, a' „jámbor ohajtással," hogy mihelyt a' „vakeset" — e' szónál minden kalapos olvasóimat kérem, hogy kalapot emeljenek — Fortuna kisasszony' sikos keréken a' *a' bécsi két ház' lotte-*

riáját zsebembe gördíti:*) utazásomat el nem múlatom; és utazni fogok — utazni, — tapasztalni, — irni, — és tudja! mit nem!

Mivel, azonban, megtörténhetnék — mert *példák után* igen könnyen indul az ember — hogy, ha nagy ur leendettem, nemcsak olasz, tyrol, cseh, morva, sőt még tótországot is bejárnám; 's igy „honkivül" eleget tapasztalván, „itthon" már nem méltóztatnám utazni: azért tehát abban állapodám-meg, hogy — az istenért meg ne ijedjen nyájas olvasóm, — hogy csak itthon utazandom, 's ha tollamat a' „vándor szellem," hogy profan szóval ne éljek, *beárnyékolja:* a' kis fekete nemzedék, mellyet papirosomra ugrálva teremt, rövid idő alatt, ugy meg fog szaporodni, mint hajdan Aegyptomban Israël' fijai, csak hogy azután, mint e' szakállos nép, a' *vörös tengert* szerencsésen 's meg nem csonkulva átuszhassa.

Ennyi *be*vezetésül gondolám, elég; de talán sok is. Az irónak leginkább bevezetésével kell gazdálkodnia; mert nincs unalmasabb teremtmény a' világon, mint a' sokat fecsegő vezető; már akár *be-* akár *fel*vezető legyen; én az illyet mindig *ki*vezetni szeretném, mert kiigazitani őt csak corrector dolga lehet. A' mi engemet illet, szépen kérem correctoromat, hogy hibáimat — vagy jobban szólván szedőm' hibáit, minél tökélyesebben kiigazitsa.

II.

Gondolatok egy költő' szülőföldén.

Földbe száll, mi tőle sarjadt;
De az érdem' szép jutalma
Innen szebb malaszttal ébred;
'S a' jelen megőszül bár,
Itt megifjul a' világ.

Kisfaludy Károly.

Nyájas olvasóném most valamelly hűs lombozat' árnyékában időzve, vagy divánja' rugós párnájára dülve forgatja a' Rajzolatokat bársony ujjaival.... szép szemei a' feszes katona sorba állitott-garmondokon gondatlan szédelegnek.... eperajkacskája hosszat ásit.... kis, göndör fejecskéje lehajlik... 's elalszik. — Nem, nem! nagysád a' világért sem alhatik itt békével! avagy nem hallja-e szegény forspontosom' kiabálásait, ki nyomorú, 's alig vánszorgó, kis macska-lovait 's az istenadta rosz kövezetet amúgy magyarosan áldja? 's ha mind ezt nem, kell-e hát mindjárt elálmosodniok e' csillagszemeknek, mihelyt *magyar eredeti* munkát látnak?

Alig csókolá fel a' hajnal bíbor ajkaival földünket álmából, midőn Pest' népetlen utczáin zörömböle már kocsim. — Csak a' toronyőr 's egykét ásitozó utczaseprő mutatott kivülöttünk életre; minden a' legmélyebb álomban feküdt. Negyed óra múlva a' hidon keresztül a' fehérvári úton valánk; ez országút mindenkor érdemismerést és dicsértet érdemel: mint valamelly földi tejut szalad végig völgyen, hegyen, ugaron és vetésen 's e' mellett (mi fő dolog) még az a' jó oldala van, hogy az ember rajta oldalszurást nem kap.

E' fehérvári utban láttuk *Sukorót*, melly a' köz beszéd ‚rígmusa' szerint a' hegy' oldalába kukorodott 's valóban a' kis mosdatlan házikók olly büszkén tekintenek le a' dombrul, mint szemét halomrul a' tyúkok' hőse. —

Egészen ellenkező hatást tesz az emberre *Nyék;* mint valamelly egyszerű falusi leányka, szemérmesen emeli föl fejét e' kisded helység 's a' rajta legelő szemek' pillantásait vagy nem érti, vagy eléggé szerény magára nem érteni. A' nyári nap legnagyobb pompájában mosolyga, az ég' elláthatatlan boltozata tiszta és felhőtlen volt, mint az imádkozó ártatlanság' mosolygó arcza; az egész természet mintegy innepelni látszott, noha éppen nem volt is vasárnap, 's mi lassan koczogva vonulánk keresztül a' csendes helységen, mind a' két oldalról nyájas pórlakok, mint valamelly innepies elfogadásra felállitott idvezlő sereg, állván; de az innepies sereg közt sok mindennapi köntöst is láttam.

Ki nem tudja, hogy ezen kisded helység literaturánkban olly nevezetessé lön? ki utazó' lelkét nem emeli itt azon gondolat, hogy ez volt bölcsője egyik legnagyobb költőnknek, *Vörösmarty*nak 's mégis! milly felette silány, mi tehetetlen a' toll e'félék' leirásában!

Elrejtve szem 's világtól
Áll a' kicsinke ház,
Körében és kivűle
Nagy némaság tanyáz;

*) Már meg van nyerve, 's igy iró ur az ohajtással elkésett.
A' betüszedő jegyzéke.

Nem tudja mennyi elme,
Nem tudja hány kebel
Mulat naponta rajta
Hő gerjedelmivel.

Eljő a' szende szép hold,
Benéz az ablakon,
Mikint ha aggva kérdné:
„Az ifjú hol vagyon?“

A' megdalott *virágok*,
A' *tűnőfellegek*,
A' kis *patak* mind kérdik:
„Hová lett a' gyerek?“

Délnek szelid völgyéből
Eljő a' szép leány:
„Buját, baját kisirni
Itt rejtezik talán!!“

De rejtve szem 's világtól
Áll a' kicsinke ház,
Körében és kivűle
Nagy némaság tanyáz.

A' gyermek ifjuvá lett,
Az ifju férfivá;
A' férfi szép hazában
Tündöklő csillaggá.

'S *hazára* süt világa,
Egész nemzet felett,
Hősérül eldalolván
A' legszebb éneket. —

Fehérvár ismeretesb, hogy sem itt hoszasan elbeszéljem, a' mit talán már többször és jobban hallott az olvasó. Méltóságosan borongnak őszfalai fölött a' szent hajdan' annyi tiszteletre gerjesztő képei 's mintegy tiltani látszanak a' jelenről szólani, melly nekik becsületökre nehezen válnék. Méltán megemlitendő azonban, hogy a' régi hires székes városnak maig is derék *magyar* lakosai vannak, kik, noha közel laknak Budához, még sem tanulták el azoktól utczáik neveit vendég-nyelven irni.

De meglepő az, hogy az ut egészen a' városig, és azontul is mindenütt csinált, és jó; csak a' székes város' határában van elmellőzve.

Polgárdi és *Battyán* falúk az egyetértést és összetartás' jelképét festék elömbe. E' két falu, annyira közeledett egymáshoz (ha elveikben is akképen-e, nem tudom) hogy azokat egészen egynek lehetne tartani.— Vajha volna ez képe a' két hazának is? Tanulná meg már végtére a' magyar hogy a' testvéri egyesülésnél a' teremtőnek szebb, méltóbb és boldogitóbb gyermeke nincs. Oh bizonyára legnagyobb diadalma a' teremtésnek az, — mond egy német iró — midőn rokon a' rokont ugy érti, hogy egyik a' másikon, mint valamelly jól ismert hangeszközön az accordokat tisztán veszi; ekkor müvének az istenség maga is tapsol 's az egész ég lebocsátkozik a' kellemes öszhangot megfigyelni.

Kajárt elérvén az ég mind inkább beborulni, a' fellegek' ölében tanyázó villámok mint fürge hajadonok a' morgó aggdada melletti örökös ülést megunván, czikkázni kezdének. De mellyik nagynéne nézi békével az életre való fiatalság játékait.... 's ime! a' fellegek ősanyja is mindinkább mormogni 's dörömbölni kezde... a' fürge czikkázók pajkos kedvökben annál inkább futkostak, vihogtak sisegtek.... 's mi lett vége? Az ős anya a' pajkos fiatalság felett sopánkodva szivszaggató bánatában könyekre fakadt, sirt, záporozott, dörgött és pattogott 's én szegény földi halandó, ki az egész tréfában legkisebb részt sem vettem, utoljára is én bünhödtem — tetétől talpig keresztül ázván, mint a sajtóból kikerült iv. Nem volt mit tenni, mint Kajáron túl egy csárda szalma tetője alá rejteznem 's a' Fürreden remélt kényelmes ágyat egy istenadta zsuppal felcserélnem.

Utánam még egy csapat bucsújáró jelent meg, mind a' két nemből, kik a' körül belül fekvő falukból Szent István' innepét ülni *Budán* voltak, 's most haza térvén a' zápor őket ide kéntelenité. Engem mindig valamelly kedvetlen 's boszantó érzés fog-el valahányszor illy kóbor csapat tünik szemeimbe. Kétséget nem szenved 's azért annak hosszas megmutatásával olvasómat nem is akarom fárasztani, hogy *a' gyakori 's kivált távolabb helyekre intézett bucsújárás* a' közjóra nézve sokkal károsabb mint hasznos; 's szabad mondanom, még a' nép' erkölcseire is káros befolyású. A' legnagyobb dolog' idején földét, szőlejét hagyja el a' pór, heteket tölt kóborlásában, 's mert a' dologra rest, ahitatoskodással akarja kipótolni, mit

tíz körmének kell vala megtenni. Századunk érdemeire legyen azonban mondva, hogy a' mit Illik József olly dicséretesen kezdett, jelen kormányunk alatt is gyéritettnek jó formán az illy bucsújárások. — Ezek, *végképpi eltiltatását*, nem csak a' közjó, tiszta morál és valódi humanitás, hanem szelid szerkezetű hitvallásunk is méltán ohajtja már.... Tartsa meg minden helység a' maga innepeit, de vándor kóborlásaival, kicsapongásaival egymást ne botránkoztassa!

(Folytatása következik.)

AZ ABLAKON KIVETETT HÁZ.

A' császárság ideje alatt franczia honban egykor négy korsár kapitány volt együtt Kamaret városkában, főleg tetteik elöszámlálásával mulatók. Az egyik, Revelle, minden előhozott tréfákat és bohózatokat helyeseknek talált, de nyilatkoztatá, hogy egy gondolatja van, melly ha létesittetik, mindent felülhaladna, mi eddig mondatott; ő t i. igen vágynék valamelly házat az ablakon kivetni.

„No azon legkönnyebben segithetni — mond Stop kapitány — az itteni biró azt beszélé nekem, hogy amaz ócska házat, melly éppen a' kikötő előtt áll, el akarja adni. Menjünk oda, és lássuk ha e' kunyhót, mielőtt beesteledik, az első emelet' közép ablakán kivethetjük-e?"

Egy másik, ellenvetésül felhozá, hogy még előbb a' házat meg kell venniök, de Stop ugy vélekedék, hogy azután is ki lehetne azt fizetni, habár a' tréfa kissé sokba kerülendne is nekik.

Mondák és ugy tevének; a' négy kapitány fölkerekedék az üresen álló ház ostromára. A' tető csak hamar levéteték 's az ablakon kihányatott; azután a' kőfalakra került a' sor. Az egész város kifutott a' kikötőbe e' lármára; maga a' biró is megjelent, ki csak azon igéret által vala lecsendesithető; hogy házát megfizetik neki, csak azt engedje meg, hogy az ablakon kivethessék, t. i. a' házat. A' négy romboló még ezen alkudozás alatt sem szünt meg, hanem egymás után repült majd egy gerenda, majd egy kőhalmaz az ablakon ki, mellyet a' ház' homokfalán, bántatlanul hagyának. — Két óra mulva semmi sem volt már a' házbul, mint az említett ablak, a' darab fallal, mellyben állt.

Miután romboló kedvöket igy betölték, elmentek a' bíróhoz, megfizeték neki házát, 's mindenki 4000 frankot adott neki azon föltétel alatt, hogy azon helyen soha többé házat ne épitessen, de az ablak örökre ott maradjon, illy fölirással: „itt egy ház vettetett ki ezen ablakon négy korsar-kapitány által, december 21 kén." A' biró megegyezett, 's az utazó Kamaretban az ablakot máig is láthatja.

AZ AMERIKAI HÖLGYEK.

Az amerikai szépek, mond Francis Grund „Az Amerikaiak" czimü jeles munkájában, nagyobb részint gyengéd és sugár testalkotásúak, felette kerekded, arányos formájuak, de kevésbé húsosak 's zömökek mint legnagyobb része az europai hölgyeknek. Arcz bőrük, melly a' déli vidékben a' spanyolhoz hasonlit, éjszak felé még fehérebb és virágzóbb mint az angol hölgyeké, 's mig fiatalok a' nagyobb részt szépnek mondhatni. A' világos értelemnek valamelly sajátságos kifejezése 's egy le nem irható sovár búskomolyság arczaiknak sajátságos kellemet ad, mellynek hasonmását sehol fel nem találni. De ezen bájokra egy kora halál várakozik. Huszonnégy éves korukban eszrevehető már a' formák bizonyos lohadása 's ha harmincz éven túl vannak, mindenütt a' hervadás' nyomai látszanak már.

Az amerikai hölgy gyermekének anyja, dajkája, tanitónéja, barátnéja és tanácsadója egyiránt. A' nevelésnek csaknem egész mezeje az ő vállain nyugszik. 'S alig ment férjhez egy amerikai hölgy, azonnal visszavonja magát a' zajos világtól, 's ha egyszer anya lett, az egész világra nézve megszünt lenni. Ekkor minden gondját házára 's gyermekeire fordítja. Vannak Amerikában asszonyok, kik komolyan foglalatoskodnak mathematicával 's az ó nyelvek' tanulásával, csakhogy azzal gyermekeik mivelését elősegitsék, 's én ismertem ifjakat, kik az egyetemi iskolába léptek annélkül, hogy egyéb előkészülettel éltek volna, mint az anyai tanitással. De ezen túlfeszitett erőködés által a' nagyobb részuek gyengéd egészsége aláásatik, 's ők gyermekeiknek valóban szépséget és ifjúságot áldoznak. Föllépnek ugyan még egyszer mint tisztes matrónák, midőn gyermekeiket a' társas életbe vezetik, de csak mint néma tanúi gyermekeik' diadalmának.

Komoly studiumjok okozza, hogy kevés tudományos tárgy jöhet elő beszédben, melly egy amerikai nőt zavarba hozhat, 's még kevesbé ismertebb angol irók, kiknek irásaival meg nem barátkoztak tisztestességes mesteremberek' feleségei és leányai.

Europaiak gyakran megjegyzék az amerikai hölgyekről, hogy nagyobbrészint ugyan szépek és csinosak volnának, de hogy általában véve kevés phantasiával birnának, 's külsejökben inkább szobrokhoz mint élő lényekhez hasonlitanának A' többségnél, igaz, hogy feltalálni egy az indúlatok és szenvedélyek feletti nyúgodt uralkodást, mellyet ők az asszonyi méltóság és kellem' elválhatlan megkivántatóságának tartanak; de ebből semmiképen sem folyik még az, hogy ők phantasia' és érzés' hiával vannak. Szemeik ugyan kevesebb kifejezéssel birnak abban, mit a' spanyol és olasznők szerelemnek mondanak, de több értelmesség és jóság sugárzik ki belőlük, 's azon számos Europai, ki ott évenkint megházasodik, bizonyitja, hogy az amerikai hölgyek képesek szerelemre és tartós barátságra kötelezni a' férfi keblet.

Mi az amerikai hölgyek erkölcsiségét és erényességét illeti, elég legyen mondani, hogy nem állnak ebben az angolnék után, kik Europában általánosan a' legjobb feleségek 's anyáknak tartatnak. A' legkisebb gyanu egy hölgy erkölcsére Amerikában valamint Angolhonban elégséges őt a' társaságból kirekeszteni. Azért nincs egy ország is, hol a' rágalom iskolája, még a' magasabb rendeknél is, olly ritka, mint a' szövetséges tartományokban, vagy hol e' szó „cselszövény" olly kevessé ismertetnék. Még igen jól emlékezem egy fiatal francziára ki, e' társaságokon egyátalában nem találhata érdeket „mivel még a' leghalkabb gondolatnak egy liaison-ra sem ad helyet." „Itt, mondá, valóban a' férjek' paradicsoma virágzik."

Lóránd.

SZABÓ - LITERATURA.

Barde, egy parisi ruhamüvész, egy „Traitè encyclopedique d' art de taileur" czimü munkát ada, 150 festvénynyel. Ezt a' művet egy hirlap, midőn érdemeit, midőn érdekességét 's nélkülezhetlenségét fejtegeti," une sorte d' èpopèe didactique sur l' art de s' habiller" nevezi, 's Barde urat nem genienek, ugyan, de „poete"nek, és pedig „nèe poètenek, ki egy pár ezer év előtt a' görögök közt nemcsak messze, de magasra is mehetett volna, még ez a' „siècle de materialisme et de rèalitès égoistes" egy szabónak — bár 1500 frankért találmányára szabadalmazottnak, de általában szokatlan szabónak hagyja, mert mestersége' egész „mystèreig hatott, 's munkája és könyve által a' legszorosabb értelemben vett müvészetek' körébe emelé. —

De Barde ur maga sokkal okosabb, mint panegyricusos dicsérője; ő sokat gondolkozék tárgyáról fölvilágositja azt. — Munkája első könyvében a' ruhát vizsgálja, melly neki társas lett dolog (fait social); 's egyes czikkeiben viszonyában az általános müveltség, erkölcsök, müvészetek, müipar és divathoz. Miután az utósóra nézve állitá, hogy a' szabónak érteni kell: parancsolni 's engedelmeskedni, igy végzi czikkelyét: „a' közönséges ember öltözködik, a' világfi öltözködni tud, a' bohó rabszolgája a' divatnak, az okos, szabójától öltözteti magát."

A' második könyvben először általánosan terjeszkedve ki a' szabó' mivészetére, 's mutogatva, mikint illesztessék a' ruha az öltöztetendő személy' egész kényéhez 's alakához: átmegy a' szerző a' technicára s találmányára: megmutatja a' papirszeletek' elégetlenségét a' mérték' vételére, 's műszereiről szól (mellyeknek egyikét èpaulimètre-nek nevezi), egyszerükről az előkészületekben, könnyükről a' használatban, 's mathematicai pontosságuakról. — Nem tudjuk, nem használta-e az iró e' czikkelyre collegáinak munkáit, mellyek Bernhardtól óta egész szabóliteraturát alakitnak.

Végre a' harmadik könyvben a' legpompásabb gálaruhától legközönségesebb hálóköntösig, minden öltények, a' mellyeket csak a' szükség, divat, izlés és képzelem föltalálhattak, 150 festény segélyével leiratnak 's eléadatnak.

A' toldalékban, melly azonban sok igen furcsát mond, elbeszéli az iró, hogy olaszországi utazásában hallá, mikint kiálta föl Angeló Mihály Neptun egy szóbrának *) látásánál a' Piazza dell Granducc-on, Florenczben: „kár az annyira szép márványtömegért!" 's munkáját ezzel zárja be:" mi, egy sokkal szerényebb, 's e' nagy férfiútól távol körben élünk, nagy során a' leghálátlanabb munkáknak, mellyeket csak tenni lehet, ki akartuk vívni, hogy jövőben rosszul dolgozott öltények' leirásánál még nagyobb joggal lehessen mondani: „kár az olly szép szövetért!"—

SZERÉNYI GYULA.

*) Ammanati Bartolomeo szobrász' és architect' müve L. Gvide e Florence. 1826. l. 288.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' 847 és 849 szám alatti két bécsi ház' lotteriája folyó hónap' 21kén húzatott ki; a' főnyertesek következők:

Szám.		Nyeremény.
107127	nyeri a' 847 szám alatti házat, vagy	200,000 for.
146929	„ a' 849 „ „ „ „	50,000 „
67250	nyer	12,500 „
61962	„	6,500 „
122140	„	5,000 „
76657	„	4,000 „
37902	„	3,000 „
44794	„	2,500 „
26582	„	2,000 „
69122	„	1,500 „
14500	kész pénzben nyer és 1000 aranyával	25,000 „
108577	„	2,250 „
65720	„	1,750 „
72837	„	1,000 „
116510	„	1,000 „

A' második szám alatti főnyertes Beé pesti illatszerárus boltjában adatott el, 's igy ismét Magyarországban van.

2.) Muszely Károly ur, kiről 's kinek e' nemben első, valóban jeles készületű virág-kereskedéséről lapjaink már néhányszor tettek említést, ujra szóra bír bennünket cselekvősége és műipara által. Legujabban a' Nyitra-Pereszlenyi gyümölcsfa-iskolából 125, mondd: száz huszon öt féle őszi- és téli-magvú gyümölcs fajtát hozatott, 's azt a' nagyhid-utczában „bőségszarv" czimű állandó boltjában a' gyümölcsbarátok, és gyümölcstenyésztők nézésére kiállitá. Nem egyedül ezen nagy mennyiség, hanem a' felette nagy különféleség 's válogathatóság az, mi e' gyönyörű gyümölcs-kiállitást a' maga nemében érdekessé, 's megtekintésre méltóvá teszi.

3.) Rennie György ur világszerte ismert földmérő, és hydraulicai müvész, ki az új londoni Híd felépitése által halhatatlan hírt, és nevet szerzett magának, Wodianer Samuel pesti nagy kereskedő, és társai felszólitásokra, Londonbul immár elutazván e' hó végével itten megfog érkezni, a' Dunát vizsgálandó, és annak következésében a' szükséges terveket a' Buda és Pest közt épitendő álló hid iránt elkészitendő.

HONI HIR.

Jelentés és Ajánlás!

Minden akadályok mellett is elkészülvén valahára, Europa atlása ezen' czim alatt: „EUROPA MAGYAR ATLÁSA a' legujabb politikai, geographiai és statistikai hiteles adatok szerint. — A' polgári kormányozók, katona tisztek, ujság olvasók kereskedők, utazók és tanulók köz haszonvételére nemzeti magyar nyelven XXI. táblában legelőször kiadta és rézbe véste Karacs Ferencz Pesten. Bátorkodom alázatosan esedezni, hogy a' tiszt. subscribens urak az utólsó füzet árát, mellyben vagynak Europa, Belgium, Magyarorsz, és az orosz birod. két táblában ord. papirosson 24 p. krval, a' velinen lévőknek pedig 40 p. kval, hozzá adván a' boriték és titulusért eső 6 pengő krt is a' tiszt. praenumerans urak neveikkel együtt a' rézbe metszés végett jövő pesti novemberi vásárig, legfellebb uj esztendeig béküldeni méltóztassanak, hogy a' kivántatott Földképeket akkor megküldhessem. Ha kik az egész Atlást kivánják megszerezni, és az árát uj esztendeig bé fogják küldeni az egész Atlást ord. papir. 8 p. frint és 30 kért; a' velinen lévőket pedig 14 ftért jövő pesti Józsefnapi vásárkor megkaphatják, a' kik jövő esztendeig be nem küldik a' pénzt, azután az ordin. papiroson egy Atlás 10 ft. pengő és 30 kr. a' velinen lévőnek pedig 16 p. for. és 30 kr. Magyarországnak és Europának földképei pedig egyenkint most is 50 p. kr.!

A' Magyarorsz. 4 táblából álló mappája még jövő nov. vásárig 2 p. frint 24 kr. attól fogva pedig leszen 3 p. frint és 12 kr. igen szép papiroson.

Az alsóbb oskolabeli Ifjak számára is találtatnak már készen némelly szükségesebb földképek t. i.: Magyarorsz. Erdély, Galitzia, Német szövetség, Europai Török birod. és nagy Ásia. egyenkint 10 p. krért; mellyek lételeket egyedül az ajtatos oskolák, a' tudományokat világossággal terjeszteni kivánó igen nagy érdemü provintiálisának fő tisztelendő Grosser Kereszt. János urnak; valamint terjedését is ez az ajtatos oskolák, és más nagy tiszteletű szerzetes atyák nagy érdemű Professorainak, és a' miskolczi ref. Lyceum Professorának tisz. Regetzy István urnak köszönheti, a' ki igen számosan szokott vitetni tanitványai számára: bár a' nagyobb Collegiumok és oskolabeli tiszt. Professor urak is nagyobb világosság mellett kivánnák vezetni tanitványaikat a' tudományok országában!

Találtatnak ezen kivül nálam angol irást tanitó könyvek mellyek szerint igen könnyen, és a' legrövidebb idő alatt meglehet szépen irni tanulni. Az ára 1 koncznak, melly 4 csomóból áll, csak 40 pengő kr.

A' Mi Atyánk, Idvezlet, Hiszek egy Isten, Tiz parancsolat egész kiterjedésében egy huszasnyi térségre, a' legapróbb betükkel lévén ki metszve, németül és magyarul is; ára egyiknek egyiknek 20 p. kr. — ezüstbe foglalva pedig a' kettőnek az ára 2 ezüst for. a' kik a' remek metszésü ritkaságokat kedvellik, megszerezhetik. — Pesten, József-Városban Ósz-utczában (Herbst-Gasse) No. 959. ***Karacs Ferencz,***

Réz-Metsző Europa atlása kiadója.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest. **1837.**

Oktober 29kén

RAJZOLATOK

87dik szám.

A'

TÁRSAS ÉLET

ÉS

DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára. *Második fele.*

KIRÁNDULÁS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

(Folytatás.)

VI. *)

Kaland a' hajón.

Hány esztendőig jártál iskolába?
„Tizenötig"
És mit tanultál?
„Semmit, csak keveset diákul."

Stancsics.

A' férjhez igért lányka nem örvendhet jobban, midőn a' négy farsangon által forrón ohajtott kedves' négy szürkéit a' jókedvű nászokkal háza előtt megállni látja: mint én, midőn ma reggel álmatlan fejemet ablakomon kidugám.... Az ablak tudniillik éppen a' Dunára szolgál; ott egy csinos készületű zöld hajót pillanték meg, melly éppen indulóban volt alá felé. Minden mozgott, minden talpon volt; a' hajósok' lármás készülete, az utasok' tolongó sietsége, kötelek' hajigálása, mind ez olly vidám életet gerjesztе maga körül.... mintha a' hires marseille-i kikötőben leendettem 's abból száz meg száz fregatát látnék a' nagy oceanba kievezni.... Oh mikor fog sohajték magamban — a' fehér, veres és zöld zászló hullámidon lebegni ősz ocean!... mikor fognak a' XIII. szabad status' emberei kikötőjökben egy még soha nem látott nemzet' kokardáira bámulni, 's a' messze hon' embereihez *viszontagos érdekű* kereskedésse közeledni!.... kiviheti-e valljon azon lelkes hazafi, Széchenyi, gőz- és vitorla-hajóival óriási tervét?...

A' felkelő nap éppen első sugarát veté szemembe 's elmerülésembül fölébreszte 's egy pillanatban Amerikából ismét Magyarországban voltam; érzém Philadelphia helyett Földváron valék... 's megemlékezém ujra az iszonyú utról, mellyen ide vergődém... hol a' szabad égnek bizonytalan ernyője alatt mocsárrá ázhattam volna a' nélkül, hogy csak egy roskatt kunyhóra is lehete akadnom, ha mindjárt a' kajári csárda' fogott is lenni, hol az udvartalan ház' nyomorú ajtója egész éjjelen át a' süvöltő szél' szeszélyeinek inkább engede, mint fa-lakatjának....

Nem volna-e jobb, gondolám, ama' faház' zöld falai közé bocsátkozni, 's magát egy értelmes kormányosra bizni?.... ott legalább, biztatám magamat, lelkedet testedből a' rögös út ki nem rázza — mert haj! mikor olly kevés lelkünk van 's a' hazának annyi kellene!... kereszténi kötelességünk, hogy lelkünkre vigyázzunk — szó a' mi szó, én hajón utazandom.

Nagyobb lélekörömmel nem mosolyoghatja meg az elbizott irócska öt körmébe 's kétszer öt pennájába került alkalmi versét, mint én e' jó gondolatomat. Nem is mult fél órája 's már a' hajó' födélzeten füstölögtetém verpelétimet; 's mint a' hódító császár Ilona szigetében, össze összekúcsolt karokkal meredtem a' nagy ürben,.. néztem milly szép a' vizi utazás, kivált viznek alá! mert viznek fel, Magyarországban az embert lovak viszik.... a' szegény lovak pedig alig állhatnak magok is.... 's igy történik, hogy az ostor pattogni kezd, 's ez engem mindig a' tatár járásra emlékeztet. Én a' korbácstul, természeti gyengeségből irtózom, 's emlékezem, hogy egykor gyermekkoromban nem tudván imádkozni a' procession

*) Mint jutottam el Füredre, 's innét Simontornyára, azt ottani tapasztalásimmal együtt, nyájas olvasóimnak f. é. Rajzolatink 54dik, 57dik és 60dik számaiban mondtam el; a' rendes olvasók méltóztassanak tehát e' három kiszakasztott czikkelyt ide gondolni; a' rendetlen olvasók, no azok ugysem sokat törődnek vele, akár elől, akár hátul kezdjük a' dolgot.

unalmamban társaimat comandirozni kezdém: „Jobra tekints, balra nézz!“ 's akkor a' clarissimus olylyan hat korbácsot csapatott reám, hogy azóta a' processiótul mindíg irtózom. De, a' mint mondám, az ember viznek alá olly észrevehetlenül halad, 's ha valamit naplójába akar irni, nem kell előbb megállitnia a' zörgő kocsit, hanem kiveszi zsebéből ónacsát 's egy asztalkához ül, 's egész istenadta napon irhat a' nélkül hogy Janesi dörmögne a' késedelemért. E' mellett, ha az ember a' hajó-födélzetre kiül, vagy kiáll, nem csak vizet és erdőt és partot lát, hanem néha falukat és városokat, olly regényes szépen festődni a' távolban, mintha csak oda volnának rajzolva, 's higyétek-el, sok várost sokkal jobb az embernek csak távolról nézni.

Földvár' földe sik, és homokos, a' Duna felől hegyek környezik. Az egész városban legjobban tetszett az, hogy 20 egynéhány évvel ez előtt egy nagy darab *haszontalan* homoktelek a' lakosok közt felosztatván, most *hasznos* erdővé változtatik 's kinek kinek *tulajdona*....

Vannak emberek hajónkon, kik engem diáknak tartanak, mert kezemben sokszor könyvet, fülem megett pedig tollat látnak, 's csudálkoznak, hogy nem diák, hanem magyar könyvbül olvasok.... a' kormányos pedig meg nem foghatja, hogy néha-néha elbizottan hozzám intézett féldiák szavaira magyarul felelek. E' jámbor ember dicsőségnek tartja, ha három jó magyar szó közé két rosz diákot vegyithet 's társai előtt bölcsnek, okosnak akar láttatni *ez által*!... sőt már susogni hallottam hogy az a' könyvesúr aligha tud diákul.... Oh! gondolám, bár igazad volhatna, 's iskoláimban nyelv helyett tudományt tanultam volna, most is talán máskint irnék. De ha az ember egész iskolai életében egy csepp okosat sem tanult, hogy irjon aztán valami okosat? Gedeon a' 40,000ből csak három százat választhatott ki; én nem hiszem hogy a' mi 9 milliónkból kétszáz is inna mar-kából.

Az idő szép és kellemes, 's Duna néne szelid mint a' simogatott lángy,

'S a' szőke hullám' visszafolyhatatlan
Tükrén alább-alább száll gyors hajónk;
Nyájas faluk 's a' magtermő telek, —
A' nem magának fáradó paraszt
Vidám vetése — integet bucsút;
Az ég szeliden boltosul fölénk,
'S vezérvilágul vándorútainkra
Kitűzi a' remények' csillagát.
'S ah, még is ah! ha teljesül reményünk?....
Ha lesz világod tiszta? szent hazám!...

* * *

Nem én, egy tapodtat sem utazom tovább vizen. Kiállhatatlan! egész éjjel nem alhattam. Azok az átkozott szunyogok, olly keser-édes éneket daloltak fülem körül, hogy midőn ma reggel tükörbe tekinték elijedtem! Ugyan nevetne szép olvasóném, ha most meglátna 's fogadom, ha Lidike' gouvernante-ja vagy csak egy éjjel is a' hajón alszik, ugy meg fog hizni képében, hogy Tekintetes, Nemes, Nemzetes és Vitézlő Tuskó Pál ur a' jó mademoiselle-t agarához többé nem hasonlíthatandja.

Diákos kormányosom azt mondja, hogy Tolna már nincs messze; ott ki fogok szállni.

VII.

Uj tapasztalások a' szárazon.

A' képtelen harcz itt hegyeket temet;
Ott új világot hoz föl; egymást
Váltja örök romolás 's teremtés.
Berzsenyi.

Szokásommá vált, valahányszor valamelly vendégfogadóban megszállok, ha unatkozom, — most pedig csak ugyan reá értem, mert dagadt arczom végett egy lépést sem teheték ki — az ablakra és falakra irkált verseket, neveket 's a' t. nagy fontossággal vizsgálni.... Az illy fal-almanachokban az ember sokszor jobb gondolatokat talál, mint sok maroquinba kötött hazai almanachok' fél-velin velejében, 's az okosak mellett olly bolondokat, olly zöldeket!

'S bolond, okos, és fontos és üres,
Mind mind javalló tapsokat keres;
'S a' taps, 's javallás el sem is marad.
Mindennek meg van, mondják, bár tagadd,
('S ez csalhatatlan bíró izlete) —
Mert éjjel mindenik kő fekete.

Midőn *Noe* magának egy bárkát épite, és feleségével és gyermekeivel és mindenféle állatokkal belé takarodott vala, lőn, hogy egy csoportban az egész világot az okos és oktalan állatot együtt lehete látni...

á' hatalmas orozlánt, a' gyáva nyulat; marakodó farkást és békes bárányt; a' nemes lovat és nemtelen szamarat; a' szabad szarvast, és igás ökröt, a' gazdag pávát és szegény templomi egérkét, az álnok macskát és a' hív kutyát; a' buja verebet és hiven epedő gerliczét és a' hollóknak különféle nemeit, és végre az embert, minden különség nélkül egybe halmozva, mintha — isten bocsáss — a' mindenes sepretre volna őket össze egy halomba. — Elhallgatom mikép és mennyi idő alatt csődült a' nép össze, milly viszontagságokon ment keresztül — csak azon egy pontra akarom olvasómat figyelmetessé tenni, hogy azon ablak, mellyet Tolnán megnéztem, egészen ezen bárkához hasonlitott. Lehetett itt a' fönnevezett állatokat egyszálig látni, szinte olly békesen egymás mellé halmozva és egymás hátára kapaszkodva — csak hogy emberi fac-simile-kben.

Már éppen eltökéllém magamat, hogy ezen nevezetes monographiákat, akármimbe kerüljön, mintegy második Thümmel, magamnak megszerezzem, 's Pestre felküldjem, hogy ott az valami tetemes oklevéli formátumban rézre vagy akár kőre metszetve, kijöhetne... de ime! midőn ott állok iszonyú arczommal egy szegény fiúcska megy el az ablak alatt, mámikájának kezében egy zsemlyét vive... a' szegény fiúcska véletlenül rám tekint... 's ugy megijed, hogy ijedtében a' zsemlyét — fejemhöz csapja! maga pedig lélekszakadva és sikoltva talpal hazáig!... Fejemnek ugyan semmi baja sem lett. De oh az ablaktábla egészen összezuzott!

Már mivel az irásba belé jöttem, csak elmondom mit tudok Tolnáról Virág Benedekből — mert sok olvasóm tudom még nem ért reá eddig magyar históriát olvasni. —

Ez a' Tolna, mellynek vendégfogadójában, a' szerencsétlen eltört ablak ellenében, ezeket irom, hajdan igen nagy és hires királyi város volt. Első István királyunk már 1016-ban itt tartott országgyülést, 's az akkori időkhez alkalmazott *első* törvényeket *itt* hozta. Tudjuk továbbá (Virág századjai' első könyvéből 230. lap.) azt is, hogy második István királyunk II Gejzának fiját Tolnán neveltette légyen, még pedig „királyi tartás" mellett. Minden esetre fényesnek kellett tehát hajdanta lennie Tolnának, 's az időkhez képest tudományok' és művészetek' székének; mert másképp hogy' küldhettek oda egy herczeget magának tapasztalásokat szerezni?.. 's valóban a' köznép szájában maig is fön van a' közmondás, midőn valakiről azt akarják mondani, hogy sokat látott — tapasztalt ember: azt mondják: „Tolnát Baranyát megjárta." — Nevezetes volt még II Lajos' uralkodása alatt is, ki benne 1518-ban országgyülést tartott; 1526-ban pedig 11 napig pihent itt hadával, mellyet a' török ellen — a' magyarok' ama nagy mészárszékére — Mohácsra vitt, hogy ott — eltemesse.

Mai időben Tolnát egy nagy kereskedő házzal lehetne összehasonlítani, melly fontos és sok károkat vallott. Az egyesület régi tagjai részint kiléptek már. Ez által a' kereskedés' nagy pénztőkéje fölötte kevesedett, a' ház' hitele csökkent valamint papirosainak értéke is; vagy — hogy a propost mondjak — egy elhagyott vendégházhoz, mellynek a' régi, hires czimere kün függ, de a' régi jó bor már kifogyott 's most a' vendégek „három-ember-borral" tractáltatnak... a' három-ember-bor t. i. olly neme a' bornak, mellyet hogy az ember megihasson, szükséges hogy egy másik tartsa, egy harmadik pedig úgy öntse neki torkába... nagy része ezen elvirágzásnak abban is fekszik, hogy Tolna a' Dunához igen vonzódik; a' telhetetlen Nympha pedig annyit szerelmeskedik vele, hogy szegény Tolna egészen elfogy, a' mint hogy nagy részét az éhetetlen folyam már egészen föl is csókolta.

(Folytatása következik.)

NÉPDAL.

Elmentem én este felé
Kedvesem' laka felé,
Hivém hogy megláthatom,
'S majd felőle álmadom.

A' kis hajlok mély csöndben ál,
Magam vagyok hajlékinál;
Hej ha tudná a' barna!
Nem hagyna itt magamra.

TARNAVÖLGYI.

*

GYULA' CSALÓDÁSA.

OROSZ LÁSZLÓTÓL.

I.

Távolt mérő láng szemekkel
Egy utas jön gyors léptekkel
„Merre útas?“ Messze még.

Kisfaludy Károly.

Szép tavaszi nap piroslott, a' kéklő karpátok ormai alól, midőn Gyula vágyó vándor lépésekkel sietett honába, nem látván hazáját három év óta, 's már a' határon vala, midőn a' nap ragyogva tölteni kezdé a' környéket lövelő sugárival. Ismét láttak oh hon! felsohajt 's nem tudván tovább szive' érzelmét eltitkolni, Emmáját rezgi csókokra készülő ajka a' visszhangnak; mikor látlak meg óh angyalom? óh Emma?? 's a' zöldelő viszhang karpát' sziklás barlangjából sokszorozva szórja vissza: ma — hát ma látlak meg Emmám? még ma látom barna szemeid' csillagait? ma ölelem szőke fürtökkel ékesitett hó nyakadat, ah még ma lész enyim örökre; illy érzelemmel repüle Gyula tündér szárnyakon szeretett vágyának édenébe; 's már midőn az alkony hűsre fordítá a' léget, kedves Iván barátja' lakában lelé magát V— falván, honnan G — vára csak két óra, 's ott szeretett Emmája, ott boldogságának legfelsőbb foka. — Belép barátjához, ki pipája' hamvas golyóival mulatá magát, de meg látván Gyulaját felugrik rég nem látott barátját szivére szoritandó, 's nyakon ragadván csokjaival vagy is inkább füstjével halmozza Gyula' örömmel telt arczát, de Gyula' kérdései szünetlen Emmát tárgyazták, vágyó szemekkel tekingete az ajtóra, minden perczben elakarván hagyni Iványát, kedveséhez indulandó, 's nemtudván Gyula vágyainak engedni, még alkony előtt bucsút vön Ivánjától, 's mire a' nap lebujt biborsugarával a' tulvilágra, már G — vára határin andalga egy százados tölgy' lombjai alatt; itt ezen helyen vala ő olly sokszor édenében ha Emmájának hó karjai ölelék fürtjeit, 's kis kezei pödörgeték bajuszát, 's most egyedül van ő itt— 's a' szent csendet csak a' hold' halvány mosolygása viditja, 's a' zephir' lengése visszhangozza a' tölgy' ágairól hallató csalogány bús nyögését, 's a' mint andalg itt, — puha lépéssel közelg egy lény távolságból 's guitárján kezdé pengetni énekelve Gyula' olly szeretett dalát:

„Panaszkodol kis csalogány?
Téged sem vidit a' magány?
Vezesd kérlek panaszoddal
Kedvesemet körömbe.“

„Mosolygsz halvány hold' sugára?
Nevetsz vágygyal e' szép tájra?
Vezesd kérlek hiv mosolylyal
Kedvesemet körömbe.“

'S ah ezen isteni hangban Emmája' szavára ismer, szaladni akar lábaihoz borúlandó, de egy nemes vagy mondjam büszke érzelem vissza tartóztatá őt, — közelget a' hang 's Gyula a' tölgyet körüllombozó bokrok közé vonul, vágyó lépésekkel közelg a' lány 's a' tölgy alatti zöld bárson pázsitra ül, folytatván a' kedvencz éneket; ismét látlak tehát Emmam! három év után olly szépen, olly bájolón mint az előtt; azon kék szalag futamlott füzve szőke fürtjei közt, melylyet ő annyira kedvele, — olly hiven tartád tehát eskünket?! — felsohajt, látván előtte állani Istennőjét kit a' sors küzdőleg feléje varázsolt, 's nem tudván tovább feszült keblének titkait elrejteni, indulni akar imádottjának lábaihoz borúlandó, de im! mint lepete meg egy jelenet által, melly eszétől is egy darabra megfosztá —: kényelmesen lép egy uracs a' bájoló nő elébe, mellyre a' lány felugrik kedvesének karjai közé. Pokol kín volt ez Gyula szivének, 's mind azon gyönyör képzelmek, mellyeket évek óta gyüjtögete egy jelenet által füstbe menének, — oh ti lányok! hamis lények!! így viszonozzátok ti az igaz, évekig tartó hívséget, búsongva mondá Gyula, mialatt a' két szerelmes beszédbe ered; — hát csakugyan én vagyok első szerelmed' tárgya'? kérdi a' szerencsés, mire a' bájoló szüz kis kezével kisimitván a' kétlőnek homlokáról hajait, szóla: 's te kételkedel? csak akkor látlak hiuságodért eléggé megbüntetve, ha szümből nevetek rajta; csak egy kérdést még szerelmesem szóla a' szerencsefi: te olly szép vagy, olly bájoló, olly kellemes, sok társaságokban valál, sok ifjak közt, nem találkozott egy, ki szemeid' csillagait magára vonta, de a' lány ismét „nemet“ mond. Hah kigyo! felkiált Gyula a' bokrok közt, 's lélektelen rogy a' harmattól gyöngyös mezőre. —

Már piroslani kezde a' hajnal, midőn Gyula felébredt pokol álmából, de nem látá már a' tőle utált szerelmes párt; azonnal elhatározá, ezen tájt örökre elhagyni,

de a' hivtelent még egyszer látni 's bátyját és kedvesét szerelmök' viszonyáról tudósitni, 's igy őt megszégyenitni el nem mulaszthatja.

II.

Ah ifju nem érez a' lányka nem ért,
És nincs koszorúja szerelmeidért.

Vörösmarty Mihál.

Vissza mindenek előtt Iván barátjához volt szándéka menni; ennek kitárni szive' keserveit, 's vig kedve által fölviditni szomoru érzelmeit, el lön végezve; 's egy pár óra múlva ismét Iván karjai közt szivá a' barátság' maniáját; szánáa panaszkodó barátját Iván, de egy részről mint nevete balgatag szerelmén, mert habár vigalmak közepette élt is Gyula, ha száz lányok közt volt is, jó kedvét nem nyeré többé vissza „te utaztál" ugy mond egykor a' tréfás Iván „külországok' alkotmányit és szokásait megismerni, bár ismerted volna meg honod' hölgyeit 's tanultad volna fortélyukat; lásd Gyula már nekem is 22ik tavaszom derül 's még én hálá az égnek nem valék szerelmes, mert szivemen mindenkor győzedelmeskedtem, 's te mérget eresztél szived' rejtekébe, melly emészti létedet; de hisz tudom érzelmed csak merő képzelem, 's ifjoncz vonzódás. — Könnyen beszélt illyesmit a' még ép szivü Iván, 's minden szavai mérges nyilak valának Gyula szivének „ah! hát elfelejtsem őt? felsohajt egyszer a' tölt kulacs mellett, — elfeledem, — de holnap legyen napja megszégyenitésének" — el lön végezve, 's 's más nap még hajnal hasatta előtt elindula G—rra. Szép tavaszi nap volt ez, 's éppen a' tisztes falunép isteni tiszteletre siete a' templomba, tompán kongának a' harangok, de hangjaik nem valának olly szomoruk, mint Gyula szive, 's majd földre rogya, midőn azon hirt vevé, hogy N. — ma tartandja szép huga' lakodalmát, — most többszöres boszú és elszánás vezeték lépéseit, 's minden ere fort, midőn a' kertbe lépe, hol a' virág leheltől, 's szent szégyenétől lekötve álla meg egy lomb alatt, 's körül nézve, egy padon ezen verseket olvasá:

„Nyári nap, kies alkonynál,
Egy szép völgyben sétálék
'S már a' halvány hold sugárnál
Csermely parton andalgék.

Szemembe tünt egy nefelejts'
Szivedből Gyulám ki ne ejts
Mert neked szánám
Hogy leszakasztám.

Emma."

Hát csak álom volt, és tünemény a' mit érzék? nem vala igaz, nem hivtelen Emmám mert ez, kis kezének vonása, még jobban megerősöde hiszemében midőn a' fák alatt látá, a' szomorban andalgó Emmát, nem olly vígan mint multkor; nem a' nevető, nem a' szerelmes lány állott előtte, szomoru vala 's halvány, a' szép szemek' ragyogó csillaga eltünt, 's csak a' könyűk villogának elhalt szemeiből; — indulni vagy is rohanni akart lábaihoz borulandó, de az öreg N.— hozzá közelget, 's kezénél fogván a' kesergő lánykát elvezeté, mielőtt Gyula magát bemutathatta volna, most vidor érzelmek keletkezének Gyula mellében, 's az édes remény sugárai táplálák. De mint hült el reménye midőn egy diófán ezeket olvasá:

Szeretsz engem' Ödön?

'S ezen sorokban ismét Emmának kezevonását ismeré 's körül tekintvén a' kert' árnyai közt, látá ismét a' nevető gúny-tréfás lányt, ki bizonyosan azon töré kis fejét mint kinozhasa kedvesét, oda tehát, —'s minden kérdés nélkül megnyitja a' kertiház ajtaját, hova a' lány siete, de a' más részről nyiló ajtón belépő ugyan azon szerencsefi, ki múltkor karjai közt vala, zavarbaa ejté, 's milly komoly látvány Gyulának, a' lány rendithetetlen viselete, bús hangon, melly a' szikla szivéket is képes volna megrepeszteni szóla:

„Ugy látszik nem emlékezik kisasszony már azon emberről, ki egyszer olly szerencsés volt figyelmét magára vonni."

Egy mosoly, melly eddig a' hamis kis száj körül futamlott, hangos kaczajra tört, 's egy tekintet, a' csillag szemekből, melly ugy látszott kötődött valjon ezen ember nem bódult e agyában, majd lesújtá reszkető lábáról, — 's a' lány, csintalanúl csak ezeket felelte.

„Nem tudom mikor lett volna szerencsém kegyedet látni, annál kevésbé kegyeddel összeköttetésben lenni; még eddig hálá az égnek senkit sem találtam meltónak vonzódásom' elnyerésére, mint, Ödönömet, uram!"

Hah! hamis nem, felkiált Gyula, nem esküvél hivséget, örököst, és egyedülit azon estén, midőn egy-

mástól elválánk? azon szép tavaszi esten midőn ezen gyűrűt fürtjeidből fonván adád.“

Ezen szavaknál gondolatba merűle a' lány, és sima hangon türelemre serkenté Gyulát:

„Várjon kegyed nyolcz napot, 's mához egyhétre jelenjen itt meg, ezen helyen, a' mikor vagy megnyerendi kezemet, vagy nemünkről nemesb felvilágositást nyerend. Bús hangon ejté ezen szavakat, mellyek ismét elhitették Gyulával, hogy csak képzelet vala, mit tapasztalt, 's Gyula a' remény szárnyain távozék Iván barátjához.

III.

a.

Oh! értem teremtett szép lelek
Hogy szivem' ki nem önthetem
Tőled reménylek tőled félek:
Te rád van bizva életem.

b.

Kimélj 's adj erőt szivemnek
Ah! gyengén szólj sorsom felöl
Mert akármit végzesz fejemnek
A' kin, vagy az öröm meg öl.

Csokonay.

Remény és kétség látszott Gyula arczán, midőn belépe barátjához, nem azon vidor mosoly leple boritá arczát, mellyel üdvözelé Iványát három évek után, nem azon kétség lepé el redős homlokát, mellyek, öregbiték, azon hajnalkor midőn Emmáját megszégyenitni siete; mit gondoljon felőle Iván nem tudá; hol a' szomoruság burkolata alatt lenge, hol a' vigalmak lenge szárnyain repülvén ölelé barátját, szóval, kétséges vala egész viselete, mig Iván megtudhatá okát, 's reményeit kecsegtetheté.

Unalmas volt a' hosszu nyolcz nap mind Iványra mind Gyulára nézve, ha odahaza volt Iván csak Emmát hallá Gyulától, ha honhagyá őt, mindenkor a' képzelmek fellegében szárnyalón találá, eljött végre a' hetedik nap' esteje, 's Iván Gyula barátját egy lakoma által deríti, vidítja, ezen napot inneplé Iván minden éven, meg tartván családi pompaját. — Nem várá ki a' tánczot Gyula, melly reggelig szok vala tartani, hanem még az éji csend szüz' világánál indult az itélőhelyre; csend lebege azon ház' körül, hol gondolá boldogságának tengerét, hol kedvese, vagy gyülöltje szunyada 's ő kerülgeté e' lakot, mint egy bújdosó árnyék, kinek szive csendes és néma. — — Bújdosva lepék őt a' kertiház környékében meg, a' dicső nap' első sugárai, 's vágyó szemekkel tekingete be a' szoba' ablakán; 's itt jött végre a' bájoló lány kedvese' karján 8 óra tájban, melly látvány minden reményét eltépé Gyulának 's kétségesen lépe elébe, a' ki nyugton üdvözle öröm teljes, 's nyajás szavakkal Gyulát:

„Megtartá kegyed szavát, mint a' lányok kik hivséget esküsznek kedveseiknek; ezen szavakat a' gunyra magyarázó Gyula megvetéssel hallgatá, azért halasztánk lakodalmunkat mára, folytatá a' lány, hogy örömünkben önt is részesitsük.“

Még te csúfolsz? szóla Gyula a' keserv legmélyebb hangján, megveted azt, kit szerelmed szerencsétlenné tett, — a' szerelem gyülölségre váltazott; legyen kivanságod, de engedd bár a' túli létről is csókjaimat elpártolt ajkadra, engedd emléked' szivem legmélyebb rejtekébe helyhezni, 's ha bár a' vad sors elragada karjaim közül, édes lesz azon gondolat, hogy egyszer boldog valék karjaid közt, 's mindenkor:

Szelid örömmel
Emlékezem
Szép napjaidra
Oh szerelem.“

Kit nem indíltottak vala meg ezen szavak?

'S kegyed kételkedik annak szerelmén, szóla a' lány kit szivében hordoz? tudja meg hogy azon lány most is érte, 's egyedül benne él.“ Erre megnyitá a' mellék szoba ajtaját; hol a' szomorú Emma andalga—Emma! — 's Gyula! hangzának szavaik 's egymás karjai közt tekinték a' másik szerelmes párt. — Megmagyarázá Lolli Emma' testvére a' tévedest, 's még az nap tartatott a' kettős menyegző.

A' FÉRFI ÖLTÖZET.

Ezelőtt minden néposztálynak, minden felekezetnek 's községnek meg volt a' maga sajátsagos viselete. A' nyilvános helyek tarka, mullattató tekintetet nyujtának; minden elmenő figyelmet gerjeszte, mert mely-

lyet viselt az öltözet, rangját életmódját jelelé meg, 's nyilván mondá, hogy ez orvos, amaz kereskedő 's a' t.

— A' franczia lázzadásban keletkezék a' sötét posztóbuli viselet. Ugy jött mint egy ismeretlen, egy névtelen, melly sem egyik osztályhoz sem egyik felekezethez nem tartozott 's azért békében hagyaték. Akkor még bátortalan volt ő kegyelme; 's az alázat és hódolás jelcül véteték; de idővel vakmerőbb, elhatározottabb lön, sőt egyike az elsőknek, kik egyenlőségért víttak, az osztályokat össze forrasztani törekedtek. Mihelyt a' küzdés elkezdődött, megbuktatá az atlaczokat, tollaskalapokat, brocat- és bársonyt, 's leveré az arany és selyem frakkot. A' városbul vitézünk a' kir. udvarba merészlett menni, sem herczegek, sem marquisek nem állhattak ellene, még a' királyi palotába is befurta magát. Innét keresztül utazá és maghódítá Europát. Angolországban egy ökölcsapással véget vete a' puritán' gyapjújának 's az udvarnok' aranykelméjének; meggyőzé Spanyolországban a' köpönyeget, Magyarországban a' kalpagot és panyókát, 's győzött német szomszédinknál, mint mindenütt. Végre egész Ázsiáig nyomult 's meghódítá a' daczos török bő és kényelmes kaftánját. De nem csak az osztályokat és népeket egyesité ennyire, ő a' legkülönbözőbb charaktereknek ugyanazon kifejezést adja. Az ifju ember 's az aggastyán egyforma öltözetben jelennek meg; egyformán a' gyászban 's a' tánczná; igen, a' fekete öltözet, mellyet napjainkban viselünk, egy irtóztató jelkép.

FRANCZIA KIRÁLYOK' TEMETKEZÉSE.

Azon levélben, mellyben Dasale bibornok, pápakövet a' franczia udvarnál, I Ferencz urnlkodása alatt, III. Pál pápát a' királynak 1546ban történt haláláról tudósítja, következő adatok találtatnak azon módról, miképpen temettettek akkor a' franczia királyok. Mihelyt t. i. a' király szemeit bezárta, a' királyi palást reáadaték, a' királyi páleza kezébe, 's a' korona fejére téteték. Igy, méltóságának minden feleivel jelékesitve, a' pompaágyra fekteték, hol több napig maradt e' helyzetben. Ezen idő alatt a' legelőkelőbb udvari tisztvelőknek ideje lévén a' reggeli és déli érkezésnek, a' király előtt a' legválogatottabb étkekkel kelle megjelenniök, 's neki ugyanazon czerimoniákkal és pompával udvarolni, mint a' legnagyobb udvari innepléseknél szokás vala. Csak ezután öltözteték fel a' gyászruhákba, mellyekben St. Denis templomban eltemetendő lön. A' gyászruhába öltözött király most koporsójába téteték, a' papok megjelentek, kik a' vigiliákat több napig folytonosan imádkozák, A' napon, mellyen ősei hamvaihoz a' kriptába szállandó vala, vele együtt két fia is eltemetteték, kiknek egyike tizenegy, a' másik két évig vala kénytelen temetetlenül e' pillanatra várakozni. (Forrás: Ruscelli, Lettere di Principi, tomo primo.)

SCHILLER ÉS GÖTHE.

A' „Spectator" czimü hirlap honszas paralellát húz Göthe és Schiller között, 's egyéb lelkes észrevételek közt, mellyeket a' két költőhöz genieje és munkáiról tesz, következőt mond: „midőn Göthe teremtményei felett egy szerencsés testalkat' vidám érzései lebegnek, nyögdécselve liheg eléjbénk egy szenvédő egésségnek hangja Schiller' költeményeiből, de a' melly sympatiánkat hathatósabban és mélyebben ragadja meg, mi alatt Göthe vidámsága legfölebb, ha földerit. Ezen mélység teszi hogy Schiller kevesebbé közönséges (universalis) de kimerítő és ellenálhatatlan Göthe' lelke ellenben az emberi gondolatnak minden irányában hasonló biztossággal siet kitüzött czélhoz. Schillernek erőszakot kelle magán tennni, hogy magát önmagából kiemelje, de éppen ezen lélekerő által leszen magával elragadó midőn Göthe, ki sokkal könnyebben mozog különben, csak tetszik. — Göthe egy sas, kit a' nap kéjelmesen mellenget, Schiller egy sas, kit a' nap lángolva élemészt; de mind a' kettő bebizonyitja munkáival, hogy a' német literatura nem szükségképen mysticus és siránkozó, mind eddigelé közönségesen hittük.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Nota Albert Turinból, Olaszországnak jelenleg legjelesb dramaköltője, Parisban megérkezett, hol hoszabb ideig szándékozik mulatni. A' Theatre francais és a' nagy-operaház a' hires idegennek szabad bemenetelt ajánlottak.

2.) Mississippi tartomány' igazgatósága törvényt hozott 's nyilvánítatott, mellynek erejénél fogva az, ki egyszer párviadalt küzdött, semmi nemű hivatalba nem léphet 's méltóságra nem emelkedhetik; ezenkivül egy illy személy 300-1,000 font sterling pénzbirságot tartozik fizetni, 's legalább is hat hónapi tömlöczöt kiállni; végre, ha a' párvivók egyike halva maradt, még ennek is minden hátrahagyott adósságait kifizetni.

3.) Egy természettudós a' világosságot a' szó legszorosabb betűszerinti értelmében — palaczkba zárta. Miután észre vette, hogy az üres tér, ha electrisáltatik, világító lesz, egy körületében 3 hűvelknyi ballont készítetett egy 30 hüvelyknyi hosszú nyakkal; ezt megtölté híganynyal, 's belefordítá egy kádba. A' higany lesülyedt, és 28 hüvelyknyire a' nyakban megakadt. E' felett most már a' tudós a' ballont hermetice elzárá 's igy egy tökéletes ürességű golyót nyert, mellyet előbb a' villany hegyével érintésbe hozott, 's melly a' készület' egyik szögletéből egy galvanicus oszlop fluidumát vezérlette elő. Ezen világító glóbust szobája padlazatán felfüggeszté, hol általa egy mesterséges napvilágnak világát eszközli, de a' melly nem olly káprázató, mint a' valódi napfény.

4.) A' theatre francais nem sokára egy darabot adand: „III Eülöp franczia király:" melly ezelőtt tizenkét évvel nyújtatott be, de a' szerzőtől és igazgatóság által egyiránt elfeledtetett. Ezen uj darab, mint mondják, igen nevezetes talentom szüleményére mutat.

5.) Neu-Süd-Walesból, hova az angol gonosztévők 's vétkesek deportáltatnak, minap öt illyen fogoly elszökött, mi után őrjüket, ki egyébiránt szeliden és jól bánt velök, jómeg lopák. Az erdőkben kóborolva csakhamar kifogytak élelem-szereikből; de még fegyverök sem volt hogy azzal vadakat ölhettek volna le. Végre abban egyezének meg, hogy ötük' egyike meggyilkoltassék, teste a' többinek eledelül szolgálandó. Éhség és kétségbeesés valóban reá birta őket végre e' szörnyű tettre. Igy több napig föntarták életüket agyonütött pajtásuk' húsából, mellyet részint megsütöttek részint megfőztek, de csak hamar átláták, hogy a' sor megint egy másikra fog kerülni. Ezen pillanattól kezdve egyik a' másikát gyanakodó szemekkel kiséré, nem mertek aludni 's egymásután legnagyobb feszültséggel leskelődtek. A' második, ki halál martaléka lett, egy aggastyán volt, ki után s' sors a' társak' legfiatalabbikát érte. Ez is már megvala sütve, eltéve, de még mielőtt egészen felemészteték; a' két fönmaradott népes vidéket ért. Itt egyikök, Hutchinson, ki eleitől irtózott 's mindig ellenzé ez irtózatos cselekvényt, mindent kivallott 's önkényt adá ált bűnös testét a' törvényszéknek.

6.) Egy fiatal ember Parisban nem rég próbát tön egy színésznő elrablására; kétszeri sikeretlen próba után annyira szivére vette a' dolgot, hogy megőrült; az esti rendőrség őt f.h. 4kén. éjfélkor az Odeon szinház mellett lelé, hol Racin' verseit declamálta 's közbe közbe helyeket kevert a' legujabb vaudevillekből.

7.) Smyrnában bizonyos Grimani nevű görög dr. Bulard nemeslelkű példáját követvén magába a' pestist beoltatá. Szeszerencsétlenségre nem érte Bulard' sorsa, ki egészen séretlen maradt; hanem áldozatja lön merényének.

8.) Csaknem valamennyi külföldi hirlap sietett a' miuap a' hirt elterjeszteni, hogy „Juan Fernandez" szigete elsülyedt. Egy angol hirlap most azt jelenti, hogy bizonyos gentelman, ki Americának nyúgoti tengermellékét igen jól ismeri, az ellenkezőt állítja, 's matrózokat hoz elő bizonyságul, kik éppen most tértek haza a' csendes Oczanból, 's azon szigeket most is láták mint máskor.

9.) Lord Harrington olly emberszeretetnek adja jelenleg példáját mellyet nem magasztalni valóban nem lehet. Ezen nemeslelkű gavallér nagyobbrészint 800 — 1000 irlandi parasztot tart el, kik az idő viszontagságai által a' legiszonyúbb szükségre jutottak. Csak nem régiben ismét 1055 szükséget szenvedő személynek küldött kenyeret, 's folytonosan siet mindenütt, hol csak lehet jól tenni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.

November 2kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

88dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

Második fele.

ÈLETKÈPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.

II.

MÉZES HETEK,
VAGY:
EGY IFJU HÁZAS' ÖREG GONDOLATAI
A' MULT IDŐRÜL.

MUNKÁCSYTÓL.

(Folytatás.)

Kelő hajnal' szép bíbora
Mikor vetsz rám derüt?
Napot nem éltem e' földön
Csak busat, keserüt.

Szivem bálványival eltünt a' kocsi, búsan ballagtam hazafelé 's idő kelle, mig Ottilia 's Eulália helyett, Julcsát és Borcsát tudtam ábrándozni. Éppen be akarék toppanni a' kapun 's epedve sohajtám *Julcsa!*" de *Julcsánál* megragadá valaki gallérom; viszszatekinték 's uram irgalmazz! professorom volt. „Hát te gazfiú! vadászni jársz? — jam ego te docebo, mindjárt kikapod a' magadét;" fülemnél fogva vont az iskolába, nem hallgata legkisebb mentségre 's tüstint ki is kaptam a' „jam ego te docebo-t". — Julcsa! a' földrészének bár mellyik sarkalatán élsz, ha tudtad valaha, hogy e' szív epedett utánad, szánakozzál e' szegény szíven, mellynek első édes sohajtása utánad, illy keserü kinba került.

Most már ismértem szivem' bálványait, de kérdés: Julcsát szeressem e vagy Borcsát? mert hiszen Julcsa nevének első sohajtására olly visszaijesztő csapás ért, Borcsa után pedig épen azért nem mertem sohajtani, ne hogy első sohajtásomkor professorom ismét galléromnál ragadjon és Borcsáért is ki kapjam a' „jam ego te docebo-t".

Sokáig nem tudtam e' kétes szerelem örvényeibül kiokosulni; ha történetbül Julcsát láttam, lelkem utána remegett; ha másik történetből Borcsát láttam, akkor Borcsa után epedék; mellyik volt pedig a' kettő közül Borcsa vagy Julcsa, az előttem titok vala; hanem ha Julcsávai találkozám 's professorom' közel hozzám gyanítottam, ne hogy ismét nyakon ragadhasson, akkor per simplicium leges gondolám:

„Jure mihi variare, tibique, sibique solemus,
Atque adeo, atque ideo —"

ez nem Julcsa, hanem Borcsa.

Van a' szerelemben magas vágyu szivnek egy tündérhazája, mellyet édes keservek' dagálya hullámoz körül; itt hányt a' sors engem is szivem sajkával, e' hullámzo dagályok közt, 's nem tudtam Julcsához evezzek e vagy Borcsához? — A' halál, — bár koponyája egészen kiszáradt 's csak egy kis pénzt érő veleje sincs, mégis — okosabb volt mint én. — —

Borcsa kisasszony egy bálban olly sokat tánczolt, olly szépen tánczolt, hogy a' halál még az este ha-halálbul beleszeretett, menyasszonyául eljegyzé 's nem sokára el is vette. De ugyanezen bálban volt még egy eleven halál is, kit közbeszédben embernek szoktunk hívni; ezen ember, vagy ezen mozgó surrogatuma a' halálnak, ugyanazon bálban beleszeretett Julcsába, 's nem sokára elvette. És elvivé Julcsát messze, — messze hol még soha sem valék, — Miskolczra.

Ha a' szív egyszer iskolába kezd járni, bár van is vacatiója, ez nem igen szokott két hónapig tartani. Röviden, én nem sokára ismét szerelmes voltam, és pedig egy nyiri kisasszonyba, ki nevelőben vala, Nagy-Váradon. — Máli kisasszony nem volt olly epedő szépség mint Julcsa kisasszony vagy Borcsa kisasszony, hanem Máli kisasszony még is igen szép lehete, mert Máli kisasszonyba az első eminens is szerelmes volt.

Máli kisasszonynyal, 's diák testvérével, látám néha az első eminenst 's mi volt természetesebb, minthogy igyekeztem az első eminensnek mintegy elválhatlan árnyéka lenni. Eddig még csak szerettem 's bár üldözött is a' szerelem, de édesek voltak epedései; most már Máli kisasszonynyal, a' szerelemféltés' kínos gyötrelmei is együtt költöztek szivembe.

Ha csak távolrul is gyanithatám, hogy az első eminens ismét ott fog fel-'s alájárkálni, hol Máli kisasszony a' többi nevendék kisasszonyokkal az ablaknál dolgozott, mint bujdosó lélek ugy jártam nyomában az első eminensnek. Vetélkedő társam az eminentiában ugyan első lehete, hanem Máli kisasszony' kegyében én sokkal fölette valék classificálva 's merem állítani, hogy Máli kisasszony szivében, ha nem is egyedül, de sub clausula, bizonyosan első eminens voltam.

— A' sors és a' professor a' leghivebb szerelmeseket is elválaszthatja..... Üldözött a' szerelem féltés kínos gyötrelme. Egy homályos nyáresten ismét Máli kisasszony felé sétáltam, 's oh átkozott sors! az első eminens, Máli testvére 's közbül Máli maga, együtt járkáltak. Sokáig kullogtam utánok a' távolban, de a' féltékenység' vakdübe fellázasztott; nem, ezt tovább türnöm lehetlen! ki kell zavarnom a' vetélkedőt szerencséjéből, ha mindjárt szerelmem' áldozatjába kerülne is; gondoltam, éreztem, 's a' sétálókhoz rohantam: „Szép, nagyon szép, mondám az első eminensnek gúny keservvel tele, Máli kisasszony mellett illy boldogul sétálhatni..... „Mit kakaskodik az a' gaz kölök?" szólt egy hang — és uram irgalmazz szerelmes lelkemnek, professorom volt, fejérpapi öltözetében, kit az első eminens és Máli' testvére sétálva kisértek haza. Most irgalmatlanul leföstett az első eminens, ki irigy szemmel látá gyakran, ha Máli kisasszony ablaka alatt jártam, hogy Máli kisasszony ki-kikacsintott utánam, mig előtte zárvák maradtak ablakai..... „Siccine, siccine", szólt fejcsóválva a' professor — jam ego te docebo, holnap térdepelni fogsz mig iskolába jövök, majd kapsz kisasszonyt, hanem nyirfakisasszonyt; takarodj haza gaz fiu!"

A' kínos éj elmult, a' hajnal hasadott 's ah, milly hamar multak az órák; nem is hiszem, hogy ez nap a' hat óra el nem ugrotta a' hetet, mert tüstint nyolczra járt 's már ott térdepeltem az iskola' közepén. „Accipies, accipies," minden gyermek ezzel köszöntött 's egy nagy kamasz tót fiu, a' kemencze mellett kötötte és suhogtatá a' virgást. A' professor betoppant, mély csend lön: „Itt vagy te jó madár?" körültekintett, 's mint Isten hajdan a' paradicsemban kérdezé: „Adam, ubi es?" ugy szólalt fel most professorom 's kérdé: „*Hubenyák ubi es!*" És a' nagy kamasz tót kiugrott az irgalmatlan virgással a' kemencze mellől; — és professorom kiseprüztetett a' boldog szerelem' paradicsomából: mert a' világ' minden kincséért szégyeltem volna ismét Máli kisasszony' szeme elébe kerülni. De daczoltam a' sorssal 's szivem' mélyéből hangosan kiáltott ki e' vers:

„Tu ne cede malis, sed contra audentior ito."

— — Én ismét szerelmes voltam. Kérem az olvasót, el ne ijedjen, mert ha én kétszeri verés után is el nem tudtam a' szerelem' boldogitó ösvényéről ijedni, az olvasónak, kit ugy hiszem, a' szerelmen kivül, még eddig senki sem bántott, éppen nincs oka félnie. Engem mindannyiszor megvertek a' szerelemért, mást mindannyiszor megverhetett a' szerelem, 's a' világon, ugy tartom, ez tán mindig igy volt.

E' szerencsétlen napok után, magambazárt, komoly, világ és ember kerülő lettem. Egy édesen csengő hang ébresztett fel egyszer bús mélázásombul 's 's olly szivesen szólt hozzám: „Hallja maga kis diákocska, ugyan nem hozná el e' kis ölebecskét hazáig, nézze szivem, kezem tele vásárlott árukkal, nem vehetem fel a' szegény párát, pedig már alig tud mozogni; egy istentelen kocsis szinte keresztül hajtott rajta, 's ugy megijedt a' lelkem hogy alig liheg." —

Diánának is volt, gondolám magamban, tán Acteon kutyája, 's Diana még is szép volt és szeretetre méltó; de ki lehet e' Diana, 's hogyan hijják e' mopszlikutya Acteont?

Mit volt tennem, mert mit tagadhatunk meg egy szép kisasszonytul? felvettem a' kis mopszli-kutya Acteont és vivém a' hálálkodó kisasszony mellett. Gyakran fordult hozzám a' kisasszony 's mindanyiszor megsimogatá mopszliját, meg rajta nyugvó jobkezemet is, és a' mopszlit mintegy kimélöleg, megveregetve jobkezem', édes hangon mondá: „du bist ein liebes Vieh," mert még akkor a' kisasszonyok németül beszéltek, és oh, mint sajnáltam e' pillanatban, hogy nem tudok németül.

Alig mentünk kevés távolságra, midőn a' kisasszony mutatta házból hol lakik, sietett elébe a' szolgáló: „Éppen Lina kisasszony után indultam, mond a' cseléd, odahaza nem tudják hová maradt olly sokáig;“ és a' szolgáló elvette a' mopszli-kutya Acteont, kinek neve vala „l' amour,“ a' kisasszonyt pedig, mint hallottuk, hijják vala „Linának.“

Boldog én; most ismét e' szerelem' szárnyain siettem haza, 's hogy el ne feledjem a' simogató édes német szavakat, szüntelen ismételtem magamban: „du bist ein liebes Vieh.“ Haza érvén tüstint Jóska bátyámhoz rohantam 's esdeklő hangon kérdém: édes Jóska bátyám, mit tesz az németül „du bist ein liebes Vieh; Jóska bátyám komolyan nézett rám „mit tesz?“ kérdé még komolyabban; azt teszi, hogy szamár vagy, ezzel jól nyakoncsapott 's meg volt a' magyarázat.

Istenem, gondolám magamban, Lina kisasszony szereti l'amourját, hogy mondhata neki ollyasmit, mi nyakoncsapást érdemelne?

Isméti szerelmem nyakoncsapáson kezdődvén, persze nem igért legszebb jövendőt, de mennél több üldözést szenved a' szerelem, annál hatalmassabb, annál legyőzhetlenebb szok lenni. Ki is hagyna fel legszebb reményű szerelmével egy nyakoncsapásért? az nem volna lovag; — az nem volna diák; pedig már én akkor számtalan regényben olvasám, hogy némelly szerelmes háromszor is a' tengerbe fult imádottjáért 's még is utoljára boldogok lettek.

Vacatio volt, szabadnak érzém magam 's biztosítottnak, hogy professorom szerelmemet űzőbe nem veheti, 's ki volt készebb mint én Lina kisasszony' ablaka alatt napjában huszor is föl-alájárkálni? Egy nap mult, két nap mult 's Lina kisasszonyt nem láthatám; hanem az ablak mellett mindannyiszor egy óriási vasasnémet állott. Harmadik nap Lina kisssszony 's a' kis kutya kinéztek az ablakon. Már távol föltevém magamban, ha a' vasasnémet az ablaknál nincsen, bár mibe kerüljön, Lina kisasszonyt meg fogom szólítani; határoztam és cselekedtem. Nem merék ugyan Lina kisasszony' szemeibe nézni, köszöntem, a' kis kutyára pislogék és mondám: „örvendek hogy szerencsém van; hogyan érzi magát a' kisasszony' kutyája? nagyon jól néz ki“. Lina kisasszony hangos kaczajra fakadt 's kiáltá: „Ich bitte Sie, ich bitte Sie!“ 's e' szavakra rémítő csörtetéssel az ablakhoz rohant a' vasasnémet, 's ott megpillantván engem, olly irtóztató szemeket hánya rám, mintha franczia lettem volna.

Megvallom egy kissé szepegni kezdettem, mert németül nem tudván, azt hivém, hogy azon, „Ich bitte Sie“ ismét egy nyakoncsapást jelent, pedig ez óriási vasasnémet nyakoncsapása, egy rövid szerelmi kalandért, nagyon is sok lett volna. Most hát szüntelen szemmel tartva az ellenséget, hogy véletlenül meg ne rohanhasson, hátrálni kezdtem: „Putz weg!“ kiáltá a' vasasnémet, 's e' pillanatban a' kis mopszli, mintegy neki dühülve, irtoztatón nyifogott. — „Putz weg!“ még egyszer kiáltá a' vasasnémet, 's most olly becsületes félelem lepett meg, mintha egész csapat vasasnémet ült volna nyakamon, 's illő tisztelettel legyen mondva, futásnak iramlottam 's hazáig meg sem állottam.

Még egypárszor megkisértettem Lina kisasszony ablaka alatt elsuhanni, de a' vasasnémet mindannyiszor óriási legyőzhetlen rém gyanánt állott az ablaknál. — És így üldözött első szerelmim' szép hajnalatán a' sors, a' professor, a' vasasnémet, a' nyirfakisasszonyon kezdve egész a' nyakoncsapásig.

(Vége következik.)

JÓ BARÁT.

Zúgó tenger' árján
Sajka ingadoz,
Szél süvít, a' villám
Szerte lángadoz.

A' szülőmet ádáz'
Gyilka ölte meg,
'S Ídám, a' szerettem,
Sírban szendereg!

Zúgó tenger' árján
A' csolnak elül,
Véle mindenemmel
Minden elmerül!

Nincs hová lehajtnom
Árva fejemet,
Nincs rokon kebel, melly
Szánja szívemet!

Honba visszatérek, —
Van még lakhelyem, —
Ah de kis lakomnak
Csak porát lelem:

Im siet felém egy:
Forrón átkarol,
Halvány arczaimra
Részvétkönyje foly.

'S boldog én örülök
Bár balsors talált.
Mert leirhatatlan
Kincs a' jó barát.

BADACSONYI.

KIRANDULÁS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

(Folytatás.)

VIII.

Haladás.

Nem az cselekszik bölcsen ki hazaszeretetét abba helyezteti, hogy minden idejét annak dicséretére pazérolja, hanem inkább az, ki hátra maradásait fejtegeti, 's boldogitásában elősegiteni fáradozik.

Széchenyi István.

Szegszárd azon hegyláncz alatt fekszik, melly Tolna vármegyének éjszakkeleti részében szinte az eget köszönti magas ormaival, mint valamelly hatalmas őriás szemközt a' hosszan terjedő Bácskaság' sikjával. Terűlete mintegy két mérföld. Maga a' város az említett hegylánczнak szinte közép pontján fekszik, leginkább ‚Bartina' és ‚Battyán' hegyek alatt, hol ama' nemes zamatú hon és külföldön nevezetes veres bor terem. Ha az ember keletfelől Szegszárdba belép, végig haladván egy széles, meglehetős házakból álló utczán, egy kőhidat ér, melly a' várost két részre osztó sét (viz-árok) felett állván a' prágai szent' kőszobrával tünik szembe. — Mindjárt ezen hid felett a' városnak szinte közép-pontján egy inkább mesterségtől mint természettől alakitott, mint egy kétölnyi magos; zöld pázsittal rétezett gömbölyű domb látszatik 's tetéjen négy-szeg formában egy roppant épűlet tekint a' város négy részeire méltóságával és diszével a' többi házak közül kitünvén, mint valamelly sereg piszkos paraszt leánykák közül kitünik a' piperés pünkösti királyné. Ablakaiból a' kilátás igen kellemes, melly nemcsak a' városnak egész alsó részét, hanem ama' nagy sikságot is láttatja, mellyen a' városnak kertjei, a' selyembogár-tenyésztésre szükséges szederjkert, a' kanyarárkú Sárviz, 's a' kék távolban elvesző erdős partú Duna is látszanak 's itt ott a' messzeségbül kicsillámló bádog fedelzetü tornyok a' Duna hoszanta fekvő Sárközbűl. — Ezen épület, mint közönségesen tartják, még ama' régi kolostor romjain áll, mellyet I. Béla alapitott. — A' megye' széke 1783ban hozaték belé Simontornyáról. Azonban 1794 nyárhó' 7kén tüz támadván a' városban, leégett, 's bár ujra fölépittetett, az idő visszályai 's a' franczia háborgások miatt egészen be nem végeztethetett, 's csak a' mult évben fejezteték be egész méltóságához képpest. — Hosszas volnék részletes leirásával; de egy pontot nem hagyhatok érintetlenül, — a' börtönöket. Fájdalmas ugyan, hogy az emberi nemzetnek még illyesekre szüksége van; de emberiséget mutatni még gonosztevő embertársunk iránt is mindig miveltségre mutat. A' fogoly, a' gonosztevő is embertársunk, 's ezt megtanulni, ugy hiszem, nem kell Amerikába mennünk. 'S ha valódi humanitásra mutat, hogy e' börtönök nem valamelly egészségtelen kripták, vagy vermek, melylyekben penész és rothadás, rondaság és undor székez, betegséget és mirigyet szülők; dicséretet és utánozást érdemel azon intézet, melly e' börtönökkel egybe van kötve, t. i. a' darócz-szövés, mellyet két különösen arra rendelt szobában a' rabok gyakorolnak. Igy egy részről a' szövetekbül bejövő pénz öntáplálásukra fordittatván, a' raboskodók az adózó népnek terhére nem esnek; más részrül a' dolog-kerülő vissza ijesztetik, magát ezután készakarva tömlöczöztetni.

Ugyan illy humanus elv vezérel és kormányoz itt egy ispotályt is, a' közönséges posta-utczában e' név alatt „Ferencz-ispotály." Alipótja Trenka Wenczel, orvos-doktor 's a' pesti egyetemnél tanitó volt 1795. E' nemes lelkü emberbarát t. i. végrendelvénye szerint 1,500 forintot adott a' végre, hogy a' Szegszárdon tartozkodó idegen betegek abból segitessenek. Ez öszveséghez a' kir. kincstárból akkor 3,000 forint toldatott, mellyből a' nevezett épület kápolnával együtt fölépiteték, miután megye a' kézi munkákat reá ingyen szolgáltatta. Most meghalt Tolnán Keller Udalrich a' vármegye főorvosa, ennek hátrahagyott értékéből 10,000 forint esett ugyan e' czélhoz, azután egyéb jóságos adakozásokbul mintegy 19,000 forintra növekedett. Ezenkivül szabad mezeje engedtetik az egész vármegyében kéregetésre, mellyből évenkint 500 forint szokott bejönni; másrészről némelly e' megyebeli földbirtokosok' önkénytes összeadásából évenkint mintegy 140 forint. kész pénz, 16 posonyi mérő buza 's egyéb e' félék esnek részére. E' nemeslelkü uraságok tek. Csapó, Bezerédy, Stankovanszky, Gindli 's egyebek. Hozzá járul Lymburg-Styrom grófné alapitványából évenkint 500 pengő forint. E' tőpénz' kamatjaiból tartatnak a' betegek. Főgondviselője a' vármegye, egy állandó kiküldöttsége által. Orvosa közönsé-

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

esen a' megye' sebésze szokott lenni. Egyébkint a' betegek iránti fölvételek következők: 1) Semmi chronicus beteg be nem vétetik. 2) Egyedül csak szegények járhatnak ide, minden *állapot, vallás és nemzeti tekinteten kivül.* 3) A' tehetősek, ha bevétetnek naponkint 21 krajczárt fizetnek. 4) Különözött szobák a' két nembeliek számára. Egyébkint a' betegek' fölvehetőségére nézve bizonyos szám nincs meghatározva; a' tébolyodottak száma mindazáltal négyre és csak megyebeliekre van határozva, kiknek számára szinte különös szobácskák ugynevezett ergastulonok vannak rendölve.

A' lakosok magyarok, kevés német 's leginkább bortermesztésből élnek; mert a' földmüvelést elegendő telekek' hijával lévén, igen korlátozott mértékben gyakorolhatják. — Folyójuk kettő lévén t. i. a' Duna és a' kanyarárku Sárviz, a' lakosoknak még is több kárt mint hasznot okoznak, gyakori áradásaikkal; mert nem csak réteiket 's kevés földjeiket, de gyümölcskerteiket 's a' város' alsó részét is vizbe boritják. Minden esetre jó volna a' Szegszárdiaknak is megszabadulni azon előitélettül, hogy „hol a' földet lánczczal mérik, ott nincs isten áldása;" mert bizony egy ügyes 's dologhoz értő földmérő' munkálati 's közáldozatok által sok haszonvehetlen posványaik 's nádligeteik kiirtatván, azokat könnyü fáradsággal hasznos szántóföldekké változtathatnák által; mert parolámra! inkább szeretnék a' kerti várostul kezdve Ócsényig hat ökrös ekére szántó gazdákat dolgozni, mint egy pár vizben térdig járó kácsa-vadászot csatangolni látni. — Az több hasznot hajtana, 's akkor kegyelmeteknek *elég boruk mellé elég kényerök is lenne!* 's igy annak megszerzése végett nem fognak kintelenitetni a' nyárnak nagyobb részét Bácskaságban tölteni, 's mint béres szolgák idegennek dolgozni!! —

IX.

Kisvárosi képek.

Nem szoktak egyébrül beszélni, mint előkelő társaságrul, 's a' jó tónus egyéb tárgyairól, minők: festvények, szerelmikalandok, Shakespeare és üvegharmonika.

Goldsmith.

Korán reggel felkapaszkodám az előhegyre, melly közönségesen „decsi hegynek" neveztetik 's nagyobb részint a' Sárköziek' szőlejét teszi, hogy még egyszer átnézzem az egész Sárközt. Milly tekintet! a' zöldelő mező mint valamelly bársony lepel terült-el előttem, minden füszálon, minden falevelen egy gyöngya' hajnal' könyecsepje — mosolygott s' milliózva ragyogtatá vissza a' kelő nagy napot miniaturban, 's alattam a' mező — az — *Csatár* mezeje volt, mellynek emlékes hantjain 1442ben a' nagy Hunyadi az ország'csendét helyre állította. E' síknak elején, a' közönséges ország — és posta uton még maig is áll egy tetemes nagyságú *szilfa*, magánosan az idő' viharának 's az országos fuvarosok' röpke porának kitéve, melly „Balog fájának" neveztetik, azért ugyan, minthogy Balog Ádám, Rákóczy Ferencz' egyik főhadi vezére, a' császáriakkali harczot, Alsó Nánánál elvesztvén, futásában e' fánál fogatott el. Balog innét Eszékre vitetvén ott feje vétetett. Ónacscsal irt végrendelménye az ezen nevet viselő nemes nemzetség' levéltárában — mint hallám — maig őriztetik. Ugyan e' szélfa Belgrad és Bécs közti közép utnak is tartatik 's innét származott, hogy azt a' szegszárdiak majd a' világ, majd Magyarország (!) közepének lenni regélgetik. A' babona és előitélet ezen fáról még sok egyebet tart, mi nem ide való; de sok Szegszárdi megeskünnék rá, hogy e' szilfa körül hajdanta olly vérengző háború volt, *hogy a' hősek térdig jártak a' vérben.*

Agg, emlékes fa! fölötted is ellebegett az időnek viharos járása! több féle borút kiálltál, mert azt mélyen bevésve hordod százados kérgeden. Virulj, míg virulhatsz! én is nyugodtam árnyaidban, 's egy véres mult nak kora borongott el lelkem előtt, melly a' vidor je lennek békés ölén biztos jövőt hagy remélnem.

Elhagyván *Csatárt*, egy régente igen hires haramia csárdát láthatni, mellynek igen bélyegző neve „Nekeresd." A' falu, melly ez után jő *Várdomb* 's két kis mező város *Báttaszék* és *Szekszö*. Ama' nevezetes patakon, mellyet az ellenséges egek szerencsétlen II. Lajosnak 's egy egész nemzetnek sirjává alkotának, *Csellén*, keresztül rozzant hid vezetett *Mohácsra*. — Csaknem kifogadám már a' szobát, midőn eszembe jutott, hogy Mohácson rokonaim is vannak 's eltökéllém magamban, hogy ott veszek szállást. Az utczában mellyen keresztül utasittatam, iszonyu volt a' sár, hogy minél inkább akarék belőle kivánszorogni azonnál mélyebbre bukám belé, végre elérkezém a' kijelelt házhoz

Némasszonyék szivesen fogadtak; éppen reggeli kávéjoknál háborgatám őket. Hárman ülék - körül a' gömbölyű asztalkát: egy piros-posgás, vont bajuszú ur kevesebbet látszék törődni a' villággal mint findzsájával, mellyet, beléptemre, olly erősen szoríta markába, mintha a' halhatatlanságot belőle ivandó, tőlem koszoruját féltené. Mari kisasszony balról, a' házi asszony jobrul ült mellette 's a' mint látszék, élénk beszélyt szakaszték félbe. Én a' piros posgás urat házi atyának lenni gondolám, de ő több volt — házi-barát. — Csak most fejthetém - meg magamnak okát, hogy a' reggeli mért tiz órakor és nem hét órakor tartaték. — Néném asszony azt tartá, hogy korán reggelizni „gemein." Igazság gondolám, hisz a' házi-barát is bontonhoz tartozik. A' beszéd mindig előkető társaságról, bontonról, muzsikáról folyt ('s természetesen német) litteraturáról olly irtoztató-szépen, mint csak egy soknak *látszani* akaró kisvárosi körtől egész lelkiismerettel kivánni lehet. Az asszonyság több költőket 's hangművészeket tudott *megnevezni*. A' többi közt Weber-re jött a' sor. „Hogy is hijják kereszt nevéről Webert?" kérdé leányát a' többek közt néném asszony. „Romanze" mond Mari kisasszony. Én nagy szemeket csinálok. De Mari kisasszony, ki a' ‚*von*' és ‚*Herr von*hoz' igen hozzá szokott, okát adá mondásának: „*Mert* ugymond, *egyik kóta - darabjára egyenesen igy van irva: Romanze von Weber.*" — — Reggeli után Mari kisasszony — 's Mari kisasszony köztünk legyen mondva férhez menő leány vala — zongorához ült; a' piros posgás ur kutyájának füttyentve 's néném asszonytól kikisérve eltávozott. Én a' kisasszonykának sok szépet mondék játszásáról 's a' jó lélek maga is hitte, hogy fülemet nem kinozta. Ez alatt visszatért néném asszony. „Hallom, szólék hozzá asszony néni, hogy holnap itt nagy bucsú leend: ha kérdenem szabad; mit innepelnek?" — „Lajos király innepét üli a' köz nép — mondá uri finynyával tiszteletes néném — de az nagyon „gemein" 's meg nem érdemlí, hogy kegyed csak meg is tekintse; inkább jöjjön ki velünk a' szőlőbe." ‚Ugy' sohajtám magamban 's boszuságomat alig rejthetém.

Eleget láttam 's hallottam néném asszonyéknál, el innét — kiáltám magamban — el messze, mig a' rosz levegő egészen meg nem fojt. Még egyszer keresztül gázolék inkább a' nagy sáron 's a' vendégfogadóban szobát nyittaték, hol délig azon problemát fejtegetém: hol kis városi álmiveltség, házafitalanság, fonák fesz, egy megvetett férj felett házi-barát van: minő lehet ott a' házasság, minő gyermekeket lehet önnét várni a' *hazának?*

X.

II. Lajos' innepe.

Nem Szolimán' keletet leverő hada vitte Mohácsrá Buda' gyermekeit, hanem hullást kerese a' hon, és hullott. Az egyetlenség csak huszonnégy ezret bocsáta milliókbul csatára. És azok föláldoztattak, meleg véráldozattal; de a' bün kitörülve nem lön.

Vajda.

Kelet elpirult; török ország felől a' hajnal kibukott a' föld' peremére 's fölcsókolá álmából a' nyugvó földet. Mohácsot a' harangzugás, engem az ablakom alatt türkülő kanász ébresztett föl. Az éjjel esett eső kellemes szint huzott el az egész tájékon: a' levegő könnyebb volt, az ég derültebb, csak az utszák maradtak iszonyú sárosak. De végre azon is, mint rosz tanuló a' hat iskolán, keresztül vergődém. A' gyászos helyen álltam hol, háromszáz év előtt azon nevezetes csapást nyertük, 's hol egy magyar király, Zápolya, a' török császárnak kezet csókolt 's *magát jobbágynak vallotta.* A' tér rettenetes-szép emlékeivel! Semmi erdők vagy dombok nem födik: hanem sik mint a' nyugalmas tenger' tüköre. Balra a' Duna 's posványos nádligetek környezik, jobra mint valamelly amphiteatrum huzódik el a' nagy hegyláncz, mellyen a' viruló szőlő tőkék, a' rendekbe szedett szőlő - pásztákból, mint meg annyi zártszékekből lenézni látszottak, mintha kérdenék valjon mi történik itt?

Az innep elkezdődék... a' mező tömve van emberekkel, kik minden felől ide sereglettek, Lajos elestének év napját szentelni, az istenadta „gemein" innepet ülni. Mint — már megengedjék nyájas olvasónéim e' mint hiuságot egy fellengző költőnek — valamelly épszó egy sereg nyomtatási hibák közt álltam itt egyedül és búsan a' sok bucsúsok közt, kiknek tizedrésze azt sem tudta mért van itt, *csak hogy búcsúja volt az elég*; 's olly semmit jelentő indiferentismussal nézett maga elébe a' nagy világba, mintha, a' világ új kapu volna.

Darab ideig ide, stova bolyongék; végtire ki értem a' Dunára, gondolatimnak szabad szárnyalást engedvén a' nem szabad földön. Végig gondolám a' kinos 125 esztendőt, melly az édes hont vérostorral sanyargatá 's *halál álmának* talpkövét Tomory' és Lajos vesztén vetette meg, 's meg nem foghatám, hogy' lehetnek emberek, kik „nemzeti nagy létünk' nagy teremtője" — romjai mellett hideg és részvétlen szivvel járhatnak-el.

Visz habot a' Duna, visz sietö hullámot, elomlót
Szüntelen és mégis szüntelen itt maradót.
Lebke hajók uszkálnak alá föl 's lebke hajókon
A' nyers kormányzó nyers evezőkre riad,
Mig az alatt partján munkában fáradoz izzad,
A' napszámot üző, a' sokadalmas ipar;
Csak, maga bús az utas, betekint a' hajdan' ölébe
És a' büszke papot látja 's könyezve sohajt:
„Tomory büszke vezér! mért hagytad-el érseki széked?
Nem halt volna hazánk' dísze, virága veled."

(Folytatása következik.)

FIORILLA' HEGEDŰVONÓJA.

A' XVIIId. században az előkelő hangabarátok között Londonban egyike az elsőknek *Bayge* báró volt; ki, miután már sok hangmestert megpróbált a' nélkül, hogy valamire ment volna, végre a' híres olasz viollinistát Fiorillot fogadá meg mesterének. De ennek oktatása és szakadatlan iparkodása mellett sem ment a' báró anyira, hogy csak tűrhetöleg is játszott volna. Három évi szorgalmas studium után végre hivé a' báró, hogy hangversenyt adhat. — Meghivá erre a' királyi családot, az ország zászlósait' a' két parliament' elnökeit, és London városa' lord majorját 's eredetisége annyira ismerteték már, hogy a' meghivást kiki szivesen elfogadá; de Fiorillo fölötte elbúsult, mert jó hírnevét féltette elveszejteni tanitványa rosz játszása által, 's csak a' báró leányának egy jeles ötlésü terve vigasztalhatá.

A' főpróba rettenetes roszúl ment, de a' báró által jól fizetett hangászok a' báró ur' játszását mestereinek, remeknek találák, ki ehhez Fiorillo' hegedűvonóját kölcsönzé ki, mivel azt hitte, hogy ezzel jobban játszhatni. A' hangverseny elkezdeték, a' báró előlépett 's zavarodva idvezlé az előkelő vendégeket, kik a' tréfának előre örültek, mellyet a' báró játéka okozand nekik; de a' báró olly jól játszott, hogy hallgatói reá 's egymásra bámultak. Egy érzékeny adagio által lelkesedésig ragada, 's a' taps és tetszés zajosan áradt reá, véget alig érni tudó. A' lord maga sem tudta, mi történik vele.

Következő napon a' báró inasa, midőn a' hangszereket rendbeszedé észre vevé, hogy a' hegedűvonó, mellyel tegnap játszott, fadgyúval van bekenve. Csudálkozva ezen, azonnal urához vivé megmutatni, ki legott Fiorilloért külde. Fiorillo megjelent: „Itt van vonója, édes Fiorello, — ugymond a' báró — ez nap szolgálatot tett nekem, mert nélküle ma nehezen fogtam volna a' felsőház' elnökévé kineveztetni. Engedje át nekem ezt örök emlékezetül, 's fogadja el helyette ezen csekély viszon-ajándékot." — Ezzel a' művésznek egy oklevelet nyujta által, mellyben a' lord neki holtiglanos nyugpénzül évenkint 100 font sterlinget irt által. „De — folytatá — most mondja meg kegyed nekem, miért van vonója illy állapotban?"

Fiorello nem mert felelni.

„Édes atyus, — szóla közben a' báró leánya — Fiorillo egy függöny megett el volt bujtatva, 's ő játszott, mi alatt a' te vonód egy hangot sem ada."

A' báró nem haragudott meg, hanem igy szólott „Megkettőzöm a' kegyed hópénzét, édes Fiorillo, ezen csinyért, melly művészi becsületemet megmentette. De átlátom, hogy a' dolgot abban kell hagynom, 's nem szabad ismét játszanom, nehogy a' kalandnak hire futamodjék." A' báró megtartá szavát, és soha többé hegedühöz nem nyúlt.

EGYVELEG.

Egy angol buvár Konstantinápolyban köz bámulat tárgya. Valamelly saját találmányú készület segedelmével egy egész álló óráig veszteglett a' Bosphorus' fenekén. Ezen búvár a' nagy urral tervet közölt, melly szerint ő a' tengér fenekérül minden elmerült holmit, árúkat, álgyúkat 's kincseket, illendő osztály rész mellett, napfényre hozni kész.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) Azon, fájdalom, olly kevés érdekes jeleneteknek, melylyeket szinpadunk' megnyitása óta e' deszkákon még eddig láthatánk, egyike Norma, Bellini' nagy és szép daljátéka volt, a' mult szombatom és hetfőn. Az első nap Dériné assz., másodikszor Schodel assz. által személyesitve. Az igazgatóságtul némi faggatás lehetett e' külhonban képezett, teljes virágzatu, ifjú csengő organumot Dériné mellett mindjárt másod napra hallatni 's igy a' két énekesné közti nagy különbséget annál szembeszökőbbé tenni; noha másrészről szívből kelle ohajtanunk, hogy bár e' sok tehetségű 's olly kimondhatatlan kellemesen hangicsáló fülmile lépen ragadna nálunk, vagy ha ezt nem, legalább még egy pár vendégszerepet adjon 's ugy megtöltse mint hétfőn este a' házat, melylyet kivétel nélkül legkellemesebben gyönyörködtetett hajlékony szép szava' ezüst zengedelmivel.

2.) October 31kén Pesten hét óra után kelet felé egy különös meteor mutatkozék, egy csillag, melly felfelé nyúló tűzpiros sugarával három láb hosszu lehete 's igen világos fényt terjesztett; lefelé rohanván e' csillag elpattant 's e' pillanatban még világosabb fényt adott, de melly kevés percz alatt egészen elenyésze.

KÜLHIREK.

1.) Száz évvel ezelőtt London városa' lakói, főleg áz alsó néposztály annyira hódoltak az ivásnak, hogy háromszor több bort 's általában szeszesitalokat mérő korcsma találtaték a' városban mint jelenleg, noha e' főváros akkorban alig birt a' mostani kiterjedésnek harmadrészével. 1737ben vendégfogadó 207, korcsma 447, kávéház 551, serház 5,975 's pálinkakorcsma 8,659 létezett, noha a' népesség 639,000 lelket alig haladott meg; genevai pálinkából egyetlen egy évben 7 millió gallone emésztetett fel. — 1835ben ellenben a' népesség' már 1,776,500ra szaporodott, 's mindössze csak 5,000 hely van szeszes italok' kimérésére. E' szerint a' népesség' mennyiségét arányosan felvéve 1737ben kilenczszer annyi korcsma volt Londonban mint jelenleg. 'S most mondja meg valaki, hogy az emberiség moráli tekintetben az egészben véve nem halad előre!

2.) Egy nem rég Brüsselben megholt személynek hátrahagyott holmije között igen nevezetes autographumokat leltek, a' többek közt az orosz táborozásnak eredeti napkönyvét (bulletin) báró Fain által irva, 's jegyzetekkel Napoleon saját kezétől.

3.) Valamelly fiatal hölgy Rouenban több évi templomban járása alkalmával egy az ajtóban álló koldusnak mindig hiven és pontosan adott alamizsnát, mig egykor a' koldús elmaradt 's mindenkitől holtnak tartaték. — Nem régiben e' nevezett kisasszony kinek szülei e' közben igen megszegényedtek férjhez vala menendő; ekkor egyszerre ismét megjelent ama' koldús, de már mint egy jómódú mezeigazda öltözve 's egykori jótévőjének 30,000 forint móringot ajándékozott.

☞ **Sajtó alatt van:**

HAZAI ALMANACH

1838.

Szerkeszti ***Garay*** II. év.

Irói: **Beöthy** Zsigmond, **Csató** Pál, báró **Eötvös** József, **Erdélyi** János, **Fábián** Imre, **Frankenburg**, **Gaal** József, **Garay**, **Kunoss**, **Matics** Imre, **Papszt**, **Sujánszky**, **Tóth** Lőrincz és **Vajda**. A' mire minden rendü és rangú t. cz. pártfogóit, jóakaróit, 's vele viszonyban álló minden ügytársait egész tisztelettel figyelmeztetni siet

Pesten, oct. 28d. 1837.

Trattner-Károlyi'
könyvnyomtató intézete.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL

Pest. November 5kén. 1837. 89lik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

KIRÁNDULÁS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

(Folytatás.)

XI.

Ősi származás' dicsősége.

Szólj, barátom, nem édes gyönyörűség, nem élesztő vigasztalás e? a' soványtál ázalék mellett emlegetni, hogy eleink ezüst tálból, tányérokból ettek?

Fáy András.

Kocsim rónán vitt keresztül, mellynek azonban egyik része mocsáros, másik része hegyes és ama' derék siklósi = vilányi veres bort termő szőlőkkel van beültetve. Már messzéről tünt szemembe Gara' vára a' királyi fogságról, 's Gara Miklósnak legtisztább haza szeretete- és önfeláldozásárul nevezetes siklósi vár. Komoly méltósággal nyúlik ezen vár rendes négyszögben egy magas szirtető' csonka dombjáról az ég felé, 's vastag falai és sánczainak 's kapujinak maradványai tagadhatatlan tanuságot adnak régi erősségéről. Szivesen hozzá fognék a' nyájas olvasónak mindent töviről hegyire elbeszélni, mi e' várral 's uraival történt, ha a' nyájas olvasóné ugy maga mellé a' pamlagra vonna és szemembe mosolygana 's a' kötőtűvel megveregetve vállomat, mondaná: „beszéljen nekem, édes barátom valami régit, mert aludni szeretnék.“ De mai világban az emberek a' régit nem szeretik, mert mind ujság olvasó 's kiváltképpen a' Garákról ugy bevalósult, már nemcsak a' *minorum* de sok *majorum* gentium olvasóinknál is az előitélet, hogy, mint hajdan a' Rómaiak a' Catilina nevére, előre megrettennek 's mig halmaik fölött egy porszemnyi dicséretet elmondni késelkednek, készek előre egy marok átkot vetni nevökre.

Ezen nevezetes ember a' Dorosma (Durusma, Drusma) nemzetségből eredett, melly későbben a' „Gara“ nevet egy Valkó vármegyében fekvő Gara nevü vártól vette. E' várat nem Maria királyné ajándékozá nekik, mert Maria' uralkodása alatt mind nevök, mind az említett birtokuk meg volt. Az ő nemzetségükből az elsők már IVik Béla alatt fordulnak elő, kik közül *István* az emlitett király' fiának fegyvernöke 's már 1269-ben macsói bán volt.

Milly szép foglalatosság volna most nekem egy úttal megmutatni, hogy én ezen jeles és nagy familiáju Gara Miklósnak geneologico-tabellicus eldisputálhatatlan unokája vagyok. Felhordhatnám Budai Ferencz' politicai Lexiconából, hogy ezek a' Garák tulajdonképen Garai-aknak neveztettek; mert ha már a' Dorosmák későbbi birtokukról — mint szokás vala — nevöket elváltoztatni akarták: ki fogja közülünk állithatni; hogy magukat egyenesen a' birtok nev*ével* nevezték? 's nem inkább a' birtok nev*éről* holott p. o. Déva urait Dévajaknak, Almás' urait AlmásIaknak nevezték őseink és nevezi nyelvünk' geniusa, mért nem nevezte volna éppen a' Garákot is igy? de egyébkint is — fognám bizonyitani — „*de Gara*“ egyebet tesz e mint Garait? hiszen „*de Almás*“ is magyrul AlmásI?; végre egy sereg historiai adatot hurczolhatnék elő, hogy Heltai, Dugonics és Budai, mindig GaraIt irtak. Legvégre nagy mohón bebizonyitanám Budai Ferencz' emlitett munkájából, hogy ezek a' Garák szinte Rákóczy idejéig ismeretesek a' historiában. Hozzá adnám ezekhez a' mit szóbeli hagyományból tudok ükömtől, hogy az ő apja Rákóczy párthive volt — 'S mikor azután Rákóczynak fejére csaptak, ő is testvérével együtt odébb állott, mert nyaka — mint mondá — kissé csiklandós volt. De mai időben az emberek illy *puszta* állitást el nem hisznek: más az ha állitásomat egy *pusztával* bizonyithatnám be; de föl-

demet — mint hiteles kutforrásból tudom — a' fazekasok egy talpalatnyiig elhordták 's aztán, magamban sem érzek igen sok kedvet a' bebizonyításra; mert legvégre is csak ugy tetszeném magamnak mint a' rongyos csizma-talp, melly azzal dicsekednék, hogy rajta hajdan király' lába taposott.

XII.

Diákosság.

— — Annyira haladtunk már a' honi nyelvünkön való müvelődhetésben, 's a' tudományok' nagyobb részében, hogy bizvást magyar nyelven kezdhetjük a' gyermek' lelki nevelését 's mellette fáradozásink' bizonyos foganatjára is számolhatunk.

Kunoss,
Alapvonatok a' honi nevelésből.

Itt ülök a' csinos készületü vendégfogadó' egyik legszebb szobájában, mellynek ablakja éppen a' piaczra tekint. Mit ér? a' véghetlen zaj, a' csevegő árusnék' és vevőnék' érthetlen galimathiasától alkalmatlanitva, alig tudom, mire vihetem irásomat. *Rossiniről* azt mondják, hogy az a' lármás utczák' tolongó zajában, vagy a' zajos társaság' száz nyelvü mulatságai közt legjobban tudott irni. Legyen! de én Rossinival nem felezek; egyszer, mert hangművész nem vagyok, másodszor mert mind poesisban mind prosában életemben mindig irtózom a' *piaczi beszédtől*: én csak Oviddal tartok „secessum et otia quererunt" mond ő 's Ovid apánknak itt igaza van. A' csend az, melly az embert magába szállitja; mit ér pedig minden irásunk, ha azt a' kebel' mélyéből, magunkból nem meritjük? *az* mind az irót mind századját fogja charakterizálni; nem soha, ivről ivre összeirt copiánk. De ime a' piaczi zaj csendesül, a' nép oszlik 's én nyugottabb leszek; csendet nyertem 's az elhangzott zajt olly bátorsággal nézem csendes szobámból, mint 18**-ki insurgenseink a' franczia háborút, midőn futással megmenekedve, nyugodt szivvel néztek vissza **nél veszö sorsossaikra.

Pécsnek lakosai tulajdonképpen polgárokra, diákokra, papokra és professorokra osztatnak; utóbiaknak dicséretökre válik, hogy az ifjuságot szilárd és feszes figyelem alatt tartják, mindennap templomba küldik 's a' diák nyelvet velök fáradhatatlanul tanittatják. Hogy tegnap a' piaczon járdalék, éppen a' diákokat eresztették ki. Két kis fiú' beszéde egészen magára vonta figyelmemet. „Azzal a' Gyulával már semmi közöm többé — mondá haragos büszkeséggel a' kis könyvhős — ő rongy-gyerek, tegnap még csak azt sem tudta elmondani „*Mit tudunk Jézus' istenségéről*".

Hajdan Pécset erős kőfal keritette, mellynek azonban most már csak romjai látszanak; fekvése felette regényes 's a' vidék' leirása, melly azt környezi nem tollamra, hanem festő' ecsetére való. A' városnak csak egy hija van t. i. vallamelly hajókázható folyója; ez mind a' várost nagyszerübbé, mind kereskedését emelvén gazdagabbá 's polgárait világibbakká tenné. De mit a' természet itt Pécstől megtagadott, bőven pótolta azt friss jó izü forrásaival. Véleményem szerint a' pécsi vidék alkalmasb a' csergedező patak felett, halvány holdvilágnál, egy illatos bokor' árnyéká ban valamelly *gesneri*-élet éldelésére, mint a' nagy világi zsurlodások' zajos piaczává lenni; egy kies Tivoli marad az, mig Pest óriási léptekkel siet magát a' nagy világ' piaczává emelni.

Pécsnek hajdan öt temploma volt 's onnét nevezték a' németek ‚Fünfkirchen'-nek és utánok a' diákoktól Quinque-Ecclesiae nevet kapott. A' középkorban azonban ezek igen megszaporodtak 's Pécs egész kis magyar Róma lett. Voltak itt Dominicanusok, Carmeliták, a' szent Lélekről nevezett apáczák, Jesuiták, Augustiánusok, Minoriták, irgalmas barátok, Kapuczinusok, szent Tamásról nevezett szerzetesek és Paulinusok.*) Ezen utóbbiak e' város' környékén keletkeztek először 's azért némellyek pécsi szerzetnek' is mondták régente. Bertalan pécsi püskök t. i. a' hegyek közt lappangó remetéket össze csőditette sz. Jakab hegyén számukra klastromot épittetett, 's már 1215-ben a' római pápa által ott megerősittettek. Ez a' kis Róma azonban Ilik József által sokat elvesztett szerzeteseiből, kiknek most csak üres templomaikat, 's töredezett kolostoraikat láthatni; ma mind összesze is csak három féle barátok vannak itt: Cisterciták, Miseriek és Franciskanusok. A' fennálló templomok közül legnevezetesb a' püspöki fő templom, melly akkora, hogy benne három pap papolhat egyszerre, a' nélkül, hogy *egymást* háborgatnák. Vagyon egy nagy katakombája is, mellyben egy szent test

*) Tud. gyüjt. 1822. I. köt. 56—57 lap.

találtatik, 's közép oltárán egy feszület, mellynek minden évben megnő a' szakálla. Kivánni lehetne, hogy a' fő oltáron álló szobor helyébe: Kristus miképen átadja Péternek a' kulcsokat, melly nem a' legszerencsésebb művész' kezeiből került ki, valamelly szebb 's művészibb szoborkép állitatnék.

A' lakosok nyelvökre nézve háromfélék: Magyarok, Németek és Bosnyákok. Az utóbbiak általában ép, deli termetű 's nemzeti öltözetéhez hiven ragaszkodó nép, mellyben a' török sarjadékot nem lehet meg nem ismerni. Sok szép leányokat láthatni ezek közt, ollyakat, mellyek akármelly Basa' haremjének diszei lehetnének. A' főbb rendű szépekről keveset mondhatok, mert azokat *en masse*, bár mint törekedtem, sehol sem láthatám, még csak templomban sem; nem mintha Pécs' szépei templomba sem járnának; mert ezt igen is szeretik — hanem mivel sok templom van 's az igen elszéleszti őket, hogy pedig valamennyi templomot eljárjak, azt csak nem kivánja a' nyájas olvasó tőlem?

Magát a' várost, mint valamelly kotlós tyúk csipegő számos csirkéit, *Mecsek* hegye rejtegeti szárnyai alatt, 's valaminthogy egy része ennek valóban egészen alája is bújt, mellynek göröngyös utczáján a' *Tetyére* jutni. E' kellemes terasse, mint valamelly óriási gyepágy, Mecsek' oldalába vágva, egyike a' legszebb tájaknak 's a' tanulók mulató helye; húsvét hetfőn pedig a' lakosok *Emausja* szokott lenni. Innét fakad — Mecsek' anyai emlőjéből — azon kellemes forrás, melly az egész várost vizzel ellátja 's a' hegyről szilaj csikókint lezuhanván a' belső várast a' külső budai várastól elválasztja, 's futtában pokrócz kallókat, deszka metszőket, olaj ütőket, buza malmokat hajt. Itt látszanak romjai egy puska por-toronynak, 's a' török basa mulató kastélyának, melly e' terasse' szélén állván a' városnak nagy részét látja maga előtt tisztelkedni. Jobra jó fehér bort termő szőlő hegyek; balra egy magas szikla tetőn Haviboldogasszony' regényes kápolnája látszatik. —

A' távolabb környék is igen kellemes Pécs körül 's a' számos kis faluk, mellyek körülötte elszórva hevernek, mint pásztor előtt a' legelő juhnyájak, nem kissé emelik regényességét; ezzel nem azt akarom mondani, hogy a' faluk szépek, hanem éppen e' falusiság, az a' rendetlen pongyolaság 's ezen ha ugy szabad magamat kifejeznem, mosdatlan szépség, szüli a' regényességet.

Szabolcs' határában nevezetes szénbánya találtatik; a' vidék kies és festőleges. Ez a' pécsieknek az, mi Pestnek a' Zugliget. *Üszöghöt* kies erdővel szép kilátással és Batthiány uraság csinos kastéljával a' pesti város erdejéhez lehetne hasonlitani. — *Árpád* országunk ezen nagy alapitója nevét egy posványos sváb falu viseli, mellyhez ragasztott erdő közel és alkalmas volta miatt a' pécsi ifiúságnak majalis helye szokott lenni. *Arpád* ugyan az Pécsre, mint Soroksár Pestre nézve; a' szorgalmas sváb asszonyok t. i. a' pécsi piacz' nagy részét téjjel látják el. *Ürög* elszórt magyar falu, melly felett a' sz. Jakabi hegy fekszik méltóságos koloszkint egy egész Bakonyt hordozván testén. Legtetején az erdő közepette a' fenn említett Paulinusok' remete-kolostorjának és templomainak romjai látszanak, egy kőkeritésű nagy kerttel együtt, mellyben még most is elvadult virágok, gyümölcs fák 's egész sor téli zöld, itt ott egy omladozott mulató ház, lombozatok, keringő utak látszanak.

Balra innét a' „*Remete*-kő látszatik. Egy gyönyörü szirtlap, melly a' hegy' szélén a' tetőn áll 's tágas kellemes kilátást nyujt, számos falukon keresztül, át egészen a' Dráváig, Balatonig. A' monda azt tartja hogy egy ájtatos remete lakott ezen erdőben 's ezen kövön szokta tartani reggeli imádságait, egyszer azonban elszédülvén, a' borzasztó mélységbe zuhant 's onnét neveztetik Remete-könek.

XIII.

Németesség.

Mindenben előlépnünk szent kötelesség, 's csak pirulva gondolkozhatni az ellenkezőrül.

Széchenyi István.

Mikor esnek-le az emberekről az előiteletek' ezredes békóji?

Stancsics.

Ki mondja nekem, hogy Schweizba menjek?.... Nem én! Ha nyájas olvasóim hegyeket akarnak mászni 's e' mellett szép vidéket is látni 's csinált országuton járni üljenek kocsiba, 's menjenek Pécstől Bonyhá-

dig mint én. Már mindjárt Pécsen tul hegynek megy az ember. Mintegy órai járásra. *Trinitás* falvát látni (— hogy Pécs szomszédságában még a' faluknak is diák nevök van! —) hol derék márvány bányák 's az úton egy csinos kőkereszt, alatta egy koldús, fölötte pedig egy varjú ült, mellyet koldús bátya reátanított, hogy mindig azt kiáltsa: Kár, kár, kár! hogy ezen szegény embernek nem adtok, a' mit vár. Az ut mindig jó; a' kilátás változatos vetéseken kecsegteti a' szemet, mellyek közepette itt-ott egy gömbölyü gesztenyefa terjeszti ki nap és ernyőkint terepély ágait. Igy értem el Pécsváradot egy középszerű mezővárost, melly a' Mecsek hegyeknek déli pártázatjára támaszkodik. Rég arról volt nevezetes, hogy ide sz. István Benedek-apátságot alapitott, mai időben, ha jól emlékezem, semmiről. A' templom és az uradalmi kastély, melly itt várnak neveztetik, 's magas falakkal van bekerítve, valódi kálváriai hegyen fekszik, 's az emberek valóságos bucsút látszanak járni, mig ide felkapaszkodnak. A' pécsvári és nádasdi hegyeket nagy ügygyel bajjal föl és lemászván *Nádasdot* érni el, hol a' pécsi püspöknek szép mulató és vadas kertje van.

E' kolossalis hegyeket keresztül metszeni 's őket olly jó, járatos országúttá alakitni olly merész, mint dicseretes munka volt 's Baranya vármegye' újitásainak örökös és legszebb emléke marad, 's most mondja valaki, hogy nem jó újitani? Igen ám de ország útat 's nem nyelvet. Édes lelkeim, higyjék el, hogy egy előitéletet, egyetlen egy halmocska előitéletet, könnyebb lehordani, mint az egész nádasdi hegyet; ez hagyja magát, de az ember makacs és hajthatlan ha — vakbuzgó. Mind a' mellett, hogy ezen meredek hegyeken az út mindenhol ki van rakva 's kavicscsal meghordva, még is jó munkába kerül rájok fölmászni, 's kocsisom azt vallá, hogy itt a' lovak a' tizenharmadik iskolát járják; — talán nem kell mondanom, hogy kocsisom pécsi volt.

Nádasdon túl már prosaibb útra jövénk, ez *Hidasdon* keresztül egész *Bonyhádig* vezetett, hol e' sorokat irom. Ez a' csaknem négyszegletü kis mezőváros egy kellemes termékeny völgy' oldalában fekszik, 's a' fölötte elhuzódó hegyről tekintve, mintegy földabroszon elteritve látszik. Lakosainak nagyobb része német, iparkodó nép. Leginkább dohány-termesztéssel foglalatoskodnak, földeiket gyakran trágyázzák és háromszor szántanak.

A' zsidók itt különös községet képeznek; van törvényházuk, birájok' jegyzőjük 's a' t. derék zsinagogájuk, 's mi a' kereszténynyeknek nincs, (és csaknem minden kisebb városainkban nincs) fürdőházuk, 's ki hinné? e' kis mezővárosban még egy leány-nevelő intézet is van. Mennyire hasonlit a' pestiekhez, bele ereszkedni nem akarok; azt azonban megsugom, hogy alaptervükben megegyeznek, t. i. a' magyar nyelv' *nem tanitásában.*

(Folytatása következik.)

NORMA.

SCHÓDELNÉ ASSZONYSÁG

MINT VENDÉG.

Mult hónap' 28dik és 30kán adatott Norma. Bellininek, — az elfelejthetlen hangművésznek, ezen gyönyörű műve sokkal ösmeretesb és átalánosan méltánylottabb, hogysem itt annak érdemeiről szóljunk. Gyönyörű hang-tenger az, mellynek minden csöppje a' szivbe szivárog. Egy tömkeleg (labyrint), csupa szerelem és fájdalom, erő és andalgásból, mellynek Ariadne-fonalát az ouverturenek első hangjai már érzéseidhez kötik, hogy az amaz édes szív-mozgalmok' tömkelegéből csak a' finale' végső accordjánál vezessen ki. *Qui nescit orare, pergat ad mare.* Ezt tartja egy latán közmondás: én ezt tárgyamhoz igy alkalmaznám: *Qui nescit amare, pergat ad Norma.*

A' mi e' daljáték' első előadását illeti, arról nincs sok mondani valónk más, mint az: hogy a' hangművészetnek nálunk illy parlagában engedékenyeknek kell lennünk azon számos gyarloságok iránt, mellyeknek hangászkar, karénekek, énekesnék és dalnokok mindnyájan alávetvék.

Nagyobb örömmel szólunk a' második előadásról, mellyben saját hazánk' leánya, a' kolosvári születésü Schódelné assz. (Klein Rosália) 's a' bécsi udvari dalház' jeles tagja gyönyörködtetett a' czim-szerepben. A' modor és azon szempont, mellyből ezen kedves művésznő Norma' charakterét felvette, azon nemes tartás és kerekdedség a' mozdulatokban már mutatják, minő szilárd képzetei, minő helyes ösmeretei vannak

neki a' színészetről; — mi magasan áll ő a' dramai énekesnék között. Valóban nem tudjuk, ha valljon a' szavallás és előadásbani művészségét, rendkivüli könnyüségét az énekben, merész bravourját, szép triller-lánczait, és izlésteljes czifrázatait dicsérjük-e, vagy pedig azon ritka tehetségét, miszerint a' kitartott hangokat meglepő erő 's tartóssággal csengősíteni, öszveszőni, és egybeolvasztani érti; mit az olasz igen helyesen *filar la voce*-nak nevez. Sok énekesné van, kinek természet szép szavat, mesterség müveltséget, 's gyakorlás könnyüséget adott. De ki mindezen becses tulajdonok mellett az érzésnek vagyis a' léleknek annyi gazdagságával is bírjon, minővel Sch. assz. dicsekedhetik, valóban igen keveset számlálhatni. — 'S pedig hiában pontosulnak össze egy énekesnében minden más tehetségek, ha a' teremtő megtagadta tőle az érzés' mélységét; azon isteni lehelletet, melly teszi az éneknek prometheuszi sugarát. — Mit legutójára de legnagyobb örömmel említünk az Sch. assz. gyönyörű kimondása. Illy ajkakból folyó magyar szózatok varázsilag hatnak nem csak honi fülekre, sőt ollyanokra is, kik gyönyörű nyelvünk' édességeihez nem szoktanak. Schódelné asszony megmutatta, hogy csak és csupáncsak az olasz nyelv az, melly melódiai felsőbbséggel bir a' miénk felett. — Minő magasztaltsággal és elragadtatással tudta magyar közönségünk ezen erdélyi phylomela' művészségét méltánylani, azt csalhatlanúl bébizonyíták az élénken zajos tapsok, harsány ‚éljen' kiáltások, virágfüzérek és ötszeri előhivás. —

És méltán. Mert ha e' jeles művészné mint honunk' igaz magyarérzésű leánya is már megérdemli előszeretetünket, másfelől bámulásunkat és köszönetünket azon való művészhez illő szerénysége által is kicsikarja, miszerint ő, a' kiművelt és kész énekesné, ki Németország' legjelesb színpadjain szokta — hozzá illő segédtagok' társaságában — koszorúit aratni, illy gyenge, illy készületlen, mondhatni *még most* silány dalnoktársak' körében is fellépni sziveskedik. És ez nem ollyan kicsinység, mint tán némellyek előtt tetszenék. Próbálja meg bár melly színigazgatás, valljon hányat találna a' jelesb énekesnék között, ki illy opera társaságban, mint a' mienk *még most*, fel akarna, avvagy fel merne lépni? Egyes scenákba, egyes dalokokba vagy *duók*ba csak lehet belevágni inkább; de egy egész partiturán keresztül, annyi visszályos elemek között megtartani a' művészi súlyegyent: ám próbálja meg akárki, bizony felette nagy feladás!

Ez alkalommal nem tehetem, hogy egy pár rég szívemen fekvő kérdésecskét ne tegyek az érdemes színigazgatósághoz. Mi történt azon hazafiakkal, kik minap színpadunkra fellépni szíveskedtek? Nincs-e még 's nem is lesz semmi resultátuma azon próba-éneklésnek, melly a' körülményekhez képest elég jól ütött ki. J. urnak szép tenorja, S. urnak pedig meglehetős baritonja nem érdemelnék-e meg, hogy színpadunkra jöjjenek?.. Mert ha J. urnak színpadi járatlansága, szép hangjának elfogultság miatti reszketegsége, 's mindkettőjüknek teljes szokatlanságukból természetesen következett némi hiányaik nem is engedék előtünni mindazon szép tulajdonokat, mikkel a' megnevezett úrak dicsekesznek: de a' gyakorlott szemet, vagyis jobban mondva fület, nem kerülték ki mégis azon a' trema' átlátszó fátyola alól is kitünő érdemek, mellyek, ezen dilettansoknak kivált elsőjét színpadunkra — melly a' tenoristát tökélletesen nélkülezi — igenis alkalmatosnak teszik. — Nem lesz vala-e jobb *Sever*' partiját J. urral betanultatva, jeles vendég-Normánk mellé ha egyebet nem, legalább egy szép hangot kiséretül adni?.. Nekünk legalább ugy esett értésünkre, miképen. J. ur — ha csak a' buzdításnak és bátorításnak legkisebb jelét, tapasztalta volna, — teljes készséggel a' magyar Euterpének — még eddig olly silányúl ellátott — zászlója alá eskünnék. — Mikép érti J. ur ezen bátoritást — ha csak nem az igazgatóság részéről — nem értjük, mert hogy az, az őt méltánylani tudó hallgatóság' részéről épen nem hibázott, tudjuk mindnyájan, kik fölléptének tanúi valánk. —

Azon szép reménynek, miszerint a' jeles Schódelné pesti színházunknak tagjává váljék, alig merjük magunkat átengedni. Mit is használna most még, hacsak minden igyekezetünket arra nem forditandanók: jobb hangászkart, pontosabb karénekeket, és — a' mi fő — más énekeseket szerezni, képezni, vagy elővarázsolni. —

Minden esetre meg lesz azon örömünk — mint értettük — jeles vendégünket még néhányszor szinünken hallhatni. *Romeo*', *Julia*', és a' *Straniera*' szakmányai azok, mellyekben a' kedves Schódelné szép

tehetségei bennünket még gyönyörködtetni fognak, mielőtt városunkat elhagyva, művészetével Németország'műveltebb közönségeit szerencséltetendené ugyan azon jeles énekesné, ki még néhány hetekkel ezelőtt, egy lelkesb nőnek egész hevével, szeretett hazájának országosan összegyült nagyjai között aratta művészetének és szép talentomának érdemlett babérjait.

Norma' előadása azon tekintetből is érdekes jelenet volt, hogy ez az első daljáték honunkban, melly recitativokkal és nem próza' közbeszólással adatott.

H.

AZ IDRIAI BÁNYÁSZ.

A' mult évi őszszel egykor korábban jött haza mint szokása volt egyik bányász az idriai higanybányákbul, 's kisded kertében emberi nyomokat vön eszre, melyek egyenesen azon szoba' ablakához vezettek, mellyben leánya Brigitta 's ennek öcse aludni szoktak. Az apa' keblében irtózatos gyanú keletkezék, visszaemlékezett, hogy valamelly bárócska rég kisérti szenvedélyeivel a' szép Brigittát. Isacco, igy hitták a' bányászt, legott letérdepelt a' szűz anya' képe előtt 's esedezék, hogy oltalmazná őt e' rettenetes helyzetben. Midőn vére lecsendesedett, a' házba ment, fölkelté feléségét 's kérdezé, hol volna Brigitta.

A' megrémült asszony felelete az volt, hogy Brigitta kamrájában alszik, de, hogy a' fiut, ki nem jól érzi magát, magánál tartotta.

„Szerencsétlen!," kiált a' dühös apa, 's magával vonszolá őt a' leányhoz, kinek ajtaját dühösen felrántá, 's kit az ágybul erőszakkal fellódítva, tetemes vasbotjával fenyegetve rémítő hangon kérde: „hol van azon férfiu, ki az éjjel ez ablakon bejött."

A' remegő leány megvallá hibás lépését, megnevezé csábitóját 's a' vasdorong mármár fejére esendő vala, de könyűi megkérlelék 's visszatartózták a' bús-dühös apát.

Megordult Isacco 's a' házat odahagyá alkalmasint, hogy hidegvérüségét ismét visszanyerje. A' rákövetkezett este, midőn nejével egyedül voltak, erőltetett vidámsággal a' beszédet a' báróra irányzá 's megjegyzé kérdezve, hogy az valami jó ember lehet? Az asszony, gondolván, hogy férje véleménye a' báró iránt jobbra fordult, el kezdé beszélni, milly jó ember volna az, mit ajándékozott e' szép ur Brigittának, mit neki; sőt hogy e' kék nyakszalag, mellet visel, ez is tőle vagyon. „A' nyakszalag is, mellyről azt mondád, hogy találtad?" kérdé Isacco, megragadá a' szalagot 's feleségét megfojtá vele.

Senki sem sejtett legkisebbet is e' tettről, minden ismerősei 's rokonai sajnálkozának Isacco' vesztességén, ő maga elkiséré felesége' holt tetemét a' temetőbe.

Lányához nyájasabb lön mint valaha volt. Egykor, midőn a' leány, ki hibás lépésének következményeit már nem rejtheté többé, a' folyóban ruhát mosott, Isacco vele ment. Mindig szorosan oldala mellett járt, 's elérvén a' partot; hirtelen bele löké leányát a' hullámok közé. Hideg vérrel nézé leányát az örvénynyel küzdeni, mert hisz' becsülete ujra tiszta volt; de még mielőtt a' leány egészen elmerült, emberek jöttek, 's Isacco kénytelennek látá magát a' vizbe ugrani mintha leányát szabadítani akarná. Valóban ki is hozá őt, de ez hangosan vádolá apját gyilkosának. Isacco tömlöczbe záratott; a' leány később, midőn egészen magához tért's nyugodtabb vérrel átgondolá a' történteket, szavát ugyan vissza huzá, 's a' vádat megsemmisíté, állitván, hogy mindent a' mit mondott, kábultában mondotta légyen, de mielőtt az apa szabadságát megnyeré, megbetegedék börtönében, 's halála' ágyán kettős gyilkosságáról, mellyet becsületének megmentéséért szükségesnek látott, vallomást tön.

A' mult aprilis hónap' vége felé mondaték ki rá az itélet, melly őt örökös fogságra kárhoztatja, de Isacco a' hozott itélet után egy pár héttel megholt, egy magasabb biró előtt megjelenendő.

TRÉFA ÉS NEM TRÉFA.

Egy játékszinről, melly igen hanyatlani kezdett, egy recensens illy tudósitást ada: „Szinházunk igen hasonlit a' naphoz, melly minden nap hanyatlik; azonban az igazgató, Istennek hálá! jól érzi magát, mert hat hét óta semmit sem vett be. —

NYILT LEVÉL.

Szerkesztő Ur!

Igen sajnálom, hogy előjáróban is következő kedvetlen hirt kell Kegyeddel közölnöm; — de reméllem — nem veszi tőlem rosz néven, mert hisz' épen e' nyilt szivűségemből tünik ki azon kimondhatatlan forró szeretet, mellyel Kegyed iránt viseltetem és viseltetni meg nem szűnök.

Hallja tehát: augustus és september hónapokat többnyire honi utazásokkal töltvén megismerkedtem, Szala, Somogy 's Veszprém megyékkel 's dicsekvés nélkül, ezekben a' nagyobb házakkal. — No persze már ott értem, hol mágnes, vagy is földi angyalkák huzzák magukhoz a' fiatal embert —. Ezen házaknál többnyire járatnak „Rajzolatokat?“ — mi nekem igen örömömre volt. „'S járatnak nagyságtok Rajzolatokat?“ kérdém egyszer nagy örömmel egy háznál, midőn meglátám a' kisasszonykákat, e' lapokat olvasni. — „Igen“t kapék válaszúl, mi természetes; csakhogy azután hozzá tették: „de nem járatjuk tovább, ha illyen darabok lesznek benne.“ 'S minőket értenek nagyságtok? — „Ollyan szárazokat, mint.... — bizony hamarjában meg nem tudnók nevezni. 'S ollyan érthetleneket, mint a' többek közt az „Ál Saphir“ 'stb. — 'S millyenek tetszenek tehát nagyságtoknak?“ „Mint például: „Rondaháti“, „Ki lesz a' Biró“ 's a' versezetek: különösen Garay urói, Bérczhavióci, szóval minden versezet kedves előttünk. Ohajtanók hogy minden elbeszélés' elején és végén egy egy darab volna. — —“

Ime tetszik már tudni édes szerkesztő ur! hogy mit akartam, t. i. mások vélyemét a' magaméval együtt tudtára adni. És egyszersmind köpönyeg alatt megsugni, hogy ha továbbá is előfizetői közé akar számitani, ugy a' Rajzolatok' belső becséről gondoskodjék.

Hogy pedig mit tehetek én és mennyit használ Kegyedre nézve pártolásom 's védésem, a' következőkből tudandja:

Először: a' kisasszonykáknak nagy kegyencze vagyok.

Másodszor: nálunk hozzám hasonló fiatal emberek között egy olvasó társaság létez; 's ezen társaságnak én — — én — — titoknoka vagyok — de fajdalom! doctor nem mint *Schedel*; 's nem irhatom igy magam: *Titoknok, dr. Sósrévy m. k.*

Egy titoknok pedig igen sokat tehet, ha nem doctor is. Hátha még idővel doctorrá lehetek! — akkor egész világot arra birom ékes szólásommal, hogy csak a' Rajzolatokat hordassa.

Bajra! csak nagy bajra teremtetett (Istentől az ember!) (valahogy' z-ét ne értsen szerkesztő ur, az első kis r helyett.)

Már csak ki panaszlom Kegyednek bajomat. — —

Mi idő töltés gyanánt néha néha gyülést tartunk Ján. Mih. elnöksége — 's az én titoknokságom alatt, 's mondhatom: helyesen tudjuk utánozni mindenben a' tudós társaságot. — Többek között kiadtuk: hogy az olvasás mellett valamit munkálnának is; 's a' kinek dolgozata megnyerendi a' köztetszést, azt bizonyos ajándékkal fogjuk megtisztelni.

October elsőjére volt rendelve a' nagy gyülés melyben a' munkák megitéltettek. Hogy pedig párt nélkül történjék az egész dolog, itt is követtük a' tudós társaságot. — Beadattak hozzám már minden munkák, de átkozott gondolat! egy jó barátom sebesen jő hozzám, épen a' gyülés előtti napon, 's egy „Cholera“ czimü drámát — mit nem sokára közlendek a' Rajzolatokban — correctio végett elkért tőlem. — Más nap' elkezdődött a' gyülés 's barátom még sem hozta a' drámát. Aggódtam rajta, hogy hová maradt; de hasztalan! Gyanúba jöttem; kikelt ellenem, minden igazság-barát. Én hallgattam, végre valami ötlött eszembe 's elmentem nehány ismerőseimhez; kértem őket hogy valamiképen segitsenek kimosdani e' szenyből. „Akár megesküszünk titoknok ur mellett“ volt a' kedvező válasz.

Igy vetkeztem le a' gyanut, 's most már kutya bajom, még én kérek satisfactiót. — — — Látja, édes szerkesztő ur, itt is tehetőségem tünik ki.

Ugy! majd elfelejtem; — azt prophetisálják némelyek, hogy Kegyed szerkesztő úr, nem adja ki a' Rajzolatokat a' jövő évben, de ezt én nem hiszem, bár annyira rikácsolják is a' fecsegők, hogy nyelvök kiszakadjon *) megczáfolásukért mindennap egy „Pater nostert“ mondand - el

Szerkesztő Urnak

Szihalmon 1837. oct. 26án.

Szolgája titoknok, de nem doctor
Sósrévy m. k.

*) Éppen azért, mivel prophetizálják némellyek, hogy jövő évben a' „Rajzolatokat“ nem fogom kiadni, nem kell e' Prophetáknak hinni; mert bizony mondom nektek, hogy ezek hamis Propheták, és controversistákká akarnak bennünket orthodoxusokat tenni.

Munkácsy.

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

Jelentés és Ajánlás!

Minden akadályok mellett is elkészűlvén valahára, Europa atlása ezen czim alatt: „EUROPA MAGYAR ATLÁSA" a' legujabb politikai, geographiai, és statistikai hiteles adatok szerint. — A' polgári kormányozók, katona tisztek, ujság olvasók, kereskedők, utazók és tanulók köz-haszonvételére nemzeti magyar nyelven XXI. táblában legelőszer kiadta és rézbe véste Karacs Ferencz Pesten. — Bátorkodom alázatosan esedezni, hogy a' tiszt. subscribens urak az utólsó füzet árát, mellyben vagynak Europa, Belgium, Magyarorsz. és az orosz birod. két táblában ord. papirossan 24 p. krval, a' velinen lévőknek pedig 40 p. kval, hozzá adván a' boriték és titulusért eső 6 pengő krt is, a' tist. praenumerans urak, neveikkel együtt a' rézbe metszés végett jövő pesti novemberi vásárig, legfellebb uj esztendeig beküldeni méltóztassanak, hogy a' kivántatott Földképeket akkor megküldhessem. Ha kik az egész Atlást kivánják megszerezni, és az árát uj esztendeig be fogják küldeni az egész Atlást ord. papir. 8 p. frint és 30 kért; a' velinen lévőket pedig 14 ftért jövő pesti Józsefnapi vasárkor megkaphatják; a' kik jövő esztendeig be nem küldik a' pénzt, azután az ordin. papiroson egy Atlás 10 ft. pengő és 30 kr. a' velinen lévőnek pedig 16 p. for. és 30 kr. Magyarországnak és Europának földképei pedig egyenkint most is 50 p. kr.

A' Magyarorsz. 4 táblából álló mappája meg jövő novemb. vásárig 2 p. frint 24 kr. attól fogva pedig leszen 3 p. frint és 12 kr. igen szép papiroson.

Az alsóbb oskolabeli Ifjak számára is találtatnak már készen némelly szükségesebb földképek t. i.: Magyarorsz. Erdély, Galitzia, Német szövetség, Europai, Török birod. és nagy Ásia, egyenkint 10 p. krért; mellyek lételeket egyedül az ajtatos oskolák, a' tudományokat világossággal terjeszteni kivánó igen nagy érdemü provintiálisának fő tisztelendő Grosser Kereszt. János urnak; valamint terjedését is ezen ajtatos oskolák, és más nagy tiszteletü szerzetes atyák nagy érdemü Professorainak, és a' miskolczi ref. Lyceum Professorának tiszt. Regetzi István urnak köszönheti, a' ki igen számosan szokott vitetni tanitványai számára: bár a' nagyobb Collegiumok és oskolabéli tiszt. Professor urak is nagyobb világosság mellett kivánnák vezetni tanitványaikat a' tudományok országában!

Találtatnak ezen kivül nálam angol irást tanító könyvek, mellyek szerint igen könnyen, és a' legrövidebb idő alatt meglehet szépen irni tanulni. Az ára 1 koncznak, melly 4 csomóból áll, csak 40 pengő kr.

A' Mi Atyánk, Idvezlet, Hiszek-egy-Isten, Tiz-parancsolat egész kiterjedésében egy huszasnyi térségre, a' legapróbb betükkel lévén kimetszve, németül és magyarul is; ára egyiknek egyiknek 20 p. kr. — ezüstbe foglalva pedig a' kettőnek az ára 2 ezüst for. a' kik a' remek metszésü ritkaságokat kedvellik, megszerezhetik. — Pesten, József-Városban, Ősz-utczában (Herbst-Gasse) Nro 959. ***Karacs Ferencz,***

Réz-metsző, Europa atlása kiadója.

Heckenast Gusztávnál, mint tulajdonosnál épen most jelent meg:

Önálló német nyelvmester,

vagy:

legujabb és legbővebb német nyelvtudomány minden magyar' számára, a' ki ezen szükséges, müvelt nyelvet rövid idő alatt, sőt mester nélkül akarja megtanulni. Az egész német literatura' köréből meritve,

kiadta *Lemouton János K.*,

a' kir. magyar-egyetemnél a' franczia 's angol nyelv' rendes oktatója

Pesten Heckenast tulajdona, ára 1 frt. 20 kr. p. p. Lemonton urnak a' nyelvtudományban alapos ismeretei 's a' nyelvtanitásban jeles érdemei, sokkal ismeretesbek, semhogy még felül rá dicséretekkel halmoznók e' német nyelvmesterét mellyet minden e' nyelvet alaposan tanulni ohajtónak biztosan ajánlhatunk.

☞ Sajtó alatt van:

HAJNAL

hazai almanach

1838.

Szerkeszti ***Garay*** II. év.

Irói: **Beöthy** Zsigmond, **Csató** Pál, báró **Eötvös** József, **Erdélyi** János, **Fábián** Imre, **Frankenburg**, **Gaal** József, **Garay**, **Kunoss**, **Matics** Imre, **Nagy** Ignácz, **Papszt**, **Sujánszky**, **Tóth** Lőrincz és **Vajda.** A' mire minden rendü és rangú t. cz. pártfogóit, jóakaróit, 's vele viszonyban álló minden ügytársait egész tisztelettel figyelmeztetni siet

Pesten, oct. 28d. 1837.

Trattner-Károlyi'

könyvnyomtató intézete.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest.
November 9kén
1837.
90dik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. Es minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év'
A' diesőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára
Második fele.

KIRÁNDULÁS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

(Folytatás.)

XVII.

Emancipátiók.

Cselekedni; cselekedni kell.

Kölesey.

Ismét révben vagyok. Itt ülök a' paksi révben, mint amaz ősz patriarchák, kik az unalmas Lymbus' sötét tornáczában unalom és vágyközben várták a' Messiást, ugy várom, hogy a' szél lecsendesedjék, 's örülve, mnt a' hajótörésből megmenekedett kalmár, nézek vissza kiállott bajaimra, mellyeket a' paksi nagy homokban, e' saharai sivatagban, kiálltam. Oh! a' nyájas olvasónak csak ez iszonyú cseppeket, ez izzó gondbarázdákat kell megtekintenie homlokomon, 's legott elhiendette, hogy utam izzasztó és gyötrő volt, mint akármelly foliansok közt megőszült commentatoré.

Átalellenben szent György, egy kisded, nemesektől lakott falu, emelé-fel tornyát egy egész vizözönből. A' Duna t. i. itt igen gyakran kiárad, 's mezőt vetést órányi távolságra borit vizbe, elannyira, hogy mint mondják, némelly faluk' lakosai illyenkor a' padlásra kéntelenek lakni menni, 's csolnakukat a' padlás' szájához kötik. A' szent Györgyieket is csapatosan lehet látni ez időközi tengeren felalá csónakázni, nádat metszeni, kukoriczát törni, 's köztök több némbereket, kik mint ama mesés halleányok csaknem csipelyig vízben járván, olly biztosan gázolják a' vizet, hogy nem tudom az emberek fajához vagy a' ludak közé számitsam őket?

Lovaim elvégzék reggelióket 's én ismét kocsiba ültem, hogy egy homok tengert átutazzak, mellynek mássát a' véghetetlen Sahara pusztáin képzelheté kedvetlen szeszélyem. A' véghetlen homok-sivatag nagy mindennapi köntösében egyformán és változatlan feküdt előttem, 's terjedékeny hátán a' megtestesült únalom szövé hálóját előttem, utánam, mellettem, és körülöttem. Végre elértem Paksot, szakadozott partjaival, czifra malmaival, ezer és egy földes-úri-házaival és Zsidóival. Ad vocem zsidó! Századunk, felette nagy pártfogója ezen a' világ' mind a' hat részeiben elszórt nemzetnek, 's nekik polgári jogokat szeretne osztatni... Ez igen humanus elv, 's századunknak becsületére válik jó szándéka.. De, ha csekély belátásom nem csal, a' századnak itt gyenge oldala van, 's a' szakállos népet előbb akarja érdemesíteni, mielőtt az maga magát kezdette — legalább honunkban — arra érdemesitni... „Én nem bánom ültessék a' Francziák és Poroszok őket a' kamarába, de én inkább szeretem őket látni a' gyapjus kamarában" mondá minap Pozsonyban egy országgyülési követ... 's én IV. Bélára emlékeztem.

Minden ember inge közelébb van galléránál; apám közelebb áll hozzám mint ángyam; feleségem közelebb mint lányom, házom közelebb mint hazám; hazám közelebb mint a' külföld; a' magyar paraszt közelebb mint a' zsidó 'stb. — De századunk a' világpolgársággal felette sokat hánykolódik; pedig sok helyett nem egyéb az, mint egy czifra köpenyeg, érdektelenségünk' födezésére, szép czégér a' rosz borhoz. Előbb kell hazafiaknak lennünk, azután világpolgároknak. Van nekünk kit polgárositni; de mi nagyobb részint messze látók vagyunk, 's a' tornyot nem látjuk, 's a' tetején fülét piszkáló szunyogot vizsgálgatjuk.

„A' polgár' szó egy a' legszebb szók közül, mond Vajda pesti levelei 2ik kötetében — mellyek valaha nyelven megfordultak, nem olly édes ugyan mint lány ajakon a' „szeretlek," de méltóságosabb 's férfiúhoz

legilőbb. Szeretném ugyan tudni, melly nyelvből véteték ált a' legférfiasabb képzelet' ezen szava, hogy ösmerhetném, mellyik nemzetnek vagyunk köszönettel tartozók a' polgáriság képzelet' velünk közléseért: de erre hamarjában nem mehetvén, beérem azzal, hogy örvendve tekintek arra, hol e' szónak 's képzeletnek nyomait találom. Velem együtt ezeket keresendő senki sem induland a' Száva 's Olt vagy Dnieper felé, nem is Árpád és Takson idejébe, hanem ott kutatand, hol szebb folyamok boldogabb hont szelnek keresztül 's olly időben mikor már törvények kezdtek a' vas fölé emelkedni. — — Athene 's Róma hajdanta legszebb képét adák a' polgáriságnak, ma azt legszebb kifejlésében az atlászi oczean két partján látjuk, innen és onnan, de leginkább az éjszaki szélesség némelly fokai alatt. Belebb a' szárazon, kivált keletnek, egyre jobban eltün az, mig végre néppel olvad öszve 's nevérül is alig ösmeretes. — — A' polgárság az emberi társaságban a' boldog közepet foglalja el a' törvények szent védelme alatt, mellyek nélkül csak népet, csak szolgákat gondolhatni, polgárokat nem. A' polgárságnak — a' fölvett kép szerint — befolyással is kell a' törvény hozásra lennie, ha árnyékká olvadni nem akar, sőt a' római 's görög köztársaságokban ő vala a' törvényhozó test."

De már messze is megyek a' fejtegetéssel, 's hallott dolgok' ujra elmondásával; azonban egy jó dolgot kétszer is lehet hallani. Csak azt teszem még hozzá: valjon az elszámlált jogokban részeltetést múlhatlanúl a' zsidókon kell-e kezdenünk. Bizony, bizony mondom néktek messzelátók vagytok!

Paks egyébiránt csinos kis mezőváros, eredetét a' legrégibb időkre vihetni fel: hajdanta hires is volt, most legnevezetesebb uraságairól és folyó homokjáról. A' rév, mellyben ezeket irom, igazi magyar rév 's cholera idejében jó szolgálatokat tett. A' kompon, mellybe quártélyoztattam, egy hatalmas bajuszú régi urral ismérkedtem meg, ki igen sokat beszélt az insurectióról. „Urambátyám Waterloig vagy Párisig volt?" kérdém bizodalmasan a' bőbeszédű öreget. „Nem biz ott", válaszola bajuszát mind a' két végére megvonítván az exkapitány, „mi csak Kőszegig nyomultunk, mert vezérünk mindig azt tartá; hogy" — 's itt egyett köhentett — „*extra Hungariam non est vita*".

XVIII.

Phantom.

Festő. Hogy' értsem önt?
Poeta. Legott kitárom magamat.
Shakespeare.

Messze terül a' sík; a' vándor kelepelőnek
Egy két pajta alig ad pihenésre nyugot;
Szendén hajlik az est a' csendes földre 's pirúló
Arczain édesen elcsattan az alkonyi csók;
Lenge szelek kelnek, suhogó szárnyakkal enyelgők,
Hűteni keble' tüzét, ringani álma fölött,
'S elszunyad a' széptáj, 's bölcsődalt csenge alatta
A' hazatérő nyáj lassu harangjaival;
'S Ím a' haldokló' lágy viszfényébe merülten
Rét, hegy, völgy nevető rózsaözönbe merül. —

Tünj-el phantom! Ez isteni táj, nem tája honomnak!
Kamcsatkának egén küproszi rózsa tavasz?
Oh igen! e' kunyhó; e' roskadt szalmatetővel,
'S e' zsíros kalap itt 's e' zsuba — arra mutat.

XIX.

Találkozás egy orthológgal.

— — Uj szót nem farag
De a' régit érti 's tiszteli a' szokást,
Ugy ír a' hogy beszél, egy szóval: a' ki
Köztünk lett, köztünk nőtt, köztünk maradt.
Kazinczy.

Lovászom éppen kifog 's én sietek iró-asztalomhoz, ... hogy hosszu-hosszu utamon nyakamra háritott kedvetlenségemet lecsevegjem .... Meglehet azonban hogy unalmam' egyik okát abban is kell keresnem, mert a' vidék nem volt a' változékony Pannonia, hol terjedékeny sikot árnyékos völgyek, ezeket méltóságos hegyek váltják-fel; a' vetéseket mosolygó rétek, a' folyókat hüvesitő források.

Sokszor repült a' kék távolba pillanatom csak egy nyomot láthattam, csak egy ember csapatot vehéttem volna eszre, — 's miért? magam sem tudom... hiszen ha megint köztük leszesz — mondám — mit lelsz ismét .... mint az emberiséget kisebb nagyobb mértékben megromolva... a' honfiságot kihülve... az előitéletek' tömérdek csoportjait uralkodni... a' szent világosságot számüzve... embert ember hátán nyargalni... És még is, nyájas olvasóm, mégis örültem, ha itt-ott egy zsi-

ros juhászt láték botjára könyökölve bégető gyapjusit legeltetni. — A' többi közt egyikét furulyázni is hallám, 's eszembe jutottak Virgil' pásztorai 's Gessner' szellem-idilljei, mellyeket olly édes hiedelemmel hittem létezni gyermek évim' boldog álmaiban ... De a' zsiros legeltető csak hamar meggyőze az ellenkezőrül mint már ezelőtt álmaim' ködszövetéről olly sokszor meggyőzött a' szigoru valóság. —

A' nap áldozóban volt, bucsuzó sugárai versenyt ragyogának a' félszarv' alakjában kibuvó holddal, 's már gondolkodni kezdtem éjjeli szállásomrul, midőn egyszerre elömbe vetődék a' szétszórt Kecskemét, számos tornyaival, mellyek egy csoportban lévén ugy össze dugják fejeiket, mint sokszor a' centrum' tagjai, ha az oppositio nagyon zajog...

Régi mondák szerint Solejman a' török pusztitáskor e' városnak, midőn minden egyéb városok, midőn fél ország vérben nyögé dühös hatalmát, megkegyelmezett, — a' szép asszonyokért; mellyek, mint a' krónika emlékezik, őt kérlelni mentek 's szépségök olly benyomást tön a' Nagyúrra minőt hajdan Etelébe — olvasóm rosz néven ne vegye — a' római pápa. Milly nagy a' hatalom! milly vonszó a' varázs, mellyet az anya-természet e' kecses nemnek adott!... Asszonyi *lelkesség* menté-meg Israël' fijait a' hatalmas Holofernes' kemény ostromától, asszonyi *könyü* nyert kemény Coriolantól Romának kegyelmet; *asszonyi kecs* pedig Kecskemétet szabaditá-meg a' legdühösb ellen pusztitásaitól...

Megvallom, hogy az említett monda mind fejembe, mind szivembe annyira belé tapadt, hogy el nem hagyhatám az alkalmat Kecskemét' szépeit valahol együtt láthatni. Ugy de hol?... ez volt a' kérdések' kérdése; — mert színházat nem láték, vagy ha volt is volna, ki itéljen a' szépségről lámpavilágnál a' költő tanácsa szerint:

„Sed tu fallaci nimium ne crede lucernae,
Consule de gemmis, corporibusque diem.“

Bál sem volt ekkor; mert utazásom szerencsétlen ideje, mint makranczos gyermek fenyitő mester keze alatt az anya szentegyház' ötödik parancsa alatt vala. — Már leakartam nagy lelküleg mondani terveimről, midőn a' főtemplom' harangja méltóságos kondulással csendült füleimbe. „Héj! — mondám — itt ma nagy mise lesz!“ 's eszembe jutott: *„spectatum ornatae veniunt spectentur ut ipsae“*... 'S ime! a' piperés menyecske, az ártatlan leányka, az olvasót pengető anyó versenyt tódult az anya-szent-egy-házba...

A' Nagyurnak izlése aligha rosz volt; mert ha következményt szabad húznom a' jelenből az elmultra: ugy Kecskemét' akkori asszonyai a' szó' legszorosb értelmében voltak szépek 's a' fényes Porta' galanteriáját inkább megérdemlették, mint sok.... de ne szólj nyelvem nem fáj fejem. Szóval én egy csoportban — engedelmet kérek hazám' minden magyar városaitól — még soha nem láttam ennyi szépet, 's ha már bájolva érzém magamat annyi szép arczok, annyi bogár, viola, kökény 's tudja! hány féle szemek csillagi által, mellyek jobról; balról elől és oldalvást, szemérmesen és szemérmetlen, kandin és epedőn és égetőn és kaczéron körülsugárzának, hogy jó formán rettegni kezdék szivem' sorsáról... ha mondám bájolva érzém magamat itt: meglepetve valék — *viseletök* által.

Magyar viseletben ennyi csint, ennyi izlést nem vártam, nem reméltem. Milly szivesen leirnám e' derék magyar viseletet!... de tapasztalásból tudom, hogy a' viseleti divat leirása ha csak rézmetszés nem járul hozzá felette unodalmas és homályos... azt pedig csak nem kivánhatják Nagyságok, hogy Kecskeméten rézmetszőt keressek... noha szép egy pár divatkép kerülne-ki illy viseletből melly után — isten bocsássa meg bünömet — inkább öltözhetnének bizonyos kisebb városi lánykáink 's menyecskéink, félre értett feszből, rosszul utánozott, egész a' nevetségig eltorzitott öltözködéseik helyett, mellyekben annyi szép falusi 's kis városi lánykáink 's menyecskéink magukat eltermészetlenitik, 's mint az eredeti bünben, már szinte benne születnek... De mit mondok! hát egy találós eszü szabó nem finomithatná, módosithatná, emelhetné oda, hogy még első rangú dámáink is ne viselhetnék?

Még egyet!... Azt látszatom tapasztalni, hogy a' kecskeméti szépek közt az igaz *fekete* vagy költői nyelven holló-haj szembetünőleg ritka, 's ugy áll a' szöghez, szőkéhez mint 1 : 40. Merész vagyok ebből következtetni, hogy a' Kecskemétiek kevesbbé keveredtek össze más nemzetekkel;... mert évkönyveink bizonyitása szerint a' *Hetumogerek* inkább szőkék voltak mint barnák.

*

A' férfiak valódi Magyarok, sem igen nagyok, sem kicsinyek, 's általjában erős test alkotásuak... ingben gatyában, és — ez charakteristicum — zsubában járnak télben nyárban, mert a' köpönyeget és nadrágot mesterembereknek hagyják, ehhez egy es - és napernyőül szolgáló széles kalap 's a' kecskeméti gazda meg van... az erőnek és férfiuságnak képe, mig piperés felesége csupa asszonyiság 's a' czifraságtól csak nem elrepül ... én ujra mondom hogy illy egy pár emberből felséges divat-képet lehetne készíteni,... 's a' szembeszökő nagy contraszt mennyire emelné valamint hogy az életben emeli-is — a' képet!... Ezen zsuba-hősek pedig nem közönséges ugy nevezett szegény parasztok; vannak azt viselő gazdák, kiknek 20—30,000 forint esztendei jövedelmök van... többnyire mind kitanulta a' hat iskolát... és a' piaristatemplomba járók olly galantok, hogy a' szépnemnek ott székeket *jobb részen* engedtek, midőn más városokban, még Pestet sem kivéve, az mindig kizárólag a' férfiaké 's én asszonyokat még mindig *bal részen* láttam ülni.

Kérdezi olvasóm a' város millyen, mellynek lakosaiban annyi meglepőt leltem. Az igen népes és gazdag; de utczái sárosak és rendetlenek... e' mellett rendkivül disztelenitik a' majd minden utczában található száraz malmok, — a' kálvinistákéi hosszú poznával, a' katholikusokéi kereszttel különitve... Oh különités oh egyenetlenség!... Vannak ugyan itt-ott egyes szép házai is, de ezek ollyanok mint egy zsák borsóban öt hat arany darab... Cassino van... játékszín pedig, ha Thalia szentsége nem álom, lesz... .. Az épület már áll 's csak azért is említendő, mivel egy privát embernek magános áldozatiból állottfel.... Most még csak a' honi-szinészek hibáznak belé... de kik ne ugy játszanak mint azt néhány évvel ezelőtt, 1828ban, P—n láttam, hogy a' hős szerelme' vallása közben a' prima Donna' dobogó emlőire nyújtsa szentségtelen kezeit... mert illyenkor az általtás (illusio) nagyon vastagocska lesz a' nézö szemeiben... 's a' publicum se tapsoljon az illetlen tettnek

De a' javát majd elfeledtem!... Egy literatort látogattam meg, egy radicalis diák-magyar literatort a' 17-dik századból 1837ben!... Elejénte ugyan vonakodtam... mert féltem, hogy a' *boldog óságrúl* ki nem állhatom a' beszédet; de egy orthologgal többet ismerni — ez nem kis szerencse... 's elindultam a' nagy útra, ha még annyi anathemát kell is türnöm az *újitók* ellen...

A' „minuit praesentia famam" itt helyén kivül volt, 's én igen hajlandó volnék a' tisztes öregről minden jót mondani... de tudja isten! neologus gyomrom annyi ószágot meg nem emészthet! Beszédünk tárgyát, ha nem mondom is, olvasóm elfogja találni... Először miveiről beszéltünk, mellyeket.., gondolhatni, dicsértünk; azután másokéiról, mellyeket már jobban rostáltunk... 's midőn nem tudom mi vigyáztalanságból egy szavacskát a' többes számban találtam kiejteni, illy szóváltás fonódék köztünk:

Ő. Tehát uram öcsém is literator?

Én. Sokkal kevesebb: de tisztelője azon keveseknek, kik lelkes irásaikkal a' hon' emelkedése', a' nyelv' 's szóval a' közmiveltség' előmozditói...

Ő. 'S kik azok?

Én. A' régiek szintugy mint az ujabbak; amazok tiszteletre 's hálárá méltók, mert utat törtek; emezek mert a' kezdett uton olly dicséretesen haladnak.

Ő. Rem acu tetigisti! 's ők az *által UNK* tört uton haladnának? a' szófaragók... szókurtitók... a' korcsok!...

Én. Urambátyám nem a' legjobb vélekedéssel van magyarodásunk iránt...

Ő. Magyarodás?... ('s itt elfogta a' szent düh) mondja inkább korságosodás... (én mosolygok) Talán nem?... Hát mi az a' dics, terem, szellem 's a' jó isten tudná előszámlálni... O tempora, o mores!...

Én. De hagyjon hát csak beszélnem; *Vörösmarty*:.."

Ő. Minek az a' hexameter? a' római 's görög majmolás?... Gyöngyösi a' magyar Homér, senki más! ('s ez csak ugyan aristocratiai hangon volt mondva.)

Én. Gyöngyösinek vannak érdemei; de eposzunk' nagy mestere mégis csak Vörösmarty marad... Az izlés, az uj — — —"

Ő. Az uj magyarságot gondolja ugy e?...

Én. Semmi újmagyarságot nem ismerek.

Ő. Hát mi az a' Helmeczy - nyelv? Ha Árpád, ha Bendeguz... Én, talán csak agyon nem buzogányozzák Helmeczyt, ha fel is támadnának?... De hagyjuk-el urambátyám, mert tűzbe jövünk.

Ő még darab ideig tipegett, tapogott,.. végre kifútta magát;.. hozzám jött, 's kezemnél megfogván, egy arczczal, minővel a' Pestre menő ifjonczot intheti csak az elromlástól félő atyja, egy illy arczczal

fordult hozzám 's kért: ne olvassak uj könyveket.... Ajánlom magamat szakasztám félbe; mert féltem, hogy a' sok beszéd szegény uram bátyámnak megárt.

Elmentemben — ('s látta volna csak nyájas olvasóm hogy' pisszegtek, röhögtek a' palánkok mellől ittott az emberek!) *Kazinczy*nak ezen „intését" daloltam:

Kerűld 's hahászd a' régit és az újat;
Szokott ösvényen járj szokatlanul
Tarkits, de mindig egy fő színt keresvén;
Légy a' mi vagy, 's egészen; de légy egyéb is!
Tiszteld a' géges mestert 's kaczagd —
Mond Sybilla, 's örvendezz, ha érted.

(Vége következik.)

ÈLETKÈPEK
A' VILÁGBÓL RAJZOLVA.

II.

MÉZES HETEK,
VAGY:
EGY IFJU HÁZAS' ÖREG GONDOLATAI A' MULT IDŐRŰL.

MUNKÁCSYTÓL.

(Vége.)

Mi lesz e' tervemből?
Dr. Schedel Ferencz titoknok m. k.
Csúrcsavarék fénymázzal.
Börne.
Isten-nyila!
Franklin.

Csak húztam, halasztottam a' mézes heteket, 's ha dr. Schedel ki nem segít mottójával: „mi lesz e' tervemből?" becses olvasóim máig sem fognák tudni, mi lesz a' mézes-hetek végéből? —

Az okos ember mindig ugy éli a' mézes hetet, hogy a' jövő hétre is maradjon egy kis czukra. Mit eddig becses olvasóimnak a' mézes hetekről beszéltem, az mind csupa balszerencséből állott 's tán ez az oka, hogy a' jobb szerencse a' *nagy-mézes-hétre* maradt.

Nem hiában kezdtem én az iskolán a' mézes heteket, mert ki megházasodik légyen ifju, legyen férfikoru, legyen öreg, legyen bölcs vagy döre, ismét iskolába kell járnia; csakhogy a' bölcs díszes bizonyitványt visz a' mindenható Isten elébe, mikor a' jutalmazás' ideje eljő; a' dörének pedig házassági iskolai testimoniuma mintegy illyformán szól: „in frequentandis praelectionibus Uxoris suae negligens. Ex moribus: Classis tertiae;" vagy mivel becses olvasóném diákul nem tudnak, tehát a' dörének, kit Isten okos feleséggel áldott meg, házasságáról szóló bizonyitványa mintegy igy hangzik:

Bizonyitvány.

„Jelen soraim'előmutatója, nemes Kóbori Miska, mintegy nyolcz héttel ezelőtt hozzám férjül szegődvén, és az első két hétben magát becsületesen viselvén, minthogy hat hét óta szünetlen korhelykedik és csavarog, mint megjobbithatlan és haszonvehetlen ember szolgálatombul ezennel elbocsáttatik. Mellynek nagyobb hiteléül adtam ezen bizonyitványomat, tulajdon kiseprűzésemmel és toló-kásámmal erősítve."

(P. H.) N—Nné.

Az ember nem tudja mire jut, főkép ha az ember azt sem tudja, tulajdonkép mire akart jutni? Ki megházasodik a' mézes hetekre jut, ki meg nem házasodik, a' zsémbes hetekre jut.

A' zsémbes-hét 's a' vén asszonyok' nyara éppen egy időbe esik.

Mikor a' vénasszonyok nyara kezdődik, az agglegények mind talpra állanak 's a' váczi-utczában felalásétálnak és közönséges szemlét tartanak, de korán sem a' vénasszonyok, hanem az ifju kisasszonyok fölött.

Egy illy agglegény, mikor egy kisasszonykát megpillant, már távolrul ugy pislog mint a' miskolczi kocsonya; lábai, mellyek különben is ugy állnak, mint az egymásba vetett X, egyszerre zsibbadozni kezdenek, a' szegény agglegény a' szép kisaszony' láttára, mint egy megmerevül, és nem tudja, azon lábával lépjen e előre melly hátra görbült, vagy azzal, melly földi reszketegségében elől áll; azonban illy esetben az agglegényen egy keresztülfutó köszvény nagyon szokott segiteni, melly ha hátragörbült lábába botlik, olly ugrándozva kapja azt előre az agglegény, mintha a' szép kisasszony' láttára ifju hevétől 's nem a' köszvénytől csiklándoztatnék.

De hazakerül végre déltájban az agglegény a' vénasszonyok nyarán, 's most a' vén szakácsné ki szép nyara' szép óráiban nem mehete sétálni, zsémbelni kezd, 's illy szerelmetes hangon fogadja az agglegényt: „hol

hordta egész nap a' sátány? bezzeg haza tud jöni enni, mért nem maradt ott, hol kóborlott.“ Vannak az agg legénységnek is édes órái, 's ki irigyelné egy aggfinak a' kemencze zugban elpipázott szebb napjait?

De, uramfia! most jut eszembe, hogy én is valék aggfi; gyermekségem' édes szerelmi viszontagságait elbeszéltem, de aggfiságom' kalandairól mélyen hallgatva, tüstint a' mézes hetek' végére ugrottam. Ez nem igazság! ezért ellenem minden aggfi méltán kikelhet.

Hanem mit mondanak rá becses olvasóim, kik lehet hogy már régen várják a' mézes hetek' végét, ha én most ismét az aggfiság' végét elején kezdem? — Ki segít rajtam e' kínos helyzetben, ki lesz tanácsadóm, ki vezércsillagom? — Igaz biz az, most jut eszembe: Tüstint elolvasom *Bajzának* a' „kritikai lapokba“ a' *beszélyről* írt mély tudományu, aesthetikai bölcseségü értekezését, 's ha belőle okosabb nem leszek, azt drága, kedves olvasóim ne nekem tulajdonitsák, hanem a' szerzőnek.

* * *

Tiz hónapos és 9 napos jegyzetek a' kalendariombul:

Az esztendő négy részeiről.

A' Tavasz kezdődik martius 20kán estvéli 8 ór. 31 min., midőn a' nap a' ♈ *Kos* jegybe lép, 's a' nappalt az éjszakával egyenlővé teszi.

A' Nyár veszi kezdetét junius 21kén 5 ór. 15 min. estve, midőn napunk a' ♋ *Rák* jegybe ér, leghosszabb nappalt, és legrövidebb éjszakát okoz.

Az Ősz beköszönt september 23kán 7 ór. 40 min. reggel, a' nap elérvén a' ♎ *Mérték* csillagzatot, ismét egyenlővé teszi a' nappalt és éjjelt.

A' Tél zordon, már a' mult esztendei december 22. reggeli 1 ór. 2 min. beállott, elérvén a' nap a' ♑ *Bak* jegyet, és okozván leghosszabb éjszakákat.

* * *

Ezen tíz hónapos és 9 napos jegyzeteket én szedettem a' „Rajzolatokba“ *Landerer*' **„honi vezéréből,“** hogy a' szedő ne veszteglett légyen hiában mindaddig, mig én Bajzának a' beszélyről írt értekezését olvastam.

Most már hihetőleg szeretnék tudni becses olvasóim, hogy mindaddig, mig a' szedő a' tavaszszal, nyárral, őszszel és téllel vesződött, mit olvastam én a' beszélyről, 's mint fogom már most befejezni a' mézes heteket?

— — Igazán megvallva:

1ször. Én nem olvastam semmit.

2szor. Most éppen egy szikra kedvem sincs a' mézes-heteket befejezni, mert én azt szeretném, hogy minél tovább tartsanak; ha pedig becses olvasóim is megegyeznek abban, hogy a' mézes heteket még tovább is húzhassuk, ugy legokosabb lesz még most félbe nem szakasztani, hanem közép utat gondolni-ki, hogy se én rövidséget ne szenvedjek, sem becses olvasóim olly hamar a' mézes hetekből ki ne fogyjanak 's azért mindnyájunk közös jóvoltára, a' mézes hetek':

(Végének folytatása következik.)

A' SERDE LÁNY.

Megnőtt a' nyár' fia,
A' kis madár,
Anyástul a' mezőn
Röpesni jár.

Megnőtt a' kis leány
'S miként madár,
Anyjával elmegyen
Világba már.

Nyomát a' gyermekek
Türelmesen,
Üzik nap' esteig
A' nyírjesen.

Imádó nép szivét
Kerülgeti,
'S jó Isten tudja, még
Ki nyerheti.

HEGYALJI E.

A' KÉT MAGYAR.

∞ Ernyő alatt ülve, olvastam egy dél előtt. Ha itt ott különösen tetszett az ujság, és hatalmasan elragadt, le-le-tettem egy keveset, 's a' Gellért köszirtjein nyugodtak szemeim, mig gondolkodtam. Már el-akartam menni, midőn két bajuszos uri embert hallok nem messze tőlem: „csak ide megyünk, ugymond a' Huszár kávé-házba.“ „Jól van, mond a' másik, ott olvashat az ember, vagy beszélgethet, a' mint tetszik békével.‘ —

Én megpihentem egy kicsit; mert az áldott kenyér miatt igen sokat nyargalództam egész nap. A' két urat azonban hozzám közel, az ajtótul nem messze, hallom

beszélgetni. Be-fordulok egy szippantnyi tobák véget; mert prüszkölni igen jó néha. — De alig kezdtem szivni, viszketést érzettem orromban, mire csak hamar ollyat prüsszentettem, hogy valamenyi rám nézett, ki köszönt; ki nevetett; én szinte részint köszöntem, részint mosolyogtam. ‚Ejnye, bizony nagyott tetszett prüsszenteni!' kiált egy vendég az ájtónál. Nem annyira tetszett, mint kellett, felelém. Nem tudom, folytatám, hol olvastam, vagy hallottam valakiről, hogy ollyanokat tudott prüsszenteni, szinte az ablakok megzördültek bele. No, ugymond az egyik, ha most ezt valamelly történet-buvár hallaná, bezzeg lenne dolga a' világ könyvtárának érte, mig meg-lelné, hogy ki volt! — —

Az igaz, hogy nevetséges dolog-is az, szól a' másik, mikor a' történet-irók holmi haszontalanságot ollyan nagy igyekezettel feszegetnek, mintha az egész emberiség bóldogsága függne tőle! —

Nem ugy ám, szólt a' másik, mint Plinius kivánja hogy ollyan dolgokat fejtsen-ki a' történet-iró, melylyek által a' *köz-társaság* nyert, 's kivül belől gyarapodott. — De a' mai világban, ugymond, egyébről gondolkoznak az emberek.

Pedig én sokakat tudok, mond a' másik, a' kik meg-ösmérték önként, hogy nem jó igy a' világ állapotja, a' mint most van, és még is utánna bolondulnak egészen, 's a' szerint tartják magokat átaljában. Az ifjuság el-fajúlt, nem tanúl, nem gondolkodik, semmiről, leg-fölebb játék-szinről, lovakról, leányokról; — nem kell más, csak kártja, pipa, kutya, vagy száz ezer pengő forint ingyen; vagy hallatlan gazdag asszony feleségül a' kinek legyen bőségesen ezüstje aranyja, hogy igy legyen mit szeretnie-is, 's igen-igen bőségesen költhessen mellette, és a' pénzt mint a' tök-magot el-szorhassa. A' ki meg' valamit érne is, „mindent" akarna egyszerre; 's meg nem gondolja, hogy „tehetetlen;" 's még is azt tartja, hogy ő okos! — Más ismét olvas egy kicsit németül, vagy francziául, 's mindjárt könyvet ir; de meg nem gondolja, hogy „mi végre?" 'S még is elhiteti magával, hogy ő bölcs! Hát kormányozni, ugymond, ki nem tudna ma? — Egyik azt mondja, hogy ő *szabad-lelkü*, más meg: hogy ő az idő szelleméhez ragaszkodik; 's ez nem tudja, mi az idő szellem? valamint amaz sem, mi a' *szabad-lelkü*? — — Igy telik-be ugymond a' mit Plinius mondott, hogy *hibáinkat sem szeretni, sem orvosolni nem tudjuk!*

Ezzel nagyot sohajtott kalapját fejébe nyomta, 's el-ment; a' másik utánna.

Én azonban jobban meg-gondolván szavait, ugy találtam, hogy ő is ollyan, mint a' ki meg-mondja, hogy nem arra, nem azon az uton, nem ugy; — de arról, hogy: merre? mi-uton, mi-képen? — mélyen hallgat. —

Mennyit beszélt a' mi emberünk! 's milly tűzesen; még most is látom, mint villogtak szemei, mint égteg arczai; hallom, millyeket ütött az asztalon kemény öklével, — mint harsogott szava; de az mind haszontalan! — — — Mert nem mondta, hogy: "*mi végre.*"

Mert az, hogy *feslettségünket* kurholta, *hülyeségünket* (indiferentismus) gyalázta, még nem elég. Ámbár fájdalom, nagy részben tellyes igaza volt; — mert ha valaha, most vagyunk egyszer bőségében a' *egyenetlenségnek*! Ha valaha — most mondhatjuk igazán hogy: abundat iniquitas! — — az az van gonoszság akármennyi!

Az igen finnyás érzésű Magyarokkal nem elég ám bánni *akarni*; hanem tudni is kell hozzá. Erre meg' sok *tanulás* és hosszas *tapasztalás*, czeknél pedig meg' még több *gondolkodás* kivántatik. — De némelly irók csak neki ülnek, és fájdalom! gyakran a' legnagyobb gondatlansággal tarkázzák be a' papirost, csak mint az egyszeri gazda a' ki soha sem nézte meg a' *magot*, vagy a' földet, hanem csak ki-ment, és vetett; vagy mint az egyszeri gazdasszony, a' ki meg nem gondolta, hogy mit főz, hanem csak tűzet rakott, és egyremásra kotyfolt; — sőt néha *főzni valója* sem vólt, még is főzni akart! — — —

„*Mi végre*" kell *gondolkodni*, és *cselekedni* mindent? Ezt szerettem volna én az én magyaromtól hallani! — Mert ámbár, megvallom, hogy gyönyörűen mondta-ki Pliniussal, hogy a' *köztársaság gyarapodását* kell a' történet-irónak szeme előtt tartani, de még is világosabban óhajtottam volna én azt tőle hallani! — —

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

Jelentés és Ajánlás!

Minden akadályok mellett is elkészülvén valahára, Europa atlása ezen czim alatt: „EUROPA MAGYAR ATLÁSA“ a' legujabb politikai, geographiai, és statistikai hiteles adatok szerint. — A' polgári kormányozók, katona tisztek, ujság olvasók, kereskedők, utazók és tanulók köz-haszonvételére nemzeti magyar nyelven XXI. táblában legelőször kiadta és rézbe véste Karacs Ferencz Pesten. — Bátorkodom alázatosan esedezni, hogy a' tiszt. subscribens urak az utólsó füzet árát, mellyben vagynak Europa, Belgium, Magyarorsz. és az orosz birod. két táblában ord. papirossan 24 p. krval, a' velinen lévőknek pedig 40 p. kval, hozzá adván a' boriték és titulusért eső 6 pengő krt is, a' tiszt. praenumerans urak, neveikkel együtt a' rézbe metszés végett jövő pesti novemberi vásárig, legfellebb uj esztendeig béküldeni méltóztassanak, hogy a' kivántatott Földképeket akkor megküldhessem. Ha kik az egész Atlást kivánják megszerezni, és az árát uj esztendeig bé fogják küldeni az egész Atlást ord. papir. 8 p. frint és 30 kért; a' velinen lévőket pedig 14 ftért jövő pesti Józefnapi vasárkor megkaphatják; a' kik jövő esztendeig be nem küldik a' pénzt, azután az ordin. papiroson egy Atlás 10 ft. pengő és 30 kr. a' velinen lévőnek pedig 16 p. for. és 30 kr. Magyarországnak és Európának földképei pedig egyenkint most is 50 p. kr.

A' Magyarorsz. 4 táblából álló mappája még jövő novemb. vásárig 2 p. frint 24 kr. attól fogva pedig leszen 3 p. frint és 12 kr. igen szép papiroson.

Az alsóbb oskolabeli Ifjak számára is találtatnak már készen némelly szükségesebb földképek t. i.: Magyarorsz. Erdély, Galitzia, Német szövetség, Europai, Török birod. és nagy Ásia, egyenkint 10 p. krért; mellyek lételeket egyedül az ajtatos oskolák, a' tudományokat világossággal terjeszteni kivánó igen nagy érdemü provinciálisának fő tisztelendő Grosser Kereszt. János urnak; valamint terjedését is ezen ajtatos oskolák, és más nagy tiszteletü szerzetes atyák nagy érdemü Professorainak, és a' miskolczi ref. Lyceum Professorának tiszt. Regétzi István urnak köszönheti, a' ki igen számosan szokott vitetni tanitványai számára: bár a' nagyobb Collegiumok és oskolabéli tiszt. Professor urak is nagyobb világosság mellett kivánnák vezetni tanitványaikat a' tudományok országában!

Találtatnak ezen kivül nálam angol irást tanító könyvek, mellyek szerint igen könnyen, és a' legrövidebb idő alatt meglehet szépen irni tanulni. Az ára 1 koncznak, melly 4 csomóból áll, csak 40 pengő kr.

A' Mi Atyánk, Idvezlet, Hiszek-egy-Isten, Tiz-parancsolat egész kiterjedésében egy huszasnyi térségre, a' legapróbb betükkel lévén kimetszve, németül és magyarul is; ára egyiknek egyiknek 20 p. kr. — ezüstbe foglalva pedig a' kettőnek az ára 2 ezüst for. a' kik a' remek metszésü ritkaságokat kedvellik, megszerezhetik. — Pesten, József-Városban, Ósz-utczában (Herbst-Gasse) Nro 959. ***Karacs Ferencz,***

Réz-metsző, Europa atlása kiadója.

KÜLHIREK.

1.) Hummel János, az ismeretes hangszerző, kinek jeles müveit minden, zongora játszó olvasónénk kétségkivül ismeri, de kirül sokan nehezen fogják tudni, hogy Pozsonyban 1788. év novemb. 29. szül. is igy hazánkfia volt, de ki e' müvészet iránt mostoha honban fényes tehetségeinek méltánylását hiában kereste volna, a' méltányos külföldön pedig több érdemekkel tetézve, köztök lovagsággal is, Weimarban, mint karmester a' mult oct. 17én hosszas szenvedés után a' jobb létbe szenderdett által.

2.) Londonban nem rég egy törpe fogadtatott be bitang eletéért, ki magát Brinsley Sheridan Richárdnak nevezi, 's azt állitja, bogy „a' Rágalom iskolája“ hires szerzőjének utódja. A' börteni tiszteket igenjól mulattatá Rice komikus' utánzásával.

3.) Nem messze St. Brieux-től a' tenger igen leapadván egy tengeralatti erdőt fedeztek fel, melly ismét tanúsítja, hogy a' föld iszonyú változásokon ment keresztül, 's névszerint a' bretagnei tengermelléke. Ezen rémes revolutióknak elseje 709ik év novemberében volt egy iszonyú szélvész' következetében, midőn a' tenger az armoritumi tengermellék' nagy részét elnyelé. A' St. Michael hegye szigetté lön, a' Druidák idejében olly hires sessey erdő helyébe a' mostani Cancolai kikötő keletkezett! 's több helyek mint valamelly varázsvessző ütésére egészen másokká változtak. Az ismeretes természetvizsgálló Fruglaya gróf, szerencsés körülmények által kutatásaiban elősegitve, több római és druid régiségeket hozott napfényre a' mélységből. 1172 egy uj kitörés uj változásokat 's pusztitásokat tön 's elsülyezte St. Sol de leon és Treguier püspökségek' egy részét.

4.) Angolország' thrónusán eddigelé négy királyné ült, t. i. Maria 1553 jul. 6tól egész 1558 nov. 7ig; Erzsébet 1559 november 7től 1603 marczius' 24ig; Maria 1689 februar 13tól 1702 marczius 8ig és Anna 1702 marczius 8tól 1714 aug. 1ig. A' jelen királyné tehát már ötödik?

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest

Novemb. 12kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

91dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele.

A' MÜVÉSZET KALANDJA.

(ALLEGORIA)

BEVEZETÉS.

Puszta volt a' föld és kietlen; rengetegek boriták felületét, 's kopár sziklatömegök nyultak az egek felé; borzasztó zajjal zavarogtak a' habok, tornyosultak és szirthez parthoz csapódtak; iszonyú szelek zúgva repülének egy földsarktól a' másikig; 's nyugtalan nép csoportok tolódtak völgyből síkra, síkról hegyekre. Nem vala csend nem vala nyugalom a' természetben, mert ez még teljes ifjú ereje vad mozgalminak átengedé magát, meg nem elégedvén eddig teremtett müveivel, mindig rontván 's ujra teremtvén, 's nem ismerve a' nyúgodtabb munkálás isteni hatását.

Müvészet magosan üle fellegtrónján, 's letekinte lángindulatú testvérére, sajnáló szemmel nézé annak heves müködéseit; várván egy szünetperczet, mellyben bátyja Természet egy kissé kinyugodand a' fárasztó munkától, hogy őt megszólitsa. Ez épen néhány pillanatig szunnyadni készülvén, még előbb egy óriási tettet akart véghez vinni, — megrázá izmos karaival a' földet hogy az legbensőbb üregeiben is rengett; egy hegyet a' gyomrából felözönlő tüz elemészte, az beroskadt, 's helyét tó foglalá el; a' végetlen tengerek vizei pedig felháborodván fenekökről egy iszonyú szirttömeget emelének ki, melly fejét a' vizszinén felülemelve mint egy újvilág álla meg a' habok' közepette. —

Természet engede húga intő kérésinek, 's elfogadá hogy ez őt egy varázspálczával ajándékozza meg, mellyet Müvészet szent ihletével álda meg, 's mellynek segedelmével, hol helyén lenni találná, munkálatiban a' szépet is összekötné a' nagygyal és erőssel. Viszont Müvészet egyebet nem kért, mint hogy neki is szabad legyen bátyja egész birodalmában hatalmát gyakorolni olly lényeken, mellyeknek elég volna az ő csupa ihletése, mert tettleg belevágni a' dologba, csudaműveket saját kezével adhatni, hogy mások henyén bámulhassák, nem akara. Az egyezés megállapitatott, két kölcsönösen váltott jelkép egy részről az emlitett varázspálcza, más részről egy ecset, melylyel Müvészet bátyja műveit is utánozni 's mennyire lehet azokat megközelítni tudja, — a' közlött hatalmat mindegyik örök időkre biztositá, mert a' testvérek egymástól függetlenek lévén, hacsak önkényt le nem mondanak jogukról, az új ajándékot többé el nem veszthetik.

Látszott is nem sokára a' jótévő hatás, melly mind két részről a' földet eleveníté. Természet mind jobban szorgalmatoskodék, 's a' müvészeti szellem segélyével olly remek müveket teremte, mellyek utánozhatlanok, elérhetlenek maradtak mind örökké, a' bámulat és csudálás, a' gyönyör és éldelet tárgyai. Ott egy már fenálló zordon hegytömeget a' legszebb sorokra, lánczokra 's csoportokra oszta fel, alakzataikat a' legkülönbözőbb habvonalok közé szoritá, 's egész idomukra sajátságos tarkaságot ömleszte: úgy hogy az egész mint egy nagyszerü alkotmány terjede 's emelkedék; egyes részeiben még is a' viruló bársonysima dombtól az ősz sziklavállakig 's jéghomlokig a' szépnek minden elemei egyesülének. Csergő patakkal, tengerszemmel, zuhataggal, virágos völgygyel 's fenyőfödte ormokkal váltá fel az előbbi egyidomúságot 's ezek körül egy csak nem korlátlan láthatárt vont: a' földnek egyik legszebb 's legmeghatóbb csudáját alkatá, szép tájat. Szint' azt amott más változásokkal hajtá véghez, hol egy végetlen viztükör', messzéről kékelő hegysorok', mérhetlen róna', 's közel meredek sziklafalak' 's övedző erdők' bájló ellentéteit olvasztá össze, úgy hogy a' legremekebb müvész dicséretét aratá, mert munkái nyiltan feküdtek

a' világ szeme előtt, 's eredetök még is megfoghatlan talány marada: holott huga, alkatásainak végrehajtására csak eszközökkel élvén, 's ezen eszközökül mindig gyöngébb lényeket, mellyek korán sem birtak olly isteni hatalommal, választván, észrevétlenül épite csak, és szinte meg sem ismerteték, el feledteték.—

De idő hosszával Művészet égi-ihletű szüleményei is szaporodtak 's fontosságot nyertek. De épen ez volt a' két testvér közötti meghasonlásnak rugója, Természet meg nem tagadhatván eredeti lelkületét, 's el nem fojthatván egészen vad indulatja forrongásait,— kaján szemmel nézé, hogy húga olly tetemes befolyást nyert az embereknél, kik is néha szellemétől lelkesítve olly alkatmányokat készitenek, mellyek bizonyos tekintetekben Természet müveit homályba boritni fenyegetőztek. Azért is ha már meg nem gátolhatá a' történteket 's történendőket, legalább büntetlen nem akará hagyni a' merész tetteket. E' boszu, mivel a' főszerzőt nem érheté, az al-okokra vagy inkább csak eszközökre, mint ez gyakran történik a' világban, önté ki egész pusztító erejét. Ugyan is fékre resztvén romboló hatalmát, itt egy várost sülyesztett el, amott tüzhegy' lángjai alá boritá egész vidéket, minden elemet föllázasztván, majd lég majd jég majd viz és tűz által rontá le az ember müveit, 's gyakran egész reményét megsemmisité. 'S ezen ellenséges felhevülés mai napig is tart.—

Említettük, hogy a' két testvér közötti egyezés alkalmával Művészet kiköté magának befolyását olly lényekre, mellyekben ihletése foganatra találhat; illy lény főleg az ember volt. Öntött ugyan más alsóbb rendű lényekbe is művészi szellemet vagy inkább ösztönt; ő tanitá a' madarat fészket csinálni, a' hangya és méh szorgalmas munkássága e' szellemnek következményi. —Másokat bizonyos előkészülettel ruháza fel, minél fogva tanitást és szellemi idomitást elfogadhassanak; ide a' ló, elefánt, némelly madár, az eb 's a' t. tartoznak. De látván milly gonoszúl csufolá meg igyekezeteit a' majom, mint fajult el benne a' szellemi anyag, mind örökre oda hagyá az alsóbb rendű teremtmények' ösztöneinek nemesitését, 's egyedül a' felső földi lényre, az emberre korlátolá minden befolyását.

Ennek következésében az embernek, külső életére visszaható minden cselekedete Művészet' istennő pártfogó szellemének 's szorgos ápolásának okozatja, az egész gyakorlati élet művészeten alapszik. A' szántástól, mellyen lételünknek alaposzlopjai nyugszanak, fel egész az utósó mesterségig, melly az élet kényelmére szolgál, minden fokozat, e' felséges szellemnek szülöttje. De későbbi időkben látván Művészet, hogy az ember létele elegendőleg van biztosítva közbenjárása által az irigy testvér Természet dúló hatalmaskodásai ellen; mind a' mellett hogy a' már előbb közlött hasznos elveknek további kifejtésére az emberi lelket buzdítná, azt lassankint a' magosabb 's finomabb anyagú 's ugyszólván szellemibb müvészi elvekkel is kezdé megismertetni, ezzel is arra czélozván: hogy ámbár felfogásuk amazokénál sokkal nehezebb 's gyöngédebb nemü lévén leginkább csak a' lélek belső állapotjára, a' belső életre irányozottak, még is a' külső létnek idomitására is visszahassanak. Ezen belső életrei hatás pedig a' szív és lélek nemesitését tűzte ki czélúl.

Ezen felsőbb rendü művészetek idők haladtával azon megkülönböztetést vitták ki maguknak hatalmas elmék müködései által, hogy csak ők egyedül neveztettek e' néven.

De csak lassan haladhatott e' pályán az istennő mert csak ritkán talált olly elmékre, mellyek ihlet és sugallatát tisztán felfogák 's a' maga saját lényegében megérték; és sok kontár lélek méltatlan közbekeveredése által ebbeli intézkedései is a' legtarkább ellenmondásokban létesitettek.

Hogy még is a' sok fonák mód között, mellyen neki áldozni szoktak a' föld lakói, maga főfogalmát fentartsa tisztaságában, több izben és különbféle időszakokban látogatja a' földet a' Művészet istennője, és sok helyt szolgáló szellem hölgyeit hagyja mint egy védangyalul, azt hivén, hogy ezen közelebbi érintkezés tetemesb sikert szülend. Részint azért, mivel tudja hogy az emberi elme irányzatit idők és körülmények határozzák meg, 's igy a' hajlandóságok is változnak; — hogy a' felfogási tehetség fejlettségének a' kültárgyakkal, hogy közöttük a' legszorosabb viszony fenálljon, bizonyos összehangzásban kell lenni, — részint némelly sajátságos szeszélyeit követve, bizonyos századokban különböző tárgyak iránt mutatja pártoló előszeretetét. Volt időkor, hogy a' szobrászatot különös meleg hévvel ölelé; ezen korból valók ama' remek szoborképek, mellyeknek ma-

radványit, töredékeit, egyes darabjait is ma csak csudáljuk 's megbecsülhetlen kincs gyanánt őrizzük és tiszteljük. Más korszakban az épitészetet emelé a' legmagasb fokra, 's e' szakaszból valók azon csuda alkatmányok, mellyeknek fensége szinte szédíti kábitja fejünket, 's gyakran még düledékiben is tisztelettel tőlti el keblünket. Ismét más századokban a' festészetet boldogitá hő kegyeivel, 's ez idők' szülöttjei ama remek festvények, mellyek a' szemet 's lelket egyiránt foglalatoskodtatják.

Ujabb időkben leginkább a' hangászatot és a' hozzá tartozó nemeket pártolja, egyébfélékre csak egyes alkalomkor ömleszti pillanatnyi malasztját; de az épitészetet, ha nem is olly teljesen nagyszerű alakkal, de még is mindig uj köntössel ajándékozza meg. — Utazásai közben sok helyt hagyja helyettesit, kikre a' további felügyelést bizza; másutt magok a' halandók közül választ hősöket országa oszlopául, őket szent szellemével eltöltvén, 's ihletése által mint egy uj lelket öntvén beléjök. — legújabb időben egy utazásán a' következő tapasztalásokat tevé. —

Első Ország.

A' Müvészet istennője bele üle rózsavilágtól sugárzó fellegkocsijába, 's leszálla a' földre. Tengerövezte országnak vevé irányzatát, ott kivánván kezdeni titokteljes szerepét. Észrevétlenül termett éjszakán egy roppant város közepén. 's a' mint a' nap fölkelt, hozzá foga nagy munkájához.

Kiváncsi utasnő alakjában Doris név alatt meg meglátogatá a' jelesb mütárokat 's a' legnagyobb örömet érzé. Itt legszebb sikerét látá azonnemű elveinek mellyek a' közhasznú 's az életre határozottan befolyó műszellem terjesztését tárgyazzák. Rendre járá azután azoknak müszobáit, kik szorosabb értelemben neki szentelék napjaikat, 's hol tapasztalá, hogy eddigi lelkesitései már is szép gyümölcset szültek, ismét buzdita, serkente, 's új isteni szikrákkal gazdagitá az egek felé törekvő lelket. Egy hirdetésből megtudá, hogy ujabbkori kedvencztárgyát, a' hangászatot nyilvános mutatványon veheti figyelme alá. 'S megjetent a' hangversenyen.

Nagy sokaság tódult össze, kéjelegve hallgató a' remeklőket; ha nem érté is mindegyik az előadott hangszerzeményt: becsülé még is az előadóban a' lángészt vagy tehetséget, az ügyességet, a' szorgalmat, 's az időt, mellyet ezen tökélynek eléréséig áldoznia kelle; tisztelé a' szerzőben a' lelki emelkedést, melly mintegy megfejthetlen titok lebeg a' halandó por felett; és szivesen adja pénzét a' müvésznek, ki néhány derült pillanatot teremt az egyhangú komoly életben, vagy épen kecses reményt gyujt szivében, vagy némi édes emlékezetet támaszt lelkében, melly ha néha fájdalmas is még is olly igéző olly kéjteli olly kedves! Mert a' hangászat négy köre az emlékezetek egész országával rokon, — az emberi élet alaprajzán gyökerezik, 's hatalmas ágait kiterjeszti a' multba 's jövendőbe. Azért nincs hang, melly nem valami érzésen vagy gondolaton alapulna, 's ennél fogva az emlékezet vagy reménynek valami képét nem idézné a' lélek elébe, vagy a' jelent fátyol alá nem rejtené.

Volt még is a' sok közül néhány különcz is. — Doris egyik szomszédja egy hosszu-szárazképű ur volt, kinek homlokát és arczáit vastag redők boriták mint Saturnusnak mindannyi gondolatvonali, keskeny ajakinak szélei szorosan egymáshoz simultak, 's ha szólt az ur, ugy tetszék, mintha a' két ajak egymást szenvedélyesen csókolná, vagy azért, hogy őket már semmi más ajak ugy sem csókolja, vagy hogy a' szavak mellyek közülök kisikamlának, nem igen csókolák a' 'személyt kire irányzottak. Ezen ur mindent rosznak talált mindent ócsárolt, szüntelen az izlést emlegeté, 's úgy volt észrevehetni, hogy ő mindent tud; 's különös, hogy épen ezen ur, ki magát egy müvésztársaságnak fejévé tételé egykor — mint utóbb Doris megtudá — sietteté azon egyesületnek szétbomlását elcsavart nézetei, makranczos önhittsége, 's ügyetlen fogásai 's rendelkezései által. — Egy másik ur, ki észrevevé, hogy Doris idegen 's hogy a' hagászatot nem csak érti de gyakorolja is, kitudván szállását magához hivatá. Sokáig kelle várakozni Dorisnak a' külcsarnokban, 's midőn végre belépe, úgy fogadá őt a' pamlagon henyén heverő ur, mintha nem is emlékezett volna a' meghivásról Azoknak egyike volt ez, kik mindent csak számukra teremtve lenni vélnek, 's a' müvészetet is úgy tekintik, mintha csak pénzüknek tartoznék szolgálni. Sok haszontalan egészen szélyelütő kérdések leple alá akará takarni pöffeszkedő gőgjét, mellyekből mindazáltal Doris csak hamar kivehete tu-

datlanságát, 's azt látszék kivánni, hogy Doris a' szoba szögletébe állván, mint valami vak hárfás énekelje el dalait, mintegy kipróbáltatva magát, hogy érdemes lesz-e őt az éstélybe meghíni. Érté is Doris az urnak egész viseletéből, hogy az a' művészetet csak azért pártolja, hogy egy pénzköltési móddal többje legyen, meg mivel a' nagy világ előtt e' tekintetben is kivána fényleni: ámbár az alrendű zür-zene neki sokkal kedvesebb hangája. —

Doris igazságos boszonkodásra gerjedett, 's bátor szóval veté azon urnak szemére méltatlan gondolkodását, 's megvetendő nézeteit. Ezen ur, ha nem volna olly kemény 's mondhatjuk, sötét agyú, bizonyára befogadná szivébe a' tanácsló intéseket, mellyek a' konokság megtörését vevék czélúl: — „ha valaki a' művészet lényegét 's magas czélzásait nem érti, ne vesse fel magát bírálójuknak, ha pedig lelke nem is képes felfogni szellemét, azt ne merészelje szentségtelen lábakkal tapodni.“ — Igy hangzának Doris végszavai, de el is hangzának a' levegőben, mint az igen gyakran történik, mert alig hagyá el a' küszöböt, a' gazdag ur nagyot ásítva fordult meg pamlagán 's aludt. — Művészet pedig további utára indult.

Második Ország.

Most egy más ország felé közeledett Doris, mellynek partjait egy felől mérhetlen tenger, más oldalról egy agg folyónak vizei korlátolják. Látott itt sok szeles szellemfit ide 's tova futkosni, 's még az érett elméknek külszinen is többnyire egy könnyen lebbenthető fátyol lengett; mély gondolkodásu fejeket, mély érzésü keblet csak gyéren talált. Minden a' hevesség és forrongás elvein alapzott, 's nyúgodt fontoló lélek már a' félistenek sorába tartozott. Ezeknek következésében Művészet itt hatalmát nagyon is 's csaknem közönségesen elterjedve találá, de szinte a' változás legnagyobb kényének alávetve.

A' mint Doris megérkezése közhirre jutott, azonnal mindünnen gyültek össze számos csoportok, bámúlni, dicsérni, kaczérkodni, tapsolni, imádni; gúnyolni igen kevesen. Mert itt a' művészet minden nemei nagy tiszteletben állanak. Még is kedvetlenül hatja meg Dorist hogy a' hódoló tömegeknek tetemes számát ollyak teszik; kikben büszkélkedni épen nem tartozik gyöngeségei közé. A' könnyelmüség' és fitogtatás' hősei csillogó szemüvegekkel vevék őt szemügyre, és zagyva lábkanyaritásokkal lejtének el mellette, magasztaló fölkiáltásaikat pörgő nyelvvel versenyt halmozva a' szép idegenre. A' pipere' és czifrálkodás' hősnéi pedig szigorú szemlét tartottak külseje fölött, mielőtt belső érdemei birálgatását szóba venni méltónak tartanák; 's ámbár nem vala minden ráncza az öltözetnek inyök teljes kielégitésére, még is csak gyönge ellensulyt vetett ez a' mérlegbe, 's a' bel-tehetségeknek méltánylása egészen lenyomá a' kedvező serpenyőt.

Némi megnyugtatást nyujta még is Dorisnak, hogy nem csekély számuak voltak azok is, kiket a' szellem nem ragada olly hirtelen, 's kik szinte becsben tartják őt. Hogy pedig papjait és papnőit a' legtisztább hévtól látá lelkesítve iránta, az épen örömmel tölté el egész lényét.

'S tapasztalá, hogy itt a' művészet minden nemei egymásba fűződnek, egymásnak mintegy segédkezet nyujtva, egymásra kölcsönösen árasztva fényöket. A' színészet számtalan művészi ágakat hoza mozgásba, 's főleg a' vele egymagasságú hangászatot ölelé, ugy hogy sokszor szerényen visszalépe ennek engedő a' főszerepet 's őt segédszereinek egész pompájával kisérve. Tapasztalá továbbá Doris, hogy kik neki áldozatul szentelék életöket, épen nincsenek kénszerítve megbánni tettöket, mert itt a' becsülés nem csak a' művészetet illeti, hanem a' művészre is átárad, 's azonfelül tettlegi segítséggel, ápolással is nyilvánitja magát, 's hogy igy ugyancsak érdemes művészkedni; — mert ollyan az emberi természet, hogy csak ha e' kettő együtt jár, érzi magát elegendőleg 's méltán buzdítva pályája vidám folytatására. — Nem tetszett ugyan Művészetnek, hogy illynemű méltánylásban kontárok is részesülnek; de ezt a' nagy sokaság különböző műveltségében látá gyökerezni, 's természetesnek találá, hogy e' sokféle legtarkább sajátságú müveltségi fokozatnak megfelelő élvezete is legyen, sőt szükségesnek vélé, azon reményben, hogy a' számos alsóbb rendűek igy elökészittetvén, idővel közülök is emelkedik egy vagy más a' nemesebb éldelet' megértéséhez.

Igy mindent a' maga rendén hagyván Doris tova szállott.

(Folytatása következik.)

KIRÁNDULÁS PESTRŐL.

EGY SZESZÉLYES NYÁR-ŐSZI UTAZÁS.

GARAY-TÓL.

(Vége.)

XX.

A' harangozó ludak.

— — — Maga a' balgatagság mögött is nem csekély böngészést tarthat a' bölcseség, ha midőn előttünk látjuk, a' különböztetéshez és gúnyoláshoz értünk midőn magosítjuk.

Bulwer.

Örkényen a' faluház előtt megállott kocsisom, mert az eddigi nagy homokban kifáradt kis macska-lovakat tovább elkinozni — keresztény szeretetem meg nem engedé... új lovakat akartam váltani... de várni kintelenítetém, mert a' hívek templomban valának.

Tudni kell olvasómnak, hogy a' templomoknak barátja vagyok, mert szabadon állnak 's fejöket egyenesen hordozzák; ide járul, hogy a' festészetnek szenvedélyes kedvelője vagyok, 's mi sokszor megesik, hogy egy eldugott elfelejtett kis templomban néha a' legritkább kincseket fedezhetni-fel — kivált Olaszországban. Az orgona méltóságos hangja pedig kiben ne gerjesztene emelkedő lelkesedést? csak azok a' bőtorkú kántorok... azok ne ijesztenék viszsza sokszor az embert, 's a' keményecske kifejezés, midőn az ember magát juhnak hallja nevezteteni, mind ezek mondom nem legjobb érzést gerjesztenek az emberben.

De hiba mindenütt van 's én e' részben rég megnyugodtam az irás' szavain.

Azonban bár mint erőltetetém szemeimet, templomot sehol nem láték, noha az egész falút — mint Zeusz a' széles világot — egy pillanattal keresztül látám. Kérdésemre egy emeletes ház mutattatott, 's isten bocsáss! a' templom és a' korcsma egyház vala, azaz: az egyház templom is volt korcsma is. „Biró uram! igy szóliték-meg egy szürke bajúszost, kit a' bocskoros sokaság közül csizma 's egy tetemes bunkó — alkalmasint az igazság' sceptruma — különböztetett-meg, „rendeljen nekem egypár jófutót Pestig.“ — „Lesz uram!“ ‚monda a' kopak-tanács' érdemes elnöke, botjára támaszkodva,... 's pillantása két kis-birót hoza mozgásba. „De előbb ebédelni megyek!“ mondám, 's a' korcsmába tarték.

Különös, hogy engem a' vendég fogadós németül szólitott, 's kocsisommal magyarúl beszélt... Boszonkodtam, hogy uj izlésü oberrockom alól ki nem ismérte belőlem a' Magyart... Később hallám csak, hogy a' gonosz elég gonoszúl csak azokat szokta Magyaroknak tartani, kiket sallangos pipa, kostök és sarkantyú, vagy köszöntés helyett egy czifra illyen adta teszen ajánlatossá előtte... De a' gonosz fogadóst még is meg kellene intenünk, hogyan mer ollyasmit a' Magyarokra fogni.

Azonban alig menekszem-meg a' fogadóstól, midőn az ebédlőből elejbém szökik B... hadnagy 's a' magyar huszár formaruhája és nyalkán kipödrött magyar bajusz alól egy: „Ah! grüss' dich Gott!“ hangzék elébem. Már most mondjátok-meg minő gazdaság ez?...

B... társainak, az itt fekvő Ferdinand huszár ezredbeli nehány tiszteknek, bemutatott. Vigan valánk... 's nehány toast üritteték... Még egy findzsa quasi-kávé ...'s az ebédnek vége lön. Most körülfogának a' harcz' fijai, hogy irnám-fel nevemet — az ablaktáblára! — Nekem nem akarva is eszembe ötle Thümmelnek üveg-cserép-gyüjteménye, 's ha a' „mért“ ajakamból még nem hangzott is, szemeim eleve elárulák, mit kérdeni akartam. „Ezt minden vendégünk megteszi — lön a' felelet — 's kegyed ki nem szabadul ez üveg-albumból.“ „Legyen“ mondám, 's a' tisztek félre vonultak..... midőn darab idő mulva vissza tértek B... ezeket olvasá:

Dél vagyon; a' fáradt iramó abrakra nyerítez,
A' vendégfogadós kedvvel ajálja lakát,
Csendül az üdvözlégy is a' roskadt régi harang-láb'
Tengelyiről, a' pór födtelen agygyal elálló;
'S míg az utas szilajul mulat egyik laknak ölében:
A' másikban imát tartat a' tiszteletes.

A' hadnagy még ott állt 's fontolni látszatott, mig a' többi egy közakaratú hideg bravot kiálta, sőtt egyik veres orrú kapitány pohárhoz is nyult... A' hadnagy hozzám fordula 's „hiba van!“ monda... „Hogyhogy? —.“ — — „Ma nagypéntek van 's az üdvözlégy nem csendülve hanem *kerepelve* szólt.“ — „Igazság!“ mondám. De még a' „ság“ szájomban volt, midőn künn a' haranglábon egyszerre valamennyi harang elkezdi csendülését...„Mi a' manó! — kiálta ama' veres orrú poharából éppen az utósó húzomot végezve — hiszen még nem támadt-fel a' Megváltó!“ 's valamennyin egy szökéssel az udvaron terének... És im! valamintha Fábius ludjai éledtek volna fel hamvaikból a' harang-

lábról leomló kötelékre kötözött ludak szállongának alá-fel 's szállongásukkal a' harangcsendülés.

Ha azon időben valánk, mikor valamelly véletlen tünemény az emberekkel csudákat hitete 's bizonyos emberek társaik' szeme elébe X. helyett U – t csinálhattak: alig ha ugy nem járunk vala, mint ama' hét hős, kik a' hat öles dárdával sem mérészkedvén a' szunnyadó nyulat megtámadni, egyik a' másikat nógatá előre.. De hála! a' csudák' századai elmultak 's a' lud-harangozást senki közülünk nem hitte természet-felettinek valamint nem az udvaron álló kaczagó k....i fuvarosok, nehány pajkos ficzkó a' csiny' mesterei, kik megakarák mutatni, hogy a' harangok nem mentek Rómába.

Mi jót kaczagánk a' tréfának... de a' falusiak más szempontból nézék azt.. én azonban ellensége minden polgári vitának asztaltársimtól, ludaktól, és haranglábtól bucsút vevék.

XIX.

Az utazó' megszalasztatása.

A' baleset jól esett!
Kisfaludy Károly.

A' második faluban, mellyet Örkénytől értem, *Ocsán*, egy kis piszkos magyar faluban, valamelly góth-stylben epitett régi templom vonà magára figyelmemet.— Annál inkább vágytam a' templomot megnézni, mert a' „Jelenkor“ 1832ki ha jól emlékezem 17ik számában ollymit olvastam mintha ez az Ócsa (οικια) görög szó volna 's a' körül fekvő Boócsa (Βωοκια) Madocsa (Μεδεοκία) és Kolocsa (Καγεο'ια) helységekkel együtt még a' régi görög gyarmatok' maradványai voltak. Oda lehet e felvinni az itt találtató régi templomot is, nem állithatom. A' lakosok azt hiszik; hogy a' Törökök épitették 's róla szép mesét tudnak. Belől is akarván látni a' templomot kinyittatám magamnak.

Az egyházfiné egy csinos magyar menyecske, semmire sem volt készebb mint a' templomnak szegét lyukát megmutogatni, 's ime mig fülem a' csacska asszonykának hódolt, szemem a' görög szép mythos' szobrait kereső, de egy márvány Apollón kivül, melly felette elcsonkitva a' több falkövek közé volt épitve, nem láttam semmit is. —

Soroksárig jó forma homokunk volt, kivált az ócsai szölök alatt, 's kocsisom nem egyszer szidta-amúgy magyarosan az utat: „Jó ember, mondám, nem az út oka annak oka, hogy rosz, valamint nem te, hogy lovaid macskák!“ Gergő meresztett szemmel tekinte rám de én rosz útróli gondolkozásban annyira elmerültem, hogy észre sem vevém midön kocsim Soroksár előtt állott. E' falu' egyike a' legcsinosabbaknak, mellyeket útamban láttam, házai jó karban állnak 's olly egyenes liniában, mint egy mérnök' systematicus agyában a' gondolatok. Keresztül tekintvén a' falut imigy sohajték-fel.

Nyájasan intesz alá szép ég a' tiszta falúra,
Melly mint hattyusereg hósorozatban el áll;
Gazdagok a' telkek, nevet a' rét' füve 's füvéről
Jóllakozott csordák bőgik a' hála-imát;
Minden kellemetes, mindent lát a' kereső szem.
Ah! csak az édes hont nem lelem emberi közt.

A' lakosok ugy nevezett Svábok, 's a' mint látszik jó gazdák. Szépeik a' legjobb tej, tejföl, túró és irosvaj keszitők, 's ha olvasóm szavamnak nem hisz, appellálok a' — pesti hétivásárra.

Szóbeszéd, hogy Maria-Theresia egykor Pesten levén, a' Soroksáriak kérelmet nyujtának neki, hogy csinos és szép falujokat *mezővarossá* emelni méltoztatnék... A' fejdelemné, mint mondják, megadá kérésöket... De midőn a' fejdelemné falujokba belépne.. az örömtől elragadtatott Soroksáriak imigy köszönték őt: „Vivat Soroksár! Maria-Theresia mezőváros lett.“ .... A' fejedelemné valamit Krähwinkliről mormogott magában, 's szavát a' Soroksáriak nagy szomoruságára vissza vette.

Én együgyüségemben egy csoport szekerestől egész ártatlansággal tudakoztam, valljon a' monda igaz volna e?... de a' sógorok ostorral és vas-villával fenyegettek!... „Hajts!“ kiáltám 's repülve a' nagy a' szép Pesthez, az én kedves Pestemhez mellyet most újra látandó vagyok!

Oh a' viszonlátás' öröme valamelly kimondhatatlan, leirhatlan öröm, nyájas olvasóim! 's én csak azért is elutaznám Amerikába, hogy azután a' viszonlátás' örömeit éldelhessem! Gyengéden illatozó rózsa ez a' szív kertében, mellyet csak a' lélek' kezei szakaszthatnak le; illatozó ámbra, 's éldelete mennyei manna! De minek ügyekszem én ezt leirni? hisz' ez érzés leirhatlan — a' kárpitot legördítem.

A' KÉT BARÁT.

Két ifiu ember, gyermekségöktől óta barátok, iskoláikat Brasilia' fővárosában elvégezvén, vissza tértek Rio-Janeirotul nem messze fekvő szülő városukba, ott ismeréteikhez szabott hivatalt vagy foglalatosságot keresendők. De ők szülőföldüket többé nem láták ugy mint előbb; a' *szerelem* köztök hasonlást okozott. — Alig mult t. i. hazajöttük nyolczadik napja, midőn össze jöttek egymásnak szemrehányásokat tenni, 's ezt olly hevességgel és keserüséggel tevék, hogy a' dolog elintézése végre párviadalra került. Löttek egymásra, 's kettejök egyike elesett. A' seb veszedelmes volt, de nem halálos 's három hónap mulva a' megsebesült ujra fellábadott. A' győzőnek azonban a' párviadal ártalmasabb lön mint a' meggyőzöttnek; egykori barátsága ifiusága' barátja iránt erősebben és mélyebben felébredt benne mint valaha; a' gondolat, hogy talán ezen barátja még meghalhat sebében, erőt vön rajta 's következése tökélletes mélaság 's érzéktelen bódultság lön. Nem értett már semmit, 's csak érthetetlen hangokat hebegett 's érzéktelen volt minden testi kinok 's benyomások iránt. Csak ritkán mozdult meg s akkor is ugy mintha az nem az ő akaratjából történnék; egy holt tetemhez hasonlított melly a' galvanicus erő által izgatva megráng atódzik. Barátja, kit ezen eset vigasztalhatlanitott, éjjel nappal körülte volt, ápolgatta és orvosolta, de mitsem használt. Végre egy gondolatra jött hogy talán valamelly hathatós érzék rázkódás használhatna neki, például, az, ha tanúja lehetne, mint kelhet életre egy megholt, 's ezt annál sikeresbnek hivé, mivel a' szerencsétlennek csak egyetlen egy gondolatja maradt fen: barátjának halála. Mondák a' betegnek, hogy valaki a' házban megholt, 's kérék engedné meg, hogy ide hozathassék szobájába a' holt, kit egyszer'smind őrzésére bíznak. Ott ült az állitolag holt tetem előtt, ki nem volt más mint barátja fehér lepedőbe burkolva, szemeit merevén és tompán, reá szegezve, midőn a' holt egyszerre mozogni 's felállni akart. A' bódult, a' nélkül, hogy ezen megrázkódott volna, csendesen 's kétszer inté a' holtat, maradna nyugton, de midőn ez mindinkább mozogna, kiszaladt a' kertbe, 's egy fejszét hoza 's előbb mig a' szerencsétlen elfuthatott, fejét ketté hasitá neki Midőn az emberek a' szobába jövének semmit sem fogott meg azoknak bámulásából, 's csak azt mondá: „hiszen kétszer mondtam neki, maradjon békével.“

A' KÖLTŐ' SÍRJA.

Parisban „pére lachaise“ temetőben Delillé sirján igen csinos mesterséges barlangocska van 's a' nap' minden óráiban láthatni sétálókat e' jeles sirkőnél. De e' mellett nem maradt a' dolog.

Nem rég éjfélt konga az óra, minden elcsendesedett, 's csak az őrök topogásai hallatszottak a' nyugalomnak és csendnek e' helyén, hol annyi híres és nagy ember fekszik. Egyszerre valamelly világosság villanik meg Delillé sírja fölött a' barlangban, 's az őrök megrettenve megállottak. Világosság! ezen órában! illy helyen! honnét jöhet ez? ez volt az első gondolat, melly fejökben megvillant; azonban további gondolkozás után félelmükön győzött kötelességök szava, 's a' hely felé indultak felhuzott sárkánynyal puskáikon. 'S íme a' gyertyavilág nem volt magános, sugaraiban egy bozontos, halvány arczot látának. Ember volt e vagy lélek? Mit van mit tenni, a' káplár lőni parancsol 's négy fegyver iszonyú ropogással sült el.

Erre egy borzasztó sikoltás hallatszik, egy férfiú lép elő, kezében kézirattal 's fölkiált: „Bocsáss meg, nagy költő! hogy nyúgalmadat háboritám, én csak lelkesedést akarék magamnak hozni sírodbul, 's nem valamit lopni!“ Reszketve megmondá nevét, melly a' franczia literaturában igen ismert név, 's meg vallá, hogy azért jött légyen ide Delillé sírjára dolgozni, hogy phantasiáját fölélessze.

Az őrök őt nevetve az inspectorhoz vivék, kitől másnap reggel békében haza ment, kéziratán tovább dolgozandó.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Chinában, a' „mennyek' országában" nem rég egy igen nevezetes törvény hozatott: Azon személy, melly nyillal, vagy puskával egy templom vagy császári épület, vagy a' császár palotája, vagy egy országos hivatalra használt ház felé lő, olly hihetőséggel hogy azt eltalálja, — fojtassék meg. Ha a' császári áldozatok' temploma' irányában süti el fegyverét, 100 bambus-bot-csapást kapjon 's örökre 3000 dűlőföld távolságra száműzve maradjon a' helytől.

2.) Valaki azon megjegyzést tevé, hogy IV Vilmos királyt kivéve, Angolország' valamennyi fejedelme IIIdik Vilmostól kezdve, szombati napon holt meg, t. i. III Vilmos szombaton 1702 marczius 8kán; Anna királyné szombaton augusztus 1én 1714: I György szombaton junius 10kén 1727; II György szombaton october 15kén 1760; III György szombaton januar 22kén 1820, és IV György szombaton jun. 26kán 1830

3.) A' drágakövek' 's juvélekkel kereskedők ezentul szemessebbek legyenek, 's jól megvizsgálják azt, a' mit megvesznek; mert az új tudománynak sikerült még a' keleti rubinokat is nélkülezhetőkké tenni. Bizonyos Gaudin ur olly fényes, olly tökélyes rubinokat készit, hogy egy, különben igen jártos juvel-müves, kinek illy mesterségesen készült rubinokat sikárolásra 's metszésre hoztak, azokat valódi keleti rubinoknak lenni állította.

4.) Belgrádban az idén egy „Urania" czimű szerb almanach jelent meg Isaolovits Demeter által kiadva, melly almanach a' közönséges tárgyakon kivül költeményeket 's elbeszéléseket is foglal magában. A' többek közt: „Ivan vagy az éjszak' lángjai" Steit-től. Egy elbeszélés egy serb költőnétől, (Anna Jefremowne Obrenovits kisasszony); Serbia' gyógyvizeinek chemiai megvizsgálása; anekdoták; rejtettszók. A' czimkép Miklós oroszczár arczképe; 's az előfizetők közt ott látni (töröknyelven) a' belgrádi basa nevét.

5.) Kicsoda hajózta legelőszer körül a' jóreménység' fokát azt nálunk minden iskolás tudja. De Portugáliában egy sokkal korábbi tengeri utazót ismernek mint Vasco de Gama Vieyra, egy különben igen hírneves predikáló Lissabonban, egyházi beszédeinek egyikében a' minap azt mondá. „Csak egy férfiú járt a' hires portugallus előtt a' jóremény foka körül. És kicsoda volt ez? — Jónás, a' czethal' hasában. E' czethal a' közép tengerből úszott ki, mivel más útja nem volt, Afrika tengermellékét balra hagyván Aethiopia fele tartott, Arabia mellett elhaladván Euphrat folyójában Ninive előtt megállott, kiöltè nyelvét, mellyen aztán a' próféta, mint valamelly hidon kisétált a' partra."

6.) Az idők igen megváltoztak, mellyekben Forsyih a' nápolyi nemességről azt mondá: „hogy az semmi által sem véli magát lealacsonyodni, mint polgári házasság, kereskedés és akasztófa által." A' nápolyi főnemesek most minden aggodalom nélkül elvesznek minden leányt, kinek pénze van, származása 's neveltetése akárminő lehet, azzal keveset gondolnak; 's mi a' kereskedést illeti, elléggé ismeretes dolog, mint iparkodnak pénzt szerezni maguknak egy-egy jó alkuval. Festvényeket leginkáb szoknak eladni, 's mindenféle apróságokat régiségeket, nemzetségi ereklyéket 's mindenféle házi eszközöket még az ágytakarókat is, mellyekben őseik aludtak, sőt maga az ágy is előkerül sokszor, hogy csak a' pillanatnyi zavarból is kimenekedhessék gazdája.

7.) Abbotsford, a' hires Scott Valter néhai lakhelye még mindig köz kiváncsiság tárgya az utazóknak, kik Skotországnak e' részében utaznak. Hogy ezt utazók között némellyek a' nagy költő iránti buzgó tiszteletöket gyakran egészen különös módon fejezik ki, „Kelso Mail" czimű ujság' következő jelnetéséből nyilván látható: „Azon gentelman, ki minap egy régi nevezetes, vasgyertyatartót csent el, melly az Abbotsfordi terembeli gyüjteményhez tartozik, ezennel tudósittatik, hogy az általa elvitt tárgy csak mintája azon gyertyatartónak, mellyet Bruce Robert használt. Ha tetszik neki, ám tartsa azt meg, a' gyűjteményben az eredeti gyertyatartó meg van, 's ő a' magáét bátran pénzért 's nyilván mutogathatja, mint méltó jelét derék magaviseletének Abbortsfordban."

8.) Az éjszakamerikai egyesült országok' elnökének legujabb gyülésnyitó beszéde szinte hihetlen sebességgel küldetett el valamennyi fővárosokba; főleg Philadelphiába 's New-Yorkba érkezett meg rendkivül hamarsággal, t i. Washingtonbul Philadelphiába (145 mérföld) pontosan hat óra alatt és New-Yorkba (212 mérföld) tiz óra 57 percz alatt.

9.) Egy varróné Lyonban a' minap szerelmi gyötrelemből a' Róna folyóba ugrott, de két katona által kiszabadittatott. Másnap azonban az ablakbul ugrott le 's ismét nem lehete halált, mert csak karját töré el.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest
Novemb. 16kán
1837.
92dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — Második fele.

AZ OBESTER.

(VALOSÁGOS TÖRTÉNET.)

ELSŐ DÉLUTÁN.

∞ Ujságot az olvas egész világ. Én is olvastam; még pedig Pesten a' vadász kürtnél. Hogy a' vendég just kivivjam, feketét parancsoltam. Azzal nyugodt lélekkel nézegetem a' hireket sorra, a' mint egy uri-embert sejtek ballagni az olvasó asztal félé, 's épen előttem szem-közt! A' lapok szét voltak szórva egészen mintha csintalan Juratusok turkálták volna széljel. Az uri-ember soká motozván köztök, magára vonja figyelmemet; fölvetem rá szemem', 's leg-kissebb meggondolás nélkül, köszönök; még pedig igen bizodalmasan, mint különös ösmerősünknek szoktunk. Ő ezen meg-ütközni látszott, mert azonnal tudakozta, ki legyek? Mert, ugymond, nincs szerencsém ösmérni. Én ügyéd vagyok, felelém. Megmondtam nevemet is. De ő nevemről sem ösmért.

Édes atyámhoz hasonlitott az ember nagyon. 'S én ezt tudtára-is adtam. A' mi neki különösen tetszett. Azzal el-hallgattunk mind a' ketten. Ő egy franczia ujságot forgatott, én pedig némettel voltam foglalatos. Azonban csak-nem egyszerre nevetjük el magunkat mind a' ketten! Már én szólani akartam, midőn ő felém nyujtva a' lapot egy helyet mutat benne, mellyre hüvelyke erősen volt szorítva. Oda hajlok, el-olvasom a' sort. Mire mosolyogva nyujtom neki az én német lapomat is. Mellyen épen az volt hirdetve, a' mi az övében, és épen-úgy.

Éj! beh rosszúl irnak ezek az emberek, szól méltatlankodva az öreg; tele vannak képtelenséggel irásaik, saját nyelvöket sem tudják.

Báró Stift halála volt hirdetve; a' ki proto-Medicus volt Austriában. 'S ezt a' franczia ujság igy hirdette: Stift *vient* de mourir — (jő a' hlástól); a' német pedig igy: Stift ist mit dem tode abgegangen (halállal ment-el.)

Vient de mourir! mond különös élességgel az öreg. Mit dem tode abgegangen! Viszonzám én is saját éllel szinte. 'S jót nevettünk rajta mind a' ketten.

De ezen nem tud ám minden ember nevetni; szól különös kellemetes csipősséggel az öreg. —

'S ez által ő igen sokat adott ertésemre maga felől. Úgy, hogy én még inkább kezdtem figyelmezni minden moczanására. De az öreg hallgatott; én pedig a' játszókat néztem, oldalt azonban őt is szemmeltartván.

Már a' játszók épen végezték, 's én föl-állottam. és játszani szándékoztam. De az öreg meg-szólal, — mintegy folytatva az előbbenit úgy mond: van azért a' francziáknak nagy irójok-is ám elég; nevezetesen Voltaire ollyan volt, hogy párját kell keresni, tetszet e olvasni? kérdi az öreg.

Olvastam. Felelém röviden.

No? mit mondunk rá? kérdi nagy várakozással.

Ő róla valóban el-lehet mondani, felelém: „rontottál bontottál, mit-sem épitettél. 'S igy egész pályádon Voltaire, mondd: mit tettél? —"

Az öreg nem szólott. 'S én még azzal élesítettem a' mondást; hogy a' gyujtogatók, kik falukat, városokat, sőt egész birodalmakat ki-perzselnek, nagy károkat tesznek ugyan, — de azért nem nagyok.

Voltaire sok kárt tett, az tagadhatatlan; mond az öreg; de még is gyönyörűség az ő munkáit olvasni.

Lehet-e szebb, mint valami nagy tüzet egy magas bércz tetejéről nézni, kivált éjszaka? felelém; de azért nem gyújtjuk-föl a' várost, hogy gyönyörködjünk mellette; Voltaire pedig igy szokott gyönyörködtetni; az ő gyönyörködtetése kárral jár.

Ő nagy philosophus volt; mond az öreg.

Én is nagy kedvelője vagyok ám a' bölcselkedésnek; — felelelém az öregnek.

MÁSODIK DÉLUTÁN.

Mindennap olvas a' világ ujságot: én is olvasok mindennap, ha csak lehet. A' szokott szék foglalás díját megadvan, nyugodtan forgattam a' hirek lapjait; a' mint a' legények köszöngetése figyelmemet elzavarja. — Szét tekintek. Az obester! — köszönök, de ő a' helyett, hogy fogadná ezeket mondja: de még is a' lelkiösméret, ugymond, *vakon* vezeti ám az embert. Azért van meg az *okosság* (rationabilitas) bennünk, mondám. De élnünk kell ám vele, hasznát kell ám vennünk, — — különben mit sem érünk vele; csak úgy, mint a' fösvény, a' ki mind a' mellett, hogy bőven van mindene, még is szűkölködik, sőt koplal, és ronyot ráz mellette. Nem ér az okosság semmit, ha nem használjuk, — ha nem élünk vele. — Mihelyt pedig élünk vele, és használjuk, mindjárt *nem vak* ám a' lelkiösméret — az okosság, vagy is *ész világa* nem vezeti az embert vakon.

Feszengni kezdett az öreg, fogta a' nád pálczát, hátúl össze tette kezeit és elment. Szép egyenes tartása volt, mint a' gyertya; szinte megtetszett ebből is, hogy katona volt. Csinos kis ezüst sarkantyút viselt, kis ezüst göböcskékkel, taréj nélkül; miből ismét azt gyanitottam, hogy huszár tiszt lehetett valaha.

Én azonban biliárdoztam. Ülő-embernek ez a' legjobb játék. De alig haladtunk egy kicsit a' játékban épen a' mint krétát kérek, az öreg elő kerül, és egyenesen felém tart; a' szája egészen szóra állott, 's mintegy tele látszott lenni szóval; mellém áll; én azt hittem, hogy játékomra akart észrevételt mondadani. — Azonban egészen más lett belőle. — „De az az okosság, vagy is észvilága, ugymond, „igen *gyenge* ám"! És csak-ugyan igaz marad az, ugymond, hogy az embernél nyomorultabb állatt nincs

Úgy van: felelém: *hogy ha állat* (si sit animal; mert a' beszéd látin nyelven folyt).

Hogy ha *állat!* — Ismétlé' megielltődve az öreg. Azzal fogja pálczáját hátul, 's ballag sétálni. Én pedig a' játékot folytatom. De fél óra nem telt bele, hogy az öreg ismét meg-jő. A' fontosságnak különös hangján mondja mellettem: nyomorult teremtés az ember, — hogy ha állat.

Ha nem ember; felelém. De ellenben: *vajmi szép hogy ha ember!* — —

Itt egy gyémántos gyürűre mutatott az ujján, 's azt kérdezte: valjon miért szép ez?

Mire én az én arany gyűrűmet mutatván neki, azt mondtam: ez nem volna szép, ha én szépnek nem látnám. Itt is a' tehetsége szép az embernek, hogy ő ollyan szépen láthat.

Az öreg elballagott, én-is nem sokára letettem a' dákót, és dolgaim után indultam; de az öreg urral az nap össze nem találkoztam.

HARMADIK DÉLUTÁN.

Szokás szerint: étel után föl kélsz, vagy ezer lépésnyire eltérsz. Alig lépek be, 's az én obesterem szemközt! — Nyájasan köszön. Én fogadom. De úgy látszott, ő erről semmit sem tudott, mert az esze máson járt. — Már azt véltem, úgymond, hogy nem fog lenni szerencsém; több ízben akartam el-menni, de ismét vissza-tértem. — Hol mulattunk ollyan soká?

Tanítottam. Felelém röviden.

Igen, — úgymond, de az az *ész világa*, — csak ugyan igen *gyenge:* akármi mit mondjon is. — — Jóllehet tagadhatatlan, hogy az *okosság* és *következések* (ratio et consequentiae) különböztetik-meg az embert leg-inkább. (Ezt gyönyörűen mondta!) — De az *ész világa* még-is igen *gyenge*.

Nem elegendő (insufficiens.) És itt jön be az *isteni világ*, mondám; a' mennyei világosság (lumen aethereum divinum:) melly nélkül erős gyámola, tartós támosza az embernek nincs; e' nélkül tévelyeg, ingadoz, és bukdosik; panaszos élete; kétség és félénkség követi minden lépten; *egyenesen* nem állhat, mert támasza nincs; bujdosik mindig, mert nincsen csillaga; elégedetlen, 's csak unalmára van maga magának mert bóldogság Isten nélkül nincs. Ő benne a' bővség, az ő *kegyelméből* az áldás. Benne minden kedvesség; mert benne minden tökéletesség, teljeség, és épség. Ott az erő, mellyből a' gyengeség ápoltatik.

Az öreg, mig ezeket mondtam, szüntelen javallást integetett fejével. Öt hét mulva találkoztam vele; és egy franczia munkát mutatott; a' Meg-váltó kín-szenvedéséről; 's azt mondta, hogy templomba megy olvasni; most, úgymond, üres és csendes' — 's ahhoz még hüvös-is.

Jó a' templom, mondám. De némelyek szükségtelennek tartják; 's azt hiszik, hogy mivel Isten el-lehet templom nélkül, ők-is ellehetnek; azt gondolják, hogy az ember meg nem ázik. Bolondok! mond az Obester: — sok van a' mi nélkül az ember el nem lehet, Istennek ellenben nincs szüksége semmire.

De ez a' mi fiatalságunk, úgymond, össze fecseg kelepel mindent, mint a' részegek; hogy a' józan elméjű ember szinte iszonyodik tőlök; és fájdalom, ugymond, meg-lett korú embereket is tudok, a' kik nem csak zajognak; hanem cselekesznek is oktalanúl, Én az illyeneknek társaságát kerülöm; mert, ugymond az *embertelenség*, mindig ellenemre volt; már pedig az oktalanság csak ugyan embertelenség előttem, sőt *istentelenség* is egyszersmind; mert Isten oktalanságot nem akarhat. És javaslom uraságodnak is, ugymond, hogy az illyen feslett erkölcsű *társaságokal* kerülje. Mert Isten elég erős csak. De az ember igen könnyen meg-bukik. — Nem győztem eléggé csudálni az embert. Csak később tudtam-meg tőle, hogy *Fichte* kedves embere volt; ösmérte is személyesen és sokat társalkodott vele. De igy magamban, hiszen mások is éltek *Fichte* társaságával, 's még is milly tökéletlenek! — És azt hoztam ki belőle, hogy a' hajlandóság meg van már az emberben a' philosophia csak ki-fejti; de többet nem adhat; egyedül *gerjeszt*; *ébreszt*, *támaszt*. És igy, a' kinek Isten nem adott, tőcsérrel nem lehet bele önteni.

A' MÜVÉSZET KALANDJA.

(ALLEGORIA)

BEVEZETÉS.

(Folytatás.)

Harmadik Ország.

Magasan lebegett a' rózsafelhő a' tengerek fölett: Művészet repüle ujország felé, mellyet két oldalról mosnak a' hullámok, határtalan térre terjedve mind két részről. A' lég illat- 's hang vegyitéktől dagadoznak e' földön, víg folyamok szeldezék a' viruló vidéket, 's a' legkecsesb időszak kellemei folyák körül. Itt akara most Doris tanyát ütni.

Jól ismeri ezen nép gyöngeségét, hogy nem szenved meg jövevény-müvészt kebelében, 's boldogúlni nem engedi. Megakarja tehát kisérteni, valljon nem volna e ez orvosolható? Álruhát ölt, 's mint egy a' honban született 's müvelt de mind eddig szerény magányba visszavonúlt müvésznő lép föl nyilvánosan.

A' honi mesterek müveit választá pályája megnyitására. Csalása sikerült; ő elbájolt elragadott, 's tömjénezve, imádva, istenítve látá magát. Erre épité tervét; 's midőn elismerve, biztosítva, erősítve látá dicsőségét, idején vélé a' népet csalódásából kirántani 's ez által ellenkező szerepének is kivíni a' diadalt. Milly szörnyen csalatkozott!

Három müvészt; égi szellemétől ihlettet hiva meg már előbb intése az országba, kik tanácsára szinte honi szüleményekkel borostyánra szert tettek; ezeknek társaságában kivánà ő véghez vinni a' nagy csapást. Már a' hirdetésre is minden száj félrevonult. Az előadáson egy taps sem vala hallható. A' mélyebben gondolt, melegebben érzett felsőbb szellemű külföldi árú nem nyert tetszést a' felületes csöngeteg kellemű hangához szokott 's attól elkényeztetett füleknél 's a' milly zajos volt azelőtt a' dicsőités, olly hangos leve most a' gyalázás; gúnyoló zavar kergeté vissza Dorist és társait, 's a' számtalan fütyölés egy második hangversenynyé vegyült. —

Doris sajnálva hagyá el ezen tartományt, sajnálva népét, hogy még meg nem érett a' magasabb 's istenibb szellem megértésére és felfogására ámbár honi müveiktől sem tagadhatá-meg a' szépet, kedveltetőt, és bájosat — sajnálva nevetséges bal-önszeretetéért mellynél fogva minden idegent konokúl kizár köréből 's melly olly erős, hogy ha bár annak szépségeit elismerni hajolna is az ész, az elfogult érzésnek gőzei azt is homály-ködbe boritják, 's az előitélet a' talán igazságot szóló szavakat az ajakon is megfagylalja, — melly sajátság bizonyosan mindig a' legnevetségesbek egyike. — Doris haladva haladt azon ujország felé, hol több örömvirágot reményle szedhetni. —

Negyedik Ország.

Várakozása teljesült ezen országban, hol dalzene ugyan nem hullámzik a' légben, de annál mélyebben fekszik a' szivben a' hanga erejének érzése. Ősz folyók öntözik szélét 's kebelét e' tartománynak, 's ős erdők ékitik sötétzöld lombjaikkal. A' merre csak for-

dult, nyilt karokkal fogadtaték Doris, 's többnyire csak azoktól, kik titkaiba legalább némileg avatottak, 's kiknek méltánylásában ő gyönyörködik. Ezen fogadási tisztelet pedig túlzott és kicsapongó csak ritkán vala, hanem minden nyúgodt elmét 's méltányló elismerést árula el. Az egészre ezen tapasztalását mindig alkalmazhatá; ámbár egyesek gyakran fölemelék szavokat a' tömeg közül, néha mint üvöltő farkasok ordítva a' zajongó öröm-tapsok közé, néha meg mint harczi tárogató harsogtatva diadalt a' csendes gyönyör-éldeletbe merültek' fejei fölött. —

Illyes lázas fejektől több igazságtalanságot kelle türnie 's mondhatni szenvednie. Igy egy izben versenyt kelle kiállnia egy más ugy nevezett művésznével, de kiről Doris nem is emlékezett, hogy valaha fölszentelte volna. De boszús testvére Természet néhány csillogó tulajdonnal ruházá fel e' teremtményt, azonkivül ő hizelgett, kaczérkodott, fizetett, 's ime Doris elől elragadá a' győzelmet. Azonnal egy hírharang, mellyet szinte megnyert részére a' leány, tulfeszitett irtózatos szép dicséretekkel felmagasztalá 's elhiresztelé őt, annyira hogy egy ideig ezen ferde vélemény maradt győztes közönségesen.

Dorist ez meg nem zavará; ő hallgatott 's tovább munkált; 's végre eléré győzelmei fényfokát, 's örvende, hogy legalább van egy szöglet e' tágas földön hol elhintett magvai tenyésznek eredeti tisztaságukban. Itt az elismerés honában nem kelle ugyan görbednie a' nyert arany-zsákok súlya alatt, de annál fényesb koszorúkat, annál virítóbb babérokat arata. Elégedten vevé utját jelen utazásának czélpontja felé, 's azt messziről megpillantván, eleve egy könyüt törle ki szeméből. —

Ötödik Ország.

Elérkezett végre Müvészet azon országba, mellyben ugyan már nem ismeretlen, de mellyet még honának sem mondhat; azon országba, mellyet ujabbkori látogatásikor száguldozásai nyughelyének választa, hova tehát mindig utószor jutott, 's hol csak rövid ideig mulatott mindig, inkább pihenve mint munkálva, 's pihentében némi gyönge illatszereket gyújtva maga körül, hogy az alvókat ébressze, figyelmöket magára vonja, előre készitse elfogadására: — 's igy történt, hogy csak kevesek' mellébe, kik bizodalmasan 's éber hajlandó lélekkel közelitének, csöpögteté az iráutai hódolat érzetének varázs bájait.

Most mindazáltal különös gondot akar fordítni a' téritésre, hogy minél többen 's minél szaporábban gyüljenek zászlói alá, látván, hogy nem kőszálra esék az elhintett kevés meg.

De fáradozási közben sokféle tapasztalásokon esik át, hol sárba tipratik, hol magasztaltik; közönséges elismerést hasztalan reményl. — Itt hivatásának legtöbb ágaira akarja kiterjeszteni befolyását, 's azért a' legkülönbözőbb alakokban jelenik meg.

Mint közönséges utazó járja össze az alsóbb rendű műintézeteket, 's azoknak hatásával 's működésével, mennyire az az életre irányzott, 's alapitásuk czéljaiban fekszik, megelégedni látszik; de semmi vagy csak kevés szellemi előhaladási idomulást lát; ezt mélyen sajnálja, 's részint ennek tulajdonitja a' nem eléggé sürge 's csak kis körre szoritott műhatást, részint annak, hogy tapasztalása szerint, az ollynemű vállalatok csak egyesek vállain feküsznek, 's nyilvános támogatást csak igen ritkán nyernek.

A' szorosabb értelemben ugy nevezett művészetek, 's az azokhoz tartozó, vagy rokon, alárendelt, vagy közelütő ágaknak külön vizsgálatát többféle szerepekben indula véghez vinni.

Első Kaland.

Nagy betükkel vala olvasható minden szögleten rőfnyi czédulán: „Bianca' vendégszerepe!“ — A' szinház annyira megtelt, hogy soknak a' sok tolakodás, nyomás oldalökés által 's a' lélekzetet fojtó nem épen szagos melegség miatt, szinte kínházzá vált, 's mivel igen sok akara egyszerre látni, némelly épen semmit sem látott. — Tánez-színmű adaték; Bianca fellépett. Lábai olly serény és kerekded mozgásban kavarognak, teste olly deli 's festői állásokra olvad egész tartása 's mozgalmai olly hiven fogják fel és utánozzák a' játszott szerep' lelkületét: hogy az egész kép ígézőn hat a' közönségre 's a' dicséret tapsai zajongva jutalmazzák művészné fáradozásit.

Elégülten e' sikerült kezdettel távozik Bianca szállására, 's hosszu sorban követik őt imádói. Szállása egy a' legdiszesb vendégfogadók közül, hol esténkint nagy társaság szokott összejönni. Bianca nem nyomhata el egy csintalan mosolyt, midőn beléptekor a'

vendég-erkelyre egy futó pillanattal áttekintené a' helynek minemüségét; midőn latná, milly elmés apróságokkal törekednek a' korszellem emberei Semiramis hajdankori függő kertjeit előidézni, mint erőködnek a' természetet néhány fa és virág által utánozni, 's hogy a' csalódást tökéletessé tegyék, minő remek művészséggel pótolják a' hijányokat, a' falakra fákat festve! 'S ezen egész olly bűvös szépséggel bir, olly tündéri árnyakba borítja az embert — a' kor fiai hiedelmök szérint — hogy a' hajdani görögbon ligeteibe, vagy épen az árnyak kies országába vélnők magunkat átszállítva; 's ők azért e' helyeket bátran illy ószerű nevekkel bélyegzik. —

Bianca ezen futó pillanat után helyet foglalt. Ha ő halandó lény volna, ezt bizonyosan nem teendené, de tudjuk hogy ő istennő, 's igy ezen magánléttől a' nagy férfivilág közt nincs mit félnie. — Azonnal körülülék asztalát 's a' legközelebbeket, részint már itt volt urak, részint kik most Biancat követve, érkeztek.

A' beszélgetés nem sokára igen eleven színt öltött, 's leginkább a' tánczosné körül forgott. Mindenki el volt bájolva; sok fiatal ember sőt meglettebb urak is versengének a' hizelgésben, 's tetszeni vágyásban sok igen sok égő és kialudt szem epedve esdeklett szerelemért. — De kérdéseinek ügyes fordulási által csak hamar kitudá Bianca, hogy mindegyiket más más érdek bájolt-el, csak a' művészet elismerése vagy érzése nem. Egyik szép kis lábát magasztalá szüntelen, másik még ikráját is meré említeni; ezt karcsu dereka vakitá el, amazt szép domború melle; itt arczáinak kecsei gyújtottak lángot, amott szemei kisztettek sohajra; ismét egy fürtjeibe szeretett, 's egy más azt találá érdekesnek hogy külföldi. Ez utólsó tulajdon egyátaljában sokat látszék nyomni mindenik szeme előtt; mert mint amaz országban csak a' honi nyer közméltánylást, ugy itt az elismerés néha egyedül csak a' külföldit látszik ölelni, a' honit nem is véve figyelemre. Ama gyöngeséget Doris neveté és sajnálá de ezt Bianca még inkább sajnálá.

Más nap uj divat- 's izlés-szerü darab adaték, 's Bianca, ne hogy az est unalminak essék martalekul, meg akará ezt is nézni. Majom játszá a' főszerepet; 's csak most látá tévedését a' művésznė, midőn a' majom szökéseit szint olly zajosan tapasztalá megtapsoltatni, mint tegnap legremekebb tánczát. 'S ő azt hiheté, hogy művészsége 's érdeme jutalmazása birta egyedül a' nézőket azon hangos örömjelekre. Szegény művészet! illy szentségtelen kezektől várod a' tömjént! —

Este ama túlvilági vendégfogadóban hallá a' majmot szint azon elragadtatással magasztaltatni, mint tegnap a' tánczosnőt. — Harmad nap második föllépte után még szaporodva látá a' csapatot, melly vágyva vágyott diadal-kocsiját húzhatni; de azonnal elhatárzá magában a' hóditottak lánczait olly nehezekké tenni, hogy örömest siessenek azokat lerázni. Szavai mindenkit leggyöngébb oldalán keresének megszúrni, 's midőn a' megsértett hiuság sokat közülök nem épen a' legnemesb czélzásokra fakadni kisztetné, annyi fenséget és szellemi erényt fejte ki beszédében, annyi villámmal sujtá le alacsony véleményöket: hogy ugyan átlátni kénytettek, hogy nem közönséges hölgy, 's nem közönséges tánczosnő áll előttök, de egyszer'smind mint valami rögtöni csapásra hagyák el az elébb olly meleg részvéttel pártolt ügyet vagy inkább személyt. —

Már a' harmadik előadáson korán sem volt olly tele színház. Ezek hát a' művészet gyámnokai, kiket egy balul ütött szerelmi terv rögtön elidegenit? Szegény művészet! —

A' következő este a' vendégek száma a' szokottnál még nagyobb volt. De senki sem fordult szavával Bianca felé; ők csak gúnyolni, kaczagni gyültek össze. — A' legsótalnabb tréfákkal kezdék csipdesni a' művészetet, 's felkenettjeit; annyit azonban kivehete Bianca, hogy az elméncze mérget palástja alá rejtett fonák nézetek nem a' boszuvágy szülöttei, hanem valóban értelmi 's érzési körükben alapszanak. Csak egy fiatal ember ült szerényen a' sarokban, ki ma előszer jelent meg, 's közbe közbe fölemelé szavát a' művészet védelmére, 's kilátszék, hogy őt egyedül a' művészet 's nem a' személy bámulása voná e' körbe. Bianca közelébb inté őt, és ő örvendő készséggel engedett a' hivásnak. Rövid beszélgetés után a' leány őt holnapi reggeli időre magához kévé meg.

Ez alkalomkor az ifju észrevételeit a' világról és saját nézetiről fejté ki kölcsönös szóváltás által, 'S a' többi közt ezeket is mondá:

„Az itteni nép különös keverék nem- és fél-értékből (az értők igen ritkák) hon és külföld-tisztelőkből.

Ezek minden honit gyaláznak 's elnyomni szeretnek,' amazok a' honit ha még olly csekély is, magasztalják a' külföldit mind a' melletti többnyire dicsőitik, összehasonlitásokat tesznek, 's hol ez hol az üti fel a mérleget; de a' táncz dolgában igen fura fejüek ők. Ön-mulatságikon eszökbe sem jut nemzeti tánczok, de ha valaki nyilván föllép, mindig csak honi lépést, honi hajlongást 's mozgást 's a' szerep lelkületén, akárminő legyen is az, csak honi szinezetet kivánnak elömlesztve látni; 's nem akarják elhinni, hogy e' tekintetben müvész nincs; hogy a' honi a' müvészet körében csak egyes esetekben játszhatja a' főszerepet, hogy egyébaránt körének minden ágaira köteles kiterjeszkedni a' müvészet; azokat mint egy egészbe ölelni, 's midőn kivántató, mindenből a' legjobbat legalkalmasbat kiszemelni, hogy azt egy képpé alkassa. — A' mindennapi esetekben azt hiszik, hogy azért tanulnak tánczolni: hogy tánczoljának, 's hogy szükségkép kell tánczolni; ha azt emlitjük nekik hogy a' tánczlás czélja tulajdonkép a' test idomaik csinosbitása, a' mozgások könnyüsége 's fesztelensége, az izmok erősbülése, tüdő tágulása, 's az egész testállásnak szabadabb tartása, — uj 's hihetlen dolgot beszélünk előttök.

Bianca látván, hogy ezen ifju a' müvészet rendeltetését és szellemét érti, 's buzog annak érdemét a' világgal megismertetni, őt ihletével megáldja, hogy magát szolgálatának szentelvén jobb izlést támaszszon, 's helyesebb nézeteket terjesszen. — Ezek történvén Bianca hirtelen eltünt, uj alkalmat adván világ fiainak némi gúnyos észrevételekre, kik előtt ugyan nem ollyas mi rendkivüli, hogy egy tánczosnő vagy egyéb illyes rögtön elillantson. De Bianca nem tünt el a' hely szinéről; csak alakot váltott, hogy ismét uj köntösben lephesse meg a' bámulókat.

(Folytatása következik.)

A' KÉTSÉG.

Csendes folyamnál —
Fönn egy sziklán
Nyugszom, kiállott
Vészek után.

Borúk eltünnek,
Vad szél leül —
'S háborgó vihar
Elcsendesül.

De, hajh, szivemben
Nincs nyúgalom,
Most is borongva
Kél hajnalom.

Mellemben egyre —
Nő bánatom,
'S ki tudja miért
Nem nyughatom! —

'S bár rég ohajtott
Parton vagyok,
Aggodalmaim
Mostis nagyok.

Egy más világba
Vágy kebelem,
'S azt el kell érnem —
Bár hol lelem.

'S ah, ki mondja-meg
Azt énnékem,
Ha még derül-e
Szép vidékem?!

BÉRCZHAVI.

JUTALOM KÉRDÉSEK.

Első kérdés:

A' házassági osztályból.

Mivel a' multkor a' „mézes hetek" *végének folytatását* igértem, ha valaki a' tudós társaságból megfejti: *„mint lehet valamelly dolog' végének folytatása?"* kap *száz arany jutalmat;* azonban, mivel én teszem föl a' jutalomkérdést, a' száz aranyat pedig más fizeti, tehát ötven arany az enyém marad, a' másik ötvén arany iránt pedig akármillyen rosz lesz a' felelet, barátságosan megegyezünk. — —

Második kérdés:

A' más világi osztályból.

A' „vasárnapi ujság"-ban ez évi 360dik lapján ezt olvashatni: „A' *feltámadt* lengyelektől elfoglalt jószágokat osztogatják ki szegény muszka hivatalosoknak."

Kérdés: „Mi rendkivüli csuda által *támadtak-fel* e' lengyelek?" — Ki e' kérdést meg fejti, jutalmul kapja a' „vasárnapi ujságot."

Harmadik kérdés:

A' szini világból.

A' „Honművész" ez évi 91dik száma' 728dik lapján, a' szinbirálatok közt ez áll: „*Szigligeti* ur mai szerepébe árnyéklatot önte." Ki meg tudja ma-

gyarázni, mit tesz e' bírálat: *Szigligeti ur mai szerepébe árnyéklatot önte*, annak egy egész esztendei játékszíni czéduláimat *ingyen* oda ajándékozom. — *NB.* Nekem is ingyen küldi *Landerer* a' czédulákat, és ha ez arcanum' megmagyarázója egy példánynyal meg nem elégednék, én ráveszem *Landerert*, hogy ő is ajándékozzon neki egy példányt.

Negyedik kérdés:

A' rejtélyes világból.

Debreczeni határon
Jár a' juhász szamáron.
Mért jár juhász szamáron
Debreczeni határon?

Tudni való gyeptár.

A' fenkitett jutalomkérdésekre, a' felelet jelmondattal, a' jelmondatot 's a' felelő' nevét magában foglaló pecsétes levélkével, december végéig beváratik; minthogy pedig innentúl a' titoknoknak nem lesz szabad december végén túl is a' jövő esztendeig a' jutalomfeleletre várnia, tehát a' felelő irja meg feleletét egypár héttel előbb, és ezt a' titoknoknak adjatudtára, ne hogy a' titoknok kénytelenítessék a' felelőnek irkálni, hogy adja be már feleletét.

A' nagy jutalmat azon munkák fogják megnyerni mellyeket a' titoknok maga költségén ád ki; mert károsítani senkit sem lehet.

Hasonrejtvény.

Tagrejtvény.

Betürejtvény.

Tréfarejtvény.

Rejtettszó 's a' t. 's a' t.

1.

Mellyik kakuknak nem volt soha tolla?
Habakuknak.

2.

Micsoda sűrűt szoktak Pesten vízzel keverni?
A' tejsűrűt.

3.

Micsoda üstre van minden embernek szüksége?
Az ezüstre.

4.

Micsoda notának örül legjobban a' czigány?
A' banknotának.

5.

Mellyik ácsnak nincsen fűrésze?
A' kalapácsnak.

6.

Mellyik fának van legnagyobb szája?
A' kofának.

7.

Hol fekszik egy egész vármegye szüntelen tóban?
Liptóban.

8.

Micsoda borba szomjuhozik meg az ember, ha nincs vize?
A' táborba.

9.

Mellyik porsóbul nem főzhet a' szakács?
A' koporsóbul.

10.

Mellyik K-nak van bakkancsa?
A' fikának.

11.

Mellyik S néz mindig a' holdvilágba?
A' szerelmeS.

12.

Mellyik kosnak szarvát nem láthatni az ablakon keresztül? (Megfejtése következik.)

* * *

Ezen tizenkét betürejtvényt, tréfarejtvényt, rejtettszót 's a' t., mellyeknél soha szebb, dicsőbb, és gyönyörüségesebb egyetlen egy magyar ujságlapban sem jelent meg, mind én csináltam. A' 12dik legszebb, de sokba mernék fogadni, hogy megcsalódnak benne becses olvasóim, mert e' rejtvényre: „Mellyik *kosnak* szarvát nem láthatni az ablakon keresztül? — bizonyosan azt hiszik: az „*ablakosnak*," pedig nem igaz, mert én éppen most szippantom az ablakba tobákomat 's azt gondolom: a' „*tobákosnak*."

MUNKÁCSY.

HIR- 'S DIVATLAP.

BUDA-PESTI HIR.

Az isteni végzés, melly a' fenséges nádori családot ez évben az országos érdemékkel halmozott nádori Főherczeg' élte veszedelmeztetésével busítá, de megvigasztalta, most e' főherczegi családot mély gyászba boritá. E' hó' 12dikén szenderedett az örökboldogságba Nádor ő főherczegsegének a' legszebb testi 's lelki tulajdonokkal diszlett herczegfi magzatja **Sándor** (szül: 1825diki jun. 6kán) 's e' leirhatlanul kedves herczegfi halála, az egymást olly példásan szerető főherczegi családnak, csak az isteni végzésben megnyugvó ama' vigasztalást hagyá; „Az Isten adta, az Isten elvette; légyen az Ő szent akaratja!"

KÜLHIREK.

1.) Az angol királyné uralkodói székbe ültével egy új országos pecsétre lőn szükség, melly nem rég készült el, 's mellyen a' királynét lóháton látni, oldala mellett egy apróddal. A' túllapon a' királyné trónusán ülve látható nagy pompaöltözetében, koronával fejin, az igazság pálczájával jobb, a' világ almájával bal kezében. Mellette két asszonyi alak látható, a' hitvallás és igazság; feje felett egy goth idomú menynyezet vonul el, egy diadal ivvel; a' császárkoronával. Az egészet rózsa- és tölgylevelekből font fűzér övedzi körül.

2.) Verdunban nem rég egy éltes hajadon hölgy halt meg temérdek kincseket hagyva maga után, a' többek közt 30,000 frankot tett ki örökül a' város' azon lakójának, ki gyalog, 's egyedül csak alamizsnából élve Santagio Compostellaba menend el; hogy ott Don Carlos győzedelméért spanyol országban; és a' bordeauxi herczegéért franczia országban, imádkozzék. —

3.) Egy pár nap óta Parisban felette elegans kocsikat láthatni, 's azokon izletesen készült serhordókat, mellyek fölé a' legszebb, gazdagon aranynyal himzett chinai napernyők feszitvék. E' kocsik ama' „Brasserie Lyonaise„ nevü nagyszerű serfőzéshez tartoznak, melly intézet a' sert kis mértékben küldi el minden vevőnek, a' városnak akármelly részében, egészen lakásáig, közeledése ama' számtalan csengetyűcskék által jelentik, mellyek a' chinai napernyőkön függnek. Ezen utazó sermérés Combalot M. urnak találmánya, ki azt részvényes társaság által hozá létre, — 's temérdek mennyiségű ser méretteték ki illy módon az első napokban, 's nem sokára olly nagy lön a' megrendelések' száma, hogy a' társaság kénytelen vala intézetét nagyobbítni, 's igy remélhetni, hogy eleget teendhet az emésztő közönség' kivánatinak.

4.) „Norma" az ujvilágban is szintazon tetszéssel fogadtatik mint Európában. Mexicoi publicum, hol Bellininek e' remekműve nem rég színpadra hozaték, egyetemes 's köz enthusiasmussal fogadta.

5.) Parisban, des Ámandiers úton a' 19 szám alatt régtül óta egyik padlás szobácskában egy 75 éves, Bachelie nevű öreg asszony élt, ki noha a' bureau de Charité intézetből húzta csekély évi kegyelempénzét, mégis módot lelt mindennap lerészegedni, de ezért aztán házbérét fizetni soha sem tudá. A' háziur végre megunván ez úgy sem sokat jövedelmező 's azonkivül sokszor zajt 's botránkoztatást gerjesztő lakónak rendetlenségét, ueki felmondott. Bachelier asszonynak e' szerint a' mult hó 18kán ki kelle költöznie; de a' szegény öreg asszony ugy hozzá szokott már lakához, hogy azt elhagynia lehetettlennek látszék előtte, kért tehát halasztási időt, melly végre, hoszas siránkozó kérelmeire 12kére határoztaték. De Bachelier asszony ekkor sem tuda fizetni, 's a' ház tulajdonos őt kivetéssel fenyegeté. Ez az öregasszonyt kétségbe ejté. Szombaton reggel mintegy 10 óra tájáu a' házban egyszerre vastag, büdös füst terjedt el, melly Bachelier asszony szobájából látszék jönni, legott segitségre sietének a' házbeliek, de az ajtót belülről bezártnak lelék, 's mire feltöreték a' láng lobogva csapkodott kifelé; mit azonban szerencsésen még is elnyomhattak, 's a' ház nem fogott tüzet. Bachelier asszony' lakának belsejét azonban meg menteni már lehetetlen vala; mert valamennyi butor egy halomra vala fel halhalmozva egyik szögletben, 's közte égő szalma, rongyok; hajfürtök kiálhatatlan bűzt terjesztének magok körül, úgy hogy az öreg asszonynak, ki e' rémítő máglya alá temeté magát segedelmet nyújtani nem lehetett, 's midőn végre előhurczolák, már holtteste iszonyúan ösze vala égve 's csontjai, a' végeken, elhamvadva. —

6.) Igen ritka 's különös verseny-fogadás történt a' minap St. Malóban. E' városban egy asszony él, ki igen jeles úszó; hire még a' tengeren is át száruyalt, 's ott egy angolnó versengését feléleszté, kit Brigtonban valódi halnak tartottak az emberek. A' mistres ennélfogva St. Malóba jött, 's nyilván kihivá az úszóhősnét versenyuszásra. A' győzelem' dijául igen gazdag ékszer tétetik A' franczián lett győztes.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL

Pest **1837.**

Novemb. 19kén **93dik szám.**

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele.***

PÁRBESZÉD.

A' KÖSZVÉNY ÉS FRANKLIN KÖZT. *)

Franklin. Oh jaj! Istenem! Mit vétettem, hogy ennyit kell szenvednem?

Köszvény. Sokat. Mértéken túl ettél, mértéken túl ittál, és lomha lábaidat felette kimélted.

Franklin. Ki beszél itt?

Köszvény. Én magam, a' köszvény.

Franklin. Ellenségem személyesen!

Köszvény. Nem ellenséged.

Franklin. Igen, ellenségem; mert nem csak testiképp akarsz kínaiddal megölni, de még jónevemtől is megfosztani törekszel. Torkosnak és részegesnek hirdetsz; holott minden, ki ismer, tudja hogy mértéktelen evéssel 's ivással még soha senki által nem vádoltattam.

Köszvény. Itéljenek az emberek mint nekik tetszik. Ők mindenkor felette engedékenyek maguk, 's néha barátjuk iránt is. De én jól tudom, hogy a' mi nem felette sok evés és ivás ollyanra nézve, ki elegendő mozgást tesz, felette sok ollyannak ki soha sem gyakorolja testét.

Franklin. Én, — jaj! jaj! — én annyi mozgást teszek —! a' mennyit csak tehetek, köszvény uram. Te ismered sok ülést kivánó helyzetemet, 's azért ugy hiszem, köszvény uram, azon tekintetből, hogy nem egészen magam vagyok oka, egy kis kiméletel lehetnél iránt am.

Köszvény. Épen nem. Ékes beszéded 's udvariságod mind hasztalan. Mentséged semmit sem ér. Ha helyzeted sok ülést kiván, mulatságaidat kellene mozgókká tenned, miért nem gyalogolsz vagy lovagolsz? vagy ha ezt az idő teljességgel nem engedi biliárdozhatnál. De lássuk élted folyamát, Midőn a' reggelek hosszúk, és ráérnél sétálgatni, mit cselekszel? A' helyett hogy reggelire, kellő testgyakorlás által, étvágyat szereznél magadnak, könyveket 's ujságokat olvassz, mellyeknek legnagyobb része nem érdemes arra. Mind e' mellett jól falatozol; négy csésze tejfeles thèa, egy vagy két kenyérke, vagy irósvajas lepényke, füstölt marhahús-szeletekkel fedve, egy reggel sem maradott el, noha ezek ugy hiszem nem legkönnyebb emésztetü étkek. Azután tüstint iróasztalodhoz ülsz, ott irsz, vagy beszélsz azokkal kik valamelly dologban hozzád jönek. Igy tart ez délután egy óráig, legkisebb testmozgás nélkül. Mind ezt azonban még megbocsátanám, mert mint mondod, ülő helyzeted hozza magával. De ebéd után mit tészesz? A' helyett hogy jó barátidnak kiknél ebédeltél, kertjeiben setálgatnál mint okos ember cselekszik, sakkjátékhoz ülsz, 's ott két három óráig is elvesztegelsz. Ez örökös vidulásod: vidulás, melly mindenek közül leg kevesbé alkalmas ülő életet folytató emberhez; mert a' helyett hogy a' nedvek forgását siettetné, e' játék olly nagy és feszült figyelmet kiván, melly által a' keringés késleltetik és az el-válakozások hátráltatnak. E' nyomorú játék szenvedelmébe merülve, egészségedet rontod. Illy életmóddal nem várhatnál egyebet, mint pangó és áporodott nyirkokkal teljes testet, melly minden veszélyes nyavalyáknak ki volna téve, hacsak én, a' köszvény, koronkint nem jönék segitségedre, azon nedveket felrázni, megtisztálni, vagy eloszlatni. Ha Parisnak valamelly kis uteczájában vagy zugában, mellyhez közel sétahely nincs, fordítanál ebéd után valamicske időt sakkjátékra, mégis némileg menthetnéd magadat; de te azt Passy, Auteuil, Montmartre, Epinay, Sanoy gyönyörü kertje és sétányai közt cselekszed, hol a' legtisztább levegőt szihatnád, 's legszebb asszonyságokkal, legkelle-

*) Franczianyelven irta maga Franklin 1780. oct. 22kén éjfélkor: Passyban Paris mellett.

mesb, legokosb társalkodást találhatnál sétálás közben; te azonban mind ezt azon kárhozatos sakkjáték miatt el mulasztod. Ez csakugyan nem illik hozzád Franklin! — De leczkézéseim közt el is felejtélek fenyíteni, Neh egy szurás! ne még egy!

Franklin. Oh! jaj! jaj! Leczkézz bár, a' menynyit akarsz, és dorgálj is, köszvény uram; csak fenyitéseidet hagyd-el, mindenre kérlek!

Köszvény. Sőt inkább, legkisebbet sem engedek el belőlök. Javadra szolgálnak. Neh még egy!

Franklin. Jaaj! jaj! jaj — Nem igazság mondanod hogy épen semmi mozgást sem teszek. Gyakran járok én kocsin, ebédre, meg vissza.

Köszvény. Minden képzelhető testgyakorlások közül leggyengébb és legkevesbet jelentő az, mellyet rugókon függő kocsikban tehetni. A' mozgás különféle nemeiből származó melegnek mennyiségét vevén számba, mindegyike által szerzett testgyakorlás menynyiségéről itélhetünk némileg. Ha, például, télen fázó lábokkal kimenünk gyalogolni, egy órai gyalogolás után lábaink és egész testünk jól átmelegszik. Lovagolva, ugyanazon következés elérésére négy órát kell ügetnünk. Ha pedig lógó kocsiban ülünk, egész nap utazhatunk 's végszállásunkra még is hideg lábbal érkezünk meg. Azért ne is hidd, hogy félórát töltvén hintódban, testgyakorlást tevél. Az Isten nem adott kerekes járszereket minden embernek, de adott kinekkinek két lábot, mellyek sokkal alkalmasb és használhatóbb mozgonyok; légy háladatos azokért, és vedd hasznukat. Ha tudni akarod, mikint körültetik azok a' nedveket, mig egy helyről a' másikra hordoznak által, gondold meg, hogy járkálás közben testednek egész súlya váltogatva majd egyik majd másik lábodra esik; ez által összenyomódnak a' láb edényei, és tartalmuk kitolódik. Mig a' súly ezen lábról levétetik és áttétetik a' másikra, az alatt az edényeknek idejök van megtelniök, és a' suly visszatérése által a' tolódás ismételtetik; 's ekkép a' járás a' vérkeringést sietteti. Bizonyos idő alatt származó meleg a' forgás sebességének arányát követi; 's így a' nedvek felrázva, a' nyirkok ritkítva, a' vállakozások könnyítve vannak, és minden jól forog. Az arcz piros színbe öltözik, és az egészség helyreáll. Tekintsd Auteuili barátnédat*) ezen asszony a' természettől több életre való tudományt nyert, mint ti ugynevezett philosophusok, hatot együtt véve, meríttek minden könyveitekből. — Valahányszor iátogatásával meg akartisztelni, gyalog megy hozzád. Reggeltől estig sétálgat, és a' túnyaság minden bajait lovainak hagyja! — 'S így tartja ő fen egészségét, sőt szépségét is. De te Auteuilbe mindenkor hintón jársz, noha Auteuil Passytól nincs távolabb, mint Passy Auteuiltől.

Franklin. Untatsz ennyi okoskodással.

Köszvény. Elhiszem. Hallgatok tehát, és folytatom tisztemet. Neh egy szurás; neh még egy!

Franklin. Jaj! jaj! Folytasd csak beszédedet, kérlek.

Köszvény. Nem. Még számos rohammal tartozom ez éjszaka; a' többit majd holnap kapod meg.

Franklin. Istenem! a' hideg is lel már! elveszek belé! Jaj! jaj! nincs e senki, ki ezen kínokat inkább szenvedné helyettem?

Köszvény. Kerdezd lovaidat; azok fáradtak a' járásban is helyetted.

Franklin. Hogy lehetsz már olly kegyetlen, engem ennyit kinozni semmiért!

Köszvény. Nem semmiért. Im itt van egy tökéletes jegyzéke az egészség ellen elkövetett minden bűneidnek, és én minden egyes megtámadásomról számot adhatok.

Franklin. Olvasd csak egy kissé.

Köszvény. Igen hosszas volna olvasni. Csak rövid summáját mondom el.

Franklin. Mondd. Figyelemmel hallgatlak.

Köszvény. Emlékezzél vissza, hányszor tetted fel magadban, hogy következő nap a' boulognei ligetben a' de la muettei kertben vagy magadéban sétálni fogsz és nem tartottad meg szavadat! hol nagy hideget, hol nagy meleget, nagy szelet, igen nedves időt vagy egyebet hozván fel mentségül, midőn valósággal, semmi olly mértékben nem tartóztata, mint felette nagy restség.

Franklin. Megvallom: ez megtörténhetett néha néha, talán tízszer egy esztendőben.

Köszvény. Vallomásod nagyon tökéletlen. Az igazi summa száz kilenczven kilenczre megy.

Franklin. Lehetséges e!

Köszvény. Igen, lehetséges, mert igy történt. Számodásom helyességében megnyughatol. Ismered Brillon ur kertjeit: milly gyönyörü sétahelyet nyujtanak

*) Helvetiusné asszony.

azok. Ismered azon száz ötven fokú lépcsőt, melly a' dombterületről levisz a' pázsitsikra. Te e' szeretetre-méltó családot ebéd után hetenkint kétszer szoktad meglátogatni; tenmagad állítása az hogy egy ezer lépés hágcsón fel 's alá annyi testgyakorlást szerez, mint tíz ezer egyenesen. Milly szép alkalmad vala e' kétfele mozgást egyesítened! De valjon te használtad e azt; és hányszer?

Franklin. E' kérdésre nem felelhetek meg tökéletesen.

Köszvény. Megfelelek tehát én, helyetted, Egyetlen egyszer sem!

Franklin. Egyetlen egyszer sem!

Köszvény. Valóban nem. Az egész szép nyár folytában mindig hat órakor érkeztél oda. Ott találád azon bájos asszonyt nyájas gyermekeivel és barátival, kik készen valának sétálgatni és téged kellemes társalkodásaikkal múlatni. De te mit cselekvél? Leültél a' dombterületen; dicsérgetted a' gyönyürű kilátást; nézegetted a' kert szépségét alant; de a' helyett hogy oda lementél volna járkálni egy tapot sem mozdultál helyedből. Sőt théat és saktáblát kérvén, mint leszegezve ültél székeden egész kilencz óráig, minekutána talán már két óra hosszáig játszottál ott is hol ebéden valál. — Ekkor nem hogy gyalog mentél volna haza, a' mi egy kissé felrázhata; hanem kocsin vitetéd magadat. Milly balgaság hinni, hogy olly rendetlenség mellett valaki megőrizhesse egészségét, nélkülem.

Franklin. Most meg vagyok győződve Jó Richard azon megjegyzésének hellyességéről, hogy, „*adósságunk és vélkünk mindig több, mint magunk gondoljuk.*“

Köszvény. Igy pengetitek ti philosophusok a' bölcsek mondásait mindenkor csak ajkaitokon, mig tudatlanokúl cselekesztek.

Franklin. Hát te még azt is vétkeim közé számlálod, hogy Brillon asszonytól kocsin térek haza?

Köszvény. Bizonyosan, mert te, ki egész nap ülsz, nem mondhatod, hogy elfárasztott a' munka! Nem is szükség tehát kocsiban pihenned ki magadat.

Franklin. Mit csináljak tehát kocsimmal?

Köszvény. Égesd el, ha akarod. Ugy legalább egyszer melegheted vele. Vagy ha e' tanácsom nem tetszik, adok mást. Nézd azon szegény parasztokat, kik Passy, Auteuil, Chaitlot 's a't. körül szőlőt és mezőt mívelnek. E' jó teremtmények közt naponkint találhatsz négy öt öreg asszonyt vagy öreg férfit, meggörbedve, és talán megrokkanva az évek súlya alatt és a' kemény 's szűntelen munka által, kik hosszú fáradalmas nap után, nem ritkán egy két mérföldet kénytelenek gyalogolni: mig kunyhóikat érik. Parancsold kocsisodnak: vegye őket fel, és vigye haza. Ez irgalmas cselekedet lesz, melly lelkednek jól fog esni. És ha az alatt te Brillonéktól gyalog mégy haza, ez ismét testednek fog hasznára válni.

Franklin. Ej! milly unalmas vagy!

Köszvény. Tehát tisztemhez fogok; emlékeztedbe kell hoznom, hogy orvosod vagyok. Neh!

Franklin. Ohh! hogy a' pat —, köszönöm az ilyen orvost!

Köszvény. Hálátlan! Nem én vagyok e ki orvos gyanánt megmentettelek a' szélhüdéstől, vízkórságtól, és gutaütéstől: mellyeknek valamellyike már régen megölt volna téged, ha én nem hátrálom vala őket.

Franklin. Megismerem; és vedd köszönetemet n' multért. De kérlek szépen, hagyj el engem örökre; mert illy kínos gyógyításnál még a' halál is kívánatosbnak látszik. Gondold meg, hogy én is barátod valék. Soha sem orvost sem semminemü kuruzslót nem híttam, hogy küzdjön ellened; ha tehát el nem hagysz téged is hálátlanság vádja érend.

Köszvény. Nem gondolom, hogy olly nagy köszönettel tartoznám azért. A' kuruzslókat fel sem veszem: ők megölhetnek téged, de nekem nem árthatnak. A' mi pedig valódi orvosokat illeti, ők már meggyőződtek azon igazságról, hogy a' köszvény nem nyavalya hanem valóságos segédszer, és hogy segédszert gyógyítani nem kell. De visszatérek dolgomra. Neh!

Franklin. Jaj! hagyj-el már, kérlek; igérem, hogy ezentúl soha nem játszom sakkot, naponkint járkálok, és mértékletesen fogok élni.

Köszvény. Jól ismerlek, milly nagy igérő vagy; néhány hónapi jó egészség után azonban ismét a' régi csapásba térsz vissza. Szép igéretid felejtve lesznek, mint mult évi fellegek alakjai szoktak feledékenységbe menni. Végezzük tehát számolásunkat, 's azután elhagylak. De légy meggyőződve hogy annak idejében 's helyén ismét meglátogatlak; mert ez javadra szolgál, és én tudod, jó barátod vagyok.

GYÓTAI ANTAL.

A' MŰVÉSZET KALANDJA.

(ALLEGORIA)

BEVEZETÉS.

(Folytatás.)

Második kaland.

Szép tavaszi reggel volt; és Flora kiindult, a' tiszta reggeli lég kellemeit éldelendő. Egy nagy folyam partjain sétálgata, melly a' várost öntözi, 's gyönyörrel nézé a' sok palota-alaku házat, melly a' folyam mentében emelkedék. Minden a' csinosnak, kedveltetőnek, szépnek föltételein alapszék; a' nagyszerűvel rokan épületet mindazáltal csak néhányat talált, 's hasztalan néze körül: tiszta valódi nagyszerűséget még sem látott.

Meg akará most lepni az építészeket terveik közt, hogy műveiknek belső elrendeléséről is meggyőződjék. Az első kihez belépe nem épen a' legszivesben fogadá őt, minthogy épen egy tervrajzon erőködött. Napok óta azon tépelődék, hogy' kelljen valami ujat, eredetit müvébe szőni; végre kitalált valamit, minek azonban egész eredetisége abban fekvék, hogy az már száz és száz alakban kimeritett 's önmagától is százszor használt gondolatot olly helyre alkalmaztatá, hová bizonyosan senki egyéb nem helyezné mint ezen eredeti agy. Flora csaknem elnevetné magát, ha a' vendégi illedelem nem tartóztatná.

Az ugy nevezett művész mind e' mellett észrevevé az idegennek meglepetését, 's az arczáin ellebbenő gyönge mosolyt a' gyönyör villámának nézvén, melly vérét megrázá, azonnal megoldódott nyelve. Nevetséges önhittséggel dicséré müveit, minden egyes részek czélirányosságának fejtegetésébe bocsátkozék, nem gyanitván, hogy a' vendég már első pillanatban nagyon is feje lágyára tapintott, 's némi dagadozó szóáradással 's valamivel domborubbra felfútt hassal emlegeté nagy pártfogóit, ezzel mintegy nyomosságot adandó beszédének; nem tudván, hogy egy felsőbb, az agyagi előitéletektől egészen ment lényhöz szól, ki igen is jól tudja, hogy nem kell épen mindennek 's azért jónak lenni, mit 's mivel nagy urak pártolják. E' közben a' művész el nem mulasztá egy művész társa ellen minden módon kikelni, azt gyalázni, 's munkáit becsmélni; Flora azonnal észrevette, hogy épen ennek agya-szülöttjei lesznek azon épitmények, mellyek neki leginkább tetszettek, 's azt sietett meglátogatni. —

Fogadtatása is mindjárt elárulá neki a' művész lelkületét: nyilt, természetes, nem elbizott, ment minden kérkedési gőgtől. Azonnal meggyőződék lángeszéről, melly teremteni 's alkotni képes, 's alapos tudományáról, melly a' képzelődést soha sem engedi tulságokra száguldani, vagy ellenkezeteket idomtalanúl egymásba forrasztani. Tervrajzain az arány egyen és szabályosság, a' nagyszerű és szabadabb szellem valának elömlesztve; 's néhány óra negyed után e' párbeszéd folyt a' művész, mert ő a' szó egész értelmében az volt, 's az istennő között:

‚Ezen rajzokat itt csak önmulatságomra készitém hasznokat soha sem vehetem.'

„'S miért" — kérdé Flora, látván, hogy épen ezek a' legmagasb szellemüek.

‚Mert ezek nyilvános intézetek alaprajzai, 's azok más kézre vannak bizva.' — Kérdésére megtudá Flora hogy azokat amaz szokta építni, kinél előbb volt; de akármint csavará is el kérdéseit; a' nemes lelkű művészt annak gyalázására nem birhatá; mert a' valódi érdemnek nincs szüksége másról lefosztani a' palásott hogy vele takaródzék. — ‚Én leginkább csak a' lakházakkal foglalatoskodom, folytatá a' művész, 's ámbár képzeletim nem terjedhetnek így eléggé tágas térre, még is e' pályaszakon is teszek, mennyit lehet. A' lak az embernek első szükségei közé tartozik 's az üregtől kezdve minden fokozaton át egész a' palotáig csak azért tökéletesbült szüntelen, hogy az életre hasznosnak hasson. A' felsőbb fokok ugyan nem annyira a' szükségesnek elvein alapulnak; de a' középrendüek minden esetre szükségesek 's hasznosak, minthogy mind testi mind lelki életre tetemes befolyással vannak, 's azért a' lakházakon is az egyszerű szépség' vonalait elömleszteni jónak tartom. Mert az építészet, nem ugy mint egyéb müvészetek, csak a' pillanat gyönyörére éleszti föl müveit, vagy elzártan csak bizonyos kis körökre korlátolja bájoló hatalmát, nem —: ő állandó emléket rak az alkató elmének, 's azt nyilvánosságra állítja ki; ez által a' nagy tömeg' izlésére, 's ennél fogva lelki csinosbulására is befoly; mert akármi korlátolt legyen is az embernek izlési felfogás-köre, melly tehát más müvészetek' sajátságos

szépségeit némi beavatkozás nélkül semmikép sem érthetné — valami szép épületnek megpillantására bizonyosan ő is azonnal elismeri érdemét, 's kedvesen érzi magát megilletve. Mert illy mű önkényt kinálkozik az izlésnek, 's egész lényege szépségét külszinén is 's mintegy homlokán hordozva, azt egy pillanattal vezeti a' lélek elébe, 's igy, ha nem tudni is miért, de tetszik. Ennél fogva az építészet az izlésképzésben minden művészetek alapja, 's a' nép szellemi fogalmának első tanitója.' —

„Én azt óhajtanám, — szóla Flora, hogy kegyed a' nagyobb intézetek építését felvállalhatná; mert a' csupa lakok építése, saját vallomása szerint is, még is csak leginkább az egyszerű szépnek elvein nyugszik, 's ez a' lélekre ugyan kellemes szende illetődést áraszt, de neki egyébre is van szüksége, a' valóban nagynemű, meglepő 's fenséges még határozottabban rázza meg a' lelket 's ellenálhatlanul fogva tartja; ennek pedig épen olly nyilvános épületeken van helye.

Illy beszédek folytak mindig a' két személy közt; Flora pedig sokszor meglátogatá a' müvészt, 's lángeszét észrevétlenül mindig uj szikrákkal nevelé. E' közben mások' ismeretségével is akará bővíteni tapasztalásait, 's volt szerencséje még az építészet ügyében is, mit legkevesbé várt, sok szédelgő fejre 's tulzóra akadni.

Igy egyszer ebédelt valákivel, ki azon elvet állidállitá föl: hogy az építészetben csak arra kell ügyelni, hogy szembeszökő legyen az építvény, bármi torz alakitással vihetjük is végre, 's nem is kell azt müvészeti szabályokra feszítni, 's az alakitásban valami bizonyos összhangusághoz ragaszkodni, mindent össze lehet halomra hordani, mi egyenkint tetszik vagy talán már egyenkint sem a' legnemesb izlésű, csak hogy a' tarkaság hatást szüljön. — 'S midőn Flora vitatná, hogy az összhangzás minden építészet eleme, hogy egyes részeknek helyességét a' helyzet 's alkalmazás választja meg, mellyek külön véve jók lehetnek, de az összeállitatásban a' legtorzabb keveréket képezhetik, — a' müvészetet még becsmélni is merészlé a' furt fejű izlésmester.

Mire Flora nemes boszonkodásában őt megátkozá, minek következése az lett: hogy a' vitakozó iszonyú kő-orozlán alakába varázsoltatva egy kalitkaház elébe ragasztatott, hol kevélyen nyujtjaki tagjait az elmenők fölött. *)

Ezen eset után Flora nem sokára uj szerepébe öltözködék.

Harmadik kaland.

„Megy ma szinházba barátom?“ — Tudod-e, hogy ma Amanda énekel?“ — „Elvárom kegyedet este, együtt megyünk daljátékba.“ — Illy beszédeket lehete hallani az utczákon; 's este valóban a' remek énekesnő hallgatására hihetlen sokaság tódult össze.

A' játék-köz alatt a' legtarkább itéleteket lehete hallani. „No 's hogy tetszik?“ szóla itt egy ur szomszédjához. „A' mi azt illeti — felelé vontatva emez — jó szava van, de azt szeretném, jobban cresztené ki torkából, hisz' néha alig hallja az ember.“ — A' szomszéd egy gyönge sajnalkozó mosolylyal viszonzá: „hiszen épen a' halk és félszózatban fekszik az éneknek azon mondhatlan bája, melly olvadozó hangokban foly szivünkbe, 's mellyben Amanda olly nagy mesterné; az erőshangot csak az árnyéklatok' helyes felosztása 's váltogatása teheti hatásteljessé, melly egyébkint szüntelen uralkodván szükségkép elfáraszt 's untat, más tekintetben is pedig az éneklőre nézve lehetetlen. De helyén használtatva az erőhang annál hatalmasban rázza át a' lelket, és benyomása annál bizonyosb.“ — „Játéka — suttogák amott — tán nagyon is tökéletes; azt vélném, nem kellene szinpadon a' természetet olly igen híven utánozni.“ — — „Vannak bizonyos határok, szóla közbe egy másik — mellyeken túl a' müvészetnek nem szabad a' természetet ábrázolni; de mig ezeken túl nem lépett, mennél magasb fokra hágjon annál dicsőbb; ezen korlátok pedig érzésünkben feküsznek, 's mihelyt túlhágatnak, ellenkező érzelem fogja el belsőnket, — de én részemről mondhatom ezt ma még nem tapasztalám.“ — „Most azért sem tetszik éneke — mormogá kedvetlenül egy magában — mert ez védelmezé, — hát ez okosabb akar lenni nálamnál? — nem 's ha még olly felségesen énekel is Amanda, én már ezentúl mindig becsmélem.“ —

*) Ez orozlánt egy festő nem rég elűzte helyéről, 's most már csak föstett képét láthatni a' kalitkaház emeletén.

A' nagy Kristóf' jegy, kihez az orozlán közel állott.

A' művészet istennője ez alkalommal szándékosan nem öltött valami igen csábító szépségü alakot, megelégedvén szerény kecsü külsővel, ez által akarván mellőzni azon neki semmikép sem hizelkedő körülményt, hogy az ugy nevezett műbarátokat 's értőket többnyire a' testi kellemek felsőbb hatalma vakítja el. Ennél fogva külseje nem lepé meg ugyan a' közönséget erőszakos benyomással; — rendkivüli remeklése mindazáltal még is egész lénye körül olly bizonyos fénykört árasztott, hogy az egész termetet a' legtöbben igen szépnek 's érdekesnek, sokan pedig épen istenineknek találák. Utóbbiak sorába tartozék egy gazdag divaturacs, kit minden joggal ezen hőagyú hősök vezérének nevezhetni, annyira — mondhatjuk — bele bolondult az énekesnőbe.

Ezen uracs másnap egy divatlapot kap kezébe a' kávéházban, hol nem elegendőleg vélé dicsértetni Amandát, azonnal ama' lapi birálóhoz szaladt, 's azt szép ajándékkal arra birá, hogy legközelebbi alkalomkor minden kitelhető módon magasztalja, dicsőítse a' müvésznét; ennek következtében a' kriticus híven meg is tartá szavát, mert más alkalommal annyira össze vissza dicséré Amandát, mindent mi csak tollára jött, össze vissza irt, hogy végre ugyan csak a' dicséret fonala is össze vissza kuszálódott, 's az ember nem értheté, valljon a' tulságos beszéd magasztalás e vagy guny? 's akárminek vevé az ember, mindig a' maga nemében tökéletes. De a' szép uracs — annak tartá legalább ön magát — meg nem elégedék ezzel, hanem azonkivül szint azon kriticussal verseket csináltatott, azokat lenyomatta, 's a' legközelbi mutatványon a' színházban szétszóratá Amanda tiszteletére.

Müvésznénk nem látszék mindjárt észrevenni akarni az uracs hódolatit 's fáradozásit; végre még is kegyesen nyujtá fülét szerelmi lángtól lelkesített szavainak, 's őt örömest látszék hallgatni. Az uracs boldog volt — de csak ugy saját módján, a' mennyire t. i. egy illyen uracsféle emberke boldog lehet. Mert ezeknek többnyire különös és sajátnemü nézeteik vannak a' boldogságról.

Egyik mulatságra készül kirándúlni, de rosz idő elrontja tréfáját, 's ő boldogtalan; más szebb lovat lát mint az övé,'s ha ezt megszerezhetné, boldog volna; egy harmadik hónapokig csuszkál térdein egy csókért mert ezen szépség' meghóditása boldogsága egébe emelné őt, 's ha eléri czélját, azon veszi magát észre, hogy egy még szebb alak ölelése őt még boldogabbá tehetné. Igy ezen uraknak boldogsága többnyire csak üres képzelgésben feneklik, 's a' hiu szövetből csak egy szál szakasztassék ki, azonnal léggé folyik szét boldogságuknak ámító ködfátyola.

A' mi hős uracsunk ostromainál is nem csekély szerepet játszék az e' nemü képzelgés, melly ugyan is legközelebbről 's annál veszélyesben hatott vissza önmagára, mennél gyakrabban ő maga becses személye volt annak alapja, 's igy az egész ábrándszövevény szüntelen körülötte forgott, vagy inkább ingadozó mozgásban sántikált. A' mint az uracs hódolásit 's hódításait kezdé, azonnal hinsága tetemesen biztatá a' bizonyos sikerrel: ő szép, fiatal, gazdag, és — divaturacs, — ennyi hatalmas csábnak melly hölgy állhatna ellen! 'S midőn végre joga volt hihetni, hogy teljes mértékben birja már a' kegyesnek szerelmét, az ő mámora lassankint oszolni kezde, észrevétlenül alább szálla gyözelmének becse szemeiben, hiszen nem olly nagy dicsőség a' diadal, hol ellentállhatlanúl 's mintegy önkénytelen kell engedni a' lánynak! — Amanda ki önhittségét észrevevé, néhány ártatlan asszonyi fogáshoz folyamodék, 's némi kis begyesség által ujra meg ujra fölélesztè az ifjú hanyatló szerelmét 's azt végre annyira lelánczolá, hogy őt hitvesül kérné. Amanda eléré czélját, eddig akará hozni a' méltatlan hiú divathőst, hogy őt próbára téve annál érezhetőbben büntethesse.

Közeledék a' nap, mellyre a' leány válaszát igéré a' nősülőnek. — León, Armand, Eugène, Richard, Henri, Alfred, Guillaume, Edmond, Aurel, Othon, Théodore, Gustave — (mert igy nevezék uracsunkat, ennyi nevet kiván a' müvelt dívat, — 's mind idegen égaly terméke, ezt szinte a' korszellem izlése parancsolja) hősünk tehát, kit rövidség okáért a' sok névből kivonatot csinálva Szédelginek nevezünk, Amanda látogatására ment. Nem kevessé hökkent meg, midőn belépvén a' szobába nem Amandát; hanem egy idegen gyönyörü teremtményt talál. Az első meglepetés oszolta után megtudá a' hős, hogy a' lány Amanda lelki barátnéja, ki csak tegnap este érkezék 's nála lakik, — a' müvészné pedig néhány órára kiment a' városba holmikat vásárlani. Szédelgi annyira el volt bájolva és szédítve e' lány szépsége 's kellemdús vol-

tától, hogy néhány sikertelen édes szó és tüzes nyilatkozás után lábaihoz borúlt. Bámulva emlékezteté most Fiorilla, mert igy nevezé magát az idegen, Szédelgit Amandávali viszonyára, mert ez neki a' viszonlátás első örömittasságában, közel szerencséjét felfödözé. De Szédelgi mind erről semmit sem akara többé hallani; ő kész volt minden előbbi viszonyok emlékezetét feláldozni Fiorilla birásáért.

(Folytatása következik.)

OROZLÁNOK A' JÓ REMÉNYSÉG' FOKÁNÁL.

Thompson György, ki e' tájon nyolcz évig lakozék, egy könyvet adott ki ezen gyarmat' állapotja felől, melly természetleirási tekintetben nem mérkőzhet ugyan *Barow'*, *Lichtenstein'*, *és Burchell'* utazásaival, de még is némelly, részint öntapasztalás, részint mások' elbeszélése után előadott vonást foglal magában, az ottan gyakorta előforduló orozlánok felől. Thompson maga is majd nem éltét veszté általok. Néhány kisérővel egy síkon lovaglott, 's midőn véletlenül oldalra pillanta, alig tizenöt rőfnyire két orozlánt lát egy nagy mimosa alatt nyugodni, hosszú körmöslábaik borzasztólag kinyujtva, torkaik félig tárva. — Itt szaladás semmit nem használt; mert ezek őket két szökéssel utólérheték. Thompson tehát kisérőjével, ki lankadtság miatt lován aluvék, nyugodtan ellovagla mellettök, 's erősen néze rájok, mialatt amazoknak lángoló szemeik rajta függöttek. Bizonyosan nem éheztek, mire nézve elég nagy lelkűek valának, két embert 's két lovat bántatlanul elereszteni.

Az orozlán, melly egyszer fogát emberhusba vágta, mint Thompsonnak beszélték, nem igen eszik többé másfélét. Mire nézve az ottani pusztai lakosok' kalibáik soha sem biztosak azoknak megtámadása ellen, 's ez okból a' véneket és gyöngéket a' bejáró mellé szokják helyezni, hogy a' család' ügyetlenebb tagja veszszen el inkább, mint az alkalmatosabb. — Nevezetes bizonyos *Gert* nevü paraszt' viadala egy orozlánnal. Gert egy bokorban fekvő forráshoz ment, vizet meritendő. Puskáját kisérőjének adá. Azon pillanatban, midőn a' bokorba akar törni, elő-ugrik egy iszonyú nagy orozlán, 's őt bal karján ragadja. A' paraszt megijedt ugyan, de nyugodt marada 's nem mozdult, minthogy igy bizonyosan halál érte volna; csak erősen 's mozdulatlanul nézett rá. A' vad állat illy tekintetet nem viselhet el. Minden harapás nélkül mindig csak karját tartá körmével 's fogaival. Gert eléggé eszméletén volt 's kisérőjének inte; hogy e' borzasztó pillanatot a' vadállat' lelövésére használja. Hanem ez remegve elfutott. Az orozlán még mindig nyugodtan volt, 's nem vala képes a' paraszt' pillanatját viszonozni. Tán végre egészen elereszté vala martalékát; ámde Gertet elhagyá türelme e' rettentő állapotban. Szabad kezével kést von elő, 's az állatnak mellébe döfi. A' seb halálos vala de a' rövid küzdés, mellyet okoza, annyira szétzuzta a' férfit, hogy három nap mulva ő is meghalt.

Egy hottentot, kit Thompson ismert, épen lőni akart, midőn őt egy orozlán balkaron ragadta. A' hottentotnak elég lélekébrensége volt, hogy a' puskacsőt az orozlán' torkába dugja, 's nyomban elsüsse. A' golyó a' vadnak agyvelején ment által, 's a' hottentot elveszté ugyan kezét, de még is szerencsésen kiszabadult.

Másik paraszt egykor a' réten lovagolt, midőn őt egy éhes orozlán előtalálta. A' paraszt lovastul összerogyott az orozlán' körmei alatt; de nem volt sebesítve, 's szerencsésen kiszabadult, mialatt az orozlán a' lovat megfojtotta.

Az itteni orozlán mód fölett erős és gyors. — A' legnagyobb ökröt, egy lovat 's egy baközet hátára vesz, és óráig hurczolja.

Némellykor bizonyos nyugalmat, nemű kimélést mutat. — Egy csoport paraszt hajhásza egy orozlánt, melly néhány darab marhájokat megölé. Számos kutyát uszitottak rá, 's ő nyugalmasan fekve maradt a' sürűben. Csak néha ütött le egy kutyát, melly igen közel jöni merészle. Végre nehány lövés érte, 's ekkor megbőszült, és sikra tört, 's valamennyi paraszt nyakraföre elfutott. Csak egy hottentot kése el. Halálos félelemben halottkép földre veté magát. Az orozlán megszaglálta, lábával körültapintgatá, 's nyugalmasan ellenségére feküdt, mig végre csöndesen a' hegyek felé vonult. A' hottentot szerencsésen megszabadult! —

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1.) A' pesti evang. gyülekezet a' napokban tartá félszázados innepet fővárosunkban, melly alkalommal a' magyar ajkuak, első magyar papjok' beiktatását érék, — tehát félszázad mulva mégis! Az innepi szertartások igen fényesen mentek végbe 's mind a' beiktató főtiszteletesnek Sárkány Sámuel, mind a' beiktatottnak Székács József uraknak tartott beszédeik velősek, szépek és épületesek valának; különösen szivre ható vala az elsőnek beszédében az, midőn a' beiktatandót vallásának, hazájának, királyának, hiveinek, hivatalának, tiszttársainak, az emberiségnek 's a' hazai nyelvnek szeretetére buzditá.

2.) Folyó h. 10kén lépett életbe a' pesti jótékony asszonyegyesület által alapitott „gyermekgyógy intézet szegények számára," mellybe a' csecsemő kortul kezdve egész hétéves korukig ingyen nyernek gyógyitást a' szükös állapotú szülék' gyermekei. Az intézet Pesten a' dohány utczában 378 szám alatti házban vagyon.

KÜLHIREK.

1.) Egy, angol nyerekedőkbül összeállott társaság Konstantinápolyban vasuti vállalatot szándékozik létre hozni, a' mint hogy biztosait e' városba már el is küldé, A' fővárosbul jött tudosítások után itélve ennek következtében már egynél több terv terjeszteték a' divan elébe, 's nem sokára a' szultán elhatározása váratik. A' nagyur mint tudva van, minden ujitásnak nagy barátja lévén, alkalmasint kedvező határozatot hozand. Mondják azt is, hogy a' vállolat igen jövedelmező leend, ha egyszer létre jön.

2.) Az egyházi hangászat ismét új, igen becses művvel szaporitaték, még pedig Parisból, hol az elemi, iskolákban, muzsikai intézetekben már jó idő óta „Cantiques de St. Suplice" czim alatt kering egy kötet ének, mellyet Berton tett három hangra muzsikára; olly jók pedig ezek, hogy az egyházi hangászat általok valóban nyerességgel gyarapult. A' melodiák népszerűsége 's könnyen felfoghatása, 's az elrendelés' jelessége mind igen dicséretesek.

3.) A' tolvajok Londonban egy uj csint gondoltak ki, melly által a' kávésokat, korcsmárosokat csalják. Leülven az illy ficzkók egy korcsmába vagy vendéglőbe, valamit kérnek, 's utóbb úgy tétetik magokat mintha elaludnának; ekkor rögtön felébrednek, lármát ütnek, szöknek, kiabálnak, esküdnek hogy erszényök órájok ellopattatott. Ha a' vendéglő vagy korcsmáros nem akarja hogy háza rosz hirbe jöjjön, kintelennek érzi magát őt kielégitni 's a' ficzkó látszólag kedvetlenül eltávozik, lelkiben pedig örvendezve.

4.) Alig ült az ifju angol királynő trónjára férjhezmenetelérül már is ezer meg ezer a' vélemény, hir, monda, mint az illyen eseteknél lenni szokott: valljon kinek fogja szép és hatalmas kezét oda nyújtani. A' kérők közt egy sasz-coburgi herczeg is van, az orániai herczeg' idősbik fia, a' cambridgei hérczeg' fia, 's Bonaparte Hyeronim fia. A' szász-koburgi herczeget az ifjú királynénak édes anyja, kenti herczegnő pártolja, ki a' maga nemzetségébül szeretne egy herczeget lányával az angol országi trónon látni. Az ifjú királyné ellenben, mondják, talán hogy a' dolog kevessé regényesebb legyen, ha egészen szabad választása volna, a' hanoverai király' fiát választaná. Ezen herczeg csaknem egészen vak, de rendkivül szelid, 's egészen angolos lelkülete mind az ifju királynőnek mind az angoloknak igen tetszik, kik a' fiút épen olly mértékben szeretik, mind apját nem. Az oraniai herczeget a' boldogult király 's özvegye pártolák. Az ifjú Napoleon politikai tekintetben véve alkalmasint legkevesebb reménynyel lehet.

5.) Parisban egy pár nap óta két szép szürke lóval befogott igen csinos kocsissal és inassal ellátott equipage vont magára figyelmet. Ezen különös alakú kocsiban sem egy követ sem valamelly herczeg, vagy pénzváltó, sem valami új gazdag örökös, hanem Robertson és comp — angol csizma kenőcse hordoztatik a' városban föl - alá.

6.) Egy angol lapban ezt olvashatni: A' selkirki (Skótországban) bailiff délben egy nadrágban ebédelt, mellynek gyapja reggel még a' juhon volt. Tizenegy óra elfolyása alatt a' juh megnyiraték, megmosaték; megfesteték, megfonaték, megszöveték, 's mint láttuk még a' szabó által is pontosan elkészitteték.

7.) Helgoland szigete minden oldalról elmerüléssel fenyegettik, mivel az atlasi tenger és az angol csatorna' ömlése az éjszaki öbölbül itt jönnek együve, mi szüntelen vagy kiáradás vagy partmosást okoz, ugy hogy a' sziget évrül évre szemlátomást kisebb 's kisebb kezd lenni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL

Pest
Novemb. 23kén

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
94lik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele

ELSŐ SZERELMEM.

(VASHINGTON IRVING UTÁN.)

Nem tudom mint van az, de én nem lehetek sokáig henyén a' nélkül hogy szerelembe ne essem. Még nem igen sok ideig valék Oxfordban, 's már fülig szerelmes lettem egy szatócs leányába a' High-Streetben (magas utczában) a' ki valósággal sok tanuló által csudáltaték. Hangzatkákat irtam dicsőitésére, 's felét zsebpénzemnek boltjában költém el, czikkeket mellyekre nem volt ssükségem vásárolván, csak hogy alkalmam legyen hozzá szólhatni Atyja, egy szilárd tekintetü öreg ur, tényes ezüstfejér fürtökkel, 's göndörre fodorított parókával, szoros felvigyázat alatt tartotta, mint az apák leányaikat Oxfordban közönségesen szokták. Próbáltam beszinleni magamat kegyébe 's társalkodásába juthatni, de sikeretlenül. Elmésségeket mondék boltjában, 's ő soha sem nevetett; az elmésség és humor nála nem talált tetszést. Egyike volt ő azon nyers öreg uraknak, kik az ifjakat távolságban tartják meguktól. Már két vagy három leányt nevelt fel, tapasztalt vala a' tanulók szokásaikban. Ügyes volt és óvakodó mint egy szürke vén borz, mellyet már gyakran vadásztak. Látni őt vasárnaponkint leányával karján, szilárd erőtetett magaviseletében, 's öltözetében olly feszesen, elég volt, minden kegyelmében nem álló ifjut visszaijeszteni a' közeledéstől.

Én azonban szemességének daczára is, a' boltban árukért alkudozván többször módot találtam leányával társalkodni. Rettentő hosszú alkukat tevék, 's a' czikkeket minden részről megvisgáltam mielőtt megvevém. Az alatt egy hangzatkát vagy egy acrosticont juttaték egy darab cambrai gyolcs leple alatt kezéhez, vagy észrevétlenül egy pár harisnyába dugám; gyöngéd képtelenségeket susogtam fülébe, az alatt míg az árból fukarkodva alkuvám; 's gyöngéden megszorítám kezét, midőn váltott félfilléremet, egy darabka fejéres-barna papirosban tőle áltvettem. Szolgáljon ez intésül minden szatócsnak, kiknek boltoslányul csinos leányaik vannak, 's vevőik tanulók. Nem tudom ha szavaim 's pillantásaim igen ékesen szólók voltak-e, de költészetem ellenálhatlan vala; mert hogy az igazat megmondjam, a' lánykának némi tudományos izlése volt, 's ritkán fordult elő azon eset, hogy ne lett volna nála könyv a' kölcsön könyvtárból.

A' költészet isteni ereje által tehát, melly a' szépnem felett olly nagy hatalmat gyakorol, meghódítám e' kis szatócs szivet. Érzelgő társalkodásunkat egy ideig a' számvető asztalon keresztül folytatók, 's harisnyákkal-tele verssel kedveskedém neki. Végre rávettem: hogy egy összejövetelt engedett meg. De mikép vala ez valosítható? atyjától mindig szemmel tartaték; soha magányosan ki nem ment; 's a' ház azon pillantatban záraték-be mellyben a' bolt becsukatott. Mind e' nehézségek csak még magasb kecset adtak a' kalandnak. Javaslám hogy összejövetelünk az ő tulajdon szobájában történjék, a' hova éjjel be fognék mászni. A' terv ellenálhatlan volt. — Egy kegyetlen atya, titkos szerető, 's alattomos találkozás: A' kis lánynak a' kölcsön könyvtárból merített minden tudománya' létesülni látszaték.

De valjon mi vala szándékom ezen összejövetel eszközlésében? Valóban, nem tudom. Rosz czéljaim nem voltak. A' leány tetszett, 's alkalmat óhajtottam őt többet láthatni; és a' megrendelés téve lön, mint én azon kivül is sokat tevék, fontolatlanul 's meggondolás nélkül. Néhány illynemü kérdést tevék magamnak, miután már minden rendeléseim meg voltak téve, de a' feleletek igen ki nem elégitők valának. „Megrontom-e e' szegény gondolatlan leányt?“ mondám

magamban. „Nem!“ volt a' gyors és nehezteló válasz. „Megszököm-e vele?“ — „Vele, 's valjon mi végre?“ „No 's tehát elveszem öt? — „Páh! az én kinézéseimmel egy szatócs leányát elvenni!“ — „De mit teszek hát vele?“ — „Hm — azután majd megfontolom“ — 's az önvallatás ezzel végzödék.

Rövideden: a' sötétség leple alatt Dulcineám lakához lopózám. Minden nyugodtan volt. Az összebeszélt jelre ablaka csöndesen megnyittaték. Ez épen atyja' boltjának kiálló boltozatos ablaka felett vala, melly körülmény könyíté felhágásomat. A' ház alacsony lévén, az erőséget tűrhető könnyüséggel valék képes megmászni. Dobogó szívvel kapaszkodtam-fel; elértem az ablak szárnyat; fél testtel behajoltam a' szobába; de nem váró szépem ölelése üdvözle, hanem a' mordtekintetü vén apa, göndörre fodorított parókájában, ragadott-meg.

Kibontakozám körmei közül, 's megpróbáltam viszavonulni; de kiáltása ‚tolvajok! zsiványok!‘ egészen megzavart, 's terhemre esett vasárnapi nádpálczája is, melly lemenetem közben szörnyen serény volt fejem körül, 's melly ellen kalapom csak nyomorult védszer vala. Soha az előtt egy vén ember karjának serénységéről, 's egy elefantcsont gombú nádpálcza bunkójának keménységéről nem volt képzetem. Sietségem 's zavárodásomban elvétém a' lépést 's kinyujtózva estem a' kövezetre. Azon pillantatban poroszlók vettek körül, kik kétségenkivül, utánam leselkedtek. Állapotom valóban nem ollyan volt hogy elillanhassak, mert az esésben kificzamítván bokámat, nem is állhaték. Mint házbetörőt fogtak-el; 's hogy nagyobb bünből kimentsem magam, kissebbel kellet magamat vádolnom. Tudtokra adám ki legyek 's miért jövék ide. A' gazemberek fájdalom már tudták, 's csak mulatságot csináltak magoknak rovásomra. Hitetlen musám követte rajtam-el e' gonosz csinyt. Az öreg mogorva apa megtalálta boltjának szög-zugaiba eldugdosott sonnetteimet 's acrostichonjaimat: ő nem lele mint leánya gyönyört a' költészetben, 's bár néman, de szorosan szemmel tartott. Elcsente leveleinket, fölfedezé terveinket 's elfogadásomra mindent elrendelt. Igy valék én mindig arra kárhoztatva, hogy a' musa veszélyekbe vezessen. Férfiak, jövendőben óvakodjatok költeményekben üzni titkos szerelmeiteket!

Az öreg haragja, fejem megpufogatása, 's lábficzamitásom kínai által némi részben csillapodám; 's igy nem végzett-ki azonnal, sőt elég emberséges volt egy gyalog hintót szerezni, mellyen mint egy megsebesített hadfi vitettem vissza a' collegiumba. A' kapusfelkölteték hogy lebocsásson. A' collegium kapuja megnyittaték számomra; 's más nap reggel szerelmi ügyem híre elterjedt, 's tréfatárgyává lett az egész collegiumnak az éléskomrától kezdve a' hallgatóteremig.

Időm a' megbánásra elég volt, ficzamodásom okozta több héti fogságomban mellyet Boethius' a' philosophia vigasztalásai' czimü munkájának fordításával tölték-el. Kedvesemtől, ki egy rokonához Coventrybe küldetett, egy felette gyöngéd 's rosz orthographiáju levelet vevék mellyben szerencsetlenségembeni ártatlanságát erősité, 's fogadta hogy halálig hivem marad. Mit sem gondoltam a' levéllel, mert jelenleg ki valék mind a' szerelemből, mind a' költészetből gyógyulva. Az asszonyok azonban, bár mint állítsák a' philosophok az ellenkezőt, állandóbbak szerelmeikben mint a' férfiak. Meg vagyok győződve, hogy ő valósággal több hónapig hü maradt fogadalmához; de egy kegyetlen atyával volt dolga, kinek szive szintolly kemény volt, mint nádpálczájának bunkója, 's a' ki nem volt könyük vagy költészet által megindítható, hanem egyátaljában kényszerítette egy becsületes fiatal kalmárhoz férjhez menni, a' ki önmagának és a' regény minden szabályainak daczára is: boldog asszonynyá, 's mi több számos gyermek annyává tette. Ők mai napig is egy virágzó pár, 's Coventryben egy csöndes szegletboltot tartanak, épen Peeping Tom szobrának általellenében. —

KLI. LS.

A' PATAKHOZ.

Sziklapatak! ha lefolysz a' hütlen' büszke lakánál,
'S a' lányt illatozó partodon álva — leled.
Búsan zúgd-le — mikint vizeid — olly tiszta szerelmem'
'S mondd, milly lángra hevül most is ez árva kebel.
Hadd érezze kinom' vadságát, majdha hivének
Gyenge zugásokban hallani fogja nevét.

LASZLAVIK KÁROLY.

A' MÜVÉSZET KALANDJA.

(ALLEGORIA)

BEVEZETÉS.

(Folytatás.)

A' leány nem gátolhatván már a' lángoló ostromot azt hozá fel védelmül, hogy az ifjúnak szivét, ki a' művészet' magas lelkéért lángol, ő soha sem reménylhetné egészen betölthetni, ő, ki annál kevésbé bir azon fényes művészi tulajdonokkal, mennél nagyobb mértékben azok barátnéja sajátai. Mire Szédelgi illy értelemben nyilatkozék —: Művészet? hm, én csak azért szeretem azt, mivel a' nagy divatvilág tiszteli vagy legalább becsülni látszik, — 's nekem az rendkivüleg hizelkedett olly személyt birhatni, kit az egész szép világ bámul és imád. (A' *világ* neve alatt itt mindig azon társasági kört kell érteni, mellyhez ő tartozik, — mert illyes körök számára más emberek nem is léteznek:) Nem is értek én ugy hozzá, hogy lelkemet az birná lebilincselni; a' hol a' többi tapsol, én is tapsolok, 's mernék fogadni, a' sok száz közül a' tizedik sem tudja, miért ujjong, hanem mivel szomszédja tapog és kiált, ő is elordítja, bravo-ját azt hivő, hogy annak ugy kell lenni. Tegnap Amandának koszorúkat dobattam, mivel az feltünik, meg kötelességemnek is tartván tiszteletet szerezni annak, kit hitvesemmé akarok venni. De most a' csalódás szétoszlott, világosan látom, hogy szerelmem egy gonosz láznak álomképenél egyéb nem volt, most érzem, hogy a' müvészeti képzelgés ájultságba ringatá érzékimet, 's hogy mind azon koszorukat csak a' szépségnek akarám fejére tűzni; de szemeim vakítva valának, én azon szépséget csak benned találhattam fel imádott Fiorillám melyet a' művészet dicsősége Amanda alakára hazudott. — Azonnal készen is volt a' terv, hogy Fiorillának el kell utazni, Szédelgi utána megy, külföldön összekelnek, 's utaznak. — Még egy ellenvetése volt a' lánynak: mit fogna a' világ mondani, ha Amandával viszonyát olly rögtön elszakasztaná, holott már félig meddig ismeretes is az ifju szándéka.

Szédelgi félig szánakozó félig megvető mosolylyal adá értésére Fiorillának, hogy a' legroszabb esetben a' világ csak igen keveset 's legfelebb azt mondandja: hisz csak szinésznő volt, kit odahagyott. Fiorilla boszonkodva azon, hogy barátnéját csak olly kevésbe veszi; kit még is előbb szeretni 's imádni színelt, 's kikelvén Szédelgi ellen, hogy' merne ő szerelmet igérni másnak, midőn szint azon pillanatban előbbi szerettét olly rútúl megcsalja fordult az ablakhoz. Az uracs nyugtatni akará, hogy ez egyedül mindenható szépsége varázsának müve, de azon perczben megfordult a' leány, 's előtte álla — Amanda. A' divathős zavarodása határnélküli. „Tudd meg nyomorult por fiu — igy szól az istennő — nem földi lény volt kit csalni akarál; magasabb származásu a' művészet, hogysem illy szentségtelen lábaktól magát tapodni engedje. E' kölcsön alakot csak azért öltém magamra, hogy tenmagaddal megismertesselek, milly alacsony 's nyomorúlt vagy. Szédelgi feje mondhatlanúl kábúlt és szédült, eszmélet nélkül rohana ki a' szobából. —

Amanda melléről egy mély sohaj szabadult: oh bár csak ezen egy volna illyenféle! 's még az nap lépe más pályára.

Negyedik kaland.

Művészet mind eddig kiterjedt birodalmának azon tartományit vevé szemügyre, mellyeket mind a' század szelleme apól, mind ügyes művészek müvelnek: most azon szigethez közeledék, melly magányosan 's mintegy magára hagyatva áll: mellyre csak ritkán hajóz át valaki, uz ottani műveket csudálandó vagy azoknak alkotóit baráti kézzel segitendő, de hova még ritkábban téved el, ki magát papjává szentelje az ott uralkodó művészetnek, 's annak egész buzgósággal szolgáljon. A' festészet és szobrászat szigete ez.

Phoebe arczáin a' komoly méltóságnak egy vonalna ömlék el és szemeiben a' lelkevedés tüze villogott, igy indula új szemléjére. Ha hatalmunkban állandott; azt tanácsoltuk volna neki, ne emelné eszméit 's képzeményit olly fellengző fokra, mert tartunk, hogy nagyon mélyet fog esni a' valóság megtekintésénél.

A' festészet körében nagy keserűségére tapasztalá, hogy ennek csaknem egész hatásköre az arczképekre van szorítva. Nem tagadhatni ugyan meg ezen ágtól is a' müvészi bélyeget melly a' tökéletes utánzás elvén alapul, de ez minden érdeme. Édes dolog családi viszonyokban egy kedves képet birni, melly lelkünk elébe varázsolja a' szeretett eredetit, 's ennek emlékét a' késő ivadékra is átvigye; szép dolog az is, ha valami nagy embernek mássa az iráutai folytonos

*

tiszteletre buzditja lelkünket: de e' nézetekből az egész divatizlést csak ezen egy ágra szorítni akarni, a' művészeti szellem' elfojtására törekszik. Mert sok arcz ugyan csak legkevesbé alkalmas a' lelket művészileg emelni, ha hű a' kép, 's a' velek többnyire összekapcsolt feszes állás vagy csonka melldarab sem pótolja a' hijányt; ha a' kép nem hű, rendeltetésének nem felel meg; mindenkor bizony pedig csak szolgai munkája a' művészetnek az arczfestés, a' kényszeritès határai közt mintegy békókban mozog csak, semmi mezeje a' szabad kifejlésre, teremtő tehetségének alkalmazására pedig szabadság a' művészet eleme. A' tájfestvények, csataképek, szóval minden, mire a' képzelödésnek befolyása van, mi tehát ismét a' képzelődésre hat vissza, a' képirás jutalmas müveihez tartozik. De mind ezt Phoebe elhagyatva találá, honi elme nem fordítá erre figyelmét és fáradozásit, mert ha volt is magát erre szentelő, homályban feledékenységben kelle tengnie, nincs honi lélek, ki hecsülni, méltányalni, jutalmazni akarná.

Körülnézett ekkor Phoebe, valljon a' szobrászat nemében találna e sükerült müveket, de minden a' mi figyelmét magára vonhatá, a' házak ékétvényiben állott külömbféle alakok, szobrok 's a' t. mellyek remek mütől olly messze esnek mint árnyék tárgyától. — Ebbeli sajnálkozásiba merülten akadt össze egy bőnyelvü dicsérővel, ki őt néhány remekmüre figyelmeztetè. Phoebe azonnal sietett azokat megnézni, de semmikép sem találá kielégítve várakozásit. Remekmüben ö nem csak a' kőnek tiszta kifaragását keresi, hanem azt is kivánja, hogy az ábrázolt alaknak lelke mintegy a' kőnek külszinére legyen ömlesztve, egész belső lelkülete kifejezve a' hideg anyag sima idomain, mihez természetesen az egésznek hű felfogása, a' rajznak hibátlansága 's igy festői igazság 's alaki erő mint szükséges feltételek kivántatnak; azon felül nem türheti ö, ha több különböző müben, mellyek talán egymástól teljesen elütő bélyegü lelkek emlékét szentelik a' jövendőség előtt, bizonyos hasonlatosságot, egyidomuságot, vagy épen a' főképzet ismétlését fedezi fel, mert ez mindig a' képzelő erő gyöngeséget, 's képzetek' szegénységét árulja el mi soha sem a' *müvész*' bélyege. — Szomorkodva hagyá el a' műteremeket, 's könyezett, hogy e' tekintetben sem itélhet senkit méltónak a' szoros értelemben, azon isteni értelemben vett müvészi névre. — De csak hamar leszáritá könyüit egy látvány, a' maga nemében egyetlen és remek; e' mű a' festészet és szobrászat közt közép utat tarta, de még is inkább ehhez mint amahhoz tartozék. És nyugtatva vált el a' mütől, látván, hogy ha nem jutalmazást is, legalább elismerést nyert légyen a' lángeszü alkotó. A' mint ezen utjáról haza felé sétál, nagy hangos kiabálást hall egy utcza-sarkon, hol is nagy tömeg képeket ajánlottak vevésre sokat igérő szódagálylyal. Közelebb lépe, 's látá, mint kinálák e' képmetszvényekkel drága müvekkint az átmenőket, mint akarák elhitetni, hogy ezen metszvények annyit érnek mint akár egy egész szobor. Ha Phoebe nem volna istennő, egy hangos kaczajt le nem győzhetne e' rajzok meglátásakor, mellyeknek nagynemü tárgyakat kelle ábrázolniok, de az alakok olly idomtalan vonalokban ömlöttek a' papirra, hogy csak hálát kelle adni, hogy e' képek faragványokban, akarjuk mondani, szobrokban nem létesitettek. 'S még is hálátlanság vala a' festő jelmondata! Átlátá Phoebe, hogy illy körülményekben a' műszerető közönségnek is tévedésbe kell jönni ha azok követelnek megkülönböztetést, kik a' közönségesnél is alig emelkedhetnek felebb, 's nem csuda ha a' művészet hitele igy általában csökken, 's azután az érdemesektől is megtagadtatik a' tömjén.

Phoebe e' pályán eleget 's nagyon is sokat tapasztalt, elvoná szemeit további nyomozásoktól, 's más tárgyakra fordítá.

Ötödik kaland.

Belinda — igy nevezé most magát Müvészet — látván a' sokféle müvészeti hiányt e' tartományban, melyet most különös figyelemre méltányolott, mind e' mellett tapasztalván, hogy egyesekben nem gyéren létezik egy bizonyos belső müvészi anyag, melly kifelé törekszik, és jeles, gyakran remek néha szinte csudás kifejlésben nyilvánosúl, hajlandó vala minél többet szent ihletével megáldani, igy mintegy kénszerltendő a' többséget a' tiszta müvészeti szellem iránti hódolatra. E' feltételét teljesité e, azonnal meglátjuk.

Már szinte elfeledé, hogy napközben minden utczasarkon nagy czédulákat láta, arasznyi betükkel meghivókat a' népet rendkivüli látványokra: midőn este a' vendégházi vacsorán több szó egyszerre kér-

dező fontos részvéttel: valjon látta e már az idegen hölgy valamellyiket az itt mulató művészek közül? 's tagadó feleletére még nyomossabban voníták félre arcz-izmaikat a' sajnálásra, e' műbarátok, 's hő érdekkel ajánlák, hogy el ne mulasztaná meglátogatni e' nevezettségeket, határtalan önelégedtséggel vallván, hogy ők, a' mikor csak reá érnek, mindig elmennek a' mutatványokra, mivel sokkal többet érnek akármi más magas izlésű mulatságnál. A' mint egyenkint elmondák a' látott mestermüveket, mi közben egyik a' másiknak kikapta a' szót szájából, 's előadásuk módjáról azonnal tudá Belinda, a' műbarátok mellyik osztályához tartoznának a' szólók. Elhatározá még is magát, mielőtt fontosabb lépést tenne legközelebbi pályáján, ez időt mint mellékszakot használni, 's az e' nemü ugy nevezett müvészek fáradozásai körébe vonni.

Sokféle volt pedig az illyen művész, 's Belindának több napjába került, mig mindnyájokat megnézhette. Legelőszer is belépe egy tágas bódéba, melly illynemü épületek közt már szinte palota nevet is viselhetett. Tömve valának a' padok és székek, 's mig helyhez férhete, néhány könyöklökés is üdvözlé a' kevesé elkésettnek oldalait. De hisz a' müvészet kedvéért mit nem tür el az ember! kész magát félig agyon nyomatni, csak nemes éldelet enyhítse azután a' kiállott sanyart. Ám itt másképtörtént köteleken ugráltak majd egy majd ketten a' legfurcsább lépések 's fordulatok közt, mellyek mindig egyre mentek ki, 's mindig hangos tapssal jutalmaztattak. Utóbb lovak hátán a' legveszélyesb állásokban 's mozdulatokban tánczoltak, végre iszonyú ugrások és bukfenczek a' légben, meg torony magosságra feljárás a' kötelen következtek úgy, hogy soha sem volt biztos a' legközelebbi percz az életveszélytől, 's ez a' nézőket mulatá, gyönyörködteté! 's mind ezt végig nézé Belinda! Természetesnek látá az isteni hölgy, hogy illyes mutatványoknak is vannak baráti: mert valamint a' gyermeki elmével, melly magasb szellemüt felfogni nem képes, igen megfér ezen alrendü mulatság, úgy a' csak szinte gyermeki - miveltségi lépcsőn álló nagy tömeg izlésével is összehangzásban áll, sőt a' további lelki fejlődésre mint egy előkészíti, mintegy első híd a' pór durvaság, 's értelmesb emeltség között. De hogy emberek, kik magokat a' felsőbb müveltség fiai közé számítják, gyönyörködnek többször ismételt izben e' játékon, melly a' közéletbe soha haszonnal be nem vág, melly a' finomabb idomu léleknek kellemes táplálékot nem nyujt, 's mellytől a' szelidebb érzésü kebel számtalanszor iszonyodni kénytetik, — meg nem foghatá. Merészelt néhány észrevételt közölni szomszédival e' haszontalan 's czélnélküli merényletek ellen, de kigúnyoltatott.. Más talán boszujában elpirult volna: Belinda nyúgodt maradt.

Más alkalommal *tüzevő* mutatá magát, 's előkészületi, cselfogásai számba sem vétetvén csudának nézetett, szint olly zajos dicséretet aratott, mintha a' legremekebb művet állítná a' közönség szeme elébe, mintha tüzemésztő gyomra azon titkot fedezné fel a' nézőknek, mint kelljen lelkünket a' lehető legnemesb müveltség fokára emelni. Amaz előbb említett művészek bámulásától még is mentheté Belinda, mennyire ékes állásokkal 's mozdulatokkal van összekötve, mesterségök 's erősbülése, és könnyü csinos alkalmazása vétetik czélba; 's mind a' két esetben a' szeme kecsegteti az ügyesség látványa; mert ama tekintetben a' nemesb izlésü tánczczal rokon lévén minden esetre figyelmet érdemel, emebben pedig a' hasznos testgyakorlatoknak egy alapos ágát képezvén az utánzásra és tanulásra is bizonyos mértékben ajánlható. Hanem e' tüzevés — már ezt csak ugyan nem látá által, mire lehetne jó, — de Belinda hallgatott.

Haza felé sétáltában nagy népcseport voná magára szemeit mellynek sorai közt egy furcsa kék 's fehér rongyokat öltött ferfialak mozgott fel alá, mig végre neki eredt a' futásnak, 's lábai szaporaságával csak a' bámulat felkiáltásinak száz szájból egymást követő sebes özöne vetélkedheték. Ezen ember — szóla Belinda egy mellette állóhoz, kinek izlését divatos ruhája szerint itélé meg, — ezen ember sokkal több hasznot hajthatna a' társaságnak ha valami szolgálatba állana, hol e' nemü testi tulajdonát gyakorolhatná, mint illy haszontalan henyélkedő mutogatással, 's ha sehol sem akadna bámulókra és segitőkre, tán legelőbb vetődnék azon józanabb gondolatra. A' divat szabású uracs nagy szemeket meresztett a' szólóra, 's mintegy felhevülten mondá, úgy, de a' müvészetet pártolni kell! 's tova állott.

Belinda ismét elhallgatott, csak egy keserü mosoly követé a' távozót.

Belépett egyszer egy terembe. hol nagy sokaság vala gyülekezve, elől asztal mellett egy ember állt fekete köntösben, kinek szája mindig járt, keze mindig mozgott, kártyákkal 's hasonlókkal csinált különbféle mesterségeket, mindig dicséré cselekedeteit mint utánozhatlanokat, 's némit olly rendkívüli gyorsasággal 's ügyességgel vitt véghez, mellőzve a' szemfényvesztő készületeket, csaló segéd eszközöket 's figyelmet zavaró szódagályt, hogy több század előtt mint bűvöst elégették volna. Illy féle emberek mindnyájan hasonlítnak egymáshoz, 's csak új fordulatokkal ügyes választással lephetnek meg, 's illyenkor kellemesen mulatják a' nézőt, sőt ez alkalommal Belinda arczáin is rezgett egy könnyű mosoly, de midőn több körülálló, beszédiből értené' hogy ők ez embert derekabb, érdemesb művésznek tartják, mint akármi remek festőt, színészt, dalnokot vagy hangászt, — rögtön elhagyá a' helyet. Ő hallgatott, de annál élénkebb beszédet váltott belsejében önmagával; látá hogy minden müveszi képezésnek müvelésnek iránya el van vétve, látá hogy mind addig nem hathat törekvésinek szelleme a' lelkek mélyére, mig legalább kisebb egyesületek, (ha nagyobb testületek nem is) a' józan 's finomabb izlést a' nemesebb szellemet elhinteni, elterjeszteni nem fogják, 's így hatalmas példa és igazgatás által a' vakon induló tömeget a' jobbnak követésére nem buzdítják. Illy egyesült erejű gyámoszlopai szükségesek országának, hogy müveletlen seregnek rohama ellen oltalmazzák; egyesnek ereje itt nem győzhet, eltapodtatik, és szava elhangzik az ürben, 's működése, fáradozása nyom nélkül enyészik. E' gondolatok csaknem ellágyiták 's rögtöni segélnyujtásra birák, midőn kedvetlenül rázaték fel habozó andalgásiból. — A' szolga belépe, 's a' színi hirdetményt nyujtá át. Hirtelen pir futá el a' hölgy arczát félre veté a' lapot, mindazáltal páholyt rendeltetett.

Belinda előre tudá, mit várhat, de legalább látni akará mint fogadtatik a' mutatvány e' *helyen*. Három különbféle művész lépett fel egymásután, egyik erejét mutatá 's nehéz golyók játékával veszélyezteté életét, másik vas fonalon ugrált 's untató lépdelésekkel kaczérkodék, harmadik hajlongásokat gyakorlott, 's lábával saját hajában fodrászkodott; a' zaj és taps végbetetlen volt, 's olly jutalmas, hogy ezen emberek számtalan izben ismétlék még ügyes játékukat, 's mind ez a' színházban történt! Könyek fakadtak Belinda szemeiből, midőn látá, hogy e' ház, mellyet szelleme szüleményei egyik legnemesb osztályának rendelt szenthelyül, hol e' nemü művei' legszebb bimbojinak kell őriztetni, hogy e' templom, melly arra rendeltetett, hogy tisztelői ide gyüljenek neki tömjénezni, 's itt vegyék a' világ szeme előtt nyilvánosan a' szép lélekképező ajándékokat, midőn látá, mondom, hogy e' hely illy czélokra használtatik, sirva fakadt. — A' fájdalom, de egyszer'smind a' boszuság forró könyei valának ezek; ő érzé, hogy kik ekkép merik bitangolni legszebb jogait, segélyére nem érdemesek e' pillanat óta el vala határozva, elvoná kezét minden ápolástól, a' mint a' dolgok állanak, ugy hagyá; 's a' kor fiait arra kárhoztatja, hogy csak saját erejökből emelkedhessenek fel alantiságukból.

Ez alkalommal az istennő kegyetlenebbnek látszik mint várhatni volt; de ő önmagát csalá, mert ő ezen itéletet bizonyosan ki nem mondotta volna, ha érzésébe mintegy öntudatlan nem keveredék bizonyos előretudása annak, hogy a' két hátra lévő igen fontos pályán; mellyeknek egyike a' jelen korszak' kedvencze több megnyugtatást lelend, hogy tehát azon körben már ugy is valamivel magasabbra haladt a' közös méltánylás szelleme.

Hatodik kaland.

Megjelend tehát Művészet a' hangászat körében, ezen ujatokori kedvencz pályatéren. — Kürtölteték az egész városban: hogy a' hires Doris megérkezett. De nem egyedül jelent ő meg; szolgáló szellemei serege közül néhányat testi életre éllesztett, kik nehéz munkájában segitségére legyenek, terve sikerültét igy nagyobb bizalommal reménylve.

Nagy hangverseny adaték, mellyben a' fő részeket Doris és segédművészei vivék: — ő énekle, egyik a' hegedűt, másik zongorát játszá, egy harmadik szavalt, 's egy egész hangászkar helybeliekből egészité ki az előadásnak tökéletességét. Ezek bevezetésül egy remek nyitóműt játszottak, mellyet ugyan a' legkevesebben értettek, de mivel a' szerző neve közönségesen istenitteték, mindnyájan felségesnek találtak, 's magasra vont szemölddel biczentének fejökkel; csak itt ott hallatszék egy helyben nem hagyó suttogas, melly az előadást korholá, 's annak hibáit

okozá, hogy a' műdarab nem gerjeszte elég meleg részvétet. De csak részint ollyak voltak, kik a' játszó hangászok iránt nem a' legjobb indulattal viseltettek, részint, kik magokat ismerőseik előtt bizonyos tekintetbe helyezni akarák, hogy olly mély itélettel fogják fel a' dolgot, 's olly éles belátással még azon hijányokat is észreveszik, mellyek másnak fel sem tünnek. Ám most az egyszer ezen irigy vagy önhitt uraknak nem volt igazuk, mert Doris megelégedett 's gyönyörrel hallgatá a' pontos előadást. — Doris éneke remek, isteni volt, minden fogalmat meghaladt, de énekének hódító hatalma inkább az egyszerü, erőteljes, szivreható, 's az érzelmet álmaiból is felrázó hangokban, mint a' czikornyás csillogó egymás hatását ölő özönben fekvék. Doris híres volt, 's ezért közös és zajos tetszéssel fogadtaték éneke, de épen ez okból akármi csekélységet adott volna is elő, meg is tetszenék, annyira rabja az ember a' véleménynek mindenben. De már segédtársa a' hegedüs, ki szint azon elvből, az egyszerüség és érzelem elvéből indúlt ki, nem arathata olly szerencsét — mert ő nem vala híres, meg a' közönség nem is tudta, hogy Dorissal összeköttetésben állanak mindnyájan mai versenytársai, ha ezt tudná, ugy talán a' leány iránti kedveskedésből tapsolna; pedig olly remek volt a' müvész játéka, hogy néha angyali igéző szózatot vélnénk hallani, néha pedig egész karénekké egyesülnek húrainak bájos hangjai 's mindig a' léleknek leggyöngédebb rokon húrait pendítik meg. A' műértők 's valódi műbarátok gyönyörködve ismerék el e' ritka érdemet, mellyben tulajdonkép a' hangának lényege 's hatásának végczélja fekszik; de a' divatizlésűek 's a' felületesek azt kivánták volna, hogy a' hangok szüntelen fel 's alá futkossanak a' húrokon, a' legtarkább 's legszaporább kapcsolatokban, 's ellentétekben 's hogy gyakran mély szünetet vagy halk hangot egy hirtelen erős rángatás váltson fel minden ok nélkül; — ama gépelyi gyakoroltságban helyezék a' hangásznak egész müvészségét, emez erőltetett színezetet pedig világ- 's árnynak nevezék, azt hivők, hogy mindennemű münek lelkületére mintegy rátolhatni e' külalakot mint mellékes dolgot: melly semmit sem változtat, 's csak némelly divatfül' tetszését tartozik vadászni: holott a' külszínezet szoros kapcsolatban áll a' hangmű lelkületével 's ettől voltaképen függ, e' külső bélyeg csak mintegy hirnöke a' beltulajdonoknak, és a' műnek lényeges jegyeit életre támasztani 's a' hallgató lelke elébe teremteni tartozik. — A' mi a' hangműben nincs meg, 's mintegy rejtve benne nem szendereg, azt az előadás nem adhatja meg, hacsak egészen uj lelkületet nem alkat ezen önkénytes bánás által; de remekszerzőnek müvét saját éretlen nézetek szerint változtatni akarni vétek, azért érteni, felfogni 's érezni kell valami nagyszerű művet mielőtt életre mernők ébreszteni. Ennél fogva a' világ- és árny-oldaloknak gyakoribb beszövése 's egymás hatását sikerrel kiemelő hirtelen felváltása csak ott használhatók hol helyen vannak. — Igy nem volna visszásabb dolog, mint valami gyöngéd érzésekből összeolvadt műnek kiczifrázására lelket rázó erőhelyek' elegyékével élni; ellenben, ha a' hangszerzemény egy képet állit fel, melly a' lelket, vad szenvedélyektől hányottat abrázolja, az e' nemű árnyéklatok a' hatást el nem vétendik.

(Vége következik.)

NÉPDAL.

Mennek a' huszárok,
Nyalka, szép vitézek!
Mennek 's én utánok
Bu- bánattal nézek.

Kis házunk előtt is
A' sövény kapuban,
Hetyke legény áll meg
Nagy czifrán, de busan.

Kimegyek, 's mit látok?
Bandim van előttem!
'S csókot — útravalót
Kért mégegyszer tőlem.

'S soha csókja ollyan
Édesen nem esett,
Bár féltem; mert anyám
Az ablakon lesett.

Hogy el kell hagynia,
Neki is fáj nagyon
'S ragyogó szemében
Nagy búkönyü vagyon.

'S mennek a' huszárok,
Nyalka, szép vitézek!
Mennek 's én utánok
Fájdalommal nézek.

Egy dolog vigaszt csak,
Melly nyugottá teszen:
Hogy Bandikám hozzám —
Távul is hű leszen.

Meg is fogadtattam
Vele, hogy meg nem hal,
'S nagy háború után
Elvesz a' tavaszszal.

BÉRCZHAVI.

HIR- 'S DIVATLAP.

BUDA-PESTI-HIR.

Budán 17kén délutáni 4 órakor az idvezült Sándor cs. kir. Főherczeg hült tetemei, a' korona-őrségi granátos osztálynak, pest-megyei 's buda-városi polgár-katonaságnak tisztelkedése mellett, a' várpalotai Zsigmond-templomnak sirboltjába vitettek a' nevezett templomból, hol már ez előtt nyilvános nézetre 3 napig kitéve voltak: 18kán 8 órakor ugyan e' templomban tartatott a' gyász ajtatossági áldozat, mellyet valamint tegnap az eltakarítási egyházi szertartást is, váczi püspök ő excja gr. Nádasdy Ferencz, mélt. Ocskay Antal 's Dercsik János püspökök 's helytartósági tanácsnokok segéd szolgálatjok mellett végezett. Megjelentek ezen ajtatosságra a' buda-pesti mind két nemű fő uraságok, polgári 's hadi hatóságok, egyházi testületek, hivatalok, a' jász- és kunkerületek küldöttjei.

HONNI HÍR.

Folyó november 26ik napján Vas megyében, Szombathelyen, a' megyeház' nagyobb teremében esti 8 órakor kezdendő táncz mulatság fog tartatni. A' költségekbül fönmaradó pénz, a' honi nyelvet terjesztő megyei választmány rendelkezése alá bocsáttatik; minélfogva biztosan remélhetni, hogy mint egyéb esztendőkön a' közintézetekre szánt mulatságú tánczvigalmakat számos megyebeli 's vidéki vendégkoszorú látogatá, ugy e' jelenvalót sem mulasztják el főkép szépeink, jelenlétükkel diszesíteni. Belépti jegyek Stallner Ferencz kereskedő, és Zsoldos István könyváros uraknál, ugy a' mulatság estvéjén is a' megye canczelláriájában egy pengő forintjával szerezhetők.

KÜLHIREK.

1.) Legujabban kitudódot, hogy Madame Dudevant (George Sand) bizonyos Dupin nevű egykori pénzváltónak leánya Ezen leányhoz viseltető szeretete, kit házaságon kivül nemzett, tökéllé el magát ennek anyját nőül venni. Férjének halála után Dupin asszonyság leányát Dudevant marquishoz adá, ki őt nem szerelemből vette el. Mint tudva van e' házasság olly szerencsétlen volt, hogy Dudevant asszonyságot el kelle férjétől választani.

2.) Egyik londoni őrültek' házában egy őrült találkozik, ki ujjai hegyén az eget véli tartani: 's azért azokat szünteln feltartja.

3.) Canadában elkezdik a' hölgyek magukat a' politikára adni. September 20kán 250 illy hölgy vala jelen egy politikai ebéden, hol meglepő hazafias toastokat köszöntének el. Negyven udvarias ferfiú képzé felfegyverkezetten a' tiszteleti őrséget és üdvözlet lövéseket. Hogy megmutassák, miképpen szükség idejében sem puskadurranástól sem lőpor fellegtől viszsza nem rettennek, az amazonok nagyobb része kezébe vevé a' fegyvereket's azokat nagy hősi bátorsággal maguk lőtték ki.

4.) Egy hirlap Manchesterben következő intést foglal magában: „Van szerencsém ezennel jelentenem, hogy ha valaki ezen nyilvános jelentés után, nekem egy schilingen fölül kölcsönözend, én erősen el vagyok határozva, őt soha ki nem fizetni — Spencer Tamás m. k.“

5.) October' 29kén Loisett' lovagmüvészi társaságát Antwerpben azon szerencsétlenség éré, hogy két kocsi a' rómaiak módjakint versenytfutván a' pályázáskor egymáshoz ütődtek, 's az egyik pályázó azonnal halva maradt a' földön, a' másik pedig lábát töré.

6.) A' szép, bengáliai nő-király-tigris „Hektorme“ az ismertes van Aken' állatseregletében, melly jelenleg Notterdamban tartózkodik, egy orozlán-tigrist fiadzott, mellyet igen szép. ek mondanak.

7.) Egy ifiú grisette (varrónő) kezét oda adá egy kedvesének. A' polgári egyezkedések megtörténtek 's a' mátkapár számos vendégek' kiséretében uton vala. St. Mery templom felé Parisban. A' pap elkezdé hivatalos működéseit 's éppen azon kérdést mondá ki; mellyre a' kötő „igen“ szónak kelle következni, midőn Zsófira — igy hitták a' menyasszonyt — egy ifiú ember dühösen rohan, fürtei körül a' koszorút kitépi, azt lábaival tapodja 's őt hitszegőnek kiáltja. — A' menyasszony nem tehetett okosabbat mint azonnal elájulni; ez megtörtént. Az alatt az ifiú ember megragadtaték, ki csak hamar megnyugodott, 's darab idő múlva a' szertartásnak folytatnia kelletett; de ime ekkor egy csinos virágcsinálóné rohan be 's a' vőlegényt esküszegőnek nyilván kiáltja. Egész dühét kiereszté rajta mint egy elhagyott szerető. Végre őt is körül fogák, de soká tartott, mig meg lehete nyugtatni. — Igy a' béke másodszor is helyre állott, de most a' harmadik feltartóztatás következék. A' pap, kit ezen jelenetek felette föl boszontának, egyátalában távozni akart 's a' párt, nagy kérések után adá csak össze.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER KBETTIVEL.

Pest

Novemb. 26kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.

95dik szám.

Előfizethetni nj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele*

SZATYRÁK.

BEVEZEDÉS.

Szerelmet énekelni
Halálosán megúntam.
Föl is tevém magamban
A' sok bolond, pityergö
Vizízü, czúkorédes,
Hiv és nem hiv szerelmet
Nem is nevezni többé.
'S ti, szép kökényszemecskék!
Bár mint kisértsetek meg,
Nevessetek 's a' mi több
Átkozzatok: miattam
Mindegyre megy, leánykák!
Nem hallgatok reátok.

Egy gondolat lepett meg,
Melly elfogott egészen;
Egy gondolat kaczagni
Nevetni a' világot.
'S benézek a' nagyoknak
Fényülte házaikba.
'S mindent, mi visszatetszik
Föunharsogó torokkal
Kihirdetek, ti nektek
El nem fogult barátim!
El-mondom a' hazából
Mikint megyen ki a' pénz,
Magyar nagylelküségből
Csupán eltékozolva;
'S kikürtölöm miképen
Betyárkodik sok urfi.
Kiállok a' piaczra
'S más népesebb helyekre;
'S az úton elmenőket
Megszólom egyre, másra.
'S ti sok, kontár uj és ó,
Gyógyíthatatlan irók!
És ti sok, ingyen élő
Pénz- 's becsületvadászok!
Ki nem fogtok kerülni.

I.

Holdvilágos éjszakán
Csönd van mindenfelé,
Nagy, népetlen utczákon
Egy ifju lép elé.

Olly sovár, olly nyugtalan,
Némán jár föl, 's alá;
De egyik ház csak hamar
Őt féltartóztatá.

Majd lassacskán kopogat
Egy titkos ablakon,
Erre kis felhő homályt
A' fényes holdra von.

És megnyílik a' kapu,
Szép lányka áll elő —
'S mit gondoltok?.. vélitek
Talán kisasszony ő.

Ne higyétek: a' leány,
Ki ugyan megcsala, —
Nem kisasszony, nem bizony;
Csak szobalány vala.

De az ifju, a' szegény, —
A' durván elrabolt:
Egy nemés vér' törzsöke,
Gyerewffy urfi volt!

BORSOS.

A' SIROKI KANÁSZLEGÉNY.

PÓRREGE

A' XV. SZÁSZAD VÉGÉRŐL.

A' mint a' verpeléti határ' dohánytömérdekét hátra hagyja az utas, a' kies dombon fekvő sz. Máriát éri, 's ezen túl szemébe ötlik a' regényes Mátra legszebbik hegykoszorúja, mellyen a' hajdanszerű síroki várrom tűnik föl. Az omladványok' roppantsága még most is homlokán hordja régi nagyságát, és a' középkori épitkezés' erősségét; de csak megfakúlt okleveleink' betűi tanitják azt: mikint e' várat a' híres gúti Ország család birá. Regénk' történetének idejében pedig gúti Ország Diénes uralta a' vár és környéke, a' hatalmas kényurat, férfiút, — 's ha valami szépet mondhatunk róla — a' harczedzette büszke leventét. — Emberteln kegyetlenkedései, 's rendetlen élete példabeszéddé váltak mindenek' — különösen pedig alattvalói ajkain.

Illy körülmények között szolgálá őt a' tőspalócz, Vércse Iván, mint kanász, iszonyú nagy sertésnyájánál, melly Mátránk' makközönében fürödve — a' legnevezetesb nyájnak tartaték akkor — széles az országon. Vércse Iván, legdélczegebb 's hetykébb pőrfiú vala egész Sirok falujában. — Ékes külsejét kétszeresen emelé ki csinos 's mindig rendes viselete. Kinek sem volt a' környéken olly hófehér, 's olly színvegyületes sallangokkal 's rézkarikákkal kiteremtettézett csuhája, mint Iványnak, sem olly szalagokkal megrakott hegyes kucsmája, mint nekie; a' mi pedig legnevezetesebb vala rajta: ő mindig patyolat inget, és sarkantyús sárga csizmát viselt, sőt karikásostorát egy fölszabadulandó siroki szücslegény remekben készité. Ennyit mondunk Iván' külsejéről: — belsejéről csak annyit regélhetünk, hogy ő is bírt csiszolatlan lélekkel mint minden pór: — de természetes eszével felülhaladá minden czimboráit; szíve is vala, mint minden pórnak; az ő szíve azonban csinos testalkatásából támadt hiúságtól tüzelve, magasabb lángokat vetett, mint egyéb pórtársaié. Ivánban, minden esetre, egy tetőtől talpig derék ficzkót kell ismernünk, mert ő — egyszó mint száz — szerelmes legény vala, még pedig rendkivül hű, — csak egy teremtéshöz, a' szép Boriskához szító.

Azonban szerelmi egök' boldogító csöndét gyakran vihar jelentő föllegzet borítá-el. A' már emlitett, 's olvasóim előtt nem a' legjobb hirben álló Ország Diénes urfi, szemet vete a' falujában diszelgő Boriskára, — 's a' feselő virágot — buja vágyai' viharával ügyekezett leszakitani. — Oh égbe kiáltó vétek! — aranyos pártákkal, gyöngyös mellényekkel, sőt a' mi több fényes kurta forintokkal akarta a' csínos szűzet megszédíteni. De a' mi jó Boriskánk állhatatosb vala Iván iránti szerelmében, mint a' Mátra akármellyik kősziklája. Ő nem hajlott, nem engedett, 's a' csapodár kisértgetéseit ügyesen kerülé-ki. — Diénes ur erőszakoskodáshoz semmi esetre sem nyúlhata: mert ez időben igen keményen büntették az e' részben túlcsapongókat. — Jól tudá azt Ország Diénes, hogy vágyainak kielégítésében Vércse kanász vet legnagyobb gátot, — 's ugyanazért izzó haragja minden mérgét a' szegény Iván' feje felé fordította.

Jaj neked Vércse! — hacsak egy kis hibát követsz is el; — hátad mögött a' zsarnokpálcza, melly bőrödön olly gyakran, 's olly méltatlanúl pattogottel. 'S ezokból ment egy szép alkonyatkor a' piros Boriska' kunyhójába, kijelentendő azon szándékát: miképpen csak uj évig fogja még Ország Diénes uramat szolgálni; — egyszer'smind szívszakadva panaszlá galambjának, hogy az uraság nyájából múlt ejjel a' legszebb koczasertés kilencz malaczával elveszett. — „Csak az fáj nekem — szóla nagyszomorúan a' délczeg Iván, — hogy Diénes uram, meghallván e' hirt, tolvajsággal vádol — 's nagy büntetéssel fenyeget.“ — Keserves panaszának kiömlesztése után egy hoszú csókot nyoma szeretője ajkaira, 's búsan mondá-el a' „jó éjszakát.“ —

A' harmadik nap' viharos estvéjén, a' váralatti erdőszélben egy nagy bikkfa-keresztet lehete látni — 's rajta már félig holt Ivánt fölfeszítve. — Rémletes égihábori dühöngött a' Mátra köszálai fölött, 's a' villámsugarak' fénye néha néha világitá csak föl a' halovány feszitéket. Illy zivatar közepette indúla Boriskánk a' kereszt felé. — Szerencsétlenségére — a' villámfény vala kalauza, melly öt a' kinhelyre csakhamar elvezette. Megérkezék nagy fáradság után a' szép Boriska — 's könyüi sürüebben hullottak az omló zápornál. — E' szomorú helyzetben borzasztó vala hallania, megkínzott kedvesének inkább állati üvöltéshöz, mint emberi hanghoz hasonló jajjait, a' mennydörgés' zajába reszketve vegyülőket. — „Isten

hozott — szóla kissé nyugalmas hangon Boriskájához — és Isten veled!“ — Több szót nem tudott kiejteni görcsös ajkain, — 's dagadt szemeiből villámok hullottak, szörnyüebbek a' természet villámainál. — Boriska hangosan zokogott, 's miután egykét fájdalmas szózatot váltana síri völegényével, elvadult hangon kiálta ez föl: „Atok reád te ördögvérü Ország Diénes, átok még maradékidra is, egész a' heted izigien; 's a' kinzó kereszt, mellyre éngem vonattál, ez a' véres kereszt, égjen lelkeden. — Isten hozzád Boriskám, kedves elmaradott leány, isten hozzád!“ Boriska még hangosabban zokogott, mint elébb; 's a' mint már a' borzasztó kinhelyről akarna távozni, rekedt röfögés, és malacz sikóltás veri-föl fájdalmas elmerültségéből. — 'S íme az elveszettnek vélt, 's Ivánnak haláltszerző kocza, kilencz malazával a' kereszthöz rohan, — 's mintegy haragosan kezdi azt helyéből kitúrni. E' látvány fölkölté Boriskában tündéres álmait, a' mesés világ' minden borzalmaival; 's olly elevenen hatott lelkére, hogy a' már fájdalomtúl is gyöngült leányka, — szívrepedés alatt — hirtelen összerogyva — megszünt élni. — Ország Diénes ur' tervei pedig egyszerre megsemmisülének; mert tudatnunk kell olvasóinkkal mikint Diénes ur azért huzatá Iványt keresztre, hogy rajta boszút állva, ezután a' csinos Boriskát birhassa.

Hajnalhasadtakor az egész falunép kiment a' kinhely' megnézésére. — De a' kereszt már ekkor — kituratva tövéből — a' földre vala terítve — 's körüle az elveszett kocza hevert kilencz malaczával — a' gyalogút mellett Boriska hólttestе tünt-elő.

E' gyásztörténet után Diénes ur' várától bucsút vett a' nyugalom. Marczongló lélekismerete leszedé arczáiról a' rzosákat; 's álmain mindenkor tüzes és lélekégető keresztek tünének-föl. — A' rege szerint iszonyatos kimulása vala. — Egykor t. i. mint a' Mátra' homályaiban vadászott, nagy bőszülten rohant rá röfögő sertésnyája — 's összevissza szaggatá a' kegyetlen zsarnokot.

V. I.

A' NÁNDORI HŐSÖK.

Hős magyarok, mi csoportok ezek? hol 's merre valátok? .
'S honnan ezen halovány sebhelyek arczitokon?.
„Földi! ne aggódjál érttünk: a' büszke törökkel
Dolgunkat voltunk végzeni Nándor alatt.“

LASZLAVIK KÁROLY.

A' MÜVÉSZET KALANDJA.

(ALLEGORIA)

BEFEJEZÉS.

(Vége.)

A' zongora-játszó már teljességgel nem boldogulhatott a' közönséggel; mert ha valami hangszeren úgy a' zongorán megkivánja a' divatizlés a' hangversenyt legszorosabb értelemben véve. T. i: azt követeli, hogy a' zongorázás ne legyen többé hanga vagy hangjáték, hanem kéz-és új-versenygés. Ugy látszik valóban, mintha a' két kéz ujjai mint két ellenséges had állana egymás ellenében, melly ide 's tova futkosva, egymás ellen rohanva 's ismét vissza-vissza szaladva, támadva, 's hátrálva, sőt egymást keresztül ugorva 's hátuk mögött folytatva a' viadalt mennél több hangot ölni iparkodnék; furcsa azt nézni, midőn az ujjak e' törpe vitézkék szüntelen fel alá viczkándoznak, 's csak az a' hijja, hogy egy valakinek észrevétele szerint még az orr is részt nyerjen a' játékban, — innét van aztán, hogy a' divatjátszók olly törpék, ha lelket kellene indítni, még csak az unalom ölésre sem alkalmasak szünteleni hangölésükkel. De még törpébbek a' divathangszerzők a' hangköltőknek azon óriásihoz mérve, kik magából az égből látszának levarázsolni müveiket, holott ezen mostaniak semmi tartalmu, alaptalan, 's csupa álhatásra tervelt szerzeményikkel elöntik a' müvészvilágot, a' romlott izlést még ápolják 's majd még a' hangászatnak becsét is alább szállitják; mert mi okból tisztelhetni a' müvészetet, ha nem azért, mivel a' lelket képezi finomítja 's mintegy hígitja az emberi kebelbe letett érzelmi tőkének durva anyagát. Ha nem ez a' czélja, vagy ezt tenni nem képes, megszünt joga a' becsülés követelésére; már pedig amollyan üres csengéspengés csiripelésből összeférczelt divathanga fogja e azt tehetni? — A' zongora-játszó tehát, mivel játékát szinte az egyszerü és hathatósnak elemeiből alkotá össze, előadása szinezetét pedig melléből merité 's olvasztá a' hangmübe, csak igen csekély részvétre talált; — voltak még is egyesek jelen, kik azt suttogák, „hogy hijjába, vissza kell kerülnünk a' végire, az egyszerü szépségre, 's a' jelen müvész tán már ezuttal jeget tör.“ —

A' szavaló igazán elragadtató hatalmat gyakorla a' hallgatókra; ő nem csak az egész költeménynek szellemét 's lelkületét hiven felfogta, hanem egyes részeire is illő figyelmet fordíta, 's még az egyes szavakra is azon hangot nyomá, melly a' szóban foglalt egész értelmet 's egész természetét és erejét tökéletesen kimeríté, úgy hogy ő ugyan szólt, de szava egy ömlengő zene volt, 's e' szavalási mód annál meglepőbb 's kedvesebb vala a' hallgatókra nézve, mennél szembeszökőbb ellentételben álla a' jelen hangászati elemekből szerkeződött szavallási előadás a' közönséges egyhangu, feszes, vonagló, mesterkélt, 's természet elleni úgy nevezett szavallásokkal.

Második hangversenyén a' hegedü és zongora-játszó is kivitték magoknak az érdemlett borostyánt, nem bocsátkozának ugyan le annyira, hogy egészen a' divatizlésnek áldoznának, de a' csillogó külszint 's a' a' mély belérdeket olly szerencsés vegyitékbe tudák olvasztani, hogy ez órától fogva müvészségök egész kiterjedésében elismerteték.

Ugyan is, mi külső ügyességet illeti, rendkivülit, bámulatost, hihetlent tettek, mind e' mellett e' csillámszereket csak kapcsolatkint használák, mellyekkel a' hallgatók figyelmét a' lényegesb részekhez köték, mert észrevétlenül lejtének közben közben fellengző magasságra, 's az érzelem és kedély mélyeibe, úgy hogy e' bájló hatalomnak önkénytelen engedne a' közönség, 's most már azt forró részvéttel magasztalá mit minap csak hidegen hallgatott. 'S ebben fekszik a' hanga diadala, ha tündér-szövedéke mintegy háló alá bujtatja a' hallgatót, mellyből menekedni nie lehetlen!

Mutatványai folytában észrevevé Doris, hogy a' honi hangok különös meleg részvétet támasztanak, 's azon óhajtással van, hogy a' hangászat többi ágaival a' honi is emelkedjék, hogy lángeszü szerzők és gyakorlók által azon fokra jusson fel, mellyre képes, érdemes; ebben pedig nagyon segitené eredeti minden egyébtől különböző lelkülete, melly az emberi szív legmélyebb bányáiból meríti kincseit.

Átvizsgála ezután minden hangász-osztályokat, 's tapasztalá, hogy mindegyik müvésznek nevezi magát, de hogy még a' felsőbb osztályok közül is csak ritkának van tiszta fogalma e' név értelméről, mellyet olly könnyeden vet hány szájában; tapasztalá hogy a' táncz-hangászok nem csekély szerepet játszanak a' *müvészet* körében, 's hogy sok ember csak ezen osztályra vezet vissza minden müvészetet. De azt is tapasztalá, hogy az ugy nevezett honi hangászok méltatlanul nézetnek le egyátalában, mert vannak közöttök is, kik megérdemlik méltóképen a' figyelmet.

Legnagyobb örömére egy felfedezést tön Doris e' pályán mulatása közben, melly kedvencz tárgyának lételét leginkább biztosítni látszék. Tapasztalá, hogy a' hangászatot nem csak amugy felületesen pártolja a' korszellem nyilvános, főleg színi mutatványokon, 's a' házi magányban, ugy hogy alig van ház, melyben ha hangszellemet nem is, legalább valami nemü hangszert ne találnánk: de egyesületek is állottak már össze, mellyek a' hangászatróli tisztább fogalom terjesztésére, 's a' közönség nemesebb éldelésére, ügyelnek. Igaz ugyan, hogy az illy helyekre összegyülni szokottak — mint tapasztalá — nem mindig a' legtisztább müvészeti nézetekbül indulnak ki, — hanem gyakran számtalan kisebb mellékérdek' vonszódásinak engednek: egyik megjelen, mert zseb-szemüvegét fitogtathatja, másik mivel csevegni akar, harmadik mivel egy ismerős szépet reményl láthatni, negyedik csupán mivel divatszokás olly helyen is megfordulni 's a' t. — Mind ezeknél erősebb gyámolát országának látá Doris a' házi körökben, de azokban, hol szellemének legmélyebb titkaiba is avatkoznak 's azokkal megbarátkoznak; mert azokra, kiknél egyedül keringők 's némi csupán a' fülnek hizelkedő csengő divat-daljáték kivonati töltik a' hangtárt, nem igen épitheté birodalma dicsőségét. Ám azon előbbiek közül is nem csekély számu házra talált, mellyek neki 's a' társaságnak méltóképen diszére válhatnak. Különösen egyet tekinthete legszebb áldozatai templomának, hol kizárólag csak a' magasb lelkületü müvek nyertek elfogadtatást 's méltó előadást, — 's ebben Doris egész megdicsőített túlvilági érzésével büszkélkedett!

A' szinészeti hangászatnak már egy külön időszakot szentelt volt Doris mint Amanda, most csak mint részvétlen vizsgáló vevé szemügyre állapotját, 's ismét valamint első alkalommal látá, hogy átalánosan azon nemzet hangája vitta ki légyen magának az elsőséget a' színen, melly legkevesbé alkalmas a' szivek indulatai' kormányzására, csak ritkábban emel-

kedvén fel a' láthatáron a' valódi magasnak vagy fellengzőnek egéhez, ámbár váltva a' mélyebb lelkületű művekkel szükségesek e' müvek is érdemök semmi esetre sem tagadható.

Szerette volna egy intéssel, egy észrevétellel figyelmeztetni a' kor fiait ügyének ápolására, de hű akarván maradni az előbbi időszakban tett határozásának, elfojtá a' lelkében békéltető 's megbocsátó érzelmet, búcsut monda pályájának, 's utósó utára készült.

Hetedik kaland.

Aglaja a' színészet körében csak szemlét akara tartani, nem pedig tettleg magát beleavatni. Végsőnek azért hagyá ezen vizsgálatot, mivel a' színészet tökélyéhez minden egyébb müvészetek összesége segéd kezet nyujt, alapul pedig a' költészet szolgál, a' müvészetek királynéja; mert minden müvészet a' képzelő erő szüleménye, de mindegyik, hogy egyébtől különböző legyen önmagának tüzi ki a' határokat 's korlátokat, mellyek között müveit létesítnie szabad, maga von őrvonalt, mellyet túl hacsak lelkületéből ki nem akar vetközni, lépnie lehetlen; ennél fogva mindegyiknek a' képzelő erő csak bizonyos meghatározott 's termékzetével egyező anyagot szolgáltat alkotó keze alá, 's az csak bizonyos oldalról engedi idomítni, alakítni, előadni. Ellenben a' költészet a' képzelő erő szárnyain az egész mindenség alkotmányán átszállong, neki egész világok nyujtanak anyagot, semmi korlátolást tárgyra nézve nem ismer; ő mindent képes magáévá tenni, és saját kénye alkotta mintákba önteni. Midőn a' többi müvészet hatása csak határozatlan, homályos, vagy ha világos érzésen is legalább közvetett szerek által gerjesztetten épül: a' költészet határozottan kifejezett eszmék által hat egyenesen a' lélekre, 's világos eszközzel, az *élő szóval* él. Ezt pedig teljes erejében 's hatalmában kifejtve előadni, 's általa a' költészet müvét az életnek legmagasb 's a' legnagyobb körreható fokára emelni — a' színészet' hivatása.

Két különböző templomát az e' nemű müvészetnek találá' Aglaja, hol különböző nyelven adák elő a' költészet müveit; egyiket a' nagyobb rész látogatá, másikat a' kisebb rész pártolá, de csak ritkán látogatá. Aglaja azt szerette volna látni, ha a' dolog megfordítva állana, de ez még csak a' reményck országába tartozék. Sok szalmabeszédet kelle hallania különbféle összehasonlitások iránt, a' többi közt illyen féléket is — : azon műtemplomnak nyelve, mellyet a' kisebb rész látogat, nem is alkalmas e' nemü müvekre vagy épen előadásaira, ezen gyérebben látogatott háznak papjai olly nemzet tagjai, melly soha sem leend alkalmatos illyes gyakorlatokra, — nem is szükséges ezen házat pártolni, mert ennek a' nemzeti életre semmi legkisebb befolyása 's a' t. 's a' t. mind e' mellett azt is tapasztalá Aglaja, hogy sokan e' háznak ideálul ajánlják a' másik házat, melly azonban jobb mutatványiban is olly messze áll ideáltól, valamint a' gőz a' viztől, egyébaránt pedig ollyanokat 's pedig számosan tálal ki, hogy ugyan csak tágas torka legyen ki le birja nyelni.

Igaz ugyan hogy a' kisebb házban több hiányra talált mint amabban, mind az által orvoslásukról kétségbe esni nevetségesnek látá, vagy épen előitéletből nem is tartani érdemesnek orvosláshoz fogni, megvetendő szükkeblűségnek tartá. Egy nagy hijány mind az által, 's olly gyorsan nem is pótolható nehezen esett az istennő szivére, — a' daljáték. A' kor izlése ezt nélkülezhetlenné tette már a' szinen, és méltán; mert a' szinészet csak ugy gyakorolhat foganatos általános 's minden népágra terjeszkedő hatást az életre, ha szerencsés változtatások váltják fel egymást, hogy mindennemű mühkedvelőnek, a' legmagasb 's legalacsonyabb müveltségi fokon állónak, jusson lelkével egyező éldelete, 's igy az egész mükör minden gépei kerekei 's rugonyai mozgásba hozassanak. Pedig e' mükörnek egy hatalmas rugonya a' daljáték jelen századunkban, 's ezt felállítni nehéz feladat; ám értsük, Aglaja minden terveiben javallatiban főfeltétnek tette a' *jót*, 's ezt neki istennő létére megbocsáthatjuk, mert felsőbb világi eszméivel, érzésével az igen középszerű, vagy épen rosz, teljességgel meg nem férhet.

A' más nemű komoly müvek is (komolynak nevezhetni e' helyt mindent, mi nem épen bohózat, vagy vele közel határos:) olly figyelmet kivánnak, mellyet e' házban nem mindig talált, de a' másikba sem ám azon mértékben, hogy mintának vagy tanodának lehetne venni minden esetekben, azért némi észrevételeket ez alkalommal el nem mellőzhetett Aglaja. — — Minden szini előadásnak vezérfonala a' mű lelkü-

lete, ez a' tengely, melly körül minden legcsekélyebb körülmény forog, 's mellyre minden egyes szó erejének kell visszahatnia, vagy inkább fordítva, mellytől minden szó saját életet 's erőt nyer. A' lelkület az összes kisebb vonásoknak egy testté forradásából szerkeződik, 's azért az egész szövedékből előadáskor ezen vonásokat mint egyes szálakat ismét hiven ki kell fonni, hogy a' részek mindig hasonlitsanak az egészhez, úgy hogy szükséges összetartozásukról minden szálnak egymást követő kiszövése jobban 's jobban meggyőzze a' néző' lelkét. Ez tesz lelkületet vagy is charaktert felfogni, 's ez nem könnyű dolog, mi okból felütetes soha se legyen. A' pontos felfogás önkényt maga után vonja az ügyes művésztől várható többi feltételnek hibátlanságát, mellyek tulajdonkép az előadást teszik, u. m. szavalás, hang és mozdulatok. Ezeknek mindnyájoknak a' mü lelkületéből kell kiindulniok 's mindig öszhangzásban lenniök; 's olly szoros viszonyban állanak az egészhez 's egymáshoz, hogy csak egyiknek is közülök elvétése vagy elhanyagolása hijányossá teheti az egész előadás szellemét, sőt magát a' mü lelkületét is megronthatja. — A' szinészetnek rendeltetése, (mindig úgy értvén mint a' költészet ifjabb testvérét) a' lelket nem csak mulatni, vidámitni, felderitni, hanem képezni, müvelni, szelidítni, tanitni is: azért érdemes reá figyelmet fordítani. — A' segédszerek, gépelyzet, diszitmények, ruházat, mind ugy legyenek elrendelve, hogy mindenkép segitsék a' nézőt a' költői világba felmagasztalni, 's a' lehető legnagyobb vigyázattal mellőztessenek 's kerültessenek olly zavar esetek, mellyek a' fennlengő lelket hirtelen lerántják képzelt egéből. A' szinház nézőhelye is ugy legyen alkalmazva 's diszítve, hogy, midőn a' függöny legördül is, a' néző örömmel vesztegelhessen, nem pedig, hogy bizonyos kellemetlen benyomások a' látottnak gyönyörét elfojtsák, 's a' következőrei fogékonyságot gyöngitsék. —

Illy jószivű észrevételek után, mellyeket mind az által, hogy feltételéhez hütelen ne legyen, csak köz vetve más személyek által juttatott tudomásra, Aglaja a' legjobb sikerülésnek reményében elhagyá ismét a' földet. Fényes felhők ölében szálla fel magas csillaghonába, 's ott fellegtrónján ülvén mosolygva tekint le a' szorgalmas müvészi életre.

Befejezés.

Láttuk, hogy müvészet istennője különbféle alakokban vizsgálá át hatalom körének egyes ágait. Egyetlen ohajtása a' müvészetek fényét és befolyását a' lehető legmagasb polczra emelni, mindazáltal mindenben a' mérséklet' elvét követi, nem úgy mint némelly buzgolkodó tisztelői, kik mindent egyszerre kivánnának véghez vinni, 's azzal ügyének több kárt mint hasznot hoznak. Semmi túlfeszitett vagy erőltetett lépésről nem vádolhatjuk egész pályája folytában; ő türni tud, és sokat bizik az idő haladásába, mert a' mi jó és erős akar lenni hogy fennállhasson, — mély és ingadozatlan alapja legyen. —

Minden törekvése arra czéloz, hogy az emberek közt magának tiszteletet vijjon ki 's azért nincs lélekemelőbb jelenet számára, mint mikor oltárai előtt tömjén gyujtatik de ollyaktól kik egészen értik áldozatuknak becsét; — 's nincs dolog őt inkább szomoritó, mint midőn legszentebb müveit féktelen durvaság gázolja. De nem önző Müvészet; ő nem csak magának óhajt adatni tiszteletet 's becsültetést, de papjainak is, mit legnagyobb fájdalmára egyátalában nem tapasztalt. Ez egy részről az előitéletek' eredménye, de más részről kéntelen vala Müvészet magának megvallani, hogy a' legtöbben, elvonva a' müvészi fogalomtól, mint emberek, többet nem is érdemlenek.

Mind e' mellett az istennő szerény is. Tisztelet-követelései túl nem lépik jogai határát; nem akar ő mindenek fölött fényleni, és szivesen engedi nagyobb hatalmu szellemeknek a' felsőbb trónokat; sőt semmiképen sem veszi szivesen, ha a' divatizlés csak őt egyedül látszik figyelemre 's ajándékokra méltónak tartani. Igy p. o. meg nem egyez azon szokással, hogy dalnok egy mutatványon, bármi remek legyen is, többet keres mint más komolyabb tudománynyal foglalkozó egy egész évben, — vagy, hogy egy órai hanga-tanért többet fizetnek, mint másnemü egész napi tanitásért. — Illyenek, valamint a' rózsatenyésztési düh a' század kinövései közé tartoznak; csak az baj, hogy minden változásnál illy erőszakos átmenetelnek kell történni, mig a' felháborodott mozgás elve ismét a' nyugalmas haladásnak korlátai közé tér.

Mi pedig csak azt ohajtjuk, hogy a' müvészet istennőjének minél nagyobb gyönyöre telhessék birodalma virágzásának szemléltében. NEY.

A' SZÉPRŐL.

∞ Mi a' szép? Egy tenyeres talpas magyar nóta erre igy felel: „nem az a' szép, a' mi szép; ki mit szeret az a' szép.“ És ez azután annyit tenne, hogy akármilly szép legyen valami „*magában*,“ — még nem minden embernek tetszik. De következik-e azért abból, hogy nem szép? Oh ez igen vigasztaló, ti kedves olvasónék! Halljátok-e? — A' mi „*magában*“ szép, az szép marad, ha senki sem szereti-is! — — Valóban nem azért szép valami, hogy kedveljük, hanem azért, mert „*magában*“ szép! — — Légyetek jó kedvvel ti szépek, 's ne törődjetek egyébbel, mint azzal, hogy „*magatokban*“ szépek legyetek!

— — Az illyeneknek-is vannak ám szeretőjök, és millyen szeretőjök! Meg mondjam? Meg, de csak néktek, 's azt-is ugy, hogy tovább ne adjátok „*gondatlanúl!*“ — Az ollyanoknak, — — szeretőjök — — a' „*mennyei angyalok!*“ — A' kik ide-lent-is találtatnak, és hogy meg-ösmérjétek őket, — jel az, hogy „*magokban*“ szépek ők-is! — Ezek „*követei*“ a' „*Mindenható*“ fölségnek; és néha koronájok van, néha pásztor képében járnak, 's a' „*lelkekre*“ vigyáznak; néha énekelnek halhatatlan dalokat, mellyekkel értésünkre adják a' közelgető veszedelmet, 's a' módot, mint óvjuk-meg magunkat! — köz jel pedig előttetek ez, hogy mindenkor „*jót tesznek;*“ erről fogjátok őket meg-ösmérni; — ha az Isten törvénye szerint fognak élni! — — a' kinek ők „*követjei*“ azért akaratját teljesitik mindenben; különben visszahívja őket az, a' ki által küldve vannak.

A' jel pedig: hogy vissza-hívattak az, hogy felfuvalkodnak, 's „*kevélyek!*“ — — Istenben hiuság nincs, azért követjeiben sem szenved hiuságokat, millyen: a' „*csupa*“ tudósság, hir név, kincs, 's több „*effélék*“ után való vágyakodás! — — Az ő követjei jó akaratúak, és tiszta szívüek; utasítva oda vannak, hogy semmi oktalant 's esztelent ne védjenek, hanem inkább ki-irtani ügyekezzenek; 's a' mi a' „*közészszel*“ melly Istentől van, meg-egyezik, óltalmazzák. — Oh kedvesim, egyes ember akadt mindig, a' ki „*kényes*“ (kény-vezette) akaratja után tévelygett, 's a' köz észtől el-térvén magát az örök és „*köz törvények*“ szerint „*önként*“ meg-„*szabni,*“ 's igy „*szabaddá*“ tenni vonakodott! és épen ez által a' „*közés-társaságoknak*“ foglya, — rabja lett; mert a' „*köz*“ törvény ellen szegűlvén, ártalmassá, kártékonnyá, sőt „*gondos*“ rosz emberré, — „*gonosz*“-tévővé vált! — Innen bizonyos „*fenyíléke*“ alá került a' „*köz-észnek;*“ melly fenyíték javitásán a' keresztény világ mai időben olly dicsően dolgozik! — — 'S megfogatja fenyítvényeivel nem sokára, hogy „*önség*“ és kellettség egy; csak — hogy ne legyen az azután: „*kül*“-önség, hanem „*köz*“-önség! — Legyétek tehát szépek „*magatokban*“ oh leányok, 's asszonyok, legyen-meg bennetek a' „*köz-törvény*“ lelke; a' mit magatoknak kivántok, tegyétek azt „*mindennek*“ köz-önségesen; minthogy pedig ezt nem mindig lehet — — tegyétek azoknak, a' kik körülettetek vannak, 's hozzátok *közelebb* esnek! Ellenben mit magatoknak nem kivántok, — — „*távoztassátok-el*“ azt „*mindentől!*“ 'S mivel ez nem lehet, tehát a' „*közelebbiektől!*“ — —

Ti pedig, oh ifjak, és férfiak, tegyetek ugy, hogy illy leányokra, és asszonyokra „*méltók*“ lehessetek: hogy igy végre, a' szomorú „*kül*“-önség elenyészvén, egy „*magában*“ szép életü „*köz*“-önség alakulhasson. — Tölünk függ minden, de nem egytől kettőtől, hanem „*mindnyájunktól!*“

EGYVELEG.

Buttingtonban: közel Poolhoz Montgomery grófságban nem rég igen érdekes felfedezést tettek Midőn t i. egy uj iskolaház alapját ásnák, a' dolgozók számos emberecsontok által feltartóztattak munkáikban. Egyetlen egy bolthajtás alatt 900 emberi csontvázat leltek, mellyek közül 300t. a' templomban köznézésre kitettek. Soknak még valamennyi foga meg volt 's mint látszik, nagyobbrészint ifjak voltak. Nem könnyen lehet megfejteni e' különös tüneményt, azonban némelly borzasztó esetek, mellyek Buttington körül történtek némi világosságot hinthetnek a' tárgyra. Igy p. o. 894ben itt az angolok elhatározó győzedelmet vettek a' dánokon; a' megvert tábornak maradék népe egy erősségbe zárkozék, de nem sokára éhségtül izgatva erőszakkal iparkodának abból kitörni, melly alkalomkor azonban mindnyájan elvesztek.. Ugyan ezen helyen egyszer a' régi gálok is viaskodtak, függetlenségök végső harczát küzdvén, 's a' talált csontvázak alkalmasint ezen háborgó idők' maradványai.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIR.

Therezia - városi sz. egyházunkban f. h. 5dikén, délután, két siketnéma kelt házasságra, t. i. Jankovics János 35 eszt. pesti születésü, 's Váczon született 29 éves Draho Róza, mind kettő kath. vallású, neveltetését pedig a' váczi siketnéma intézetben nyeré. Összekelésük előtt a' keresztény hitben 's házassági kötelességekben gyakorolta őket, az esketö Therezia-városi lelkész, 's mivel igen kereszténvileg viselék magukat, számos néző előtt az említett napon csakugyan véghez ment esketésük. A' kérdésekre irásban feleltek. —

KÜLHIREK.

1.) Egy parisi lap különös journalistikai vállalatról beszél: A' furfangos eszü vállalkozók, kik között egy rongyszedő, össze - szövetkeztek, három szépliteraturai iróval, ezek közt egy mosónéval, egy olly ujság' kiadására, melly necsak minden izlést kielégitsen, 's minden véleményeket egyeztessen, hanem mellynek valóságos házi 's gazdasági haszna is legyen, 's mellyet az ember orra' törlésére is használhasson.

Az alaptőke 400,000 frank; a' részvények 1000 frankjával fizethetők rongygyal 's ócska fejérnemüvel is.

E' journálnak czime lesz: „Zsebkendő" 's megjelenend 1838diki januar' 1sőjétől minden nap.

A' „Zsebkendő" alapitói kinyilatkoztatják, hogy czéljuk a' többi ujságiróikéihoz éppen nem hasonló, zsebeiket t. i. a' Közönség' költségére — sőt ellenkezőleg a' Közönség zsebeit'ők czélozzák megtölteni 's minden literaturai 's társas érdeknek megfelelni.

Ez ujság finom gyolcson fog megjelenni.

A' részvényesek és munkatársak egy patyolat példányt nyernek.

Minden este miután az előfizetők a' „Zsebkendőt" elolvasák 's egész nap használák, sziveskedni fognak azt a' szerkesztőségnek visszaküldeni, holott az napi tartalma szépen tisztára mosatik, kivasaltatik 's rá uj czikkek nyomatnak, 's igy egész héten vasárnapig; a' mikor minden előfizető egy uj gyolcslapot fog kapni.

Előfizetésül elfogadtatnak szalvéták, ümegek, lepedők. Készpénzi fizetés mellett különös kedvezések igértetnek.

A' főszerkesztő irószobája mellett, egy nagy mosó intézet leend, mellyben 50 mosóné és 30 vasalóné lesz foglalatos.

Egy Zsebkendő-ujság kiadásának létesítése valóban olly találmány, mellyre mindeddig az egész gondolkodó, iró 's nyomó világ nem jöve, 's melly méltánylást érdemel. Ezentul az ember orrát már elbeszélésekkel, novellákkal, képét pedig recensiokkal törülheti, ha különben kedve nem lesz a' gyolcslapot elolvasni.

2.) Egy kereskedő Parisban leányát férjhez adván, vejének ez alkalommal 400,000 frankot fizetett ki aranyban. A' menyekző utáni napon az ifjú ember levelet kapott ipától, következő tartalommal: „Édes fiam, én kegyednek 400,000 frankot adtam mint leányom' hozományát, de nem egyszersmind a' zsákokat is mellyekben azokat kegyed tegnap kezéhez vette. Könyvivőm azokat darabonkint 25 centimessel számitá be; küldje tehát kegyed azokat nekem vissza, hogy továbra is hasznukat vehessem." — Takarékosság ez, vagy más egyéb?

☞ *Figyelmeztetés.*

Minthogy a' **„Hirnök'"** eddigi nagysága nem elegendő mindazok' elfogadására, mik benne a' jövő évtől kezdve megjelenendők: azért 1838-diki januariustól fogva a' főlap mellé, melly eddigi nagyságában megmarad, számonkint fél ív, szintazon finom velinpapiroson, fog járulni, egyszer'smind az egészre uj, különösen e' végre megrendelt betük használtatni. Ára az igy megbővült Hirnöknek is csak az marad, mi eddig volt. Előfizethetni Pesten *Landerer'* könyvnyomtató Intézetében. A' lapnak szellemi elrendezéséről rövid idő mulva külön tudósitás által fog a' tisztelt közönség értesitetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest

Novemb. 30kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK

A'

TÁRSAS ÉLET

ÉS

DIVATVILÁGBÓL.

1837.

96lik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára

Második fele

BRASSÓ.

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS.

VIASKODY KÁROLY-TÓL.

I.

Lenge szellő futá végig a' langyos estet, a' teli hold tündér világa bádgyadtan hullott a' monostortemplom' gót ablakin keresztül, Pest' piaczára. Violaszinű ponyókájába burkolva állt az éjben egy ifjú, elégült szemekkel a' monostorra áttekintő: 's öröm zárta kezében íratot tartó. — — Mint az éji nap' sugari messzire vetének árnyat az ifju *után*, úgy ennek vágyai *előbbre* esének mint a' test, már kedves nyájaskodásokba olvadók a' gót épületen belől, mig az ifju mindig azon kivül, a' tér' tulsó részén álldala.

A' tulsó részen, helyzetének általellenében, egy más férfit lehete sompolygani látni a' szentelt falak' legsürűbb árnyában; az ifju nem ösmerheté meg, 's még is nem közelíte feléje; valamelly rejtélyes gerjedelem maradást sugalla neki. 'S az ifjú veszteg maradt.

Szivdobogva látá most azon sötét férfit a' földszínti ablakocskán koczogni. — Az ajtón állóné' karján egy virágzó szépségü leányka lebegett ki, és hüledezett a' pompásan öltözött, neki idegen, szép ifju' láttára. Nem gondolhatá hogy e' vakmerő, megvetést érdemelne. De most ötlék szemeibe a' tér világos részén álló ifju, 's azonnal elfordult a' koczogótól. „Valóban, néne, nem hivém hogy a' te szivedben is fondorkodás lakhasson. Azt mondád hogy édes atyám van itt. Mártha, Mártha! diadal-e ártatlan leány szivét meghazudtolni?“

Mártha, az ajtónállóné, zavarodva tekinte a' jövevényre. Ez tűzzel, de még is gyöngéden illetve a' szép nevendéknő' bársony kezeit szivéhöz szorítá 's ekkint törekvék a' megbántottat engesztelni. — „Ne, oh ne vonulj el előlem kedves alak! Mióta téged láttanak szemeim, téged, a' szent karzaton térdelőt, azóta égeibben hatnak szivembe a' templom' énekei, több jót tevék azóta felebarátimmal. „Ah! — gondolom — ti nem láttátok Verónát! — — Szánom őket és jót teszek velök. — Istenemet azóta buzgóbban imádom, mert lehetlen őt, mint a' te teremtődet, nem magasztalnom.“ —

A' leány kék szemeit, a' belvitát mintegy elárulókat, szendén az idegenre függeszté, 's kezét gyöngén szabaddá tenni kivánván, szólni akart; de a' szó viszsza fordult szüz keblébe, vétekkel, árulással, hűtlenséggel vádolá ön magát az ártatlan.

Ez, a' monostori leánykának egész valóját megrezzenté; arczán fejledező mosoly könyel váltá fel magát, 's válasza egy szende fejcsóvállás lön, — mellyel a' szűz szögfürtös fejecskéjét Mártha vállára konyitá.

„Tehát nem viszonozhatod szerelmemet?“ kérdé elhalaványodva az ifju.

„Nem gyűlöllek;“ viszonzá a' leány.

Az ösméretlen tántorodni kezdett, balja görcsösen húzódék össze, lejebb nyomá a' bú redős homlokát, jobja meredten a' kardra támaszkodék.

„Az egekre — rikácsola Mártha néne, ki dij helyett immár vészt sejdíte — gondold meg mit téssz? — Lajos herczeg áll előtted, leány, a' magyar korona' örököse“

„Hadd el a' fitogtatást, anyus — mond a' herczeg — jaj azon vonzalomnak, mellynek rugója czím és fény. — Szánd inkább fényemet.“

A' leány fölpillanta és rövid csudálkozás után ismét kedves mosolyra nyilának ajkai e' szavakkal:

„Nagyságos herczegem, most csak nem fogod kívánni, hogy ne terjesszem elődbe véleményemet. Lásd ha mindjárt képes volnék is becses vallomásod' el nem utasitni, szólj mit mondanál, majd ha az én kilétemet megtudnád? — Herczegem, te ez' intézetben csupa nemes rangú kisasszonyokat hivél, ah! — én csak pór születésü, havas alföldi leány vagyok.“ —

Lajos homloka borúba öltözködék. A' monostor' harangja esti imádságra kondula meg. „Mennem kell mond a' szűz“ — „Oh maradj! — sohajt keservvel a' a' herczeg — hisz az én atyám hozá be Magyarországba e' harangozás szokását, fiának csak lesz szabad — — — —“!

„'S ha nem volnál is korona örökös — rebege szavába vágva a' leány, de te az vagy, és én — — — — de ha nemes volna is származásom, akkor is esengnék előtted: emlékezzél *a' leányvári gyásztörténetre!* Herczegem élj te népednek; érdemeid, szived a' legelső herczegnőtől is bátran 's joggal követelhetik a' legfórrobb viszonszeretet. — Áldani fogod egykor a' havasi leányt, hogy nem tön, nem tehete néked más vallomást.“

„Nem *tehete?* — — szólamlék meg harsány hangon Lajos. — — — — Hah! Érzem előbbi szavaidat: *'s ha nem volnál is korona-örökös* — — Veróna! te akkor sem fognál szeretni; — — szíved lebilincsezve immár — — pórszületésüt, mást“ — — —

„Nagyságos uram! nem fogod azért haragoddal büntetni a' szegény Verónát. Ugy van, tudd meg uram: egy nemes ifju már — — — —“

„Élég!“ kiált felörjöngve a' herczeg, egyet sohajta 's távozott. „Elég“ ismétlé mentében halk hosszú hangon. Keresztbe veté karait hogy a' közbe bonyolódott köpönyeg alig ére térdéig. — Földre szögzé bús szemeit. — Messze, a' városon túl vélte már magát kiséreténél, udvarnokinál lenni, és még mindig a' monostor terén lépdelgete. Nem vevé észre hogy a' panyókás ifju oda megy honnan ő jöve, nem látá azon fáradt öreg utast, ki mellette szinte a' monostor felé tartott. Halla ugyan pár perez mulva öröm hangokat az éj fátyolát dagasztókat, rezgeni a' monostor felől jötteket, de nem tekinte vissza. Bizonytalan léptekkel teva hallagott.

II.

A' szerelem üldözte herczeg a' duna parthoz ért, ott egy kőkeresztre, a' gyászos tatárjárás' emlékéül állitottra támaszkodó, a' folyam szőke, 's a' holdtól itt ott ezüstölt habjaiba merenge elégültlen kebellel, életunva. Lajos fenséges származására, elébb olly szépen biztató szerelmi ábrándjaira 's azon *nemes ifjura*, de még is nállánál okvetetlenül sokkal alacsonyabb rangú vetélkedőre emlékezék, ki boldogságát földulá. — Az emlék mellett álló, még V. István királytól ültetett szomorufüz, levélárnyakat ringata a' tespedő külsején. Nem vala tiszta gondolatja, nem vala elhatározottsága.

Laczkovics, a' 80. éves hü szolga jött. A' herczeg nyugalomnak látszó lasusággal fölnézett.

„Nagyságos uram — rebegé az ősz — sok bút áraszt e' kaland élted rózsa üdejére! Oh! kérlek, mi czélból hagyád oda Visegrádot?“

Lajos hallgatott, darab időig még Pannonia' disz folyamába tekinte, aztán vissza simitá a' szolga fürtjeit e' szavakkal „Agg gyerek, miért rejted el e' forradatot, ha herczegedtől vakmerőket kérdezesz. Nem de boldogult László bátyám bélyegze úgy meg, mivel engem jobban szerettél mint őt?“

„Szivedbe akartam, és nem szemedbe világitni, herczegem!“

„Hm! — — igazad van — de az én szivem most olly sötét, hogy semmi világ nem törhet azon keresztül, azért csak hadd világítson homlokodon érdemed. — — Tudd meg te hü, te jó! hogy ide jöttömkor nem valék még az, mi most, hanem atyám' bizományában jártam el és járok. — — Nagy ünneplésünk leend; János a' cseh, és Kázmér a' lengyel király' látogatását várjuk. Atyám nagy pert akar köztök eldönteni.“

„'S téged elibök külde Károly, 's titokban akarja félig meddig, tartani a' dolgot, hogy annál meglepőbb legyen majd? Oh most már értem!“

„Eredj jó öreg, végy egy sajkát, menj Budára, még ma oda át hálunk, holnap vagy mi lepjük meg fenséges vendéginket, vagy ők minket. Át érkeztedkor nyergelj, mert lerakodásunk előtt még vagy egy órányira lovaglunk.

„De csak nem vagy szerelmes, nagyságos királyfi?“

A' herczeg megdöbbene 's nem nézvén az öregre, kezével parancsának teljesítését inté. Laczkovits beült egy sajkába, de készebb volt bünhödni, mint kiséretet magával vinni, 's egy verejték borította utast, ki a' monostor felől jöve, és minden szentekre átszállításért rimánkodék, könyörületességből magával vive.

III.

Vissza emlékezék Lajos herczeg hogy öröm kiáltást halla maga után a' monostor terén, 's iszonyatosan ragadá meg a' vetélkedő szerelemféltés. E' pillanatban észre vön egy alakot az ott épülés félbeni sarokháznál bujkálni. Arcza nem látszék, mert kezeivel fedé azt; lábai inogtak, lépései mindig vissza inkább, mint előre akartak esni, bel vitáját elárulók; Viola szinü ponyóka csüggött vállain.

„Herczeg! légy szemes — dadogá ő — órgyilkosok' vanak körülted.

„Te vagy Dezső? Édes Dezsőm! ösmerem szavadat, te vagy; szólj mire az alakozás? Jer karjaimba hü barát. Ah! mi jókor jösz! Vigasztalj; én szeretek.

„Ránts inkább kardot; tör lesi hütlen szivedet.“

„Sehol sem látok gyilkost, — de néked drága Dezsöm, igen sok mondani valóm van. — — Haldd csak!“

„Én csak azon öregnek szavát hallom, *elcsábitatott*, ő engem többé nem sze... az élet csak álnokság! Ránts én a' halált keresem.“

Dühöngve csapott, barátjára Dezső; Lajos még nem rántván kardot, egy lépéssel a' fűz mögé vonult, Dezső' zuhhanó szábljája a' kökeresztre csapott és gúnyt pendítve ketté tört. A' dühös már a' herczeg' villogó kardja előtt állt, tört akara sujtani Lajos ellen. A' hold elbuvék, Dezső megbotlott. — Mellére térdelve sugá neki Lajos „Szerencsétlen! gyanítom bajodat, titkolódzásod, hallgatásod mind kettőnket boldogtalaníta. —

Fuss, embereim, a' mint látom még itt vannak. — Ha azok meg láttak, akkor jaj néked! nem barátod ítélendi akkor a' bünt, hanem a' király és az ország. Fuss, fuss!“

Még nem mondá ki a' herczeg e' szót egészen, már számos kard villoga Dezső feje fölött, lezúhanandók ha a' herczeg keménységet nem ölt vala magára.

„Vissza — dörge Lajos — ő foglyom, 's ne itt hanem Magaskő' sánczain vétessék feje, hol Feliczián csemetéje vérzett. Vissza“ — — Letöre egy fűz lombot megcsókolva barátját át adá neki, halkan ezt sugva „*Remélj*“ hangosan pedig hozzá téve „Ez sírod' jelképe!“

A' fogoly elviteték; Lajos könyeivel áztatá a' kereszt márványát, és nem sokára ő is Budára ment.

(Folytatása következik.)

RÓZÁHOZ.

V.

Szerelem hatalma
Bájol engemet,
Szűmbe sok virágot
Számmal ültetett:

A' szűz ibolyácskát,
Melly epedve gyúl,
A' kék nefelejcset,
Hűt a' síron túl;

'S annyi szép virág közt,
'S mindenek felett
Ragyogó királyul
Róza, tégedet!

GARAY.

KÉRELEM HAZÁM' LEÁNYIHOZ.

(A' „RAJZOLATOK“ IRÁNT.)

Ha e' kérelemben ollyasmi jőne elő, miről hallgatni kellene, ne nekem tulajdonitsák, hanem tollamnak, mellyet egy igen zsémbes asszonynak, igen nagy torku lúdjából szakaszték; midőn egyszer igen igen gágogott. De bezzeg volt ám nekem azután! A' birto-

kosné pörbe idéztetett 's azt panaszlá a' bíráknak, hogy már én előttem egy országcsudálta kritikus is szerintem tépte-ki kedves ludacskájának tollait.

Hahá! — soha sem volt nagyobb örömem mióta az életet szolgálom, mint most, midőn e' szavakat hallám nénike ajkairól elhangzani; — de hogy is ne! — Ismerém a' nagy férfiut; tollam' testvérével irt kritikáiról. 'S már csak az a' gondolat, hogy én — ha bár fosztogatásban, nyomát érintém eme' hősnek — tul emelt a' kéjek' szük teremü pitvarán: — föl a' kritikai boldogság' kormos kéményébe — mert gondolám, hogy belőlem is ollyan kritikus leend — honnét kormos és füstös szemekkel ugyan; de még is megelégedetten 's dicsően pislogtam-le a' vakbuzgó imádókra, kik számosan sereglendettek össze genieségem' csudájára; mint a' dőre tyukok a' falusi templom' tornyában huhogó bagoly' bámulására.

Oh tyukok! oh tyukok! ugyan hol jártatok akkor midőn a' természet, az ész-magot vetette? — hihető, hogy a' szemeten, kender-mag után. Oh! még egyszer tyukok! ti dőrék, kik készek volnátok buta körmeitekkel szemét kivájni annak, ki bátorkodnék előttetek — ítéletét kimondani: hogy ez a' bagoly olly csöndháborító, buta és nem csuda madár, és nem thrónon ül, azért hogy föntt huhog. Vagy ti már az uralkodói pálczát is által nyujtátok neki?! — Oh! megint tyukok! mért nem vesztegeltek fészkeiteken; mért nem költitek ki inkább csirkéiteket! — és mért nem üzitek tiszteteket! —

Mindig igaz lesz az: hogy az ember minél felebb megy, annál magasabbról esik le azután. Igy jártam én most; lebuktam a' boldogság' főfő fokáról. 'S bátor csak képzelődésemben történt az egész dolog; még is a' nyakam majd kitört. De hiába! nem minden ember születik azon poiczra...

Ugyan ki hinné?! — a' ludak gyülést tartottak fölöttem 's a' pogányok! eltörék a' veszőt fejemnél. — Vagy az agg ludnak, a' tolltépéstől származott betegségét — kell meg gyógyitatnom — mondák — — mi ezrekbe kerülhetendett — vagy tollamnak varázs hatalma elenyészend, mert csak lehet gondolni, hogy ez a' lud, ollyan tündér forma volt.

Az elsőt nem tehettem; mert annyi pénz!... 'S igy az utóbbi büntetés maradt nyakamban.—De azt mondja tán valaki: hát elődöm hogyan gyógyithatá ki, ha talán rajta is ezt követelték? — Ilja! neki könnyü volt boldogulni. Egy az, hogy pénze lehetett; más az, hogy barátja volt, ki az agg lúd' pulsusát meg tapintá; de én, de én! mit csináltam volna!...

Le kell tehát tollamat tennem és másikat föl....

Ugy e csak sok sületlenségeket össze karmoltam már, mióta más toll van kezemben? — Nem tehetek róla; — aztán én jobban szeretem kinekkinek a' magáét sületlenül oda nyujtani, hogy inyére sülhesse meg és engem ne okozzon ha...

Azonban, reméllem, minden sületlenségem mellett is kegyesek lesznek meghallgatni a' Kisasszonykák! ha elődömnek még mindig varázshatalmu tolla után egy mottot irandok-ki, melly betü szerint ekképen következik, sziveskedjenek olvasni csöndes figyelemmel:

„Ti — — — — — —
— — — — — fellegek!
Tán van nektek is hazátok?“

A' mi mottomat illeti, könnyen elmaradhatott volna, mert én magam is motto vagyok. Vagy tán nem ismernek engem a' Kisasszonykák? — Oh! ezt kimondhatlan csudálnám, hisz én a' mi utczánkban egész világ előtt ismeretes vagyok és Katicza a' szomszéd kisasszony, legjobban ismer. Csintalannak nevez, ha selyem bajuszommal meg érintem cperkerek ajkait. — Most már ha igy van, kedvem volna uri szememélyemet nyájas Olvasónéimnak leirni; hogy legalább tudnák, ki az ki Kegyetekről azóta mindig olly hiven emlékezik, mióta ... — és ki az, ki kegyetekhöz a' következő, czukros szavakba öntött, alázatos kérelemmel folyamodik. De Katicza kisasszony le fog engem irni, ha valahol szerencséjök leend hozzá.

Most a' dologra —

Szeretetre méltó Kisasszonykák, házam' lelkes Leányai!

Háromszáz- 's néhányszor vetett már földünk a' nap' szeme láttára bukfenczet ez évben. — Vagy tán nem hiszik; hogy földünk bukfenczezni szok? —

Oh! az való — — mert látjak nyájas Olvasónéim! a' föld nem más, mint egy udvari bolond, vagy helyesebben: egy bajáczó, ki szüntelenül a' nap atyót 's a' csillag kisasszonykákat bohós bukfenczeivei, 's kö-

téleni tánczával mulatja. Nap atyó ugyan néha meg unja bohózatait 's a' színpadtól néhány hónapra távolabb lép. Ezen időt mi télnek hijuk; és ez alatt a' bohó föld gyászúl nem fekete, de mint a' bolondok szokják: fehér öltönyt veszen magára. — Ha aztán vissza jő nap atyó, leveti a' fehér öltönyt 's helyébe zöldet ölt; — és az idő, mig megint nézi udvari bolondját a' nap: nyárnak neveztetik. — Háromszáz- 's néhányszor vetett — mondom — már földünk ez évben a' nap szeme láttárá bukfenczet, és ha még ez az egynehány hatvanötre föl talál menni; akkor az emberek szava szerint a' jelen évnek be leszen csukva légkapuja, 's az uj év áll elő ócska bocskorában, vagy inkább — az ócska év ismét beköszönt meztelen. — Biz' én megvallom nem merek reá ruhát adni, mert nem ismerem minő akaratú ember év uram! — az ollyan jött- ment pedig könnyen elszökhetnék, midőn már fölruháztam 's csak kinevettetném általa. 'S ha el szökött, hol keressem? a' föllegek hazájában? Oh lelkeim! oda nem minden ember mehet, még csak gondolattal sem. — Szóval — uj év közeleg... De uj évkor nyájas Olvasónéim! sok árva és gyámtalan nyer apát, anyát 's gyámolót; 's ki egy árvát, egy gyámtalant mások' kegyébe akar ajánlani, ezen időpont leg czélirányosb terve' valósithatására.

Ime, drága Hölgyek! ezen egyszerü okból bátorkodom Kegyetekhöz egy gyámtalan, árva leánykával folyamodni. Fogadják, kérem, gyámolásukba; mert bizon bizon mondom, nem tudják kivel 's ki által tesznek jót? De én meg mondom: egy Hazával, kit nyájas olvasónéim forrón 's híven szeretnek; 's egy szelid lány által, t. i. a' „Rajzolatok" által.

Ismét, és ismét kérem hazám' lelkes Leányait! fogadják kegyökbe e' szelid leánykát. Én jóságáért 's szelidségeért jót állok, mert ismerem Nevelőjét; ki növendékét mindenkor engedelmeskedni és jónak lenni parancsolja, 's tanitja. Be fog ő köszönni a' Kisasszonykákhoz minden héten kétszer, 's alázatos kécsókolás után hiven beszélendi-el azon szép üzeneteket, mellyeket mi férfiak Kegyetekhöz intézendünk. El fogja vinni, különösen, az én tündér gondolatimat is üzenetül, mellyek szerint Kegyetek, drága Hölgyek! mint-meg annyi rózsák tündöklenek az élet' kies kertében; én magam pedig egy himes lepke vagyok; 's Kegyeteket mint rózsákat körül körül szállongom.

De oh! csak most jő még eszembe nyájas Olvasónéim! hogy halálos itéletet mondék ki magamra. — A' lepke' természete t. i. változó; hol hernyó lesz, hol ismét előbbi bőrébe megyen által. 'S áh! igy idővel nekem is hernyóvá, féreggé kell válnom; 's ekkor jaj nekem, mert előjö Literaturánk' roppant hátalmu Tribunusa 's engem mint férget, mint „Földön csúszómászó férget" kegyetlenül széttapos. De hagyján! teljék kedve. Én örömmel 's azon mennyei vigasztalással halok: hogy Hazám- 's Kegyetekért vérzendek el a' hős lábai alatt; minél dicsőbbet nem is ohajthat magának egy féreg. Egekbe ragadand engem akkor csak az a' gondolat is, hogy Kegyetek könyezni fognak érettem; de én nem hagyom sokáig epedni: eljövend bus szellemem az esti szellőben 's lecsókolandja ezüst könyüiket rózsa arczaikról.

Fogadják kegyökbe 's hordassák a' „Rajzolatokat" nyájas Olvasónéim! Mert látják a' csillag Kisasszonykák is, kikkel közeli rokonságban állnak, kiktől hom-lokaikat kölcsönzék — hordatnak maguknak ujságot, mellynek czime: „Hold."

Mennyivel érnek többet a' „Rajzolatok" a' „Hold"-nál, kiki fejtegetés nélkül átláthatja. Azonban két okot — többek közt legcsekélyebbet — el nem hallgathatok. Első az: hogy a' mi ujságunk — igy nevezik közönségesen — minden héten kétszer jelen meg; a' „Hold" pedig minden hónapban csak egyetlen egyszer. —

Második ok az: hogy a' „Rajzolatokban" néha szerelmes, néha szeszélyes tárgyak adatnak; a' „Holdban" pedig mindig busongó szerelmesek, mi idővel unalmat is szerez 's betüi is csak ollyan csonka lábuak, „mint az Athenaeum' g—je."

SÓSRÉVY.

ZENTA.

Zenta! mi dus fénykör, mi sugárzat övedzi tetődet?
'S mért vet büszke fejed meszszi vidékre homályt? —
Ah, te most hallgatsz! szólj nagy Duna, 's zúgd le mi történt:
'S hogy szólott, az erős Musztafa sirva nyögött.

LASZLAVIK KÁROLY.

LITERATOROK' LEVELEI

KÖZLI

MUNKÁCSY.

Korunk' három iróinak, a' már elhunytaknak, néhány eredeti levelét, — mellyek baráti összeköttetésemnél fogva ahhoz, kihez irattak, jutának kezembe, — lesz szerencsém itt becses olvasóimmal közölni. Egyike ez iróknak *Virág Benedek;* a' lelkes *Literator*, a' végtelenül szelíd, a' leirhatlanúl nyájas, az erős és magaslelkű *Ember*, kit korunk, — örök gyalázatjára legyen mondva! míg a' zajtütő literatorok' idétlen lármáit Oraculum gyanánt hallgatá, — zajnélküli, munkás magányában, nyomorogni hagya. — Másik ketteje ez iróknak Verseghy Ferencz és Kisfaludy Károly. *Virág* tehát és *Verseghy* a' régi iskola, *Kisfaludy Károly* pedig az uj iskola emberei.

*Virág*nak, az itt közlendő levele' néhány sorain is, a' nyugalmas keblü, a' derült iró lelke ömlik el. Verseghy levelét, a' tulságokbul magába szált, de ugy látszik elégedetlen lélek bélyegzi. Kisfaludy Károlyról, különösen *egyik* majdan közlendő levele után, — bizonyossá tehetem olvasóimat, — leplezetlenül mondandom ki itéletemet; jajduljon el bár az egész vakon bálványzó világ, ki a' valót hinni nem szereti.

Im a' levelek.

I. Virág Benedektől.

Édes Károlyom! Verseidről ezután irok, azon verseidről, mellyekkel Vurum Püspöknek áldoztál. Ezen Főpap méltó főtiszteletre. Ezt tartsd eszedben, kivált ha megszálland Apollo.

A' mit nagy nevű 's érdemű Tumpackerről irtál, talpra esett az. E' helyett: éltébe, tedd éltében.

Igy beszélsz Te „engedj?“ én ezt ha nem tudom mondom. Légy Magyar. Élly frissen

szeress V. B. *(Virág Benedek.)*

Budán 1822. Jul. 7d.

Egy másik levélbe borított lapon észrevételei.

Mint a' Nap, mikor a' fellegeken általtör, 's vidám sugar'it *) szét lövelvén több ezer állatokat felújít:

*) sugar'it. Nem kell ide Apostrophus.

„Úgy szinte Várad' rég szigorún maró
Gyászszának (így, vagy csak gyászának), ádáz
ijjeitől (íj, e, i, *től.* S—r Úr *(ilt egy szó olvashatlan)* nekem, sok másnak is, jobban tetszik. (Nem akarsz-e velünk tartani?) reped'tt (ide nem kell apostrophus) szívére, most a' báj örömnek mennyei bal-'sami (nem kell apostr.) ömledeznek.“

Ezen Strófa, Károlykám, nem illik az elsőhöz. Öntsd más formába. Mint a' nap mindent felújít; úgy...
vagy..

Ne fakadgy annyi lugubritásra. A' harmadik Strófának értelmét meszsze húztad.

Merem-e kérdeni: Hát az árván kesergő népnek az alatt hogy a' mord tél tartott, és a' nyár röpült, nem volt olly Vezére, ki e' tünékeny pálya csalfa útai közt *igazán* vezette őtet?

Azonban verseid könnyen folynak, mellyekről most többet nem szólok. Még egynéhány strófa vagyon hátra. Nem fogsz-e neheztelni, ha majd barátságosan irandok? Ctr. Barátod V. B. (Virág Benedek) 1822.

II. Levél. Verseghy Ferenctől.

Budánn 2. Febr. 1822.

Tisztelendő Úr!

Kedves Öcsém Uram!

Böcsös levelére részént egésségemnek változásai miatt, részént fogadott és parancsoltt munkáim miatt hamarább nem válaszolhattam. Kivánsága szerint Kedves Öcsém Uramnak ide terjesztem röviden itéletemet, mellyet verseirül ejthetek. A' metrum hibátlan; a' gondolatok helyesek; az *egész* olly jó, ammint eggy illyen *occasionalis óda* csak lehet. Kár, hogy *új magyarsággal* van irva, mellynek felállitásánn *Tsétsi'* zászlója alatt a' Cálvinisták és a' töllök elcsábított más Literatorok, már száz esztendeje, szinte olly haszonnal dolgoznak, mint hajdan azok, kik a' babiloniai tornyot épitették, 's egymást végtére nem is értették. A' ki magyarúl könyveket és kivált verse-

ket akar irni, attúl én méltán megkivánom, hogy a' Magyar Grammaticát ne csak tanúllya, hanem a' sok felekezetűek közűl meg is válassza. A' ki verseket szépen akar írni, attúl megkivánom, hogy a' nyelvnek *nemzeti lelkét*, a' syntaxist, és a' nyelvszépségek' tárházát, az Aestheticát serényen forgassa. A' ki új szavakat akar koholni, vagy a' másoktúl koholtakkal okosan élni, attúl megvárom, hogy a' magyar etymologiának szoros és az értelmességnek veszedelme nélkül áthághatatlan törvényeiben járatos legyen. De kivált Papjainktúl megkivánom azt is, hogy a' régi Magyarságtúl, melly az egész Nemzetnél közönséges volt, a' mostani Újitoknak kedvéért el ne szakadgyanak, annyival is inkább, mivel tudom, 's mivel szemesebb Egyházi Fellyebvalóink is tudgyák, hogy ezen Újitóknak tendentiája, aránnya az, hogy eszeveszett új nyelvek által, mellyet ők már legtökélletesebbnek tartanak, a' Deák beszédet Hazánkban szükségtelennek tegyék, sőt kiirtsák, azt remélvén, hogy ennek kiirtásával a' Deák Anyaszentegyház is dugába dől Papjaival eggyütt. Kérem Öcsém Uramot, ne sajnállya olvasni *Feleletemet* mellyet a' M. Muzéumnak négy kérdésére kiadtam; a' Poézisra nézve pedig Analyticámnak 3 Részét. Egyébaránt bocsásson meg nyiltsztvűségemnek, mellyet *az*, hogy verseiben a' Magyarság a' Catholicus oskolák' számára Ő Felségének helybenhagyásával kiadott nyelvtanításimmal egyenesen ellenkezik, éntőllem minden esetre megkivánt. Vagyok illő tisztelettel

Tisztelendő Urnak

kötelessc

Verseghy Ferencz m. p.

vertatur

1. *Stropha, Fénylő* epithetum redundat; quia ignem lucere alioquin notum est. 2.) *vihar* est vox, quam non intelligo. Nec Molnár, nec Pariz Pápai, nec David Szabó eam memorat. Est forte inter ipsos provincialismos infimi ordinis vocula. 3.) *Áldó* pro *áldott* magis congrueret. 4.) *Malaszt* ex Slavico *Miloszt* nomen est, quo fere tantum in operibus piis, et de *Dei gratia* utimur. 6.) pro megújít fors aptius esset felújít.

2. *Stropha.* Szabó ponit *szigorú* pro *sanyarú, nyomorúlt, szigorán* adverbium esse non potest, quia sicut ex *sanyarú* adverbium *sanyarúan* vel *sanyarún* ita etiam, analogia sic praecipiente, ex *szigorú* adverbium *szigorúan* vel *szigorún* esse deberet. Ceterum *szigorú* est provincialismus paucis Hungaris notus. — 2.) *Ij* notius et magis solitum est, quam *ív*, post quod *j* pronuntiationem euphoniae male faventem profert.

3.) *Stropha.* Apocopatio dativorum genitalium *tél* et *tavasz* sensum difficilem reddit. — 2.) *Almos* non videtur esse aptum epithetum. — 3.) *Világunk* pro accusativo *világunkot* ne in Poëta quidem approbari potest. 4. *Idvezle* pro *üdvözle* est pronuntiatio Zingarica, nunc Calvinianis etiam familiaris, de quo vide *Felelet* §. 57. Nro 1. pag 209. et sequ. — 5.) *Lehelem* est verbi *lehel* 1. pers. Indic. praes. formae demonstrativae: pro substantivo ergo sumi sine dispendio *intelligibilitatis* lingvae nequit. Sunt hujusmodi nomina foetus Novatorum! qui in lingva nostra omnia susdeque miscent.

4. *Stropha Lachryma* est *köny*, non vero *könny*. — 2.) Ante *Nemzetek* articulus desideraretur, quem omittere aut adhibere non a' lubitu pendet.

5. *Stropha. Leve* primo intuitu ideam, *succi sui* excitat. Ejicienda nobis sunt e lingva nostra Imperfecta ab antiquis Reformatis male excogitata, et a nostris pejus adoptata, quae libris Protestantium Germanicis et Gallicis debentur, qui olim in Hungaricum versi sunt. 2.) *Menny* Király (I Rex!) pro *mennyei Király*, vel a' *mennynek Királlya* soloecismus est, quem Poëta cumprimis vitare debet. Regulae compositionis vocum in meis *Grammaticis* et in *Felelet* videri possunt. 3.) *Nyájt* pro *nyájat* est aeque soloecismus. 4.) *Idv* est monstrosum nomen Novatorum pro *üdvözség*, ad cujus imitationem etiam *Cálv* dici posset pro *Cálvinista*, *Páp* pro *Pápista* cet. Formationes vocum, nisi ad regulas etymologiae erigantur, risum movent. 5.) *Incsd* male pro *intsd;* radiculis enim *t* retineri debet. 6.) *Intsd 's vidd* pronunciationem difficilem gignunt, quae euphoniae et metro valde officit.

6. *Stropha. Virány* est foetus Novatorum, jure optimo eliminandus. Similes voces *novum* idioma formant *in usum* aliquot Pseudoeruditorum, sed non totius Nationis.

7. et 8. *Stropha.* In 7a video *Barályát* cum *y*; in 8a *dalolja* cum *j!*

9. *Stropha. Beültöd* pro *beülésedet* soloecismus est, Novatoribus tantum arridens.

10. *Stropha. Tölcsél* pro *töltsél* est ortographicus similis illi, qui in *incsd* supra occurrit.

(Következnek Kisfaludy Károly' Levelei.)

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Az angol torkosság egy maga nemében, mellyet semmi magyar dinom-dánommal töltött lakomán felül nem haladhatni. A' magyar, lakomáin, minden ételek bősége mellett is, közönségesen keveset eszik, hanem aztán nem közönségesen, a' kevésnél jóval is többet iszik. Azonban ehhez mérve egy angol gyomornak széle, hossza és kerülete megmérhetlen, megfoghatatlan és a' hihetlenséggel szinte határos.

Hogy némi kis fogalmunk legyen ama' szörnyű nagy ehetésről, mellyel az angolok birnak, közöljük azon különféle étkek szótárát mellyek e' hónap' 9dikén, Victoria' királyné' tiszteletére, London városától adott lakomán, felhordattak.

Királyi asztal.

300 tál leves; 500 kövihal; 120 csirke; 150 ökör felsárpecsenye; 240 bárányczomb zöld borsóval; 120 meleg pástétom szalonkával; 40 tengeri márna; 30 különböző módra készitett nyúl; 160 fogoly; 40 sült angolna; 45 ökörnyelv; 35 sonka; 12 sült ürü; 14 bárány lére; 2000 ostriga-pástétom: 4000 német bukta; 125 fáczán; 128 pujkasült.

Második asztal.

125 tál sülttel; 150 szalonka; 1500 rucza; 1600 ananasz crêmes; 13,000 kisded cseresnyetorta; 10,000 almabukta mosaïque formában; 200 sült csirke; 4000 sárszalonka; 1250 vad récze; 17,000 almatorta; 11,000 bukta ismét almával; 20,000 kis pastétom. Ezen felül: tekenős béka pástétomok; rostélyosok tekenős békából; szőröstül bőröstül teknőikben készitett békák; arany pontyok; sült angolnák; vesztfali sonkák; vadhús pástétomok; hizlalt bárány czimerek; franczia pástétomok; puddingok; brunszvigi gombóczok; tengeri rákok; lepények, (de nem a' nálunk feltalált túrós lepény.) — Ananász, málna, baraczk, citrom, szőllő, dinynye, 'sa't. 'sa't végre: tekenős-béka-puncs. Egésségökre váljék. — !

Ezekből láthatják becses Olvasóéink, hogy Angliában a' töltött káposztát még nem találták fel, pedig jó lett volna a' brunszvigi gombóczokkal.

2.) Mióta a' historiai musaeum Versailesben Maria herczegnő szobrászati jártasságát nyilvánossá tevé, a' bontonhoz tartozik Parisban a' faragást és szobrászatot tanulni, 's már néhány előkelő dáma emlittetik, mint kik e' művészetben csudálatra méltó előlépéseket tettek.

3) Bizonyos Witt James Londonban valamelly chemiai készitményt hirdetett, mellyet „Oleifuge"-nek nevez; ezzel mindenféle, gyümölcs-czitrom vagy bár melly savany által okozott foltot selyem szövetekből azonnal kivehetni 's a' nélkül, hogy a' helyet be keljen nedvesiteni: Vagyon már Párisban is lerakó helye, hol e' találmány eleinte igen kapós volt.

4.) Bukarestben nem rég egy társaság alakult, melly a' külföld' mestermüveit oláh nyelvre forditja le 's adja ki. Egy ifju bojár Chatearbrand, „a' kerenytenység' szelleme" czimü munkája forditásával immár el is készült.

5.) Williams ur egy készületet gondolt ki, mellynek segedelmével a' gőzhajókat más hajókhozi sőt bérczekhezi heves ütődéstől megóvhatni. A' minap próbákat tevének a' készülettel, 's az nemcsak kielégite minden müismerőket, hanem sikeréről és tartósságárul is elegendő tanusitványt nyujtott.

6.) Két falusi ember Francziaországban, egy após és vő, lovaik' elsőségéről beszélgetének. Két ló diesérteték különösen általuk, 's az após hogy vitában lévő lovának elsőségét kétségtelenné tegye, fogadni kivánt; a' dij maga a' ló volt. A' vő bizván saját lovában, a' fogadásban megegyezett. A' két ló azonnal előhozatván a' verseny pályára elkészitteték. De a' helyett, hogy mit az egész világ tett volna, lovaikat egy terhes kocsiba fogták volna egymás mellé, franczíáink az egyik lovat a' rudhoz, a' másikat a' saroglyához fogták be. Ekkor mind az após, mind a' vő ostorai pattogni kezdének. Hosszas nem csekély erőködésbe került viaskodás után végre a' vő lova, a' körül állók nagy tapsai között, apósa lovát magával elvonszolá.

7) Bercyben Francziaországban nem rég a' vámház előtt egy férfiú haladott el igen magas, czukor-süveg idomú főveggel; melly ide oda ingadozek, úgy, mintha valamelly erős teher által nyomatnék. Minthogy ezen személy a' dugárosság' gyanujába esett, legott feltartóztaták, 's ruháit megvizsgálák, de a' nélkül, hogy legkisebbet is leltek nála; végre megszólíták, hogy venné le kalapját, mit ő egy átalában vonakodott tenni. „Kegyednek ezt a' törvény előtt kell tennie, édes barátom!" mond egyike a' vámtiszteknek. „De nekem nem szabad tennem hitvallásombul" felete amaz „én quäker vagyok 's kalapomat soha sem szabad letennem." — „No tehát erőszakkal fogják azt levenni, — volt rá a' rövid válasz, — ne hogy kegyed vallása ellen vétsen!" 's ezzel levevék fejtakaróját, 's ime alatta nagy mennyiségű égett bor találtaték, mellyet a' ficzkó be akart csenni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

Pest December 3kán **1837.** 97dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben élévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr es 10 fr. pengő.

Kifizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára — *Második fele*

BRASSÓ.

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS.

VIASKODY KÁROLY-TÓL.

(Folytatás.)

VI.

A' római sziklákat Ó-Budán fölül már meghaladá a' herczeg. Laczkovics búsan ügete oldala mellett midőn távol egy embert látának éjszak felé baktatni.

Az idegen, kinek egész külsője tiszteletet gerjesztе, merőn a' herczegre tekintett, 's hallgatott. E' pillanatban látá Lajos mint vezettetik, a' cserjén túl jókora távolságban a' fogoly Dezső.

Lajos herczeg mellén arany láncz függött, közepett aranypénz, az első melly Magyarországban veretett, és pedig Robert I Károly alatt. Különben is elő kelő tekintettel bírt Lajos. Sapkájához nyúlt az öreg, de mintegy meggondolva magát, nem vevé le, 's drága gombokkal terhelt gubáját, nyaka körül igazítván, selyem kendővel még egyszer homlokát törölve e' merész szavakat mormolá „ez is tán a' féle csábító“ —

„Megállj dörge a' királyfi — hová?“

„Üm! épen nem látom át, mi jogod halalmaskodni, elannyira, hogy kedvem tartja nem felelni“

A' herczegnek minden vére arczaiba tolult, 's épen kemény szavakkal akará kényszerítni az öreget, felelne; midőn annak öltözetét, 's egy igen kedves alakra emlékeztető arczvonásit tekintvén, különös sejdités lepé meg 's előbbi parancs hangját kérelemre változtatva, e' választ nyeré az öregtől „Én csak egyszerű mezei gazda vagyok uram, távol a' havas alföldön fekszenek földjeim, házacskám. Boldogan izelém a' legüdvezitőbb elégültséget, mig egy átkos csábító — — — — úgy van uram, *Prospero* Magaskőre ügyekszik most; lesz igazsága királynál, hiszem!“

„És alperesed?“ — kérdé a' herczeg, föllobbant pirosságát, a' legellenkezőbb halványsággal fölcserélő.

„Annak fia — mond Prospero — ez vala az öreg neve — kitől igazságot 's elégtételt követelni nem rettegek.“ — A' herczeg sóhajta.

„Akár ki is légy ifjú — folytatá a' havasi — ha meggondolod sérvemet, nem fogod útamat késleltetn.“

„Talán enyhithetek bajodon, tudd meg én vagyok alperesed, de korán sem olly csábító, mint gyöngéd atyai szorgoskodásod veled elhiteti.“

„Te?“ — — — Az öreg hüledezett, ajkai, idegei görcsösen rángatództak.

„'S te volnál az?“ kiálta rekedten még egyszer az öreg; 's két egészen ellenkező indulat árasztá el arczát: öröm és ijedség.

Prosperó' boszúvágya olly ható volt, hogy Visegrádig nem csak ki nem párolgott, hanem növekedett volna, most *egy perczbe kellett, összesürüsítnie azt.* „Ifju — ugymond — mennyi idős vagy?“

„Már tizenhat éves“

„Tetemes kor — viszonzá 's csak nem mosolyra fakada, de csak hamar ismét az előbbi felhő boritá a' derék oláh gazda' homlokát „herczeg! — folytatá ő — hogy leszünk továbbá a' leánynyal? Hogy? lettünk volna, ha az alkalmatlan atya közben nem jö vala? Most szólj ifju, mert ember van a' gáton! Hogy lettünk volna?“ —

„A' szentegyház fogott volna bennünket egybekeltetni. Esküszöm hogy elérkeztedet, Mártha nénitől előre megtudám, 's habár atyámat megcsalandó valék is a' te megegyezésedet nem mellőztem volna: Van annyi erőd öreg, hogy ezt elhidd?“

Az öreg hallgatott.

„Ah! de én soha sem leszek boldog; — ő mást szeret, legyen az boldog vele. Oh! ha azt tudtam volna hogy barátomat sebzem meg!“ — — —

Dezső a' te barátod, herczeg? 's te nagy lelküleg vissza lépnél értte?“

A' herczeg sóhajtva mellére csüggeszté fejét.

„Hát kinek parancsára vitetik azon ifju amott a' sánczra? — —

Mérges pilanatokat vete Lajosra Prospero. Azt vélted hogy színlett nagylelküséggel elámított kedvesednek atyját is elámithatod? Hogy ez által a' könnyen hivő oláhgazda rögtön és könyezve, megilletődve átadja neked Verónáját, hogy Dezső Feliczián' vagy Klára sorsát izlelje meg? — Nem, uram herczegem, azon ifjúnak nem szabad meghalnia; és Veróna — — — ! hó hó! uram herczegem! nem úgy hegedült Szent Dávid !“ — Egyet csattogott nyelvével az öreg, lovának jeléül hogy a' királyi vár felé tartson.

„Megállj!“ ordíta a' szellemileg beteg herczeg, 's megragadá a' ló zabláját, és a' mén félig fölágeskodék, a' helyett hogy indulhatott volna— „meg állj! Igy, egy anjoui sarjadék, sálernói herczeg, és Magyarhon' öröklője elől távozni nem szokás. Tanulj engem megbecsülni! Szólj mi tévő lennél ha Dezsőre nézve ellenem semmi kifogásod nem volna?“

„Herczeg! sima képeddel, pergő síma nyelveddel, fényeddel bizony elrontád példa nélküli barátod' egét, és most ugyan azon barátod — — de nézz csak a' távolba!“

„Neki nem szabad meghalnia! — felele nemes hangon Lajos — tudd meg te büszke havasi, hogy mielőtt te még látád azon fogságba vitetést, mielőtt még álmodál nagylelkűségedről, már bizonyos vala lelkemben hogy őt megmenthetem. Menj idétlen mentési dühöddel, menj azon király elébe, ki épen most készít hadat, garázdálkodástikat büntetni és hálátlan ivadékitokat izre porrá törni. Tudád-e ezt eddig hegyke öreg?“

„E' kérdésedre adósod maradok királyfi, mert nem vagyok sem hazám kéme, sem a' tiéd, én csupán gyermekemért hagytam hegyeket, folyókat utánam, és csak e' felől lehet közöttünk szó. — De mondsza, ha menteni akarod barátodat, miért vesztegelsz?“

„Valamint te nem vélted kötelesnek kérdésemre felelni, úgy én sem“.

Néma csend lön a' daczoskodók közt. Prospero csak most vevé le kucsmáját, e' szavakkal „drága herczegem“

„Átlátom jó öreg — mond halkan a' herczeg — hogy ifjuságom túl ragada, de ha vétkezém, tudalmatlan tevém. Fogadom hogy e' hibámat jóvá teendem. Atyja leendek népeimnek, 's leányod' képét ki törlöm keblemből, bár édenemet dúlom ez által, de meg igéred-e te is, hogy, ha Veróna nem emlitendi nevemet, nem tagadod meg Dezsőtől?“

Prospero nem tudá magát elhatározni mit feleljen; 's e' perczben vágtatott elé a' bozótból Turányi, egy hirmondó, tudatá a' herczeggel, hogy a' fenséges vendégek más uton jövén már a' várban vannak. A' herczeg indult; Prospero követé.

V.

Mintegy fél fogatnyira Visegrádtól, a' királyi laktól fekvék vagy is, mint a' kaczérkodó Turányi mondá, két cserfa között elbuvék a' *Csiribiri korcsma*. Turányi gyakran megfordult benne, de nem borért, hanem hogy tréfát üzhessen, ha azon vendéget találhatá ott kin az egész környék nevetett, ki a' sátántól nem irtózott annyira mint ezen Turányitól.

Most is, midőn olvasónkat bevezetjük e' korcsmába, nem űl abban több egy vendégnél. A' szoba hosszan nyúlt az udvarba, hová is 3 ablak nyilt; az ország útra pedig csak egy füstöt eresztő lyuk pislogott ki. Az alacsony terem' felseje szebb volt az alsó résznél, mert a' kékre festett padozat csillagokkal ékített, a' gerendák pedig csillagászi osztályokat képezvék, ég gyanánt szolgáltak, mindig tiszta aetherben, mert egy ember nem csinálhata ködöt. Alsó része nem ábrázolhatá a' földet, hanem ellentételben a' föstött éggel, deszka és tégla padolat' szükében, valóságos föld vala. A' falon különféle föstések, vagy is mázolások voltak. A' legtöbb emberkéknek olly kinézetük volt az emlitett falon, minőket máiglan az utczákon látunk gyerekektől mázoltakat, t. i. egy karika melly a' főt jelenti, azután mindjárt a' has, vagy néha a' fő után mindjárt 2 hosszu görbe láb következett, oldalvást 2 kurtább vonal, kiterjesztett 4. vagy 5. ujjal a' kezeket jelenté. Valamivel jobb vala egy más kép a' kandalló mellett Turányi ecsetjéről vagy is vörös krétájáról, egy bizonyos Paracelsust ábrázoló, kinek a' cserebogarakat hajhászó gyerekek lábai közt szaladnak el, úgy hogy az ember fölfordúl. A' földről fölvánszorgónak szájából irás jő ki e' szavakkal: ‚Átkozott Scarabeus.‘ Ez vala azon ember kit Turányi annyira szeretett és ki Turányitól annyira undorodék.

Panni asszony, a' sorvadásban tespedő öreg korcsmárosnak elébb szolgálója, most már neje, igen deli és fürge, szerelmes kis menyecske, több ízben az említett vendégre kacsinta, ki igen gazdagnak látszott. De ennek szemei nem reá, hanem szűnetlenül az ablakon keresztül kigyózának. „Hallod-e asszonyka — szólamlék meg a' vendég, ujját igen hosszu 's keskeny orrára tevő — te igen ügyes kis portéka vagy, mondsza mindig olly üres csapszéked?“

„Egyre üres biz' az — mond önszereteti mosolylyal többször magát meg hajtva a' menyecske — üres az édes ur, legfeljebb ha a' Collectorok küldik Visegrádra a' pápa' pénzét, mellyel a' jó szent atya szabad akaratból bőviti, királyunk' kincstárát, ide nem számítván; azt mi a' Collektorok zsebjükbe hull — illy alkalommal néha egy pár garas a' földre is hull itten és én bort adok értte. Egy vendégünk azonban minden reggel 5 órakor már itt ül, és csudálom hogy még nincsen itten.“

„Miféle ember az?“ kérdé egy kedvűleg az idegen, és szemei szerte széjel lövöltek a' szobában és az országuton.

„Az bizony furcsa egy teremtmény legalább is 19 diák neve van, a' mano ráznó meg, mindig diákul beszél.“

„Mi szép vagy te“ — mondá furfangos vidéki. Panni asszony mély bókkal megköszöné és elnémult. A' mellékszobában egyet fordult világban, az ágyában, a' korcsmáros; azzal fölébrede, 's örült hogy a' teremben olly korán vendéget, még pedig vidékit lát.

A' néma menyecske most férje fölébredtével süket is lőn. Ezen süketség mindég csak akkor szállta meg őt, midőn urát köhögni azaz fölserkenni hallá; tudta hogy a' beteg szerelemféltő. Ha tehát néha meg-

tetszett neki egy vendég, oda tartá fülét a' beszéllőnek, — mint a' pattantyús az ágyútelep és kosarak mögé rejtekezve, láthatlanúl és egész bátorságban az ellentáborba durrant — rögtön csókot pattanta a' menyecskének, férjére nézve napfogyatkozásban homályt kodó egyik arczára.

„Szeretlek!" mond a' hegyes hosszú orrú vendég. A' szépnek bélyegzett Panni asszony felelet nélkül állt.

„Ej! szedte vedte! — mormolá a' beteg — asszony te, hát megmeg nem látod hogy beszélnek hozzád? én e' távolságból veszem észre hogy azon uri ember ajkai mozgának; azt várod hogy vendég is úgy ordítson reád, mint én?" E' hatalmas fölkiáltást, hatalmas köhögés követé az öregnél.

A' vendég egy széles garasokkal teli erszényt csusztatott a' menyecske' markába e' kérdéssel: ‚mondsza kedves, hogy' néz ki a' király, és mikint öltözködik?' — Az örömtől alig lihegő korcsmárosné elé húzott a' kandalló mögül egy papirost, mondván „Itt le volt ugyan festve I. Károly de képe hibás, különben öltözete még ép ha pedig épen az arczvonásokat akarod tudni, talán másképen segithetünk a' dolgon. Ime itt egy ifjúnak arczképe, igen hasonlít a' királyéhoz, ezen ifju Dénes' fia. Öltönye hiányát könnyen kipótólhatod a' királyéval"

Az idegen nyilsebességgel megragadá a' 2. képet 's elsietett, mondva hogy elutazik ugyan most, de hü elhamvadhatlan szerelmét holnap, vagy még ma egy levél bizonyítandja. — A' vendég elosont, és csak kimentében vevé észre a' beteg hogy kések függének tüszüjében. Panni asszony úgynézett utána mint egy éhes, ki mohon egy darab sajtot akar elnyelni, azonban a' sajt leesik, és a' macska elkotródik vele.

Zaj hallatszott, és hirtelen úgy meg tölt a' fogadó, hogy a' szegény korcsmárosné nem tudott eléggé forgolódni. Turányi is megjelent és első kérdése vála: „No 's hát hol van az én emberem? — Ugy e Panni asszony sok népet hozok? Nem volt még illyen búcsújárása ugye? No adja ide edényeit, majd én is kulcsárkodom, majd segitek, hiszen házivá váltam már itten, ugy e?"

Egy rövid, de köpczös emberke — a' kántor — úgy bele szorúlt a' tömegbe, hogy az istenért könyörgött eresztenék ki. — Inkább nem akar ünnepet látni, sem hogy eléb megfuljon, mielőtt láthatja.

„Már itt pedig senki sem megy vissza — bömböle egy szálas ökörkereskedő — mert nincs hely értted utczát képezni, kivévén ha még egyszer tyuk szememre hágsz, mert akkor rés nélkül a' többiek fején keresztül repülsz. Érted azt kántor uram?"

Turányi rendet csinált a' teremben, olannyira, hogy mindenki leülhetett, sőt a' teknyőt is behozá, és a' kinek nem jutott kancsó, fazékból ivék.

„Hát János gazda — kérdé egy bundás ember szomszédját — kigyelmed sem tudja micsoda és miféle királyok jönek majd erre?"

„Soha sem tudom én" — felele boszusan János gazda, egy fuvaros.

„Hát miért vagy itt" — kérde egy sovány hosszú orrú agg asszony, az ivástól meg azótt orráhegyét törölgető.

„Miért? — mond a' fuvaros — bolond beszéd biz' az, miért? — Hát bele bonyolódtam mint Pilatus a' ‚Hiszek-egy'be, és ide toltak.

„Hát ott, kit vettek üzőbe a' gyerekek?" És nem sokára belépett egy hosszucska sovány ember, tudós arczczal, rőfös póka tollát igazítva fülében. Komoly pillanatokát futtató végig a' sok népen; elhalványodva mormola fogai közt „Incidit in Scyllam" Nem tudá előre menjen-e, vissza-e?

„Ah! Scarabaeus Melolontha!" kiálta reá Turányi de a' jövevny ismét ki iramlott, mérgesen becsapva maga után az ajtót.

„Ne eresszétek!" — kiálta Turányi, de kivánságát más robaj és kiáltozás szakasztá félbe: „a' herczeg a' herczeg" ordítozott ezer torok, és rögtön üres lön a' terem.

VI.

Valóban közelíte Lajos herczeg.

A' királyfi' pillanati csak *egy* emberre esének, ki jobbra balra rugva a' gyerköczéket. a' karjára kapaszkodókat lerázva, igy kezdé a' herczeget elfogadni: Opportune me hercle . . . ." még igen hosszút akart ekkint szavazni, de száját nagy készülettel, igen is föl árni találta, légy répült torkába, és tüsszente, krákoga. —

A' gyerekek harsogó nevetésre fakadtak.

Ez ember ugyan azon hires Cselén Jánosnak Erzsébet királyné' al-asztalnokának, ki Zák Feliczian tól mégóvta az udvart, nagybátya volt, 's azért inkább kegyelemből tartatott az udvarnál. Egész éltét a' tudományoknak szentelé, de olly fonáksággal, hogy elméje megzavarodott. Öltözete, járása, pillanata, mindig annál több gyereket idézett maga után, minél szilárdabb és mordabb tekintettel lakará azokat elrezzenteni. Azért nem szeretett az utczára menni, és a' csiribi korcsmát is csak napkelte előtt látogatá meg. A' csiga volt előtte legboldogabb teremtmény, ellenben a' cserebogár azon okból, mellyre az olvasó talán vissza emlékezik, — t. i. Turányi' föstése és mellékes nevezgetése miatt — a' legotrombább, legirtozatosb csúszó mászo és röpdesö állatnak látszék neki. A' csiga' sorsát azért irigylé, mert még Diogenesnél 's boldogabbnak tartá azt. „A' csiga — úgymond — ha születik, házát is magával hozza a' világra, ha az állat nő háza is nő hátán, mindenhová menvén otthon van, mert házát is magával viszi, és ez végre sirjául is szolgál neki. Az ember — habár nagy nehezen szerez is magának házat. az nem nő vele, sőt szükül, ha családja növekedik, 's még a' sirért is kell fizetnie.

*

Emberünk' teljes czíme ez volt: *Magister Pandulfus, Nikazius, Makarius, Tiburtius, Polycarpus, Paracelsus nobilis de Cselén.*

Paracelsus — rövideden így nevezendjük — számtalan bókkal oda simúlt a' herczeghöz, 's kéré őt üzné el a' csőcseléket. — A' herczeg' kívánságára visszavonúlt a' nép, Paracelsus pedig megfogódzva a' haladó Lajos' paripájának kantárában, 's köven tövisen keresztül mellette gyalogolva így kezde regélleni „Eja! mennyi ujság! gondold el csak nagyságos ur *bennünket* 2 király látog — — —!"

„Tudom" — vága nehéz kedvüleg közbe a' herczeg.

A' mester csak hamar ismét fölfogá beszéde' fonalát, de nem épen azért hogy ujságot beszélhessen, hanem hogy e' bevezetés utat nyisson neki fölszámithatni: *mennyi fekszik vállain;* mert a' jó mester azon emberekhöz tartozott, kik keveset vagy épen semmit sem használnak a' köz jónak, még is szünetlenül azt állitják és hiszik is, hogy roppant terhek súlyoungnak vállaikon.

„Azt mondod hogy tudod, hm! miért volnék én tanítod uram ha mindent tudnál? Nemde az még ujság előtted hogy ezen látogatási ünnepen rólad is fog értekezés lenni, lám, ha philosophiai elősejtésem nem csal, ez ünnep' következésében hihetőleg, *Sarmatia koronáját* — —"

„Jaj! hisz' úgy igen sok fekszik majd vállaimon" mond mosolygva Lajos herczeg. Ezt várta a' mester, félkezével vendéghaját igazitá, másikkal a' kantárt szorosban fogá. „Te súlyos hivatalokról beszélsz herczeg? Hát ha még annyi súlyoungna rajtad, mint az én vállaimon! — mond kényelmesen mosolygva Paracelsus — halld és rázkódjál meg: 1ször Magyarország' sorsa tőlem függ; 2szor az ázsiai magyaroknak térítő püspököt kell küldenem; 3szor a' bojárok ellen harczolnom; 4szer még most is alig lihegek hegy Felicziántól az udvart megmentém; 5ször és berekesztőleg — herczegnők szerelmesek belém.

A' herczegnek borús homloka' daczára nevetnie kellett, mert némi változásokkal e' pontokat már százor is hallá.

„Vagadom a' nevetést — folytatá lelkesen a' mester — és bebizonyitom állitásimat, és pédig először: — —

A' mester *először* megbotlott egy tuskón; *másodszor*, a' ló megijedt; *harmadszor*, jobbra balra hányokolódni kezdett; *negyedszer*, a' mestert is magával rántá; *ötödször* és berekesztésül Paracelsus elveszté verseny szaladtában kalapját és póka tollát; de nem csak ezeket, hanem életét istán veszteni készebb volt ő, mint sem a' kantárt elereszteni, és sulymondatit füstbeszalasztani. Régen nem volt már modja dicsekenni az egész udvarnál senki sem akarta már a' híres 5 pontot hallgatni, csak tanitványa, a' jó Lajos herczeg volt néha olly szíves. A' pór ugyan váltig nógatá, regélne valamit, de az *profanum vulgus* volt előtte; inkább nagyokkal szeretett társalkodni, mert azok elég neveléssel birtak az átkozott Scarabaeus Melolontha históriával őt megkémélni. — Mohón kapott tehát, tanítványának visszatértén, csak hogy valakije legyen, ki, mint ő magát kifejeze, *competenter* hallgassa ágas bogas hivatalainak súlyát.

A' szíves herczeg végre megállitá lovát, 's bevárá a' kalapja 's tolla után menő mestert. Ez alig lihegve; dühösen ismét a' kantárba kapott ezen szavakkal: „*1ször* tehát: Te uram magyarok' királya léssz, én tanítód vagyok még Miklós mester föl nem üdül tehát a' mi jót teendesz valaha népeddel, azaz én munkám. *2szor* Föltaláltunk ázsiában egy népet melly most is magyarúl beszél a' tatárok között. Örvendnek hallva, hogy Europában is vannak magyarok. Ime Jeretán nevű királyuk, népének lelki üdvösségéről szorgos kodva, térítő püspököt kér 22 k János Pápától. (2) Nekem hirdetni kell ezen levelet. *3szor* Mühldorfnál, hol 3000 ló veszett el, és Fridrik' seregéből a' megöletteken kívül 1400 nemes fogaték el, ide nem számitván azokat kik elszaladtak; ezen véres ütközetben valamint Sokrates Potidaeát vítta meg Alkibiadessel, úgy én is, nem tekintve hogy bölcs vagyok, megfogadtam, mivel a' magyar segéd-sereg' tábornokának levél irója voltam, és inkább Fridriknek, mint a' büszke bajor Lajosnak, kívántam a' győzelmet — *4szer* Unokaöcsém, igaz, levágta a' dühös Felicziánt; de íme igazságos-e az, ha a' koldus azon inasnak csókolja meg kezét, kit az uraság küld alamizsnával? Ha én történetből épen az asztal alatt valamit nem kerestem volna, midőn a' gyilkos berohant; ha onnét nem buzdítom vala János öcsémet; hol volna most a' királyi család? — *5ször* és berekesztésül; oh istenem! a' szerelem is nyomorgatja az embert Margit, Henriknek, Karinthia' és Tyrol' herczegének leánya, kinek ismét egy Margitja van már, és pedig eladó, azt irja leányának, hogy veled, herczeg uram egybekelhetni, téged a' házasságra reá beszélni egyenesen a' derék, túdos és szeretetre méltó Parcuelsusra bízza magát; *szeretetre méltó Paracelsus!* No 's? Az egyik herczegnő téged, a' másik éngem szeret. Kérdem most nem de sok bajom? van-e terheltebb ember?" —

A' mester várta a' tapsokat mint koldus konyha előtt a' jó szerencsét. De Lajos lovát sarkantyúzá Dezsőjére emlékezve.

Paracelsus' minden arczvonati oda mutatának, hogy még nem szándékozik a' lovat elereszteni. „Máskor bővebben — mond Lajos — sietnem kell, noha igen szeretem beszédedet hallgatni édes mesterem." .....

A' ló a' mesterre tekintett, és mintha ő sem akarná tovább hallgatni, bokroskodni kezdett; hatalmasat nyerítve a' mester fülébe.

Pandulfus Paracelsus' elereszté a' kantárt; mélyet sohajtott mondva: „Erupit!"

(Folytatása következik.)

LITERATOROK' LEVELEI

KÖZLI

MUNKÁCSY.

III. Kisfaludy Károly' Levelei.

24. 9ber.

Kedves Barátom Uram!

Vettem levelét és sietek válaszommal együtt Auróram iránt viseltető buzgósága végett szíves köszönetemet jelenteni. Sajnálom hogy elhagyá Pestet, de talán szerencséjére szolgál ezen távozás azért megnyugszom; azonban reményiem hogy a' távol se felejteti el barátjait, és el nem hidegíti szegény nyelvünk iránt. Én számot tartok jövő dolgozásaira, csak tessék mentől előbb megküldeni, hogy szíves és baráti veleményemet lepletlen ki mondhassam.

A' pénzt semmikép se adja Barátom Uram B*** kezébe, ő most is adósom és reményt se nyujt az elégtételre. Legjobb leszen, egy kalmárnak által adni, ki majd engem itt más kalmárházhoz útasítand. Mentől előbb megtörténend, annál inkább lekötelez Barátom Uram.

Ezekután maradok

igaz tisztelőji és Barátja
Kisfaludy Károly.

Pesten 27. 8ber 1825.

Kedves Barátom!

Az Auróra kijött, ismét batorkodom kedves Baratom szíves pártfogásába ajánlani, és ha terhére nem lenne az első alkalommal néhány példányokat le küldek. Reménylem az idei tartalom sem fog szégyent hozni hazafiui buzgóságára —

Név napjára minden jókat édes Druszám, hamar Püspöki széket, és Matuzalem életet

szives barátja
Kisfaludy Károly.

Pesten 12. April 1825.

Kedves Barátom!

Engedelmet kérek, hogy csak két levele után válaszolok; de ezen hallgatást nem feledékenység, hanem Atyámnak hirtelen történt halála okozta. — Itt nem lévén barátságos levelét se vettem.

Az Auronák árrát minden hijány nélkül kezemhez vettem; és midőn szíves barátsagaért forró köszönetemet jelentem csak arra kérem, nyujtson nekem is mentől előbb alkalmat viszon szolgálatra.

Az idén még kiadom — tovább nem tudom. —

Mit dolgozik édes Barátom? Én úgy el vagyok foglalva más tárgyokkal, hogy a' Muzát csak elvétve láthatom.

Minden jót!

tisztelő barátja
Kisfaludy Károly.

Pesten 20. Marcz.

Kedves Barátom Uram!

Vettem levelét és a' küldött pénzt mingyár Schedel urnak által is adtam, ki általam forró köszönetét jelenti. B: uram munkájibol kettőt felveszek, ha némelly változásokat reám bizni meltóztatna.

J*** M** ur szép érzésü férjfiu lehet — köszöntse ismeretlen nevembe. Bár más, nem töredék Regét, mindazáltal nem hosszut, küldene az Aurórába. Az ortographiában nem egyezek meg egészen vele; de ez csak külső szin, csak a' tartalom legyen lelkes és szivhez szolló. Kár az illy lelkes irónak a' metrumot elmellőzni: és egyébbiránt lágy, és lelkes munkaitol ezen érdemet is elvonni.

Ha több munkákat küldend, szivesen fogadom, de be jönnek é mind az idén arról magam se felelhetek. Prózára inkább szükségem volna mint versre, a' Publicum is jobban szereti.

Legyen boldog édes Barátom Uram és foglalatosságai mellett is ne hadja egészen árván a' Magyar-Muzákat.

Igaz tisztelőji és Barátja
Kisfaludy Károly.

Pesten 19dik Marczius 1828.

Kedves Barátom Uram!

A' hatvan hat forint. köszönettel vettem — az idén nem tudom még, adhatok é ki Aurórát, mivel taval 1200 ft. veszték 's az idén is még fele költségemnek kinn vagyon, magamat pedig illy uton megrontani nem akarnám. Már nem tudom mit adjak a' közönségnek-hogy tettszésöket megnyerhessem; hitvány nak-nek-verseket pedig,mellyek nálunk meg leg-inkabb divatban

vannak meggyőződésem ellen nem veszek fel. A' szép remény: hogy Literaturánk azon alacsony, csak nevetséget szülő sallangoktul felemelkedik, naprul napra inkább haldoklik.

Ha meg reá szánnám magamat Auróra kiadásâra: ismét barátságát használni fogom, és némelly példányokat pártfogásába bocsajtani. Különben pedig tessék velem is parancsolni, hogy én is megmutathassam mint vagyok

igaz tisztelője 's barátja
Kisfaludy Károly.

Pesten 18ik 10ber.

Kedves Barátom!

Elvégre küldök 15 példány Aurórakat reménylem 14égyet csak eladhat azon környéken Barátom Uram. A' tartalma iránt baráti eszrevételeit köszönettel fogadom; Több Neologiai munkákat ki hagytam, mert taval csak annak tulajdonítottam; hogy 1200 fort. vesztettem.

Az idei Auróra 6 ft. Magamat szives barátságában ajanlván és boldog uj esztendöt kivánván maradok

igaz tisztelője
Kisfaludy Károly.

Pesten 24dik Janu.

Tisztelendő Úr!

Kedves Barátom Uram!

A' száz For. nyugtatvány mellett felvevém, 's szíves köszönetemet mondom mint iránt mutatott figyelmiért, mint hazafiúi buzgóságáért.

Én halálos betegséget állottam ki, 's csak néhány napja hogy erősödöm. Bélgyuladás majd örökös véget szakasztott a' Költésnek.

Esztendőre, ha kiadhatom Aurorát: az az ha költségeim bejönnek, kevesebb rezek mellett, oltsóbban adandom — talán igy több vevői akadnak. Ha több illy nemes lelkű Hazafi lenne mint B: uram, nem kellene félni, az ön csekély birtoknak illy drága könyven való koczkáltatásán.

Miként már irám minden esetre várok Munkát B: Uramtól, talán azon környékben lappang még más elme is, mellyet a' napvilágra idézhetnénk. Csak arra kérem kedves Barátomat méltóztassék mentől előbb hozzám küldeni.

Én most kész 42 Drámaimat rázspolgatom, és az időtül függ ki adom é vagy nem. Egy hisztoriai Romant is kezdek 2 könyvben ezen Czim alatt *Varna.* Ez uj tüneméný lesz nálunk 's reménylem hogy kedvellőket nyerhet — Ezeket irom Barátom Uramnak, mint buzgó részvevőnek ügyekezetemben; de nem akarom hogy még mások is tudják.

Jó egészséget és víg kedvet az uj esztendőben és tartson meg ezentul is baráti érzetében miként én vagyok

Barátom Uramnak

igaz tisztelője
Kisfaludy m. k.

* * *

Ki ez általam közlött leveleket csak felületesen olvasá el, ha nem régiségbarát, Kisfaludi Károlynak ez utósó közlött leveléig, melly ez iró' éltére nézve bár milly oldalról tekintendő igen nevezetes adato foglal magában, — végre is azt fogja kérdeni: mi végből, mi czélból közlém mindezeket? — Im feleletem:

Az uj iskola emberei, vagy Literatorai, a' tisztes ó iskola Literatorairól csaknem minden érdemet le akartak fosztani. — Azon Bajza, ki most a' tudós társaság' rendes historicusa, 's ki igy egy országosan alapított intézetben, mintegy országos historiographus, de kinek historiáját nehezen fogja az ország valaha olvashatni; azon Bajza 's társai fennhangon hirdeték a' derék historicus, a' szilárd lelkű *Virág*ról, hogy nem volt Poëta, 's kinek, ha most támadhatna fel e' *nagy Ember*, méltó joggal mondhatná: barátom, én nem valék ugyan Poëta, de még te sem vagy historicus: — azon Bajza mondom 's érdemes társa dr. Schedel Ferencz, keresztül szerettek volna az ó iskola' élő 's nem élő Literatorinak minden érdemein gázolni. — Nekiek kicsi volt *Virág Benedek*, a' babérosan elhunyt; kicsi a' tudományok' óriási hőse, a' roppant foliántok' élő kivonatja, *Horváth István*; kicsi minden, ó vagy uj iskola Literatora, ki zászlójuk alá nem szegődött.

És ime, a' legkisebb kicsinységről irt levelekben is, ha gondosan összevetjük, milly pontosan és correct irtak az ó iskola' emberei, míg az uj iskolának egyik köztiszteletü Literatora, sok helyt nagyon is pongyolán és nem az ó iskolát bélyegző correctséggel irta gondolatait papirosra.

Azonban e' három elhunyt, 's érdemteljes Literator' leveleinek közlésére, nem éppen ez vala egyedüli okom, hanem látnia kellett a' tisztelt közönségnek, hogy amaz érdemes egyházi férfiu, kihez e' levelek irattak, már nevendék korában, a' pesti egyetemes seminariumban, barátságos viszonyban állott *Virág*gal, *Verseghy*vel 's ugyanakkor, de még utóbb is *Kisfaludy Károly*lyal egész elhunytáig. Fel nem tehetni tehát Kisfaludy Károlyról, hogy illy érdemes egyházi férfiut, kinek munkáit használta, kikérte; kinek folytonos barátságával élt 's kiről jól tudhatá, hogy a' literaturában, szinte mint a' Literatorok terméki tehetségeikben szigoru biró lehet, hogy mondom, Kisfadi Károly, illy férfiut törekedett volna bár mi úton módon, bár miáltal is hitegetni. És ime itt vagyunk Kisfaludi Károlynak azon levelénél, mellyet szoros kötelességemnek tartottam a' Közönséggel közölni. Itt már az ügy nem enyém, hanem a' Közönségé; itt már e' levél tartalma után indulva, egy jeles iró' eltünt munkáival a' veszteség nem enyém, hanem a' Közönségé.

Ez utósó 's kérdéses levelén Kisfaludy Károlynak — mint többen levelei folytában, — nincsen ugyan az *esztendő szám* feljegyezve, de tartalmából itélve: *„Én halálos betegséget állottam ki, 's csak néhány napja hogy erősödöm“* .... gyanithatni, hogy azt élte' utósó évében irá, mikor aztán huzamos betegsége után az Iró, a' környörületes Istennek mennyei Censurája alá jutott.

Azt mondja e' levelében az elhunyt, kiről tudjuk, hogy munkás és termékeny iró volt:

„Én most *kész 42 Drámaimat rázspolgatom*, és az időtül függ ki adom é vagy nem.“

Kisfaludy Károlynak, kiadott *minden munkáiban* csak 21 drámája vagy szinműve van meg; ekkép tehát önvallomása szerint élte végszakában, mintegy tiz hónappal halála előtt ráspolgatott *kész 42 drámáiból*, hibázik *huszonegy*.

És ime, most már az egész Haza' színe előtt felhívom *dr. Schedel Ferencz* urat, ki Kisfaludy Károly' *minden* munkáit kiadá, adjon számot sáfárságáról: hová lett ez irónak, csalhatlan kézirati tanubizonysága szerint, *kész 42 drámaiból huszonegy*? és ha sehonnan sem fogna is széles ez országból e' kérdés visszhangozni, mindaddig, mig köteles vagyok hinni, hogy Kisfaludy Károly e' levelében barátját megcsalni nem czélzotta, hogy őt meghazudtolni semmi oka sem volt, én, ki ez év' fordulatán egyszer már, olly viszásan látám dr. Schedel Ferencz urat a' tudós társaságnál is sáfárkodni, ismét azt kérdem: hová lett Kisfaludy Károlynak *huszonegy* drámája? vagy ha még 3 szini töredéket világot látott szinműveihez teszünk, ugy hová lett még ezenfelül is *tizennyolcz* kész drámája?

— — — — Schedel ur, ki vég napjaiban, — mint Kisfaludy Károlynak általa kiadott életirása mutatja — éjjel nappal körülette volt, e' részben legtöbb felvilágositást adhat; mert Schedel ur maga mondja e' szavakat: „Az elhunytnak gondatlansága illy dolgok' (iratai) őrizésében oka, hogy több irásai, mellyeket nála külön időkben láttam, elvesztek — —“ Micsoda irások, drámák voltak e azok? mert hiszem Schedel urnak, ki ez irásokat az elhunytnál nem egyszer, hanem külön időkben látta, mindezt tudnia kell. — Nem kerültek e azon irások tán egy harmadik kéz által azóta világ elébe? Mindezt valóban érdemes lesz a' nagy Közönséggel tudatni, melly az elhunyt iróhoz mindig olly meleg részvéttel mutatkozék.

ADÓSSÁG.

Azt mondád lánykám, hogy adós nem akarsz soha lenni
Senkinek; add-meg hát csókom'; a' mellyt ma adék.

SÓSKÚTY.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Egyike a' leghíresb végrendeleteknek, mellyek valaha csináltattak, alkalmasint az, mellyet ama gazdag kereskedő Thierry János csinált 1654 feb. 10kén Corfuban, mellyben champagnei rokonait, vagy, ha itt már nem találtatnának a' baseliekket és lothringiaikat teszi tömérdek vagyonának örököseivé. Thierry János 1676ban holt meg Velenczében, 's hátrahagyott vagy ona következőkbül állott.

	frankra.
1. Három ház egymás mellett Velenczében a' doge-i palota szomszédságában, becsülve .	1,800,000
2. Két ház Corfu szigetén	800,000
3 Egy mezei lak a' Mompadu csatornán .	200,000
4 Egy négy lábnyi hosszu és épen olly széles zsák, tele arany-rudakkal . . .	1,200,000
5. 80,000 ezüst tallér	400,000
6. 50,000 luisdor	1,200,000
7 Hat hordó, tele aranyporral . . .	1,960,000
8. Hat kocsi és hintó Corfuban . . .	9,000
9. Két szekrény tele ezüst edénynyel . .	400,000
10. Két szekrény ezüst gyertyatartóval . .	1,800,000
11 Két zsák tele drága kövekkel . .	4,500,000
12. Egy pénzláda, nem becsültetett meg.	
13. Három új, drága árukkal rakott hajó .	40,589,000
14. Tizenhét ágy különböző kelmékbül .	6,000,000
15. Negyvenegy nagy és küs tükör.	
16. Száz egy szék arany- és ezüstvarrattal.	

Ide jött még 800,000 velenczei keresztes tallér, mellyek 8,020,000 frankot érnek, 's más egyéb, úgy hogy alig lehet az embernek fogalma ezen férfiúnak roppant gazdaságárul, ki mint pinczér kezdette pályáját egy vendégfogadóban.

Bizonyos Mora nevű nevezteték ki a' végrendelet' végrehajtóául, 's ez Francziaországba jött, az örökösöket felkeresendő, de három csenevész őt utjából visszatartóztatá; ezek elmentek Velenczébe 's ott a' végrendelet iránt alkudoztak, minélfogva 1,240,000 livret kellett kapniok. Azonban egy franczia tengeri tiszt jelent meg, ki felesége által vélt az örökre számolhatni, 's a' három csaló elillantott. Most mindinkább szaporodott a' követelők száma, 's a' vitáknak a' revolutio' kezdetekor még nem volt vége, de minél inkább szaporodott a' követelők száma, az örökség annál keskenyebbre olvadott össze, mert jelenleg sem az emlitett 800,000 keresztes tallér, sem a' három ház, sem a' hajók és zsákok nem találtatnak — 1824ben egy Moret nevű örökösné ment Austriába, 's reménnyel gazdagon jött vissza; 1826 és 27ben új követelők léptek föl 's az ügy még máig is eldöntetlenül áll; 's alig is remélhető, hogy a' végrendelet valaha végrehajtassék.

2) Ha egy vad amerikai legény egy leányt Nantuketban meg akar csókolni, a' leány azt mondja neki: „Vitorlázz tovább, én vitorládat egy szélvésszel szétszaggatom.“ — A' Bostoni leány csendesen megállja, mig megcsókoltatik, de akkor felháborodik 's azt mondja: „Azt gondoltam, szégyelhetné magát kegyed.“ — Ha Alabamaban rabol egy legény csókot, azt kapja feleletül: „Ugy hiszem, most rajtam a' sor“ 's arczul csapja a' rablót. — Lousiánában a' leány mosolyog, elpirul és — semmit sem mond. — Mellyik jobb?

☞ *Figyelmeztetés.*

Minthogy a' „Hirnök“ eddigi nagysága nem elegendő mindazok' elfogadására, mik benne a' jövő évtől kezdve megjelenendők: azért 1838-diki januariustól fogva a' fölap mellé, melly eddigi nagyságában megmarad, számonkint fél ív, szintazon finom velinpapiroson, fog járulni, egyszer'smind az egészre uj, különösen e' végre megrendelt betük használtatni. Ára az igy megbővült Hirnöknek is csak az marad, mi eddig volt. Előfizethetni Pesten *Landerer*' könyvnyomtató Intézetében. A' lapnak szellemi elrendezéséről rövid idó mulva külön tudósitás által fog a' tisztelt közönség értesitetni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest
December 7kén
1837.
98dik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ uteczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.

Második fele

ELŐFIZETÉSI KÉRELEM.

Három év' elforogtával, elég sulyos küzdések után, nem sokára a' negyedik év fordulat is felviradand e' lapokra. Három évig, ha egy kissé körültekintem ez idő alatt beutazott gondolatim' országát, mindig arra czélzott minden ügyekezetem, mi módon elégíthessem ki a' nagy Közönség' sokoldalu kivánatit. A' nagy Közönség' sokaldalu kivánata azonban nagyon sok volt, szünetnélküli gyámolóim' száma pedig nagyon kevés 's így mélyen tisztelt Pártfogóim mindezideig olly nagy lelkűek valának, miszerint kevésben kevéssel megelégednének a' józanság' azon üdvös elvénél fogva, hogy a' mértékletesség még soha senkinek sem ártott, bár igaz más részről az is, hogy egy kis torkosság az Előfizetők' számában, még egyetlen egy ujságirónak sem okozta halálát. Istennek hála! mint szives Pártfogóim látják, ezen torkosság mind e' mai napig is nekem nem ártott, olly annyira hogy jövő 1838ra megujulandó esztendőnkkel, újult erővel fogok törekedni, pártfogó Közönségemnek további gyámolitására lapjaimat érdemessekké tenni.

Az egész világnak nem tetszhetünk, mert az egész világ nem is olvas 's részemről legalább, igen megjutalmazottnak érzendem magamat, ha azon kis világ, melly ***„Rajzolatimat"*** mind ez ideig a' többi honi hirlapok' gyüjteménye közt tartani érdemesité, ha ezen kis világ, szives volt elismerni azt is, hogy lapjaimnak mindenkor legszentebb czélja vala: a' közjóra munkálni. Ez lesz vezéresillágom a' ránk viradandó új évben is, ez fogja buzdítani jövendőre azon munkás hazafi társaimat is, kik lapjaimat mind ez ideig szellemileg, olly fáradhatlanúl törekedtek gyámolítni: Bátor vagyok itt egyszer'smind a' t. Közönséget figyelmeztetni, hogy jövő 1838ra lapjaimtartalmát, egy jeles **Irónénk**, ***Karacs Theréz'*** lelkes elbeszélésével kezdendem meg, mi szolgáljon hazánk Szépeinek ingerül e' lapok' gyámolitására.

A' **„Rajzolatok"** szivet, lelket képző, derítő 's vidámító tárgyai az eddigiek maradnak, 's mindezekben **főleg** az **eredetiség**, mellyben, valólag minden elfogultság nélkül mondhatni, a' **„Rajzolatok"** elébe, mindekkorig egyetlen egy honi lap sem vágott.

Képeket, a' **„Rajzolatok"** mellé adandok annyiakat, mennyieket szives Pártfogóim gyámolitásából adnom lehetséges leend; mert e' részben eddig elő is mindent erőmen túl tettem, 's végre is csak azt tapasztalám, hogy az értelmes és hasonló szép literaturai lapok' gyámolitásában buzgó magyar Közönség, nem köti szives részvétét egyedül a' **képekhez**, mint különben is, nem nagy hasznot hajtó külsőséghez.

Felszólitom tehát a' Haza' lelkes Fiait és Leányait, méltoztassanak lapjaimat továbba is gyámolitani 's irántuk szives rendeléseiket minél előbb megtenni. A' **„Raj-**

zolatok“ ára az eddigi marad; **postán küldve félévre 5** p. frt., **helyben 4** frt. pengő. Előfizethetni minden cs. kir. Posta-hivatalnál. Helyben a' szerkesztőségnél: **uj-világ-utczában, dr. Reisinger házban 554dik sz. a.**

Pesten december 5d. 1837.

Munkácsy.

☞ **Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' „*Rajzolatokat*“ járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.**

BRASSÓ.

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS.

VIASKODY KÁROLY-TÓL.

(Folytatás.)

VII.

Prospero egész a' csiribiri korcsmáig kisérte Lajosunkat, sőt egy két szót Bazarádról is ejtett, de csak azért mivel a' herczeg eléb, mint az olvasó tudja, haragjában kimélés nélkül szólt a' havasalföldiekről mi a' derék oláhnak fájt. Eléterjeszté neki mi rosszúl és hamisan van a' magyar király értesítve a' derék vajdának magaviseletéről. Mint agyarkodik Farkas Tamás erdélyi vajda, Bazarád vajda ellen; mint csapja vele a' levet a' ferde Dobrozlaw, Bazarád' mindenese. Mint vádolja Dobrozláw majd Bazarádot a' király majd ezt amaz előtt. — — Azonban mióta a' herczeg' parancsára vissza vonúlt a' nép, és az Paracelsussal tova baktatott, nagy rendetlenség támadt a' pór között.

„Vonuljunk tehát vissza a' kancsóhoz — kiált azon vénasszony, a' sovány órral, ki eléb a' fuvarossal beszélt, kinek orra mindig eléb volt a' borban, mint szája — a' fejedelmek nem kedvellik ha a' nép csúszik előttök. —De olly napon mint a' mai, illy örömömledezést Bazarád még sem taszitna el magától, úgy mint Lajos herczeg tőn. — Nem érdemlik a' magyar herczegek azon szeretetet. — Jerünk, igyunk, vagy álljunk inkább Bazarádhoz! Oh! az olly kegyes atya, hogy minesen méd! ha! ha! ha! az'tán pénzt osztogat. — Hej dínom dánom.“ Ezzel becsoszogott a' banya, és már is ajkain vala a' kancsó. „Éljen Bazarád a' pénzosztogató!“ ez vala jelszava.

Prospero immár Pest fölé akara vissza térni, leányát a' *Fekete városba* viendő. A' mint egy perczig, a' korcsmába visszatolúló sokaságot nézegeté, észre vön egy gyermeket — a' korcsmárosét — a' küszöb mellett a' számtalan lábok alatt csúszkálni olly bizalommal mint az eső verte bogaracska a' pajkos diákok léptei alatt bízik sorsában. Turányi azt mondá hogy a' korcsmáros nem tehet róla hogy a' kisded ott van. — Önkénytelenül oda lépdele Prospero, ekkor jöve ki a' kántor, ki még mindig a' korcsmában tartózkodott, nehogy a' néptömegben az ökörkereskedő, tyúkszemeivel és illetőleg annak ökleivel' érintésbe kelljen jönie; most hogy a' Goliáthot ismét belépni látá, eltávozott, mint a' hold a' nap elől; de különös sorsa azt hozá magával hogy valakinek vagy kezére vagy lábára hágjon; most is kijöttében a' gyermek' kezére talált hágni.

Dühös szókéssel ott termett Prospero, és megragadván a' kis kántort, 3 lépésre dobá azt a' küszöbtől a' gyermeket pedig anyjának át adá. A' kántor ijedtében czinczogni kezdett, de mikint rezzene meg, észrevéve, hogy az oláh őt az izmos szálas Patayra, és illetőleg annak lábaira veté. Ez, tyúk szemei miatt vissza löké ugyan Prospero fölé, de csak hamar ismét nyaka' gallérjánál vissza rántá, dörögve. „Vallj most négyszegű patkány, mit susogtal azzal a' vén banyával; mit csúsztatott az kezedbe?“ — „Te tusko — szidá Prospero — van-e annyi velő négy szegű agyadban hogy meggondolhatnád mi az ‚Gyermek' te Pharisaeus!“

„Publikanus!“ tevé hozzá a' vig Turányi és kulcsárkodni méne.

„Tudod-e otromba Zakaeus — folytatá mérgelődve Prospero — hogy minden e' gyönge évektől függ? Tedd a' gyermeket e' korában nyomorékká; embergyűlölő leend később. — Gyermekből istenhöz hasonló lény lehet, de ördög is. — — De mit fecsélem e' szép szavakat illy Jebuzaeussal?“

„Philistaeus! — ordít Patay — nékem felelj!“

A' kántor nem tudott gondolni kínjában, nem tudá kinek feleljen. Jobbra balra tekintett; mindenütt öklök. A' szivárvány' minden szinein átvandoroltatva arczát „megfulok, oda vagyok“ rikácsola a' szegény pára; és a' ficzkándozás által mellényéből kandikált ki egy irat. Patay kirántá azt kebléből, 's akaratja ellen — tán örömében — elereszté a' fuló félbeni lévő kántort. — —

„Ki tud olvasni, földiek?“ kérdé Patay.

„Én biz' azon ligetben látok egy a' féle embert — mond a' fuvaros, kiről már volt szó — aligha ha nem *Skaravári*, vagy hogy' híják azt a' mestert, majd elolvasná az, ha ide merne jöni.“ — Turányi a' Skaravári szóra abban hagyá kulcsárkodását; kilépett. „A' mester a' mester — ott ott — kiáltának a' gyerekek — János gazda csakugyan jól látott, csakugyan Scarabaeus.“

Turányi hajtás-vadaszatot rendelt. A' mester olly harasztba buvék el mellynek kerülete csak egy óra negyedet tőn. Körülvéteték a' vén róka' tanyája gyerekektől; botokkal verdesék a' hajtók a' bokrokat. — Minden lépéssel szükebb lőn a' hajtók' köze, és Paracelsus megadá magát. Kevésüdő mulva szeliden a' korcsma előtt termett a' diplomaticus mester. Nem akart ugyan mindjárt olvasni, de Patay fontos ökleit mutogatá. „Argumentum ad hominem“ mormolá Paracelsus 's ekint olvasa. „Csak asszonyi ruhában forgolódom itten, tán estig; a' mit megtudhatsz királyodról, üzend meg nekem e' kántor által. Képeidnek igen nagy hasznát veendem.... Paracelsus a' fölgyürködzött ökörkereskedőre pislogott; „olvass“ dörge ez fülébe — vagy te sem szereted a' királyt? mordizom! ki királyát nem szereti, azt ezennel esizmámba dugom 's a' magas szellőre akasztom.“ — Valóban tetemes csizmájából Patay kötelet mutogatott. — „Nudus membra Pyraemon“ dadoga magában Paracelsus és tovább olvasott. — „Nekem Magyarországról mindent meg kell tudnom. Holnap a' havasok fölé indul, de csak hamar aranynyal terhelve értted vissza jő. ... Kedvesed... D.“

Ehűledeztek a' körül állók, sokan ezen D. alatt senkit mást, mint Dezsőt, vélték lappangani. — — „Fogjátok meg a' vén banyát — mond Patay — ő férfi!... Hát a' kántor hoválett? Aha! ott akar kitolúlni!“ Utána iramlott 3. hatalmas lépéssel Patay, de a' kántor a' korcsmába vonúlt Patay elérte. „Ha nem vallasz, — — — mond, a' kántort nyakon kapva Patay — ezennel elébb lelkedet, az'tán testedet szoritom keresztül e' falon.“

A' kántor tagadott. Patay szavának állt. Egy percz alatt recsegett a' fal és a' ház; az engedékeny agyagfal silhouette idomban mutatá a' már kün fekvő kántor rajzát. Harsogó kaczaj támadt ben, de kün más torokból visszonoztaték. Ott termett lóháton a' vén banya, 's a' kántort magához fölragadá. „Köszöntsétek királytokat — rikácsola — ott van egy, azt fogjátok meg.“ Ezzel elvágtatott.

Prospero vala az, kire a' banya mutatott, sok előtt tudva volt, hogy leányát a' már gyanús Dezső szereti és Prospero börtönbe viteték.

VIII.

Lajos' első gondja az volt, hogy a' bebörtönözött Dezsővel értekezzék. — Még azon napon megnyílt a' tömlöcz-ajtó és belépett Laczkovics, utána még egy alak, melly egy sötét zugba vonúlt. Laczkovics oda lépett a' fogolyhoz.

„Azért jövék, hogy reménynyel tápláljalak. Mondd el ifju röviden szerelmed' történetét, és ismétlen hogy remélhetsz“

„Remény, és minduntalan remény! ha ha ha! — 's bőszülten bilincselt kezeivel homlokára csapott az ifju. — Remény!! — Oh ne ezen fertelmes szót! Mennyszülöttnek nevezitek; ah! én igen sokat szenvedtem reményeimben. Veróna közel volt a' sirhoz, *reméltem* hogy fölüdül; ah! mi kinzó volt helyzetem, mellyet az emberek reménynek nevezneк. Prospero nem igen látszott megegyezni frigyünkbe, de reményem még is volt; t. i. égre is pokolra is. Végre tegnap reggel valósulást hallék, az atya megegyezett szerelmünkbe. Levelet küldе nekem elérkezte előtt, 's én egész nap kezemben tartám. — Mátkám fölüdült; Prosperót a' Pestre érkezőt vártam; hallod ember? nem réméltem hanem *vártam!* — — Azonban a' tartós remény ugy megrombolá idegeimet, hogy egy viadalban tegnap elsikamlék. — Itt létemnek is nem más oka mint a' remény. Oh! Lajos, Lajos! tőled ezt?“ — —

„Tudod-e ifju, hogy még is meg sebesitéd a' herczeget, ugy hogy távoztad után azon kökeresztnél kimúlt?“ folytatá Laczkovics.

Dezső darab időig üvegült szemmel tekinté az ősz szolgát, mintha hitelét az ősztől megtagadni és még is hinni akarna, „megfojtlak sátán, ha igazát mondasz, 's fölemelkedni akart, az öreget összezúzandó; de fogesikorgatva visszarogyék szalmájára, mert a' kő nem ereszté martalékát. Oh Lajos, drága barátom! — — Ah! én rosszabb vagyok Káinnál!" És dühösen üté most lánczozott ökleivel homlokát. A' burkolt alak oda siete, forró csókot nyomott homlokára 's elsietett. — „Még egyszer azt mondom, ne csüggedj el, remélj!" mond Laczkovics és — — urát követé.

IX.

Lajos herczeg semmi módon nem beszélhete atyjával a' fogoly iránt; szerencsésb órára várt tehát, az ünnep folytában talán előfordulóra.

Pözsgött a' királyi udvar cseh- és lengyel lovagoktól, kiséröktől, bámészkodó pörságtól. Visegrád' erdejének fele az udvarba viteték, ökör-sütés alatt elhamvadó. A' csarnok teli volt asztalokkal, mellyek nyögének a' fényüzési dobzódás alatt. Jánosnak a' cseh királynak kívánságára egy egész sült ökör hordatott föl, virágok- és szalagokkal ékített.

Azon kérdés támadt most: ki fogná a' legmulattatóbban bonczolni a' roppant sültet? — A' kis Endre herczegre bizatott a' választás, és ez Paracelsust nevezé.

„Felséges gondolat" harsogák. De hol találni a' mestert? — Nagy nehezen ráakadtak a' távolabb udvar' egyik mághyájánál. Paracelsus nagyon is üzőbe vétetve e' napon, nem mert emberek közé menni. — Szobája fölé ballagott; de épen az előtt égett nagy tüz. Egy fölgyürködzött ember térden állva tüdejével éleszté a' tüzet, ugy hogy arczát a' mester nem láthatá. Önkénytelén gépelylegességgel megakará neki mutatni, vagy is állítni tudósunk, hogy Pythagorasnak száz ökröt ajándékozának tanitványi a' hires egyenes szegü háromszög' hasznaiért; és eléggé mérgeskedett hogy a' paczinacita-fajta mint ő nevezé a' fölgyürködzöttet az ΈΚΑΤΟΜΒΕ szót, hihetőleg nem érti, meg is bánta hogy profanum vulgussal szóba ereszkedék. —

Egyszerre nagy hahotával fölpillanta a' pecsenyesütő e' kialtással: „Jó napot Scarabaeus Melolontha" Turányi volt az, a' mester' esküdt ellensége. Paracelsus ollyat ugrék oldalvást, midőn Turányit látá mint a' lábasban szagolgató macska, ha alóla lőpor sül el óra élött. Szökni akart, de már itt valának a' keresők; elébe terjeszték hivatalainak öregbedését és — — ünnepélyesen fölvezeték a' csarnokba, föl állíták az ökörre. — Villa gyanánt hatalmas nyárs, kés helyett szekercze adatott kezébe. A' mester nem vonakodék, mert itélete szerint növekedtek súlyongó hivatalai; az udvar, reá szorult! Szemei, pislogának örömtől, 's mintegy bátor Patagon állapodott meg a' sültön, elbizakodva beveté nyársát annak hátgirinczébe, és e' villájára támaszkodva eleve homlokát törölé. Kázmér lengyel király, Robert Károlyunk sógora, maga tölte neki bort, 's kéré mondana valami szépet. A' mester fölordított. *Extra Hungariam non est vita!*" Ezen valahára okosan illesztett diáksága után, az asztal a' szokatlan súly alatt recsegni kezdett, de Paracelsus in excelsis volt, 's a' sok tapsoktól nem hallá a' recsegést, hanem folytatá. „Ime illy' ünnepek a' rómaiaknál is voltak, lássátok tehát mit csináltak azok illy alkalommal ime...." A' csizmán keresztül csak hamar olly forron érzé lábát égetetni, hogy kénytelen lőn ugrándozni, még egyet ropogott az asztal, és ökröstül elsülyedt a' mester, mielőtt beszédét kezdé. — Oda rohantak a' vadászebek, a' mester fogai közé vevé kalapját, hogy elijessze; de miután ez keveset használt, a' nyársot tartá eleibek 's kalapja' karimáján fölül vicsorítva fogait, e' képen kiáltott rájok „Actaeon ego sum dominum cognoscite vestrum" és a' kutyák elijedre hátráltak. — A' cseh király tetemes hasát karolá át. Mindenütt hahota, csak Lajos herczeg nem vőn részt benne. Végre minden rendbe hozaték. A' reggeli végével vadászatra indultak a' vendégek. Lajos egyedül marada atyjával.

X.

Dezső még nem tudá kik voltak alig elment látogatói, midőn nem sokára más kettő lépdelt be. Az első, fekete köpönyegbe burkolva, a' mécset messzébb állítá, hogy senkit nem lehete megkülönböztetni. A' másik — vörös köpönyegben, széles pallosával hátrább állt.

„Elkészültél?" mormog a' fekete.

„Tehát még is meg kell halnom? — rebege a' fogoly — hah! — *Remélj!*"

„Lajos herezeg mindent meg próbált, de nem használt; a' király nem enged és néked meg kell halni.“

„Mondd meg Királyodnak halál' angyala, kit csak hallok, de a' sötét miatt nem láthatok, hogy őt nem hívóm igazságtalannak; de fia, fia! — — — Mi sokkal szívesben vérzem vala ki szívemet a' király dandári között, csatamezőn! — — — Ember! akár ki is légy, ha agyom porba húll, mártsd be e' kendőt vérembe, szolgáltasd Lájosom' kezéhőz, — ha még él, mert hiszen ti egyszer élőnek, egyszer meg halottnak mondjátok — szolgáltassa át e' kendő' felét Veronkámnak. Most vezessetek ki!“

„Oho! nem ki! — mormolá gúnyolólag, a' Dezső lánczait föloldó fekete — Térdelj le ide! Lajos herczeg megnyére neked e' különös kegyelmet, hogy legalább nyilvánosan ne halj meg. Bakó készülj! ide hozom a' mécset, de jaj neked! ha vállba vágod szegény foglyunkat. Mutasd még egyszer pallosodat.“ A' fekete át vevé a' vöröstől a' pallóst nézegeté a' távol mécsnél, azután közelébb hozá a' világot. Kitárá azon fekete posztót mellybe a' fejvesztett azonnal halála után burkoltassék, és benne azon helyen temetessék. Dezső kezeivel fedé arczát 's letérdele. A' fekete megragadá őt karjánál, fölrántá, 's átadá a' vörösnek e' szavakkal: „Nesze hóhér bánj vele kényed szerint, hallod-e *kényed szerint!*“ — 'S ekkor kettétörte térdein a' pallóst, leveté fekete burokját. A' mécs helyett 2 karú gyertyatartó világítá ki a' börtönt. — — A' fogoly most a' fekete és vörös köpönyeges helyett királyát 's annak fiát látá maga előtt. —

„Herczegem!“ — kiált a' magán kívüli fogoly, 's több perczig némán barátja' keblén csüggött. — Oh herczegi barátom! — — Most a' király' lábaihoz borúlt hálát rebegve.

Más fogoly hozaték — — Prospero.

Paracelsus nagy szilárdsággal a' Királyhoz simúlt, póka tollát igazítva, 's elbeszelvén, mi ügyesen tudá ő azon D. betűt magyarázni. A' király mosolygva a' mester vállára tevé kezét mondva: *„Hircum fecisti asine!* — —“

A' mester kegyelmes tréfának vevé az egészt, 's macskaháttal megköszöné a' leereszkedést.

„Prospero!“ — kiálta Dezső. A' király Lajosra tekintett, ez elpirúlt.

„Menj szabadon hazádba — mond a' mezei gazdához fordúlva a' király — hadat viszek ugyan havasaitokba, de neked ki nem vagy kém, egy hajszálod se görbítessék meg.“

„Prospero! — rebeg Dezső, miután darabig beszélt Lajossal — át adod-e nekem leányodat nőül; ha azt tudatom veled, hogy a' király engem Várnagyának nevezett ki; csak az a' szomorú hogy míg ő a' havasalföldön borostyánt arat magának, addig nekem itt vesztegelnem kell! — Mondsza tehát öreg átadod-e Veronkádat? — „Isten áldása reátok! — mond az öreg, leányom régóta a' tiéd.“

„Atyám! szólamla föl Lajos — nem állasz el föltett szándekodtól; kedvemért Veronkát nemesi rangba emelni, ha ő engem szeret?“

„Atyád igért — felelé mosolygva Károly király — a' fejdelem megtartja.“

„Ime tehát halljátok egyezésünket — így szólt ünnepélyesen Dezső — én a' jogos követelő ezennel örökre lemondok mátkámról; szent báratságunk kedvéért csak Lajosomnak és királyomnak szentelem ezentúl napjaimat. Esküszöm!“ — „Esküszöm! — mond barátját átkároló, erős hangon Lajos herczeg — hogy repedő szivvel örökké fogok emlékezni Veronára — látni többé nem kívánom. Fájdalom! szép szíve boldogsága ugy is már össze omlott; legyen legalább a' szent barátság sérvtelen! Jó öreg légy azon hogy akármi módon boldogítsd leányodat. Meg fogja bocsátani az ég, ha egy angyalának e' szent barátságunkért, és barátságunk által talán bús napokat szerzettünk. Oh! vagy talán még is boldog lehet ő egy más derék férj' kebelén! — Dezső te vagy az én világom, mindenem!“

„Lajos! — rebegé Dezső meg fogom-e mind ezeket neked, 's atyádnak nyomorú barátságommal hálálhatni?

„Nemes lelkű ifjak — mond fojtott fanyar szóval Prospero — ezeket isten sugta nagy szíveitekbe; ez vala kívánságom. Köszönöm segítségtüket. Ismét köszönöm! leányom az ég' mátkája legyen és enyém maradjon!“ Ezzel elment a' derék havasalföldi. — A' király mintegy neheztelé hogy annyira elkomolyodott e' jelenésen, hogy tehát nevethessen Paracelsusra nézett, 's monda: „Mester! vissza veszem szavamat, nem löttél bakot, igen okos ember vagy, 's talán ez egész nagylelkűségnek oka is te vagy, noha semmit sem tehetsz róla! — Menjünk fiaim!“ — — Üres lőn a' börtön; a' legvigabb ebéd és ünnep követé e' jelenést a' visegrádi udvarnál.

(Vége következik.)

SZINI KÖZLEMÉNY.

(TEVEDÉSBŐL ELKÉSETT.)

Szeged. septemb. 28kán „Régi pénzek" Vigjáték 5 felvonásban irta *tekintetes* Fáy András ur. Miuthogy már egyszer egy, nem tudom hová való, színi czédulán hasonlót láttam: „irta tekintetes, nemes, nemzetes és vitézlő Kovács Pál ur, orvos-doctor, és a' magyar tudós társaság' levelező tagja," kérdenem kell színészeinktől mire valók e' semmiségek? Fáy András tekintetes követ ur — jól van! F. A. tek. táblabiró ur — jól van! tek. ügyvéd ur — ez is jól van! de tekintetes iró ur? már biz ez nem jól van. Mi köze az írónak, e' szerzeménynek a' polgári világban álló' czimeivel? Vagy tán a' ki tekintetes, az jobb munkát fog irni, mint a' puszta nemzetes, vagy csak ur, avagy még nem is ur? Irót műve, művet neve ajánlhat csak 's míg Shakespeare' magányosan álló neve tiszteletre gerjeszti a' nézőt vagy olvasót, hiába fog a' czédulára Kotzebue' szomorujátékai mellé az ‚excellentissimus,' czim is ragasztatni. — Ezek pedig a' színészeket és nem a' szerzőt illetik, ki hihetőleg maga is boszonkodva kaczagna e' tetten. — A' játék elég kerekdeden és szorgalommal adatott.

September' 30-kán ‚Norma.'

October' 1sőjén ‚Fekete asszony.'

October' 2kán ‚Romeo és Julia.'

Ezután itt hagya bennünket a' társaság, utját Debreczennek véve. Tőle általában a' szorgalmat nem tagadhatni-meg, nekünk legalább itt néhány kellemes estét szereztek. Tagai közt, kik nagy részint fiatalok vannak ollyanok, kik ha dolguk után studiummal látnak, nem maradnak utósók. De a' vándorlás' bús nyomai látszanak a' társaságon; — örökké gyermek marad a' vándor, ha vannak is tehetségek benne szépre jóra, nagyra, kifejletlenül maradnak azok mind addig még biztos és maradandó lakhelyre akad. E' részben színészetünkön aligha segithet más, mint a' megyék, Pest megye' példája után; mi hogy minél előbb és és minél több helyen követést nyerjen, ohajtjuk.

Állandón egy helyen maradó társaság emeli a' közönséget, mig a' közönség is ekkor hathat csak jótevőleg a' színészek' müveltségére; örökös viszonyban áll e' kettő; — míg vándor társaságokkal egészen viszásan van a' dolog: ezek rontják az izlést, és rontatnak viszont a' közönség által. Ha valamelly városba bevonúl illy színésztársaság, fut a' nézősereg a' játékhelyre, 's tapsol vígad, dicsér és elragadtatik, mivel a' tünemény szokatlan előtte; ez teszi aztán, hogy a' színész elbizottá lesz, 's ha tegnap félénken 's ingodozva lépett-föl, ma bátran áll-elő, fellármázva monologával a' közönséget, ennek a' színész' ezen látszatos önállósága tetszik, a' színészt jónak találja, és ismét tapsol, nem is vélve, hogy a' padról édes méreg csepeg elébe, méreg, melly benne a' más körülmények közt ne tán felcsirázandó jobb izlést meghalálozlatja, hogy rontja a' két egymással szemközt állók közül egyik a' másikat. Kritikárol szó sincs, mert ha valakinek, ki egyszer'smind elég keszültséggel birna, eszébe jutna az illy vándor társaságok' előadásait kritikusi szemmel követni, mit nyerne vele? A' színész azt mondja rá: nekem a' közönség tapsol, a' közönség pedig többség, holott a' kritika csak egynek tollából foly, 's így bizonyosan a' többségnek van igazsága. Más részről azon jámbor lélek, ki illyesmire vetné fejét; korcsmagyarnak, hazafiságtól fosztottnak lármáztatnék-ki, minthogy gyalázni meri azt, a' mi harai, 's — bene notandum — mi a' közönségnek tetszik. Jámbor lelkek! roszul hazafiskodtok! igen is, hazafiságos tett az, dicsérni a' hazai jót; de dicsérni, pártfogolni a' roszat, ez a' haza' ellenségének tette. Én nagyobb jót hazámban sem a' színeszetnek általában sem egyes színészeknek nem kivánok, hanem hogy mindenütt, hová vándorolnak; a' legszigorúbb bíró rovogossa őket, kiméletlenül szigorú inkább, mint a' ollyan romlottságot előségítő magasztalgató.

..... Miután e' látványokon keresztül esék, jött végre vásár' alkalmával october' 8kán egy mutatvány, — ah! rémületes és borzasztó! — ‚Magának akart, másnak kért;' 2 flonos vígjáték adatott, irta *honszerte ösmeretes iró* Kovács Pál. A' toldás — az csak el nem maradhat. Ha valósággal honszerte ösmeretes iró Kovács Pál, (mit mi igen is hiszünk), ösmerik őt bizonyosan Szegeden is, 's ama' toldalék felesleges; ha pedig nem ösmerik, 's e' szavak által kelle őt közönségünkkel megösmertetni, akkor bizonyosan nem honszerte ösmeretes. De, én nem tudom, miért, mindig kell valami illyes katonafótnak a' vándorszínészek' czéduláin lenni. Már az „itt még nem adatott" 's a' t. szerencsésen kezd maradozni, de helyette más még

nagyobb helytelenségek jönek. — Hagyjatok engem, atyámfiai! és ne kényszerítsetek, e' darab' előadásáról szólanom, mellynek nyakát szegni az eltávozott társaság' néhány maradványtagai vállalák magukra, ebbeli vállalkozásuknak a' legszerencsésebben megfelelve. Utána következett nemzeti magánytáncz, *egész 's fél lábujhegy aránytartással* (— szép! —) Farkas Pepi által. Aztán „A' vándor és arcz" hohózati jelenet. Bohózati? bohó! — bohó? ostoba jelenet! Csőszök közé az illyenekkel nem városi közönség elebe. Ha illyeket akarunk látni, a' drótos tótok közt eredeti valóságában láthatjuk, 's még ekkor azon szerencsénk van, hogy amaz ocsmány tót táncztól kímélve maradunk, mellyet ma bizonyos Szerbényi vitt véghez. — Hibázott még, hogy az egésznek kerek befejezése végett a' tót tótágost álljon, társa pedig czigánykerekeket. Menjenek önök, uraim! és nem szégyelik magukat és nem szégyelik színész nevezetöket illy dolgokkal bemocskolni, megpiszkolni, szenvedhetlenné tenni? — Jött utóbb ismét magánytáncz Farkasné által. — Záradékul: „Hála ömlés szavallatba a' Nefelejtshez, e' hon kegye' örök méltánlásául irta 's szavalja Czelesztin." Igy olvasók ez igéket a' czédulán, mit akar ez értelem nélküli szózagyvalék, még eddig ki nem tudhattuk. A' rimhalom' tartalma egy érzelgés volt a' nefelejtshöz minőkön kezdő költők vagy szerelmesek tollukat próbálni szokták, azon különséggel, hogy itt Leviathán, Socrates, Tamerlan cserkoszorus hős Isokrates vagy ki 's még mások sorra megfordultak. Uramfia! nem elégszik-meg Czelesztin azzal, hogy e' vidéken majd mindenütt jeles színész gyanánt becsültetik; hanem még a' költészethöz is nyúl, 's azt véli, ha néhány rímet összerak, költő, ha pedig ezek közé az említett neveket férczeli, tudományos fő lesz belőle, vagy annak fog tartatni? Mint vers szerzőnek biztatásúl annyit mondhatok, hogy, ha szorgalommal lát dolgához, némelly honi hírlapaink idővel hatalmas találósmese- és rejettszó-írót tisztelhetnek benne. És e' szavalás! Valami roszabbat Czelesztintől soha nem láttam, színésztől nem képzelhettem. Azon monotonia, azon iskolai hanglejtés, melly bennünket a' ‚quae maribus' iskolai scandálására emlékeztetett, azon kántori páthosz — ah! mind ez maximuma volt a' roszszaknak, mellyet szavalásban képzelni lehet. Ha minden vidéki magyar színész így szaval, akkor mint legfőbbet, a' mivel jelen tudositásomat berekeszthetem, azon kéretmet kell kimondanom: hagyjának-fel mind örökre a' szavalással, ha azon szánandó hírnévségtől is mellyel bírnak, még nem akarnak örökre foszlatni. —

H. D.

A' HAJÓS LEÁNY.

ROMÁNCZ.

Zugó szélvész ordit,
Jő nyugatrul;
'S az ég övére nagy
Fölleg torul.

Kél a' csöndes folyó,
Habokat hány; —
'S habok közt csolnakán
Evez leány:

'S mig evez rettegve
A' part felé;
Kórmányát a' habzó
Viz elvevé. —

Kétség között halad
A' szép leány,
Nem ismért táj felé
Kis csolnakán.

Jajgat 's segitségért
Hangzik szava,
De, nincs segéd kezet
Ki nyujtana.

De im! egyszerre hab,
Szélvész elál,
És a' hajos leány
Partot talál.

A' parton egy ifjú
Magányba volt;
A' lányka hozzá ment
'S remegve szólt:

„Szélvész hozott- 's bolgyok
Itt idegen;
Házamhoz mond az ut
Merre megyen?

Nagy kincsemet rejti
Édes hazám,
A' sirt — hol porlanak
Apám anyám."

„Felejtsd kincsed, szólt az
Ifju 's hazád,
Jöj hajlokomba. 'S lesz
Apád, anyád:

'S ki most előtted áll
Leszen hived;
Add nekem örökre,
Add hü szived.

A' láng szerelemnek
Csak egy percz kell;
'S ha óhajtott tárgyat
Lát, fellövel.

A' lány felejt kincset,
Felejt hazát,
'S ölel hü férjt, apát
'S édes anyát.

Szivökbe' nem nyilong
Bus sirhalom;
Fölöttek bár viraszt
A' nyugalom.

MORVAY.

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Egy lipcsei műasztalos, mint mondják, igen drága áron vette meg azon topoly fákat, mellyek azon helyet jelelék; mellyen Gustáv Adolf elesett. Az asztalos mindennemű apróságokat szándékozik belőlük készíteni, 's azokkal kereskedést üzni.

2.) Egy privát ember Washingtonban legujabban egy kályhát talált fel, mellyek segedelmével a' kocsikat fűteni lehet. Igen kevés helyet foglal el ezen készület, kevés égszert kiván meg és legkisebb füstölést sem okoz. E' kocsi-kályhát már több kocsiban próbálták meg a' vasútakon, 's az utazók' egyetemes állitása oda megy ki, hogy a' kocsiban legkevésbe sem érzették magukat kellemetlenebbül, mint fűtött szobáikban otthon.

3.) Portsmouthban jelenleg egy férfiú él, ki több mint 36 év óta naponkint 6 — 10 pohár rumot ivott meg a' nélkül, hogy ezen erős ital neki legkisebbet is ártott volna. Ha felveszünk egy általános ménnyiséget, p. o. naponkint 7 poharat, ugy ezen ember a' 36 év alatt 91,980 pohár rumot ivott meg. Valljon meddig üzheti emberünk!

4.) A' múlt hónapban több mint 4000 parisi utcza nyert uj felirást, kék alapra fehér betűkkel. A' tapasztalás tanitá, hogy az emlitett két festék vegyitéke éjjel az irást legolvashatóbbá teszi.

5.) Birminghamból érkezett tudósitások szerint ismét találkozott egy férfiú, Buretwoodban, ki nejét a' vásárra vitte, azt eladandó. Az asszony már egy pár pércz óta ott állott; a' kötéllel nyakán, midőn egy harmadik közeledék, 's 55 sous igért e' különös árúért. A' szerető férj nem kivánt többet, leoldá a' kötelet 's az asszonyt odaengedé vevőjének.

6.) Egyike a' leggazdagabb községeknek Páris' környékén kétség kivül Arcueil helysége. A' tudós Laplace' özvegye helyet kerestetett itt a' védö intézetben egy szegény árvaleány' számára; kérése azonban hely üresség nem lévén sokáig nem teljesitették. Midőn végre egy megürült, a' szegény azalatt megholt. Laplace asszonyság tehát a' nyert helyre egyet, akárkit a' helységbül ajálkozott fogadni. A' helység' előljárói fölszóliták községüket, de az egész helységben nem találkezott csak egy személy is, kinek a' védő intézetbe felvételre szüksége volt volna.

7.) Mariannak istenné' innepei, kit a' Hinduk a' himlő járvány ellen oltalmazó istenség gyanánt imádnak, böjtölésben, tisztulásban, áldozat-nyujtásokban, tánczokban és a' tüzön keresztül járásban állanak. Az innepi szertartásoknak ezen legutóbbika és legveszedelmesbje minden napnyugta után tartatik. Egy csekély, kis pagóda az, hol ez történik Bangalore környékén Mysore tartományban, hol egy 18 láb hoszú, 12 láb széles nyilás ásatik, melly egészen megtömetik égő parázzsal. Bizonyos jeladásra egy egész sereg ember, asszony gyermek tódul elő a' pagodából, 's innepélyes sormenetben halad előre hálaénekeket mondva Mariannak istennő tiszteletére lármás hangszerek' kiséretében, mi alatt valamennyin a' tüz' közelébe érkeznek. Mind ruházat nélkül vannak, testeik csak valamelly sárgás még eddig minden természetvizsgálók által ki nem magyarázott anyaggal bevonvák. Midőn a' 7—7 papok közül, kik az isteni szolgálatot végzik itt, egyik a' pagodában egy kakast leölt, a' buzgolkodók sorra, majd lassan, majd gyorsan haladva, majd ugrosva, majd tánczolva; mennek keresztül a' tüzön, mellynek közepén egy keskeny ösvény hagyaték; alig van, kin fájdalom jelei mutatkoznának. Ezen sétálás a' forró parázson, tisztulással és az istennő' háromszori felhivásával van egybekötve, 's ha az innepélynek vége van, az egész sormenet vissza megy a' pagodába, hol a' hivek egy nagy kávában megfüresztetnek, 's ezen vizbe mártják a' kis gyermekeket, mellyeket a' himlőjárványtól megmenteni akarnak, — de, mint sejteni fogják olvasóink, közönségesen kevés haszonnal.

8.) Amerikában, a' legnagyobb kereskedési balviszonyok mellett is, mellyek Amerikában most napi renden vannak, legkeresettebb áruk még maiglan is — az Asszonyok. Chicagobul legujabban ezeket irják:

„Az asszonyok utáni kérdezősködés közönséges. A' mint Buffalobul a' gőzhajók érkeznek, azonnal minden egyéb munka félretétetik, és egy nagyszáma a' gazdag, vigasztalhatlan házasodni óhajtóknak a' kikötőhöz tolakodik, készen állva, kezét valamelly fiatal hölgynek nyujtani kit szerencséje a' gőzösökön e' partokra hozott."

9.) October 2dikán, mint ez évenkint szokás, ismét nagy csoport nép tódult Brüsselből, a' genti úton, Zellichbe, hogy ottan egyenek. A' legnagyobb ehetőnek egy ezüst fog adatott jutalmul.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest
Decemb. 10kén
1837.
99lik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára.
Második fele

ELŐFIZETÉSI KÉRELEM.

Három év' elforogtával, elég sulyos küzdések után, nem sokára a' negyedik év fordulat is felviradand e' lapokra. Három évig, ha egy kissé körültekintem ez idő alatt beutazott gondolatim' országát, mindig arra czélzott minden ügyekezetem, mi módon elégíthessem ki a' nagy Közönség' sokoldalu kivánatit. A' nagy Közönség' sokaldalu kivánata azonban nagyon sok volt, szünetnélküli gyámolóim' száma pedig nagyon kevés 's igy mélyen tisztelt Pártfogóim mindezideig olly nagy lelkűek valának, miszerint kevésben kevéssel megelégednének a' józanság' azon üdvös elvénél fogva, hogy a' mértékletesség még soha senkinek sem ártott, bár igaz más részről az is, hogy egy kis torkosság az Előfizetők' számában, még egyetlen egy ujságírónak sem okozta halálát. Istennek hála! mint szives Pártfogóim látják, ezen torkosság mind e' mai napig is nekem nem ártott, olly annyira hogy jövő 1838ra megujulandó esztendőnkkel, újult erővel fogok törekedni, pártfogó Közönségemnek további gyámolitására lapjaimat érdemessekké tenni.

Az egész világnak nem tetszhetünk, mert az egész világ nem is olvas 's részemről legalább, igen megjutalmazottnak érzendem magamat, ha azon kis világ, melly ***„Rajzolatimat“*** mind ez ideig a' többi honi hirlapok' gyüjteménye közt tartani érdemesité, ha ezen kis világ, szives volt elismerni azt is, hogy lapjaimnak mindenkor legszentebb czélja vala: a' közjóra munkálni. Ez lesz vezércsillágom a' ránk viradandó új évben is, ez fogja buzdítani jövendőre azon munkás hazafi társaimat is, kik lapjaimat mind ez ideig szellemileg, olly fáradhatlanúl törekedtek gyámolítni: Bátor vagyok itt egyszer'smind a' t. Közönséget figyelmeztetni, hogy jövő 1838ra lapjaimtartalmát, egy jeles **Irónénk**, ***Karacs Theréz***' lelkes elbeszélésével kezdendem meg, mi szolgáljon hazánk Szépeinek ingerül e' lapok' gyámolitására.

A' **„Rajzolatok“** szivet, lelket képző, deritő 's vidámító tárgyai az eddigiek maradnak, 's mindezekben **főleg** az **eredetiség**, mellyben, valólag minden elfogultság nélkül mondhatni, a' **„Rajzolatok“** elébe, mindekkorig egyetlen egy honi lap sem vágott.

Képeket, a' **„Rajzolatok“** mellé adandok annyiakat, mennyieket szives Pártfogóim gyámolitásából adnom lehetséges leend; mert e' részben eddig elő is mindent erőmen túl tettem, 's végre is csak azt tapasztalám, hogy az értelmes és hasonló szép literaturai lapok' gyámolitásában buzgó magyar Közönség, nem köti szives részvétét egyedül a' **képekhez**, mint különben is, nem nagy hasznot hajtó külsőséghez.

Felszólitom tehát a' Haza' lelkes Fiait és Leányait, méltoztassanak lapjaimat továbba is gyámolitani 's irántuk szives rendeléseiket minél előbb megtenni. A' **„Raj-**

zolatok“ ára az eddigi marad; postán küldve félévre 5 p. frt., helyben 4 frt. pengő. Előfizethetni minden cs. kir. Posta-hivatalnál. Helyben a' szerkesztőségnél: **uj-világ-utczában, dr. Reisinger házban 554dik sz. a.**

Pesten december 5d. 1837.

Munkácsy.

☞ **Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' „*Rajzolatokat*“ járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.**

BRASSÓ.

TÖRTÉNETI ELBESZÉLÉS.

VIASKODY KÁROLY-TÓL.

(Vége.)

IX.

Olvasóinkat immár a' havas alföldre vezetjük, és pedig Bazarád' palotája' belsejébe. Ott üll a' Vajda egy asztalnál, fejét kezével támogatva; mögötte tanácsnoka Dobrozláw, kancsal szemeit hegyes hosszu orrán végig futtatva; egy alak, mellyet az olvasó hihetőleg, a' csiribiri korcsmából még ösmer.

„'S miért törekennék Károly éltem 's országom ellen — kérdé tanácsnokát a' vajda — hisz' hőbérében vagyok?“

„Mivel a' sertés' szalonnáját nem lehet megkapni, hanemha gégéjét megnyessük“ — felele nyugottan Dobrozlaw.

„Hah! ferde bujtogató!“

„Kiméld meg magad Vajda! kötelességem neked a' keserűt is eléadni, ha népünk' üdve kivánja. Előzd meg az ellent, pusztítsuk a' Bánátot, és szivesen alkudoznak majd velünk. Fogadom hogy Orsovát Pancsovát 2 nap alatt meghódítom; pedig mi hasznos volna neked e' 2 helység! Átengedik majd az egész Bánátot csak hogy mélyebben ne hassunk fészkükbe. —Károly mostan erőtlen, a' Bozsnyákokkal is sok baja van, és bátor ő is fenyeget minket, ez csak szinlett hősség!“

„Ha Farkas Tamás vagy Dobrozláw volnék, használnám ez alkalmat. Mondassam-e én is a' világgal, hogy az oláhok is ollyanok mint a' dalmaták, mint Spalatum és Jadra' lakói, kik ma a' magyar korona' árnya, holnap a' velenczeieké, holnapután ismét magyar oltalom-alá adják magukat? És honnan tudod hogy a' magyar sereg már is közelg, már is olly irtózatosan garázdálkodott határimban?“

„Honnan? Hadd jöjön a' hírmondó“ Dobrozlaw biztosultan kitárá az ajtót, de a' becsületes *Onucz* — ez vala a' tanított kém — meggondolva fekete tettét, az ajtó elől már eltávozott volt. Dobrozláw mit sem gondolva a' fölsüléssel „megyek — ugymond — fölkeresem, ha csak Károlynak valami kémje palotád előtt meg nem ölé.“

Magára hagyá a' vajdát, 's egy magános erdő-bürűn lesé Onuczot, a' rövidebb utot választva, igen hamar ott volt, 's tudá hogy hirmondója még nem lehet igen távol. Néhány gyerek az erdőszél előtt homokban játszott; közöttük Onucz' nagyobbik fiacskája, ki polyában tartva kisded testvérét, a' játékot nézte. Elé rohant a' sürűből Dobrozláw, 's valamint a' galambtársaság, ha a' nap' sugáriban fürdik, 's a' mellette álló terepély fa alól ölyv csap közéjük, nyilsebbel szétpattan — ugy oszlott el rögtön a' gyerek-tanya, annyira nézett ki a' pokol az előrohanó' szemeiből. A' kis fiu polyás testvérével vissza maradt, maradnia kellett; de még nem tudá mit akar Dobrozláw, már is szorosban mellékőz tartá a' kisdedet. Dobrozláw háta mögött az árokból más alak mászott föl, és csak hamar azon bokrok közé vonúlt, hol Dobrozláw' leshelye volt, hol annak fegyverei álltanak. „Hadd adjak neked csemegét! — mond Dobrozláw — hadd nézem e' kis csecsemöst!“

A' fiu eldobá az ajándékot, 's a' csecsemös után nyulónak kezeit mardosá.

Errős karral eltaszitá ez a' fiút 's a' kisded polyást leshelyére vivé, ott háta mögé a' bokrok közé letéve, tegezét irányzá az idősb fiúra, és az jajdulva, segitséget kereső elsietett. Arra jöve más felülről az országúton Onucz „Vissza!“ kiálta Dobrozláw „vissza Bazarádhoz nyúlszivű és hátra ne nézz többé!‘ — Onucz letérdelt előtte és kérte ne kényszeritse hazugságra, mert ő a' magyar sereget nem látta. Akkor

sem tudsz hazudni gyáva ha gyermeked hatalmomban vagyon? Akarod-e vérét? Mindjárt meglátjuk milly aczélzott erényed!“ — — A' szegény atya elsápúlt távolról egy neki ösmerősnek látszó embert látott gyermekkel szaladni; édes elősejtéssel addig mig Dobrozláw a' bokrok között keresgélt, elosont. „Ezer halál, nincs itt! káromkodva a' tanácsnok, utána lőtt a' megszökő atya után, a' nyíl nem tön más hatást, mint hogy Onucz' bokáját megsebesitvén, igen késlelteté annak haza-vánszorgását.

XII.

Prospero' háza, ez előtt árkadiai vidorság' temploma volt, de mióta Budapestről vissza hozá leányát, mióta azt havasi monostorba csuká, azóta mind megváltozott. Jefta neje fejét csóválta; kérdezvén férjét hogy' vannak a' magyar fővárosban? azt nyeré rövid feleletül, — különben olly bőbeszédű Prosperójától: ‚Buda boros, Pest poros.‘ — „Nem áll már sokáig a' világ — mond Jefta; — hisz' én is csak leány voltam egykor, de herczegekről, párviadalokról mit sem tudok. Aztán az a' vén ember! — no bár csak elszöknék az a' leány a' monostorból, hová Pestről átszállitá. — Én elhagynám szökni Dezsőjét fölkeresni.

Bejött most Prospero, ismét olly rendkivül vidor, mint mikor utoljára Budapestre ment, 's igy szólítá meg nejét „Asszony te! nesze kis gyerek.“

„Uram! ne büntess — válaszol Jefta, megfordult-e eszed?“

„No ne bukfenczeztesd nyelvedet, hanem vedd és dugd el!“

„Ez a' vén csősz megbomlott! még gyermeket lop. Mondsza mi a' manónak nekünk a' kis gyermek? Hiszen dicséretes az, hogy a' gyermekek' szenvedélyes barátja vagy; de csak a' házba ne hozd. És kié a' gyermek?“

A' gyermek kedvelő most az ablakon keresztül úthosszat látá mint kutatják ki Dobrozláw' poroszlói sorjában a' házakat. Fölragadá Onucz' gyermekét, és kertjének hátulsó ajtaján eltünt.

XIII.

Dezső az alatt a' magaskői nyékben egy vadat vön üzőbe, de minthogy távolacska csalá őt a' vad, vissza fordult más utakon, nem akarván mint várnagy sokáig tovamaradni. A' király már úton volt táborával Bazarád ellen, 's ő bár jobban szeretett volna vele menni; helyzetében még a' királynak nem mert ellenszegűlni. — Egy tóhoz ért; körül vala ez nőve virágzó cserjével. Gémek és egyéb halászó madarak röpdesének a' viz fölött, ollykor ollykor egy halacskát vacsorálók. A' fellegek óriási bérczeket tükröztetének a' viz' zöld árnyéklatán, 's a' madarak e' szerint két ég közt látszottak lengeni. A' nyáj kutyája egy bokornál megállopodott, és szünetlenül ugata. Dezső figyelmes lön odalépdele, szét bontá a' bokrot 's egy alvó zarándoknét pillanta meg. A' leány föleszmélt: ‚Dezső és Veron‘ kiáltás egy percz munkálatja lön.

„Veron! te itt?“ rebegé az ifju.

„Dezső! mielőtt fekete leplet öltök magamra, meg akarom tőled tudni: való-e mind az, mit atyám állit? Te rólam lemondál! Ah! én most te miattad földönfutóvá levék, csak egyszer még véled beszélhetni. Jó atyám a' monostorban vél engem. Dezső Dezső!“ — „Veron! — mond az ifju — oh! miért e' jelenés? Választanom kellett, és te angyal, te levél az áldozat!“ — „'S megbánod hogy rólam lemondál? Oh! csak ezen nyomorú szót hallasd velem. Dezsőm ‚*hogy bánod*‘ és vigasztalva térek oltáromhoz.“

„Leány! tudd meg tehát hogy — — tud meg kedves, hogy még mindig szeretlek, tudd meg isteni Veróna hogy — — — bánom eskemet; de embere leszek hogy szavamnak álljak.“

„Édes Dezsőm ezt vártam tőled, könnyebb szivvel térek most vissza szent fogságomba. Isten véled örökre.“

„Isten véled, édes, édes Veronka, a' mint más világon is boldog akarok, és csak véled boldog lenni, ugy fogadom szent szerelmünkre szent barátságomra, hogy holtomig más leányt nem fogok szeretni. Élj boldogúl. Átkarolá forrón a' szűzet, ennek zarándok pálczája eldült 's egy a' fűben fekvő képecskére esett. „Micsoda kép ez?“ — — Kiált Dezső, 's fölemelé. — Károly király volt azon ábrázolva, egy barlangban a' reá leső ellenségtől körül vétetve, ezen fölirással: „Sok pénzünkbe került kitudni: hogy' öltözködöl és hogy' nézesz ki. Halj meg.“

Forró csókot nyoma Dezső kedvese' ajkaira és képestül lélek szakadva Visegrádra sietett. — Veronka egynéhány Rómából hazatért havasalföldi zarándoknékkal hazájába érkezett — — 's monostorába.

*

XIV.

Havak multak el. A' vaskapui sikon fejérlett immár a' magyar tábor. Dobrozláw, jobban befurván magát Bazarád' hiedelmébe, jobb szükében vezérnek választaték az oláhok' részén, 's várva várta már a' magyar tábor közelébb jöttét. Nagy hegyet választott övéinek mellynek moldvai részén meredek sziklafal; jobbról bérczpatak; balról igen keskeny, 's félórányira nyuló szorúlat, megháthatlan gránittal; negyedik részén pedig nem régen ásatott sáncz, keritéssel 's kapuval ellátvák — valának határai. Itt táborozott Dobrozláw a' nélkül hogy a' tölgyekkel benőtt téres kúpon csak egy ember is látszott volna alolról tekintve. — Ha a' vezér az takarta hogy *zárassek be az erdő;* akkor elé jött egy köpczös kis ember, ki Magyarországon kántor-szerepet játszott, egyet fordított egy kulcscsal, és a' bércz erdöstül táborostúl bevolt zárva.

Róbert király ugy számolt hogy az oláh táborlat, a' Verőcze' tulsó torkolatján túl várja őt lesben, és e' szerint ő több pusztítást tehetend a' szorulatból, mint sem az oláhok övéiben, a' magyarokban; minthogy a' széles sikon elterült ellen, ha valamenynyien egyszerre sütendnék el tegzeiket, a' magyarok' soraiban legfeljebb kettőt hármat ejthetnek el. Különben is 8 napot kellett volna a' királynak kerülnie, ha a' bérczszorulaton nem megy vala keresztül.

Előlépett most Lajos herczeg utána a' tábor' nagyai, esengvén a' király előtt, ne menne ő is a' csatába, ne hagyná könnyen történhető halálával az országot árván. A' király mosolygott. Ekkor közelíte egy aszszony, képet mutatva a' királynak, melly Veronáétól semmiben nem különbözék. Letört a' király sátora fölött egy tetemes cserág és behorpasztá a' vászonnal vegyes bársony fedelet. Sápadság üle a' körülállók' ajkain és a' király igy szólamlék meg: „Igen becsülöm vonzalmatokat kedves hiveim, de ezeket nem vehetem másnak mint igen természetes eseményeknek, azért kérlek benneteket és parancsolom ne gátoljátok pályámat. A' cserág erétt volt a' halalra leélte üdéjét, le kellettesnie, akár egy királyi sátor, akár mi más halomra esendett is. Azon képek... tán csak az' okból koholtattak hogy egy magyar király' bátorszivüségét probára tegyék. Sokat fáradoztam még a' bajnok magyar nép a' királya lehettem; ollyan népnél hol minden katona meg annyi hős, melly nép' elődiről hajdan a' világ rettegett, mellynél minden pór is vágyva vágy magának babért szerezni, vagy a' hazáért meghalni, olly sok bajnok közt épen a' király maradjon gyáva? Nem: országom csonkulást szenvedhet e' ferde oláh néptől, ide jöttünkben láttuk mi pusztitást tön e' napokban az álnok Dobrozláw; meg akarom érdemelni hogy magyarjaim szabad akaratból választának királyukká, ha mindjárt érttök meg is kellene hallnom. Halljátok-e vitézek holnap királyotok vezet, azon bérczöbölbe, királyotok adand példát nektek hazátokért harczolni és győzni"... Intett a' király és az esengők visszavonúltak.

Patay és Turányi a' csiribiri korcsma' két hőse jelen volt a' magyar táborban. Azon hir támodott hogy az oláhok valahol elbúva csak a' királyt lesik, de épen az a' ki azt hirdeté meg' vissza vevé szavát.

Azért két hősünk sem ada e' mondának hitelt. Arra járdala egy ember a' sűrűben. „Mi a' manó — kiált Turányi hiszen az a' mi Scarabaeusunk testestül lelkestül, hát az hogy jött ide?"

„Hihetőleg nyelvtudományiért hogy az oláhokkal beszéljen."

„No ezt rá szedjük! He mester!"

A' mester meglátván Turányit odább akart állni.

„Meg me moczanj — dörge Patay, — utol érlek és kásává morzsollak ha ide nem jösz."

A' mester a' levél olvasásra emlékezett és szelid nyájassággal oda simúlt.

„Hallod-e mond Turányi, azt kivánja Lajos herczeg hogy öltsd magadra a' király' ruháit, és vezesd a' tábort az ellenség ellen. Reád ugyan a' legtöbb nyilak suhannak, de ugy is még nem volt semmi súlyod a' világon, — legalább dücsőségesen meghallsz a' hazáért."

Paracelsus Patay öklét nézegeté — másfelől a' halált látá, — meggondolásra kért időt, magányos sétáláson. Megengedteték neki. Elment a' sűrűbe, és hirét többé senki nem hallotta.

XV.

E' közben igen különös külsejü vitéz vágtatott a' király' sátora felé, midőn Lajos esengő társaival onnan eltávozott. A' fekete paripás vitéznek, fekete vértje, öltözetje és fekete sisakja volt. A' sisak szem lecresztve. Át-nyujta a' királynak egy iro-

mányt juhbőrön, e' foglalatút: „Árva és néma vagyok. Hazámban névtelennek hívnak. Vétkes lévén keresve keresem az alkalmat, egy gondatlan rút tettemet valamennyire jóvá tenni. Add át nekem ruhádat, küld a' közel harasztba, ott megleled az enyémet. Éltemet ne féltsd, mert engem semmi emberi kéz meg nem sebesíthet.“

Míg a' király olvasott addig a' fekete lovag lassan a' száz lépésnyire fekvő csalit fölé ballagott, karjával arra mutató, arczával a' királyra tekintő.

A' vitéz' megjelentével rögtön derült lőn az ezelőtt borúban öltözködött őszi ég. Az egész tábor isten' küldöttjének nevezé ez alakot.

„Cselszövő ez és nem egyéb — mond a' király — veszélybe akarja a' magyarok' királyát e' fölcserélléssel dönteni, lássa meg tehát hogy I. Károly rendíthetlen. Vigyétek oda öltözetemet, e' veszélytől nem tartok.“

A' király' emberei vissza jöttek a' fekete öltönynyel, de az idegent senki sem látá a' csalitban.

XVI.

Fölviradt Lajos herczeg félte napja. Megindúlt a' sereg a' bércz szorulatba. Fele már ben volt azon útban, mellybe az ég' sugari, csak mintegy tágas kéményen hatottak keresztül.

„Uj uratoknak, Farkas Tamásnak és az ördögnek nevében, rajta legények!“ — dörge egy szózat a' bérczoromról. Az eleve oda készített számtalan sziklák, százszorozott visszhanggal lezuhhantak az oláhtábor' magas széleiről a' magyar seregre, százankint eltemetők a' magyar vitézeket.

„Mellyik hát a' király? — kérdé egy más ott fen — mert fogadni mernék, hogy azon leeresztett sisakút, azon fekete öltönyűt hívják Károlynak.“

„Tuskó — felelt az előbbi durva szózat — nem ez a' király, ott kin lovagol zöld ruhában aranynyal hímezve, ott, ott - - -“ A' beszélő nagyon kitalált hajlani a' mélység fölött; kisikamlott, 's káromolva lezuhhant; ég 's föld között egy hegyesen kiálló oldal szikla fölpeczkelé hasát.

A' szikla- és nyilzápor egyre növekedett.

Három egész napig tartott a' hallatlan ütközet. A' hideg is rendkivül növekedett, noha még mindig csak november hava volt. A' jaj elterjedt egész Temesvárig. Legtöbb pusztitás történt a' kunok közt, kik ez által lemosták tatárjárási bélyegüket. Itt veszett el András, Fejérvár' Prépostja és al-kanczellár a' királyi pecséttel; továbbá Miklós, erdélyi Prépost, számos pappal; és Mihály, Pozsega' Prépostja. A' papoknak faszeget vertek fejükbe az oláhok, őket vélték a' király nógatóinak e' hadra; nekik tulajdoniták hogy a' király megmenekvék.

Bazarád a' 3 nap után függetlenné hirdeté magát. Dobrozláw feje a' magyar holttestek közt találtatott. Hihetőleg a' sziklazápor töré le a' többi testről; de a' test még tovább is a' megháthatlan szikla' hegyén maradt, míg sasok' eledele nem lőn.

XVII.

Kijött most a' fekete vitéz' kivolta. Dezső' holtteste hozaték a' király elébe. — A' király könyeket önte. Lajos több napig könyezve barátját, magányos kalandjaiban a' sürű fenyvesekben egyszer fekete pontot vőn észre a' távol hótakarón. Dobogó szívvel sietett oda. Főig hólavinától elborított ember fekvék ott Prospero. — — — Dermedett kezeivel magasra tartá Onucz gyermekét. — A' gyermek' megfagyott; kiterpesztett merevedett kezecskéi jelenték hogy segitségért tárá ki. Siralmas arcza még mindig — ég 's föld között is — pártfogója fölé konyúlvák.

Prospero hihetőleg azon monostorba akará a' kisdedet vinni, hová leányát vivé. E' monostor nem messze fekvék e' bércztől, szép lapályban.

* * *

Károly holta, vagy is 12 évvel e' harcz után Lajos mint magyar király, ismét adófizetővé tette Bazarádot.

I. Károly, Lajos herczeg, Dezső, Prospero, Veronka — — nincsenek többé, de fen áll egy Lajostól épitetett város azon helyen, hol Verona' monostora fekvék. Neve lőn:

Corona Prosperi, németül Kronstadt, magyarúl Brassó.

Honunk' több helységiben, főkint Szathmár és Mármarosban *Verona' és Korona* fölcseréltetése máiglan is dívatozik.

A' LEDÉR LEÁNYHOZ.

Nem szebb kelet virányain
A' tünde rózsa szál,
Ha zárott keble megnyilik
Arczodnak bájinál.

'S varázs erő ragyog szemed'
Izzó sugáriban,
Csak az kár, hogy szűd ajtaja
Olly tárva nyitva van.

Kevessé nyitva hadd legyen
Mig hódolóra lelt,
'S büvös szerelmed' lángja hűn
Melenget egy kebelt.

Ha föllelé, lakatra zárd
Szivednek ajtaját,
A' lepkekint elszárnyaló
Érzet gyönyört nem ád.

Mert majd ledér szived közös
Szobává változik.
Hová az útas jön 's megint
Messzére távozik.

De biztos lakhelyet soha
Egy férfi szív' se' kér,
És puszta lesz szived hová
Most annyi útas ér.

SUJÁNSZKY.

NYILT LEVÉL.

Eperjes decemb. 2-dik napján 1837.

Kedves Szerkesztő Úr! Tudatni akarom önnel, és lapja' becses olvasóival: mikint a' tanácz kedvellő eperjesiek a' mult hó' 22-kén egy fényes bálban vőnek részt. Azt gondolja talán ön, hogy ezen mulatság a' mult farsangra ráadás, vagy a' mármár bekösöntő tánczvigalmak' előjátéka vala? — Óh nem! — Bálunk' cziméül a' naponkint gyarapuló ipar-egyesület', vagy inkább *polgári casino'* ünnepélyes fölszenteltetése tüzeték-ki . . Különösen a' megyei közgyülésre érkezettek, — átalában a' már jól kipihent *lábák* is hatalmas *rúgók* valának a' csinos terem' 's az öt mellékszoba' megtöltésére. — De nem az öszszesereglettek' nagy száma ruházta-föl különös sajátsággal a' tánczvigalmat; hanem az illyféle piqueniquekben ritkán látható *népszerűség*, melly itt bájosan voná-át egyensugaraival a' minden rangu- és osztályzatnak arczait. — Csinosság, rendtartás, és feszetlen derültség ömlött-el az egész tánczmulatságon. — A' mi gedig legnevezetesebb — a' szűnóra alatt pezsgővel tőlt poharak üritettek — az egyesület előljárói, 's több más honfiak egésségéért, kik között Széchenyi gróf, 's egyéb jó polgárok nevét örömmel hallottuk megéljeneztetni. — Bár több illynemü polgári innep foglalna helyet honunk' hirkalendáriomában.

Á propos! — Közlök még más valamit is önnel. — Csakugyan a' mult hónap' derekán vala szerencsénk *Dr. Kunicke* a' bécsi „*Museum für topographische Vaterlandskunde*" czimü lapok' érdemes szerkesztőjéhez, ki az iparegyesület' teremében, tovább egy hétnél, naponkint reggeli 11 órától 12ig *agytani* (chranologiai) *leczkéket* tartott. — Eléadásai a' lélektan (psychologia) mezejébe vágván, annál inkább érdekleték a' müveltebb hallgatókat — (és dicsérettel legyen mondva a' hallgató*nőket* is) — minthogy sok új, 's valóban meglepő szín mutatkozék rendszerbe szedett elvein, — és a' száraz theoria sötétjét — több emberismeretből meritett példákkal világositá-föl. Dr. Kunicke az agy' minéműségéből, 's alkotásából magyarázza-ki a' lélek legjelesebb működéseit, a' kedély, charakterek 's tb. legmélyebb rejtélyeit: következőleg, ha a' kiváncsiak, a' bennök fészkelhető jó vagy rosz tulajdonokat, hajlandóságot p. o. hangászatra, költésre 's tb. kiakarták tudni — csak Dr. Kunicke tudományához folyamodtak. Dr. Kunicke pedig agyukra tevé sokat-igérő tenyerét, — 's a' Hamleti kérdés fejtve volt. — Lássa az ember! — mit nem tesz a' varázslat! — Már most majd minden eperjesi tudja, hogy mire termett, 's mire van igen nagy hajlandósága. — — Sajnálni lehet, miképen Dr. Kunicke, mindent csak az agytanra szorit — elfelejtve az idegzetek, és a' vérkeringés működéseit.

Egyébiránt Dr. Kunicke úrnak köszönettel tartozunk; — mivel városunkba egy kis szellemi mozgást hozott, — Biographiáját nevezetessé teendi azon dicséretet érdemlő művészi hajlandósága is, mikint ő volt a' legelső — Sennefelder Alajossal egyesülve — ki a' kőmetszést Osztria fővárosában meghono-

sitotta. — Dr. Kunicke eddigelé nagy utazásokat tett Europában; most pedig leginkább azért utazza keresztül honunkat, hogy „Muzeum“ czimü journálját topographiai nevezetességekkel gazdagitsa. E' tekintetből elökelö családjaink' levéltáraiban szorgalmasan buvárkodik. Nemes ügyekezete honunkra nézve örvendetes, de egyszersmind keserves és büsító is; mert valljuk-meg — inkább szeretnök mi, — ha valamellyik honfitársunk agyára tenné Dr. Kunicke, tenyerét, 's mondaná neki: *„Barátom, te benned nagy hajlandóság van a' topographiai tudományra, — eredj — és kutasd helyettem nemzeted' levéltárait.“*

Ki is 's a' t.

Szerkesztő Úrnak tisztelője

Eperjesi Imre.

V Á D,

VAGY:

NYILT LEVÉL.

Kedves Szerkesztő Ur! Ismer már, milly nyilt szívü vagyok, azért ne haragudjék, ha levelemet is kinyitom — vagy is inkább becsukom azon szándékkal, hogy Kegyed nyissa föl; hadd lássa az a' kis világ, melly e' lapokat olvassa, nyilt szemmel, mit nyilt szivvel csukott levélben irok.

Tudja-e, milly alávalóságot követnek el a' „Rajzolatok“ interpunctioi? Tudja-e, mint ocsárolják, mint szidják ezek Kegyedet? — — —

Azt irá Kegyed egykor, hogy a' betük lázzadtak föl ellene 'stb. — Még az csak türhető dolog, mikor az embernek szemében megmondják a' mondókát. De mikor már háta mögött gyalázzák; szembe meg nem is kukkannak! azok alacsony charaktert árulnak el; rosz nevelést, — kik ezt teszik... És ezt néhány héttöl önlapjainak interpunctioi practisálják — a' szép madarak! — Alig érnek hozzank a' „Rajzolatok“ tüstint panaszt, szüntelen panaszt hallunk: „Bizony csak illyen ollyan 'stb. ember az a' mi Szerkesztönk! — mond elöször is a' fölkiáltó jel (!) — nem gondol velünk semmit; mindig csigáztat. Ha sokáig igy lesz, elszegödöm a' lányokhoz; — tudom! meg becsülnek azok. A' gyönge szivecskéről csak néha szalasztanak el, midön kedvesök után epednek.“

„Biz én sem szolgálom tovább uj esztendönél — mond erre a' kérdés jel (?) — mert még elkárhoznám alatta. Az az átkozott betü-szedö, ha még a' mennyországról volna is szó, — oda függesztene. Aztán rám fognák egyszer, hogy én kételkedem lételéről!...“

„Neked még kutya bajod, kérdés pajtás! — mond ismét a' kettös pont (:) de nekem van az emberekkel sok bajom. Engem mindig, még a' sötétben is elöre küldenek, hogy én vizsgáljam az ösvényt; — igaz ugyan, hogy ök a' fényt sem látják; ámbár nekik is két szemök van, mint nekem...“

„Jó Szemesdy öcsém! — sohajt föl a' hiány jel (' apostrophe) — hát velem mit tesznek? majd minden szóhoz oda bigyesztetem, 's alig van idöm egy kis czipót enni. No! de csak hadd pótoltassék velem a' mi az emberek fejéből hiányzik!“

„De én nem türöm tovább — kiált most a' pausa (—) elszegödöm külsöhoni irókhoz, hol nem pausálnak annyit.“ — — 'stb. illy féleket... Csak ezt akartam Kegyednek tudtára adni, hogy tudhassa, mint kellessék ezután bánnia ezekkel a' neveletlenekkel.—

SÓSKÉVY.

EGYVELEG.

1.) Egy tánczosnéra a' bordeauxi nagy színházban két gonosz incselkedés tételték; egy alkalommal egy két hüvelyknyi hosszú, éles, hegyes vas szúraték élével fölfelé páholyának ülésébe; mellyet azonban szerencsére czre vett, kezével, mielött leülne, megtapogatván a' helyet, ha valljon nem nedves-e. Máskor egy pohár vizébe, mellyet lefekvés előtt mindenkor inni szokott, egy egész marok jól össze tört üvegcserepet vegyitének, mit szinte megtudott. — A' törvényszék nyomozza a' gonoszokat.

2.) Azon csudaszép emlékre, melly Parisban a' szép müvészetek' akademiájának palotáját ékesíti, következő felirás tételték, arany betükkel: „Façade du château de Gaillon, bâti en 1500 par le cardinal d' Amboise.“

HIR- 'S DIVATLAP.

HONI HIR.

Mult hónap 20ikán ment végbe Szombathelyen Vasmegye által a' honi nyelv terjesztését eszközlendő pénzalap szaporítására intézett jövedelmü táncmulatság. A' megyeház nagyobb tereme izléssel volt diszesitve, 's az udvarfelüli oldalon virágokbul összeállitott csucs-oszloppal ékeskedék. Különös meglepő csinosságu volt a' hölgyek pipereszobája, hol a' csicsomázáshoz 's egyéb illy alkalommal előfordulható kivánatokhoz szükséges szerek gondos elővigyázattal valának fölrakva. — Nem volt fogyatkozás czukrászi csemegékben is, 's az étszobák mindennemü tápszerrel 's itallal kinálkozának; szóval, minden a' legszebb 's legkellőbb rendben volt. Illy intézkedés kellemes időjárat 's más kecsegtető körülmények, különösen pedig a' kitüzött czél szentsége azt reménlteték, hogy a' megjelenendő vendégek száma, az egyéb illy mulatságra gyülni szokottét jóval fölülmulandja. Sajnosan tapasztaltuk azonban, hogy reményünkben csalatkozánk, 's hogy épen ollyanok nem vőnek számosan részt e' nemes czélu mulatságban, kiknek a' jót apolni, a' szépet méltánylani 's az üdvöset kettős karral elősegítni kötelességük. Vajha ne puszta szavakban állana csak mindörökre hazafiuságunk!

KÜLHIREK.

1.) A' nagyur' példájára már a' persa kormány is elhatározá magát egy hivatalos ujság' kiadására, melly nem talán csak kevesekre hanem az egész országra van számítva. Ezen persa ujság Teheranban jelenik meg, hónaponkint egyszer, nagy folioban, chinai papiroson, kőreedzve, vagyis lithografálva. Nincs valamelly különös fő czime, hanem első lapján a' persa czimer látható, vagyis egy üres paizs a' két orozlán tartotta persa koronával, melly mögött a' nap látszik felkelni, ezután következő felirás jő: „Tudósitások 's esetek * * hónapban, nyomatott a' kormánypalotában Teheranban."

2.) Bizonyos Testu ur, ki az ó-románcza-nyelv' emlékei felkeresésével foglalatoskodik, Majorcában igen nevezetes földabroszt talált, melly egykor Amerigo Vespucci sajátja volt; ezt 1439ben, bizonyos Valsichi rajzolta Majorcában. Igen nevezetes hosszasságú, 's az 1575böli földabrosz után a' legrégibb geographiai emlék, mellyet birunk. — A' portugálok egyébiránt földabroszok' feltalálását don Enrique nevü herczegjöknek tulajdonitják, ki egyszer'smind egy hajószati iskolát is alapitott. A' földabrosz hátrészén Vespucci' kézeirása olvasható: „Ezen nagy földleiró tekercset 130 arany talléron fizette meg Amerigo Vespucci." Szélei mindennemü jegyzésekkel beirvák a' leirt országok' erkölcsei- és termékeiről, de az irás olly apró, hogy nagyitó üveg segedelmével sem olvashatni. — Testu ur, minthogy az abrosznak tulajdonosa azt eladni nem szándékozék, lemásolá, 's egy példányt belőle Parisba a' franczia akademiának küldött.

3.) Londonban egy naplopó sok idő óta különös keresetmódot gondolt ki magának. Igen jó uszó levén, a' nyár' folytában minden hónapban legalább háromszor a' Themzébe ugrott, mellyből czimborája őt mindannyiszor kiszabaditá. Ez utóbbi illyenkor soha sem mulasztá el az egybecsődült népnek elbeszélni, hogy a' szerencsétlen ember, egy szegény napszámos, ki feleséggel és gyermekeivel legnagyobb nyomorúságban teng; 's ugy a' körülállók mindenkor egy kis collectát tettek össze az állitólagos kétségbeesettnek felsegíllésére, megvigasztalására. De a' jó speculatio csak nyáron kamatozhatott a' víz télen által hidegecske levén, még az olly bocskor-bőrnek is, minő a' mi hősünké vala, 's igy uj kerestmódrul kelle gondoskodnia. Hősünk ennek következtében rendesen mindig felakasztá magát valamellyik lámpára az utczán, valahányszor erszényének lapossága azt kivánni látszék. Hű társa pedig rendesen mindig levágta kötelét 's a' collecta, mint sejteni lehet, soha sem maradt el. — A' napokban, azonban a' czimbora kevessé későn érkezett, 's csak akkor jutott oda, midőn már kedves pajtásának nyelve két arasznyira kilógott szájából, — 's hősünk megfogta mit olly soká kisértett, az ördögöt.

4.) De la Concorde piaczon Parisban igen érdekes próba tétetik egy uj nemü kövezettel, melly abban áll, hogy az utczát 4 hüvelyknyi vastag és 8—10 hüvelyknyi széles kövekkel kirakják. Ezen kövek részint kavics - részint asphalt - részint termés-kő, darabok 's asphalt által egybe ragasztvák, 's ha igy a' sor megrakatott bizonyos gyantatömeggel leöntik, miáltal az egész egy tömeggé leszen, melly, mint mondják, a' kocsi kerekeknek igen sokáig nem enged.

Javitás. „A' hajós leány" románcz irója, mint a' Rajzolatok' 783d. lapján olvashatni, nem Morvay hanem „Romvay."

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest
Decemb. 14kén
1837.
100lik szám.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára
Második fele

A' HÁZASSÁG.

1.

FRAPOLLI.

∞ Bécs varosát látni gyermekségem korától mindig különösen óhajtottam. Meg-lett, a' mi után annyit vágyakodám. Morva-Ország fő-városába utazván Brünbe, szánt-szándékkal Bécs felé ügyekeztem. — Még akkor a' gőz-hajók nem keringtek a' Dunán, gyors-kocsin váltottam helyet. Úti-társam egy pesti ügyvéd, és két honni ifju volt. Az ügyvéd egész uton tartott bennünket anekdotákkal. Mellyeken ő maga leg-többet nevetett; mi pedig ellenben hallgattunk, vagy szunyókáltunk mellette. Meg-lehet a' döczögős ország-út volt az oka, mellyen iszonyú nagy bárkánk majd a' lelkünket ki-rázta. De nincs ollyan hosszú a' földön, hogy vége ne legyen. Mi-is el-jutottunk valahára Bécsbe. Nagy város Bécs, az igaz, de a' ki Pestbudát látta, még egyszer ollyan szépnek nézi azt lelkében, ha Bécs városát látja. Akkor kiált föl még csak: a' gyönyörű Pest! — szép sétálóji vagynak Bécsnek az-is igaz, Pestnek pedig épen nincs, az-is tagadhatatlan. Bécsben előbbi uti-társaimtól el-válván ujabbakkal váltottam-föl öket; mert utam még Brünig tartott. Itt egy német majorné lett uti-társam, meg egy cseh Prágából, — és egy olasz Milano (Mailand) városából. Ez nem tudott németül, csak olaszúl, és francziául, valami keveset latinúl. A' cseh nem szólhatott vele, de a' majorné sem. Tölem azt kérdezte, magyar vagyok-e? (Es-ne ungarus?) Igen meg-örült hogy beszélhetett velem. De nem volt ám benne köszönet. Mert nem sokára kellett tőle hallanom: Ungarus est cruda natio; amat videre manare sanguinem. (A' magyar nyers nemzet; szereti a' vér csorgását látni.) Én ezekre hallgattam; mert láttam, hogy igen fiatal az ember; hadd beszélje-ki magát, gondoltam magamban. Nem-is csalódtam-meg; minthogy azonnal folytatá az olasz tovább: Ungarus est martialis, sed barbarus. (— A' magyar vitéz ugyan, — de — vad) Alig beszélte ezeket, azonnal sáppadni kezd, és roskadozni. Mi bajod? kérdem: Bohemus malum fumum mittit, dic illi; felelé. (A' cseh rosz füstöt bocsát, mond-meg, neki) ugy-mond. Mire én azonnal ki-nyitottam a' kocsi-ablakát, és a' csehnek értésére adtam, hogy hagyná félbe a' dohányzást. Az olasz fiú dohányos nem lévén, émelygést és fő-szédűlést kapott tőle. A' friss levegőre azonban magához jött ismét; és Petrarcha sonetjeit fogván, azokat olvasta. Én nem szóltam neki egyebet, mint azt, hogy nemzetünket nem ösmeri; innen javaslottam neki, hogy járná-be országunkat maga, és nézne-szét *saját szemeivel* köztünk; mert más szájával jól nem lakik az ember, mondám. Különben azt-is értésére adtam, hogy illy gyengédeden egyedül azért szólotam vele, mert a' többiek nem értették, hogy mit mondott; és igy a' becsmérlés idegenek előtt nem történt; magam pedig ösmérem a' nemzetet; és tudom, hogy nem ugy van, mint *Frapolli* uram (igy hivták) mondotta. Nemzetünket mondám, *nemes lelkűnek* nevezi a' kül-föld; *miveltségét* egyedül az vitatja, a' ki a' nemzeteket csupán könyvből ösméri; — de maga nem tapasztal semmit.

Frapolli el-hallgatott. 'S innen van, hogy én-is el-hallgatam; mert láttam, hogy elég; különben meggyőztem volna Brünig. Mert még az is hátra volt, hogy egész nemzetről soha sem lehet el-határozva szólani, még annyit sem, hogy teszem azt: magyar, vagy német; fehér vagy fekete; valamint az asszonyi vagy férfi nemről-is, hogy mellyik jobb, és mellyik gonoszabb, fajtalanabb 's a' t.? — mert az attól függ, hogy mellyik *millyen?* —

Különös volt, hogy olasztársunk, és a' többiek közt én voltam a' tolmács. Melly tisztem ollykor ollykor egy keveset terhes-is volt. Mert teszem azt: a' majorné azt mondta, hogy ő az olaszokat szereti mig kicsinyek, de ha meg-nőnek igen galádok, ugy-mond; nem hagynak a' fehér személynek békét, a' fertelmesek; én tudom ugymond, mert laktam közöttök. — Frapolli egyre kérdezte: quid dicit? (kvid dicsit; mit mond?) 'S én hiven le-fordítottam neki. De ő azt mondta-rá turpe foemina (turpis foemina helyett; azaz csúnya asszony) lám, köztetek lakott felelém, hinnem kell neki; te pedig nem voltál Magyar-országban, mondám, 's még-is beszélsz.

Erre ő nem szólt semmit; hanem felelet helyet Petrarcháját dicsérte; 's én azt mondtam rá, hogyollyan munkára nem igen kell több, mint az, hogy az ember el-eresze kezét-lábát, 's oda engedje magát az érzékenységnek egészen, azután irja-le, és ne szégyelje kiadni. Bosszúsan kiáltott-föl az olasz kadét. (Neiticsemi intézetbe ment Brüntől nem messze) quid tu dicis? (kvid tu dicsis, azaz: mit mondasz te?) Azt csak ollyan teheti, mondám, a' ki az *okosság* (józan ész) fáklyáját el-óltja, és egy valóságos *ész-fogyatkozást* enged történni fejében. — Igy panaszolja azután az illyen bóldogtalan legényke, hogy: Lámpási a bölcseségnek.

Előtte hijában égnek.

Frapolli mosolygott; ugy látszott, fogott rajta a' szó. — Mert el-váltunkor kezembe nyomta zsebtárczáját, hogy irnám-le benne nevemet. Mit-is én szívesen teljesítettem. Azóta nem láttuk egymást, és ugy lehet, e' kurta pályán nem-is látjuk többé! — —

2.

A' VÉN-LEGÉNY.

Brünben el-töltvén két esztendőt, vissza-tértem Magyar-országba, még pedig feleségesen. Újság-olvasás végett a' Huszár-kávéházba jártam. Hol rendesen senkivel sem találkoztam, a' kivel beszélgethettem volna. — Innen nem kis csudálkozás lepett-meg, midőn egy dél-után, a' mint épen a' kül-földi hirekbe voltam el-merülve, oldalt egy ösmeretes hangot hallok: „Te legény! Itt a' csokoládé, készitsd-el tejbe;“ ki lehet ez? Igy magamban. Oda nézek. Hát az én egykori uti-most meg ügyvéd-társam, a' kivel én ezelőtt két esztendővel Bécs felé utaztam, — és a' ki nekem, vagy is inkább nekünk annyi anekdotát beszélt volt! — Köszönök. Ő- is köszön. Ejnye, beh régen láttam barátom! szól a' vendég mintegy a' szent hajdan hangjain. — Én azóta meg-is házasodtam, mondám. Én pedig meg-őszültem mond a' vendég.

Most homoeapathice élek, ugymond; azért jöttem ide a' kávéházba, mert otthon nincs kinek el-készítni a' csokoládét; nincs feleség, ugymond; jól tette barátom, hogy meg-házasodott, ez az, a' mit meg nem fog bánni; még most nem tudja, mert fiatal; csak akkor érzi azt az ember, ha öregszik; mert mig fiatalabb, csak akad valaki mindig, a' leányok kedvelik, reménylik, hogy el-veszi; társaságát szereti minden, mert vig, bú és gond nélkül való, barátja van akármennyi; mert a' fiatalság nincs annyira el-foglalva, rá ér mindenre. De az én koromban, barátom, 's ezt jól meg-kell ám jegyezni, ugymond, — az én koromban, barátom! — *mikor leg-inkább volna szükség a' társaságra*, magában marad az ember egészen, mint az ujjam. Ez azután a' szörnyüség, ugymond, *nem kell az ember senkinek*, és rettentőség! — épen akkor, midőn az ember testestől-lelkestől ragaszkodik mindenhez! — Az öregeknek nem kell, mert azok többnyire mind házasok, 's ők csak ifjusága barátjai voltak az embernek, öregségöket másokhoz kötötték, felesége, gyermeke, háza-népe majd mindeggyiknek; ezek kedves gondoskodással vannak el-foglalva; a' leányok pedig az illyen vén legényre rá sem néznek; sőt iszonyodnak a' tarka fejű pillangótúl. — Az ifjaknak szinte csak magokhoz hasonló vidor ifjak kellenek. A' vén-legény akkor kopik-ki a' társaságból, mond, midőn épen rá-szorul, midőn épen kellene. — A' mit életemben meg-bántam ugymond, az, hogy nőtelen maradtam.

Hiszen még lehet, mondám, van elég fehér személy a' világon.

Ugy van, viszonzá a' vendég, de már késő; azt csak én tudom, úgymond; mert valóban ha valamit, azt mondta jól Hartmann (Glückseligkeitslehre czimü munkájában) hogy mikor a' gyermeknek a' foga hasad, el-kell választani a' csöcstül; az ember-is akkor házasodjék, ugymond, mikor az ösztönök késztetik, nem pedig mikor el-hagyják. Ez az, a' mit meg nem

fog barátom egy könnyen bánni, — hogy meg-házasodott. Még most nem tudja; csak később fogja tapasztalni; mikor majd látni kezdi, mint huzza-el magát a' világ; és lesz hová vonulnia.

De sok gonddal jár ám a' házas élet felelém.

Semmit sem tesz, mondá; az ember fiatal-korában sokat meg-bir; ejjel nappal győzi a' munkát; tür, szenved, iparkodik; még-is jól alszik, ha rá-ér; legjobb erejében lévén, meg-lábol minden bajt, — keresztül hat minden akadályokon; és mikor leg-nagyobb szüksége lesz a' nyugodalomra, akkor lesznek nyugodalmas napjai, akkor nőnek-föl gyermekei, és meg vigasztalják életét. Igen jól van az el-osztva barátom, ugymond; mig az ember fiatal, erős; akkor dolgozik, fáradozik, gyermekeit növeli; mikor pedig öreg, gyenge; akkor nyugszik és *a' leg-kellemetesebb társaságban él*, mellyett maga képzett magának önnön lelke szerint; és mikor leg-nagyobb szüksége van a' a' társaságra, mikor el-vonta magát az egész világ tőle, van hova vonúlnia, van hol örülnie, és mintegy föl-élednie, újá születnie gyermekeiben. —

Jól tette barátom, hogy meg-házasodott: mert ez az, a' mit soha meg nem fog bánni, kivált ha jól választott, ugymond, a' min azonban leg-kissebbé sem kételkedem; mert tudja-meg barátom, hogy ez a' legjobb lépés, a' mellyet tett életében; de ezt még most nem tudhatja; addig-is, mig tapasztalni fogja, nekem bizvást el-hiheti; mert én ezt, (itt egy kissé meg — pihent) ugymond, teljes lelkemből érzem. Bizony jól tette barátom, hogy meg-házasodott, kivált, ha jól választott; mert ettől függ ám minden, ugymond. 'S ez a' leg-nehezebb, folytatá; mert szivébe lelkébe a' fehér-személynek nem láthat az ember; csak különös jó szerencse, ha meg nem csalódik. — Én meg-vallom, ugymond, leg-főbb oka annak, hogy meg nem házasodtam, ez. Mert attól tartottam mindig: hátha rosszul választok! — — Erre meg igen nagy okom volt, mondom, mert tisztelet becsület annak a' néhány jó személynek, a' ki még valahol meg-akad, de én ugyan részemről, pedig ön-tapasztalásból beszélek, ugymond, — fehér-személynek hinni átaljában nem tudok. —

Van jó személy is elég, felelém.

Igen-is, szóval, ugymond; de valósággal? — megbocsásson barátom, kötve hiszem. —

Nem csak szóval, viszonzám, hanem valósággal-is; mert én részemről igen sokat ösmérek, felelém. — Csak ők tudják azt, barátom, viszonzá a' vendég. Én ugyan nem esküszöm rá egyre-is; mondá.

Hja! keresni kell; felelém; különben nem talál az ember.

Kerestem én barátom, viszonzá a' vendég, eleget; de mi türés tagadás, ugymond, ki-kapó vólt mind; jót nem találtam. Én-is soká voltam ebben a' véleményben, felelém.

'S valjon mi hozhatta másra? szeretném tudni, mond a' vendég.

Egy mese; felelém.

Halljuk! — kiált a' vendég.

A' gólya épen csemegézett egy tóban; midőn a' halász ki bontja hálóját, és belé ereszti a' vizbe. A' gólya azonban meg-szólítja, és azt mondja: bolond! három esztendeje kurdászom már én ezt a' tavat, és soha sem találok benne kigyónál békánál egyebet, és te halat akarsz benne fogni? Azt ám; mond a' halász mi alatt szép halakat huzott-ki a' tóból, „de te csak kígyót békát kerestél.“

Gonosz kis mese! kiált nevetve a' vendég. — Fáy András; ösmérem fogásait ugymond.

De ez pedig ugy van, felelém. Nézzünk csak szét az életben; *nem gazdagodik-e meg*, a' ki teljes erejéből, és minden ki-telhető tehetségéből rá ádta magát? Nem kap-e *hivatalt*, a' ki minden uton-módon hajhássza? Avagy nem jutott-e *tronusra*, a' ki mindeneket el-követett érte? És valljon nem nyert-é *borostyánt*, a' ki semmi veszedelemmel 's fáradsággal nem gondolt? *Sőt van-e lehetetlen a' földön?* — Csak igazán akarja az ember; azaz: nem csak a' dolgot magát, hanem magokat az *eszközöket* is. — Mindent megtehet az ember, a' mit mások meg-tettek, csak *igazán* akarja, sőt többet-is mint mások! — — Lehet feleséget-is találni jót, csak igazán keresse az ember.

Igaz; szól a' vendég. De az én fejem már őszbe borúlt; 's a' házasság fiatal embereknek való; illyeneknek, mint én vagyok, nyugodalom kell. Az a' gyerek-sirás, az azzal való bajlódás, ugymond, nem nekem való; de mikor-is növelném-föl, ugymond, gyermekeimet? — késő már édes barátom, minden. — Most látom, hogy meg-kellett vólna annak idejé-

*

ben házasodnom. Mert szerezni, ugymond, szerez az ember ugy-is, ha meg nem házasodik; de minek? Mi gyönyörüsége az embernek benne? Jól tette barátom, hogy meg-házasodott. Ez az ugymond, a' mit meg nem fog bánni soha. — Azzal órát rántott, meg-nézte már el-kell sietnem, ugymond. Lám, én csak ollyan szorgalmatos vagyok, ugymond, mintha száz gyermekem volna; én mindennap öt órakor kelek-föl, és dolgozom egész nap; igaz, hogy már most nem győzöm ugy a' munkát, mint mig fiatalabb voltam. — Igy érzi az ember, hogy hanyatlik, és fogy, mig lassan egészen el-fogy az emberek szemei elől, és nincsenek, a' kik sirassák, és gyászolják el-hunytát; nincs a' ki emlegesse, és fohászkodjék érte; nincs a' ki kivánja vissza a' gyengéded férjet, 's az áldott jó apát, nincs a' ki vágyna szálni utána: nincs, a' ki mondogassa bánatos könyek közt: Istenem, millyen gondos ember volt az, mennyit törődott érttünk, mint járt kelt miattunk mindenfelé, lótott futott, fáradozott, csakhogy nekünk jól lehessen dolgunk; — nincs a' ki teljes szivéből sohajtson: mennyei szent Atyám, nyugoszd meg lelkét! — — Lássa, mind tudom én ezeket barátom, ugymond, de már késő. — Jól tette, hogy meg-házasodott, ugymond. Azzal el-ment. —

M Á D.

UTAZÁSI JEGYZETEK.

I. Honvágy. Kilátás.

October 19dikén 1837.

Ki az honunkban, ki a' *Hegyalját*, Tokaj' vidékét nem ismeri, — azon kies hegylánczot, mellynek arany bor' termő ormai az alattok kelet és délfelé szelíden elterülő gazdag sikra büszkén néznek alá; azon mintegy hat mérföldnyire nyuló hegysort, melly bel és külföldön annyiszor magasztaltatik? Hol az ember, ki a' hegyaljai víg szüreteket emlegettetni nem hallotta volna; vagy azon ifju, azon leány, ki a' szüreti mádi bálokat nem látta, vagy látni nem ohajtotta volna? — A' sors a' Hegyalján hagyott születnem, 's a' gyermekkori regényes képzelődés minden bérczletőt, mellyen egy hajdani vár' romai mállanak, minden völgyet, mellyen egy erdei patak zuborog végig, minden forrást, vagy nyájas rendetlenségü szőlőtövekkel borított hegyoldalt varázs fényben állított elömbe. Most, miután innen körülményim jó összeségü éveken keresztül távol tartának, 's alkalom adódék honom' sok tájékit megtekintenem, még is a' szárnyairól hültebb eszméletre csöndesített képzelődés ismét ide, a' gyermekkor' kies bölcsejéhez vont vissza. Látni vágytam a' Hegyalját szüretével, látni a' mádi tánczmulatságot. — Bevezettetvén tehát az őszi vigalmakba egy hernádvölgyi szüret által, hol a' gyönyörü vidéken egy pár édes nap eltörülhetlen nyomot hagyott kebelemben, sieték barátommal a' Hegyalja felé. Kora reggel indúltunk. Nehéz tömegben takará még az őszi köd a' láthatárt, az ereje vesztett nap csak nagy munkával fúrhatta keresztül néha sugarait az ezerféle tündéralakokat képezve szállongó ködcsoportokon. Mig a' monaki erdőn keresztül, húlt levél borította úton, menék, derüle a' nap, 's én dobogó kebellel daloltam:

„Szülő földem' határa,
Meglátlak nem sokára!“

Most az ondi tetőre értem, 's egy bércz' hegyében dermedő szirt' mozdulatlanságával állapodám meg ott. — Ez a' lélekemelő kilátás! ez a' vidék, melly itt szem elé tárul! — Állíts ide egy kretint, állítsd meg itt a' mostoha természet' legszerencsétlenebb szülöttét; ha szétnéz, térdre hullva fogja imádni Istent, hogy őt emberré lenni engedé. — Szemközt a' tokaji hegy, királyi fenségében állva, vonja magára legelőbb is a' szemet, csúcsán még egy darab fehér köd üle, mint ezüst palotája ezen itt megnyiló panoráma' tündérének; alatta Tarczal mutatja két tornyát; jobbra mérhetlen térség' határa vész el a' kék messziségben, mellynek zöldselyem szőnyegén sok helységek' tornyai állanak őrt a' szerte csavargó folyók' itt ott felmutatott tükrei közt; a' bámuló' lába alatt Ond lappang, mintegy véletlen elfogadója a' föllengve érkező útasnak, balra egy nagyrészint erdős tetejü hegysor áll, az erdős tető alatt sárga gerezdekkel gazdag szőlőtáblák terjednek, tövében a' kedves Tálya csinos épületeivel 's bádogos kúpú tornyával derült nyájasságban mutatkozik; tovább, a' délnek nyíló völgy' ölébe szüzleány szeméremmel vonúlt. Mád szerényen csak egykis részt 's egy régi tornyot mutat, mintha mondaná: „a' gyémánt és arany hegyormon nem terem, de jöj közelebb, 's keblemen mulattodban nektárizü csókokat szedhetsz.“ És én feléje siettem.

II. Múlt és jelen idő.

October 28dikán 1837.

Mád egy jókora, magyar mezőváros mintegy 5000 ielékkel. Alkalmasint központja a' Hegyaljának, — hol egy zemplini lelkes mágnás — ha az egek is ugy akarják vala — az általa alapítandott Borkereskedő Társaság' gyüléseit tartandá, — kétségkivül annak szíve is, hol számos külföldi uraságok házakat 's szőlőket tartanak. Az ékesen épült lakhelyek és a' szőlőhegyek alatt elszórt derék kolnák — borházak, mellynek hanyatló pompája most is magára vonja a' figyelmet, álló bizonyságai a' zajnak és életnek, melly itt, legalább szüreti alkalmakkor, meg-megindúlt. És igen! Ha a' reményszín öltözetű szőlőhegyek bágyadtabb sárga színbe borulának; ha az ezüstzöld gerézdek pompás aranyszínben kezdének tündökölni, érdekes barna foltocskákkal ékesítve: feszültebb 's mosolygóbb reménynyel nézett a' hegyaljai gazda a' közelgő őszi ünnep elébe. Zajoskodék ollykor a' város, különféle nyelvek' lármájától zúgának az útczák, zörgének az érkező kocsik 's rakott szekerek; megkondúla a' különösen vidító kád-döngetések hangvegyűlete; végre megszólamlának Simon Júda' viliáján az agg torony' harangjai üdvözlők a' megérkezett vidám ünnepet; zajongva tódúlt a' nép egész évi munkája' gyümölcse felé; ezerfelé világíták a' kün mulatók' tüzei a' homályos alkonyt, mintha a' csillagos ég telepedett volna le a' gazdag ormokra, és visszhangzának a' hegyek a' szüretelők' vig dalaiktól. Ez élénkség most csak jó hirében ismeretes! — Mióta néhány éveken keresztül az idő mostoha szárnyakon jár el a' Hegyalja felett; de főkép miota fénynek és dús asztalnak örvendett derék éjszaki szomszédaink elszéledtek: a' régiben áradozott bőség' szarva szinte mesés valaminek tartathatik. Ők aranytól duzzadó tőszőikkel övezve le-lejövének hozzánk a' rosz úton, 's nektárral rakottan bocsátók vissza honukba; most az út vert a' terjedelmes Zemplin hosszanta Gallicziáig, egész hosszaságában gondos javítók őrzik a' megromolhatástól: de nem jő rajta a' gazdag, szívesen fogadtatni szokott idegen, hogy gazdagítna, ha történetből megfordúl is itt egy mint vándor gólya a' kiaszot rétek felett. Most a' mádi szüret néma és szomorú; hogy az előtt mosolygó, most már szomorgó szőlőhegyeken búsan és a' jövendő felől sötéten kétségeskedve ácsorog a' szőlőműves; hogy új jó borokkal a' pinczék nem telnek, az ók pedig komoran, keresetlen, alig illetve rejteznek sötet üregeikben. A' külkereskedés' illy holt állapotjában még tenghetne a' belkereskedés; hanem Zemplin' némelly lelkesebbjeinek derék czélú, de roszúl sikerült szabadelműsége ennek is sírt ásott. Ez előtt a' zsidónak tilos volt a borcsinálás, aszú szőlő vásárlás, 's egyéb borkezelés nagyban. Akkor az egyes bortermesztő adhatta és vehette szabadon és szerencsével a' bort. Azonban a' megye önkeble' szülötteinek boldogságát koczkára téve ápolta a' mostoha fiúkat 's szabadságot adott izraël fiainak a' borkezelésre. Azóta e' kapzsi nemzetség álnokúl kezéhez csikarva birja és rongálja az egész borkereskedést, tökéletesen kirekesztve abból minden kereszténvt. És ez nem kis csapás a' Hegyalja jobb sorsára. Mert ennek mindene a' szőlőhegy, 's ha bortermesztését 's kereskedését csapások érik, alkalmasint egész földi jóléte sujtva van. Mint titkosan duló ellenség, rontanak e' körülmények a' Hegyalján 's az aljasodás sebesen terjed. — De én mulatni jöttem Mádra, mert Mádnak híres szüreti báljai vannak.

(Vége következik.)

SZ. DÁVID.

HARCZ ÉS HÁBORU!

INDITOTTA

MUNKÁCSY.

Mivel most éppen irtóztató rosz kedvem van irni, tehát a' nép-*babonáról* és *feltámodásról*, az **„Athenaeumnak“** és **„Vasárnapi Ujságnak“** harcz és háboru!

* * *

Olvasóim emlékeznek, hogy a' „Vasárnapi Ujságban“ a' *lengyelek feltámadtak*, és hogy e' rendkivüli csudát a' másik világból, ezen a' világon én is hírül adtam. A' vasárnapi ujság ezért rettenetesen megharagudott és 382dik lapján *bunkósbotot* rántott ellenem; de mielőtt a' humoristica országot *lebunkósbotozta*,*) azon foganatos szert, mellyel ezt vég-

*) Lebunkósbotozni, azaz: ugy irni, mintha bunkósbottal volna irva, uj talalmány. Bajza és társai

höz vihetni, igy irja le: *(lásd Vasárnapi Ujság 382dik lap.)*

„Áztass be két lót három fertály kupa borszeszbe, aztán tedd lassu tűzre, jól befedve hogy olvadjon fel benne egészen. E' meglevén végy 7 czik fokhagymát mellyet már előre mozsárban összetörtél és facsard a' levét lenruhán át a' borszeszbe. Hagyd állani együtt, jól bédugva" — — és mikor ez szétpattan, akkor lész belőle a' humoristika ellen ollyan ujság-czikkely, millyet mindjárt ezen szer után, ismét a' „Vasárnapi Ujságban" ugyanazon 382dik lapon olvashatsz, melly tele van a' „szegény férfiunak nöstény bárányával"*) és **„csipás szemekkel."** Oh *gerundium!* Oh *bunkósbot!* —

* * *

Oh Tóth Lőrincz! oh minden Lőrinczek' Tóthja! mit vétett a' „garabonczás diák" neked?! — Oh Lenczi Lenczi! hová lett *„Ekebontó Borbála?"*

Hess! hess! a' rengetegbe szált.

Athenaeum 46d. sz. Dr. Schedel Ferencz m. k.

Oh Lenczi! mi átkozott gondolat jutott eszedbe, hogy a' „garabonczás diák" rongyos, foltos, mysticus köpönyegéről, a' jobb foltokat az „Athenaeumban" le akartad vágni? Oh Lenczi! ha én rosszul férczeltem össze e' köpönyeget, légy barátom, vedd-ki *Vatád*nak minden rosz vattáját, férczeld e' rongyos köpönyegbe, vattázd ki vele, 's hogy láthasd, milly jó barátod vagyok, télire neked ajándékozom e' mysticus köpönyeget, forditsd arra, merről a' szél fúj. — — Oh Lenczi! ha ez életben ismét találkozandunk, de te e' mysticus köpönyeggel a' levegőben nyargalsz, és nem akarod látni mi történik e' földön, vidd föllengző pályádon e' rosz köpönyegbe, mellyben lesz elég *Vatád* férczelve, a' budai szinpadon megdermedett szegény *Ekebontó Borbálát* is, és légy a' magasban,' — hannan az Athenaeumbul már többen is lehulltak, — boldog!

Hess! hess!
Vigyázz, nagyot ne ess!.

---

feltalálták a' **lekapanyelezést**, Brassai Sámuel ur pedig, a' magyar tudós társaságnak szinte tagja, a' **lebunkósbotozást.** — Magna ingenia conveniunt; azaz: ha egy rovásra iszik a' kisbiró az öregbiróval, mind a' ketten egy rovásra részegesznek le.

A' peleskei notarius' jegyz.

*) A' Náthán gazdagja — mond Brassai ur — elvevé a' „szegény férfiunak nöstény bárányát;" ki tehet róla, hogy nem vette el a' szegény férfiunak kan bárányát? — mert ha nőstény bárány van, kan báránynak is csak kell lenni.

Egy szegény juhász' jegyz.

SATYRÁK.

BORSOS GÉDEONTÓL.

II.

Népes város' körében
Két fő színház vagyon,
Pompás ben és kivülről
Mind a' kettő nagyon.

A' játszók mindenikben,
Az ének, hanga, jók,
'S mi legfőbb a' színésznől
Olly angyalbájolók.

Egy van miért a' kettő
Még is különbözik:
Azt ezrek látogatják,
Eztet nélkülözik.

III.

Egykor költőve lőn
Az ifju Korpafő,
'S nagy készületlenül
Iráshoz kezde ő.

Hivsága csak hamar
Nagy névről álmodott;
De róla a' világ
Még mélyen hallgatott.

És most düh szállja meg
A' bősz' sötét eszét:
Becsmérli mindenütt
Mások' dicső nevét.

'S mit nyerni nem tudott
Szörnyen rosz versivel,
Hirért törekszik ő
Rágalma' szennyivel.

ELŐFIZETÉSI KÉRELEM.

Három év' elforogtával, elég sulyos küzdések után, nem sokára a' negyedik év fordulat is felviradand e' lapokra. Három évig, ha egy kissé körültekintem ez idő alatt beutazott gondolatim' országát, mindig arra czélzott minden ügyekezetem, mi módon elégíthessem ki a' nagy Közönség' sokoldalu kivánatit. A' nagy Közönség' sokaldalu kivánata azonban nagyon sok volt, szünetnélküli gyámolóim' száma pedig nagyon kevés 's így mélyen tisztelt Pártfogóim mindezideig olly nagy lelkűek valának, miszerint kevésben kevéssel megelégednének a' józanság' azon üdvös elvénél fogva, hogy a' mértékletesség még soha senkinek sem ártott, bár igaz más részről az is, hogy egy kis torkosság az Előfizetők' számában, még egyetlen egy ujságírónak sem okozta halálát. Istennek hála! mint szives Pártfogóim látják, ezen torkosság mind e' mai napig is nekem nem ártott, olly annyira hogy jövő 1838ra megujulandó esztendőnkkel, újult erővel fogok törekedni, pártfogó Közönségemnek további gyámolitására lapjaimat érdemessekké tenni.

Az egész világnak nem tetszhetünk, mert az egész világ nem is olvas 's részemről legalább, igen megjutalmazottnak érzendem magamat, ha azon kis világ, melly ***„Rajzolatimat"*** mind ez ideig a' többi honi hirlapok' gyüjteménye közt tartani érdemesité, ha ezen kis világ, szives volt elismerni azt is, hogy lapjaimnak mindenkor legszentebb czélja vala: a' közjóra munkálni. Ez lesz vezércsillagom a' ránk viradandó új évben is, ez fogja buzdítani jövendőre azon munkás hazafi társaimat is, kik lapjaimat mind ez ideig szellemileg, olly fáradhatlanúl törekedtek gyámolítni: Bátor vagyok itt egyszer'smind a' t. Közönséget figyelmeztetni, hogy jövő 1838ra lapjaimtartalmát, egy jeles **Irónénk, *Karacs Theréz'*** lelkes elbeszélésével kezdendem meg, mi szolgáljon hazánk Szépeinek ingerül e' lapok' gyámolitására.

A' **„Rajzolatok"** szivet, lelket képző, deritő 's vidámító tárgyai az eddigiek maradnak, 's mindezekben **főleg** az **eredetiség**, mellyben, valólag minden elfogultság nélkül mondhatni, a' **„Rajzolatok"** elébe, mindekkorig egyetlen egy honi lap sem vágott.

Képeket, a' **„Rajzolatok"** mellé adandok annyiakat, mennyieket szives Pártfogóim gyámolitásából adnom lehetséges leend; mert e' részben eddig elő is mindent erőmen túl tettem, 's végre is csak azt tapasztalám, hogy az értelmes és hasonló szép literaturai lapok' gyámolitásában buzgó magyar Közönség, nem köti szives részvétét egyedül a' **képekhez**, mint különben is, nem nagy hasznot hajtó külsőséghez.

Felszólítom tehát a' Haza' lelkes Fiait és Leányait, méltoztassanak lapjaimat továbbá is gyámolitani 's iránt uk szives rendeléseiket minél előbb megtenni. A' **„Rajzolatok"** ára az eddigi marad; **postán küldve félévre 5** p. frt., **helyben 4** frt. pengő. Előfizethetni minden cs. kir. Posta-hivatalnál. Helyben a' szerkesztőségnél: **uj-világ-utczában, dr. Reisinger házban 554dik sz. a.**

Pesten december 5d. 1837.

Munkácsy.

☞ **Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' *„Rajzolatokat"* járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.**

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) Bestujeff úr, egyike Oroszország' legjelesb literatorainak, kitől Marlinszky álnév alatt az oroszok több jeles románt birnak, 's kinek „Amulet-Bey" czimű regénye franczia nyelvre is átfordittatott nem régiben Sibiriában megholt, hova 1826ban, számüszeték. Ezen jeles ember az orosz prózában az volt, ki Puschkin a' poesisban; ugy tekinthetni őt mint egyikét, kik az orosz nyelvet ujra teremték. Ismeretekben dús szelleme, egészen birá azon elmeélt, és erőt, melylyek szükségesek, akkor, mikor valaki ösvényt tör, 's eredetisége a' felfogásban, mindennek, a' mit irt, részvételt és csudálatot vivott ki.

2.) A' Pyrenäusok tövén él egy kóbor czigány-gyarmat melly az ottaniak' nyelvén „Itonac" vagy „Egyptoinne" nevet visel. Europa némelly keleti részeiben a' czigányok rabszolgák, de a' Pyrenäusokban olly szabadon élnek, mint bérczeiken a' zergék. Ezen czigányok vagyis gitanok ugy halnak meg a' mint élnek: nem törődve, sem polgári sem egyházi törvénynyel; de gyermekeiket katholikai szertartással keresztetik, azon egyetlen czélbul, hogy jó komákra tehessenek szert, kik utóbb kalandos életüket védelmezzék. A' szemérem' és erkölcsiség' hiányának daczára és rendszerint saját nemű jelképes ünnepély szokta házassági összekelésöket bélyegezni. A' leginkább becsült családbul választott főnök előtt, kit ők vajdának neveznek, mind a' férfi mind a' nő egy edényt zúz össze; a' házasság annyi évig tart, mennyi darabja az elzúzott edénynek van. Halottaikat lopva temetik el, imádság és minden gyászolat-jel nélkül. Különben valamint mindenütt, itt is megtarták bélyegző vonásaikat: a' réz-szint, a' fekete göndör hajakat, a' csillogó hamis szemeket, a' kidomborult homlokot, vastag ajkakat 's a' festői foszlángokat. A' gyermekek koldulnak, a' banyák szerelmi italokat készitnek, kártyát vetnek 's kéregetnek. A' fiatal leánykák kosarakat 's egyéb illyeseket fonnak; a' férfiak pedig öszvéreket 's kutyákat nyirnek. Kóborlásuk faluról falura nevezetes. Az asszonyok vállaikon és hátukon 3—4 gyermeket, czipelnek 's nem ritkán mellükön csügg az ötödik. Éjente erdőben vagy barlangban tanyáznak, 's tarka vegyületben hevernek a' földön férfiuk és nők gyermekek, és aggok.

3.) Valahára bizonyos már, minő emlék állittassék a' folyvást gyászolt Malibrannak. Rendes szögü templom-idomban leend a' templom állitva, kupolyával és kereszttel. A' czifrázatok közti nyilásokon lehetend belsejébe tekinteni, hol, egészen a' kápolna hátulzatán, fehér márványalak leend kivehető, mellyet a' kupolyán beömlő fény titokteljesen világitand meg; — Malibran kőszobra, Norma szerepében.

4.) Turinban, a' bold. Szüz temploma előtt, egy Mariaszobrot állitának föl granitkő talapra, mellyet a' város lakosi a' cholera megszünténck hálaemléke gyanánt készittetének ezüstből, Bagliano által, Romában.

5.) Odessaban nem rég nagyszerü munkához fogtak; t. i. egy lépcsőzet épitéséhez, melly a' városbul a' tengerig levezetend. Összesen 200 lépcsőbül álland, tiz szakadékban. Fön 175, alant 350 láb szélességü leend.

6.) Michel Ferencz a' hires franczia literaturabuvár, a' nyilványos oktatás ministerének megbiztábul Anglia- és Skotziába tett utja közben nevezetes levelezésre talált a' londoni cottiniani-könyvtárban, melly Maria Stuartnak hatalmas versenytársával Erzsébet angol királynéval váltott leveleit foglalja magában. Szándéka a' mondott irónak, ezeket, történeti fölvilágositó jegyzetekkel nem sokára világ elibe bocsátni.

7.) Angolországban igen sokáig történt az, hogy egy királyné sem élte felül férjét. A' királyi-özvegy (queen dowager) még mindig részesül a' királynénak csaknem minden jogaiban; azonban nem vétetik felségsértés gyanánt, ha élete ellen összeesküvés történik, vagy személye megsértetik, mivel illy bün az örökösödést nem veszélyezteti. Azon királyi özvegy, ki egy magános emberhez megy feleségül, azért nem veszti el királyi méltóságát; midőn egy angolországi pairné ki máshoz megy mint egy lordhoz, pairségét elveszti. A' királyi özvegy egyébiránt nem mehet férjhez a' Koronának különös engedelme nélkül, 's ha azt ezen engedelem nélkül tenné, minden vagyonának elkoboztatásától félhet. Minthogy tehát jelenleg Victoria királyné koronája Angolországnak következik, hogy, ha Adelaide királyné ismét férjhez akarna menni; ahhoz az engedelmet unokahúgától kellene kérnie.

8.) Legujjabb statisticai felszámitások szerint Nagybritaniában mai napig még tizezer személy visel hajporos fejet vagy legalább fizetik a' hajpor-adót.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest
Decemb. 17kén

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

1837.
101dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczaban Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év' — A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarházára — Második fele

A' TESTVÉREK.

(NOVELLA.)

B. MEDNYÁNSZKY UTÁN.

SZERÉNYI GYULA.

Hatalmas, nagy hirű és rettegett volt a' XV. században a' Podmanínok családja, 's nem csak a' Vágvölgyben, de a' szomszéd Morvában 's Sileziában is, mellyet rablásaik gyakran félelemmel 's rettegéssel töltének-el. — Sok vár, Trencsín' éjszaki részében, a' hatalmasan fölnyúló Karpatok' legmagasb csúcsain, uralá öket, néhány ugyan születés' jogán, de többnyire törvényes uraiktól erőszakkal elrablott. — Iszonyitó fenségben nyúlnak-fel a' magas hegyfokokon, mint sasfészkek, az eldúlt várak' döledékei, 's a' merész embermű csudálatát csakhamar iszony tolja-el, mellyel emléke azon vad tetteknek, miket falaik láttak, akaratlan is eltölt.

Illy nagy terjedelmű birtokok mellett szolgák, 's azon korban olly általános rablás-vágynál társak' hiányában nem lehettek. Azért e' lovagok' merényei nem csupán apró haramiacsínyekig terjedtek, de valódi táborozásokhoz hasonlítának. Igy ütött-be 1466 Podmanín Balázs, Ledniczi Bielkoval Morvába, a' visoviczi kolostort kirablá 's elégeté, a' környéket elpusztítá, ugy annyira, hogy a' mind korától, mind a' maradéktól annyira elismert cseh király, Podiebrad György, különös levélben kért vejétől, a' nagy Corvíntól segélyt, bár rövid idővel az előtt, Sternberg Maté és Lipay Henrik, Csehország' fő tábornoka, hasonlón ragadozva ütének-be Magyarországba. De a' hon' történeteinek könyveiben még híresebbek unokáji ezen Balázsnak, a' két testvér, Podmanín János és Rafael; mert önkényök' tetteinek kedvezett ama' hazánkra nézve örökké siralmas időszak, mellyben az ég' boszúja két királylyal vere-meg, 's még sem vala biró a' földön. A' hatalmas Zápolyától, 's rettenetes társaitól, a' törököktől nyomatott I. Ferdinand, meg nem akadályozhatá az anarchiát; 's mind a' két fél' párthiveinek iszonyu rablásait, kik az alatt, még a' két király a' korona' birtokáért küzde, uraik' jogai' védelmének színe alatt, a' békés polgárokat végkép' tönkre tevék.

A' két testvér rettenetesen használá a' birátlan időt, 's végre az egész Vágvölgy' felsőbb részét meghóditá, mellyet Zsólna vármegyének neveze-el 's határtalan önkénynyel uralt. Bár a' kényurak ellen hangos panaszok hallattak, 's több királyi intő levelek küldettek, sőt végre, midőn mind ezek semmit nem használtak, elmondatott felettük 1542 a' számüzés; de az mind keveset használt, mert nem volt erő, hatósságot adni a' parancsnak, 's mindig erősen egyesülve, a' két testvér daczola minden támadásnak.

Végre egy történetes ok heves boszúra gyúlasztá őket, melly halálos boszút kelte sziveikben, 's következteté, hogy 1545 a' királyi hatalom alá igáztattak. A' dolog ígyen történe.

Egyszer a' testvérek a' beszterczei várban együtt ülének; a' zord évszak közelíte, a' kalandozások nehezbek lőnek; elhatarzák tehát, még egy menetet tenni, 's ezzel merényeiket az évre bezárni. János a' szomszéd Morvát, Rafael Sileziát keresse-meg. — Mihelyt a' terv kész vala, követek küldettek minden társhoz 's vazallhoz; a' két lovag' gyors megérkezése a' két vármegyében lakó társaknak hirül adaték, 's fölkérettek barátságos részvétre. Néhány nap alatt minden kész vala. A' várkapu alatt megoszták sergeiket, 's mindenik testvér ment előre meghatárzott útján.

A' szerencse, olly gyakran segéde a' bűnnek, különösen mosolyga Rafaelnak. Nem messze a' jablonkai szorosúttól fegyveres lovagoktól köritett szekérre

bukkant, mellyben Lasinkowiczi Girich, öreg és nagy tekintetü ur, lányával, Hedviggel, üle. — Mindig készen erőszakos merényekre, 's használva minden alkalmat, melly jövedelmes fogatot igére, a' lovagnak egész csapatja tüstint a' szekérre rohant. Vitézül védék urokat a' szolgák, ki magas korának daczára, kardott rántott; de a' támadók száma sokkal nagyobb vala; Girich ur kevés pillanatok alatt mély sebet kapott, melly eszmélet nélkül levére; a' védelem legyőzeték, 's az elalélt Hedvig kiragadtaték a' szekérből.

Rafael, bár ismeretlen minden szelidebb érzetekkel, még sem tudá magát a' szép lány' látásánál egyszerre föllobbanó szerelmi érzettől megvédeni; a' legszivesben foglalatoskodék fölébresztésével, míg társai mindent kirablának. Sok fáradozatok után végre sikerült az; Hedvig fölpillanta, 's könyükre fakadt, midőn atyját halva, 's magát a' rablók' kezében látá. De a' lovag nem hajtott könyeire, egy üres lóra ülni késztetté, 's tova ságulda a' sziklafészek felé, melly még az éjben eléreték. Itt a' fogoly' számára ugyan a' várnak csaknem legjobb szobája rendelteték, de ajtaja gondosan bezáratott, 's kolcsát maga a' várúr vevé kezéhez. —

— Az alatt a' szerencsétlen sebesült öntudatra ébrede, 's meztelen, egészen kirabolva, nagy fáradsággal vonszolá magát a' legközelb kunyhóhoz, és segélyt esde. Sokáig nem akart azt senki nyújtani, mert félelem és rettegés az elrohanó csapat előtt, az embereket lakaik' legtitkosb zugaiba üzé: míg végre meggyőződtek, hogy a' szerencsétlentől nincs mit tartani. Sebei, mint a' lakók' szegénysége engedé, bekötöztettek, 's családjához követ küldetett a' történt viszály hirével, és segély kéreték a' szomszéd Teschenből. Gyorsan megjelene fia, derék ifju, beteg atyját városba viteté, 's esküt tön, nem nyúgodni, míg húgát meg nem szabadítja, 's a' gaztettet véresen meg nem boszúlandja. —

— Gondosan őrzé Hedviget rablója. Senki, csak egy öreg nő léphete határzott órában szobájába, a' legszükségesb szolgálat' megtevésére, 's az ajtót tüstint erős zár csuká. — Annál szabadabban használá kolcsait a' lovag; mert szerelmét a' szép fogoly iránt, ennek hős ellenszegülése dühvé növeszté. Mindig merészbek levének szerelmének ajánlatai, de mindig sikeretlenek, 's szive, a' szerelem és düh közt föloszlott, el nem határozhatá magát. Majd hatalommal akará azt kizsarolni, mit esdései ki nem vihattak; majd tetszékenység' fáradhatlan igyekezetei által képzelé hogy viszonszerelmet nyerhetend; majd még arra is el akará magát szánni, hogy a' lányt nőül vegye, bár bátyja 's a' vad társak' gúnyai, mellyeknek magát elkerülhetlenül kitevé, kiálhatlanoknak látszának is. Játéka a' legvisszásabb szenvedélyeknek, maga sem sem tudta jól, mit akar, midőn bályja a' morvai útból megtére.

Fenzajongva 's örömkiáltások közt, szokott mód szerint, szált ez a' várba, de nem ugy fogadtaték. — Mord és kedvtelen arczczal üdvözlé Rafael, 's boszúját csak nehezen tudá kényszerített öröm alá rejteni. Csudálkozva a' szokatlan viseleten, 's minden kérdésnél röviden eligazítva, szitkokkal fordúlt lakja felé a' lovag, hol egy apród megsugá, hogy a' silézi úttól, 's a' fogoly kisasszony' ittlététől óta nagy változás történt urokban.

Hangzó kaczajjal tért öccséhez János, 's lágy szivével boszantgatni akará: de borzasztó komolysággal tilta-meg Rafael minden gúnyt, 's elfeledni fenyegeté a' testvéri egyességet, ha e' legérzékenyebb oldalán támadtatnék-meg. Elnémúlva a' csudálattól az előtte egészen idegen beszéd miatt, állt János, még kivánesisága a' csudalányt látni, kinek kecsei a' máskor olly keményszivü testvért meglágyithaták, minden más érzetet eltola. De makacson megtagadá Rafael fogolyához a' bemenetet, és heves vita keletkezék a' testvérek közt, mert János minden ragadmány' köz birására hivatkozék, 's következőleg, erre is el nem harczolható jogát, mondogatá, Rafael pedig ép' ebben akart kivételt. Engedni egyik sem akart, 's a' szóváltás mindig élénkebb és keserűbb lőn, 's János már elérágadá kardját hogy korának szokása szerint, okainak a' hiányzó világosságot megadja: de a' társak elválaszták a' vitézekat. Rettenetesen dühöngött az elutasitott, és sem a' telt billikomok, sem barátjainak szavai meg nem nyúgasztalhaták. 'S midőn nem sokkára aztán a' nemes gerézdnedv következeteit a' társaságon nyilvánitni kezdé, fölugrott, elhatározottan, öccsét rosz vagy jó móddal engedésre kényszerítni.

Ez, hive, hogy bátyját az ivótársak eltarták, ép a' szerencsétlen Hedvighez ment, kérelmeivel, ajánlataival ostromolandó. Alig hallá János öccse' hollétét,

utána sietett a' fogoly' szobájába. — Rafael, boszúsan az alkalmatlan zavarón, eldühűlt, midőn a' belépőben bátyjára ismere. Magán kivül ugrék-fel, ellenje' mellét izmos karokkal megragadja, 's meg akarja fojtani. De ez, nem gyöngébb erejű, átkarolja a' dühöngőt, 's most mind ketten iszonyú erővel küzdének, hogy egymást legyőzhessék; még a' földre húlnak, erősen átölelkezve, 's megújítva a' rettenetes karviadalt. Hedvig, fölijesztve az öldöklő jelenettől, segélyt kiált, 's a' berohanó' szolgák uraikat a' földön látják, hév haláltusában. Nem fáradság nélkül lehete az izmos küzdőket elválasztani, 's mindenik tajtékozva dühében félájulásban viteték-el.

— Most a' leghalálosb gyülölet lépett a' testvérek közzé, a' legvadabb szenvedélyek egyszerre fölizgatva túlhágtak minden határokat, a' mérsékleť szava nem hallgattaték-meg többé, csak vér, legyen bár testvérvér, nyúgasztalhatá-meg a' föllázadt kebleket. Álom nélkül tölt-el az éj, ezer terv villámlá-át a' dühöngők' vad képzelmét, és alig pirúlt a' korány, 's János elküldé öccsének harcz' keztyűjét, — három nap múlva élet-haláltusára szólitót. — „Mond a' lovagnak," felelt a' követnek Rafael, követsége csak megelőzé enyimet, mert egy óra múlva ugyan ezt hallá vala tőlem. De a' három napi halasztást nem fogadom-el; ma, 's mindjárt határozzon köztünk a' kard." —

(Vége következik.)

MÁD.

UTAZÁSI JEGYZETEK.

(Vége.)

III. Mádi bál. Színészet.

November 9dikén 1837.

A' szokott szűreti tánczmulatságok elmulának. De a' szomorú kénytelenség megjegyezteti velem, hogy ezek sem szokott fönzengésü húrjaikon jöttek elő 's zengének el, úgyannyira, hogy ha a' mádi bálok' hirétől felizgatott idegen, messze földről (mint sokszor szokás) az ideiekre eljő, a' tánczvigalom' legnagyobb forradalma közt is kételkedve áll meg 's néz széllyel, mondván: „Ez-e Mád? ez-e a' mádi bál, mellyet öreg, ifju egyiránt emleget, mellyre annyi, zajnak örvendő fiatalság vágy, 's melly után annyi megsebesített szépek' szive titkos sóhajtozással repdes?" — Azonban ez még is a' mádi bál vala, névvel a' régi, valósággal az újabb sanyarú idők' szüleménye. Mert tagadhatlan az, hogy nagy közmulatságokhoz moralis, vagy szorosabban oeconomiai és physicai jó idők kivántatnak. De amazt az erszényt igen fösvényül töltő hitvány szüretek, ezt a' huzamos eső és nagy sár rontották meg. A' régi bálház, mellyben a' hajdani, kikiáltozott tánczmulatságok tartatának, jelenleg színteremmé változtatott; helyette áll egy új, különös stilben épült vendégház, kényelemmel sok idegenek' befogadására, biliard- és nagyon alkalmas tancz-teremmel, mellyben már a' tavalyi tánczvigalmak is, és az ideiek tartatának. Az első tánczmulatság october 29kén vala, mint rendesen minden illy nemű első gyülekezés, néptelen és csöndes, noha még Borsod' legalsó végéről is jött látogatója; a' második november' 1jén. Ez szép volt, mondhatni classicus. Öröm volt látni, mikint herczegek 's egyéb rangú mágnások és más díszes nép a' megszokott, affectált, vagy erőltetett pompát és feszességet hon hagyva, vagy máshová halasztva, nyájas összetörődéssel vidáman mulatának együtt. A' tánczok, mellyek közönségesen minden fényes bálok' vendégeit izzasztó mozgásba hozzák, sorra lejtetének; csak veszedelmes divathidegség miatt, a' szegény nemzetire nem jutott személy és idő; lármás oldala sem hibázott ennek: Mert jövének — Szabolcsból ifjak, kik pénzök' fogytáig tombolának. A' harmadik és utolsó tánczmulatság novemb. 5kén volt; de ismét élénkségtelen, inkább halotti torhoz, mint nagy tánczvigalomhoz hasonló. Egyébiránt ezeket a' zemplini híres barna hangászkarnak, Bunkónak, szivemelő zenéje lelkesité. — Hanem ezeken már túl vagyunk, a' csekély szüreti moraj is elhallgatott; komor csend nyugszik az őszi ködben Mád' utczáin.

Még az ugy nevezett *Eperjesen alakúlt nemzeti színész Társaság* lézeng itt, mellyet vándor útjában, sátorfáival együtt, egy időre Mádra hozott a' szüreti kinézés. Nevezetesb tagjai: Harmath és neje; Szaklányi nejével, Gosztonyi Victoria, Rákosi, Váradi, Szikszai, és még vagy öt horátzi *numerus*. October' 25d. adák az első darabot *Gróf Szapáry Péter-t*, következő estvén a' *Házassági első mézes heteket vagy*

*

a' *Fapapucsosokat*, mint nemes időtöltésü, mulattató vígjátékot. Oct. 27d. jött elő *Vőlegény a' lisztes ládában*, mulattató vígjáték énekekkel 2 Felv. — Oct. 28d. *A' megmérgesített Rózsabokor*, legújabb nevezetes nézőjáték 3 felv. Írta Scribe Chartil Blagat. — Forditotta Pály. — Oct. 29d. két német gymnasta csudálkoztatá a' publicumot egy pár valóban ügyes állásaival. De még sem ragadá el a' posteriori sem a' nézőket annyira e' két kósza művész' tudománya, mint jó előre a' színész társaságot, melly productor collegáját illy kürtszóval hirdeté: *Regenti és Funfár bécsi viedeni színház' első mimicusai és gymnasticusai rendkivüli testgyakorlati meglepő és minden várakozást meghaladó mutatványaik.* Ezt megelőzi *Béla fulása.* Még nagyobb elragadtatással hirdeté más nap a' színi czédula a' két idegen' tökélyeit: *Regenti és Funfár bécsi viedeni színház' első mimicusai és gymnasticusai testgyakorlati jeles tudások magas fokig kifejlődének!* (Mit nem tesz egy éjjeli és napi sikeres őszi eső, hogy még illy munkával fejlődő aloét is hirtelen kifejt!) Ezt megelőzi *a' két özvegy*, igen jeles vigjáték 1 felv. Még egyszer, *Doctor Pipiter*, adatása után, a' következő estvén is fogták ők *új mutatványaikat kimutatni a' megelegedésig.* És nincs is különben; a' publicum' nagy része megelégedett, mert őket utólszor látá. — Valóban illyen emberek ellen nem lehet a' legsulyosb nehezteléssnek teljes igazsággal fel nem lázzadni. Nagy városokba valók ők, hol a' gazdag, unatkozott fényüzőknek puszta időtöltés is szükséges és elég; de kisded városainkból, hol a' miveltség és gazdagság legnagyobb részint annyira gyüszüvel van mérve, mint pénzsarlókat és a' szegény lelkeket teljességgel ihletetlen hagyókat, egyszerűen ki kellene tiltani. Ha kérded itt a' nézőt, mit tanúlt ezen csudatevő mimicusoktól és gymnasticusoktól? feleli: láttam, mint hajtogatták kezeiket, lábaikat és derekaikat ide oda, mint ha köldökcsömörben szenvedtek volna, és kötelen hintőkáztak. És ezen tanúságért kellett fizetnie. — November 2ikán kitünő szorgalommal előadaték *Miveltség és természet*, vagy *képmutatók*, közkedvességü, nemes időtöltésü új vígjáték 4 felv. — Novemb. 5dikén még egy új vígjáték *Korszellem és fia.* — Ezen darabok adatának elő ez ideig, örömmel mondhatni — mert a' szép művészet iránt vonzalmat jelent — legtöbbnyire igen szép és népes közönség előtt. Előadásaikat declamatiói vagy, mimicai szempontból szerepenkint fölvéve birálgatni, vagy egész színi készületöket becsmérlőleg emlegetni valóban nem volna czélszerü tett. Igen kevés méltó dicséretet szólhatna ugyan felőlök a' legengedékenyebb biráló is; de könnyen igazságtalanság' vétke is szennyezhetné a' színbirálót. Mert, véleményem szerint, csekélyebb miveltségü vidékeken tökéletlen színész társaság 's a' művészet' templomának még csak küszöbén álló személy is haszonnal léphet föl és munkálkodását, mindenkor a' publicum' értelmi fokát is szem előtt tartva, szükség birálni. Már pedig hogy a' Hegyalján megfordult kontár színész társaságok is beszédben, előadásban, társalkodásban, erkölcsben némi nyomát hagyák a' simúlásnak, tagadhatatlan. — Csak az illy társaságoknál kissé kitünőbb személyek a' művészetnek ne álútján garaboncziskodnának, hanem legalább annak irányában, bár milly távol is a' tökélytől, állanának! Csak mindenek előtt a' színészetnek legelső és legegyszerübb postulatumát, a' nyelv' helyes tudását, elégitenék ki!

IV. Derék polgárok.

November 12dikén 1837.

Még egy pontról nem lehet a' legnagyobb készséggel nem szólnom, 's hogy az arról mondatandó szót kisded úti jegyzetemben utolsó helyre marasztám, a' szónokok' szokásakint cselekvém, kik legerősb okaikat, beszédök' legkebelrázóbb részét, okosan, utoljára hagyják, hogy az a' hallgatók' szíveiben sokáig viszhangozzék. Ohajtanám én is, hogy míg e' sorok sok helyen olvastatnak, e' legutól mondottak vernének gyökeret sok szívben, és hogy a' szép lélek, azon kivül mit a' nemes öntudat talál önmagában, a' köz tiszteltetéstől is (mert mi is neki egyéb koszorúja?) némileg venné szép jutalmát. — Egy estve barátomnál valék, kit kellemteljes nejének 's egy angyal gyermekcsének — szerelmök' első zálogának — birtokán kivül, boldogit még egy kisded minden új, jobb szellemü munkákkal gazdag könyvtár. — Én csudálkozásomat jelentém illy föltedezésen. — „Hát lehet Mádon ennyi kincs?“ kérdém örvendő tudásvágygyal, midőn a' könyveket végig tekintém. ‚Van barátom, felele, mi lélekben nem vagyunk a' legszegényebbek.‘ És ekkor a' bizodalmas beszélgetés' húr-

ján tudtomra esék, mikint Mádon, egy pár jeles főn kivül, kik a' törvény' tiszteletes lelkével szorosan és mélyen megbarátkozva, ügyefogyott polgártársaiknak valódi pajzsuk, fénytornyuk, — van még egy férfiú ki senkitől nem látatva, egyedül a' jó ügy' és hona' javának előmozditása' ohajtásától serkentetve, cselekszik ollyanokat, mik a' lelkes hazafinak szoktak dicső bélyegei lenni. Ez tekintetes Bernáth Ferencz úr. Csak egy pár vonást közlök itt a' haza' emelkedését ohajtó kebel' tetteiből. A' helybeli, még eddig hitvány lábon álló ref. iskola' kitünőbb növendékei közt, nyilvános vizsgálatok' alkalmával, szorgalomserkentő jutalmakat szok kiosztani, pénzt és könyveket. Továbbá a' közönséges neveltségen és tudományosságon túl, a' hazát boldogitni hivén az által, ha az ország-gazdaságra nagy befolyással levő dolgok értelmes hazafiak, 's nem külföldiek ált kezeltetnének: egyik helybeli születésü, tudományos pályáját végzett ifjat a' gőzhujózási hivatalhoz kivánta küldeni, a' mitől ez intézetnek hazánkbeli nagy lelkességü organumával értekezett is, és kész volt ott saját költségén tartani, hogy e' magyar lélek indítmánya és a' magyarhoni közlekedés' eszköze kezdene el nem kirekesztőleg idegen nyelven kormányoztatni. Egy másik szintúgy iskolai pályája végzett ifjat, hasonlóan saját költségén, az ungvári páliukaszesz készítő intézetben kész tartani, hogy az ott nagy fizetéssel tartott idegentől tanulná el mesterségét, 's igy ez is ültettetnék által országunkba. Beh boldog a' vidék, melly illy férfiakkal, mint megannyi tűzoszlopokkal a' sürü setétségben vagyon megáldva! Vajha sok keblek lelkesitetnének ekképen a' köz ügy' előmozditása' ohajtatától! Mi művészet, mi mesterség, mi szép és jó nem kelne hazánkban rövid idő alatt virágzatba, ha sokan, kiket a' szerencse gazdagság' karjaira ültetett, nem vonakodnának illyforma áldozatoktól. — Fájdalom' és öröm' vegyülete lelkemben az, mellyel, oh Mád, elhagylak, 's határodból kiléptemkor nem nyomhatok el illy felsóhajtást: Szaggassa ki Isten sziveinkből minden gyökerét a' különözésnek és önszeretetnek, és egylelkü közakaratot 's vágyat a' közjó' előmozditására, ültessen annak helyébe!

SZ. DÁVID.

ELSŐ ÉS UTÓLSÓ.

1837 — 1838. *)

Mindennek van eleje és vége! — — Csaba nagy helység Békésben, még is van vége. Homerosz Iliásza temérdek hosszú, még-is van ennek-is vége; a' ki nem hiszi, nézze-meg. Sok jut az embernek eszébe ha e' kettőrül gondolkodik: *első* és *utólsó*! — Teszem azt: az első lehellet, mellyet embrio korunkban vettünk, és az utólsó, mellyel e' föld szinéről el-haladunk! — Az első szó, mellyet anyánk leg-először hallott ajkainkról, midőn gagyogni kezdettünk, — 's az utólsó, mellyel hatyú-dalunkat be-végezzük! — — Az első virág, mellyet ki-keletkor meg-látunk, 's az utólsó zöld levél, mellyet a' dér le-forráz! — — Az első csók, mellyet Ideálunk teljes valódjával váltottunk, 's az utólsó, mellyel a' szent keresztet illetjük! Az első könyvecske, mellyet költöttünk „*irtunk*," 's az utólsó, mellyet „*tapaszta tunk* 's *éllünk!*" Az első harangozás és hirdetés, melly egybe-kelésünket illette, 's a' lélek-harang kongása, a' remegő suttogásokkal együtt, mellyekkel kérdik: „ki az?" Az első alkony, mellyet menyasszonyunkkal töltöttünk, 's az utólsó időszak, midőn azt szülöttinkkel együtt el-hadjuk! —

De ah, milly különbség lehet az kedvesim, ha meg-fordítva mondjuk: „*utólsó*" percz a' földön, és „*első*" a' mennyekben!!! — — Időnek, és térnek „vége," — örökségnek kezdete!!! — Aggodalmak 's

*) A' jelen értekezés *új-évre* volt szánva. Előre pedig ezt kell hozzá meg-jegyezni: gondolja magát as olvasó Pest és Buda közé, a' hid kellő közepére, akkor jusson eszébe 1837 és 1838 *kettőnek* látszó (új és ó esztendő) „*egy*" év; csak ugy, mint Pest, és Buda, melly között valóságos iguzi *meg-szakadás* nincs! — — ugy nem szakad meg az idő soha. Ha még-is ott állsz gondolatban a' hid közepén, ne essék terhedre meg-gondolni, mint siklanak-el a' habok alattad, melyek azon helyen, a' hol állsz 1837 és 1838 év gyanánt folynak „*egybe*," — Pozsonytúl hozzád a' hidig 1837 hol egyszer'smind 1838 is kezdődik, vagy is inkább az idő tovább folytatódik, mint a' Duna habjai! — — A' fent irt bélyeget (1837 — 1838) tehát igy vedd: egyik város 1837 a' másik 1838 a' Duna az idő (—) a' hid pedig a' kereszt-út (|) lássuk a' többit. —

fájdalmak határa, 's örömök ki-nyilása! Utólsó éj, és „első“ nap, — melly örökké tartandó, — végső búcsúzás a' földön, és első csók az elizeumban talált kedvesinkkel! — — Bé-fejezés a' földön, 's bévezetés a' mennyei környékbe! Finale ide-lent, és ouvertür a' dicsőültek' harmoniájában!!! — — Az, ki „*utólsó*“ a' dölyfösök' országában, — „első“ a' jámborok egyesületében! És meg-fordítva: az, ki „*első*“ a' dölyfösök közt, — a' jámborok országában „*utólsó*“ vagy tán az sem!!! — — Iszonyú titok, szünj-meg már egyszer titok lenni a' földön! Fejtsd-meg azt, óh „*ész;*“ — találj egy „*közt,*“ melly az első és utólsó, a' vég és kezdet ferde fogalmait elűzze a' földről. Én azt értem tőled, hogy te vagy az magad? Te-e? Igen, „*te*“ a' *köz-ségben*!! — — Üdvöz-légy *köz-ész*, *köz-jó* és „*köz-élet!*“ — — Te menny-ország, te paradicsom a' földön, és mindenütt!!! —

INTÉS A' FÉRGEKHEZ.

Én meghalok!
Milly édes képzelet!
Rég várom őt,
Hiszen már eljőhet!

'S férgek zsákmányt
Ha rajtam nem kaptok;
A' búfereg
Ellen csatázzatok!:

Ah! ez lemart
Mindent, mit érhetett
'S az ifju — test; —
Csontváz és puszta lett.

RUTTKAY EMIL.

LITERATURA.

Magyar Szion egyházi hir- 's encyclopëdiai lap fog jövő uj évben megindulni Pestről, hetenkint kétszer. Tartalma lesz: értekezések egyházi tudományokból, egyházi történetek, honi 's külföldi literateratura, vallásbeli igazságok, életrajzok (kőmetszvényekkel), egyházi intézvények. Megjelenend vasárnap és csütörtökön fél iv rétben. Ára fél évre helyben 4 postán 5 ft. pengőben. Mind a' csütörtöki mind vasárnapi osztályt elkülönözve is lehet járatni, 's ekkor egy-egynek ára helyben 2 ft. 20 kr. ezüstben. Előfizethetni a' postahivataloknál, 's Pesten a' kiadónál t. *Gyarmathy* János professor urnál a' papnevelő házban, 's Eggenberger, Hartleben, ifj. Kilian könyvárusoknál.

Művészeti, literaturai, 's *divatos raktár* czim alatt jövő évben Pestről szépművészeti folyóirat fog megindulni szerb (rácz) nyelven irva, hetenkint kétszer, 4-ed rétü velin papiroson, hetenkint egy divatképpel, 's havonkint egy műtárgygyal. Ára fél évre helyben 3 ft., postán 3 ft. 48 kr. ezüstben. A' szerkező vagy tulajdonos nem nevezi ugyan magát hirdetményében, de tudjuk, hogy tulajdonosa *Perlasca* Domokos rézmetsző 's műkedvelő hangművész ur egy segédtárssal adja-ki. Előfizethetni a' postahivataloknál, és *Pesten* a' tulajdonos urnál (ujvilág utcza, Schmidtunger ház, 591. sz. a. a' 2-dik emeletben, és *Fetter* János posztókereskedőnél, a' német szinház ellenében), *Budán* pedig a' szerkezőnél Arnóth urnál (rácz város, borgony utcza, 431. sz. a.) és Quitsch dohányárusnál, a' hid mellett, Gross házában.

EGYVELEG.

Scribe' „Les Indépendans“ czimü három felvonásos vigjátéka felette nagy tömeget hóditott a' theatre francais csarnokába; melly azonban, várakozásában megcsalatkozék, 's az új darab fényesen — pad alá esett. Feltalálás és kivitel igen középszerü benne, 's tele van reminiscentiákkal a' költő előbbi műveiből; a' hires iró el kezdi magát ismételni.

Nov. 23-dikán Pork St. Martinban bizonyos Dlle Georges szinjátszóné jutalomjátéka alkalmával 18,000 frankot vett be.

Párisba nem sokára új hegyidalosok váratnak a' felső Pyronäusokból; mint mondatik negyvenen lesznek, 's magukat nyilvános helyeken fogják hallatni.

ELŐFIZETÉSI KÉRELEM.

Három év' elforogtával, elég sulyos küzdések után, nem sokára a' negyedik év fordulat is felviradand e' lapokra. Három évig, ha egy kissé körültekintem ez idő alatt beutazott gondolatim' országát, mindig arra czélzott minden ügyekezetem, mi módon elégíthessem ki a' nagy Közönség' sokoldalu kivánatit. A' nagy Közönség' sokoldalu kivánata azonban nagyon sok volt, szünetnélküli gyámolóim' száma pedig nagyon kevés 's így mélyen tisztelt Pártfogóim mindezideig olly nagy lelkűek valának, miszerint kevésben kevéssel megelégednének a' józanság' azon üdvös elvénél fogva, hogy a' mértékletesség még soha senkinek sem ártott, bár igaz más részről az is, hogy egy kis torkosság az Előfizetők' számában, még egyetlen egy ujságírónak sem okozta halálát. Istennek hála! mint szives Pártfogóim látják, ezen torkosság mind e' mai napig is nekem nem ártott, olly annyira hogy jövő 1838ra megujulandó esztendőnkkel, újult erővel fogok törekedni, pártfogó Közönségemnek további gyámolitására lapjaimat érdemessekké tenni.

Az egész világnak nem tetszhetünk, mert az egész világ nem is olvas 's részemről legalább, igen megjutalmazottnak érzendem magamat, ha azon kis világ, melly **„*Rajzolatimat*“** mind ez ideig a' többi honi hirlapok' gyüjteménye közt tartani érdemesité, ha ezen kis-világ, szives volt elismerni azt is, hogy lapjaimnak mindenkor legszentebb czélja vala: a' közjóra munkálni. Ez lesz vezércsillagom a' ránk viradandó új évben is, ez fogja buzdítani jövendőre azon munkás hazafi társaimat is, kik lapjaimat mind ez ideig szellemileg, olly fáradhatlanúl törekedtek gyámolítni: Bátor vagyok itt egyszer'smind a' t. Közönséget figyelmeztetni, hogy jövő 1838ra lapjaimtartalmát, egy jeles **Irónénk, *Karacs Theréz*'** lelkes elbeszélésével kezdendem meg, mi szolgáljon hazánk Szépeinek ingerül e' lapok' gyámolitására.

A' **„Rajzolatok“** szivet, lelket képző, derítő 's vidámító tárgyai az eddigiek maradnak, 's mindezekben **főleg** az **eredetiség**, mellyben, valólag minden elfogultság nélkül mondhatni, a' **„Rajzolatok“** elébe, mindekkorig egyetlen egy honi lap sem vágott.

Képeket, a' **„Rajzolatok“** mellé adandok annyiakat, mennyieket szives Pártfogóim gyámolitásából adnom lehetséges leend; mert e' részben eddig elő is mindent erőmen túl tettem, 's végre is csak azt tapasztalám, hogy az értelmes és hasonló szép literaturai lapok' gyámolitásában buzgó magyar Közönség, nem köti szives részvétét egyedül a' **képekhez**, mint különben is, nem nagy hasznot hajtó külsőséghez.

Felszólítom tehát a' Haza' lelkes Fiait és Leányait, méltoztassanak lapjaimat továbbá is gyámolitani 's irántuk szives rendeléseiket minél előbb megtenni. A' **„Rajzolatok“** ára az eddigi marad; **postán küldve félévre 5** p. frt., **helyben 4** frt. pengő. Előfizethetni minden cs. kir. Posta-hivatalnál. Helyben a' szerkesztőségnél: **uj-világ-utczában, dr. Reisinger házban 554dik sz. a.**

Pesten december 5d. 1837.

Munkácsy.

☞ **Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' *„Rajzolatokat“* járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.**

HIR- 'S DIVATLAP.

KÜLHIREK.

1.) A' mint emlitettük St. Albans herczegnő Miss Anna Burdettnek 1,800,000 font sterlinget (mintegy 11 millio tallért) hagyott örökségül. Ezen iszonyú öszveség arányban, egy—egy fontra 60 sovereingent számítva, több mint 13 tonnát nyom, 's 107 férfi kivántatnék meg, mindegyikre 289 fontot számitva, ezen pénz-öszveség' odább szállitására. Ha valaki e' mennyiséget meg akarná olvasni, 's egy—egy perczben 60 sovereignet számolna meg, naponkint nyolcz óraig 's hetenkint hat napig: ugy 10 hét, 2 nap, 's 4 óra kivántatnék hozzá. — Ha ezen aranyok egymásmellé tétetnének, egy 29 angolmérföldnyi és 250 yardnyi tért foglalnának el; ezüst tallérrokban pedig 113 ½ m. és 290 yardnyi tért.

2.) Több külföldi hirlap irt e' napokban azon iszonyú tapasztalatáról egy irlandi doctornak, ki Dublinban B.... ur' nagy szerfőző intézete' gyúladásakor egy halom omladványnyal egy nagy réz üstbe esett, a' közel tűz által egészen megtüzesedettbe. A' doctor áttóli félelmében, hogy az üstben a' szó' legszorosb értelmében megsül, emberi erót haladó erőködéssel törekvék magát iszonyú helyzetébül kiszabadítni, de mind hiába, jajgatott, sirt, 's már ketségbeesésében kését vonó ki, magát keresztül szúrandó, de ujra felbátorítá magát a' türelemre, mindent lehányt magáról, sőt feljegyzé hányadik fokán volt a' melegségnek, 's milly érzések közt állhatja azt ki egy emberi lény. — Midőn rajzónja már olly meleg volt, hogy azt kezében nem tarthatta, hévmerője a' 100ik fokon (Fahrenreitt) felül állott, egész teste, minden nedvek' szétpárolgása után nagy hólyagokkal telve lön, erei iszonyun feldagadtak 's vére bennök csak lassan mozgott már, öntudata mindinkább tünedezni kezdett, a' szavak nincsenek kiirva vagy olvashatlanok jegyzetében, de még hallotta közeledni az embereket, kik őt szerencsésen meg is szabadíták. Hoszszas és igen terhes betegsége után végre teljesen helyre állott egéssége 's igy iszonyú tapasztalása által állitmányokat czáfolt meg, mellyek eddig csalhatatlanoknak tartattak, a' hévnek az emberi testbe hatásáról, miről nem sokára igen érdekes tudósitásokat várhatunk tőle.

3.) Lüttichből irják: Ama' hires Cokerill John műhelyében Seraingben, éppen most készült el két üst, mellyeknek rendkivüli nagysága és nehézsége aligha lelhet valahol vetelkedő társra. — Mind a' kettő együttvéve többet nyom 100,000 fontnál. Még soha sem szállíttatott ennyi nehézségü teher szekeren sehol, 's annak okáért egész új 's e' czélra kellett teherszekereket készítetni. Jongen és Delrez kereskedő ház van megbizva a' szállitással, 's mi e' kocsi-szörnyetegeket e' napokban láttuk falaink közt; 18—20 lóval valának befogva. A' két óriás üst innét Antwerpbe szállittatik, 's onnét Havreba, hol hajóra tétetnek. Készitve vannak azon gőzhajó számára, — melly ezen kikötő és Lissabon között járand. —

4.) Journal de Francfort szerint Werner György, egy született vak, Londonbul Münchenbe érkezett ön találmányú hangszerével, melly a' mandolinnak, gitárnak és hárfának minden tulajdonságait magában rejti. Hét lábtója (pedal) van, 's hangejtései igen dúsak és változatosak.

5.) A' lassú magyar irók példát vehetnének magoknak a' franczia gyorsirókon. Melly nap Constantine' bevétele Parisban köztudomássá lön, még ugyanazon este adatott elő a' fényes diadaltett egy csinos dramában a' színpadon; de még csudálatosb, hogy e' vett hir után alig egy pár nappal már megjelent Desmarest E. és Rodrigues H. által „De Constantine et de la domination française en Afrique.“ Sok magyar, ugynevezett tudós, ennyi idő alatt talán még pennáját sem igazgatta volna meg.

6.) Épen most jelent meg, ugy mond egy angol hirlap, Parisban: „Tales from Shakespeare, designed for the use of young persons by Charles Lamb“ czimü munkának ötödik kiadása, a' mi bizonyítja, hogy bizonyos furcsa literariai vállalatok nem mindig ütnek ki szerencsétlenül. Igaz, hogy a' többszeri kiadás még nem csalhatlan tanúja valamelly könyv' jóságá ak, mivel sok igen jeles munka nem ért többet mint az első kicsiny kiadást, 's mellyet aztán csak az utóvilág hozott napfényre, terjesztett, és istenített; de mindig szembetünő marad az, hogy ezen húsz elbeszélése Shakspeare' drámáinak valamint Angol- ugy Francziaországban is igen nagy sensatiot gerjesztett az ifjúságban. Ha azonban Shakespeare ezt tudná, meg vagyok róla győződve, hogy illy literariai fércz szabóskodáson inkább csudalkozni fogna, mint benne Musájának dicsőségét látni, mert azon publicum, mellynek ő Hamletét és Othelloját irta, bizonyára nem illyen publicum volt.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL

Pest **1837.**

Decemb. 21kén **102dik szám.**

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta-hivatalnál.

Harmadik év' A' dicsőség fénysugára Lengjen a' Magyarhazára ***Második fele***

ELŐFIZETÉSI KÉRELEM,

VÁGY:

EGY ÖTFORINTOS BANKNOTA VISZONTAGSÁGI ÖN ELBESZÉLÉSÉBŐL.

MUNKÁCSYTÓL.

„Van szerencsém a' Szerkesztő urat tisztelnem?“ kérdé egy nyúlánk ötforintos banknota, ki észrevétlenül lépe szobámba.

„Ha a' „*Rajzolatok*“ szerkesztőjét méltóztatik keresni, ugy igen is, az én vagyok.“

„Örvendek, örvendek;“ szól a' banknota — átkozott régen keresem önt; ha pedig tudni kívánja ön kilétemet — én — — “

„Kérem alázsan, mondám, van szerencsém kegyedet ismernem.“

Banknota. „Annál jobb; pedig nem hiszem, hogy mi ez életben valaha láttuk volna egymást; vagy ön is ugy tesz, mint a' farkas a' mesében: ‚ha te nem valál, tehát az apád volt,‘ 's aztán — fölfalja a' bárányt?“

Én. „Kérem alázsan, kegyed méltóztatik velem, szegény szolgájával tréfálni.“

Banknota. „Ne vegye rosz neven ön; nincs e' világon más különben. Farkasnak nem kell berket mutatni.“

Én. „Hepcsi!“

Banknota. „Kedves egésségére.“

Én. „Köszönöm.“

Banknota. „Ugy tetszik, trüsszentett ön?“

Én „Kérem, valóban semmit sem jelent.“

Banknota. „Azt gondolám, — mivel egy kissé moralizálni kezdettem, — ön tán engem is olly korhelyfinak tart, ki a' Wurmudvar kávéházban a' kártyaasztalon éjszakázik.“

Én. „De kérem szépen: mikép gondolhatja kegyed azt, hogy én kegyedről képes volnék illyesmit föltehetni?“

Banknota. „Hja, én önrül már gyakran hallottam, hogy ön egy átkozott satyricus ember.“

Én. „Kérem alázsan kegyedet, ez valóban nem egyébb mint csupa rágalom. A' farkas fölzavarja a' vizet, 's aztán — a' bárányra fogják.“

Banknota. „Hepcsi!

Én. „Kedves egésségere.“

Banknota. „Köszönöm. — Engedje meg ön, hogy leülhessek egy kissé 's fölmegülhessek; átkozott vékony téli bundám van, messze földrül jövök 's irgalmatlanul átfáztam. Engedelméből önnek leülök, mig kimelegszem.“

Én. „Kérem, kérem tessék: azonban nyiltan megvallom kegyednek, hacsak *Kulcsárnéhoz* vagy *Helmeczyhöz* nem szándékozik kegyed, nálam ugyan meg nem melegszik.“

Most a' banknota hasát ölelte keresztül és végtelenül kaczagott.

Banknota. . . . . . Ön nekem tetszik.“ —

Én. „Én pedig kimondhatlanul szeretem kegyedet.“

Banknota. „Azt nagyon is elhiszem; de mikép egyezik ez meg a' philosophiával? — A propos: Mondja meg nekem ön hol lakik Kulcsárné és Helmeczy? dolgom lesz nálok.“

Ha azért hozott a' manó ide, gondolám magamban, hogy a' sátán ismét tovább vigyen, jobb lett volna drága időmet eddig is hasztalanul el nem lopnod. Gondolám, 's boszus szemekkel pillanték az ötforintos csavargóra.

Banknota. „No's, nem válaszol ön kérdésemre?“ —

Én. „Kérem kegyedet, bocsásson meg, valóban igen sok dolgaim vannak. Egy búcsú-beszédet kell

irnom az ó évre; egy előfizetési köszöntést az uj esztendőre; aztán — — " kopogatnak.

„Szabad!" — Belép egy átkozott fanyar képü zsidó; az iróasztal végén a' kemenczéhöz és ajtóhoz egyiránt közelülő banknota rápillant. — A' zsidó vendégemet észre nem vevé, szörnyü desperatus képet csinál, a' banknota pedig tüstint gyanítni kezdi, hogy a' zsidó hitelezőm, és mód nélkül fészkelődik ülőhelyében.

„Azon kis tartozásomért jöttem a' tekintetes urhoz." mond Salamon Zsidó 's a' fészkelődő banknóta szabadabban kezde lehelni, vélvén, hogy a' zsidót 's nem engem illett a' tartozás, és a' banknota most aggodalmasan tekinte rám.

Én. „De édes Salamon gazda, mikor mondom magának, hogy —"

Zsidó. „Ach, vaj mir! de mi egy olly tekintetes urnak, mint a' nagyságos ur, öt forint?"

Én. „Semmi, édes Salamon gazda, de hiszem egy forint helyett ugy is ötöt fizetek, legyen egy kis várakozással. — Üljön le."

Most az ötforintos banknotát szörnyü félelem lepé meg; szép módjával odább akart iramlani, hanem azon pillanatban midőn Salamon gazda le szándékozék telepedni, megpillantá; diadalmas örömöt sugárzó szemekkel ragadá meg 's egy percz alatt az én banknota vendégemet Salamon zsidó' zsebe elnyelte. — „Köszönöm, ezerszer köszönöm édes nagyságos ur, tessék máskor is parancsolni," kiáltozott a' zsidó örömében 's már a' folyosón volt. Az én banknota vendégem pedig mód nélkül lármázott a' zsidó zsebében, de hasztalan, számára többé nem vala kegyelem! —

A' kapu alatt lakó juratus meghallá, hogy Salamon zsidó' zsebéből egy ötforintos banknota rí ki. Beszólitá a' zsidót. A' juratus vig ficzkó lehet, mert gyakran hallom esténkint milly vidorul dalolja, mint gyanithatom, mindennapi kedvencz dalát:

„Termino majd evergente,
Zálogházba megy a' mente;
Kard, kalpag és a' dolmán,
Úgy is a' zsidóé mán."—

Salamon csúszott inkább mint ment, az öt beszólitó uratus' szobájába, 's kevés idő mulva Salamon zsidó megmentésedve jött ki a' juratustól, az én ötforintos banknotám pedig a' vig juratus kezébe került.

* * *

Mintegy tizennégy nappal azután, hogy az én köztem 's a' többi ujságírók közt habozó vendégemet a' zsidó elvitte, belép egy idegen; nyugtatványt kér; adok; letesz egy ötforintos banknotát 's eltávozik. —

Sürgetős dolgaim levén a' banknotát az asztalon hagyám heverni 's folytatám munkámat.

Néhány percz mulva valami fészkelődést hallok magam körül; eleinte rá nem ügyelék; de a' fészkelődés nőttön-nőtt, most körültekintettem 's a' banknota aggodalmas pillanatot vete rám 's szóla:

„Nagyon megváltozhattam azóta mióta a' városban vagyok, mert már rám sem ismer ön. — Az Istenért, kérem önt, tegyen el láb alól, mert tartok tőle, hogy ismét elvisz a' zsidó."

„Örvendek, örvendek mondám, hát ha nem jószántából is, de csakugyan visszakerült kegyed hozzám?"

„Átkozott rosz dolgom volt azóta, mond a' banknota. Engedje meg ön, hogy nagyából elbeszélhessem viszontagságimat:

„Én Bécsben születtem; apám halála után, ki bankóczédula hivatalt viselt, hanem kit a' háborús idők megrongáltak, a' Tiszahátra kerültem lakni 's mint látja ön, egészen megmagyarosodtam. Feleségem 's családom, számszerint mindössze tizenöten, csupa tiszta magyarok. Ez idén rávevém magam', hogy feljövök Pestre 's ha Isten is ugy akarja, innen Bécsbe rándulok 's meglátogatom atyámfiait.

Épen déltájban érkeztem Pestre 's a' kecskeméti kapun hajtatván be a' Sebestyén piaczra jutottam. Kocsisom, egy emberséges erdélyi susták (kétgarasos), ki különben megszokta nekem mindenben engedelmeskedni, — a' Sebestyén piaczon egyszerre fölszólalt: „Uram megengedjen az ur, de tovább nem mehetünk, odahaza a' kispénzt lógóba fogtam, 's ez teljességgel nem bír tovább járni."

Mit volt tennem, éhes is valék, a' legközelebbi korcsmába tértem. — Miről nevezik e' fogadót? kérdém: Ez uram, az ugynevezett „*tudós korcsma, a' sült kappanhoz*," lön a' válasz. Nézze az ur ott ülnek egy rakáson a' tudósok; ott végzik el az ország

dolgát, 's a' magyar literariai dicsőség onnan sugárzik szét a' hazába. — Az asztalnál éppen önrül volt szó, 's azt mondák, hogy az nap délután a' „*Rajzolatok*“ temetése lészen 's az anyaszentegyházi tisztes eltakaritásnál az „*Athenaeum*“ fogja kesergő hangon énekelni: „De profundis clamavi ad Te Domine!“ — (A' mélységből kiálték hozzád Uram!)

Képzelheti ön, hogy illy jeles halotti szertartást nem szerettem volna elmulasztani. Siettem, mennyire a' pinczér siethete ebédemmel, 's az uri-utczában *Priorszky* kávéházába tértem be. Hány órakor lesz a' „Rajzolatok“ temetése? kérdém itt 's elbámulva tekintettek rám. — „Uram, mond a' kávés, az lehetetlen; hisz a' „Rajzolatok“ szerkesztője ép és egésséges, mindennap ide jár ujságokat olvasni.“

Meg akarám tudni: voltaképen mi igaz a' dologban; ekkor jöttem aztán önhöz 's azt tudja ön mint vitt el a' zsidó 's mimódon kerültem a' juratus' kezébe. Azóta szünetnélkül a' kártyaházakba hurczoltak ide 's tova az egész városban, 's én ki megszoktam a' falusi életmódot, az idején lefekvést, korán fölkelést, most egy naprul másikra éjszakázni kénytetém. Ez még nem elég, volt hanem a' többek közt egy izmos mészáros' kezeibe jutottam, ki egy este ferblizés közt néhányszor olly mérgesen vágott az asztalhoz, azt gondolám, minden inam összeszakad.

Halálból ráuntam a' városi lakásra, de nem találék szabadulhatási módot azon veszedelmes társaságból, mellybe bonyolódtam. — Végre a' kártyaasztalon álló perselybe vetettek, 's képzelheti ön milly isszonyitó volt azon gondolat, hogy éhen szomjan ott halok. — Rabságom azonban csak másnapig tartott, mert azon ur, ki elébb önhöz hozott, egy tizforintosért a' fogadóstul kiváltott. Mondhatom önnek átkozott rosz napjaim voltak; egyik állatból a' másikba hurczoltak azóta mióta ön nem látott: Voltam a' bikába, az orozlánba, tigrisbe, a' medvébe, griffbe, hattyuba 's a' jó Isten tudná, hány mindenféle állatba. Kérem önt csináltasson számomra egy kis theát, 's legalább ez éjjel hagyjon magánál nyugodni. Holnap leirom önnek elbeszélt viszontagságim' 's nagyon hiszem, mivel igen kiterjedt ismeretségeim 's számtalan atyafiságom van a' hazában, ismerőseim 's atyámfiai közül sokan fognak önnek „Rajzolataira“ előfizetni, hogy történetem' olvashassák.“

* * *

Mennyire igazak e' viszontagságait beszélő banknota utósó szavai, mélyen tisztelt Előfizetőim fogják csak bebizonyithatni, mire szives Pártfogóimat ezennel bizodalmasan kérem.

A' TESTVÉREK.

(NOVELLA.)

B. MEDNYÁNSZKY UTÁN.

SZERÉNYI GYULA.

(V é g e.)

Elijedve hallák a' készülő vendégek a' testvérek' határzatát. Eldúlva láták minden terveiket, ha a' két vezér egymást teendi tönkre. Csak az ő védelmök alatt raboltak eddig büntelen', 's mások' rovására dicső, gondszabad éltet éltek. Ez végződéssel fenyegeté, a' szunyadó igazság fölébredni, 's számot kérni némelly kiontott vérért, — egész létök kétes játékon álla, 's ez mind — egy lány miatt. Ezt jól megfontolva, próbálatlan' semmi módot nem hagyának, a' testvéreket békében összeegyeztetni. Sokáig hasztalanok valának minden fáradozataik; végre győze annak eléadása: csak egyességök által voltak eddig képesek daczolhatni a' fölöttök elmondott száműzésnek; 's ha ez elromboltatik, könnyen előrelátható, hogy elleneik új erőt 's bátorságot nyerendnek, 's probálatlan hagyni semmit nem fognak, hogy a' megélendőt megbuktassák. Milly diadal ezeknek, ha a' hatalmas, még mindig győzhetlen Podmanínok egymást tevék tönkre, ha talán mind ketten a' tusában elhúllandnak! — Inkább egyeznének-meg békében, 's engedjék, hadd határozza-el maga a' lány: kié akar lenni.

Ez végre több ellenvetések 's meghányások után elfogadtaték, 's a' testvérek, legalább színből, megegyezének, 's Hedvig eléhivaték, választani a' testvéri vágytársak közt. — De a' nagy fáradozattal készült béke csaknem mindjárt összeomlott, mert Hedvig választani épen nem akart, 's minden igéretek' 's fenyegetések' daczára szabadságát sürgeté. Már ugy látszék, hogy a' dolog előbbi állásába húll vissza, midőn egyike a' közbenjároknak azon föltétet mondá,

*

sors határozza-el a' lány' birtokát. A' föltét tetszett, a' koczkák eléhozattak; — 's a' szerencse Jánost kegyelé. Elfojtott dühvel látá Rafael szép ragadmányát vesztve, 's míg ő titkos boszún fondorkodik, az alatt bátyja elmondja hölgyének sorsát, 's keveset figyelve ellentállására 's esdekléseire, a' menyekző' napját meghatározza. —

Egy pár nap a' lakomai készületekkel telik-el, midőn kémek azon hírt hozák, hogy a' két Szuniogh, János és György ur, a' császári udvarba hivaték, 's nagyszámú kiseréttel utazának-el, 's azért várokat, Budathínt, csak kevés számu őrsereg védi.

Régen vágytak már a' Podmanínok e' várra, mert éppen a' Vág' partján, ellenében Zsolna városnak, uralja e' folyót, 's az arra utazókat bérköteleseckké tevé. És az egyetlen erős pont vala az egész felsőbb Vágvölgyben, melly nem őket uralá.

És most, ugy látszék, itt az alkalom, melly őket ennek is uraivá teheti, vagy, mint fölvilágosodott korunk' kicsinosodott nyelve mondja, mellyben birtokaikat kiszélesíthetik. A' merény meghatároztatott, 's tüstént létesiteték, mert gyorsan kelle megtörténnie mi előtt urai segélyűl jöhettek.

Rafael itt látá az ohajtott alkalmat, mellyben elrejtett boszúját létesítheti, 's tüstint elhatárzá használni azt. Elindúlt ugyan bátyjával, hogy minden gyanút eltávoztasson, de már egy pár óra múlva betegséget szinlett; melly mindig növekedett 's végre olly hevesnek látszék, hogy alig tarthatá magát a' nyeregben, 's János maga tanácslá, térjen vissza. Ez volt, a' mit a' ravasz Rafael akart, bár tetteté, mintha csak kényszeritetve 's kénytelenségből engedne bátyja intéseinek. Két apródtól vezetetve, nagy fáradsággal ingott haza, de alig érkezett-meg, föltéte' kiviteléhez fogott. —

Hedvig, ki a' lovagok elmenetét nagy örömmel hallá szabadúlása' módjáról gondolkozék, de egy sem látszék kivihetőnek, csak csel. Tetszékenyebbnek mutatkozek tehát a' szolgálatáúl rendelt agguó iránt, 's utálat 's ellenzés nélkűl hallá magasztalásait azon szerencsének, melly őt János' oldalánál várja. Már hitte Hedvig, hogy egy lépéssel odább mehet, midőn Rafael' belépte által fölijesztve, porba látá dölni minden fáradozatait. — A' lovag, határzottan mindenre, a' legvégsőbbre is, sok esdeklést pazarla, fölprobálá minden mivészetét szónoklatának, hogy czélját elérhesse, — 's végre, midőn minden hasztalan volt, erőszakhoz akart nyúlni. Gyorsan elgondolá helyzetét az iszonyodó lány, 's iszonyú boszút fenyegetőzék kérni a' megtérő mátkától. És Rafael' vak szenvedélye végetlen gyülöletté változék, 's dühöngő szerelemféltésben rettenetes esket tőn lelkében; ha a' lányt ő nem, ugy bátyja se birhassa.

Egy megbizott' segélyével méreg adatott volna a' szerencsétlennek, az zárja-be örökre ajkait a' történt felől, megboszúlandó a' megvetett szerelmet. Hogy azt maga tevé, kellett volna a' fölvigyázó nőnek mondani, azon bizonyitással, hogy inkább halni akara, mint János lovag' mátkája lenni.

Szinlett barátság' álarcza alá rejté az áruló sötét szándékát, 's az ártatlan áldozatot fölkéré a' sorstele vacsorára. Már asztalon álla a' halálital, Rafael már színes szavakkal mutatá bánkódását a' megtörténten, 's bátyja iránti hallgatást esde, jövőbeni szerény tartózkodás' igéretével, 's fölemelé a' billikomot szives engesztelésül, — és midőn a' szegény fogoly a' halált adó serleget már ajkaihoz vivé, lövés hangzék, a' toronyör' kürtje fölharsoga, 's egy apród haloványan 's elijedve rohant-be a' hírrel, hogy a' várat nem ismert ellenség nagy hatalommal megrohaná. Az ijedés kihullatá a' boldogtlan áldozatnak kezeiből a' méregpohárt, 's a' lovag kiomlott, ellenszegűlendő. — De az őrizetet bátyjának elmenete meggyöngité, 's azon fölül nem állmodva semmi támadást, sötét éjben egyszerre fölriasztva, a' roszúl fegyverzett őrsereg nem soká szegűlhete ellen; — a' várfalak' keleti oldalai csakhamar meghágattak' 's Rafaelnek nem maradt egyébb mód, mint a' kapun kivágni magát, 's a' sötétség' kegyelése alatt elszáguldani. —

Hedvig az iszonyú zaj alatt térdein esde az égtől szabadúlást. Egyszerre fölszakitatik az ajtó, 's testvére örömkiáltással omlik karaiba. — Ez mindent megtőn, hogy barátjait segélyre birhassa, 's végre olly szerencsés volt, egy hős kis csapatot összeszedni, — mellyel szeretett hugának megszabadítására a' legvégsőbbet merészleni elhatározá. De hogy szándékát annál jobban elrejthesse, 's szembe ne tünjék, elszéleszté embereit, 's a' határzott napon egyenkint gyülöngének a' választott helyre, egy órányirá Besztercétől. Az éj' közelgésével a' legnagyobb csendben

indulának a' vár felé, fejszékkel, ostromlétrákkal, kötelekkel, 's apró fegyverekkel ellátottak, 's keleti oldalán, hol a' hegysorral egyesül támadák 's vevék meg. —

Midőn a' reg fölpirúlt, a' győzők eltávozának, mi után a' könnyen elvihetőt magokkal vitték, a' többit szétdulák, 's a' fészeknek üszköt vetének. —

— Az alatt a' budethini merény sikerült, 's János lovag késő éjig ünneplé a' tele pinczéből győzelmét. Igen kellemetlenül vevé-föl öcscsének megérkezését ki tulajdon várok' elvesztésének hirét hozá. — Lóra pattant sergével a' két lovag, visszaragadni birtokát, de csak falait lelék pusztán és kiégve, ellentállás nélkül, de hamuhalomba mentek, 's nem csak szép fogolyokat nem lelék, de nagy részét sem összerablett kincseiknek. A' csapás azonban megtörtént, 's változhatlan vala, 's jól elgondolva, még is legjobbnak lelék a' testvérek, a' várat ismét helyreállítni, 's mint az előtt együtt lakozni. De a' régi viszonyt egészen visszahozni, nem lehete többé, az egymásiránti bizalom meggyöngiteték, 's titkos boszú, melly néha önkénytlen szavakban nyilatkozék, a' sziveket mindig tovább távoztatá. A' következet az vala, hogy hatalmok megoszolván, kevésbé rettenetes leve, 's önmagoknak is elvevé reményét, hogy ugy, mint az előtt soká megállhassanak. Azért elhatárzák, meghódolni a' királynak, a' mint hogy 1545 47d. czikjében, a' Podmanínok' számüzése megszünteték, 's ők a' király' kegyébe fölvétették.

Ezen testvérekben, kik mind ketten nőtlen' halának, húnyt-ki a' Podmanínok' nemzetsége 's nagy terjedelmű birtokaikat más érdemes férfiak kapák, kiknek utódaik többnyire mai napig is birtokukban vannak.

EGY MESTER LEGÉNY' SIRVERSE.

Mestert és műhelyt keresék, hol végre lehetne
Egy kis nyúgalmam, vándorolásim után;
'S ime föl is leltem; de örökké, végtelenül tart: —
Műhelyem egy mély sír, 's mesterem itt a' halál.

SÓSKÉVY.

UTI KALANDOK 'S ELMEFUTTATÁSOK.

KEMENESITŐL.

Régen volt ugyan, de mégis igaz, hogy kirándulást tevék Budapestrül a' kedves dunántuli vidékre. Agyamnak pihenés, szórakodás; keblemnek tiszta lég 's vidámulás kelle. Ezt kirándulásom által vélém eszközölhetőnek; 's valóban olly igen czélt érék mindkettőre nézve, 's rövid idő alatt olly tarka viszonyokon mentem át, hogy lehetlen azokat, kegyeteknek honom szépei, el nem beszélnem; általuk kegyeteknél is részint szórakozást, részint vidámulást reméllvén okozhatni.

I.

Az elüzött nő.

Alig hagyám el a' budai vámsorompót 's téglavetőt nem nagy távolságban egy fiút 's asszonyalakot pillanték meg, kik először felém látszának jőni, majd ismét Dunafok felé menni, 's ismét felém ismét Dunafok felé. Eleinte nem hivék szemeimnek; utóbb mindazáltal meggyőződtem, látván, mikép néhány lépésnyi menet után az asszony megfordult, 's utána a' fiú is visszafelé jött, kevés pillanat mulva pedig az asszony ellenkező irányt vön, 's a' fiu ismét utána ballagott. Ha ez igy tart, gondolám magamban, — e' két személy ma egész nap sem Budára sem Sándorfalvára nem fog eljutni. Azonban mire őket egészen megközelitém, már mindketten megállapodtak, 's egyik egy, másik másfelé fordulva — sirt. Lehetlen volt mellettök elhaladnom ugy, hogy tőlük furcsa magokviseletük és siránkozásuk okát ne tudakozzam. Az anya folyvásti könyezés közt beszélé el, miképpen őt férje, ki Pozsony vidékén születék, csupán pénze tekintetéből vevén el, most Ó-Budárul, hová pár évvel ezelőtt az asszony szüleinek halála után költözött 's a' tőlük maradt pénzt jobbadán eltékozlá, — minden irgalom nélkül elüzé házától, 's csak annyi költséget sem adott neki, mennyin magának egy morzsányi élelmet szerezhetne. Fiam, ugymond a' gyermekre tekintve, nem akar apjánál maradni, holott vele nem bánt olly keményen mint velem; én pedig nem akarom magammal bocsátani, mert Ó-Budán sok jó szivű

's felebarátszerető izraëlita van; ha apja nem gondoskodnék is róla: találkoznának ollyanok kik gondviselésök alá vennék, mig egy két esztendő mulva maga is kereshetné magának kenyerét. Én hogyan ereszszem öt velem? Szemtanúja legyek e midőn az éhségtül kinoztatva 's elerőtlenülve útfélen összerogyand 's az enyhithetlen szükségnek martaléka lesz? Magánosan csak előbb remélhetek én is menedékhelyet 's szolgálatot, 's könnyebben türöm az inséget. De hol az ember, ki engem ismeretlent gyermekestül befogadjon, 's neki, a' dologra még most egészen alkalmatlan gyermeknek és zsidónak, isten nevében, táplálatot nyujtson? —

— De miért is megy az illy teremtmény férjhöz? fogják talán kegyetek közül némellyek mondani. — Avvagy azt gondolják e azok, kik illy kérdést tehetnek, hogy a' szegénység számára még a' házasságban is kivétel nélkül nyomoruság rejtezik? Csalatkoznak. — Engem ugyanez utamban egy más példa az ellenkezőrül győzött meg. De a' szegényeknél is szintugy találkozniok kell a' rokon érzelmü 's összehangzó lelkü személyeknek, mint gazdagoknál, különben mindkét rangbelinél pokollá lesz a' képzelt földi menyország; csak olly különbséggel, hogy a' gazdagok ezer költséggel bástyafalat épitnek önmagok és a' világ szeme elibe, kinjaik áldozat helyét eltitkolandók, — mig a' szegény, az egész világ láttára hordozza házi keresztjét, mellyet vállára vön, 's mellyek kinjaiért sem mult, sem jövendö nem jutalmazandja.

— De hogy a' siránkozó anya-zsidónőhez visszatérjünk, miután a' gyermeket is kérdőre vonám, 's anyjához rendkivüli, ragaszkodásárul meggyőződtem: fölültetém kocsimra mindkettejöket, egy — emberszeretetérül ismeretes izraelitához vivém Palotára, 's mint különben is régi ismerőmnek gondosságába ajánlám az elüzötteket. Szegények olly megindulással bucsúztak el tőlem, hogy lehetlen vala keményült szivvel hallgatnom azon áldást, mellyet a' hálaözönlő anya égbül fejemre kivánt, 's megilletődve sohajték föl: miért van az egieknél olly kevés nyomatéka a' földi kivánatoknak, 's miért érik a' sors csapásai épen azokat, kiknek keblei az áldás malasztinak elfogadására készek, 's terjesztésére hajlandók volnának?

II.

A' boldog házaspár.

Városlödön, mellyet állomásul tüzék ki, 's hova Palotárul öt órai hajtás után tajtékzó lovakon érkezém, — kocsirul leszáltom után egy sugár termetü, mintegy harmincz éves férfiú járult hozzám. Első pillanatra nem tudám kit nézzek ki belőle, házhoz tartozó pinczért v. cselédet e, ki szolgálatával kinálkozik, hagy utazó mesterlegényt ki vándor pályája folytathatása végett, (miután pénzét, még munkavárosában vagy uton, eldorbézolta vagy elkártyázta) az utazók könyörületességéhez folyamodik. Legkevesbé jutott volna eszembe, gyanitani, hogy munkakereső ember áll előttem, ki homloka veritékivel szerzi meg mindennapi kennyerét önmaga, neje 's két gyermekei számára; kinek nincs egy talpalatnyi földe, mellyet magáénak mondhasson, nincs viskója mellyben övéivel, szomszédoktul elzárkozottan, függetlenül 's önkényüleg éljen; nincs egyebe mint családja, köszörükövei, egy taligája, 's egy komondora, mellynek nyakába hámot ölt, 's faluról falura költözése közben talyigáját vonatja vele, mig ő maga, a' gyermekét hátán lepedőbe takarva vivő édes anyával együtt utána ballagcsál, 's idősb lánykáját kézen vezeti, vagy ölébe fogván a' fáradottat, odább viszi. És ezen ember boldognak vallá magát, 's boldognak neje is, kit az idő alatt, mig férje csak ugy munkanyujtás kedvéért köszörültetett késemet élesité, — házassági viszonyaikrul kikérdezék. — Férjem, ngymond az asszony, munkaszerető fáradatlan ember, mellette pedig józan és szelid; bort vagy pályinkát igen ritkán iszik, ugyszólva csak orvosság gyanánt, midön valamelly kis baját érzi; de ekkor is mértékletesen. Ittas fővel, sőt csak bodor kedvvel is, soha nem láttam őt. Minden keresményét gondosan az én 's magzatink táplálatára forditja. 'S mondhatom annyi munkát kap minden helységben az egész vidéken, melly az ő járáskörében van, hogy már némü kis penzecskét is rakosgatánk félre. Hanem igaz, hogy becsületesen meg is köszörüli, mit keze alá adnak; ki egyszer valamelly eszköze élesitését rábizta, más alkalommal ismét ad neki köszörülni válót, mert már tudja, hogy azt nem csupán fényesitve, hanem élesen kapja vissza kezéből. Beszélst ő életviszonyaikrul is, különösen pedig

ifjui szerelmök 's összekelésükről, melly nem minden akadályok 's ellenzések nélkül történt; mert a' leány egy evang. lelkész leánya volt, ki az illy egyenetlen rangú 's erszényű házasságba egyátalán nem akart megegyezni. Pedig a' jó ember soha becsületesb férfi karjaiba nem vezetendheté leanyát, 's boldogabbá, — az asszony önvallomása szerint — legfényesb kiházasitás mellett sem tehetendé, mint minő az, e' jószivü 's munkaszerető *köszörüssel* volt. — Oh! ha e' házaspárt előtükbe vezethetném, ti rang után áhitozó apák 's kincset szomjuzó hajadonok, ha élő példányait mutathatnám be ellőttetek a' *szegény boldogságnak*: hiszem, hogy más szempontbul tekintenétek a' nősülendő fiatalságot, és nem az erszény tömöttsége vagy birtok terjedelme, hanem az érzet' mélysége 's az ész müveltsége szerint választanátok vőt és férjet. 'S ti barátim, kik e' *szegény* de *boldog* házaspárt, vagy akár csak magát a' köszörüst Város-lődön keresztül utaztokban ott leletitek: adjátok neki át tollkéseiteket, vagy borotváitokat, habár azok untig élesek volnának is, — hogy kereset módját szaporithassátok 's boldogsága virágzatát (mennyiben t. i. ezt a' keresetmód föltételezi) eszközölhessétek.

(Folytatjuk.)

MIGNON-JELENETEK AZ ÉLETBŐL.

FRANKENBURG ADOLFTÓL.

I.

Gróf *Pusztay* vadúl meresztett szemekkel és roncsolt nyakkendővel rohan báró *Lényei* szobájába. A' báró, ‚Faublas' kalandjait,' egy igen szép könyvet, mellyből urfiaink több morált tanúlhatnak mint akármellyik illedelmes társaságban, a' góthizlésü asztalkára veté, 's ijedten fogadá barátját.

‚Ah, barátom! egy egészen megrontott embert látsz bennem;' mond ez hosszú lélekzet után: ‚képzeld csak, *Rozaura* —'

‚Nos, tán hivtelen lett?' kérdé a' báró, előbbi rémülését mosolyra készülvén változtatni; ‚magasztald szerencsédet, és keress magadnak mást. A' leányok egyetlenegy fohászunkra sem érdemesek.'

‚Mit leányok!' válaszol a' gróf szinte kétségbe eső hangon: ‚itt leányról nincs szó, mert ennek vesztességét már a' múlt negyedben ismét kipótolhattam volna; de ki adja nékem vissza büszkeségét és örömét napjaimnak, tizenhárom versenyfutások' győztesét, ménesem' födiszét, kedves *lovamat* Rozaurát?' A' gróf búsan hajtá le fejét.

‚Értlek barátom!' szól a' báró szánakozó pillantattal, ‚és illően méltánylom veszteséged'. Engedd tudnom mikép történt ez mind, ha szíved' sebeit annak elbeszélésével nem kell ismét felújítnom.'

‚Lovászom egy árkon akára átszöktetni, a' ló eltéveszté a' távolegyent 's lovasával együtt a' mély árokba zuhant,' — mond a' gróf két könyüt nyomván szét arczáin.

‚'S természetesen mindjárt halva maradt?' kérdé a részvevő barát.

‚*Csak* lovászom szegte nyakát, de Rozaura mindkét első lábát törte, a' legügyesebb orvosok kételkednek felgyógyulásán.'

A' két barát zokogva borúlt egymás' nyakába! —

II.

Kereszti, gazdag birtokos, a' kisértetet kivánta hálószobája' számára lefesteni. B. festő ez iránt rendeléseit vevé. A' kép elkészült, remekműve vala a' festészetnek; de mikép' rémüle meg, látván hogy az ördög fehérre van festve. ‚Az istenért!, mond: ‚ki látott *fehér* ördögöt?' — „'s nagysád *feketét* látott?" kérdé viszont az elmés festő.

(Folytatása máskor.)

D A L.

Mélyen alszik és csöndesen
Az én angyali kedvesem:
Tudom álma mi lehet:
Igaz tiszta szeretet.

Elbucsuztam oda hagytam,
'S néki szép álmot kivántam;
'S föltettem: hogy jó korán
Csokot szedek ajakán. —

El is mentem jó korán
'S jaj szivszakadva hallám:
Hogy Julim hajnal között
Kedvesével megszökött.

ROMVAY.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1) Városunkban, hol a' munkaszerető emberek olly szembetűnőleg sokasodnak, hogy évenkint nagy számmal emelkedő uj épületeink, 's bizvást mondhatjuk palotáink, már előleg elfoglaltatnak: növekedik egyszersmind a' dologtalanok 's henyélők száma, kik nem ritkán olly keresetmódhoz is folyamodnak, melly a' természeti jogok, társas élet viszonyai 's polgári törvények épségében csorbát ejt. Illy esetek, nálunk aránylag hasonlitlanul kevésbszer fordulnak elő, mint más országok anyavárosiban 's valóban ritkaság gyanánt tekinthető, ha ollykor illyesmit is közölhetünk olvasóinkkal. — Napokban, egyik váczi utczai boltos, miután kellően bezárá ajtaját: kulcsait 's köpönyegét inasától haza küldé, ő maga pedig valamelly társaságba ment. Az inast a' „Minuta utczán" keresztül mentében előfogá egy termetes ember, 's jól megdögönyözvén elvevé tőle a' köpönyeget és kulcsokat, 's feküve hagyá a' gyermeket. Menet egy targonczást vön maga mellé, mint ki valami hazaviendőt boltjában felede. A' bolthoz érkezvén a' talyigásnak adá a' kulcsokat kinyitás végett, mig ő félre fordult. A' talyigás nem boldogulhatván, maga fogott hozzá a' nyitogatáshoz, mellynek zörejére a' még boltjában volt szomszéd keztyüs kijött, 's kérdést intéze az ajtónál motozóhoz hogy tán valamit elfelejtett boltjában? Kérdésére azonban semmi választ nem kapván a' zavarba jött gonosz szándékutól: közelebb járult 's meglepetve látá, hogy az nem szomszédja. De a' férfiu sem késett futással keresni menedéket, 's csak a' szegény targonczás került véletlenül a' csávába.

2) Dunánk népesült; mióta t. i. f. h. 9én hajódidunkat fölszedék, ladikok honosultak meg rajta, mellyek régi szokás szerint, kora reggeltől késő éjig szállonganak szerte néptömötten a' már jéghártyás Duna vizszinén.

3) Mult héten egy csinosan öltözött fiatal ember találtaték fölakasztva egy kertkarózaton, a' Rochus-ispotály közelében.

KÜLHIREK.

1) A' leggazdagabb férfiú Angolországban jelenleg a' northumberlandi herczeg, kinek évenkint 900,000 tallér jövedelme van. Követik őt Devonshire, Bedford és Rutland herczegek, kiknek mindegyike 700,000et vesz be évenkint, vagy is naponkint mintegy 1919 tallért: Körülbelül harmincz lord 's gazdag kereskedő 250—500,000 tallérnyi éves jövedelemmel bir. Azután számosan birnak 125, 130—150,000 tallérral. Mindezen temérdek pénz pedig kereskedési szerzemény vagy birtokban áll, mellyek, mint a' magyarországiak, örökös birtokok.

2) Vernet Horac, a' hires had 's történet rajzoló, Constantinebe utazott, ezen város' ostromából egy pár jelenetet felveendő 's ecsetével örökitendő.

3) Milly iszonyu mértékben szaporodott meg a' vas feldolgozása, következőből látható: 1740ben Angolországban és Walesben 17,000 tonnára menő (egy egy tonnát 20 mázsával számitván) vastömegeket dolgoztak fel; 1827ben ellenben 700,000 tonnát, 's ezen mennyiség azóta folytonosan szaporodik 's legalább 20 petnyivel emelkedett fel.

4) Thalberg, ki jelenleg Angolországban tesz utazásokat, 's mindenfelé köztetszést arat 's nagy gnine-szüretet tart, mindenüvé saját zongoráját viteti el magával. — Ezen zongora eddigelé egy, több mint 1400 mérföldnyi utazást tett, 's több mint harmincz hangversenyben szolgált gazdájának, a' nélkül hogy csak egyszer is szükség lett volna hangítani. — Igy beszélik a' franczia lapok, én nem akarok róla kezeskedni.

5) A' franczia Markotányosnők valamelly egyenruha (formaruha) félét kaptak, melly veres nadrág, csizma és sarkantyu, dolmány 's gömbölyeg kalapból áll.

☞ **Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' „*Rajzolatokat*" járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.**

☞ Mai számunkhoz van csatolva az orthopoedi intézet jelentése.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest

Decemb. 23kán

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. és 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK

A'

TÁRSAS ÉLET

ÉS

DIVATVILÁGBÓL.

1837.

103dik szám.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. postahivatalnál.

Harmadik év'

A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarházára

Második fele

RAPSODIA,

VAGY:

SE FÜLE SE FARKA.

KÉPEKBE

irta

Domján.

* * *

E' képek részint festve, részint mázolva, de többnyire,— mint e' lapok czime is jó nagy betükkel mutat, — a' társas élet - 's divat világbul vannak rajzolva. — Ez a' bévezetés, vagy-is az úgy nevezett Előszó.

* * *

I. KÉP.

Musicalis most a' világ.

Ugyan édes szentem, kis Berczikém! hányan nem mondják azt, hogy: „*Felfordult a' világ*;“ — minden máskép van mint hajdanában 'sat 'sat; az igaz, hogy:

„Nem ugy van már mint volt régen
Mert sok nadrágos van éhen.“

Minden megváltozott, vagy is felfordult a' világ. — De hogy is ne a' patvarba, mikor már a' kofák és szolgállok kávéznak (nem csuda hát, ha Pesten 36 ezer mázsa kávé fogy el évenkint) — az inas mindenbe követi urát; a' bérkocsis, kávéházba jár ujságot olvasni; a' szobaleány olly csinos olly czifra, hogy kisasszonynak lehet elösmerni, 's loknikat (nem tudom hogy hivják magyarul) igen loknikat hordoz, mint úrnéja; — a' házmester leánya is már kisasszony, — uramfia kisasszony! hát kiket e' név illet hogy nevezzük? „hogy?“ — én a' nagyobb rendüeknek „*nagysád*“ nevet adok, hogy egy kis különbség legyen a' portáskisasszony közt; a' közép rendüeknek pedig: kegyed, vagy lelkem, rózsám, szépem, galambom, édesem, kincsem 'sat. — és végre az utolsóknak kisasszony. — De majd kiis tértem az útbul: Igen a' fiu okosabb az apjánál, némelly leányok ha a' klaviron forte és piano tudnak zongorázni, azt gondolják, hogy az már elég az üdvösségre t. i. a' házasságra. Igen! — Ha ez igy van, nem mondhatjuk e mi is hogy felfordult a' világ? Ide tartozik hogy a' falusi Dáma, ha mindjárt csak négy szilva fája, 's egy kis kenderfölde van, már „nagyságos asszonynak“ hivatja magát, a' városi ellenben majmokat, — az öreg ur pedig szép kanári madarakat tart a' háznál. Sz. Kristófra, mondom minden fel van fordulva; hát ha még azt tekintjük, hogy a' fösvény nem fösvény többé, hanem „jó gazda;“ a' ravasz „okos“ a' csaló „politicus“ 'sat. 'sat. — Kérded kis Berczikém, hogy mióta van ez igy? csak azóta kedves, mióta az emberek sokat igérnek 's keveset adnak; mióta a' szót meg nem tartják 's a' kölcsönt vissza nem adják, p. o. könyvet, vagy pénzt; mióta hajótörések a' szárazon is történnek, és a' semmiből nagyot játszanak, kényesek, büszkék, 's nagyra vágyok; továbbá mióta a' magyar szolgálló istirimplibe jár, 's haját füsüre akasztja, (én ugyan nem bánom); mióta búcsúra csak sétálni, 's vendégeskedni, — a' templomba pedig látogatni, 's egymást nézni, — 's végre mióta névnapra köszöngetni megyünk, hogy jollakhassunk. Ezeket tudva, nem mondhatjuk e méltán hogy felfordult a' világ! De mellyik részire fordult ám fel? ki mondja meg? — *musicalis részire*, a'

hol ugyan a' tudomány és művészség terjed, de annál ritkább az igazi barátság, nemes érzés, tiszta szerelem; számüzve minden becsület, és igazság, minden szentebb érzemény és felebaráti szeretet. Igen, mondom, a' *musikalis részire* mert honnét volna az, hogy a' szakácsné guitároz, az asztalos hegedül, a' csizmadia flautát fúj, a' kocsis torombitál, a' zsidó tallért penget, 'sat. 'sat. Egy szóval az egész világot az a' musicalis düh lepte meg, danolnak, fütyülnek, verkliznek. — De minthogy egygyik sem, vagyis kevesen tudnak kotából, hanem csak ugy természetesen, azaz czigányosan, . . . azért mondják aztán némellyek: „Hej czigány most a' világ — vagy is szebben mondva „Musicalis most a' világ!“ — Tudod e' kis Berczike. — Ezen kép csak kicsiben van az erdeti után lemásolva.

II. KÉP.

Hogy áll a' világ Pesten?

Az ember addig mindenütt ur — de kivált Pesten, — mig pénze van, és nem csak puszta ur, hanem *méltóságos, nagyságos*, tekintetes, sőt gróf vagy báró; p. o. ha az ember minden legkisebb szolgálatért marékkal hánja ki a' pénzt, akkor Herr Graf. — Ha minden nap más és más ruhába öltözködik, Herr Baron; — ha billiárdozik 's kávét parancsol „*teens Úr*,“ ha pedig szépen lassan az asztalhoz kullog, leül, hirlapot vesz kezibe, 's olvas, akkor „gut Morgen“ már most kérdés: „hogy áll a' világ Pesten?“ felelet: „Igen tarkán.“

A' földes ur bejön gyapjuját eladni; — de a' zsidók keveset igérnek értte. A' földes ur nem adja, vár jobb időre, addig is a' gyapju ára fejében egyetmást bevásárol, és vigad, és mulat, és költ, és sok adósságot csinál.

A' zsidók eljönnek, — de ismét keveset igérnek. A' földes ur vakarja fejét, 's kezd gondolkodni; hogy jobb lett volna otthon eladni, az úti költség is megmaradt volna. Napok mennek, az idő telik, 's a' gyapjú még sincs eladva.

A' földes ur haragszik egy kicsit teremtettéz, de mind hiában, meg kell elégedni azzal mit a' zsidók igértek. — Isten neki, gondolja magában, máskor majd okosabb leszek; — az adósságot kifizeti, siet Pestről haza mentül hamarább, mert itt mindenit elteremtene. — — Már most kérdés Földesuram „hogy áll a' világ Pesten?“ felelet: „Átkozott rosszul, minden pénzem' elnyerték, oda a' gyapju' ára, pedig szénát is pénzen kellett venni.“

Egy színész két óráig eldanolgat, vágy szomorkodik, vagy vigad a' szinpadon 's ezer tapsok 's éljen kiáltások jelentik dicsöségét, hozzá járúl még a' nagy fizetés! kérdjük meg ettül „hogy áll a' világ Pesten?“ felelet: „No csak ugy — meglehetősen.“ — Egy másik színész, ki éjjel nappal olvas, *) jár, tanul, mégis mikor fellép, csakhogy fütyüléssel fel nem magasztalják, — de hát még aztán a' kritika! a' rettenetes, a' borzasztó kritika! az egész világ előtt lefőstve, lemázolva, juj! pedig ő Thalia papjai közt legalább is Kanonok, 's még is, csak egy tapsot sem nyér. Ettül kérdjük meg: „Hogy áll a' világ Pesten?“ felelett: „Oh, átkozott rosszul! több a' biráló, mint a' színész. Oh iszonyu! ezek az embert ugy lehordják, ugy lemocskolják, hogy a' kutya is megveszne tőle.“

Szélfi ellenben, a' divat majmoló csuda állat, vigan danolva jár az utczákon fel 's alá, könnyen él, kutya baja, felsem veszi a' világ sorsát; mindig a' legszebb ruhákba mutatja magát; bálokba, szinházba, hangversenyekre, reuniokra jár; kocsizik, lovagol; pedig köztünk legyen mondva ollyan szegény, — de ollyan szegény mint — akár mellyik . . . . — mellette meg nagy tők kolop, 's mégis költeni való pénze mindig van! De honnét van? az ám a' kérdés? Hja biz én nem tudom, ha csak valami arany banyája, vagy bányája akarom mondani, nincs, és mind e' mellett is ő, tudniillik, Szélfi olly sápadt és halaványy, olly gyönge és sovány, hogy a' zsinagógát sem tudná keresztül hajtani; két lábszára vékony, gyenge, 's ingó mint egy nádszál. No ugyan szépen állana ennek a' Kostyál csinálta magyar nadrág!! Csak attul félek, ha egy nagy szél támad, bizony elfujja, 's még is, de még is ha kérdjük tőle „hogy áll a' világ Pesten?“ felelet:

„Igen jól, igen szépen, igen dicsően.“

A' divatárúsné, — ezt csak kinem hagyhatom — mindig azon panaszkodik, hogy a' nagy rendü Dámák Bécsből, Parisbul hozatják a' fejkötőt 's az alsóbb

*) A' billárd mellett.

rendűek pedig maguk csinálják, — igy hát lehetlen becsületesen kijöni, vagyis megélni; a' sok gond, 's költség, ruha és élelem, meg a' drága bolt!!! Iszonyú sokra jő. Ezen kivül a' varrótársnék: Oh, mein Gott! persze ezek is tisztelettel legyen mondva, mindent nagyba akarnak; — fülbe nehéz aranyat; homlokon czifraságot; nyakba drága gyöngyöket vagy lánczot kis arany orával; aztán karpereczeket, gyűrűket, 's tudja az Isten még mi kellene nékik, 's abbul a' kis kézi munkábúl? pedig bizony nem igen telik, kivált ha a' bál és szinház hozzá járul, 's mégis ha megkérdjük bár mellyiket ezek közül: „Hogy áll a' világ Pesten?“ felelet: „Mint a' gyűszű az ujjamon — mert jó megy a' kereskedés.“

Hát az ujság-iró, mit mond a' világ felől? Itt is csak panasz és sopánkodás; a' papiros, (de nem velin), a' nyomtatás, dolgozó társak; — amott a' képmetsző, — festő 'sat. 'sat. mind sokba jőnek, az igaz: 's e' mellett a' bántalom, harag, irigység, czivódás, az emberek, 's a' világ, — menuyi baj, mennyi boszuság! de pszt! hallgass..... hanem hát: „hogy áll a' világ Pesten?“ Egyiknek jól, mert biztositva van; másiknak fél lábon, mint libának a' jegen; másiknak ismét felfordúlva mint betűk a' sajtó alatt. Végre kis Berczikém, ha engem kérdezesz, néked igy felelek: „A' világ Pesten nem áll, hanem szüntelen mozgásban van, jár, megy, szalad, tánczol 'sat. mert Venus istenné Pestre jött lakni, tehát igen nagyon sokan forgolódnak körülötte; kedveznek néki és szolgálnak; sőt még az a' nagy úr, az az úgy nevezett „pénz“ is szolgája lett. — De tán azt kérded: „nékem hogy áll a' világ Pesten?“ „Hja, kedves! nékem! — nékem csak kimondom már, hogy nékem a' világ Pesten sehogy sem áll.“ —

III. K É P.

Én is járok szinházba.

Azt gondolja becses olvasoném, hogy én szinházba soha sem járok? — Nagyon csalatkozik, keresztény lelkemre mondom, hacsak össze tudok valahol 5 garast kaparni, csakugyan felmegyek a' *nemzeti kakas ülőre*. Mit nevet kegyed? — hogy a' karzatra megyek? hát olly megvető, és nevetséges hely az a' karzat, vagy mint némellyek szeretik nevezgetni „baromállás“ — hogy oda egy literator forma ember fel nem mehet pirulás nélkül? vagy szégyen inasok, szolgállók, és csizsmadiák közt ülni? — én nem tudom. A' hely, le nem alacsonyit, meg nem szégyeníl, csak mi a' helyet meg ne .....; látni, hallani jól lehet, mi kell ennél egyéb? az ülés pompás, ugy hogy 5 garasért vétek volna többet kivánni. —

De ki tehet arrul kedves szépeim, hogy hazafiságos zsebem nem terjed annyira, hogy páholyt tartsak magamnak?! Nekem ugyan több zsebem is van p. o. kettő hátrúl, egyikbe bojtos és salangós kosiök, czifrán kivarva, amollyan nemzeti, mert e' nélkül, nem is magyar az ember; másikba pedig pixis jó tobákkal és zsebkendő, mellyet már gyakran kihúztak; (mert ez is régi szokás Pesten.)

Tehát kegyed dohányzik és tobákol?

Fájdalom! igen; rá szoktam mind a' kettőre, hogy az idő muljék, 's egy kis foglalatosságom legyen; mert mit is csinálnék egész Isten adta nap? megölne az unalom. —

De van még egy harmadik zsebem is, mellyet a' művészeknek, koldusoknak, és ha sár van, az utcza seprőknek szántam; mert alig megyek a' kavéházba, már jön egy hárfás kisasszony kotát tartva keziben kéregetni, utána egy flautás 'sat. Hát az utcza seprőknek ki ne adna, erre a' szivet repesztő kérésre: „Édes, tekintetes, nagyságos, ifiu uram! csak egy piczi kis krajezárt méltoztassék adni.“ — Ezeknek mondom egy különös zsebet kell tartani. De hát aztán mellyik a' hazafiságos zseb' mellyből Thalia kisasszony részesül? hol és kinél kell azt keresni? Biz én azt nem tudom. —

Ha tehát, a' mint előbb is mondám, 5 garosom van, bizonyosan a' karzatig csavargom, keringélem, 's mászom a' csiga hegyet, 's ezt onnét mondhatom, mert. „Én is járok szinházba.“ — Ha pedig valamennyi zsebem összekeresem, 's mégsem tudok öt garast előteremteni (ez azoknál is megtörténik, kik lapáttal hányhatják garmadra pénzüket) — hja, akkor kedves szépeim! akkor logeba megyek: — Igen, igen logeba, 's onnét birálgatom a' színészeket. A' loge, és járka közt van egy ajtó, 's én az ajtón kivül, (vagy is négy szem közt igazán megmondva) a' kulcslukon hallgatom a' darabot.

*

Oh, milly felséges némelly darabot és declamatiot, igy hallgatni! — A' multkor is volt szerencsém a' kulcslukon egy darabot hallgatni, de ez volt ám valami! minden hajam szála felállott, hát ha még benlettem volna! — — —

Néha ugyan megesik hogy valamellyik ösmerősöm vagy barátom hirtelen rosszúl lesz, — haza megy, 's én természetesen egész illendőséggel elocczupálom kilépti jegyét; de ha kinálja, hidegen 's egykedvüleg azt mondom: én már láttam ezt a' darabot Bécsben kétszer is, — de ha éppen — no csak megnézem; 's örülve a' szerencsén, hogy partérre is mehetek, egész úri módon rátartva magam', belépek noha játék közben, — dehiszen nem szín, hanem más darabot megyek én nézni. Nem regiben, egy olly gyönyörü kék szalagos angyalt láttam, hogy három éjjel nem tudtam aludni; nem, nem, olly igen nagy benyomást tett irósvaj szivembe; pedig azt sem tudom: ki volt, mi a' neve, ki leánya, hová való csak annyit tudok, hogy egy gyönyörü, szép, kellemetes, bájoló, kecses lányka volt. Néztem rá, ő is én rám, majd semmit sem jelentő, majd mosolygó, majd ismét piruló arczczal, de egyszerre csak zupp a' függöny legördült, 's vége volt a' játéknak, 's vége mindennemnek. Hiában törtem utána, hiában tartám szemmel, a' sok nép közt elveszett, pedig mi jó lett volna haza kisérni (hanem csak ugy messzirül), 's a' házmestertül megtudni, hogy ki volt? Mi jó lett volna ablaka alatt napjában vagy százszor fel 's alá járkálni, 's amugy igen szépen a' szemébe kacsingatni. De minthogy lakását nem tudom, csak utána sohajtozom, csak utána epedek. Ládd Juczi kedves! illyenek történnek rajtam mert: *én is járok szinházba.*"

(Folytatjuk.)

MIVÉSZET.

GOETHE UTÁN.

I.

Képző mivészetek' theoriájához.

ÉPITÉSZET.

Könnyü vala látni, hogy a' régiek kőépitészete, a' mennyiben oszloprendeket használták, előképét a' fa épitészettől vevé. Vitruv erre a' kunyhóról irómesét regéli el, mellyet már annyi theoreticusok is elfogadtak, 's szentségitettek: de én meg vagyok győzödve, hogy az okokat keresni sokkal közelebb kell.

A' legrégibb rend' dóriai templomai, millyeket nagy-Görögországban 's Siciliában máig is láthatni, 's mellyeket Vitrúv nem ismére, a zon természetes gondolatra vezetnek, hogy arra az igen távol alkalmat egy fa kunyhó nem adhatá.

A' legrégibb templomok fából voltak, a' legegyszerübben épitve, 's belől csak a' legszükségesebbre vala gond. Az oszlopok tarták a' főgerendát, 's ez ismét a' gerendák fejeit, mellyek belől valának, 's ezen félül nyugodt a' födelezet. A' kilátszó gerendafők, a' mint az ács nem hagyhatja — ki voltak gyalúlva, többiben minden közöttök lévő úl, vagy az úgy nevezett *metopok* még be sem verettek, hogy oda az áldozatimarhák' koponyáját akaszgassák, 's hogy Pylades Euripidesnek „Iphigenia Taurisban" czimü müvében javalhatá áltbúvni rajtok. A' templomoknak ez a' szolid, egészen egyszerü, 's durva alakja a' régiek' szemeik előtt szent vala; 's midőn épitni kőből kezdettek, a' mint tudák a' dóriai templomokat utánozák.

Igen hihető, hogy a' fa templomoknál oszlopúl a' legerősebb törzsök választaték, melly törzsök, mint látszik, tulajdon összekötése nélkül az ács-mesterségnek, a' főgerenda alá, csupán oda szoríttaték. Midőn ezeket az oszlopokat kőből kezdék utánozni, az örökkévalóságnak akarták épitni; de a' leg keményebb kövek nem mindig volt kéz alatt; az oszlopokat darabokból kelle öszerakni, hogy a' szükséges magasságot kikaphassák, 's azért a' magasság' arányához képest nagyon erőseknek csináltattak, 's végök felé hegyesebbek voltak, hogy sulyok' nagysága neveltessék.

Paestum; Segeste', Selinunt', 's Girgeti' templomai mind mészkőből vannak épitve, melly hol kevésbbé, hol jobban hasonlit a' kő azon neméhez, melly Olaszországban travertinnek neveztetik; sőt a' girgentii templomok, mind a' leggyöngébb csiga mész kőből vannak. 'S azért árta nékik az idő olly könnyen, 's azért rombolá el, minden más ellenerő nélkül.

Szabad légyen itt Vitrúvnak egy helyére utalni, hol azt beszéli: hogy Hermogenes architekt, midőn egy dori templom épitésére a' szükséges márványt

összehordá, megváltoztatá gondolatjait, 's belőle jóniait épite.

Vitrúv okúl ugyan azt mondja, hogy ez az építő-mester, mint mások a' triglyphek' elosztásával megegyezni nem tuda; de nékem hihetőbbnek látszik, hogy Hermogenes, midőn a' szép márvány darabokat maga előtt látá, azokat inkább határzá el egy szép és kedves épületre, midőn a' kivitelt az anyag nem akadályozá. 'S a' dóriai rendet is mindig karcsúbban csinálák, úgy hogy végre Herkules corai templomának oszlop-hosszúsága nyolcz diametert foga el. —

Azzal a' mit mondok, nem akárnék azoknak egészen ellenmondani, kik a' régi templomok formáját igen kegyelik. Magam is megvallom, hogy igen fenn, sőt némellyeknek kecses kinézésök van, de az emberi természet parancsa mindig tovább, sőt czélján túl is lépni, 's azért igen természetes vala az, hogy az oszlop-vastagság' arányában a' mágassághoz, s' szem, mindig a' delibbet keresé, 's a' lélek abban több fennséget, 's szabadságot hitt érzeni.

Kivált midőn olly szép 's különbféle oszlopokat egy márvány darabból lehetett faragni, 's végre pedig midőn ősatyja minden köveknek, a' régi gránit, Egyptből Aziába, 's Europába ált viteték, 's nagy és szép tömegeik minden szerfeletti használatra nyujtá. Tudásom szerint a' legnagyobb oszlopok most is granitból faragottak.

A' jóniai rend a' dóriaitól csak hamar eltávozék, nem csak a' nagyobb arányos oszlop magasság, 's czifrázottabb capitok által, de leginkább hogy a' triglyphek az oszlopormokból kihagyattak, 's az elkerülhetlen, 's a' felosztásban kikerülhetetlen törések megmentettek. 'S a' triglyphek itéletem szerint soha sem is jöttek volna a' középitészetbe, ha csak az első utánzott fa-templomok nem egészen olly durvák, a' metopok védve 's bezárva, a' párkány bévakolva volt volna. De magam is megvallom, hogy ezt az a' kor nem teheté, 's hogy e' durva kézmesterségnek egészen természetes egy épületet, mint egy farakást egymásra rakni.

'S hogy egy illy épület, a' nemzetek' áhitatja által megszentségitve, előképül véteték, melly szerint egymás egészen különböző anyagból épiteték, olly történet, mellyet ember-nemünknek száz más esetekben kelle tapasztalni, 's mellyek hozzá közelebb valának, 's rá sokkal rosszabbúl hatottak mint a' metopok és triglyphek. —

Elugrok több századot, 's hasonló példát keresek fel midőn legnagyobb részét az úgy nevezett Goth építészetnek, azon fa-metszési czifrázatokból akarom kimagyarázni, mellyekkel a' legrégibb időkben szent szekrényeket, oltárokat, 's kápolnákat vala kidiszesiteni szokás; 's mellyeket aztán midőn a' templom' birtoka 's gazdagsága nőtt, mindenféle czifrázatjaikkal pálezáikkal, 's aggatásaikkal az éjszakibb falak' küloldalára függesztettek, 's formátlan tetőket, tornyokat kivántak ékitni.

Fájdalom, hogy minden északi templom czifrázók nagyságokat csak a' sokszorozott kicsinységben keresék. Kevesek értének, e' kicsinykés formáknak magok között arányt adni, 's ez szüle olly szörnyeket, mint a' majlándi székegyház, mellyben egy egész márványhegy vala iszonyu költséggel összehalmozva, 's a' legrutabb formába kényszeritve, sőt naponként a' szegény köveket kinozzák elvégzésére egyműnek, mellyet bevégezni soha nem lehet, mert annak a' lelketlen esztelenségnek, melly azt sugallá hatalma is vala, a' mint egy végbetlen tervet kikölteni.

A' KÉPZŐ MIVÉSZET' MATERIÁLJA.

Egy mű sem általányos. készitse azt bár a' legnagyobb, leggyakorlottabb müvész: bár mennyire urává tegye is magát anyagának, mellyben dolgozik, természetét megváltoztatni mégsem tudja. S így csak egy bizonyos értelemben, 's csak egy bizonyos feltét alatt viheti azt ki, mit akar, 's osztályában mindig az lesz a' legderekabb müvész, kinek találmányi 's képzeti erője, mintegy szorasan egyesül azon anyaggal, mellyből dolgozni akar. Ez egyik nagy elsőbbsége a' mivészetnek; 's mint az embereket, 's boldogoknak mondani akkor lehet csak, ha természetök, 's körülményök körzötségében a' leglehetőbb szabadsággal élnek, 's ugyan azon mivészek is, nagy tiszteletünket érdemlik meg, kik többet dolgozni nem akartak, mint mennyit nékiek az anyag megengede, 's épp az által annyit tettek, hogy mi felfeszitett kimivelt lélek-erővel is alig tudjuk érdőmoket elismérni.

Most csak egy egyszerü példát akarunk felhozni, hogy vezettettek az emberek a' *mivészet materiáljára* 's benne magokban tovább hogy vezéreltettek.

Nekem igen hihetőnek látszik, hogy az Egygtieket annyi obeliskek felállitására maga a' gránitnak formája vitte. Nagy studiumánál mind azon igen különböző formáknak, mellyekben a' gránit találtatik, egy általányos megegyezést láték: hogy a' *paralelepipedék* mellyekben leljük, többször ismét diagonaliter felosztvák, melly által azonnal két durva obeliskek támadnak. Hihető, hogy ez a' természeti jelenés felső Egyiptben, és a' syeniti hegyekben igen nagyban mutatkozik; 's a' mint egy nevezetes hely' jelelésére egy jó nagy követ emeltek, úgy ott a' nyilvános emlék-oszlopokra a' leg nagyobb 's talán még az ottani hegyekben is ritka, gránit-köveket keresék-ki. Igaz, hogy jó munka kelle, még ezeknek szabályos formát adni, beléjök a' hyeroglipheket olly gonddal vésni, 's az egészet megsimitni; de még sem olly sok, mintha az egészet a' természetnek minden munkálata nélkül, a' roppant szikla tömegből kellett volna kivágni. —

Okom' erősitésére nem akarom azon módot előadni, melly szerint a' hyerogliphek metszettek, hogy t. i. a' kőbe először egy mélyités vágaték, mellyből csak azután áll-ki az egész figura. Magyarázatúl ugyan több más okokat is lehetne felhordani, de ügyem védletére én is felhozhatnám azt, 's állithatnám hogy nagyobb részét a' köveknek már jó formán simáknak lelték, 's ugy jobb volt a' figurakát mint egy bevésni, mint emelkedettre metszeni, 's a' kő egész felületét annyival mélyebre vésni.

SZERÉNYI GYULA.

UTIKALANDOK.
'S ELMEFUTTATÁSOK.

KEMENESI-TŐL.

(Folytatás.)

III.

Szerelem.

Vannak, kik azt gondolják, hogy a' miveltebb rendüek között néha találkozó mély érzetű lelkek mind meg annyi képzelősök (phantaszták), a' természet rendes határain tul csapongók, 's vagy fonák nevelés vagy éretlen regények kora olvasása által érzelgőkké lett viasz-bábok. Az igy gondolkozók keveset elmélkedtek az emberi természetről 's az érzelmek fokozottságirul, keveset — saját érzelmeik minőségéről; 's minthogy ezt nem ismerik, készek az önszeretet sugallatánál fogva magukét jónak tartani, 's más velök nem egyezőét helytelenitni, tulságositni. — Különösen a' szerelem az, mellyről olly rendkivül különbözőleg itélnek az emberek, 's mellynek valódiságát olly kevesen tudják föllogni, hogy az illy szerelem iránt fogékony embernek majd nem előleg le kell mondani arról, mi szerint akár a' férfi, akár a' nember-világban rokonkebelre találjon; — részint, mert az illyenek koránsem mindennapiak, részint mivel az őket méltatni nem igen tudó világtul elvonulnak 's magokba zárkózottan élnek. És az illyeneket nemde képzelősöknek szokjuk csufolni. Pedig higyék el kegyetek, hazám szépei, higyjétek el ti serdülő ifjuság, hogy csak illyenek kebelében virulhat valódi érzelem. Állitásomrul meg fogtok győződni idővel; de vigyázzatok, — hogy későn ne legyen. Bizonyitásul fölhozhatnám azt, mikép a' természet minden becseset és nagyot, valamint titkosan készit, ugy rejtegetni is szokott, 's igy a' valódi érzelmeket is; fölhozhatnám, mikép a' legsudarasb legterjedelmesb fának egyszersmind legmélyebben kell a' földbe bocsátnia gyökereit; — fölhozhatnék sok más — a' természet törvényeibül következtetett igazságokat: de ti megkülönböztetitek az embert a' természettül, 's azt mondjátok, hogy ez hütelen lett a' természethez 's többé nem ennek, hanem a' mesterkéltségnek gyermeke. Én pedig épen egy természet gyermekének esetét akarom elbeszélni, kiben valódi szerelem munkálkodék, 's ki egyébiránt betüt nem ismert, divatrul semmit sem tudott, 's igy — gerjedelmit szerelemkóros regényekből, minőket még előbbi évtizedünk szültek, — nem meritheté.

K — L és Gy. helység között menve találkozám egy nász sereggel, mellyet kantárszárba füzött fehér kendős lovak egészen kivizesülve szél gyanánt ragadának K — L. felé, hol a' helybeli lelkész áldását vala adandó az uj párra. Az egész lakodalmi sereg őt kocsira fészkelé magát; hatodikon a' barna csa-

pat foglalt helyet, hangozatlan eszközeivel, zürzavaros nótát dünnyögetve, mellyet azonban a' már félittas nászsereg dalolása 's ujjongatása jóval fölmult. E' látványnál önkénytelen megrázkódtam, 's a' hidegség borzogatva futott ker sztül hátam közepén. Ah! fölsóhajték, — milly kevesen tudják még: mi a' házasság! 's milly ritka pár érzi e' lépésnek valódi nyomosságát! De hisz kitül is tanulnák azt meg az emberek? Kitül tanulná meg különösen a' pórnép, midőn az, kitől ezt egész maga valóságában megtanulhatná, szintugy nem tudja nem ismeri azt, mint hajdu az alispányi hivatal méltóságát 's nehézségeit. — Midőn pedig Gy — be juték, különös jelenetnek valék szemtanúja. Egy flatal, mintegy huszonkét éves pór-suhancz, — ránézve csupa elet, erő és egészség, hat izmos férflúval küzdött, kik végre elnyomák; 's mint valamelly bünös személyt a' biró házához vonszolák.

Tudakozódtam az esetrül, 's hallám, hogy e' fiú, a' velem utközben találkozott menyasszonyt már két év óta legindulatosban szereti, 's tőle eleinte viszonszeretteték; utóbb azonban mostani vőlegényéhez adta magát, miért őt a' kijátszott legény esküvőre menetelkor agyon akará lőni, 's valósággal rá is durrantott egy fegyvert; de nem a' kivánt sükerrel. A' lövés senkit nem ért; a' násznép csakhamar tovább haladt 's feledé a' történetet; — az ifjut pedig üldözőbe vették, 's mint mondám, csakugyan el is fogák.

Hallván a' történetet, a' bíróhoz sieték, megnézendő: mit csinálnak ott a' szerencsétlen ifjuval. 'S mit láték? Mindennapi gonosztevő gyanánt lánczra tették a' már egészen nyugalmas magaviseletü, 's mint látszék ábrándozásba sülyedt ifjat. — „Ugyan miért nem emésztenek hát el engem is minélelőbb, ha ő meghalt, ha őt agyon lövém", szólt midőn odaérkeztem, 's csüggelemmel és öntudatlan egykedvűséggel tekinté körül az összecsődült sokaságot. „Hisz ő nem halt meg" válaszolám neki; 's nyomon levétetni parancsolám róla a' lánczokat. „Ezen emberek csak megakartak téged ijeszteni.". Hát nem halt meg?" kiálta — mintegy eszméletéhez jöve 's fölvidulva; de ismét hirtelen elkomorult, 's kérdezé: „Hát csakugyan megesküszik Pordán Jancsival?" 'S ekkor, néma fájdalomtul megrohanva, kiesordulának könyei.

Szánokozva álléк a' mély — 's igen sok főrangunak diszére válandó érzelmü fiú előtt, 's veszedelmesnek gondolván azt, ha ő itt helyben az esküvőrül visszajövők megérkeztét bevárandja: ügyekeztem rábeszélni, álljon szolgálatomba, 's tüstint velem jövén, hagyja el a' falut örökre. Könnyebben hajlott, mint sem gondolám. Gazdáját kármentesitém iránta pénzzel. — 'S a' fiu, mondhatom, legjobb cseléd mind azok közt, kiket valaha ismerék.

(Folytatjuk.)

NYILATKOZÁS.

Sokan a' ‚Rajzolatokban' néhány, egy idő óta megkezdett humoristikai czikkelyek alatt álló *Sósrévi* nevet reám szeretnék ruházni. Az emlitett név alatt közlött czikkek ugyan sem ragyogó literatori híremre, sem Europaszerte ismert charakteremre homályt nem vetnek; mindazáltal még is restelleném, ha azok, kik ezen mondát kilármázni szíveskedtek, egyszersmind azon veleményt is terjesztenék, hogy én, némelly kedvetlen tapasztalások által elijesztve, valódi nevem alatt irni többé nem bátorkodom. Ez olly alacson vélemény lenne felőlem, millyen gyávák és nyomorultak azok, kik azt forgásba hozták! Nem, uraim! álnévre nincs szükségem: ellenimmel, ha vannak, 's kedvenczideám az, hogy vannak, felütött sisakszemmel szeretek küzdeni, 's bár milly nagy legyen sorsom' átka, még is más cselekvésre nem kényszeríthet.

FRANKENBURG ADOLF.

Boldog házospár.

Jó felelségével soha sem pöröl Ugri barátom, —
Mert soha egymáshoz nem nyitják ajkaikat - fölt

Bizodalom.

Azt mondjak: Kótyó nem féltheti hív feleségét; —
És igazat mondnak, — mert nincs mit félteni rajta.

Csapás.

Ah! milly nagy, 's keserü a' csapás, melly szállt Kegyinére,
Eldült támosza már, férje a' pénzkereső

Romvay.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1) Lewy ur, a' hires kürtfuvó, ki itt léte alatt azonban nem igen tudá hangversenyeire nagy számu közönséget összekürtölni, a' napokban elég szép számu közönség előtt a' városi kisebb redout-teremben búcsu-hangversenyét adá; mellyben Schodel Asszonyság, Proch' „erdei madárka“ dalát igen édesen éneklé magyarul, 's ugyan e' hangversenyben Barthéné magyarul szavalta a' „falusi kis lányt Pesten.“ — E' művész az alföldre 's Erdélybe szándékozik.

2) Mondják, hogy Schodelné asszony a' néhány nap mulva ránk köszöntő uj évben is egész aprilisig, folyvást a' magyar szinházban fog énekelni. Nyár hosszanta művészi utazást teend 's onnan tul, mint hirlelik, a' magyar játékszin csalogányául szegődik. A' dalszinészet' igazgatására, a' megyei igazgató-választmány, tekintetes Rosty Albert urat kérte meg, ki e' tisztet nemes buzgósággal elfogadván, a' dalszinészetnek, mennyire az most lábbadoz, valóban szerencsét kivánhatni, hogy illy igen jeles műértő kormányzója lészen.

3) Trattner-Károlyi könyvnyomtató intézetében e' napokban megjelent:

„Hajnal“ (Aurora)

szerkeszti Garay.

öt igen csinos aczélmetszettel, finom papiroson és szép nyomtatással. Ára csak 6 váltó forint.

KÜLHIREK.

1) Constantine bevételekor, Bertrand Napoleon kapitány, ki csapatjával a' rézsen előnyomult, a' golyók hulló zápora között megállott 's egy pár uj kesztyüt huza kezére 's vakmerő bátorsága mellet olly finnyás bibelődéssel, mint egy fényes vigadó körbe készülő piperkőcz.

2) Angliában az uj találmány, kocsikat a' földüléstől mentekké tenni, nagy figyelmet gerjeszt.

E' kocsik ugy vannak készitve, hogy ha egyik kerék kőbe vagy más valamibe ütközik, is a' tengely az egyensuly megtartja Igen sok angol bérkocsi készittetik már is e' mintára.

3) Van egy ország hol az orvosi diplomával nincs egyszersmind összekapcsolva azon kényehnes szabadalom, büntetlenül valakit a' más világra küldhetni.

Ez országban jaj az orvosnak ki betegét sz. Mihály lovára ülteti; de még jaj annak is, ki betegét meggyógyitja.

Meghal a' beteg; összegyűl az egész atyafiság, az orvos bánásmódja, mellyel a' beteg körül forgolódék a' legszorosabb visgálat alá vétetik: Ha valjon szorgalmas volt e? jó gyógyszereket rendelt e? eljött e mindig pontosan mikorra hivatott?

Ha az orvos e' visgálaton nem győzedelmeskedhetik, per indittatik ellene, mellyben az orvos többnyire birságban 's néhánynapi börtönre marasztaltatik. Az itélet gyakorta súlyosabb; ha tudni illik bebizonyithatni, hogy a' beteg halálának egyenesen az orvos oka, akkor veszedelemben forog hogy mint gyilkos idéztetik törvénybe.

Ha meggyógyul a' beteg a' doctorral másrészről ismét másképbánnak, be kell bizonyitania a' doctornak, hogy betege helyesen használt gyógyszerei, 's tudománya segedelmével lábbadott föl. Sikerül itt az atyafiaknak, bebizonyithatni, hogy az orvos beteget hosszasabb ideig gyógyitá mint szükség lett volna, csak azért, hogy nagyobb fáradsági dijt nyerhessen, akkor az orvos mint tolvaj büntettetik.

'S ezen ország hol az orvosok illy szánandó helyzetben vannak, a' Mennyek-országa vagy China.

Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' „*Rajzolatokat*“ járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.

Jövő csütörtökön az ünnepek miatt ujságlapjaink nem fognak megjelenni.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETŰIVEL.

Pest
Decemb. 31kán
1837.
104ik szám.

Megjelen e' divatujság hetenkint 2szer. Helyben félévi dija 4 fr., egész évi 8 fr. Postán 5 fr. es 10 fr. pengő.

RAJZOLATOK
A'
TÁRSAS ÉLET
ÉS
DIVATVILÁGBÓL.

Előfizethetni uj-világ utczában Reisinger házban 554ik szám alatt. És minden cs. k. posta hivatalnál.

Harmadik év'
A' dicsőség fénysugára
Lengjen a' Magyarhazára
Második fele

RAPSODIA,
VAGY:
SE FÜLE SE FARKA.
KÉPEKBE
irta
Domján.
(Folytatás.)

V. KÉP.*)
Utazik a' poeta.

Négy lovon jött, gyalog megy
Do you go thither in a Coach?
Lord Byron.

Farawell! I wish you a' good Journey!
Bullver.

Már én is mottokkal czifrázom fel képeimet a' karácsonyi ünnepekre, mert e' nélkül nem is tanácsos már a' mai világban valamit irni, mindjárt azt gondolják: Eh, hiszen ez nagy szamár, semmit sem olvasott; ellenben ha franczia, angol, olasz, és német nyelvből mottokat szedeget, akkor hajlandók némellyek elhinni hogy: „Ez bizon mégis csak olvasott valamit, és több nyelvekben járatos.“ De vannak ollyanok is kedves olvasóm, kik Shakespear, Byron, Hugo, Jean Paul, Lessing, Schiller, Göthe, 's más hires irók neveit könyv nélkül megtanulják, és szeretnék elhitetni, hogy mindezeken végig mentek, 's mind ezeket jól ismerik. Ha pedig valamit irnak, 's a' mottokat ezekből szedegetik, ki volna olly vakmerő kételkedni az iró tudátlanságán?! — Én persze Stilfrid és Brunczfik historiájánál egyebet nem olvastam, nem csuda ha semmi mottot se tettem első képeim elébe. Lanner sincs itt vagy Strauss, hogy merkézdeztem volna micsoda mottokat szoktak ök a' musicalis világban használni violin kulcsot e, vagy pauzát? könyvtáramon is t. i. a' három kalendariomon 's egy álmos könyven végig mentem, de biz én semmi jót nem tudtam kivenni. De minthogy én is szeretnék olvasottnak látszatni, feltettem magamban, hogy minden kép elébe teszek egy egy mottot majd egy, majd más nyelven, sőt, hogy olvasottságom még jobban kitünjék, a' közepire, és végire is ragasztok.

De a' dologra kedves uraim! A' poeta utazik, vagy is jön Pestre, messze, messze földrül, 's az a' poeta én vagyok; ha mindjárt semmi verseket sem irtam, vagy irnék is elég az, ha magam annak nevezem, 's ha azt elhiszik. Furcsa az a' mai világban hogy mindenki utazni kiván, de még nevezetesebb az, hogy ha csak a' szomszéd faluba ment is, mindjárt azt kürtöli, hogy milly nagy utakat tett! mennyi földet bejárt! 's azonnal közleni akarja az olvasókkal. Én is tehát, hogy a' világ szokása ellen ne vétsek, elmondom utamat, 's mentül hamarább elviszem Munkácsynak, hogy tegye a' „Rajzolatokba“ ne hogy valaki elkérje olvasni, 's később a' maga neve alatt kiadja.

Nem akarom úntatni, kedvesim! a' hosszu uti készületekkel, a' mi sehol sem maradhat ki, hanem csak röviden elmondom, hogy egy pár fejér ruhát egy kis kendőbe kötve karomra akaszték, könyvtáram a' honom alá, guitarom a' bal, 's botom a' jobb kezembe vettem, hogy a' kutyák ellen magam védhessem 's igy készen vagyok az utra. Ha megéhezem valami csárdába megyek cántálni, 's azt gondolják hogy garabonczás diák vagyok, majd hoznak enni eleget, pénzzel nem mesterség utazni.

És gyalog utazik kegyed?

Kétség kivül. Nincs szebb mint gyalog utazni. Ha az embernek valami tetszik tovább megnézi, a' kedves helyeket leirja, vagy lefesti, — kocsi pedig hama

*) A' IV. Kép „Találkozás az éjféli misén“ némelly akadályok miatt elmarad.

keresztül megy az emberrel, semmi nyomát se' hagyja emlékezetiben a' mellett, hogy jól meg rázza. Vagyis igazán megmondva kéntelen vagyok gyalog utazni minthogy apám nem hagyott semmi úti pénzt a' végrendeletben. De az időt elfecsegem 's még most is csak a' város szélén vagyok. Isten veled te szép város, nehezen látjuk többé egymást! De jó hogy még alusznak, mert majd nevetnének rajtam. Már most az országuton vagyok levetem a' czipőm, mert még messze van Pest 36 mérföld, addig tudom egy csep talpa sem lenne. Hogy pedig meg ne unjam magam az uton, eldanolom kedves notám':

Csereg bereg a' sarkantyu
Csókot kér a' barna fattyu
Adjon néki a' Kisasszony
Nem látja a' Teensasszon.

Azt gondolod hogy mind szeret
A' ki a' szemedbe nevet?
Hivet pajtás ne keress már
Mert a' leány mind csapodár 'stb.

Phantasia ha négy lovam volna, csak ugyan nem mennék gyalog; hm! még sem tetszik nékem ez az út, kalács és pecsenye nélkül utazni! eh:

A' mit kaphatok, gyomromba rakom;
Ha nem koplalok tovább utazom.

'S igy danolva érkeztem el az első csárdához a' hol éppen indulóba voltak a' gyihis tótok 8—10 lovas szörnyü nagy szekerekkel. —

Meddig szándékoznak atyafiak?

Pestre.

Hát engem nem vinnének el kentek?

De bizom elviszunk; 's minden alkudozás nélkül meglett az egyesség. Felültem a' ponyva tetejü nagy bárkába, de biz az ülésem éppen nem volt költői, no hiszen lehet képzelni hozzu vas rudakon ülni! — Persze egy kis széna volt rajta, de ez nem puhitott az ülésen.

A' bakon ül az uracs lovait futatja vitézül
Elhiszi most az okos, hogy hivatása, kocsis.
Szenvey.

Jano! Légy egyszer úr, ülj be, én leszek a' kocsis tudom leszámitom a' béredből (ugyis szokás most hogy az ur hajtja a' lovat, a' kocsis pedig egész méltósággal hátra ül) 's a' málé szaju fajanko befeküdt a' kocsiba. Phantazia, gyalog utazni, 's egyszerre 8 lovat hajtani! 's még is olly lassan haladunk mint ha csiga, rák 's tekenös bekák volnának befogva, vágyaim pedig e' szellők szárnyain repülnek Pest felé. Egy csepp kedvem sincs, inkább leszállok 's gyalog megyek, itt e' szép réten, virágot szedek, sárga bú virágot, millyen keblemen terem, 's füzérkébe kötöm hogy megemlékezzem mikor utazott gyalog a' poeta; verseket is irnék rá, de semmi poetai düh nincs bennem: bús gondok epesztenek. Mint egy déltájban egy erdő szélihez érkeztünk, 's a' tótok kifogták a' sárkányokat étetni. Én pedig egy fa alá mentem, busan és szomorún, mintegy kedvesét vesztett ifju, magamrul mit sem tudva, mert fájdalmak dulták szivemet. ..... Ehj, ne szomorkodjál sugá régi vidámságom, légy vig, a' nap se' süt mindig, majd lesznek még boldogabb idők is.

Még jöni kell még jöni fog egy jobb kor.
Vörösmarty.

Előveszem hát guitárom 's egy eredeti notát csináltam ugy hevenyibe ex abrupto:

Kinek nincsen szeretője
Jöjjön ki a' nagy erdőbe
Irja fel a' fa levélre
Hogy nincs néki szeretője.

De guitárom csak bús hangot adott, csak szomorút, 's néztem a' messzeségbe, a' meddig csak kéknek láttam az eget, 's majd a' jövőrül, majd a' multakrul, kezdtem gondolkodni, míg az álom rám nem jött. De beteg lelkem nem szünt meg munkálkodni, mert álmodtam, — szomorút és busat mint gondolkozásom volt. — Egy temetést egy gyászos temetést láttam, sirva mentek utána baráti és zokogva, hogy elhunyt a' derék munkás férfi, örökös nélkül volt a' dicső, ki életibe sokat fáradt éjjel nappal dolgozott, és izzadt, mig a' sok kincset össze gyüjtötte. — De temetés után látják az atyafiak, hogy a' kincs nem egész, és hibázik majd fele, hová lett? ki dugta el? 's kezdtek az atyafiak gondolkozni, hogy valjon nem a' doctor ki a' beteg körül volt ..... Gyihi, gyihi! szólitgaták lovaikat a' tótok, 's erre felébredtem. Mindjárt néztem az álmos könyvet, hogy mit jelent ez álom de nem leltem; a' kalendáriomban kerestem, itt sincs; mellyik csillag visgáló tudta volna azt kiolvasni a' csillagokbul? .... Hegyen, völgyön, szép

tájékon keresztül ballagva este lett mikor a' F-ai kocsmába érkeztünk. A' kocsmáros egy vén ember, nem tudom miféle nagy urnak gondolt, hogy egy kis rántott csirkéért négy forintot kért.

Hogy lehet az? hiszen még Pesten is ócsobb.

Jaj édes, nagyságos ifiú uram, most minden drága, kimondhatatlan drága.

'S ezt a' drágaságot én is érezzem?

Anno 1804, mond a' vén róka, akkor volt a' jó élet, a' kocsmáért 20 forintot fizettem, 's most ezer öt százat, akkor volt az ócsóság! egy pár csirke négy krajczár, egy kenyér egy garas, egy zsák krumpli két garas, tojást huszat adtak egy garasért, de most iszonyu drágaság van.

Jó van jó, itt a' pénz, ha van annyi lelke, — tegye el, 's boldoguljon vele. — A' pecsenye szagát a' czigányok is megérezték, mindjárt jöttek az ebédlőbe, de a' mint pengetni kezdték a' hurokat „Ne háborgassanak itt egy huszas, mondám nékik, inkább küldjenek egy kártyás asszonty. Jött is nem sokára két czigány nő egyik viritó évibe, másik mint egy 50 éves lehetett ránczos homlokárul ítélve, ezek kirakták a' kártyát rendibe az asztalra, 's mindig csak jót mondtak, szerencsét jövendöltek.

Hát az álmot megtudjátok e fejteni?

Hogyne, tekintetes uram, — 's elmondám fent irt álmomat, de fájdalom a' legrosszabbra magyarázták, harag, irigység, megszólás, boszu, gyülölség, és minden a' mi csak rosz, lesz a' következése. A' sybillák elmentek, 's a' vendégek, furcsán kezdtek gondolkodni felőlem,

Ugyan miféle isten csudája lehet ez? kérdé szomszédját egy száraz vén asszony, 's nem tudták kitanálni mi féle állat lehetek. — — — Két hosszu, és unalmas nap után elérkeztem Váczra, ez csinos kis város mondám magamban, de azt még sem tudtam, megfogni, hogy olly sok — — — No, mit látott?

Minden lépten nyomon, egy egy szamarat láttam.—

Oh csak már Pesten volnék! gondolatim már öszsze járták minden utczáit, 's én most is itt vagyok, képzeletembe mennyivel beszéltem, mennyinek köszöntem, mennyivel találkoztam, 's én most is csak itt vagyok. Istenem milly kinos az a' várakózás! nem irhatom le mennyi érzés zajongott keblemben, mennyi képzelet gyült szemeim elébe, ah! hiszen nincs olly ékes szólás, nincs olly ügyes toll, melly le tudná irni mit szivem érzett 's fejem gondolt!

Végre, kimondhatatlan sok küzdés után, elérkeztem ide, a' hova lelkem olly igen nagyon vágyott 's elmondám barátimnak hol, és melly világ részén jártam. Áldva ölellek most Pest! te a' tudomány, müveltség és világosság hazája! áldva ölellek te mindenség lakhelye! nálad nélkül nincs élet, nincs haladás, áldva ölellek oh dicső!

(Folytatjuk.)

ESZTERHÁZY.

Áll, ragyog a' csudamén vizsgán nézetve vevőktől;
Vág, döbörög, 's bele megrendül a' londoni tér.
Nézi, 's az ároshoz szólt Eszterházy: „hogy e' mén?“
„A' végár öt ezer gvinea“ „drága barom!“
Angoly polgárnak tartom, mond gunynyal az áros:
„A' magyar erszény illy britparipára szegény!“
„Nemzetemen gázolsz sila pór? Nem pénz, de szabadság,
'S boldog elégület a' kincs, mire szíve sovárg.“
„Most pedig — és pisztolyt ragad a' nyihogóra — ihol lásd,
Megfizet a' magyar, és meglövi drága lovad'!“

SÁROSY.

UTI KALANDOK
'S ELMEFUTTATÁSOK
KEMENESITŐL.

(Folytatás.)

IV.

Talált levél.

Szokásom, utközben le-leszállani kocsimrul, 's egy-egy darabot gyalogolni. Ezt többnyire hegyes vagy homokos vidéken cselekszem; részint, hogy lovaimnak is idő jusson, ballagás közben magokat kipárázni, részint hogy zsibbadt lábaimnak minél fáradságosb menetelt szerezzek, részint végre, hogy hegyes vidékeken, magamat a' tetőn megnyilni szokott kilátással meglepjem, 's nézetében csak egy pár pillanatig is háborítlanul gyönyörködhessem. — Illy alkalommal történt, hogy gyalogolásom közben egy levelet találtam, melly mind külsejének mind belsejének sajátnemüsége tekintetébül megérdemli, hogy az olvasó közönség elibe terjeszem.

A' levelek épségben kézhez szolgáltatását lélekismeretes dolognak tartom, 's e' találtat is szives örömest az illető személy kezéhez ügyekeztem volna méltatni, ha tudhatám vala kinek és hova szól. Azonban czimzetet sem vezeték-sem laknevet nem viselt homlokán, a' puszta keresztnév pedig megegyezett enyémmel, 's ámbár az irás előttem ismeretlen volt, 's nem tudhatám ki szólit barátjának, 's mikép jöhetett e' nekem szóló levél e' vidékre: mégis jogositottnak érezém magamat annak fölbontására 1) mert nevemre volt irva; 2) mert azt senki el nem vállalá ismertnek, kit csak elől utól találva iránta megkérdeztem; 3) végre, mert tizenötöd nap mulva sem jelenté magát senki, azt visszakivánólag. Föl-bontám ennélfogva a' levelet, 's következőt olvasék:

„Barátom *—*

Vannak, nemde időszakok, mellyekben az embert különösen üldözőbe veszi a' balszerencse, mintha

*

mostohaságának egész mérgét csupán egy fölött szándékoznék kiönteni. Irtam már, hogy hazasságom olly váratlanul dugába dült, 's egészen vétségem nélkül. Isten látja lelkemet, olly tiszta vagyok mind azon szenytül, mellyel rágalmazóim becsületemet undokíták, mint a' legártatlanabb gyermek. 'S tulajdonképen nem is ez okozá a' követségbomlást, hanem az imádott, ah! a' nem érdemlelve imádott lány változékonysága. De hisz errül már olly sötét érzelmü leveleket vevél tőlem, mint irád, hogy léleknyavalyától kezdesz félteni. Nem is szólok errül többet, hanem egyéb baleseteimet mondom el, mellyeknek jóvátételét aztán töled kérem.

Tudod, — kit egy ér, több is ér. Azon képeket, mellyekkel mint leendő uj házas, szobáimat valék diszesitendő, 's mellyeknek rámáit a' házunknál uj bútorokat készitő asztalos legény fogja elkészitni, egyik délután körmei közé kapá az ángyom négy éves Gyulája, 's azon arczképet, mellyet te önindultodbul küldél, 's melly átyámnak annyira kedves vala, egészen összerombolá. Neki ment t. i. a' képnek, 's mind azt gondosan kikeringeté, mit rajta fényeset 's tarka szinüt lelt. A' kép egészen el volt csufitva. Atyám csaknem megpukkadt mérgében 's a' szegény Gyulát nyavalyatörésig nadrágszijazta volna, ha én történetesen jókor nem érkezem, 's az öreg úr előtt elég kézzel foghatóan be nem bizonyítom, hogy nem a' gyermek érdemel dorgálást vagy fenyitéket, hanem ki a' képeket olly helyen hagyá, hol ez hozzá férhetett, 's hogy nagyon természetes, mikép a' gyermek örül az illy csecsebecsének. — Végre nagy nehezen megengesztelém olly igérettel, hogy általad ismét minélelőbb megküldetem azt. Hasonló szerencsétlenség érte a' nagybátyám megrendelése következtében küldött könyvet is. Annak meg első lapját tintázta be a' motozó gyermek, mégpedig épen ott, hol az irónak főlő czíme van. Most már nem merem átküldeni a' nagybátyámnak. Halálosan megharagudnék rám; de különben felesége miatt sem maradhatna meg házánál, ki ezt mindjárt gúnynak, bosszontásnak vagy Isten tudja minek magyarázna, mert tudod, hogy ő meg férje által is rendkivüli tiszteletben kivánja tartatni czimzetét. — Nem is tudom miért olly hiúk ezek a' mi iróink, hogy mindenüvé egész czímöket oda bigyesztik; mintha biz annálfogva őket okosabbnak vagy valami felsőbb lénynek tekintenök; pedig mondhatom, hogy ellenkezőleg mindjárt veszt előttem a' becsébül, mihelyt valamellyikrül azt sejdithetem, hogy czimeiben büszkélkedik, vagy valamelly jelentőséget akar magának általuk adni. De hogy is ne boszonkodnám, midőn e' haszontalanság is 3 pgő forintomba kerül; mert már csak tiszta példányt kell nagybátyám számára hozatnom, 's ezt — akarva nem akarva — magamnál tartanom. Küld meg tehát kérlek e' könyvet is; de ugyancsak jól betakargasd ám, hogy utközben semmi baja ne essék. Különösen ajánlom pedig a' czímet, nehogy valamikép elázzék, viaszos vászonnal bevonni. Mihelyt emberem meghozandja: tüstint átküldendem neki bontatlanul; nehogy ismét uj balság érjen vele.

Atyámmal annyit kell vitáznom, hogy már szinte bele untam. Gondold csak! minden bútoromat a' legrégibb izlés szerint akarja készittetni azzal az asztalos legénnyel, kit gazdálkodás kedveért azoknak elkészitése idejéig magánál tart. Ágyaimat kárpit-oszloposan akará csináltatni; mert, ugymond, abban nem látják meg az embert jövő menő cselédei, ha reggel egy kicsit kelleténél tovább nyujtózik is. Főnálló almáriom helyett csak pohárszéket erőtetett, 's asztalaimat mind fiókosan parancsolá készittetni. Az asztalos legény értelmes fiu. De ketten is alig tudjuk valamire birni atyámat.

Hát te mikor házasodol már? Ne halogasd soká, ha töled függ. Az ember nem lehet eléggé korán boldog. A' vőfélség minden esetre enyim; én majd viszonszolgálatul násznagyommá teendlek; csakhogy Isten tudja mikor. — Csókollak barátod Laczi.“

Látják kegyetek, hogy a' levélben semmi ollyas nem foglaltatik, mit ne közölhettem volna. De bármi lecndett is tartalma: nem tudván kitül származott, senkit nem korholhatnánk érte. Egyébiránt a' levélirónak sem gondolkozása módja, sem érzelmeiért nincs mit szégyelnie magát, sőt mindkettő dicséretére válik; különösen pedig nézetei az irói hiuságrul, e' napjainkban mélyen gyökerezett gonoszrul. Csak azt tulajdoníthatná a' levéliró vétkemül, hogy, mivel levele megtalálását máskép nyilványitnom nem lehete, — ezt illy sokára cselekedtem; 's ennélfogva későn veendi kezéhez barátjától ama' képet és könyvet. Reménylem azonban, hogy volt annyi gondoskodása, mi szerint a' hozandó tárgyakat szóval is megmondá emberének, 's igy azokat barátja, a' levél elvesztc mellett is megküldheté. —

(Folytatjuk.)

GONDALAT-UTAZÁS,

VAGY:

TÁNCZMULATSÁG.

MAKLÁRI ANTALTÓL.

Hála a' Magyarok Istenének! már vannak szőke Dunánkon gőzhajók, vannak országszerte gyorskocsik 's igy bátran utnak indulhat minden szegény ember teli erszénynyel nálunk is; és — tréfán kivül — hamárább kiér ezeken a' hon' határibul, mint ezek nélkül valaha érhetett 's mi több: költendő pénzét sértetlenebbül viheti-ki egy más, neki boldogabb országba!

Szép találmány mind a' kettő, el kell ismernünk, csak hogy bizony telierszénynyel jó rajtok utazni. —

Én azonban egy könnyebb módját találtam föl az utazásnak, melly szerint nem kell elkerülhetlenül teli erszénynyel birnia az utazónak, azaz mind egy ha gőzzel tölti is meg; 's ez a' — gondolatutazás.

A' próbát nem minden süker nélkül tettem meg 's mondhatom, ollyakat láttam, tapasztaltam gondolat utazásomban, minőket száz meg száz gőzhajoniban sem tapasztalandék. — Az idő, mellyben ez történt — december' utósó napjának estéje vala, midőn már a' verebek nem csirippoltak. — —

Boldog Isten! godolám ekkor magamban — milly sebesen szárnyal az idlő! már egy esztendővel ismét közelébb vagyok a' sirhoz. — Körül tekinték most 's egyszer csak azt vettem észre, hogy a' levegőben vagyok (bene nota: gondolattal) és egy végnélküli várost láttam magam előtt elterülni, mellynek házai épen a' következett éjre kivilágitatni látszattak. *)— Sok embert, vagy alakot láttam már életemben, de illyet mint ez a' lámpa gyujtogató — soha sem. Szeme a' talpán volt 's nem a' talpán járt, hanem a' fején, melly hasonlitott egy hecsületes sárga tökhez; lábával mindig egyet rugott, valahányszor rám akart pillantani: ollyan volt, mint egy három lábu serpenyü; eleje hátul, hátulja elül állott, szóval az egész alak viszás egy teremtés volt, mint a' magyar literariai világ! — — Tovább érvén, egy háznál szálást kértem, de bizony szépen elutasitattam a' vendég fogadóba.

Egy házfelé vettem ekkor utám, mellynek még hoszú csarnokai is pompásan kivilágitvák. A' mint beakarék menni, egy rám bukkanó marqueurtől kérdém; valjon lehetne ott szálást kapni; ő „nem" mel felelt „mert-ugymond-ez a' nemzeti casinó," mit mi „üstökos csillag"nak, nevezünk — „és most bál van; — x-nek arczképét akasztják föl a' terem' falára; a' mért a' gyorskocsit a' ‚gyönczöl-szekerét' föl-találta." — Most föltevém magamban, hogy egész éjjel kalandozni fogok, a' város' jelesb helyeit bámulandó. E' végből egy uton ácsorgónak oda vetettem nehány aranyat, hogy vezetőm lenne. 'S mit gondolnak t. Olvasóim, elvette-tőlem ezen föllegi bakter a' pénzt? Ha azt velik, hogy-nem: igen csalatkoznak! mert hát mit nem lehet most pénzért venni? — mindent, még . . . !

Elvezetett és az ország utat értük 's csak elhűltem; midőn látám, hogy azon ut, mellyet mi „Tejes Utnak" nevezünk, nem — tejes. — — Nő! de nem is lehet kivánni, hogy ott téjből álljon az út, hol nem fejik ugy meg az útast, vagy akarám mondani: a' tehenet, mint nálunk! — Azonban az ezen menő kocsi nem rázza ki az ember' lelkét, mint nálunk sok helyen történik! —

Most éji tizenkettőt ütött az óra 's mi távozni akaránk kitüzött czélunk felé; de egy meszéről jött, igen különös hang föltartóztatá figyelmünket. — „Ugyan mi lehet az?" kérdém vezetőmtül. „Nem más-felelé ez — mint egy Juhász-füttyentés" — e' rövid feleléttel meg nem elégedvén; kértem, beszélne többet róla. Ő látta, hogy én erről mit sem tudok még; azért imigyen — kezdé beszédét: Tekints-le jámbor útas! a' földre; — ott egy nagy nyájat látandsz olly juhokbul állót, mellyek magukat „embereknek" nevezik. Eme' nyájnak birtokosa, nem mindennapi Ur; juhásza egy rettentő hoszú 's széles alak, kit juhai „időnek" hinak. E' juhásznak egy hiv juhász-ebe van, melly mindig a' nyáj mellett fekszik; a' juhok ezt elnevezték „esztendőnek." Az eb igen hiv, mint más eb is, csak egy kicsit restecske; mert minden tizenkét hónap alatt egyetlen egyszer fordul meg, midőn a' juhász gazda jelt ád neki — fütyülésével a' fordulásra; 's azon füttyentést hallottuk most.

„Tudnod kell, továbbá, azt is, hogy ezen eb, mig nagy fordulását teszi: csak nyégyet lép; egy-egy lépést pedig három hónap alatt tesz meg. — Midőn első bal lábát kiveti a' juhok „télt" kiáltanak 's ugy látszik — ekkor egy nyavalya fogja őket körül, mert megkeringősödnek; a' nyavalya' neve: „fársang." Az első jobjának lépését: „tavasznak" hiják; 's mig e' tart föleszmélnek a' juhok betegségeikbül egy kis homoeopathiai gyógyszer által; szénát t. i. nem esznek, csak szalmát 's e' homoeopathiai gyógyszer máskép „Böjt," nevet hordja a' homlokán. Vége léven a' cúrának, tüstint juhusztatás következik 's a' napok, mellyekben tartatik „Húsvét"nak neveztetnek. —

Utósó balának lépését „nyárnak;" — jobjának lépését „ősznek" hiják" — — —

‚'S minő szőrü eb az?' kérdém ismét tőle. „Szőre — válaszola — leirhatlan; hanem füleit még kölyök korában levágták, hogy nehallhassa a' juhok' fülhasgató mekegését; kivált a' kalomposokét, kiket ők „tudósoknak"; neveznek. Ezen eb nehány évvel ezelőtt roszul őrködött 's a' farkas, melly „Cholera" névvel ismeretes nagy pusztitást tön a' nyájban; miért is a' juhász gazda jól oldalba sujtá a' szegény kuvaszt 's azóta kedvetlen. —

Elégnek tartván mostanra az utazást; haza felé indultam 's még utamban egy rongyos csárdára is találtam: — belül egy vak musikus czinczogtatá keserves nótáját; és két alak ugyan csak járta a' magyar tánczot. Egyik, a' férfi a', „Garabonczás diák," a' nő alak „Ekebontó Borbála" volt. Egy darabig forgatta a' diák az asszonykát; de egyszerre a' pislogó mécs, melly egy kopott asztalon állott — elaludt 's ekkor nagy lárma vala hallható: össze vesztek. A' „Garaboncsás," össze férczelt, silány köpönyegeért torkára hágott Borcsának. „Borcsa" jajgatott 's azzal védte magát, hogy apja akart hires-neves bundát csinálni magának belőle. — E' veszedelem' végét máskor beszélendem-el. Azonban a' rongyos csárda, hol ez történt, nem a' „Lebújcsárda" hanem a' „Hold"; musikusa pedig nem „Bibary" hanem „Dávid" vala.

*) Ezen városnak házait, mi csillagoknak nevezzük.

HIR- 'S DIVATLAP.

PESTI HIREK.

1) A' dunai jégtorlat a' két fővároson felül valahol fenakadott vagy megállott, mert tegnap legalább Buda 's Pest között a' Duna sima volt 's az áthajókázhatás akadályozatlan.

2) A' pesti magyar játékszin létesülte' emlékére verendő pénzek, felsőbb helyről az engedelem hozzá már megadatván, mint mondják, nem sokára munkába fognak vétetni.

3) E' napokban, két elvetemült gonosztevő különös rablást vitt véghez. Az ugynevezett ország-uton, a' magyar szinház melletti sarokkal szemközt, a' második házban, egy zongora készitő lakik, nevezetes zongoráinak sokasága által, melyeket hónaponkint kétszáznál is nagyobb számmal szokott kikölcsönözni vagy bérbe adni.

Mult szerdán, esti nyolczadfél órakor, e' zongoramestert két csinosan öltözött ember keresé. Legényei mondák, hogy nem volna hon, de 8 órára haza jövend. Nyolcz órakor ismét eljött a' két idegen, de a' mester haza nem térvén, utána küldettek az arany sas kávéházba, honnan csak ugyan haza hivaték. A' mester a' két idegent, kik zongorára kivántak vele alkudni, bevezeté szobájába. Ekkor a' két rabló rácsuká az ajtót, pisztolyokat szegzett mellének 's kényszeriték, hogy pénzét 's egyéb drágaságait átadná; a' mester nem szabadulhata 's teljesité a' rablók kivánatát. Ez meglevén közbül vevék a' mestert 's halállal fenyegeték, ha mindaddig mig szabadon nem bocsátják, csak egy hangot is mer ajkán kibocsátani. Illyeténkép elkisérteték magukat a' mesterrel a' dohány-utcza végéig, hol is a' kirablott mestert Isten' nevében szabadon bocsáták, magok pedig a' minden gonosz lelkek' nevében eltüntek. —

KÜLHIREK.

Párisban a' napokban egy meglett koru asszonyság, ki látogatóba ment, egy csinos külsejü embert vön maga körül észre, ki őt szünetlen követé. Az asszonyság nem volt elég hiu, üldöztetését szépsége hatásának tulajdonitani, utóbb félni kezde 's igen örvende midőn a' házkapun, hová ügyekezett beléphete, de üldözője ide is követé, az asszonyság lélekszakadva szaladt a' lejtőkön föl, csöngetett, az ajtó kinyittaték 's az ösmeretlen itt is nyomon ment utána.

A' házi asszony megjelent, az idegenről azt hivé hogy barátnéja hozá magával, 's mindkettőjökkel beszélgete 's beszéd közben az ismeretlen sokoldalu miveltséget mutata. A' házi asszony kiváncsi volt végre tudni, ki légyen, barátnéját, mig az idegentől távozásra engedelmet kére, a' mellékszobába hivá, néki egy különös varrást mutatandó. „De az Istcn' szerelmeért, kérdé itt, ki azon idegen kit magaddal hozál?“ — „En magammal hoztam? nyomban követett hozzád 's vártam, ismertetnél meg vele.“ — „Tehát épen nem ismered?“ — „Teljességgel nem.“ Az asszonyságok most visszamentek, de az idegen már akkor, több drágasággal, mellyek zár alatt nem voltak, hegyen völgyön túl járt.

☞ *Figyelmeztetés.*

Minthogy ujságlapi jelentéseinkkel elkéstünk, bizodalmasan szólitjuk-fel kegyes Pártfogóinkat, méltóztassanak lapjaink iránt rendeléseiket minél hamarább megtenni.

☞ Kik minden héten rendesen képekkel óhajtják a' „*Rajzolatokat*“ járatni, félévi dijban méltoztassanak 6 pengő forintot fizetni postán, helyben pedig 5 forintot pengőben 's ez esetben hiány nélkül minden héten rendesen meg fogják a' képeket kapni.

A' „Rajzolatok“ az új évre igen szép új öntetü betükkel fognak megjelenni.

☞ Mái számunkkal küldjük a' Rajzolatok e' félévi boritékát.

Szerkeszti Munkácsy.

NYOMATIK LANDERER BETÜIVEL.

TARTALOM.

A' számok a' divatujság' lapjait jelelik.

I. Elbeszélések, novellák, regék 's a' t.

Az ál-Saphir (Frankenburg) 419. 425. 433. 441.
Ha ha ha ha ha ha! (Nagy Ignácz) 465. 474.
A' jövevény (Erdélyi János) 481.
A' süveg (németből b. Barkóczy) 489.
Szerelem és lemondás (németből Szerényi Gyula) 498. 505. 513.
Különös Szerencse (*Szerencsétlen elbeszélés* Györgyi Sándor) 521. 529.
Én, a' dresdai képtár 's a' t. (Frankenburg) 537. 545.
A' szarvas kakas (angolbul) (Kli Ls.) 553.
A' gyujtogató (angolbul) 570.
Tengeri utazás (Egy debreczeni Asszonyságtól) 577. 589. 593. 601. 609.
Szerelem és boszu (angolbul) 647.
Bakonyi kaland a' tengeren (Tengeris) 655. 663.
Gyula csalódása (Orosz László) 692
A' siroki kanászlegény, pórrege (V. I.) 754.
Brassó történeti elbeszélés (Viaskody) 761. 769. 778. 786.
A' testvérek (B. Medunyánszki után Szerényi) 801. 811.

II. Drámai müvek.

Szegedi Békekötés (Szabó Dávid) 446. 449. 457.

III. Költeménynek.

Bucsúvét (Erdélyi János) 428.
Rózához (Garay) 453. 514. 649. 763.
Kesergés (B. Barkóczy Ferencz) 467.
Vágy (Sujánszky) 477.
Andalgás (Pájér Antal) 485.
Hűség (Erdélyi János) 531.
Csalódás (Sujánszky) 534.
Magyar színház megnyitásakor. — (Zádor) 543.
Bátorítás (Kunoss) 553.
Diák dal (Bérczhavi) 556.
Hajnalkor (Romvay) 573.
Mahomet' Dala (Goethe után Kazinczy G.) 574.
Emlények és könyvirágok Rózának (Szerényi Gyula) 581.
Szellemek dala (Goethe után Kazinczy G.) 593.
Dalok (Majláth után Szerényi) 596.
Csalatás (Sósrévy) 599.
Mentség (Kunoss) 606.
Szerelmi Hit (Garay) 609.
A' beteg lány (Bérczhavi) 630.
Lánykám szeme (Sujánszky) 635.
Rózsa szerelme (Badacsonyi) 666.
Csóktolvaj (Bérczhavy) 668.
A' haza (Sujánszky) 669.
Lányka fájdalma (Budacsonyi) 676
Népdal (Tarnavölgyi) 691.
Jó barát (Badacsonyi) 699.
A' serde iány (Hegyalji E.) 718.
Kétség (Bérczhavi) 734.
Patakhoz epigram (Laszlavik) 746. 755. 765.
Népdal (Bérczhavi) 751.
Satyrák (Borsos Gedeon) 753. 798.
A' hajós lány (Romvay) 783.
A' ledér lányhoz (Sujánszky) 790.
Intés a' férgekhez (RuttkayE.) 806.
Dal (Romvay) 815.
Eszterházi (Sárosi) 827.

IV. Életirások.

Pinelli 468.
Schiller és Goethe 695.
Fiorilla 703.

V. Philosophiai czikkek.

Az asszonyi szív (Garay) 435.
Ki lesz a' kiró? (∞) 597. 604. 620. 630. 636. 643.
A' szépről (∞) 759.
Első és Utolsó (∞) 805.

VI. Humoristika.

Czivakodás a' Rajzolatok betüi közt (Munkácsy) 422.
Lehetetlen! (B. Barkóczy Fer.) 435.
Rondaháti levele Munkácsyhoz — (Nagy Ignácz) 539.
Szemüvegek Dücshalmi számára (Spetykó Gáspár) 556.
Nyiltlevél minden kisasszonyhoz (Garay) 569.
Divat étek két személyre 631.
Jutalom kérdések (Munkácsy) 734
A' haza lányihoz kérelem (Sósrévy) 763.
Vád (Sósrévy) 791.
Egy ötforintos banknota viszontagsági (Munkácsy) 809.
Mignon jelenetek az életből (Frankenburg Adólf) 815.
Tánczmulatság (Maklári A.) 828.

VII. Életképek.

Rondaháti. (Munkácsy) 473. 486. 494. 515. 531.
Mézes hetek (Munkácsy) 671. 679 697. 717.
A' két magyar (∞) 718.
Az obester (∞) 730.
Párbeszéd a' köszvény 's Franklin közt (Gyótay) 729.
A' házasság (∞) 793.
Uti kalandok (Kemenesi) 827.
Rapsodia, Képekbe (Domján) 818. 819.

VIII. Ország 's népismertetés.

Vázlatok Gvianábul 444. 452.
Dugaruskodás franczia spanyolhatáron 526.
A' házasság Algirban 573.
Divatok keresztnevekben 583.
Kiröppenés a' budai hegyekbe (Garay) 587. 606.
Régi Gálok vallása (Ney) 614. 622. 627. 631. 641. 649. 659. 666.

II. Akbar Szerályja 613.
Uti Rajzok Zemplén 's Abaujból (Tarnavölgyi) 673.
Szépség Arabok Persak- 's Törököknél (Szerényi Gyula) 677.
Amerikai hölgyek 684.
Mád. Uti jegyzetek (Sz. Dávid) 796 803.

IX. Utirajzok.

Levéltöredék Balatonrul (Garay) 429.
Levéltöredék (Garay) 453. 476.
Utirajzok (Teszéri) 461. 470. 534. 550. 559.
Abbazia (Tengery) 561.
Kirándulás Pestről (Garay) 681. 689. 700. 705. 713. 725.

X. Természet történet 's tudomány.

Kétlényüség az emberben 460.
Fák növekedése (Szerényi Gyula) 676.
Orozlánok jóremény foknál 743.

XI. Intézetek, találmányok 's a' t.

Búvárharang (Szerényi G.) 428.
Waeringi házi asszonyokat nevelő intézet 430. 574.

XII, Literatura.

Magyar literatura.

Bezerédy Gergely versei (Erdélyi János) 436.
Literaturai világ (Kunoss) 493. 501 516. 523. 541. 548. 581. 598. 631. 637. 645. 660.
Drámai jutalom iránt (Több igazságbarát) 497.
Válasz a' drámabiróságnak az 564 laphoz.
Nyilatkozás (Kovacsóczy) 653.
Válasz Kovacsóczinak (Kazinczy G.) 669.
Nyilt levél (Sósrévy) 711.
Literatorok' Levelei (Munkácsy) 766. 773.
Harcz és háboru (Munkácsy) 797.
Uj folyóiratok 806.
Nyilatkozás (Frankenburg Adolf) 823.

XIII. Szinészet.

Mi kell szinészetünknek (Nagy I.) 499. 506.
Töredékek a' magyar szinészetrül (Petrichevich Horváth L.) 617. 625 633. 639.
Szivesemlékeztetés a' Regélőnek (Kazinczy G.) 644.
Szini közlemény (H. D.) 782.

XIV. Müvészet.

Müvészet kalandja (Ney) 621. 731 740. 747. 755.
Müvészet Göthe után (Szerényi G.) 820.

XV. Hangászat.

Shakespeare drámáinak muzsikája (Petrichevich Horváth L.) 491. 502. 508. 517.
Schódelné mint Norma (H.) 708.

XVI. Különféle.

Arczképek régiségéről 413.
Herschel hangászati akademiája 431.
Nyilt Levél (Teszéri) 444.
Az elvesztett paradicsom 454.
Egyetlen vigasztaló (Szerényi G.) 462.
A' Zsebkendő 477.
Kisdedóvó intézet 477.
Vám Napoleon alatt 484.
Péczeli közbirtokosoktól czáfolat 510.
Dunai gőzhajózás 525.
Egy összeesküvés XV. Lajos alatt 540.
Javallat Töredékek (Ney) 558.
Hős halál 575.
Találmány 575.
Levél Rondahatiról 585.
Szepitő Szer 623.
Török ágyok 623.
Egy királyné szerelme 652.
Ablakon kivetett ház 684.
Szabó Literatura (Szerényi G.) 685.
Férfi öltözet 694.
Franczia királyok temetkezése 695.
Az idriai bányász 710.
Két barát. A' költő sírja 727.
Nyilt Levél Eperjesről (Eperjesi Imre) 790.

XVII. Apróságok.

Helmeczy *mint szerkesztő és publicista* 439.
Hirlapi furcsaságok 463. 669.
Török közmondások 471.
Egyveleg 479. 559.
Gondolatfüzér (Ruehiell) 479. 487 494.
Anekdota (Külkey Vilmos) 599.
Szinésznék kik fényesen mentek férjhöz 653.
Tréfa és nem tréfa 710.

XVIII.

Minden csütörtöki 's vasárnapi lapba a' **hir- 's divatlapon:** Honi-, pesti- 's külhirek, czek közt talalmányok, felfödözések, 's a' t.

M. T. AKADÉMIA KÖNYV-TÁRA